B I B L I O T H E C A
TORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
T E V B N E R I A N A

ARISTOTELES
DE ANIMALIBVS HIST.

EDIDIT

L. DITTMEYER

L I P S I A E
A E D I B V S B. G. T E V B N E R I

ARISTOTELIS
DE ANIMALIBUS HISTORIA

TEXTUM RECOGNOVIT

LEONARDUS DITTMEYER

MCMVII
LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

LIPSIAE: TY[illegible] [illegible]ERI

MEMORIAE

GUILELMI CHRIST

SACRUM

Praefatio.

I. De libris subditiciis.

Aristotelis historiae animalium auctoritate codicum decem libri assignantur. Quorum decimus spurius existimatur iam a Gaza, qui eum non verterit, sed in praefatione versionis (ed. Lugdun. 1552. p. 5) ita scripserit: „Sunt etiam exemplaria, tum graeca, tum vero latina, quae habeant fragmentum quoddam historiis additum: sed id causas quasdam materiales, agentesque generationis humanae exponit, non historiam complectitur. Itaque non inter historiae libros hoc ego ponendum duxi: sed si collocandum uspiam est, libris de generatione, meo quidem iudicio coniungendum est.“ Ea ipsa re, quod libri decimi auctor feminam semen genitale praebere putat (velut 634^b 29, 636^a 11, ^{b}15, 26, 637^a 26, 36), at Aristoteles id pernegat (velut *ζγα* 727^a 27 *φανερὸν ὅτι τὸ θῆλυ οὐ συμβάλλεται σπέρμα εἰς τὴν γένεσιν*), hunc librum a Stagirita alienum esse satis demonstratur. De tali opinionum diversitate apud Nemesium de nat. hom. § 114 (p. 247 Matth.) haec scripta videmus: *Ἀριστοτέλης μὲν οὖν καὶ Δημόκριτος οὐδὲν βούλονται συντελεῖν τὸ τῆς γυναικὸς σπέρμα πρὸς γένεσιν τέκνων. τὸ γὰρ προϊέμενον ἐκ τῶν γυναικῶν, ἱδρῶτα τοῦ μορίου μᾶλλον ἢ γονὴν εἶναι βούλονται. Γαληνὸς δὲ, καταγινώσκων Ἀριστοτέλους, λέγει σπερμαίνειν μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὴν μίξιν ἀμφοτέρων τῶν σπερμάτων ποιεῖν τὸ κύημα κτλ.* Quod igitur Scaliger (Aristotelis Historia de animalibus. Tolosae 1619 p. 1209) hanc Aristotelis et Galeni discrepantiam obiter tangens

dicit: „Magis etiam debemus admirari eius obstrigillatorem hac praesertim in parte, Galenum, hoc (i. e. opinionem auctoris libri X. feminam semen genitale eicere dicentis) non animadvertisse, cum eum hanc ob causam insectaretur“: Galenus animadvertisset utique, si hunc librum Aristotelicum agnovisset. Hunc librum autem eundem esse, quem Diog. Laert. in indice librorum Aristot. verbis ὑπὲρ τοῦ μὴ γεννᾶν α̅ significat, iam Camus (Hist. des Animaux d'Aristote. 1783. vol. I. p. XXVIII) censuit. Is index vero cum ex Alexandrinis catalogis haustus sit, liber X. tertio saltem a. Chr. n. saeculo conscriptus est, ab aliquo iatrosophista scilicet, qui et ex Aristotelis de gen. an. libro (cf. 638ᵃ 10) pauca ad verbum ascivit et ex Aristotelis Problematibus, quae hodie non exstant, nonnulla deprompsisse (cf. 637ᵇ 33, 638ᵃ 18) et libros Hippocraticos (velut 634ᵇ 39 cum Hippocr. de nat. mul. § 40 comparat Poschenrieder, Die naturwissenschaftl. Schriften des A. in ihrem Verhältnis zu den Büchern der hippokrat. Sammlung, Bamberg 1887, p. 33) in usum suum convertisse videtur. Quae cum ita sint, vix operae pretium est opinionem Leonardi Spengeli afferre, qui quidem in commentatione de Ar. libro X. H. A. Heidelbergae a. 1842 edita p. 8 affirmat — sed neque hic neque postea demonstravit — hunc librum e versione Latina, quam Guilelmus de Moerbeka circa annum 1272 fecerit, a Graeculo homine saeculo XIV. aut XV. in sermonem Graecum redactum esse. Nam corruptelae, quibus hic liber scatet, non graeculo cuiquam interpreti, sed librariis codicum, qui eum exhibent, quorum solus Dᵃ ante saeculum XV. scriptus esse videtur, tribuendae et corrigendae sunt, verba vero 634ᵃ 21 *αἱ ὑστέραι θεραπείας σημαίνουσι δεόμεναι*, quae Spengel aut a graeca lingua aut ab Aristotelis dictione omnino aliena esse iudicat, ab Atticorum sermone non abhorrent. Ne hanc quidem Spengeli opinionem dicentis „infeliciter operam perdas, si quae falsa aut manca videantur, corrigere vel supplere studeas; saepe enim laterem aut Aethiopem lavas“ penitus probare possum. Nam Schnei-

deri potissimum et Pikkoli cura plerique librariorum errores sublati sunt, ut raro incertus haereas.

De libro nono multa disserere supersedeo, quia Auberti et Wimmeri vestigia premens ipse iam anno 1887. (Die Unechtheit des IX. Buches der Ar. Tiergeschichte. Blätter f. d. bayer. Gymnasialschulwesen vol. XXIII p. 16 seq.) eum spurium esse multis argumentis demonstravi. Deinde H. Joachim dissertatione de Theophrasti libris περὶ ζῴων Bonnae a. 1892 scripta nos docuit philosophum quendam peripateticum ineunte saeculo tertio hunc librum ita compilasse, ut plurima excerperet ex Theophrasti libro περὶ ζῴων φρονήσεως καὶ ἤθους, adderet pauca ex eiusdem libro περὶ τῶν αὐτομάτων ζῴων, alia ex aliis hausta interponeret et conglutinaret Theophrasteis.

Septimus quoque liber suppositicius est. Nam ut talia, quae Aristotele indigna sint, non continet, ita eum a genuinorum librorum argumento prorsus dissentire neque omnino a philosopho, sed a medico vel iatrosophista scribi potuisse apparet. Quem spurium esse primi Aubert et Wimmer demonstrare conati sunt, post eos H. Kühlewein (Philol. a. 1884 vol. 42 p. 127) huius libri auctorem e libris Hippocraticis, fortasse iis tantum, qui Polybo tribuuntur, multa excerpsisse ostendit, et Poschenrieder l. l. id firmavit idemque Aristotelem ipsum illa scripta consuluisse monuit. Huius libri dictio non semper cum Aristotelica congruit. Nonnulla vocabula apud philosophum non invenias velut ἀπόδεσις, ἀσάομαι, ἄστοχος, αὐλός (trachea, quae Aristoteli λάρυγξ), ἀφυλακτέω, γείνασθαι (pro τεκεῖν), εὐέκφορος, εὐχέρεια, ὀμφαλοτομία, παρανευρίζεσθαι, συναποβιάζεσθαι, συναποκρίνεσθαι, σφυράς (Ar. dixisset ξηρὰ περίττωσις), τελεόγονος τελεόμηνος, υἱιδοῦς; et horum complura, id quod iam Scaliger et Schneider viderunt, in libris Hippocrati vulgo adscriptis occurrunt velut εὔρους, θρομβώδης, ὕδρωψ, τὸ ὕστερον (partus secundinus, alibi χόριον). Hoc magni momenti non esse concedo. At ex dictione hic illic male fluente et ex eo, quod praepositio περὶ cum acc. coniuncta et verba ποιεῖσθαι,

χρῆσθαι, *ἔχειν* nimis saepe usurpantur, auctorem non ita facundum esse conicias. Genuinos historiae anim. libros raro consuluit; quod quam neglegenter fecerit, hoc sit documento. *ζιε* 544^b 22 *τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις ἐπισημαίνει* (sc. *ἡ ἡλικία*) *κατά τε τὴν τῆς φωνῆς μεταβολὴν καὶ τῶν αἰδοίων οὐ μόνον μεγέθει, ἀλλὰ καὶ εἴδει, καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν ὡσαύτως, μάλιστα δὲ τῇ τριχώσει τῆς ἥβης*: at in libro VII. 581^a 27 *καὶ μαστῶν ἔπαρσις γίγνεται καὶ αἰδοίων, οὐ μεγέθει μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴδει*, quo loco post *αἰδοίων* vocabulum *μεταβολὴ* male omissum esse nemo non videt. At saepissime libros de generatione an. exscripsit. Quod infeliciter ei successisse duobus certe locis apparet.

ζγδ 767^a 24 *πολλοῖς καὶ πολλαῖς συμβαίνει μετ' ἀλλήλων μὲν μὴ γεννᾶν, διαζευχθεῖσι δὲ γεννᾶν.*	*ζιη* 585^b 8 *συμβαίνει δὲ πολλοῖς καὶ πολλαῖς γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι μετ' ἀλλήλων μὲν συνεζευγμένοις μὴ δύνασθαι τεκνοποιεῖσθαι, διαζευχθεῖσι δέ.*

In altero loco vocabula *γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι* et *συνεζευγμένοις* perverse addita esse facile intellegas. Compara etiam

ζγα 722^a 7 *ἔτι τοῖς ἄνωθεν γονεῦσιν ἐοίκασιν, ἀφ' ὧν οὐδὲν ἀπῆλθεν· ἀποδιδόασι γὰρ διὰ πολλῶν γενεῶν αἱ ὁμοιότητες, οἷον καὶ ἐν Ἤλιδι ἡ τῷ Αἰθίοπι συγγενομένη· οὐ γὰρ ἡ θυγάτηρ ἐγένετο, ἀλλ' ὁ ἐκ ταύτης Αἰθίοψ.*	*ζιη* 586^a 2 *ἀποδίδωσι δὲ καὶ διὰ πλειόνων γενῶν, οἷον ἐν Ἤλιδι ἡ τῷ Αἰθίοπι μοιχευθεῖσα· ἡ μὲν γὰρ θυγάτηρ ἐγένετο οὐκ Αἰθίοψ, τὸ δ' ἐκ ταύτης.*

In libro igitur de gener. invenitur subiectum (*αἱ ὁμοιότητες*), quod in libro VII. deest. Quam male in hoc eodem negatio posita sit, manifestum est.

Octavi denique libri extrema capita, certe a c. 21, suspecta et maiorem eorum partem ab Aristotele abiudicandam esse iidem Aubert et Wimmer (vol. II p. 203) censent. Recte sentire mihi videntur et ipse, quae Theo-

phrasto tribuenda sint, infra suo loco notavi. Sed de hoc libro accuratiore inquisitione opus esse non nego.

II. De codicibus.

Codices, quibus historia animalium nobis tradita est, in duas familias dividuntur, quarum melior constat e codicibus $A^a C^a$ eorumque exemplis, deterior e codicibus $P D^a E^a$ m Ambros. aliis. Illam familiam nonnumquam etiam iis locis, quibus incorruptam lectionem non servavit, ad archetypum proxime accedere apparet $493^b 15$, ubi genuinae scripturae *Λιγύων* $A^a C^a$ substituunt *αἰγύων*, at $P D^a$ *λιγνύων*, vel $551^a 5$, quo loco pro vera lectione *ἐν αὔοις* $A^a C^a$ habent *ἐν αὐτοῖς*, at $P D^a$ *ἑαυτοῖς*, vel $505^a 32$, ubi de piscibus $A^a C^a$ tradunt: *τὸ δὲ στόμα οἱ μὲν ἀνερρωγός, ὥσπερ ἔνια τῶν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων* scl. *ἔχουσιν*. Quam mutilatam lectionem ut poliret, recensor deterioris familiae *οἱ μὲν* omisit, idque falso; nam contrarium hic intercidisse satis elucet ex consimili loco ζμγ $662^a 31$ *ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ δηκτικοὶ καὶ σαρκοφάγοι τοιοῦτον στόμα* (scl *ἀνερρωγός*), *οἱ δὲ μὴ σαρκοφάγοι μύουρον· τοιοῦτον γὰρ αὐτοῖς χρήσιμον, ἐκεῖνο δ' ἄχρηστον.* Sed recensio meliore familia sola stare non potest, quia hac saepius, velut $505^a 11$, $568^a 15$, $627^b 33$, $628^b 1$ propter similiter cadens genuina verba omissa, $534^a 29$ vero mirum in modum transposita sunt. At deterior familia, quamquam interdum supervacaneis omnis generis additamentis aucta, saepissime librariorum arbitrio depravata est, non solum illas lacunas explet, sed etiam non raro sinceram lectionem servavit velut $499^b 22$, $512^a 30$, $515^a 35$, $540^b 26$, $588^b 31$. Quae cum ita sint, huius familiae ope, etsi post Camum magis magisque reiecta ac repressa est, carere non possumus.

De singulis codicibus sufficiant haec:

Codex C^a = Laurentianus 87. 4 (M apud Camum, Med sive M apud Schneiderum) papyraceus in 4. maiori, foliis scriptis 222 constat et fol. 70—144 novem priores

historiae an. libros continet. Ex secundo autem libro duo fiunt in codice, quorum prior desinit in verbis σαρκὸς τὴν φύσιν (= Bk 504[b] 12), alter incipit a verbis: τῶν δ' ἐνύδρων ζῴων. Septimus vero liber, qui desinit προϊούσης δὴ τῆς ἡλικίας est ultimus in codice. Hunc codicem, saeculo XIV. manu Ioanicii exaratum (cf. Bandini catalog. bibl. Laurent. codd. Graec. III p. 384), Bandinius primus a Camo rogatus comparandum curavit. Postea Bekker eum excussit. Horum lectiones cum saepe dissentiant, ipse totum hist. an. textum anno 1901 Florentiae contuli.[1]) Hunc codicem optimum esse omnium cognoscimus 522[b]31, ubi C[a] recte κύησιν, at A[a] κύστιν, PD[a] κτῆσιν, vel 540[b]30, ubi C[a] recte οἳ γίγνονται θόρου πλήρεις, at A[a] οἳ γι θόρου τε πλ., PD[a] οἳ γίγνονται καὶ θόρου πλ., vel 619[a]3, ubi C[a] πείνῃ pro πεινῇ, at A[a] πίνει, PD[a]E[a] πονεῖ. Sed tales loci, quibus huius codicis praestantia primo obtutu perspicitur, non ita multi sunt. Non raro vestigia alterius manus detegas, qua cum alia suppleta, tum syllabae finales litteris minutis supra versum scriptae sunt.

Ex eodem fonte quo C[a] etiam cod. Vatic. Palat. 260 fluxit, sed eius librarius interdum archetypum codicis P in usum suum convertit. Is codex, bombyc., in 4, saec. XIV, f. 254—301 libros tres priores cum aliquot lacunis et libri quarti prima tantum verba usque ad 523[b] 9 continet (cf. catalogum Stevensoni sen. 1885). Nonnullas eius paginas Romae a. 1904 contuli. Brandis, Die Aristotelischen Handschriften der Vatikanischen Bibliothek, a. 1831, p. 72, de eo parum doctus est.

Codex A[a] = Marcianus 208 sive Venetus, paucis locis a Camo consultus, totus a Bekkero comparatus; de quo Zanetti in catalogo bibl. Marcianae (a. 1740 p. 110): „in 4, chartaceus, foliorum 294, saeculi circiter X". Nihil nisi novem priores hist. an. libros eodem ordine continet,

1) Vide programma gymnasii novi Würzburgensis a. 1902: Untersuchungen über einige Handschriften und lateinische Übersetzungen der Aristotelischen Tiergeschichte p. 37.

quo praeter Laurentianum 87. 1 reliqui omnes, i. e. 1—6, 8, 9, 7. Liber septimus in ultimo folio v. finitur verbis τοῦ νώτου ἄρχονται. Προϊούσης δὴ τῆς ἡλικίας. Tum reliquam paginam manus recentior fragmento quodam Galeni explevit. Tituli librorum in A^a pr desunt, at post unumquemque librum et, pariter atque in C^a, post 12. caput libri secundi (504^b 12) spatium vacuum unius versus est. Hunc codicem XII. demum saeculo exaratum esse Morellius, bibliothecae Marcianae custos, in epistola ad Camum a. 1791 scripta affirmat.[1]) Postquam ipse a. 1902 totum codicem excussi, Morellio assentior et a Constantino Horna, collega amico Vindobonensi, palaeographiae peritissimo, edoctus codicem saeculum XII. excedere nego. Materia ipsa codicis, charta scilicet, potius in saeculum XIII. deducimur. Haec res utcunque se habet, codicem A^a vetustiorem esse codice C^a nec posse derivari ex C^a, codice simillimo, apparet, id quod praeterea cum multis aliis locis cognoscitur tum p. 516^b 17, 520^a 9, 541^b 20, 550^b 29, 569^b 19, 26, 617^b 4, ubi A^a verba a codice C^a omissa servavit. Sed ne id quidem fieri potest, ut C^a originem duxerit e codice A^a, id quod Morellius l. l. suspicatur („Florentinum ex codice Marciano, saeculo XV, ductum fuisse, haud levis mihi suspicio est“); C^a enim multis lacunis vacat, quibus A^a mutilatus est, velut 517^b 20, 527^b 18, 534^b 15, 535^b 2, 550^b 22, 568^a 22, 614^b 24, 623^b 7, 627^a 33, praesertim 565^b 20—567^b 26. Uterque codex, A^a et C^a, ex uno eodemque codice exscriptus est, sed A^a, ut iam vidimus, paululo neglegentius; cf. etiam p. 626^b 30, ubi pro vera lectione κάλλιον C^a exhibet καὶ λεῖον, A^a tantum λεῖον, vel 630^a 35, ubi pro voce λιπαρὰ C^a praebet αἵ παρὰ, A^a αἵ περὶ. In hoc codice quattuor certe manuum recentiorum vestigia invenias: prima vocabula quaedam ab A^a pr mutila relicta explevit; altera, id quod Bekker saepissime non notavit aut omnino non vidit, non raro aut scriptura pristina erasa lectiones fa-

1) Camus, Notices et extraits des manuscrits, tom. V p. 435.

miliae deterioris et eas quidem ex archetypo modo codicis P modo D^a depromptas in continentem textum scripsit aut scripturam pristinam lineola vel punctis suppositis delevit novamque lectionem supra versum addidit. Tertia et quarta manus argumenta inania margini ascripsit.

Ex hoc codice A^a exscripti sunt Laurentianus 87. 27, codices Marciani Q = cod. 200, F^a = cod. 207, G^a = cod. 212, omnes saeculi XV, quam rem paucis demonstravi in opusculo „Untersuchungen etc.“ p. 10—12.

Codex Rhenani, ita vocatus, quia olim Beatus Rhenanus eum possedit, quem Schneider a Brunckio sibi commodatum saepe citat, nobis nullius momenti est, quod a codice A^a pr descriptus (cf 504^{b}12, 511^{a}29, 513^{b}19, 514^{a}5, 517^{b}15, 518^{a}26, 532^{a}1, 542^{a}16 al. cum notis Schneideri et Auberti-Wimmeri) nihil novi nisi hic illic aliorum codicum lectiones aut futiles coniecturas habet. Is codex, papyr., s. XV/XVI, fol. 239, nunc Parisiensis S. 212, partim a Manuele Gregoropulo scriptus, etiam libros de part. an. continet.

Deterioris familiae codicum antiquissimus vulgo putabatur P = Vaticanus 1339 (V apud Camum et Schneiderum), membran., in quarto maiori; is 460 foliis plusquam 17 Aristotelis scripta zoologica et physica, a folio 310—460 novem libros priores περὶ ζῴων ἱστορίας continet.[1]) Foggini, custos bibl. Vaticanae (apud Camum I p. XXXXI), prior hunc codicem rogatu Cami contulit, deinde Bekker accuratius comparavit. Ipse a. 1904 librum primum contuli et sescentos alios locos recognovi. Foggini eum s. XII. exaratum esse iudicat, at Biehl (Ar. parva nat. p. VI) eum saeculo XII/XIII, H. Rabe (Ar. de anima liber B p. 8) s. XIV/XV, C. Horna, qui a me rogatus bis eum inspexit, s. XV. assignat eumque Florentiae scriptum esse conicit. Idem, quod Horna, de aetate Mercati et Stornajolo bibliothecarii censent, qui ut omnem dubitationem tollerent precibus meis obsecuti hunc codicem

1) Brandis, l. l. p. 64.

accurate examinaverunt. Is codex quo magis gloriola vetustatis privatus est, eo minus mireris eum omnis generis scatere vitiis et saepe non solum singula verba, sed propter similiter cadens versus omittere. Ex his scripturis et lacunis ut videmus, etiamsi codicum aetatis nullam habeamus rationem, codicem D^a a codice P descriptum non esse, ita multis locis velut 494^b 27, 28; 495^b 11, 13; 497^a 9, 22, ^b 9, 32; 508^b 11, 13; 527^a 10 codicem P ne ab illo quidem libro, unde D^a descriptus est, derivari posse intellegimus. Quorum archetypi erant cognati, sed diversi. Quam longe P saepe a genuina lectione recedat, paucis locis illustretur: 487^b 21 A^aC^a *ἰλυσπαστικά*, D^a *εἰλητικά*, P *δυτικά*; 538^a 15 A^a *βάλαγρος*, C^a *βάλλαγρος*, D^a *βαρῆνος*, P *κάρινος*; 550^a 4 A^a *πολυπόδια*, C^a *πολυπόδων*, D^a *πολύποια*, P *πολύπεια*; 552^b 9 A^aC^a *Μηδία*, D^a *εὐδία*, P *εὐδρία*, ibid. ^b 18 A^aC^a *κιμμέριον*, D^a *κιμμερικόν*, P *καὶ μέχρι καί*; 599^a 9 A^aC^a *φωλεῖ δὲ τῶν*, D^a *φωλιδωτῶν*, P *φωλιδωτά*. Is quoque codex ab altera manu, quae, ut alia omittam, 516^a 28 lectionem melioris familiae, 601^b 5 lectionem codicis E^a affert, saepe tentatus est.

At optimus huius familiae codex est D^a = Vaticanus 262, bombyc., in quarto maiori, ut P nitide scriptus, qui 196 foliis nihil nisi decem libros *περὶ τὰ ζῷα ἱστορίας* continet. Brandis l. l. p. 71 eum satis vetustum dicit, Foggini (apud Camum I p. XXXXI) summum saeculi XIII. esse censet. C. Horna, qui hunc quoque codicem in meum usum identidem inspexit, eum saeculo XIV. scriptum esse putat idque iure. Nam ipse, postquam prior Bekker eum excussit, dignum existimavi, quem totum a. 1904 compararem. Eum ab archetypo codicis P non pendere supra cognovimus; etenim, ut nova afferam argumenta, iam in prioribus libris saepe verba peculiariter posita habet (490^a 11; 496^a 35; 497^a 12, 22; 498^a 26; 499^a 28, 31; 506^b 32) et miris auctus est additamentis (492^a 15; 503^b 13; 613^a 3; 614^b 26). In ultimis vero libris, i. e. in secunda parte libri VIII, in libris IX et VII, non

solum ea verba, quae P omittit (velut 598^b 16, 18, 23; 600^a 28; 604^a 27; 606^a 11) servat, sed etiam ea, quae praeter P etiam A^aC^a omittunt (velut 584^b 14; 585^a 18, ^{b} 5; 587^b 10, 28; 588^a 6; 611^a 23; 612^b 29, 35; 613^a 24; 614^b 9; 615^a 21; 616^a 7, ^{b} 6, 16; 618^a 13, 15, 16; 619^b 34; 620^b 4; 621^a 22; 622^b 23; 624^b 6, 16; 628^a 11, ^{b} 14; 629^a 33; 630^b 10; 632^b 5). Ibidem igitur recensio hoc codice D^a nititur nec non aliis locis (velut 583^a 22, ^{b} 16; 584^a 5, 17, 21; 585^a 23, ^{b} 12, 36; 586^a 21, ^{b} 8, 9, 19, 23, 31; 587^b 32; 598^b 16; 599^a 21; 600^b 12; 604^a 22; 609^b 9; 611^b 32; 612^a 25, ^{b} 33; 613^a 1, 4, 13, 20, ^{b} 33; 615^b 8; 616^a 27, ^{b} 22, 31; 618^a 7; 619^a 33, ^{b} 11; 620^a 13, 17, 30, 35, ^{b} 18, 32; 621^a 11, 13, 29, ^{b} 7; 622^a 17, 20, 21; 623^a 17, 34, ^{b} 2; 625^a 12, ^{b} 23, 31; 631^b 12, 17, 28; 632^a 18, ^{b} 10; 633^a 15) egregias scripturas exhibet, quae non facile coniectura oriri potuerint. Quae cum ita sint, codicis D^a librarium in libris posterioribus exscribendis alterum quoque archetypum eumque praestantissimum adhibuisse existimandum est. Accedit, quod codicum vetustiorum solus D^a librum X. continet. Is quoque codex alteram manum passus est.

Codex E^a = Vaticanus 506, chart., non vetustus, ut ait Brandis p. 72, foliis 255 praeter alia a folio 122 libros *περὶ ζώων ἱστορίας* ita habet, ut usque ad initium libri tertii (f. 148r) manus deterior, inde melior distingui possit. Ex hoc codice Bekker cap. 1—3 libri VI, octavum librum a capite 3 et nonum librum comparavit. Is codex nullius fere utilitatis nobis est. Nam etsi a codice P ipso descriptus non est, id quod multis locis elucet, quibus E^a verba a codice P omissa tenet, tamen ab eodem libro derivatus unde P, huic similis est ut ovo ovum et, quae nova affert, deteriora sunt lectionibus codicis P: cf. 604^b 24 C^a *ζιγνίς*, A^a *ζίγνης*, D^a *ζιγνύς*, P *διγνύς*, E^a *δειμνύς* et similiter 593^a 16; 598^a 11; 599^a 8, ^{b} 1; 601^a 10; 609^b 4; 627^a 32; 630^b 33. Vel alia! Cum 605^b 17 vocabulum *τερηδόνας* in communi fonte male scriptum fuerit, P lacunam admittit, E^a sine ea vocabulum omittit, similiter

606^a 5; 623^a 13, 15. Etiam 559^a 25, ^{b} 17; 593^b 11, 17 scriptorem codicis E^a libenter corrigere videas. Itaque codicem P accuratius scriptum esse facile tibi persuadeas. Hic quoque codex altera manu correctus est, velut 627^a 30; 630^b 6. Eius lectiones raro afferam.

Codex m = Parisiensis 1921, R sive Regius apud Camum et Schneiderum, in folio minori, bombyc., decem libros continens, quem Camus, qui eum contulit, saeculo XIV. ortum esse recte iudicat. Is cum ab archetypo codicis P descriptus esse videatur eiusque notae marginales et correctiones nobis aliunde cognitae sint, pretii etiam minoris est quam E^a. Idem dici potest de

Codice Ambrosiano I. 56 gr. (A apud Camum et Schneiderum) in 4. minori, 170 foliorum, chart., quem Branca, qui eum a Camo rogatus excussit, saeculo XV. assignavit. In eo inest X. quoque liber, sed ab altera manu posterioribus temporibus scriptus.

Laurentianus 87. 1 „chart., in folio, saeculi XV. nitidissimus. Constat foliis scriptis 132“. De hoc codice breviter egi in opusculo „Untersuchungen“ p. 8 et 9. Non continet libros decem, id quod apud Bandinium (III 379) scriptum videmus, sed novem, quos quidem librarius e codice D^a exscripsit, sed ita transposuit, ut eos apud Gazam collocatos invenerat. Huius interpretis auctoritate motus etiam quaedam emendasse videtur. At lectiones in margine et super versum positae e codice P haustae sunt.

Praeterea historiam an. continent codex n = Urbinas 39, fol., chart., foliorum 132, s. XVI. et XV.[1]), codex Vaticanus 905, chart., in 4, foliorum 160, s. XV. vel XVI., qui priores quinque libros, ut Brandis p. 71 recte notat, exhibet[2]); quorum utrumque ex archetypo codicis P derivatum esse permultis locis a. 1904 examinatis intellexi;

1) cf. Brandis p. 71 vel Cosimum Stornajolo: codices Urbinates graeci bibl. Vatic. a. 1895. Liber X. deest.

2) Falso igitur Camus I. XXXXI vel potius Foggini, eius auctor, huic codici *quattuor* tantum libros assignat.

deinde codex quidam Mosquensis, qui liber Schneidero I, XXVII e numero egregiorum minime esse videtur. Codices vero Ottoboniani 147, s. XVII, et 316 (non 315, ut ait Brandis p. 83) s. XVI, tantum lectiones varias suppeditant[1]) pariter atque Barberinus I 132. Tum H. Tschierschky etiam in codice 13 bibliothecae Riccardianae inesse IX libros hist. an. amice certiorem me fecit. Falsissima enim sunt, quae in Lamii catalogo (Liburni 1756) p. 42 leguntur: non libri de part. an., sed hist. an., de gener. an., de long. et brev. vitae, de iuvent. et sen., de spir. hoc codice continentur. Is codicis Laurentiani 87. 1 frater geminus habendus est; namque ut e codice D^a descriptus adhibito codice P correctus est, ita et ipse versione Gazae hic illic emendatus est velut 489^a 23 *ἰός*, ubi litera ο puncto subscripto deletur, et libros aeque atque in illa versione ordinatos exhibet. Nec silentio praetereundus est codex gr., numero 1 signatus, qui in bibliotheca archiepiscopali Utinensi asservatur. Is liber, chartaceus, saeculo XV, ut videtur, satis nitide scriptus, 296 foliis praeter decem hist. an. libros etiam libros de part., de gen., de incessu, de mot. animalium continet. Nic. Pojani, illius bibliothecae antistes, a me rogatus lectiones decem capitum primi libri proprias benigne mihi misit. Unde cognovi eum ab archetypo codicis D^a descriptum esse. Codex denique Parisiensis 1156 (add.), membr., s. IX/XI fol. 13—15 particulam sexti libri continet. Ab Emm. Millero emptus a. 1897 demum bibliothecae Par. insertus est. Hunc codicem Sancy amicus Parisinus in usum meum examinavit. Folium 13 verba *(χον)δρώδη ἔχει* (Bk 567^a 10) usque ad *ὑποχωροῦ(σαν τίκτειν* 569^a 1), folium 14 textum usque ad verba *οἱ πολλοὶ θέρους* (570^b 28) exhibet. Litterae adeo minutae sunt, ut, nisi oculos arte adiuves, distingui non possint, praesertim cum membrana pessime conservata sit. E folio 14

---

1) cf. Feron et Battaglini: codices ms. graeci bibl. Vat. a. 1893.

nihil erui potest. Spes, quas in hoc codice antiquissimo posueram, in irritum ceciderunt. Nam eius lectiones propriae nullius prorsus momenti sunt, ceterae plerumque cum codicibus A^aC^a congruunt.

Etiam ex Aristophanis historiae animalium epitome, quam Spiridon Lambros a. 1885 edidit, aliquid fructus capi potest.

III. De versionibus Latinis.

Saeculo XIII. Guilelmus de Moerbeka, ordinis fratrum Praedicatorum, historiam animalium e Graeco in Latinum vertit (= tr). Jourdain[2] (recherches critiques sur l'âge et l'origine des traductions latines d'Aristote. 1843) p. 71 et 75 in medio relinquit, num Guilelmus revera huius versionis auctor sit, id quod Schneider, quamquam disertum cuiusquam scriptoris testimonium afferre nequit, pro certo tamen affirmare non dubitat. Veri similis certe fit haec opinio locis ab utroque allatis, maxime eo, quem Schneider citat e Zachariae itinerario litterario p. 90. Is e codice plut. VII no. 4 bibliothecae Caesenatis, qui saec. XIII. scriptus Ar. hist. an. etc. continet (de quo nunc conferas etiam Raimundum Zazzeri: Sui codici . . . della bibl. Malatestiana ricerche ed osservazioni. Cesena 1887), extrema verba exscribit: Cuius graeca (ipse emendat a graeco) translatio completa est anno gratiae MCCLX decimo Kalendis Ianuarii Thebis. Hunc titulum non, id quod Zach. vult, ad Michaelis Scoti, sed ad Guilelmi versionem e graeco factam pertinere suo iure dicit Schneider. Cuius opinionem confirmo novo loco, quem mihi Hugo Tschierschky amicus e codice bibl. Leop. Med. Fes. 168 saec. XIV. exscripsit. Is codex continet 1. pag. 1 versionem historiae an. Guilelmo vulgo attributam. Decimus liber des. „sed partem ipsius accepit aliquis locus, hanc autem dereliquit quidque multiplex". 2. p. 43b Ar. de progressu an. librum. 3. p. 47 Ar. de partibus an. libros IV cum prooemio, cuius initium hoc est. „Inquit Willelmus

interpres: Iste liber, qui inscribitur de partibus animalium, immediate sequitur librum metheorologicorum, ut dicit Alexander. Aristoteles enim scientiam de animalibus praeordinavit tractatibus de aliis complexionatis et commixtis. Liber vero qui inscribitur hystorie animalium non est numerandus inter libros naturalis methodi sicut nec liber de anathomiis animalium pro eo quod non sit eiusdem modi. Et sic remanet iste primus. Post istum vero qui in quatuor libris continetur, sequitur de progressu animalium liber unus. Post quem de anima libri tres" etc. Post quarti vero libri finem ibidem legitur: „His autem determinatis deinceps est ea quae circa generationem ipsorum pertransire. Explicit completa anno MCCLX decimo Kalendis januarii. Thebis. De partibus animalium liber explicit." — Chronica Slavica, Aventinus — errore captus is Henricum pro Guilelmo dicit — alii scriptores Guilelmi ἀκμήν in a. 1271 aut 1273 ponunt. Non multo post annum 1281 mortuus esse videtur. Idem Jourdain postquam docuit in bibliotheca Parisiensi duo huius versionis exemplaria exstare (fonds de S. Victor. 333 et fonds de Sorbonne 931) ex hoc codice a. 1330 scripto exiguum dedit specimen. — Huius versionis lectiones Camus e codice Parisiensi (bibl. S. Victor. 500 = 333 apud Jourd.) et Schneider e codice Lipsiensi (bibl. Paulin. nunc Albert. nr. 1428 aut 1430.[1])) nonnumquam in medium proferunt. E cod. Leop. Med. Fes. 168, libro admodum vitioso, idem Tschierschky, quo est litterarum studio, mihi totam versionem benigne exscripsit. Inde intellexi Guilelmum archetypos et codicis C^a et codicis D^a vel potius unum codicem lectionibus alterius in margine aut supra versum auctum ut A^a ante oculos habentem modo hanc modo illam scripturam ad libidinem suam vertisse. Sed etiam nonnumquam velut $550^b 29$, $580^b 23$, $583^b 27$ is, qua est incuria, eos

1) Utrum horum codicum adhibuerit, nunquam dicit; de uno semper loquitur. Uterque, ut mihi O. Immisch amice scribit, membr. est, saeculi XIV.

locos, qui in codice C^a propter similiter cadens desunt, et ipse omittit neque alterius codicis subsidium curat. $516^a 22$ (Sch III 142) vero, ubi C^a μ^{ι}ακρὰ exhibet, et ipse „longa vel parva“ dubitans vertit, alias aperta codicis C^a vitia, velut $549^b 33$ *οἰδυάνθης* pro *οἰνάνθης* reddere non dubitat. Quattuor certe locis ($492^a 15$ $A^a C^a$P *ἀνώνυμον*, D^a *ἄνω πτέρυξ*, tr „innominata ala“. — $524^b 16$ D^a *θόλον*, P *θολόν*, $A^a C^a$ *θορόν*, tr „tholum vel thorum suum [sucum] nigrum“. — $592^b 8$ $A^a C^a$ *πολυειδέστερος*, PD^a *σποδοειδέστερος*, tr „multiformior vel magis cinereus“. — $632^b 20$ PD^a *αὐχένα*, $A^a C^a$ *ἰσχία*, tr „collum et vertebra“) interpres duarum familiarum scripturas coniunxit. Loci denique, quibus solus genuinam lectionem servavit, admodum pauci sunt, velut $506^a 19$ *ἐμύς*, ceteri *μῦς*; $586^a 3$ *ἐν Ἤλιδι*, $C^a A^a$ pr *ἔνια διὰ*, ceteri *ἐν Σικελίᾳ*; $627^a 21$ *γόνον*, ceteri *κηρία*, quas scripturas omnes ipse restituere potuit. Ceterum priusquam haec translatio e codicibus, quos supra dixi, deinde e codice Urbinate CCV saec. XVI ex., Vaticano 2095, Oxoniensibus Balliol. CCL saec. XIII; Merton. CCLXX saec. XIV; CCLXXI saec. XIV typis mandata est, iudicium de ea suspendatur; sed Schneiderum eius virtutem aliquanto pluris aestimasse quam par est iam vidit Pikkolos p. X. Hic illic Schneider valde erravit velut $486^a 11$ „skelos. i. (non et) tota tybia“, ubi littera i ut saepius significat id est, ut Guilelmum hoc loco idem legisse existimandum sit, quod nostri praebent codices; vel $487^b 23$ verba „pro pennis habent pellem“ certe ad interpretandam vocem *δερμόπτερα*, quam Guilelmus Latinis tantum litteris transscripsit, primo in margine erant et postea male in textum irrepserunt. Ceterum in codice Laurentiano legitur: pedem (pedes?) sunt quemadmodum. Ne $492^a 17$ quidem Guilelmus *ἀνειλιγμένον* scriptum addidit, sed „revoluta“ respondet substantivo *οἱ στρόμβοι*.

Ante Guilelmum Michael Scotus[1]) temporibus im-

---

1) Dante, Infern. XX 115 . . . Michele Scotto fu, che veramente Delle magiche frode seppe il giuoco.

peratoris Friderici II. circiter inter a. 1217 et 1230 (Jourdain[2] p. 133 et 164) historiam animalium ex Arabico in sermonem Latinum vertit. Hanc versionem Camus e codice membr. bibliothecae regiae Parisiensis 6788 cognovit et nonnulla ex ea in apparatu critico editionis suae in medium protulit.[1]) Jourdain[2] quoque p. 328 sq. parvum specimen ex eiusdem biliothecae codice 6789 dedit. Cuius translationis utilitatem ad constituendum textum Graecum exiguam esse quamquam apparet, aliquas tamen partes typis propagari haud supervacaneum sit, primum ut eius indoles magis perspici possit, deinde ut errores quidam veteres radicitus evellantur. Etenim Schneider (II p. 108 et 109) dubitat, an praeter hanc Scoti translationem Albertus Magnus in commentariis de Ar. hist. an. scriptis etiam altera Scoti versione ab ea diversa usus sit. Et profecto Jourdain[2] p. 340, 347 nos certiores facit Albertum etiam Avicennae canones eiusque epitomen ex Ar. hist. an. excerptam saepe in usum suum vocasse, id quod cognoscere licet etiam e locis quibusdam a Camo allatis (cf. not. et extr. des man. VI p. 441, 452). At Jourdain[2] p. 349 non vidit in libro X. Albertum versionem e Graeco factam ante oculos habuisse, quamvis facile e terminis Graecis ibi adhibitis cognoscere posset. Deinde Schneider (IV p. XXIX) dicit Scoti versionem editam exstare; eius titulum esse: Avicenna de animalibus per magistrum Michaelem Scotum de arabico in latinum translatus. Se hunc librum anni et typographi indicio carentem foliorum 54 in bibliotheca regia

1) Plura invenias in Notices et Extraits des manuscrits VI p. 387—458. Scoti translatio inest etiam in codicibus Vindobonnensibus 97, 2379, 2412, 2341 (mutil.); Laurentianis XIII 9 et 10, quorum in priore extrema leguntur: „hic liber scriptus est sub anno Domini 1266 die Iovis 24. Sept. in Tollecto“; Oxoniensibus Balliol. 252 (mutil.), Merton. 278 („a magistro Michaele Scoto apud Tholetum translatus“); Chisiano E VIII, 251, a. 1245 scripto, Angelico 242 („secundum extractionem magistri Mic. Scoti alphagiri); Lipsiensi 1429, saec. XV. med.

Dresdensi „inspexisse“. At idem Jourdain p. 129 demonstrat hoc opus esse abbreviationes Avicennae sive Avicennae ex Ar. hist. an. epitomen Venetiis 1509 typis expressam. Ex illis Alberti commentariis autem, qui saepius, Romae 1478, Mantuae 1479, Venetiis 1495 et 1519, Lugduni 1651, typis excusi sunt, Schneider multos locos excerpsit, qui quidem ad legendum periucundi sunt, sed ad artem criticam exercendam nihil fere valent.

Temporibus Nicolai V. papae (1447—1455) Georgius Trapezuntius historiam an. in sermonem Latinum vertit.[1]) Cuius maius specimen e codicibus Laurentiano 84. 9 (cf. Bandinium codd. Lat. III 245) et codice Monacensi 116 depromptum in opusculo „Untersuchungen etc“ p. 15 — 35 primus dedi eamque translationem cum versione Theodori Gazae, quae paucis annis post[2]) in lucem prodiit, comparavi. Ex qua inquisitione haec efficiuntur: Neque Trapezuntii neque Gazae versione nova codicum familia nobis traditur; Trapezuntius maxime codicem A^a secutus est, sed semel atque iterum, velut ad explendas lacunas, codicem D^a adhibuit[3]); multa neglegenter, nonnulla falso transtulit. At Gaza, id quod ipse in praefatione versionis identidem indicat (cf. „exemplaria graeca mendosa admodum habemus . . . in his emendandis elaborare interpres sine dubio debet“ vel „sunt etiam exemplaria, tum graeca, tum vero latina, quae habeant fragmentum“ etc.) pluribus codicibus ita utitur, ut codicem D^a ceteris praeferre soleat, sed nonnumquam codicem A^a vel librum eius simillimum usurpet atque etiam lectiones utriusque familiae interdum coniungat.

---

1) Archetypum (Urbin. nr. 182) a. 1904 Romae examinavi.

2) Cf. etiam Legrand, bibliographie Hellénique, tome premier, p. XXXVIII: „Il l'avait exécutée par ordre de Nicolas V, puis revue et corrigée.“

3) In margine codicis Urbinatis 182 Trapezuntius (Bk. 503^a1) scripsit „Hic enim quemadmodum nonnulli piscium“: aliquid deficit. sed tres grecos habui libros et in omnibus ita scriptum inveni.

Cum autem Gaza elegantiae dictionis inserviat idemque ad verba philosophi explananda a longis ambagibus non abhorreat, quaedam ipse correxerit, fortasse hic illic Plinium adsciverit, cautione opus est, si ex eius interpretatione textum Graecum eruere volumus.

IV. De editionibus.

Editionum eae tantum paucis hic nominentur, quae infra citabuntur. Plura de eis apud Camum et Aubertum-Wimmerum invenias.

1. Aristotelis opera omnia. Venetiis. Aldus. 1495—1498. Historia an. inest in volumine II. Haec editio princeps vulgatae recensionis fons est. De ea Aubert-Wimmer I 22 recte disseruerunt. Codex, quo redactor Aldinae maxime usus est, deteriori familiae adscribendus et codici D^a simillimus est; hunc contaminavit scripturis melioris familiae, scilicet codicis A^a vel codicis huic simillimi. Codicem D^a ipsum redactor non ante oculos habuit. Etenim in fine huius secundi voluminis a. 1497 in folio editi liber X. seorsim impressus est cum hac admonitione: „En Tibi, lector carissime, fragmenta ea, quae Gaza in prooemio de animalibus in nonnullis codicibus tum Graecis, tum Latinis inveniri ait; quae suo fortasse loco impressa legeres, si suo tempore in manus nostras venissent. Nunc vero hoc loco adiecta maluimus, quam Te iisdem qualibuscunque fraudari.“ Lectiones Aldinae propriae raro speciem genuini praebent, plerumque scripturae deterioris familiae etiam magis depravatae sunt.

2. Aristotelis opera omnia. Basileae, ex officina Bebelii et Insingrinii. 1531. Hanc editionem curavit Simon Grynaeus.

3. Aristotelis opera omnia. Venetiis. Aldi filii. 1551—1553. Historiam an. continet tomus III. Haec editio correcta est a Camotio, qui nonnunquam codicem A^a inspexisse videtur.

4. **Aristotelis** de animalium historia libri X. Francofurdi apud **Wecheli** heredes 1587. Hanc editionem optime curavit **Fridericus Sylburg.**

5. **Aristotelis** opera omnia. Lugduni, Bubon et Leimar, 1590. Huic editioni praefuit Isaac Casaubonus.

6. Aristotelis historia de animalibus graece et latine, Iul. Caes. Scaligero interprete, cum animadversionibus Maussaci. Tolosae. 1619 (i. e. 61 annis post Scaligeri mortem).

Quamvis ampla et verbosa haec editio sit, tamen genuinae textus formae parum ea consultum est. Perversa enim subtilitate Scaliger nonnumquam vel maximas ineptias explicare et defendere conatur, maxime vero eum iuvat versionem Gazae carpere, quem sua ipse versione superare studet. Cum autem Maussacus nihil haberet nisi versionem et commentarium Scaligeri, eis textum graecum editionis Casauboni iunxit „a qua editione, ut ait Maussacus, ne vel latum unguem discessit (haecce editio), nisi ubi interpretis verba coegerunt nos invitos aliquando quaedam in textu aut immutare aut interpolare aut invertere aut expungere".

7. Histoire des Animaux d'Aristote avec la traduction françoise, par Camus. Paris 1783. (= Cs.)

Camus cum non solum superiores editiones, codices PC^a m Ambr., vetustas translationes Scoti, Guilelmi, Gazae, Canisianum (= exemplar editionis Iuntinae a. 1527 cum lectionibus a Bernardo Canisiano plerumque e codd. A^aC^a haustis) diligenter examinaret, sed etiam in opere recte interpretando maximam curam poneret, omnibus, qui ante eum historiam an. ediderunt, longe praestitit.

8. Aristotelis de animalibus historiae libri X. Graece et latine. Textum recensuit Io. Gottlob Schneider. Lipsiae 1811. (= Sch.)

Is adscitis codice Rhenano, vetustis translationibus, antiquae et recentioris aetatis scriptoribus et textum graecum aliquanto emendavit et, cum ingenii sagacitatem scientiae rerum coniungeret, de singulis historiae an.

locis melius interpretandis eximie meruit. Etenim plus quam XXX annos in hoc opere absolvendo consumpsit! Superiorem autem, quae vocatur, artem criticam parum exercuit. Magis sane eius editio placeret, si materiam accuratius disposuisset, interpretationem rerum et verborum segregasset, non adnotationibus curas posteriores, his auctuarium curarum posteriorum addere coactus esset.

9. Aristoteles ex recensione Immanuelis Bekkeri. edidit Academia Regia Borussica. Berolini. Vol. I. 1831. (= Bk.)

Codicibus $A^aC^aPD^a$, ex parte E^a, ad librum X. codicibus QF^aG^a — at non semper satis accurate — collatis firmiora recensionis fundamenta is iecit. Laudem et meritum etiam auxisset, si minus tacitus de forma, aetate, praestantia codicum electorum nos certiores fecisset.

10. Aristotelis opera omnia. Graece et latine. Volumen tertium. Parisiis editore A. F. Didot. 1854. (= Di.)

Hanc editionem curavit Bussemaker, qui ubique fere Bekkerum secutus est, sed hic illic scripturas melioris familiae praetulit, raro coniecturis textum sanare studuit.

11. Aristote, histoire des animaux, par Pikkolos. Paris, Firmin Didot frères, Fils et Cie. 1863. (= Pk.)

Is quoque imprimis ad Bekkerum se applicuit, sed etiam Schneideri vestigiis insistens, quo erat ingenii acumine, nonnullos locos coniectura emendavit.

12. Aristoteles Tierkunde. Kritisch berichtigter Text, mit deutscher Übersetzung, sachl. u. sprachl. Erklärung u. vollst. Index von H. Aubert und Fr. Wimmer. Leipzig, W. Engelmann. 1868. (= A-W.)

Cum duo viri doctissimi, quorum unus zoologus, alter philologus erat, vires ad hos libros emendandos et interpretandos consociarent, fieri non potuit, quin opus praestantissimum perficerent. Nam et singulos locos feliciter restituerunt et maiorum partium auctoritatem ac fidem acute exanimaverunt, summa vero laude digni sunt, quod multos locos primi recte interpretati sunt, multa nomina

[illegible] aut recte [illegible] aut certe rectam ad inveniendi rationem ingressi sunt. At primus eorum [illegible] non omnino [illegible] habere potest, et ad [illegible] animalis delendum pariter atque postea [illegible] Keller, omnium veterum testimoniis adhibitis, non [illegible] quoque qui hunc [illegible] plerumque non [illegible] esse [illegible].

[illegible] ad hist. an. [illegible] his dedi: Blätter [illegible] XXVII. Jahrgang p. [illegible].

[illegible] V. [illegible] zum [illegible] Geburtstag dargebracht p. [illegible] München [illegible] Beck.

[illegible] in addam me codicum [illegible] lectiones [illegible] quae [illegible] esse non potest, ne nimium [illegible].

[illegible] quibus [illegible] omnibus [illegible] formis [illegible]

[illegible]

[illegible] praeparatum, quam

opus omnibus numeris absolutum ipsum effectum est, omnes loci duri, manci, inter se pugnantes tollantur.

Reliquum est, ut primum Academiae regiae Monacensi, cuius munificentia adiutus tertium in Italiam iter facere potui, tum antistitibus bibliothecarum Marcianae et Laurentianae, maxime vero praefecto Vaticanae, hoc quoque loco gratias agam quam plurimas.

Würzburgi, mense Aprili a. MDCCCCVII.

L. Dittmeyer.

ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΑ ΖΩΙΑ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Α.

Τῶν ἐν τοῖς ζῴοις μορίων τὰ μέν ἐστιν ἀσύνθετα, ὅσα 486^{a} *διαιρεῖται εἰς ὁμοιομερῆ, οἷον σάρκες εἰς σάρκας, τὰ δὲ σύνθετα, ὅσα εἰς ἀνομοιομερῆ, οἷον ἡ χεὶρ οὐκ εἰς χεῖρας διαιρεῖται οὐδὲ τὸ πρόσωπον εἰς πρόσωπα. τῶν δὲ τοιούτων ἔνια οὐ μόνον μέρη ἀλλὰ καὶ μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα τῶν μερῶν ὅλα ὄντα ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὑτοῖς, οἷον κεφαλὴ καὶ σκέλος καὶ χεὶρ καὶ ὅλος ὁ βραχίων καὶ ὁ θώραξ· ταῦτα γὰρ αὐτά τ' ἐστὶ μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μόρια. πάντα δὲ τὰ ἀνομοιομερῆ σύγκειται ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν, οἷον χεὶρ ἐκ σαρκὸς καὶ νεύρων καὶ ὀστῶν. ἔχει δὲ τῶν ζῴων ἔνια μὲν πάντα τὰ μόρια ταὐτὰ ἀλλήλοις, ἔνια δ' ἕτερα. ταὐτὰ δὲ τὰ μὲν εἴδει τῶν μορίων ἐστίν, οἷον ἀνθρώπου ῥὶς καὶ ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου ῥινὶ καὶ ὀφθαλμῷ, καὶ σαρκὶ σὰρξ καὶ ὀστῷ ὀστοῦν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἵππου καὶ τῶν ἄλλων ζῴων, ὅσα τῷ εἴδει ταὐτὰ λέγομεν ἑαυτοῖς· ὁμοίως γὰρ ὥσπερ τὸ ὅλον ἔχει πρὸς τὸ ὅλον, καὶ τῶν μορίων ἔχει ἕκαστον πρὸς ἕκαστον. τὰ δὲ ταὐτὰ μέν ἐστιν, διαφέρει δὲ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ὅσων τὸ γένος ἐστὶ ταὐτόν. λέγω δὲ γένος οἷον ὄρνιθα καὶ ἰχθύν· τούτων*

Tit. *τῶν περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν βιβλίον α* D^{a}, *περὶ ζώων ἱστορίας α* PrcC^{a}, *τῶν περὶ ζώων ἱστορίας βιβλίον πρῶτον* A^{a}rc ‖ 6. *σύνθετα οἷον ὅσα* A^{a}prC^{a} ‖ 7 *ἡ* et 8 *τὸ* om PD^{a} ‖ 8 *πρόσωπον* A^{a} ‖ 9 *δ'* om A^{a}pr ‖ 10 *αὐτοῖς ἴδια οἷον* PD^{a} tr ‖ 12 *ὁ* om PD^{a} ‖ 15 *τὰ αὐτὰ* $A^{a}C^{a}$ | 16 *τὰ αὐτὰ μὲν εἴδει* A^{a}prC^{a} ‖ *εἴδη* $D^{a}A^{a}$rc tr ‖ 18 *καὶ* post *τρόπον* om A^{a}rc ‖ 19 *ζῴων* om D^{a} tr ‖ 23 *λέγεται δὲ γένος οἷον ὄρνιθος καὶ ἰχθύος* P. „*Dico autem idem genus*“ tr. Verba *λέγω* — 25 *ὀρνίθων* in suspicionem vocat B. S. Hilaire.

γὰρ ἑκάτερον ἔχει διαφορὰν κατὰ τὸ γένος, καὶ ἔστιν εἴδη πλείω ἰχθύων καὶ ὀρνίθων. διαφέρει δὲ σχεδὸν τὰ πλεῖστα 486^b τῶν μορίων ἐν αὐτοῖς παρὰ τὰς τῶν παθημάτων ἐναντιώσεις, οἷον χρώματος καὶ σχήματος, τῷ τὰ μὲν μᾶλλον ταὐτὰ πεπονθέναι τὰ δ' ἧττον, ἔτι δὲ πλήθει καὶ ὀλιγότητι καὶ μεγέθει καὶ σμικρότητι καὶ ὅλως ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει. τὰ μὲν γάρ ἐστι μαλακόσαρκα αὐτῶν τὰ δὲ σκληρόσαρκα, καὶ τὰ μὲν μακρὸν ἔχει τὸ ῥύγχος τὰ δὲ βραχύ, καὶ τὰ μὲν πολύπτερα τὰ δ' ὀλιγόπτερά ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε καὶ ἐν τούτοις ἕτερα ἑτέροις μόρια ὑπάρχει, οἷον τὰ μὲν ἔχει πλῆκτρα τὰ δ' οὔ, καὶ τὰ μὲν λόφον ἔχει τὰ δ' οὐκ ἔχει. ἀλλ' ὡς εἰπεῖν τὰ πλεῖστα καὶ ἐξ ὧν μερῶν ὁ πᾶς ὄγκος συνέστηκεν, ἢ ταὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει τοῖς τ' ἐναντίοις καὶ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν· τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπεροχὴν ἄν τις καὶ ἔλλειψιν θείη. ἔνια δὲ τῶν ζῴων οὔτε εἴδει τὰ μόρια ταὐτὰ ἔχει οὔτε καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, οἷον πέπονθεν ὀστοῦν πρὸς ἄκανθαν καὶ ὄνυξ πρὸς ὁπλὴν καὶ χεὶρ πρὸς χηλὴν καὶ πρὸς πτερὸν λεπίς· ὃ γὰρ ἐν ὄρνιθι πτερόν, τοῦτο ἐν τῷ ἰχθύι ἐστὶ λεπίς. κατὰ μὲν οὖν τὰ μόρια ἃ ἔχουσιν ἕκαστα τῶν ζῴων, τοῦτόν τε τὸν τρόπον ἕτερά ἐστι καὶ ταὐτά, καὶ ἔτι τῇ θέσει τῶν μερῶν· πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων ἔχει μὲν ταὐτὰ μέρη, ἀλλὰ κείμενα οὐχ ὡσαύτως, οἷον μαστοὺς τὰ μὲν ἐν 487^a τῷ στήθει τὰ δὲ πρὸς τοῖς μηροῖς. ἔστι δὲ τῶν ὁμοιομερῶν

---

24 κατὰ] καὶ πρὸς A^a, om D^a tr A-W ‖ τοῦ γένους P pr ‖ κατὰ τὸ γένος καὶ πρὸς τὸ γένος AldSch ‖ κατὰ τὸ γένος del Pk ‖ 5 αὑτοῖς A^aD^aA-W. αὐτοῖς cet. codd. et edd ‖ παθημάτων] ποιοτήτων C^a rc ‖ 6 ταὐτὰ A-W, ταῦτα D^a tr, τὰ αὐτὰ P, αὐτὰ A^aC^a ‖ 9 αὐτῶν om PD^a ‖ ὀστρακόδερμα PD^a ‖ 10 ῥύγχος ὥσπερ αἱ γέρανοι τὰ A^a ‖ 12 οἷον] ὧν PD^a ‖ 13 οὐκ ἔχει] οὔ PD^a ‖ 15 συνίσταται A^a ‖ τ' om A^aPD^a ‖ 16 καὶ om PD^a ‖ 16 et 17 ὑπερβολὴν A^a ‖ 18. 23. 24 τὰ αὐτὰ A^aC^a ‖ 21 ὄρνιθί ἐστι πτερὸν C^aPD^a tr ‖ ἐν τῷ ἰχθύι codd. omn ‖ 22 κατὰ μὲν οὖν τὰ μόρια A^a pr C^a tr, τὰ μὲν οὖν μ. PD^aA-W. Hanc lectionem qui praeferat, deleat sequens τῶν μερῶν ‖ ἃ] ὅσα PD^a tr ‖ καθ' ἃ μὲν οὖν μ. ἔχουσιν Pk ‖ 24 τῇ om A^a pr C^a ‖ 1 πρὸς] ἐν PD^a.

τὰ μὲν μαλακὰ καὶ ὑγρά, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ στερεά, ὑγρὰ μέν, ἢ ὅλως ἢ ἕως ἂν ᾖ ἐν τῇ φύσει, οἷον αἷμα, ἰχώρ, πιμελή, στέαρ, μυελός, γονή, χολή, γάλα ἐν τοῖς ἔχουσι, σάρξ τε καὶ τὰ τούτοις ἀνάλογον, ἔτι ἄλλον τρόπον τὰ περιττώματα, οἷον φλέγμα, καὶ τὰ ὑποστήματα τῆς κοιλίας καὶ κύστεως· ξηρὰ δὲ καὶ στερεὰ οἷον νεῦρον, δέρμα, φλέψ, θρίξ, ὀστοῦν, χόνδρος, ὄνυξ, κέρας (ὁμώνυμον γὰρ τὸ μέρος, ὅταν τῷ σχήματι καὶ τὸ ὅλον λέγηται κέρας), ἔτι ὅσα ἀνάλογον τούτοις.

Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ζῴων εἰσὶ κατά τε τοὺς βίους καὶ τὰς πράξεις καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ μόρια, περὶ ὧν τύπῳ μὲν εἴπωμεν πρῶτον, ὕστερον δὲ περὶ ἕκαστον γένος ἐπιστήσαντες ἐροῦμεν. εἰσὶ δὲ διαφοραὶ κατὰ μὲν τοὺς βίους καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς πράξεις αἱ τοιαίδε, ᾗ τὰ μὲν ἔνυδρα αὐτῶν ἐστι τὰ δὲ χερσαῖα, ἔνυδρα δὲ διχῶς, τὰ μὲν ὅτι τὸν βίον καὶ τὴν τροφὴν ποιεῖται ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ δέχεται τὸ ὑγρὸν καὶ ἀφίησι, τούτου δὲ στερισκόμενα οὐ δύναται ζῆν, οἷον πολλοῖς συμβαίνει τῶν ἰχθύων· τὰ δὲ τὴν μὲν τροφὴν ποιεῖται καὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ ὑγρῷ, οὐ μέντοι δέχεται τὸ ὕδωρ ἀλλὰ τὸν ἀέρα, καὶ γεννᾷ ἔξω. πολλὰ δ' ἐστὶ τοιαῦτα καὶ πεζά, ὥσπερ ἐνυδρὶς καὶ λάταξ καὶ κροκόδειλος, καὶ πτηνά, οἷον αἴθυια καὶ κολυμβίς, καὶ ἄποδα, οἷον ὕδρος.

---

2 στερεὰ οἷον ὑγρὰ μὲν ἃ ὅλως μένει ἕως PD^a; sic, omisso οἷον, etiam tr ‖ 5 ἀνάλογον PC^a, ἀνάλογα $A^a D^a$ ‖ 7 et 32 οἷον om PD^a ‖ 8 τὸ μέρος $A^a C^a$Pk, πρὸς τὸ γένος D^a et γρ A^aP, πρὸς τὸ μέρος PprA-W; ὅταν καὶ τῶ σχήματι καὶ τὸ ὅλον λ. P (ω supra τὸ et ὅλον). cum $A^a C^a$ consentire videtur tr, quia in eius verbis „*aequivocum enim, cum totum pars et figura dicatur cornu*“ vocabulum *pars* loco suo motum est, cf. ζμβ 647^b 18, 655^b 6, 21. γὰρ τὸ μέρος, ὅταν τῷ σχήματι [ὅμοιον ᾖ,] καὶ τῷ ὅλῳ λέγεται κέρας Sch, sed in cur. poster. τὸ ὅλον praefert ‖ 9 post σχήματι add. καμπύλον Pk. Verba ὁμώνυμον — κέρας om Scotus, tamquam e glossemate orta tolli vult Debure S. Fauxbin, id quod probant Cs B. S. Hilaire ‖ ἀνάλογα $A^a D^a$ ‖ 13 ἔπιμεν D^aPpr ‖ ἑκάστου γένους Sch ‖ 14 μὲν om P$D^a A^a$ rc ‖ καὶ τὰ ἤθη post 15 πράξεις A^a, del Prantl, Burckhardt ‖ 19 πολλοὺς $A^a C^a$.

ἔνια δὲ τὴν μὲν τροφὴν ἐν τῷ ὑγρῷ ποιεῖται καὶ οὐ δύναται ζῆν ἐκτός, οὐ μέντοι δέχεται οὔτε τὸν ἀέρα οὔτε τὸ ὑγρόν, οἷον ἀκαλήφη καὶ τὰ ὄστρεα. τῶν δ' ἐνύδρων τὰ μέν ἐστι θαλάττια, τὰ δὲ ποτάμια, τὰ δὲ λιμναῖα, τὰ δὲ τελματιαῖα, οἷον βάτραχος καὶ κορδύλος. τῶν δὲ χερσαίων τὰ μὲν δέχεται τὸν ἀέρα καὶ ἀφίησιν, ὃ καλεῖται ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν, οἷον ἄνθρωπος καὶ πάντα ὅσα πνεύμονα ἔχει τῶν χερσαίων· τὰ δὲ τὸν ἀέρα μὲν οὐ δέχεται, ζῇ δὲ καὶ τὴν τροφὴν ἔχει ἐν τῇ γῇ, οἷον σφὴξ καὶ μέλιττα καὶ τὰ ἄλλα ἔντομα. καλῶ δ' ἔντομα ὅσα ἔχει κατὰ τὸ σῶμα ἐντομάς, ἢ ἐν τοῖς ὑπτίοις ἢ ἐν τούτοις τε καὶ τοῖς πρανέσιν.
487^b καὶ τῶν μὲν χερσαίων πολλά, ὥσπερ εἴρηται, ἐκ τοῦ ὑγροῦ τὴν τροφὴν πορίζεται, τῶν δ' ἐνύδρων καὶ δεχομένων τὴν θάλατταν οὐδὲν ἐκ τῆς γῆς. ἔνια δὲ τῶν ζῴων τὸ μὲν πρῶτον ζῇ ἐν τῷ ὑγρῷ, ἔπειτα μεταβάλλει εἰς ἄλλην μορφὴν καὶ ζῇ ἔξω, οἷον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς ἀσκαρίδων· [γίγνεται γὰρ ἐξ αὐτῶν ὁ οἶστρος.] ἔτι τὰ μέν ἐστι μόνιμα τῶν ζῴων, τὰ δὲ μεταβλητικά. ἔστι δὲ τὰ μόνιμα ἐν τῷ ὑγρῷ· τῶν δὲ χερσαίων οὐδὲν μόνιμον. ἐν δὲ τῷ ὑγρῷ πολλὰ τῷ προσπεφυκέναι ζῇ, οἷον γένη ὀστρέων πολλά. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ σπόγγος ἔχειν τινὰ αἴσθησιν· σημεῖον δ' ὅτι χαλεπώτερον ἀποσπᾶται, ἂν μὴ γένηται λαθραίως ἡ κίνησις, ὥς φασιν. τὰ δὲ καὶ προσφύεται καὶ ἀπολύεται, οἷόν ἐστι γένος τι τῆς

---

26 *ἀκαλῆφαι* tr, sed Fesul. „*cocodrillus*" ‖ 27 *τὰ δὲ ποτάμια* post 28 *τελματιαῖα* A^a ‖ 28 *κορδύλης* A^a, „*cordilus*" tr. Addunt, fort recte, Camot Sylburg Sch *καὶ τῶν θαλαττίων τὰ μὲν πελάγια, τὰ δὲ αἰγιαλώδη, τὰ δὲ πετραῖα*. Ea codd peius infra (488^b 6) ponunt ‖ 32 *σφὶγξ* A^a pr P pr Ald ‖ 34 *πράνεσι* man rc corr fort e *πάχεσι* A^a ‖ b5 *ἐπὶ* om D^a ‖ *ἐν* om A^a ‖ *ἀσκαρίδων* conieci ut antea Karsch. *ἀσπίδων* A^a pr C^a tr („*aspidibus. vivunt enim ex his.*" om igitur *ὁ οἶστρος*.), *ἐμπίδων* PD^{a}A^a rc Bk. „*ambrites*" (in marg. „*ambrides, arabides*" apud Jourdain) Scotus, „*ambidor*" vel „*ambydon*" Albert. Verbum *γίγνεται* cum antecedentibus copulat Sch, deinde lac statuit ut PkDi. *γίγνεται — οἶστρος* del A-W; si tenere velis, pro *ὁ οἶστρος* scribas *ἡ ἐμπίς* cf. 551^b 21, 27 ‖ 6 *τῶν ζῴων* et 12 *ἐστι* om PD^a.

καλουμένης ἀκαλήφης· τούτων γάρ τινες νύκτωρ ἀπολυόμεναι νέμονται. πολλὰ δ' ἀπολελυμένα μέν ἐστιν ἀκίνητα δέ, οἷον ὄστρεα καὶ τὰ καλούμενα ὁλοθούρια. τὰ δὲ νευστικά, οἷον ἰχθύες καὶ τὰ μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα, οἷον κάραβοι. τὰ δὲ πορευτικά, οἷον τὸ τῶν καρκίνων γένος· τοῦτο γὰρ ἔνυδρον ὂν τὴν φύσιν πορευτικόν ἐστιν. τῶν δὲ χερσαίων ἐστὶ τὰ μὲν πτηνά, ὥσπερ ὄρνιθες καὶ μέλιτται, καὶ ταῦτ' ἄλλον τρόπον ἀλλήλων, τὰ δὲ πεζά. καὶ τῶν πεζῶν τὰ μὲν πορευτικά, τὰ δ' ἑρπυστικά, τὰ δ' ἰλυσπαστικά. πτηνὸν δὲ μόνον οὐδέν ἐστιν, ὥσπερ νευστικὸν μόνον ἰχθύς· καὶ γὰρ τὰ δερμόπτερα πεζεύει, καὶ νυκτερίδι πόδες εἰσί, καὶ τῇ φώκῃ κεκολοβωμένοι πόδες. καὶ τῶν ὀρνίθων εἰσί τινες κακόποδες, οἳ διὰ τοῦτο καλοῦνται ἄποδες· ἔστι δ' εὔπτερον τοῦτο τὸ ὀρνίθιον. σχεδὸν δὲ καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ εὔπτερα μὲν κακόποδα δ' ἐστίν, οἷον χελιδὼν καὶ δρεπανίς· ὁμοιότροπά τε γὰρ καὶ ὁμοιόπτερα πάντα ταῦτα, καὶ τὰς ὄψεις ἐγγὺς ἀλλήλων. Φαίνεται δ' ὁ μὲν ἄπους πᾶσαν ὥραν, ἡ δὲ δρεπανὶς ὅταν ὕσῃ τοῦ θέρους· τότε γὰρ ὁρᾶται καὶ ἁλίσκεται, ὅλως δὲ καὶ σπάνιόν ἐστι τοῦτο τὸ ὄρνεον. πορευτικὰ δὲ καὶ νευστικὰ πολλὰ τῶν ζῴων ἐστίν.

Εἰσὶ δὲ καὶ αἵ τοιαίδε διαφοραὶ κατὰ τοὺς βίους καὶ τὰς πράξεις. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστιν ἀγελαῖα τὰ δὲ μοναδικά, καὶ πεζὰ καὶ πτηνὰ καὶ πλωτά, τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει. καὶ τῶν ἀγελαίων [καὶ τῶν μοναδικῶν] τὰ μὲν πολιτικὰ τὰ

---

13 *ἀποδυόμεναι* P ‖ 15 *ὄστρεά τε καὶ* C^{a} ‖ supra *νευστικά* A^{a} manu rec *πλωτά* ‖ 16 *ἰχθύδια* et 18 *τῇ φύσει* PD^{a} ‖ 19 *ὄρνις καὶ μέλιττα* A^{a}C^{a} tr ‖ 20 *τρόπον ἀλλήλων* A^{a}C^{a} tr. *τρ. διαφέρει ἀ.* PD^{a} A^{a} rc Ald Gaza ‖ 21 *ἑρπηστικὰ* A^{a} pr C^{a}P rc ‖ *δυτικὰ* P, *εἰλητικὰ* D^{a}. Cf. Eustath. Od. p. 177. Heitz v. Schr. 309 ‖ 22 *καὶ γὰρ καὶ τὰ* PD^{a} ‖ 23 *νυκτερίδι* C^{a} corr. *νυκτερίδες δίποδες* P ‖ *καὶ*] *ὡς καὶ* PD^{a} „*quemadmodum*“ tr ‖ 26 *αὐτῷ* fort correctura ortum ex *αὐτῶν* C^{a} ‖ 28 *ταῦτα πάντα* A^{a} ‖ 29 *φαίνεται* — 31 *ὄρνεον* seclud A-W ‖ 30 *γὰρ καὶ ὁ. καὶ* PD^{a} ‖ ∵ *ὁ ἄλλως* P ‖ 34 *αὐτῶν* om PD^{a} ‖ **488a** 1 *μονωτικὰ* PA^{a}C^{a} ‖ *καὶ πεζὰ* post *πτ.* C^{a}, post *πλ.* PD^{a} ‖ 2 *καὶ τῶν μ.* iure del Sch.

δὲ σποραδικά ἐστιν· ἀγελαῖα μὲν οὖν οἷον ἐν τοῖς πτηνοῖς τὸ τῶν περιστερῶν γένος καὶ γέρανος καὶ κύκνος (γαμψώνυχον δ' οὐδὲν ἀγελαῖον), καὶ τῶν πλωτῶν πολλὰ γένη τῶν ἰχθύων, οἷον οὓς καλοῦσι δρομάδας, θύννοι, πηλαμύδες, ἀμίαι· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει. πολιτικὰ δ' ἐστὶν ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίγνεται πάντων τὸ ἔργον, ὅπερ οὐ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα. ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφήξ, μύρμηξ, γέρανος. καὶ τούτων τὰ μὲν ὑφ' ἡγεμόνα ἐστὶ τὰ δ' ἄναρχα, οἷον γέρανος μὲν καὶ τὸ τῶν μελιττῶν γένος ὑφ' ἡγεμόνα, μύρμηκες δὲ καὶ μυρία ἄλλα ἄναρχα. καὶ τὰ μὲν ἐπιδημητικὰ καὶ τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν μοναδικῶν, τὰ δὲ ἐκτοπιστικά. καὶ τὰ μὲν σαρκοφάγα, τὰ δὲ καρποφάγα, τὰ δὲ παμφάγα, τὰ δὲ ἰδιότροφα, οἷον τὸ τῶν μελιττῶν γένος καὶ τὸ τῶν ἀραχνῶν· τὸ μὲν γὰρ μέλιτι καί τισιν ἄλλοις ὀλίγοις τῶν γλυκέων χρῆται τροφῇ, οἱ δ' ἀράχναι ἀπὸ τῆς τῶν μυιῶν θήρας ζῶσιν, τὰ δὲ ἰχθύσι χρῶνται τροφῇ. καὶ τὰ μὲν θηρευτικά, τὰ δὲ θησαυριστικὰ τῆς τροφῆς ἐστι, τὰ δ' οὔ. καὶ τὰ μὲν οἰκητικὰ τὰ δ' ἄοικα, οἰκητικὰ μὲν οἷον ἀσπάλαξ, μῦς, μύρμηξ, μέλιττα, ἄοικα δὲ πολλὰ τῶν ἐντόμων καὶ τῶν τετραπόδων. ἔτι τοῖς τόποις τὰ μὲν τρωγλοδυτικά, οἷον σαύρα, ὄφις, τὰ δ' ὑπέργεια, οἷον ἵππος, κύων. [καὶ τὰ μὲν τρηματώδη τὰ δ' ἄτρητα]. καὶ τὰ μὲν νυκτερόβια, οἷον γλαύξ, νυκτερίς, τὰ δ' ἐν τῷ φωτὶ ζῇ. ἔτι δ' ἥμερα καὶ ἄγρια, καὶ τὰ μὲν ἀεί, οἷον γίννος καὶ ὀρεὺς ἀεὶ ἥμερα, τὰ δ' ἄγρια, ὥσπερ πάρδαλις

3 *σποραδικά*] *πορευτικά* P ‖ *ἔστι δὲ ἀγελαῖα μὲν οἷον* PD^{a} tr ‖ 5 *τῶν* alterum] *καὶ τῶν* A^{a}C^{a}, om PD^{a} ‖ 7 *ἄμιαι* PD^{a} ‖ 10 *σφὶγξ* A^{a} pr ‖ 10 et 12 *ἡγεμόνας* PD^{a} ‖ 11 *γέρανοι* PD^{a} tr ‖ 12 *καὶ μυρία ἄλλα* seclud A-W ‖ 13 *καὶ* alterum om PD^{a} tr ‖ 14 *τὰ δὲ καρπ.* post *παμφ.* A^{a} ‖ 16 *τὸ* A^{a}C^{a}, *τὰ* PD^{a} tr ‖ 17 *ὀλίγοις* ante *ἄλλοις* P, om D^{a} tr A-W ‖ 21 *ἀσπάλαγξ* A^{a} ‖ *μύρμηξ μυῖα μέλιττα* PD^{a} ‖ 23 *σαῦρα* A^{a} ‖ *σαῦραι ὄφεις τὰ δ' ὑπέργαια* PD^{a} ‖ 24 *καὶ τὰ — ἄτρητα* seclusi, quod haec distinctio superiore continetur et adiectiva ipsa offendunt ‖ 26 *καὶ τὰ*] *ἔστι δὲ ἥμερα καὶ ἄγρια τὰ* PD^{a} ‖ 27 *γίννος* conieci, *ἄνθρωπος* codd et edd *omnes* ‖ *δ'*] *δ' αἰεὶ* PD^{a}.

καὶ λύκος· τὰ δὲ καὶ ἡμεροῦσθαι δύναται ταχύ, οἷον ἐλέφας. ἔτι ἄλλον τρόπον· πάντα γὰρ ὅσα ἥμερά ἐστι γένη, καὶ ἄγριά ἐστιν, οἷον ἵπποι, βόες, ὕες, ἄνθρωποι, πρόβατα, αἶγες, κύνες. καὶ τὰ μὲν ψοφητικά, τὰ δὲ ἄφωνα, τὰ δὲ φωνήεντα, καὶ τούτων τὰ μὲν διάλεκτον ἔχει τὰ δὲ ἀγράμματα, καὶ τὰ μὲν κωτίλα τὰ δὲ σιγηλά, τὰ δ' ᾠδικὰ τὰ δ' ἄνῳδα· πάντων δὲ κοινὸν τὸ περὶ τὰς ὀχείας μάλιστα ᾄδειν καὶ λαλεῖν. καὶ τὰ μὲν ἄγροικα, ὥσπερ φάττα, τὰ δ' ὄρεια, ὥσπερ ἔποψ, τὰ δὲ συνανθρωπίζει, οἷον περιστερά. καὶ τὰ μὲν ἀφροδισιαστικά, οἷον τὸ τῶν περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων γένος, τὰ δὲ ἁγνευτικά, οἷον τὸ τῶν κορακοειδῶν ὀρνίθων γένος· ταῦτα γὰρ σπανίως ποιεῖται τὴν ὀχείαν. καὶ τῶν θαλαττίων τὰ μὲν πελάγια, τὰ δ' αἰγιαλώδη, τὰ δὲ πετραῖα. ἔτι τὰ μὲν ἀμυντικὰ τὰ δὲ φυλακτικά· ἔστι δ' ἀμυντικὰ μὲν ὅσα ἢ ἐπιτίθεται ἢ ἀδικούμενα ἀμύνεται, φυλακτικὰ δ' ὅσα πρὸς τὸ μὴ παθεῖν τι ἔχει ἐν αὑτοῖς ἀλεωρήν.

Διαφέρουσι δὲ καὶ ταῖς τοιαῖσδε διαφοραῖς κατὰ τὸ ἦθος. τὰ μὲν γάρ ἐστι πρᾶα καὶ δύσθυμα καὶ οὐκ ἐνστατικά, οἷον βοῦς, τὰ δὲ θυμώδη καὶ ἐνστατικὰ καὶ ἀμαθῆ, οἷον ὗς ἄγριος, τὰ δὲ φρόνιμα καὶ δειλά, οἷον ἔλαφος, [δασύπους], τὰ δ' ἀνελεύθερα καὶ ἐπίβουλα, οἷον οἱ ὄφεις, τὰ δ' ἐλεύθερα καὶ ἀνδρεῖα καὶ εὐγενῆ, οἷον λέων, τὰ δὲ γενναῖα καὶ ἄγρια καὶ ἐπίβουλα, οἷον λύκος· εὐγενὲς μὲν

---

30 ἵπποι post ὕες et βόες post 31 κύνες PDª ‖ ἄνθρωποι om edd praeter Ald et Cam; ἄνθρωποι et βόες om tr quae „et" pro βόες. Pro ἄνθρωποι coni Pk ὄνοι. Ad hunc locum cf ζμα 643ᵇ5, πι 895ᵇ24, ad inusitatam verbor ordin 507ᵇ21 et ζμγ 674ª2 ‖ 33 σιγηλὰ] σιγηλὰ τὰ δὲ λάλα Aª ‖ **b** 4 ἀφροδιτιαστικὰ Aª pr ‖ 5 ἀτρευτικὰ Aª pr, ἀγονευτικὰ Dª tr („*non multum spermatica*") ‖ 6 σπανίως] πάντα Cª ‖ τὴν ὀ. ποιεῖται Aª ‖ καὶ — 7 πετραῖα hic om Cam Sylb Sch ‖ 10 τι om PDª ‖ ἔχει τινὰ ἐν ἑαυτοῖς PDª ‖ ἀλεωράν PDiA-W ‖ 11 καὶ om AªC 12 et 22 πραέα PDª ‖ 16 δασύπους seclusi. ἔλαφος λαγ δασύπους Aª, ἔλ. καὶ δασ. Sch. ‖ οἷον ὄφις PDª tr ‖ 17 θέρια Sch Bk „*illiberalia — liberalia*" tr.

γάρ ἐστι τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον ἐκ τῆς αὑτοῦ φύσεως. καὶ τὰ μὲν πανοῦργα καὶ κακοῦργα, οἷον ἀλώπηξ, τὰ δὲ θυμικὰ καὶ φιλητικὰ καὶ θωπευτικά, οἷον κύων, τὰ δὲ πρᾷα καὶ τιθασσευτικά, οἷον ἐλέφας, τὰ δ' αἰσχυντηλὰ καὶ φυλακτικά, οἷον χήν, τὰ δὲ φθονερὰ καὶ φιλόκαλα, οἷον ταώς. βουλευτικὸν δὲ μόνον ἄνθρωπός ἐστι τῶν ζῴων. καὶ μνήμης μὲν καὶ διδαχῆς πολλὰ κοινωνεῖ, ἀναμιμνήσκεσθαι δ' οὐδὲν ἄλλο δύναται πλὴν ἄνθρωπος. περὶ ἕκαστον δὲ τῶν γενῶν τά τε περὶ τὰ ἤθη καὶ τοὺς βίους ὕστερον λεχθήσεται δι' ἀκριβείας μᾶλλον.

2 Πάντων δ' ἐστὶ τῶν ζῴων κοινὰ μόρια, ᾗ δέχεται τὴν τροφὴν καὶ εἰς ἃ δέχεται· ταῦτα δ' ἐστὶ ταὐτὰ καὶ ἕτερα κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους, ἢ κατ' εἶδος ἢ καθ' ὑπεροχὴν ἢ κατ' ἀναλογίαν ἢ τῇ θέσει διαφέροντα. μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλα κοινὰ μόρια ἔχει τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων πρὸς τούτοις, ᾗ ἀφίησι τὸ περίττωμα τῆς τροφῆς [καὶ ᾗ λαμβά-

489^a νει·] οὐ γὰρ πᾶσιν ὑπάρχει τοῦτο. καλεῖται δ' ᾗ μὲν λαμβάνει, στόμα, εἰς ὃ δὲ δέχεται, κοιλία· τὸ δὲ λοιπὸν πολυώνυμόν ἐστιν. τοῦ δὲ περιττώματος ὄντος διττοῦ, ὅσα μὲν ἔχει δεκτικὰ μόρια τοῦ ὑγροῦ περιττώματος, ἔχει καὶ τῆς ξηρᾶς τροφῆς, ὅσα δὲ ταύτης, ἐκείνης οὐ πάντα. διὸ ὅσα μὲν κύστιν ἔχει, καὶ κοιλίαν ἔχει, ὅσα δὲ κοιλίαν ἔχει, οὐ πάντα κύστιν ἔχει. ὀνομάζεται γὰρ τὸ μὲν τῆς ὑγρᾶς περιττώσεως δεκτικὸν μόριον κύστις, κοιλία δὲ τὸ τῆς ξηρᾶς.

---

20 ἑαυτοῦ P D^a ‖ 21 θυμωτικὰ P D^a ‖ 26 πλὴν ὁ ἄνθ. P D^a ‖ 27 ἑκάστου Sylb Sch ‖ 28 δι'] μετὰ P D^a tr ‖ 29 ᾗ conieci, ᾧ codd ‖ 30 ἃ conieci, ὃ codd ‖ 31 τρόπους καὶ κατ' εἶδος καὶ καθ' D^a ‖ 33 πρὸς] προσεχῆ Pk ‖ πρὸς τούτοις om tr, nescio an recte ‖ 34 καὶ ᾗ λαμβ., ex sequente versu huc delata, Bk Di retinent, cet edd Gazam et Iuntinam sequentes om, non temere ‖ **489a** 1 ᾗ] ὃ Ald Cs ᾧ Casaub Sch ‖ 2 δὲ prius om A^a pr ‖ πολυώνυμον in suspic voc A-W ‖ 4 δεικτικὰ A^a pr ‖ 5 τροφῆς] περιττώσεως Sch, male; cf 590^{a}30, ζγα 719^{b}34, ζγδ 773^{a}25 ‖ ἐκείνου Ald Cs ‖ διὸ] δὲ A^{a}C^a ‖ 6 μὲν om A^{a}C^a ‖ 8 δεικτικὸν A^a pr.

τῶν δὲ λοιπῶν πολλοῖς ὑπάρχει ταῦτά τε τὰ μόρια καὶ ἔτι 3
ᾗ τὸ σπέρμα ἀφιᾶσιν· καὶ τούτων ἐν οἷς μὲν ὑπάρχει γένε-
σις ζῴων τὸ μὲν εἰς αὑτὸ ἀφιέν, τὸ δ' εἰς ἕτερον. κα-
λεῖται δὲ τὸ μὲν εἰς αὑτὸ ἀφιὲν θῆλυ, τὸ δ' εἰς τοῦτο
ἄρρεν. ἐν ἐνίοις δ' οὐκ ἔστι τὸ ἄρρεν καὶ θῆλυ· ᾗ καὶ
τῶν μορίων τῶν πρὸς τὴν δημιουργίαν ταύτην διαφέρει τὸ
εἶδος· τὰ μὲν γὰρ ἔχει ὑστέραν τὰ δὲ τὸ ἀνάλογον. ὅσα
μὲν οὖν ἀναγκαιότατα μόρια τοῖς ζῴοις τὰ μὲν πᾶσιν ἔχειν
συμβέβηκε τὰ δὲ τοῖς πλείστοις, ταῦτ' ἐστίν.

Πᾶσι δὲ τοῖς ζῴοις αἴσθησις μία ὑπάρχει κοινὴ μόνη
ἡ ἁφή, ὥστε καὶ ἐν ᾧ αὕτη μορίῳ γίγνεσθαι πέφυκεν, ἀν-
ώνυμόν ἐστιν· τοῖς μὲν γὰρ ταὐτὸ τοῖς δὲ τὸ ἀνάλογόν
ἐστιν. ἔχει δὲ καὶ ὑγρότητα πᾶν ζῷον, ἧς στερισκόμενον 4
ἢ φύσει ἢ βίᾳ φθείρεται. ἔτι ἐν ᾧ γίγνεται, τοῦτο ἄλλο.
ἔστι δὲ ταῦτα τοῖς μὲν αἷμα καὶ φλέψ, τοῖς δὲ τὰ ἀνάλο-
γον τούτοις· ἔστι δ' ἀτελῆ ταῦτα, οἷον τὸ μὲν ἲς τὸ δ' ἰχώρ.
ἡ μὲν οὖν ἁφὴ ἐν ὁμοιομερεῖ ἐγγίγνεται μέρει, οἷον ἐν
σαρκὶ ἢ τοιούτῳ τινί, καὶ ὅλως ἐν τοῖς αἱματικοῖς, ὅσα ἔχει
αἷμα· τοῖς δ' ἐν τῷ ἀνάλογον, πᾶσι δ' ἐν τοῖς ὁμοιομερέ-
σιν. αἱ δὲ ποιητικαὶ δυνάμεις ἐν τοῖς ἀνομοιομερέσιν, οἷον
ἡ τῆς τροφῆς ἐργασία ἐν στόματι καὶ ἡ τῆς κινήσεως τῆς
κατὰ τόπον ἐν ποσὶν ἢ πτέρυξιν ἢ τοῖς ἀνάλογον.

Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν ἔναιμα τυγχάνει ὄντα, οἷον

---

9 λοιπῶν scl ζῴων ‖ 10 ἀφίησιν PD^a ‖ ἐν οἷς] ἐνίοις P D^a tr ‖ ἐν in ras A^a ‖ μὲν post ὑπάρχει P, om D^a tr ‖ 12 τοῦτο] ἕτερον PD^a ‖ 13 ἐν om PD^a ‖ καὶ τὸ θῆλυ PD^a ‖ ᾗ] ἢ A^a pr C^a, om PD^a tr Gaza Cs Sch ‖ 16 ταὐτά PD^a ‖ 17 ὑπάρχει καὶ κοινὴ C^a, κοινῇ A^a pr ‖ 18 ἐν ᾧ αὕτη μορίῳ P$A^a$$C^a$, ἐν ὧ μορίω αὕτη D^a, αὕτη om tr. ἐν ᾧ μορίῳ ἁπτικά γίν. Pk ‖ 21 ἔτι] ὅτι A^a rc ‖ 22 ταῦτα A-W, τοῦτο codd. ‖ καὶ Gaza, τοῖς δὲ codd tr ‖ αἷμα καὶ] αἱματικοῖς Pk ‖ ταῦτα τὸ μὲν αἷμα τὸ δὲ φλέψ A-W ‖ τὰ conieci, τὸ codd ‖ 23 τούτοις conieci, τούτῳ Pk, τούτων codd, om tr ‖ οἷον] ὧν Pk ‖ ἲς Gaza, ἰὸς codd tr ‖ 24 γίνεται PD^a tr ‖ 26 δ' al om PD^a ‖ post ὁμοι. add αἴσθησιν ταὐτ' εἶναι δῆλον Ald Sch ‖ 28 ἐν τῷ στόματι PD^a.

ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ πάνθ' ὅσα ἢ ἄποδά ἐστι τέλεα ὄντα ἢ δίποδα ἢ τετράποδα, τὰ δ' ἄναιμα, οἷον μέλιττα καὶ σφὴξ καὶ τῶν θαλαττίων σηπία καὶ κάραβος καὶ πάνθ' ὅσα πλείους πόδας ἔχει τεττάρων. καὶ τὰ μὲν ζῳοτόκα τὰ δ' ᾠοτόκα τὰ δὲ σκωληκοτόκα, ζῳοτόκα μὲν οἷον ἄνθρω-
489b πος καὶ ἵππος καὶ φώκη καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἔχει τρίχας, καὶ τῶν ἐνύδρων τὰ κητώδη, οἷον δελφίς, καὶ τὰ καλούμενα σελάχη. τούτων δὲ τὰ μὲν αὐλὸν ἔχει, βράγχια δ' οὐκ ἔχει, οἷον δελφὶς καὶ φάλαινα (ἔχει δ' ὁ μὲν δελφὶς τὸν αὐλὸν διὰ τοῦ νώτου, ἡ δὲ φάλαινα ἐν τῷ μετώπῳ), τὰ δ' ἀκάλυπτα βράγχια, οἷον τὰ σελάχη, γαλεοί τε καὶ βάτοι. καλεῖται δ' ᾠὸν μὲν τῶν κυημάτων τῶν τελείων, ἐξ οὗ γίγνεται τὸ γιγνόμενον ζῷον, ἐκ μορίου τὴν ἀρχήν, τὸ δ' ἄλλο τροφὴ τῷ γιγνομένῳ ἐστίν· σκώληξ δ' ἐστὶν ἐξ οὗ ὅλου ὅλον γίγνεται τὸ ζῷον, διαρθρουμένου καὶ αὐξανομένου τοῦ κυήματος. τὰ μὲν οὖν ἐν αὑτοῖς ᾠοτοκεῖ τῶν ζῳοτόκων οἷον τὰ σελάχη, τὰ δὲ ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος· εἰς δὲ τὸ φανερὸν τῶν μὲν τελεωθέντος τοῦ κυήματος ζῷον ἐξέρχεται, τῶν δ' ᾠόν, τῶν δὲ σκώληξ. τῶν δ' ᾠῶν τὰ μὲν ὀστρακόδερμά ἐστι καὶ δίχροα, οἷον τὰ τῶν ὀρνίθων, τὰ δὲ μαλακόδερμα καὶ μονόχροα, οἷον τὰ τῶν σελαχῶν. καὶ τῶν σκωλήκων οἱ μὲν εὐθὺς κινητικοὶ οἱ δ' ἀκίνητοι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς περὶ γενέσεως δι' ἀκριβείας ὕστερον λεκτέον.

Ἔτι δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔχει πόδας τὰ δ' ἄποδα, καὶ τῶν ἐχόντων τὰ μὲν δύο πόδας ἔχει, οἷον ἄνθρωπος καὶ ὄρνις μόνα, τὰ δὲ τέτταρας, οἷον σαύρα καὶ κύων, τὰ δὲ πλείους, οἷον

---

33 *σφὶγξ* A^a ‖ 34 *πλείω* PD^a ‖ *πόδας ἔχει τῶν τεττάρων* PD^am, *ἔχει τεττάρων πόδας* A^a ‖ b 4 et 5 *φάλλαινα* A^aC^a ‖ *διὰ τοῦ νώτου*] sed *πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου* cf *ἀν* 476^b29 et *ζμδ* 697^a25 ‖ 6 *βραγχία* PA^a et sic omnibus locis ‖ *γαλέοι* A^a ‖ 9 *ὅλου* om A^a pr ‖ *οὗ ἄλλον γίνεται ζ.* Ald, *οὗ ὅλου ὅλον ἄλλο γ. ζ.* Sch versionem Scoti et Gazae sequens ‖ 15 *οἷα* PD^a ‖ 16 *οἷα* D^a ‖ *18 ἐροῦμεν* PD^a ‖ 21 *σαῦρα* A^a.

σκολόπενδρα καὶ μέλιττα· πάντα δ' ἀρτίους ἔχει πόδας. τῶν δὲ νευστικῶν ὅσα ἄποδα, τὰ μὲν πτερύγια ἔχει, ὥσπερ ἰχθύς, καὶ τούτων οἱ μὲν τέτταρα πτερύγια, δύο μὲν ἄνω ἐν τοῖς πρανέσι, δύο δὲ κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, οἷον χρύσοφρυς καὶ λάβραξ, τὰ δὲ δύο μόνον, ὅσα προμήκη καὶ λεῖα, οἷον ἔγχελυς καὶ γόγγρος· τὰ δ' ὅλως οὐκ ἔχει, οἷον σμύραινα καὶ ὅσα ἄλλα χρῆται τῇ θαλάττῃ ὥσπερ οἱ ὄφεις τῇ γῇ, ⟨οἳ⟩ καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ ὁμοίως νέουσιν. τῶν δὲ σελαχῶν ἔνια μὲν οὐκ ἔχει πτερύγια, οἷον τὰ πλατέα καὶ κερκοφόρα, ὥσπερ βάτος καὶ τρυγών, ἀλλ' αὐτοῖς νεῖ τοῖς πλάτεσιν· βάτραχος δ' ἔχει καὶ ὅσα τὸ πλάτος μὴ ἔχει ἀπολελεπτυσμένον. ὅσα δὲ δοκεῖ πόδας ἔχειν, καθάπερ τὰ μαλάκια, τούτοις νεῖ καὶ τοῖς πτερυγίοις, καὶ θᾶττον ἐπὶ κύτος, οἷον σηπία καὶ τευθὶς [καὶ πολύπους]· βαδίζει δὲ τούτων οὐδέτερον, ὥσπερ πολύπους. τὰ δὲ σκληρόδερμα, οἷον κάραβος, τοῖς οὐραίοις νεῖ, τάχιστα δ' ἐπὶ τὴν κέρκον τοῖς ἐν ἐκείνῃ πτερυγίοις· καὶ ὁ κορδύλος τοῖς ποσὶ καὶ τῷ οὐραίῳ· ἔχει δ' ὅμοιον γλάνει τὸ οὐραῖον, ὡς μικρὸν εἰκάσαι μεγάλῳ. τῶν δὲ πτηνῶν τὰ μὲν πτερωτά ἐστιν, οἷον ἀετὸς καὶ ἱέραξ, τὰ δὲ πτιλωτά, οἷον μέλιττα καὶ μηλολόνθη, τὰ δὲ δερμόπτερα, οἷον ἀλώπηξ καὶ νυκτερίς. πτερωτὰ μὲν οὖν ἐστιν ὅσα ἔναιμα, καὶ δερμόπτερα ὡσαύτως· πτιλωτὰ δ' ὅσα ἄναιμα, οἷον τὰ ἔντομα. ἔστι δὲ τὰ

---

23 *πόδας, ὅσαπερ ἔχει πόδας. τῶν* PD^a, ut ζπ 704^a14; ego malim *τοὺς πόδας* ‖ 26 *κάτωθεν* PD^a ‖ *χρυσόφρυς* A^a pr ‖ 28 *ἐγχέλυς* PA^a ‖ *ὅλως*] *ὡς ἄλλος* A^a pr ‖ 29 *καὶ ὅσα ἄλλα*] *ἀλλὰ* PD^aCsA-W, cf ζπ 707^b31 ‖ *θαλάττῃ καὶ ὥσπερ* A^aAld, *ὥσπερ καὶ* Sch ‖ *οἱ ὄφεις*] *ὄφις* PD^a ‖ 30 *οἳ* post *γῇ* inser Pk, cf ζμδ 696^a8 ‖ 30 *ναίουσι* A^aAld ‖ 31 *πτέρυγας* PD^a ‖ 32 *πλατέσι* codd ‖ 34 *τὰ*] *καὶ τὰ* PD^aA^a rc „*quemadmodum malakia*“ tr ‖ 35 *τούτοις*] *καὶ τούτοις μὲν* PmCs „*et his*“ tr ‖ *κῆτος* A^a (supra versum *τοῖς τοιούτοις τὸ* man rc), *τοῖς τοιούτοις* D^a, *τοῖς τοιούτοις τὸ κύτος* P, *ἐπὶ τὸ κύτος* Sch „*super kytos*“ tr ‖ **490 a** 1 *καὶ πολύπους* del Scal A-W ‖ 2 *ἑκάτερον* A^aC^a „*neutrum*“ tr ‖ 3 super *κάραβος* A^a rc *οἶμαι ὁ ἀστακός* ‖ *τάχιστα τὰ δ'* A^aC^a tr ‖ 5 *γ'* *νεῖ* PA^aC^a, *γλανὶ* D^a.

μὲν πτερωτὰ καὶ δερμόπτερα δίποδα ⟨ἢ τετράποδα⟩ πάντα ἢ ἄποδα· λέγονται γὰρ εἶναί τινες ὄφεις τοιοῦτοι περὶ Αἰθιοπίαν. τὸ μὲν οὖν πτερωτὸν γένος τῶν ζῴων ὄρνις καλεῖται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἀνώνυμα ἑνὶ ὀνόματι. τῶν δὲ πτηνῶν μὲν ἀναίμων δὲ τὰ μὲν κολεόπτερά ἐστιν (ἔχει γὰρ ἐν ἐλύτρῳ τὰ πτερά, οἷον αἱ μηλολόνθαι καὶ οἱ κάνθαροι), τὰ δ' ἀνέλυτρα, καὶ τούτων τὰ μὲν δίπτερα τὰ δὲ τετράπτερα, τετράπτερα μὲν ὅσα μέγεθος ἔχει ἢ ὅσα ὀπισθόκεντρά ἐστι, δίπτερα δ' ὅσα ἢ μέγεθος μὴ ἔχει ἢ ἐμπροσθόκεντρά ἐστιν. τῶν δὲ κολεοπτέρων οὐδὲν ἔχει κέντρον. τὰ δὲ δίπτερα ἔμπροσθεν ἔχει τὰ κέντρα, οἷον μυῖα καὶ μύωψ καὶ οἶστρος καὶ ἐμπίς. πάντα δὲ τὰ ἄναιμα ἐλάττω τὰ μεγέθη ἐστὶ τῶν ἐναίμων ζῴων· πλὴν ὀλίγα ἐν τῇ θαλάττῃ μείζονα ἄναιμά ἐστιν, οἷον τῶν μαλακίων ἔνια. μέγιστα δὲ γίγνεται ταῦτα τὰ γένη αὐτῶν ἐν τοῖς ἀλεεινοτέροις, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς γλυκέσιν ὕδασιν. κινεῖται δὲ τὰ κινούμενα πάντα τέτταρσι σημείοις ἢ πλείοσι, τὰ μὲν ἔναιμα τέτταρσι μόνον, οἷον ἄνθρωπος μὲν χερσὶ δυσὶ καὶ ποσὶ δυσίν, ὄρνις δὲ πτέρυξι δυσὶ καὶ ποσὶ δυσί, τὰ δὲ τετράποδα καὶ ἰχθύες τὰ μὲν τέτταρσι ποσίν, οἱ δὲ τέτταρσι πτερυγίοις. ὅσα δὲ δύο ἔχει πτερύγια ἢ ὅλως μή, οἷον ὄφις, τέτταρσι σημείοις οὐδὲν ἧττον· αἱ γὰρ καμπαὶ τέτταρες, ἢ δύο σὺν τοῖς πτερυγίοις. ὅσα δ' ἄναιμα ὄντα πλείους πόδας ἔχει, εἴτε πτηνὰ εἴτε πεζά, σημείοις κινεῖται πλείοσιν, οἷον τὸ καλούμενον

---

10 ἢ τετρ. inserui respiciens ζμδ 697^{b}8, ζπ 714^{b}13. Horum verbor ultimam syllabam retin A^aC^a tr exhibentes *δίποδα δ' ἅπαντα* ‖ 11 *τοιοῦτοί τινες ὄφεις* D^aDi ‖ 13 *ἑνὶ*] *ἐν ἑνὶ* A^aC^a ‖ 18 *δίπτερα* — 19 *ἐστιν* om D^a ‖ 20 *τὸ κέντρον* PD^a ‖ 21 *τῷ μεγέθει* PD^a „*magnitudinibus*" tr ‖ 22 *θαλάσσῃ* PA^a ‖ 23 *μείζονα* PD^a ‖ 24 *ἀλεεινοτάτοις* C^aPD^a tr CsSchBk ‖ 26 *πάντα τὰ κινούμενα* A^aCsSch ‖ *τέτρασι* PD^a ‖ 27 *μὲν γὰρ ἔναιμα* A^aC^a ‖ *τέτρασι* codd ‖ 28 *ὄρνις*] *καὶ ὄρνις* A^aC^a ‖ 29, 30, 31 *τέσσαρσι* D^a, *τέταρσι* P, *τέτρασι* A^aC^a ‖ 32 *καμπταὶ* A^a ‖ *τέτταρσι* D^a, *τέταρσιν* P ‖ *σὺν* om Ald, unde A-W suspicantur *ἢ δύο, δύο δὲ τοῖς π.*

ζῷον ἐφήμερον τέτταρσι καὶ ποσὶ καὶ πτεροῖς· τούτῳ γὰρ οὐ μόνον κατὰ τὸν βίον συμβαίνει τὸ ἴδιον, ὅθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει, ἀλλ' ὅτι καὶ πτηνόν ἐστι τετράπουν ὄν. πάντα δὲ κινεῖται ὁμοίως, τὰ τετράποδα καὶ πολύποδα· κατὰ διάμετρον γὰρ κινεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα δύο τοὺς ἡγεμόνας ἔχει πόδας, ὁ δὲ καρκίνος μόνος τῶν ζῴων τέτταρας. 49

6 Γένη δὲ μέγιστα τῶν ζῴων, εἰς ἃ διῄρηται τἆλλα ζῷα, τάδ' ἐστίν, ἓν μὲν ὀρνίθων, ἓν δ' ἰχθύων, ἄλλο δὲ κῆτος. ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἔναιμά ἐστιν. ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον· ἄλλο τὸ τῶν μαλακοστράκων, ἀνώνυμον ἑνὶ ὀνόματι, οἷον κάραβοι καὶ γένη τινὰ καρκίνων καὶ ἀστακῶν· ἄλλο τὸ τῶν μαλακίων, οἷον τευθίδες τε καὶ τεῦθοι καὶ σηπίαι· ἕτερον τὸ τῶν ἐντόμων. ταῦτα δὲ πάντα μέν ἐστιν ἄναιμα, ὅσα δὲ πόδας ἔχει, πολύποδα· τῶν δ' ἐντόμων ἔνια καὶ πτηνά ἐστιν. τῶν δὲ λοιπῶν ζῴων οὐκ ἔστι τὰ γένη μεγάλα· οὐ γὰρ περιέχει πολλὰ εἴδη ἓν εἶδος, ἀλλὰ τὸ μέν ἐστιν ἁπλοῦν αὐτὸ οὐκ ἔχον διαφορὰν [τὸ εἶδος], οἷον ἄνθρωπος, τὰ δ' ἔχει μέν, ἀλλ' ἀνώνυμα τὰ εἴδη. ἔστι γὰρ τὰ τετράποδα καὶ μὴ πτερωτὰ ἔναιμα μὲν πάντα, ἀλλὰ τὰ μὲν ζῳοτόκα τὰ δ' ᾠοτόκα αὐτῶν. ὅσα μὲν οὖν ζῳοτόκα, πάντα τρίχας ἔχει, ὅσα δ' ᾠοτόκα, φολίδας· ἔστι δ' ἡ φολὶς ὅμοιον χώρᾳ λεπίδος.

---

b 1 *τέταρσι* P, *τέτρασι* A^aC^a ‖ *καὶ* om PD^a tr ‖ *τούτῳ* Vat Pal 260 Laurent 87, 1 D^a rc m Gaza Casaub Cs, edd sequentes, *τοῦτο* $A^aC^aPD^a$ pr, *ταῦτα* Ald ‖ 2 *σημαίνει* A^aC^a „*accidit*“ tr ‖ 3 *καὶ ὅτι* PD^a tr ‖ 6 *καρκῖνος* PA^a et sic plerumque ‖ 8 *δ' ἐστὶ μέγιστα* D^a tr ‖ *τἆλλα ζῷα*] exspectes solum *τὰ ζ.* ‖ *ζῶα ἀφ' ὧν τάδ'* PD^a tr ‖ 9 *κήτους* PD^a „*cete*“ tr ‖ 13 *τινὰ* om PD^a tr ‖ 14 *ἕτερον*] *καὶ ἕτερον* PD^a ‖ 17 *οὐκ ἔστι* A^a, *οὐκέτι* C^a, *οὐκέτι ἐστὶ* PD^a ‖ 19 *διαφορὰς* PD^a tr ‖ *τὸ εἶδος* seclusi ‖ 20 *ἔστι γὰρ*] *ἔτι* A^aC^a ‖ *μὴ*] *οὐ* PD^a ‖ *καὶ μὴ πτερωτὰ* secl A-W sine causa; cf ^{a}34 *τὸ ἐφήμερον κτλ.* ‖ 22 *πάντα*] *οὐ πάντα* PD^aA^a rc. negat om tr ‖ 23 *φολίδα* A^aC^a, *φολίδας ἔχει* PD^a „*folida habent*“ tr.

ἄπουν δὲ φύσει ἐστὶν ἔναιμον πεζὸν τὸ τῶν ὄφεων γένος· ἔστι δὲ τοῦτο φολιδωτόν. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι ᾠοτοκοῦσιν ὄφεις, ἡ δ' ἔχιδνα μόνον ζῳοτοκεῖ. τὰ μὲν γὰρ ζῳοτοκοῦντα οὐ πάντα τρίχας ἔχει· καὶ γὰρ τῶν ἰχθύων τινὲς ζῳοτοκοῦσιν· ὅσα μέντοι ἔχει τρίχας, ἅπαντα ζῳοτοκεῖ. τριχῶν γάρ τι εἶδος θετέον καὶ τὰς ἀκανθώδεις τρίχας, οἵας οἱ χερσαῖοι ἔχουσιν ἐχῖνοι καὶ οἱ ὕστριχες· τριχὸς γὰρ χρείαν παρέχουσιν, ἀλλ' οὐ ποδῶν, ὥσπερ αἱ τῶν θαλαττίων. τοῦ δὲ γένους τοῦ τῶν τετραπόδων ζῴων καὶ ζῳοτόκων εἴδη μέν ἐστι πολλά, ἀνώνυμα δέ· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ὡς εἰπεῖν, ὥσπερ ἄνθρωπος, εἴρηται λέων, ἔλαφος, ἵππος, κύων καὶ τἆλλα τοῦτον τὸν τρόπον, ἐπεί ἐστιν ἕν τι
491^a γένος μόνον ἐπὶ τοῖς λοφούροις καλουμένοις, οἷον ἵππῳ καὶ ὄνῳ καὶ ὀρεῖ καὶ γίννῳ [καὶ ἴννῳ] καὶ ταῖς ἐν Συρίᾳ καλουμέναις ἡμιόνοις, αἳ καλοῦνται ἡμίονοι δι' ὁμοιότητα, οὐκ οὖσαι ἁπλῶς τὸ αὐτὸ εἶδος· καὶ γὰρ ὀχεύονται καὶ γεννῶνται ἐξ ἀλλήλων. διὸ καὶ χωρὶς λαμβάνοντας ἀνάγκη θεωρεῖν ἑκάστου τὴν φύσιν αὐτῶν.

Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον εἴρηται νῦν ὡς τύπῳ, γεύματος χάριν περὶ ὅσων καὶ ὅσα θεωρητέον — δι' ἀκριβείας δ' ὕστερον ἐροῦμεν — ἵνα πρῶτον τὰς ὑπαρχούσας διαφορὰς καὶ τὰ συμβεβηκότα πᾶσι λαμβάνωμεν. μετὰ δὲ τοῦτο τὰς αἰτίας τούτων πειρατέον εὑρεῖν. οὕτω γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶ ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον, ὑπαρχούσης τῆς ἱστορίας τῆς

---

29 οἵ γε χ. P, οἵ τε χ. D^a tr ‖ 30 οἱ A^aC^a, ἐπὶ Pk ‖ 32 πολλά et δέ om A^a pr C^a tr ‖ ἄλλα δὲ καθ' A^a pr C^a tr Ald ‖ αὐτῶν om PD^aA^a rc ‖ 33 καὶ λέων καὶ ἵππος καὶ ἔλαφος καὶ κύων D^a, καὶ λ. καὶ ἵππος ἔλαφος κύων P ‖ **491 a** 1 μόνον conieci, καὶ codd. ἔπεστι δ' ἕν τι ὄνομα ἐπὶ τοῖς λ. A-W bene, sed iusto audacius. κἂν pro καὶ Pk, quod non intellego. ‖ super τοῖς λοφούροις A^a rc τοῖς ἔχουσι χαίτην. — λοφούροις post καλουμένοις PD^a ‖ 2 γιννῶ A^a pr C^a ‖ ἰννῶ A^a pr C^a, ἴνω PD^a, secl A-W ‖ 5 γεννῶνται] γεννῶσιν αὗται Pk ‖ καὶ om A^aC^a ‖ λαμβάνοντα D^a tr ‖ 7 ἐν ante τύπῳ add solus A^a ‖ 10 λάβωμεν PD^a.

περὶ ἕκαστον· περὶ ὧν τε γὰρ καὶ ἐξ ὧν εἶναι δεῖ τὴν ἀπόδειξιν, ἐκ τούτων γίγνεται φανερόν. ληπτέον δὴ πρῶτον τὰ μέρη τῶν ζῴων ἐξ ὧν συνέστηκεν. κατὰ γὰρ ταῦτα μάλιστα καὶ πρῶτα διαφέρει καὶ τὰ ὅλα, ἢ τῷ τὰ μὲν ἔχειν τὰ δὲ μὴ ἔχειν ἢ τῇ θέσει καὶ τῇ τάξει, ἢ καὶ κατὰ τὰς εἰρημένας πρότερον διαφοράς, εἴδει καὶ ὑπεροχῇ καὶ ἀναλογίᾳ καὶ τῶν παθημάτων ἐναντιότητι. πρῶτον δὲ τὰ τοῦ ἀνθρώπου μέρη ληπτέον· ὥσπερ γὰρ τὰ νομίσματα πρὸς τὸ αὑτοῖς ἕκαστοι γνωριμώτατον δοκιμάζουσιν, οὕτω δὴ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις· ὁ δ' ἄνθρωπος τῶν ζῴων γνωριμώτατον ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης ἐστίν. τῇ μὲν οὖν αἰσθήσει οὐκ ἄδηλα τὰ μόρια· ὅμως δ' ἕνεκεν τοῦ μὴ παραλιπεῖν τε τὸ ἐφεξῆς καὶ τοῦ λόγον ἔχειν μετὰ τῆς αἰσθήσεως, λεκτέον τὰ μέρη πρῶτον μὲν τὰ ὀργανικά, εἶτα τὰ ὁμοιομερῆ.

Μέγιστα μὲν οὖν ἐστι τάδε τῶν μερῶν εἰς ἃ διαιρεῖται τὸ σῶμα τὸ σύνολον, κεφαλή, αὐχήν, θώραξ, βραχίονες δύο, σκέλη δύο, [τὸ ἀπ' αὐχένος μέχρι αἰδοίων κύτος, ὃ καλεῖται θώραξ]. κεφαλῆς μὲν οὖν μέρη τὸ μὲν τριχωτὸν κρανίον καλεῖται. τούτου δὲ μέρη τὸ μὲν πρόσθιον βρέγμα, ὑστερογενές (τελευταῖον γὰρ τῶν ἐν τῷ σώματι πήγνυται ὀστῶν), τὸ δ' ὀπίσθιον ἰνίον, μέσον δ' ἰνίου καὶ βρέγματος κορυφή. ὑπὸ μὲν οὖν τὸ βρέγμα ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν, τὸ δ' ἰνίον κενόν. ἔστι δὲ τὸ κρανίον ἅπαν ἀραιὸν ὀστοῦν, στρογγύλον, ἀσάρκῳ δέρματι περιεχόμενον. ἔχει δὲ ῥαφὰς τῶν μὲν γυναικῶν μίαν κύκλῳ, τῶν δ' ἀνδρῶν τρεῖς εἰς ἓν συναπτούσας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· ἤδη δ' ὠμμένη ἐστὶ κε-

---

14 γίνεσθαι A^aC^a ‖ δὴ PA^aC^a tr, δὲ D^a? ‖ πρῶτον μὲν τὸ PD^a ‖ 17 καὶ ante κατὰ om PD^a tr ‖ 19 τὰ παθήματα A^a pr ‖ 21 ἕκαστον PD^aA^a ‖ 24 ἕνεκα PD^a ‖ τοῦ μήτε παραλιπεῖν τὸ ἐ Pk ‖ 26 μὲν om PA^aC^a ‖ 27 μελῶν A^aC^a ‖ 28 βραχίονες — 30 θώραξ om C^a pr ‖ θώραξ seclud Di. αὐχήν, τὸ ἀπ' αὐχένος . . θώραξ, βραχίονες δύο, σκέλη δύο A-W ‖ 29 τὸ — 30 θώραξ secl Pk ‖ τὸ δ' ἀπ' αὐχ. μ. αἰ. κύτος καλεῖται θ. Gaza aut legit aut finxit ‖ 31 ἐμπρόσθιον PD^a ‖ b 1 ἐστιν. τὸ δὲ A^aC^a ‖ 4 ἡ δ' ἡνωμένη A^a, ἡ δ' ὠμένη C^a.

φαλὴ ἀνδρὸς οὐδεμίαν ἔχουσα ῥαφήν. τοῦ δὲ κρανίου κορυφὴ καλεῖται τὸ μέσον λίσσωμα τῶν τριχῶν. τοῦτο δ' ἐνίοις διπλοῦν ἐστιν· γίγνονται γάρ τινες δικόρυφοι, οὐ τῷ ὀστῷ ἀλλὰ τῇ τῶν τριχῶν λισσώσει.

8 Τὸ δ' ὑπὸ τὸ κρανίον ὀνομάζεται πρόσωπον ἐπὶ μόνου τῶν ἄλλων ζῴων ἀνθρώπου· ἰχθύος γὰρ καὶ βοὸς οὐ λέγεται πρόσωπον· προσώπου δὲ τὸ μὲν ὑπὸ τὸ βρέγμα μεταξὺ τῶν ὀμμάτων μέτωπον. τοῦτο δ' οἷς μὲν μέγα, βραδύτεροι, οἷς δὲ μικρόν, εὐκίνητοι· καὶ οἷς μὲν πλατύ, ἐκστατικοί, οἷς
9 δὲ περιφερές, εὐηθικοί. ὑπὸ δὲ τῷ μετώπῳ ὀφρύες διφυεῖς· ὧν αἱ μὲν εὐθεῖαι μαλακοῦ ἤθους σημεῖον, αἱ δὲ πρὸς τὴν ῥῖνα τὴν καμπυλότητ' ἔχουσαι στρυφνοῦ, αἱ δὲ πρὸς τοὺς κροτάφους μωκοῦ καὶ εἴρωνος, [αἱ δὲ κατεσπασμέναι φθόνου]. ὑφ' αἷς ὀφθαλμοί. οὗτοι κατὰ φύσιν δύο. τούτων μέρη ἑκατέρου βλέφαρον τὸ ἄνω καὶ κάτω. τούτου τρίχες αἱ ἔσχαται βλεφαρίδες. τὸ δ' ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ μὲν ὑγρόν, ᾧ βλέπει, κόρη, τὸ δὲ περὶ τοῦτο μέλαν, τὸ δ' ἐκτὸς τούτου λευκόν. κοινὸν δὲ τῆς βλεφαρίδος μέρος τῆς ἄνω καὶ κάτω κανθοὶ δύο, ὁ μὲν πρὸς τῇ ῥινί, ὁ δὲ πρὸς τοῖς κροτάφοις· οἳ ἂν μὲν ὦσι μακροί, κακοηθείας σημεῖον, ἂν δ' οἱονεὶ κτένας κρεῶδες ἔχωσι τὸ πρὸς τῷ

6 ἀλίσσωμα P, καὶ λύσωμα Ald, καὶ probat Karsch ‖ τῶν om C^a ‖ 8 τῶν om A^a ‖ ἀλισσώσει P, λυσώσει Ald ‖ 12 πρόσωπον A^a pr ‖ 14 εὐηθικοί conieci; ferri potest εὔκολοι quoque. εὔκοι A^a, εὔϊκοι C^a, θυμικοί PD^aA^a rc tr „*iracundum*" Plin εὔεικτοι Di, εὐήκοοι A-W respicientes φ 811^b31 ‖ 17 μώκου A^aC^a ‖ αἱ δὲ κατ. φθ.] Sic Ald edd omnes. At codd haec verba post 34 δέρματος ponunt, αἱ δὲ mutatis in αἱ δ' ὄφρυες αἱ. A-W del ‖ 18 αἷς οἱ ὀφθαλμοί. δύο κατὰ φύσιν οὗτοι. τούτου ἑκατέρου μέρη PD^a ‖ 21 τῷ μὲν ὑγρῷ A^a ‖ ᾧ] ὃ PD^a ‖ 23 ὁ μὲν A^aC^a, ὁ om PD^aAld ‖ ὁ] δύο PD^a tr Ald ‖ 24 κακοήθους A^a ‖ 25 ἐὰν PD^a ‖ οἱονεὶ κτένας A-W, οἷον οἱ κτένες codd ‖ κρεῶδες] κρεώδεις A-W ‖ τὸ] οἱ PD^a. Ex Alberto affert Sch „*quando vero locus ille fuerit multae carnis, sicut accidit oculis milvi*" vertens οἷον ἰκτῖνες, quod recipit Di. ἰκτῖνος Pk. οἷον καὶ ἰκτῖνες Canis. „*velut crepetem*" (pectinem? κτένα κρεώδη) tr.

μυκτῆρι, πονηρίας. τὰ μὲν οὖν ἄλλα γένη πάντα τῶν ζῴων πλὴν τῶν ὀστρακοδέρμων καὶ εἴ τι ἄλλο ἀτελές, ἔχει ὀφθαλμούς· τὰ δὲ ζῳοτόκα πάντα πλὴν ἀσπάλακος. τοῦτον δὲ τρόπον μέν τιν' ἔχειν ἂν θείη τις, ὅλως δ' οὐκ ἔχειν. ὅλως μὲν γὰρ οὔθ' ὁρᾷ οὔτ' ἔχει εἰς τὸ φανερὸν δήλους ὀφθαλμούς· ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ δέρματος ἔχει τήν τε χώραν τῶν ὀμμάτων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τὴν φύσει τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπάρχουσαν ἐν τῷ ἐκτός, ὡς ἐν τῇ γενέσει πηρουμένων καὶ ἐπιφυομένου τοῦ δέρματος.
ὀφθαλμοῦ δὲ τὸ μὲν λευκὸν ὅμοι- **10**
ον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶσιν, τὸ δὲ καλούμενον μέλαν δια- 492
φέρει· τοῖς μὲν γάρ ἐστι μέλαν, τοῖς δὲ σφόδρα γλαυκόν, τοῖς δὲ χαροπόν, ἐνίοις δ' αἰγωπόν· τοῦτο ἤθους βελτίστου σημεῖον καὶ πρὸς ὀξύτητα ὄψεως κράτιστον. μόνον δ' ἢ μάλιστα τῶν ζῴων ἄνθρωπος πολύχρους τὰ ὄμματά ἐστιν· τῶν δ' ἄλλων ἓν εἶδος· ἵπποι δὲ γίγνονται γλαυκοὶ ἔνιοι. τῶν δ' ὀφθαλμῶν οἱ μὲν μεγάλοι, οἱ δὲ μικροί, οἱ δὲ μέσοι· οἱ μέσοι βέλτιστοι. καὶ ἢ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς ἢ μέσως· τούτων οἱ ἐντὸς μάλιστα ὀξυωπέστατοι ἐπὶ παντὸς ζῴου, τὸ δὲ μέσον ἤθους βελτίστου σημεῖον. καὶ ἢ σκαρδαμυκτικοὶ ἢ ἀτενεῖς ἢ μέσοι· βελτίστου δ' ἤθους οἱ μέσοι, ἐκείνων δ' ὁ μὲν ἀναιδὴς ὁ δ' ἀβέβαιος.

Ἔτι δὲ κεφαλῆς μόριον, δι' οὗ ἀκούει, ἄπνουν, τὸ οὖς· **11**
Ἀλκμαίων γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγει, φάμενος ἀναπνεῖν τὰς αἶγας κατὰ τὰ ὦτα. ὠτὸς δὲ μέρος τὸ μὲν ἀνώνυμον, τὸ δὲ λοβός. ὅλον δ' ἐκ χόνδρου καὶ σαρκὸς σύγκειται. εἴσω

---

27 καὶ] κἂν PD^{a} ‖ 29 οὐκ ἔχει A^{a} ‖ 31 δὲ] γὰρ A^{a}C^{a} ‖ 32 κατὰ] καὶ PD^{a} ‖ 34 τηρουμένων D^{a}, πληρουμένων A^{a}C^{a} ‖ ἐπιφερομένου PD^{a} tr ‖ **492a** 3 τοῦτο] ὃ PD^{a} ‖ βέλτιστον A^{a} pr ‖ 4 δ' ἢ μᾶλλον A^{a}, ἢ μᾶλλον C^{a} „*maxime*" tr μᾶλλον τῶν ἄλλων ζῴων? ‖ 6 ἑτερόγλαυκοι Sch ‖ 7 οἱ δὲ μέσοι. οἱ μέσοι] οἱ μέσοι δὲ PD^{a} tr ‖ 9 οἱ δ' ἐντὸς A^{a}C^{a} ‖ 11 βελτίστου δ' ἤθους οἱ μέσοι om A^{a} pr C^{a}. βελτίστου ἤθους σημεῖον οἱ μέσοι A^{a} rc ‖ 12 οἱ μὲν ἀναιδεῖς οἱ δ' ἀβέβαιοι P tr ‖ 13 ἔτι Bk, ἔστι codd ‖ 15 ἀνώνυμον] ἄνω πτέρυξ D^{a} „*innominata ala*" tr.

δὲ τὴν μὲν φύσιν ἔχει οἷον οἱ στρόμβοι, τὸ δ' ἔσχατον ὀστοῦν ὅμοιον τῷ ὠτί, εἰς ὃ ὥσπερ ἀγγεῖον ἔσχατον ἀφικνεῖται ὁ ψόφος. τοῦτο δ' εἰς μὲν τὸν ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει πόρον, εἰς δὲ τὸν τοῦ στόματος οὐρανόν· καὶ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου φλὲψ τείνει εἰς αὐτό. [περαίνουσι δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ κεῖται ἐπὶ φλεβίου ἑκάτερος.] ἀκίνητον δὲ τὸ οὖς ἄνθρωπος ἔχει μόνος τῶν ἐχόντων τοῦτο τὸ μόριον. τῶν γὰρ ἐχόντων ἀκοὴν τὰ μὲν ἔχει ὦτα, τὰ δ' οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὸν πόρον φανερόν, οἷον ὅσα πτερωτὰ ἢ φολιδωτά. ὅσα δὲ ζῳοτοκεῖ, ἔξω φώκης τε καὶ δελφῖνος καὶ τῶν ἄλλων ὅσα οὕτω κητώδη, πάντα ἔχει ὦτα. [ζῳοτοκεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη· ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οὐ κινεῖ. ἡ μὲν οὖν φώκη πόρους ἔχει φανεροὺς ᾗ ἀκούει· ὁ δὲ δελφὶς ἀκούει μέν, οὐκ ἔχει δ' ὦτα. τὰ δ' ἄλλα κινεῖ πάντα.] κεῖται δὲ τὰ ὦτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιφερείας τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐνίοις τῶν τετραπόδων ἄνωθεν. ὤτων δὲ τὰ μὲν ψιλά, τὰ δὲ δασέα, τὰ δὲ μέσα· βέλτιστα δὲ τὰ μέσα πρὸς ἀκοήν, ἦθος δ' οὐδὲν σημαίνει. καὶ ἢ μεγάλα ἢ μικρὰ ἢ μέσα ⟨καὶ⟩ ἢ ἐπανεστηκότα σφόδρα ἢ οὐδὲν ἢ μέσον· τὰ

21 αὐτό] ἑκάτερον PDa || περαίνουσι — 22 ἑκάτερος del A-W || 22 ἐπὶ AaCa „super" tr || 23 μόνον PDa || 26 τε om PDa || 27 οὕτω] οὕτω τε AaCa. Utrumque voc vix genuinum; οὕτως P οὕτω γε κ. Di, γε κ. AldCsSch || 28 ζῳοτοκεῖ — 31 πάντα secludi, quia his verbis nihil nisi paraphrasis superiorum verborum contineri videtur. ἔχει τὰ ὦτα Aa. post ὦτα Aa ἀκοὴν ἔχει καὶ πόρους (omissis ζῳοτοκεῖ — φώκη), PDaCa tr ἀκοὴν ἔχοντα καὶ πόρους φανερούς. ζῳοτοκεῖ κτλ. || 29 φανερῶς ἔχει Aa || οἷς AaCa || Schneiderum potissimum sequentes dedi Pk τῶν ἄλλων ὡσαύτως τὰ μὴ κητώδη (ζῳοτοκεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη) πάντα ἔχει ὦτα. ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οὐ κινεῖ, τὰ δ' ἄλλα κινεῖ πάντα. ἡ μὲν οὖν φώκη πόρους ἔχει φανεροὺς ᾗ ἀκούει· ὁ δὲ δελφὶς ἀκούει μέν, οὐκ ἔχει δ' ὦτα οὐδὲ πόρους φανερούς, A-W τῶν ἄλλων ὅσα σελαχώδη, πάντα ἔχει ὦτα· ζῳοτοκεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη· ἡ μὲν οὖν φώκη πόρους ἔχει φανεροὺς ᾗ ἀκούει, ὁ δὲ δελφὶς ἀκούει μὲν οὐκ ἔχει δ' ὦτα οὔτε πόρους φανερούς. ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οὖς οὐ κινεῖ τὰ δ' ἄλλα κινεῖ πάντα || 30 κεῖνται Ca, κινεῖται Aa || 492b1 καὶ inser Pk e Gaza. καὶ ἐπ. A-W.

δὲ μέσα βελτίστου ἤθους σημεῖον, τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας καὶ ἀδολεσχίας. τὸ δὲ μεταξὺ ὀφθαλμοῦ καὶ ὠτὸς καὶ κορυφῆς καλεῖται κρόταφος.

Ἔτι προσώπου μέρος τὸ μὲν ὂν τῷ πνεύματι πόρος ῥίς· καὶ γὰρ ἀναπνεῖ καὶ ἐκπνεῖ ταύτῃ, καὶ ὁ πταρμὸς διὰ ταύτης γίγνεται, πνεύματος ἀθρόου ἔξοδος, σημεῖον οἰωνιστικὸν καὶ ἱερὸν μόνον τῶν πνευμάτων. ἅμα δ' ἡ ἀνάπνευσις καὶ ἔκπνευσις γίγνεται εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀδύνατον χωρὶς τοῖς μυκτῆρσιν ἀναπνεῦσαι ἢ ἐκπνεῦσαι, διὰ τὸ ἐκ τοῦ στήθους εἶναι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν κατὰ τὸν γαργαρεῶνα, καὶ μὴ ἐκ τῆς κεφαλῆς τινὶ μέρει· ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ χρώμενον ταύτῃ ζῆν. ἡ δ' ὄσφρησις γίγνεται διὰ τούτου τοῦ μέρους· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ αἴσθησις ὀσμῆς. εὐκίνητος δ' ὁ μυκτήρ, καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ οὖς ἀκίνητον κατ' ἰδίαν. μέρος δ' αὐτοῦ τὸ μὲν διάφραγμα χόνδρος, τὸ δ' ὀχέτευμα κενόν· ἔστι γὰρ ὁ μυκτὴρ διχότομος. τοῖς δ' ἐλέφασιν ὁ μυκτὴρ γίγνεται μακρὸς καὶ ἰσχυρός, καὶ χρῆται αὐτῷ ὥσπερ χειρί· προσάγεταί τε γὰρ καὶ λαμβάνει τούτῳ καὶ εἰς τὸ στόμα προσφέρεται τὴν τροφήν, καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηράν, μόνον τῶν ζῴων.

Ἔτι σιαγόνες δύο· τούτων τὸ πρόσθιον γένειον, τὸ δ' ὀπίσθιον γένυς. κινεῖ δὲ πάντα τὰ ζῷα τὴν κάτωθεν σιαγόνα, πλὴν τοῦ ποταμίου κροκοδείλου· οὗτος δὲ τὴν ἄνω

b 3 „*stultiloqui et nugatoris*" tr ‖ *τὰ* PD^a ‖ 5 *ὂν* om P D^a ‖ 6 *ἐκπνεῖ*] *εἰσπνεῖ* D^a. „*respiratur et inspiratur hoc*" tr. Ad *ἀναπνεῖ καὶ ἐ.* supple *τὰ ζῷα* vel *ὁ ἄνθρωπος* sicut ^{a}13 *δι' οὗ ἀκούει*; quare non est necessarium mutare *ἀναπνοὴ καὶ ἐκπνοὴ* ‖ 7 *τούτου* D^a, *τοῦτο* P (voluerunt *τούτου* scl *πόρου* ‖ 8 *ἅμα δ' ἡ*] *ἀλλὰ δὴ* A^a pr C^a ‖ *καὶ ἡ ἔκπνευσις* D^a, *καὶ ἡ ἔμπνευσις* P ‖ 11 *τοῦ* om A^a ‖ 13 *δὲ*] *γὰρ* PD^a tr ‖ *ἡ δ'*] *καὶ* P, *καὶ ἡ* D^a ‖ 17 *γὰρ*] *δὲ* C^a tr ‖ verba *τοῖς δ' ἐλέφασι* (*ἐλέφανσι* C^a) — 21 *τῶν ζῴων* in suspic voc B S Hilaire, temere, etsi addi potuerunt ex *ζμβ* 658^b 33 ‖ 19 *τε* om PD^a ‖ 21 *τὴν* om A^{a}C^a ‖ 23 *κινεῖται* A^{a}C^a ‖ *κάτω* D^a ‖ *σιαγόνα*] *γένυν* A^{a}C^a ‖ 24 *ποταμείου* A^a.

μόνον· μετὰ δὲ τὴν ῥῖνα χείλη δύο, σὰρξ εὐκίνητος. τὸ δ' ἐντὸς σιαγόνων καὶ χειλῶν στόμα. τούτου μέρη τὸ μὲν ὑπερῴα τὸ δὲ φάρυγξ. τὸ δ' αἰσθητικὸν χυμοῦ γλῶττα· ἡ δ' αἴσθησις τῷ ἄκρῳ· ἐὰν δέ ‹τι› ἐπὶ τὸ πλατὺ ἐπιτεθῇ, ἧττον. αἰσθάνεται δὲ καὶ ὧν ἡ ἄλλη σὰρξ πάντων, οἷον σκληροῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, καθ' ὁτιοῦν μέρος, ὥσπερ καὶ χυμοῦ. αὕτη δ' ἢ πλατεῖα ἢ στενὴ ἢ μέση· ἡ μέση δὲ βελτίστη καὶ σαφεστάτη. καὶ ἢ λελυμένη ἢ καταδεδεμένη, ὥσπερ τοῖς ψελλοῖς καὶ τοῖς τραυλοῖς. ἔστι δ' ἡ γλῶττα σὰρξ μανὴ καὶ σομφή. ταύτης τι μέρος ἐπιγλωττίς. [καὶ τὸ μὲν διφυὲς τοῦ στόματος παρίσθμιον, τὸ δὲ πολυφυὲς οὖλον· σάρκινα δὲ ταῦτα. ἐντὸς δ' ὀδόντες ὀστεϊνοι. εἴσω δ' ἄλλο μόριον σταφυλοφόρον, κίων ἐπὶ φλεβός· ὃς ἐὰν ἐξυγρανθεὶς φλεγμήνῃ, σταφυλὴ καλεῖται καὶ πνίγει.]

12 Αὐχὴν δὲ τὸ μεταξὺ προσώπου καὶ θώρακος. καὶ τούτου τὸ μὲν πρόσθιον λάρυγξ, [τὸ δ' ὀπίσθιον, στόμαχος.] τούτου δὲ τὸ μὲν χονδρῶδες καὶ πρόσθιον, δι' οὗ ἡ φωνὴ καὶ ἡ ἀναπνοή, ἀρτηρία· τὸ δὲ σαρκῶδες στόμαχος, ἐντὸς πρὸ τῆς ῥάχεως. τὸ δ' ὀπίσθιον αὐχένος μέρος ἐπωμίς. ταῦτα μὲν οὖν τὰ μόρια μέχρι τοῦ θώρακος.

Θώρακος δὲ μέρη τὰ μὲν πρόσθια τὰ δ' ὀπίσθια. πρῶτον μὲν μετὰ τὸν αὐχένα ἐν τοῖς προσθίοις στῆθος διφυὲς μαστοῖς. τούτων ἡ θηλὴ διφυής, δι' ἧς τοῖς θήλεσι τὸ

25 τὸ δ' ἐντὸς σ. κ. χ. στόμα tr SchPk. στόμα post ἐντὸς ponunt codd, om Da ‖ 28 τῷ] ἐν τῷ Da Aa rc ‖ τι inser Pk, qui ἐὰν δέ τι τῷ πλατεῖ ἐπιτεθῇ ‖ 29 ἄλλη om PDa ‖ 30 ὥσπερ καὶ χυμοῦ del A-W ‖ 31 μέση ante δὲ om PDa tr ‖ 32 καὶ] καὶ ἢ Aa, καὶ ἡ Ca ‖ καὶ ἢ] ἢ Aa rc ‖ 33 ἔστι om PDa ‖ 34 σομφός PDa ‖ τι om PDa tr ‖ οἶμαι τὸ φάτνωμα τῶν ὀδόντων λέγει, ἢ τὰ χεῖλη, ὃ καὶ κρεῖττον Aa rc super versum ‖ verba καὶ — 493a4 πνίγει iure del A-W ‖ 493a 2 ἔσω PDa ‖ 3 ἐπίφλεβος Aa Ca ‖ φλεγμήνῃ Da Hippocr de morb II § 10 (VII p 18 L), φλεγμαίνῃ P, φλεγμάνῃ Aa Ca ‖ 6 post πρόσθιον add μέρος PDa tr ‖ verba τὸ δ' ὀ. στόμ. seclusi ‖ 7 καὶ πρόσθιον om tr Sch ‖ 8 ἡ om Aa Ca ‖ ἐντὸς] ἐν τοῖς Aa pr ‖ 9 μόριον PDa ‖ 13 μαστοί PDa.

γάλα διηθεῖται· ὁ δὲ μαστὸς μανός. ἐγγίγνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄρρεσι γάλα· ἀλλὰ πυκνὴ ἡ σὰρξ τοῖς ἄρρεσι, ταῖς δὲ γυναιξὶ σομφὴ καὶ πόρων μεστή.

Μετὰ δὲ τὸν θώρακα ἐν τοῖς προσθίοις γαστήρ, καὶ 13
ταύτης ῥίζα ὀμφαλός. ὑπόρριζον δὲ τὸ μὲν διφυὲς λαγών, τὸ δὲ μονοφυὲς τὸ μὲν ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν ἦτρον (τούτου δὲ τὸ ἔσχατον ἐπίσιον), τὸ δ' ὑπὲρ τὸν ὀμφαλὸν ὑποχόνδριον, τὸ δὲ κοινὸν ὑποχονδρίου καὶ λαγόνος χολάς. τῶν δ' ὄπισθεν διάζωμα μὲν ἡ ὀσφύς, ὅθεν καὶ τοὔνομ' ἔχει (δοκεῖ γὰρ εἶναι ἰσοφυές), τοῦ δὲ διεξοδικοῦ τὸ μὲν οἷον ἐφέδρανον γλουτός, τὸ δ' ἐν ᾧ στρέφεται ὁ μηρός, κοτυληδών. τοῦ δὲ θήλεος ἴδιον μέρος ὑστέρα, καὶ τοῦ ἄρρενος αἰδοῖον, ἔξωθεν ἐπὶ τέλει τοῦ θώρακος, διμερές, τὸ μὲν ἄκρον σαρκῶδες καὶ ἀεὶ ὡς εἰπεῖν ἴσον, ὃ καλεῖται βάλανος, τὸ δὲ περὶ αὐτὴν ἀνώνυμον δέρμα, ὃ ἐὰν διακοπῇ, οὐ συμφύεται, οὐδὲ γνάθος οὐδὲ βλεφαρίς. κοινὸν δὲ τούτου καὶ τῆς βαλάνου ἀκροποσθία. τὸ δὲ λοιπὸν μέρος χονδρῶδες, εὐαυξές, καὶ ἐξέρχεται καὶ εἰσέρχεται ἐναντίως ἢ τοῖς λοφούροις. τοῦ δ' αἰδοίου ὑποκάτω ὄρχεις δύο. τὸ δὲ πέριξ δέρμα, ὃ καλεῖται ὄσχεος. οἱ δ' ὄρχεις οὔτε ταὐτὸ σαρκὶ οὔτε πόρρω σαρκός· ὃν τρόπον δ' ἔχουσιν, ὕστε- 493^b
ρον δι' ἀκριβείας λεχθήσεται ⟨καὶ⟩ καθόλου περὶ πάντων τῶν τοιούτων μορίων. τὸ δὲ τῆς γυναικὸς αἰδοῖον ἐξ ἐν- 14
αντίας τῷ τῶν ἀρρένων· κοῖλον γὰρ τὸ ὑπὸ τὴν ἥβην καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ τοῦ ἄρρενος ἐξεστηκός. καὶ οὐρήθρα ἔξω

14 *ἐν* om PD^a; fortasse in *ἐν* latet *ἐνίοτε* ‖ 15 *τοῖς ἄρρεσι*] *τούτοις* PD^a ‖ 20 *ἐπίσειον* A^{a}C^a. *ἐπείσιον*? ‖ 21 *κοῖλον* P D^a, *κοινὸν κοῖλον* Gaza A-W ‖ 23 *ἰσοφυές*] *τις ὀσφύς* A^{a}C^a tr, *τις ἰσοφύς* Sylb ‖ 24 *ἐφ' ἕδραν ὃν* A^{a}C^a, *ἐφέδρα* D^a, *ἐφ' ἕδρα* P ‖ 25 *ἴδιον* om D^a ‖ 26 *ἐπιτελεῖ* A^a pr C^a, *ἐπὶ τῷ τέλει* PD^{a}A^a rc ‖ 27 *ἀεὶ* A-W, *ἀεὶ λεῖον* A^{a}C^a tr, *ἄνισον* (omisso mox *ἴσον*) PD^a ‖ *καὶ ἴσον* Sch, *λισσὸν ὡς εἰπεῖν* Coraes ‖ 29 *οὐδὲ* pr.] *οὐ* C^a ‖ 30 *ἀκροπισθία* A^a pr C^a ‖ 31 *εὔαυξες* PD^a ‖ 33 *ὃ* om D^a tr ‖ *ὀσχέα* PD^a „*oscheus*" tr ‖ **b** 2 *καὶ* inserui ‖ 3 *τῶν* om A^a pr ‖ 4 *καὶ μήτρα ἐξέχουσα τῶν ὑστερῶν, δίοδος τῷ σπ. τοῦ ἄρρενος· ἡ δ' οὐρήθρα, τοῦ ὑγροῦ* Pk.

ἄκαμπτον φάλαγξ. δάκτυλος δ' ὁ μὲν μέγας μονοκόνδυλος, οἱ δ' ἄλλοι δικόνδυλοι. ἡ δὲ κάμψις καὶ τῷ βραχίονι καὶ τῷ δακτύλῳ εἴσω πᾶσιν· κάμπτεται δ' ὁ βραχίων κατὰ τὸ ὠλέκρανον. χειρὸς δὲ τὸ μὲν ἐντὸς θέναρ, σαρκῶδες καὶ διηρημένον ἄρθροις, τοῖς μὲν μακροβίοις ἑνὶ ἢ δυσὶ δι' ὅλου, τοῖς δὲ βραχυβίοις δυσὶ καὶ οὐ δι' ὅλου. ἄρθρον δὲ 494a χειρὸς καὶ βραχίονος καρπός. τὸ δὲ ἔξω τῆς χειρὸς νευρῶδες καὶ ἀνώνυμον.

Κώλων δὲ διμερὲς ἄλλο σκέλος. σκέλους δὲ τὸ μὲν ἀμφικέφαλον μηρός, τὸ δὲ πλανησίεδρον μύλη, τὸ δὲ δι-όστεον κνήμη, καὶ ταύτης τὸ μὲν πρόσθιον ἀντικνήμιον, τὸ δ' ὀπίσθιον γαστροκνημία, σὰρξ νευρώδης καὶ φλεβώδης, τοῖς μὲν ἀνεσπασμένη ἄνω πρὸς τὴν ἰγνύν, ὅσοι μεγάλα τὰ ἰσχία ἔχουσι, τοῖς δ' ἐναντίως κατεσπασμένη· τὸ δ' ἔσχατον ἀντικνημίου σφυρόν, διφυὲς ἐν ἑκατέρῳ τῷ σκέλει. τὸ δὲ πολυόστεον τοῦ σκέλους πούς. τούτου δὲ τὸ μὲν ὀπίσθιον μέρος πτέρνα, τὸ δ' ἐμπρόσθιον τοῦ ποδὸς τὸ μὲν ἐσχισμένον δάκτυλοι πέντε, τὸ δὲ σαρκῶδες κάτωθεν στῆθος, τὸ δ' ἄνωθεν ἐν τοῖς πρανέσι νευρῶδες καὶ ἀνώνυμον. δακτύλου δὲ τὸ μὲν ὄνυξ, τὸ δὲ καμπή· πάντων δ' ὁ ὄνυξ ἐπ' ἄκρῳ· μονόκαμπτοι δὲ πάντες οἱ κάτω δάκτυλοι. τοῦ δὲ ποδὸς ὅσοις τὸ ἐντὸς παχὺ καὶ μὴ κοῖλον, ἀλλὰ βαίνουσιν ὅλῳ, πανοῦργοι. κοινὸν δὲ μηροῦ καὶ κνήμης γόνυ, καμπή.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέρη κοινὰ καὶ ἄρρενος καὶ θήλεος.

---

31 *ἴσως* PD^a, *ἐντὸς* A^a ‖ *ὁ* om A^aC^a ‖ 32 *ὀλέκρανον* A^aC^a ‖ *θαίναρ* A^a ‖ 33 *διηρθρωμένον* PD^a tr ‖ *ἄρθρω* PD^a tr ‖ **494a** 1 *οὐ* om A^a pr ‖ *ἄρθρα* A^a „*distinctio*“ i. e. *ἄρθρον* tr quoque ‖ 4 *κώλων* conieci, *κῶλον* codd ‖ 5 *μικρός, γρ. μηρός* A^a ‖ *δι-όστρεον* A^a pr ‖ 7 *καὶ* Scalig, *ἢ* codd. *ἢ φλεβώδης* del Camot ‖ 8 *ἰγνύην* PD^a ‖ 9 *ἐναντίοις* PD^a tr ‖ 13 *δακτύλοις* PD^a tr ‖ *κά-τω* A^a ‖ 16 *μόνω καμπτοὶ* D^a, *μόνω καμποὶ* P. *μόνῳ· καμπτοὶ* Cs. cf Sonnenburg p 16 ‖ 17 *ὅσοις μὲν τὸ* A^a pr C^a tr ‖ 18 *κοι-νοῦ* A^a ‖ 19 *καμπή* om D^a, A-W. *καὶ* praeponunt ScaligSchn „*genu poplesque*“ Gaza ‖ 19 *θήλεος καὶ ἄρρενος* A^aC^a.

ἡ δὲ θέσις τῶν μερῶν πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ὡς ἔχει, φανερὰ μὲν ἂν εἶναι δόξειε τὰ ἔξωθεν κατὰ τὴν αἴσθησιν, οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν λεκτέον δι' ἥνπερ καὶ τὰ πρότερον εἰρήκαμεν, ἵνα περαίνηται τὸ ἐφεξῆς, καὶ καταριθμουμένων ὅπως ἧττον λανθάνῃ τὰ μὴ τὸν αὐτὸν ἔχοντα τρόπον ἐπί τε τῶν ἄλλων ζῴων καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. μάλιστα δ' ἔχει διωρισμένα πρὸς τοὺς κατὰ φύσιν τόπους τὰ ἄνω καὶ κάτω ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζῴων· τά τε γὰρ ἄνω καὶ κάτω πρὸς τὰ τοῦ παντὸς ἄνω καὶ κάτω τέτακται. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ πρόσθια καὶ τὰ ὀπίσθια καὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ κατὰ φύσιν ἔχει. τῶν δ' ἄλλων ζῴων τὰ μὲν οὐκ ἔχει, τὰ δ' ἔχει μὲν συγκεχυμένα δ' ἔχει μᾶλλον. ἡ μὲν οὖν κεφαλὴ πᾶσιν ἄνω πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἑαυτῶν· ὁ δ' ἄνθρωπος μόνος, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὸ τοῦ ὅλου τελειω-
494b θεὶς ἔχει τοῦτο τὸ μόριον. μετὰ δὲ τὴν κεφαλήν ἐστιν ὁ αὐχήν, εἶτα στῆθος καὶ νῶτον, τὸ μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν τὸ δ' ἐκ τοῦ ὄπισθεν. καὶ ἐχόμενα τούτων γαστὴρ καὶ ὀσφὺς καὶ αἰδοῖον καὶ ἰσχίον, εἶτα μηρὸς καὶ κνήμη, τελευταῖον δὲ πόδες. εἰς τὸ πρόσθεν δὲ καὶ τὰ σκέλη τὴν κάμψιν ἔχει, ἐφ' ὃ καὶ ἡ πορεία, καὶ τῶν ποδῶν τὸ κινητικώτερον μέρος καὶ ἡ κάμψις· ἡ δὲ πτέρνα ἐκ τοῦ ὄπισθεν· τῶν δὲ σφυρῶν ἑκάτερον κατὰ τὸ οὖς. ἐκ δὲ τῶν πλαγίων τῶν δεξιῶν καὶ τῶν ἀριστερῶν οἱ βραχίονες, τὴν κάμψιν ἔχοντες εἰς τὸ ἐντός, ὥστε τὰ κυρτὰ τῶν σκελῶν καὶ τῶν βραχιόνων πρὸς ἄλληλα εἶναι ἐπ' ἀνθρώπου μάλιστα. τὰς δ' αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰσθητήρια, ὀφθαλμοὺς καὶ μυκτῆρα καὶ

---

22 μὴν] μὲν A^a ‖ ἀλλὰ καὶ διὰ PD^a ‖ 24 „*ut ab hoc termino oriatur*" tr ‖ καὶ om $PD^a A^a$ rc ‖ 26 τῶν om PD^a ‖ 27 ἄνω τε καὶ PD^a ‖ 30 τὰ ante ὀπισθ. om $A^a C^a$ ‖ 32 ἔχει ante μᾶλλον om PD^a ‖ 33 ἄνω πρὸς om A^a pr C^a ‖ αὐτῶν C^a tr ‖ b 1 ἔχει καὶ τοῦτο $PD^a A^a$ rc ‖ ὁ om PD^a ‖ 2 νῶτος $A^a C^a$ ‖ 4 ἰσχία PD^a tr ‖ 6 ἐφ' — 7 ὄπισθεν om C^a ‖ 8 κατὰ] ᾗ PD^a et γρ. A^a „*secundum aurem*" tr ‖ Pro verbis dubiis κατὰ τὸ οὖς coni ἑκατέρωθεν A-W ‖ 9 τῶν post καὶ om PD^a ‖ 12 μυκτῆρας $C^a PD^a$ tr.

γλῶτταν, ἐπὶ ταὐτὸ καὶ εἰς τὸ πρόσθιον ἔχει· τὴν δ' ἀκοὴν καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτῆς, τὰ ὦτα, ἐκ τοῦ πλαγίου μέν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς δὲ περιφερείας τοῖς ὄμμασιν. τὰ δ' ὄμματα ἐλάχιστον κατὰ μέγεθος διέστηκεν ἀνθρώπῳ τῶν ζῴων. ἔχει δ' ἀκριβεστάτην ἄνθρωπος τῶν αἰσθήσεων τὴν ἁφήν, δευτέραν δὲ τὴν γεῦσιν· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις λείπεται πολλῶν.

16 Τὰ μὲν οὖν μόρια τὰ πρὸς τὴν ἔξω ἐπιφάνειαν τοῦτον τέτακται τὸν τρόπον, καὶ καθάπερ ἐλέχθη, διωνόμασταί τε μάλιστα καὶ γνώριμα διὰ τὴν συνήθειάν ἐστιν· τὰ δ' ἐντὸς τοὐναντίον. ἄγνωστα γάρ ἐστι μάλιστα τὰ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε δεῖ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ζῴων ἀνάγοντας σκοπεῖν, οἷς ἔχει παραπλησίαν τὴν φύσιν. πρῶτον μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς κεῖται τὴν θέσιν ἐν τῷ πρόσθεν ἔχων ὁ ἐγκέφαλος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ὅσα ἔχει τοῦτο τὸ μόριον· ἔχει δ' ἅπαντα ὅσα ἔχει αἷμα, καὶ ἔτι τὰ μαλάκια· κατὰ μέγεθος δ' ἑαυτοῦ ἔχει ἄνθρωπος πλεῖστον ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον. ὑμένες δ' αὐτὸν δύο περιέχουσιν, ὁ μὲν περὶ τὸ ὀστοῦν ἰσχυρότερος, ὁ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον ἧττων ἐκείνου. διφυὴς δ' ἐν πᾶσίν ἐστιν ὁ ἐγκέφαλος. καὶ ἐπὶ τούτου ἡ καλουμένη παρεγκεφαλὶς ἔσχατον, ἑτέραν ἔχουσα τὴν μορφὴν καὶ κατὰ τὴν ἁφὴν καὶ κατὰ τὴν ὄψιν. τὸ δ' ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς κενὸν καὶ κοῖλον πᾶσιν, ὡς ἑκάστοις ὑπάρχει μεγέθους ⟨μέτρα⟩. ἔνια μὲν γὰρ μεγάλην ἔχει τὴν κεφαλήν, 495[a] τὸ δ' ὑποκείμενον τοῦ προσώπου μόριον ἔλαττον, ὅσα στρογγυλοπρόσωπα· τὰ δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν μικράν, τὰς δὲ σιαγόνας μακράς, οἷον τὸ τῶν λοφούρων γένος πᾶν. ἄναιμος

---

14 *αὐτῶν* PD[a] tr. *αὐτῆς καὶ τὰ ὦτα* C[a], *αὐτῆς καὶ ταῦτα* A[a]. *καὶ τὰ ὦτα* om tr ‖ *τοῦ* om A[a]C[a] ‖ 15 *δὲ* om D[a]A[a] pr ‖ 16 *ἐλάχιστα κατὰ τὸ μέγεθος* A[a] ‖ *ἄνθρωπος* PD[a] ‖ 18 *δεύτερον* C[a] tr ‖ *τὴν* om A[a] pr C[a] ‖ 22 *τὰ* om A[a]C[a] ‖ 23 *ἄλλων μόρια ζῴων* PD[a] tr ‖ *ἀνάγοντα* PD[a] tr ‖ 25 *ὁ* om PD[a] ‖ 27 supra *μέγεθος* solus C[a] *ἑαυτοῦ*. ante *ἔχει* add *ὁμοίως* A[a]C[a] tr P ‖ 32 *ἐσχάτη* Sch ‖ *ἔσχατον δὲ ἑτέραν* A[a] ‖ **495 a** 1 *μέτρα* apposui. At *μεγέθους* genetivum modalem existimat Bonitz in indice p 149[b]45. Ante Bk legebatur *μέγεθος*.

[illegible]

[illegible] καλεῖται δ' ἐπὶ μὲν τὰ ἄνω [illegible] τὸ στόμα κατὰ τὴν ἐκ τῶν μυκτήρων σύντρησιν εἰς τὸ στόμα. ᾗ καὶ ὅταν πίνοντες ἀνασπάσωσί τι τοῦ ποτοῦ, χωρεῖ ἐκ τοῦ στόματος διὰ τῶν μυκτήρων ἔξω. μεταξὺ δ' ἔχει τῶν τρήσεων τὴν ἐπι-

[illegible] 7 πᾶς om Sch 8 μῆνιγξ Aᵃ | φλ. ἐστὶν [illegible] ἔμπν δερμ. ἡ μ. ὁ π. PDᵃ: verba [illegible] 9 ὑπὸρ δὲ τὸν ἐγκέφαλον PDᵃ 13 τὸν [illegible] PDᵃ | 16 γὰρ ἐγγύτερον] ἐγγύτε- [illegible] PDᵃ; post haec vocabula [illegible] inserui respiciens 524ᵇ 9, 594ᵃ [illegible] videtur in hac voce latere στένος et μῆ- [illegible] PDᵃ ‖ 24 ὀλιγόαιμος AᵃCᵃ ‖ [illegible] Cᵃ, τῇ ἄνω Aᵃ, sed η corr [illegible] tr, ἐκεῖ Pk ‖ εἰς τὸ στόμα [illegible] τοῦ alt om AᵃCᵃ.

γλωττίδα καλουμένην, ἐπιπτύσσεσθαι δυναμένην ἐπὶ τὸ τῆς ἀρτηρίας τρῆμα τὸ εἰς τὸ στόμα τεῖνον. ταύτῃ δὲ τὸ πέρας συνήρτηται τῆς γλώττης. ἐπὶ δὲ θάτερα καθήκει εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ πνεύμονος, εἶτ' ἀπὸ τούτου σχίζεται εἰς ἑκάτερον τῶν μερῶν τοῦ πνεύμονος. θέλει γὰρ εἶναι διμερὴς ὁ πνεύμων ἐν ἅπασι τοῖς ἔχουσιν αὐτόν· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ζῳοτόκοις οὐχ ὁμοίως ἡ διάστασις φανερά, ἥκιστα δ' ἐν ἀνθρώπῳ. ἔστι δ' οὐ πολυσχιδὴς ὁ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ ἐνίων ζῳο- 495^b
τόκων, οὐδὲ λεῖος, ἀλλ' ἔχει ἀνωμαλίαν. ἐν δὲ τοῖς ᾠοτόκοις, οἷον ὄρνισι καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα ᾠοτόκα, πολὺ τὸ μέρος ἑκάτερον ἀπ' ἀλλήλων ἔσχισται, ὥστε δοκεῖν δύο ἔχειν πνεύμονας· καὶ ἀπὸ μιᾶς δύο ἐστὶ μόρια τῆς ἀρτηρίας, εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος τείνοντα τοῦ πνεύμονος. συνήρτηται δὲ καὶ τῇ μεγάλῃ φλεβὶ καὶ τῇ ἀορτῇ καλουμένῃ. φυσωμένης δὲ τῆς ἀρτηρίας διαδίδωσιν εἰς τὰ κοῖλα τοῦ πνεύμονος τὸ πνεῦμα. ταῦτα δὲ διαφύσεις ἔχει χονδρώδεις εἰς ὀξὺ συνηκούσας· ἐκ δὲ τῶν διαφύσεων τρήματα διὰ παντός ἐστι τοῦ πνεύμονος, ἀεὶ ἐκ μειζόνων εἰς ἐλάττω διαδιδόμενα. συνήρτηται δὲ καὶ ἡ καρδία τῇ ἀρτηρίᾳ πιμελώδεσι καὶ χονδρώδεσι καὶ ἰνώδεσι δεσμοῖς· ᾗ δὲ συνήρτηται, κοῖλόν ἐστιν. φυσωμένης δὲ τῆς ἀρτηρίας ἐν ἐνίοις μὲν οὐ κατάδηλον ποιεῖ, ἐν δὲ τοῖς μείζοσι τῶν ζῴων δῆλον ὅτι εἰσέρχεται τὸ πνεῦμα εἰς αὐτήν. ἡ μὲν οὖν ἀρτηρία τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, καὶ δέχεται μόνον τὸ πνεῦμα καὶ ἀφίησιν, ἄλλο δ' οὐδὲν οὔτε ξηρὸν οὔθ' ὑγρόν, ἢ πόνον παρέχει, ἕως ἂν ἐκβήξῃ τὸ κατελθόν. ὁ δὲ στόμαχος ἤρτηται μὲν ἄνωθεν

29 ἐπὶ τὸ τρ. τῆς ἀρτ. τὸ PD^{a}C^a ‖ 32 πλεύμονος D^a ‖ 33 πλεύμονος D^a et corr P ‖ πλ— PD^a hic et posthac. Lectionem melioris familiae ubique praetuli ‖ b 1 οὐ] οὐδὲ P ‖ πολυσχεδὴς PD^{a}C^a ‖ ζωοτοκούντων C^a ‖ 2 ἀνωμαλίας PD^a. ἔστι — ἀνωμαλίαν del A-W ‖ ζωοτόκοις A^a pr, sed ζ prima manus delevit ‖ 3 ζωοτόκα A^{a}C^a, sed in C^a ζω supra ὠοτόκα ‖ 7 hic et infra 14 exspectes φυσωμένη δ' ἡ ἀρτηρία ‖ 8 post κοῖλα a μέρη PD^{a}A^a rc ‖ 9 διηκούσας A^{a}C^a ‖ 11 ἀεὶ] ἢ P, om D^a 18 ὡς C^a ‖ 19 ἐκρήξῃ A^a pr C^a „*excutiat*“ tr.

δ' ὁ ἐγκέφαλος ἅπασι, καὶ οὐδεμίαν ἔχων ἐν αὑτῷ φλέβα, καὶ θιγγανόμενος κατὰ φύσιν ψυχρός. ἔχει δ' ἐν τῷ μέσῳ ὁ τῶν πλείστων [πᾶς] κοῖλόν τι μικρόν. ἡ δὲ περὶ αὐτὸν μῆνιγξ φλεβώδης· ἔστι δ' ἡ μῆνιγξ ὑμὴν δερματικὸς ὁ περιέχων τὸν ἐγκέφαλον. ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐγκεφάλου λεπτότατον ὀστοῦν καὶ ἀσθενέστατον τῆς κεφαλῆς ἐστιν, ὃ καλεῖται βρέγμα. φέρουσι δ' ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τρεῖς πόροι εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ὁ μὲν μέγιστος καὶ ὁ μέσος εἰς τὴν παρεγκεφαλίδα, ὁ δ' ἐλάχιστος εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον· ἐλάχιστος δ' ἐστὶν ὁ πρὸς τῷ μυκτῆρι μάλιστα. οἱ μὲν οὖν μέγιστοι παράλληλοί εἰσι καὶ οὐ συμπίπτουσιν, οἱ δὲ μέσοι συμπίπτουσι (δῆλον δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὶ τῶν ἰχθύων)· καὶ γὰρ ἐγγύτερον οὗτοι τοῦ ἐγκεφάλου ἢ οἱ μεγάλοι· οἱ δ' ἐλάχιστοι πλεῖστόν τ' ἀπήρτηνται ἀλλήλων καὶ οὐ συμπίπτουσιν. ἐντὸς δὲ τοῦ αὐχένος ὅ τ' οἰσοφάγος καλούμενός ἐστιν, ἔχων ⟨στόμαχον⟩ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ μήκους καὶ τῆς στενότητος, καὶ ἡ ἀρτηρία. πρότερον δὲ τῇ θέσει ἡ ἀρτηρία κεῖται τοῦ οἰσοφάγου ἐν πᾶσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν· ἔχει δὲ ταύτην πάντα ὅσαπερ πνεύμονα ἔχει. ἔστι δ' ἡ μὲν ἀρτηρία χονδρώδης τὴν φύσιν καὶ ὀλίγαιμος, πολλοῖς λεπτοῖς φλεβίοις περιεχομένη, κεῖται δ' ἐπὶ μὲν τὰ ἄνω πρὸς τὸ στόμα κατὰ τὴν ἐκ τῶν μυκτήρων σύντρησιν εἰς τὸ στόμα, ᾗ καὶ ὅταν πίνοντες ἀνασπάσωσί τι τοῦ ποτοῦ, χωρεῖ ἐκ τοῦ στόματος διὰ τῶν μυκτήρων ἔξω. μεταξὺ δ' ἔχει τῶν τρήσεων τὴν ἐπι-

---

6 ψυχρός om A^a pr ‖ 7 πᾶς om Sch ‖ 8 μῆνιξ A^a ‖ φλ. ἐστίν· ἔστι δ' ὁ μ. ὑμὴν δερμ. A^a. ὑμὴν δερμ. ἡ μ. ὁ π. PD^a; verba ὁ περ. τὸν ἐγκ. del A-W ‖ 9 ὑπὲρ δὲ τὸν ἐγκέφαλον PD^a ‖ 13 τὸν αὐτὸν A^a ‖ 15 παρ' ἀλλήλους PD^a ‖ 16 γὰρ ἐγγύτερον] ἐγγύτεροι PD^a ‖ 19 καλούμενος οἰσοφάγος PD^a; post haec vocabula καὶ ἰσθμὸς add Sch ‖ στόμαχον inserui respiciens 524^b9, 594^a21; nam Ar. putare videtur in hac voce latere στένος et μῆκος ‖ 23 ante πνεύμονα add καὶ PD^a ‖ 24 ὀλιγόαιμος A^aC^a ‖ πολλοῖς om PD^a ‖ 25 τὸ ἄνω C^a, τῇ ἄνω A^a, sed η corr „*ad superiora*“ tr ‖ 26 ἐκ om PD^a tr, ἐκεῖ Pk ‖ εἰς τὸ στόμα del Pk ‖ 27 τι om PD^a ‖ τοῦ alt om A^aC^a.

γλωττίδα καλουμένην . ἐπι[illegible]
ἀρτηρίας τρῆμα τὸ εἰς τ[illegible]
συνήρτηται τῆς γλώττης [illegible]
μεταξὺ τοῦ πνεύμονος. εἶτ' ἀπ[illegible]
τῶν μερῶν τοῦ πνεύμονος [illegible]
μων ἐν ἅπασι τοῖς ἔχουσι [illegible]
κοις οὐχ ὁμοίως ἡ [illegible]
ἔστι δ' οὐ πολυσχιδής [illegible]
τόκων. οὐδὲ λεῖος [illegible]
κοις. οἷον ὄρνισι καὶ τ[illegible]
μέρος ἑκάτερον ἀπ' [illegible]
πνεύμονας· καὶ ἀπὸ [illegible]
ἑκάτερον τὸ μέρος [illegible]
καὶ τῇ μεγάλῃ φλεβὶ κα[illegible]
δὲ τῆς ἀρτηρίας [illegible]
πνεῦμα. ταῦτα δὲ [illegible]
ηκούσας· ἐκ δὲ τῶν [illegible]
τοῦ πνεύμονος. ἀεὶ ἐκ μειζ[illegible]
συνήρτηται δὲ καὶ ἡ καρδία τῇ [illegible]
δρώδεσι καὶ ἰνώδεσι δεσμοῖς· ἡ δὲ [illegible]
φυσωμένης δὲ τῆς ἀρτηρίας ἐν [illegible]
ποιεῖ, ἐν δὲ τοῖς μείζοσι τῶν ζῴων [illegible]
πνεῦμα εἰς αὐτήν. ἡ μὲν οὖν [illegible]
τρόπον, καὶ δέχεται μόνον τὸ πνεῦμα [illegible]
οὐδὲν οὔτε ξηρὸν οὔθ' ὑγρόν, ἢ [illegible]
ἐκβήξῃ τὸ κατελθόν. ὁ δὲ στόμαχος [illegible]

29 ἐπὶ τὸ τρ. τῆς ἀρτ. τὸ PD^{a}C^a [illegible]
33 πλεύμονος D^a et corr P ‖ πλ— PD^a [illegible]
tionem melioris familiae ubique praete[illegible]
πολυσχεδὴς PD^{a}C^a ζωοτοκούντων C^a 2 [illegible]
— ἀνωμαλίαν del A-W ‖ ζωοτόκοις A^a pr. [illegible]
delevit ‖ 3 ζωοτόκα A^{a}C^a, sed in C^a ζω [illegible]
infra 14 exspectes φυσωμένη δ' ἡ ἀρτηρία [illegible]
μέρη PD^{a}A^a rc 9 διηκούσας A^{a}C^a 11 [illegible]
18 ὡς C^a 19 ἐκρήξῃ A^a pr C^a „excutiat" [illegible]

ἀπὸ τοῦ στόματος, ἐχόμενος τῆς ἀρτηρίας, συνεχὴς ὢν πρός τε τὴν ῥάχιν καὶ τὴν ἀρτηρίαν ὑμενώδεσι δεσμοῖς, τελευτᾷ δὲ διὰ τοῦ διαζώματος εἰς τὴν κοιλίαν, σαρκοειδὴς ὢν τὴν φύσιν, καὶ τάσιν ἔχων καὶ ἐπὶ μῆκος καὶ ἐπὶ πλάτος. ἡ δὲ κοιλία ἡ τοῦ ἀνθρώπου ὁμοία τῇ κυνείᾳ ἐστίν· οὐ πολλῷ γὰρ τοῦ ἐντέρου μείζων, ἀλλ' ἐοικυῖα οἱονεὶ ἐντέρῳ τινὶ εὖρος ἔχοντι· εἶτα ἔντερον ἁπλοῦν, εἱλιγμένον, ἐπιεικῶς πλατύ. ἡ δὲ κάτω κοιλία ὁμοία τῇ ὑείᾳ· πλατεῖά τε γάρ ἐστι, καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης πρὸς τὴν ἕδραν παχὺ καὶ βραχύ. τὸ δ' ἐπίπλοον ἀπὸ μέσης τῆς κοιλίας ἤρτηται, ἔστι δὲ τὴν φύσιν ὑμὴν πιμελώδης, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μονοκοιλίοις καὶ ἀμφώδουσιν. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐντέρων τὸ μεσεντέριόν ἐστιν· ὑμενῶδες δ' ἐστὶ καὶ τοῦτο καὶ πλατύ, καὶ πῖον γίγνεται. ἐξήρτηται δ' ἐκ τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀορτῆς, καὶ δι' αὐτοῦ φλέβες πολλαὶ καὶ πυκναί, κατα- 6ª τείνουσαι πρὸς τὴν τῶν ἐντέρων θέσιν, ἄνωθεν ἀρξάμεναι μέχρι κάτω. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ἀρτηρίαν οὕτως ἔχει, καὶ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν.

17 Ἡ δὲ καρδία ἔχει μὲν τρεῖς κοιλίας, κεῖται δ' ἀνωτέρω τοῦ πνεύμονος κατὰ τὴν σχίσιν τῆς ἀρτηρίας, ἔχει δ' ὑμένα πιμελώδη καὶ παχύν, ᾗ προσπέφυκε τῇ φλεβὶ τῇ μεγάλῃ καὶ τῇ ἀορτῇ. κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ἀορτῇ κατὰ τὰ ὀξέα. κεῖται

20 ἐρχόμενος A^a pr 22 ζώματος C^a Aristoph h a epit II 16, στόματος A^a pr ‖ σαρκωειδὴς P, σαρκώδης C^a nescio an recte ‖ 25 ἐντέρῳ τινὶ] ἐ. ἑνὶ C^a, ἔντερον P$D^a$$A^a$ rc tr ‖ 26 ἔχον P$D^a$$A^a$ rc tr ‖ ἁπλοῦν] πλατὺ A^a post εἱλιγμένον add εἶτα ἔντερον εὖρος ἔχον PD^a ‖ 29 ἐπίπλον C^a, ἔπιπλον A^a ‖ 31 ὑπὲρ] μεταξὺ mavult Sch, ὑπέρεισμα Pk ‖ 32 ἐστιν om PD^a ‖ δ' ἐστὶ καὶ] om PD^a ‖ 33 ἐξήρτηνται PD^a ‖ 34 φλέβες πολλαὶ δι' αὐτοῦ PD^a **496a** 1 καὶ κατατείνουσαι A^a, κατατείνουσι D^a tr Aristoph h a epit II 20 ‖ φύσιν PD^a Aristoph l c 3 οὕτως ἔχει καὶ τὴν ἀρτηρίαν PD^a ‖ κοιλίην A^a ‖ 7 ἐπὶ et sequens κεῖται — κατὰ om PD^a A^a rc, sed D^a καὶ pro κατὰ, P καὶ κατὰ pro κατὰ ‖ κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ἀορτῇ κατὰ τὰ ὀξέα om Cs. κεῖται δὲ ἐπὶ τῇ ἀορτῇ καὶ τὰ ὀξέα κατὰ τὸ στῆθος ὁμοίως ἁπάντων A-W „*apud ipsam aortam*“ tr.

δὲ τὰ ὀξέα κατὰ τὸ στῆθος ὁμοίως ἁπάντων τῶν ζῴων, ὅσα ἔχει στῆθος. πᾶσι δ' ὁμοίως καὶ τοῖς ἔχουσι καὶ τοῖς μὴ ἔχουσι τοῦτο τὸ μόριον εἰς τὸ πρόσθεν ἔχει ἡ καρδία τὸ ὀξύ· λάθοι δ' ἂν πολλάκις διὰ τὸ μεταπίπτειν διαιρουμένων. τὸ δὲ κυρτὸν αὐτῆς ἐστιν ἄνω. ἔχει δὲ τὸ ὀξὺ σαρκῶδες ἐπὶ πολὺ καὶ πυκνόν, καὶ ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς νεῦρα ἔνεστιν. κεῖται δὲ τὴν θέσιν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κατὰ μέσον τὸ στῆθος, ὅσα ἔχει στῆθος, τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἀριστεροῖς μᾶλλον, μικρὸν τῆς διαιρέσεως τῶν μαστῶν ἐγκλίνουσα εἰς τὸν ἀριστερὸν μαστὸν ἐν τῷ ἄνω μέρει τοῦ στήθους. καὶ οὔτε μεγάλη, τὸ θ' ὅλον αὐτῆς εἶδος οὐ πρόμηκές ἐστιν ἀλλὰ στρογγυλώτερον· πλὴν τὸ ἄκρον εἰς ὀξὺ συνῆκται. [ἔχει δὲ κοιλίας τρεῖς, ὥσπερ εἴρηται, μεγίστην μὲν τὴν ἐν τοῖς δεξιοῖς, ἐλαχίστην δὲ τὴν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, μέσην δὲ μεγέθει τὴν ἀνὰ μέσον· καὶ εἰσὶν εἰς τὸν πνεύμονα τετρημέναι πᾶσαι. ἀμφοτέρας δ' ἔχει τὰς δύο μικράς, καὶ εἰς τὸν πνεύμονα τετρημένας πάσας. κατάδηλον δὲ κατὰ μίαν τῶν κοιλιῶν κάτωθεν ἐκ τῆς προσφύσεως. κατὰ μὲν τὴν μεγίστην κοιλίαν ἐξήρτηται τῇ μεγάλῃ φλεβί, πρὸς ἣν καὶ τὸ μεσεντέριόν ἐστι, κατὰ δὲ τὴν μέσην τῇ ἀορτῇ.] φέρουσι δὲ καὶ εἰς τὸν πνεύμονα πόροι ἀπὸ τῆς καρδίας, καὶ σχίζονται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἡ ἀρτηρία, κατὰ πάντα τὸν πνεύμονα παρακολουθοῦντες τοῖς ἀπὸ τῆς

---

11 *διαιρούμενον* PDᵃ ‖ 13 *αὐτοῖς* et 15 *τοῦ στήθους* PDᵃ ‖ 18 *καὶ οὔτε* — 20 *συνῆκται* del A-W ‖ 19 *εἰς ἄκρον* AᵃCᵃ ‖ 20 *ἔχει* — 28 *ἀορτῇ* seclusi ut male inserta ex libro III. 513ᵃ30 sq ‖ 21 *τὴν* om Aᵃ ‖ 22 *μεγέθει δὲ* Cᵃ ‖ *ἀνὰ*] *ἐν τοῖς ἀνὰ* PDᵃ ‖ *καὶ* — 23 *ἀμφοτέρας* om AᵃCᵃ tr ‖ 23 *ἔχει* ante *δὲ* AᵃCᵃ, om PDᵃ ‖ 24 *καὶ* om P ‖ *ἁπάσας* PDᵃ ‖ 25 *κάτωθεν δ' ἐκ τῆς* PDᵃ ‖ *κατ. ἐγγὺς τῆς* Pk ‖ 26 *μὲν δὴ τὴν* Pk ‖ *μεγάλῃ*] *μεγίστῃ* PDᵃ ‖ verba post 22 *μέσον* — 26 *κοιλίαν* A-W, in interpungendo Camum sequentes, sic corr *μέσον. ἁπάσας δ' ἔχει, καὶ τὰς δύο μικράς, εἰς τὸν πνεύμονα τετρημένας, κατάδηλον δὲ κατὰ μίαν τῶν κοιλιῶν. κάτωθεν δ' ἐκ τῆς προσφύσεως κατὰ μὲν τὴν μεγίστην κοιλίαν.* Bekkeri sane lectio nullo modo ferri potest. Deinde *πρὸς ἣν καὶ τὸ μεσεντέριόν ἐστι* del A-W.

ἀρτηρίας. ἐπάνω δ' εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῆς καρδίας· πόρος δ' οὐδείς ἐστι κοινός, ἀλλὰ διὰ τὴν σύναψιν δέχονται τὸ πνεῦμα καὶ τῇ καρδίᾳ διαπέμπουσιν· φέρει γὰρ ὁ μὲν εἰς τὸ δεξιὸν κοῖλον τῶν πόρων, ὁ δ' εἰς τὸ ἀριστερόν. περὶ δὲ τῆς φλεβὸς τῆς μεγάλης καὶ τῆς ἀορτῆς κατ' αὐτὰς κοινῇ περὶ ἀμφοτέρων ἐροῦμεν ὕστερον. αἷμα δὲ πλεῖστον μὲν ὁ 496^b πνεύμων ἔχει τῶν ἐν τοῖς ζῴοις μορίων τοῖς ἔχουσί τε πνεύμονα καὶ ζῳοτοκοῦσιν ἐν αὑτοῖς τε καὶ ἐκτός· ἅπας μὲν γάρ ἐστι σομφός, παρ' ἑκάστην δὲ τὴν σύριγγα πόροι φέρουσι τῆς μεγάλης φλεβός. ἀλλ' οἱ νομίζοντες εἶναι κενὸν διηπάτηνται, θεωροῦντες τοὺς ἐξῃρημένους ἐκ τῶν διαιρουμένων τῶν ζῴων, ὧν εὐθὺς ἐξελήλυθε τὸ αἷμα ἀθρόον. τῶν δ' ἄλλων σπλάγχνων ἡ καρδία μόνον ἔχει αἷμα. καὶ ὁ μὲν πνεύμων οὐκ ἐν αὑτῷ ἀλλ' ἐν ταῖς φλεψίν, ἡ δὲ καρδία ἐν αὑτῇ· ἐν ἑκάστῃ γὰρ ἔχει αἷμα τῶν κοιλιῶν, λεπτότατον δ' ἐστὶ τὸ ἐν τῇ μέσῃ. ὑπὸ δὲ τὸν πνεύμονά ἐστι τὸ διάζωμα τὸ τοῦ θώρακος, αἱ καλούμεναι φρένες, πρὸς μὲν τὰ πλευρὰ καὶ τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὴν ῥάχιν συνηρτημέναι, ἐν μέσῳ δ' ἔχει τὰ λεπτὰ καὶ ὑμενώδη. ἔχει δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ φλέβας τεταμένας· εἰσὶ δ' αἱ τοῦ ἀνθρώπου φρένες παχεῖαι ὡς κατὰ λόγον τοῦ σώματος. ὑπὸ δὲ τὸ διάζωμα ἐν μὲν τοῖς δεξιοῖς κεῖται τὸ ἧπαρ, ἐν δὲ τοῖς ἀριστεροῖς ὁ σπλήν, ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς ἔχουσι ταῦτα τὰ μόρια κατὰ φύσιν καὶ μὴ τερατωδῶς· ἤδη γὰρ ὦπται μετηλ-

---

30 τῆς καρδίας πόροι· οὐδεὶς δ' ἐστὶ κοινὸς πόρος, ἀλλὰ PD^a ‖ 32 εἰς] ἐπὶ PD^a ‖ 33 τὸν A^a utrobique ‖ ἀρίστερον πόρον. περὶ A^a ‖ 34 καθ' αὐτὰς $C^a D^a$ (verba 33 τὸ ἀρ. — 35 ἀμφοτέρων prima manu supra versum in C^a suppleta sunt) AldDi, et Pk praemissis verbis πῶς ἔχουσι ‖ b 1 τοῖς τ' ἔχουσί τε $A^a C^a$ ‖ 3 τὴν om PD^a ‖ 5 ἐξαιρουμένους PD^a ‖ ἐκ — 6 ὧν] ἐξ ὧν διαιρουμ. τῶν ζῴων C^a tr ‖ 6 τῶν om D^a ‖ εὐθέως PD^a ‖ 7 μόνη A^a ‖ 10 δὲ τὸ ἐν D^a ‖ 11 φλέβες A^a pr Ald ‖ 13 τὰ] ἄττα Pk ‖ 14 αὐτοῦ καὶ φλέβας $A^a C^a$ ‖ 15 φλέβες A^aPD^a. φρένες vertit tr ‖ παχεῖαι κατὰ τὸ ἀνάλογον $A^a C^a$ ‖ τοῦ ἀνθρωπείου σώματος. ὑπὲρ PD^a tr ‖ 16 post ἧπαρ exhibet Pk verba v 23 posita στρογγύλον — βοείῳ.

λαχότα τὴν τάξιν ἔν τισι τῶν τετραπόδων. συνήρτηται δὲ τῇ κοιλίᾳ κατὰ τὸ ἐπίπλοον. τὴν δ' ὄψιν ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου σπλὴν στενὸς καὶ μακρός, ὅμοιος τῷ ὑείῳ. τὸ δ' ἧπαρ ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις ἔχει χολήν, ἐπ' ἐνίοις δ' οὐκ ἔπεστιν. στρογγύλον δ' ἐστὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἧπαρ καὶ ὅμοιον τῷ βοείῳ. συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱερείοις, οἷον ἐν μὲν τόπῳ τινὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδικῆς οὐκ ἔχει τὰ πρόβατα χολήν, ἐν δὲ Νάξῳ πάντα σχεδὸν τὰ τετράποδα τοσαύτην ὥστ' ἐκπλήττεσθαι τοὺς θύοντας τῶν ξένων, οἰομένους αὑτῶν ἴδιον εἶναι τὸ σημεῖον, ἀλλ' οὐ φύσιν αὐτῶν εἶναι ταύτην. προσπέφυκε δὲ τῇ μεγάλῃ φλεβὶ τὸ ἧπαρ, τῇ δ' ἀορτῇ οὐ κοινωνεῖ· διὰ γὰρ τοῦ ἥπατος διέχει ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβὸς φλέψ, ᾗ αἱ καλούμεναι πύλαι εἰσὶ τοῦ ἥπατος. συνήρτηται δὲ καὶ ὁ σπλὴν τῇ μεγάλῃ φλεβὶ μόνον· τείνει γὰρ ἀπ' αὐτῆς φλὲψ εἰς τὸν σπλῆνα. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ νεφροὶ πρὸς αὐτῇ τῇ ῥάχει κεῖνται, ὅμοιοι τὴν φύσιν ὄντες τοῖς βοείοις. ἀνώτερος δ' ὁ δεξιός ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις τοῖς ἔχουσι νεφρούς· καὶ ἐλάττω δὲ πιμελὴν ἔχει τοῦ ἀριστεροῦ καὶ αὐχμηρότερος ὁ δεξιός. ἐν πᾶσι δ' ἔχει ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο. φέρουσι δ' εἰς αὐτοὺς πόροι ἔκ τε τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀορτῆς, πλὴν οὐκ εἰς τὸ κοῖλον. ἔχουσι γὰρ οἱ νεφροὶ ἐν μέσῳ κοῖλον, οἱ μὲν μεῖζον οἱ δ' ἔλαττον, πλὴν οἱ τῆς φώκης· οὗτοι δ' ὅμοιοι τοῖς βοείοις ὄντες στερεώτατοι πάντων εἰσίν. οἱ δὲ πόροι οἱ τείνοντες εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ σῶμα καταναλίσκονται τῶν νεφρῶν· σημεῖον δ' ὅτι οὐ περαίνουσι τὸ μὴ ἔχειν αἷμα ⟨τὰ κοῖλα⟩ μηδὲ πήγνυσθαι ἐν αὐτοῖς.

20 τῇ κάτω κοιλίᾳ PD^a ‖ ἔπιπλον et 21 ὁμοίως A^a pr C^a ‖ 22 ἔχει] οὐκ ἔχει codd ‖ 23 δ' οὐκ ἔπεστιν] δ' ἔπεστιν codd. negationem transposui. cf ζμγ 673^{b}24, δ 676^b 16, 36 ‖ 28 ἴδιον om A^a ‖ 30 ἀορτῇ Gaza, ἀρτηρίᾳ codd Ald ‖ 31 ἡ om Di ‖ ᾗ αἱ] αἳ A^a, αἱ C^a ‖ **497 a** 3 δεξιός ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις ἔχουσι νεφρούς· ἐν A^{a}C^a ‖ ἅπασι δ' ἔχει καὶ τοῦτο ὁμοίως ἄλλοις. φέρουσί τε PD^a ‖ 7 στερεώτεροι PD^a ‖ 10 τῷ A^a | τὰ κοῖλα addidi. cf 514^{b}30, ζγγ 671^{b}14.

[illegible]

[illegible] 13 μετ [illegible] 25 — 27 sic [illegible] PD ἑαυτο [illegible] μὲν οὖν εἰς [illegible] post 25 αἰδοῖον [illegible] λεγομένοις ἅμα καὶ περὶ τού- [illegible] ἑτέρα A.

B.

Τῶν δ' ἄλλων ζῴων τὰ μόρια τὰ μὲν κοινὰ πάντων ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, τὰ δὲ γενῶν τινων. ταὐτὰ δὲ καὶ ἕτερά ἐστιν ἀλλήλων τὸν ἤδη πολλάκις εἰρημένον τρόπον. σχεδὸν γὰρ ὅσα γ' ἐστὶ γένει ἕτερα τῶν ζῴων, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μερῶν ἔχει ἕτερα τῷ εἴδει, καὶ τὰ μὲν κατ' ἀναλογίαν ἀδιάφορα μόνον, τῷ γένει δ' ἕτερα, τὰ δὲ τῷ γένει μὲν ταὐτὰ τῷ εἴδει. δ' ἕτερα· πολλὰ δὲ τοῖς μὲν ὑπάρχει, τοῖς δ' οὐχ ὑπάρχει. τὰ μὲν οὖν τετράποδα καὶ ζῳοτόκα κεφαλὴν μὲν ἔχει καὶ αὐχένα καὶ τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ μόρια ἅπαντα, διαφέρει δὲ τὰς μορφὰς τῶν μορίων ἕκαστον. καὶ ὅ γε λέων τὸ τοῦ αὐχένος ἔχει ἓν ὀστοῦν, σφονδύλους δ' οὐκ ἔχει· τὰ δ' ἐντὸς ἀνοιχθεὶς ὅμοια πάντ' ἔχει κυνί. ἔχει δὲ τὰ τετράποδα ζῷα καὶ ζῳοτόκα ἀντὶ τῶν βραχιόνων σκέλη πρόσθια, πάντα μὲν τὰ τετράποδα, μάλιστα δ' ἀνάλογα ταῖς χερσὶ τὰ πολυσχιδῆ αὐτῶν· χρῆται γὰρ πρὸς πολλὰ ὡς χερσίν [καὶ τὰ ἀριστερὰ δ' ἧττον ἔχει ἀπολελυμένα τῶν ἀνθρώπων.] πλὴν ἐλέφαντος· οὗτος δὲ τά τε περὶ τοὺς δακτύλους ἀδιαρθρωτότερα ἔχει τῶν ποδῶν, καὶ τὰ πρόσθια σκέλη πολλῷ μείζω. ἔστι δὲ πενταδάκτυλον, καὶ πρὸς τοῖς ὀπισθίοις σκέλεσι σφυρὰ ἔχει βραχέα. ἔχει δὲ μυκτῆρα τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον ὥστε ἀντὶ χειρῶν ἔχειν αὐτόν· πίνει γὰρ καὶ ἐσθίει ὀρέγων τούτῳ εἰς τὸ στόμα, καὶ τῷ ἐλεφαν-

b 6 πάντ' PD^a ‖ 7 τὰ αὐτὰ C^a ‖ 8 δὴ D^a, om A^{a}C^a ‖ 9 γένη A^{a}PD^a tr ‖ 13 οὐχ ὑπάρχει] οὔ PD^a ‖ 14 ζωοτοκοῦντα A^{a}C^a ‖ 15 ἅπαντα om A^{a}C^a, nescio an recte ‖ 16 γε] μὲν PD^a ‖ σπονδύλους D^a ‖ 19 παντα μὲν τὰ τετρ.] ἀντὶ δὲ χειρῶν πόδας nimis audacter A-W; exspectes tantum τὰ πολυσχ. αὐτῶν post μάλιστα δὲ ‖ ἀνάλογα A^a, ἀνάλογον cett, ἀνὰ λόγον A-W ‖ 21 ἀριστερὰ] ὀπίσθια A-W, male, cf ζπ 706^{a}18. Verba καὶ τὰ ἀρ. — 22 ἀνθρώπων del Wiegmann observ zool crit 5 Pk; hic interrumpunt contextum et adversantur sequentibus 31 μ… — ἄνθρωπος ‖ 22 τῶν θηρίων πλὴν τοῦ ἐλέφαντος P… 23 ἀδιαρθρώτερα P, ἀδιαρθρότερα A^a, ἀδιάρθρωτα D^a ‖ 2… λικοῦτον καὶ τοιοῦτον A^{a}C^a tr ‖ 27 τοῦτο A^{a}PD^a.

[illegible] τὸ πρόσθεν [illegible]

[illegible] τὸ ἐμπρόσθεν καὶ [illegible] τοῦ [illegible] εἰς τὸ [illegible] μικρότερα [illegible] καὶ κάμπτει [illegible] σκέλη [illegible] τετραπόδων καὶ [illegible] μικρότερα τὰ [illegible] εἰς τὸ πρόσθεν κάμ-[illegible] ὁμοίως δὲ [illegible] τῶν ἐσχ-

[illegible] ἕνα [illegible] post ταῦτα [illegible] PD[a] [illegible] Pk. [illegible] cf Wieg-[illegible] 16 cf. Ha 1134ᵃ33 [illegible] ἡ δεξιὰ [illegible] ἀμφιδέξιοι γενέσθαι: [illegible] ἡ [illegible] πλὴν ἄνθρωπος PD[a] [illegible] 6 [illegible] πλὴν ἐλέφαντος κάμπτε-[illegible] PD[a] 7 τοὔμπροσθεν PD[a] κῶλα PD[a] [illegible] 9 [illegible] ὥσπερ A[a]C[a] οὐχ ἑστὼς [illegible] 13 ὥσπερ al] οἷον PD[a] [illegible] 15 post πρόσθια [illegible] Wiegmann Pk.

των ἀεὶ ἐπαμφοτερίζει καὶ τὴν κάμψιν ἔχει εἰς τὸ πλάγιον μᾶλλον. ὁ δ' ἄνθρωπος ἄμφω τὰς καμπὰς τῶν κώλων ἐπὶ ταὔτ' ἔχει καὶ ἐξ ἐναντίας· τοὺς μὲν γὰρ βραχίονας εἰς τοὔπισθεν κάμπτει, πλὴν μικρὸν βεβλαίσωται ἐπὶ τὰ πλάγια τὰ ἐντός, τὰ δὲ σκέλη εἰς τοὔμπροσθεν. εἰς δὲ τὸ ὄπισθεν τά τε πρόσθια καὶ τὰ ὀπίσθια οὐδὲν κάμπτει τῶν ζῴων. ἐναντίως δὲ τοῖς ἀγκῶσι καὶ τοῖς προσθίοις σκέλεσιν ἡ τῶν ὤμων ἔχει καμπὴ πᾶσι, καὶ τῶν ὄπισθεν ⟨τῇ τῶν⟩ γονάτων ⟨καμπῇ⟩ ἡ τῶν ἰσχίων, ὥστ' ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπος τοῖς ἄλλοις ἐναντίως κάμπτει, τὰ ταῦτ' ἔχοντ' ἐναντίως. παραπλησίους δὲ τὰς καμπὰς ἔχει καὶ ὁ ὄρνις τοῖς τετράποσι ζῴοις· δίπους γὰρ ὢν τὰ μὲν σκέλη εἰς τὸ ὄπισθεν κάμπτει, ἀντὶ δὲ βραχιόνων καὶ σκελῶν τῶν ἔμπροσθεν πτέρυγας ἔχει, ὧν ἡ κάμψις ἐστὶν εἰς τὸ πρόσθεν. ἡ δὲ φώκη ὥσπερ πεπηρωμένον τετράπουν ἐστίν· εὐθὺς γὰρ ἔχει μετὰ τὴν ὠμοπλάτην τοὺς πόδας ὁμοίους χερσίν, ὥσπερ καὶ οἱ τῆς ἄρκτου· πενταδάκτυλοι γάρ εἰσι, καὶ ἕκαστος τῶν δακτύλων καμπὰς ἔχει τρεῖς καὶ ὄνυχα οὐ μέγαν· οἱ δ' ὀπίσθιοι 498b πόδες πενταδάκτυλοι μέν εἰσι, καὶ τὰς καμπὰς καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους ἔχουσι τοῖς προσθίοις, τῷ δὲ σχήματι παραπλήσιοι ταῖς τῶν ἰχθύων οὐραῖς εἰσίν.

Αἱ δὲ κινήσεις τῶν ζῴων τῶν μὲν τετραπόδων καὶ πολυπόδων κατὰ διάμετρόν εἰσι, καὶ ἑστᾶσιν οὕτως· ἡ δ' ἀρχὴ ἀπὸ τῶν δεξιῶν πᾶσιν. κατὰ σκέλος δὲ βαδίζουσιν ὅ

---

18 κάψιν C^a ‖ 20 ταῦτ' $A^a C^a$, τὸ αὐτὸ PD^a ‖ 21 εἰς τοὔμπισθεν C^a ‖ ἐβλαίσωται PD^a „*curvat ad latera quae intus*" tr ‖ 22 καὶ ἐκτός suspic A-W, τὰ ἐκτός Karsch, ut est in Pm, teste Camo ‖ τὸ ὄπισθεν] τὰ ὄ. $A^a C^a$ ‖ 23 τὰ om C^a ‖ κάμπεται PD^a „*flectit*" tr ‖ 25 καμπτὴ D^a (et C^a, qui saepius ita) ‖ verba τῇ τῶν et καμπῇ audacter inserui ‖ 27 ἄλλοις] πολλοῖς PD^a ‖ τὰ ταῦτ' ἔχοντ' conieci; οἱ ταῦτ' ἔχοντες $A^a C^a$, οἱ τοιαῦτ' ἔχ. P, οἱ τὰ τοιαῦτ' ἔχ. D^a ‖ 28 ὁ om PD^a ‖ 29 γὰρ] μὲν … A^a ‖ τὸ] τὰ A^a ‖ 30 δὲ τῶν βραχ. A^a ‖ 32 ἐστὶ τετράπουν … 33 τὴν] τὸν corr A^a ‖ ὁμοίους μὲν χερσὶν PD^a tr ‖ b 1 … D^a Ald ‖ 3 παραπλήσιαι A^a.

τε λέων καὶ αἱ κάμηλοι ἀμφότεραι, αἵ τε Βακτριαναὶ Ἀράβιαι. τὸ δὲ κατὰ σκέλος ἐστὶν ὅτε οὐ προβαίν ἀριστερῷ τὸ δεξιόν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ.

Ἔχουσι δὲ τὰ τετράποδα ζῷα, ὅσα μὲν ὁ ἄνθρ μόρια ἔχει ἐν τῷ πρόσθεν, κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, τὰ δ' σθια ἐν τοῖς πρανέσιν. ἔτι δὲ τὰ πλεῖστα κέρκον ἔχει· γὰρ ἡ φώκη μικρὰν ἔχει, ὁμοίαν τῇ τοῦ ἐλάφου. περὶ τῶν πιθηκοειδῶν ζῴων ὕστερον διορισθήσεται.

Πάντα δ' ὅσα τετράποδα καὶ ζῳοτόκα, δασέα ὡς εἰπ ἐστι, καὶ οὐχ ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, ⟨ὃς⟩ ὀλιγότριχον καὶ μ κρότριχον πλὴν τῆς κεφαλῆς, τὴν δὲ κεφαλὴν δασύτατο τῶν ζῴων. ἔτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ζῴων τῶν ἐχόντων τρίχας τὰ πρανῆ δασύτερα, τὰ δ' ὕπτια ἢ λεῖα πάμπαν ἢ ἧττον δασέα· ὁ δ' ἄνθρωπος τοὐναντίον. καὶ βλεφαρίδας ὁ μὲν ἄνθρωπος ἐπ' ἄμφω ἔχει, καὶ ἐν μασχάλαις ἔχει τρίχας καὶ ἐπὶ τῆς ἥβης· τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν οὔτε τούτων οὐδέτερον οὔτε τὴν κάτω βλεφαρίδα, ἀλλὰ κάτωθεν τοῦ βλεφάρου ἐνίοις μαναὶ τρίχες πεφύκασιν. αὐτῶν δὲ τῶν τετραπόδων καὶ τρίχας ἐχόντων τῶν μὲν ἅπαν τὸ σῶμα δασύ, καθάπερ ὑὸς καὶ ἄρκτου καὶ κυνός· τὰ δὲ δασύτερα τὸν αὐχένα ὁμοίως πάντῃ, οἷον ὅσα χαίτην ἔχει, ὥσπερ λέων· τὰ δ' ἐπὶ τῷ πρανεῖ τοῦ αὐχένος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς ἀκρωμίας, οἷον ὅσα λοφιὰν ἔχει, ὥσπερ ἵππος καὶ ὀρεὺς καὶ τῶν ἀγρίων καὶ κερατοφόρων βόνασος. ἔχει δὲ καὶ ὁ ἱππέλαφος καλούμενος ἐπὶ τῇ ἀκρωμίᾳ χαίτην καὶ τὸ θηρίον τὸ πάρδιον ὀνομαζόμενον· ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὴν ἀκρωμίαν λεπτὴν ἑκάτερον· ἰδίᾳ δ' ὁ ἱππέλαφος πώγωνα ἔχει κατὰ τὸν λάρυγγα. ἔστι δ' ἀμφότερα κερατοφόρα καὶ

8 βακτρίαι PDa ‖ 9 ὅτι PDaAa ‖ 14 ἐλέφαντος Aa ‖ δὲ] γὰρ Da ‖ 15 ὕστερον i. e. II c. 8 ‖ 17 ὃς inserui ‖ 19 ἔστι PDa ‖ κάτωθεν PDa ‖ ἀλλὰ τὴν κάτωθεν AaCa ‖ 27 ὥσπερ PDa ‖ σύτερον Aa ‖ 31 βόνασσος P, βόννασσος Ca rc ‖ 32 καλούμενος PDa ‖ 33 ἱππαρίδιον P „pardium“ tr ‖ 499a 1 ἔτι AaCa.

διχαλά· ἡ δὲ θήλεια ἱππέλαφος οὐκ ἔχει κέρατα. τὸ δὲ μέγεθός ἐστι τούτου τοῦ ζῴου ἐλάφῳ προσεμφερές. γίγνονται δ' οἱ ἱππέλαφοι ἐν Ἀραχώταις, οὗπερ καὶ οἱ βόες οἱ ἄγριοι. διαφέρουσι δ' οἱ ἄγριοι τῶν ἡμέρων ὅσον περ οἱ ὕες οἱ ἄγριοι πρὸς τοὺς ἡμέρους· μέλανές τε γάρ εἰσι καὶ ἰσχυροὶ τῷ εἴδει καὶ ἐπίγρυποι, τὰ δὲ κέρατα ἐξυπτιάζοντα ἔχουσι μᾶλλον· τὰ δὲ τῶν ἱππελάφων κέρατα παραπλήσια τοῖς τῆς δορκάδος εἰσίν. ὁ δ' ἐλέφας ἥκιστα δασύς ἐστι τῶν τετραπόδων. ἀκολουθοῦσι δὲ κατὰ τὸ σῶμα καὶ αἱ κέρκοι δασύτητι καὶ ψιλότητι, ὅσων αἱ κέρκοι μέγεθος ἔχουσιν· ἔνια γὰρ μικρὰν ἔχει πάμπαν.

Αἱ δὲ κάμηλοι ἴδιον ἔχουσι παρὰ τἆλλα τετράποδα τὸν καλούμενον ὕβον ἐπὶ τῷ νώτῳ. διαφέρουσι δ' αἱ Βάκτριαι τῶν Ἀραβίων· αἱ μὲν γὰρ δύο ἔχουσιν ὕβους, αἱ δ' ἕνα μόνον· ἄλλον δ' ἔχουσιν ὕβον τοιοῦτον οἷον ἄνω ἐν τοῖς κάτω, ἐφ' οὗ, ὅταν κατακλιθῇ εἰς γόνατα, ἐστήρικται τὸ ἄλλο σῶμα. θηλὰς μὲν οὖν ἔχει τέτταρας ἡ κάμηλος ὥσπερ βοῦς, καὶ κέρκον ὁμοίαν ὄνῳ· τὸ δ' αἰδοῖον ὄπισθεν. καὶ γόνυ δ' ἔχει ἐν ἑκάστῳ τῷ σκέλει ἕν, καὶ τὰς καμπὰς οὐ πλείους, ὥσπερ λέγουσί τινες, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὴν ὑπόσταλσιν τῆς κοιλίας· καὶ ἀστράγαλον ὅμοιον μὲν βοΐ, ἰσχνὸν δὲ καὶ μικρὸν ὡς κατὰ τὸ μέγεθος. ἔστι δὲ διχαλὸν καὶ οὐκ ἄμφωδον, διχαλὸν δ' ὧδε. ἐκ μὲν τοῦ ὄπισθεν μικρὸν ἔσχισται μέχρι τῆς δευτέρας καμπῆς τῶν δακτύλων· τὸ δ'

---

1 κερατοφόρα — 2 θήλεια] ὅ τε βόνασος (βόννασσος C^a) καὶ ὁ $A^a C^a$, ut olim scriptum fuisse videatur: ἀμφότερα, ὅ τε βόνασος καὶ ὁ ἱππέλαφος, κερατοφόρα καὶ διχ. ἡ δὲ θήλεια ἱππέλαφος κτλ. ‖ 4 ἀραχώτοις PD^a ‖ 6 πρὸς τ. ἡ.] τῶν ἡμέρων D^a ‖ 7 τὰ εἴδη $A^a C^a$ tr ‖ ἐπίγρυπτοι C^a ‖ 9 ἐστίν P ‖ 11 ὅσον PD^a ‖ 13 αἱ δὲ κάμηλοι — 30 ἀλγήσωσιν interpolata censent A-W ‖ 14 βακτρίαι τῶν ἀρραβίων $A^a C^a$ ‖ 18 μὲν οὖν $A^a C^a$ tr, δ' PD^a ‖ 19 τὸ δ'] καὶ τὸ PD^a ‖ 20 τῷ om PD^a ‖ 21 ὑπόσταλσιν Sch, ὑπόστασιν codd ‖ 22 ἰσχίον PD^a „turpe“ tr, unde Sch αἰσχρὸν, in cn poster αἰσχίω ‖ 23 καὶ om D^a ‖ δίχηλον P ‖ 24 μὲν γὰρ τ PD^a ‖ 25 τὰ $A^a C^a$ „*anterius*“ tr.

ἔμπροσθεν ἔσχισται μακράν, ὅσον ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς τῶν δακτύλων, ἐπ' ἄκρῳ δέ· καὶ ἔστι τι καὶ διὰ μέσου τῶν σχισμάτων, ὥσπερ τοῖς χησίν. ὁ δὲ πούς ἐστι κάτωθεν σαρκώδης, ὥσπερ καὶ οἱ τῶν ἄρκτων· διὸ καὶ τὰς εἰς πόλεμον ἰούσας ὑποδοῦσι καρβατίναις, ὅταν ἀλγήσωσιν.

Πάντα δὲ τὰ τετράποδα ὀστώδη τὰ σκέλη ἔχει καὶ νευρώδη καὶ ἄσαρκα· ὅλως δὲ καὶ τἆλλα ζῷα ἅπαντα, ὅσα ἔχει
499b πόδας, ἐκτὸς ἀνθρώπου. ἔτι δ' ἀνίσχια· καὶ γὰρ οἱ ὄρνιθες ἔτι μᾶλλον τοῦτο πεπόνθασιν. ὁ δ' ἄνθρωπος τοὐναντίον· σαρκώδη γὰρ ἔχει σχεδὸν μάλιστα τοῦ σώματος τὰ ἰσχία καὶ τοὺς μηροὺς καὶ τὰς κνήμας· αἱ γὰρ καλούμεναι γαστροκνημίαι ἐν ταῖς κνήμαις εἰσὶ σαρκώδεις.

Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ἐναίμων καὶ ζῳοτόκων τὰ μέν ἐστι πολυσχιδῆ, ὥσπερ οἱ τοῦ ἀνθρώπου πόδες εἰσὶ καὶ αἱ χεῖρες — πολυδάκτυλα γὰρ ἔνιά ἐστιν, οἷον λέων, κύων, πάρδαλις — τὰ δὲ δισχιδῆ, καὶ ἀντὶ τῶν ὀνύχων χηλὰς ἔχει, ὥσπερ πρόβατον καὶ αἲξ καὶ ἔλαφος καὶ ἵππος ὁ ποτάμιος· τὰ δ' ἀσχιδῆ, οἷον τὰ μώνυχα, ὥσπερ ἵππος καὶ ὀρεύς. τὸ δὲ τῶν ὑῶν γένος ἐπαμφοτερίζει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ ἐν Παιονίᾳ καὶ ἄλλοθι μώνυχες ὕες. τὰ μὲν οὖν διχαλὰ δύο ἔχει σχίσεις ὄπισθεν· τοῖς δὲ μώνυξι τοῦτ' ἐστὶ συνεχές. ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν κερατοφόρα τῶν

26 *μακράν* conieci *μικρόν* A^aC^a „*parum*“ tr, *μικρά* PD^a ‖ 27 *ἄκρων* PD^a „*in summitate*“ tr; cf. 564^b30 ‖ *δέ* conieci, *τέτταρα* codd. Verba *ἐπ ἄκρων τέτταρα* post 28 *χησὶν* ponit Pk. *τὸ δ' ἔμπροσθεν ἔχει μικρὰ ὀνύχια τῆς πρώτης καμπῆς τῶν δακτύλων ἐπ' ἀκροτάτῳ* audacius A-W, *ἐπ' ἄκρῳ δὲ τέτρηται* vel *σέσαρε*(!) Karsch ‖ *καὶ* post *τι* om PD^a tr ‖ 29 *καὶ* ante *οἱ* om PD^a ‖ *τῶν* A^a Ald, ceteri om. *ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄρκτων* Pk ‖ *ὑποδύουσι* PD^a ‖ 30 *κερβατίνας* A^a pr C^a „calceant vilibus operculis“ tr ‖ **b** 1 *ἔστι* A^aPD^a „adhuc“ tr ‖ *καὶ ἀνίσχια* PD^a tr ‖ 5 *εἰσὶ* in corr A^a ‖ *σαρκώδεις* ante *εἰσὶ* PC^a tr, del Pk ‖ 7 *οἱ τοῦ ἀνθρώπου πόδες εἰσὶ καὶ χεῖρες* C^a, *οἱ τοῦ ἀ. πόδες καὶ αἱ χεῖρες* P tr, *οἱ ἀ. χεῖρες καὶ πόδες* A^a, *αἱ τοῦ ἀ. χεῖρες καὶ οἱ π.* D^a ‖ 8 *κύων λέων* PD^a ‖ 10 et 11 *περ* om A^aC^a ‖ 13 *παιωνίαις* et *μώνυχοι* PD^a ‖ 14 *δίχηλα* A^aC^a ‖ *ὄπισθεν*] *ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν* Camot e Gaza ‖ 15 *ἔστι* — 16 *οὖν* om A^a.

ζῴων τὰ δ' ἄκερα. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐχόντων κέρατα διχαλὰ κατὰ φύσιν ἐστίν, οἷον βοῦς καὶ ἔλαφος καὶ αἴξ· μώνυχον δὲ καὶ δίκερων οὐδὲν ὦπται. μονοκέρατα δὲ καὶ μώνυχα ὀλίγα, οἷον ὁ Ἰνδικὸς ὄνος. μονόκερων δὲ καὶ διχαλὸν ὄρυξ. καὶ ἀστράγαλον δ' ὁ Ἰνδικὸς ὄνος ἔχει τῶν μωνύχων μόνον· ἡ γὰρ ὗς, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον, ἐπαμφοτερίζει, διὸ καὶ οὐ καλλιαστράγαλόν ἐστιν. τῶν δὲ διχαλῶν πολλὰ ἔχει ἀστράγαλον. πολυσχιδὲς δ' οὐδὲν ὦπται τοιοῦτον ἔχον ἀστράγαλον, ὥσπερ οὐδ' ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ μὲν λὺγξ ὅμοιον ἡμιαστραγαλίῳ, ὁ δὲ λέων, οἷόν περ πλάττουσι, λαβυρινθώδη. πάντα δὲ τὰ ἔχοντα ἀστραγάλους ἐν τοῖς ὄπισθεν ἔχει σκέλεσιν. ἔχει δ' ὀρθὸν τὸν ἀστράγαλον ἐν τῇ καμπῇ, τὸ μὲν πρανὲς ἔξω, τὸ δ' ὕπτιον εἴσω, καὶ τὰ μὲν κῷα ἐντὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ χῖα καλούμενα ἔξω, καὶ τὰς κεραίας ἄνω. ἡ μὲν οὖν θέσις τῶν ἀστραγάλων τοῖς ἔχουσι πᾶσι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. διχαλὰ δ' ἅμα καὶ χαίτην ἔχοντα καὶ κέρατα δύο κεκαμμένα εἰς αὑτά ἐστιν ἔνια τῶν ζῴων, οἷον ὁ βόνασος, ὃς γίγνεται περὶ τὴν 500^a Παιονίαν καὶ τὴν Μαιδικήν. πάντα δ' ὅσα κερατοφόρα, τετράποδά ἐστιν, εἰ μή τι κατὰ μεταφορὰν λέγεται ἔχειν κέρας καὶ λόγου χάριν, ὥσπερ τοὺς περὶ Θήβας ὄφεις οἱ Αἰγύπτιοί φασιν, ἔχοντας ἐπανάστασιν ὅσον προφάσεως χάριν. τῶν δ' ἐχόντων κέρας δι' ὅλου μὲν ἔχει στερεὸν μόνον ἔλαφος, τὰ δ' ἄλλα κοῖλα μέχρι τινός, τὸ δ' ἔσχατον στερεόν.

---

16 *ἀκέρατα* C^a ‖ *πλεῖστα δὲ τῶν* A^a, sed *δὲ* manu pr supra versum ‖ 17 *διχηλὰ* an *διχαλὰ* incert in C^a, sed 20, 22, 31 adiectivum litera *α* scribitur ut in tr ‖ 18 *οὐθὲν ἡμῖν ὦπται* PD^a ‖ 19 *ὄνος μονοκέρως. μονόκερων* PD^a ‖ 20 *ὄρυξ*] *οἷον ὄρυξ* A^aC^a, *μόνον ὄρυξ* A-W, nescio an recte ‖ 21 *μόνος* an *μόνον* in incerto A^a ‖ *ὗς* A^a ‖ 22 *ἀλλαστράγαλον* D^a, *κἀστράγαλον* C^a, *ἀστράγαλον* A^a ‖ 23 *τοιοῦτον* om PD^a tr ‖ 24 *μὲν* om A^aC^a ‖ 25 *ἡμιαστραγάλῳ* PD^a ‖ *λαβυρινθῶδες* PD^a ‖ 26 *ἀστράγαλον* PD^a ‖ 29 *κῶα* et *χῖα* Iunt e Gaza, *κῶλα* et *ἰσχία* codd ‖ 31 *διχαλὸν* ... *ἔχον* A^a pr C^a ‖ **500a** 1 *βόννασος* C^a ‖ *τὴν* om A^aC^a ‖ 2 *Μαι*... Sylburg, *μηδικήν* codd ‖ 6 *κέρατα* $A^aC^aD^a$ tr ‖ 7 *τινὸς* ... *τὸ* A^a.

τὸ μὲν οὖν κοῖλον ἐκ τοῦ δέρματος πέφυκε μᾶλλον· περὶ ὃ δὲ τοῦτο περιήρμοσται, τὸ στερεόν, ἐκ τῶν ὀστῶν, οἷον τὰ κέρατα τῶν βοῶν. ἀποβάλλει δὲ τὰ κέρατα μόνον ἔλαφος κατ᾽ ἔτος, ἀρξάμενος ἀπὸ διετοῦς, καὶ πάλιν φύει· τὰ δ᾽ ἄλλα συνεχῶς ἔχει, ἐὰν μή τι βίᾳ πηρωθῇ.

Ἔτι δὲ περί τε τοὺς μαστοὺς ὑπεναντίως ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ὑπάρχει πρὸς αὑτά τε καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ περὶ τὰ ὄργανα τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν ὀχείαν. τὰ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἔχει τοὺς μαστοὺς ἐν τῷ στήθει ἢ πρὸς τῷ στήθει, καὶ δύο μαστοὺς καὶ δύο θηλάς, ὥσπερ ἄνθρωπος καὶ ἐλέφας, καθάπερ εἴρηται πρότερον. καὶ γὰρ ὁ ἐλέφας ἔχει τοὺς μαστοὺς δύο περὶ τὰς μασχάλας· ἔχει δ᾽ ἡ θήλεια τοὺς μαστοὺς μικροὺς παντελῶς καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ σώματος, ὥστ᾽ ἐκ τοῦ πλαγίου μὴ πάνυ ὁρᾶν· ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄρρενες μαστούς, ὥσπερ αἱ θήλειαι, μικροὺς παντελῶς. ἡ δ᾽ ἄρκτος τέτταρας. τὰ δὲ δύο μὲν μαστοὺς ἔχει, ἐν τοῖς μηροῖς δ᾽ ἔχει, καὶ τὰς θηλὰς δύο, ὥσπερ πρόβατον· τὰ δὲ τέτταρας θηλάς, ὥσπερ βοῦς. τὰ δ᾽ οὔτ᾽ ἐν τῷ στήθει ἔχει τοὺς μαστοὺς οὔτ᾽ ἐν τοῖς μηροῖς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ γαστρί, οἷον κύων καὶ ὗς, καὶ πολλούς, οὐ πάντας δ᾽ ἴσους. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πλείους ἔχει, ἡ δὲ πάρδαλις τέτταρας ἐν τῇ γαστρί, ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί. ἔχει δὲ καὶ ἡ κάμηλος μαστοὺς δύο καὶ θηλὰς τέτταρας, ὥσπερ βοῦς. τῶν δὲ μωνύχων τὰ ἄρρενα οὐκ ἔχουσι μαστούς, πλὴν ὅσα ἐοίκασι τῇ μητρί, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἵππων.

Τὰ δ᾽ αἰδοῖα τῶν μὲν ἀρρένων τὰ μὲν ἔξω ἔχει, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ ἄλλα πολλά, τὰ δ᾽ ἐντός, ὥσπερ

---

8 περὶ ὃ δὲ τοῦτο $A^a C^a$ Sch e Rhen, ὃ om ceteri codd ‖ 9 ὠτῶν A^a pr, ὤτων $C^a A^a$ rc tr ‖ 10 μόνος A^a ‖ 13 δὲ] τε $A^a C^a$ ‖ τε om $A^a C^a$ ‖ 14 αὐτά codd ‖ 18 ἔμπροσθεν εἴρηται PD^a ‖ 19 δὲ καὶ ἡ PD^a ‖ 24 δ᾽ ἔχει om PD^a ‖ 25 τέτταρας τὰς θηλὰς PD^a ‖ 26 μηροῖς] μικροῖς A^a pr ‖ 28 αἱ δὲ παρδάλεις $A^a C^a$ tr ‖ 29 ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί om PD^a ‖ 30 καὶ om $A^a C^a$ ‖ ὥσπερ ὁ βοῦς $A^a C^a PD^a$, om Ambr, teste Camo. ἐν τῇ γαστρί. ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί add PD^a ‖ 31 ὅσοι A^a.

δελφίς· καὶ τῶν ἔξω δ' ἐχόντων τὰ μὲν εἰς τὸ πρόσθεν, 500b ὥσπερ καὶ τὰ εἰρημένα, καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπολελυμένα καὶ τὸ αἰδοῖον καὶ τοὺς ὄρχεις, ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰ δὲ πρὸς τῇ γαστρὶ καὶ τοὺς ὄρχεις καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ' ἧττον ἀπολελυμένα· οὐ γὰρ ὡσαύτως ἀπολέλυται κάπρῳ καὶ ἵππῳ τοῦτο τὸ μόριον. ἔχει δὲ καὶ ὁ ἐλέφας τὸ αἰδοῖον ὅμοιον μὲν ἵππῳ, μικρὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνὰ λόγον τοῦ σώματος, τοὺς δ' ὄρχεις οὐκ ἔξω φανερούς, ἀλλ' ἐντὸς περὶ τοὺς νεφρούς· διὸ καὶ ἐν τῇ ὀχείᾳ ἀπαλλάττεται ταχέως. ἡ δὲ θήλεια τὸ αἰδοῖον ἔχει ἐν τῷ τόπῳ οὗ τὰ οὔθατα τῶν προβάτων ἐστίν· ὅταν δ' ὀργᾷ ὀχεύεσθαι, ἀνασπᾷ ἄνω καὶ ἐκτρέπει πρὸς τὸν ἔξω τόπον, ὥστε ῥᾳδίαν εἶναι τὴν ὀχείαν τῷ ἄρρενι· ἀνέρρωγε δ' ἐπιεικῶς ἐπὶ πολὺ τὸ αἰδοῖον. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις αὐτῶν τὰ αἰδοῖα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἔνια δ' ὀπισθουρητικά ἐστιν, οἷον λὺγξ καὶ λέων καὶ κάμηλος καὶ δασύπους. τὰ μὲν οὖν ἄρρενα ὑπεναντίως ἔχει ἀλλήλοις, καθάπερ εἴρηται, τὰ δὲ θήλεα πάντα ὀπισθουρητικά ἐστιν· καὶ γὰρ ὁ θῆλυς ἐλέφας, ἔχων τὰ αἰδοῖα ὑπὸ τοῖς μηροῖς, καθάπερ καὶ τἆλλα. τῶν δ' αἰδοίων διαφορὰ πολλή ἐστιν. τὰ μὲν γὰρ ἔχει χονδρῶδες τὸ αἰδοῖον καὶ σαρκῶδες, ὥσπερ ἄνθρωπος· τὸ μὲν οὖν σαρκῶδες οὐκ ἐμφυσᾶται, τὸ δὲ χονδρῶδες ἔχει αὔξησιν. τὰ δὲ νευρώδη, οἷον καμήλου καὶ ἐλάφου, τὰ δ' ὀστώδη, ὥσπερ ἀλώπεκος

b 1 δ' om PD^a tr ‖ εἰς τὸ πρόσθεν] ἔμπροσθεν PD^a tr ‖ 2 καὶ ante τὰ om PD^a tr ‖ 4 καὶ τοὺς ὄρχεις καὶ om $A^a C^a$ tr ‖ 6 τὸ om $A^a C^a$ ‖ 7 οὐκ ἀνὰ λ.] οὐ κατὰ λ. D^a, οὐ παρὰ λ. P ‖ 9 post ταχέως codd tr καὶ τὰ μὲν ἀπολελυμένους ἔχει τοὺς ὄρχεις, ὥσπερ ἵππος, τὰ δ' οὐκ ἀπολελυμένους, ὥσπερ κάπρος. Haec verba primus exstinxit Camot, omisso καὶ post b 2 τούτων posuit Di ‖ 10 τὰ αἰδοῖα PD^a ‖ ἐν ᾧ τόπῳ τὰ PD^a ‖ 11 ἐστίν om $A^a C^a$ ‖ δ' ὀχεύωνται $A^a C^a$, δ' ὥρα ᾖ ὀχεύεσθαι fort tr ‖ 12 ἔξω] ἐκτὸς PD^a ‖ 18 ἔχων A-W, καίπερ ἔχων volunt Sch F· etsi verba καὶ γὰρ — 19 τἆλλα delent. καίπερ ἔχει propor ἔχει codd ‖ 19 τοὺς μηροὺς PD^a ‖ καὶ om PD^a tr ‖ 22 νευϱ A^a rc ‖ 23 ὀστῶδες C^a.

καὶ λύκου καὶ ἴκτιδος καὶ γαλῆς· καὶ γὰρ ἡ γαλῆ ὀστοῦν ἔχει τὸ αἰδοῖον.

Πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν ἄνθρωπος τελεωθεὶς τὰ ἄνω ἔχει ἐλάττω τῶν κάτωθεν, τὰ δ' ἄλλα ζῷα, ὅσα ἔναιμα, τοὐναντίον. λέγομεν δ' ἄνω τὸ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ μορίου ᾗ ἡ τοῦ περιττώματός ἐστιν ἔξοδος, κάτω δὲ τὸ ἀπὸ τούτου λοιπόν. τοῖς μὲν οὖν ἔχουσι πόδας τὸ ὀπίσθιόν ἐστι σκέλος τὸ κάτωθεν μέρος πρὸς τὸ μέγεθος, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν οὐραὶ καὶ κέρκοι καὶ τὰ τοιαῦτα. τελεούμενα μὲν οὖν τοιαῦτ' ἐστίν, ἐν δὲ τῇ αὐξήσει διαφέρει· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος μείζω τὰ ἄνω ἔχει νέος ὢν ἢ τὰ κάτω, αὐξανόμενος δὲ
501^{a} μεταβάλλει τοὐναντίον (διὸ καὶ μόνον οὐ τὴν αὐτὴν κίνησιν ποιεῖται τῆς πορείας νέος ὢν καὶ τελεωθείς, ἀλλὰ τὸ πρῶτον παιδίον ὢν ἕρπει τετραποδίζων), τὰ δ' ἀνὰ λόγον ἀποδίδωσι τὴν αὔξησιν, οἷον κύων. ἔνια δὲ τὸ πρῶτον ἐλάττω τὰ ἄνω, τὰ δὲ κάτω μείζω ἔχει, αὐξανόμενα δὲ τὰ ἄνω γίγνεται μείζω, ὥσπερ τὰ λόφουρα· τούτων γὰρ οὐδὲν γίγνεται μεῖζον ὕστερον τὸ ἀπὸ τῆς ὁπλῆς μέχρι τοῦ ἰσχίου.

Ἔστι δὲ καὶ περὶ τοὺς ὀδόντας πολλὴ διαφορὰ τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ἔχει μὲν γὰρ πάντα ὀδόντας ὅσα τετράποδα καὶ ἔναιμα καὶ ζῳοτόκα, ἀλλὰ πρῶτον τὰ μέν ἐστιν ἀμφώδοντα τὰ δ' οὐκ ἀμφώδοντα. ὅσα μὲν γάρ ἐστι κερατοφόρα, οὐκ ἀμφώδοντα· οὐ γὰρ ἔχει τοὺς προσθίους ὀδόντας ἐπὶ τῆς ἄνω σιαγόνος. ἔστι δ' ἔνια οὐκ ἀμφώδοντα καὶ ἀκέρατα, οἷον κάμηλος. καὶ τὰ μὲν χαυλιόδοντας ἔχει, ὥσπερ οἱ ἄρρενες ὗες, τὰ δ' οὐκ ἔχει. ἔτι δὲ τὰ μέν ἐστι καρχαρόδοντα αὐτῶν, οἷον λέων καὶ πάρδαλις καὶ κύων, τὰ δ' ἀνεπάλλακτα, οἷον ἵππος καὶ

24 *ἰκτίδος* A^{a}P ‖ *ὀστοῦν*] „*osseum*“ = *ὀστέϊνον* tr ‖ 27 *κάτω* PD^{a} ‖ 32 *οὐρὰ* $A^{a}C^{a}$ ‖ *τελειούμενα* PD^{a}, *τελούμενα* A^{a} pr ‖ **501a** 2 *νέον ὂν* $A^{a}C^{a}$ ‖ *τελειωθείς* PD^{a}, *τελεωθέν* $A^{a}C^{a}$ ‖ *ὢν* et 3 *τετραποδίζων* Sch, *ὂν* et *τετραποδίζον* codd ‖ 3 *τὰ*] *τὸ* A^{a} pr C^{a} ‖ 6 *ὁλοφούρια* PD^{a} ‖ *μείζω* $A^{a}C^{a}$ ‖ *μ. γ. ὕστερον δὲ τὸ* A^{a} ‖ 11 *οὐκ ἀμφώδοντα* $A^{a}C^{a}$ tr] *οὔ* PD^{a} ‖ 12 ante *οὐ* add *ἐστιν* PD^{a} ‖ 15 *χαυλιώδοντας* C^{a}, *χαυλιόδοντα* P ‖ *ὕες* A^{a}.

βοῦς· καρχαρόδοντα γάρ ἐστιν ὅσα ἐπαλλάττει τοὺς ὀδόντας
τοὺς ὀξεῖς. ἅμα δὲ χαυλιόδοντα καὶ κέρας οὐδὲν ἔχει ζῷον,
οὐδὲ καρχαρόδοντα καὶ τούτων θάτερον. τὰ δὲ πλεῖστα τοὺς
προσθίους ἔχει ὀξεῖς, τοὺς δ' ἐντὸς πλατεῖς. ἡ δὲ φώκη
καρχαρόδουν ἐστὶ πᾶσι τοῖς ὀδοῦσιν, ὡς ἐπαλλάττουσα τῷ
γένει τῶν ἰχθύων· οἱ γὰρ ἰχθύες πάντες σχεδὸν καρχαρό-
δοντές εἰσιν. διστοίχους δ' ὀδόντας οὐδὲν ἔχει τούτων τῶν
γενῶν. [ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστεῦσαι Κτησίᾳ· ἐκεῖνος γὰρ
τὸ ἐν Ἰνδοῖς θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι μαρτιχόραν, τοῦτ' ἔχειν
ἐπ' ἀμφότερά φησι τριστοίχους τοὺς ὀδόντας· εἶναι δὲ μέ-
γεθος μὲν ἡλίκον λέοντα καὶ δασὺ ὁμοίως, καὶ πόδας ἔχειν
ὁμοίους, πρόσωπον δὲ καὶ ὦτα ἀνθρωποειδές, τὸ δ' ὄμμα
γλαυκόν, τὸ δὲ χρῶμα κινναβάρινον, τὴν δὲ κέρκον ὁμοίαν
τῇ τοῦ σκορπίου τοῦ χερσαίου, ἐν ᾗ κέντρον ἔχειν, καὶ τὰς
ἀποφυάδας ἀπακοντίζειν, φθέγγεσθαι δ' ὅμοιον φωνῇ ἅμα
σύριγγος καὶ σάλπιγγος, ταχὺ δὲ θεῖν οὐχ ἧττον τῶν ἐλά-
φων, καὶ εἶναι ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον.] ἄνθρωπος μὲν 501^b
οὖν βάλλει τοὺς ὀδόντας, βάλλει δὲ καὶ ἄλλα τῶν ζῴων,
οἷον ἵππος καὶ ὀρεὺς καὶ ὄνος. βάλλει δ' ἄνθρωπος τοὺς
προσθίους, τοὺς δὲ γομφίους οὐδὲν βάλλει τῶν ζῴων. ὗς
δ' ὅλως οὐδένα βάλλει τῶν ὀδόντων. περὶ δὲ τῶν κυνῶν 2
ἀμφισβητεῖται, καὶ οἱ μὲν ὅλως οὐκ οἴονται βάλλειν οὐδένα

---

19 ἅμα] ὅμου. ἅμα PD^a ‖ χαυλιώδοντα C^a ‖ 20 καρχαρόδοντα tr, coni A-W. καρχαρόδον (καρχαρόδουν A^a) τὲ καὶ A^{a}C^a, καρχαρόδουν καὶ PD^a ‖ 22 καρχαρόδων C^a ‖ ὀδ.] ζώοις A^a ‖ 23 καρχαρώδοντες C^a ‖ 25 ἔστι — b 1 ἀνθρ. iure interpolata putant A-W ‖ 26 μαρτιοχώραν P (μαντιοχόραν teste Camo), μαντιχώραν D^a ut Plin. VIII 21, 30. μαρτιχόρας omisso εἶναι tr. De re cf. Paus. IX 21, 4, O. Keller, Tiere etc p. 139 ‖ 27 τοὺς om A^{a}C^a ‖ 29 δὴ A^a, δὲ δὴ C^a ‖ καὶ τὰ ὦτα C^a superscripto τὰ ὄμματα, καὶ τὰ ὄμματα A^a ‖ τὰ δ' ὄμματα C^a pr, fort recte (cf. Aelian IV 21), τό τε ὄμμα PD^a ‖ 30 δὲ pr om A^a ‖ 31 ἔχει A^{a}C^a tr ‖ 32 ὑποφυάδας ἀκοντίζειν PD^a „*habet, et hinc inde dependentia dicit acutum erigere, sonat autem*" tr ‖ δ' om A^a pr ‖ δὲ φωνῇ PD^a ‖ ἅμα om PD^a ‖ b 1 ἐστιν superscripto γρ εἶναι C^a ‖ ὀδ.] ὀδόντα PD^a tr.

αὐτούς, οἱ δὲ τοὺς κυνόδοντας μόνον· ὦπται δ' ὅτι βάλλει καθάπερ καὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ λανθάνει διὰ τὸ μὴ βάλλειν πρότερον πρὶν ὑποφυῶσιν ἐντὸς ἴσοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀγρίων εἰκὸς συμβαίνειν, ἐπεὶ λέγονταί γε τοὺς κυνόδοντας μόνον βάλλειν. τοὺς δὲ κύνας διαγιγνώσκουσι τοὺς νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους ἐκ τῶν ὀδόντων· οἱ μὲν γὰρ νέοι λευκοὺς ἔχουσι καὶ ὀξεῖς τοὺς ὀδόντας, οἱ
3 δὲ πρεσβύτεροι μέλανας καὶ ἀμβλεῖς. ἐναντίως δὲ πρὸς τἄλλα ζῷα καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων συμβαίνει· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα πρεσβύτερα γιγνόμενα μελαντέρους ἔχει τοὺς ὀδόντας, ὁ δ' ἵππος λευκοτέρους. ὁρίζουσι δὲ τούς τ' ὀξεῖς καὶ τοὺς πλατεῖς οἱ καλούμενοι κυνόδοντες, ἀμφοτέρων μετέχοντες τῆς μορφῆς· κάτωθεν μὲν γὰρ πλατεῖς, ἄνωθεν δ' εἰσὶν ὀξεῖς. ἔχουσι δὲ πλείους οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν ὀδόντας καὶ ἐν ἀνθρώποις καὶ ἐπὶ προβάτων καὶ αἰγῶν καὶ ὑῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ τεθεώρηταί πω. ὅσοι δὲ πλείους ἔχουσι, μακροβιώτεροι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ εἰσιν, οἱ δ' ἐλάττους καὶ
4 ἀραιόδοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχυβιώτεροι. φύονται δ' οἱ τελευταῖοι τοῖς ἀνθρώποις γόμφιοι, οὓς καλοῦσι κραντῆρας, περὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξίν. ἤδη δέ τισι γυναιξὶ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν οὔσαις ἔφυσαν γόμφιοι ἐν τοῖς ἐσχάτοις, πόνον παρασχόντες ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἀνδράσιν ὡσαύτως· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὅσοις ἂν μὴ ἐν τῇ ἡλικίᾳ
5 ἀνατέλλωσιν οἱ κραντῆρες. ὁ δ' ἐλέφας ὀδόντας μὲν ἔχει τέτταρας ἐφ' ἑκάτερα, οἷς κατεργάζεται τὴν τροφήν (λεαίνει δ' ὥσπερ κρίμνα), χωρὶς δὲ τούτων ἄλλους δύο τοὺς μεγά-

7 ὦπται βάλλειν μόνον, omissis δ' ὅτι PD^a ‖ 8 καὶ om PD^a tr ‖ τὸ om C^a ‖ 9 πρὶν] πρὶν ἢ PD^a ‖ ὑποφύωσιν Rhen ‖ ἴσοι A^a ‖ δὲ om PD^a ‖ 11 κῦνας A^a ‖ 12 ἐκ] καὶ ἐκ A^{a}C^a ‖ 14 πρεσβύτεροι δὲ A^{a}C^a ‖ 15 καὶ — 16 πρεσβύτερα om A^a pr ‖ 17 λευκωτέρους C^a ‖ 19 ἄνωθεν μὲν γάρ εἰσι πλατεῖς, κάτωθεν A^{a}C^a et omisso εἰσι tr ‖ 21 πρόβατα καὶ αἶγας A^a pr ‖ 24 ἀνόδοντες PD^a tr (fort ortum ex μανόδοντες) ‖ 28 παρέχοντες A^a ‖ 32 κρίμνα Sch Pk, κριμνά codd ‖ τοὺς om PD^a.

λους. ὁ μὲν οὖν ἄρρην τούτους ἔχει μεγάλους τε καὶ ἀνασίμους, ἡ δὲ θήλεια μικροὺς καὶ ἐξ ἐναντίας τοῖς ἄρρεσιν· 502^a κάτω γὰρ οἱ ὀδόντες βλέπουσιν. ἔχει δ' ὁ ἐλέφας εὐθὺς γενόμενος ὀδόντας, τοὺς μέντοι μεγάλους ἀδήλους τὸ πρῶτον. 6 γλῶτταν δ' ἔχει μικράν τε σφόδρα καὶ ἐντός, ὥστε ἔργον ἐστὶν ἰδεῖν.

7 Ἔχουσι δὲ τὰ ζῷα καὶ τὰ μεγέθη διαφέροντα τοῦ στόματος. τῶν μὲν γάρ ἐστι τὰ στόματα ἀνερρωγότα, ὥσπερ κυνὸς καὶ λέοντος καὶ πάντων τῶν καρχαροδόντων, τὰ δὲ μικρόστομα, ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰ δὲ μεταξύ, οἷον τὸ τῶν ὑῶν γένος.

[ὁ δ' ἵππος ὁ ποτάμιος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ χαίτην μὲν ἔχει ὥσπερ ἵππος, διχαλὸν δ' ἐστὶν ὥσπερ βοῦς, τὴν δ' ὄψιν σιμός. ἔχει δὲ καὶ ἀστράγαλον ὥσπερ τὰ διχαλά, καὶ χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους, κέρκον δ' ὑός, φωνὴν δ' ἵππου· μέγεθος δ' ἐστὶν ἡλίκον ὄνος. τοῦ δὲ δέρματος τὸ πάχος ὥστε δόρατα ποιεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ. τὰ δ' ἐντὸς ἔχει ὅμοια ἵππῳ καὶ ὄνῳ.]

8 Ἔνια δὲ τῶν ζῴων ἐπαμφοτερίζει τὴν φύσιν τῷ τ' ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς τετράποσιν, οἷον πίθηκοι καὶ κῆβοι καὶ κυνοκέφαλοι. ἔστι δ' ὁ μὲν κῆβος πίθηκος ἔχων οὐράν. καὶ οἱ κυνοκέφαλοι δὲ τὴν αὐτὴν ἔχουσι μορφὴν τοῖς πιθήκοις, πλὴν μείζονές τ' εἰσὶ καὶ ἰσχυρότεροι καὶ τὰ πρόσωπα ἔχοντες κυνοειδέστερα, ἔτι δ' ἀγριώτερά τε τὰ ἤθη καὶ τοὺς ὀδόντας ἔχουσι κυνοειδεστέρους καὶ ἰσχυροτέρους. οἱ δὲ πίθηκοι δασεῖς μέν εἰσι τὰ πρανῆ ὡς ὄντες τετράποδες, καὶ

---

33 ἀνασήμους A^{a}C^a, ἀνωσίμους PD^a tr ‖ **502a** 2 γὰρ] δὲ tr ‖ βλέπουσιν] ἔχουσιν PD^a ‖ 3 γεννώμενος PD^a ‖ 4 τε om PD^a ‖ 5 ἐστὶν] εἶναι A^{a}PD^a ‖ 6 τῶν] τοῖς A^{a}C^a ‖ 8 τὸ C^a ‖ οἷον] ὥσπερ D^a ‖ 9 ποτάμειος A^a pr ‖ ὁ δ' ἵππος — 15 ὄνῳ ut interpol damnant A-W, Schneideri adnotatione moti ‖ 11 χαυλ- C^a ‖ 13 ἡλίκος D^a „*maior asino*" tr ‖ 19 δὲ om A^a ‖ ἔτι δ' ἀγριώτερά (ἀγριώτεροί P Rhen Ambr Pk A-W) τε PD^a, τε om Pk A-W) — 22 ἰσχυροτέρους (ἰσχυρούς adiectiva repetita *nexumque* sententiarum suspecta h

τὰ ὕπτια δ' ὡσαύτως ὡς ὄντες ἀνθρωποειδεῖς (τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐναντίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον)· πλὴν ἥ γε θρὶξ παχεῖα, ὥστε δασεῖς ἐπ' ἀμφότερα σφόδρα εἰσὶν οἱ πίθηκοι. τὸ δὲ πρόσωπον ἔχει πολλὰς ὁμοιότητας τῷ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ γὰρ μυκτῆρας καὶ ὦτα παραπλήσια ἔχει, καὶ ὀδόντας ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοὺς προσθίους καὶ τοὺς γομφίους. ἔτι δὲ βλεφαρίδας τῶν ἄλλων τετραπόδων ἐπὶ θάτερα οὐκ ἐχόντων οὗτος ἔχει μὲν λεπτὰς δὲ σφόδρα — καὶ μᾶλλον τὰς κάτω — καὶ μικρὰς πάμπαν· τὰ γὰρ ἄλλα τετράποδα ταύτας οὐκ ἔχει. ἔτι δ' ἐν τῷ στήθει δύο θηλὰς μαστῶν μικρῶν. ἔχει δὲ καὶ βραχίονας ὥσπερ ἄνθρωπος, πλὴν δασεῖς· καὶ κάμπτει καὶ τούτους καὶ τὰ σκέλη ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰς περιφερείας πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέρων τῶν κώλων. πρὸς δὲ τούτοις χεῖρας καὶ δακτύλους καὶ ὄνυχας ὁμοίους ἀνθρώπῳ, πλὴν πάντα ταῦτα ἐπὶ τὸ θηριωδέστερον. ἰδίους δὲ τοὺς πόδας· εἰσὶ γὰρ οἷον χεῖρες μεγάλαι, καὶ οἱ δάκτυλοι ὥσπερ οἱ τῶν χειρῶν, ὁ μέσος μακρότατος, καὶ τὸ κάτω τοῦ ποδὸς χειρὶ ὅμοιον, πλὴν ἐπιμηκέστερον τῆς χειρός, ἐπὶ τὰ ἔσχατα τεῖνον, καθάπερ θέναρ· τοῦτο δ' ἐπ' ἄκρου σκληρότερον, κακῶς καὶ ἀμυδρῶς μιμούμενον πτέρνην. κέχρηται δὲ τοῖς ποσὶν ἐπ' ἄμφω, καὶ ὡς χερσὶ καὶ ὡς ποσί, καὶ συγκάμπτει ὥσπερ χεῖρας. ἔχει δὲ τὸν ἀγκῶνα καὶ τὸν μηρὸν

---

24 *δ' ὡσαύτως* om A^aC^a tr ‖ 26 *ἐλέχθη τὸ πρότερον* A^a ‖ *γε*] *τε* A^aC^a „*quidem*“ tr ‖ *ὥστε* conieci, *καὶ* codd. Aut sic corrigendum aut totum colon (*καὶ δασεῖς — πίθηκοι*) delendum est ‖ 28 *τῷ*] *τὸ* C^a ‖ 33 *μακρὰς* D^a, *μακρὰν* P ‖ *ἄλλα* om A^aC^a tr ‖ 34 *ἔτι* A^aC^a tr, *ἔχει* PD^a ‖ *μικρῶν* om D^a, *μικρὰς μαστῶν* P tr ‖ b 2 *ἀμφοτέρας πρὸς ἀλλήλας* C^a tr Sch Pk, *ἀμφοτέρα π. ἀ.* A^a pr, *ἀμφοτέρων π. ἀ.* A^a rc ‖ 3 *ὁμοίως* C^a, *ὁμοίους τῷ* D^a ‖ 6 *μακρότερος* PD^a „*longissimus*“ tr ‖ 7 *ἐπιμηκέστερον τοῦ* Pk, *ἐπίμηκες μᾶλλον* Sch cur post p. 300, *ἐπὶ μῆκος* D^a, *ἐπὶ μῆκος τὸ* P, *ἐπὶ τὸ μῆκος τὸ* A^aC^a tr, sed A^a pro altero *τὸ* lac ‖ 10 *ἀπ'* A^aC^a ‖ *ποσὶ καὶ ὡς χερσί* PD^a ‖ *συγκάπτει* C^a ‖ 11 *ἀγκῶνα*] *βραχίονα* et subinde *βραχίονα*] *ἀγκῶνα* Sch cur post, quem Pk sequi non debuit.

βραχεῖς ὡς πρὸς τὸν βραχίονα καὶ τὴν κνήμην. ὀμφαλὸν δ' ἐξέχοντα μὲν οὐκ ἔχει, σκληρὸν δέ τι κατὰ τὸν τόπον τὸν τοῦ ὀμφαλοῦ. τὰ δ' ἄνω τῶν κάτω πολὺ μείζονα ἔχει, ὥσπερ τὰ τετράποδα· σχεδὸν γὰρ ὡς πέντε πρὸς τρία ἐστί. καὶ διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὸ τοὺς πόδας ἔχειν ὁμοίους χερσὶ καὶ ὡσπερανεὶ συγκειμένους ἐκ χειρὸς καὶ ποδός — ἐκ μὲν ποδὸς κατὰ τὸ τῆς πτέρνης ἔσχατον, ἐκ δὲ χειρὸς τἆλλα μέρη· καὶ γὰρ οἱ δάκτυλοι ἔχουσι τὸ καλούμενον θέναρ — διατελεῖ τὸν πλείω χρόνον τετράπουν ὂν μᾶλλον ἢ ὀρθόν· καὶ οὔτ' ἰσχία ἔχει ὡς τετράπουν ὂν οὔτε κέρκον ὡς δίπουν, πλὴν μικρὰν τὸ ὅλον, ὅσον σημείου χάριν. ἔχει δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον ἡ θήλεια ὅμοιον γυναικί, ὁ δ' ἄρρην κυνωδέστερον ἢ ὁ ἄνθρωπος. οἱ δὲ κῆβοι, καθάπερ εἴρηται πρότερον, 9
ἔχουσι κέρκον. τὰ δ' ἐντὸς διαιρεθέντα ὅμοια ἔχουσιν ἀνθρώπῳ πάντα τὰ τοιαῦτα.

Τὰ μὲν οὖν τῶν εἰς τὸ ἐκτὸς ζῳοτοκούντων μόρια τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τὰ δὲ τετράποδα μὲν ᾠοτόκα δὲ 10
καὶ ἔναιμα (οὐδὲν δ' ᾠοτοκεῖ χερσαῖον καὶ ἔναιμον μὴ τετράπουν ὂν ἢ ἄπουν) κεφαλὴν μὲν ἔχει καὶ αὐχένα καὶ νῶτον καὶ τὰ πρανῆ καὶ τὰ ὕπτια τοῦ σώματος, ἔτι δὲ σκέλη πρόσθια καὶ ὀπίσθια καὶ τὸ ἀνάλογον τῷ στήθει, ὥσπερ τὰ ζῳοτόκα τῶν τετραπόδων, καὶ κέρκον τὰ μὲν πλεῖστα μείζω, ὀλίγα δ' ἐλάττω. πάντα δὲ πολυδάκτυλα καὶ πολυσχιδῆ ἐστι τὰ τοιαῦτα. πρὸς δὲ τούτοις τὰ αἰσθητήρια καὶ γλῶτταν πάντα, πλὴν ὁ ἐν Αἰγύπτῳ κροκόδειλος. οὗτος 503^{a}

---

12 βραχέα A^{a}C^{a} ‖ πρὸς] περ PD^{a} ‖ 13 τι conieci, τὸ A^{a}C^{a}P, om D^{a} ‖ 14 τὸν τοῦ ὀμφ. A-W, τοῦτον τοῦ ὀμφ. A^{a}C^{a}, τοῦτον om PD^{a} ‖ τῶν κ. Sylb, τοῦ κ. codd ‖ 15 ὡς] ὥσπερ D^{a}, om A^{a}C^{a}, nescio an recte ‖ πέντε] πάντα C^{a} pr, sed πέντε eadem manus superscripsit; om A^{a} ‖ 18 τῆς manus recens in C^{a} supplevit ‖ δὲ τῆς χ. C^{a}, sed τῆς rc ‖ 19 καὶ γὰρ οἱ] οἱ γὰρ PD^{a} ‖ 20 διατελεῖ δὲ τὸν codd δὲ om tr Cs, A-W, δὴ Pk ‖ 20 ὂν om PD^{a} ‖ 21 ὂν om 23 κυνωδέστερον] κυνοειδέστερον fort rectius ‖ 24 ἢ ἄν PD^{a}, ἢ ἄνθρωπος Sch Bk ‖ 27 τῶν post ἐκτὸς A^{a}C^{a} ‖ 28 A^{a} pr ‖ 31 τὰ al om PD^{a} ‖ 35 πολυσχεδῆ A^{a} ‖ τὰ] καὶ τ

δὲ παραπλησίως τῶν ἰχθύων τισίν· ὅλως μὲν γὰρ οἱ ἰχθύες ἀκανθώδη καὶ οὐκ ἀπολελυμένην ἔχουσι τὴν γλῶτταν, ἔνιοι δὲ πάμπαν λεῖον καὶ ἀδιάρθρωτον τὸν τόπον μὴ ἐγκλίναντι σφόδρα τὸ χεῖλος. ὦτα δ' οὐκ ἔχουσιν ἀλλὰ τὸν πόρον τῆς ἀκοῆς μόνον πάντα τὰ τοιαῦτα· οὐδὲ μαστούς, οὐδ' αἰδοῖον, οὐδ' ὄρχεις ἔξω φανεροὺς ἀλλ' ἐντός, οὐδὲ τρίχας, ἀλλὰ πάντ' ἐστὶ φολιδωτά. ἔτι δὲ καρχαρόδοντα πάντα. οἱ δὲ κροκόδειλοι οἱ ποτάμιοι ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς μὲν ὑός, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας καὶ ὄνυχας ἰσχυροὺς καὶ δέρμα ἄρρηκτον φολιδωτόν· βλέπουσι δ' ἐν μὲν τῷ ὕδατι φαύλως, ἔξω δ' ὀξύτατον. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν ἐν τῇ γῇ τὸ πλεῖστον διατρίβει, τὴν δὲ νύκτα ἐν τῷ ὕδατι· ἀλεεινότερον γάρ ἐστι τῆς αἰθρίας.

11 Ὁ δὲ χαμαιλέων ὅλον μὲν τοῦ σώματος ἔχει τὸ σχῆμα σαυροειδές, τὰ δὲ πλευρὰ κάτω καθήκει συνάπτοντα πρὸς τὸ ὑπογάστριον, καθάπερ τοῖς ἰχθύσι, καὶ ἡ ῥάχις ἐπανέστηκεν ὁμοίως τῇ τῶν ἰχθύων. τὸ δὲ πρόσωπον ὁμοιότατον τῷ τοῦ χοιροπιθήκου. κέρκον δ' ἔχει μακρὰν σφόδρα, εἰς λεπτὸν καθήκουσαν καὶ συνελιττομένην ἐπὶ πολύ, καθάπερ ἱμάντα. μετεωρότερος δ' ἐστὶ τῇ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποστάσει τῶν σαύρων, τὰς δὲ καμπὰς τῶν σκελῶν καθάπερ οἱ σαῦροι ἔχει. τῶν δὲ ποδῶν ἕκαστος αὐτοῦ διχῇ διῄρηται εἰς μέρη θέσιν ὁμοίαν πρὸς αὐτὰ ἔχοντα οἵανπερ ὁ μέγας ἡμῶν δάκτυλος πρὸς τὸ λοιπὸν τῆς χειρὸς ἀντίθεσιν ἔχει. ἐπὶ βραχὺ

503a 2 *παραπλήσιος* PD^a tr ‖ 4 post *τόπον* Pk inser *ὥστε ἄδηλον εἶναι*, nimis obsecutus Schneidero, qui violentius interpol *τόπον, ὥστε μὴ ἐγκλίναντι* (vel potius *ἀνακλίναντι*) *τὸ χεῖλος μὴ φαίνεσθαι ἀφεστηκὸς τοῦτο τὸ μόριον. ὦτα κτλ.* ‖ *ἐκκλίναν τι* D^a, *ἐκλίναντι* P, unde A-W *ἐκκλίναντι* elicere non oportebat; cf ζμβ 660^{b}22 *ἐπικλίνῃ* ‖ 7 *τρίχα* D^a tr ‖ 8 *ἔτι* tr, *ἔστι* codd ‖ 9 *ποτάμειοι* C^a ‖ 10 *χαυλιώδοντας* C^a ‖ 12 *τῇ* om A^aC^a ‖ *ἡμέραν τὸ πλ. ἔξω ἐν τῇ γῇ δ.* P ‖ 13 *διατρίβουσι* Ald Cs Sch ‖ 19 *τὸ τοῦ* C^a ‖ *χοιροπιθήκου*] *χοίρου ἢ πιθήκου* Salmas, *κερκοπιθήκου* Harduin, utrumque perversum ‖ *μικρὰν* A^aC^a tr ‖ 22 *σαυρῶν* $A^aC^aD^a$ ‖ 23 *ἔχουσι* A^aC^a tr ‖ *δίχα* C^aD^a ‖ 24 *οἱόνπερ* PD^a.

δὲ καὶ τούτων τῶν μερῶν ἕκαστον διῄρηται εἴς τινας δακτύλους, τῶν μὲν ἔμπροσθεν ποδῶν τὰ μὲν πρὸς αὐτὸν τρίχα, τὰ δ' ἐκτὸς δίχα, τῶν δ' ὀπισθίων τὰ μὲν πρὸς αὐτὸν δίχα, τὰ δ' ἐκτὸς τρίχα. ἔχει δὲ καὶ ὀνύχια ἐπὶ τούτων ὅμοια τοῖς τῶν γαμψωνύχων. τραχὺ δ' ἔχει ὅλον τὸ σῶμα, καθάπερ ὁ κροκόδειλος. ὀφθαλμοὺς δ' ἔχει ἐν κοίλῳ τε κειμένους καὶ μεγάλους σφόδρα καὶ στρογγύλους καὶ δέρματι ὁμοίῳ τῷ τοῦ λοιποῦ σώματος περιεχομένους. κατὰ μέσους δ' αὐτοὺς διαλέλειπται μικρὰ τῇ ὄψει χώρα, δι' ἧς ὁρᾷ· οὐδέποτε δὲ τῷ δέρματι ἐπικαλύπτει τοῦτο. στρέφει δὲ τὸν ὀφθαλμὸν κύκλῳ καὶ τὴν ὄψιν ἐπὶ πάντας τοὺς τόπους 503b μεταβάλλει, καὶ οὕτως ὁρᾷ ὃ βούλεται. τῆς δὲ χροιᾶς ἡ μεταβολὴ ἐμφυσωμένῳ αὐτῷ γίγνεται· ἔχει δὲ καὶ μέλαιναν ταύτην, οὐ πόρρω τῆς τῶν κροκοδείλων, καὶ ὠχρὰν καθάπερ οἱ σαῦροι, μέλανι ὥσπερ τὰ παρδάλια διαπεποικιλμένην. γίγνεται δὲ καθ' ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡ τοιαύτη μεταβολή· καὶ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ συμμεταβάλλουσιν ὁμοίως τῷ λοιπῷ σώματι καὶ ἡ κέρκος. ἡ δὲ κίνησις αὐτοῦ νωθὴς ἰσχυρῶς ἐστι, καθάπερ ἡ τῶν χελωνῶν. καὶ ἀποθνήσκων τε ὠχρὸς γίγνεται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἡ χροιὰ τοιαύτη ἐστίν. τὰ δὲ περὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ἀρτηρίαν ὁμοίως ἔχει τοῖς σαύροις κείμενα. σάρκα δ' οὐδαμοῦ ἔχει πλὴν πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς σιαγόσιν ὀλίγα σαρκία, καὶ περὶ ἄκραν τὴν τῆς κέρκου πρόσφυσιν. καὶ αἷμα δ' ἔχει περί τε τὴν καρδίαν μόνον καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὸν ἄνω τῆς καρδίας τόπον, καὶ ὅσα ἀπὸ τούτων φλέβια ἀποτείνει· ἔστι δὲ καὶ ἐν τούτοις βραχὺ παντελῶς. κεῖται δὲ καὶ ὁ ἐγκέφαλος

---

27 μὲν γὰρ πρόσθε C^a, τῶν μὲν πρόσθε A^a pr, προσθίων A^a rc ‖ αὐτῷ PD^aC^a ‖ 28 αὐτῷ D^aC^a, αὐτὸ, sed *o* in ras, P ‖ 33 τῷ τοῦ λοιποῦ σώματι C^a, τοῦ λοιποῦ σώματος A^a, τῷ λοιπῷ σώματι PD^a ‖ b 2 οὗτος C^a ‖ χρόας PD^a ‖ 3 ἴσχει A^aC^a ‖ μέλαινα A^a ‖ 6 αὐτῶν A^a ‖ 9 τε] δὲ tr ‖ 12 πλὴν] εἰ μὴ PD^a 13 σιαγόσιν. ἄσαρκα δὲ παντελῶς ἐστί, καὶ ταῖς σιαγόσιν ὃ κτλ. D^a tr Ald ‖ 14 δ' οὖν A^aC^a ‖ 16 φλεβία A^a.

ἀνώτερον μὲν ὀλίγῳ τῶν ὀφθαλμῶν, συνεχὴς δὲ τούτοις. περιαιρεθέντος δὲ τοῦ ἔξωθεν δέρματος τῶν ὀφθαλμῶν περιέχει τι διαλάμπον διὰ τούτων, οἷον κρίκος χαλκοῦς λεπτός. καθ' ἅπαν δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα σχεδὸν διατείνουσιν ὑμένες πολλοὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ πολὺ ὑπερβάλλοντες τῶν περὶ τὰ λοιπὰ ὑπαρχόντων. ἐνεργεῖ δὲ καὶ τῷ πνεύματι ἀνατετμημένος ὅλος ἐπὶ πολὺν χρόνον, βραχείας ἰσχυρῶς ἔτι κινήσεως ἐν αὐτῷ περὶ τὴν καρδίαν οὔσης, καὶ συνάγει διαφερόντως μὲν τὰ περὶ τὰ πλευρά, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος. σπλῆνα δ' οὐδαμοῦ ἔχει φανερόν. φωλεύει δὲ καθάπερ οἱ σαῦροι.

12 Ὁμοίως δ' ἔνια μόρια καὶ οἱ ὄρνιθες τοῖς εἰρημένοις ἔχουσι ζῴοις· καὶ γὰρ κεφαλὴν καὶ αὐχένα πάντ' ἔχει καὶ νῶτον καὶ τὰ ὕπτια τοῦ σώματος καὶ τὸ ἀνάλογον τῷ στήθει· σκέλη δὲ δύο καθάπερ ἄνθρωπος μάλιστα τῶν ζῴων· πλὴν κάμπτει εἰς τοὔπισθεν ὁμοίως τοῖς τετράποσιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. χεῖρας δ' οὐδὲ πόδας προσθίους ἔχει, ἀλλὰ πτέρυγας ἴδιον πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα. ἔτι δὲ τὸ ἰσχίον
504^a ὅμοιον μηρῷ μακρὸν καὶ προσπεφυκὸς μέχρι ὑπὸ μέσην τὴν γαστέρα, ὥστε δοκεῖν διαιρούμενον μηρὸν εἶναι, τὸν δὲ μηρὸν μέχρι τῆς κνήμης ἕτερόν τι μέρος. μεγίστους δὲ τοὺς μηροὺς ἔχει τὰ γαμψώνυχα τῶν ὀρνίθων, καὶ τὸ στῆθος ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων. πολυώνυχοι δ' εἰσὶ πάντες οἱ ὄρνιθες, ἔτι δὲ πολυσχιδεῖς τρόπον τινὰ πάντες· τῶν μὲν γὰρ πλείστων διῄρηνται οἱ δάκτυλοι, τὰ δὲ πλωτὰ στεγανόποδά ἐστι, διηρθρωμένους δ' ἔχει καὶ χωριστοὺς ⟨τοὺς⟩ δακτύλους.

---

18 ὀλίγον PA^a tr ‖ 20 διαλάμπον τι αὐτῶν οἷον PD^a tr, δι' αὐτοῦ Sch ‖ 21 καθ'] καὶ A^a ‖ ὑμένες πολλοὶ Karsch mutare vult in πλεύμονες, audacius, etsi natura rei commendatur ‖ 22 ὑπερβάντες A^aC^a ‖ 24 βραχείας δὲ ἰσχυρῶς A^a. χρόνον ἰσχυρῶς, βραχείας ἔτι Sch e tr ἰσχυρῶς del A-W ‖ 29 „generaliter" tr ‖ 33 τοὔμπροσθεν PD^a ‖ 35 ἔστι C^a ‖ **504a** 1 μακρῷ A^aC^a ‖ 2 δὲ om A^a ‖ 3 μέχρι A-W: μεταξὺ codd. Haec verba confunduntur etiam 514b9 ‖ 4 ἔχει δὲ αὐτὰ] καὶ τὰ C^a ‖ 8 τοὺς inserui. χωρὶς τοὺς Sch.

εἰσὶ δ᾽ ὅσοι αὐτῶν μετεωρίζονται πάντες τετραδάκτυλοι· τρεῖς μὲν γὰρ εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἕνα δ᾽ εἰς τὸ ὄπισθεν κείμενον ἔχουσιν οἱ πλεῖστοι ἀντὶ πτέρνης· ὀλίγοι δέ τινες δύο μὲν ἔμπροσθεν δύο δ᾽ ὄπισθεν, οἷον ἡ καλουμένη ἴυγξ. αὕτη δ᾽ ἐστὶ μικρῷ μὲν μείζων σπίζης, τὸ δ᾽ εἶδος ποικίλον, ἴδια δ᾽ ἔχει τά τε περὶ τοὺς δακτύλους καὶ τὴν γλῶτταν ὁμοίαν τοῖς ὄφεσιν· ἔχει γὰρ ἐπὶ μῆκος ἔκτασιν καὶ ἐπὶ τέτταρας δακτύλους, καὶ πάλιν συστέλλεται εἰς ἑαυτήν. ἔτι δὲ περιστρέφει τὸν τράχηλον εἰς τοὐπίσω τοῦ λοιποῦ σώματος ἠρεμοῦντος, καθάπερ οἱ ὄφεις. ὄνυχας δ᾽ ἔχει μεγάλους μὲν ὁμοίως μέντοι πεφυκότας τοῖς τῶν κελεῶν· τῇ δὲ φωνῇ τρίζει. στόμα δ᾽ οἱ ὄρνιθες ἔχουσι μὲν ἴδιον δέ· οὔτε γὰρ χείλη οὔτ᾽ ὀδόντας ἔχουσιν, ἀλλὰ ῥύγχος, οὔτ᾽ ὦτα οὔτε μυκτῆρας, ἀλλὰ τοὺς πόρους τούτων τῶν αἰσθήσεων, τῶν μὲν μυκτήρων ἐν τῷ ῥύγχει, τῆς δ᾽ ἀκοῆς ἐν τῇ κεφαλῇ. ὀφθαλμοὺς δὲ πάντες καθάπερ καὶ τἆλλα ζῷα δύο, ἄνευ βλεφαρίδων. μύουσι δ᾽ οἱ βαρεῖς τῷ κάτω βλεφάρῳ, σκαρδαμύττουσι δ᾽ ἐκ τοῦ κανθοῦ δέρματι ἐπιόντι πάντες, οἱ δὲ γλαυκώδεις τῶν ὀρνίθων καὶ τῷ ἄνω βλεφάρῳ. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσι καὶ τὰ φολιδωτά, οἷον οἱ σαῦροι καὶ τἆλλα τὰ ὁμοιογενῆ τούτοις τῶν ζῴων· μύουσι γὰρ τῇ κάτω βλεφαρίδι πάντες, οὐ μέντοι σκαρδαμύττουσί γ᾽ ὥσπερ οἱ ὄρνιθες. ἔτι δ᾽ οὔτε φολίδας οὔτε τρίχας ἔχουσιν, ἀλλὰ πτερά· τὰ δὲ πτερὰ ἔχει καυλὸν ἅπαντα. καὶ οὐρὰν μὲν οὐκ ἔχουσιν, ὀρροπύγιον δέ, οἱ μὲν μακροσκελεῖς καὶ στεγανόποδες

---

9 *αὐτῶν ὅσοι* PD^{a} ‖ 10 *πρόσθεν* PD^{a} ‖ 11 *ἔχουσιν* om A^{a}C^{a} ‖ *πλεῖστοι δ᾽ ἀντὶ* A^{a} ‖ 13 *μεῖζον* A^{a}, *μείζω* C^{a} ‖ *ἰδία* (i. e. *ἰδίᾳ* PD^{a}A^{a}C^{a} tr ‖ 14 *τε* om PD^{a} ‖ *ὁμοίως* PD^{a} tr ‖ 15 *καὶ* ante *ἐπὶ* om PD^{a} tr ‖ 19 *ὁμοίους* A^{a}C^{a} „*similiter*“ tr ‖ *μέντοι*] *δὲ* PD^{a} ‖ *κελεῶν*] *κολιῶν* Rhen Sch Pk, *κοιλιῶν* A^{a}, *κολοιῶν* C^{a} I Hoc loco desideres quod *ζμγ* 695^{a}23 legitur; ceterum cf 61 20 *μὲν* et *δέ* om PD^{a} tr ‖ 21 *ἔχουσιν* om P ‖ *οὐδ᾽* A^{a}C^{a} ‖ *καὶ* D^{a} rc ‖ 22 *τούτων* om A^{a}C^{a} ‖ 24 *ἄνευ δὲ βλ.* C^{a} ‖ 25 κ[illegible] *μύττουσι* A^{a} ‖ 28 *οἱ* om A^{a}C^{a} ‖ 29 *τούτων* Sch ‖ 31 *ἔχει καυ*[illegible] *λὸν* A^{a}, *καυλὸν ἔχει* PD^{a}.

βραχύ, οἱ δ᾽ ἐναντίοι μέγα. καὶ οὗτοι μὲν πρὸς τῇ γαστρὶ τοὺς πόδας ἔχοντες πέτονται, οἱ δὲ μικρουροπύγιοι ἐκτεταμένους. καὶ γλῶτταν ἅπαντες, ταύτην δ᾽ ἀνομοίαν· οἱ μὲν
504^b γὰρ μακρὰν οἱ δὲ βραχεῖαν. μάλιστα δὲ τῶν ζῴων μετὰ τὸν ἄνθρωπον γράμματα φθέγγεται ἔνια τῶν ὀρνίθων γένη· τοιαῦτα δ᾽ ἐστὶ τὰ πλατύγλωττα αὐτῶν μάλιστα. τὴν δ᾽ ἐπιγλωττίδα ἐπὶ τῆς ἀρτηρίας οὐδὲν τῶν ᾠοτοκούντων ἔχει, ἀλλὰ συνάγει καὶ διοίγει τὸν πόρον ὥστε μηδὲν κατιέναι τῶν ἐχόντων βάρος ἐπὶ τὸν πνεύμονα. γένη δ᾽ ἔνια τῶν ὀρνίθων ἔχει καὶ πλῆκτρα· γαμψώνυχον δ᾽ ἅμα καὶ πλῆκτρον ἔχον οὐδέν. ἔστι δὲ τὰ μὲν γαμψώνυχα τῶν πτητικῶν, τὰ δὲ πληκτροφόρα τῶν βαρέων. ἔτι δ᾽ ἔνια τῶν ὀρνέων λόφον ἔχουσι, τὰ μὲν αὐτῶν τῶν πτερῶν ἐπανεστηκότα, ὁ δ᾽ ἀλεκτρυὼν μόνος ἴδιον· οὔτε γὰρ σάρξ ἐστιν οὔτε πόρρω σαρκὸς τὴν φύσιν.

13 Τῶν δ᾽ ἐνύδρων ζῴων τὸ τῶν ἰχθύων γένος ἓν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφώρισται, πολλὰς περιέχον ἰδέας. κεφαλὴν μὲν γὰρ ἔχει καὶ τὰ πρανῆ καὶ τὰ ὕπτια, ἐν ᾧ τόπῳ ἡ γαστὴρ καὶ τὰ σπλάγχνα· καὶ ὀπίσθιον οὐραῖον συνεχὲς ἔχει καὶ ἄσχιστον· τοῦτο δ᾽ οὐ πᾶσιν ὅμοιον. αὐχένα δ᾽ οὐδεὶς ἔχει ἰχθύς, οὐδὲ κῶλον οὐδέν, οὐδ᾽ ὄρχεις ὅλως, οὔτ᾽ ἐντὸς οὔτ᾽ ἐκτός, οὐδὲ μαστούς. τοῦτο μὲν οὖν ὅλως οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν τῶν μὴ ζῳοτοκούντων, οὐδὲ τὰ ζῳοτοκοῦντα πάντα, ἀλλ᾽ ὅσα εὐθὺς ἐν αὑτοῖς ζῳοτοκεῖ καὶ μὴ ᾠοτοκεῖ πρῶτον. καὶ

---

34 ἔχουσιν ὅταν πέτωνται A^aC^a „*habentes volant*“ tr ‖ μικροουρροπύγιοι C^a, μικρουρροπύγιοι A^a, μικροῤῥοπύγιοι D^a, μικρὸν ὀρροπύγιον P ‖ 35 post γλῶτταν ex tr ἔχουσιν inser Sch, fort recte, quia verbum etiam in C^a prima manu super ἅπαντες scriptum est ‖ **b** 1 βραχεῖαν A^aC^a, πλατεῖαν PD^a ‖ 2 γένη om A^aC^a ‖ 5 διάγει A^aC^a ‖ καθεῖναι PD^a „*descendat*“ tr ‖ 10 ἐπανεστηκότων Sch fort recte; pro αὐτῶν τῶν πτ. coni Pk αὐτόπτερον ‖ 11 οὔτε γὰρ] ὃ οὔτε PD^a ‖ 12 πόρος A^a pr et fort C^a ‖ τὴν φύσιν om A^a pr ‖ post φύσιν C^a ἀριστοτέλους περὶ ζώων ἱστορίας γ. Ibidem etiam in A^a initium novi libri ‖ 18 οὐδ᾽] οὔτε PD^a ‖ 19 οὐδὲ] οὔτε P ‖ 21 καὶ μὴ] [illegible] C^a

γὰρ ὁ δελφὶς ζῳοτοκεῖ, διὸ ἔχει μαστοὺς δύο, οὐκ ἄνω δ' ἀλλὰ πλησίον τῶν ἄρθρων. ἔχει δ' οὐχ ὥσπερ τὰ τετράποδα ἐπιφανεῖς θηλάς, ἀλλ' οἷον ῥύακας δύο, ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν πλαγίων ἕνα, ἐξ ὧν τὸ γάλα ῥεῖ· καὶ θηλάζεται ὑπὸ τῶν τέκνων παρακολουθούντων· καὶ τοῦτο ὦπται ἤδη ὑπό τινων φανερῶς. οἱ δ' ἰχθύες, ὥσπερ εἴρηται, οὔτε μαστοὺς ἔχουσιν οὔτ' αἰδοίων πόρον ἐκτὸς οὐδένα φανερόν. ἴδιον δ' ἔχουσι τό τε τῶν βραγχίων, ᾗ τὸ ὕδωρ ἀφιᾶσι δεξάμενοι κατὰ τὸ στόμα, καὶ τὰ πτερύγια, οἱ μὲν πλεῖστοι τέτταρα, οἱ δὲ προμήκεις, οἷον ἔγχελυς, δύο, ὄντα πρὸς τὰ βράγχια. ὁμοίως δὲ καὶ κεστρεῖς, οἷον ἐν Σιφαῖς οἱ ἐν τῇ λίμνῃ, δύο, καὶ ἡ καλουμένη ταινία ὡσαύτως. ἔνια δὲ τῶν προμήκων οὐδὲ πτερύγια ἔχει, οἷον σμύραινα, οὐδὲ τὰ βράγχια διηρθρωμένα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἰχθύσιν. αὐτῶν δὲ τῶν ἐχόντων βράγχια τὰ μὲν ἔχει ἐπικάλυμμα τοῖς βραγχίοις, τὰ δὲ σελάχη πάντα ἀκάλυπτα. καὶ τὰ μὲν ἔχοντα καλύμματα πάντα ἐκ πλαγίου ἔχει τὰ βράγχια, τῶν δὲ σελαχῶν τὰ μὲν πλατέα κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, οἷον νάρκη καὶ βάτος, τὰ δὲ προμήκη ἐν τοῖς πλαγίοις, οἷον πάντα τὰ γαλεώδη. ὁ δὲ βάτραχος ἐκ πλαγίου μὲν ἔχει, καλυπτόμενα δ' οὐκ ἀκανθώδει καλύμματι ὥσπερ οἱ μὴ σελαχώδεις, ἀλλὰ δερματώδει. ἔτι δὲ τῶν ἐχόντων βράγχια τῶν μὲν ἁπλᾶ ἐστι τὰ βράγχια, τῶν δὲ διπλᾶ· τὸ δ' ἔσχατον πρὸς τὸ σῶμα πάντων ἁπλοῦν. καὶ πάλιν τὰ μὲν ὀλίγα βράγχια ἔχει, τὰ δὲ πλῆθος βραγχίων· ἴσα δ' ἐφ' ἑκάτερα πάντες. ἔχει δ' ὁ ἐλάχιστα ἔχων

---

31 οἱ δὲ πρ. δύο, οἷον ἐ. δύο πρὸς A^{a}C^a, οἱ δὲ προμήκεις δύο, οἷον ἐ., ὄντα πρὸς P; cum D^a facit tr ‖ ἐγχέλυς D^{a}C^{a}Bk ‖ 32 δὲ om PD^a ‖ οἷον] οἱ PA^a rc ‖ οἱ] οἷον A^a pr ‖ λήμνη C^a ‖ 33 τενία PD^a ‖ προμηκῶν A^{a}C^a ‖ 34 σμύραιναι A^a ‖ **505a** 1 βράγχια] τὰ βρ. D^a. In codd A^{a}C^a βραγχίον accentum semper in paenultima syll habet ‖ ἐπικαλύμματα PD^a ‖ 3 μὲν om A^{a}C^a tr ‖ 5 προμήκη διαφόρως ἔχει ἐν A^{a}C^a; tr consentit cum [illegible] 6 καμπτόμενα A^a ‖ οὐκ ἀ in rasura A^a rc ‖ 7 μὴ om A^{a}C[illegible] 9 τὸ δ'] τῶν δ' A^a pr C^a ‖ ἁπλοῦν πάντων. καὶ τὰ PD^a, om etiam tr ‖ 11 ἴσα A^a ‖ πάντες — 12 ἑκάτερα om [illegible]

ἓν ἐφ' ἑκάτερα βράγχιον, διπλοῦν δὲ τοῦτο, οἷον κάπρος· οἱ δὲ δύο ἐφ' ἑκάτερα, τὸ μὲν ἁπλοῦν τὸ δὲ διπλοῦν, οἷον γόγγρος καὶ σκάρος· οἱ δὲ τέτταρα ἐφ' ἑκάτερα ἁπλᾶ, οἷον ἔλοψ, συναγρίς, σμύραινα, ἔγχελυς· οἱ δὲ τέτταρα μὲν δίστοιχα δὲ πλὴν τοῦ ἐσχάτου, οἷον κίχλη καὶ πέρκη καὶ γλάνις καὶ κυπρῖνος. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ γαλεώδεις διπλᾶ πάντες, καὶ πέντ' ἐφ' ἑκάτερα· ὁ δὲ ξιφίας ὀκτὼ διπλᾶ. περὶ μὲν οὖν πλήθους βραγχίων ἐν τοῖς ἰχθύσι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔτι δὲ πρὸς τἆλλα ζῷα οἱ ἰχθύες διαφέρουσι πρὸς τῇ διαφορᾷ τῇ περὶ τὰ βράγχια· οὔτε γὰρ ὥσπερ τῶν πεζῶν ὅσα ζῳοτόκα ἔχει τρίχας, οὔθ' ὥσπερ ἔνια τῶν ᾠοτοκούντων τετραπόδων φολίδας, οὔθ' ὡς τὸ τῶν ὀρνέων γένος πτερωτόν, ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι αὐτῶν λεπιδωτοί εἰσιν, ὀλίγοι δέ τινες τραχεῖς, ἐλάχιστον δ' ἐστὶ πλῆθος αὐτῶν τὸ λεῖον. τῶν μὲν οὖν σελαχῶν τὰ μὲν τραχέα ἐστὶ τὰ δὲ λεῖα, γόγγρος δὲ καὶ ἔγχελυς καὶ θύννος τῶν λείων. καρχαρόδοντες δὲ πάντες οἱ ἰχθύες ἔξω τοῦ σκάρου· καὶ πάντες ἔχουσιν ὀξεῖς τοὺς ὀδόντας καὶ πολυστοίχους, καὶ ἔνιοι ἐν τῇ γλώττῃ. καὶ γλῶτταν σκληρὰν καὶ ἀκανθώδη ἔχουσι, καὶ προσπεφυκυῖαν οὕτως ὥστ' ἐνίοτε μὴ δοκεῖν ἔχειν. τὸ δὲ στόμα οἱ μὲν ἀνερρωγός, ὥσπερ ἔνια τῶν ζῳοτοκούντων καὶ τετραπόδων . . . τῶν δ' αἰσθητηρίων τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἔχουσι φανερὸν οὔτ' αὐτὸ οὔτε τοὺς πόρους, οὔτ' ἀκοῆς οὔτ' ὀσφρήσεως· ὀφθαλμοὺς δὲ πάντες ἔχουσιν ἄνευ βλεφάρων, οὐ σκληρόφθαλμοι ὄντες. ἔναιμον μὲν οὖν ἐστιν ἅπαν τὸ

13 οἷον ὁ κάπρος C^a P D^a ‖ 16 ἔλλοψ A^a C^a, ἔλωψ P ‖ σύναγρις P D^a ‖ ἐγχέλυς Bk ‖ 17 γλανίς D^a et in ras A^a ‖ 20 οὖν τοῦ Sch ‖ ἐν om P D^a tr ‖ 21 πρὸς pr] περὶ C^a rc ‖ 24 φολίδα A^a C^a ‖ 25 εἰσὶ λεπιδωτοί A^a ‖ 27 γόγγρος δὲ καὶ ἔγχελυς (ἐγχέλυς A^a) καὶ θύννος A^a C^a tr, γόγγροι δὲ καὶ ἐγχέλυες καὶ θύννοι P D^a ‖ 28 ἐκτὸς σκάρου P D^a ‖ 29 ὀδόντας, καὶ πολυστοίχους ἔνιοι, καὶ ἐν τῇ γλώττῃ ex coniectura Scaligeri Cs Sch; ὀδόντας, καὶ π. δ' ἔνιοι καὶ ἐν Pk ‖ 31 οἱ μὲν om P D^a, del Sch Di falso; post οἱ μὲν add σιμόν, οἱ δὲ Pk, lac indic A-W ‖ 32 ζωοτόκων P D^a ‖ 33 signum lac apposui; desideres οἱ δὲ μύουρον (cf ζμγ 662^a 31) vel aliquid simile ‖ b 1 ὄντες. βλέφαρα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ἔναιμον P D^a.

τῶν ἰχθύων γένος, εἰσὶ δ' αὐτῶν οἱ μὲν ᾠοτόκοι οἱ δὲ ζῳοτόκοι, οἱ μὲν λεπιδωτοὶ πάντες ᾠοτόκοι, τὰ δὲ σελάχη πάντα ζῳοτόκα πλὴν βατράχου.

14 [Λοιπὸν δὲ τῶν ἐναίμων ζῴων τὸ τῶν ὄφεων γένος. ἔστι δὲ κοινὸν ἀμφοῖν· τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον αὐτῶν χερσαῖόν ἐστιν, ὀλίγον δὲ τὸ τῶν ἐνύδρων ἐν τοῖς ποτίμοις ὕδασι διατελεῖ. εἰσὶ δὲ καὶ θαλάττιοι ὄφεις, παραπλήσιοι τὴν μορφὴν τοῖς χερσαίοις τἆλλα· πλὴν τὴν κεφαλὴν ἔχουσι γογγροειδεστέραν. γένη δὲ πολλὰ τῶν θαλαττίων ὄφεών ἐστι, καὶ χρόαν ἔχουσι παντοδαπήν· οὐ γίγνονται δ' οὗτοι ἐν τοῖς σφόδρα βαθέσιν. ἄποδες δ' εἰσὶν οἱ ὄφεις ὥσπερ τὸ τῶν ἰχθύων γένος. εἰσὶ δὲ καὶ σκολόπενδραι θαλάττιαι, παραπλήσιαι τὸ εἶδος ταῖς χερσαίαις, τὸ δὲ μέγεθος μικρῷ ἐλάττους· γίγνονται δὲ περὶ τοὺς πετρώδεις τόπους. τὴν δὲ χροιάν εἰσιν ἐρυθρότεραι καὶ πολύποδες μᾶλλον καὶ λεπτοσκελέστεραι τῶν χερσαίων. οὐ γίγνονται δ' οὐδ' αὗται, ὥσπερ οὐδ' οἱ ὄφεις, ἐν τοῖς βαθέσι σφόδρα. ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων, ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα, καὶ χρῶνταί τινες αὐτῷ πρὸς δίκας καὶ φίλτρα· ἔστι δὲ ἄβρωτον· τοῦτο δ' ἔνιοί φασιν ἔχειν πόδας οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσίν.]

Τὰ μὲν οὖν ἔξω μόρια, καὶ πόσα καὶ ποῖα τῶν ἐναίμων ζῴων, καὶ τίνας ἔχει πρὸς ἄλληλα διαφοράς, εἴρηται. τὰ δ' ἐντὸς πῶς ἔχει, λεκτέον ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις πρῶτον· τούτῳ γὰρ διαφέρει τὰ μέγιστα γένη πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ἄλλων ζῴων, τῷ τὰ μὲν ἔναιμα τὰ δ' ἄναιμα εἶναι. ἔστι δὲ ταῦτα ἄνθρωπός τε καὶ τὰ ζῳοτόκα τῶν τετραπόδων, 15

---

3 λεπιδωτοί εἰσι πάντες A^{a}C^{a} ‖ 4 βατράχων PD^{a} ‖ 5—22 Haec verba iure del A-W ‖ 7 ἐν] ὃ ἐν Cam Cs Sch ‖ ποταμίοις PD^{a} „*potabilibus*“ tr ‖ 8 καὶ οἱ θαλάττιοι A^{a}C^{a} ‖ 9 πλὴν τῆς λῆς· ἔχουσι γὰρ αὐτὴν γ. PSch ‖ 13 θαλάσσιαι A^{a} ‖ 14 PD^{a} ‖ 17 οὐδ' post δ' om A^{a}C^{a} ‖ αὗται A^{a} Cs Sch C^{a}PD^{a} ‖ 19 τι πετραῖον PD^{a} ‖ 23 ποῖα καὶ πόσα 26 τοῦτο PA^{a} pr ‖ 27 μὲν λοιπὰ ἔναιμα A^{a}C^{a}.

ἔτι δὲ καὶ τὰ ᾠοτόκα τῶν τετραπόδων καὶ ὄρνις καὶ ἰχθὺς καὶ κῆτος, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνώνυμόν ἐστι διὰ τὸ μὴ εἶναι γένος ἀλλ' ἁπλοῦν τὸ εἶδος ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον, οἷον ὄφις καὶ κροκόδειλος. ὅσα μὲν οὖν ἐστι τετράποδα καὶ ζῳοτόκα, στόμαχον μὲν καὶ ἀρτηρίαν πάντ' ἔχει, καὶ κείμενα τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνθρώποις· ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα ᾠοτοκεῖ τῶν τετραπόδων, καὶ ἐν τοῖς ὄρνισιν· ἀλλὰ τοῖς
506^a εἴδεσι τῶν μορίων τούτων διαφέρουσιν. ὅλως δὲ πάντα ὅσα τὸν ἀέρα δεχόμενα ἀναπνεῖ καὶ ἐκπνεῖ, πάντ' ἔχει πνεύμονα καὶ ἀρτηρίαν καὶ στόμαχον, καὶ τὴν θέσιν τοῦ στομάχου καὶ τῆς ἀρτηρίας ὁμοίως, ἀλλ' οὐχ ὅμοια, τὸν δὲ πνεύμονα οὔθ' ὅμοιον οὔτε τῇ θέσει ὁμοίως ἔχοντα. ἔτι δὲ καρδίαν ἅπαντ' ἔχει ὅσα αἷμα ἔχει, καὶ τὸ διάζωμα, ὃ καλοῦνται φρένες· ἀλλ' ἐν τοῖς μικροῖς διὰ λεπτότητα καὶ σμικρότητα οὐ φαίνεται ὁμοίως, [πλὴν ἐν τῇ καρδίᾳ. ἴδιον δ' ἐστὶν ἐπὶ τῶν βοῶν· ἔστι γάρ τι γένος βοῶν, ἀλλ' οὐ πάντες, ὃ ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ ὀστοῦν. ἔχει δὲ καὶ ἡ τῶν ἵππων καρδία ὀστοῦν.] πνεύμονα δ' οὐ πάντα, οἷον ἰχθὺς οὐκ ἔχει, οὐδ' εἴ τι ἄλλο τῶν ζῴων ἔχει βράγχια. καὶ ἧπαρ ἅπαντ' ἔχει ὅσαπερ αἷμα. σπλῆνα δὲ τὰ πλεῖστα ἔχει ὅσαπερ καὶ αἷμα. τὰ δὲ πολλὰ τῶν μὴ ζῳοτόκων ἀλλ' ᾠοτόκων μικρὸν ἔχει τὸν σπλῆνα οὕτως ὥστε λανθάνειν ὀλίγου τὴν αἴσθησιν, ἔν τε τοῖς ὀρ-

---

29 ἔτι δὲ καὶ τὰ ᾠ. τῶν τετραπόδων om D^a, fort non propter ὁμοιοτελ., om Karsch ‖ 31 ἐπὶ] περὶ C^a pr ‖ ἕκαστα PD^a ‖ ὄφις καὶ κροκόδειλος] haec verba a Scalig et Sch reiecta defendit J. B. Meyer p. 155. Num ὄφις genuina lectio sit, incertus haereo; suspicor ἔχις; at κροκόδειλος certe mutandum censeo verbo κορδύλος cf ζιθ 589^{a}27 l. v. crocodilus enim continetur genere τῶν ᾠοτόκων τῶν τετραπόδων ‖ 33 μὲν] μὲν ἔχουσι, omisso mox ἔχει, PD^a ‖ 35 ζωοτοκεῖ A^aC^a ‖ ἐν om A^a pr C^a; supple ὁμοίως ἔχει ‖ **506 a** 1 διαφέρει A^a ‖ 6 ὅσα αἷμα ἔχει om A^aC^a, secl Sch ‖ καλεῖται PD^a tr ‖ 7 μικρότητα A^aC^a ‖ 8 Verba πλὴν — 10 ὀστοῦν del A-W ut deprompta ex ζμγ 666^{b}18. καρδίᾳ ἴδιόν τι ἐστὶν Sch ‖ 10 ἔχει — ὀστοῦν] haec post 17 γλαυκί ponit P ‖ 11 πάντα ἔχει οἷον A^aC^a ‖ ἰχθύες (οἱ ἰχθύες D^a) οὐκ ἔχουσιν PD^a ‖ εἰ om A^aC^a ‖ 12 ζώων ὃ ἔχει A^a corr ‖ 14 ζωοτοκούντων D^a ‖ ᾠοτοκούντων PD^a ‖ 15 τε om C^a, ἔν τε om A^a pr.

νισι τοῖς πλείστοις, οἷον ἐν περιστερᾷ καὶ ἰκτίνῳ καὶ ἱέρακι καὶ γλαυκί· ὁ δ' αἰγοκέφαλος ὅλως οὐκ ἔχει. καὶ ἐπὶ τῶν ᾠοτόκων δὲ καὶ τετραπόδων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχει· μικρὸν γὰρ πάμπαν ἔχουσι καὶ ταῦτα, οἷον χελώνη, ἐμύς, φρύνη, σαῦρος, κροκόδειλος, βάτραχος. χολὴν δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔχει τὰ δ' οὐκ ἔχει ἐπὶ τῷ ἥπατι. τῶν μὲν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων ἔλαφος οὐκ ἔχει οὐδὲ πρόξ, ἔτι δ' ἵππος, ὀρεύς, ὄνος, φώκη καὶ τῶν ὑῶν ἔνιοι. τῶν δ' ἐλάφων αἱ Ἀχαῖναι καλούμεναι δοκοῦσιν ἔχειν ἐν τῇ κέρκῳ χολήν· ἔστι δ' ὃ λέγουσι τὸ μὲν χρῶμα ὅμοιον χολῇ, οὐ μέντοι ὅλον ὑγρὸν οὕτως, ἀλλ' ὅμοιον τῷ τοῦ σπληνὸς τὰ ἐντός. [σκώληκας μέντοι πάντες ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ ζῶντας· ἐγγίγνονται δὲ ὑποκάτω τοῦ ὑπογλωττίου ἐν τῷ κοίλῳ καὶ περὶ τὸν σφόνδυλον, ᾗ ἡ κεφαλὴ προσπέφυκε, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττους ὄντες τῶν μεγίστων εὐλῶν· ἐγγίγνονται δ' ἀθρόοι καὶ συνεχεῖς, τὸν ἀριθμὸν δ' εἰσὶ μάλιστα περὶ εἴκοσι.] χολὴν μὲν οὖν οὐκ ἔχουσιν οἱ ἔλαφοι, ὥσπερ εἴρηται· τὸ δ' ἔντερον αὐτῶν ἐστι πικρὸν οὕτως ὥστε μηδὲ τοὺς κύνας ἐθέλειν ἐσθίειν, ἂν μὴ σφόδρα πίων ᾖ ὁ ἔλαφος. ἔχει δὲ καὶ ὁ 506^b ἐλέφας τὸ ἧπαρ ἄχολον μέν, τεμνομένου μέντοι περὶ τὸν τόπον οὗ τοῖς ἔχουσιν ἐπιφύεται ἡ χολή, ῥεῖ ὑγρότης χολώδης ἢ πλείων ἢ ἐλάττων. τῶν δὲ δεχομένων τὴν θάλατταν καὶ ἐχόντων πνεύμονα δελφὶς οὐκ ἔχει χολήν. οἱ δ' ὄρνιθες

---

16 *ἐν* om A^aC^a tr ‖ *περιστεραῖς* PD^a ‖ *ἰκτίνω ἱέρακι* A^a pr C^a ‖ 17 *ὅλως* om PD^a ‖ 18 *μικρὸν ἔχουσι πάμπαν καὶ ταῦτα* C^a ‖ 19 *ἐμῦς* tr Scalig *μῦς* codd „*mus aquatilis*" Gaza ‖ 20 *σαῦρα* A^a ‖ 22 *ἔτι δὲ*] *ἑπτὰ δὲ τάδε* PD^a ‖ 23 *μυῶν* P et *γρ* A^a, *μυιῶν* D^a „*porcorum*" tr ‖ *οἱ* PD^a ‖ *ἀχαειναὶ* PD^a „*achainii*" tr ‖ 24 *καλούμενοι* PD^a ‖ *ἐν τῇ κ. ἔχειν* PD^a tr ‖ 25 *λέγω* A^a et fortasse C^a „*dicunt*" tr ‖ *ὅλον* om A^aC^a tr, quare iure damnare videntur Sch Pk A-W ‖ 26 *ἐντός*] *ἐκτός*, quod primus Bk exhibet, errore typothetarum ortum est ‖ *σκώληκας* — 31. *εἴκοσι*] Malim haec absint, cum contextum interrumpant; assentitur B. S. Hilaire ‖ 27 *μὲν* A^a pr C^a ‖ *ζῶντες* Sch ‖ 32 *οὖν* om A^aC^a ‖ 33 *κῦνας* b 1 *καὶ* om A^a pr ‖ 2 *τεμνομένον* C^a ‖ 4 *ἢ* ante *πλείων* om tr ‖ *τὴν* et 6 *οἱ* post *καὶ* om A^aC^a.

καὶ οἱ ἰχθύες πάντες ἔχουσι, καὶ τὰ ᾠοτόκα καὶ τετράποδα, καὶ ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν ἢ πλείω ἢ ἐλάττω· ἀλλ᾽ οἱ μὲν πρὸς τῷ ἥπατι τῶν ἰχθύων, οἷον οἵ τε γαλεώδεις καὶ γλάνις καὶ ῥίνη καὶ λειόβατος καὶ νάρκη καὶ τῶν μακρῶν ἔγχελυς καὶ βελόνη καὶ ζύγαινα. ἔχει δὲ καὶ ὁ καλλιώνυμος ἐπὶ τῷ ἥπατι, ὅσπερ ἔχει μεγίστην τῶν ἰχθύων ὡς κατὰ μέγεθος. οἱ δὲ πρὸς τοῖς ἐντέροις ἔχουσιν, ἀποτεταμένην ἀπὸ τοῦ ἥπατος πόροις ἐνίοις πάνυ λεπτοῖς. ἡ μὲν οὖν ἀμία παρὰ τὸ ἔντερον παρατεταμένην ἰσομήκη ἔχει, πολλάκις δὲ καὶ ἐπαναδίπλωμα· οἱ δ᾽ ἄλλοι πρὸς τοῖς ἐντέροις οἱ μὲν πορρώτερον οἱ δ᾽ ἐγγύτερον, οἷον βάτραχος, ἔλοψ, συναγρίς, σμύραινα, ξιφίας. πολλάκις δὲ καὶ τὸ αὐτὸ γένος ἐπ᾽ ἀμφότερα φαίνεται ἔχον, οἷον γόγγροι οἱ μὲν πρὸς τῷ ἥπατι, οἱ δὲ κάτω ἀπηρτημένην. ὁμοίως δ᾽ ἔχει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων· ἔνιοι γὰρ πρὸς τῇ κοιλίᾳ ἔχουσιν, οἱ δὲ πρὸς τοῖς ἐντέροις τὴν χολήν, οἷον περιστερά, κόραξ, ὄρτυξ, χελιδών, στρουθός. ἔνιοι δ᾽ ἅμα πρὸς τῷ ἥπατι ἔχουσι καὶ πρὸς τῇ κοιλίᾳ, οἷον αἰγοκέφαλος, οἱ δ᾽ ἅμα πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τοῖς ἐντέροις, οἷον ἱέραξ καὶ ἰκτῖνος. νεφροὺς δὲ καὶ κύστιν τὰ μὲν ζῳοτόκα τῶν τετραπόδων πάντ᾽ ἔχει· ὅσα δ᾽ ᾠοτοκεῖ, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἔχει, οἷον οὔτ᾽ ὄρνις οὔτ᾽ ἰχθύς, τῶν δὲ τετραπόδων μόνη χελώνη ἡ θαλαττία μέγεθος κατὰ λόγον τῶν ἄλλων μορίων. ὁμοίους δ᾽ ἔχει τοὺς νεφροὺς ἡ θαλαττία χελώνη τοῖς βοείοις· ἔστι δ᾽ ὁ τοῦ βοὸς οἷον ἐκ πολλῶν μικρῶν εἷς συγκείμενος. [ἔχει δὲ καὶ ὁ βόνασος τὰ ἐντὸς ἅπαντα ὅμοια βοΐ.]

---

6 ἔχουσι χολὴν καὶ τὰ ᾠ. καὶ τὰ τ. PD^a ‖ 7 ἢ ante πλείω om PD^a tr ‖ 8 γλανὶς D^a ‖ 9 λιόβατος A^{a}C^a tr ‖ 13 πόροις λεπτοῖς πάνυ omisso ἐνίοις PD^a ‖ ἅμια PD^a ‖ 15 μέντοι A^a pr C^a ‖ 16 ἔλοψ A^{a}C^a, ἐλοψ D^a corr, ἔλωψ P „rana anthus eleps“ tr ‖ 17 ξιφίας χελιδὼν στρουθός. πολλάκις PD^a Ald tr ‖ 18 γόγγρος PD^a ‖ 22 ἅμα] ἄνω tr ‖ 24 ἐντέροις τὴν χολὴν οἷον A^{a}C^a ‖ δὲ om A^a pr ‖ 27 δὲ om A^a pr ‖ μόνον PD^a ‖ 28 ὁμοίως A^a ‖ 30 ἔχει — 31 βοΐ secl A-W ‖ 31 βόννασος A^{a}C^a, βόνασσος D^a

Τῇ δὲ θέσει, ὅσα ἔχει ταῦτα τὰ μόρια, ὁμοίως κείμενα ἔχει, τήν τε καρδίαν περὶ τὸ μέσον, πλὴν ἐν ἀνθρώπῳ· 17 οὗτος δ' ἐν τῷ ἀριστερῷ μᾶλλον μέρει, καθάπερ ἐλέχθη 507^{a} πρότερον. ἔχει δὲ καὶ τὸ ὀξὺ ἡ καρδία πάντων εἰς τὸ πρόσθεν· πλὴν ἐπὶ τῶν ἰχθύων οὐκ ἂν δόξειεν· οὐ γὰρ πρὸς τὸ στῆθος ἔχει τὸ ὀξύ, ἀλλὰ πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα. ἀνήρτηται δ' αὐλῷ τὸ ἄκρον ᾗ συνάπτει τὰ βράγχια ἀλλήλοις τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι πόροι τεταμένοι ἐξ αὐτῆς εἰς ἕκαστον τῶν βραγχίων, μείζους μὲν τοῖς μείζοσιν, ἐλάττους δὲ τοῖς ἐλάττοσιν· ὁ δ' ἐπ' ἄκρας τῆς καρδίας τοῖς μεγάλοις αὐτῶν σφόδρα παχὺς αὐλός ἐστι καὶ λευκός. στόμαχον δ' ὀλίγοι ἔχουσι τῶν ἰχθύων, οἷον γόγγρος καὶ ἔγχελυς, καὶ οὗτοι μικρόν. καὶ τὸ ἧπαρ [τοῖς ἔχουσι] τοῖς μὲν ἀσχιδὲς ἔχουσίν ἐστιν ἐν τοῖς δεξιοῖς ὅλον, τοῖς δ' ἐσχισμένον ἀπ' ἀρχῆς τὸ μεῖζον ἐν τοῖς δεξιοῖς. ἐνίοις γὰρ ἑκάτερον τὸ μόριον ἀπήρτηται καὶ οὐ συμπέφυκεν ἡ ἀρχή, οἷον τῶν τ' ἰχθύων τοῖς γαλεώδεσι, καὶ δασυπόδων τι γένος ἐστὶ καὶ ἄλλοθι καὶ περὶ τὴν λίμνην τὴν Βόλβην ἐν τῇ καλουμένῃ Συκίνῃ, οὓς ἄν τις δόξειε δύο ἥπατα ἔχειν διὰ τὸ πόρρω τοὺς πόρους συνάπτειν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ τῶν ὀρνίθων πνεύμονος. καὶ ὁ σπλὴν δ' ἐστὶ πᾶσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς κατὰ φύσιν. καὶ οἱ νεφροὶ τοῖς ἔχουσι κείμενοι τὸν αὐτὸν τρόπον. ἤδη δὲ διανοιχθέν τι τῶν τετραπόδων ὤφθη ἔχον τὸν σπλῆνα μὲν ἐν τοῖς δεξιοῖς, τὸ δ' ἧπαρ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὡς τέρατα κρίνεται. τείνει δ' ἡ μὲν ἀρτηρία πᾶσιν

---

507 a 4 *καὶ πρὸς τὸ* A^{a}C^{a} ‖ 5 *αὐλῷ* A-W maxime adductus loco de respir. 478^{b}8, *αὐτῶ* PD^{a} tr, *αὐτῶν* A^{a}C^{a}, *αὐτῆς* Sch Pk ‖ ᾗ] *εἰς ὃ* PD^{a} tr ‖ 6 *τὰ* post *καὶ* om A^{a}C^{a} ‖ *καὶ* om A^{a} ‖ 11 *ἐγχέλυς* Bk ‖ 12 *τοῖς ἔχουσι* del A-W ‖ *ἐστὶν* ante 13 *ὅλον* PD^{a} ‖ 16 *γένος ὅ ἐστι* PD^{a}A^{a} rc ‖ *παρὰ* PD^{a} ‖ 17 *βολβὴν* A^{a}, *βόρβην* P ‖ *συκινῆ* A^{a} ‖ 18 *δόξῃ* A^{a} ‖ *πόρους*] *λοβοὺς* malim cum Sch ‖ 21 *τὸν αὐτὸν τρόπον*] Intellege: Renes in eis animalibus, quae ' partes habent, omnibus *eandem* positionem habent; itaqu *καὶ* — 21 *τρόπον* male del Gaza Cs Sch A-W ‖ 23 τοῖς pr o

εἰς τὸν πνεύμονα (ὃν δὲ τρόπον, ὕστερον ἐροῦμεν), ὁ δὲ στόμαχος εἰς τὴν κοιλίαν διὰ τοῦ διαζώματος ὅσα ἔχει στόμαχον· οἱ γὰρ ἰχθύες, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, οἱ πλεῖστοι οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ στόμα συνάπτει ἡ κοιλία, διὸ πολλάκις ἐνίοις τῶν μεγάλων διώκουσι τοὺς ἐλάττους προπίπτει ἡ κοιλία εἰς τὸ στόμα. ἔχει δὲ κοιλίαν πάντα μὲν τὰ εἰρημένα, καὶ κειμένην ὁμοίως (κεῖται γὰρ ὑπὸ τὸ διάζωμα εὐθύς), καὶ τὸ ἔντερον ἐχόμενον καὶ τελευτῶν πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς τροφῆς, [καὶ] τὸν καλούμενον ἀρχόν. ἀνομοίας δ' ἔχουσι τὰς κοιλίας. πρῶτον μὲν γὰρ τῶν τετραπόδων καὶ ζῳοτόκων ὅσα μή ἐστιν ἀμφώδοντα τῶν κερατοφόρων, τέτταρας ἔχει τοὺς τοιούτους πόρους· ἃ δὴ καὶ λέγεται μηρυκάζειν. διήκει γὰρ ὁ μὲν στόμαχος ἀπὸ τοῦ στόματος ἀρξάμενος ἐπὶ τὰ κάτω παρὰ τὸν πνεύμονα,
507^b ἀπὸ τοῦ διαζώματος ἐπὶ τὴν κοιλίαν τὴν μεγάλην· αὕτη δ' ἐστὶ τὰ ἔσω τραχεῖα καὶ διειλημμένη· συνήρτηται δ' αὐτῇ πλησίον τῆς τοῦ στομάχου προσβολῆς ὁ καλούμενος κεκρύφαλος ἀπὸ τῆς ὄψεως· ἔστι γὰρ τὰ μὲν ἔξωθεν ὅμοιος τῇ κοιλίᾳ, τὰ δ' ἐντὸς ὅμοιος τοῖς πλεκτοῖς κεκρυφάλοις· μεγέθει δὲ πολὺ ἐλάττων ἐστὶν ὁ κεκρύφαλος τῆς κοιλίας. τούτου δ' ἔχεται ὁ ἐχῖνος, τὰ ἐντὸς ὢν τραχὺς καὶ πλακώδης, τὸ δὲ μέγεθος παραπλήσιος τῷ κεκρυφάλῳ. μετὰ δὲ τοῦτον τὸ καλούμενον ἤνυστρόν ἐστι, τῷ μὲν μεγέθει τοῦ ἐχίνου μεῖζον, τὸ δὲ σχῆμα προμηκέστερον· ἔχει δ' ἐντὸς πλάκας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ λείας. ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἔντερον ἤδη. τὰ μὲν οὖν κερατοφόρα καὶ μὴ ἀμφώδοντα τοιαύτην ἔχει τὴν κοιλίαν, διαφέρει δὲ πρὸς ἄλληλα τοῖς σχήμασι καὶ τοῖς μεγέθεσι τούτων τε καὶ τῷ τὸν στόμαχον εἰς μέσην ἢ πλαγίαν τείνειν τὴν κοιλίαν. τὰ δ' ἀμφώδον-

---

27 πρότερον om P tr ‖ 30 προσπίπτει PA^a ‖ εἰς] πρὸς A^a ‖ 31 μὲν om PD^a ‖ 32 ἕτερον A^a pr ‖ 33 καὶ delevi ‖ 35 πόρους] τόπους Sch e ζμγ 674^{b}13 ‖ 37 τὸ PD^a ‖ b 1 εἰς PD^a ‖ 3 προβολῆς A^a ‖ 11 τούτων A^aC^a ‖ 14 τοῖς om PD^a ‖ τούτων m Ambr „*horum*“ tr, τούτῳ τε A^aC^a, τούτῳ PD^a.

τα μίαν ἔχει κοιλίαν, οἷον ἄνθρωπος, ὗς, κύων, ἄρκτος, λέων, λύκος. ἔχει δὲ καὶ ὁ θὼς πάντα τὰ ἐντὸς ὅμοια λύκῳ. πάντα μὲν οὖν ἔχει μίαν κοιλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ ἔντερον· ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχει μείζω τὴν κοιλίαν, ὥσπερ ὗς καὶ ἄρκτος (καὶ ἥ γε τῆς ὑὸς ὀλίγας ἔχει λείας πλάκας), τὰ δὲ πολὺ ἐλάττω καὶ οὐ πολλῷ μείζω τοῦ ἐντέρου, καθάπερ λέων καὶ κύων καὶ ἄνθρωπος. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τὰ εἴδη διέστηκε πρὸς τὰς τούτων κοιλίας· τὰ μὲν γὰρ ὑΐ ὁμοίαν ἔχει τὰ δὲ κυνί, καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάττω τῶν ζῴων ὡσαύτως. διαφορὰ δὲ καὶ ἐν τούτοις κατὰ τὰ μεγέθη καὶ τὰ σχήματα καὶ πάχη καὶ λεπτότητας ὑπάρχει τὰς τῆς κοιλίας, καὶ κατὰ τὴν τοῦ στομάχου τῇ θέσει σύντρησιν. διαφέρει δὲ καὶ ἡ τῶν ἐντέρων φύσις ἑκατέροις τῶν εἰρημένων ζῴων, τοῖς τε μὴ ἀμφώδουσι καὶ τοῖς ἀμφώδουσι, τῷ μεγέθει καὶ πάχει καὶ ταῖς ἐπαναδιπλώσεσιν. πάντα δὲ μείζω τὰ τῶν μὴ ἀμφωδόντων ἐστίν· καὶ γὰρ αὐτὰ πάντα μείζω· μικρὰ μὲν γὰρ ὀλίγα, πάμπαν δὲ μικρὸν οὐδέν ἐστι κερατοφόρον. ἔχουσι δ' ἔνια καὶ ἀποφυάδας τῶν ἐντέρων, εὐθυέντερον δ' οὐδέν ἐστι μὴ ἀμφώδουν. ὁ δ' ἐλέφας ἔντερον ἔχει συμφύσεις ἔχον, ὥστε φαίνεσθαι τέτταρας κοιλίας ἔχειν. ἐν τούτῳ καὶ ἡ τροφὴ ἐγγίγνεται, χωρὶς δ' οὐκ ἔχει ἀγγεῖον. καὶ τὰ σπλάγχνα ἔχει παραπλήσια τοῖς ὑείοις, πλὴν τὸ μὲν ἧπαρ τετραπλάσιον τοῦ βοείου καὶ τἆλλα, τὸν δὲ σπλῆνα ἐλάττω ἢ κατὰ λόγον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει τὰ περὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὴν τῶν

---

16 *ἄρκος* A^a ‖ 17 *ἔχει — λύκῳ*] del A-W. Hoc qui probet, ei etiam sequentia verba — 18 *ἔντερον* delenda sunt ‖ 18 *πάντα μὲν οὖν* scl *τὰ εἰρημένα*, quod fort excidit ‖ *μίαν* om C^a pr, del A-W ‖ 20 post *ἔχει* add Pk *καὶ* ‖ 21 *μεῖζον* A^a ‖ 22 *κύων καὶ λέων* PD^a tr ‖ *δὲ* om A^a, del A-W ‖ 26 *τὰς* om PD^a ‖ 27 *τὴν* ante *σύντρησιν* edd ante Bk. *κατὰ τὴν τοῦ στ. θέσιν καὶ σ.* Pk, *κατὰ τοῦ στ. τὴν θέσιν καὶ σ.* A-W „*positione secundum stomachi coactionem (coaptationem)*“ tr ‖ 30 *τῷ τε μεγέθει* ΓD^a ‖ 32 *γὰρ* om A^a tr ‖ 34 *δ'* ante *οὐδέν* om A^a pr ‖ 36 *τούτοις* Sch e tr (s' Fesul „in hoc“) ‖ 37 *σπλάγχνα δ' ἔχει* PD^a, *καὶ τὰ σπλ. δ'* **508 a** 2 *ἢ* om PD^a *tr* ‖ 3 *ἔχει καὶ τὰ* A^a.

ἐντέρων φύσιν καὶ τοῖς τετράποσι μὲν τῶν ζῴων ᾠοτόκοις δέ, οἷον χελώνῃ χερσαίᾳ καὶ χελώνῃ θαλαττίᾳ καὶ σαύρᾳ καὶ τοῖς κροκοδείλοις ἀμφοῖν καὶ πᾶσιν ὅλως τοῖς τοιούτοις· ἁπλῆν τε γὰρ ἔχουσι καὶ μίαν τὴν κοιλίαν, καὶ τὰ μὲν ὁμοίαν τῇ ὑείᾳ, τὰ δὲ τῇ τοῦ κυνός. τὸ δὲ τῶν ὄφεων γένος ὅμοιόν ἐστι καὶ ἔχει παραπλήσια σχεδὸν πάντα τῶν πεζῶν καὶ ᾠοτόκων τοῖς σαύροις, εἴ τις μῆκος ἀποδοὺς αὐτοῖς ἀφέλοι τοὺς πόδας. Φολιδωτόν τε γάρ ἐστι, καὶ τὰ πρανῆ καὶ τὰ ὕπτια παραπλήσια τούτοις ἔχει· πλὴν ὄρχεις οὐκ ἔχει, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἰχθὺς δύο πόρους εἰς ἓν συνάπτοντας καὶ τὴν ὑστέραν μακρὰν καὶ δικρόαν. τὰ δ᾽ ἄλλα τὰ ἐντὸς τὰ αὐτὰ τοῖς σαύροις, πλὴν ἅπαντα διὰ τὴν στενότητα καὶ τὸ μῆκος στενὰ καὶ μακρὰ τὰ σπλάγχνα, ὥστε καὶ λανθάνειν διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν σχημάτων· τήν τε γὰρ ἀρτηρίαν ἔχει σφόδρα μακράν, ἔτι δὲ μακρότερον τὸν στόμαχον. ἀρχὴ δὲ τῆς ἀρτηρίας πρὸς αὐτῷ ἐστι τῷ στόματι, ὥστε δοκεῖν ὑπὸ ταύτην εἶναι τὴν γλῶτταν. προέχειν δὲ δοκεῖ τῆς γλώττης ἡ ἀρτηρία διὰ τὸ συσπᾶσθαι τὴν γλῶτταν καὶ μὴ μένειν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις. ἔστι δ᾽ ἡ γλῶττα λεπτὴ καὶ μακρὰ καὶ μέλαινα, καὶ ἐξέρχεται μέχρι πόρρω· ἴδιον δὲ παρὰ τὰς τῶν ἄλλων γλώττας ἔχουσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ σαῦροι τὸ δικρόαν αὐτῶν εἶναι τὴν γλῶτταν ἄκραν, πολὺ δὲ μάλιστα οἱ ὄφεις· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν ἐστι λεπτὰ ὥσπερ τρίχες. ἔχει δὲ καὶ ἡ φώκη ἐσχισμένην τὴν γλῶτταν. τὴν δὲ κοιλίαν ὁ ὄφις ἔχει οἷον ἔντερον εὐρυχωρέστερον, ὁμοίαν τῇ τοῦ κυνός· εἶτα τὸ ἔντερον μακρὸν καὶ λεπτὸν καὶ μέχρι τοῦ τέλους ἕν. ἐπὶ δὲ τοῦ

---

4 ζῴων] ζωοτόκων $D^a A^a$ rc ‖ 5 σαῦρα A^a ‖ 6 ὅλως $A^a C^a$, ὅλοις tr, ὁμοίως PD^a ‖ 9 παραπλησίαν P, παραπλήσιον D^a corr ‖ 11 αὐτοῖς ἀποδοὺς PD^a ‖ τε om C^a ‖ 17 καὶ post ὥστε om PD^a ‖ λανθάνει A^a ‖ ἀνομοιότητα PD^a ‖ 21 προσέχειν A^a pr „coniungi“ tr ‖ 23 ἐξέλκεται PD^a tr ‖ 24 γλώσσας C^a, γλῶσσας A^a ‖ 25 οἱ ante ὄφεις om $A^a C^a$ ‖ 30 μακρὸν καὶ om $A^a C^a$ tr ‖ τοῦ om C^a.

φάρυγγος ἡ καρδία μικρὰ καὶ νεφροειδής· διὸ δόξειεν ἂν ἐνίοτε οὐ πρὸς τὸ στῆθος ἔχειν τὸ ὀξύ. εἶθ᾽ ὁ πνεύμων ἁπλοῦς, ἰνώδει πόρῳ διηρθρωμένος καὶ μακρὸς σφόδρα καὶ πολὺ ἀπηρτημένος τῆς καρδίας. καὶ τὸ ἧπαρ μακρὸν καὶ ἁπλοῦν, σπλῆνα δὲ μικρὸν καὶ στρογγύλον, ὥσπερ καὶ οἱ σαῦροι. χολὴν δ᾽ ἔχει ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν· οἱ μὲν γὰρ ὕδροι πρὸς τῷ ἥπατι ἔχουσιν, οἱ δ᾽ ἄλλοι πρὸς τοῖς ἐντέροις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καρχαρόδοντες δὲ πάντες εἰσίν. πλευρὰς δ᾽ ἔχουσιν ἴσας ταῖς ἐν τῷ μηνὶ ἡμέραις· τριάκοντα γὰρ ἔχουσιν. [λέγουσι δέ τινες συμβαίνειν περὶ τοὺς ὄφεις τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ περὶ τοὺς νεοττοὺς τῶν χελιδόνων· ἐὰν γάρ τις ἐκκεντήσῃ τὰ ὄμματα τῶν ὄφεων, φασὶ φύεσθαι πάλιν. καὶ αἱ κέρκοι δ᾽ ἀποτεμνόμεναι τῶν τε σαύρων καὶ τῶν ὄφεων φύονται.] ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἔχει τὰ περὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν. μίαν γὰρ καὶ ἁπλῆν ἔχουσι, διαφέρουσαν τοῖς σχήμασιν. ἔνιοι γὰρ πάμπαν ἑτεροειδῆ ἔχουσιν, οἷον ὃν καλοῦσι σκάρον, ὃς δὴ καὶ δοκεῖ μόνος ἰχθὺς μηρυκάζειν. καὶ τὸ τοῦ ἐντέρου δὲ μέγεθος ἁπλοῦν, κἂν ἀναδίπλωσιν ἔχῃ, ἀναλύεται εἰς ἕν. ἴδιον δὲ τῶν ἰχθύων ἐστὶ καὶ τῶν ὀρνίθων τῶν πλείστων τὸ ἔχειν ἀποφυάδας· ἀλλ᾽ οἱ μὲν ὄρνιθες κάτωθεν καὶ ὀλίγας, οἱ δ᾽ ἰχθύες ἄνωθεν περὶ τὴν κοιλίαν, καὶ ἔνιοι πολλάς, οἷον κωβιός, γαλεός, πέρκη, σκορπίος, κίθαρος, τρίγλη,

---

30 τῇ φάρυγγι PD^a ‖ μικρὰ καὶ μακρὰ $A^a C^a$, μικρά, μακρὰ δὲ PD^a tr, μικρὰ δὲ καὶ νεφρ. Bk, μακρὰ καὶ νεφρ. A-W ‖ 31 ἐνίοτε] ἐν τούτοις bene coni Sch ‖ 34 μικρὸν] μακρὸν PD^a. post δὲ fort excidit ἔχει ‖ 35 ὁμοίαν A^a tr, nescio an recte ‖ **b** 1 ἐπὶ τῷ PD^a tr ‖ 4 λέγουσι — 8 φύονται del A-W ‖ 5 νεοττοὺς τοὺς τῶν χελ. P ‖ 10 διαφορὰν A^a pr C^a ‖ 11 ἐντεροειδῆ P tr ‖ 12 μόνος ἰ. δοκεῖ A^a ‖ 13 κἂν — ἔχῃ, ἀναλ. Pk, καὶ ἀναδ. ἔχει ὃ ἀναλ. $A^a C^a$, καὶ ἀ. ἔχει καὶ ἀναλ. P, ἀναδίπλωσιν ἔχει ὃ om D^a. Aut ἔχον aut ἐπαναδίπλωμα scribendum esse censet Sch ‖ 14 ἐστὶ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἰχθύων PD^a ‖ 16 ἰχθύες πλείους ἄνωθεν PD^a tr ‖ 17 κωβιὸς καὶ γαλεὸς A^a ‖ γαλεὸς] fortasse γαλῆ Sch ‖ κιθαρίς A^a, κιθαρές C^a „cithara“ tr.

σπάρος· ὁ δὲ κεστρεὺς ἐπὶ μὲν θάτερα τῆς κοιλίας πολλάς, ἐπὶ δὲ θάτερα μίαν. ἔνιοι δ' ἔχουσι μὲν ὀλίγας δέ, οἷον ἥπατος, γλαῦκος· ἔχει δὲ καὶ ὁ χρύσοφρυς ὀλίγας. διαφέρουσι δὲ καὶ αὐτοὶ αὑτῶν, οἷον χρύσοφρυς ἔχει ὁ μὲν πλείους ὁ δ' ἐλάττους. εἰσὶ δὲ καὶ οἳ ὅλως οὐκ ἔχουσιν, οἷον οἱ πλεῖστοι τῶν σελαχωδῶν· τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὀλίγας, οἱ δὲ καὶ πάνυ πολλάς. πάντες δὲ παρ' αὐτὴν ἔχουσι τὴν κοιλίαν τὰς ἀποφυάδας οἱ ἰχθύες. οἱ δ' ὄρνιθες ἔχουσι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τἆλλα ζῷα περὶ τὰ ἐντὸς μέρη διαφοράν. οἱ μὲν γὰρ ἔχουσι πρὸ τῆς κοιλίας πρόλοβον, οἷον ἀλεκτρυών, φάττα, περιστερά, πέρδιξ· ἔστι δ' ὁ πρόλοβος δέρμα κοῖλον καὶ μέγα, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ πρώτη εἰσιοῦσα ἄπεπτός ἐστιν. ἔστι δ' αὐτόθεν μὲν ἀπὸ τοῦ στομάχου στενότερος, ἔπειτα εὐρύτερος, ᾗ δὲ καθήκει πάλιν πρὸς τὴν κοιλίαν, λεπτότερος. τὴν δὲ κοιλίαν σαρκώδη καὶ στιφρὰν οἱ πλεῖστοι ἔχουσι, καὶ ἔσωθεν δέρμα ἰσχυρὸν καὶ ἀφαιρούμενον ἀπὸ τοῦ σαρκώδους. οἱ δὲ πρόλοβον μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀντὶ τούτου τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατύν, ἢ δι' ὅλου ἢ τὸ πρὸς τὴν κοιλίαν τεῖνον, 509ª οἷον κολοιὸς καὶ κόραξ καὶ κορώνη. ἔχει δὲ καὶ ὁ ὄρτυξ τοῦ στομάχου τὸ πλατὺ κάτω, καὶ ὁ αἰγοκέφαλος μικρὸν εὐρύτερον τὸ κάτω καὶ ἡ γλαύξ. νῆττα δὲ καὶ χὴν καὶ λάρος καὶ καταρράκτης καὶ ὠτὶς τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατὺν ὅλον, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ὀρνίθων ὁμοίως. ἔνιοι δὲ τῆς κοιλίας αὐτῆς τι ἔχουσιν ὅμοιον προλόβῳ, οἷον

18 *σκάρος* A^a tr ‖ 19 *θάτερα δὲ* $C^a P D^a$ ‖ 20 *ἥπατος καὶ γλαῦκος* $D^a A^a$ rc ‖ *χρυσόφρυς* C^a ‖ 21 *ὁ μὲν πλείους ἔχει* $P D^a$ ‖ 23 *τῶν δ' ἄλλων* — 24 *πολλάς*] haec verba non iam exspectes ‖ 27 *διαφορὰς* A^a ‖ 30 *αὐτόθεν* Rhen m Ambr, corr SchPk, *αὐτόθι* $A^a C^a P D^a$ „*a principio*" tr ‖ 31 *στενοτέρα* A^a, *στενώτερος* P ‖ 33 *στρυφνὰν* $A^a C^a$ „*calcatum*" tr ‖ *ἔσωθεν ἓν δέρμα* $P D^a$ tr ‖ 34 *καὶ* om $P D^a$ tr ‖ 35 *τείνοντα* $A^a C^a$ ‖ **509 a** 2 *πλατὺ τὸ κ.* A-W ‖ 3 *νήττα* A^a ‖ 4 *γλάρος* A^a pr ‖ *ὅτις* $P D^a$ ‖ 5 *ὅμοιον* A^a ‖ *τὴν κοιλίαν αὐτὴν ἔχουσιν ὁμοίαν* $P D^a A^a$ corr.

ἡ κεγχρηΐς. ἔστι δ' ἃ οὐκ ἔχει οὔτε τὸν στόμαχον οὔτε τὸν πρόλοβον εὐρύν, ἀλλὰ τὴν κοιλίαν μακράν, ὅσα μικρὰ τῶν ὀρνίθων, οἷον χελιδὼν καὶ στρουθός. ὀλίγοι δ' οὔτε τὸν πρόλοβον ἔχουσιν οὔτε τὸν στόμαχον εὐρύν, ἀλλὰ σφόδρα μακρόν, ὅσοι τὸν αὐχένα μακρὸν ἔχουσιν, οἷον πορφυρίων· σχεδὸν δ' οὗτοι καὶ τὸ περίττωμα ὑγρότερον τῶν ἄλλων προΐενται πάντες. ὁ δ' ὄρτυξ ἰδίως ἔχει ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους· ἔχει γὰρ καὶ πρόλοβον καὶ πρὸ τῆς γαστρὸς τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλάτος ἔχοντα· διέχει δ' ὁ πρόλοβος τοῦ πρὸ τῆς γαστρὸς στομάχου συχνὸν ὡς κατὰ μέγεθος. ἔχουσι δὲ καὶ λεπτὸν τὸ ἔντερον οἱ πλεῖστοι καὶ ἁπλοῦν ἀναλυόμενον. τὰς δ' ἀποφυάδας ἔχουσιν οἱ ὄρνιθες, καθάπερ εἴρηται, ὀλίγας, καὶ οὐκ ἄνωθεν ὥσπερ οἱ ἰχθύες, ἀλλὰ κάτωθεν κατὰ τὴν τοῦ ἐντέρου τελευτήν. ἔχουσι δ' οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι οἷον ἀλεκτρυών, πέρδιξ, νῆττα, νυκτικόραξ, [λόκαλος], ἀσκάλαφος, χήν, κύκνος, ὠτίς, γλαύξ. ἔχουσι δὲ καὶ τῶν μικρῶν τινές, ἀλλὰ μικρὰ πάμπαν, οἷον στρουθός.

Γ.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων μορίων τῶν ἐντὸς εἴρηται, καὶ πόσα καὶ ποῖ' ἄττα, καὶ τίνας ἔχει πρὸς ἄλληλα διαφοράς· λοιπὸν δὲ περὶ τῶν εἰς τὴν γένεσιν συντελούντων μορίων εἰπεῖν. ταῦτα γὰρ τοῖς μὲν θήλεσι πᾶσιν ἐντός ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἀρρένων διαφορὰς ἔχει πλείους. τὰ μὲν γὰρ ὅλως τῶν ἐναίμων ζῴων οὐκ ἔχει ὄρχεις, τὰ δ' ἔχει μὲν ἐντὸς δ' ἔχει, καὶ τῶν ἐντὸς ἐχόντων τὰ μὲν πρὸς τῇ

7 *κεγχρίς* PD^a „*cencreis*" (at Fesul „*centris*" tr ‖ 10 *τὸν* ante *πρόλ.* om C^a ‖ 13 *ταῦτα ἔ. πρὸς ὅλους* A^a pr ‖ 15 *δ'*] *γὰρ* C^a pr; post *γαστρὸς* fort excidit *διευρυνθέντος* vel simile quid ‖ 18 *ἀποφυάδας ἀπολελυμένας* (*ἀπολυμένας* C^a) *ἔχουσιν* A^{a}C^a ‖ 22 *λόκαλος* om A^{a}C^a tr, ut cum Conr Gesnero del videatur ‖ *κύκνος*] *κυκλάμινος* A^{a}C^a ‖ 23 *ὅτις* PD^a ‖ *τινὲς*] *ἔνιοι* A^{a}C^a ‖ *σμικρὰ* PD^a ‖ 25 *Γ.*] *δ̄* C^a ‖ 30 *ταῦτα*] *πάντα* C^a pr ‖ 31 *πολλὰς* ἔχ. *φοράς* PD^a.

ὀσφύϊ ἔχει περὶ τὸν τῶν νεφρῶν τόπον, τὰ δὲ πρὸς τῇ γαστρί, τὰ δ' ἐκτός. καὶ τὸ αἰδοῖον τούτων τοῖς μὲν συν-
509^{b} ήρτηται πρὸς τὴν γαστέρα, τοῖς δ' ἀφεῖται καθάπερ καὶ οἱ ὄρχεις· πρὸς δὲ τὴν γαστέρα συνήρτηται ἄλλως τοῖς ἐμπροσθουρητικοῖς καὶ τοῖς ὀπισθουρητικοῖς. τῶν μὲν οὖν ἰχθύων οὐδεὶς ὄρχεις ἔχει, οὐδ' εἴ τι ἄλλο ἔχει βράγχια, οὐδὲ τὸ τῶν ὄφεων γένος ἅπαν, οὐδ' ὅλως ἄπουν οὐδέν, ὅσα μὴ ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς. οἱ δ' ὄρνιθες ἔχουσι μὲν ὄρχεις, ἔχουσι δ' ἐντὸς πρὸς τῇ ὀσφύϊ. καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα ᾠοτοκεῖ, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον, οἷον σαύρα καὶ χελώνη καὶ κροκόδειλος, καὶ τῶν ζῳοτόκων ἐχῖνος. τὰ δὲ τῶν ἐντὸς ἐχόντων πρὸς τῇ γαστρὶ ἔχει, οἷον τῶν ἀπόδων μὲν δελφίς, τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ζῳοτόκων ἐλέφας· τὰ δ' ἄλλα φανεροὺς ἔχει. ἡ δ' ἐξάρτησις ἡ πρὸς τὴν κοιλίαν καὶ τὸν τόπον τὸν συνεχῆ τίνα διαφορὰν ἔχει, πρότερον εἴρηται· τοῖς μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ὄπισθεν συνεχεῖς καὶ οὐκ ἀπηρτημένοι εἰσίν, οἷον τῷ γένει τῷ τῶν ὑῶν, τοῖς δ' ἀπηρτημένοι, καθάπερ τοῖς ἀνθρώποις. οἱ μὲν οὖν ἰχθύες ὄρχεις μὲν οὐκ ἔχουσιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, οὐδ' οἱ ὄφεις· πόρους δὲ δύο ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ ὑποζώματος ἠρτημένους ἐφ' ἑκάτερα τῆς ῥάχεως, συνάπτοντας εἰς ἕνα πόρον ἄνωθεν τῆς τοῦ περιττώματος ἐξόδου· τὸ δ' ἄνωθεν λέγομεν τὸ πρὸς τὴν ἄκανθαν. οὗτοι δὲ γίγνονται περὶ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας θοροῦ πλήρεις, καὶ θλιβομένων ἐξέρχεται τὸ σπέρμα λευκόν. αὐτοὶ δὲ πρὸς αὑτοὺς ἣν ἔχουσι διαφοράν, ἔκ τε τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν καὶ ὕστερον λεχθήσεται ἐν τοῖς περὶ ἕκαστον αὐτῶν ἰδίοις ἀκριβέστερον. ὅσα δ' ᾠοτοκεῖ ἢ δίποδα ὄντα ἢ τετράποδα, πάντ' ἔχει ὄρχεις πρὸς

b 2 τοῖς τ' ἐμπρ. A^aC^a, τ' del A-W, τοῖς ἔμπροσθεν οὐρητικοῖς PD^a ‖ 8 σαῦρα PA^aC^a ‖ 14 πρὸς τοὔπισθεν PD^a „*a posteriore*" tr ‖ τῷ ante τῶν om A^a ‖ 16 καθάπερ A^a ‖ 18 συνάπτοντες A^a ‖ ἓν C^a ‖ ἄνωθεν ante πόρον pon A^aC^a, om P ‖ 19 τῆς] ἄχρι τῆς A^aC^a; ἄχρι om tr ‖ τὰ — τὰ A^aC^a „*quod ad spinam*" tr ‖ 20 „*circa ipsos coitus*" tr ‖ 21 θόρου A^a pr C^aD^a ‖ 23 θεωρεῖν δεῖ A^aC^a ‖ 24 ἑκάστου A^aC^a ‖ αὐτῶν om PD^a tr.

τῇ ὀσφύϊ κάτωθεν τοῦ διαζώματος, τὰ μὲν λευκοτέρους τὰ δ' ὠχροτέρους, λεπτοῖς πάμπαν φλεβίοις περιεχομένους. καὶ ἀφ' ἑκατέρου τείνει πόρος συνάπτων εἰς ἕν, καθάπερ καὶ τοῖς ἰχθύσιν, ὑπὲρ τῆς τοῦ περιττώματος ἐξόδου. τοῦτο δ' ἐστὶν αἰδοῖον, ὃ τοῖς μὲν μικροῖς ἄδηλον, ἐν δὲ τοῖς μείζοσιν, οἷον ἐν χηνὶ καὶ τοῖς τηλικούτοις, φανερώτερον γίγνεται, ὅταν ἡ ὀχεία πρόσφατος ᾖ. οἱ δὲ πόροι καὶ τοῖς ἰχθύσι καὶ τούτοις προσπεφύκασι πρὸς τῇ ὀσφύϊ ὑποκάτω τῆς κοιλίας, μεταξὺ τῶν ἐντέρων καὶ τῆς μεγάλης φλεβός, ἀφ' ἧς τείνουσι πόροι εἰς ἑκάτερον τῶν ὄρχεων. ὥσπερ δὲ τοῖς ἰχθύσι περὶ μὲν τὴν ὥραν τῆς ὀχείας θορός τε 510^a φαίνεται ἐνὼν καὶ οἱ πόροι σφόδρα δῆλοι, ὅταν δὲ παρέλθῃ ἡ ὥρα, ἄδηλοι καὶ οἱ πόροι ἐνίοτε, οὕτω καὶ τῶν ὀρνίθων οἱ ὄρχεις· πρὶν μὲν ὀχεύειν, οἱ μὲν μικροὺς οἱ δὲ πάμπαν ἀδήλους ἔχουσιν, ὅταν δ' ὀχεύωσι, σφόδρα μεγάλους ἴσχουσιν. ἐπιδηλότατα δὲ τοῦτο συμβαίνει ταῖς φάτταις καὶ τοῖς πέρδιξιν, ὥστ' ἔνιοι οἴονται οὐδ' ἔχειν τοῦ χειμῶνος ὄρχεις αὐτά. [τῶν δ' ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἐχόντων τοὺς ὄρχεις οἱ μὲν ἐντὸς ἔχουσι πρὸς τῇ γαστρί, καθάπερ δελφίς, οἱ δ' ἐκτὸς ἐν τῷ φανερῷ πρὸς τῷ τέλει τῆς γαστρός. τούτοις δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἔχει τὸν αὐτὸν τρόπον, διαφέρουσι δ' ὅτι οἱ μὲν αὐτῶν ἔχουσι καθ' αὐτοὺς τοὺς ὄρχεις, οἱ δ' ἐν τῇ καλουμένῃ ὀσχέᾳ, ὅσοι ἔξωθεν.] αὐτοὶ δ' οἱ ὄρχεις ἐν

---

28 ἵνα PD^a ‖ καὶ om PD^a ‖ 31 ἐν post οἷον om C^a pr ‖ 32 ἡ om C^a ‖ 33 sic transposui, A-W secutus; nam locus similiter amputatus 504^a3 non satis demonstrat talem ellipsim Aristotelis esse propriam. ὑποκάτω τῆς κοιλίας καὶ τῶν ἐντέρων μεταξὺ τῆς μ. φ. codd. ὑποκάτω τ. κ., καὶ ⟨εἰσὶ⟩ τῶν ἐ. μεταξὺ ⟨καὶ⟩ τῆς μ. φ. Pk, μεταξὺ ⟨τούτων καὶ⟩ τῆς μ. φ. Sch ‖ **510a** 1 τὴν om A^a ‖ θόρος D^a ‖ 4 Malim πρὶν μὲν γὰρ ‖ 5 ἔχουσιν A^aC^a. Verbum omnino non exspectes ‖ 6 οἴονται ἐνίοτε PD^a ‖ 7 πρόσθεν PD^a ‖ Verba τῶν — 12 ἔξωθεν interpolata puto. Ex iis, quae antecedunt, non desideres, neque cum locis 500^b1 aut ζγα 717^b26 bene congruunt ‖ 10 τὸν αὐτὸν ἔχει A^a ‖ 11 αὐτῶν] αὐτοὺς A^aC^a tr; ἐντός A-W, ego mallem ἐντὶ ἔχοντες.

πᾶσι τοῖς πεζοῖς καὶ ζῳοτόκοις τόνδ' ἔχουσι τὸν τρόπον. τείνουσιν ἐκ τῆς ἀορτῆς πόροι φλεβικοὶ μέχρι τῆς κεφαλῆς ἑκατέρου τοῦ ὄρχεως, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τῶν νεφρῶν δύο· εἰσὶ δ' οὗτοι μὲν αἱματώδεις, οἱ δ' ἐκ τῆς ἀορτῆς ἄναιμοι. ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς πρὸς αὐτῷ τῷ ὄρχει πόρος ἐστὶ πυκνότερος ἐκείνων καὶ νευρωδέστερος, ὃς ἀνακάμπτει πάλιν ἐν ἐσχάτῳ τῷ ὄρχει πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄρχεως· ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς ἑκατέρας πάλιν εἰς ταὐτὸ συνάπτουσιν εἰς τὸ πρόσθεν ἐπὶ τὸ αἰδοῖον. οἱ δ' ἐπανακάμπτοντες πόροι καὶ οἱ προσκαθήμενοι τοῖς ὄρχεσιν ὑμένι περιειλημμένοι εἰσὶ τῷ αὐτῷ, ὥστε δοκεῖν ἕνα εἶναι πόρον, ἂν μὴ διέλῃ τὸν ὑμένα τις. ὁ μὲν οὖν προσκαθήμενος πόρος ἔτι αἱματῶδες ἔχει τὸ ὑγρόν, ἧττον μέντοι τῶν ἄνω [τῶν ἐκ τῆς ἀορτῆς]· ἐν δὲ τοῖς ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὸν καυλὸν τὸν ἐν τῷ αἰδοίῳ λευκή ἐστιν ἡ ὑγρότης. φέρει δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κύστεως πόρος, καὶ συνάπτει ἄνωθεν εἰς τὸν καυλόν· περὶ τοῦτον δ' οἷον κέλυφός ἐστι τὸ καλούμενον αἰδοῖον. Θεωρείσθω δὲ τὰ εἰρημένα ταῦτα ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τῆσδε. τῶν πόρων ἀρχὴ τῶν ἀπὸ τῆς ἀορτῆς, ἐφ' οἷς Α· κεφαλαὶ τῶν ὄρχεων καὶ οἱ καθήκοντες πόροι, ἐφ' οἷς ΚΚ· οἱ ἀπὸ τούτων πρὸς τῷ ὄρχει προσκαθήμενοι, ἐφ' οἷς τὰ ΩΩ· οἱ δ' ἀνακάμπτοντες, ἐν οἷς ἡ ὑγρότης ἡ λευκή, ἐφ' οἷς τὰ ΒΒ· αἰδοῖον Δ, κύστις Ε, ὄρχεις ἐν οἷς τὰ ΨΨ. ἀποτεμνο-
510b μένων δ' ἢ ἀφαιρουμένων τῶν ὄρχεων αὐτῶν ἀνασπῶνται

---

15 ἄλλοι δ' ἀπὸ PDa ‖ 18 ἐκείνων conieci, ἐκείνου codd, quod Sch male ad testem refert ‖ ante ὃς add Pk ἧττον μέντοι τῶν ἄνω τῶν ἐκ τῆς ἀορτῆς, infra om ‖ 19 ἐσχάτῳ A-W Pk, ἑκατέρῳ codd ‖ 20 ἑκάτεροι PDa „*a capite autem utroque*" tr ‖ 21 οἱ post καὶ inser Sch ‖ 22 ὑμένι] οἱ μὲν PDa ‖ 23 ἐὰν μὴ PDa ‖ 25 τῶν ἐκ τῆς ἀορτῆς om Gaza ut pravam verborum τῶν ἄνω interpretationem; ἐκ τῶν νεφρῶν audacius Karsch ‖ 28 εἰς] πρὸς AaCa ‖ 30 ταῦτα] πάντα Pk ‖ ἐκ] καὶ ἐκ tr ‖ 31 ἡ ἀρχὴ Aa ‖ τῶν alterum om AaCa ‖ ἀορτῆς Pk e Gaza, ἀρτηρίας codd ‖ Α κεφαλαὶ] ἡ κεφαλὴ P tr, ἡ κεφαλὴ α Da ‖ 32 ΚΚ Gaza, Κ codd ‖ 33 καθήμενοι Aa pr ‖ 35 κύστεις Aa ‖ ἐν] ἐφ' Sch ‖ Verba ἀποτεμνομένων — b 4 γεννῆσαι del A-W.

οἱ πόροι ἄνω. διαφθείρουσι δ' οἱ μὲν ἔτι νέων ὄντων τρίψει, οἱ δὲ καὶ ὕστερον ἐκτέμνοντες· συνέβη δ' ἤδη ταῦρον ἐκτμηθέντα καὶ εὐθὺς ἐπιβάντα ὀχεῦσαι καὶ γεννῆσαι. τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ὄρχεις τοῖς ζῴοις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. αἱ δ' ὑστέραι τῶν ἐχόντων ὑστέρας ζῴων οὔτε τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχουσιν οὔθ' ὅμοιαι πάντων εἰσίν, ἀλλὰ διαφέρουσι καὶ τῶν ζῳοτοκούντων πρὸς ἄλληλα καὶ τῶν ᾠοτοκούντων. δίκροαι μὲν οὖν εἰσιν ἁπάντων τῶν πρὸς τοῖς ἄρθροις ἐχόντων τὰς ὑστέρας, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι, τὸ δ' ἕτερον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἐστιν· ἡ δ' ἀρχὴ μία καὶ τὸ στόμα ἕν, οἷον καυλὸς σαρκώδης σφόδρα καὶ χονδρώδης τοῖς πλείστοις καὶ μεγίστοις. καλεῖται δὲ τούτων τὸ μὲν ὑστέρα καὶ δελφύς (ὅθεν καὶ ἀδελφοὺς προσαγορεύουσι), μήτρα δ' ὁ καυλὸς καὶ τὸ στόμα τῆς ὑστέρας. ὅσα μὲν οὖν ἐστι ζῳοτόκα, καὶ δίποδα καὶ τετράποδα, τούτων μὲν ἡ ὑστέρα πάντων ἐστὶ κάτω τοῦ ὑποζώματος, οἷον ἀνθρώπῳ καὶ κυνὶ καὶ ὑῒ καὶ ἵππῳ καὶ βοΐ· καὶ τοῖς κερατοφόροις ὁμοίως ταῦτά γ' ἔχει πᾶσιν. ἐπ' ἄκρων δ' αἱ ὑστέραι τῶν καλουμένων κερατίων εἱλιγμὸν ἔχουσιν αἱ τῶν πλείστων. τῶν δ' ᾠοτοκούντων εἰς τοὐμφανὲς οὐχ ὁμοίως ἁπάντων ἔχουσιν, ἀλλ' αἱ μὲν τῶν ὀρνίθων πρὸς τῷ ὑποζώματι, αἱ δὲ τῶν ἰχθύων κάτω, καθάπερ αἱ τῶν ζῳοτοκούντων διπόδων καὶ τετραπόδων, πλὴν λεπταὶ καὶ ὑμενώδεις καὶ μακραί, ὥστ' ἐν τοῖς σφόδρα μικροῖς τῶν ἰχθύων δοκεῖν ἑκατέραν ᾠὸν εἶναι ἕν, ὡς δύο ἐχόντων ᾠὰ τῶν ἰχθύων τούτων, ὅσων

---

b 2 καὶ om PDᵃ tr ‖ ἐκτέμνονται AᵃCᵃ, ἐκτέμνουσι Sch ‖ ἤδη om PDᵃ tr ‖ 5 τῶν ζώων PDᵃ ‖ 9 οὖν om Aᵃ ‖ 12 ἡ δ'] καὶ τούτων Aᵃ ‖ καυλὸς Aᵃ corr ‖ 14 τὰ PDᵃ ‖ δελφὶς AᵃCᵃ ‖ 16 καὶ τετρ.] ἢ τετρ. PDᵃ ‖ 17 καὶ ὑὶ om Dᵃ tr ‖ 18 γ' om PDᵃ ‖ 19 ἄκρον Aᵃ ‖ κεράτων Dᵃ ‖ 20 εἱλιγμὸν AᵃCᵃ, εἴλιγμα δ' P, εἴλιγμα δ' Dᵃ ‖ verba αἱ — 21 ἔχουσιν om Aᵃ pr ‖ 23 καὶ τετρ.] ἢ τετρ. Gaza, Sch Pk ‖ 24 μακραί] μικραί Aᵃ pr, quod, cum loco 567ᵃ 9 μικρότητα consentiat, scribendum esse videtur.

λέγεται τὸ ᾠὸν εἶναι ψαθυρόν· ἔστι γὰρ οὐχ ἓν ἀλλὰ πολλά, διόπερ διαχεῖται εἰς πολλά. ἡ δὲ τῶν ὀρνίθων ὑστέρα κάτωθεν μὲν ἔχει τὸν καυλὸν σαρκώδη καὶ στιφρόν, τὰ δὲ πρὸς τῷ ὑποζώματι ὑμενώδη καὶ λεπτὰ πάμπαν, ὥστε δόξαι ἂν ἔξω τῆς ὑστέρας εἶναι τὰ ᾠά. ἐν μὲν οὖν τοῖς μείζοσι τῶν ὀρνίθων δῆλός ἐστιν ὁ ὑμὴν μᾶλλον, καὶ φυσώμενος διὰ τοῦ καυλοῦ αἴρεται καὶ κολποῦται· ἐν δὲ τοῖς μικροῖς ἀδηλότερα πάντα ταῦτα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει ἡ ὑστέρα καὶ ἐν τοῖς τετράποσι μὲν τῶν ζῴων ᾠοτόκοις δέ, οἷον χελώνῃ καὶ σαύρᾳ καὶ βατράχοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς
511a τοιούτοις· ὁ μὲν γὰρ καυλὸς κάτωθεν εἷς καὶ σαρκωδέστερος, ἡ δὲ σχίσις καὶ τὰ ᾠὰ ἄνω πρὸς τῷ ὑποζώματι. ὅσα δὲ τῶν ἀπόδων εἰς τὸ φανερὸν μὲν ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς δ' ᾠοτοκεῖ, οἷον οἵ τε γαλεοὶ καὶ τἆλλα τὰ καλούμενα σελάχη (καλεῖται δὲ σέλαχος ὅ,τι ἂν ἄπουν ὂν καὶ βράγχια ἔχον ζῳοτόκον ᾖ), τούτων δὴ δικρόα μὲν ἡ ὑστέρα, [ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει, καθάπερ καὶ τῶν ὀρνίθων.] ἔτι δὲ διὰ μέσου τῶν δικρόων κάτωθεν ἀρξαμένη μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει. καὶ τὰ ᾠὰ ἐνταῦθα γίγνεται [καὶ] ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος, εἶτα προελθόντα εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ζῷα γίγνεται ἐκ τῶν ᾠῶν. αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἰχθῦς ἡ διαφορὰ

26 ψαθυρόν D^a ‖ 28 στριφνόν C^a, στεριφόν A^a ‖ τὸ δὲ π. τ. ὑ. ὑμενῶδες καὶ λεπτὸν PD^a. cum A^aC^a consentit tr ‖ 31 ὁ ὑμήν ἐστι PD^a ‖ 32 καλοῦ A^a pr ‖ κολφοῦται A^a pr C^a ‖ κολποῦται ὁ ὑμήν PD^a. cum A^aC^a congruit tr ‖ 33 πάντα om PD^a, post ταῦτα pon A^a tr ‖ 34 ὠοτόκων A^aC^a ‖ **511 a** 2 σχέσις A^aC^a tr ‖ 5 καλεῖται — 6 ᾖ temere del A-W ‖ ὅ,τι ἂν Cs, ὃ ἄν τι PD^a, τι om A^aC^a „*quodcunque*" tr ‖ 6 δὴ et δὲ om PD^a ‖ ὁμοίως — 7 ὀρνίθων seclusi. τείνει κάτωθεν ἀρξαμένη, καθάπερ ἡ τῶν ὀρνίθων· ἔτι δὲ διὰ μέσου τῶν δικροῶν καὶ ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος τὰ ᾠὰ γίγνεται· εἶτα Sch. Melius Pk κάτωθεν ἀρξαμένη post prius τείνει inserit, pro ἔτι legit ἔστι, pro 9 τείνει mutat στενή, ad quod confer „*sinus arctior ad septum usque pertendit*" Gaza ‖ 7 καὶ ante τῶν om A^aC^a tr ‖ 9 καὶ seclusi ‖ 10 post εἶτα A^a pr iterum ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος ‖ προελθόντος A^a.

τῶν ὑστερῶν ἀκριβέστερον ἂν θεωρηθείη τοῖς σχήμασιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. ἔχει δὲ καὶ τὸ τῶν ὄφεων γένος πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα διαφοράν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα γένη τῶν ὄφεων ᾠοτοκεῖ πάντα, ὁ δ' ἔχις ζῳοτοκεῖ μόνον, ᾠοτοκήσας ἐν αὑτῷ πρῶτον· διὸ παραπλησίως ἔχει τὰ περὶ τὴν ὑστέραν τοῖς σελάχεσιν. ἡ δὲ τῶν ὄφεων ὑστέρα, μακρά, καθάπερ τὸ σῶμα, τείνει, κάτωθεν ἀρξαμένη ἀφ' ἑνὸς πόρου, συνεχὴς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἀκάνθης, οἷον πόρος ἑκατέρωθεν, μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα, ἐν ᾗ τὰ ᾠὰ κατὰ στοῖχον ἐγγίγνεται, καὶ ἐκτίκτει οὐ καθ' ἓν ἀλλὰ συνεχές. [ἔχει δὲ τὴν ὑστέραν, ὅσα μὲν ζῳοτοκεῖ καὶ ἐν αὑτοῖς καὶ εἰς τοὐμφανές, ἄνωθεν τῆς κοιλίας, ὅσα δ' ᾠοτοκεῖ, πάντα κάτωθεν πρὸς τῇ ὀσφύϊ. ὅσα δ' εἰς τὸ φανερὸν μὲν ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς δ' ᾠοτοκεῖ, ἐπαμφοτερίζει· τὸ μὲν γὰρ κάτωθεν πρὸς τὴν ὀσφὺν αὐτῆς μέρος ἐστίν, ἐν ᾧ τὰ ᾠά, τὸ δὲ περὶ τὴν ἔξοδον ἐπάνω τῶν ἐντέρων.] ἔτι δὲ διαφορὰ καὶ ἥδε πρὸς ἀλλήλας ἐστὶ τῶν ὑστερῶν. τὰ μὲν γὰρ κερατοφόρα καὶ μὴ ἀμφώδοντα ἔχει κοτυληδόνας ἐν τῇ ὑστέρᾳ, ὅταν ἔχῃ τὸ ἔμβρυον, καὶ τῶν ἀμφωδόντων οἷον δασύπους καὶ μῦς καὶ νυκτερίς· τὰ δ' ἄλλα τὰ ἀμφώδοντα καὶ ζῳοτόκα καὶ ὑπόποδα πάντα λείαν ἔχει τὴν ὑστέραν, καὶ ἡ τῶν ἐμβρύων ἐξάρτησις ἐξ αὐτῆς ἐστι τῆς ὑστέρας, ἀλλ' οὐκ ἐκ κοτυληδόνος.

Τὰ μὲν οὖν ἀνομοιομερῆ ἐν τοῖς ζῴοις μέρη τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον, καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντός. τῶν δ' ὁμοιο- 2 511b

13 ἐκ τῶν ἀνατομῶν om A^a pr ‖ 15 διαφέροντα A^a pr C^a ‖ 16 ᾠοτοκεῖ, ἔχις δὲ PD^a; cum A^aC^a facit tr ‖ ᾠοτοκῆσαν PA^aC^a ‖ 21 ἑκατέρωθεν Pk, qui legit πόρος χωρὶς ἑκατέρωθεν, μέχρι. at ἑκάτερος ὢν codd ‖ 22 στοιχεῖον et ἕνα C^a ‖ 23 Locum ἔχει — 28 ἐντέρων iure del Sch ‖ 24 τὸ ἐμφ. A^aC^a ‖ ἄνωθεν] ἄδηλον A^a pr ‖ ἄνωθεν ἐπὶ τῆς κοιλίας Sch „*desuper a ventre*" (Fesul „*ad ventrem*") tr ‖ 27 κάτωθεν καὶ πρὸς PD^a. καὶ om tr ‖ ἐν ᾗ τὰ (τὰ om P) περιττὰ ᾠά, τὰ δὲ PD^a. cum A^aC^a congrui‖ 28 καὶ om PD^a ‖ ἄλληλα A^aC^a ‖ γὰρ om C^a ‖ 29 μὴ om A ‖ 31 τὰ post ἄλλα om PD^a.

μερῶν κοινότατον μέν ἐστι τὸ αἷμα πᾶσι τοῖς ἐναίμοις ζῴοις καὶ τὸ μόριον ἐν ᾧ πέφυκεν ἐγγίγνεσθαι (τοῦτο δὲ καλεῖται φλέψ), ἔπειτα δὲ τὸ ἀνάλογον τούτοις, ἰχὼρ καὶ ἶνες, καὶ ὃ μάλιστα δή ἐστι τὸ σῶμα τῶν ζῴων, ἡ σὰρξ καὶ τὸ τούτῳ ἀνάλογον ἐν ἑκάστῳ μόριον, ἔτι ὀστοῦν καὶ τὸ ἀνάλογον τούτῳ, οἷον ἄκανθα καὶ χόνδρος· ἔτι δὲ δέρμα, ὑμήν, νεῦρα, τρίχες, ὄνυχες, καὶ τὰ ὁμολογούμενα τούτοις· πρὸς δὲ τούτοις πιμελή, στέαρ καὶ τὰ περιττώματα· ταῦτα δ' ἐστὶ κόπρος, φλέγμα, χολὴ ξανθὴ καὶ μέλαινα. ἐπεὶ δ' ἀρχῇ ἔοικεν ἡ τοῦ αἵματος φύσις καὶ ἡ τῶν φλεβῶν, πρῶτον περὶ τούτων λεκτέον, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τῶν πρότερον εἰρηκότων τινὲς οὐ καλῶς λέγουσιν. αἴτιον δὲ τῆς ἀγνοίας τὸ δυσθεώρητον αὐτῶν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς τεθνεῶσι τῶν ζῴων ἄδηλος ἡ φύσις τῶν κυριωτάτων φλεβῶν διὰ τὸ συμπίπτειν εὐθὺς ἐξιόντος τοῦ αἵματος μάλιστα ταύτας (ἐκ τούτων γὰρ ἐκχεῖται ἀθρόον ὥσπερ ἐξ ἀγγείου· καθ' αὑτὸ γὰρ οὐδὲν ἔχει αἷμα, πλὴν ὀλίγον ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ πᾶν ἐστιν ἐν ταῖς φλεψίν), ἐν δὲ τοῖς ζῶσιν ἀδύνατόν ἐστι θεάσασθαι πῶς ἔχουσιν· ἐντὸς γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν. ὥσθ' οἱ μὲν ἐν τεθνεῶσι καὶ διῃρημένοις τοῖς ζῴοις θεωροῦντες τὰς μεγίστας ἀρχὰς οὐκ ἐθεώρουν, οἱ δ' ἐν τοῖς λελεπτυσμένοις σφόδρα ἀνθρώποις ἐκ τῶν τότε ἔξωθεν φαινομένων τὰς ἀρχὰς τῶν φλεβῶν διώρισαν. *Συέννεσις*

---

b 3 *δὲ* om Aᵃ pr ‖ 5 *καὶ* ante ὃ om AᵃCᵃ ‖ 6 *τούτων* PDᵃCᵃ tr ‖ 7 *τούτω ἀνάλογον* Aᵃ ‖ 8 *ὄνυχες τρίχες* CᵃDᵃ tr ‖ *ἀναλογούμενα* CsSch male ex Canis. „*respondentia*" tr ‖ 10 *φλέγμα καὶ χολὴ* Aᵃ ‖ *φλέγμα — μέλαινα* locus incertus. A-W opinantur fortasse *σπέρμα* pro *φλέγμα* et *γάλα* pro *χολὴ* olim scriptum fuisse, at *ξανθὴ καὶ μέλαινα* additum esse. Non probo; potius post *στέαρ* exspectarem *μυελὸς γάλα γονή*. Neque cum Prantl censeo in fine huius libri lacunam esse, quod *κόπρος*, *φλέγμα*, *χολὴ* non tractentur. Philosophum ipsum sibi non constitisse putandum est ‖ *καὶ ἐπειδὴ* Sch ‖ 11 *προτέρω* Aᵃ ‖ 19 *ἐστι* Aᵃ tr, *εἶναι* PDᵃCᵃ ‖ 22 *ἐθεώρων*, *οὐ δ'* Cᵃ ‖ 23 *τότε* om Dᵃ tr ‖ *συένεσις* Aᵃ, *συένησις* P. Hoc Syennesis fragmentum invenitur etiam apud [Pseud-]Hippocr de nat oss ed Littré IX 174.

μὲν ⟨γὰρ⟩ ὁ Κύπριος ἰατρὸς τόνδε τὸν τρόπον λέγει. αἱ φλέβες αἱ παχεῖαι ὧδε πεφύκασιν· ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρὺν διὰ τοῦ νώτου παρὰ τὸν πνεύμονα ὑπὸ τοὺς μαστούς, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὰ ἀριστερά, ἡ δ' ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ εἰς τὸ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος εἰς τὸν νεφρὸν καὶ εἰς τὸν ὄρχιν, ἡ δ' ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς τὸ αἰδοῖον. Διογένης δ' ὁ Ἀπολλωνιάτης τάδε λέγει. αἱ φλέβες ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὧδ' ἔχουσιν. εἰσὶ δύο μέγισται· αὗται τείνουσι διὰ τῆς κοιλίας παρὰ τὴν νωτιαίαν ἄκανθαν, ἡ μὲν ἐπὶ δεξιὰ ἡ δ' ἐπ' ἀριστερά, εἰς τὰ σκέλη, ἑκατέρα ⟨εἰς τὸ⟩ παρ' ἑαυτῇ, καὶ ἄνω εἰς τὴν κεφαλὴν παρὰ τὰς κλεῖδας διὰ τῶν σφαγῶν. ἀπὸ δὲ τούτων καθ' ἅπαν τὸ σῶμα φλέβες διατείνουσιν, ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς εἰς τὰ δεξιά, ἀπὸ δὲ τῆς ἀριστερᾶς εἰς τὰ ἀριστερά, μέγισται μὲν δύο εἰς τὴν καρδίαν περὶ αὐτὴν τὴν νωτιαίαν ἄκανθαν, ἕτεραι δ' ὀλίγον ἀνωτέρω διὰ τῶν στηθῶν ὑπὸ τὴν μασχάλην εἰς ἑκατέραν τὴν χεῖρα τὴν παρ' ἑαυτῇ· καὶ καλεῖται ἡ μὲν σπληνῖτις, ἡ δ' ἡπατῖτις. σχίζεται δ' αὐτῶν ἄκρα ἑκατέρα, ἡ μὲν ἐπὶ τὸν μέγαν δάκτυλον, ἡ δ' ἐπὶ τὸν ταρσόν· ἀπὸ δὲ τούτων λεπταὶ καὶ πολύοζοι ἐπὶ τὴν ἄλλην χεῖρα καὶ δακτύλους. ἕτεραι δὲ λεπτότεραι ἀπὸ τῶν πρώτων φλεβῶν τείνουσιν, ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς εἰς τὸ ἧπαρ ἀπὸ δὲ τῆς ἀριστερᾶς εἰς τὸν σπλῆνα καὶ τοὺς νεφρούς.

---

24 post *μὲν* recte inser Pk *γὰρ* ex tr (deest in Fesul) ‖ *λέγει* om PD^a ‖ 25 *ὀμφαλοῦ* A^aC^a tr ‖ *περὶ* A^a ‖ 26 *ὀσφὺν* A^a rc „*supercilium*" tr ‖ 26 *περὶ* A^aPD^a ‖ 27 „*in sinistrum*" („*in dextrum in sinistra*" Fesul) tr, *εἰς τὸ ἀριστερὸν* Pseudippocr ‖ *μὲν οὖν ἐκ* C^a Pseudippocr. A^aPD^a om ‖ 29 *τὸ νεφρὸν* A^a ‖ 31 *αἱ δὲ φλ.* PD^a ‖ *εἰσὶ δὲ δύο αἱ* C^a, *εἰσὶν αἱ δύο* PD^a „*sunt duae quae maximae*" tr ‖ 33 *σκέλη θ' ἑκάτερα* C^a. in A^a post *σκέλη* litera erasa est ‖ 34 *εἰς τὸ* A-W inser. *ἑκατέρα τὰ* D^a ‖ **512 a** 1 *αἱ φλέβες* PD^a ‖ *εἰς*] *ἐπὶ* A^a ‖ 2 *εἰς*] *ἐπὶ* A^a ‖ *τἀριστερα* C^a ‖ 4 *ἄνωθεν* A^a ‖ 6 *σπληνίτις* et *ἡπατίτις*, sic semper PA^aC^a ‖ 8 *ἀπὸ δὲ*] *καὶ ἀπὸ* PD^a ‖ 9 *ἄλλην* A^aC^a tr, *ὅλην* PD^a ‖ 11 *καὶ εἰς τοὺς* A^aC^a.

αἱ δ' εἰς τὰ σκέλη τείνουσαι σχίζονται κατὰ τὴν πρόσφυσιν, καὶ διὰ παντὸς τοῦ μηροῦ τείνουσιν. ἡ δὲ μεγίστη αὐτῶν ὄπισθεν τείνει τοῦ μηροῦ, καὶ ἐκφαίνεται παχεῖα· ἑτέρα δ' εἴσω τοῦ μηροῦ, μικρὸν ἧττον παχεῖα ἐκείνης. ἔπειτα παρὰ τὸ γόνυ τείνουσιν εἰς τὴν κνήμην τε καὶ τὸν πόδα. καὶ καθάπερ αἱ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς καθήκουσι, καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς δακτύλους διατείνουσιν. σχίζονται δὲ καὶ ἐπὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὸ πλευρὸν πολλαὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λεπταὶ φλέβες. αἱ δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τείνουσαι διὰ τῶν σφαγῶν φαίνονται ἐν τῷ αὐχένι μεγάλαι· ἀφ' ἑκατέρας δ' αὐτῶν, ᾗ τελευτᾷ, σχίζονται εἰς τὴν κεφαλὴν πολλαί, αἱ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά, αἱ δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά· τελευτῶσι δὲ παρὰ τὸ οὖς ἑκάτεραι. ἔστι δ' ἑτέρα φλὲψ ἐν τῷ τραχήλῳ παρὰ τὴν μεγάλην ἑκατέρωθεν, ἐλάττων ἐκείνης ὀλίγον, εἰς ἣν αἱ πλεῖσται ἐκ τῆς κεφαλῆς συνέχουσιν αὐτῆς· καὶ αὗται τείνουσιν διὰ τῶν σφαγῶν εἴσω. καὶ ἀπ' αὐτῶν ἑκατέρας ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην τείνουσι καὶ εἰς τὰς χεῖρας καὶ φαίνονται παρά τε τὴν σπληνῖτιν καὶ τὴν ἡπατῖτιν ἕτεραι ὀλίγον ἐλάττους, ἃς ἀποσχάζουσιν, ὅταν τι ὑπὸ τὸ δέρμα λυπῇ· ἐὰν δέ τι περὶ τὴν κοιλίαν, τὴν ἡπατῖτιν καὶ τὴν

12 πρόσφυσιν] ὀσφὺν A-W bene propon ‖ 14 ἐμφαίνεται A^{a} ‖ ἑτέρα — 15 παχεῖα om C^{a} ‖ 15 παχεῖα μικρὸν ἧττον A^{a} ‖ 16 πόδα, καθάπερ καὶ εἰς τὰς χεῖρας· καὶ ἐπὶ Bk. at pro καὶ εἰς exhibet αἱ εἰς C^{a}, καὶ om A^{a}. καὶ καθάπερ transp A-W ‖ 18 καθήκουσαι A^{a} ‖ 19 καὶ om A^{a} ‖ καὶ ἐπὶ τὸ A^{a} ‖ exspectes τὰ πλευρὰ ‖ 24 αἱ δ' ἐκ] ἐκ δὲ A^{a} ‖ 27 συντείνουσιν PD^{a} ‖ αὐταῖς A^{a}C^{a} ‖ 27—30 Locum dubium mutata interpunctione sanare studui. Bk post 29 χεῖρας interpunxit ‖ 29 τὸν PD^{a}, τῷ A^{a}, qui ὠμοπλάτη ‖ 31 ὀλίγαι D^{a}, ὀλίγον πολλάκις C^{a} ‖ ἀποσχῶσιν D^{a}Bk, ἀποσπῶσιν P, ἀποσχίζουσιν καὶ αἱ ὑπερέχουσαι C^{a}, ὑποσχίζουσιν αἱ ὑπερέχουσαι A^{a}, quod in ὑποσχίζουσιν οἱ θεραπεύοντες audacius mutant A-W ‖ ὅταν ὑποδράμῃ λύπη A^{a}C^{a} (olim fort ὅταν ὑπὸ δέρμα ᾖ λύπη) „*quando inciderit tristitia*“ tr ‖ ὅταν τὸ ὑπὸ PD^{a} ‖ 32 ἐὰν] αἱ A^{a}C^{a} tr, ἐῶν P ‖ δ' ἔτι καὶ περὶ A^{a}C^{a} tr, deinceps τὴν σπληνίτιν καὶ τὴν ἡπατίτιν A^{a} ‖ 32 τὴν post καὶ om PD^{a}C^{a}.

σπληνῖτιν. τείνουσι δὲ καὶ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς ἀπὸ τούτων ἕτεραι. ἕτεραι δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ ἑκατέρας τείνουσαι διὰ τοῦ 512^b νωτιαίου μυελοῦ εἰς τοὺς ὄρχεις, λεπταί. ἕτεραι δ' ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ διὰ τῆς σαρκὸς τείνουσιν εἰς τοὺς νεφρούς, καὶ τελευτῶσιν εἰς τοὺς ὄρχεις τοῖς ἀνδράσι, ταῖς δὲ γυναιξὶν εἰς τὰς ὑστέρας. αἱ δὲ φλέβες αἱ μὲν πρῶται ἐκ τῆς κοιλίας εὐρύτεραί εἰσιν, ἔπειτα λεπτότεραι γίγνονται, ἕως ἂν μεταβάλωσιν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ ἐκ τούτων εἰς τὰ δεξιά· αὗται δὲ σπερματίδες καλοῦνται. τὸ δ' αἷμα τὸ μὲν παχύτατον ὑπὸ τῶν σαρκῶν ἐκπίνεται· ὑπερβάλλον δ' εἰς τοὺς τόπους τούτους λεπτὸν καὶ θερμὸν καὶ ἀφρῶδες γίγνεται.

Συέννεσις μὲν οὖν καὶ Διογένης οὕτως εἰρήκασιν, Πόλυ- 3 βος δ' ὧδε. [τὰ δὲ] τῶν φλεβῶν τέτταρα ζεύγη ἐστίν, ἓν μὲν ἀπὸ τοῦ ἐξόπισθεν τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ αὐχένος ἔξωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν μέχρι τῶν ἰσχίων εἰς τὰ σκέλη, ἔπειτα διὰ τῶν κνημῶν ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ εἰς τοὺς πόδας· διὸ καὶ τὰς φλεβοτομίας ποιοῦνται τῶν περὶ τὸν νῶτον ἀλγημάτων καὶ ἰσχίον ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. ἕτεραι δὲ φλέβες ἐκ τῆς κεφα-

---

32 ὑπὸ] εἰς P D^a tr ‖ b 1 τούτων ἕτεραι] τ. ἑκάτεραι A^{a}C^a ‖ αἳ — τείνουσι A^a ‖ 6 ἔπειτα ἔτι λεπτότεραι A^{a}C^a tr ‖ 7 μεταβάλλωσιν P D^a et fort C^a ‖ τἀριστερὰ C^a ‖ 8 σπερματίτιδες P D^a. Verba αὗται — καλοῦνται post 5 ὑστέρας transponenda videntur ‖ 9 σαρκωδῶν P D^a ‖ „*imbibitur et sugitur a carne*" Scotus. ἐγγίγνεται A^{a}C^a „*infit a carnibus*" tr. Locus dubius. Exspectes etiam τὸ δ' ὑπερβάλλον ‖ 12 συένεσις A^a ‖ πολύβιος A^a ‖ 13 τὰ δὲ seclusi, om tr. δὲ om P D^{a}C^a ‖ 14 ἐξόπισθε C^a ‖ 16 ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω Pseudipp de nat oss et de nat hom (Littré VI 58). ἐκ τῶν σφυρῶν εἴς τ' ἔξω A^{a}C^a. εἰς τὸ ἔξω τῶν σφυρῶν P. εἰς τῶν σφυρῶν τὸ ἔξω D^a. Ad verborum collocationem cf b 22, 513^{a}4 ‖ 17 εἰς om P D^a ‖ καὶ om A^{a}C^a ‖ 18 ἐπὶ τῶν vel τὰς ἐπὶ τῶν bene Pseudipp. Praepositionem etiam 25 desideres ‖ propter sequens ἰσχίον velim τὸ νῶτον ‖ ἰσχίων P A^{a}C^a ‖ 19 τῶν σφυρῶν ἔξω A^{a}C^a tr Pseudipp. σφυρῶν τῶν ἔξωθεν D^a, τῶν ἔξωθεν σφ P „*inter ignyas et cavillas deforis*" tr. Sane pro ἀπὸ desi μεταξὺ vel ἐντός.

λῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, αἳ καλοῦνται σφαγίτιδες, ἔνδοθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκάτεραι φέρουσι παρὰ τὰς ψύας εἰς τοὺς ὄρχεις καὶ εἰς τοὺς μηρούς, καὶ διὰ τῶν ἰγνύων τοῦ ἔνδοθεν μορίου καὶ διὰ τῶν κνημῶν ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ εἴσω καὶ τοὺς πόδας· διὸ καὶ τὰς φλεβοτομίας ποιοῦνται τῶν περὶ τὰς ψύας καὶ τοὺς ὄρχεις ἀλγημάτων ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ τῶν σφυρῶν 〈εἴσωθεν〉. τὸ δὲ τρίτον ζεῦγος ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας εἰς τὸν πνεύμονα ἀφικνοῦνται, ἡ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαστὸν καὶ εἰς τὸν σπλῆνά τε καὶ εἰς τὸν νεφρόν, ἡ δ' ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαστὸν καὶ 〈εἰς τὸ〉 ἧπαρ καὶ εἰς τὸν νεφρόν· ἄμφω δὲ τελευτῶσιν εἰς τὸν ἀρχόν. αἱ δὲ τέταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς 513^a κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κλεῖδας· ἐντεῦθεν δὲ τείνουσι διὰ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς καμπάς, εἶτα διὰ τῶν πήχεων ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς συγκαμπάς, καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μορίου εἰς τὰς μασχάλας, καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν 〈τὸ〉 ἄνωθεν, ἕως ἡ μὲν ἐπὶ τὸν σπλῆνα ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἀφίκηται· εἶθ' ὑπὲρ τῆς γαστρὸς εἰς τὸ αἰδοῖον ἄμφω τελευτῶσιν.

Τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρημένα σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν περὶ φύσιν οἳ τοιαύτην μὲν οὐκ

---

20 *αἳ*] *καὶ* A^aC^a tr ‖ *σφυσίτιδες* A^a pr ‖ 21 *περὶ* A^a ‖ *φέρουσι* PD^a tr Pseudipp. *φέρουσαι* A^aC^a ‖ *ψυάς* C^a, *ψοιάς* PD^a, *ψύας* A^a pr Pseudipp ‖ 22 *εἰς* om A^aC^a ‖ *ἐκ τοῦ ἔσωθεν μέρεος* Pseudipp ‖ 23 *ἔνδοθεν τοῦ* PD^a ‖ 25 *ψοιὰς* PD^a, *ψυὰς* (*ψοιὰς* A^a rc) *καὶ ὄρχεις* A^aC^a ‖ 26 *εἴσωθεν* addidi ex Pseudipp. *τῶν εἴσω σφυρῶν* A-W ‖ *τὸ δὲ τρίτον ζεῦγος*] *αἱ δὲ τρίται φλέβες* Pseudipp ‖ 27 *τοὺς* A^a ‖ 28 *ἡ μὲν*, 29 *ἡ δ'* Pseudipp, *αἱ μὲν — αἱ δ'* codd ‖ 30 *εἰς τὰ δεξιὰ* Pseudipp Pk, *εἰς τὸν δεξιὸν* codd ‖ *ὑπὸ*] *εἰς* PD^a ‖ 31 *εἰς τὸ* add Pk p. XX ex Pseudipp. *καὶ εἰς τὸν νεφρόν* A^aC^a om ‖ 32 *ἀρχόν* A^aC^a Pseudipp. *ὄρχιν* PD^a ‖ **513a** 1 *κλεῖς* PD^a, *κληῖδας* Pseudipp ‖ 2 *τείνουσι* om PD^a ‖ 3 *καμπάς*] *συγκαμπάς* et 4 *συγκαμπάς*] *δακτύλους* Pseudipp ‖ 3 *πηχέων* A^aC^a, *παχέων* P ‖ 5 *εἰς*] *ὑπὸ* A^a ‖ *τὸ* adieci ‖ 6 *εἶθ'*] *αἱ δ'* A^aC^a tr ‖ 7 totus de IV. pari locus est plenior apud Pseudipp ‖ 9 *φύσεως* A^a ‖ *οὐκέτ'* PD^a.

ἐπραγματεύθησαν ἀκριβολογίαν περὶ τὰς φλέβας, πάντες δ' ὁμοίως τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου ποιοῦσι, λέγοντες οὐ καλῶς. χαλεπῆς δ' οὔσης, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, τῆς θεωρίας ἐν μόνοις τοῖς ἀποπεπνιγμένοις τῶν ζῴων προλεπτυνθεῖσιν ἔστιν ἱκανῶς καταμαθεῖν, εἴ τινι περὶ τῶν τοιούτων ἐπιμελές. ἔχει δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ τῶν φλεβῶν φύσις. δύο φλέβες εἰσὶν ἐν τῷ θώρακι κατὰ τὴν ῥάχιν ἐντός, ἔστι δὲ κειμένη αὐτῶν ἡ μὲν μείζων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἡ δ' ἐλάττων ὄπισθεν ταύτης, καὶ ἡ μὲν μείζων ἐν τοῖς δεξιοῖς μᾶλλον, ἡ δ' ἐλάττων ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, ἣν καλοῦσί τινες ἀορτὴν ἐκ τοῦ τεθεᾶσθαι καὶ ἐν τοῖς τεθνεῶσι τὸ νευρῶδες αὐτῆς μόριον. αὗται δ' ἔχουσι τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τῆς καρδίας· διὰ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων σπλάγχνων, ᾗ τυγχάνουσι τείνουσαι, ὅλαι δι' αὐτῶν διέρχονται σωζόμεναι καὶ οὖσαι φλέβες, ἡ δὲ καρδία ὥσπερ μόριον αὐτῶν ἐστι, καὶ μᾶλλον τῆς ἐμπροσθίας καὶ μείζονος, διὰ τὸ ἄνω μὲν καὶ κάτω τὰς φλέβας εἶναι ταύτας, ἐν μέσῳ δ' αὐτῶν τὴν καρδίαν. ἔχουσι δ' αἱ καρδίαι πᾶσαι μὲν κοιλίας ἐν αὑταῖς, ἀλλ' αἱ μὲν τῶν σφόδρα μικρῶν ζῴων μόλις φανερὰν τὴν μεγίστην ἔχουσι, τὰ δὲ μέσα τῷ μεγέθει τῶν ζῴων καὶ τὴν ἑτέραν, τὰ δὲ μέγιστα τὰς τρεῖς. ἔστι δὲ τῆς καρδίας τὸ ὀξὺ ἐχούσης εἰς τὸ πρόσθεν, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἡ μεγίστη μὲν κοιλία ἐν τοῖς δεξιοῖς καὶ ἀνωτάτω αὐτῆς, ἡ δ' ἐλαχίστη ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, ἡ δὲ μέση μεγέθει τούτων ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοῖν· ἀμφότεραι δὲ πολλῷ ἐλάττους εἰσὶ τῆς μεγίστης. συντέτρηνται μέντοι πᾶσαι αὗται πρὸς τὸν πνεύμονα, ἀλλ' ἄδηλοι <αἱ τρήσεις>

---

13 πρότερον om PD^a, at non tr ‖ 14 ἱκανὸν C^a ‖ 17 ῥάχιν μέν, ἐντὸς δὲ κείμεναι ταύτης, ἡ PD^a tr ‖ 18 πρόσθεν PD^a ‖ 25 προσθίας C^a ‖ διὰ τὸ] ὥστε PD^a tr ‖ 27 κοιλίας Scalig, κοιλίαν codd tr ‖ 30 τὰς] πάσας τὰς PD^a tr ‖ ἔτι $\mathrm{A}^a\mathrm{C}^a$ tr ‖ 32 ἡ om $\mathrm{A}^a\mathrm{C}^a$ ‖ 33 ταύτης PD^a „ipsius“ tr ‖ 34 δὲ] δὲ αἱ δύο Γ tr, quod A-W audacter mutant in δὲ αὗται ‖ 36 ἄδηλον C m Ambr. αἱ τρήσεις addidi.

513b διὰ σμικρότητα τῶν πόρων πλὴν μιᾶς. ἡ μὲν οὖν μεγάλη φλὲψ ἐκ τῆς μεγίστης ἤρτηται κοιλίας τῆς ἄνω καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς, εἶτα διὰ τοῦ κοίλου τοῦ μέσου τείνασα γίγνεται πάλιν φλέψ, ὡς οὔσης τῆς κοιλίας μορίου τῆς φλεβὸς ἐν ᾧ λιμνάζει τὸ αἷμα. ἡ δ' ἀορτὴ ἀπὸ τῆς μέσης· πλὴν οὐχ οὕτως ἀλλὰ κατὰ στενοτέραν σύριγγα πολλῷ κοινωνεῖ. καὶ ἡ μὲν φλὲψ διὰ τῆς καρδίας, εἰς δὲ τὴν ἀορτὴν ⟨πόρος⟩ ἀπὸ τῆς καρδίας τείνει. καὶ ἔστιν ἡ μὲν μεγάλη φλὲψ ὑμενώδης καὶ δερματώδης, ἡ δ' ἀορτὴ στενοτέρα μὲν ταύτης, σφόδρα δὲ νευρώδης· καὶ ἀποτεινομένη πόρρω πρός τε τὴν κεφαλὴν καὶ πρὸς τὰ κάτω μόρια στενή τε γίγνεται καὶ νευρώδης πάμπαν. τείνει δὲ πρῶτον μὲν ἄνω ἀπὸ τῆς καρδίας τῆς μεγάλης φλεβὸς μόριον πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὴν σύναψιν τῆς ἀορτῆς, ἄσχιστος καὶ μεγάλη οὖσα φλέψ. σχίζεται δ' ἀπ' αὐτῆς μόρια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, τὸ δ' ἐπὶ τὴν ῥάχιν καὶ τὸν ὕστατον τοῦ τραχήλου σφόνδυλον. ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πνεύμονα τείνουσα φλὲψ εἰς διμερῆ ὄντ' αὐτὸν διχῆ σχίζεται πρῶτον, εἶτα παρ' ἑκάστην σύριγγα καὶ ἕκαστον τρῆμα τείνει, μείζων μὲν παρὰ τὰ μείζω, ἐλάττων δὲ παρὰ τὰ ἐλάττω, οὕτως ὥστε μηδὲν εἶναι μόριον λαβεῖν ἐν ᾧ οὐ τρῆμά τ' ἔνεστι καὶ φλέβιον· τὰ γὰρ τελευταῖα τῷ μεγέθει ἄδηλα διὰ τὴν μικρότητά ἐστιν, ἀλλὰ πᾶς ὁ πνεύμων φαίνεται μεστὸς ὢν αἵματος. ἐπάνω δ' οἱ ἀπὸ τῆς φλεβός εἰσι πόροι τῶν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας συρίγγων τεινουσῶν. ἡ δ' ἐπὶ τὸν σφόνδυλον τοῦ τραχηλοῦ τείνουσα

---

b 1 *μικρότητα* $A^a C^a$ ‖ post *πλὴν* add Sch *ἐπὶ*. „*praeterquam in uno*" Gaza ‖ 2 *μεγίστης*] *μεγάλης* A^a ‖ 3 *τείνασα γίγνεται* correxi. *τείνεται* $A^a C^a$ tr, *γίνεται* P D^a ‖ 4 post *ὡς* rasura in A^a ‖ 6 *πολλῶν* A^a pr C^a tr ‖ 7 *πόρος* adieci, *ἡ δ' ἀορτὴ* Is Sylb Cs Sch Karsch ‖ 11 *πρὸς* om A^a ‖ 12 *μὲν* om $A^a C^a$ ‖ 14 *ἀορτῆς*] *ἀρτηρίας* Karsch ‖ 15 *ἀπὸ ταύτης* P D^a tr ‖ 19 *μείζω* $A^a C^a$ ‖ *περὶ τὰ* A^a pr, *παρὰ τὴν* corr, idque utrobique. *περὶ* utrobique C^a ‖ 21 *τρήματα ἔνεστι* P D^a tr ‖ *φλεβίον* A^a, et sic semper paroxyt ‖ 22 *τῷ μεγέθει* vix recte; exspectes *τῷ διαστήματι* ‖ *τὴν* om P D^a ‖ *ἀλλ' ὁ ἅπας* $A^a C^a$.

φλὲψ καὶ τὴν ῥάχιν πάλιν παρὰ τὴν ῥάχιν τείνει· ἣν καὶ Ὅμηρος ἐν τοῖς ἔπεσιν εἴρηκε ποιήσας "ἀπὸ δὲ φλέβα πᾶσαν ἔκερσεν, ἥ τ' ἀνὰ νῶτα θέουσα διαμπερὲς αὐχέν' ἱκάνει". ἀπὸ δὲ ταύτης τείνουσι παρά τε τὴν πλευρὰν ἑκάστην φλέβια καὶ πρὸς ἕκαστον τὸν σφόνδυλον, κατὰ δὲ τὸν ὑπὲρ τῶν νεφρῶν σφόνδυλον σχίζεται διχῇ. ταῦτα μὲν οὖν τὰ μόρια τῆς μεγάλης φλεβὸς τοῦτον ἔσχισται τὸν τρόπον· ὑπεράνω δὲ τούτων ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς καρδίας τεταμένης πάλιν ἡ ὅλη σχίζεται εἰς δύο τόπους. αἱ μὲν γὰρ φέρουσιν εἰς τὰ πλάγια καὶ τὰς κλεῖδας, κἄπειτα διὰ τῶν μασχαλῶν τοῖς μὲν ἀνθρώποις εἰς τοὺς βραχίονας, τοῖς δὲ τετράποσιν εἰς τὰ πρόσθια σκέλη τείνουσι, τοῖς δ' ὄρνισιν εἰς τὰς πτέ- 514a ρυγας, τοῖς δ' ἰχθύσιν εἰς τὰ πτερύγια τὰ πρανῆ. αἱ δ' ἀρχαὶ τούτων τῶν φλεβῶν, ᾗ σχίζονται τὸ πρῶτον, καλοῦνται σφαγίτιδες· ᾗ δὲ σχίζονται εἰς τὸν αὐχένα [ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβός], παρὰ τὴν ἀρτηρίαν τείνουσιν [τὴν τοῦ πνεύμονος]· ὧν ἐπιλαμβανομένων ἐνίοτε ἔξωθεν ἄνευ πνιγμοῦ καταπίπτουσιν οἱ ἄνθρωποι μετ' ἀναισθησίας, τὰ βλέφαρα συμβεβληκότες. οὕτω δὲ τείνουσαι καὶ μεταξὺ λαμβάνουσαι τὴν ἀρτηρίαν φέρουσι μέχρι τῶν ὤτων, ᾗ συμβάλλουσιν αἱ γένυες τῇ κεφαλῇ. πάλιν δ' ἐντεῦθεν εἰς τέτταρας σχίζονται φλέβας, ὧν μία μὲν ἐπανακάμψασα καταβαίνει διὰ τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ ὤμου, καὶ συμβάλλει τῇ πρότερον ἀποσχίσει τῆς φλεβὸς κατὰ τὴν τοῦ βραχίονος καμπήν, τὸ δ' ἕτερον μόριον εἰς τὴν χεῖρα τελευτᾷ καὶ τοὺς δακτύλους· μία δ' ἑτέρα ἀφ' ἑκατέρου τοῦ τόπου τοῦ περὶ τὰ ὦτα ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον τείνει, καὶ σχίζεται εἰς πολλὰ καὶ

27 Il. XIII 546 ‖ 28 ἥ τ' ἀνὰ] ἣ διὰ PDa tr ‖ ἵκανεν PDa ‖ 29 ἑκάστη Aa pr ‖ 30 τὸν post ἕκαστον om PDa ‖ 31 οὖν om PDa ‖ 32 μόρια ἀπὸ τῆς AaCa. cum PDa consentit tr ‖ **514a** 4 Verba ἀπὸ τ. μ. φ. iure om Gaza ‖ 5 περὶ Aa ‖ verba τὴν τοῦ (τὰ τοῦ Aa pr) πνεύμονος (πνεύματος Aa) seclusi, quod philosophus hac paraphrasi nunquam utitur ‖ 6 exspectes ἔξωθεν ἐνίοτε ‖ 9 μέχρι] μεταξὺ PDa ‖ 10 τῇ κεφαλῇ Aa tr, τῆς κεφαλῆς CaPDa ‖ 13 προτέρα Aa ‖ 14 τὰς χεῖρας Aa.

λεπτὰ φλέβια εἰς τὴν καλουμένην μήνιγγα τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. αὐτὸς δ' ὁ ἐγκέφαλος ἄναιμος πάντων ἐστί, καὶ οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα φλέβιον τελευτᾷ εἰς αὐτόν. τῶν δὲ λοιπῶν τῶν ἀπὸ τῆς φλεβὸς ταύτης σχισθεισῶν φλεβῶν αἱ μὲν τὴν κεφαλὴν κύκλῳ περιλαμβάνουσιν, αἱ δ' εἰς τὰ αἰσθητήρια ἀποτελευτῶσι καὶ τοὺς ὀδόντας λεπτοῖς πάμπαν φλεβίοις. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ τῆς ἐλάττονος φλεβός, καλουμένης δ' ἀορτῆς, ἔσχισται μέρη, συμπαρακολουθοῦντα τοῖς τῆς μεγάλης· πλὴν ἐλάττους οἱ πόροι καὶ τὰ φλέβια πολλῷ ἐλάττω ταύτης ἐστὶ τῶν τῆς μεγάλης φλεβός.

Τὰ μὲν οὖν ἄνωθεν τῆς καρδίας τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον αἱ φλέβες· τὸ δ' ὑποκάτω τῆς καρδίας μέρος τῆς μεγάλης φλεβὸς τείνει μετέωρον διὰ τοῦ ὑποζώματος, συνέχεται δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀορτὴν καὶ πρὸς τὴν ῥάχιν πόροις ὑμενώδεσι καὶ χαλαροῖς. τείνει δ' ἀπ' αὐτῆς μία μὲν διὰ τοῦ ἥπατος φλέψ, βραχεῖα μὲν πλατεῖα δέ, ἀφ' ἧς πολλαὶ καὶ λεπταὶ εἰς τὸ ἧπαρ ἀποτείνουσαι ἀφανίζονται. δύο δ' ἀπὸ τῆς διὰ τοῦ ἥπατος φλεβὸς ἀποσχίσεις εἰσίν, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ ὑπόζωμα τελευτᾷ καὶ τὰς καλουμένας φρένας, ἡ δὲ πάλιν ἐπανελθοῦσα διὰ τῆς μασχάλης εἰς τὸν βραχίονα τὸν
514^b δεξιὸν συμβάλλει ταῖς ἑτέραις φλεψὶ κατὰ τὴν ἐντὸς καμπήν· διὸ ἀποσχαζόντων τῶν ἰατρῶν ταύτην ἀπολύονταί τινων πόνων περὶ τὸ ἧπαρ. ἐκ δὲ τῶν ἀριστερῶν αὐτῆς μικρὰ μὲν παχεῖα δὲ φλὲψ τείνει εἰς τὸν σπλῆνα, καὶ ἀφανίζεται τὰ ἀπ' αὐτῆς φλέβια εἰς τοῦτον. ἕτερον δὲ μέρος ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν τῆς μεγάλης φλεβὸς ἀποσχισθὲν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα· πλὴν ἐκείνη μὲν

---

19 μέγα οὔτε μικρὸν φλέβιον ἐντελευτᾷ PD^a ‖ 22 ἀποτελευτᾷ A^a pr ‖ 23 τὸν δ' αὐτὸν A^a ‖ τὰ om A^a ‖ 26 ἐλάττω om PD^a tr ‖ ταῦτ' C^{a}PD^a tr ‖ ἐστὶ om Sch ‖ 29 ὑποκάτω] εἰς τὸ κάτω PD^a tr ‖ 32 μὲν μία A^a ‖ 33 πολλαὶ μὲν καὶ λ. tr ‖ 34 παρατείνουσαι C^a ‖ 35 διὰ om A^a ‖ 36 καὶ τὰς κ. φρένας del Di Pk male; nam καὶ apud Ar appositionem adiungere potest ‖ b 1 συμβαίνει, corr συμβάλλει A^a ‖ 2 ἀποσχιζόντων A^a pr C^a, καὶ ἀ. tr, ὑποσχιζόντων A-W ‖ 4 δὲ om C^a ‖ 7 εἰς PD^a.

ἡ διὰ τοῦ ἥπατός ἐστιν, αὕτη δ' ἑτέρα τῆς εἰς τὸν σπλῆνα τεινούσης. ἔτι δ' ἄλλαι ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβὸς ἀποσχίζονται, ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ἐπίπλοον, ἡ δ' ἐπὶ τὸ καλούμενον πάγκρεας. ἀπὸ δὲ ταύτης πολλαὶ φλέβες διὰ τοῦ μεσεντερίου τείνουσιν. πᾶσαι δ' αὗται εἰς μίαν φλέβα μεγάλην τελευτῶσιν, παρὰ πᾶν τὸ ἔντερον καὶ τὴν κοιλίαν μέχρι τοῦ στομάχου τεταμένην. καὶ περὶ ταῦτα τὰ μόρια πολλαὶ ἀπ' αὐτῶν σχίζονται φλέβες. μέχρι μὲν οὖν τῶν νεφρῶν μία οὖσα ἑκατέρα τείνει, καὶ ἡ ἀορτὴ καὶ ἡ μεγάλη φλέψ· ἐνταῦθα δὲ πρός τε τὴν ῥάχιν μᾶλλον προσπεφύκασι καὶ σχίζονται εἰς δύο ὡσπερεὶ λάμβδα ἑκατέρα, καὶ γίγνεται εἰς τοὔπισθεν μᾶλλον ἡ μεγάλη φλὲψ τῆς ἀορτῆς. προσπέφυκε δ' ἡ ἀορτὴ μάλιστα τῇ ῥάχει περὶ τὴν καρδίαν· ἡ δὲ πρόσφυσίς ἐστι φλεβίοις νευρώδεσι καὶ μικροῖς. ἔστι δ' ἡ ἀορτὴ ἀπὸ μὲν τῆς καρδίας ἀγομένη εὖ μάλα κοίλη, προϊοῦσα δ' ἐστὶ στενοτέρα καὶ νευρωδεστέρα. τείνουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἀορτῆς εἰς τὸ μεσεντέριον φλέβες ὥσπερ αἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβός, πλὴν πολλῷ λειπόμεναι τῷ μεγέθει· στεναὶ γάρ εἰσι καὶ ἰνώδεις, λεπτοῖς δὲ καὶ ποικίλοις καὶ ἰνώδεσι τελευτῶσι φλεβίοις. εἰς δὲ τὸ ἧπαρ καὶ τὸν σπλῆνα οὐδεμία τείνει ἀπὸ τῆς ἀορτῆς φλέψ. αἱ δὲ σχίσεις ἑκατέρας τῆς φλεβὸς τείνουσιν εἰς τὸ ἰσχίον ἑκάτερον, καὶ καθάπτουσιν εἰς τὸ ὀστοῦν ἀμφότεραι. φέρουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς νεφροὺς ἀπό τε τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀορτῆς φλέβες· πλὴν οὐκ εἰς τὸ κοῖλον ἀλλ' εἰς τὸ σῶμα καταναλίσκονται τῶν νεφρῶν. ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀορτῆς ἄλλοι δύο πόροι φέρου-

8 ἡ] velim τῆς ‖ 11 πᾶν κρέας, superscripto γρ παγκρέας A^a ‖ 13 παρ' ἅπαν C^a, παράπαν A^a pr ‖ 17 ῥάχιν] ἀρχὴν PD^a. cum A^aC^a facit tr ‖ πεφύκασι C^a ‖ 18 ὥσπερ εἰς C^aD^a ‖ λάμδα A^a, λάβδα P „*in litteram aliquam ab utraque*" tr ‖ ἑκατέρα $A^aC^aD^a$, ἑκάτεραι P ‖ 23 ἐστὶ στενωτέρα Camot, δ' om C^a. ἔτι στενοτέρα A^aC^a, ἐπὶ στενοτερα D^a, ἐπιστενότερα P ‖ 23 καὶ om A^a ‖ 24 αἱ delend videtur ‖ 26 λεπτοῖς δὲ correxi. λ. γὰρ codd, solus Rhen om γὰρ ‖ ποικίλοις] κοίλοις PD^a „*variis*" tr ‖ 27 οὐδὲ μία A^a ‖ 30 φέρουσι κτλ. cf 497^{a}4.

σιν εἰς τὴν κύστιν, ἰσχυροὶ καὶ συνεχεῖς [καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ κοίλου τῶν νεφρῶν, οὐδὲν κοινωνοῦντες τῇ μεγάλῃ φλεβί. ἐκ μέσου δὲ τῶν νεφρῶν ἑκατέρου φλὲψ κοίλη καὶ νευρώδης ἐξήρτηται, τείνουσα παρ' αὐτὴν τὴν ῥάχιν διὰ τῶν στενῶν·
515^a εἶται εἰς ἑκάτερον τὸ ἰσχίον ἀφανίζεται ἑκατέρα πρῶτον, ἔπειτα δῆλαι γίγνονται πάλιν διατεταμέναι πρὸς τὸ ἰσχίον]. καθάπτουσι δὲ πρὸς [τὴν κύστιν καὶ] τὸ αἰδοῖον τὰ πέρατα αὐτῶν ἐν τοῖς ἄρρεσιν, ἐν δὲ τοῖς θήλεσι πρὸς τὰς ὑστέρας. τείνει δ' ἀπὸ μὲν τῆς μεγάλης φλεβὸς οὐδεμία εἰς τὰς ὑστέρας, ἀπὸ δὲ τῆς ἀορτῆς πολλαὶ καὶ πυκναί. τείνουσι δ' ἀπό τε τῆς ἀορτῆς καὶ τῆς μεγάλης φλεβὸς σχιζομένων καὶ ἄλλαι, αἱ μὲν ἐπὶ τοὺς βουβῶνας πρῶτον μεγάλαι καὶ κοῖλαι, ἔπειτα διὰ τῶν σκελῶν τελευτῶσιν εἰς τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους· καὶ πάλιν ἕτεραι διὰ τῶν βουβώνων καὶ τῶν μηρῶν φέρουσιν ἐναλλάξ, ἡ μὲν ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά, ἡ δ' εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκ τῶν δεξιῶν· καὶ συνάπτουσι περὶ τὰς ἰγνύας ταῖς ἑτέραις φλεψίν.

Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἔχουσιν αἱ φλέβες καὶ πόθεν ἤρτηνται τὰς ἀρχάς, φανερὸν ἐκ τούτων. ἔχει δ' ἐν ἅπασι μὲν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις οὕτω τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς μεγίστας φλέβας (τὸ γὰρ ἄλλο πλῆθος τῶν φλεβῶν οὐχ ὡσαύτως ἔχει πᾶσιν· οὐδὲ γὰρ τὰ μέρη τὸν αὐτὸν τρόπον

---

34 verba *καὶ* — 515^a2 *ἰσχίον* del A-W, quod ex libro I 497^a11 repetita sententiarum nexum interrumpant. Addo verba b 32 et 34 inter se repugnare, si *πόρους ἐκ τοῦ κοίλου* arterias interpreteris; sin ureteres, hic solum de arteriis venisque agendum esse memento ‖ 35 *οὐδὲ* A^a pr ‖ 37 *στενῶν* prompsi ex I. libro, *φλεβῶν* codd omnes, *νευρῶν* Bk Pk A-W, *νεφρῶν* Di ‖ **515a** 3 *δὲ πάλιν πρὸς* PD^a ‖ *τὴν κύστιν καὶ* seclusi, ut haec sententia ad verba 514^b34 bene quadret ‖ 4 *ταῖς θηλείαις* A^a ‖ 7 *τε* om A^aC^a ‖ *σχιζομένων* A-W, *ἀποσχιζομένων* Sch e tr „*abscissis*", *ἀπὸ τῶν σχ.* codd ‖ 10 *καὶ εἰς τοὺς* A^aC^a ‖ 11 *ἐναλλὰξ* A^a ‖ *εἰς τὰ δεξιὰ ἐκ τῶν ἀριστερῶν* C^a tr, *ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά* A^a ‖ 12 *ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά* A^a ‖ 15 *ἐν ἅπασι μὲν τοῖς ἐ. ζ. οὕτως τὰ περὶ* A^a; ceteri *οὕτω* (*οὕτως* C^a) post *μὲν* ponunt.

ἔχουσιν, οὐδὲ ταὐτὰ πάντα ἔχουσιν), οὐ μὴν οὐδ' ὁμοίως ἐν ἅπασίν ἐστι φανερόν, ἀλλὰ μάλιστα ἐν τοῖς μάλιστα πολυαίμοις καὶ μεγίστοις. ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς καὶ μὴ πολυαίμοις ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ πιότητα τοῦ σώματος οὐχ ὁμοίως ἔστι καταμαθεῖν· τῶν μὲν γὰρ οἱ πόροι συγκεχυμένοι καθάπερ ὀχετοί τινες ὑπὸ πολλῆς ἰλύος εἰσίν, οἱ δ' ὀλίγας καὶ ταύτας ἶνας ἀντὶ φλεβῶν ἔχουσιν. ἡ δὲ μεγάλη φλὲψ ἐν πᾶσι μάλιστα διάδηλος, καὶ τοῖς μικροῖς.

5 Τὰ δὲ νεῦρα τοῖς ζῴοις ἔχει τόνδε τὸν τρόπον. ἡ μὲν ἀρχὴ καὶ τούτων ἐστὶν ἀπὸ τῆς καρδίας· καὶ γὰρ ἐν αὑτῇ ἡ καρδία ἔχει νεῦρα ἐν τῇ μεγίστῃ κοιλίᾳ, καὶ ἡ καλουμένη ἀορτὴ νευρώδης ἐστὶ φλέψ, τὰ μέντοι τελευταῖα καὶ παντελῶς αὐτῆς· ἄκοιλα γάρ ἐστι, καὶ τάσιν ἔχει τοιαύτην οἵαν περ τὰ νεῦρα, ᾗ τελευτᾷ πρὸς τὰς καμπὰς τῶν ὀστῶν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐκ ἔστι συνεχὴς ἡ τῶν νεύρων φύσις ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, ὥσπερ αἱ φλέβες. αἱ μὲν γὰρ φλέβες, ὥσπερ ἐν τοῖς γραφομένοις κανάβοις, τὸ τοῦ σώματος ἔχουσι σχῆμα παντὸς οὕτως ὥστ' ἐν τοῖς σφόδρα λελεπτυσμένοις πάντα τὸν ὄγκον φαίνεσθαι πλήρη φλεβίων (γίγνεται γὰρ ὁ αὐτὸς τόπος λεπτῶν μὲν ὄντων φλέβια, παχυνθέντων δὲ σάρκες), τὰ δὲ νεῦρα διεσπασμένα περὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὰς τῶν ὀστῶν ἐστὶ κάμψεις. εἰ δ' ἦν συνεχὴς ἡ φύσις αὐτῶν, ἐν τοῖς λελεπτυσμένοις ἂν καταφανὴς ἐγίγνετο ἡ συνέχεια πάντων. μέγιστα δὲ μέρη τῶν νεύρων τό τε περὶ τὸ μόριον τὸ τῆς ἅλσεως κύριον (καλεῖται δὲ τοῦτο ἰγνύα), καὶ ἕτερον νεῦρον διπτυχές, ὁ τένων, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἰσχὺν βοηθητικά, ἐπί-

---

19 *τὰ αὐτὰ* C^a, *ταῦτα* A^a, *πάντα τὰ αὐτὰ* PD^a tr ‖ *οὐ*] *οὐδὲ ταῦτα* A^a, *οὐδὲ* PD^a tr ‖ *οὐδ'* om PD^a ‖ 20 *πᾶσιν* PD^a ‖ 24 *δὲ οἱ* PD^a ‖ 26 *πᾶσι καὶ μαλ. ἐστὶ δ.* D^a ‖ 28 *ἀπὸ*] *ἐκ* PD^a ‖ 29 *ἡ καρδία νεῦρα ἔχει* A^a, *ἔχει νεῦρα ἡ καρδία* PD^a ‖ 30 *μέντοι* Sch, *μὲν* codd. *τὰ μέντοι τ. αὐτῆς καὶ π. νευρώδη* Sch „*ultima quidem ipsius et penitus*" tr ‖ 31 *ἀκοιλία* A^a pr C^a ‖ 32 *ἢ* A^a ‖ 35 *καρόβοις* A^{a}C^a ‖ b 1 *λεπτυνομένοις* A^{a}C^a ‖ 7 „*partes ipsorum vorum*" tr ‖ 8 *νεῦρον*] *νεῦρον ἐστι* A^a, *τὸ νεῦρον* C^a ‖ 9 *ὁ* om PD^a ‖ *ἐπίτομός* A^a rc.

τονός τε καὶ ὠμιαία. τὰ δ' ἀνώνυμα περὶ τὴν τῶν ὀστῶν ἐστὶ κάμψιν· πάντα γὰρ τὰ ὀστᾶ, ὅσα ἁπτόμενα πρὸς ἄλληλα σύγκειται, συνδέδενται νεύροις, καὶ περὶ πάντα ἐστὶ τὰ ὀστᾶ πλῆθος νεύρων. πλὴν ἐν τῇ κεφαλῇ οὐκ ἔστιν οὐδέν, ἀλλ' αἱ ῥαφαὶ αὐτῶν τῶν ὀστῶν συνέχουσιν αὐτήν. ἔστι δ' ἡ τοῦ νεύρου φύσις σχιστὴ κατὰ μῆκος, κατὰ δὲ πλάτος ἄσχιστος καὶ τάσιν ἔχουσα πολλήν. ὑγρότης δὲ περὶ αὐτὰ μυξώδης γίγνεται, λευκὴ καὶ κολλώδης, ᾗ τρέφεται καὶ ἐξ ἧς γιγνόμενα φαίνεται. ἡ μὲν οὖν φλὲψ δύναται πυροῦσθαι, νεῦρον δὲ πᾶν φθείρεται πυρωθέν· κἂν διακοπῇ, οὐ συμφύεται πάλιν. οὐ λαμβάνει δ' οὐδὲ νάρκη, ὅπου μὴ νεῦρόν ἐστι τοῦ σώματος. πλεῖστα δ' ἐστὶ νεῦρα περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ πλευρὰς καὶ ὠμοπλάτας καὶ περὶ τὸν αὐχένα καὶ τοὺς βραχίονας. ἔχει δὲ νεῦρα πάντα ὅσα ἔχει αἷμα· ἀλλ' ἐν οἷς μή εἰσι καμπαὶ ἀλλ' ἄποδα καὶ ἄχειρά ἐστι, λεπτὰ καὶ ἄδηλα· διὸ τῶν ἰχθύων μάλιστά ἐστι δῆλα πρὸς τοῖς πτερυγίοις.

6 *Αἱ* δ' ἶνές εἰσι μεταξὺ νεύρου καὶ φλεβός. ἔνιαι δ' αὐτῶν ἔχουσιν ὑγρότητα τὴν τοῦ ἰχῶρος, καὶ διέχουσιν ἀπό τε τῶν νεύρων πρὸς τὰς φλέβας καὶ ἀπ' ἐκείνων πρὸς τὰ νεῦρα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος ἰνῶν, ὃ γίγνεται μὲν ἐν αἵματι, οὐκ ἐν ἅπαντος δὲ ζῴου αἵματι· ὧν ἐξαιρουμένων ἐκ τοῦ αἵματος οὐ πήγνυται τὸ αἷμα, ἐὰν δὲ μὴ ἐξαιρεθῶσι, πήγνυται. ἐν μὲν οὖν τῷ τῶν πλείστων αἵματι ζῴων ἔνεισιν, ἐν δὲ τῷ τῆς ἐλάφου καὶ προκὸς καὶ βουβαλίδος καὶ ἄλλων τινῶν οὐκ ἔνεισιν ἶνες· διὸ καὶ οὐ πήγνυται
516a αὐτῶν τὸ αἷμα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν ἐλά-

---

10 ὠμιδία Aa pr Ca ‖ 11 ἅπτονται ᾗ πρὸς PDa ‖ 12 συνδέδεται Aa ‖ 13 πλὴν ἐν] ἐν δὲ AaCa tr ‖ 14 αὐτῶν] αὐταὶ Aa ‖ 15 κατὰ τὸ μ. κατὰ δὲ τὸ πλ. AaCa ‖ 17 ταῦτα PDa ‖ 19 πυρροῦσθαι Aa ‖ 21 πλεῖστα δὲ νεῦρα περί τε τοὺς Aa ‖ 22 καὶ πλευρὰ Aa, om PDa ‖ 23 τοὺς] περὶ τοὺς AaCa ‖ 24 ὅσαπερ Ca ‖ 25 ἰχθύων καὶ μάλιστά PDa ‖ 33 ζώων αἵματι Da ‖ 34 et 35 εἰσὶν PDa.

φων παραπλησίως τῷ τῶν δασυπόδων (ἔστι δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἡ πῆξις οὐ στιφρά, καθάπερ ἡ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πλαδῶσα, καθάπερ ἡ τοῦ γάλακτος, ἄν τις εἰς αὐτὸ τὸ πῆγμα μὴ ἐμβάλῃ), τὸ δὲ τῆς βουβαλίδος πήγνυται μᾶλλον· παραπλησίως γὰρ συνίσταται ἢ μικρῷ ἧττον τοῦ τῶν προβάτων.

Περὶ μὲν οὖν φλεβὸς καὶ νεύρου καὶ ἰνὸς τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον. τὰ δ' ὀστᾶ τοῖς ζῴοις ἀφ' ἑνὸς πάντα συν- 7
ηρτημένα ἐστὶ καὶ συνεχῆ ἀλλήλοις ὥσπερ αἱ φλέβες· αὐτὸ δὲ καθ' αὑτὸ οὐδέν ἐστιν ὀστοῦν. ἀρχὴ δ' ἡ ῥάχις ἐστὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἔχουσιν ὀστᾶ. σύγκειται δ' ἡ ῥάχις ἐκ σφονδύλων, τείνει δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι πρὸς τὰ ἰσχία. οἱ μὲν οὖν σφόνδυλοι πάντες τετρημένοι εἰσίν, ἄνω δὲ τὸ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν συνεχές ἐστι τοῖς ἐσχάτοις σφονδύλοις, ὃ καλεῖται κρανίον. τούτου δὲ τὸ πριονωτὸν μέρος ῥαφή. ἔστι δ' οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἔχον τοῦτο τοῖς ζῴοις· τὰ μὲν γὰρ ἔχει μονόστεον τὸ κρανίον, ὥσπερ κύων, τὰ δὲ συγκείμενον, ὥσπερ ἄνθρωπος, καὶ τούτου τὸ μὲν θῆλυ κύκλῳ ἔχει τὴν ῥαφήν, τὸ δ' ἄρρεν τρεῖς ῥαφὰς ἄνωθεν συναπτούσας, τριγωνοειδεῖς· ἤδη δ' ὤφθη καὶ ἀνδρὸς κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφάς. σύγκειται δ' ἡ κεφαλὴ οὐκ ἐκ τεττάρων ὀστῶν, ἀλλ' ἐξ ἕξ· ἔστι δὲ δύο τούτων περὶ τὰ ὦτα, μικρὰ πρὸς τὰ λοιπά. ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς αἱ σιαγόνες τείνουσιν ὀστᾶ. [κινεῖται δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἅπασιν ἡ κάτωθεν σιαγών· ὁ δὲ κροκόδειλος ὁ ποτάμιος μόνος τῶν ζῴων κινεῖ

516a 3 στρυφρὰ C^a, στρυφνὰ A^a ‖ 4 ἡ ante τοῦ om A^{a}C^a, at non tr ‖ 5 μὴ] αἷμα PD^{a}A^a rc ‖ ἐμβάλλῃ PA^a ‖ 7 νεύρων A^{a}C^a ‖ ἰνῶν A^a ‖ 8 συνήρτηται καὶ συνεχῆ ἐστιν PD^a ‖ 11 ὀστοῦν A^a ‖ 14 κεφαλῆς ἐστὶν ὀστοῦν συνεχὲς τοῖς A^a ‖ 15 ῥαφίς PD^a ‖ 17 ὥσπερ εἴρηται ἔχειν ὁ κύων D^a ‖ συγκείμενα A^a ‖ 18 Dubites an verba καὶ — 20 ῥαφάς ab aliena manu ex ζια 491^{b}2 huc accita sint ‖ 22 τούτων om A^a ‖ πρὸς] περὶ P. πρὸς τὰ λοιπὰ ο ὡς πρὸς Sch. μάκρὰ ὡς τὰ λ. C^a. „*et longa vel parva ad r* tr (at Fesul „*alilitera ad reliqua*") ‖ 24 κινεῖται — 26 del A-W ut prave repetita ex ζια 492^{b}23 ‖ 25 ζώων οὐ σ. τὴν κάτωθεν PD^a.

τὴν σιαγόνα τὴν ἄνωθεν.] ἐν δὲ ταῖς σιαγόσιν ἔνεστι τὸ τῶν ὀδόντων γένος, ὀστοῦν τῇ μὲν ἄτρητον τῇ δὲ τρητόν, καὶ ἀδύνατον γλύφεσθαι τῶν ὀστῶν μόνον. ἀπὸ δὲ τῆς ῥάχεως ἥ τε περωνίς ἐστι καὶ αἱ κλεῖδες καὶ αἱ πλευραί. ἔστι δὲ καὶ τὸ στῆθος ἐπὶ πλευραῖς κείμενον· ἀλλ' αὗται μὲν συνάπτουσιν, αἱ δ' ἄλλαι ἀσύναπτοι· οὐδὲν γὰρ ἔχει ζῷον ὀστοῦν περὶ τὴν κοιλίαν. ἔτι δὲ τά τ' ἐν τοῖς ὤμοις ὀστᾶ, καὶ αἱ καλούμεναι ὠμοπλάται, καὶ τὰ τῶν βραχιόνων ἐχόμενα, καὶ ⟨τὰ⟩ τούτων, τὰ ἐν ταῖς χερσίν. ὅσα δ' ἔχει σκέλη πρόσθια, καὶ ἐν τούτοις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. κάτω δ' ᾗ περαίνει, μετὰ τὸ ἰσχίον ἡ κοτυληδών ἐστι καὶ τὰ τῶν σκελῶν ἤδη ὀστᾶ, τά τ' ἐν τοῖς μηροῖς καὶ κνήμαις, οἳ κα-
516^b λοῦνται κωλῆνες, ὧν μέρος τὰ σφυρά [καὶ τούτων τὰ καλούμενα πλῆκτρα ἐν τοῖς ἔχουσι σφυρόν]· καὶ τούτοις συνεχῆ τὰ ἐν τοῖς ποσίν. ὅσα μὲν οὖν τῶν ἐναίμων καὶ πεζῶν ζῳοτόκα ἐστίν, οὐ πολὺ διαφέρει τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν μόνον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ μεγέθεσιν. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἔχει μυελὸν τὰ δ' οὐκ ἔχει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ζῴῳ ὀστῶν. ἔνια δὲ ζῷα οὐδ' ἂν ἔχειν δόξειεν ὅλως μυελὸν ἐν τοῖς ὀστοῖς, οἷον λέων, διὰ τὸ πάμπαν ἔχειν μικρὸν καὶ λεπτὸν καὶ ἐν ὀλίγοις· ἔχει δὲ καὶ ἐν τοῖς μηροῖς καὶ βρα-

---

25 ἔστι A^{a}C^a tr ‖ 28 περωνίς A^{a}C^{a}P rc, qui pr περώνη. περόνη D^a ‖ κλεῖς PD^a ‖ verba ἥ τε περόνη — κλεῖδες delere volunt A-W, quod, quid sit περόνη, ignoretur et κλεῖδες a spina aptae non sint. At Ar, qui de numero costarum valde errabat (cf 493^{b}14) vel iugula a spina ducere potuit, praesertim cum ei (p 516^{a}8; 654^{b}11) spina principium omnium ossium esset. Apud Karschium est περόνη = Zungenbein(?), στῆθος Brustbein. ἢ ἀντὶ περόνης ci Sch, assentiente Pikkolo ‖ 29 os pectorale pariter ac spina costis tangitur, quare καὶ ante τὸ στῆθος male amovere student A-W. „*inter costas*“ tr ‖ 30 οὐδὲ A^a pr ‖ 31 ἔστι A^{a}C^a tr ‖ 32 prius καὶ A-W del, nescio an hic recte ‖ 33 τὰ inserui ‖ τὰ] ὅσα A^a ‖ 36 ὅσοι A^{a}C^a ‖ **b** 1 τὰ σφυρὰ μέρος A^a ‖ καὶ — σφυρόν del A-W ‖ 5 μόνον] μᾶλλον A^{a}C^a tr ‖ μεγέθεσιν A^a tr, μεγέθει ceteri ‖ 7 ἔχειν ἂν C^{a}PD^a ‖ 9 δὲ καὶ A^a, γὰρ καὶ C^a, γὰρ PD^a.

χίοσιν. στερεὰ δὲ πάντων μάλιστα ὁ λέων ἔχει τὰ ὀστᾶ· οὕτω γάρ ἐστι σκληρὰ ὥστε συντριβομένων ὥσπερ ἐκ λίθων ἐκλάμπειν πῦρ. ἔχει δὲ καὶ ὁ δελφὶς ὀστᾶ, ἀλλ' οὐκ ἄκανθαν. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν ἐναίμων τὰ μὲν μικρὸν παραλλάττει, οἷον τὰ τῶν ὀρνίθων, τὰ δὲ τῷ ἀνάλογόν ἐστι ταὐτά, οἷον ἐν τοῖς ἰχθύσι. τούτων γὰρ τὰ μὲν ζῳοτοκοῦντα χονδράκανθά ἐστιν, οἷον τὰ καλούμενα σελάχη, τὰ δ' ᾠοτοκοῦντα ἄκανθαν ἔχει, ἥ ἐστιν ὥσπερ ἐν τοῖς τετράποσιν ἡ ῥάχις. ἴδιον δ' ἐν τοῖς ἰχθύσιν, ὅτι ἐν ἐνίοις εἰσὶ κατὰ τὴν σάρκα κεχωρισμένα ἀκάνθια λεπτά. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ὄφις ἔχει τοῖς ἰχθύσιν· ἀκανθώδης γὰρ ἡ ῥάχις αὐτοῦ ἐστιν. τὰ δὲ τῶν τετραπόδων μὲν ᾠοτοκούντων δὲ τῶν μὲν μειζόνων ὀστωδέστερά ἐστι, τῶν δ' ἐλαττόνων ἀκανθωδέστερα. πάντα δὲ τὰ ζῷα ὅσα ἔναιμά ἐστιν, ἔχει ῥάχιν ἢ ὀστώδη ἢ ἀκανθώδη· τὰ δ' ἄλλα μόρια τῶν ὀστῶν ἐν ἐνίοις μέν ἐστιν, ἐν ἐνίοις δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὡς ὑπάρχει τοῦ ἔχειν τὰ μόρια, οὕτω καὶ τοῦ ἔχειν τὰ ἐν τούτοις ὀστᾶ. ὅσα γὰρ μὴ ἔχει σκέλη καὶ βραχίονας, οὐδὲ κωλῆνας ἔχει, οὐδ' ὅσα ταὐτὰ μὲν ἔχει μόρια, μὴ ὅμοια δέ· καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἢ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέρει ἢ τῷ ἀνάλογον.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον τοῖς ζῴοις· ἔστι δὲ καὶ ὁ χόνδρος τῆς αὐτῆς 8
φύσεως τοῖς ὀστοῖς, ἀλλὰ τῷ μᾶλλον διαφέρει καὶ ἧττον· καὶ ὥσπερ οὐδ' ὀστοῦν οὐδ' ὁ χόνδρος αὐξάνεται, ἂν ἀποκοπῇ. εἰσὶ δ' ἐν μὲν τοῖς χερσαίοις καὶ ζῳοτόκοις τῶν ἐναίμων ἄτρητοι οἱ χόνδροι, καὶ οὐ γίγνεται ἐν αὐτοῖς ὥσπερ ἐν τοῖς ὀστοῖς μυελός· ἐν δὲ τοῖς σελάχεσιν (ταῦτα γάρ ἐστι

---

12 δὲ ante καὶ om PD^a ‖ 15 ταῦτα PD^a ‖ 17 ὥσπερ τοῖς PD^a ‖ 18 ἴδιον δὲ τοῖς ἰ. A^a ‖ ἐν — 20 ἔχει om C^a ‖ 18 ἐν al et 20 ὁ om PD^a ‖ 22 ἀκανθ. ἐστί. πάντα A^a ‖ 23 ἢ pr om C^a ‖ 24 τῶν δ' ἄλλων μορίων τὰ ὀστᾶ transp A-W, non recte; μόριον hic = species, εἶδος est ‖ 24 et 25 ἐν om PD^a, at non tr ‖ 25 -· ἔχειν Sch, τῷ ἔ. Pk. Deinde τὸ ἔχειν Sch Pk ‖ 26 οὕτως 30 τὴν et φύσιν om PD^a, at non tr ‖ 35 ὥσπερ] οἷον 36 σελαχώδεσι A^{a}C^a tr ‖ ταῦτα — χονδράκανθα mira r

517^a χονδράκανθα) ἔνεστιν αὐτῶν ἐν τοῖς πλατέσι τὸ κατὰ τὴν ῥάχιν ἀνάλογον τοῖς ὀστοῖς χονδρῶδες, ἐν ᾧ ὑπάρχει ὑγρότης μυελώδης. τῶν δὲ ζῳοτοκούντων καὶ πεζῶν περί τε τὰ ὦτα χόνδροι εἰσὶ καὶ τοὺς μυκτῆρας καὶ περὶ ἔνια ἀκρωτήρια τῶν ὀστῶν.

9 Ἔτι δ' ἐστὶν ἄλλα γένη μορίων, οὔτε τὴν αὐτὴν ἔχοντα φύσιν τούτοις οὔτε πόρρω τούτων, οἷον ὄνυχές τε καὶ ὁπλαὶ καὶ χηλαὶ καὶ κέρατα — καὶ ἔτι παρὰ ταῦτα ῥύγχος, οἷον ἔχουσιν οἱ ὄρνιθες — ἐν οἷς ὑπάρχει ταῦτα τὰ μόρια τῶν ζῴων. ταῦτα μὲν γὰρ καὶ καμπτὰ καὶ σχιστά, ὀστοῦν δ' οὐδὲν καμπτὸν οὐδὲ σχιστόν, ἀλλὰ θραυστόν. καὶ τὰ χρώματα τῶν κεράτων καὶ ὀνύχων καὶ χηλῆς καὶ ὁπλῆς κατὰ τὴν τοῦ δέρματος καὶ τὴν τῶν τριχῶν ἀκολουθεῖ χρόαν. τῶν τε γὰρ μελανοδερμάτων μέλανα τὰ κέρατα καὶ αἱ χηλαὶ καὶ αἱ ὁπλαί, ὅσα χηλὰς ἔχει, καὶ τῶν λευκῶν λευκά, μεταξὺ δὲ τὰ τῶν ἀνὰ μέσον. ἔχει δὲ καὶ περὶ τοὺς ὄνυχας τὸν αὐτὸν τρόπον. οἱ δ' ὀδόντες κατὰ τὴν τῶν ὀστῶν εἰσι φύσιν. διόπερ τῶν μελάνων ἀνθρώπων, ὥσπερ *Αἰθιόπων* καὶ τῶν τοιούτων, οἱ μὲν ὀδόντες λευκοὶ καὶ τὰ ὀστᾶ, οἱ δ' ὄνυχες μέλανες, ὥσπερ καὶ τὸ πᾶν δέρμα. τῶν δὲ κεράτων τὰ μὲν πλεῖστα κοῖλά ἐστιν ἀπὸ τῆς προσφύσεως περὶ τὸ ἐντὸς ἐκπεφυκὸς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν, ἐπ' ἄκρου

517a 1 *ἔνεστι δ' αὐτῶν* A^aC^a tr ‖ *αὐτῶν ἐν τοῖς πλατέσι*] sic aperte falsum; aut haec verba eicienda sunt aut potius *ἔν τε τοῖς γαλεώδεσι καὶ ἐν τοῖς πλ.* scribendum est. *αὐτῶν ἐν τοῖς πρανέσι* suspicatur Sch, id quod Pk apprime laudat, *πάντων ἐν τοῖς πρανέσι* A-W ‖ 2 *χονδρῶδες*] *τοῖς χονδρώδεσιν* A^aC^a tr ‖ *ᾧ* A-W, *οἷς* codd ‖ 3 *τῶν δὲ ζωοτοκούντων* (*-όκων* A^a) *καὶ τῶν πεζῶν* A^aC^a tr; *τῶν* eiecerunt A-W. *τῶν ζωοτοκούντων δὲ πεζῶν* PD^a ‖ 4 *τῶν μυκτήρων* A^a pr ‖ 8 *παρὰ ταῦτα ἔτι* A^a ‖ 9 *οἱ* om A^aC^a ‖ *ἐν οἷς — τῶν ζῴων* om Gaza, seclud Sylb. *ἐν οἷς μόνοις τῶν ζώων ὑπάρχει τὸ τοιοῦτον μόριον* Pk ‖ 12 *καὶ τῶν ὀνύχων* PD^a ‖ 13 *τὴν* alterum om PD^a ‖ 14 *τε*] *μὲν* PD^a, om C^a ‖ *μελάνων δερμάτων* PD^a ‖ 15 *αἱ* bis om A^aC^a ‖ 15 *ὁπλαὶ καὶ ὅσα* C^a ‖ *ὅσα χηλὰς ἔχει* aut omnino non scribendum fuit aut addendum *καὶ τὰ τοιαῦτα* ‖ 16 *λευκὰ καὶ μεταξὺ* A^aC^a ‖ 20 *περ* om PD^a ‖ 21 *κοῖλόν* P ‖ *ἐστι τὸ ἀπὸ* PD^a ‖ 22 *ἐκ* om A^a.

δ' ἔχει τὸ στερεόν, καί ἐστιν ἁπλᾶ· τὰ δὲ τῶν ἐλάφων μόνα δι' ὅλου στερεὰ καὶ πολυσχιδῆ. καὶ τῶν μὲν ἄλλων τῶν ἐχόντων κέρας οὐδὲν ἀποβάλλει τὰ κέρατα, ἔλαφος δὲ μόνος καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐὰν μὴ ἐκτμηθῇ· περὶ δὲ τῶν ἐκτετμημένων ἐν τοῖς ὕστερον λεχθήσεται. τὰ δὲ κέρατα προσπέφυκε μᾶλλον τῷ δέρματι ἢ τῷ ὀστῷ· διὸ καὶ ἐν Φρυγίᾳ εἰσὶ βόες καὶ ἄλλοθι οἳ κινοῦσι τὰ κέρατα ὥσπερ τὰ ὦτα. τῶν δ' ἐχόντων ὄνυχας (ἔχει δ' ὄνυχας ἅπαντα ὅσαπερ δακτύλους, [δακτύλους δ' ὅσα πόδας], πλὴν ἐλέφας· οὗτος δὲ καὶ δακτύλους ἀσχίστους καὶ ἠρέμα διηρθρωμένους καὶ ὄνυχας ὅλως οὐκ ἔχει) τῶν δ' ἐχόντ ωντὰ μέν ἐστιν εὐθυώνυχα, ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰ δὲ γαμψώνυχα, ὥσπερ καὶ τῶν 517^{b}
πεζῶν λέων καὶ τῶν πτηνῶν ἀετός.

Περὶ δὲ τριχῶν καὶ τῶν ἀνάλογον καὶ δέρματος τόνδ' **10**
ἔχει τὸν τρόπον. τρίχας μὲν ἔχει τῶν ζῴων ὅσα πεζὰ καὶ ζῳοτόκα, φολίδας δ' ὅσα πεζὰ καὶ ᾠοτόκα, λεπίδας δ' ἰχθύες μόνοι, ὅσοι ᾠοτοκοῦσι τὸ ψαθυρὸν ᾠόν· τῶν γὰρ μακρῶν γόγγρος μὲν οὐ τοιοῦτον ἔχει ᾠόν, οὐδ' ἡ μύραινα, ἔγχελυς δ' ὅλως οὐκ ἔχει. τὰ δὲ πάχη τῶν τριχῶν καὶ αἵ λεπτότητες καὶ τὰ μεγέθη διαφέρουσι κατὰ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὦσι τῶν μερῶν, καὶ ὁποῖον ἂν ᾖ τὸ δέρμα· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς παχυτέροις δέρμασι σκληρότεραι αἵ τρίχες καὶ παχύτεραι, πλείους δὲ καὶ μακρότεραι ἐν τοῖς κοιλοτέροις καὶ ὑγροτέροις, ἄνπερ ὁ τόπος ᾖ τοιοῦτος οἷος

---

23 τὰ στερεὰ A^{a} ‖ 24 πολυσχεδῆ A^{a} ‖ 25 οὐδὲ A^{a} pr ‖ μόνον PD^{a} ‖ 26 ἐκτεμνομένων C^{a} ‖ 28 τῷ δέρματι μᾶλλον ἢ τὸ ὀστοῦν PD^{a} ‖ καὶ οἱ ἐν A^{a} ‖ 29 ἄλλοθεν A^{a} pr ‖ κινοῦσαι PD^{a} „qui movent" tr ‖ 30 ὅσαπερ καὶ δακ. A^{a} ‖ 31 verba inclusa del Cs ‖ 33 ὅλως οὐκ] κολοβοὺς nimis subtiliter Pk; potius pro καὶ — καὶ exspectes μὲν — δέ ‖ δ'] δὴ Pk, Schneiderum secutus ‖ b 1 εἰσι PD^{a} ‖ εὐθυόνυχα A^{a}PD^{a} ‖ 2 αἰετός D^{a} ‖ 3 τριχῶν δὲ PD^{a} ‖ καὶ τοῦ δέρματος ἔχει τόνδε A^{a} ‖ 5 ᾠοτόκα] ζωοτόκ[illegible] pr ‖ 6 μόνον A^{a}C^{a} ‖ ψαδυρὸν PD^{a} ‖ 7 μὲν om A^{a}C^{a} ‖ 8 [illegible] PA^{a}C^{a} ‖ 10 ἄν τ' ᾖ C^{a} ‖ 11 δέρμα A^{a} pr ‖ 12 καὶ ante π[illegible] inser PD^{a} ‖ 13 ᾖ τοιοῦτος] οὗτος A^{a}.

ἔχειν τρίχας. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λεπιδωτῶν ἔχει καὶ τῶν φολιδωτῶν. ὅσα μὲν οὖν μαλακὰς ἔχει τὰς τρίχας, εὐβοσίᾳ χρώμενα σκληροτέρας ἴσχει, ὅσα δὲ σκληράς, μαλακωτέρας καὶ ἐλάττους. διαφέρουσι δὲ καὶ κατὰ τοὺς τόπους τοὺς θερμοτέρους καὶ ψυχροτέρους, οἷον αἱ τῶν ἀνθρώπων τρίχες ἐν μὲν τοῖς θερμοῖς σκληραί, ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς μαλακαί. εἰσὶ δ' αἱ μὲν εὐθεῖαι μαλακαί, αἱ δὲ κεκαμμέναι
11 σκληραί. ἡ δὲ φύσις τῆς τριχός ἐστι σχιστή. τῷ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλας. ἔνιαι δὲ τῇ σκληρότητι μεταβαίνουσαι κατὰ μικρὸν οὐκέτι θριξὶν ἐοίκασιν ἀλλ' ἀκάνθαις, οἷον αἱ τῶν ἐχίνων τῶν χερσαίων, παραπλησίως τοῖς ὄνυξιν· καὶ γὰρ τὸ τῶν ὀνύχων γένος ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων οὐδὲν διαφέρει τὴν σκληρότητα τῶν ὀστῶν. δέρμα δὲ πάντων λεπτότατον ἄνθρωπος ἔχει κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους. ἔνεστι δ' ἐν τοῖς δέρμασι πᾶσι γλισχρότης μυξώδης, ἐν μὲν τοῖς ἐλάττων ἐν δὲ τοῖς πλείων, οἷον ἐν τοῖς τῶν βοῶν, ἐξ ἧς ποιοῦσι τὴν κόλλαν· [ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐξ ἰχθύων ποιοῦσι κόλλαν.] ἀναίσθητον δὲ τὸ δέρμα τεμνόμενόν ἐστι καθ' αὑτό· μάλιστα δὲ τοιοῦτον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, διὰ τὸ τὸ μεταξὺ ἀσαρκότατον εἶναι πρὸς τὸ ὀστοῦν.
518^a ὅπου δ' ἂν ᾖ καθ' αὑτὸ δέρμα, ἂν διακοπῇ, οὐ συμφύεται, οἷον γνάθου τὸ λεπτὸν καὶ ἀκροποσθία καὶ βλεφαρίς. τῶν συνεχῶν δ' ἐστὶ τὸ δέρμα ἐν ἅπασι τοῖς ζῴοις, καὶ ταύτῃ διαλείπει ᾗ καὶ οἱ κατὰ φύσιν πόροι ἐξικμάζονται, καὶ κατὰ τὸ στόμα καὶ ὄνυχας. δέρμα μὲν οὖν ἅπαντ' ἔχει τὰ ἐν-

---

15 *τῶν* post *καὶ* om A^a ‖ *εὐδία* A^a pr ‖ 16 *χρωμένας* P, *χρωμένους* D^a, om A^a pr, *χρώμενα* A^a rc ‖ 18 *ψ. καὶ θ.* PD^{a}C^a ‖ 20 *εἰσὶ — μαλακαὶ* om A^a ‖ *δ' αὖ αἱ* PD^a, *αὖ* om tr ‖ *κεκαυμέναι* A^a ‖ 21 *τῶν τριχῶν* D^a tr ‖ 22 *τῇ* om C^a ‖ 25 *ἐν* om PD^a ‖ 26 *διαφέρει διὰ τὴν* PD^{a}A^a rc ‖ 27 *χαλεπώτατον* A^a pr ‖ 30 *ἐνιαχοῦ* — 31 *κόλλαν* om tr; ut interpol delent A-W ‖ 33 *τὸ* alterum om PD^a. *διὰ τὸ τοῦ μ. α.* omisso *εἶναι* Pk ‖ **518a** 2 *ἀκροπισθία* A^a pr C^a ‖ 3 *δ' ἐστὶ*] *δὲ* PD^a „*autem est*“ tr ‖ 4 *καὶ*] *τε* PD^a. Utrumque delendum videtur ‖ *καὶ οἱ κατὰ* A^a ‖ 5 *τὸ* om PD^a. Locus corruptus; exspectes *ἐξικμάζουσιν* („*evaporat*“ tr)

αιμα ζῷα, τρίχας δ᾽ οὐ πάντα, ἀλλ᾽ ὥσπερ διῄρηται πρότερον. μεταβάλλουσι δὲ τὰς χρόας γηρασκόντων καὶ λευκαίνονται ἐν ἀνθρώπῳ· τοῖς δ᾽ ἄλλοις γίγνεται μέν, οὐκ ἐπιδήλως δὲ σφόδρα, πλὴν ἐν ἵππῳ. λευκαίνεται δὲ καὶ ἀπ᾽ ἄκρας ἡ θρίξ. αἱ δὲ πλεῖσται εὐθὺς φύονται λευκαὶ τῶν πολιῶν. ᾗ καὶ δῆλον ὅτι οὐχ αὑότης ἐστὶν ἡ πολιότης, ὥσπερ τινές φασιν· οὐδὲν γὰρ φύεται εὐθὺς αὗον. ἐν δὲ τῷ ἐξανθήματι ὃ καλεῖται λεύκη, πᾶσαι πολιαὶ γίγνονται· ἤδη δέ τισι κάμνουσι μὲν πολιαὶ ἐγένοντο, ὑγιασθεῖσι δὲ ἀπορρυεισῶν μέλαιναι ἀνεφύησαν. [γίγνονταί τε μᾶλλον πολιαὶ σκεπαζομένων τῶν τριχῶν ἢ διαπνεομένων.] πρῶτον δὲ πολιοῦνται οἱ κρόταφοι τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρόσθια πρότερα τῶν ὄπισθεν· τελευταῖον δ᾽ ἡ ἥβη. εἰσὶ δὲ τῶν τριχῶν αἱ μὲν συγγενεῖς, αἱ δ᾽ ὕστερον κατὰ τὰς ἡλικίας γιγνόμεναι ἐν ἀνθρώπῳ μόνῳ τῶν ζῴων, συγγενεῖς μὲν αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς βλεφαρίσι καὶ ταῖς ὀφρύσιν, ὑστερογενεῖς δ᾽ αἱ ἐπὶ τῆς ἥβης πρῶτον, ἔπειτα δ᾽ αἱ ἐπὶ τῆς μασχάλης, τρίται δ᾽ αἱ ἐπὶ τοῦ γενείου· ἴσοι γὰρ οἱ τόποι εἰσὶν ἐν οἷς αἱ τρίχες ἐγγίγνονται αἵ τε συγγενεῖς καὶ αἱ ὑστερογενεῖς. λείπουσι δὲ καὶ ῥέουσι κατὰ τὴν ἡλικίαν αἱ ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ μάλιστα καὶ πρῶται. τούτων δ᾽ αἱ ἔμπροσθεν μόναι· τὰ γὰρ ὄπισθεν οὐδεὶς γίγνεται φαλακρός.

οἷον τὸ στόμα, καὶ κατ᾽ ὄνυχας. Male coniciunt A-W ᾗ τὰ κατὰ φύσιν περιττώματα ἐκχωρίζονται ‖ πάντ᾽ ἔχει P, ἔχει πάντα D^a ‖ 6 εἴρηται $A^a C^a$ tr ‖ 7 χροιὰς γηρασκόντων καὶ λευκότεροι γίνονται ἐν ἀνθρώποις PD^a „*dealbantur in omnibus (corrige „hominibus"). In aliis*" tr ‖ 10 εὐθὺ C^a ‖ 11 ᾗ om A^a ‖ οὐ χαυνότης $A^a C^a$PD^a, οὐχαυνότης m. „*siccitas*" tr ‖ ἡ πολιότης ἐστίν $A^a C^a$ tr ‖ 12 οὐδὲ A^a pr, οὐδ᾽ ἓν C^a ‖ αὖον A^a | 13 λευκή A^a pr C^a ‖ 14 γίγνονται A^a | 15 verba γίγνονται — 16 διαπνεομένων spuria videntur: particula τε (om A^a pr, „*autem*" tr, quod probat Sch) et genetivus participiorum valde offendunt ‖ 18 πρότερον tr, om D^a ‖ ὀπισθίων PD^a | 22 πρῶται A^a ‖ ἔπειτα αἱ PD^a [illegible] 23 ἴσοι A^a ‖ οἱ om PD^a ‖ 24 αἱ τρίχες om $A^a C^a$ tr ‖ αἱ [illegible] 26 καὶ πρ.] αἱ πρ. C^a tr ‖ δ᾽] γὰρ A^a pr ‖ 27 τὸ $A^a C^a$ [illegible] *dum posteriora*" tr.

ἡ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν λειότης φαλακρότης καλεῖται, ἡ δὲ κατὰ τὰς ὀφρῦς ἀναφαλανθίασις· οὐδέτερον δὲ τού[των] συμβαίνει οὐδενὶ πρὶν ἢ ἀφροδισιάζειν ἄρξηται. οὐ γίγ[νε]ται δ' οὔτε παῖς φαλακρὸς οὔτε γυνὴ οὔθ' οἱ ἐκτετμημέν[οι], ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐκτμηθῇ πρὸ ἥβης, οὐ φύονται αἱ ὑστερ[ο]γενεῖς, ἐὰν δ' ὕστερον, αὗται μόναι ἐκρέουσι, πλὴν τῆ[ς] ἥβης. γυνὴ δὲ τὰς ἐπὶ τῷ γενείῳ οὐ φύει τρίχας· πλὴν ἐνίαις γίγνονται ὀλίγαι, ὅταν τὰ καταμήνια στῶσι, καὶ οἷον ἐν Καρίᾳ ταῖς ἱερείαις, ὃ δοκεῖ συμβαίνειν σημεῖον τῶν 518^b μελλόντων. αἱ δ' ἄλλαι γίγνονται μέν, ἐλάττους δέ. γίγνονται δὲ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκ γενετῆς ἐνδεεῖς τῶν ὑστερογενῶν τριχῶν· ⟨ὧν⟩ ἅμα καὶ ἄγονοι, ὅσοιπερ ἂν καὶ ἥβης στερηθῶσιν. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τρίχες αὐξάνονται κατὰ λόγον ἢ πλέον ἢ ἔλαττον, μάλιστα μὲν αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, εἶθ' αἱ ἐν πώγωνι, καὶ εἰ λεπτότριχοι, μάλιστα. δασύνονται δέ τισι καὶ αἱ ὀφρύες γιγνομένοις πρεσβυτέροις, οὕτως ὥστ' ἀποκείρεσθαι, διὰ τὸ ἐπὶ συμφύσει ὀστῶν κεῖσθαι, ἃ γηρασκόντων διιστάμενα διιᾶσι πλείω ὑγρότητα. αἱ δ' ἐν ταῖς βλεφαρίσιν οὐκ αὐξάνονται, ῥέουσι δέ, ὅταν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται, καὶ μᾶλλον τοῖς μᾶλλον ἀφροδισιαστικοῖς. πολιοῦνται δὲ βραδύτατα αὗται. ἐκτιλλόμεναι δ' αἱ τρίχες μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀναφύονται, εἶτα οὐκέτι. ἔχει δὲ πᾶσα θρὶξ ὑγρότητα πρὸς τῇ ῥίζῃ γλίσχραν, καὶ ἕλκει εὐθὺς ἐκτιλθεῖσα τὰ κοῦφα θιγγάνουσα. ὅσα δὲ ποικίλα τῶν ζῴων κατὰ τὰς

---

27 οὖν om A^a ‖ 28 ὀφρὺς C^a, ὀφρύας PD^a ‖ ἀναφαλαντίασις solus A^a rc ‖ 29 οὐδενὶ] οὐδὲν A^a ‖ πρὶν in ras A^a ‖ 30 οὐδὲ οἱ PD^a ‖ supra ἐκτετ. man rec οἱ εὐνοῦχοι A^a ‖ 31 ἂν C^a ‖ 32 ἂν $A^a$$C^a$ ‖ 34 στῇ PD^a ‖ b 3 ὧν inserui. Sic locum corruptum ἅμα („*simul*" tr, ἀλλὰ $A^a$$C^a$) — 4 στερηθῶσιν sanare studui; nam δὲ, quam particulam A-W post ἅμα inserunt, difficultatem non tollit ‖ 4 αὔξονται P, αἴρονται D^a ‖ 5 πλεῖον PD^a ‖ αἱ om C^a, in ras D^a ‖ εἶθ' αἱ ἐν dedi e tr „*deinde qui in barba*". εἶτ' ἐν A-W, Camotium secuti, εἶτα codd ‖ 6 καὶ εἰ λ. Pk καὶ οἱ codd ‖ 7 αἱ om A^a ‖ 8 ὀστέων C^a ‖ 9 διίησι P$D^a$$A^a$ rc ‖ ὑγρότητι A^a pr ‖ 10 αὔξονται PD^a ‖ 13 οὐκέτι] οὐκ ἔχει A^a pr.

τρίχας, τούτοις καὶ ἐν τῷ δέρματι προϋπάρχει ἡ ποικιλία καὶ ἐν τῷ τῆς γλώττης δέρματι. περὶ δὲ τὸ γένειον τοῖς μὲν συμβαίνει τὴν ὑπήνην καὶ τὸ γένειον δασὺ ἔχειν, τοῖς δὲ ταῦτα μὲν λεῖα τὰς σιαγόνας δὲ δασείας· ἧττον δὲ γίγνονται φαλακροὶ οἱ μαδιγένειοι. αὔξονται δ' αἱ τρίχες ἔν τε νόσοις τισίν, οἷον ἐν ταῖς φθίσεσι μᾶλλον, καὶ ἐν γήρᾳ καὶ τεθνεώτων, καὶ σκληρότεραι γίγνονται ἀντὶ μαλακῶν· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα συμβαίνει καὶ περὶ τοὺς ὄνυχας. ῥέουσι δὲ μᾶλλον αἱ τρίχες τοῖς ἀφροδισιαστικοῖς αἱ συγγενεῖς· αἱ δ' ὑστερογενεῖς γίγνονται θᾶττον. οἱ δ' ἰξίαν ἔχοντες ἧττον φαλακροῦνται, κἂν ὄντες φαλακροὶ λάβωσιν, ἔνιοι δασύνονται. οὐκ αὐξάνεται δὲ θρὶξ ἀποτμηθεῖσα, ἀλλὰ κάτωθεν ἀναφυομένη γίγνεται μείζων καὶ αἱ λεπίδες δὲ τοῖς ἰχθύσι σκληρότεραι γίγνονται καὶ παχύτεραι, τοῖς δὲ λεπτυνομένοις καὶ τοῖς γηράσκουσι σκληρότεραι. καὶ τῶν τετραπόδων δὲ γιγνομένων πρεσβυτέρων τῶν μὲν αἱ τρίχες τῶν δὲ τὰ ἔρια βαθύτερα μὲν γίγνεται, ἐλάττω δὲ τῷ πλήθει· καὶ τῶν μὲν αἱ ὁπλαὶ τῶν δ' αἱ χηλαὶ γίγνονται γηρασκόντων μείζους, καὶ τὰ ῥύγχη τῶν ὀρνίθων. αὐξάνονται δὲ καὶ αἱ χηλαί, ὥσπερ καὶ οἱ ὄνυχες. περὶ δὲ τὰ πτερωτὰ τῶν ζῴων, οἷον 12
τοὺς ὄρνιθας, κατὰ μὲν τὰς ἡλικίας οὐδὲν μεταβάλλει, πλὴν 519^{a}
γέρανος· αὕτη δ' οὖσα τεφρὰ μελάντερα γηράσκουσα τὰ πτερὰ ἴσχει· διὰ δὲ τὰ πάθη τὰ γιγνόμενα κατὰ τὰς ὥρας, οἷον ὅταν ψύχη γίγνηται μᾶλλον, ἔνια γίγνεται τῶν μονοχρόων ἐκ μελάνων τε καὶ μελαντέρων λευκά, οἷον κόραξ τε

16 *τρίχας ἐν τούτοις* PD^{a} ‖ *τοῖς δέρμασι* A^{a} ‖ *ἡ* om A^{a} ‖ 18 ante *τὴν* add *καὶ* D^{a} ‖ 20 *οἱ μὴ διγένειοι* PD^{a}A^{a} corr, *ὁμαδεγένειοι* C^{a} ‖ *δὲ τρίχες* A^{a} pr C^{a} ‖ 21 *ἐν*] *ἔν τε* A^{a}C^{a}, om PD^{a} ‖ *φθισικαῖς* PD^{a} tr ‖ „*magis autem et*" tr ‖ 22 *ἀντὶ*] *ἀπὸ* Di, aperte falso, cf 784^{b}25 ‖ 24 *δὲ* om C^{a} ‖ 25 *ὀξεῖαν* PD^{a} ‖ 26 *δασύνωνται* C^{a} ‖ 28 *δὲ* om A^{a}C^{a} ‖ 30 *τοῖς* om PD^{a} ‖ 34 *αὔξονται* PD^{a} ‖ 35 *τὰ πτερὰ τὰ τῶν* A^{a}C^{a} tr ‖ **519a** 1 *τῆς ἡλικίας οὐδὲ* A^{a} pr ‖ 2 *οὖσα τέφρα* A^{a}C^{a}, *ὡς τεθεώρηται* PD^{a}A^{a} rc ‖ 4 Sch, *ἐνίοτε* codd, *ἐνίοτε γίνεταί τινα* Pk ‖ 5 *μελαίνων* A^{a} e C^{a} ‖ *μελανωτέρων* A^{a}C^{a}, *μελαντέρων ἢ λευκοτέρων* D^{a} ‖ λ *καὶ* P „*et alba*" tr.

καὶ στρουθὸς καὶ χελιδόνες· ἐκ δὲ τῶν λευκῶν γενῶν οὐκ ὦπται εἰς μέλαν μεταβάλλον. [καὶ κατὰ τὰς ὥρας δ' οἱ πολλοὶ τῶν ὀρνίθων μεταβάλλουσι τὰς χρόας, ὥστε λαθεῖν ἂν τὸν μὴ συνήθη.] μεταβάλλουσι δέ τινα τῶν ζῴων τὰς χρόας τῶν τριχῶν καὶ κατὰ τὰς τῶν ὑδάτων μεταβολάς· ἔνθα μὲν γὰρ λευκὰ γίγνονται, ἔνθα δὲ μέλανα ταὐτά. [καὶ περὶ τὰς ὀχείας δ' εἰσὶν ὕδατα πολλαχοῦ τοιαῦτα, ἃ πιόντα καὶ ὀχεύσαντα μετὰ τὴν πόσιν τὰ πρόβατα μέλανας γεννῶσι τοὺς ἄρνας, οἷον καὶ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ τῇ ἐπὶ τῆς Θρᾴκης ἐν τῇ Ἀσσυρίτιδι ἐποίει ὁ καλούμενος ποταμὸς Ψυχρός. καὶ ἐν τῇ Ἀντανδρίᾳ δὲ δύο ποταμοί εἰσιν, ὧν ὁ μὲν λευκὰ ὁ δὲ μέλανα ποιεῖ τὰ πρόβατα. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σκάμανδρος ποταμὸς ξανθὰ τὰ πρόβατα ποιεῖν· διὸ καὶ τὸν Ὅμηρόν φασιν ἀντὶ Σκαμάνδρου Ξάνθον προσαγορεύειν αὐτόν.] τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα οὔτ' ἐντὸς ἔχει τρίχας, τῶν τ' ἀκρωτηρίων ἐν τοῖς πρανέσιν ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ὑπτίοις· ὁ δὲ δασύπους μόνος καὶ ἐντὸς ἔχει τῶν γνάθων τρίχας καὶ ὑπὸ τοῖς ποσίν. ἔτι δὲ καὶ ὁ μῦς τὸ κῆτος ὀδόντας μὲν ἐν τῷ

---

7 post *μεταβάλλον* exspectes *οὐδέν* ‖ Correctionem *καὶ κατὰ* — 9 *συνήθη* aut Ar aut alius quis addidit non respiciens superiora. cf *ζγε* 786^a29 ‖ 8 *μεταβάλλουσιν* ante *οἱ* PD^a tr ‖ 9 *τινα*] *ἔνια* PD^a ‖ 10 *καὶ κατὰ* A^a corr, *καὶ* A^a pr, *κατὰ* C^aPD^a ‖ post *μεταβολὰς* addit Pk *περὶ τὰς ὀχείας*, deinde exhibet *μέλανα τὰ τέκνα. Ἔστι γὰρ ὕδατα πολλαχοῦ.* A-W *περὶ τὰς ὀχείας* omnino del ‖ 11 *μέλαινα* A^a ‖ *ταὐτά* = eadem genera, at A-W hoc mutat in *τὰ πρόβατα*, quae vox est nimis angusta ‖ verba *καὶ περὶ τὰς ὀχείας* — 20 *αὐτόν* ab Aristotelis ingenio et elocutione mihi quidem abhorrent ‖ *καὶ*] *δὲ* C^a, *δὲ καὶ* D^a ‖ 12 *δ'* om A^a pr C^aD^a tr ‖ *ὕδατά εἰσι* A^a, *ἐστὶν ὕδατα* PD^a ‖ *πολλαχῇ* A^a ‖ 13 *τὰ πρόβατα*, quod deest in codd, deprompsit Ald e Gaza ‖ 14 *τὰς* A^a pr ‖ *τῇ ἐπὶ* om PD^a; at etiam ϑ 842^a5 legitur *ἐν τῇ Χαλκιδικῇ τῇ ἐπὶ Θρᾴκης πλησίον Ὀλύνθου.* cf 496^b25 *ἡ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδική* ‖ 15 *ἀσυρίτιδι* A^a, *ἀσυρρίτιδι* C^a, *ἀσσηρίτιδι* PD^a ‖ *ψυχρὸς ποταμός* A^a ‖ 16 *ἀτανδρία* A^a, *ἀνταδρία* D^a ‖ Sch mutat *Θρᾴκης ἐποίει ὁ ποταμὸς ψυχρός. καὶ ἐν τῇ Ἀστυρ. καὶ ἐν τῇ Ἀντανδρίᾳ δύο κτλ.* Eum sequitur Pk, post *Ἀστ.* interponens *δὲ* ‖ 19 *τὸν Ὅμηρον* legimus etiam *ζμγ* 673^a15, quare falsum est, quod Sch A-W adnotant ‖ 22 *ὑπὸ τοῖς ποσίν* om PD^a ‖ 23 *μυστοκῆτος* C^a, *μυστόκητος* A^aPD^a.

στόματι οὐκ ἔχει, τρίχας δ' ὁμοίας ὑείαις. αἱ μὲν οὖν τρίχες αὐξάνονται ἀποτμηθεῖσαι κάτωθεν, ἄνωθεν δ' οὔ· τὰ δὲ πτερὰ οὔτ' ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκπίπτει. οὐκ ἀναφύεται δ' ἐκτιλθὲν οὔτε τῶν μελιττῶν τὸ πτερὸν οὔθ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἄσχιστον ἔχει τὸ πτερόν· οὐδὲ τὸ κέντρον, ὅταν ἀποβάλλῃ ἡ μέλιττα, ἀλλ' ἔκτοτε ἀποθνήσκει.

13 Εἰσὶ δὲ καὶ ὑμένες ἐν τοῖς ζῴοις ἅπασι τοῖς ἐναίμοις. ὅμοιος δ' ἐστὶν ὁ ὑμὴν δέρματι πυκνῷ καὶ λεπτῷ, ἔστι δὲ τὸ γένος ἕτερον· οὔτε γάρ ἐστι σχιστὸν οὔτε τατόν. περὶ ἕκαστον δὲ τῶν ὀστῶν καὶ περὶ ἕκαστον τῶν σπλάγχνων ὑμήν ἐστι καὶ ἐν τοῖς μείζοσι καὶ ἐν τοῖς ἐλάττοσι ζῴοις· ἀλλ' ἄδηλοι ἐν τοῖς ἐλάττοσι διὰ τὸ πάμπαν εἶναι λεπτοὶ 519^{b} καὶ μικροί. μέγιστοι δὲ τῶν ὑμένων εἰσὶν οἵ τε περὶ τὸν ἐγκέφαλον δύο, ὧν ὁ περὶ τὸ ὀστοῦν ἰσχυρότερος καὶ παχύτερος τοῦ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειθ' ὁ περὶ τὴν καρδίαν ὑμήν. διακοπεὶς δ' οὐ συμφύεται ψιλὸς ὑμήν, ψιλούμενά τε τὰ ὀστᾶ τῶν ὑμένων σφακελίζει.

14 Ἔστι δὲ καὶ τὸ ἐπίπλοον ὑμήν. ἔχει δ' ἐπίπλοον ἅπαντα τὰ ἔναιμα· ἀλλὰ τοῖς μὲν πῖον τοῖς δ' ἀπίμελόν ἐστιν. ἔχει δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξάρτησιν ἐν τοῖς ζῳοτόκοις καὶ ἀμφώδουσιν ἐκ μέσης τῆς κοιλίας, ᾗ ἐστιν οἷον ῥαφή τις αὐτῆς· καὶ τοῖς μὴ ἀμφώδουσι δ' ἐκ τῆς μεγάλης κοιλίας ὡσαύτως.

15 Ἔστι δὲ καὶ ἡ κύστις ὑμενοειδὴς μέν, ἄλλο δὲ γένος ὑμένος· ἔχει γὰρ τάσιν. ἔχει δὲ κύστιν οὐ πάντα,

---

26 κάτωθεν οὔτε ἄνωθεν PD^{a} ‖ 27 Contra Schneiderum monendum est Guilelmum legisse ut PD^{a}, id quod ex manca cod Fesulani lectione apparet: „*non renascuntur autem evulsa neque apium alia (corrige: ala) quaecunque talia indivisam habent alam*". ‖ 27 οὐδὲ PD^{a} ‖ οὐδ' A^{a} ‖ 28 ἄλλα ἔχει ἄσχιστον τὸ A^{a}C^{a} ‖ 29 ἀποβάλῃ Pk ‖ ἀλλὰ θνήσκει A^{a}C^{a} tr ‖ 31 ὅμοιον D^{a}C^{a}, ὅμοιόν ἐστιν A^{a} pr ‖ 32 τιλτόν PD^{a} „*extensibile*" ‖ 34 ὁ ὑμήν A^{a}C^{a}P ‖ b 1 ἄδηλα C^{a} ‖ 5 ὑμήν om PD^{a} ‖ 7 ...πλουν A^{a}, ἐπίπλους ὁ C^{a}, deinde ἐπίπλουν A^{a}C^{a}, δὲ τὸ ἐ... 8 πάντα PD^{a} ‖ 9 καὶ post δὲ om PD^{a} ‖ 10 ἣ A^{a} ‖ 14 ἔχ...

ἀλλὰ τὰ μὲν ζῳοτόκα πάντα, τῶν δ' ᾠοτόκων ἡ χελώνη μόνον. διακοπεῖσα δ' οὐδ' ἡ κύστις συμφύεται ἀλλ' ἢ παρ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ οὐρητῆρος, εἰ μή τι πάμπαν σπάνιον· γέγονε γάρ τι ἤδη τοιοῦτον. τεθνεώτων μὲν οὖν οὐδὲν διίησιν ὑγρόν, ἐν δὲ τοῖς ζῶσι καὶ ξηρὰς συστάσεις, ἐξ ὧν οἱ λίθοι γίγνονται τοῖς κάμνουσιν. ἐνίοις δ' ἤδη καὶ τοιαῦτα συνέστη ἐν τῇ κύστει ὥστε μηδὲν δοκεῖν διαφέρειν κογχυλίων.

Περὶ μὲν οὖν φλεβὸς καὶ νεύρου καὶ δέρματος, καὶ περὶ ἰνῶν καὶ ὑμένων, ἔτι δὲ καὶ περὶ τριχῶν καὶ ὀνύχων καὶ χηλῆς καὶ ὁπλῆς καὶ κεράτων καὶ ὀδόντων καὶ ῥύγχους καὶ χόνδρου καὶ ὀστῶν καὶ τῶν ἀνάλογον τούτοις τοῦτον ἔχει
16 τὸν τρόπον. σὰρξ δὲ καὶ τὸ παραπλησίαν ἔχον τὴν φύσιν τῇ σαρκὶ ἐν τοῖς ἐναίμοις ἐν πᾶσίν ἐστι μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὀστοῦ καὶ τῶν ἀνάλογον τοῖς ὀστοῖς· ὡς γὰρ ἡ ἄκανθα ἔχει πρὸς τὸ ὀστοῦν, οὕτω καὶ τὸ σαρκῶδες πρὸς τὰς σάρκας ἔχει τῶν ἐχόντων ὀστᾶ καὶ ἄκανθαν. ἔστι δὲ διαιρετὴ ἡ σὰρξ πάντῃ, καὶ οὐχ ὥσπερ τὰ νεῦρα καὶ αἱ φλέβες ἐπὶ μῆκος μόνον. λεπτυνομένων μὲν οὖν τῶν ζῴων ἀφανίζονται, καὶ γίγνονται φλέβια καὶ ἶνες· εὐβοσίᾳ δὲ πλείονι χρωμένων πιμελὴ ἀντὶ σαρκῶν. εἰσὶ δὲ τοῖς μὲν
520^a ἔχουσι τὰς σάρκας πολλὰς αἱ φλέβες ἐλάττους καὶ τὸ αἷμα ἐρυθρότερον καὶ σπλάγχνα καὶ κοιλία μικρά· τοῖς δὲ τὰς φλέβας ἔχουσι μεγάλας καὶ τὸ αἷμα μελάντερον καὶ σπλάγχνα μεγάλα καὶ κοιλία μεγάλη, αἱ δὲ σάρκες ἐλάττους. γίγνον-

---

τάσιν codd Ald „*habet enim tensionem*“ tr (cod Fesul), „*quippe quod tendi ingenue possit*“ Gaza, om Bk ‖ 17 πάνπαν A^a ‖ 18 ἤδη om A^a ‖ 19 δίεισιν A^a, δΐεισι C^a ‖ ξηρὰ σύστασις A^aC^a, ξηραὶ συστάσεις Sch falso; nam supplendum est ἡ κύστις διίησι ‖ 21 μηδὲ A^a pr ‖ 24 καὶ post δὲ om A^aC^a tr ‖ 25 τούτοις om PD^a, τούτοις ἔχει τόνδε τὸν A^a ‖ 27 ἐν ante πᾶσίν om edd praeter A-W; est etiam in tr ‖ τοῦ τε δέρματος A^aC^a ‖ 32 μὲν om A^aC^a ‖ 33 post ἀφανίζονται excidisse videtur αἱ σάρκες ‖ φλεβία A^a, φλέβες C^a ‖ εὐοσία A^a ‖ **520a** 1 τὰς om A^aC^a ‖ 2 καὶ τὰ σπλ. A^a ‖ 4 κοιλίαν μεγάλην A^a.

ται δὲ κατὰ σάρκα πίονα τὰ τὰς κοιλίας ἔχοντα μικράς.

17 πιμελὴ δὲ καὶ στέαρ διαφέρουσιν ἀλλήλων. τὸ μὲν γὰρ στέαρ ἐστὶ θραυστὸν πάντῃ καὶ πήγνυται ψυχόμενον, ἡ δὲ πιμελὴ χυτὸν καὶ ἄπηκτον· καὶ οἱ μὲν ζωμοὶ οἱ τῶν πιόνων οὐ πήγνυνται, οἷον ἵππου καὶ ὑός, οἱ δὲ τῶν στέαρ ἐχόντων πήγνυνται, οἷον προβάτου καὶ αἰγός. διαφέρουσι δὲ καὶ τοῖς τόποις· ἡ μὲν γὰρ πιμελὴ γίγνεται μεταξὺ δέρματος καὶ σαρκός, στέαρ δ' οὐ γίγνεται ἀλλ' ἢ ἐπὶ τέλει τῶν σαρκῶν. γίγνεται δὲ καὶ τὸ ἐπίπλοον τοῖς μὲν πιμελώδεσι πιμελῶδες, τοῖς δὲ στεατώδεσι στεατῶδες. ἔχει δὲ τὰ μὲν ἀμφώδοντα πιμελήν, τὰ δὲ μὴ ἀμφώδοντα στέαρ. τῶν δὲ σπλάγχνων τὸ ἧπαρ ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων γίγνεται πιμελῶδες, οἷον τῶν ἰχθύων ἐν τοῖς σελάχεσιν· ποιοῦσι γὰρ ἔλαιον ἀπ' αὐτῶν, ὃ γίγνεται τηκομένων· αὐτὰ δὲ τὰ σελάχη ἐστὶν ἀπιμελώτατα καὶ κατὰ σάρκα καὶ κατὰ κοιλίαν κεχωρισμένῃ πιμελῇ. ἔστι δὲ καὶ τὸ τῶν ἰχθύων στέαρ πιμελῶδες καὶ οὐ πήγνυται. πάντα δὲ τὰ ζῷα τὰ μὲν κατὰ σάρκα ἐστὶ πίονα τὰ δ' ἀφωρισμένως. ὅσα δὲ μὴ ἔχει κεχωρισμένην τὴν πιότητα, ἧττόν ἐστι πίονα κατὰ κοιλίαν καὶ ἐπίπλοον, οἷον ἔγχελυς· ὀλίγον γὰρ στέαρ ἔχουσι περὶ τὸ ἐπίπλοον. τὰ δὲ πλεῖστα γίγνεται πίονα κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ μάλιστα τὰ μὴ ἐν κινήσει ὄντα τῶν ζῴων. οἱ δ' ἐγκέφαλοι τῶν μὲν πιμελωδῶν λιπαροί, οἷον ὑός, τῶν δὲ στεατωδῶν αὐχμηροί. τῶν δὲ σπλάγχνων περὶ τοὺς νεφροὺς μάλιστα πίονα γίγνεται τὰ ζῷα· ἔστι δ' ἀεὶ ὁ δεξιὸς ἀπιμελώτερος, κἂν σφόδρα πίονες ὦσιν, ἐλλείπει τι ἀεὶ κατὰ τὸ μέσον. περίνεφρα δὲ γίγνεται τὰ στεατώδη μᾶλλον, καὶ

---

5 γίνονται PD^a ‖ καὶ τὰ σαρκία πίονα $A^a C^a$ ‖ τῆς A^a ‖ 9 οἷον — 10 πήγνυνται om C^a ‖ 10 πήγνυται A^a ‖ 12 ἢ om $A^a C^a D^a$ ‖ 13 et 24 et 25 ἐπίπλοιον A^a pr C^a ‖ 16 ἐν om P$D^a C^a$ tr ‖ 19 ἀπιμέλωτα PD^a tr ‖ 20 πιμελή $A^a C^a$ ‖ στέαρ] γένος A^a ‖ 21 πάντα] καὶ πάντα PD^a tr ‖ 23 πιότητα] πιμελήν PD^a ‖ 24 οἷον αἱ ἐγχέλυς C^a ‖ γὰρ om $A^a C^a$ tr ‖ 25 πίονα] πλείονα $A^a C^a$ ‖ 26 δ'] δέ γε A^a ‖ 27 στεατικῶν A^a, σταθητῶν C^a ‖ 31 τὸ om P$D^a C^a$ ‖ στεατώδη μᾶλλον] ὀστεώδη A^a.

μάλιστα τῶν ζῴων πρόβατον· τοῦτο γὰρ ἀποθνήσκει τῶν νεφρῶν πάντῃ καλυφθέντων. γίγνεται δὲ περίνεφρα δι'
520b εὐβοσίαν, οἷον τῆς Σικελίας περὶ Λεοντίνους· διὸ καὶ ἐξελαύνουσιν ὀψὲ τὰ πρόβατα τῆς ἡμέρας, ὅπως ἐλάττω λά-
18 βωσι τὴν τροφήν. πάντων δὲ τῶν ζῴων κοινόν ἐστι τὸ περὶ τὴν κόρην ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ⟨πῖον⟩· ἔχουσι γὰρ τοῦτο τὸ μόριον στεατῶδες πάντα ὅσα ἔχουσι τὸ τοιοῦτον μόριον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ μή εἰσι σκληρόφθαλμα. ἔστι δ' ἀγονώτερα πάντα τὰ πιμελώδη καὶ ἄρρενα καὶ θήλεα. πιαίνεται δὲ πάντα πρεσβύτερα μᾶλλον ἢ νεώτερα ὄντα, μάλιστα δ' ὅταν καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος ἔχῃ τοῦ μεγέθους καὶ εἰς βάθος αὐξάνηται.

19 Περὶ δ' αἵματος ὧδε ἔχει· τοῦτο γὰρ πᾶσιν ἀναγκαιότατον καὶ κοινότατον τοῖς ἐναίμοις καὶ οὐκ ἐπίκτητον, ἀλλ' ὑπάρχει πᾶσι τοῖς μὴ φθειρομένοις. πᾶν δ' αἷμά ἐστιν ἐν ἀγγείῳ, ἐν ταῖς καλουμέναις φλεψίν, ἐν ἄλλῳ δ' οὐδενὶ πλὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μόνον. οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν τὸ αἷμα ἁπτομένων ἐν οὐδενὶ τῶν ζῴων, ὥσπερ οὐδ' ἡ περίττωσις ἡ τῆς κοιλίας· οὐδὲ δὴ ὁ ἐγκέφαλος οὐδ' ὁ μυελὸς οὐκ ἔχει αἴσθησιν ἁπτομένων. ὅπου δ' ἂν τις διέλῃ τὴν σάρκα, γίγνεται αἷμα ἐν ζῶντι, ἂν μὴ διεφθαρμένη ἡ σὰρξ ᾖ. ἔστι δὲ τὴν φύσιν τὸ αἷμα τόν τε χυμὸν ἔχον γλυκύν, ἐάν περ ὑγιὲς ᾖ, καὶ τὸ χρῶμα ἐρυθρόν· τὸ δὲ χεῖρον ἢ φύσει ἢ νόσῳ μελάντερον. καὶ οὔτε λίαν παχὺ οὔτε λίαν λεπτὸν τὸ

---

b 1 *εὐοσίαν* A^a pr ‖ 2 *ὀψέ ποτε τὰ* A^a pr C^a ‖ 3 *τὴν τρ.*] *τῆς τροφῆς* A^aC^a ‖ 4 *πῖον* addidi. A-W mutant antecedens *κοινόν* in *πῖόν*. „*quod prope pupillam oculi est, in omnibus animalibus est multi sebi*“ Scotus ‖ 5 *τὸ τοιοῦτον*] *τοῦτο τὸ* A^aC^a. Cum PD^a consentit tr. In cur poster Sch articulum ante *τοιοῦτον* damnat ‖ 7 *πάντα* om PD^a, at non tr ‖ *θήλεια* A^a ‖ 9 *ὅταν καὶ*] *ὄντα* A^a pr C^a ‖ *ἔχει* PA^aC^a ‖ *αὐξάνεται* C^a, *αὔξεται* A^a ‖ 10 *ἅπασιν* PC^a et post 11 *ἐναίμοις* D^a ‖ 14 *οὐδέν* A^a pr ‖ *τὸ αἷμα αἴσθησιν* C^a ‖ 15 *περίττωσις τῶν ζῴων ἡ* PD^a ‖ 16 *τῆς κοιλίας*] *ἐν τῇ κοιλίᾳ* PD^a ‖ *ὁ* om PD^a ‖ *ὁ* om PD^aC^a, fort utroque loco recte ‖ *οὐκ* om PD^a tr ‖ 17 *τὴν* om A^a ‖ 18 *ἐὰν* PD^a ‖ *ᾖ* post *μὴ* PD^a.

έλτιστον, ἐὰν μὴ χεῖρον ᾖ διὰ φύσιν ἢ διὰ νόσον. καὶ ἐν ἐν τῷ ζῴῳ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἀεί, ἐξιὸν δ' ἔξω πήγνυται άντων πλὴν ἐλάφου καὶ προκὸς καὶ εἴ τι ἄλλο τοιαύτην χει τὴν φύσιν· τὸ δ' ἄλλο αἷμα πήγνυται, ἐὰν μὴ ἐξαιρε-ῶσιν αἱ ἶνες. τάχιστα δὲ πήγνυται τὸ τοῦ ταύρου αἷμα άντων. ἔστι δὲ τῶν ἐναίμων ταῦτα πολυαιμότερα, ἃ καὶ ν αὑτοῖς καὶ ἔξω ζῳοτοκεῖ, τῶν ἐναίμων μὲν ᾠοτοκούντων έ. τὰ δ' εὖ ἔχοντα ἢ φύσει ἢ τῷ ὑγιαίνειν οὔτε πολὺ ίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ πεπωκότα πόμα πρόσφατον, οὔτ' ὀλί-ον, ὥσπερ τὰ πίονα λίαν· τὰ γὰρ πίονα καθαρὸν μὲν ἔχει λίγον δὲ τὸ αἷμα, καὶ γίγνεται πιότερα γιγνόμενα ἀναιμό-ερα· ἄναιμον γὰρ τὸ πῖον. καὶ τὸ μὲν πῖον ἄσηπτον, τὸ 521^a ' αἷμα καὶ τὰ ἔναιμα τάχιστα σήπεται, καὶ τούτων τὰ περὶ ὰ ὀστᾶ. ἔχει δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον νθρωπος, παχύτατον δὲ καὶ μελάντατον τῶν ζῳοτόκων αῦρος καὶ ὄνος. καὶ ἐν τοῖς κάτω δὲ μορίοις ἢ ἐν τοῖς νω παχύτερον τὸ αἷμα γίγνεται καὶ μελάντερον. σφύζει ὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν ἅπασι πάντῃ ἅμα τοῖς ζῴοις, αὶ ἔστι τῶν ὑγρῶν μένον καθ' ἅπαν τε τὸ σῶμα τοῖς ῴοις καὶ ἀεί, ἕως ἂν ζῇ, τὸ αἷμα μόνον. πρῶτον δὲ γί-νεται τὸ αἷμα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῖς ζῴοις, καὶ πρὶν ὅλον ιηρθρῶσθαι τὸ σῶμα. στερισκόμενα δ' αὐτοῦ καὶ ἀφιε-ένου ἔξω πλείονος μὲν ἐκθνήσκουσι, πολλοῦ δ' ἄγαν ἀπο-

22 ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ νόσον ᾖ. καὶ PD^a ‖ 25 τοῖς δ' ἄλ-οις tr ‖ 26 τάχα A^a ‖ 27 τῶν] τῶν μὲν A^{a}C^a, ταῦτα μὲν π. Sch x tr (Lips) ‖ ἃ A^{a}C^a tr, τὰ PD^a ‖ 28 ζῳοτοκεῖ tr Rhen Sch, ροτόκα καὶ codd, sed καὶ om tr, del Bk. Deinceps ἔπειτα δὲ ῶν ἐναίμων τὰ ᾠοτοκοῦντα Sch. Post ζῳοτόκα interpungit et ost ᾠοτοκούντων δὲ addit οἱ ὄρνιθες Pk ‖ 29 φύσεως A^a ‖ ἢ ύσει ἢ τῷ ὑγιαίνειν mira distinctio ‖ **521 a** 1 τὰ μὲν πίονα σηπτον τὸ αἷμα· ἔχει, τὸ PD^a ‖ 7 ἐν ἅπασι PD^a tr ‖ 8 τῶν] δὲ ῶν PD^a ‖ μένον A-W, μὲν C^a, μόνον PD^{a}A^a, om tr ‖ 9 τὸ ἷμα μόνον] „et solus" tr ‖ μόνον] ἔμμονον Pk ‖ 10 ἐν τοῖς ' τῇ καρδίᾳ A^a, sed prius ἐν subscripta linea dele) πρινὴ PD^a ‖ 11 στερισκόμενος C^a „privata" tr, στερισκ D^a edd ‖ 12 μὲν οὐ θνήσκουσι A^{a}C^a.

[illegible] ἤδη [illegible]

[illegible] ὥστε καὶ [illegible]

[illegible] τὸ τῶν [illegible]

[illegible] ἀσθενέστερον [illegible] ταῖς θηλείαις [illegible]

[illegible] καὶ ἐκ [illegible]

[illegible] καὶ ἀλ- [illegible] τῶν [illegible] οὐ

[illegible] codd [illegible] 25 [illegible] | 29 [illegible] | 31 [illegible] A° pr, [illegible] C°, om tr | 32 [illegible] A° | 33 καὶ om A° | 34 πλεῖον PD°, [illegible] | b 1 [illegible] PA° pr C°.

γίγνεται τοῦτο. ἰχὼρ δ' ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, ἢ τῷ μήπω πεπέφθαι ἢ τῷ διωρρῶσθαι.

20 Περὶ δὲ μυελοῦ· καὶ γὰρ τοῦτο ἓν τῶν ὑγρῶν ἐνίοις τῶν ἐναίμων ὑπάρχει ζῴων. πάντα δ' ὅσα φύσει ὑπάρχει ὑγρὰ ἐν τῷ σώματι, ἐν ἀγγείοις ὑπάρχει, ὥσπερ καὶ αἷμα ἐν φλεψὶ καὶ μυελὸς ἐν ὀστοῖς, [τὰ δ' ἐν ὑμενώδεσι, καὶ δέρμασι καὶ κοιλίαις.] γίγνεται δ' ἐν μὲν τοῖς νέοις αἱματώδης πάμπαν ὁ μυελός, πρεσβυτέρων δὲ γενομένων ἐν μὲν τοῖς πιμελώδεσι πιμελώδης, ἐν δὲ τοῖς στεατώδεσι στεατώδης. οὐ πάντα δ' ἔχει τὰ ὀστᾶ μυελόν, ἀλλὰ τὰ κοῖλα, καὶ τούτων ἐνίοις οὐκ ἔνεστιν· τὰ γὰρ τοῦ λέοντος ὀστᾶ τὰ μὲν οὐκ ἔχει πάμπαν, τὰ δ' ἔχει μικρόν, διόπερ ἔνιοι οὔ φασιν ὅλως ἔχειν μυελὸν τοὺς λέοντας, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. καὶ ἐν τοῖς ὑείοις δ' ὀστοῖς ἐλάττων ἐστίν, ἐνίοις δ' αὐτῶν πάμπαν οὐκ ἔνεστιν.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ὑγρὰ σχεδὸν ἀεὶ σύμφυτα τοῖς ζῴοις ἐστίν, ὑστερογενῆ δὲ γάλα τε καὶ γονή. τούτων δὲ τὸ μὲν ἀποκεκριμένον ἅπασιν, ὅταν ἐνῇ, ἐστίν, τὸ γάλα· ἡ δὲ γονὴ οὐ πᾶσιν ἀλλ' ἐνίοις οἱ καλούμενοι θοροὶ οἷον τοῖς ἰχθύσιν. ἔχει δ', ὅσα ἔχει τὸ γάλα, ἐν τοῖς μαστοῖς. μαστοὺς δ' ἔχει ὅσα ζῳοτοκεῖ καὶ ἐν αὑτοῖς καὶ ἔξω, οἷον ὅσα τε τρίχας ἔχει, ὥσπερ ἄνθρωπος καὶ ἵππος, καὶ τὰ κήτη, οἷον δελφὶς καὶ φώκαινα καὶ φάλαινα· καὶ γὰρ ταῦτα μαστοὺς ἔχει καὶ γάλα. ὅσα δ' ἔξω ζῳοτοκεῖ μόνον ἢ ᾠοτοκεῖ, οὐκ

---

3 τοιοῦτον A^aC^a ‖ ἰχὼρ — 4 διωρρῶσθαι in suspic vocant A-W ‖ διορῶσθαι PD^a, διωρίσθαι A^aC^a tr ‖ 7 τὰ — 8 κοιλίαις iure del A-W ‖ 8 δέρματι A^aC^a ‖ κοιλία A^a ‖ 9 γιγνομένων A^a ‖ 12 τούτων ἐν ἐνίοις A^aC^a tr ‖ 13 οὐκ ἔχει, τὰ δὲ πάμπαν μικρόν PD^a ‖ 14 καὶ ante πρ. om D^a ‖ 15 ἐστίν, ἐν ἐνίοις A^aC^a tr ‖ 17 σύμφυλλα ἐστι τοῖς ζώοις A^a pr ‖ 18 τε om A^aC^a ‖ 19 μὲν καὶ ἀποκεκρ. PD^a tr ‖ ἔνεστι PD^a ‖ τὸ om A^a ‖ 20 ἐνίοις οἷον οἱ κ. θ. ἐν ἰχθύσιν PD^a ‖ 24 φώκαινα Karsch, φώκη codd. Cf eandem confusionem $566^{b}9$ ὥσπερ ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ φώκη καὶ τὰ κήτη οἷον δελφὶς καὶ φάλαινα ponere vult J. B. Meyer —' haec verba cum prioribus $489^{b}1$ congruant ‖ φάλλα 25 γάλα] τἆλλα A^a.

ἔχει οὔτε μαστοὺς οὔτε γάλα, οἷον ἰχθὺς καὶ ὄρνις. πᾶν δὲ γάλα ἔχει ἰχῶρα ὑδατώδη, ὃς καλεῖται ὀρρός, καὶ σωματῶδες, ὃ καλεῖται τυρός· ἔχει δὲ πλείω τυρὸν τὸ παχύτερον τῶν γαλάκτων. τὸ μὲν οὖν τῶν μὴ ἀμφωδόντων γάλα πήγνυται (διὸ καὶ τυρεύεται τῶν ἡμέρων), τῶν δ' ἀμφωδόντων οὐ πήγνυται, ὥσπερ οὐδ' ἡ πιμελή, καὶ ἔστι λεπτὸν καὶ γλυκύ. ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν γάλα καμήλου, δεύτερον δ' ἵππου, τρίτον δ' ὄνου· παχύτατον δὲ τὸ βόειον. ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ ψυχροῦ οὐ πήγνυται τὸ γάλα, ἀλλὰ διορροῦται
522ᵃ μᾶλλον· ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς πήγνυται καὶ παχύνεται. οὐ γίγνεται δὲ γάλα, πρὶν ἢ ἔγκυον γένηται, οὐδενὶ τῶν ζῴων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ὅταν δ' ἔγκυον ᾖ, γίγνεται μέν, ἄχρηστον δὲ τὸ πρῶτον καὶ ὕστερον. μὴ ἐγκύοις δ' οὔσαις ὀλίγον μὲν ἀπ' ἐδεσμάτων τινῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βδαλλομέναις ἤδη πρεσβυτέραις προῆλθε, καὶ τοσοῦτον ἤδη τισὶν ὥστ' ἐκτιτθεῦσαι παιδίον. καὶ οἱ περὶ τὴν Οἴτην δέ, ὅσαι ἂν μὴ ὑπομένωσι τὴν ὀχείαν τῶν αἰγῶν, λαμβάνοντες κνίδην τρίβουσι τὰ οὔθατα βίᾳ διὰ τὸ ἀλγεινὸν εἶναι· τὸ μὲν οὖν πρῶτον αἱματῶδες ἀμέλγονται, εἶθ' ὑπόπυον, τὸ δὲ τελευταῖον γάλα ἤδη οὐδὲν ἔλαττον τῶν ὀχευομένων. τῶν δ' ἀρρένων ἔν τε τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ ἐν ἀνθρώπῳ ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεται γάλα, ὅμως δὲ γίγνεται ἔν τισιν, ἐπεὶ καὶ ἐν Λήμνῳ αἲξ ἐκ τῶν μαστῶν, οὓς ἔχει δύο ὁ ἄρρην παρὰ τὸ αἰδοῖον, γάλα ἠμέλγετο τοσοῦτον ὥστε

---

26 ἰχθύες καὶ ὄρνιθες PDᵃ ‖ 27 ὃς mutavi, ὃ codd edd. Solus Schneider dicit: desiderat graecismus ὅς ‖ ὀρρός Aᵃ, ὀρός Cᵃ ‖ 30 ἡμετέρων vel ἡμέρων τούτων Cᵃ ‖ 33 παχύτερον PDᵃ tr ‖ 34 διοροῦται AᵃCᵃ ‖ **522a** 2 ἢ] μὴ AᵃCᵃ ‖ 3 τὸ om Aᵃ ‖ 2 et 3 ἔγγυον Aᵃ pr ‖ 4 τὸ om PDᵃ ‖ καὶ ὕστερον i. e. non solum post primum partum, sed etiam post sequentes. πρῶτον. καὶ ὕστερον μὴ κτλ A-W, male; nam particula δ' sic loco suo removetur. „*et ultimum*" tr ‖ ἐγγύοις Aᵃ ‖ ὀλίγα PDᵃAᵃ. „*paucum*" tr ‖ 7 ἐκτιθεῦσαι Aᵃ ‖ τὸ παιδίον AᵃCᵃ ‖ οἱ om PDᵃ ‖ 12 ἐν οὐδενὶ — πολὺ] ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ PDᵃ tr ‖ 13 ὅμως — τισιν] ἔν τισι δὲ γίγνεται PDᵃ tr ‖ 14 αἰγὶ AᵃCᵃ tr.

γνεσθαι τροφαλίδα, καὶ πάλιν ὀχεύσαντος τῷ ἐκ τούτου νομένῳ συνέβαινε ταὐτόν. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ὡς ση- εῖα ὑπολαμβάνουσιν, ἐπεὶ καὶ τῷ ἐν Λήμνῳ ἀνεῖλεν ὁ εὸς μαντευομένῳ ἐπίκτησιν ἔσεσθαι κτημάτων. ἐν δὲ τοῖς νδράσι μεθ' ἥβην ἐνίοις ἐκθλίβεται ὀλίγον· βδαλλομένοις ὲ καὶ πολὺ ἤδη τισὶ προῆλθεν. ὑπάρχει δ' ἐν τῷ γάλακτι παρότης, ἣ καὶ ἐν τοῖς πεπηγόσι γίγνεται ἐλαιώδης. εἰς ὲ τὸ προβάτειον ἐν Σικελίᾳ, καὶ ὅπου πῖον, αἴγειον μιγνύ- υσιν. πήγνυται δὲ μάλιστα οὐ μόνον τὸ τυρὸν ἔχον πλεῖ- τον, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐχμηρότερον ἔχον. τὰ μὲν οὖν πλέον χει γάλα ἢ ὅσον εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν τέκνων. καὶ χρή- ιμον εἰς τύρευσιν καὶ ἀπόθεσιν. μάλιστα μὲν τὸ προβάτειον αὶ τὸ αἴγειον, ἔπειτα τὸ βόειον· τὸ δ' ἵππειον καὶ ὄνειον ίγνυται εἰς τὸν Φρύγιον τυρόν. ἔστι δὲ τυρὸς πλείων ἐν ῷ βοείῳ ἢ ἐν τῷ αἰγείῳ· γίγνεσθαι γάρ φασιν οἱ νομεῖς ι μὲν ἀμφορέως αἰγείου γάλακτος τροφαλίδας ὀβολιαίας ιᾶς δεούσας εἴκοσιν, ἐκ δὲ βοείου τριάκοντα. τὰ δ' ὅσον οῖς τέκνοις ἱκανόν, πλῆθος δ' οὐδὲν οὔτε χρήσιμον εἰς ύρευσιν, οἷον πάντα τὰ πλείους ἔχοντα μαστοὺς δυοῖν· ὐδενὸς γὰρ τούτων οὔτε πλῆθός ἐστι γάλακτος οὔτε τυ- 522^b
ρεύεται τὸ γάλα. πήγνυσι δὲ τὸ γάλα ὀπός τε συκῆς καὶ υετία. ὁ μὲν οὖν ὀπὸς εἰς ἔριον ἐξοπισθείς, ὅταν ἐκ- λυθῇ πάλιν τὸ ἔριον εἰς γάλα ὀλίγον· τοῦτο γὰρ κεραννύ-

16 τροφαλίδας P$D^a$$A^a$ corr ‖ 18 ὑπολαμβάνει A^a pr ‖ 19 μαν- ευσαμένω et χρημάτων PD^a ‖ 22 ὃ $A^a$$C^a$, om tr ‖ τοῖς πεπη- όσι mutandum videtur in τῷ πεπηγότι ‖ ἐλαιῶδες $A^a$$C^a$ tr ‖ 3 πίον A^a pr, πλεῖον P$D^a$$A^a$ rc „ubi coagulum" (πύον?) tr ‖ 4 δὲ om C^a tr ‖ οὐ μάλιστα τὸ, omisso μόνον, A^a ‖ 25 αὐχμηρό- ητα A^a rc, αὐχμηρότατον P, αὐχμηρότατον πλέον D^a „siccius" ‖ πλεῖον P$A^a$$C^a$ ‖ 26 εἰς τροφὴν PD^a ‖ 27 προβάτειον ἔπειτα ὲ τὸ βόειον $A^a$$C^a$; cum P$D^a$ facit tr ‖ 28 καὶ τὸ ὄνειον D^a ‖ 9 τὸν om A^a pr ‖ ἔνεστι PD^a tr ‖ 31 ἀμφορέος $A^a$$C^a$ ‖ τρυφαλί- ας $A^a$$C^a$ ‖ 32 μιᾶς δὲ οὔσης A^a pr C^a. ὀβελιαίας (ita etiam D^a) ιᾶς δὲ οὔσας P = δεούσας, quod flagitat Krüger gr § 24, 9, -W quoque in appendice restituendum esse putant. δεούσης A^a rc D^a ‖ b 2 τε om PD^a ‖ 3 ἔρια $A^a$$C^a$ ‖ 5 ἐκπήγνυσιν D^a.

μενον πήγνυσιν. ἡ δὲ πυετία γάλα ἐστίν· τῶν γὰρ ἔτι
21 θηλαζόντων γίγνεται ἐν τῇ κοιλίᾳ. ἔστιν οὖν ἡ πυετία γάλα ἔχον ἐν ἑαυτῷ τυρόν· ἐκ δὲ τῆς τοῦ ζῴου θερμότητος πεττομένου τοῦ γάλακτος γίγνεται. ἔχει δὲ πυετίαν τὰ μὲν μηρυκάζοντα πάντα, τῶν δ' ἀμφωδόντων δασύπους. βελτίων δ' ἐστὶν ἡ πυετία ὅσῳ ἂν ᾖ παλαιοτέρα· συμφέρει γὰρ πρὸς τὰς διαρροίας ἡ τοιαύτη μάλιστα καὶ ἡ τοῦ δασύποδος· ἀρίστη δὲ πυετία νεβροῦ. διαφέρει δὲ τῷ πλέον ἱμᾶσθαι γάλα ἢ ἔλαττον τῶν ἐχόντων γάλα ζῴων κατά τε τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων καὶ τὰς τῶν ἐδεσμάτων διαφοράς, οἷον ἐν Φάσει μέν ἐστι βοΐδια μικρὰ ὧν ἕκαστον βδάλλεται γάλα πολύ, αἱ δ' Ἠπειρωτικαὶ βόες αἱ μεγάλαι βδάλλονται ἑκάστη ἀμφορέα καὶ τούτου τὸ ἥμισυ κατὰ τοὺς δύο μαστούς· ὁ δὲ βδάλλων ὀρθὸς ἕστηκεν, μικρὸν ἐπικύπτων, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἂν ἐφικνεῖσθαι καθήμενος. γίγνεται δ' ἔξω ὄνου καὶ τἆλλα μεγάλα ἐν τῇ Ἠπείρῳ τετράποδα, μέγιστοι δ' οἱ βόες καὶ οἱ κύνες. νομῆς δὲ δέονται τὰ μεγάλα πλείονος· ἀλλ' ἔχει πολλὴν ἡ χώρα τοιαύτην εὐβοσίαν, καὶ καθ' ἑκάστην ὥραν ἐπιτηδείους τόπους. μέγιστοι δ' οἵ τε βόες εἰσὶ καὶ τὰ πρόβατα τὰ καλούμενα Πυρρικά, τὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντα ταύτην ἀπὸ Πύρρου τοῦ βασιλέως. τῆς δὲ τροφῆς ἡ μὲν σβέννυσι τὸ γάλα, οἷον ἡ Μηδικὴ πόα, καὶ μάλιστα τοῖς μηρυκάζουσιν·

---

6 *γίγνεται* A-W, *ἐστὶν* codd ‖ *ἔστιν* A-W, *γίνεται* codd ‖ 7 *αὐτῷ πῦρ ὃ ἐκ τῆς* PD^a ‖ 10 *βέλτιον* A^a pr C^a, *βελτίω* A^a rc *ὅσον* PD^a ‖ 12 *ἡ τοῦ* post *πυετία* add PD^a ‖ *νευροῦ* A^a ‖ 13 *τῷ*] *τὸ* PD^a ‖ *πλεῖον* A^{a}C^{a}D^a ‖ *ἱμ. γ. ἢ ἔλ.*] *ἢ ἔλαττον βδάλλεσθαι γάλα* PD^{a}A^{a}rc tr ‖ 14 *τὸ μέγεθος* C^a tr ‖ *καὶ*] *κατὰ* A^a ‖ 15 *βοίδια* D^a ‖ 16 *αἱ μεγάλαι* om A^{a}C^a tr, nescio an recte ‖ 17 *βδάλλεται* PD^a | *τὸ* om A^{a}C^a ‖ 18 *ἕστηκεν ἢ μικρὸν* PD^a tr, quod ferendum est, si mutes *ἐπικύπτει* ‖ 19 *ἐφικέσθαι* PD^a ‖ *καθήμενον* A^a ‖ 20 *δ' ἔξω ὄνου*] *δὲ ζῶα οὗ* PD^a ‖ 21 *κῦνες* A^a, sic semper acc ‖ 22 *ἡ τοιαύτη χώρα εὐοσίαν* A^a ‖ 25 *πυρικὰ* A. Locus *Πυρρικά — βασιλέως* suspectus videtur. Quis rex intellegendus est adeo notus, ut articulo significari potuerit? Cui lectori non illico in mentem venit illius Pyrrhi, qui post Aristotelis aetatem regnavit? Accedit quod 595^{b}18 *Πύρριχαι βόες* citantur.

ποιεῖ δὲ πολὺ ἑτέρα, οἷον κύτισος καὶ ὄροβοι, πλὴν κύτισος μὲν ὁ ἀνθῶν οὐ συμφέρει (πίμπρησι γάρ), οἱ δ' ὄροβοι ταῖς κυούσαις οὐ συμφέρουσι (τίκτουσι γὰρ χαλεπώτερον). ὅλως δὲ τὰ φαγεῖν ⟨πολὺ⟩ δυνάμενα τῶν τετραπόδων, ὥσπερ καὶ πρὸς τὴν κύησιν συμφέρει, καὶ βδάλλεται πολὺ τροφὴν ἔχοντα. ποιεῖ δὲ γάλα καὶ τῶν φυσωδῶν ἔνια προσφερόμενα, οἷον καὶ κυάμων πλῆθος ὄϊ καὶ αἰγὶ καὶ βοῒ καὶ χιμαίρᾳ· ποιεῖ γὰρ καθιέναι τὸ οὖθαρ. σημεῖον δὲ τοῦ γάλα 523^a πλέον ἰμήσεσθαι, ὅταν πρὸ τοῦ τόκου τὸ οὖθαρ βλέπῃ κάτω. γίγνεται δὲ πολὺν χρόνον γάλα πᾶσι τοῖς ἔχουσιν, ἂν ἀνόχευτα διατελῇ καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχωσι, μάλιστα δὲ τῶν τετραπόδων πρόβατον· ἀμέλγεται γὰρ μῆνας ὀκτώ. ὅλως δὲ τὰ μηρυκάζοντα γάλα πολὺ καὶ χρήσιμον εἰς τυρείαν ἀμέλγεται. περὶ δὲ Τορώνην αἱ βόες ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ τόκου διαλείπουσι, τὸν δ' ἄλλον χρόνον πάντα ἔχουσι γάλα. τῶν δὲ γυναικῶν τὸ πελιώτερον γάλα βέλτιον τοῦ λευκοῦ τοῖς τιτθευομένοις· καὶ αἱ μέλαιναι τῶν λευκῶν ὑγιεινότερον ἔχουσιν. τροφιμώτατον μὲν οὖν τὸ πλεῖστον ἔχον τυρόν, ὑγιεινότερον δὲ τοῖς παιδίοις τὸ ἐλάττονα.

22 Σπέρμα δὲ προΐενται πάντα τὰ ἔχοντα αἷμα. τί δὲ συμβάλλεται εἰς τὴν γένεσιν καὶ πῶς, ἐν ἄλλοις λεχθήσεται. πλεῖστον δὲ κατὰ τὸ σῶμα ἄνθρωπος προΐεται. ἔστι δὲ τῶν

---

28 ἕτερα PD^{a}A^a ‖ 29 μὲν om PD^a ‖ 30 καὶ ταῖς PD^a ‖ 31 πολὺ inserui ‖ 32 καὶ τὰ πρὸς A^a ‖ κύστιν A^a, κτῆσιν PD^a „*in utero habere*" tr ‖ πολλὴν A^a ‖ 33 post ἔχοντα inser πολλήν A-W, quod aptum, sed non necessarium est ‖ πολὺ δὲ γάλα ποιεῖ PD^a ‖ καὶ om A^{a}C^a ‖ 34 ὄϊ] οἷον ὄϊ C^a tr et fort A^a pr, ὀλίγον ὄϊ PD^a ‖ **523a** 1 χειμέρα C^a ‖ 2 πλεῖον PA^{a}C^a ‖ ἰμήσεσθαι DiPkA-W, ἰμήσασθαι A^{a}C^a, γενήσεσθαι PD^{a}A^{a}rc ‖ 3 γάλα post ἔχουσιν A^{a}C^a ‖ πᾶσι] παρὰ PC^a ‖ 5 πρόβατα P, τὰ πρόβατα D^a; exspectes προβάτῳ ‖ γὰρ μῆνας] μῆνας καὶ C^a. καὶ γὰρ ἀμέλγεται μῆνας καὶ ὀκτώ tr, ut videtur ‖ ὅμως A^{a}C^a ‖ 7 οἱ A^a ‖ 8 δὲ om A^a ‖ 9 πελιδνότερον PD^{a}A^{a}rc ‖ τιθευομένοις A^a pr C ‖ 11 τροφιμώτερον C^a, τρόφιμον A^a ‖ 12 ἐλάττονα Sylburg, ἔλαττον codd, τὸ ἔχον ἐλάττονα Pk, qui potius τὸ ἐλάττον' ⟨ἔχον⟩ scribere debuit ‖ 13 ἅπαντα τ. ἔ. αἷμα C^a, τὰ ἔ. αἷμα ἅπι A^a ‖ 14 ὅπως PD^a.

μὲν ἐχόντων τρίχας γλίσχρον, τῶν δ' ἄλλων ζῴων οὐκ ἔχει γλισχρότητα. λευκὸν δὲ πάντων· ἀλλ' Ἡρόδοτος διέψευσται γράψας τοὺς Αἰθίοπας προΐεσθαι μέλαιναν τὴν γονήν. τὸ δὲ σπέρμα ἐξέρχεται μὲν λευκὸν καὶ παχύ, ἂν ᾖ ὑγιαῖνον, θύραζε δ' ἐλθὸν λεπτὸν γίγνεται καὶ μέλαν. ἐν δὲ τοῖς πάγοις οὐ πήγνυται, ἀλλὰ γίγνεται πάμπαν λεπτὸν καὶ ὑδατῶδες καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ πάχος· ὑπὸ δὲ τοῦ θερμοῦ πήγνυται καὶ παχύνεται. καὶ ὅταν ἐξίῃ χρονίσαν ἐν τῇ ὑστέρᾳ, παχύτερον ἐξέρχεται, ἐνίοτε δὲ ξηρὸν καὶ συνεστραμμένον. καὶ τὸ μὲν γόνιμον ἐν τῷ ὕδατι χωρεῖ κάτω, τὸ δ' ἄγονον διαχεῖται. ψευδὲς δ' ἐστὶ καὶ ὃ Κτησίας γέγραφε περὶ τῆς γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Δ.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐναίμων ζῴων, ὅσα τε κοινὰ ἔχουσι μέρη καὶ ὅσα ἴδια ἕκαστον γένος, καὶ τῶν ἀνομοιομερῶν καὶ τῶν ὁμοιομερῶν, καὶ ὅσα ἐκτὸς καὶ ὅσα ἐντός, εἴρηται
523^b πρότερον· περὶ δὲ τῶν ἀναίμων νῦν λεκτέον. ἔστι δὲ γένη ταῦτα πλείω, ἓν μὲν τὸ τῶν καλουμένων μαλακίων· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἄναιμα ὄντα ἐκτὸς ἔχει τὸ σαρκῶδες, ἐντὸς δ' εἴ τι ἔχει στερεόν, καθάπερ καὶ τὰ ἔναιμα τῶν ζῴων, οἷον τὸ τῶν σηπιῶν γένος. τὰ δέ, μαλακόστρακα· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσων ἐκτὸς μὲν τὸ στερεόν, ἐντὸς δὲ τὸ μαλακὸν καὶ σαρκῶδες· τὸ δὲ σκληρὸν αὐτῶν ἐστιν οὐ θραυστὸν ἀλλὰ θλα-

---

17 ἀλλ'] exspectes καὶ γάρ. cf ζγβ 736^a10. — Herod. III 101 ‖ 18 τὴν om A^aC^a ‖ 19 ὑγιεινόν PD^a ‖ 20 λεπτὸν] λευκὸν A^a ‖ 24 συνστραμμένον C^a ‖ 26 ὃ] ὃ ὁ A^aC^a, ὅπερ D^a ‖ 30 Δ.] Ἀρ. περὶ ζώων ἱστορίας ε̄' C^a, Ἀρ. τῶν περὶ τὰ ζῶα ἱστορίας βιβλίον τέταρτον A^arc ‖ 33 ἐντὸς καὶ ὅσα ἐκτός PD^a ‖ b 1 ἀναίμων ζώων νυνὶ PD^a ‖ 2 ταῦτα A^aC^a tr. om PD^a ‖ 4 εἴ τι ἔχει] ἔχει τὸ P tr, τὸ D^aA^arc. In adnotatione, at non in textu, A-W perperam scribunt εἴ τι ἔχει τὸ στερεόν ‖ τῶν ζώων om PD^a tr ‖ οἷον καὶ τὸ A^aC^a | 5 τὰ δέ, μαλ.] ἔτι δὲ τὰ μαλ. tr, nescio an recte. ἓν δὲ τὸ τῶν μαλακοστράκων D^aA^arc et omisso τὸ P ‖ 6 μὲν addidi ex PD^a, qui ὅσα τὸ μὲν (μὲν τὸ P) στερεὸν ἐκτὸς ἔχουσι ‖ τὸ om A^a pr C^a.

στόν, οἷόν ἐστι τό τε τῶν καράβων γένος καὶ τὸ τῶν καρκίνων. ἔτι δὲ τὰ ὀστρακόδερμα· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὧν ἐντὸς μὲν τὸ σαρκῶδες, ἐκτὸς δὲ τὸ στερεόν, θραυστὸν ὂν καὶ κατακτόν, ἀλλ' οὐ θλαστόν· τοιοῦτον δὲ τὸ τῶν κοχλιῶν καὶ τὸ τῶν ὀστρέων γένος ἐστίν. τέταρτον δὲ τὸ τῶν ἐντόμων, ὃ πολλὰ καὶ ἀνόμοια περιείληφεν εἴδη ζῴων. ἔστι δ' ἔντομα ὅσα κατὰ τοὔνομά ἐστιν ἐντομὰς ἔχοντα ἢ ἐν τοῖς ὑπτίοις ἢ ἐν τοῖς πρανέσιν ἢ ἐν ἀμφοῖν, καὶ οὔτε ὀστῶδες ἔχει κεχωρισμένον οὔτε σαρκῶδες, ἀλλὰ μέσον ἀμφοῖν· τὸ σῶμα γὰρ ὁμοίως καὶ ἔσω καὶ ἔξω σκληρόν ἐστιν αὐτῶν. ἔστι δ' ἔντομα καὶ ἄπτερα, οἷον ἴουλος καὶ σκολόπενδρα, καὶ πτερωτά, οἷον μέλιττα καὶ μηλολόνθη καὶ σφήξ· καὶ ταὐτὸ δὲ γένος αὐτῶν ἐστι καὶ πτερωτὸν καὶ ἄπτερον, οἷον μύρμηκές εἰσι καὶ πτερωτοὶ καὶ ἄπτεροι, καὶ αἱ καλούμεναι πυγολαμπίδες. τῶν μὲν οὖν μαλακίων καλουμένων τὰ μὲν ἔξω μόρια τάδ' ἐστίν, ἓν μὲν οἱ ὀνομαζόμενοι πόδες, δεύτερον δὲ τούτων ἐχομένη ἡ κεφαλή, τρίτον δὲ τὸ κύτος, ὃ περιέχει τἀντός, καὶ καλοῦσιν αὐτὸ κεφαλήν τινες, οὐκ ὀρθῶς καλοῦντες· ἔτι δὲ πτερύγια κύκλῳ περὶ τὸ κύτος. συμβαίνει δ' ἐν πᾶσι τοῖς μαλακίοις μεταξὺ τῶν ποδῶν καὶ τῆς γαστρὸς εἶναι τὴν κεφαλήν. πόδας μὲν οὖν ὀκτὼ πάντ' ἔχει, καὶ τούτους δικοτύλους πάντα, πλὴν ἑνὸς γένους πολυπόδων. ἰδίᾳ δ' ἔχουσιν αἵ τε σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες καὶ οἱ τεῦθοι δύο προβοσκίδας μακράς, ἐπ' ἄκρων τραχύτητα

8 τε om A^a ‖ 9 ἓν δὲ τῶν ὀστρακοδέρμων PD^a, ἓν δὲ τὸ τῶν ὀστρ. γρ A^a „*unum autem ostracoderma*" tr ‖ 10 post σαρκῶδες add ἐστιν PD^a tr ‖ 11 τὸ] καὶ τὸ A^a, τό τε PD^a ‖ κόχλων PD^a ‖ κοχλιῶν („*conchiliorum*") γένος καὶ τὸ τῶν ὀ. ἐ. A^a tr ‖ 16 post ἔχει habet ἐγ PD^a, ἓν Bk ‖ 19 μηλολόνθα A^a pr, μηλλολόνθ C^a ‖ καὶ post σφὴξ et 20 αὐτῶν om PD^a ‖ 22 πυγ.] πτερόποδες PD^a et fort tr ‖ 23 ταῦτα PD^a ‖ 24 ἡ om A^{a}C^a ‖ 25 τἀντὸς] τὰ ἐντὸς A^a, πᾶν τὸ σῶμα PD^a tr ‖ 26 ἔστι PD^a. exspectes ἔτι δὲ τὰ πτ. ‖ 29 πάντα] πάντας A^a, ἅπαντα D^a, om P ‖ 30 ἴδια D^a ‖ ἥ τε σηπία PD^a tr ‖ super τευθίδες A^a rc δοκεῖ εἶναι τὰ καλαμάρια ‖ 31 τευθοὶ PD^a. Recte interpunxit Sch, Camum secutus, qui καὶ ante ἐπ' inserit. μακρὰς ἐπ' ἄκρων, τρ. pessime Sylb Sc Bk. Ceterum exspectes ἐπ' ἄκρῳ ut 499^{a}26, 564^{b}30.

ἐχούσας δικότυλον, αἷς προσάγονταί τε καὶ λαμβάνουσιν εἰς τὸ στόμα τὴν τροφήν, καὶ ὅταν χειμὼν ᾖ, βαλλόμεναι πρός 524^a τινα πέτραν ὥσπερ ἀγκύρας ἀποσαλεύουσιν. τοῖς δ' ὥσπερ πτερυγίοις, οἷς ἔχουσι περὶ τὸ κύτος, νέουσιν. ἐπὶ δὲ τῶν ποδῶν αἱ κοτυληδόνες ἅπασίν εἰσιν. ὁ μὲν οὖν πολύπους καὶ ὡς ποσὶ καὶ ὡς χερσὶ χρῆται ταῖς πλεκτάναις. προσάγεται δὲ ταῖς δυσὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ στόματος· τῇ δ' ἐσχάτῃ τῶν πλεκτανῶν, ἥ ἐστιν ὀξυτάτη τε καὶ μόνη παράλευκος αὐτῶν καὶ ἐξ ἄκρου δικρόα (ἔστι δὲ ⟨τοι⟩αύτη ἐπὶ τῇ ῥάχει· καλεῖται δὲ ῥάχις τὸ λεῖον, οὗ πρόσω αἱ κοτυληδόνες εἰσίν), ταύτῃ δὴ τῇ πλεκτάνῃ χρῆται ἐν ταῖς ὀχείαις. πρὸ τοῦ κύτους δ' ὑπὲρ τῶν πλεκτανῶν ἔχουσι κοῖλον αὐλόν, ᾧ τὴν θάλατταν ἀφιᾶσι δεξάμενοι τῷ κύτει, ὅταν τι τῷ στόματι λαμβάνωσιν. μεταβάλλει δὲ τοῦτον ὁτὲ μὲν εἰς τὰ δεξιὰ ὁτὲ δ' εἰς τὰ ἀριστερά· ἀφίησι δὲ καὶ τὸν θολὸν ταύτῃ. νεῖ δὲ πλάγιος ἐπὶ τὴν καλουμένην κεφαλήν, ἐκτείνων τοὺς πόδας· οὕτω δὲ νέοντι συμβαίνει προορᾶν μὲν εἰς τὸ πρόσθεν (ἐπάνω γάρ εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί), τὸ δὲ στόμα ἔχειν ὄπισθεν. τὴν δὲ κεφαλήν, ἕως ἂν ζῇ, σκληρὰν ἔχει ⟨καὶ⟩ καθάπερ ἐμπεφυσημένην. ἅπτεται δὲ καὶ κατέχει ταῖς πλεκτάναις ὑπτίαις, καὶ ὁ μεταξὺ τῶν ποδῶν ὑμὴν διατέταται πᾶς· ἐὰν δ' εἰς τὴν ἄμμον ἐμπέσῃ, οὐκέτι δύναται κατέχειν. ἔχουσι

---

33 βαλλόμενα A^a ‖ ἄγκυραν PD^a tr ‖ **524 a** 1 δὲ πτερυγίοις ἃ PD^a tr ‖ 2 παρὰ PC^a ‖ 4 προσάγει PD^a. Sine obiecto etiam 529^{b}31 ‖ δὲ] μὲν οὖν PD^a „*autem*" tr ‖ 5 τῇ δ' ἐσχάτῃ — 9 ὀχείαις locus clarissimus, sed non satis perspicuus. Mihi quidem ἔσχατος est infimus. Sic hoc brachium duobus summis (ταῖς ὑπὲρ τοῦ στόματος) oppositum est. ῥάχις est superior brachii pars ‖ 6 περίλευκος A^a ‖ 7 τοιαύτη scilicet δικρόα; τοιαύτη conieci, αὕτη codd. A-W malunt ἔσχισται δ' αὕτη ‖ 9 δὲ P tr, om A^aC^a ‖ 11 δεξάμενα A^a ‖ 12 λάβωσι A^a ‖ τοῦτο PD^a, quod male praeferunt A-W, nam de fistula agitur. „*hunc*" tr ‖ ὅτε A^a ‖ 13 εὐώνυμα PD^a ‖ ἀφιᾶσι PD^a tr ‖ δ' ἕκαστον θορὸν A^aC^a „*totum singula*" tr ‖ ταύτῃ = hac via, scilicet fistula ‖ 14 πλαγίως C^a tr, πελαγίως A^a ‖ ἐκτεῖνον A^aC^a ‖ 15 μὲν] μὴ A^a pr ‖ ἔμπροσθεν A^a ‖ 16 ἔχειν bene Pk e Scal. ἔχει codd ‖ 17 καὶ add Sch II 507 ‖ 20 πέσῃ PD^a tr.

δὲ διαφορὰν οἵ τε πολύποδες καὶ τὰ εἰρημένα τῶν μαλακίων· τῶν μὲν γὰρ πολυπόδων τὸ μὲν κύτος μικρόν, οἱ δὲ πόδες μακροί εἰσι, τῶν δὲ τὸ μὲν κύτος μέγα, οἱ δὲ πόδες βραχεῖς, ὥστε μὴ πορεύεσθαι ἐπ᾽ αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ πρὸς αὑτά, τὰ μὲν μακρότερά ἐστιν οἷον ἡ τευθίς, ἡ δὲ σηπία πλατύτερον. τῶν δὲ τευθίδων οἱ τεῦθοι καλούμενοι ἐπὶ πολὺ μείζους· γίγνονται γὰρ καὶ πέντε πήχεων τὸ μέγεθος. γίγνονται δὲ καὶ σηπίαι ἔνιαι διπήχεις, καὶ πολυπόδων πλεκτάναι τηλικαῦται καὶ μείζους ἔτι τὸ μέγεθος. ἔστι δὲ τὸ γένος ὀλίγον τῶν τεύθων. διαφέρει δὲ τὸ σχῆμα τῶν τευθίδων ὁ τεῦθος· πλατύτερον γάρ ἐστι τὸ ὀξὺ τῶν τεύθων, ἔτι δὲ τὸ κύκλῳ πτερύγιον περὶ ἅπαν ἐστὶ τὸ κύτος· τῇ δὲ τευθίδι ἐλλείπει. ἔστι δὲ πελάγιον, ὥσπερ καὶ ἡ τευθίς. μετὰ δὲ τοὺς πόδας ἡ κεφαλή ἐστιν ἁπάντων ἐν μέσῳ τῶν ποδῶν, τῶν καλουμένων πλεκτανῶν. ταύτης δὲ 524^b
τὸ μέν ἐστι στόμα, ἐν ᾧ ἔνεισι δύο ὀδόντες· ὑπὲρ δὲ τούτων ὀφθαλμοὶ μεγάλοι δύο, ὧν τὸ μεταξὺ μικρὸς χόνδρος ἔχων ἐγκέφαλον μικρόν. ἐν δὲ τῷ στόματί ἐστι μικρὸν σαρκῶδες· γλῶτταν δ᾽ οὐκ ἔχει αὐτῶν οὐδέν, ἀλλὰ τούτῳ χρῆται ἀντὶ γλώττης. μετὰ δὲ τοῦτο ἔξωθεν μὲν ἔστιν ἰδεῖν τὸ φαινόμενον κύτος. ἔστι δ᾽ αὐτοῦ ἡ σὰρξ σχιστή, οὐκ εἰς εὐθὺ μέντοι ἀλλὰ κύκλῳ· δέρμα δ᾽ ἔχουσι πάντα τὰ μαλάκια περὶ ταύτην. μετὰ δὲ τὸ στόμα ἔχουσιν οἰσοφάγον μακρὸν καὶ στενόν, ἐχόμενον δὲ τούτου πρόλοβον μέγαν καὶ περιφερῆ ὀρνιθώδη. τούτου δ᾽ ἔχεται ἡ κοιλία οἷον ἠνυ-

---

21 *διαφορὰς* A^a ‖ 24 *ἐν αὐτοῖς τούτοις. αὐτῶν* A^aC^a ‖ 25 *τὰ μ. μακρότερά* conieci, *τὸ μ. μακρότερόν* (*μακρότατόν* C^a) codd. *μακρότερον γάρ ἐστιν* exspectabat iam Sch ‖ *οἷον* om $A^aC^aD^a$ ‖ *τεφθίς* A^a ‖ 26 *τευθοὶ* et pariter infra D^a ‖ *ἔτι πολὺ* C^a, *πολλῷ* A^a ‖ 27 *γίγνεται* A^a ‖ 30 *τὸ* om D^a, *τι γένος* Conr Gesner ‖ *τευθῶν* A^a ‖ *διαφέρουσι δὲ τῷ σχήματι τῶν τ. οἱ τεῦθοι* P$D^a$$A^a$rc ‖ 31 *τευθίδων* D^a ‖ 33 *ἐλλείπει*] *ἔλασσον* PD^a „*deficit*" tr ‖ *πλάγιον* A^aC^a tr ‖ *καὶ* om PD^a ‖ 34 *ἐστιν* om A^a ‖ **b** 2 *τὸ μὲν*] *τὸ μέσον* male A-W; nam *ἔστι* hoc loco = proprium est ‖ *εἰσὶ* PD^a tr ‖ 4 *ἐστὶ σαρκῶδες μικρόν* A^a ‖ 6 *ἔστιν* om PD^a tr ‖ 11 *παρ*[illegible] *ὀρνιθι* PD^a; *cum* A^aC^a congruit tr.

στρον· τὸ δὲ σχῆμα ὅμοιον τῇ ἐν τοῖς κήρυξιν ἑλίκῃ. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω πάλιν φέρει πρὸς τὸ στόμα ἔντερον λεπτόν· παχύτερον δ' ἐστὶ τοῦ στομάχου τὸ ἔντερον. σπλάγχνον δ' οὐδὲν ἔχει τῶν μαλακίων, ἀλλ' ἣν καλοῦσι μύτιν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ θολόν. τοῦτον δὲ πλεῖστον αὐτῶν [καὶ μέγιστον] ἡ σηπία ἔχει· ἀφίησι μὲν οὖν ἅπαντα, ὅταν φοβηθῇ, μάλιστα δ' ἡ σηπία. ἡ μὲν οὖν μύτις κεῖται ὑπὸ τὸ στόμα, καὶ διὰ ταύτης τείνει ὁ στόμαχος· ᾗ δὲ τὸ ἔντερον ἀνατείνει, κάτωθεν ὁ θολός, καὶ τῷ αὐτῷ ὑμένι περιεχόμενον ἔχει τὸν θολὸν τῷ ἐντέρῳ, καὶ ἀφίησι κατὰ ταὐτὸν τόν τε θολὸν καὶ τὸ περίττωμα· ἔχουσι δὲ καὶ τριχώδη ἄττα ἐν τῷ σώματι. τῇ μὲν οὖν σηπίᾳ καὶ τῇ τευθίδι καὶ τῷ τεύθῳ ἐντός ἐστι τὰ στερεὰ ἐν τῷ πρανεῖ τοῦ σώματος, ἃ καλοῦσι τὸ μὲν σήπιον τὸ δὲ ξίφος. διαφέρει δέ· τὸ μὲν γὰρ σήπιον ἰσχυρὸν καὶ πλατύ ἐστι, μεταξὺ ἀκάνθης καὶ ὀστοῦ, ἔχον ἐν αὐτῷ ψαθυρότητα σομφήν, τὸ δὲ τῶν τευθίδων λεπτὸν καὶ χονδρωδέστερον. τῷ δὲ σχήματι διαφέρουσιν ἀλλήλων ὥσπερ καὶ τὰ κύτη. οἱ δὲ πολύποδες οὐκ ἔχουσιν εἴσω στερεὸν τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν χονδρῶδες, ὃ γίγνεται, ἐάν τις αὐτῶν παλαιωθῇ, σκληρόν. τὰ δὲ θήλεα τῶν ἀρρένων διαφέρουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἄρρενες ἔχουσι πόρον ὑπὸ τὸν στόμαχον, ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τείνοντα πρὸς τὸ κάτω τοῦ κύτους· ἔστι δὲ πρὸς ὃ τείνει, ὅμοιον μαστῷ· ἐν δὲ

12 *ὁμοίᾳ* PD^{a} ‖ *ἕλικι* A^{a}C^{a} ‖ 14 *πλατύτερον* Scal Pk ‖ 15 *μύστιν* et 18 *μύστις* A^{a}C^{a} tr ‖ 16 et 21 *θόλον* D^{a}, *θορόν* A^{a}C^{a} *„tholum vel thorum („thorum. thorum“ Fesul) suum (sucum?) nigrum“* tr ‖ 16 *τοῦτο* P ‖ *δ' ἐπὶ πλεῖστον* PD^{a} tr. *πλεῖστον πάντων καὶ τῶν μεγίστων* Pk, ut verba *καὶ μέγιστον* tollat, quae Gaza om, Scal et Sch damnant ‖ 18 *δι' αὐτῆς* PD^{a} tr ‖ 19 *δὲ εἰς τὸ* PD^{a} ‖ *ἀνατείνει κάτωθεν, ὁ θολός, καὶ* interpung A-W ‖ 20 *θορός* A^{a}C^{a} tr, *θόλος* D^{a} ‖ *καὶ* om PD^{a} ‖ *θολὸν* Sch, *θορὸν* A^{a}C^{a} tr, *πόρον* PD^{a} ‖ 21 *τὰ αὐτὰ* PD^{a} ‖ 22 *ἐν σώματι* A^{a} ‖ 24 *σηπίειον* C^{a}D^{a}, *σηπύειον* A^{a} pr utroque loco ‖ 25 *διαφέρει γὰρ ὅτι τὸ μὲν σ.* PD^{a} *„differt autem quia“* tr ‖ 29 *ἔσω* PD^{a} ‖ 30 *τοιοῦτον* om PD^{a} ‖ *τὴν κεφαλὴν*] *τὸν ἐγκέφαλον* coni male Karsch, cf 678^{b}7 ‖ 33 *τὸ*] *τὰ* PD^{a} tr ‖ 34 *πρὸς* om A^{a}C^{a} ‖ *μαστοῦ* C^{a}.

ταῖς θηλείαις δύο τε ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἄνω. ἀμφοτέροις δ' 525^a
ὑπὸ ταῦτα ἐρυθρὰ ἄττα σωμάτια πρόσεστιν. τὸ δ' ᾠὸν ὁ μὲν πολύπους ἓν καὶ ἀνώμαλον ἔξωθεν καὶ μέγα ἴσχει· ἔσω δὲ τὸ ὑγρόν, ὁμόχρουν ἅπαν καὶ λεῖον, χρῶμα δὲ λευκόν· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ ᾠοῦ τοσοῦτον ὥστε πληροῦν ἀγγεῖον μεῖζον τῆς τοῦ πολύποδος κεφαλῆς. ἡ δὲ σηπία δύο τε τὰ κύτη καὶ πολλὰ ᾠὰ ἐν τούτοις, χαλάζαις ὅμοια λευκαῖς. ἕκαστα δὲ τούτων ὡς κεῖται τῶν μορίων, θεωρείσθω ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς διαγραφῆς. πάντα δὲ τὰ ἄρρενα ταῦτα τῶν θηλειῶν διαφέρει, καὶ μάλιστα ἡ σηπία· τά τε γὰρ πρανῆ τοῦ κύτους, ὄντα μελάντερα τῶν ὑπτίων, τραχύτερά τ' ἔχει ὁ ἄρρην τῆς θηλείας καὶ διαποίκιλα ῥάβδοις καὶ τὸ ὀρροπύγιον ὀξύτερον. ἔστι δὲ γένη πλείω πολυπόδων, ἓν μὲν τὸ μάλιστ' ἐπιπολάζον καὶ μέγιστον αὐτῶν (εἰσὶ δὲ πολὺ μείζους οἱ πρόσγειοι τῶν πελαγίων), ἔτι δ' ἄλλοι μικροί, ποικίλοι, οἳ οὐκ ἐσθίονται. ἄλλα τε δύο, ἥ τε καλουμένη ἐλεδώνη, μήκει τε διαφέρουσα τῷ τῶν ποδῶν καὶ τῷ μονοκότυλον εἶναι μόνον τῶν μαλακίων (τὰ γὰρ ἄλλα πάντα δικότυλά ἐστι), καὶ ἣν καλοῦσιν οἱ μὲν βολίταιναν οἱ δ' ὄζολιν. ἔτι δ' ἄλλοι δύο ἐν ὀστρείοις, ὅ τε καλούμενος ὑπό τινων ναυτίλος [καὶ ποντίλος ὑπ' ἐνίων· ἔστι δ' οἷον πο-

---

525a 1 *ἐν δὲ ταῖς*] *ταῖς δὲ* PD^a ‖ *τε* om A^a ‖ *ἀμφ.*] *καὶ ἀμφ.* C^a ‖ 2 *ἄττα*] *δὲ τὰ* C^a et fort A^a pr „*quaedam*“ tr ‖ 3 *ἔξω δὲ καὶ* PD^a ‖ *ἔχει* D^a ‖ 4 *ὁμόχροον* A^a, *ὁμίχροον* C^a ‖ *δὲ* om PD^a ‖ 6 *πολύπου* PD^a ‖ *σηπυία* A^a ‖ 8 *ἕκαστον* C^a ‖ 9 *ταῦτα*] *ταύτῃ* male Sylb Pk. Potius *καὶ τῇδε* ‖ 11 *ὄντα*] *πάντα* PD^a tr ‖ 13 *οὐροπύγιον* A^a ‖ *πλείω τῶν πολ.* PD^a ‖ 16 *ἄλλοι* P, *ἄλλο* C^a ‖ *τε δύο*] *δὲ* PD^a tr. Non omittendum est quod A-W coniciunt *ἄλλο δὲ ἡ καλουμένη ἐλεδώνη . . . ἣν καὶ καλοῦσιν κτλ.* Sic etiam trium deinceps particularum *τε* insolentia tollitur ‖ 17 *ἐλεώνη* C^a, *ἐλεόνη* A^a, *ἐλεδώνη* D^a ‖ *τῷ τῶν* om A^{a}C^a, nescio an recte, *τῷ* om Pk ‖ 21 *ναυτῖλος* (etiam D^a) *καὶ ποντῖλος* C^a ‖ *ποντίλος*] *ναυτικὸς* P, *ὁ ναυτικὸς* D^a. *καὶ ποντίλος* del Sch, A-W ‖ *ὑπ' ἐνίων*] *ὑπό τινων* D^a ‖ *ἔστι δ' οἷον π.*] *δ' ᾠὸν πολύποδος* PD^a, sine dubio corrigentes; cum A^{a}C^a consentit tr. Haec verba interpolata, quae fort olim aucta erant, confirmat fr 316 = Ath. 7, 317 f *ὁ ναυτίλος πολύπους μὲν οὐκ ἔστιν, ἐμφερὴς δὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας.*

λύπους]· τὸ δ' ὄστρακον αὐτοῦ ἐστιν οἷον κτεὶς κοῖλος καὶ οὐ συμφυές. οὗτος νέμεται πολλάκις παρὰ τὴν γῆν, εἶθ' ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκκλύζεται εἰς τὸ ξηρόν, καὶ παραπεσόντος τοῦ ὀστρέου ἁλίσκεται ἢ ἐν τῇ γῇ ἀποθνήσκει. εἰσὶ δ' οὗτοι μικροί, τὸ εἶδος ὅμοιοι ταῖς βολιταίναις. καὶ ἄλλος ἐν ὀστράκῳ οἷον κοχλίας, ὃς οὐκ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ὀστράκου, ἀλλ' ἔνεστιν ὥσπερ ὁ κοχλίας, καὶ ἔξω ἐνίοτε τὰς πλεκτάνας προτείνει. περὶ μὲν οὖν τῶν μαλακίων εἴρηται.

2 Τῶν δὲ μαλακοστράκων ἓν μέν ἐστι γένος τὸ τῶν καράβων, καὶ τούτῳ παραπλήσιον ἕτερον τὸ τῶν καλουμένων ἀστακῶν· οὗτοι δὲ διαφέρουσι τῶν καράβων τῷ ἔχειν χηλὰς ⟨μεγάλας⟩ καὶ ἄλλας τινὰς διαφορὰς οὐ πολλάς. ἓν δὲ τὸ τῶν καρίδων, καὶ ἄλλο τὸ τῶν καρκίνων. γένη δὲ πλείω
525^b τῶν καρίδων ἐστὶ καὶ τῶν καρκίνων, τῶν μὲν καρίδων αἵ τε κυφαὶ καὶ αἱ κραγγόνες καὶ τὸ μικρὸν γένος (αὗται γὰρ οὐ γίγνονται μείζους), τῶν δὲ καρκίνων παντοδαπώτερον τὸ γένος καὶ οὐκ εὐαρίθμητον. μέγιστον μὲν οὖν ἐστιν ἃς καλοῦσι μαίας, δεύτερον δ' οἵ τε πάγουροι καὶ οἱ Ἡρακλεωτικοὶ καρκίνοι, ἔτι δ' οἱ ποτάμιοι· οἱ δ' ἄλλοι ἐλάττους καὶ ἀνωνυμώτεροι. περὶ δὲ τὴν Φοινίκην γίγνονται ἐν τῷ αἰγιαλῷ οὓς καλοῦσιν ἵππους διὰ τὸ οὕτω ταχέως θεῖν ὥστε μὴ ῥᾴδιον εἶναι καταλαβεῖν· ἀνοιχθέντες δὲ κενοὶ διὰ τὸ

---

22 *κοῖλος καὶ οὐ συμφυές* recte Karsch. Nam testa ei adnata non est, quare inde exire potest, id quod polypus a 26 descriptus facere nequit. *κοιλὸν καὶ οὐ συμφυές* A^a, *κοῖλος καὶ οὐ συμφυής* PD^{a}C^a tr ‖ 23 *νέμεται δὲ πολλ.* PD^a ‖ 24 *περιπεσόντος* PA^{a}C^a ‖ 25 *ἢ* mutavi Gazam secutus, *καὶ* codd. *ἁλίσκεται καὶ* del A-W, qui post *ἀποθνήσκει* lac significant ‖ *ἀποθνήσκουσιν* A^{a}C^a, sed in A^a prima manus *ει* superscripsit ‖ 26 *τῷ δὲ εἴδει* PD^a ‖ 28 *ἔστιν* A^{a}C^a „*inest*“ tr ‖ 29 *προτείνει τὰς πλεκτάνας* A^a ‖ 30 *ἐστι τὸ γένος τὸ* PD^a ‖ 31 *τούτων* PD^a ‖ 32 *μεγάλας* vel *μείζους* inserendum est, ut hic locus ceteris consentiat. Post *τῷ* add *μὴ* Scal Sch, *τοὺς μὲν ἔχειν, τοὺς δὲ μὴ* Pk ‖ 34 *πλείω τὸ τῶν* A^a, sed *τὸ* punctis del ‖ b 1 *μὲν*] *μὲν γὰρ* PD^a ‖ 2 *κῆφαι* A^a, *κύφαι* C^{a}rc ‖ *κραγόνες* PC^a tr ut Hesychius ‖ 3 *τὸ* om A^a ‖ 4 *καλοῦμεν* A^a ‖ 5 *οἱ* om PD^a ‖ 6 *καρκῖνοι* A^{a}C^{a}D^a, qui semper hunc accentum habent ‖ 8 *ἱππεῖς* D^a tr.

μὴ ἔχειν νομήν. [ἔστι δὲ καὶ ἕτερον γένος μικρὸν μὲν ὥσπερ οἱ καρκίνοι, τὸ δ' εἶδος ὅμοιον τοῖς ἀστακοῖς.] πάντα μὲν οὖν ταῦτα, καθάπερ εἴρηται πρότερον, τὸ μὲν στερεὸν καὶ ὀστρακῶδες ἐκτὸς ἔχει ἐν τῇ χώρᾳ τῇ τοῦ δέρματος, τὸ δὲ σαρκῶδες ἐντός, τὰ δ' ἐν τοῖς ὑπτίοις πλακωδέστερα, εἰς ἃ καὶ ἐκτίκτουσιν αἱ θήλειαι. πόδας δ' οἱ μὲν κάραβοι ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσι πέντε σὺν ταῖς ἐσχάταις χηλαῖς· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ καρκίνοι δέκα τοὺς πάντας σὺν ταῖς χηλαῖς. τῶν δὲ καρίδων αἱ μὲν κυφαὶ πέντε μὲν ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσιν, ὀξεῖς τοὺς πρὸς τῇ κεφαλῇ, ἄλλους δὲ πέντε ἐφ' ἑκάτερα κατὰ τὴν γαστέρα, τὰ ἄκρα ἔχοντας πλατέα· πλάκας δ' ἐν τοῖς ὑπτίοις οὐκ ἔχουσι, τὰ δ' ἐν τοῖς πρανέσιν ὅμοια τοῖς καράβοις. ἡ δὲ κραγγὼν ἀνάπαλιν· τοὺς πρώτους γὰρ ἔχει τέτταρας ἐφ' ἑκάτερα ⟨πλατεῖς⟩, εἶτ' ἄλλους ἐχομένους λεπτοὺς τρεῖς ἐφ' ἑκάτερα, τὸ δὲ λοιπὸν πλεῖον μόριον τοῦ σώματος ἄπουν ἐστίν. κάμπτονται δ' οἱ μὲν πόδες πάντων εἰς τὸ πλάγιον, ὥσπερ καὶ τῶν ἐντόμων, αἱ δὲ χηλαί, ὅσα ἔχει χηλάς, εἰς τὸ ἐντός. ἔχει δ' ὁ κάραβος καὶ κέρκον, πτερύγια δὲ πέντε· καὶ ἡ καρὶς ἡ κυφὴ τὴν οὐρὰν καὶ πτερύγια τέτταρα. ἔχει δὲ καὶ ἡ κραγγὼν πτερύγια ἐφ' ἑκάτερα ἐν τῇ οὐρᾷ· τὸ δὲ μέσον αὐτῶν ἀμφότεραι ἀκανθώδες, πλὴν αὕτη μὲν πλατύ, ἡ δὲ κυφὴ ὀξύ. ὁ δὲ καρκίνος μόνος τῶν τοιούτων ἀνορροπύγιον· καὶ τὸ σῶμα τὸ μὲν τῶν καρίδων καὶ τῶν καράβων πρόμηκες, τὸ δὲ τῶν καρκίνων στρογγύλον. διαφέρει δ' ὁ κάραβος ὁ ἄρρην τῆς θηλείας· τῆς μὲν γὰρ θηλείας ὁ πρῶτος ποὺς δίκρους ἐστί, τοῦ δ' 526ᵃ

10 ἔστι — 11 ἀστακοῖς iure del A-W ‖ 11 οἱ om AᵃCᵃ ‖ 22 et 29 κράγγη PDᵃ ‖ τὸ ἀνάπ. PDᵃ ‖ 23 πλατεῖς add Sch e tr (deest in Fesul) ‖ ἐχόμενα Aᵃ ‖ 26 τὸ om Aᵃ ‖ 28 πτ. δὲ] καὶ πτ. PDᵃ ‖ κύφη Dᵃ ‖ pro τὴν οὐρὰν A-W male coni καὶ οὐρὰν, quia καὶ iam antecedit. Potius scribe ἔχει οὐράν vel τὴν οὐρὰν ⟨μακρὰν⟩ ‖ καὶ om AᵃCᵃ ‖ 30 αὐτῶν potest quidem explicari, sed αὐτῆς esset clarius ‖ 31 αὕτη Sch, αὗται codd ‖ αὗται ἄμφω μὲν AᵃCᵃ ‖ 32 ἀνουροπύγιον Aᵃ, ἀνουρροπύγιον Cᵃ, ἂν ὀρροπύγιον P ‖ 33 καράβων καὶ καρίδων PDᵃ ‖ 34 τῆς θήλεος Aᵃ.

ἄρρενος μῶνυξ, καὶ τὰ πτερύγια τὰ ἐν τῷ ὑπτίῳ ἡ μὲν θήλεια μεγάλα ἔχει καὶ ἐπαλλάττοντα πρὸς τῷ τραχήλῳ, ὁ δ' ἄρρην ἐλάττω καὶ οὐκ ἐπαλλάττοντα· ἔτι τοῦ μὲν ἄρρενος ἐν τοῖς τελευταίοις ποσὶ μεγάλα καὶ ὀξέα ἐστὶν ὥσπερ πλῆκτρα, τῆς δὲ θηλείας ταῦτα μικρὰ καὶ λεῖα. ὁμοίως δ' ἔχουσιν ἀμφότερα κεραίας δύο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μεγάλας καὶ τραχείας, καὶ ἄλλα κεράτια μικρὰ ὑποκάτω λεῖα. τὰ δ' ὄμματα πάντων τούτων ἐστὶ σκληρόφθαλμα, καὶ κινεῖται καὶ ἐκτὸς καὶ ἐντὸς εἰς τὸ πλάγιον· ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς καρκίνοις τοῖς πλείστοις, καὶ ἔτι μᾶλλον. ὁ δ' ἀστακὸς τὸ μὲν ὅλον ὑπόλευκον ἔχει τὸ χρῶμα, μέλανι δὲ διαπεπασμένον. ἔχει δὲ τοὺς μὲν ὑποκάτω πόδας τοὺς ἄχρι τῶν μεγάλων ὀκτώ, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μεγάλους πολλῷ μείζους καὶ ἐξ ἄκρου πλατυτέρους ἢ ὁ κάραβος, ἀνωμάλους δ' αὐτούς· ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς τὸ πλατὺ τὸ ἔσχατον πρόμηκες ἔχει καὶ λεπτόν, ὁ δ' ἀριστερὸς παχὺ καὶ στρογγύλον. ἐξ ἄκρου δ' ἑκάτερος ἐσχισμένος ὥσπερ σιαγὼν ὀδόντας ἔχων καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, πλὴν ὁ μὲν δεξιὸς μικροὺς ἅπαντας καὶ καρχαρόδοντας, ὁ δ' ἀριστερὸς ἐξ ἄκρου μὲν καρχαρόδοντας, τοὺς δ' ἐντὸς ὥσπερ γομφίους, ἐκ μὲν τοῦ κάτω μέρους τέτταρας καὶ συνεχεῖς, ἄνωθεν δὲ τρεῖς καὶ οὐ συνεχεῖς. κινοῦσι δὲ τὸ ἄνω μέρος ἀμφότεροι, καὶ προσπιέζουσι πρὸς τὸ κάτω· βλαισοὶ δ' ἀμφότεροι τῇ θέσει, καθάπερ πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ πιέσαι πεφυκότες. ἐπάνω δὲ τῶν μεγάλων ἄλλοι

526a 2 μώνυξ $A^{a}C^{a}$, μονώνυξ PD^{a} ‖ 3 θηλεία A^{a} ‖ καὶ ἐπ' ἔλαττον τὰ πρὸς PD^{a} ‖ 4 ἐπαλλ.] ἐπαλάττοντα C^{a}, ἐπ' ἐλάττονα D^{a} ‖ 8 κέρατα $A^{a}C^{a}$ tr, μικρὰ om tr ‖ 9 τούτων ἁπάντων PD^{a} ‖ 10 ἐντὸς καὶ ἐκτὸς PD^{a} tr ‖ καὶ εἰς $PD^{a}A^{a}$ ‖ 12 ὑπόλευκον] λαμπρὸν PD^{a} ‖ διαπεπλασμένον $A^{a}C^{a}$ ‖ 15 ἀνώμαλος δὲ αὐτοῖς PD^{a}. Verba ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς — 17 στρογγύλον aegre cum verbis b 16—17 et ζμδ $684^{a}32$ consentiunt ‖ 16 πλατὺ καὶ τὸ C^{a} tr ‖ 18 καὶ post ἔχων om C^{a} ‖ 20 bis καρχαρόδους PD^{a} ‖ μὲν καρχαρόδων A^{a}, μὲν καρχαρόδόντων littera τ deleta C^{a}. Malim utroque loco καρχάρους ‖ 21 δ' ἐντὸς] δὲ μέσους $A^{a}C^{a}$ tr ‖ κάτωθεν PD^{a} ‖ 24 super βλαισοὶ manus rc in A^{a} scripsit λοξοὶ ‖ τῇ κάτω θέσει PD^{a} ‖ πρὸς τὸ λαβεῖν] προτείνειν PD^{a}.

δύο δασεῖς, μικρὸν ὑποκάτω τοῦ στόματος, καὶ ὑποκάτω τούτων τὰ βραγχιώδη τὰ περὶ τὸ στόμα, δασέα καὶ πολλά. ταῦτα δ' ἀεὶ διατελεῖ κινῶν· κάμπτει δὲ καὶ προσάγεται τοὺς δύο πόδας πρὸς τὸ στόμα τοὺς δασεῖς. ἔχουσι δὲ καὶ παραφυάδας λεπτὰς οἱ πρὸς τῷ στόματι πόδες. ὀδόντας δ' ἔχει δύο καθάπερ ὁ κάραβος, ἐπάνω δὲ τούτων τὰ κέρατα μακρά, βραχύτερα δὲ καὶ λεπτότερα πολὺ ἢ ὁ κάραβος, καὶ ἄλλα τέτταρα τὴν μὲν μορφὴν ὅμοια τούτοις, βραχύτερα δὲ καὶ λεπτότερα. τούτων δ' ἐπάνω τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ 526^b βραχεῖς, οὐχ ὥσπερ ὁ κάραβος μεγάλους. τὸ δ' ἐπάνω τῶν ὀφθαλμῶν ὀξὺ καὶ τραχύ, καθαπερεὶ μέτωπον, μεῖζον ἢ ὁ κάραβος. ὅλως δὲ τὸ μὲν πρόσωπον ὀξύτερον, τὸν δὲ θώρακα εὐρύτερον ἔχει πολὺ τοῦ καράβου, καὶ τὸ ὅλον σῶμα σαρκωδέστερον καὶ μαλακώτερον. τῶν δ' ὀκτὼ ποδῶν οἱ μὲν τέτταρες ἐξ ἄκρου δίκροοί εἰσιν, οἱ δὲ τέτταρες οὔ. τὰ δὲ περὶ τὸν τράχηλον καλούμενον διῄρηται μὲν ἔξωθεν πενταχῇ, καὶ ἕκτον ἐστὶ τὸ πλατὺ τὸ ἔσχατον, πέντε πλάκας ἔχον· τὰ δ' ἐντός, εἰς ἃ προεκτίκτουσιν αἱ θήλειαι, δασέα τέτταρα. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων πρὸς τὰ ἔξω ἄκανθαν ἔχει βραχεῖαν καὶ ὀρθήν. τὸ δ' ὅλον σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸν θώρακα λεῖος, οὐχ ὥσπερ ὁ κάραβος τραχύς· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ποσὶ τὰ ἔξωθεν ἀκάνθας ἔχει μείζους· τῆς δὲ θηλείας πρὸς τὸν ἄρρενα οὐδεμία διαφορὰ φαίνεται· καὶ γὰρ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια ὁποτέρα ἂν τύχῃ τῶν χηλῶν ἔχουσι μείζω, ἴσας μέντοι ἀμφοτέρας οὐδέτερος οὐδέποτε.

26 σώματος A^a ‖ καὶ μικρὸν ὑποκάτω PD^a ‖ 27 βραγχία δὴ PD^a ‖ 28 προσάγεται τὸ λεῖχον τοὺς A^a, προσάγεται διαλείπων τοὺς Pk ‖ 31 μακρά Camotius „longa“ Scotus, μικρά A^aC^a tr, om PD^a ‖ 32 δὲ om PD^a ‖ **b** 2 παχεῖς PD^a ‖ 3 καθαπερανεὶ PD^a ‖ μείζων PD^a ‖ 7 εἰσιν om A^aC^a ‖ τὸ A^aC^a ‖ 8 πάντα· καὶ ἐκτός PD^a, πανταχῇ ἐκτός tr ‖ 9 τὸ ἐσχ.] καὶ ἔσχατον PD^a ‖ 10 ἐκτὸς PD^a ‖ προσεκτίκτουσιν C^aCs Sch A-W, προεντ. PA^a, προσεντ. D ‖ 12 καὶ prius om A^aC^a tr ‖ 13 λεῖος conieci, λεῖ- A^aC^a, λεῖον PD^a tr ante οὐχ add ἔχει PD^a tr ‖ τραχύ PD^a, -χέα tr ‖ 14 τὰ] τὰς PD^a ‖ 16 ὁποτέρ' ἂν PD^a tr, ὁποτέρα A^a ut 684^{a}32, ubi τύχωσιν.

τὴν δὲ θάλατταν δέχονται μὲν παρὰ τὸ στόμα πάντα τὰ τοιαῦτα, ἀφιᾶσι δ' ἐπιλαμβάνοντες κατὰ μικρὸν τοῦτο τὸ μόριον οἱ καρκίνοι, οἱ δὲ κάραβοι παρὰ τὰ βραγχιοειδῆ· ἔχουσι δὲ τὰ βραγχιοειδῆ πολλὰ οἱ κάραβοι. κοινὸν δὲ πάντων τούτων ἐστὶν ὀδόντας τε πάντ' ἔχειν δύο (καὶ γὰρ οἱ κάραβοι τοὺς πρώτους δύο ἔχουσι) καὶ ἐν τῷ στόματι σαρκῶδές τι μικρὸν ἀντὶ γλώττης, εἶτα κοιλίαν τοῦ στομάχου ἐχομένην εὐθύς, [πλὴν οἱ κάραβοι μικρὸν στόμαχον πρὸ τῆς κοιλίας], εἶτ' ἐκ ταύτης ἔντερον εὐθύ. τελευτᾷ δὲ τοῦτο τοῖς μὲν καραβοειδέσι καὶ καρίσι κατ' εὐθυωρίαν πρὸς τὴν οὐράν, ᾗ τὸ περίττωμα ἀφιᾶσι καὶ τὰ ᾠὰ ἐκτίκτουσιν, τοῖς δὲ καρκίνοις, [ᾗ τὸ] ἐπίπτυγμα ἔχουσι, κατὰ μέσον. ἐκτὸς δὲ καὶ οὗτοι, ᾗ τὰ ᾠὰ ἐκτίκτουσιν. ἔτι τὰ θήλεα αὐτῶν παρὰ τὸ ἔντερον τὴν τῶν ᾠῶν χώραν ἔχουσιν. καὶ τὴν καλουμένην δὲ μύτιν ἢ μήκωνα πλείω ἢ ἐλάττω πάντ' ἔχει ταῦτα. τὰς δ' ἰδίας ἤδη διαφορὰς καθ' ἕκαστον δεῖ θεω-

---

18 verba τὴν — 30 ἐκτίκτουσιν genuina esse pro certo dicere non ausim ‖ τῶ στόματι male PD^a, cf 527^{b}17 ‖ 19 ἀφίησι PD^a ‖ ἐπιλαμβάνοντες vult Sylb e Gazae versione, ἐπιλαμβάνοντα codd tr ‖ κατὰ om PD^a ‖ τοῦτο τὸ Sch, τούτου codd. κατὰ μικρὸν τὸ δι' οὗ μόριον Pk, quod non intellego ‖ 20 οἱ καρκίνοι κτλ. Ergo respirandi ratio non omnibus crustaceis prorsus eadem est. cf 527^{b}18. Nam 477^{a}3 modo in universum dictum est, quare respuendum est οἵ τε κ. καὶ οἱ κ., quod Sch Pk coniciunt ‖ 20 et 21 βραγχοειδῆ A^{a}C^a ‖ 22 τούτων] τοῦτό Sch Pk ‖ πάντ' ἔχειν δύο PA^a tr, π. ἔχει δ. C^a, ἔχει δύο πάντα D^a ‖ καὶ — 23 ἔχουσι] molesta, vix genuina repetitio ‖ 23 ἐν τῷ στ.] τὸ στόμα A^{a}C^a tr ‖ σαρκῶδές τι A-W Pk, μικρὸν addidi; σαρκώδη Ald, σαρκωδέστερον codd tr. σαρκῶδες iam Sch voluit ‖ 24 στομάχου] στόματος Gaza edd. Immo sequens versus delendum est, id quod postulant 527^{b}22, 679^{a}33. Ne verba 28 τὸ — ἀφιᾶσι quidem requiras ‖ 26 εὐθὺς ἔντερον PD^a ‖ 29 ᾗ om Camot, ᾗ — ἔχουσι om Sch, οἷ τὸ vult Pk ‖ ἐπίπυγμα A^{a}D^a ‖ post μέσον add τὸ ἐπίπτυγμα P, τὸ ἐπίπυγμα D^a. ᾗ ἔχουσι κατὰ μέσον τὸ ἐ. tr ‖ 30 οὗτοι] τούτοις Sch Pk. Verba ἐκτὸς — ἐκτίκτουσιν corrupta videntur; fort in prioribus latet ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἀστακοῖς. A-W propon ἐνταῦθα δὲ καὶ οὗτοι τὰ ᾠὰ ἐκτ. ‖ ἔτι] ἐπεὶ Pk ‖ 32 μύστιν A^{a}C^a, μύτην P ‖ μήκονα PD^a ‖ ἔχει πάντα PD^a ‖ 33 ἤδη om A^a.

ϱεῖν. οἱ μὲν οὖν κάϱαβοι, ὥσπεϱ εἴϱηται, δύο ἔχουσιν ὀδόν- 527^a τας μεγάλους καὶ κοίλους, ἐν οἷς ἔνεστι χυμὸς ὅμοιος τῇ μύτιδι, μεταξὺ δὲ τῶν ὀδόντων σαϱκίον γλωττοειδές. ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος ἔχει οἰσοφάγον βϱαχὺν καὶ κοιλίαν τούτου ἐχομένην ὑμενώδη, ἧς πϱὸς τῷ στόματι ὀδόντες εἰσὶ τϱεῖς, οἱ μὲν δύο κατ' ἀλλήλους, ὁ δ' εἷς ὑποκάτω. τῆς δὲ κοιλίας ἐκ τοῦ πλαγίου ἔντεϱον ἁπλοῦν καὶ ἰσοπαχὲς δι' ὅλου μέχϱι πϱὸς τὴν ἔξοδον τοῦ πεϱιττώματος. [ταῦτα μὲν οὖν πάντες ἔχουσι, καὶ οἱ κάϱαβοι καὶ αἱ καϱίδες καὶ οἱ καϱκίνοι· καὶ γὰϱ ὀδόντας δύο ἔχουσιν οἱ καϱκίνοι.] ἔτι δ' οἵ γε κάϱαβοι πόϱον ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ στήθους ἠϱτημένον μέχϱι πϱὸς τὴν ἔξοδον τοῦ πεϱιττώματος· οὗτος δ' ἐστὶ τῇ μὲν θηλείᾳ ὑστεϱικός, τῷ δ' ἄϱϱενι θοϱικός. ἔστι δ' ὁ πόϱος οὗτος πϱὸς τῷ κοίλῳ τῆς σαϱκός, ὥστε μεταξὺ εἶναι τὴν σάϱκα· τὸ μὲν γὰϱ ἔντεϱον πϱὸς τῷ κυϱτῷ ἐστιν, ὁ δὲ πόϱος πϱὸς τῷ κοίλῳ, ὁμοίως ἔχοντα ταῦτα ὥσπεϱ τοῖς τετϱάποσιν. διαφέϱει δ' οὐδὲν ὁ τοῦ ἄϱϱενος τοῦ τῆς θηλείας· ἀμφότεϱοι γάϱ εἰσι λεπτοὶ καὶ λευκοὶ καὶ ὑγϱότητα ἔχοντες ἐν αὑτοῖς ὠχϱάν, ἔτι δ' ἠϱτημένοι ἀμφότεϱοι ἐκ τοῦ στήθους. ἔχουσι δ' οὕτω τὸ ᾠὸν καὶ αἱ καϱίδες καὶ τὰς ἑλίκας. ἰδίᾳ δ' ἔχει ὁ ἄϱϱην πϱὸς τὴν θήλειαν ἐν τῇ σαϱκὶ κατὰ τὸ στῆθος δύο λεύκ' ἄττα καθ' αὑτά, ὅμοια τὸ χϱῶμα

527 a 3 *μύστιδι* A^aC^a ‖ 6 *καταλλήλως* A^a ‖ 7 Verba *ἐκ τοῦ πλαγίου* fort post *κατ' ἀλλήλους* ponenda esse opinantur A-W ‖ *ἔντεϱόν ἐστιν* P, *ἐστὶν ἔντεϱον* D^a ‖ 8 Verba *ταῦτα* — 10 *καϱκίνοι* interpolata videntur; cf etiam 679^a36 ‖ 9 *πάντα* PA^a *„omnes"* tr ‖ 10 *καὶ γὰϱ* — *καϱκίνοι* om D^a Ald, del Cs Sch Pk A-W ‖ *ἔχουσι καὶ οἱ* A^a tr ‖ 11 *ἔχουσιν* om C^aD^a tr ‖ 12 *τῆς μὲν θηλείας ὑστεϱικὸς τοῦ δ' ἄϱϱενος* PD^a ‖ 15 *μὲν* om A^a ‖ *ὁ δὲ πόϱος* — 16 *κοίλῳ* repetitio vix ferenda ‖ 17 *τοῦ* conieci, *ἢ* codd ‖ *τῆς* om A^a, in C^a prima manus supra versum supplevit ‖ 20 Verba *ἔχουσι* — *ἑλίκας* delere volunt A-W. Fort in verbis *τὰς ἑλίκας* latent *οἱ ἀστακοί*. Iidem verba *ἰδίᾳ* — 31 *ἔχει* ut corrupta et nimis obscura damnant ‖ *οὗτοι* A^aC^a, quae lectio confirmat coniecturam *οἱ ἀστακοί* ‖ 21 *ἕλικας* A^a, *ἕλικας* D ‖ *ἰδίᾳ* etiam tr ut 523^b29, *ἴδια* P ‖ *τῇ* om A^a.

καὶ τὴν σύστασιν ταῖς τῆς σηπίας προβοσκίσιν· εἱλιγμένα δ' ἐστὶ ταῦτα ὥσπερ ἡ τοῦ κήρυκος μήκων. ἡ δ' ἀρχὴ τούτων ἐστὶν ἀπὸ τῶν κοτυληδόνων, αἵ εἰσιν ὑποκάτω τῶν ἐσχάτων ποδῶν. ἔχει δὲ καὶ ἐν τούτοις σάρκα ἐρυθρὰν καὶ αἱματώδη τὴν χρόαν, τῇ δ' ἁφῇ γλίσχραν καὶ οὐχ ὁμοίαν τῇ σαρκί. ἀπὸ δὲ τῶν περὶ τὰ στήθη κηρυκώδης ἄλλος ἐστὶν ἑλιγμός, ὥσπερ ἁρπεδόνη τὸ πάχος, ὧν ὑποκάτω δύο ἄττα ψαθυρά ἐστι προσηρτημένα τῷ ἐντέρῳ θορικά. ταῦτα μὲν οὖν ὁ ἄρρην ἔχει· ἡ δὲ θήλεια ᾠὰ ἔχει τὸ χρῶμα ἐρυθρά, ὧν ἡ πρόσφυσίς ἐστι πρὸς τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῦ ἐντέρου ἑκατέρωθι μέχρι εἰς τὸ σαρκῶδες, ὑμένι λεπτῷ περιεχόμενα. τὰ μὲν οὖν μόρια ὅσα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἔχουσι, ταῦτά ἐστιν.

7b 3 [Συμβέβηκε δὲ τῶν μὲν ἐναίμων τὰ ἐντὸς μόρια ὀνόματα ἔχειν· πάντα γὰρ σπλάγχνα ἔχει τὰ ἔσωθεν· τῶν δ' ἀναίμων οὐδέν, ἀλλὰ κοινὸν τούτοις καὶ ἐκείνοις πᾶσι κοιλία καὶ στόμαχος καὶ ἔντερον.] οἱ δὲ καρκίνοι, περὶ μὲν τῶν χηλῶν καὶ τῶν ποδῶν, ὅτι ἔχουσι καὶ πῶς ἔχουσιν, εἴρηται πρότερον· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες τὴν δεξιὰν ἔχουσι μείζω χηλὴν καὶ ἰσχυροτέραν. εἴρηται δὲ πρότερον καὶ περὶ ὀφθαλμῶν, ὅτι εἰς τὸ πλάγιον βλέπουσιν οἱ πλεῖστοι. τὸ δὲ κύτος τοῦ σώματος ἕν ἐστιν ἀδιόριστον, ἔτι δὲ κεφαλή, καὶ

---

23 ταῖς] τῇ A^a ‖ συπίας A^a pr ‖ προβοσκήσει A^a corr ‖ 26 τούτοις legit aut finxit Gaza, pronomen ad pedes referens; τούτῳ codd, quod explicari non potest ‖ 28 τῶν conieci, τοῦ PD^a, τούτου A^aC^a ‖ ἔτι δὲ περὶ tr ‖ κηρυκώδους PD^a ‖ 29 ὧν A^a pr C^a ‖ 30 ψαδυρά PD^a ‖ 31 et b 32 θηλεία A^a pr ‖ 31 ᾠὸν D^a ‖ ἴσχει PD^a ‖ 32 ἐρυθρόν PD^a ‖ 33 ἑκατέρου A^aC^a ‖ μέχρις D^a ‖ τὰ σαρκώδη PD^a „carneum“ tr ‖ b 1 Verba συμβέβηκε — 4 ἔντερον non loco suo posita esse demonstr A-W. Pleonasmum σπλάγχνα τὰ ἔσωθεν iam Scal carpit. Aliis quoque rebus in hoc capite graves suspiciones moveri iam Sch et A-W viderunt ‖ μὲν om PD^a ‖ μόρια καὶ ἐκτὸς ὀνομ. PD^a tr ‖ 2 ἔχει] ἔχειν A^a ‖ 3 κοινὰ PD^a tr ‖ 4 ἔντερόν ἐστιν. οἱ PD^a tr ‖ 5 τῶν om C^a ‖ 6 μείζω ἔχουσι τὴν δεξιὰν PD^a, nescio an recte. πάντες τὴν δ. ἔχ. χ. μ. κ. ἰσχ. tr ut 684^a26 ‖ 9 ἕν ἐστίν] ἔνεστιν codd tr ‖ ἔτι δὲ] ἥ τε PD^a tr.

εἴ τι ἄλλο μόριον. ἔχουσι δ' ὀφθαλμοὺς οἱ μὲν ἐκ τοῦ πλαγίου ἄνω ὑπὸ τὸ πρανὲς εὐθὺς πολὺ διεστῶτας, ἔνιοι δ' ἐν μέσῳ καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων, οἷον οἱ Ἡρακλεωτικοὶ καὶ αἱ μαῖαι. ὑποκάτω δὲ τὸ στόμα τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ ὀδόντας δύο ὥσπερ ὁ κάραβος, πλὴν οὐ στρογγύλοι οὗτοι ἀλλὰ μακροί. καὶ ἐπὶ τούτων ἐπικαλύμματά ἐστι δύο, ὧν μεταξύ ἐστιν οἷάπερ ὁ κάραβος ἔχει πρὸς τοῖς ὀδοῦσιν. δέχεται μὲν οὖν τὸ ὕδωρ παρὰ τὸ στόμα, ἀπωθῶν τὰ ἐπικαλύμματα, ἀφίησι δὲ κατὰ τοὺς ἄνω πόρους τοῦ στόματος, ἐπιλαμβάνων τοῖς ἐπικαλύμμασιν, ᾗ εἰσῆλθεν· οὗτοι δ' εἰσὶν εὐθὺς ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς· [καὶ ὅταν δέξηται τὸ ὕδωρ, ἐπιλαμβάνει τὸ στόμα τοῖς ἐπικαλύμμασιν ἀμφοτέροις, ἔπειθ' οὕτως ἀποπυτίζει τὴν θάλατταν.] ἐχόμενος δὲ τῶν ὀδόντων ὁ στόμαχος βραχὺς πάμπαν, ὥστε δοκεῖν εὐθὺς εἶναι μετὰ τὸ στόμα τὴν κοιλίαν. καὶ κοιλία τούτου ἐχομένη δικρόα, ἧς ἐκ μέσης μὲν τὸ ἔντερόν ἐστιν ἁπλοῦν καὶ λεπτόν· τελευτᾷ δὲ τὸ ἔντερον ὑπὸ τὸ ἐπικάλυμμα [τὸ] ἔξω, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. [ἔχει δὲ μεταξὺ τῶν ἐπικαλυμμάτων, οἷάπερ ὁ κάραβος πρὸς τοῖς ὀδοῦσιν.] ἐν δὲ τῷ κύτει ἔσω χυμός ἐστιν ὠχρός, καὶ μίκρ' ἄττα προμήκη λευκά, καὶ ἄλλα πυρρὰ διαπεπασμένα. διαφέρει δ' ὁ ἄρρην τῆς θηλείας τῷ

10 *εἴ τι* om PD^{a}, *εἰ* om tr ‖ 11 *πολλὰ διεστῶτα πως· ἔνιοι* P ‖ 12 *οἱ* om A^{a} pr C^{a} ‖ *ἡρακλεωταὶ* C^{a}, *ἡρακλεωτικοὶ*, sed *οι* corr, fort ex *αι*, A^{a} ‖ 17 *περὶ* A^{a} ‖ *ἀπωθῶν* = *ἀνασπῶν* esse videtur. *ἀπωθοῦν* A^{a}, *ἀποθοῦν* C^{a}; *ἀπηθῶν* Pk respiciens, ut opinor, 590^{a}20 et ζμδ 683^{b}22 *διηθεῖν* ‖ *τὰ ἐπικ.* conieci, *τοῖς ἐπικαλύμμασιν* codd. Olim proposueram *ἀναστομῶν τοῖς ἐ.* scl *τοὺς πόρους, ᾗ τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται* ‖ 18 *ἀφίησι* — 19 *ᾗ* om A^{a} pr ‖ 20 Verba *καὶ* — 23 *θάλατταν* del Pk, Schneiderum sequens; iam dicta enim repetuntur ‖ 21 *ἐπικαλ. ἐστιν ἀμφ.* A^{a} ‖ 22 *ἀποπτύει* A^{a}C^{a} ‖ 23 *βραχὺ* A^{a} pr C^{a} ‖ *εὐθὺ* A^{a} pr ‖ 24 *τὸ* om C^{a} ‖ 26 *ἐπικ. ἔξω* vel potius *ἐκτός* iure postulat Sch, quare *τὸ* seclusi; cf 526^{b}30. At A-W propon *ἐπίπτυγμα* sine causa, ut b 31 et 541^{b}26, 30 docent ‖ 27 *καὶ* om PD^{a} ‖ Verba *ἔχει* — *ὀδοῦσιν* del Cs, Scaligerum secutus ‖ *δὲ*] *δὲ τὰ* A^{a}C^{a} ‖ 28 *παρὰ* A^{a}C^{a} ‖ 29 *μικράτα* C^{a} ‖ *λεπτά* C^{a}D^{a} „*alba*“ tr ‖ 30 *πυρὰ* A^{a}D^{a}; *πυρρῷ* Sch Pk similiter atque 526^{a}12 ‖ *διαπεπλασμένα* A^{a}C^{a}.

τε μεγέθει καὶ τῷ πλάτει καὶ τῷ ἐπικαλύμματι· μεῖζον γὰρ τοῦτο ἔχει ἡ θήλεια, καὶ πλέον ἀφεστηκὸς καὶ συνηρεφέστερον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν θηλειῶν καράβων.

Τὰ μὲν οὖν τῶν μαλακοστράκων μόρια τοῦτον ἔχει τὸν
4 τρόπον. τὰ δ' ὀστρακόδερμα τῶν ζῴων, οἷον οἵ τε κοχλίαι
528^a καὶ οἱ κόχλοι καὶ πάντα τὰ καλούμενα ὄστρεα, ἔτι δὲ τὸ τῶν ἐχίνων γένος, τὸ μὲν σαρκῶδες, ὅσα σάρκας ἔχει, ὁμοίως ἔχει τοῖς μαλακοστράκοις (ἐντὸς γὰρ ἔχει), τὸ δ' ὄστρακον ἐκτός, ἐντὸς δ' οὐδὲν σκληρόν. αὐτὰ δὲ πρὸς αὑτὰ διαφορὰς ἔχει πολλὰς καὶ κατὰ τὰ ὄστρακα καὶ κατὰ τὴν σάρκα τὴν ἐντός. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἔχει σάρκα οὐδεμίαν, οἷον ἐχῖνος, τὰ δ' ἔχει μέν, ἐντὸς δ' ἔχει τὴν σάρκα ἀφανῆ πᾶσαν πλὴν τῆς κεφαλῆς, οἷον οἵ τε χερσαῖοι κοχλίαι καὶ τὰ καλούμενα ὑπό τινων κοκάλια καὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ αἵ τε πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες καὶ ὁ κόχλος καὶ τἆλλα τὰ στρομβώδη. τῶν δ' ἄλλων τὰ μέν ἐστι δίθυρα τὰ δὲ μονόθυρα· λέγω δὲ δίθυρα τὰ δυσὶν ὀστράκοις περιεχόμενα, μονόθυρα δὲ τὰ ἑνί· τὸ δὲ σαρκῶδες ἐπιπολῆς, οἷον ἡ λεπάς. τῶν δὲ διθύρων τὰ μέν ἐστιν ἀναπτυκτά, οἷον οἵ τε κτένες καὶ οἱ μύες· ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ μὲν συμπέφυκε τῇ δὲ διαλέλυται, ὥστε συγκλείεσθαι καὶ ἀνοίγεσθαι. τὰ δὲ δίθυρα μέν ἐστιν, ὁμοίως δὲ συγκέκλεισται ἐπ' ἀμφότερα, οἷον οἱ σωλῆνες. ἔστι δ' ἃ ὅλα περιέχεται τῷ ὀστράκῳ καὶ οὐδὲν τῆς σαρκὸς ἔχει εἰς τὸ ἔξω γυμνόν, οἷον τὰ καλούμενα τήθυα. ἔτι δ' αὐτῶν τῶν ὀστράκων διαφοραὶ

---

31 τε om A^a ‖ πάχει PD^aA^a „*latitudine*" tr ‖ 32 ἔχει τοῦτο PD^a ‖ συνηρρεφέστερον C^a ‖ 35 κόχλοι καὶ οἱ κοχλίαι PD^a tr ‖ **528a** 4 ἑαυτὰ A^a ‖ 5 ὀστᾶ A^a, ὀστὰ C^a ‖ κατὰ alterum om D^a ‖ 7 οἷον ὁ ἐχ. A^a ‖ ἀφ. δὲ πᾶσαν tr ‖ 9 κοκκάλια C^a, κωκάλια D^a ‖ 12 μονόθυρα — τὰ om A^a pr C^a pr ‖ 13 μονόθυρα δὲ τὰ ἔχοντα ἕν, τὸ δὲ σ. ἐ. coni A-W, sed non est, quod mutes; post ἐπιπολῆς intellege ἔχει vel ἔχοντα ‖ τὰ δὲ σαρκώδη PD^a ‖ ἐπὶ πολλῆς A^a ‖ λοπὰς A^aC^a tr ‖ 14 ἀναπτυκτά scripsi ut 683^b15. ἀνάπτυκτα A^aC^a, ἀνάπτυχα PD^a ‖ τε om PD^a ‖ 16 διαλύεται PD^a ‖ 20 τήθεα C^a, τίθεα A^a.

πρὸς ἄλληλά εἰσιν. τὰ μὲν γάρ ἐστι λειόστρακα, ὥσπερ σωλὴν καὶ μύες καὶ κόγχαι ἔνιαι αἵ καλούμεναι ὑπό τινων γάλακες, τὰ δὲ τραχυόστρακα, οἷον τὰ λιμνόστρεα καὶ πίνναι καὶ γένη κόγχων ἔνια καὶ κήρυκες· καὶ τούτων τὰ μὲν ῥαβδωτά ἐστιν, οἷον κτεὶς καὶ κόγχων τι γένος, τὰ δ' ἀρράβδωτα, οἷον αἵ τε πίνναι καὶ κόγχων τι γένος. καὶ πάχει δὲ καὶ λεπτότητι τῶν ὀστράκων διαφέρουσιν, ὅλων τε τῶν ὀστράκων καὶ κατὰ μέρος, οἷον περὶ τὰ χείλη· τὰ μὲν γὰρ λεπτοχειλῆ ἐστιν, οἷον οἱ μύες, τὰ δὲ παχυχειλῆ, οἷον τὰ λιμνόστρεα. ἔτι τὰ μὲν κινητικὰ αὐτῶν ἐστιν, οἷον ὁ κτείς (ἔνιοι γὰρ καὶ πέτεσθαι λέγουσι τοὺς κτένας, ἐπεὶ καὶ ἐκ τοῦ ὀργάνου ᾧ θηρεύονται ἐξάλλονται πολλάκις), τὰ δ' ἀκίνητά ἐστιν ἐκ τῆς προσφύσεως, οἷον ἡ πίννα. τὰ δὲ στρομβώδη πάντα κινεῖται καὶ ἕρπει· νέμεται δ' ἀπολυομένη καὶ 528^b ἡ λεπάς. κοινὸν δὲ καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν σκληροστράκων τὸ λεῖον εἶναι ἐντὸς τὸ ὄστρακον. τὸ δὲ σαρκῶδες τοῖς μὲν μονοθύροις καὶ διθύροις προσπέφυκε τοῖς ὀστράκοις, ὥστε βίᾳ ἀποσπᾶσθαι, τοῖς δὲ στρομβώδεσιν ἀπολέλυται μᾶλλον. ἴδιον δὲ τούτοις κατὰ τὸ ὄστρακον ὑπάρχει πᾶσι τὸ ἑλίκην ἔχειν τὸ ὄστρακον τὸ ἔσχατον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἔτι δ' ἐπίπτυγμα πάντ' ἔχει ἐκ γενετῆς. [ἔστι δὲ πάντα τὰ στρομβώδη τῶν ὀστρακοδέρμων δεξιά, καὶ κινεῖται

21 εἰσὶ λ. A^a, λειόστρακά ἐστιν PD^a ‖ 23 γαλάδες PD^a ‖ τραχέα PD^a ‖ λημνόστρεα A^a pr tr, λιμόστρεα PD^{a}A^{a}rc ‖ πῖνναι C^a, πίνα PD^a, πίννα tr ‖ 25 ἐστιν om PD^a ‖ τὰ — 26 γένος om PA^a ‖ 25 ἀράβδωτα et πίναι D^a ‖ 27 τῶν om A^a ‖ 29 λεπτόχειλα et παχύχειλα PD^a ‖ 30 λειμόστρεα A^{a}C^a, λιμόστρεα PD^a tr ‖ ἐστιν αὐτῶν PD^a tr ‖ ὁ om PD^a, οἱ κτεῖς A^a ‖ 31 πετᾶσθαι A^{a}C^a, πέττεσθαι PD^a ‖ 33 ἐστιν om PD^a tr ‖ προσφυῆς PD^{a}A^a, sed in A^a ῆς in ras, η manu rc. ἀ. καὶ προσφυῆ Ald A-W ‖ πίννη A^{a}C^a, πίνα PD^a ‖ b 2 λοπάς A^{a}C^a tr ‖ 2 καὶ post δὲ om A^a ‖ σκληροσάρκων PD^a. Verba κοινὸν — 3 ὄστρακον, quae A-W del, post a 30 λιμ. ponenda esse videntur ‖ 8 ἐπίπυγμα A^a ‖ Verba ἔστι (ἔτι PD^a) — 10 καταντικρύ e libro de inc 706^{a}13 huc translata esse A-W ex additamento τῶν ὀστρακοδ. iure coniciunt ‖ 9 κεκίνηται PD^a.

ἑαυτῷ στενήν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐντέρου κάτω παρατείνει μ καὶ τραχέα συνεχῆ, οἷα καὶ ἐν ταῖς χελώναις, πλὴν μέλανα. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ θαλάττιοι κόχλοι ταῦτα κα λευκά, πλὴν ἐλάττω οἱ ἐλάττους. τὰ δὲ μονόθυρα καὶ θυρα τῇ μὲν ὁμοίως ἔχει τούτοις τῇ δ' ἑτέρως. κεφαλὴν γὰρ καὶ κεράτια καὶ στόμα ἔχουσι καὶ τὸ γλωττοειδές· ἀ ἐν μὲν τοῖς ἐλάττοσι διὰ μικρότητα αὐτῶν ἄδηλα, τὰ δὲ ἐν τεθνεῶσιν ἢ μὴ κινουμένοις οὐ δῆλα. τὴν δὲ μήκω πάντα ἔχει, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ οὐδ' ἴσην οὐδ' ὁμοίως φ νεράν, ἀλλ' αἱ μὲν λεπάδες κάτω ἐν τῷ βάθει, τὰ δὲ δ θυρα ἐν τῷ γιγγλυμώδει. καὶ τὰ τριχώδη πᾶσιν ὑπάρχε 529b κύκλῳ τούτοις, οἷον καὶ τοῖς κτεσίν. καὶ τὸ λεγόμενον ᾠὸν τοῖς ἔχουσιν, ὅταν ἔχωσιν, ἐν τῷ ἐπὶ θάτερα κύκλῳ τῆς περιφερείας ἐστίν, ὥσπερ καὶ τὸ λευκὸν τοῖς κόχλοις· καὶ γὰρ ἐκείνοις τοῦτο ὅμοιον ὑπάρχει. ἀλλὰ πάντα τὰ τοιαῦτα μόρια, ὥσπερ εἴρηται, ἐν μὲν τοῖς μεγάλοις δῆλά ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς μικροῖς ἢ οὐδὲν ἢ μόλις. διὸ μάλιστα ἐν τοῖς μεγάλοις κτεσὶ φανερά ἐστιν· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τὴν ἑτέραν θυρίδα πλατεῖαν ἔχοντες, οἷον ἐπίθεμα. ἡ δὲ τοῦ περιττώματος ἔξοδος τοῖς μὲν ἄλλοις ἐστὶν ἐκ πλαγίου· ἔστι γὰρ πόρος ᾗ πορεύεται ἔξω· [ἡ γὰρ μήκων, ὥσπερ εἴρηται, περίττωμά ἐστι πᾶσιν ἐν ὑμένι.] τὸ δὲ καλούμενον ᾠὸν οὐκ ἔχει πόρον ἐν οὐδενί, ἀλλ' αὐτῆς τῆς σαρκὸς ἐπανοιδεῖ· ἔστι

22 αὐτῷ PDa ‖ κατατείνει AaCa ‖ μέλαινα AaCa ‖ 23 τραχεῖα Aa ‖ 24 μέλαινα Aa ‖ θαλάσσιοι Ca, ἄλλοι PDa tr A-W ‖ 25 οἱ Aa corr ‖ 26 πῇ bis PDa ‖ τούτους Aa pr ‖ 28 σμικρότητα Aa ‖ 29 οὐ δῆλα] εὔδηλα PDaAa rc, οὐ δῆλον Aa pr; οὐκ εὔδηλα? ‖ μήκονα PDa ‖ 30 πάντα om Aa pr Ca ‖ 31 λεπίδες Aa pr tr ‖ 32 γιγλυμώδει PDaAa tr, γιγνυμώδει Aa pr ‖ b 1 et 7 κτεισί AaCa ‖ 2 ἔχουσιν Aa ‖ τῷ κύκλῳ τῆς περ. τῷ ἐπὶ θατ. Aa ‖ κύκλῳ del Pk suadente Schneidero ‖ 4 ἐκεῖνο τούτοις ὁμοίως AaCa ‖ 8 ἐπίθημα AaCa ‖ 9 ἄλλοις corruptum videtur, fort ex θαλαττίοις; etiam ἐκ πλαγίου suspicionem movet ‖ ἐστὶν om AaCa ‖ 10 πόρος ᾗ] πρὸς ἡ AaCa tr ‖ 10 Verba ἡ — 11 ὑμένι delevi, quia aperte contextum interrumpunt. Iam Camus verba ἔστι — ὑμένι omiserat ‖ 12 ἐπανοιδεῖ] suspicor ἐπανοίδησίς ἐστιν vel ἐστιν ἀνοίδησις: sic genetivus facilius intellegitur.

δ' οὐκ ἐπὶ ταὐτὸ τῷ ἐντέρῳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ᾠὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς, τὸ δ' ἔντερον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις τοιαύτη ἡ ἔξοδος τῆς περιττώσεως, τῇ δ' ἀγρίᾳ λεπάδι, ἥν τινες καλοῦσι θαλάττιον οὖς, ὑποκάτω τοῦ ὀστράκου ἡ περίττωσις ἐξέρχεται· τετρύπηται γὰρ τὸ ὄστρακον. φανερὰ δὲ καὶ ἡ κοιλία μετὰ τὸ στόμα οὖσα ἐν ταύτῃ καὶ τὰ ᾠοειδῆ. πάντα δὲ ταῦτα τίνα τρόπον τῇ θέσει ἔχει, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθω. τὸ δὲ καλούμενον καρκίνιον τρόπον μέν τινα κοινόν ἐστι τῶν τε μαλακοστράκων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων. αὐτὸ μὲν γὰρ τὴν φύσιν ὅμοιον τοῖς καραβοειδέσι καὶ γίγνεται αὐτὸ καθ' ἑαυτό, τῷ δ' εἰσδύεσθαι καὶ ζῆν ἐν ὀστράκῳ ὅμοιον τοῖς ὀστρακοδέρμοις, ὥστε διὰ ταῦτα ἔοικεν ἐπαμφοτερίζειν. τὴν δὲ μορφὴν ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ὅμοιόν ἐστι τοῖς ἀράχναις, πλὴν τὸ κάτω τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακος μεῖζον ἔχει ἐκείνων. ἔχει δὲ κεράτια δύο λεπτὰ πυρρά, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑποκάτω τούτων δύο μακρούς, οὐκ εἰσδυομένους οὐδὲ κατακλινομένους ὥσπερ οἱ τῶν καρκίνων ἀλλ' ὀρθούς, ὑποκάτω δὲ τούτων τὸ στόμα καὶ περὶ αὐτὸ καθαπερεὶ τριχώδη ἄττα πλείω, τούτων δ' ἐχομένους δύο πόδας δικρόους, οἷς προσάγεται, καὶ ἄλλους ἐφ' ἑκάτερα δύο, καὶ τρίτον ⟨ζεῦγος⟩ μικρόν. τὸ δὲ κάτω τοῦ θώρακος μαλακὸν ἅπαν ἐστὶ καὶ διοιγόμενον ἔνδοθεν ὠχρόν. ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος πόρος εἷς ἄχρι τῆς κοιλίας· τῆς δὲ περιττώσεως οὐ δῆλος ὁ πόρος. οἱ δὲ πόδες καὶ ὁ θώραξ σκληρὰ μέν, ἧττον δ' ἢ τῶν καρκίνων. πρόσφυσιν δ' οὐκ ἔχει πρὸς τὰ ὄστρακα ὥσπερ αἱ πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες, ἀλλ' εὐαπόλυ-

13 ταὐτὸν PD^a ‖ ἐντέρῳ] ἑτέρω C^a ‖ 14 ἔντερον] ἕτερον A^a tr, om PD^a ‖ 15 ἡ om PD^{a}A^a ‖ λοπάδι A^{a}C^a tr ‖ 16 κάτω A^{a}C^a, δι' αὐτοῦ audacius A-W ‖ 17 φανερῶς A^a ‖ 19 ἔχει τῇ φύσει A^{a}C^a ‖ 20 μέν om PD^a ‖ 22 αὐτό A^{a}C^a ‖ 24 ὀστράκοις A^a ‖ 25 Verba τὴν — 27 ἐκείνων damn A-W ‖ 26 ταῖς A^{a}C^a ‖ 27 ἐκείνων coni, ἐκεῖνος C^a, ἐκείνου PD^{a}A^a corr (υ manu rc in ras), ἐκεῖνο SchPk ‖ πυρὰ A^a ‖ 28 δύο om A^{a}C^a tr ‖ 29 κατακλειομένους PD^a ‖ 31 ἐχομένων A^a pr ‖ 32 δίκρους A^{a}C^a ‖ 33 ζεῦγος addidi ‖ 430 a 1 διανοιγόμενον A^a ‖ ὠχρόν ἐστιν. ἀπὸ A^a δι. ὠχ. ἔνδ. ἀπὸ PD^a ‖ 2 οὐ δῆλος] ἄδηλος D^a.

τόν ἐστιν. προμηκέστερα δ' ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς στρόμβοις τῶν ἐν τοῖς νηρείταις. [ἕτερον δὲ γένος ἐστὶ τὸ τῶν νηρειτῶν, τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον, τῶν δὲ δικρόων ποδῶν τὸν μὲν δεξιὸν ἔχει μικρὸν τὸν δ' ἀριστερὸν μέγαν, καὶ ποιεῖται τὴν βάδισιν μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ. λαμβάνεται δὲ καὶ ἐν ταῖς κρό- καις τούτων, ὧν ἐστιν ἡ πρόσφυσις παραπλησία, καὶ ἐν τισιν ἄλλοις. τοῦτον δὲ καλοῦσι κύλλαρον. ὁ δὲ νηρείτη τὸ μὲν ὄστρακον ἔχει λεῖον καὶ μέγα καὶ στρογγύλον, τὴν δ μορφὴν παραπλησίαν τοῖς κήρυξι, πλὴν οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνο τὴν μήκωνα μέλαιναν ἀλλ' ἐρυθράν· προσπέφυκε δὲ νεανι- κῶς κατὰ τὸ μέσον. ἐν μὲν οὖν ταῖς εὐδίαις ἀπολυόμεν νέμεται ταῦτα, πνευμάτων δ' ὄντων τὰ μὲν καρκίνια ἡσυ- χάζει πρὸς τοῖς λίθοις, οἱ δὲ νηρεῖται προσέχονται καθάπε αἱ λεπάδες· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ αἱμορροΐδες καὶ πᾶν τ τοιοῦτον γένος. προσφύονται δὲ ταῖς πέτραις, ὅταν ἀπο- κλίνωσι τὸ ἐπικάλυμμα· τοῦτο γὰρ ἔοικεν εἶναι ὥσπερε πῶμα· ὃ γὰρ τοῖς διθύροις ἄμφω, τοῦτο τοῖς στρομβώδεσ τὸ ἕτερον μέρος. τὸ δ' ἐντὸς σαρκῶδές ἐστι, καὶ ἐν τούτῳ τὸ στόμα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει ταῖς αἱμορροῖσι καὶ ταῖς πορφύραις καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις.] ὅσα δ' ἔχει μείζω

7 Verba ἕτερον — 25 τοιούτοις multis de causis suspicionem movent, quare seclusi. Ipsum pron ἕτερον interpolationem indicat ‖ τῶν νηρειτῶν] exspectes ἐν τοῖς ν. In codd PD^a animal ubique νηρίτης vocatur ‖ 8 παραπλήσιον] cui? ‖ τῶν δὲ δ. — 9 μέγαν] idem 25—27 legitur ‖ 10 καὶ om A^a ‖ Verba λαμβ. — 25 τοιούτ. damn A-W ‖ κρόκαις τούτων] κόγχαις τοιοῦτον PD^a ‖ 11 ἡ om $A^a C^a$ *„in locis marinis notabilibus horum quorum est adhaerentia“* tr ‖ 12 τισιν A-W, τοῖς codd. Post ἄλλοις A-W lac statuunt; iidem coni λαμβ. δὲ καὶ ἐν ταῖς κόγχαις τοιαῦτα, ὧν ἡ φύσις παρ. καὶ ἔν τισιν ἄλλοις ‖ δὲ καὶ καλ. $A^a C^a$ ‖ σκύλλαρον D^a ‖ ὁ δὲ ν.] cum hic de paguridis agatur, descriptio neritae conchae alieno prorsus loco est ‖ 13 μέλαν $A^a C^a$ ‖ 15 μήκονα PD^a ‖ 17 νέμονται A^a ‖ 18 προσέρχονται A^a pr C^a tr, προσέχονται μὲν D^a (*„quidem“* tr) ‖ 19 λοπάδες $A^a C^a$ ‖ ὡσ. δὲ καὶ αἱ αἱμ.] καὶ αἱ ἀπορραΐδες PD^a *„similiter autem et emoreides“* tr ‖ 20 ὅταν] exspectes participium; sed cf ζγα 720^b10 ‖ 21 ὥσπερ PD^a ‖ 22 πόμα A^a ‖ ὃ γὰρ] οἷον A^a pr C^a tr ‖ στρομβοειδέσι A^a ‖ 23 ἐστι om A^a pr C^a ‖ 24 ἀπορραῖσι PD^a.

τὸν ἀριστερὸν πόδα, ταῦτα ἐν μὲν τοῖς στρόμβοις οὐκ ἐγγίγνεται, ἐν δὲ τοῖς νηρείταις ἐγγίγνεται. εἰσὶ δέ τινες κόχλοι οἳ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ὅμοια ζῷα τοῖς ἀστακοῖς τοῖς μικροῖς, οἳ γίγνονται καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς· διαφέρουσι δ' αὐτῶν τῷ μαλακὸν ἔχειν τὸ ἔσω τοῦ ὀστράκου. τὴν δ' ἰδέαν οἷοί εἰσιν, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθωσαν.

Οἱ δ' ἐχῖνοι τὸ μὲν σαρκῶδες οὐκ ἔχουσιν, [ἀλλ' ἴδιον αὐτῶν τοῦτ' ἔστιν· ἐστέρηνται γὰρ πάντες, καὶ οὐκ ἔχουσι σάρκα ἐντὸς οὐδεμίαν·] τὰ δὲ μέλανα πάντες. ἔστι δὲ γένη πλείω τῶν ἐχίνων, ἓν μὲν τὸ ἐσθιόμενον· τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν 530^b ᾧ τὰ καλούμενα ᾠὰ μεγάλα ἐγγίγνεται καὶ ἐδώδιμα, ὁμοίως ἐν μείζοσι καὶ ἐλάττοσιν· καὶ γὰρ εὐθὺς ἔτι μικροὶ ὄντες ἔχουσι ταῦτα. ἄλλα δὲ δύο γένη τό τε τῶν σπατάγγων καὶ τὸ τῶν καλουμένων βρύσσων· γίγνονται δ' οὗτοι πελάγιοι καὶ σπάνιοι. ἔτι αἱ ἐχινομῆτραι καλούμεναι, μεγέθει πάντων μέγισται. πρὸς δὲ τούτοις ἄλλο γένος μεγέθει μὲν μικρόν, ἀκάνθας δὲ μεγάλας ἔχον καὶ σκληράς· γίγνεται δὲ [ἐκ] τῆς θαλάττης ἐν πολλαῖς ὀργυιαῖς, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς στραγγουρίας τινές. περὶ δὲ Τορώνην εἰσὶν ἐχῖνοι λευκοὶ θαλάττιοι καὶ τὰ ὄστρακα καὶ τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ ᾠά, μείζους δὲ τῶν ἄλλων εἰς μῆκος· ἡ δ' ἄκανθα οὐ μεγάλη οὐδ' ἰσχυρά, ἀλλὰ μαλακωτέρα. τὰ δὲ μέλανα τὰ ἀπὸ τοῦ στόματος πλείω, καὶ πρὸς μὲν τὸν ἔξω πόρον συνάπτοντα, πρὸς ἑαυτὰ δ' ἀσύναπτα· τούτοις δ' ὥσπερ διειλημμένος ἐστίν. κινοῦνται δὲ μάλιστα καὶ πλειστάκις οἱ ἐδώδιμοι αὐτῶν· καὶ ση-

27 κοχλίαι A^{a}C^a tr ‖ 28 αὐτοῖς PD^{a}C^a ‖ 29 ἃ PD^a ‖ καὶ om tr Sch ‖ 30 τὸ om PD^a ‖ 32 Verba ἀλλ' — 34 οὐδεμίαν a me inclusa longe inepteque repetunt iam dicta; iis deletis cetera bene inter se concinunt ‖ 34 δὲ al] γὰρ? ‖ **b** 2 γίνεται PD^a ‖ 3 μείζονι καὶ ἐλάσσ(ττ C^a)ονι A^{a}C^a ‖ 4 δὲ om A^a pr ‖ σπαταγίων A^{a}C^a tr ‖ 5 τὸ om A^a ‖ βυρσῶν A^a, βυρσσῶν C^a „*virsorum*" tr βρυττῶν Sch ‖ 6 χηνομήτραι A^a pr ‖ 7 μεγέθει μὲν om PD^a tr ‖ 8 ἀκάνθας ἔχον μεγάλας PD^a, ἀκ. δὲ μ. ἔχει A^{a}C^a tr. Secutus sum Pk ‖ corruptum ἐκ suadente Sch delevi, in κατὰ mutat Pk ‖ 10 θαλάττιοι delendum videtur ‖ 14 συνάπτονται A^{a}C^a tr ‖ 15 διειλημένος A^a.

μεῖον ἀεί τι ἔχουσιν ἐπὶ ταῖς ἀκάνθαις. ἔχουσι μὲν οὖν ἅπαντες ᾠά, ἀλλ' ἔνιοι πάμπαν μικρὰ καὶ οὐκ ἐδώδιμα. συμβαίνει δὲ τὴν μὲν λεγομένην κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τὸν ἐχῖνον κάτω ἔχειν, ᾗ δ' ἀφίησι τὸ περίττωμα, ἄνω. [ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβέβηκε τοῖς τε στρομβώδεσι πᾶσι καὶ ταῖς λεπάσιν·] ἡ γὰρ νομὴ ἐκ τῶν κάτωθεν, ὥστε τὸ μὲν στόμα πρὸς τῇ νομῇ, τὸ δὲ περίττωμα ἄνω πρὸς τοῖς πρανέσι τοῦ ὀστράκου. ἔχει δ' ὁ ἐχῖνος ὀδόντας πέντε κοίλους ἔνδοθεν, ἐν μέσῳ δὲ τούτων σῶμα σαρκῶδες ἀντὶ γλώττης. τούτου δ' ἔχεται ὁ στόμαχος, εἶτα ἡ κοιλία εἰς πέντε μέρη διῃρημένη, πλήρης περιττώματος· συνέχουσι δὲ πάντες οἱ κόλποι αὐτῆς εἰς ἓν πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς περιττώσεως, ᾗ τετρύπηται τὸ ὄστρακον. ὑπὸ δὲ τὴν κοιλίαν ἐν ἄλλῳ ὑμένι τὰ καλούμενα ᾠά ἐστιν, ἴσα τὸν ἀριθμὸν ὄντα ἐν ἅπασι καὶ περιττά· πέντε γάρ ἐστι τὸ πλῆθος. ἄνω δὲ τὰ μέλανα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ὀδόντων ἤρτηται, ἅ ἐστι πικρὰ καὶ οὐκ ἐδώδιμα. ἐν πολλοῖς δὲ τῶν ζῴων τὸ τοιοῦτόν ἐστιν ἢ τὸ ἀνάλογον· καὶ γὰρ ἐν ταῖς χελώναις καὶ φρύναις καὶ βατρά-
531a χοις καὶ ἐν τοῖς στρομβώδεσι καὶ τοῖς μαλακίοις· ἀλλὰ τῷ χρώματι διαφέρει καὶ ἄβρωτά ἐστιν ἐν πᾶσι τὰ τοιαῦτα ἢ πάμπαν ἢ μᾶλλον. κατὰ μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν συνεχὲς τοῦ ἐχίνου τὸ στόμα ἐστί, κατὰ δὲ τὴν ἐπιφάνειαν οὐ συνεχὲς ἀλλ' ὅμοιον λαμπτῆρι μὴ ἔχοντι τὸ κύκλῳ δέρμα. ταῖς δ' ἀκάνθαις χρῆται ὁ ἐχῖνος ὡς ποσίν·

17 ἀεί τι] sic tr et ζμδ 681^a8. δέ τι A^aC^a, δέ τι ἂν P, δέ τι ἀεὶ D^a; δέ· ἀεὶ γάρ τι Sch, καὶ γὰρ σημ. ἀεί τι Pk ‖ οὖν et 18 οὐκ et 19 μὲν om A^a ‖ 20 Verba ταὐτὸ — 21 λεπάσιν inclusa iure del A-W ‖ ταὐτὸν PD^a ‖ 21 λοπάσιν A^aC^a tr ‖ 23 τὴν νομὴν PD^a ‖ 27 συνέχουσι] „continui sunt" tr = συνεχεῖς εἰσι? ‖ 28 ἔξωθεν A^a, sed supra versum manu pr οδον ‖ 30 τῷ ἀριθμῷ PD^a ‖ καὶ περιττά transposui secundum ζμδ 680^b4; in codd invenitur post πλῆθος ‖ 31 τὸ πλῆθος om PD^a ‖ 33 ᾠῶν PD^a ‖ 34 καὶ ἐν φρ. καὶ ἐν β. PD^a ‖ φρύνοις A^a ‖ **531** a 1 καὶ τοῖς] καὶ ἐν τοῖς C^a tr, καὶ A^a ‖ μαλακοῖς PD^a ‖ ἀλλ' ἐν τῷ A^aC^a ‖ 2 ἐν πᾶσι om PD^a ‖ 4 τὸ σῶμα τοῦ ἐχίνου P tr, τὸ σῶμα ἐστὶ τοῦ ἐχ. D^a ‖ κατὰ] ὑπὸ? ‖ δὲ om A^a pr.

ταύταις γὰρ ἐπερειδόμενος καὶ κινούμενος μεταβάλλει τὸν τόπον.

Τὰ δὲ καλούμενα τήθυα τούτων πάντων ἔχει τὴν φύσιν 6
περιττοτάτην. κέκρυπται γὰρ αὐτῶν μόνων τὸ σῶμα ἐν τῷ ὀστράκῳ πᾶν, τὸ δ' ὄστρακόν ἐστι μεταξὺ δέρματος καὶ ὀστράκου, διὸ καὶ τέμνεται ὥσπερ βύρσα σκληρά. προσπέφυκε μὲν οὖν ταῖς πέτραις τῷ ὀστρακώδει, δύο δ' ἔχει πόρους ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων, πάμπαν μικροὺς καὶ οὐ ῥᾳδίους ἰδεῖν, ᾗ ἀφίησι καὶ δέχεται τὸ ὑγρόν· περίττωμα γὰρ οὐδὲν ἔχει φανερόν, ὥσπερ τῶν ἄλλων ὀστρέων τὰ μὲν ὥσπερ ἐχῖνος, τὰ δὲ τὴν καλουμένην μήκωνα. ἀνοιχθέντα δ' ἔσωθεν πρῶτον μὲν ὑμένα ἔχει νευρώδη περὶ τὸ ὀστρακῶδες· ἐν δὲ τούτῳ αὐτό ἐστι τὸ σαρκῶδες τοῦ τηθύου, οὐδενὶ ὅμοιον τῶν ἄλλων· αὕτη μέντοι ἡ σὰρξ πᾶσα ὁμοία. προσπέφυκε δὲ τοῦτο κατὰ δύο τόπους τῷ ὑμένι καὶ τῷ δέρματι ἐκ τοῦ πλαγίου· καὶ ᾗ προσπέφυκε, ταύτῃ ἐστὶ στενότερον ἐφ' ἑκάτερα, οἷς τείνει πρὸς τοὺς πόρους τοὺς ἔξω διὰ τοῦ ὀστράκου φέροντας, ᾗ ἀφίησι καὶ δέχεται [τὴν] τροφὴν [καὶ] τὸ ὑγρόν, ὡς ἂν εἰ τὸ μὲν στόμα εἴη, τὸ δὲ τῇ περιττώσει ἔξοδος· καὶ ἔστιν αὐτῶν τὸ μὲν παχύτερον τὸ δὲ λεπτότερον. ἔσω δὲ κοῖλον ἐφ' ἑκάτερα, καὶ διείργει μικρόν τι συνεχές· ἐν θατέρῳ δὲ τῶν κοίλων ἡ ὑγρότης ἐγγίγνεται. ἄλλο δ' οὐδὲν ἔχει μόριον οὔτε ὀργανικὸν οὔτε αἰσθητήριον, οὔτε,

7 ἀπερειδόμενος PD ‖ 9 δὲ om C^a ‖ τήθεα πάντων ἔχει τὴν φύσιν τούτων A^aC^a ‖ 10 ἐν om A^a ‖ 13 τῷ ὀστρακώδει Pk A-W, τῶ ὀστράκω PD^a tr, τὸ ὀστρακῶδες A^aC^a ‖ δ' om C^a ‖ ἐπέχοντας A^a pr ‖ 14 ἀπ' om A^aC^a ‖ 15 ἀφίασι A^a ‖ 16 μὲν] μὲν οὖν A^a ‖ Verba ὥσπερ τῶν — 17 μήκωνα del A-W; sane pro priore ὥσπερ exspectes δὲ ‖ 17 ἀνοιχθέντος A^a pr ‖ 18 παρὰ A^a ‖ τὸ σαρκῶδες Ald A-W Karsch; sed hac lectione tautologia oritur ‖ 19 ἐστὶν αὐτὸ PD^a ‖ 19 et 31 τηθέου A^aC^a ‖ 19 οὐδενὶ δ' ἐστὶν ὅμοιον PD^a ‖ 20 αὕτη] αὐτὴ PD^a ‖ πᾶσα] πᾶσιν PD^aA^a rc ‖ ὅμοια A^a pr ‖ 21 τρόπους A^a ‖ τοῦ om PD^a ‖ 22 στενότερα C^a, στενώτερον P ‖ 24 τὴν seclusi. δέχεται καὶ τὴν τρ. C^a ‖ καὶ ante τὸ om C^a, del A-W; cf ζμδ 681^{a}29 δέχεται τὴν ὑγρότητα τὴν εἰς τροφήν κτλ. ‖ 27 ἑκάτερον A^aC^a ‖ μέσον τι Sch e tr ‖ 28 δὲ] γὰρ A^aC^a.

ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, τὸ περιττωματικόν. χρῶμα δὲ τοῦ τηθύου ἐστὶ τὸ μὲν ὠχρὸν τὸ δ' ἐρυθρόν.

Ἔστι δὲ καὶ τὸ τῶν ἀκαληφῶν γένος ἴδιον· προσπέφυκε μὲν γὰρ ταῖς πέτραις ὥσπερ ἔνια τῶν ὀστρακοδέρμων, ἀπολύεται δ' ἐνίοτε. οὐκ ἔχει δ' ὄστρακον, ἀλλὰ σαρκῶδες
531^b τὸ σῶμα πᾶν ἐστιν αὐτῆς. αἰσθάνεται δὲ καὶ συναρπάζει προσφερομένης τῆς χειρὸς καὶ προσέχεται, καθάπερ ὁ πολύπους ταῖς πλεκτάναις, οὕτως ὥστε τὴν σάρκα ἐπανοιδεῖν. ἔχει δὲ τὸ στόμα ἐν μέσῳ καὶ ζῇ ἀπὸ τῆς πέτρας ὥσπερ ἀπ' ὀστρέου. ἀντέχεται γὰρ ὥσπερ καὶ τῆς χειρός, οὕτω τῶν μικρῶν ἰχθυδίων κἄν τι προσπέσῃ αὐτῇ ἐδώδιμον· κατεσθίει δὲ καὶ ἐχίνους καὶ κτένας. [καὶ ἀπολύεται δὲ γένος τι αὐτῶν.] περίττωμα δὲ παντελῶς οὐδὲν φαίνεται ἔχουσα, ἀλλ' ὁμοία κατὰ τοῦτο τοῖς φυτοῖς ἐστιν. γένη δὲ τῶν ἀκαληφῶν ἐστι δύο, αἱ μὲν ἐλάττους καὶ ἐδώδιμοι μᾶλλον, αἱ δὲ μεγάλαι καὶ σκληραί, οἷαι γίγνονται καὶ περὶ Χαλκίδα. τοῦ μὲν οὖν χειμῶνος τὴν σάρκα στιφρὰν ἔχουσι (διὸ καὶ θηρεύονται καὶ ἐδώδιμοί εἰσι), τοῦ δὲ θέρους ἀπόλλυνται·

30 ἐπὶ conieci, ἐν codd. Fort ἐν τοῖς ἄλλοις delendum ‖ 32 ἀκαλύφων D^a, ἀκαλίφων P ‖ 33 μὲν γὰρ] δὲ A^aC^a ‖ 34 ἀπολύονται A^aC^a tr ‖ **b** 1 σῶμα πᾶν] στόμα A^aC^a ‖ 2 προσδέχεται A^a, προσέρχεται C^a ‖ 3 οὕτως] οὔτε A^a pr ‖ 4 ζῇ] δὴ Pk ‖ ἀπὸ] δ' ἀπὸ A^aC^a ‖ 5 ἀπὸ στερεοῦ A^a pr C^a ‖ κἄν] ἄν Pk ‖ 5—8 Hunc locum constitui vestigia codicum A^aC^a premens et verba ter posita κἄν τι προσπέσῃ bis resecans, nec non verba inclusa, quippe quae cum antecedentibus ἀπολύεται δ' ἐνίοτε non congruant. Similiter A-W: κἄν τι προσπέσῃ τῶν μικρῶν ἰχθυδίων, ἀντέχεται· ὥσπερ γὰρ τῆς χειρός, οὕτω κἄν τι προσπέσῃ αὐτῇ ἐδώδιμον. κατεσθίει δὲ καὶ ἐχ. καὶ κτένας. καὶ ἀπολ. δὲ γένος τι αὐτῶν. At Bk pessime: κἄν (καὶ ἄν PD^a) προσπέσῃ τῶν μ. ἰχθ., ἀντέχεται ὥσπερ (γὰρ ὥσπερ καὶ A^aC^a tr) τῆς χειρός· οὕτω κἄν τι (τι om PD^a) πρ. αὐτῇ ἐδώδιμον, κατεσθίει (κατεσθίει om A^aC^a). καὶ ἀ. δὲ γένος τι αὐτῶν, ὃ ἐάν (ἄν PD^a) τι προσπέσῃ κατεσθίει καὶ ἐχ. καὶ κτένας. Pk del ἐάν τι προσπ. ‖ 7 κτένας καὶ ἐχίνους A^a ‖ 8 περίττωμα κτλ] diversa leguntur 590^a29 ‖ παντελῶς οὐδὲν] φανερὸν οὐδὲν A^a ut ζμδ 681^b8 ‖ 9 ἀκαλίφων D^a, ἀκαλύφων P ‖ 10 ἔλαττονες C^a ‖ 11 αἳ A^aC^a ‖ 12 στρυφνὰν A^a, στριφνὰν C^a ‖ 13 post θέρους add πολλαὶ Pk.

γίγνονται γὰρ μαδαραί, καὶ ἐάν τις θίγῃ, διασπῶνται ταχέως
καὶ ὅλαι ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύνανται· πονοῦσαί τε ταῖς ἀλέαις
εἰς τὰς πέτρας εἰσδύονται μᾶλλον.

Περὶ μὲν οὖν τῶν μαλακίων καὶ τῶν μαλακοστράκων
καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὅσα τ' ἔχουσι μέρη ἐκτὸς καὶ ὅσα
ἐντός, εἴρηται· περὶ δὲ τῶν ἐντόμων λεκτέον τὸν αὐτὸν τρό- 7
πον. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γένος πολλὰ εἴδη ἔχον ἐν ἑαυτῷ, καὶ
ἐνίοις πρὸς ἄλληλα συγγενικοῖς οὖσιν οὐκ ἐπέζευκται κοινὸν
ὄνομα οὐδέν, οἷον ἐπὶ μελίττῃ καὶ ἀνθρήνῃ καὶ σφηκὶ καὶ
πᾶσι τοῖς τοιούτοις, καὶ πάλιν ὅσα τὸ πτερὸν ἔχει ἐν κολεῷ,
οἷον μηλολόνθη καὶ κάραβος καὶ κανθαρὶς καὶ ὅσα ἄλλα
τοιαῦτα. πάντων μὲν οὖν κοινὰ μέρη ἐστὶ τρία, κεφαλή τε
καὶ τὸ περὶ τὴν κοιλίαν κύτος καὶ τρίτον τὸ μεταξὺ τού-
των, οἷον τοῖς ἄλλοις τὸ στῆθος καὶ τὸ νῶτόν ἐστιν. τοῦτο
δὲ τοῖς μὲν πολλοῖς ἕν ἐστιν· ὅσα δὲ μακρὰ καὶ πολύποδα,
σχεδὸν ἴσα ταῖς ἐντομαῖς ἔχει τὰ μεταξύ. πάντα δ' ἔχει διαι-
ρούμενα ζωὴν τὰ ἔντομα, πλὴν ὅσα ἢ λίαν κατέψυκται ἢ
διὰ μικρότητα ταχὺ καταψύχεται, ἐπεὶ καὶ οἱ σφῆκες διαιρε-
θέντες ζῶσιν. μετὰ μὲν οὖν τοῦ μέσου καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ
κοιλία ζῇ, ἄνευ δὲ τούτου ἡ κεφαλὴ οὐ ζῇ. ὅσα δὲ μακρὰ 532^a
καὶ πολύποδά ἐστι, πολὺν χρόνον ζῇ διαιρούμενα, καὶ κινεῖ-
ται τὸ ἀποτμηθὲν ἐπ' ἀμφότερα τὰ ἔσχατα· καὶ γὰρ ἐπὶ
τὴν τομὴν πορεύεται καὶ ἐπὶ τὴν οὐράν, οἷον ἡ καλουμένη
σκολόπενδρα. ἔχει δ' ὀφθαλμοὺς μὲν ἅπαντα, ἄλλο δ' αἰ-
σθητήριον οὐδὲν φανερόν, πλὴν ἔνια οἷον γλῶτταν (ἣν καὶ

14 ἐάν] ἄν PD^a ‖ 15 ὅλα A^a, ὅλως PD^a, ὅλας Sch e Rhen et tr (sed in Fesul „*tote non possunt afferri = totae n. p. auferri*“) ‖ οὐ δύνανται ἀφ. PD^a tr ‖ πονοῦσι C^a tr ‖ τε ταῖς ἀ.] „*autem in caloribus et*“ tr ‖ ἀλεαῖς A^a ‖ 16 ἐνδύονται PD^a ‖ 18 τ' om PD^a ‖ 20 τὸ γένος τοῦτο πολλὰ ἔχον εἴδη ἐν αὐτῶ PD^a ‖ 21 γενικοῖς A^a pr ‖ 23 πᾶσι om PD^a ‖ 24 οἷον οἷον A^a ‖ κάνθαρος A^aC^a ‖ 25 τοιαῦτα ἄλλα. πάντων A^aC^a, ἄλλα om PD^a tr ‖ 27 τὸ post καὶ om A^aC^a ‖ ἐστιν om A^aC^a ‖ 28 ἔνεστιν· ὅσα δὲ μικρὰ A^a ‖ 29 τὸ A^a ‖ 30 ὅσα] ἃ PD^a ‖ 31 ψύχεται A^a ‖ 32 καὶ post μέσου om A^aC^a ‖ **532 a** 1 οὐ om A^a pr ‖ 5 σκολόπεδρα A^a ‖ 6 γλῶττα A^aC^a Verba ἣν — 7 πάντα, tum 8 τοῦτο — 9 πορφύραις del A-W,

τὰ ὀστρακόδερμα ἔχει πάντα) ᾗ καὶ γεύεται καὶ εἰς αὑτὰ τὴν τροφὴν ἀνασπᾷ. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν μαλακόν ἐστι, τοῖς δ' ἔχει ἰσχὺν πολλήν, ὥσπερ ταῖς πορφύραις. καὶ οἱ μύωπες δὲ καὶ οἱ οἶστροι ἰσχυρὸν τοῦτ' ἔχουσι, καὶ τἆλλα σχεδὸν τὰ πλεῖστα· ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς μὴ ὀπισθοκέντροις τοῦτο ὥσπερ ὅπλον ἔχει ἕκαστον (ὅσα δ' ἔχει τοῦτο, ὀδόντας οὐκ ἔχει, ἔξω ὀλίγων τινῶν), ἐπεὶ καὶ αἱ μυῖαι τούτῳ θιγγάνουσαι αἱματίζουσι καὶ οἱ κώνωπες τούτῳ κεντοῦσιν. ἔχουσι δ' ἔνια τῶν ἐντόμων καὶ κέντρα. τὸ δὲ κέντρον τὰ μὲν ἔχει ἐν αὑτοῖς, οἷον αἱ μέλιτται καὶ οἱ σφῆκες, τὰ δ' ἐκτός, οἷον σκορπίος· καὶ μόνον δὴ τοῦτο τῶν ἐντόμων μακρόκερκόν ἐστιν. ἔτι δὲ χηλὰς ἔχει τοῦτό τε καὶ τὸ ἐν τοῖς βιβλίοις γιγνόμενον σκορπιῶδες. τὰ δὲ πτηνὰ αὐτῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις μορίοις καὶ πτερὰ ἔχει. ἔστι δὲ τὰ μὲν δίπτερα αὐτῶν, ὥσπερ αἱ μυῖαι, τὰ δὲ τετράπτερα, ὥσπερ αἱ μέλιτται· οὐδὲν δ' ἐστὶν ὀπισθόκεντρον δίπτερον ὄν. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἔχει τῶν πτηνῶν ἔλυτρον τοῖς πτεροῖς, ὥσπερ ἡ μηλολόνθη, τὰ δ' ἀνέλυτρά ἐστιν, ὥσπερ ἡ μέλιττα· ἀνορροπύγιος δ' ἡ πτῆσις αὐτῶν ἁπάντων ἐστί, καὶ τὸ πτερὸν οὐκ ἔχει καυλὸν οὐδὲ σχίσιν. ἔτι κεραίας πρὸ τῶν ὀμμάτων ἔνια ἔχει, οἷον αἵ τε ψυχαὶ καὶ οἱ κάραβοι. ὅσα δὲ πηδητικὰ αὐτῶν ἐστι, τούτων τὰ μὲν ἔχει τὰ ὄπισθεν σκέλη μείζω, τὰ δὲ πηδάλια καμπτόμενα εἰς τοὔπισθεν ὥσπερ τὰ τῶν τετραπόδων σκέλη. πάντα δ' ἔχει τὰ πρανῆ πρὸς τὰ ὕπτια διάφορα, ὥσπερ

quod improbat Karsch ‖ 7 ὧ A^a pr C^a ‖ *καὶ* ante *εἰς* om A^a pr ‖ *αὑτὰ* Pk, *αὐτὸ* P$D^a C^a$, *αὐτὴν* A^a pr ‖ 8 *ἐστι* et 9 *δὲ* om PD^a tr ‖ 12 *ἔχει ἕκαστον*, quod retineri vix potest, fort corruptum est ex *ὑπάρχει ἑκάστῳ* vel *ὑ. ὀξύθηκτον* ‖ 16 *σκορπίοι* P, *δὴ σκορπίος* C^a ‖ 17 *τῶν ἐ. τοῦτο* PD^a tr ‖ *μακρόκερκόν* P Rhen Scot, *μακρόκεντρόν* $A^a C^a D^a$ tr ‖ 18 *ὅτι τε* A^a ‖ *τε* om A^a ‖ 22 *ἐστὶν* om $A^a C^a$ ‖ *δίπ. ὀπ.* PD^a ‖ *ὄν* coni, *μόνον* $A^a C^a$, om PD^a. *οὐδὲν δ' ἐστὶ διπ. μόνον ὀπ. ὄν* tr. *οὐθὲν δὲ δίπ. ὀπ.* A-W similiter ac ζμδ 683^a 13 ‖ 24 *ἀνουροπύγιος* A^a, *ἀνουρροπύγιος* C^a ‖ 26 *ἔχει* om PD^a, *ἔχει ἔνια* A^a ‖ 29 *εἰς τὸ ὄπ.* A^a, *εἰς τὰ ὄπ.* C^a ‖ 30 *διαφορά* A^a pr, *διαφοράν* $C^a A^a$ rc, *διαφοράς* PD^a.

καὶ τἆλλα ζῷα. ἡ δὲ τοῦ σώματος σὰρξ οὔτ' ὀστρακώδης ἐστὶν οὔθ' οἷον τὸ ἐντὸς τῶν ὀστρακωδῶν, οὕτω σαρκώδης, ἀλλὰ μεταξύ. διὸ καὶ οὔτ' ἄκανθαν ἔχουσιν οὔτ' ὀστοῦν 532^b οὔθ' οἷον σήπιον οὔτε κύκλῳ ὄστρακον· αὐτὸ γὰρ αὑτὸ τὸ σῶμα διὰ τὴν σκληρότητα σώζει καὶ οὐ προσδεῖται ἑτέρου ἐρείσματος. δέρμα δ' ἔχουσι μέν, πάμπαν δὲ τοῦτο λεπτόν. τὰ μὲν οὖν ἔξωθεν αὐτῶν μόρια ταῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐστίν, ἐντὸς δ' εὐθὺς μετὰ τὸ στόμα ἔντερον τοῖς μὲν πλείστοις εὐθὺ καὶ ἁπλοῦν μέχρι τῆς ἐξόδου ἐστίν, ὀλίγοις δ' ἑλιγμὸν ἔχει. σπλάγχνον δ' οὐδὲν ἔχει τῶν τοιούτων οὐδὲ πιμελήν, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τῶν ἀναίμων οὐδέν. ἔνια δ' ἔχει καὶ κοιλίαν, καὶ ἀπὸ ταύτης τὸ λοιπὸν ἔντερον ἢ ἁπλοῦν ἢ εἰλιγμένον, ὥσπερ αἱ ἀκρίδες. ὁ δὲ τέττιξ μόνον τῶν τοιούτων καὶ τῶν ἄλλων ζῴων στόμα οὐκ ἔχει, ἀλλ' οἷον τοῖς ἐμπροσθοκέντροις τὸ γλωττοειδές, τοῦτο μακρὸν καὶ συμφυὲς καὶ ἀδιάσχιστον, δι' οὗ τῇ δρόσῳ τρέφεται μόνον· ἐν δὲ τῇ κοιλίᾳ οὐκ ἴσχει περίττωμα. ἔστι δ' αὐτῶν πλείω εἴδη, καὶ διαφέρουσι μεγέθει τε καὶ μικρότητι καὶ τῷ τοὺς μὲν καλουμένους ἀχέτας ὑπὸ τὸ διάζωμα διῃρῆσθαι καὶ ἔχειν ὑμένα φανερόν, τὰ δὲ τεττιγόνια μὴ ἔχειν.

Ἔστι δ' ἔνια ζῷα περιττὰ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ, ἃ διὰ τὸ σπάνια εἶναι οὐκ ἔστι θεῖναι εἰς γένος. ἤδη γάρ φασί τινες τῶν ἐμπειρικῶν ἁλιέων [οἱ μὲν] ἑωρακέναι ἐν τῇ θα-

32 τῶν ὀστράκων ? ‖ οὕτω σαρκώδης] οὔτε σαρκῶδες $A^a C^a$, οὕτω σαρκῶδες A-W ‖ b 1 καὶ om A^a ‖ 2 οὔθ' οἷον σήπιον om A^a pr ‖ σηπίειον C^a, σηπίον D^a ‖ 3 οὐδὲν δεῖται $A^a C^a$ ‖ 5 ταῦτα καὶ τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. ἐντὸς δὲ τοῦ κύτους μετὰ PD^a. Cum $A^a C^a$ consentit tr ‖ 7 ἑλ. ἔχον A^a ‖ 10 ἢ utrumque om $A^a C^a$ ‖ Ut verba cum re congruant, propon A-W ἢ ἁπλοῦν ὥσπερ αἱ ἀκρίδες, ἢ εἰλ. ὥσπερ ὁ τέττιξ. ὁ δὲ τέττιξ κτλ. Karsch ἢ εἰλ. ἢ ἁπλοῦν ὥσπερ αἱ ἀκρ. ‖ ἐλιγμένον A^a ‖ 11 αἱ om A^a ‖ 12 ἐμπροσθοκέντροις tr Ald Pk, ἔμπροσθεν κέντροις $A^a C^a D^a$, ὀπισθοκέντροις PA^a rc ‖ 16 τε om PD^a ‖ σμικρότητι A^a ‖ 17 ἀσχέτας A^a tr ‖ ὑπόζωμα PD^a, ut e. g. 475^a 8, 20, ^{b} 4, 535^b 8, 556^a 18; sed διάζωμα legitur etiam 475^a 2, 553^a 28 ‖ 20 ἤδη] hoc non intellego ‖ 21 τινές φασι τῶν ἐμπορικῶν PD^a „*expertorum*“ tr ‖ οἱ μὲν seclusi.

λάττη ὅμοια δοκίοις, μέλανα, στρογγύλα τε καὶ ἰσοπαχῆ· ἕτερα δὲ καὶ ἀσπίσιν ὅμοια, τὸ μὲν χρῶμα ἐρυθρά, πτερύγια δ' ἔχοντα πυκνά· καὶ ἄλλα ὅμοια αἰδοίῳ ἀνδρὸς τό τ' εἶδος καὶ τὸ μέγεθος, πλὴν ἀντὶ τῶν ὄρχεων πτερύγια ἔχειν δύο, καὶ λαβέσθαι ποτὲ τοῦ πολυαγκίστρου τῷ ἄκρῳ.

Τὰ μὲν οὖν μέρη τῶν ζῴων ἁπάντων τά τ' ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς περὶ ἕκαστον γένος καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τοῦτον ἔχει
8 τὸν τρόπον. περὶ δὲ τῶν αἰσθήσεων νῦν λεκτέον· οὐ γὰρ ὁμοίως ἅπασιν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν πᾶσαι τοῖς δ' ἐλάττους εἰσίν. εἰσὶ δ' αἱ πλεῖσται, καὶ παρ' ἃς οὐδεμία φαίνεται ἴδιος ἑτέρα, πέντε τὸν ἀριθμόν, ὄψις, ἀκοή, ὄσφρησις, γεῦσις, ἁφή. ἄνθρωπος μὲν οὖν καὶ τὰ ζῳοτόκα καὶ
533a πεζά, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὅσα ἔναιμα καὶ ᾠοτόκα, πάντα φαίνεται ἔχοντα ταύτας πάσας, πλὴν εἴ τι πεπήρωται γένος ἕν, οἷον τὸ τῶν ἀσπαλάκων. τοῦτο γὰρ ὄψιν οὐκ ἔχει· ὀφθαλμοὺς γὰρ ἐν μὲν τῷ φανερῷ οὐκ ἔχει, ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ δέρματος ὄντος παχέος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν χώραν τὴν ἔξω τῶν ὀμμάτων ἔσωθέν εἰσιν οἱ ὀφθαλμοὶ διεφθαρμένοι, πάντ' ἔχοντες ταὐτὰ τὰ μέρη τοῖς ἀληθινοῖς· ἔχουσι γὰρ τό τε μέλαν καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ μέλανος, τὴν καλουμένην κόρην, καὶ τὸ κύκλῳ πῖον, ἐλάττω μέντοι ταῦτα πάντα τῶν φανερῶν ὀφθαλμῶν. εἰς δὲ τὸ ἔξωθεν οὐδὲν σημαίνει τούτων διὰ τὸ τοῦ δέρματος πάχος, ὡς ἐν τῇ γε-

22 *δοκοῖς* Da ‖ *ἀμέλανα* Ca Rhen In Aa ante *μ.* littera erasa est ‖ *τε*] *δὲ* AaCa tr ‖ 23 *ἕτεροι* Casaub Pk, ut anacoluthiam tollant; potius exspectes *οἱ δὲ* ‖ *καὶ* om PDa tr ‖ 24 *ἄλλοι* Casaub Pk ‖ 25 *πτέρυγας* PDa ‖ *ἔχει* Aa ‖ 26 post *ποτὲ* add *τοιοῦτον* PDa tr ‖ post *ἄκρῳ* add *αὐτοῦ* AaCa „*summitate ipsa*" tr ‖ 27 *ἐντὸς—ἐκτὸς* PDa ‖ 28 *καὶ περὶ ἕκαστον γένος ἰδίᾳ* AaCa ‖ 30 *πᾶσιν* PDa ‖ *ὑπάρχει* Aa ‖ 31 *ἐλάττονες* Ca ‖ *εἰσίν* et *αἱ* om PDa ‖ 1 *πρὸς δὲ*] *καὶ ἔτι πρὸς* PDa ‖ *ᾠοτόκα* emend A-W, *ζῳοτόκα* codd ‖ 2 *πάσας*] *πάλιν* Aa pr, ut videtur ‖ 3 *ἓν* om PDa ‖ 6 *ἔξωθεν* PDa ‖ 7 *πάντες ἔχοντες ταῦτα* Aa ‖ 9 *κύκλῳ πῖον* A-W egregie ex tr „*quod in circuitu pingue*", *κυκλώπιον* codd. cf 532b1 *κύκλῳ ὄστρακον* ‖ 10 *πάντα* om PDa ‖ *τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φανερῶν* Aa ‖ *εἰς*] *εἰ* Aa pr ‖ *ἔξω* PDa ‖ 11 *σημαίνει*] *ἐκβαίνει*? ‖ *ἐν* om Aa pr Ca.

νέσει πηρουμένης τῆς φύσεως· [εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ᾗ συνάπτει τῷ μυελῷ, δύο πόροι νευρώδεις καὶ ἰσχυροὶ παρ' αὐτὰς τείνοντες τὰς ἕδρας τῶν ὀφθαλμῶν, τελευτῶντες δ' εἰς τοὺς ἄνω χαυλιόδοντας.] τὰ δ' ἄλλα καὶ τῶν χρωμάτων αἴσθησιν ἔχει καὶ τῶν ψόφων, ἔτι δὲ καὶ ὀσμῆς καὶ χυμῶν. τὴν δὲ πέμπτην αἴσθησιν τὴν ἁφὴν καλουμένην καὶ τἆλλα πάντ' ἔχει ζῷα. ἐν μὲν οὖν ἐνίοις [καὶ] τὰ αἰσθητήρια φανερώτατά ἐστι, τὰ μέντοι τῶν ὀμμάτων καὶ μάλιστα· διωρισμένον γὰρ ἔχει τὸν τόπον τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὰ τῆς ἀκοῆς· ἔνια μὲν γὰρ ὦτα ἔχει, ἔνια δὲ τοὺς πόρους φανερούς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὀσφρήσεως· τὰ μὲν γὰρ ἔχει μυκτῆρας, τὰ δὲ τοὺς πόρους τῆς ὀσφρήσεως, οἷον τὸ τῶν ὀρνίθων γένος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν χυμῶν αἰσθητήριον, τὴν γλῶτταν. ἐν δὲ τοῖς ἐνύδροις καὶ ἐναίμοις οἱ ἰχθύες τὸ μὲν τῶν χυμῶν αἰσθητήριον, τὴν γλῶτταν, ἔχουσι μέν, ἔχουσι δ' ἀμυδρῶς· ὀστώδη γὰρ καὶ οὐκ ἀπολελυμένην ἔχουσιν. ἀλλ' ἐνίοις τῶν ἰχθύων ὁ οὐρανός ἐστι σαρκώδης, οἷον τῶν ποταμίων ἐν τοῖς κυπρίνοις, ὥστε τοῖς μὴ σκοπουμένοις ἀκριβῶς δοκεῖν ταύτην εἶναι γλῶτταν. ὅτι δ' αἰσθάνονται γευόμενα, φανερόν· ἰδίοις τε γὰρ πολλὰ χαίρει

---

12 *πυρουμένης* P, *πληρουμένης* A^a pr C^a ‖ Verba *εἰσὶ* — 15 *χαυλ.* del A-W; sane et alia et verba *ἕδρας*, *χαυλ.* offendunt. Nam cum talpa acutos habeat dentes, ut recte Scal adnotat, *χαυλιόδους* esse nequit, cf. 501^{a}20, 661^{b}24; tum dentes exsertos solum maiora animalia habent, cf *ζμγ* 663^{b}29 sq ‖ 13 *μυελῷ*] *νεύρῳ* PD^a „*medullae*" tr ‖ 15 *χαυλιώδοντας* C^a ‖ 16 *δὲ καὶ ὀ.*] *δ' ὀ.* A^{a}C^a ‖ 18 *καὶ* seclusi Camum et Schneiderum secutus ‖ 19 *εἰσί* PD^a ‖ *μέντοι* mutavi monente Schneidero, *μὲν* codd ‖ 20 *μάλιστα* coni, *μᾶλλον* codd ‖ 21 *καὶ τὰ τῆς* A-W, *καὶ τὸν τῆς* A^{a}C^a, *τὸν* om PD^a, *ὡς καὶ τὸν* Pk. Corruptelam loci sic quoque tollas: *τὰ μέντοι τῶν ὀμμάτων καὶ μᾶλλον — διωρισμ. γὰρ ἔχει τὸν τ. τ. ὀφθαλμῶν — ἢ τὰ τῆς ἀκ.* ‖ 23 *πόρους τοὺς τῆς ὀ.* PD^a ‖ 25 *γλῶτταν ἔχουσιν. ἐν* PD^a ‖ *καὶ ἐναίμοις οἱ ἰχθύες* A-W, *καλουμένοις δὲ* (*τε* tr) *ἰχθύσι* codd tr ‖ 26 *τὴν γλῶτταν* om A^{a}C^a, fort post *ἀπολελυμένην* ponendum est ‖ 27 *γὰρ*] *τε γὰρ* PD^a ‖ 28 *ἔχουσιν* om PD^a ‖ 29 *κυπρίοις* A^{a}C^a ‖ *μὴ*] *μὲν* codd; cf *ζμβ* 661^{a}1 ‖ 31 *πολλοῖς* A^a pr C^a.

χυμοῖς, καὶ τὸ τῆς ἀμίας λαμβάνουσι μάλιστα δέλεαρ καὶ τὸ τῶν πιόνων ἰχθύων, ὡς χαίροντες ἐν τῇ γεύσει καὶ
533^{b} ἐδωδῇ τοῖς τοιούτοις δελέασιν. τῆς δ' ἀκοῆς καὶ τῆς ὀσφρήσεως οὐδὲν ἔχουσι φανερὸν αἰσθητήριον· ἃ γὰρ ἄν τισιν εἶναι δόξειε κατὰ τοὺς τόπους τῶν μυκτήρων, οὐδὲν περαίνει πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ τὰ μὲν τυφλά, τὰ δὲ φέρει μέχρι τῶν βραγχίων. ὅτι δὲ καὶ ἀκούουσι καὶ ὀσφραίνονται, φανερόν· τούς τε γὰρ ψόφους φεύγοντα φαίνεται τοὺς μεγάλους, οἷον τὰς εἰρεσίας τῶν τριήρων, ὥστε λαμβάνεσθαι ῥᾳδίως ἐν ταῖς θαλάμαις· καὶ γὰρ ἂν μικρὸς ᾖ ὁ ἔξω ψόφος, ὅμως τοῖς ἐν τῷ ὑγρῷ τὴν ἀκοὴν ἔχουσι χαλεπὸς καὶ μέγας καὶ βαρὺς φαίνεται πᾶσιν. ὃ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς τῶν δελφίνων θήρας· ὅταν γὰρ ἀθρόως περικυκλώσωσι τοῖς μονοξύλοις, ψοφοῦντες ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ θαλάττῃ ἀθρόους ποιοῦσιν ἐξοκέλλειν φεύγοντας εἰς τὴν γῆν, καὶ λαμβάνουσιν ὑπὸ τοῦ ψόφου καρηβαροῦντας. καίτοι οὐδ' οἱ δελφῖνες τῆς ἀκοῆς φανερὸν οὐδὲν ἔχουσιν αἰσθητήριον. ἔτι δ' ἐν ταῖς θήραις τῶν ἰχθύων ὅτι μάλιστα εὐλαβοῦνται ψόφον ποιεῖν ἢ κώπης ἢ δικτύων οἱ περὶ τὴν θήραν ταύτην ὄντες· ἀλλ' ὅταν κατανοήσωσιν ἔν τινι τόπῳ πολλοὺς ἀθρόους ὄντας, ἐκ τοσούτου τόπου τεκμαιρόμενοι τὰ δίκτυα καθιᾶσιν, ὅπως μήτε κώπης μήτε τῆς ῥύμης τῆς ἁλιάδος ἀφίκηται πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ ψόφος· παραγγέλλουσί τε πᾶσι τοῖς ναύταις ὅτι μάλιστα σιγῇ πλεῖν, μέχρι περ ἂν κυκλώσωσιν. ἐνίοτε δ' ὅταν βούλωνται συνδραμεῖν, ταὐτὸν ποιοῦσιν ὅπερ ἐπὶ τῆς τῶν δελφίνων θήρας· ψοφοῦσι γὰρ λίθοις, ἵνα φοβηθέντες συνθέωσιν εἰς

32 μᾶλλον C^a ‖ 33 τὸ πῖον τῶν ἰχθύων PD^a ‖ ἐν om PD^a ‖ καὶ ἐν τῇ ἐδωδῇ PD^a ‖ b 2 ἃ PD^a tr ‖ ἄν om A^a ‖ τισιν] τις A^aC^a ‖ 7 Verba καὶ — 9 πᾶσιν del A-W; sane suspicione non carent ‖ 8 ὑγρῷ] ἀγρῷ A^a pr ‖ 10 ἀθρόους C^a, ἀθρόον PD^a; malim absit ‖ 12 ἐξοκείλειν C^a, ἐξωκείλειν A^a, ἐξωκέλλειν D^a ‖ 13 καρηβαρῶντας A^aC^a, καρηβαροῦντες P ‖ 14 φαν. post *οὐδ. P, post ἔχ. D^a* ‖ 19 τῆς post μήτε om PD^a ‖ 22 συγκυκλώσωνται *PD^a* ‖ 23 ταυτὸ C^a ‖ 24 λίθους A^a.

ταὐτό, καὶ τοῖς δικτύοις οὕτω περιβάλλονται. [καὶ πρὶν μὲν συγκλεῖσαι, καθάπερ εἴρηται, κωλύουσι ψοφεῖν, ὅταν δὲ κυκλώσωσι, κελεύουσιν ἤδη βοᾶν καὶ ψοφεῖν· τὸν γὰρ ψόφον καὶ τὸν θόρυβον ἀκούοντες ἐμπίπτουσι διὰ τὸν φόβον.] ἔτι δ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ἁλιεῖς ἐκ πάνυ πολλοῦ νεμομένους ἀθρόους πολλοὺς ἐν ταῖς γαλήναις καὶ εὐδίαις ἐπιπολάζοντας, καὶ βουληθῶσιν ἰδεῖν τὰ μεγέθη καὶ τί τὸ γένος αὐτῶν, ἂν μὲν ἀψοφητὶ προσπλεύσωσι, λανθάνουσι καὶ καταλαμβάνουσιν ἐπιπολάζοντας ἔτι, ἐὰν δέ τις τύχῃ ψοφήσας πρότερον, φανεροί εἰσι φεύγοντες. ἔτι δ' ἐν τοῖς ποταμοῖς 534a εἰσιν ἰχθύδια ἅττα ἃ καλοῦσί τινες κόττους· ταῦτα θηρεύουσί τινες διὰ τὸ ὑπὸ ταῖς πέτραις ὑποδεδυκέναι κόπτοντες τὰς πέτρας λίθοις· τὰ δ' ἐκπίπτει παραφερόμενα ὡς ἀκούοντα καὶ καρηβαροῦντα ὑπὸ τοῦ ψόφου. ὅτι μὲν οὖν ἀκούουσιν, ἐκ τῶν τοιούτων ἐστὶ φανερόν· εἰσὶ δέ τινες οἵ φασι καὶ μάλιστα ὀξυηκόους εἶναι τῶν ζῴων τοὺς ἰχθῦς, ἐκ τοῦ διατρίβοντες περὶ τὴν θάλατταν ἐντυγχάνειν τοιούτοις πολλοῖς. μάλιστα δὲ τῶν ἰχθύων εἰσὶν ὀξυήκοοι κεστρεύς, λάβραξ, σάλπη, χρομίς, καὶ ὅσοι ἄλλοι τοιοῦτοι τῶν ἰχθύων· οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἧττον, διὸ μᾶλλον πρὸς τῷ ἐδάφει τῆς θαλάττης ποιοῦνται τὰς διαγωγάς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὀσφρήσεως. τοῦ τε γὰρ μὴ προσφάτου δελέατος οὐκ ἐθέλουσιν ἅπτεσθαι οἱ πλεῖστοι τῶν ἰχθύων, τοῖς τε δελέασιν οὐ τοῖς αὐτοῖς ἁλίσκονται πάντες ἀλλ' ἰδίοις, διαγι-

---

25 περιβάλλωνται $A^aC^aD^a$ ‖ Verba καὶ — 28 φόβον ut pravam repetitionem del A-W ‖ 29 ἐκ] εἰς A^a pr ‖ 30 εὐδίας A^a pr ‖ 33 ἐὰν] ἂν C^a ‖ **534 a** 2 ἅττα] ὑπὸ ταῖς πέτραις PD^a tr ‖ κοίτους καὶ ταῦτα PD^a ‖ 3 nescio an ὑπὸ delendum vel ὑπὸ τὰς πέτρας scribendum sit ‖ κόμπτοντες ταῖς πέτραις A^a ‖ 6 ὀξυκόους D^aA^a pr, ὀξηκόους A^a rc ‖ 7 διατρίβοντες correxi, διατρίβοντας A^aC^a. At PD^a ἰχθύας, λέγειν δὲ τοῦτο τοὺς διατρίβοντας περὶ τὴν θάλατταν διὰ τὸ ἐντυγχάνειν PD^a tr ‖ 8 ὀξύκοοι A^a pr ‖ post κεστρεύς add χρέμψ D^a, χρέψ P ‖ 9 λαύραξ D^a ‖ σάρπη A^a ‖ χρέμις A^aC^a ‖ 10 μάλιστα A^a ‖ 12 post ὀσφρ. add *ἔχει PD^a tr* ‖ *13 οὐ θέλουσιν* C^a, οὐ θέ A^a pr ‖ post ἰχθύων *add οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἧττον* A^aC^a.

γνώσκοντες τῷ ὀσφραίνεσθαι· ἔνια γὰρ δελεάζεται τοῖς δυσώδεσιν, ὥσπερ ἡ σάλπη τῇ κόπρῳ. ἔτι δὲ πολλοὶ τῶν ἰχθύων διατρίβουσιν ἐν σπηλαίοις, οὓς ἐπειδὰν βούλωνται προκαλέσασθαι εἰς τὴν θήραν οἱ ἁλιεῖς, τὸ στόμα τοῦ σπηλαίου περιαλείφουσι ταριχηραῖς ὀσμαῖς, πρὸς ἃς ἐξέρχονται ταχέως. ἁλίσκεται δὲ καὶ ἡ ἔγχελυς τοῦτον τὸν τρόπον· τιθέασι γὰρ τῶν ταριχηρῶν τι κεραμίων, ἐνθέντες εἰς τὸ στόμα τοῦ κεραμίου τὸν καλούμενον ἠθμόν. καὶ ὅλως δὲ πρὸς τὰ κνισώδη φέρονται πάντες θᾶττον. καὶ τῶν σηπιῶν δὲ τὰ σαρκία σταθεύσαντες ἕνεκα τῆς ὀσμῆς δελεάζουσι τούτοις· προσέρχονται γὰρ μᾶλλον. τοὺς δὲ πολύπους φασὶν ὀπτήσαντες εἰς τοὺς κύρτους ἐντιθέναι οὐδενὸς ἄλλου χάριν ἢ τῆς κνίσης. ἔτι δ' οἱ ῥυάδες ἰχθύες, ὅταν ἐκχυθῇ τὸ πλύμα τῶν ἰχθύων, ἢ τῆς ἀντλίας ἐκχυθείσης, φεύγουσιν ὡς ὀσφραινόμενοι τῆς ὀσμῆς αὐτῶν. καὶ τοῦ αὐτῶν δὴ αἵματος
534^b *τάχιστα ὀσφραίνεσθαί φασιν αὐτούς· δῆλον δὲ ποιοῦσι φεύγοντες καὶ ἐκτοπίζοντες μακράν, ὅταν αἷμα γένηται ἰχθύων. καὶ ὅλως δ' ἐὰν μὲν σαπρῷ τις δελέατι δελεάσῃ τὸν κύρτον, οὐκ ἐθέλουσιν εἰσδύνειν οὐδὲ πλησιάζειν, ἐὰν δὲ νεαρῷ δελέατι καὶ κεκνισωμένῳ, εὐθὺς φερόμενοι πόρρωθεν εἰσδύνουσιν. [μάλιστα δὲ φανερόν ἐστι περὶ τῶν εἰρημένων ἐπὶ τῶν δελφίνων· οὗτοι γὰρ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον μὲν οὐδὲν*

---

15 *δελεάζονται* A^a ‖ 16 *οἱ σάλποι* PD^a ‖ 18 *προκάλεσθαι* A^a rc, *προσκαλέσασθαι* PD^aC^a „*provocare*“ tr ‖ 18 *εἰς*] *πρὸς* A^a ‖ *θήραν*] *ἄγραν* PD^a ‖ *οἱ* om A^a pr ‖ 19 *ἐπαλείφουσι* A^a ‖ *ἐξέρχεται* PD^a ‖ 20 *ἐγχέλυς* A^a ‖ 21 *γὰρ*] *δὲ* A^a ‖ 22 *ἰθμόν* D^a ‖ 23 *πάντες φ. μᾶλλον* PD^a ‖ *σηπύων* A^a, *σηπίων* D^a ‖ 24 *δὲ* om C^a tr ‖ 25 *προσέρχομαι* A^a pr ‖ 26 *ὀπτήσαντας* PA^aC^a ‖ 27 *τῆς* om A^aC^a ‖ *κνίσσης* A^a ‖ *πήλυσμα* PD^a, *πλῦμα γρ πόλισμα* A^a ‖ 28 *ὡς* om C^a ‖ 29 *αὐτῶν* — 536^b 30 *γένος*] haec post 539^b 1 *κοινωνίας* ponit C^a, post *ἄρρενας* F^a; etiam A^a sex foliis post quam par erat, sed transpositionem indicat ‖ *δὲ* PD^a ‖ **b** 1 *ταχὺ* PD^a „*citissime*“ tr ‖ 2 *χέηται* Casaub ‖ 3 *ὅλως μὲν ἐὰν σ.* PD^a ‖ *τὸν*] *εἰς τὸν* PD^a ‖ 6 verba *μάλ.* — 10 *ὀξέως* ut consarcinata ex antecedentibus del A-W ‖ 6 *περὶ* corr A^a, *παρὰ* Di, *παράδειγμα* Pk ‖ 7 *γὰρ ἐπὶ τῆς* A^aC^a.

ἔχουσι φανερόν, ἁλίσκονται δὲ διὰ τὸ καρηβαρεῖν ὑπὸ τοῦ ψόφου, καθάπερ εἴρηται πρότερον. οὐδὲ δὴ τῆς ὀσφρήσεως αἰσθητήριον οὐδὲν ἔχει φανερόν, ὀσφραίνεται δ' ὀξέως.]

Ὅτι μὲν οὖν πάσας τὰς αἰσθήσεις ἔχει ταῦτα τὰ ζῷα, φανερόν· τὰ δὲ λοιπὰ γένη τῶν ζῴων ἔστι μὲν τέτταρα διῃρημένα εἰς γένη, ἃ περιέχει τὸ πλῆθος τῶν λοιπῶν ζῴων, τά τε μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα καὶ τὰ ὀστρακόδερμα καὶ ἔτι τὰ ἔντομα. τούτων δὲ τὰ μὲν μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα καὶ τὰ ἔντομα ἔχει πάσας τὰς αἰσθήσεις· καὶ γὰρ ὄψιν ἔχει καὶ ⟨ἀκοὴν καὶ⟩ ὄσφρησιν καὶ γεῦσιν. τά τε γὰρ ἔντομα τὰ ὄζοντα πόρρωθεν αἰσθάνεται, καὶ τὰ πτερωτὰ καὶ τὰ ἄπτερα, οἷον αἱ μέλιτται καὶ οἱ κνῖπες τοῦ μέλιτος ἐκ πολλοῦ αἰσθάνονται ὡς τῇ ὀσμῇ γιγνώσκοντα. καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ θείου ὀσμῆς πολλὰ ἀπόλλυται. ἔτι δ' οἱ μύρμηκες ὑπ' ὀριγάνου καὶ θείου περιπαττομένων λείων ἐκλείπουσι τὰς μυρμηκιάς, καὶ ἐλαφείου κέρατος θυμιωμένου τὰ πλεῖστα φεύγει τῶν τοιούτων· μάλιστα δὲ φεύγουσι θυμιωμένου τοῦ στύρακος. ἔτι δ' αἱ σηπίαι καὶ οἱ

---

10 *οὐδὲν αἰσθητήριον* C^a, *οὐδὲ αἰσθ.* A^a pr ‖ 12 *ἔστι*] *ἐπὶ* PD^a ‖ 13 *διῃρημένα εἰσὶν εἰς γένη ἅπερ ἔχει τὸ* PD^a ‖ 15 *τούτων—16 ἔντομα* om A^a ‖ 17 *ἀκοὴν καὶ* addidi, quia his tribus generibus Ar omnes sensus tribuit, cum de visu et auditu testaceorum nihil certum esse dicat. Pk pro *ὄψιν* propon *ὀξεῖαν*, A-W del *ὄψιν* ‖ *καὶ γεῦσιν* om A^a pr C^a ‖ 18 *τὰ ὄζοντα* conieci, *ὄντα* PD^a, *πεζὰ ὄντα* A^aC^a, *ἀπόζον τι* suspicatur Pk, *ἀποζόντων* A-W ‖ *πόρρωθεν αἰσθάνεται* suspic Pk, recte; cf *αι* 444^b 9; *πόρρω συναισθάνεται* codd ‖ 19 *αἱ*] *αἵ τε* PD^a ‖ *κνίπες* A^a ‖ 20 *γάρ*, quod exhib codd post *πολλοῦ*, del A-W. *αἰσθάνεται* A^a ‖ *γινώσκοντες* A^a pr ‖ ad versum 21. cf 444^b 33 ‖ 21 *τοῦ* om C^a ‖ 22 *ἀπὸ* (corr *ὑπὸ*) *ὀργάνου* C^a ‖ *λείων* om A^aC^a, del A-W, quod nemo interpretatus sit, idque male. Iam Scal „*λείων*, frequens dictio Dioscoridi et Galeno *subigere aliquo liquore*"; adde *λειοῦν* i. e. in pulverem conterere. *ζμγ* 674^b 13 *λεῖος* = „breiartig", hoc loco = *λελεασμένος* vel *κατατετριμμένος* „*pulverizatus*" tr ‖ *μυρμηκιάς* dedi respiciens alios auctores similiaque verba *νεοττιά, καλιά, σφηκιά, ἀνθρακιά*; *μυρμηκίας* PD^aC^a, *τοὺς μυρμηκυίας* A^a ‖ 23 et 25 *θυμιουμένου* A^a ‖ 25 *στόρακος* C^a ‖ *ἔτι δ' αἱ*] *αἵ τε* PD^a „*adhuc autem*" tr ‖ *σηπυῖαι* A^a.

πολύποδες καὶ οἱ κάραβοι τοῖς δελέασιν ἁλίσκονται· καὶ οἵ γε πολύποδες οὕτω μὲν προσέχονται ὥστε μὴ ἀποσπᾶσθαι ἀλλ' ὑπομένειν τεμνόμενοι· ἐὰν δέ τις κόνυζαν προσενέγκῃ, ἀφιᾶσιν εὐθέως ὀσμώμενοι. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ γεύσεως· 535^a τήν τε γὰρ τροφὴν ἑτέραν ⟨ἕτερα⟩ διώκουσι, καὶ οὐ τοῖς αὐτοῖς πάντα χαίρει χυμοῖς, οἷον ἡ μέλιττα πρὸς οὐδὲν προσιζάνει σαπρὸν ἀλλὰ πρὸς τὰ γλυκέα, ὁ δὲ κώνωψ πρὸς οὐδὲν γλυκὺ ἀλλὰ πρὸς τὰ ὀξέα. τὸ δὲ τῇ ἁφῇ αἰσθάνεσθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται, πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις. τὰ δ' ὀστρακόδερμα ὄσφρησιν μὲν καὶ γεῦσιν ἔχει, φανερὸν δ' ἐκ τῶν δελεασμῶν, οἷον ἐπὶ τῆς πορφύρας· αὕτη γὰρ δελεάζεται τοῖς σαπροῖς καὶ προσέρχεται πρὸς τὸ τοιοῦτον δέλεαρ ὡς αἴσθησιν ἔχουσα πόρρωθεν. καὶ τῶν χυμῶν δ' ὅτι αἴσθησιν ἔχει, φανερὸν ἐκ τῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ διὰ τὰς ὀσμὰς προσέρχεται κρίναντα, τούτων χαίρει καὶ τοῖς χυμοῖς ἕκαστα. ἔτι δ' ὅσα ἔχει στόμα, χαίρει καὶ λυπεῖται τῇ τῶν χυμῶν ἅψει. περὶ δ' ὄψεως καὶ ἀκοῆς βέβαιον μὲν οὐδέν ἐστιν οὐδὲ λίαν φανερόν, δοκοῦσι δ' οἵ τε σωλῆνες, ἄν τις ψοφήσῃ, καταδύεσθαι, καὶ φεύγειν κατωτέρω, ὅταν αἴσθωνται τὸ σιδήριον προσιόν (ὑπερέχει γὰρ αὐτῶν μικρόν, τὸ δ' ἄλλο ὥσπερ ἐν θαλάμῃ ἐστίν), καὶ οἱ κτένες, ἐάν τις προσφέρῃ τὸν δάκτυλον χάσκουσι, συμμύουσιν ὡς ὁρῶντες. καὶ τοὺς νηρείτας δ' οἱ θηρεύοντες οὐ κατὰ πνεῦμα προσιόντες θηρεύουσιν, ὅταν θηρεύσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ δέλεαρ,

27 προσέχονται Albertus, Scal. προσέρχονται codd tr ‖ ἀποσπασθῆναι PD^a ‖ 28 ἀποτεμνόμενοι PD^a ‖ κόρυζαν A^a ‖ 29 ἀφιᾶσιν εὐθέως ὀσμώμενοι] ὥς φασιν εὐθὺς ὀσφραινόμενοι ἀφιᾶσιν PD^a ‖ **535 a** 1 τήν τε γὰρ] τήν τε A^a, ἐνίοτε γὰρ τήν τε PD^a. ἕτερα adieci ‖ 3 προστρέχει σαπρὸν ἀλλὰ πρὸς γλυκέα. ὁ δὲ κώνωψ PD^a ‖ 5 ὅπερ PD^a ‖ 7 δελεασμάτων D^a et corr P ‖ 10 ἐκ] διὰ PD^a ‖ 11 προσέρχονται A^{a}C^a ‖ κρίνοντα PD^a ‖ καὶ om A^a ‖ 12 ἕκαστον A^{a}C^a tr ‖ στόματα A^{a}C^a ‖ 15 τις] τι A^{a}C^a ‖ 16 προσφερόμενον PD^a ‖ ὑπάρχει C^a ‖ 18 δ. χ. σ. Pk. δ. χ. καὶ σ. codd. ‖ ὡς] προσ A^a ‖ 19 νειρείτας A^a, νηρίτας PD^a ‖ *προσιόντας A^{a}C^a*, *πρόσαντες* male Pk ‖ 20 verba ὅταν — δέλεαρ delenda *videntur* ‖ *θηρεύσωσιν*] θηρεύωσιν D^a, θηρεύουσιν A^{a}C^a.

οὐδὲ φθεγγόμενοι ἀλλὰ σιωπῶντες ὡς ὀσφραινομένων καὶ ἀκουόντων· ἐὰν δὲ φθέγγωνται, φασὶν ὑποφεύγειν αὐτούς. ἥκιστα δὲ τὴν ὄσφρησιν τῶν ὀστρακοδέρμων φαίνεται ἔχειν τῶν μὲν πορευτικῶν ἐχῖνος, τῶν δ' ἀκινήτων τήθυα καὶ βάλανοι.

Περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητηρίων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον τοῖς ζῴοις πᾶσιν, περὶ δὲ φωνῆς τῶν ζῴων ὧδ' ἔχει. φωνὴ 9
καὶ ψόφος ἕτερόν ἐστι, καὶ τρίτον διάλεκτος. φωνεῖ μὲν οὖν οὐδενὶ τῶν ἄλλων μορίων οὐδὲν πλὴν τῷ φάρυγγι· διὸ ὅσα μὴ ἔχει πνεύμονα, οὐδὲ φθέγγεται· διάλεκτος δ' ἡ τῆς φωνῆς ἐστι τῇ γλώττῃ διάρθρωσις. τὰ μὲν οὖν φωνήεντα ἡ φωνὴ καὶ ὁ λάρυγξ ἀφίησιν, τὰ δ' ἄφωνα ἡ γλῶττα καὶ τὰ χείλη· ἐξ ὧν ἡ διάλεκτός ἐστιν. διὸ ὅσα 535^b
γλῶτταν μὴ ἔχει ἢ μὴ ἀπολελυμένην, οὐ διαλέγεται· ψοφεῖν δ' ἔστι καὶ ἄλλοις μορίοις. τὰ μὲν οὖν ἔντομα οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται, ψοφεῖ δὲ τῷ ἔσω πνεύματι, οὐ τῷ θύραζε· οὐδὲν γὰρ ἀναπνεῖ αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν βομβεῖ, οἷον μέλιττα καὶ τὰ πτηνὰ αὐτῶν, τὰ δ' ᾄδειν λέγεται, οἷον οἱ τέττιγες. πάντα δὲ ταῦτα ψοφεῖ τῷ ὑμένι τῷ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, ὅσων διῄρηται, οἷον τῶν τεττίγων τι γένος τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος, καὶ αἱ μυῖαι δὲ καὶ αἱ μέλιτται καὶ τἆλλα πάντα, τῇ πτήσει αἴροντα καὶ συστέλλοντα· ὁ γὰρ ψόφος τρῖψις τοῦ ἔσω πνεύματός ἐστιν. αἱ δ' ἀκρίδες τοῖς πηδαλίοις τρίβουσαι ποιοῦσι τὸν ψόφον. οὐδὲ δὴ τῶν μαλακίων

---

21 *οὐδὲ*] *οὐ* C^a, *μὴ* A^a ‖ *ὡς* om A^{a}C^a ‖ 23 *φαίνεται τῶν ὀστρακοδέρμων* A^{a}C^a ‖ 24 *τήθ* C^a, *τήθεα* A^a, *οἷον τὰ τήθυα* PD^a tr ‖ *καὶ οἱ βάλανοι* PD^a ‖ 26 *οὖν* om A^a ‖ 28 *τρίτον*] *τούτων τρίτον* A^{a}C^a, *τρίτον τούτων* D^a tr, *τούτων ἕτερον* A-W ‖ 29 *οὖν* om C^a ‖ 30 *πνεῦμα* PD^a ‖ *οὐδὲν* PD^{a}C^a ‖ 31 *τῇ γλώττῃ*] *καὶ ἡ τῆς γλώττης* A^a ‖ 32 *ἡ* om A^a pr ‖ *τὰ*] *ὅσα* PD^a ‖ **b** 2 *οὔτε φωνεῖ* — 3 *ἔντομα* om A^a tr ‖ *οὐ διαλέγεται* Cs Sch Pk A-W. *οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται* codd ‖ 5 *βομβεῖν* P ‖ 8 ad *ὅσων* (PD^{a}A^a male *ὅσον*) intellege *τὸ σῶμα*, ut 475^a 2, 19, at non *τὸ ὑπόζωμα*, quod A-W vertunt ‖ *οἷον τὸ τῶν τεττίγων γένος* PD^{a}A^a tr ‖ 10 *πτήσει*] *πήσει* A^a pr, *τρίψει* D^a ‖ *αἴρονται καὶ συστέλλονται* A^{a}D^a ‖ 11 *ἐστὶ* post *τρῖψις* D^a ‖ 12 *οὐδὲ*] om A^a pr,

οὐδὲν οὔτε φθέγγεται οὔτε ψοφεῖ οὐδένα φυσικὸν ψόφον, οὐδὲ τῶν μαλακοστράκων. οἱ δ' ἰχθύες ἄφωνοι μέν εἰσιν (οὔτε γὰρ πνεύμονα οὔτε ἀρτηρίαν καὶ φάρυγγα ἔχουσι), ψόφους δέ τινας ἀφιᾶσι καὶ τριγμοὺς οὓς λέγουσι φωνεῖν, οἷον λύρα καὶ χρομίς (οὗτοι γὰρ ἀφιᾶσιν ὥσπερ γρυλισμόν) καὶ ὁ κάπρος ὁ ἐν τῷ Ἀχελῴῳ, ἔτι δὲ χαλκὶς καὶ κόκκυξ· ἡ μὲν γὰρ ψοφεῖ οἷον συριγμόν, ὁ δὲ παραπλήσιον τῷ κόκκυγι ψόφον, ὅθεν καὶ τοὔνομα ἔχει. πάντα δὲ ταῦτα τὴν δοκοῦσαν φωνὴν ἀφιᾶσι τὰ μὲν τῇ τρίψει τῶν βραγχίων (ἀκανθώδεις γὰρ οἱ τόποι), τὰ δὲ τοῖς ἐντὸς τοῖς περὶ τὴν κοιλίαν· πνεῦμα γὰρ ἔχει τούτων ἕκαστον, ὃ προστρίβοντα καὶ κινοῦντα ποιεῖ τοὺς ψόφους. καὶ τῶν σελαχῶν δ' ἔνια δοκεῖ τρίζειν. ἀλλὰ ταῦτα φωνεῖν μὲν οὐκ ὀρθῶς ἔχει φάναι, ψοφεῖν δέ. καὶ γὰρ οἱ κτένες ὅταν φέρωνται ἀπερειδόμενοι τῷ ὑγρῷ, ὃ καλοῦσι πέτεσθαι, ῥοιζοῦσι, καὶ αἱ χελιδόνες αἱ θαλάττιαι ὁμοίως· καὶ γὰρ αὗται πέτονται μετέωροι, οὐχ ἁπτόμεναι τῆς θαλάττης· τὰ γὰρ πτερύγια ἔχουσι πλατέα καὶ μακρά. ὥσπερ οὖν τῶν ὀρνίθων πετομένων ὁ γιγνόμενος ταῖς πτέρυξι ψόφος οὐ φωνή ἐστιν, οὕτως οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδενός. ἀφίησι δὲ καὶ ὁ δελφὶς τριγμὸν καὶ μύζει,
536^a ὅταν ἐξέλθῃ, ἐν τῷ ἀέρι, οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς εἰρημένοις· ἔστι γὰρ τούτῳ φωνή· ἔχει γὰρ καὶ πνεύμονα καὶ ἀρτηρίαν, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν οὐκ ἀπολελυμένην οὐδὲ χείλη ὥστε ἄρθρον τι τῆς φωνῆς ποιεῖν. τῶν δ' ἐχόντων γλῶτταν καὶ πνεύμονα ὅσα μὲν ᾠοτόκα ἐστὶ καὶ τετράποδα ⟨ἢ ἄποδα⟩,

---

οὐ γὰρ superscripto δὲ C^a „*neque enim*" tr, οὕτω PA^a rc, οὔτε D^a ‖ 16 τρισμοὺς PD^a ‖ φωνὴν A^a tr ‖ 17 χρόμις C^a, χρῶμις A^a ‖ γρυλλισμὸν D^a, τρυλλισμὸν A^aC^a ‖ 18 χαλκοῦς fort A^a pr, χαλκεὺς Rhen Sch Di Pk ‖ καὶ ὁ κ. PD^a ‖ 19 ὁ C^a Sch Di Pk ‖ συριγμόν] μόν post lac A^a pr, στριγμὸν D^aA^a rc, στρειγμὸς P ‖ δὲ om A^a pr ‖ 23 ὧι C^a ‖ 25 μὲν φωνὴν A^a ‖ 26 ψοφεῖ δὲ A^a pr ‖ φαίνωνται PD^a ‖ ἐπερειδόμενοι A^a ‖ 27 πέττεσθαι A^a ‖ 28 ὁμοίως om PD^aC^a tr ‖ 30 πετ.] τῶν πετ. A^aC^a ‖ 31 ταῖς πτέρυξι om A^a ‖ φωνεῖ A^a ‖ ἐστιν om A^aC^a ‖ **536 a** 1 ἔλθῃ A^a ‖ δὲ om A^aC^a ‖ ἔτι γὰρ τοῦτο φωνῆεν ἔχει καὶ PD^a ‖ 3 οὐδὲ τὰ χείλη A^a ‖ 5 ἢ ἄποδα add A-W „*quadrupedes aut omnino pedestres*"

ἀφίησι μὲν φωνήν, ἀσθενῆ δέ, καὶ τὰ μὲν συριγμόν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, [τὰ δὲ λεπτὴν καὶ ἀσθενῆ φωνήν,] τὰ δὲ σιγμὸν μικρόν, ὥσπερ αἱ χελῶναι. ὁ δὲ βάτραχος ἰδίαν ἔχει τὴν γλῶτταν· τὸ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν προσπέφυκεν ἰχθυωδῶς, ὃ τοῖς ἄλλοις ἀπολέλυται, τὸ δὲ πρὸς τὸν φάρυγγα ἀπολέλυται καὶ ἐπέπτυκται, ᾧ τὴν ἰδίαν ἀφίησι φωνήν. καὶ τὴν ὀλολυγόνα δὲ τὴν γιγνομένην ἐν τῷ ὕδατι οἱ βάτραχοι οἱ ἄρρενες ποιοῦσιν, ὅταν ἀνακαλῶνται τὰς θηλείας πρὸς τὴν ὀχείαν· εἰσὶ γὰρ ἑκάστοις τῶν ζῴων ἴδιαι φωναὶ πρὸς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὸν πλησιασμόν, οἷον καὶ τράγοις καὶ ὑσὶ καὶ προβάτοις. [ποιεῖ δὲ τὴν ὀλολυγόνα, ὅταν ἰσοχειλῆ τὴν κάτω σιαγόνα ποιήσας ἐπὶ τῷ ὕδατι περιτείνῃ τὴν ἄνω. δοκεῖ δὲ διαλαμπουσῶν τῶν σιαγόνων ἐκ τῆς ἐπιτάσεως ὥσπερ λύχνοι φαίνεσθαι οἱ ὀφθαλμοί· ἡ γὰρ ὀχεία τὰ πολλὰ γίγνεται νύκτωρ.] τὸ δὲ τῶν ὀρνίθων γένος ἀφίησι φωνήν· καὶ μάλιστα ἔχει διάλεκτον ὅσοις ὑπάρχει ἡ γλῶττα πλατεῖα, καὶ ὅσα ἔχουσι τὴν γλῶτταν αὐτῶν λεπτήν. ἔνια μὲν οὖν τὴν αὐτὴν ἀφιᾶσι φωνὴν τά τε θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα, ἔνια δ' ἑτέραν. πολύφωνα δ' ἐστὶ καὶ λαλίστερα τὰ ἐλάττω τῶν με-

Gaza, unde Scal addere maluit *καὶ πεζά* ‖ 6 *ἀφιᾶσι* A^aC^a ‖ *μὲν* om PD^a tr ‖ *δέ*] *μέντοι* D^a tr, *μὲν* P ‖ 7 verba *τὰ — φωνήν* del A-W ‖ *ἀσθενὴν* et *συριγμὸν* A^a ‖ 10 *τὸ*] *τὰ* PD^a tr ‖ 11 *ἐπέπτυκται* PD^a Rhen „*applicatur*" tr. Ar enim fingit posteriorem linguae partem gulae vel anteriori linguae parti esse obductam. „*ad guttur applicatur*" Gaza, „*superexplicatum*" Scal. *πέπτυκται* A^aC^a, *ἐκπτύεται* A-W audacius, cum *ἐκπτύειν* vix idem significet quod *ἐξείρειν* ‖ post *φωνήν* add *ἀεὶ* PD^a, *αἰεὶ* Rhen. Deinceps nonnulla intercidisse A-W coniciunt ‖ 12 *ἐν τοῖς ὕδασιν* A^a ‖ 16 verba *ποιεῖ — 19 νύκτωρ* iure del A-W; maxime offendunt numerus verborum *ποιεῖ* (add „*rana*" tr), *δοκεῖ* (*δοκοῦσι* Sylb „*videntur*" tr), tum *ὅταν*, *ἐπὶ*, quod melius deest ‖ 17 *δοκεῖ δὲ*] *δοκεῖ δὲ καὶ* A^a, *διὸ καὶ* Pk ‖ 19 *φαίνεσθαι*] *φαίνονται* Pk ‖ *φαίνεται νύκτωρ οὖσα. τὸ* PD^a tr ‖ 21 post *ὑπάρχει* add *μετρίως* PD^a. Subiectum verbi *ἔχει* est *ταῦτα τὰ γένη* vel *εἴδη*, ut sequens *αὐτῶν* = *τῶν ὀρνίθων* sit. At si, ut A-W, pro *αὐτῶν λεπτὴν* putes scribendum *ἀπολελυμένην*, tum muta *ἔχει* in *ἔχουσι* et 22 scribe ὅσοι ‖ 22 ὅσοι ἔχουσι λεπτὴν *τὴν γλῶτταν αὐτῶν* PD^a ‖ 23 *ἀφίησι τὴν αὐτὴν* PD^a.

γάλων· καὶ μάλιστα περὶ τὴν ὀχείαν ἕκαστον γίγνεται τῶν ὀρνέων τοιοῦτον, καὶ τὰ μὲν μαχόμενα φθέγγεται, οἷον ὄρτυξ, τὰ δ' ⟨ἢ⟩ πρὸ τοῦ μάχεσθαι προκαλούμενα, ⟨οἷον πέρδικες⟩, ἢ νικῶντα, οἷον ἀλεκτρυόνες. ᾄδουσι δ' ἔνια μὲν ὁμοίως τὰ ἄρρενα τοῖς θήλεσιν, οἷον καὶ ἀηδὼν ᾄδει καὶ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια, πλὴν ἡ θήλεια παύεται ὅταν ἐπῳάζῃ καὶ τὰ νεόττια ἔχῃ· ἐνίων δὲ τὰ ἄρρενα μόνον, οἷον ἀλεκτρυόνες καὶ ὄρτυγες, αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ᾄδουσιν. τὰ δὲ ζῳοτόκα
536^b καὶ τετράποδα ζῷα ἄλλο ἄλλην ἀφίησι φωνήν, διάλεκτον δ' οὐδὲν ἔχει, ἀλλ' ἴδιον τοῦτ' ἀνθρώπου ἐστίν· ὅσα μὲν γὰρ διάλεκτον ἔχει, καὶ φωνὴν ἔχει, ὅσα δὲ φωνήν, οὐ πάντα διάλεκτον. ὅσοι δὲ γίγνονται κωφοὶ ἐκ γενετῆς, πάντες καὶ ἐνεοὶ γίγνονται· φωνὴν μὲν οὖν ἀφιᾶσι, διάλεκτον δ' οὐδεμίαν. τὰ δὲ παιδία ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων μορίων οὐκ ἐγκρατῆ ἐστιν, οὕτως οὐδὲ τῆς γλώττης τὸ πρῶτον· καὶ ⟨γάρ⟩ ἐστιν ἀτελὴς καὶ ἀπολύεται ὀψιαίτερον, ὥστε ψελλίζουσι καὶ τραυλίζουσι τὰ πολλά. διαφέρουσι δὲ κατὰ τοὺς τόπους καὶ αἱ φωναὶ καὶ αἱ διάλεκτοι. ἡ μὲν οὖν φωνὴ ὀξύτητι καὶ βαρύτητι μάλιστα ἐπίδηλος, τὸ δ' εἶδος οὐδὲν διαφέρει τῶν αὐτῶν γενῶν· ἡ δ' ἐν τοῖς ἄρθροις, ἣν ἄν τις ὥσπερ διάλεκτον εἴπειεν, καὶ τῶν ἄλλων ζῴων διαφέρει καὶ τῶν ἐν ταὐτῷ γένει ζῴων κατὰ τοὺς τόπους, οἷον τῶν περδίκων οἱ

---

26 φθεγγόμενα μάχεται A^aC^a tr ‖ 27 ἢ inserui ‖ προσκαλούμενα PD^a ‖ οἷον πέρδικες add Sch (ex marg m, Gaza Plinioque XI 51, omittens articulum) A-W; οἷον οἱ π. Di Pk ‖ 29 καὶ ἄρρην καὶ θῆλυς A^a ‖ 31 δὲ καὶ τὰ PD^a tr ‖ μόνον m corr Gaza, μᾶλλον ceteri. μόνον ἢ μᾶλλον propon A-W ‖ 32 καὶ] τε καὶ PD^a ‖ θηλεῖαι A^a ‖ **536 b** 1 φωνὴν ἀφίησι A^aC^a ‖ 2 τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου PD^a, τοῦτο om Rhen tr ‖ 5 ἐννεοὶ $A^aC^aD^a$ ‖ ἀφίησι PD^a ‖ 7 γάρ addidi ‖ 8 ἤ ἐστι Pk ‖ ἀτελὴς Pk A-W, ἀτελῆ codd ‖ 9 τοὺς om PD^aA^a ‖ 10 ἡ διάλεκτος A^aC^a, quod fort ut antea ἡ φωνὴ restituendum est ‖ 12 ἐν τοῖς ἄρθροις] mira brevitas. ἐν om Rhen, nescio an recte ‖ 13 εἴποις A^aC^a, εἴποιεν PD^a ‖ verba διαφέρει — ζῴων bis scripta sunt in A^aC^a ‖ 14 τοὺς om PD^a ‖ τῶν] τῶν τε D^a, τε τῶν P, τὸ τῶν (addito γένος post περδίκων) A^aC^a Sch.

μὲν κακκαβίζουσιν οἱ δὲ τρίζουσιν. καὶ τῶν μικρῶν ὀρνιθίων ἔνια οὐ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀφίησιν ἐν τῷ ᾄδειν τοῖς γεννήσασιν, ἂν ἀπότροφα γένωνται καὶ ἄλλων ἀκούσωσιν ὀρνίθων ᾀδόντων. ἤδη δ' ὦπται καὶ ἀηδὼν νεοττὸν προδιδάσκουσα, ὡς οὐχ ὁμοίας φύσει τῆς διαλέκτου οὔσης καὶ τῆς φωνῆς, ἀλλ' ἐνδεχόμενον πλάττεσθαι. καὶ οἱ ἄνθρωποι φωνὴν μὲν τὴν αὐτὴν ἀφιᾶσι, διάλεκτον δ' οὐ τὴν αὐτήν. ὁ δ' ἐλέφας φωνεῖ ἄνευ μὲν τοῦ μυκτῆρος αὐτῷ τῷ στόματι πνευματῶδες ὥσπερ ὅταν ἄνθρωπος ἐκπνέῃ καὶ αἰάζῃ, μετὰ δὲ τοῦ μυκτῆρος ὅμοιον σάλπιγγι τετραχυσμένῃ.

10

Περὶ δ' ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως τῶν ζῴων, ὅτι μὲν ὅσα πεζὰ καὶ ἔναιμα πάντα καθεύδει καὶ ἐγρήγορεν, φανερὸν ποιοῦσι κατὰ τὴν αἴσθησιν. πάντα γὰρ ὅσα ἔχει βλεφαρίδας, μύοντα ποιεῖται τὸν ὕπνον. ἔτι δ' ἐνυπνιάζειν φαίνονται οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ἵπποι καὶ κύνες καὶ βόες, ἔτι δὲ πρόβατα καὶ αἶγες καὶ πᾶν τὸ τῶν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων γένος· δηλοῦσι δ' οἱ κύνες τῷ ὑλαγμῷ. περὶ δὲ τῶν ᾠοτοκούντων τοῦτο μὲν ἄδηλον, ὅτι δὲ καθεύδουσι, φανερόν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἔνυδρα, οἷον οἵ τ' ἰχθύες καὶ τὰ μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα, κάραβοί τε καὶ τὰ τοιαῦτα. 537^a βραχύυπνα μὲν οὖν ἐστι πάντα ταῦτα, φαίνεται δὲ καθεύδοντα. σημεῖον δὲ κατὰ μὲν τὰ ὄμματα οὐκ ἔστι λαβεῖν (οὐδὲν γὰρ ἔχει βλέφαρα αὐτῶν), ἀλλὰ ταῖς ἀτρεμίαις. [ἀλί-

15 post *μὲν* add *γὰρ* Sch ‖ *ὀρνίθων* codd ‖ 16 *ἀφίησι φωνὴν* PD^a tr ‖ 17 *ἀπόστροφα* A^a, *ἀπόστροφοι* C^a, sed *οι* manu rc, ut videtur, superscriptum. „*Si cito a parentibus separata fuerint*" tr ‖ *ἀκούωσιν* PD^a ‖ 18 *ἀδόντων ὀρνίθων* PD^{a}C^a ‖ 19 *ὡς* om A^a ‖ *ὁμοίως* PD^a tr ‖ 22 *μὲν ἄνευ* A^{a}C^a, *ἄνευ μέντοι* PD^a ‖ 23 *ὅτ' ἄνθρωπος ἐκπνέει καὶ λαλεῖ* PD^a; cum A^{a}C^a consentit tr ‖ 24 *τετραχυμένη* A^a ‖ 25 *μὲν* om PD^a ‖ 26 *ἐγρηγορεῖ* PD^a ‖ 27 *βλεφαρίδα* PA^{a}C^a tr ‖ 29 et 31 *κῦνες* A^a ‖ 33 *καὶ* post *δὲ* om C^a ‖ **537 a** 1 *μαλακόστρακα καὶ τὰ μαλάκια καὶ καραβοί τε* A^a ‖ *κάραβοί — τοιαῦτα* del A-W, vix recte; nam *μαλακόστρακον* cum sit novus terminus, facile admittit exemplum ‖ 2 *ταῦτα πάντα* A^a, *π. τὰ τοιαῦτα* D^a, *ἅπαντα τὰ τοιαῦτα* P ‖ *φαίνονται* A^{a}C^a ‖ 4 *οὐδὲ* A^a ‖ *βλέφαρον* PD^{a}C^a tr ‖ verba *ἀλί-*

σκονται γὰρ οἱ ἰχθύες, εἰ μὴ διὰ τοὺς φθεῖρας καὶ τοὺς καλουμένους ψύλλους, <ἀτρεμίζοντες οὕτως,> ὥστε τῇ χειρὶ λαμβάνειν ῥᾳδίως· νῦν δ', ἂν χρονίζωσιν, οὗτοι τῆς νυκτὸς κατεσθίουσι προσπίπτοντες, πολλοὶ τὸ πλῆθος ὄντες. γίγνονται δ' ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάττης, καὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε καὶ τὸ δέλεαρ, ὅ τι ἂν ἰχθύος ᾖ, ἐὰν χρονίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, κατεσθίουσιν· καὶ ἀνέλκουσι πολλάκις οἱ ἁλιεῖς περὶ τὸ δέλεαρ ὥσπερ σφαῖραν συνεχομένων αὐτῶν.] ἀλλ' ἐν τῶν τοιῶνδε μᾶλλον ἔστι τεκμήρασθαι ὅτι καθεύδουσιν· πολλάκις γὰρ ἔστιν ἐπιπεσόντα τοῖς ἰχθύσι λαθεῖν οὕτως ὥστε καὶ τῇ χειρὶ λαβεῖν ἢ πατάξαντα λαθεῖν· ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠρεμοῦσι σφόδρα, καὶ κινοῦσιν οὐδὲν πλὴν ἠρέμα τὸ οὐραῖον. δῆλον δὲ γίγνεται ὅτι καθεύδουσι καὶ ταῖς φοραῖς, ἄν τι κινηθῇ ἡσυχαζόντων αὐτῶν· φέρονται γὰρ ὥσπερ ἐξ ὕπνου ὄντες. ἔτι δ' ἐν ταῖς πυρίαις ἁλίσκονται διὰ τὸ καθεύδειν. πολλάκις δὲ καὶ οἱ θυννοσκόποι περιβάλλονται καθεύδοντας· δῆλον δ' ἐκ τοῦ ἡσυχάζοντας καὶ τὰ λευκὰ ὑποφαίνοντας ἁλίσκεσθαι. καθεύδουσι δὲ τῆς νυκτὸς μᾶλλον ἢ τῆς ἡμέρας οὕτως ὥστε βαλλόντων μὴ

σκονται — 12 *αὐτῶν* del A-W, quia aperte contextum interrumpunt ‖ 5 *εἰ μὲν μὴ* PD^a ‖ *τοὺς καλουμένους ψύλους* A^a, *τοὺς λεγομένους ψύλλους* D^a, *τὰς ψύλας* P. „*pulices inquietentur ita utique immobilitantes* („*immobilitantur*“ Fes.) *ut* („*ita ut*“ Fes.) *manu capere sit facile*“ tr. Interpretem ipsum quaedam de suo addidisse puto ‖ 6 *ἀτρ. οὕτως*] *κἂν* codd. *ἀτρ. οὕτως, ὥστε κἂν* (immo sufficit *καὶ*) *τῇ* iam Pk, Schneiderum secutus, qui *οὕτως ἀτρεμίζοντες* vel *ἀκινητίζοντες* ex tr hausit ‖ *ὥστε τῇ χειρὶ λαμβάνειν* (*λαβεῖν* D^a, *λαμβάνῃ* A^a pr) *ῥᾳδίως*] similiter infra ^{a}14, 31 ‖ 7 *χρονίσωσιν* D^a, *χρονίσουσιν* P. Deinceps Sch et Pk ex tr „*si moram faciant* („*fecerint*“ Fes.) *in rheti*“ add *ἐν τοῖς δικτύοις*. Vereor, ne interpres id quoque suo Marte adiunxerit; potius exspectes *ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ* ‖ 8 *ὄντες* om A^a pr ‖ 10 *ὅταν ἰχθύος ᾖ ἂν* PD^a ‖ 11 *ἀνέλκουσι* A^a in ras ‖ 12 *παρὰ* A^a pr ‖ *συνεχομένην* PA^a tr ‖ *τοιούτων* PD^a ‖ 13 *τεκμαίρεσθαι* PD^a ‖ 14 *ἐπιπεσόντες* A^a pr ‖ *τοὺς ἰχθῦς* D^a ‖ 15 *καὶ* om A^{a}C^a ‖ 17 *καθεύδουσι* fort C^a, *καθεύδει* ceteri ‖ *18 αὐτῶν om PD^a* tr ‖ *φέρονται* coni, *φέρεται* codd ‖ 19 *ὄντες coni, ὄντα codd* ‖ *πέτραις* PD^{a}A^{a}rc tr ‖ 23 βαλλόντων scl τὸ δίκτυον.

κινεῖσθαι. τὰ δὲ πλεῖστα καθεύδουσι τῆς γῆς ἢ τῆς ἄμμου ἢ λίθου τινὸς ἐχόμενοι ἐν τῷ βυθῷ, ἢ ἀποκρύψαντες ὑπὸ πέτραν ἢ θῖνα ἑαυτούς, οἱ δὲ πλατεῖς ἐν τῇ ἄμμῳ· γιγνώσκονται δὲ τῇ σχηματίσει τῆς ἄμμου, καὶ λαμβάνονται τυπτόμενοι τοῖς τριώδουσιν. λαμβάνονται δὲ καὶ λάβραξ καὶ χρύσοφρυς καὶ κεστρεὺς καὶ ὅσοι τοιοῦτοι τριώδοντι ἡμέρας πολλάκις διὰ τὸ καθεύδειν· εἰ δὲ μή, οὐδὲν δοκεῖ τῶν τοιούτων ληφθῆναι ἂν τριώδοντι. τὰ δὲ σελάχη οὕτω καθεύδει ἐνίοτε ὥστε καὶ λαμβάνεσθαι τῇ χειρί. δελφὶς δὲ καὶ φάλαινα, καὶ ὅσα αὐλὸν ἔχει, ὑπερέχοντα τὸν αὐλὸν καθεύδει 537^b τῆς θαλάττης, δι' οὗ ἀναπνέουσιν ἠρέμα κινοῦντες τὰς πτέρυγας· καὶ δελφῖνός γε καὶ ῥέγχοντος ἤδη ἠκρόανταί τινες. καθεύδει δὲ καὶ τὰ μαλάκια τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ οἱ ἰχθύες· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μαλακόστρακα τούτοις. καὶ τὰ ἔντομα δὲ τῶν ζῴων ὅτι τυγχάνει ὕπνου, διὰ τοιούτων σημείων ἐστὶ φανερόν· ἡσυχάζουσί τε γὰρ καὶ ἀκινητίζουσιν ἐπιδήλως. μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν μελιττῶν τοῦτο δῆλον· ἠρεμοῦσι γὰρ καὶ παύονται βομβοῦσαι τῆς νυκτός. δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ποσὶ μάλιστα τῶν τοιούτων· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ μὴ ὀξὺ βλέπειν ἡσυχάζουσι τῆς νυκτός (ἅπαντα γὰρ ἀμυδρῶς βλέπει τὰ σκληρόφθαλμα), ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ φῶς τῶν λύχνων ἡσυχάζοντα φαίνονται οὐδὲν ἧττον. ἐνυπνιάζει δὲ τῶν ζῴων μάλιστα ἄνθρωπος. καὶ νέοις μὲν οὖσι καὶ παιδίοις ἔτι πάμπαν οὐ γίγνεται ἐνύπνιον, ἀλλ' ἄρχεται τοῖς πλείστοις περὶ τέτταρα ἔτη ἢ πέντε· ἤδη δὲ

25 ὑπὸ τὴν πέτραν A^a ‖ 27 σχιματίσει A^a ‖ 28 τριόδουσι, 29 τριόδοντι PD^a ‖ λάβρακες καὶ χρυσόφρυες καὶ κεστρεῖς PD^a tr ‖ 31 ἐν τῶ τριόδοντι D^a, τῶ τριόδοντι P ‖ οὕτως A^a ‖ καθεύδειν C^a ‖ 32 καὶ pr om A^a pr tr ‖ **537 b** 1 τὸν αὐλὸν] τὸν αὐτὸν A^a pr ‖ 2 οὗ καὶ ἀναπ. $PD^a A^a$ rc ‖ 5 οἱ] καὶ οἱ PD^a tr ‖ 8 post ἠρεμοῦσι add τε A^a ‖ 10 ἐν om C^a ‖ 11 βλέπει] βλέπουσι D^a, incert C^a ‖ 13 φῶς τὸ τῶν PD^a ‖ Locum ἐνυπνιάζει — 20 ἀρρωστίαν in suspic voc A-W, at argumenta delendo non sufficiunt ‖ 15 οὐ γίγνεται ἐνύπνιον] idem legimus εν 461^a 13, 462^b 5, *contrarium* η 587^b 10, ζγε 779^a 12 ‖ 16 ἄρχονται $A^a C^a$ tr ‖ ἤδη γεγονόσιν. εἰσὶ δὲ καὶ PD^a „*iam autem fuerunt*“ tr.

γεγόνασι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες οἳ ὅλως οὐδὲν πώποτε ἐνύπνιον εἶδον. συνέβη δέ τισι τῶν τοιούτων προϊούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν ἐνύπνιον, καὶ μετὰ ταῦτα γενέσθαι περὶ τὸ σῶμα μεταβολὴν τοῖς μὲν εἰς θάνατον τοῖς δ' εἰς ἀρρωστίαν.

Περὶ μὲν οὖν αἰσθήσεως καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως
11 τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· τὸ δ' ἄρρεν καὶ θῆλυ τοῖς μὲν ὑπάρχει τῶν ζῴων, τοῖς δ' οὐχ ὑπάρχει, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τίκτειν λέγονται καὶ κύειν. ἔστι δ' οὐδὲν ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐν τοῖς μονίμοις, οὐδ' ὅλως ἐν τοῖς ὀστρακοδέρμοις. ἐν δὲ τοῖς μαλακίοις καὶ τοῖς μαλακοστράκοις ἔστι τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν, καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς καὶ ἐναίμοις, δίποσι καὶ τετράποσι, καὶ πᾶσιν ὅσα ἐκ συνδυασμοῦ τίκτει ζῷον ἢ ᾠὸν ἢ σκώληκα. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις γένεσιν ἁπλῶς ἢ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, οἷον ἐν μὲν τοῖς τετράποσι πᾶσιν ἔστι τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν, ἐν δὲ τοῖς ὀστρακοδέρμοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν φυτοῖς τὰ μὲν εὔφορά
538^a ἐστι τὰ δ' ἄλλ' ἄφορα, οὕτω καὶ ἐν τούτοις. ἐν δὲ τοῖς ἐντόμοις καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἐστὶ τὰ μὲν ὅλως οὐκ ἔχοντα ταύτην τὴν διαφορὰν ἐπ' οὐδέτερον, οἷον ἔγχελυς οὔτ' ἄρρεν ἐστὶν οὔτε θῆλυ, οὐδὲ γεννᾷ ἐξ αὑτοῦ οὐδέν, ἀλλ' οἱ μὲν φάσκοντες ὅτι τριχώδη καὶ ἑλμινθώδη πρασώδη [τ'] ἔχουσαί ποτέ τινες φαίνονται, οὐ προσθεωρήσαντες τὸ ποῦ ἔχουσιν ἀσκέπτως λέγουσιν. οὔτε γὰρ ζῳοτοκεῖ ἄνευ ᾠοτοκίας οὐδὲν

---

17 ὅλως om PD^a. Ad hunc locum cf εν 462^a 31, ^{b}9 ‖ 24 ὑπάρχουσι A^a bis ‖ 28 ἐναίμοις coni, respiciens 536^b 25, 538^a 23, ζγα 715^a 20. ἐν τοῖς codd. A-W propon καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς καὶ δίποσι καὶ τετράποσι πᾶσιν ὅσα ‖ 29 τετρ.] ἐν τοῖς τετρ. PD^a ‖ πᾶσιν om D^a, ἐν πᾶσιν P ‖ 30 γένεσιν] ζώοις PD^a tr ‖ 31 ἁπλοῦν codd „*simpliciter*“ tr ‖ **538 a** 1 ἄλλ' om PD^a tr ‖ τοῖς τοιούτοις A^a ‖ 2 οὐκ ἔχοντα ὅλως A^a ‖ 3 οἷον ἡ ἐγχέλυς A^{a}C^a ‖ 4 αὐτῷ P, αὐτῆς Ald edd praeter A-W ‖ μὲν om PD^a, at non tr ‖ 5 λέγοντες PD^a ‖ ἑλμιθώδη A^a pr ‖ πρασώδη τ'] προσπεφυκότ' PD^{a}A^a rc tr, eo male, quod non est contrarium sequenti καὶ προσπεφυκότα; sed τ' fort delend.

τῶν τοιούτων, ᾠὸν δ' οὐδεμία πώποτε ὦπται ἔχουσα· ὅσα τε ζῳοτοκεῖ, ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἔχει καὶ προσπεφυκότα, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ γαστρί· ἐπέττετο γὰρ ἂν ὥσπερ ἡ τροφή. ἣν δὲ λέγουσι διαφορὰν ἄρρενος ἐγχέλυος καὶ θηλείας τῷ τὸν μὲν μείζω κεφαλὴν ἔχειν καὶ μακροτέραν, τὴν δὲ θήλειαν μικρὰν καὶ σιμοτέραν, οὐ τοῦ θήλεος καὶ ἄρρενος λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ γένους. εἰσὶ δέ τινες ἰχθύες οἳ καλοῦνται ἐπιτραγίαι, γίγνονται δὲ τοιοῦτοι τῶν ποταμίων κυπρῖνος καὶ βάλαγρος· οὐκ ἔχουσι δ' οἱ τοιοῦτοι οὔτε ᾠὸν οὔτε θορὸν οὐδέποτε, ἀλλ' ὅλοι στερεοί εἰσι καὶ πίονες, ἔντερον μικρὸν ἔχοντες, καὶ δοκοῦσιν ἄριστοι οὗτοι εἶναι. ἔτι δ' [ἔνια], καθάπερ ἐν τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ φυτοῖς τὸ μὲν τίκτον ἐστὶ καὶ γεννῶν, τὸ δ' ὀχεῦον οὐκ ἔστιν, οὕτως ἐν τοῖς ἰχθύσι τὸ τῶν ψηττῶν γένος καὶ τὸ τῶν ἐρυθρίνων καὶ αἱ χάνναι· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ᾠὰ φαίνεται ἔχοντα. ἐν μὲν οὖν τοῖς πεζοῖς καὶ ἐναίμοις τῶν ζῴων ὅσα μὴ ᾠοτοκεῖ, τὰ πλεῖστα μείζω καὶ μακροβιώτερα τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν ἐστι, πλὴν ἡμίονος· τούτων δ' αἱ θήλειαι μακροβιώτεραι καὶ μείζους· ἐν δὲ τοῖς ᾠοτόκοις καὶ τοῖς σκωληκοτόκοις, οἷον ἔν τε τοῖς ἰχθύσι καὶ ἐπὶ τῶν ἐντόμων, μείζω τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων ἐστίν, οἷον ὄφεις καὶ φαλάγγια καὶ ἀσκαλαβῶται καὶ βάτραχοι. καὶ ἐπὶ τῶν ἰχθύων δ' ὡσαύτως, οἷον τά τε σελάχη

8 τῶν — ὦπται] ᾠὸν δ' οὐδὲ μία τούτων πώποτε ὦπται A^a, sed man rc τῶν τοιούτων supplevit ‖ 9 καὶ τάγε οὐ προσπεφ. ἐν PD^a ‖ 12 μικρὰν καὶ om PD^a, καὶ σιμοτέραν om C^a tr, καὶ σιμοτ. οὐ om A^a pr ‖ 13 θῆλυν D^a ‖ καὶ] ἢ A^{a}C^a ‖ ἄρρενα PD^a ‖ 14 γένους] γε A^a pr ‖ ἐπιτραγέαι PD^a ‖ 15 τῶν ποταμίων τοιοῦτοι A^a ‖ βάλλαγρος C^a „*balagrus*" tr, „*balagores*" Scotus, βαρῆνος D^a, κάρινος P. In A^a super βάλαγρος man rc ἐν ἄλλω καρινος ‖ 17 ὅλοι A-W, ὅσοι codd ‖ ἔχοντες A-W, ἔχουσι codd ‖ 18 δοκοῦσιν] εἰσὶν PD^a tr, omisso εἶναι ‖ οὗτοι ἄριστοι C^a ‖ ἔστι A^{a}C^a ‖ ἔνια seclusi ‖ 19 φυτοῖς· καὶ τὸ A^a ‖ 20 οὕτω καὶ ἐν PD^a ‖ 21 ἐρυθρινῶν PD^{a}C^a ‖ πάντα γὰρ] καὶ πάντα PD^a ‖ 23 ζῴων ἅμα ζῳοτοκεῖ τὰ PD^a ‖ 24 εἰσί PD^a ‖ 25 ἡμιόνους A^a rc ‖ μακροβιωτέρας καὶ μείζας A^a pr ‖ 26 δὲ] μὲν A^a ‖ τε om PD^a ‖ 28 οἷον ὁ ὄφις A^a ‖ καὶ οἱ βάτραχοι C^a, καὶ οἱ βατρῶν A^a pr.

τὰ μικρὰ καὶ τῶν ἀγελαίων τὰ πλεῖστα, τὰ δὲ πετραῖα πάντα.
538b ὅτι δὲ μακροβιώτεροι τῶν ἰχθύων οἱ θήλεις τῶν ἀρρένων, δῆλον ἐκ τοῦ παλαιότερα ἁλίσκεσθαι τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἄνω καὶ πρόσθια πάντων τῶν ζῴων τὰ ἄρρενα κρείττω καὶ ἰσχυρότερα καὶ εὐοπλότερα, τὰ δ' [ὡς ἂν] ὀπίσθια καὶ κάτω λεπτότερα τῶν θηλέων. τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν πεζῶν καὶ ζῳοτόκων πάντων ἔχει τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ ἀνευρότερον δὲ καὶ ἀναρθρότερον τὸ θῆλυ μᾶλλον, καὶ λεπτοτριχώτερον, ὅσα τρίχας ἔχει· τὰ δὲ μὴ τρίχας ἔχοντα κατὰ τὸ ἀνάλογον. καὶ ὑγροσαρκότερα δὲ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων καὶ γονυκροτώτερα, καὶ αἱ κνῆμαι λεπτότεραι· τοὺς δὲ πόδας γλαφυρωτέρους, ὅσα τὰ μόρια ταῦτ' ἔχει τῶν ζῴων. καὶ περὶ φωνῆς δέ, πάντα τὰ θήλεα λεπτοφωνότερα καὶ ὀξυφωνότερα, πλὴν βοός, ὅσα ἔχει φωνήν· οἱ δὲ βόες βαρύτερον φθέγγονται αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων. τὰ δὲ πρὸς ἀλκὴν ἐν τῇ φύσει ὑπάρχοντα μόρια, οἷον ὀδόντες καὶ χαυλιόδοντες καὶ κέρατα καὶ πλῆκτρα καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μόρια, ἐν ἐνίοις μὲν γένεσιν ὅλως τὰ μὲν ἄρρενα ἔχει τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἔχει, οἷον κέρατα ἔλαφος θήλεια οὐκ ἔχει καὶ τῶν ὀρνίθων τῶν πλῆκτρα ἐχόντων ἐνίων αἱ θήλειαι ὅλως πλῆκτρα οὐκ ἔχουσιν· ὁμοίως δὲ καὶ χαυλιόδοντας αἱ θήλειαι οὐκ ἔχουσι τῶν ὑῶν. ἐν

---

30 τὰ δὲ] τά τε A^{a}C^a ‖ πάντα. ὅτι ὅτι μακρ. C^a ‖ **538 b 1** μακρ. εἰσι τῶν PD^a ‖ 2 παλαιοτέρου A^a pr ‖ 3 τὰ ἄρρενα om PD^a ‖ 4 καὶ ἐκπλευρότερα P, om D^a. vulgo καὶ εὐπλευρότερα „*melius costata*“ tr, male, nam si hoc epitheton post ἄνω καὶ πρόσθια ponas, tum tribuas feminae ab inferiore et posteriore parte firmiores costas ‖ ὡς ἂν seclusi ‖ 5 λεπτότερα conieci, ἔνια A^{a}C^a tr, λεχθέντα PD^a ‖ θηλειῶν A^{a}C^a, θηλείων D^a ‖ τοῦτο δὲ] ταυτὸν A^{a}C^a ‖ 7 τοῦτον ἔχει τὸν PD^a ‖ 8 δὲ] τε PD^a, om A^a ‖ ἄναρθρον C^a (propter sequens μᾶλλον), ἄνανδρον A^a pr ‖ 9 κατὰ om PD^a ‖ 10 ὑγροσαρκότερον δὲ τὸ θῆλυ A^a ‖ γονυκροτώτερον A^a ‖ 11 αἱ om A^{a}C^a ‖ 13 δέ om A^{a}C^a; at non tr ‖ 14 malim αἱ ‖ βαρύτερα A^a ‖ αἱ δὲ θήλειαι A^a pr ‖ 16 μόριά ἐστιν οἷον A^{a}C^a ‖ χαυλιώδοντες C^a ‖ καὶ τὰ πλῆκτρα A^{a}C^a ‖ 17 ἐν om PD^a, ἐν ἐν A^a ‖ 18 ἄρρεν' A^a ‖ θήλεια A^a ‖ 19 ἔλαφος κέρατα A^a ‖ 21 χαυλιώδοντας A^{a}C^a ‖ οὐκ ἔχουσιν αἱ θ. D^a.

ἐνίοις δ' ὑπάρχει μὲν ἀμφοῖν, ἀλλὰ κρείττω καὶ μᾶλλον τοῖς ἄρρεσιν, οἷον τὰ κέρατα τῶν ταύρων ἰσχυρότερα τῶν θηλειῶν βοῶν.

E.

Ὅσα μὲν οὖν ἔχουσι μόρια τὰ ζῷα πάντα καὶ τῶν ἐντὸς καὶ τῶν ἐκτός, ἔτι δὲ περί τε τῶν αἰσθήσεων καὶ φωνῆς καὶ ὕπνου, καὶ ποῖα θήλεα καὶ ποῖα ἄρρενα, πρότερον εἴρηται περὶ πάντων· περὶ δὲ τῶν γενέσεων αὐτῶν λοιπὸν 539^a διελθεῖν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν πρώτων. εἰσὶ δὲ πολλαὶ καὶ πολλὴν ἔχουσαι ποικιλίαν, καὶ τῇ μὲν ἀνόμοιοι, τῇ δὲ τρόπον τινὰ προσεοίκασιν ἀλλήλαις. ἐπεὶ δὲ διῄρηται τὰ γένη πρότερον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νῦν πειρατέον ποιεῖσθαι τὴν θεωρίαν· πλὴν τότε μὲν τὴν ἀρχὴν ἐποιούμεθα σκοποῦντες περὶ τῶν μερῶν ἀπ' ἀνθρώπου, νῦν δὲ περὶ τούτου τελευταῖον λεκτέον διὰ τὸ πλείστην ἔχειν πραγματείαν. πρῶτον δ' ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν μαλακοστράκων, καὶ τὰ ἄλλα δὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐφεξῆς· ἔστι δὲ τά τε μαλάκια καὶ τὰ ἔντομα, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ τῶν ἰχθύων γένος, τό τε ζῳοτόκον καὶ τὸ ᾠοτόκον αὐτῶν, εἶτα τὸ τῶν ὀρνίθων· μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν πεζῶν λεκτέον, ὅσα τ' ᾠοτόκα καὶ ὅσα ζῳοτόκα. ζῳοτόκα δ' ἐστὶ τῶν τετραπόδων ἔνια, καὶ ἄνθρωπος τῶν διπόδων μόνον. κοινὸν μὲν οὖν συμβέβηκε καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν· τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ σπέρματος ἑτέρων φυτῶν, τὰ δ' αὐτόματα γίγνεται, συστάσης τινὸς τοιαύτης ἀρχῆς,

---

ὑῶν] ἐνίων A^a ‖ 22 κρείττω μᾶλλον τοῖς ἄρρεσι PD^a tr ‖ 23 ἰσχ. ἢ τὰ τῶν PD^a ‖ 25 ὅσα μὲν οὖν ἔχουσι κτλ] haec libro sexto dat C^a tr ‖ καὶ τῶν ἐντὸς om A^a pr. Spengel transpon καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῶν ἐντός ‖ 26 τε om A^a ‖ **539 a** 1 ἁπάντων A^aC^a ‖ περὶ δὲ] τὸ δὲ περὶ P ‖ τὰς γενέσεις PD^a ‖ 3 καὶ τῇ] πῇ PD^a ‖ ἀνόμοια A^aC^a ‖ πῇ PD^a ‖ 5 πρῶτον PD^a „*prius*" tr ‖ 9 ἀρκτέον] λεκτέον A^a pr, quod supple ad π. τ. μαλακοστρ. ‖ 10 δὲ PD^a ‖ ἐφεξῆς] ἑξῆς A^a; supple λεχθήσεται ‖ 13 περί τε τῶν C^a πεζῶν καὶ λεκτέον PD^a ‖ 14 ζῳοτόκα καὶ ὅσα ᾠ. PD^a ‖ ἐστὶ om A^a ‖ 15 ἔνια] immo πολλά ‖ 18 συστραφείσης A^a pr C^a.

καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς λαμβάνει τὴν τροφήν, τὰ δ' ἐν ἑτέροις ἐγγίγνεται φυτοῖς, ὥσπερ εἴρηται ἐν τῇ θεωρίᾳ τῇ περὶ φυτῶν. οὕτω καὶ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἀπὸ ζῴων γίγνεται κατὰ συγγένειαν τῆς μορφῆς, τὰ δ' αὐτόματα καὶ οὐκ ἀπὸ συγγενῶν, καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ γῆς σηπομένης καὶ φυτῶν, ὥσπερ πολλὰ συμβαίνει τῶν ἐντόμων, τὰ δ' ἐν τοῖς ζῴοις αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐν τοῖς μορίοις περιττωμάτων. τῶν δὴ τὴν γένεσιν ἐχόντων ἀπὸ συγγενῶν ζῴων ἐν οἷς μὲν αὐτῶν ἔστι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, ἐκ συνδυασμοῦ γίγνονται· ἐν δὲ τῷ τῶν ἰχθύων γένει ἔνια γίγνεται οὔτ' ἄρρενα οὔτε θήλεα, τῷ γένει μὲν ὄντα ἑτέροις τῶν ἰχθύων τὰ αὐτά, τῷ εἴδει δ' ἕτερα, ἔνια δὲ καὶ πάμπαν ἴδια. τὰ δὲ θήλεα μέν ἐστιν, ἄρρενα δ' οὐκ ἔστιν· ἐξ ὧν γίγνεται ⟨ᾠὰ⟩ ὥσπερ ἐν τοῖς ὄρνισι τὰ ὑπηνέμια. τὰ μὲν οὖν τῶν ὀρνίθων ἅπαντά ἐστιν ἄγονα· μέχρι γὰρ τοῦ ᾠὸν γεννῆσαι δύναται ἡ φύσις αὐτῶν ἐπιτελεῖν, ἂν μή τις αὐτοῖς συμβῇ τρόπος
539^b ἄλλος τῆς κοινωνίας πρὸς τοὺς ἄρρενας· περὶ ὧν ἀκριβέστερον ἔσται δῆλον ἐν τοῖς ὕστερον. τῶν δ' ἰχθύων ἐνίοις, ὅταν αὐτόματα γεννήσωσιν ᾠά, συμβαίνει ἐκ τούτων καὶ ζῷα γίγνεσθαι, πλὴν τῶν μὲν καθ' αὑτά, τῶν δ' οὐκ ἄνευ ἄρρενος· ὃν δὲ τρόπον, καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ἐχομένοις ἔσται φανερόν· σχεδὸν γὰρ παραπλήσια συμβαίνει καὶ ἐπὶ

20 εἴρηται] εἰρήσεται cunctanter propon Spengel. Melius Christ verba *ὥσπερ — φυτῶν* interpolata censet; sed cf ζγα 731^a 29 ‖ 21 περὶ τῶν φ. PD^a ‖ 22 καὶ om A^a ‖ 23 ἐκ τῆς γῆς A^aC^a ‖ 24 πολλὰ] exspectes ἐπὶ πολλοῖς ‖ 26 δὲ A^aC^a tr ‖ ἐν οἷς] ὅσοις PD^a tr ‖ 27 αὐτῶν delendum censeo ‖ 31 θήλεια A^a ‖ οὐκ ἔστι A-W, οὐκέτι PD^a, οὔ A^aC^a tr ‖ ᾠὰ add A-W ‖ 33 ἅπαντα] ἄγονα πάντα PD^aA^a rc ‖ εἰσὶ PD^a ‖ ἄγονα huc transposui, δῆλα A^a pr C^a „*palam omnia sunt*" tr, ταῦτα PD^aA^a rc ‖ μέχρι γὰρ] ἀλλὰ μέχρι PD^a ‖ ὠοῦ γέννησιν PD^a „*usque enim ad ovum generare*" tr. Ceterum cf ζγβ 741^a 18. ὀρνίθων ἄγονα πάντα ἐστίν, ἀλλὰ μέχρι τοῦ ᾠὸν γεννῆσαι δ. ἡ. φ. μόνον ἐπιτελεῖν A-W ‖ 34 φύσις αὐτόματον ἐ. Pk ‖ ἐὰν PD^a ‖ **539 b** 2 ὕστερον] 559^b 20 sq ‖ 4 καθ' αὑτά] cf 538^a 19 ‖ 5 ἀρρένων A^aC^a ‖ ἐν τοῖς ἐχ.] cf 564^b 25. ἐν τοῖς ἐνδεχομένοις ἔσται φανερώτερον A^a ‖ 6 παραπλησίως A^aC^a tr.

τῶν ὀρνίθων. ὅσα δ' ἀπὸ ταὐτομάτου γίγνεται ἐν ζῴοις ἢ γῇ ἢ φυτοῖς ἢ τοῖς τούτων μορίοις, ἔχουσι δὲ τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, ἐκ τούτων συνδυαζομένων γίγνεται μέν τι, οὐ ταὐτὸ δ' ἐξ οὐδενὸς ἀλλ' ἀτελές, οἷον ἔκ τε τῶν φθειρῶν ὀχευομένων αἱ καλούμεναι κονίδες καὶ ἐκ τῶν μυιῶν σκώληκες καὶ ἐκ τῶν ψυλλῶν σκώληκες ᾠοειδεῖς, ἐξ ὧν οὔτε τὰ γεννήσαντα γίγνεται οὔτε ἄλλο οὐδὲν ζῷον, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα μόνον. πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς ὀχείας λεκτέον, ὅσα ὀχεύεται, εἶτα μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἄλλων ἐφεξῆς, τά τε καθ' ἕκαστα καὶ τὰ κοινῇ συμβαίνοντα περὶ αὐτῶν.

Ὀχεύεται μὲν οὖν ταῦτα τῶν ζῴων ἐν οἷς ὑπάρχει τὸ 2
θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, εἰσὶ δ' αἱ ὀχεῖαι οὔθ' ὅμοιαι πᾶσιν οὔθ' ὁμοίως ἔχουσαι. τὰ μὲν γὰρ ζῳοτόκα καὶ πεζὰ τῶν ἐναίμων ἔχει μὲν ὄργανα πάντα πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν, οὐ μὴν ὁμοίως γε πάντα πλησιάζουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ὀπισθουρητικὰ συνιόντα πυγηδόν, οἷον λέοντές τε καὶ δασύποδες καὶ λύγκες· τῶν δὲ δασυπόδων καὶ πολλάκις ἡ θήλεια προτέρα ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἄρρενα. τῶν δ' ἄλλων τῶν μὲν πλείστων ὁ αὐτὸς τρόπος· τὸν ἐνδεχόμενον γὰρ ποιοῦνται συνδυασμὸν τά τε πλεῖστα τῶν τετραπόδων, ἐπιβαίνοντος ἐπὶ τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ τὸ τῶν ὀρνίθων ἅπαν γένος οὕτω γε καὶ μοναχῶς. εἰσὶ δὲ διαφοραί τινες καὶ περὶ τοὺς ὄρνιθας· τὰ μὲν γὰρ συγκαθείσης τῆς θηλείας ἐπὶ τὴν γῆν ἐπιβαίνει τὸ ἄρρεν, ὥσπερ αἱ ὠτίδες καὶ οἱ ἀλεκτρυόνες, τὰ δ' οὐ

7 *τῶν ὀρνίθων* in ras A^a ‖ *δ'* om A^a pr ‖ 9 *συνδιαζομένων* A^a pr ‖ 10 *οὐ ταὐτὸ*] *τοῦτο αὐτὸ* PD^aA^a corr ‖ *τε* om A^aC^a ‖ 11 *κόνιδες* $A^aC^aD^a$ ‖ *μυῶν* PA^a ‖ 12 *ψυλῶν* P, *ψυχῶν* A^a pr C^a tr. cf *ζγα* 721^a 8, 723^b 5 l. v. ‖ 13 altero loco et 16 *τὰ* om PD^a ‖ 14 *μὲν* om A^a ‖ 16 *περὶ*] *τατε περὶ* A^a, sed *τατε* punctis superpositis del ‖ 19 *ἔχουσιν* Sch Pk ‖ 20 *πάντα — οὐ*] sic ded A-W. *πρὸς τὴν τ. π.* (*πρόσαξιν* P) *ἅπαντα τὰ ἄρρενα τὴν γεννητικήν* PD^a, *πάντα τὰ ἄρρενα πρὸς τὴν πρᾶξιν τὴν γ.* A^aC^a ‖ 22 *ἀνιόντα* C^a ‖ *τε* om PD^a ‖ *λύγγες* codd ‖ 23 *τῶν δ. δὲ πολλάκις* PD^a ‖ 26 *τε* om PD^a ‖ 27 *γε* A-W, *τε* codd. *τε καὶ* om Sch cum tr ‖ 28 *δὲ*] *δὲ καὶ* A^aC^a tr ‖ Cave mutes *τῶν μὲν — τῶν δ'* aut *τὸ ἄρρεν* deleas; cf 540^b 23 ‖ 30 *αἰωτιδες* A^a pr, *νεοτίδες* P, *νεότ-*

συγκαθείσης τῆς θηλείας, οἷον αἱ γέρανοι· ἐν τούτοις γὰρ ὁ ἄρρην ἐπιπηδῶν ὀχεύει τὴν θήλειαν, καὶ συγγίγνεται ὥσπερ καὶ τὰ στρουθία ὀξέως. τῶν δὲ τετραπόδων αἱ ἄρκτοι
540^a παρακεκλιμέναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ τἆλλα ἐπὶ τῶν ποδῶν ποιούμενα τὴν ὀχείαν, πρὸς τὰ πρανῆ τῶν θηλειῶν τὰ ὕπτια τῶν ἀρρένων· οἱ δὲ χερσαῖοι ἐχῖνοι ὀρθοὶ τὰ ὕπτια πρὸς ἄλληλα ἔχοντες. τῶν δὲ ζῳοτόκων καὶ μέγεθος ἐχόντων οὔτε τοὺς ἄρρενας ἐλάφους αἱ θήλειαι ὑπομένουσιν, εἰ μὴ ὀλιγάκις, οὔτε τοὺς ταύρους αἱ βόες διὰ τὴν τοῦ αἰδοίου συντονίαν, ἀλλ' ὑπάγοντα τὰ θήλεα δέχονται τὴν γονήν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐλάφων ὦπται τοῦτο συμβαῖνον, τῶν γε τιθασσῶν. λύκος δ' ὀχεύει καὶ ὀχεύεται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ κύων. οἱ δ' αἴλουροι οὐκ ὄπισθεν συνιόντες, ἀλλ' ὁ μὲν ὀρθός, ἡ δὲ θήλεια ὑποτιθεῖσα αὑτήν· εἰσὶ δὲ τὴν φύσιν αἱ θήλειαι ἀφροδισιαστικαί, καὶ προσάγονται τοὺς ἄρρενας εἰς τὰς ὀχείας, καὶ συνοῦσαι κράζουσιν. αἱ δὲ κάμηλοι ὀχεύονται τῆς θηλείας καθημένης· περιβεβηκὼς δ' ὁ ἄρρην ὀχεύει, οὐκ ἀντίπυγος, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα τετράποδα· καὶ διημερεύει τὸ μὲν ὀχεῦον τὸ δ' ὀχευόμενον. ἀποχωροῦσι δ' εἰς ἐρημίαν, ὅταν ποιῶνται τὴν ὀχείαν, καὶ οὐκ ἔστι πλησιάσαι ἀλλ' ἢ τῷ βόσκοντι. τὸ δ' αἰδοῖον ἔχει ὁ κάμηλος νεῦρον οὕτως ὥστε καὶ νευρὰν ποιοῦνται ἐκ τούτου τοῖς

τιδες D^a ‖ οἱ om A^aC^a ‖ 31 δὲ οὐδὲ καθείσης A^a ‖ αἱ] καὶ αἱ C^a, καὶ οἱ PD^a Cs Sch propter sequens τούτοις; sed ad hoc intellegendum est τοῖς ζῴοις ‖ 32 ἐπὶ ποδῶν Ald „*stante, ut in gruibus*" Plinius ‖ θηλείαν A^a ‖ 33 καὶ om PD^aC^a tr ‖ **540 a** 1 τἆλλα] καὶ τὰ ἄλλα PD^a ‖ 2 ποιοῦσι A^aC^a tr ‖ 5 ὑπομένωσιν A^a ‖ εἰ μὴ ὀλιγάκις del A-W ‖ 7 ὑποπεσόντα A^aC^a ‖ θήλεια A^a ‖ δέχεται C^a ‖ καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ A^aC^a ‖ 8 ἐλεφάντων A^a ‖ γε om A^aC^a ‖ 9 καὶ ὀχεύεται om D^a tr ‖ ὅνπερ καὶ] ὥσπερ PD^a ‖ 10 οὐκ ὄ. σ.] quamquam ὀπισθουρητικά sunt ‖ 11 θηλεία A^a ‖ ὑποτίθησιν A^aC^a tr ‖ ἑαυτήν PD^a ‖ τῇ φύσει PD^a ‖ 12 προσάγοντας A^a; bene propon Scal προάγονται ‖ 13 συνιοῦσαι κολάζουσι PD^a ‖ 14 δ' om A^aC^a tr ‖ 15 οὐκ ἀντίπυγος] quamquam *camelus* ὀπισθουρητικόν est ‖ τὰ ἄλλα τὰ τ. C^a ‖ 19 νεῦρον] cf *500^b 24, 612^b 15*, itaque displicet νευρῶδες, quod Camot Sylb,

τόξοις. οἱ δ' ἐλέφαντες ὀχεύονται μὲν ἐν ταῖς ἐρημίαις, μάλιστα δὲ περὶ τοὺς ποταμοὺς οὗ καὶ διατρίβειν εἰώθασιν· ὀχεύεται δ' ἡ μὲν θήλεια συγκαθιεῖσα καὶ διαβαίνουσα, ὁ δ' ἄρρην ἐπαναβαίνων ὀχεύει. ὀχεύεται δὲ καὶ ἡ φώκη καθάπερ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν ζῴων, καὶ συνέχονται ἐν τῇ ὀχείᾳ πολὺν χρόνον, ὥσπερ αἱ κύνες· ἔχουσι δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον οἱ ἄρρενες μέγα.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν πεζῶν τὰ τετράποδα καὶ ᾠοτόκα ποιεῖται τὴν ὀχείαν. τὰ μὲν γὰρ ἐπιβαίνοντα καθάπερ τὰ ζῳοτόκα, οἷον χελώνη καὶ ἡ θαλαττία καὶ ἡ χερσαία . . . ἔχουσι δέ τι εἰς ὃ οἱ πόροι συνάπτουσιν καὶ ᾧ ἐν τῇ ὀχείᾳ πλησιάζουσιν, [οἷον τρυγόνες καὶ βάτραχοι καὶ πᾶν τὸ τοῦτον γένος.]

4 Τὰ δ' ἄποδα καὶ μακρὰ τῶν ζῴων, οἷον ὄφεις τε καὶ σμύραιναι, περιπλεκόμεναι τοῖς ὑπτίοις πρὸς τὰ ὕπτια. οὕτω 540ᵇ δὲ σφόδρα οἵ γ' ὄφεις περιελίττονται ἀλλήλοις, ὥστε δοκεῖν ἑνὸς ὄφεως δικεφάλου τὸ σῶμα εἶναι πᾶν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ τῶν σαύρων γένος· ὁμοίᾳ γὰρ περιπλοκῇ ποιοῦνται τὴν ὀχείαν.

5 Οἱ δ' ἰχθύες ἅπαντες, ἔξω τῶν πλατέων σελαχῶν, παραπίπτοντες τὰ ὕπτια πρὸς τὰ ὕπτια ποιοῦνται τὸν συνδυασμόν. τὰ δὲ πλατέα καὶ κερκοφόρα, οἷον βάτος καὶ τρυγὼν

---

et νεύρινον, quod A-W coniciunt ‖ exspectes νευρὰς. ‖ ἐκ τούτου ποιεῖσθαι PDª ‖ 21 οὗ καὶ Scal, καὶ οὗ codd ‖ 22 συγκαθεῖσα Aª ‖ 23 ἐπάνω βαίνων Aª ‖ 24 ἐπὶ Aª ‖ 25 post ὥσπερ add καὶ PDª ‖ οἱ Dª ‖ καὶ post δὲ om PDª ‖ 27—32] Recte hunc locum mancum existimant A-W; fort Ar ipse eum non perfecit Verbis enim τὰ μὲν deest alterum membrum. Exempla οἷον — γένος del A-W, quod τρυγόνες hoc solo loco τετράποδα ᾠοτ. significant; sed nescio an cum Gesnero φρῦνοι legendum sit. Quominus vero verba ἔχουσι κτλ. deleam, impedit locus 539ᵇ 19. Minime assentior Karschio, qui καὶ ᾧ ἐν mutat τὰ δὲ μόνον ‖ 28 ποιεῖ Aª ‖ 33 οἷον] οἱ Aª ‖ ὄφις τε καὶ μύραινα DªP corr ‖ **540ᵇ** 1 περιπλεκόμενοι PDª, — μενα Sch, nescio an recte ‖ 2 οἵ τε Aª, τε om PDª ‖ ἀλλήλους Cª, ἀλλήλων Aª ‖ 3 ἅπαν codd ‖ 4 σαυρῶν Aª ‖ ὁμοίαν PDª Aª pr tr A-W ‖ τῇ π. PDª ‖ 7 συνδοιασμόν Aª.

καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ μόνον παραπίπτοντα ἀλλὰ καὶ ἐπιβαίνοντα τοῖς ὑπτίοις ἐπὶ τὰ πρανῆ τῶν θηλειῶν, ὅσοις μὴ ἐμποδίζει τὸ οὐραῖον μεῖζον ἔχον πάχος. αἱ δὲ ῥῖναι, καὶ ὅσοις τῶν τοιούτων πολὺ τὸ οὐραῖον, παρατριβόμενα μόνον ὀχεύονται τὰ ὕπτια πρὸς τὰ ὕπτια. εἰσὶ δέ τινες οἳ ἑωρακέναι φασὶ καὶ ὄπισθεν συνεχόμενα τῶν σελαχῶν ἔνια, ὥσπερ τοὺς κύνας. ἔτι δ' ἐν πᾶσι τοῖς σελαχώδεσι μεῖζον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος· σχεδὸν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἰχθύσι τὰ θήλεα μείζω τῶν ἀρρένων. σελάχη δ' ἐστὶ τά τ' εἰρημένα καὶ βοῦς καὶ λάμια καὶ ἀετὸς καὶ νάρκη καὶ βάτραχος καὶ πάντα τὰ γαλεώδη. τὰ μὲν οὖν σελάχη πάντα τεθεώρηται ὑπὸ πολλῶν τούτους ποιούμενα τοὺς τρόπους τὴν ὀχείαν· χρονιωτέρα γὰρ ἡ συμπλοκὴ πάντων τῶν ζῳοτόκων ἐστὶν ἢ τῶν ᾠοτόκων. καὶ δελφῖνες δὲ καὶ πάντα τὰ κητώδη τὸν αὐτὸν τρόπον· παραπίπτοντα γὰρ ὀχεύει παρὰ τὸ θῆλυ τὸ ἄρρεν, καὶ χρόνον οὔτ' ὀλίγον οὔτε λίαν πολύν. διαφέρουσι δ' ἐν ἐνίοις τῶν σελαχωδῶν ἰχθύων οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν τῷ τοὺς μὲν ἔχειν ἀποκρεμώμενα ἄττα δύο περὶ τὴν ἔξοδον τῆς περιττώσεως, τὰς δὲ θηλείας ταῦτα μὴ ἔχειν, οἷον ἐν τοῖς γαλεώδεσιν· ἐπὶ γὰρ τούτων ὑπάρχει πάντων τὸ εἰρημένον. ὄρχεις μὲν οὖν οὔτ' ἰχθύες οὔτ' ἄλλο τῶν ἀπόδων ἔχει

---

9 *ἐπιπίπτοντα* PDa | 10 *ὅσοις ἂν μὴ ἐμποδίζῃ* PDa; cf ζγγ 756b 1 ‖ 11 *μεῖζον* coni, *οὐθὲν* codd edd (post *μή*!) ‖ *ἔχουσι* Aa pr A-W ‖ *πάθος* PDa ‖ *ῥῖνες* Aa ‖ 13 *ὀχεύεται* PDa ‖ 14 *ὄπισθεν* post *ἔνια* AaCa, at non tr ‖ 15 *τοὺς*] *τὰς*? ut a 25 ‖ *κύνας φασίν. ἔστι* PDa ‖ *δ'*] *γὰρ* Ca tr ‖ *μείζων ὁ θῆλυς* PDa ‖ 17 *τ'* om AaCa ‖ 18 *αἰετὸς* PDa ‖ 19 *γαλοειδῆ* Aa, *γαλεοειδῆ* Ca ‖ ante *ὑπὸ* add *μᾶλλον* PDa tr ‖ 21 *ἐστὶν* om PDa ‖ 23 *παρὰ* om AaCa ‖ 24 *ἐν ἐνίοις* coni, *ἔνιοι* codd ‖ 25 *θηλείων* AaDa ‖ 26 *ἀποκρεμμώμενα* Ca, *ἀποκρεμμόμενα* PAa, *ἀποκρεμόμενα* Da ‖ *ἄττα*] *τὰ μόρια τὰ* AaCa ‖ 29 verba *ὄρχεις*—541a 12 *εἰσίν* del A-W, quod ab argumento capitis abhorreant. Sane suspicione non carent, eo potissimum quod omnia fere iam in prioribus libris (509b 3 sq, 506b 24 sq) leguntur. At nonne philosophus ipse digredi potuit? Ceterum ne antecedentia quidem, a versu b 15, in propositum cadunt, praesertim suspiciosa cartilagineorum *enumeratio* ‖ *29 ἰχθὺς* PDa.

οὐδέν, πόρους δὲ δύο καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἄρρενες ἔχουσιν, οἳ γίγνονται θοροῦ πλήρεις περὶ τὴν τῆς ὀχείας ὥραν, καὶ προΐενται ὑγρότητα γαλακτώδη πάντες. οὗτοι δ᾽ οἱ πόροι εἰς ἓν συνάπτουσιν, ὥσπερ καὶ τοῖς ὄρνισιν· οἱ γὰρ ὄρνιθες ἐντὸς ἔχουσι τοὺς ὄρχεις, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ᾠοτοκεῖ πόδας ἔχοντα. τοῦτο δὴ συμπεραίνει ⟨ἔξω⟩ καὶ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν τοῦ θήλεος χώραν καὶ ὑποδοχήν. ἔστι δὲ τοῖς μὲν ζῳοτόκοις καὶ πεζοῖς ὁ αὐτὸς πόρος τοῦ τε σπέρματος καὶ τῆς τοῦ ὑγροῦ περιττώσεως ἔξωθεν, ἔσωθεν δ᾽ ἕτερος, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον ἐν τῇ διαφορᾷ τῇ τῶν μορίων. τοῖς δὲ μὴ ζῳοτοκοῦσιν ὁ αὐτὸς καὶ τῆς ξηρᾶς περιττώσεως πόρος ἔξωθεν· ἔσωθεν δὲ ⟨δύο⟩ σύνεγγυς ἀλλήλων. ὁμοίως δὲ ταῦτα ἔχει τοῖς θήλεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς ἄρρεσιν· οὐ γὰρ ἔχουσι κύστιν πλὴν χελώνης, τούτων δ᾽ ἡ θήλεια ἕνα πόρον ἔχει, καίτοι κύστιν ἔχουσα· αἱ χελῶναι δὲ τῶν ᾠοτόκων εἰσίν. ἡ δὲ τῶν ᾠοτόκων ἰχθύων ὀχεία ἧττον γίγνεται κατάδηλος· διόπερ οἱ πλεῖστοι νομίζουσι πληροῦσθαι τὰ θήλεα τὸν τῶν ἀρρένων ἀνακάπτοντα θορόν. τοῦτο γὰρ πολλάκις ὁρᾶται γιγνόμενον· περὶ μὲν γὰρ τὴν τῆς ὀχείας ὥραν αἱ θήλειαι τοῖς ἄρρεσιν ἑπόμεναι τοῦτο δρῶσι, καὶ κόπτουσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα τοῖς στόμασιν, οἱ δὲ θᾶττον προΐενται καὶ μᾶλλον· κατὰ δὲ τὸν τόκον οἱ ἄρρενες τοῖς θήλεσι, καὶ ἀποτικτουσῶν ἀνακάπτουσι τὰ ᾠά· ἐκ δὲ

---

30 *οἱ* ante *ἰχθύες* om A^a ‖ 31 *γίγνονται*] *γï* A^a pr extr versu ‖ *θόρου τε πλ.* A^a, *θόρου πλ.* C^a, *καὶ θόρου πλ.* PD^a ‖ **541 a** 1 *τἄλλα* A^a ‖ 2 *δὲ* A^aC^a tr ‖ 3 *ἔξω* addidi ‖ *χώραν καὶ ὑ.*] verbosius dictum ‖ 5 *τε* om PD^aA^a ‖ *καὶ τῆς ὑγρᾶς περιττώσεως?* ‖ 6 post *ἕτερος* add *πόρος* PD^a tr ‖ *καὶ* om PD^a ‖ *ὥσπερ — μορίων*] Ar non tam fuse superiora citare solet ‖ 7 *ζῳοτοκοῦσιν* conieci, *ἔχουσι κύστιν* codd ‖ 8 *ἔσωθεν* om A^a ‖ *δύο* add Sch Pk ‖ 9 *ταῦτ᾽* A^a ‖ 10 *πλὴν ἐπὶ χ.* PA^aC^a ‖ 11 *θήλεια*] *θαλαττία* Sch Pk, male; cf *ζμγ* 671^{a}25 ‖ *ἔχουσιν* A^a ‖ 12 *ᾠοτοκούντων* utrobique PD^aC^a ‖ 14 *τὸν δὲ τῶν* C^a, *θήλεα τῶν ἀρ. ἀν. τὸν θ* PD^a ‖ *ἀνακάμπτοντα* codd tr ‖ 15 *μὲν* om PD^a ‖ 19 *καὶ* om PD^a ‖ post *ἀποτ.* add *δ᾽* A^aC^a ‖ *ἀνακάμπτουσι* codd tr.

τῶν παραλειπομένων γίγνονται οἱ ἰχθύες. περὶ δὲ τὴν Φοινίκην καὶ θήραν ποιοῦνται δι' ἀλλήλων· ἄρρενας μὲν γὰρ ὑπάγοντες κεστρέας τὰς θηλείας περιβάλλονται συνάγοντες, θηλείας δὲ τοὺς ἄρρενας. τοῦτο μὲν οὖν διὰ τὸ πολλάκις ὁρᾶσθαι τὴν δόξαν ἐποίησε τῆς ὀχείας ταύτην, ποιεῖ δέ τι τοιοῦτον καὶ τὰ τετράποδα τῶν ζῴων· περὶ γὰρ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας ἀπορραίνουσι καὶ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα, καὶ τῶν αἰδοίων ὀσμῶνται ἀλλήλων. [αἱ δὲ πέρδικες ἂν κατ' ἄνεμον στῶσιν αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων, ἔγκυοι γίγνονται· πολλάκις δὲ καὶ τῆς φωνῆς <ἀκούουσαι>, ἐὰν ὀργῶσαι τύχωσι, καὶ ὑπερπετομένων ἐκ τοῦ καταπνεῦσαι τὸν ἄρρενα· χάσκει δὲ καὶ ἡ θήλεια καὶ ὁ ἄρρην, καὶ τὴν γλῶτταν ἔξω ἔχουσι περὶ τὴν τῆς ὀχείας ποίησιν.] ἡ δ' ἀληθινὴ σύνοδος τῶν ᾠοτόκων ἰχθύων ὀλιγάκις ὁρᾶται διὰ τὸ ταχέως ἀπολύεσθαι παραπεσόντας, ἐπεὶ ὦπται ἡ ὀχεία καὶ ἐπὶ τούτων γιγνομένη τὸν εἰρημένον τρόπον.

6 Τὰ δὲ μαλάκια, οἷον πολύποδες καὶ σηπίαι καὶ τευθίδες, τὸν αὐτὸν τρόπον πάντα πλησιάζουσιν ἀλλήλοις· κατὰ
541^b τὸ στόμα γὰρ συμπλέκονται, τὰς πλεκτάνας πρὸς τὰς πλεκτάνας συναρμόττοντες. ὁ μὲν οὖν πολύπους ὅταν τὴν λεγομένην κεφαλὴν ἐρείσῃ πρὸς τὴν γῆν καὶ διαπετάσῃ τὰς

---

21 *θῆραν* A^a ∥ *μὲν* om A^aC^a ∥ 24 *ταύτης* PD^a ∥ *τι τοιοῦτον* Pk, *τὸ τ.* A^aC^a tr, *τοῦτο* PD^a ∥ 27 *ἄρθρων* PD^a; cf *ζγβ* 748^b 26 ∥ verba *αἱ* — 33 *ποίησιν* delevi, quod, ex 560^b 13 et *ζγγ* 751^a 13 deprompta et amplificata, contextum aperte interrumpunt; idem iudicat B. S. Hilaire ∥ *οἱ* PD^a ∥ 29 *κἀκ τῆς* bene Pk ∥ *ἀκούουσαι* (*ἀκούσασαι* A-W) add ex *ζγγ* Sch, qui Plinium respiciens verba sic ponenda censet: *ἔγκυοι γίνονται, ἐὰν ὀργῶσαι τύχωσι, καὶ ὑπερπετομένων, ἐκ τοῦ κ. τ. ἄρρενα, πολλάκις δὲ καὶ τῆς φωνῆς μόνον ἀκούουσαι* ∥ 32 nota *ἡ τῆς ὀ. ποίησις*! ∥ 34 *παραπεσόντα* C^a, *περιπεσόντ* A^a ∥ *καὶ ἡ ἐπὶ τούτων ὀ. γ.* PD^aA^a rc tr ∥ *τοῦτον* A^a pr ∥ 35 *τὸν εἰρημένον*] *τοῦτον τὸν* PD^a ∥ **541 b** 1 *οἷον* om PA^aC^a ∥ ante *πολυπ.* add *οἱ* P ∥ *σηπυίαι* C^a ∥ 3 *τὸ* om PD^a ∥ 4 *προσαρμόττοντες* PC^a ∥ verba *ὁ* — 7 *ἀλλήλας* ut glossema del A-W, temere; nam prius in *universum dictum* est, hic de singulis generibus agitur ∥ *οὖν om* A^a.

πλεκτάνας, ἅτερος ἐφαρμόττει ἐπὶ τὸ πέτασμα τῶν πλεκτανῶν, καὶ συνεχεῖς ποιοῦνται τὰς κοτυληδόνας πρὸς ἀλλήλας. φασὶ δέ τινες καὶ τὸν ἄρρενα ἔχειν αἰδοιῶδές τι ἐν μιᾷ τῶν πλεκτανῶν, ἐν ᾗ δύο αἱ μέγισται κοτυληδόνες εἰσίν· εἶναι δὲ τὸ τοιοῦτον ὥσπερ νευρῶδες, μέχρι εἰς μέσην τὴν πλεκτάνην προσπεφυκὸς ἅπαν, ἣν ἐσπιφράναι εἰς τὸν μυκτῆρα τῆς θηλείας. αἱ δὲ σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες νέουσιν ἅμα συμπεπλεγμέναι, τὰ στόματα καὶ τὰς πλεκτάνας ἐφαρμόττουσαι καταντικρὺ ἀλλήλαις, [νέουσαι ἐναντίως]· ἐναρμόττουσι δὲ καὶ τὸν καλούμενον μυκτῆρα εἰς τὸν μυκτῆρα. τὴν δὲ νεῦσιν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ὄπισθεν ὁ δ' ἐπὶ τὸ στόμα ποιεῖται. ἐκτίκτει δὲ κατὰ τὸν φυσητῆρα καλούμενον, καθ' ὃν ἔνιοι καὶ ὀχεύεσθαί φασιν αὐτάς.

Τὰ δὲ μαλακόστρακα ὀχεύεται, οἷον κάραβοι [καὶ ἀστα- 7
κοὶ καὶ καρίδες] καὶ τὰ τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν τετραπόδων, ὅταν ὁ μὲν ὑπτίαν ὁ δ' ἐπὶ ταύτην ποιήσῃ τὴν κέρκον. ὀχεύεται δὲ τοῦ ἔαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ (ἤδη γὰρ ὦπται ἡ ὀχεία πάντων τῶν τοιούτων), ἐνια-

7 *ποιοῦσι* A^{a}C^{a} ‖ 9 *αἱ* om A^{a}C^{a} ‖ 11 *ἣν ἐσπιφράναι* C^{a}, *ἢ εἰσπιφραναι* A^{a}, om PD^{a} „*omnemque immittere*" tr, unde *ἅπαν τ' εἰσπιφράναι* Pk ‖ *μυκτῆρα* in *φυσητῆρα* (= *αὐλὸν* ζγα 720^{b}32) mutare non dubitarem, si omnino liqueret, utrum piscatores, quorum diversas narrationes et vocabula Ar hic non mutata refert, *rostrum* an *fistulam* animalis intellegi voluissent. Infra *μυκτήρ* rostrum significare videtur; nam si cephalopoda fistulas copularent, natare non possent. Fortasse vero verba *ἐναρμόττουσι — μυκτῆρα* glossema descriptionis antecedentis sunt, id quod vocabulum *καλούμενον* alteri demum loco additum indicat ‖ 12 *σηπυίαι* A^{a}C^{a} ‖ 14 *ἀλλήλοις νέοντες* PD^{a} ‖ *νέουσαι ἐναντίως* seclusi, quod modus natandi ^{b}16 explicatur; om Athen. VII 323^{e} ‖ *ἐναρμόττουσαι* A^{a} ‖ 16 *ἡ δ'* PD^{a} ‖ 17 *ἐκτείνει δὲ καὶ τὸν* A^{a}C^{a} „*pariunt autem*" tr ‖ 19 aut hic verba *καὶ — καρίδες* aut infra *τὸν αὐτὸν — ὀχεύονται* delenda sunt ‖ 20 *ὥσπερ — 21 τετρ.* om C^{a} ‖ 21 verba *ὅταν* (*ὅτε* A^{a}) — 22 *κέρκον* quae vulgarem piscatorum sermonem redolent, temere in suspicionem vocant A-W; cf etiam ζγα 720^{b}10 *ὅταν τὸ μὲν ὕπτιον, τὸ δὲ πρανὲς ἐπαλλάξῃ τὰ οὐραῖα* ‖ *ταύτης* PD^{a}A^{a} rc ‖ 22 *τοῦ* om P ‖ *ἔαρος* post 23 *γῇ* P ‖ *ἐρχομένου* C^{a} ‖ 23 fort parenthesis

χοῦ δὲ καὶ ὅταν τὰ σῦκα ἄρχηται πεπαίνεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ οἱ ἀστακοὶ καὶ αἱ καρίδες ὀχεύονται. οἱ δὲ καρκίνοι κατὰ τὰ πρόσθια ἀλλήλων συνδυάζονται, τὰ ἐπικαλύμματα τὰ πτυχώδη πρὸς ἄλληλα συμβάλλοντες. πρῶτον δ' ὁ καρκίνος ἀναβαίνει ὁ ἐλάττων ἐκ τοῦ ὄπισθεν· ὅταν δ' ἀναβῇ οὗτος, ὁ μείζων πλάγιος ἐπιστρέφει. ἄλλο μὲν οὖν οὐδὲν ἡ θήλεια τοῦ ἄρρενος διαφέρει· τὸ δ' ἐπικάλυμμα μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς θηλείας καὶ μᾶλλον ἀφεστηκὸς καὶ συνηρεφέστερον, εἰς ὃ ἐκτίκτουσι καὶ ᾗ τὸ περίττωμα ἐξέρχεται. μόριον δ' οὐδὲν προΐεται θάτερον εἰς θάτερον.

8 Τὰ δ' ἔντομα συνέρχεται μὲν ὄπισθεν, εἶτ' ἐπιβαίνει
542^a τὸ ἔλαττον ἐπὶ τὸ μεῖζον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἄρρεν. ἐναφίησι δὲ τὸν πόρον κάτωθεν τὸ θῆλυ εἰς τὸ ἄρρεν τὸ ἐπάνω, ἀλλ' οὐ τὸ ἄρρεν εἰς τὸ θῆλυ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ τοῦτο τὸ μόριον ἐπὶ μὲν ἐνίων καὶ φαίνεται μεῖζον ὂν ἢ κατὰ λόγον τοῦ ὅλου σώματος, καὶ πάνυ μικρῶν ὄντων, ἐπ' ἐνίων δ' ἧττον. τοῦτο δ' ἐστὶ φανερόν, ἄν τις διαιρῇ τὰς ὀχευομένας μυίας. ἀπολύονται δ' ἀπ' ἀλλήλων μόλις· πολὺν γὰρ χρόνον ὁ συνδυασμός ἐστι τῶν τοιούτων. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἐν ποσίν, οἷον μυιῶν τε καὶ κανθαρίδων. πάντα δὲ τὸν τρόπον τοῦτον ὀχεύεται, αἵ τε μυῖαι καὶ αἱ κανθαρίδες καὶ αἱ σπονδύλαι [καὶ τὰ φαλάγγια], καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι

ἤδη — τοιούτων post ὀχεύονται collocanda est ‖ 24 ἄρξηται PD^a ‖ πεπαίνησθαι A^a ‖ 26 καρκῖνοι A^a ut semper ‖ ἐπικαλλύματα A^a ‖ 27 τὰ om A^{a}C^a ‖ 28 δ' ὅ τε καρκ. A^{a}C^a ‖ τῶν PD^a | 29 πλαγίως PD^a ‖ ἄλλο PD^{a}C^{a}A^a rc tr Ald Cs, ἄλλω A^a pr ‖ ἄλλῳ — διαφ.] non prorsus consentit cum 527^{b}30 ‖ 30 οὐδενὶ Rhen, οὐθὲν PD^{a}C^a et A^a rc: pr. om ‖ θηλεία A^a ‖ 31 ἐστι τὸ τῆς θηλείας post ἀφεστηκὸς D^{a}C^a tr et omisso τὸ P ‖ συνηρρεφέστερον C^a ‖ 32 εἰς ὃ ἐντίκτουσι καὶ om C^a ‖ 34 εἶτ'] καὶ propon A-W. Ego potius proponam σ. οὐκ ὄπισθεν, ἀλλ' ἐ. Verbis ita mutatis intelleges, cur phalangia infra separatim dicantur coire ἀντίπυγα ‖ **542 a** 1 ἀφίησι PD^a ‖ 2 πόρον τὸ κ. A^{a}C^a ‖ τὸν ἄρρενα τὸν PD^a ‖ 4 κατὰ τὸν λόγον PD^a ‖ 5 ὅλου τοῦ A^a ‖ 6 ἐάν τις διαιρῆται PD^a ‖ 9 ἅπαντα A^a ‖ τοῦτον τὸν τρόπον A^a ‖ 10 σφονδύλαι PD^a „spondilae“ tr ‖ 11 καὶ τὰ φ.

τῶν ὀχευομένων. ποιοῦνται δὲ τὰ φαλάγγια τὴν ὀχείαν τόνδε τὸν τρόπον, ὅσα γ' ὑφαίνει ἀράχνια· ὅταν ἡ θήλεια σπάσῃ τῶν ἀποτεταμένων ἀραχνίων ἀπὸ τοῦ μέσου, πάλιν ὁ ἄρρην ἀντισπᾷ· τοῦτο δὲ ποιήσαντα πολλάκις οὕτω συνέρχεται καὶ συμπλέκεται ἀντίπυγα· διὰ γὰρ τὴν περιφέρειαν τῆς κοιλίας οὗτος ἁρμόττει ὁ συνδυασμὸς αὐτοῖς.

Ἡ μὲν οὖν ὀχεία τῶν ζῴων τοῦτον γίγνεται τὸν τρόπον πάντων, ὧραι δὲ καὶ ἡλικίαι τῆς ὀχείας ἑκάστοις εἰσὶ διωρισμέναι τῶν ζῴων. βούλεται μὲν οὖν ἡ φύσις τῶν πλείστων περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ποιεῖσθαι τὴν ὁμιλίαν ταύτην, ὅταν ἐκ τοῦ χειμῶνος μεταβάλλῃ πρὸς τὸ θέρος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ ἔαρος ὥρα, ἐν ᾗ τὰ πλεῖστα καὶ πτηνὰ καὶ πεζὰ καὶ πλωτὰ ὁρμᾷ πρὸς τὸν συνδυασμόν. ποιεῖται δ' ἔνια τὴν ὀχείαν καὶ τὸν τόκον καὶ μετοπώρου καὶ χειμῶνος, οἷον τῶν τ' ἐνύδρων γένη ἄττα καὶ τῶν πτηνῶν· ἄνθρωπος δὲ μάλιστα πᾶσαν ὥραν, καὶ τῶν συνανθρωπευομένων ⟨δὲ⟩ ζῴων πολλὰ διὰ τὴν ἀλέαν καὶ εὐτροφίαν, ὅσων καὶ αἱ κυήσεις ὀλιγοχρόνιοί εἰσιν, οἷον ὑὸς καὶ κυνός, καὶ τῶν πτηνῶν ὅσα πλεονάκις ποιοῦνται τοὺς τόκους. πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τὰς ἐκτροφὰς τῶν τέκνων στοχαζόμενα ποιεῖται τὸν συνδυασμὸν ἐν τῇ ἀπαρτιζούσῃ ὥρᾳ. ὀργᾷ δὲ πρὸς τὴν ὁμιλίαν τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἄρρεν ἐν τῷ χειμῶνι μᾶλλον, τὸ δὲ θῆλυ ἐν τῷ θέρει. τὸ 542^b δὲ τῶν ὀρνίθων γένος, ὥσπερ εἴρηται, τὸ πλεῖστον περὶ τὸ ἔαρ ποιεῖται καὶ ἀρχομένου τοῦ θέρους τὴν ὀχείαν καὶ τοὺς τόκους, πλὴν ἁλκυόνος. ἡ δ' ἁλκυὼν τίκτει περὶ τροπὰς τὰς

seclusi; non enim potest mas in feminam ascendere adversis clunibus; cf ^{a}16 ‖ *καὶ εἴ*] *κἂν εἴ* A^aC^a ‖ 12 *τοῦτον τὸν τρόπον τὴν ὀ.* PD^a ‖ 13 *ὅσα ὑφαίνει τὸ ἀράχνιον* A^aC^a tr ‖ *θηλεία* A^a ‖ 14 *ἀποπεταμένων* C^a ‖ *ἀπὸ τοῦ μέσου* om PD^a tr ‖ 15 *συμπλέκεται καὶ συνέρχεται* A^a ‖ 16 *ἀντίπυγα* om A^a pr tr ‖ 18 *γίγνεται*] *ἔχει* A^aC^a ‖ 19 *ὡρισμέναι* PD^a ‖ 20 *οὖν* om A^a ‖ 22 *μεταβάλῃ* A^a ‖ 24 *τὸν* om A^a ‖ 27 *δὲ* inser A-W ‖ *ζῴων πεζῶν πολλὰ* PD^a tr ‖ 28 *ἀλέαν καὶ εὐτραφίαν ὅσον* A^a ‖ *καὶ* om A^aC^a ‖ *ὀλιγοχρόνιαί* PD^a ‖ 31 *ποιοῦνται* PD^a ‖ 32 *δὲ*] *γὰρ* C^a ‖ b 3 *ὀχείαν ποιεῖται καὶ* A^a, nescio an recte ‖ 4 *τὰς* om PD^a.

χειμερινάς. διὸ καὶ καλοῦνται, ὅταν εὐδιειναὶ γένωνται αἱ τροπαί, ἁλκυονίδες ἡμέραι ἑπτὰ μὲν πρὸ τροπῶν, ἑπτὰ δὲ μετὰ τροπάς, καθάπερ καὶ Σιμωνίδης ἐποίησεν

Ὡς ὁπόταν χειμέριον κατὰ μῆνα πινύσκῃ
Ζεὺς ἤματα τεσσαρακαίδεκα,
λαθάνεμόν τέ μιν ὥραν καλέουσιν ἐπιχθόνιοι,
ἱερὰν παιδοτρόφον ποικίλας
ἁλκυόνος.

γίγνονται δ' εὐδιειναί, ὅταν συμβῇ νοτίους γίγνεσθαι τὰς τροπάς, τῆς Πλειάδος βορείου γενομένης. λέγεται δ' ἐν ἑπτὰ μὲν ἡμέραις ποιεῖσθαι τὴν νεοττιάν, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἑπτὰ ἡμέραις τίκτειν καὶ ἐκτρέφειν τὰ νεόττια. περὶ μὲν οὖν τοὺς ἐνταῦθα τόπους οὐκ ἀεὶ συμβαίνει γίγνεσθαι ἁλκυονίδας ἡμέρας περὶ τὰς τροπάς, ἐν δὲ τῷ Σικελικῷ
9 πελάγει σχεδὸν ἀεί. τίκτει δ' ἡ ἁλκυὼν περὶ πέντε ᾠά. ἡ δ' αἴθυια καὶ οἱ λάροι τίκτουσι μὲν ἐν ταῖς περὶ θάλατταν πέτραις, τὸ δὲ πλῆθος δύο ἢ τρία· ἀλλ' ὁ μὲν λάρος τοῦ θέρους, ἡ δ' αἴθυια ἀρχομένου τοῦ ἔαρος εὐθὺς ἐκ τροπῶν, καὶ ἐπικαθεύδει ὥσπερ αἱ ἄλλαι ὄρνιθες. οὐδέτερον δὲ φωλεῖ τούτων τῶν ὀρνέων. πάντων δὲ σπανιώτατον ἰδεῖν

---

5 γίνωνται PD^a ‖ 6 ἁλκυονίδες A^aC^a tr, ἀλκυόνειοι D^a, ἀλκυώνειαι P ‖ 7 μετὰ τὰς τροπάς A^a ‖ 8 κατὰ μῆνα χειμέριον A^aC^a ‖ πινύσκει A^a, τιτύσκῃ Ruhnken Sch, τανύσσῃ Blass „*perpenderit*" vel „*perpenderint*" tr ‖ 9 ἄματα Schneidewin Bergk Di Pk ‖ τεσσαρεσκαίδεκα PD^a ‖ 10 λανθάνεμόν PD^aC^a ‖ τε] δὲ Schneidewin Di Pk ‖ μυν A^a pr ‖ καλέοισι Schneidewin Bergk Di Pk ‖ 11 ἱρὰν Schneidewin Bergk Di ‖ 12 ἀλκυδόνος propon Bergk, ἀλκυόνας A^aC^a ‖ 13 δ'] δὲ καὶ A^a ‖ γενέσθαι A^aC^a ‖ 14 γινομένης A^a ‖ 15 νεοττιάν A-W, νεοττίαν PD^aA^a, νεοττείαν C^a ‖ ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ A^a ‖ 16 καὶ ἐκτρέφειν (ἐκτρέφει P) τὰ νεόττια PD^aC^a tr, τίκτειν τὰ ν. καὶ ἐκτρέφειν A^a ‖ 17 οὖν om C^a ‖ αἰεὶ PD^a ‖ 18 τὰς om PD^a ‖ 19 αἰεί PC^a, quae forma fortasse ubique in his libris restituenda est ‖ verba ἡ δ' αἴθυια — 24 ὀρνέων, si omnino genuina sunt, post 28 αὐτῆς ponenda esse videntur ‖ 20 et 22 αἴθυα A^a ‖ περὶ τὴν θάλασσαν PD^a ‖ 21 δὲ] μὲν A^aC^a tr ‖ 23 ἐπικάθηται A-W ut $558^a 19$, $619^b 14$, *$625^a 5$*, sed in locis suspectis mutare vereor ‖ 24, 29, 32 φωλεύει

ἀλκυόνα ἐστίν· σχεδὸν γὰρ περὶ Πλειάδος δύσιν καὶ τροπὰς ὁρᾶται μόνον, καὶ ἐν τοῖς ὑφόρμοις ὅσον περιιπταμένη περὶ τὸ πλοῖον ἀφανίζεται εὐθύς, διὸ καὶ Στησίχορος τοῦτον τὸν τρόπον ἐμνήσθη περὶ αὐτῆς. τίκτει δὲ καὶ ἡ ἀηδὼν τοῦ θέρους ἀρχομένου, τίκτει δὲ πέντε καὶ ἓξ ᾠά· φωλεῖ δ' ἀπὸ τοῦ μετοπώρου μέχρι τοῦ ἔαρος. τὰ δ' ἔντομα καὶ τοῦ χειμῶνος ὀχεύεται καὶ γίγνεται, ὅταν εὐημερίαι γένωνται καὶ νότια, ὅσα μὴ φωλεῖ αὐτῶν, οἷον μυῖαι καὶ μύρμηκες. τίκτει δ' ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰ πολλὰ τῶν ἀγρίων, ὅσα μὴ ἐπικυΐσκεται ὥσπερ δασύπους.

Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πλεῖστοι ἅπαξ, οἷον οἱ χυτοί (καλοῦνται δὲ χυτοὶ οἱ τῷ δικτύῳ περιεχόμενοι), θύν- 543^{a} νος, πηλαμύς, κεστρεύς, χαλκίδες, κολίαι, χρομίς, ψῆττα καὶ τὰ τοιαῦτα, πλὴν ὁ λάβραξ· οὗτος δὲ δὶς τούτων μόνος, γίγνεται δ' ὁ τόκος αὐτῷ ὁ ὕστερος ἀσθενέστερος. καὶ ὁ τριχίας δὲ καὶ τὰ πετραῖα δίς, ἡ δὲ τρίγλη μόνη τρίς. τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ γόνου· τρὶς γὰρ φαίνεται ὁ γόνος περί τινας τόπους. ὁ δὲ σκορπίος τίκτει δίς. τίκτει δὲ καὶ ὁ σαρ-

---

PD^{a}A^{a} rc de correctura, ut videtur; formam enim *φωλεῖν* ante extr librum VIII non invenias ‖ *ὀρνέων*] *ὀρνίθων* A^{a}C^{a} ‖ verba *πάντων* — 28 *αὐτῆς* et 30 *τὰ* — 34 *δασύπους* ut margini adscripta del A-W. Sane omnes hae adnotationes (a versu ^{b} 19 —34), quibus fort vulgares opiniones refelluntur, parum inter se cohaerent ‖ 26 ante *ὅσον* add *πρῶτον* PD^{a} ‖ *περιπταμένη* A^{a} ‖ 27 *ὁ στησ. ἐμνήσθη τοῦτον τ. τ.* A^{a} ‖ 29 *ἀρχομένη* A^{a} ‖ 31 *γίνωνται καὶ νοτίαι* PD^{a} ‖ *μύες* A^{a} ‖ **543 a 1** *δὲ*] *δὲ οἱ* PA^{a}C^{a} ‖ Definitio *χυτῶν* vix cuiquam sufficiat. Ac totum de piscibus caput confusum est et Aristotele indignum. Tot loci inter se discordant, ut opinione diversas piscatorum relationes a philosopho proponi acquiescere non possis, praesertim cum haec materia ab Ar VI cap 17 tractetur ‖ *περιεχόμενοι οἷον θύννος παλαμίς* D^{a} ‖ *περιεχ.*] *περιχεόμενοι* Casaub ‖ 2 *κοχλίαι* PD^{a}, *κόλ. κόλλαιναι* C^{a}, *κοιλίαι κόλλαιναι* A^{a} „*koliae kollenae*" („*polenne*" Fes) tr ‖ *χρόμις* A^{a}C^{a} ‖ *ψῆτται* PD^{a} ‖ 3 *καὶ τὰ τοιαῦτα* om A^{a} ‖ *δὶς*] ^{b} 11 modo hieme parere dicitur, at 570 ^{b} 20 aestate ‖ 5 *δίς, ἡ δὲ τρίγλη* Sch, *δὴ τρίγλα* P, *δὴ τρίγλα δὲ* D^{a}, *ἡ δὲ τρίγλη* A^{a}C^{a} tr ‖ *μόνον* A^{a}C^{a} tr ‖ *τρίς*] 570 ^{b} 22 autumno tantum pare ‖ 7 *τινας τοὺς τόπους* A^{a} ‖ *καὶ* om A^{a} pr ‖ *σάργος* PD

γὸς δίς, ἔαρος καὶ μετοπώρου· ἡ δὲ σάλπη τοῦ μετοπώρου ἅπαξ. ἡ δὲ θυννὶς ἅπαξ τίκτει, ἀλλὰ διὰ τὸ τὰ μὲν πρώϊα τὰ δ' ὄψια προΐεσθαι δὶς δοκεῖ τίκτειν· ἔστι δ' ὁ μὲν πρῶτος τόκος περὶ τὸν Ποσειδεῶνα πρὸ τροπῶν, ὁ δ' ὕστερος τοῦ ἔαρος. διαφέρει δ' ὁ θύννος ὁ ἄρρην τοῦ θήλεος, ὅτι ἡ μὲν ἔχει ὁ δ' οὐκ ἔχει ὑπὸ τῇ γαστρὶ πτερύγιον, ὃ καλοῦσιν ἀφαρέα.

10 τῶν δὲ σελαχῶν ἡ ῥίνη μόνη τίκτει δίς· τίκτει γὰρ καὶ ἀρχομένου τοῦ φθινοπώρου καὶ περὶ Πλειάδος δύσιν, εὐημερεῖ δ' ἐν τῷ φθινοπώρῳ μᾶλλον· ὁ δ' εἷς τόκος γίγνεται περὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτώ. δοκοῦσι δ' ἔνιοι τῶν γαλεῶν, οἷον ὁ ἀστερίας, δὶς τοῦ μηνὸς τίκτειν· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅτι οὐχ ἅμα πάντα λαμβάνει τελέωσιν τὰ ᾠά. ἔνια δὲ τίκτει πᾶσαν ὥραν, οἷον ἡ σμύραινα. τίκτει δ' αὕτη ᾠὰ πολλά, καὶ ἐκ μικροῦ ταχεῖαν τὴν αὔξησιν λαμβάνουσι τὰ γενόμενα, ὥσπερ καὶ τὰ τοῦ ἱππούρου· καὶ γὰρ ταῦτα ἐξ ἐλαχίστου μέγιστα γίγνεται τάχιστα, πλὴν ἡ μὲν σμύραινα πᾶσαν ὥραν τίκτει, ὁ δ' ἵππουρος ἔαρος. διαφέρει δ' ὁ σμῦρος καὶ ἡ σμύραινα· ἡ μὲν γὰρ σμύραινα ποικίλον καὶ ἀσθενέστερον, ὁ δὲ σμῦρος ὁμόχρους καὶ ἰσχυρός, καὶ τὸ χρῶμα ἔχει ὅμοιον τῇ πίτυϊ, καὶ ὀδόντας ἔχει καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. φασὶ δ' ὥσπερ καὶ τἆλλα, τὸν μὲν ἄρρενα τὴν δὲ θήλειαν εἶναι.

---

vide Athen VII 321^b ‖ 8 ἔ. κ. μ.] ^{b}7 solum autumno parit; at ^{b}15 et 570^{a}32 hieme impletur ‖ σάλπιγξ A^a, τοῦ om PD^a. Idem partus tempus legitur ^{b}8, aliud 570^{b}18 ‖ 9 πρώϊμα τὰ δ' ὄψιμα ποιεῖσθαι PD^a ‖ 11 πρὸ] ἀπὸ A^a pr, Canis, Gaza, Sch ‖ aliud tempus (aestas) invenitur ^{b}11. 571^{a}13 ‖ 12 verba διαφέρει — ἀφαρέα (ἀφορέα A^a, ἀθέρα VII 303^d) del A-W ‖ 14 δίς] at ^{b}9 squatinam semel parere legimus; discrepat etiam locus 566^{a}18—22 ‖ 17 οἱ ἀστερίαι PD^a ‖ 19 οὐχ ἅπαντα λαμβάνει τελείωσιν PD^a tr ‖ 20 ἡ] καὶ ἡ A^{a}C^a ‖ μύραινα C^{a}D^a ‖ 21 ἐκ om A^a pr C^a ‖ μικρῷ A^a pr ‖ τὰ om A^{a}C^a ‖ γεννώμενα (sed D^a εννω in ras) ὥσπερ καὶ τὸ PD^a ‖ 23 verba πλὴν — 29 πολλάκις ut interpol del A-W ‖ μύραινα PD^{a}C^a ‖ 24 σμύρος PD^{a}A^a is hoc uno loco nobis occurrit ‖ 25 μύραινα D^a ‖ 26 ὁμόχροος P, ὁμόχρως A^a ‖ 27 πιτύϊ, ἴυγγι Athen VII 312^f ‖ 28 καὶ τἄλλα Pk.

ἐξέρχονται δὲ ταῦτα εἰς τὸ ξηρόν, καὶ λαμβάνονται πολλάκις. συμβαίνει μὲν οὖν σχεδὸν πᾶσι ταχεῖαν γίγνεσθαι τὴν αὔξησιν τοῖς ἰχθύσιν, οὐχ ἥκιστα δὲ κορακίνῳ τῶν μικρῶν· τίκτει
δὲ πρὸς τῇ γῇ ἐν βρυώδεσι καὶ δασέσιν. ταχὺ δὲ καὶ ὁ ὀρ- 54
φὼς ἐκ μικροῦ γίγνεται μέγας, αἱ δὲ πηλαμύδες καὶ οἱ θύννοι τίκτουσιν ἐν τῷ Πόντῳ, ἄλλοθι δ' οὔ· κεστρεῖς δὲ καὶ χρυσόφρυες καὶ λάβρακες μάλιστα οὗ ἂν ποταμοὶ ῥέωσιν· οἱ δ' ὄρκυνες καὶ σκορπίδες καὶ ἄλλα πολλὰ γένη ἐν τῷ πελάγει.
11 τίκτουσι δ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἰχθύων ἐν μησὶ τρισί, Μουνυχιῶνι, Θαργηλιῶνι, Σκιρροφοριῶνι· μετοπώρου δ' ὀλίγοι, οἷον σάλπη καὶ σαργὸς καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μικρὸν πρὸ ἰσημερίας τῆς φθινοπωρινῆς, καὶ νάρκη καὶ ῥίνη. τίκτει δ' ἔνια καὶ χειμῶνος καὶ θέρους, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον, οἷον χειμῶνος μὲν λάβραξ κεστρεὺς βελόνη, θέρους δὲ περὶ τὸν Ἑκατομβαιῶνα θυννίς, περὶ τροπὰς θερινάς· τίκτει δὲ θυλακοειδές, ἐν ᾧ πολλὰ ἐγγίγνεται καὶ μικρὰ ᾠά. καὶ οἱ ῥυάδες τοῦ θέρους τίκτουσιν. ἄρχονται δὲ κύειν τῶν κεστρέων οἱ μὲν χελῶνες τοῦ Ποσειδεῶνος καὶ ὁ σαργὸς καὶ ὁ μύξων καλούμενος καὶ ὁ κέφαλος· κύουσι δὲ τριάκοντα ἡμέρας. ἔνιοι δὲ τῶν κεστρέων οὐ γίγνονται ἐκ συνδυασμοῦ, ἀλλὰ φύονται ἐκ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ ἔαρος τὰ πλεῖστα κυΐσκεται, οὐ μὴν ἀλλά, καθάπερ

---

29 ἐξέρχεται PD^a ‖ τὴν ξηράν PD^a ‖ καὶ] κἀκεῖ bene coni A-W ‖ 31 τῷ μικρῷ D^a, μικρῷ A^aC^a tr ‖ **b** 1 ἐν A-W, τοῖς A^aC^a, καὶ πρὸς τοῖς PD^a tr ‖ ὀρφὸς PD^a ‖ 3 ἄλλοθεν A^a ‖ 4 ἂν] ἄν ποτε P ‖ 5 σκομβρίδες A^aC^a tr, nescio an recte ‖ 7 καὶ σκιρροφοριῶνι θαλγηλιῶνι A^a pr C^a ‖ μεθοπώρου C^a ‖ 8 σαρῶς A^a, σάργος PD^a, σαργῖνος Cs Gesnerum secutus ‖ ὅσα om PD^a ‖ 10 καὶ θέρους, ὥ. ἐ. π.] hoc antea minime dictum est ‖ 11 βελλόνη δὲ A^a ‖ 12 θυννίδες A^aC^a, θυννὶς δὲ PD^a, ut conicias olim scriptum fuisse κεστρεύς, βελόνη δὲ θέρους π. τ. Ἑ., θυννὶς δὲ περὶ κτλ. ‖ 13 πολλὰ ἐ. μικρὰ A^aC^a, μικρὰ γίνεται καὶ πολλὰ PD^a ‖ 14 ῥοάδες C^a ‖ δὲ] δὲ καὶ PD^a ‖ τίκτειν A^a ‖ 15 χάλωνες PD^a ‖ σάργος PD^a ‖ σμύξων A^a, σμύζων C^a ‖ 16 μύουσι A^a ‖ 18 καὶ ἐκ τῆς A^a ‖ ψάμμου ὡς μὲν ἐπὶ PD^a ‖ τὸ om A^a ‖ 19 καθὼς PD^a.

εἴρηται, καὶ θέρους ἔνια καὶ φθινοπώρου καὶ χειμῶνος· ἀλλ' οὔθ' ἅπασιν ὁμοίως τοῦτο συμβαίνει οὔθ' ἁπλῶς οὔτε καθ' ἕκαστον γένος, ὥσπερ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔαρος· οὐδὲ δὴ κύουσι πολλὰ κυήματα ὁμοίως ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις. ὅλως δὲ δεῖ μὴ λεληθέναι ὅτι, ὥσπερ καὶ τῶν φυομένων καὶ τῶν ζῴων τῶν τετραπόδων πολλὴν αἱ χῶραι ποιοῦσι διαφορὰν οὐ μόνον πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ σώματος εὐημερίαν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ πλεονάκις ὀχεύεσθαι καὶ γεννᾶν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς ἰχθῦς πολλὴν ποιοῦσι τὴν διαφορὰν αὐτοὶ οἱ τόποι οὐ μόνον κατὰ μέγεθος καὶ εὐτροφίαν ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς τόκους καὶ τὰς ὀχείας, τοῦ ἔνθα μὲν πλεονάκις ἔνθα δ' ἐλαττονάκις γεννᾶν τὰ αὐτά.

544a 12 Τίκτει δὲ καὶ τὰ μαλάκια τοῦ ἔαρος, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τίκτει τῶν θαλαττίων ἡ σηπία. τίκτει δὲ πᾶσαν ὥραν, ἀποτίκτει δ' ἐν ἡμέραις πέντε καὶ δέκα. ὅταν δὲ τέκῃ τὰ ᾠά, ὁ ἄρρην παρακολουθῶν καταφυσᾷ τὸν θορόν, καὶ γίνεται στιφρά. βαδίζουσι δὲ κατὰ ζυγά· ἔστι δ' ὁ ἄρρην τῆς θηλείας ποικιλώτερος καὶ μελάντερος τὸν νῶτον. ὁ δὲ πολύπους ὀχεύεται τοῦ χειμῶνος, τίκτει δὲ τοῦ ἔαρος, ὅτε καὶ φωλεύει περὶ δύο μῆνας. τίκτει δὲ τὸ ᾠὸν καθάπερ βοστρύχιον, ὅμοιον τῷ τῆς λεύκης καρπῷ. ἔστι δὲ πολύγονον τὸ ζῷον· ἐκ γὰρ τοῦ ἀποτικτομένου ἄπειρον γίγνεται τὸ πλῆθος. διαφέρει δ' ὁ ἄρρην τῆς θηλείας τῷ τε τὴν κεφαλὴν ἔχειν προμηκεστέραν καὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἁλιέων αἰ-

---

22 *γένος οὔτε τοῖς πλείστοις ὥσπερ* AaCa ‖ 23 *ὅμοια* Aa pr ‖ 24 *καὶ* post *ὥσπερ* om PDa ‖ 27 *οὕτως* Aa ‖ 28 *ἰχθύας* Ca ‖ *αὐτοῖς* AaCa ‖ 29 *μεγέθη* Da ‖ 30 *τοῦ*] *τοὺς* Aa pr Ca tr, *τῷ* Pk suadente Schneidero ‖ **544 a** 2 *τίκτει δὲ τῶν* PDa ‖ *σηπύα* Aa, *σιπύα* Ca ‖ *θαλαττίων ἡ δὲ σηπία τίκτει π. ὥ.* Cs Scotum sequens ‖ *πᾶσαν ὥραν* i. e. singulis horis diei ut 546a 21; consentit 550b 11 *ἐξ ἀναγωγῆς* per totum diem, sed interiectis intervallis. cf Athen VII 324f. *πλῆθος ᾠῶν* perperam A-W ‖ 3 *δέκα πέντε* PDa ‖ 4 *κατακολουθῶν* AaCa ‖ *θορόν* AaCa tr, *θόλον* PDa, cf 567b 5—10 ‖ 5 *στρυφνά* Aa pr, *στριφνά* Ca ‖ 7 *ὀχεύει* AaCaDa ‖ *ὅτε* om Da tr ‖ 8 *φωλεῖ* Aa pr ‖ 9 *λευκῆς* Ca.

δοῖον ἐν τῇ πλεκτάνῃ λευκόν. ἐπῳάζει δέ, ὅταν τέκῃ· διὸ καὶ χείριστοι γίγνονται· οὐ γὰρ νέμονται κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον. γίγνονται δὲ καὶ αἱ πορφύραι περὶ τὸ ἔαρ, καὶ οἱ κήρυκες λήγοντος τοῦ χειμῶνος. καὶ ὅλως τὰ ὀστρακόδερμα ἔν τε τῷ ἔαρι φαίνεται τὰ καλούμενα ᾠὰ ἔχοντα καὶ ἐν τῷ μετοπώρῳ, πλὴν τῶν ἐχίνων τῶν ἐδωδίμων· οὗτοι δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταύταις ταῖς ὥραις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ ἔχουσι, καὶ μάλιστα ταῖς πανσελήνοις καὶ ταῖς ἀλεειναῖς ἡμέραις, πλὴν τῶν ἐν τῷ εὐρίπῳ τῶν Πυρραίων· ἐκεῖνοι δ' ἀμείνους τοῦ χειμῶνος. εἰσὶ δὲ μικροὶ μέν, πλήρεις δὲ τῶν ᾠῶν. κύοντες δὲ φαίνονται καὶ οἱ κοχλίαι πάντες ὁμοίως τὴν αὐτὴν ὥραν.

13 Τῶν δ' ὀρνέων τὰ μὲν ἄγρια, ὥσπερ εἴρηται, ἅπαξ ὀχεύεται καὶ τίκτει τὰ πλεῖστα, χελιδὼν δὲ δὶς τίκτει καὶ κόττυφος. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοῦ κοττύφου ὑπὸ χειμῶνος ἀπόλλυται (πρωϊαίτατα γὰρ τίκτει τῶν ὀρνέων ἁπάντων), τὸν δ' ὕστερον τόκον εἰς τέλος ἐκτρέφει. ὅσα δ' ᾖ ἥμερα ἢ ἡμεροῦσθαι δύναται, ταῦτα δὴ πλεονάκις, οἷον αἱ περιστεραὶ καθ' ἅπαν τὸ θέρος, καὶ τὸ τῶν ἀλεκτορίδων γένος· ὀχεύουσι γὰρ οἱ ἄρρενες καὶ ὀχεύονται αἱ θήλειαι τῶν ἀλεκτορίδων καὶ τίκτουσιν ἀεί, πλὴν τῶν ἐν τῷ χειμῶνι τροπικῶν ἡμερῶν. [τῶν δὲ περιστεροειδῶν πλείω τυγχάνει ὄντα γένη· 544ᵇ
ἔστι γὰρ ἕτερον περιστερὰ καὶ πελειάς. ἐλάττων μὲν οὖν ἡ

---

14 τοῦτον τὸν χρόνον PD^a ‖ 15 περὶ om PD^a ‖ 17 φαίνονται A^{a}D^a ‖ 19 μὲν om A^a ‖ ἐν om PD^a ‖ 20 μάλιστ' ἐν ταῖς? cf Athen III 88^c ‖ 21 πυραίων D^a, πυρέων A^{a}C^a, πυρείων P ‖ 22 δὲ τῶν] δ' ἡδίστων Pk. δὲ om A^a, τῶν om Sch respiciens Athenaeum ‖ 23 κύονες P, ποιοῦντες D^a tr ‖ 25 ὀρνίθων PD^a. cf ad hoc caput Prantl p. 9. Mihi prior eius pars alieno loco esse videtur, alteram partem de gener columb spuriam puto ‖ 26 τίκτει καὶ ὀχεύεται PA^{a}C^a ‖ καὶ] καὶ ὁ PD^{a}A^a ‖ 27 κότυφος et κοτύφου PD^a ‖ 28 πρώτιστα PD^a „*tempestivissime*“ tr ‖ 29 ἢ prius om PD^a tr ‖ 30 δὴ coni, δὲ A^{a}C^{a}D^a, om P. „*haec puta saepe columbae*“ tr ‖ 31 κατὰ παντὸς τοῦ θέρους D^a et omisso τοῦ P ‖ 32 γὰρ] δὲ C^a, γὰρ καὶ PD^a ‖ ὀχεύονται om PD^a ‖ 33 τῷ om A^a ‖ b 1 τυγχάνει πλείω PD^{a}A^a ‖ ὄντα τὰ γένη PD^a.

πελειάς, τιθασσὸν δὲ γίγνεται μᾶλλον ἡ περιστερά· ἡ δὲ πελειὰς καὶ μέλαν καὶ μικρὸν καὶ ἐρυθρόπουν καὶ τραχύπουν, διὸ καὶ οὐδεὶς τρέφει. μέγιστον μὲν οὖν τῶν τοιούτων ἡ φάττα ἐστί, δεύτερον δ' ἡ οἰνάς· αὕτη δὲ μικρῷ μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς· ἐλάχιστον δὲ τῶν τοιούτων ἡ τρυγών. τίκτουσι δ' αἱ περιστεραὶ πᾶσαν ὥραν καὶ ἐκτρέφουσιν, ἂν τόπον ἔχωσιν ἀλεεινὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια· εἰ δὲ μή, τοῦ θέρους μόνον. τὰ δ' ἔκγονα τοῦ ἔαρος βέλτιστα καὶ τοῦ φθινοπώρου· τὰ δὲ τοῦ θέρους καὶ ἐν ταῖς θερμημερίαις χείριστα.]

14 Διαφέρουσι δὲ καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν τὰ ζῷα πρὸς τὴν ὀχείαν. πρῶτον μὲν οὖν οὐχ ἅμα τοῖς πολλοῖς ἄρχεταί τε τὸ σπέρμα ἐκκρίνεσθαι καὶ γεννᾶν δύναται, ἀλλ' ὕστερον· τὸ γὰρ τῶν νέων ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις τὸ μὲν πρῶτον ἄγονον, γονίμων δ' ὄντων ἀσθενέστερα καὶ ἐλάττω τὰ ἔκγονα. τοῦτο δὲ μάλιστα δῆλον ἐπί τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῳοτόκων τετραπόδων καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων· τῶν μὲν γὰρ τὰ ἔκγονα 'λάττω, τῶν δὲ τὰ ᾠά. αἱ δ' ἡλικίαι τοῖς ὀχεύουσιν αὐτοῖς [μὲν] πρὸς αὑτὰ <ἐν> τοῖς γένεσι τοῖς πλείστοις σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν γίγνονται χρόνον, ἐὰν μή τι προτερῇ διά τι τερατῶδες πάθος ἢ <ὑστερῇ> διὰ βλάβην τῆς φύσεως. τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις ἐπισημαίνει κατά τε τὴν τῆς φωνῆς μεταβολὴν καὶ τῶν αἰδοίων οὐ μόνον μεγέθει ἀλλὰ καὶ εἴδει,

---

6 μικρὸν μεῖζον A^a, μείζω C^a ‖ 7 ἡ om A^aC^a ‖ 9 ἐὰν PD^a ‖ 10 ἔγγονα PA^aC^a ‖ βέλτιστα τοῦ ἔαρος PD^aC^a ‖ 11 ἐν om A^aC^a. supra θερμημερίαις A^a manu rc ἢ ταῖς μεθημερίαις ‖ 13 καὶ om A^a tr ‖ 14 si cum PD^a τό τε legas, mutandum est cum Camot Cs δύνασθαι ‖ 16 τὰ — ἄγονα A^aC^a tr, nam 16. ἀγώνα in A^a manu pr corr ‖ 16 ὀρνέων A^a ‖ μὲν γὰρ πρῶτον C^a ‖ 17 et 19 ἔγγονα PA^a ‖ 18 τῶν post τε om C^a ‖ 20 τοῖς om A^a ‖ τοῖς ὀχ.] τῆς ὀχείας A-W; non probo, quia ἡλικία hic pubertas est ‖ 21 μὲν seclusi, quod respondens δέ abest ‖ αὑτὰ Sylb Sch recte; sunt enim τὰ ὀχεύοντα αὐτὰ πρὸς (= καθ') αὑτὰ singula animalia, quae coeunt. αὐτοῖς A^aC^a, αὐτοὺς PD^a, quod aperte falsum est ‖ ἐν add Pk ‖ 22 χρόνον] τρόπον A^a ‖ 23 πάθος] πρᾶγμα PD^a tr ‖ ὑστερῇ adieci monente Schneidero, διαπλακῇ add Pk.

καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν ὡσαύτως, μάλιστα δὲ τῇ τριχώσει τῆς ἥβης. ἄρχεται δὲ φέρειν τὸ σπέρμα περὶ τὰ δὶς ἑπτὰ ἔτη, γεννητικὸς δὲ περὶ τὰ τρὶς ἑπτά. τοῖς δ' ἄλλοις ζῴοις ἥβη μὲν οὐ γίγνεται (τὰ μὲν γὰρ ὅλως οὐκ ἔχει τρίχας, τὰ δ' οὐκ ἔχει ἐν τοῖς ὑπτίοις, ἢ ἐλάττους τῶν ἐν τοῖς πρανέσιν), ἡ δὲ φωνὴ μεταβάλλουσα ἐν ἐνίοις ἐπίδηλός ἐστιν· τοῖς δ' ἕτερα τοῦ σώματος μόρια ἐπισημαίνει τήν τ' ἀρχὴν τοῦ σπέρμα ἔχειν καὶ τοῦ τὸ γόνιμον ἤδη. τὴν δὲ φωνὴν ὅλως ἔχει τὸ θῆλυ ἐν τοῖς πλείστοις ὀξυτέραν, καὶ τὰ νεώτερα τῶν πρεσβυτέρων, ἐπεὶ καὶ οἱ ἔλαφοι οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν φθέγγονται βαρύτερον. (545^{a}) φθέγγονται δ' οἱ μὲν ἄρρενες, ὅταν ἡ ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, αἱ δὲ θήλειαι, ὅταν φοβηθῶσιν. ἔστι δ' ἡ μὲν τῆς θηλείας φωνὴ βραχεῖα, ἡ δὲ τοῦ ἄρρενος ἔχει μῆκος. καὶ ἡ τῶν κυνῶν δὲ γηρασκόντων γίγνεται βαρυτέρα φωνή. καὶ τῶν ἵππων δὲ διαφέρουσιν αἱ φωναί· εὐθὺς μὲν γὰρ γενόμεναι ἀφιᾶσι φωνὴν λεπτὴν καὶ μικρὰν αἱ θήλειαι, οἱ δ' ἄρρενες μικρὰν μέν, μείζω μέντοι γε καὶ βαρυτέραν τῆς θηλείας· τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος μείζονα· διετὴς δ' ἐπειδὰν γένηται καὶ τῆς ὀχείας ἄρξηται, φωνὴν ἀφίησιν ὁ μὲν ἄρρην μεγάλην καὶ βαρεῖαν, ἡ δὲ θήλεια μείζω καὶ λαμπροτέραν ἢ τέως, ἄχρι ἐτῶν εἴκοσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· μετὰ μέντοι τὸν χρόνον τοῦτον ἀσθενεστέραν ἀφιᾶσι καὶ οἱ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολύ, καθάπερ εἴπομεν, διαφέρει ἡ φωνὴ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλειῶν ἐν τῷ βαρύτερον φθέγγεσθαι τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν,

---

26 μασθῶν ὁμοίως A^{a} ‖ 27 ἔτη] ἔτι A^{a} pr ‖ 28 γεννητικὸς Sylb, γεννητικὰ codd ‖ τρὶς] τρεῖς A^{a} ‖ 31 μετ. ἐνίοις ἔνδηλός PD^{a} ‖ 32 τ' om A^{a}D^{a} ‖ τοῦ] τὸ PD^{a} ‖ 33 τοῦ et ἤδη et ὅλως om PD^{a} ‖ 34 ὀξυτέραν ἐν τοῖς πλείστοις A^{a} ‖ πρεσβυτέρων] ὀξυτέρων A^{a} pr ‖ **545 a** 1 θηλείων A^{a}D^{a} ‖ 2 τραχύτερον C^{a} ‖ 6 μὲν om PD^{a}A^{a} tr ‖ 7 γινόμεναι A^{a}C^{a}, γεννώμεναι D^{a}, γεννώμενα P ‖ ἀφίησι P ‖ μικρὰν καὶ λεπτὴν C^{a} ‖ 8 μέντοι γε] μέντοι C^{a}, δὲ A^{a} ‖ 9 περιόντος A^{a} pr ‖ διέτης A^{a}C^{a} ‖ 11 et 29 θηλεία A^{a} ‖ 12 λαμπροτέρα A^{a} corr ‖ ἐτῶν μ̄ ὡς superscripto εἴκοσι C^{a} ‖ 14 οὖν om PD^{a} ‖ 16 ἐν — θηλειῶν om A^{a}C^{a}.

ὅσων ἐστὶν ἀπότασις τῆς φωνῆς· οὐ μὴν ἐν πᾶσί γε τοῖς ζῴοις, ἀλλ' ἐνίοις τοὐναντίον, οἷον ἐπὶ τῶν βοῶν· ἐπὶ γὰρ τούτων τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος βαρύτερον φθέγγεται, καὶ οἱ μόσχοι τῶν τελείων. διὸ καὶ τὰς φωνὰς τὰ ἐκτεμνόμενα μεταβάλλουσιν ἐναντίως· εἰς τὸ θῆλυ γὰρ μεταβάλλουσι τὰ ἐκτεμνόμενα.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὀχείας κατὰ τὴν ἡλικίαν ἔχουσιν ὧδε τοῖς ζῴοις. πρόβατον μὲν καὶ αἴξ αὐτοετὲς ὀχεύεται καὶ κύει, μᾶλλον δ' ἡ αἴξ· καὶ οἱ ἄρρενες δ' ὀχεύουσιν ὡσαύτως. τὰ δ' ἔκγονα τῶν ἄγαν νέων διαφέρει ἐπὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων· οἱ γὰρ ἄρρενες βελτίους γίγνονται τῷ ὕστερον ἔτει, ὅταν γ' ἡβάσκωσιν. ὗς δ' ὀχεύεται μὲν καὶ ὀχεύει πρῶτον ὀκτάμηνος, τίκτει δ' ἡ θήλεια μὲν ἐνιαυσία (οὕτω γὰρ συμβαίνει ὁ χρόνος τῆς κυήσεως), ὁ δ' ἄρρην γεννᾷ μὲν ὀκτάμηνος, φαῦλα μέντοι πρὶν γενέσθαι ἐνιαύσιος. οὐ πανταχοῦ δέ, ὥσπερ εἴρηται, ὁμοίως συμβαίνουσιν αἱ ἡλικίαι· ἐνιαχοῦ μὲν
545b γὰρ αἱ ὕες ὀχεύονται μὲν καὶ ὀχεύουσι τετράμηνοι, ὥστε δὲ γεννᾶν καὶ ἐκτρέφειν, ἑξάμηνοι, ἐνιαχοῦ δ' οἱ κάπροι δεκάμηνοι ἄρχονται ὀχεύειν. ἀγαθοὶ δὲ μέχρι ἐπὶ τριετές. κύων δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ὀχεύεται ἐνιαυσία καὶ ὀχεύει ἐνιαύσιος, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει ταῦτα καὶ ὀκταμήνοις· μᾶλλον δὲ τοῦτο γίγνεται ἐπὶ τῶν ἀρρένων ἢ τῶν θηλειῶν. κύει δ' ἑξήκοντα ἢ καὶ μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸ μακρότατον·

---

17 ὅσον P Aa ‖ ἀπόστασις PDa, ἀπότασίς τις Ca tr ‖ 18 τὸ ἐναντίον Aa ‖ οἷον] ἢ Aa ‖ 24 ὀχεύονται PDa ‖ 26, b11, 14 ἔγγονα PAa ‖ 26 ἄγαν νέων coni, ἀρρένων codd cf 546a 5 ‖ 27 post ἄλλων lac pon Pk ‖ post γίγνονται (γίνεται Aa) add ἢ PDa, post ἔτει Cs Sch; cum AaCa consentit tr ‖ ὑστέρῳ Aa ‖ 28 γ' ἡβάσκωσιν coni, γηράσκωσιν PDaCa, γηράσωσιν Aa. Loci 546a 12, 18, 29 commendant etiam ἀκμάσωσιν ‖ ὀχεύει μὲν καὶ ὀχεύεται PDa tr ‖ 29 ἡ om PDa ‖ μὲν om AaCa ‖ 29 et b4 ἐνιαύσια PDaAa ‖ 32 ὥσπερ εἴρηται fort post 30 ὀκτάμηνος ponendum est ‖ μὲν om PDaCa tr ‖ b 1 οἱ Ca, om PDa ‖ 3 ἀγαθὴ Aa ‖ ἐπὶ om PDa ‖ τριετίας PDa et fort Ca ‖ 4 μὲν om AaCa tr ‖ 6 ταῦτα PDa ‖ θηλειῶν ἢ τῶν ἀρρένων PDa ‖ θηλείων Aa ‖ 7 ἢ ante καὶ μίαν om PDaAa rc ‖ ante δύο add καὶ Ca.

ἔλαττον δ' οὐ φέρει τῶν ἑξήκονθ' ἡμερῶν, ἀλλ' ἄν τι καὶ γένηται, οὐκ ἐκτρέφεται εἰς τέλος. τεκοῦσα δὲ πάλιν ὀχεύεται ἕκτῳ μηνί, καὶ οὐ πρότερον. ἵππος δ' ὀχεύειν ἄρχεται διετὴς καὶ ὀχεύεσθαι, ὥστε καὶ γεννᾶν· τὰ μέντοι ἔκγονα τὰ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἐλάττω καὶ ἀσθενικώτερα. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον τριετὴς ὀχεύει καὶ ὀχεύεται. καὶ ἐπιδίδωσι δ' ἀεὶ ἐπὶ τὸ βελτίω τὰ ἔκγονα γεννᾶν μέχρι ἐτῶν εἴκοσιν. ὀχεύει δ' ὁ ἵππος ὁ ἄρρην μέχρι ἐτῶν τριάκοντα καὶ τριῶν, ἡ δὲ θήλεια ὀχεύεται μέχρι τετταράκοντα ἐτῶν, ὥστε συμβαίνει σχεδὸν διὰ βίου γίγνεσθαι τὴν ὀχείαν· ζῇ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ μὲν ἄρρην περὶ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη, ἡ δὲ θήλεια πλείω τῶν τετταράκοντα· ἤδη δέ τις ἐβίωσεν ἵππος ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ πέντε. ὄνος δὲ τριακοντάμηνος ὀχεύει καὶ ὀχεύεται. οὐ μέντοι γεννῶσί γ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀλλ' ἢ τριετεῖς ἢ τριετεῖς καὶ ἑξάμηνοι. ἤδη δὲ καὶ ἐνιαυσία ἐκύησεν ὥστε καὶ ἐκτραφῆναι. καὶ βοῦς ἐνιαυσία ἔτεκεν ὥστε καὶ ἐκτραφῆναι· καὶ τὸ μέγεθος ηὐξήθη ὅσον ἔμελλε, καὶ οὐκέτι. αἱ μὲν οὖν ἀρχαὶ τοῖς ζῴοις τούτοις τῆς γεννήσεως τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. γεννᾷ δ' ἄνθρωπος μὲν τὸ ἔσχατον μέχρι ἑβδομήκοντα ἐτῶν ὁ ἄρρην, γυνὴ δὲ μέχρι πεντήκοντα. ἀλλὰ τοῦτο μὲν σπάνιον· ὀλίγοις γὰρ γεννᾶται ἐν ταύταις ταῖς ἡλικίαις τέκνα· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ

8 ἔλαττον] δ' ξ A^a pr ‖ ἐξηκονθημέρων A^a ‖ τι] τοῦτο? ‖ καὶ om PD^a ‖ 11 διέτης C^a. Ad hunc locum cf 575^b 21 ‖ ὀχεύεται PD^a tr ‖ 12 τὰ om PD^a ‖ 13 τριέτης PC^a, καὶ τριέτης A^a ‖ 14 τὰ $A^a C^a$ ‖ βέλτιον D^a ‖ γεννᾶ δὲ μέχρι $A^a C^a$, γεννᾶν ἄχρι P ‖ 15 ἄχρι PD^a ‖ 16 ἄχρι ἐτῶν τεσσαράκοντα PD^a ‖ 18 ζῇ κτλ non congruit cum 576^a 26 ‖ 19 πλέον A^a ‖ 20 καὶ ἑβδ. πέντε ἔτη PD^a, ἔτη ἑβδ. πέντε C^a ‖ 21 γ' om A^a ‖ 22 ἀλλ' ἢ — ἑξάμηνοι Sch sequens Camum, qui singularem posuerat: ἀλλὰ διετεῖς ἢ καὶ τριετεῖς καὶ ἑξάμηνοι PD^a, ἀλλ' ἢ τριετὴς ἢ διετὴς (τριέτης ἢ διέτης C^a) καὶ ἑξάμηνος $A^a C^a$ „*triennes aut biennes et sex mensium*" tr ‖ 23 ἐνιαύσια PD^a ‖ post ἐν. add βοῦς A^a rc ‖ τραφῆναι A^a pr ‖ βοῦς δὲ ἐνιαυσία C^a, καὶ βοῦς — 24 ἐκτραφῆναι om A^a tr ‖ 26 γενέσεως $A^a C^a$ ‖ δ'] δὲ ὁ PC^a ‖ 27 μὲν] μετὰ C^a, om PD^a ‖ 29 γεγένηται PD^a tr ‖ τέκνον C^a.

τοῖς μὲν πέντε καὶ ἑξήκοντα ὅρος, ταῖς δὲ πέντε καὶ τετταράκοντα. πρόβατον δὲ τίκτει μέχρι ἐτῶν ὀκτώ, ἐὰν δὲ θεραπεύηται καλῶς, καὶ μέχρι ἕνδεκα· σχεδὸν δὲ διὰ βίου
546^a συμβαίνει ὀχεύειν καὶ ὀχεύεσθαι ἀμφοτέροις. οἱ δὲ τράγοι πίονες ὄντες ἧττον γόνιμοί εἰσιν (ἀφ' ὧν καὶ τὰς ἀμπέλους, ὅταν μὴ φέρωσι, τραγᾶν καλοῦσιν), ἀλλὰ παρισχναινόμενοι δύνανται ὀχεύοντες γεννᾶν. ὀχεύουσι δ' οἱ κριοὶ τὰς πρεσβυτέρας πρῶτον, τὰς δὲ νέας οὐ διώκουσιν. τίκτουσι δ', ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον, αἱ νέαι ἐλάττω τὰ ἔκγονα τῶν πρεσβυτέρων. κάπρος δ' ἀγαθὸς μὲν ὀχεύειν μέχρι ἐπὶ τριετές, τῶν δὲ πρεσβυτέρων χείρω τὰ ἔκγονα· οὐ γὰρ ἔτι γίγνεται αὐτῷ ἐπίδοσις οὐδὲ ῥώμη. ὀχεύειν δ' εἴωθε χορτασθεὶς καὶ μὴ προβιβάσας ἄλλην· εἰ δὲ μή, ὀλίγῳ χρονιωτέρα ἡ ὀχεία γίγνεται καὶ μικρότερα τὰ ἔκγονα. τίκτει δ' ἐλάχιστα μὲν ὗς, ὅταν ᾖ πρωτοτόκος· δευτεροτόκος δ' οὖσα ἀκμάζει· γηράσκουσα δὲ τίκτει μὲν ὁμοίως, ὀχεύεται δὲ βραδύτερον· ὅταν δὲ πεντεκαιδεκαετεῖς ὦσιν, οὐκέτι γεννῶσιν ἀλλὰ γραῖαι γίγνονται. ἐὰν δ' εὐτραφὴς ᾖ, θᾶττον ὁρμᾷ πρὸς τὰς ὀχείας καὶ νέα καὶ γηράσκουσα· ἔγκυος δ' οὖσα ἐὰν πιαίνηται σφόδρα, ἔλαττον ἴσχει τὸ γάλα μετὰ τὸν τόκον. τὰ δ' ἔκγονα κατὰ μὲν τὴν ἡλικίαν βέλτιστα ⟨ἃ⟩ ἐν ἀκμῇ, κατὰ δὲ τὰς ὥρας, ὅσα τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου γίγνεται· χείριστα δὲ τὰ θερινά· καὶ γὰρ μικρὰ καὶ λεπτὰ καὶ ὑγρά. ὁ δ' ἄρρην, ἐὰν μὲν εὐτραφὴς ᾖ, πᾶσαν ὥραν ὀχεύειν δύναται, καὶ μεθ' ἡμέραν

---

30 ὅρος A^a ‖ ταῖς] τοῖς A^a, τῶν P ‖ 32 δὲ καὶ διὰ D^a tr ‖ **546 a** 1 ὀχεύειν συμβαίνει A^a ‖ ἀμφότερα C^a ‖ 3 τράγαν A^a παρισχραινόμενοι C^a ‖ 4 δύναται A^a pr ‖ ὀχεύεσθαι καὶ γ. A^aC^a ταῖς πρεσβυτάταις PD^a „*antiquissimas*" tr ‖ 5 οὐ om PD^a tr ‖ 6 προτέροις C^a ‖ 7 ὀχεύει A^aC^a tr ‖ 8 τριετοῦς PD^a ‖ 9 ῥώμη] ἐπίρρωσις superscripto ἐπίδοσις C^a ‖ 10 μὴ om PD^a ‖ προβιβάσας] προεπιβὰς εἰς sine causa mutant A-W ‖ ὀλίγῳ χρ. coni, ὀλίγον χρ. P et γρ. A^a, ὀλιγοχρονιωτέρα D^a, ὀλιγοχειροτέρα C^a, ὀλιγοχοιροτέρα A^a et fort tr ‖ 11 ἔγγονα A^a ‖ 12 πρωτότοκος· δευτερότοκος A^aC^a ‖ 14 πεντεκαιδεκέτεις A^a, πεντεκαιδεκάτεις C^a ‖ γραῖαι γίνονται C^a, ἀγριαίνονται PD^a. fort στεῖραι γ. legendum est ‖ 15 et 20 εὐτροφήσῃ A^aC^a ‖ 18 ἃ addidi.

καὶ νύκτωρ· εἰ δὲ μή, μάλιστα τό γ' ἕωθεν· καὶ γηράσκων ἧττον ἀεί, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. πολλάκις δ' οἱ ἀδύνατοι ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν ἢ δι' ἀσθένειαν, οὐ δυνάμενοι ταχέως ὀχεύειν, κατακλινομένης τῆς θηλείας διὰ τὸ κάμνειν τῇ στάσει συγκατακλιθέντες πλησιάζουσιν. κυΐσκεται δὲ μάλιστα ἡ ὗς, ἐπειδὰν θυῶσα καταβάλλῃ τὰ ὦτα· εἰ δὲ μή, οὔκ, ἀλλ' ἀναθυᾷ πάλιν. αἱ δὲ κύνες ὀχεύονται οὐ διὰ βίου ἀλλὰ μέχρι τινὸς ἀκμῆς· ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ μέχρι ἐτῶν δώδεκα αἵ τ' ὀχεῖαι συμβαίνουσι καὶ αἱ κυήσεις αὐτῶν. οὐ μὴν ἀλλ' ἤδη τισὶ καὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη γεγονόσι καὶ εἴκοσι συνέβη καὶ θηλείαις ὀχευθῆναι καὶ ἄρρεσι γεννῆσαι. ἀφαιρεῖται δὲ [καὶ] τὸ γῆρας ὥστε μὴ γεννᾶν μηδὲ τίκτειν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ κάμηλός ἐστι μὲν ὀπισθουρητικὸν καὶ ὀχεύεται ὥσπερ εἴρηται πρότερον· τῆς δ' ὀχείας ὁ χρόνος ἐν τῇ Ἀραβίᾳ κατὰ τὸν Μαιμακτηριῶνα μῆνα. κύει δὲ δώδεκα μῆνας, τίκτει δ' ἕν· ἔστι γὰρ μονοτόκον. ἄρχεται δὲ τῆς ὀχείας ἡ θήλεια τριετὴς οὖσα καὶ ὁ ἄρρην τριετὴς ὤν· μετὰ δὲ τὸν τόκον ἓν ἔτος διαλιποῦσα ὀχεύεται ἡ θήλεια. ὁ δ' ἐλέφας ἄρχεται μὲν βαίνεσθαι ὁ μὲν νεώτατος δέκ' ἐτῶν, ὁ δὲ πρεσβύτατος πεντεκαίδεκα· ὁ δ' ἄρρην βαίνει πεντετὴς ὢν ἢ ἑξετής. χρόνος δὲ τῆς ὀχείας τὸ ἔαρ. πάλιν δὲ βαίνει μετὰ τὴν ὀχείαν διὰ τρίτου ἔτους· ὃν δ' ἂν ἐγκύμονα ποιήσῃ, τούτου πάλιν οὐχ ἅπτεται. κύει δ' ἔτη δύο, τίκτει δ' ἕν· ἔστι

---

22 *γ'* om PD^a ‖ *ἔωθε* A^a pr ‖ *γηράσκον* A^a ‖ 24 *ἢ* ante *διὰ* om PD^a tr ‖ *δι'* om PD^a ‖ 26 *συστάσει* PD^a ‖ 27 *ἡ* om A^{a}C^a ‖ *μὴ οὒ ἀλλ'* D^a, *μὴ οὒ* P, *μὴ ὅταν* A^{a}C^a tr, *μὴ* Bk ‖ 28 *ἀναθυμιᾷ* PD^a ‖ *οἱ* C^a ‖ 29 *ἀκμῆς τινός* PD^a ‖ *οὖν* om PD^{a}A^a ‖ 30 *ὀχεῖαι* A^a ‖ 31 *γεγόνασι* C^a ‖ *συμβέβηκε θηλείαις* A^{a}C^a ‖ 33 *καὶ* del A-W ‖ *μὴ δὲ* A^a ‖ *καὶ* om A^{a}C^a ‖ **b** 1 *ὀπισθουρητική* A^a et, ut videtur, C^a ‖ 3 *ἀρραβία* codd ‖ *μεμακτηριῶνα* A^{a}C^a ‖ 5 *τριέτης* utrobique C^a, secundo loco A^a ‖ 6 *ἡ δ' ἐ ... ἡ μὲν νεωτάτη ... ἡ δὲ πρεσβυτάτη* C^a. Post *ἐλέφας* A-W addere volunt *ὁ θῆλυς* ‖ 8 *πέντε ἢ καὶ ἒξ ἐτῶν ὢν* D^a, *πέντε ἐτῶν ἢ καὶ ἒξ ὢν* P. *πεντέτης — ἑξέτης* A^{a}C^a ‖ 10 *ἣν — ταύτης* Sch secundum tr. Malim *ὃ δ' ἂν ἔγκυμον π.*

γὰρ μονοτόκον· τὸ δ' ἔμβρυον γίγνεται ὅσον μόσχος δίμηνος ἢ τρίμηνος.

15 Περὶ μὲν οὖν τῆς ὀχείας τῶν ζῴων τῶν ὀχευομένων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. περὶ δὲ τῆς γενέσεως καὶ τῶν ὀχευομένων καὶ τῶν ἀνοχεύτων λεκτέον, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὀστρακοδέρμων· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀνόχευτον μόνον ὡς εἰπεῖν ὅλον τὸ γένος. αἱ μὲν οὖν πορφύραι τοῦ ἔαρος συναθροιζόμεναι εἰς ταὐτὸ ποιοῦσι τὴν καλουμένην μελίκηραν. τοῦτο δ' ἐστὶν οἷον κηρίον, πλὴν οὐχ οὕτω γλαφυρόν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἐκ λεπυρίων ἐρεβίνθων λευκῶν πολλὰ συμπαγείη. οὐκ ἔχει δ' ἀνεῳγμένον πόρον οὐδὲν τούτων, οὐδὲ γίγνονται ἐκ τούτων αἱ πορφύραι, ἀλλὰ φύονται καὶ αὗται καὶ τἆλλα τὰ ὀστρακόδερμα ἐξ ἰλύος καὶ συσσήψεως. τοῦτο δὲ συμβαίνει ὥσπερ ἀποκάθαρμα καὶ ταύταις καὶ τοῖς κήρυξιν· κηριάζουσι γὰρ καὶ οἱ κήρυκες. γίγνονται μὲν οὖν καὶ τὰ κηριάζοντα τῶν ὀστρακοδέρμων τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἄλλοις ὀστρακοδέρμοις, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν προϋπάρχῃ τὰ ὁμοιογενῆ. ἀφιᾶσι γὰρ ἀρχόμενα κηριάζειν γλισχρότητα μυξώδη, ἐξ ἧς τὰ λεπυριώδη συνίσταται. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα διαχεῖται, ἀφίησι δ' ὃ εἶχεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ γίγνεται ἐν τῇ γῇ συστάντα πορφύρια μικρά, ἃ ἔχουσαι ἁλίσκονται αἱ πορφύραι ἐφ' αὑτῶν, ἔνια δ' οὔπω διηκριβωμένα
547^a τὴν μορφήν. ἐὰν δὲ πρὶν ἐκτεκεῖν ἁλῶσιν, ἐνίοτε ἐν ταῖς φορμίσιν οὐχ ὅπου ἔτυχεν ἐκτίκτουσιν, ἀλλ' εἰς ταὐτὸ ἰοῦσαι, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ διὰ τὴν στενοχωρίαν γίγνεται

12 οἷον A^aC^a ‖ 15 καὶ om PD^a ‖ 18 ὅλον] ἄνω A^a pr ‖ 19 μελικήραν P, μελικηράν D^a ‖ 20 γλαφυρόν. ὥσπερ γὰρ εἰ A^a ‖ 21 ἐρεβενθίνων C^a, ἐρεβινθίων A^a ‖ συμπλακείεν PD^a ‖ 20 κήριον A^a pr ‖ οὕτως A^a ‖ 23 αὐταὶ P, αὐτὰ D^a ‖ τὰ ἄλλα A^a τὰ ἄλλα ὀστρακόδερμα PD^a ‖ 24 ἰλλύος A^a ‖ σήψεως PD^a ‖ 25 ταῖς A^a ‖ 27 τοῖς] καὶ τοῖς A^aC^a ‖ 28 ὁμογενῆ. ἀφίησι A^aC^a ‖ 29 ἧς] ὧν codd tr Athen III 88^e ‖ 31 ὃ εἶχεν] ἰχῶρα Sch ex Athenaeo, οἷον ἰχ. Pk ‖ 33 ἐπ' αὐτῶν codd, sed ἐπ' om P ‖ **547 a 2** οὐχ om PD^a ‖ ἔτυχον P ‖ ἐκτίκτουσιν ἅλις ἐν τῷ αὐτῷ οὖσαι PD^a ‖ 3 καὶ om PD^a ‖ καὶ διὰ] ἀλλὰ διὰ A^aC^a tr, καὶ P γίνονται PD^aC^a tr.

οἱονεὶ βότρυς. εἰσὶ δὲ τῶν πορφυρῶν γένη πλείω, καὶ ἔνιαι μὲν μεγάλαι, οἷον περὶ τὸ Σίγειον καὶ Λεκτόν, αἳ δὲ μικραί, οἷον ἐν τῷ Εὐρίπῳ καὶ περὶ τὴν Καρίαν. καὶ αἳ μὲν ἐν τοῖς κόλποις μεγάλαι καὶ τραχεῖαι, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν αἳ μὲν πλεῖσται μέλαν ἔχουσιν, ἔνιαι δ' ἐρυθρὸν καὶ μικρόν· γίγνονται δ' ἔνιαι τῶν μεγάλων καὶ μναῖαι· αἳ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς καὶ περὶ τὰς ἀκτὰς τὸ μὲν μέγεθος γίγνονται μικραί, τὸ δ' ἄνθος ἐρυθρὸν ἔχουσιν. ἔτι δ' ἐν μὲν τοῖς προσβορείοις μέλαιναι, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐρυθραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν. ἁλίσκονται δὲ τοῦ ἔαρος, ὅταν κηριάζωσιν· ὑπὸ κύνα δ' οὐχ ἁλίσκονται· οὐ γὰρ νέμονται, ἀλλὰ κρύπτουσιν ἑαυτὰς καὶ φωλοῦσιν. [τὸ δ' ἄνθος ἔχουσιν ἀνὰ μέσον τῆς μήκωνος καὶ τοῦ τραχήλου· τούτων δ' ἐστὶν ἡ σύμφυσις πυκνή, τὸ δὲ χρῶμα ἰδεῖν ὥσπερ ὑμὴν λευκός, ὃν ἀφαιροῦσιν· θλιβόμενος δὲ βάπτει καὶ ἀνθίζει τὴν χεῖρα. διατείνει δ' αὐτὴν οἷον φλέψ· τοῦτο δὲ δοκεῖ εἶναι τὸ ἄνθος. ἡ δ' ἄλλη φύσις οἷον στυπτηρία.] ὅταν δὲ κηριάσωσιν αἱ πορφύραι, τότε χείριστον ἔχουσι τὸ ἄνθος. τὰς μὲν οὖν μικρὰς μετὰ τῶν ὀστράκων κόπτουσιν· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἀφελεῖν· τῶν δὲ μειζόνων περιελόντες τὸ ὄστρακον ἀφαιροῦσι τὸ ἄνθος. διὸ καὶ χωρίζεται ὁ τράχηλος καὶ ἡ μήκων· μεταξὺ γὰρ τούτων τὸ ἄνθος, ἐπάνω τῆς καλουμένης κοιλίας· ἀφαιρεθέντος οὖν ἀνάγκη διῃρῆσθαι. σπουδάζουσι δὲ ζώσας κόπτειν· ἐὰν

4 *οἷον* A^aC^a ‖ *πορφύρων* A^a ‖ *πολλὰ* PD^a ‖ 5 ante *περὶ* add *αἱ* PD^a tr Ath ‖ *σίγιον* A^aC^a ‖ 6 *Καρδίαν* superscripto *Καρίαν* C^a, *καρέαν* P pr ‖ 8 *ἔχουσαι* P Rhen ‖ *καὶ* om PD^a Ath ‖ 9 *μναῖαι* A^aC^a, *μνααῖαι* Pk ‖ 15 *φωλεύουσιν* PD^a Ath ‖ In verbis *τὸ* — 20 *στυπτηρία* et dictio et res offendunt. Aut philosophus ipse narrationem cuiusdam sui auctoris neglegentius rettulit non respiciens sequentem, aut verba ab aliena manu iam ante Athenaei aetatem adsuta sunt ‖ 17 *ὃν*] *ὃν ἂν* PD^a ‖ 19 *αὔτη* A^aC^a, *αὐτῆς* Sch, *αὐτόθεν* Pk ‖ *ὥσπερ φλέβα* PD^a ‖ 20 *σύμφυσις οἷον στυπτηρίας* PD^a ‖ post *φύσις* add *στερίφη* Pk ‖ *κηριάσωσι* Sch intuens ^{a}13. *κηριάζωσι* PD^aA^a, sed purpuras *ineptissimo tempore* capi verisimile non est. *ἀκηριάζωσι* C^a, *vix graece.* „*cum defecerint a favifactione*" tr ‖ 26 *διαιρεῖσθαι* A-W, male propter *ἀφαιρεθέντος*.

γὰρ πρότερον ἀποθάνῃ, συνεξεμεῖ τὸ ἄνθος· διὸ καὶ φυλάττουσιν ἐν τοῖς κύρτοις, ἕως ἂν ἀθροίσωσι καὶ σχολάσωσιν. οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι πρὸς τοῖς δελέασιν οὐ καθίεσαν οὐδὲ προσῆπτον τοὺς κύρτους, ὥστε συνέβαινεν ἀνεσπασμένην ἤδη πολλάκις ἀποπίπτειν· οἱ δὲ νῦν προσάπτουσιν, ὅπως ἐὰν ἀποπέσῃ, μὴ ἀπολλύηται. μάλιστα δ' ἀποπίπτει, ἐὰν πλήρης ᾖ· κενῆς δ' οὔσης καὶ ἀποσπάσαι χαλεπόν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ συμ-
547^b βαίνοντα ἴδια περὶ τὰς πορφύρας ἐστίν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γίγνονται ταῖς πορφύραις καὶ οἱ κήρυκες καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν. ἔχουσι δὲ καὶ τὰ ἐπικαλύμματα καὶ ταῦτα ἀμφότερα καὶ τἆλλα τὰ στρομβώδη, ἐκ γενετῆς ἅπαντα· νέμονται δ' ἐξείροντα τὴν καλουμένην γλῶτταν ὑπὸ τὸ κάλυμμα. τὸ δὲ μέγεθος τῆς γλώττης ἔχει ἡ πορφύρα μεῖζον δακτύλου, ᾧ νέμεται καὶ διατρυπᾷ τὰ κογχύλια καὶ τὸ αὑτῆς ὄστρακον. ἔστι δὲ καὶ ἡ πορφύρα καὶ ὁ κῆρυξ ἀμφότερα μακρόβια· ζῇ γὰρ ἡ πορφύρα περὶ ἔτη ἕξ, καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν φανερά ἐστιν ἡ αὔξησις τοῖς διαστήμασι τοῖς ἐν τῷ ὀστράκῳ τῆς ἕλικος. [κηριάζουσι δὲ καὶ οἱ μύες.] τὰ δὲ λιμνόστρεα καλούμενα, ὅπου ἂν βόρβορος ᾖ, ἐνταῦθα συνίσταται πρῶτον αὐτῶν ἡ ἀρχή. αἱ δὲ κόγχαι καὶ αἱ χῆμαι καὶ οἱ σωλῆνες καὶ οἱ κτένες ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμβάνουσι τὴν σύστασιν. αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τοῦ βυσσοῦ ἐν τοῖς ἀμ-

---

27 *γὰρ πρὶν κόπτειν πρότερον* PD^{a}A^a rc tr ‖ 28 *τοῖς* om A^{a}C^a ‖ *κυρτοῖς* PD^a ‖ *ἕως ἂν*] *ἑ ἂν* C^a, *ἐὰν* A^a pr „*si congregaverint et non vacaverint*“ tr ‖ *ἀθροισθῶσιν* PD^{a}A^a rc ‖ 30 *κυρτοὺς* PD^a ‖ *συμβαίνειν* A^{a}C^a ‖ 32 *ἀποπίπτουσιν ὅταν* A^{a}C^a ‖ 33 *καὶ* om PD^a ‖ *ἀποσπᾶσαι* A^a, *ἀποσπᾶσθαι* PD^{a}C^a tr ‖ **b** 1 *εἰσί* C^a ‖ 2 *ἐγγίγνονται* PD^a ‖ 3 verba *ἔχουσι* — 7 *ὄστρακον* del A-W ‖ *καὶ ταῦτα* A-W ex tr, *κατὰ ταὐτὰ* codd. *κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα* Ath ‖ 4 *ἐξείροντα* Sch ex Ath, *ἐξαίροντα* PD^a, *ἐξεγείροντα* A^{a}C^a „*emittentia*“ tr ‖ 6 *ᾧ*] dura, sed in his libris non inexaudita constructio pro *ᾗ*, cf 488^{b}29 ‖ 7 *αὑτῆς* horridius dictum pro *ἑτέρων πορφυρῶν*; *ἑαυτῆς* Ath. *αὐτῆς* Di Pk A-W ‖ 8 *καὶ* ante *ἡ* om D^a Rh ‖ 11 verba *κηριάζουσι* — *μύες* del A-W, quod repugnant loco ζγγ 761^{b}30 ‖ *λιμόστρεα* codd ‖ 13 *αἱ* ante *χ.* et *οἱ* hic et 14. om PD^a Ath ‖ 15 *πίναι* D^a ‖

μώδεσι καὶ βορβορώδεσιν. [ἔχουσι δ' ἐν αὐταῖς πιννοφύλακα, αἱ μὲν καρίδιον αἱ δὲ καρκίνιον· οὗ στερισκόμεναι διαφθείρονται θᾶττον.] ὅλως δὲ πάντα τὰ ὀστρακώδη γίγνεται μὲν αὐτόματα ἐν τῇ ἰλύϊ, κατὰ δὲ τὴν διαφορὰν τῆς ἰλύος ἕτερα, ἐν μὲν τῇ βορβορώδει τὰ ὄστρεα, ἐν δὲ τῇ ἀμμώδει κόγχαι καὶ τὰ εἰρημένα, περὶ δὲ τὰς σήραγγας τῶν πετριδίων τήθυα καὶ βάλανοι καὶ τὰ ἐπιπολάζοντα, οἷον αἱ λεπάδες καὶ οἱ νηρεῖται. ἅπαντα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τὴν αὔξησιν ἔχει ταχεῖαν, μάλιστα δ' αἵ τε πορφύραι καὶ οἱ κτένες· ταῦτα γὰρ ἐν ἐνιαυτῷ γίγνεται τέλεια. ἐμφύονται δ' ἐν ἐνίοις τῶν ὀστρακοδέρμων καρκίνοι λευκοί, τὸ μέγεθος μικροὶ πάμπαν, πλεῖστοι μὲν ἐν τοῖς μυσὶ τοῖς πυελώδεσιν, ἔπειτα καὶ ἐν ταῖς πίνναις οἱ καλούμενοι πιννοτῆραι. γίγνονται δὲ καὶ ἐν τοῖς κτεσὶ καὶ ἐν τοῖς λιμνοστρέοις· αὔξησιν δ' ἐπίδηλον οὐδεμίαν οὗτοι λαμβάνουσιν. φασὶ δ' αὐτοὺς οἱ ἁλιεῖς ἅμα συγγίγνεσθαι γιγνομένοις. ἀφανίζονται δέ τινα χρόνον ἐν τῇ ἄμμῳ καὶ οἱ κτένες, ὥσπερ καὶ αἱ πορφύραι. φύεται μὲν οὖν τὰ ὄστρεα καθάπερ εἴρηται, φύεται δὲ τὰ μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς τενάγεσι, τὰ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, τὰ δ' ἐν 548^a

---

βυσσοῦ = βυθοῦ, quod ex Ath. depromunt A. Müller, A-W. „*ex fundo*" tr ‖ 16 verba ἔχουσι — 18 θᾶττον ut interpolata seclusi; nam a versu 25. de his parasitis agitur ‖ πινοφύλακα PD^a Ath ‖ 17 αἱ μὲν] καὶ αἱ μὲν A^{a}C^a, quae lectio ab usu Ar non abhorret ‖ 18 μὲν coni, καὶ codd, del A-W ‖ 19 διαφθορὰν A^a pr ‖ δὲ exhib PD^a post ἕτερα, A^{a}C^a om ‖ 21 τὰ εἰρημένα, scl ^{b}13, quare A-W non habent, quod haec verba corrupta putent ‖ πετρίδων C^a et, ut videtur, A^a pr ‖ τήθυαι A^{a}C^a, τηθύα D^a, τιθύα P ‖ 23 νηρῖται D^a, νηρέται P ‖ 24 πορφύρες A^a ‖ 25 ἐν post δ' om A^{a}C^a ‖ 26 καρκῖνοι A^{a}D^a ‖ λεπτοί D^a ‖ 27 πυλώδεσι A^{a}C^a, πηλώδεσιν Sch e tr ‖ 28 πίναις PD^a ‖ πιννοθῆραι A^{a}C^a tr, πινοθῆραι PD^a ‖ 29 κτένεσι PD^{a}A^a rc, om A^a pr ‖ λιμοστρέοις PD^{a}A^a rc ‖ 30 οὗτος C^a ‖ αὐτοῖς P, αὐτὸν A^a ‖ 31 γινόμενα C^a, sed α rc, ut videtur ‖ verba ἀφανίζονται — 32 πορφύραι del A-W ‖ 32 verba φύεται (φύονται A^{a}C^a) — 548^a 3 ἀμμώδεσιν, quippe quae iam saepius dicta repetant, vix quisquam requirat ‖ 33 φύονται C^a ‖ δ' αὐτῶν ἃ (τὰ Bk) μὲν PD^a ‖ **548 a 1** *στεγανέσι* *A^{a}C^a*. Velim mutes πελάγεσι („in pelago" *Albertus), ne cum PD^a* A-W verba τὰ δ' ἐν τοῖς αἰγ., cum

τοῖς πηλώδεσι τόποις, ἔνια δ' ἐν τοῖς σκληροῖς καὶ τραχέσι, τὰ δ' ἐν τοῖς ἀμμώδεσιν. καὶ τὰ μὲν μεταβάλλει τοὺς τόπους, τὰ δ' οὔ. τῶν δὲ μὴ μεταβαλλόντων αἵ μὲν πίνναι ἐρρίζωνται, οἵ δὲ σωλῆνες καὶ αἵ κόγχαι ἀρρίζωτοι διαμένουσιν· ὅταν δ' ἀνασπασθῶσιν, οὐκέτι δύνανται ζῆν. [ὁ δὲ καλούμενος ἀστὴρ οὕτω θερμός ἐστι τὴν φύσιν, ὥσθ' ὅ τι ἂν λάβῃ, παραχρῆμα ἐξαιρούμενον δίεφθον εἶναι. φασὶ δὲ καὶ σίνος μέγιστον εἶναι τοῦτο ἐν τῷ εὐρίπῳ τῷ τῶν Πυρραίων. τὴν δὲ μορφὴν ὅμοιόν ἐστι τοῖς γραφομένοις. γίγνονται δὲ καὶ οἵ καλούμενοι πνεύμονες αὐτόματοι. ᾧ δ' οἵ γραφεῖς ὀστρέῳ χρῶνται, πάχει τε πολὺ ὑπερβάλλει, καὶ ἔξωθεν τοῦ ὀστράκου τὸ ἄνθος ἐπιγίγνεται· εἰσὶ δὲ τὰ τοιαῦτα μάλιστα περὶ τοὺς τόπους τοὺς περὶ Καρίαν.] τὸ δὲ καρκίνιον γίγνεται μὲν τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἰλύος, εἶτ' εἰς τὰ κενὰ τῶν ὀστράκων εἰσδύεται, καὶ αὐξανόμενον μετεισδύνει πάλιν εἰς ἄλλο μεῖζον ὄστρακον, οἷον εἴς τε τὸ τοῦ νηρείτου καὶ τὸ τοῦ στρόμβου καὶ τὸ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τοὺς κήρυκας τοὺς μικρούς. ὅταν δ' εἰσδύσῃ, συμ-

---

idem fere significent quod *ἐν τ. τεν.*, omittere cogaris. Deinde legas *αἰγιαλοῖς, καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς πηλ.* ‖ 2 „*lutosis*" = *πηλώδεσι* tr. *σπηλώδεσι* C^a, *πυελώδεσι* P; lectio codicum A^a *σπιλώδεσι* et D^a *σπιλαδώδεσι* idem valet quod *ἐν τοῖς σκλ. καὶ τρ.* ‖ *τραχώδεσι* PD^a ‖ *ἔνια — τραχέσι* del A-W ‖ 4 *τὸν τόπον* A^a ‖ 5 *πῖναι* PD^a ‖ *ἀρρίζωτα* A^aC^a ‖ 6 *ἀνασπασθῶσιν*: cf 588^b 15 ‖ verba inclusa, atque adeo omnia a versu 547^b 32 usque ad finem capitis iure in suspic voc A-W: neque inter se cohaerent neque ad materiam propositam pertinent; nota semel dicta *ἀρρίζωτος, δίεφθος, σίνος, μετεισδύνειν, συμπεριφέρειν* ‖ 9 *σῖννος* A^a, *σίννος* C^a, *σίνος τι* PD^a ‖ *ἐν* om PD^a ‖ *πυρραίνων* A^a ‖ 10 *ὅμοιόν ἐστι*] *ὁμοίαν* A^aC^a. De stella cf Antig c 88 *ὅντινα ἂν λάβῃ τῶν ἰχθύων, παραχρῆμα δίεφθον ποιεῖν* ‖ 11 *πλεύμονες* PD^a ‖ *αὐτόματα* A^a ‖ 12 *ὀστρείω* A^aC^a, *ὀστρίω* P ‖ *πολλῶ* A^aC^a ‖ 13 *ὀστρέου* D^a ‖ *ἐπιγ.*] „*producitur*" tr Fes ‖ 14 hoc *καρκίνιον* non pinnoteres est, sed pagurus Bern ‖ 16 *μετενδύνει* A^a pr C^a, *μετ' εἰσδύνει* A^a corr ‖ 17 *μεῖζον* om A^a pr ‖ *εἴς*] *ὧς* A^a ‖ *νηρίτου* PD^a ‖ 18 *τὸ* om A^a ‖ *τὸ* ante *τῶν* om Bk ‖ 19 *καὶ* om A^aC^a ‖ *εἰς δύο ἢ* A^aC^a, *εἰς δύο* D^a, *εἰσδύη* P „*ingressum fuerit*" tr ‖ verba *ὅταν* — 21 *μεῖζον* del A-W, certe ultimum

περιφέρει τοῦτο καὶ ἐν τούτῳ τρέφεται [πάλιν· καὶ αὐξανόμενον πάλιν εἰς ἄλλο μετεισδύνει μεῖζον].

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γίγνονται τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ 16 τὰ μὴ ἔχοντα ὄστρακον, οἷον αἵ τε κνῖδαι καὶ οἱ σπόγγοι ἐν ταῖς σήραγξι τῶν πετρῶν. ἔστι δὲ τῶν κνιδῶν δύο γένη· αἱ μὲν γὰρ ἐν τοῖς κοίλοις οὐκ ἀπολύονται τῶν πετρῶν, αἱ δ' ἐπὶ τοῖς λείοις καὶ πλαταμώδεσιν ἀπολυόμεναι μεταχωροῦσιν. [καὶ αἱ λεπάδες δ' ἀπολύονται καὶ μεταχωροῦσιν.] τῶν δὲ σπόγγων ἐν ταῖς θαλάμαις γίγνονται πιννοφύλακες. ἔπεστι δ' οἷον ἀράχνιον ἐπὶ τῶν θαλαμῶν, ὃ διοίγοντες καὶ συνάγοντες θηρεύουσι τὰ ἰχθύδια τὰ μικρά, πρὸς μὲν τὸ εἰσελθεῖν αὐτά, διοίγοντες, ὅταν δ' εἰσέλθῃ, συνάγοντες. ἔστι δὲ τῶν σπόγγων τρία γένη, ὁ μὲν μανός, ὁ δὲ πυκνός, τρίτος δ' ὃν καλοῦσιν Ἀχίλλειον λεπτότατος καὶ πυκνότατος 548^b καὶ ἰσχυρότατος· ὃν ὑπὸ τὰ κράνη καὶ τὰς κνημῖδας ὑποτιθέασι, καὶ ἧττον ἡ πληγὴ ψοφεῖ. σπανιώτατος δὲ γίγνεται οὗτος. τῶν δὲ πυκνῶν οἱ σκληροὶ σφόδρα καὶ τραχεῖς τράγοι καλοῦνται. φύονται δ' ἢ πρὸς πέτρᾳ πάντες ἢ ἐν ταῖς θισί,

---

enunciatum delendum ‖ *συμπεριφέρει καὶ* A^aC^a, *συμπεριφέρεται τούτῳ* Pk ‖ *στρέφεται* PA^aC^a ‖ 21 *πάλιν*] *πλὴν* P, unde male Sch *τρέφεται πλὴν καὶ* ‖ *μεταδύνει* A^aC^a ‖ 23 *ὄστρακα* PD^a Ath ‖ 24 *ἔστι δὲ τῶν*] *τῶν δὲ* PD^a ‖ 25 *γὰρ* Sch ex Ath, *οὖν* codd ‖ *τῶν*] *ἐκ τῶν* A^aC^a ‖ 26 *ἐστὶ τοῖς μείζοσι καὶ ἐπὶ τοῖς πλ.* PD^a ‖ 27 verba *καὶ — μεταχωροῦσιν* ut adscripta ex 590^{a}32 om in Cs, in uncis Sch Pk A-W. Cetera quoque — ^{a}31 suspicione non carent; prius enim de spongiis ipsis quam de parasitis dicendum erat, deinde *πιννοφύλακες* requirunt pinnas, non spongias, tum de parasitis ^{b}15 demum agitur ‖ 28 *πινοφύλακες* PD^a ‖ 29 *ἔστι* PD^a ‖ *ἀράχιον* A^a pr ‖ *ᾧ* A^aC^a, *καὶ* D^a „*et*“ tr ‖ 30 *πρὸς μὲν τὸ*] *πρὶν μὲν* PD^a ‖ 31 *αὐτά, διοίγ.* transp. *δ. αὐ.* codd. rem longe aliter narrat Aristoph H A epit I 45 | *συνάγοντα* A^a pr C^a ‖ b 1 *τρίτον* PD^a ‖ *λεπτότατον καὶ πυκνότατον καὶ ἰσχυρότατον* A^a et fort C^a pr ‖ *λεπτότατος* neque cum adiectivo *πυκνότατος* neque cum *στιφρότερος* ^{b}21 bene congruit ‖ 2 *ὑπὸ*] *ἐπὶ* D^a ‖ 3 *ψοφεῖ*] *ποιεῖ ψόφον* PD^a „*sonat*“ tr ‖ *ἵνα — ποιῇ ψόφον* susp A-W. Ego mallem ὅπως — ψοφῇ (cf 494^{a}25), nisi *Ar parataxin admodum* usurpare soleret | *σπανιώτατα* C^a rc ‖ 5 *πέτραν* PD^a ‖ *ἐν*] *πρὸς* PD^a.

. . . . η ... σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ ληφθῶσι, ...λυς. ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις ... ...πο τῆς προσφύσεώς ἐστιν ἡ τροφή. ... ... ἐσὶν οἱ πυκνοὶ τῶν μανῶν διὰ τὸ τὴν πρόσ- ... ...αιον. ἔχει δὲ καὶ αἴσθησιν, ὡς φα- ... ...ν γὰρ μέλλοντος ἀποσπᾶν αἴσθηται, ...λεπὸν ἀφελεῖν ἐστιν. ταὐτὸ δὲ τοῦτο ... ...εῦμα πολὺ καὶ κλύδων, πρὸς τὸ μὴ ... ...ες οἱ περὶ τούτου ἀμφισβητοῦσιν. ... τρέφει δ' ἐν ἑαυτῷ ζῷα, ἕλμιν- ... ... κατεσθίει, ὅταν ἀποσπασθῇ, τὰ ... ... ῥίζας τὰς ὑπολοίπους· ἐὰν δ' ... ... ἐκ τοῦ καταλοίπου καὶ ἀναπλη- ... ... γίγνονται οἱ μανοί, καὶ πλεῖστοι ... ...τοι δ' οἱ πυκνοί· οἱ γὰρ Ἀχίλλειοι ... ...λως δ' οἱ ἐν τοῖς βαθέσι καὶ εὐ- ... ... τὸ γὰρ πνεῦμα καὶ ὁ χειμὼν ... ...λλα τὰ φυόμενα, καὶ ἀφαι- ... ...οἱ ἐν Ἑλλησπόντῳ τραχεῖς εἰσ... ... ... ἐπέκεινα Μαλέας καὶ οἱ ἐντὸς ... ... σκληρότητι. δεῖ δὲ μηδ' ἀλέαν ... ... ὥσπερ τὰ φυόμενα. διὸ οἱ

... ... Schneidero malim absit ἐν ant... ... ...μαίνει PDa, συμμένει Pk ‖ 8 προσ- ... ... Sch, sed in curis post. scribit ut ... ...θοῦσαν PDa ‖ 11 ἐὰν γὰρ] ὅταν ... ...k, ἐὰν Aa, aperte iteratum ex v 6 ‖ ... ...ποσπᾶν Ca ‖ 15 τρέφει δ'] φασὶ γὰρ ... τροφὴν ⟨αὐτῷ εἶναι ἃ φέρει⟩ ἐν ... ... ἀποσπασθῇ . . . κατεσθίειν τὰς ... ...ποῦνται Pk ‖ αὐτῷ AaCa ‖ 16 ἅττα] ... ... Ca: pron relat flagitat coniunctio... ... ...ou PDa tr ‖ ἅττα, κατεσθίει δ', ... 20 μαλακώτεροι AaCa tr ... ... AaCa ‖ 22 χειμὼν Ca ‖ 24 ἐλη- ... ...λὰ tr ‖ 26 μαλακώτατοι AaC... ... ... durissimi tr.

πρὸς ταῖς ἀκταῖς εἰσι κάλλιστοι, ἂν ὦσιν ἀγχιβαθεῖς· εὖ γὰρ κέκρανται πρὸς ἄμφω διὰ τὸ βάθος. ἄπλυτοι δ' ὄντες καὶ ζῶντες ἰδεῖν μέν εἰσι μέλανες. ἡ δὲ πρόσφυσίς ἐστιν οὔτε καθ' ἓν οὔτε κατὰ πᾶν· μεταξὺ γάρ εἰσι πόροι κενοί. περιτέταται δ' ὥσπερ ὑμὴν περὶ τὰ κάτω· [κατὰ πλείω δ' ἐστὶν ἡ πρόσφυσις.] ἄνωθεν δ' οἱ μὲν ἄλλοι πόροι 549^a συγκεκλεισμένοι, φανεροὶ δ' εἰσὶ τέτταρες ἢ πέντε· διό φασιν ἔνιοι τούτους εἶναι καθ' οὓς δέχεται τὴν τροφήν. ἔστι δ' ἄλλο γένος ὃ καλοῦσιν ἀπλυσίας διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πλύνεσθαι· τοῦτο δὲ τοὺς μὲν μεγάλους πόρους ἔχει, τὸ δ' ἄλλο πυκνόν ἐστι πᾶν· διατμηθὲν δὲ πυκνότερόν ἐστι καὶ γλισχρότερον τοῦ σπόγγου, καὶ τὸ σύνολον πνευμονῶδες. ὁμολογεῖται δὲ μάλιστα παρὰ πάντων τοῦτο τὸ γένος αἴσθησιν ἔχειν καὶ πολυχρόνιον εἶναι. διάδηλοι δ' εἰσὶν ἐν τῇ θαλάττῃ πρὸς τοὺς σπόγγους τῷ τοὺς σπόγγους μὲν εἶναι λευκοὺς ⟨μὴ⟩ ἐφιζούσης τῆς ἰλύος, τούτους δ' ἀεὶ μέλανας. τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς σπόγγους καὶ τὴν τῶν ὀστρακοδέρμων γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Τῶν δὲ μαλακοστράκων οἱ κάραβοι μετὰ τὴν ὀχείαν **17** κύουσι καὶ ἴσχουσι τὰ ᾠὰ περὶ τρεῖς μῆνας, Σκιρροφοριῶνα καὶ Ἑκατομβαιῶνα καὶ Μεταγειτνιῶνα· μετὰ δὲ ταῦτα προεκτίκτουσιν ὑπὸ τὴν κοιλίαν εἰς τὰς πτύχας, καὶ αὐξάνεται αὐτῶν τὰ ᾠὰ ὥσπερ οἱ σκώληκες. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μαλακίων ἐστὶ καὶ τῶν ἰχθύων, ὅσοι ᾠοτοκοῦσιν· αὐξάνεται γὰρ πάντων τὸ ᾠόν. τὸ μὲν οὖν ᾠὸν γίγνεται

---

28 ἐὰν A^a ‖ 29 κέκραται A^aC^a, scl τὸ ὕδωρ ‖ 30 ἰδεῖν μέν om PD^a ‖ μέλανές εἰσι A^aC^a | 32 τὸ A^aC^a ‖ κατὰ om A^a pr C^a. Verba a me seclusa explicationis tenorem interrumpunt ‖ **594 a** 2 συγκεκλιμένοι A^a pr C^a ‖ 6 διατμηθὲν] οὐθὲν PD^a „*decisum*" tr Fes ‖ 7 πλευμ. PD^a ‖ 8 παρὰ] περὶ A^a ‖ 10 σπόγγους —11 τοὺς om A^a pr ‖ 10 μὲν om C^a ‖ μὴ inserui, ne hic locus, quoad eius fieri posset, repugnaret prioribus 548^b 7, 30. ὑφιζούσης Ald Cs A-W ‖ 15 σκιροφορῶνα A^aD^a, σκιροφορίωνα P ‖ 16 μεταγειτνιῶντα A^aC^a, μεταγειτνίονα P ‖ μετὰ δὲ] καὶ μετὰ PD^a ‖ 17 προεκτ. C^a Cs, προστίκτουσιν PD^aA^a ‖ 18 αὐτὸ δὲ A^aC^a ‖ 19 εἰσὶ A^a pr ‖ ὅσα PD^a.

ψαθυρὸν τῶν καράβων, διῃρημένον εἰς ὀκτὼ μοίρας. καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν ἐπικαλυμμάτων τῶν ἐκ τοῦ πλαγίου πεφυκότων ἐστὶ χονδρῶδές τι πρὸς ὃ περιφύεται, καὶ τὸ ὅλον γίγνεται ὥσπερ βότρυς· σχίζεται γὰρ ἕκαστον εἰς πλείω τῶν χονδρωδῶν. ταῦτα δὲ διαστέλλοντι μὲν γίγνεται φανερά, προσβλέποντι δὲ συνεστηκός τι φαίνεται· καὶ γίγνεται δὲ μέγιστα οὐ τὰ πρὸς τῷ πόρῳ ἀλλὰ τὰ κατὰ μέσον, ἐλάχιστα δὲ τὰ ἔσχατα. τὸ δὲ μέγεθος τῶν ᾠῶν τῶν μικρῶν ἐστιν ἡλίκον κεγχραμίς. οὐκ ἔστι δ' εὐθὺς ἐχόμενα τοῦ πόρου, ἀλλὰ κατὰ μέσον· ἑκατέρωθεν γὰρ ἀπὸ τῆς κέρκου καὶ ἀπὸ τοῦ θώρακος δύο διαστήματ' ἐπέχει μάλιστα· οὕτω γὰρ καὶ τὰ ἐπικαλύμματα πέφυκεν. αὐτὰ μὲν οὖν τὰ ἐκ τοῦ πλαγίου οὐ δύναται συμπεριλαμβάνειν, τοῦ δ' ἄκρου προσεπιτεθέντος καλύπτει πάντα, καὶ γίγνεται τοῦτ' αὐτοῖς οἷον πῶμα. ἔοικε
549^{b} δὲ τὰ ᾠὰ τίκτουσα προσάγειν πρὸς τὰ χονδρώδη τῷ πλάτει τῆς κέρκου προσαναπτυττομένης, καὶ προσπιέσασα εὐθὺς καὶ κεκαμμένη ἀποτίκτειν. τὰ δὲ χονδρώδη κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους αὐξάνεται καὶ δεκτικὰ γίγνεται τῶν ᾠῶν· πρὸς τὰ χονδρώδη γὰρ ἀποτίκτουσι, καθάπερ αἱ σηπίαι πρὸς τὰ κλήματα καὶ τὸν φορυτόν. ἀποτίκτει μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον, συμπέψασα δ' ἐνταῦθα μάλιστα ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἀποβάλλει συνεστηκὸς καὶ ἀθρόον, ὥσπερ φαίνεται καὶ ἐκτός· εἶτ' ἐκ τούτων γίγνονται οἱ κάραβοι ἐν ἡμέραις μάλιστα πεντεκαίδεκα, καὶ λαμβάνονται πολλάκις ἐλάττους ἢ δακτυ-

---

21 ψαθυρὸν PD^{a} ‖ 23 ὧ A^{a}C^{a} ‖ 26 καὶ om Cs ‖ 27 τὸ πόρρω A^{a}C^{a} tr ‖ τὰ om PD^{a} ‖ 28 τῶν μικρῶν ᾠῶν PD^{a} ‖ 29 οὐκ εὐθὺς δ' ἐστὶν PD^{a} tr ‖ 30 γὰρ τῆς κέρκου κατιόντι ἀπὸ τοῦ Pk, quod non intellego ‖ 31 μάλιστα ἀπέχει PD^{a} tr ‖ 32 τοῦ om A^{a} ‖ 33 προσεπιτιθέντος A^{a}C^{a} ‖ 34 τοῦτ' om PD^{a} ‖ **b** 1 τῷ πλάτει om PD^{a}A^{a} rc ‖ 2 προσαναπτυττομένη A^{a} pr, manus rc super ττο scripsit σσο et δὲ super εὐθὺς supplevit. προσαναπτυττομένα C^{a} rc tr Cs ‖ καὶ συμπιέσασα δὲ εὐθὺς PD^{a} ‖ pro εὐθὺς καὶ A-W ἐκείνοις, sagaciter sed non necessario. εὐθὺς enim *significat: statim* postquam peperit, καὶ idem esse videtur *quod* ἔτι. ‖ *3* ἀποτίκτει PD^{a} ‖ 4 αὐξάνει et ζώων PD^{a} ‖ 5 σηπύαι A^{a} ‖ 7 ἐν] δ' ἐν A^{a} pr.

λιαῖοι. προεκτίκτει μὲν οὖν πρὸ ἀρκτούρου, μετὰ δ' ἀρκτοῦρον ἀποβάλλει τὰ ᾠά. τῶν δὲ κυφῶν καρίδων ἡ κύησίς ἐστι περὶ τέτταρας μῆνας. γίγνονται δ' οἱ μὲν κάραβοι ἐν τοῖς τραχέσι καὶ πετρώδεσιν, οἱ δ' ἀστακοὶ ἐν τοῖς λείοις· ἐν δὲ τοῖς πηλώδεσιν οὐδέτεροι· διὸ καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ μὲν καὶ περὶ Θάσον ἀστακοὶ γίγνονται, περὶ δὲ τὸ Σίγειον καὶ τὸν Ἄθων κάραβοι. διασημαίνονται δὲ τοὺς τόπους αἱ ἁλιεῖς τούς τε τραχεῖς καὶ τοὺς πηλώδεις ταῖς τ' ἀκταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις σημείοις, ὅταν βούλωνται ἐν τῷ πελάγει ποιεῖσθαι τὴν θήραν. γίγνονται δ' ἐν μὲν τῷ χειμῶνι καὶ τῷ ἔαρι πρὸς τῇ γῇ μᾶλλον, τοῦ δὲ θέρους ἐν τῷ πελάγει, διώκοντα ὁτὲ μὲν τὴν ἀλέαν ὁτὲ δὲ τὸ ψῦχος. τοῖς δὲ χρόνοις παραπλησίως αἱ καλούμεναι ἄρκτοι τίκτουσι τοῖς καράβοις· διὸ καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ πρὶν ἐκτεκεῖν τοῦ ἔαρος ἄρισταί εἰσιν, ὅταν δ' ἐκτέκωσι, χείρισται. ἐκδύνουσι δὲ τὸ κέλυφος τοῦ ἔαρος, ὥσπερ οἱ ὄφεις τὸ καλούμενον γῆρας, καὶ εὐθὺς γενόμενοι καὶ ὕστερον καὶ οἱ καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι. εἰσὶ δ' οἱ κάραβοι μακρόβιοι πάντες.

Τὰ δὲ μαλάκια ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς ὀχείας **18**
ᾠὸν ἴσχει λευκόν· τοῦτο δὲ γίγνεται τῷ χρόνῳ, ὥσπερ τὰ τῶν σκληροδέρμων, ψαθυρόν. καὶ ἀποτίκτει ὁ μὲν πολύπους εἰς τὰς θαλάμας ἢ εἰς κεράμιον ἤ τι ἄλλο κοῖλον ὅμοιον βοστρυχίοις οἰνάνθης ἢ λεύκης καρπῷ, καθάπερ εἴρηται πρότερον. ἐκκρεμάννυνται δὲ περὶ τὴν θαλάμην τὰ ᾠά, ὅταν ἐκτέκῃ. τὸ δὲ πλῆθος ἔχει τοσαῦτα ᾠὰ ὥστ' ἐξαιρεθέντων 550^a
ἐμπίπλαται ἀγγεῖον πολλῷ μεῖζον τῆς κεφαλῆς, ἐν ᾗ ἔχει

11 *προεκτίκτουσι* P^aD^a ‖ 12 *φύκων ἡ κύνησίς ἐστι καρίδιον περὶ τέσσαρας* PD^a ‖ 14 *τραχώδεσι* PD^a ‖ 17 *ἄθω* PD^a ‖ 18 et 19 *τοῖς* om PD^a ‖ 20 *ἔαρι καὶ τῷ χειμῶνι* PD^a tr ‖ 21 *διώκουσι δ' ὁτὲ* D^a; requiras *διώκοντες* ‖ 22 *ψύχος* A^a ‖ 23 ante *αἱ* add *καὶ* PD^a ‖ 26 *ἀέρος* A^a pr ‖ *γήρας* A^a ‖ 27 *γινόμενοι* PD^a ‖ *καρκῖνοι* A^aD^a, ut semper ‖ 29 *συνδοιασμοῦ* A^a ‖ 31 *ψαδυρόν* A^aD^a ‖ *πολύπους ἢ εἰς* PD^a ‖ 33 *οἰδυάνθης* C^a „*ydyanthac*" tr ‖ *ἢ* Pk A-W, *καὶ* codd ‖ *λευκῆς* C^a ‖ 34 *ἐκκρεμμάννυνται* A^aC^a ‖ ***550 a 2*** *ὦ* codd.

τὰ ᾠά. τὰ μὲν οὖν τῶν πολυπόδων, μεθ' ἡμέρας μάλιστα πεντήκοντα γίγνεται ἐκ τῶν περιρραγέντων πολυπόδια καὶ ἐξέρπει, ὥσπερ τὰ φαλάγγια, πολλὰ τὸ πλῆθος· ὧν ἡ μὲν καθ' ἕκαστα φύσις τῶν μελῶν οὔπω διάδηλος, ἡ δ' ὅλη μορφὴ φανερά. διὰ δὲ τὴν μικρότητα καὶ τὴν ἀσθένειαν φθείρεται τὸ πλῆθος αὐτῶν. ἤδη δ' ὦπται καὶ οὕτω πάμπαν μικρὰ ὥστ' ἀδιάρθρωτα μὲν εἶναι, ἁπτομένων δὲ κινεῖσθαι. ἃ δ' αἱ σηπίαι ἀποτίκτουσι, γίγνεται ὅμοια μύρτοις μεγάλοις καὶ μέλασιν· καὶ ἀλλήλων ἐχόμενά ἐστιν, οἷον βότρυς τὸ πᾶν, περιπεπλεγμένα τινὶ ἑνί, καὶ οὐκ εὐαπόσπαστα ἀλλήλων. ἐπαφίησι γὰρ ὁ ἄρρην ὑγρότητά τινα μυξώδη· ὃ τὴν γλισχρότητα παρέχει. καὶ αὐξάνεται δὲ ταῦτα τὰ ᾠά, καὶ εὐθὺς μέν ἐστι λευκά, ὅταν δ' ἀφῇ τὸν θορόν, καὶ μείζω καὶ μέλανα. ὅταν δὲ σηπίδιον γένηται, ὅλον ἐκ τοῦ λευκοῦ γενόμενον ἔσω, τούτου περιρραγέντος ἐξέρχεται. γίγνεται δὲ τὸ ἔσω πρῶτον ὅταν ἀπορράνῃ ἡ θήλεια, οἱονεὶ χάλαζα· ἐκ γὰρ τούτου τὸ σηπίδιον φύεται ἐπὶ κεφαλήν, ὥσπερ οἱ ὄρνιθες κατὰ τὴν κοιλίαν προσηρτημένοι. ποία δέ τίς ἐστιν ἡ πρόσφυσις ἡ ὀμφαλώδης, οὔπω ὦπται, πλὴν ὅτι αὐξανομένου τοῦ σηπιδίου ἀεὶ ἔλαττον γίγνεται τὸ λευκόν, καὶ τέλος, ὥσπερ

---

3 *ἡμέραν* A^a pr ‖ *μάλιστα περὶ πεντήκοντα* A^a pr C^a tr ‖ 4 *ἐκ*] *ἀπὸ* PD^a; pro *ἐκ τῶν* Pk *ἑκάστων* fort recte ‖ *περιρραγέντων* Pk, *ἀπορραγέντων* codd, *ἐκ τοῦ ἀπορρανθῆναι* suspic A-W *„fiunt per partum eorum"* tr ‖ *πολυπόδων* C^a, *πολύποια* D^a, *πολύπεια* P, om tr ‖ 6 *οὔπω*] *οὕτω* C^a ‖ 8 *ἤδ' ὦπται* A^a pr C^a ‖ 10 *ἃ — γίγνεται* Pk A-W, *αἱ δὲ σηπίαι* (*σηπύαι* A^a, ut solet) *ἀποτίκτουσι, καὶ γίνεται* codd ‖ 11 *καὶ* om $A^a$$C^a$ tr ‖ *μέλεσιν* C^a. add P *ἐπαφιεῖ γὰρ τὸν θόλον*, D^a *ἐπαφίησι γὰρ τὸν θόρον* ‖ 12 *ἑνί τινι* PD^a, *„alicui uni"* tr ‖ 13 *ἀφίησι* PD^a ‖ 14 *παρέπεται* P. *ὅθεν γλισχρότητι περιπέττεται* Pk ‖ *ταύτῃ* PD^a *„haec"* tr ‖ 15 *δ'* om $A^a$$C^a$ ‖ *θόρον* PD^a, *θολὸν* Camot et edd seq praeter A-W ‖ 16 *καὶ* om $A^a$$C^a$ tr ‖ *σηπύδιον* $A^a$$C^a$, et pariter ubique ‖ 17 *γινόμενον* $A^a$$C^a$$D^a$ ‖ *τούτου* sc *τοῦ λευκοῦ*, nisi forte scribendum *τοῦ ᾠοῦ*. at *τότε* PD^a ‖ 18 *δὲ ἂν* (*δ' ἐὰν* C^a) *τὸ πρῶτον* $A^a$$C^a$, *δ' ὃ ἂν τὸ πρ.* Sch Pk, sequentes tr ‖ *οἱονεὶ* Pk, *οἷον ἡ χ.* $A^a$$C^a$, *οἷον χ.* P$D^a$ ‖ 19 *φαίνεται* $A^a$$C^a$ tr ‖ *ἐπὶ τὴν κεφαλὴν* A^a ‖ 20 *προσηρτημένον* Pk.

τὸ ὠχρὸν τοῖς ὄρνισι, τούτοις τὸ λευκὸν ἀφανίζεται. μέγιστοι δὲ φαίνονται πρῶτον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν τούτοις οἱ ὀφθαλμοί. ᾠὸν ἐφ᾽ οὗ τὸ Α, ὀφθαλμοὶ ἐφ᾽ ὧν τὸ ΒΓ, τὸ σηπίδιον αὐτὸ ἐφ᾽ οὗ Δ. κύει δὲ τοῦ ἔαρος, ἀποτίκτει δ᾽ ἐν ἡμέραις πεντεκαίδεκα· ὅταν δ᾽ ἀποτέκῃ τὰ ᾠά, γίγνεται ἐν ἄλλαις πεντεκαίδεκα ἡμέραις οἷον ῥάγες βότρυος, ὧν περιρραγέντων ἐκδύεται ἔσωθεν τὰ σηπίδια. ἐὰν δέ τις περισχίσῃ πρότερον ἤδη τετελειωμένων, προΐενται κόπρον τὰ σηπίδια, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλει ἐρυθρότερον γιγνόμενον ἐκ λευκοῦ διὰ τὸν φόβον. τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα αὑτὰ ὑφ᾽ αὑτὰ θέμενα τὰ ᾠὰ ἐπῳάζει, ὁ δὲ πολύπους καὶ ἡ σηπία καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ἐκτεκόντα, οὗ ἂν τὰ κυήματα αὐτῶν ᾖ, μάλιστα μὲν ἡ σηπία· πολλάκις γὰρ ὑπερφαίνεται πρὸς τῇ γῇ τὸ κύτος αὐτῆς. ὁ δὲ πολύπους ὁ θῆλυς ὁτὲ μὲν ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς ὁτὲ δ᾽ ἐπὶ τῷ στόματι προκάθηται τῆς θαλάμης, τὴν πλεκτάνην ἐπέχων. ἡ δὲ σηπία πρὸς τὴν γῆν ἐκτίκτει περὶ τὰ φυκία καὶ τὰ καλαμώδη, κἄν τι ᾖ τοιοῦτον ἐκβεβλημένον, οἷον ὕλη ⟨ἢ⟩ κλήματα ἢ λίθοι· καὶ οἱ ἁλιεῖς δὲ κλήματα τιθέασιν ἐπίτηδες· καὶ πρὸς ταῦτα ἐκτίκτει μακρὸν καὶ συνεχὲς ἐκτὸς ᾠόν, οἷόν τι βοστρύχιον. ἀποτίκτει δὲ καὶ ἀπορραίνει ἐξ ἀναγωγῆς, ὡς μετὰ πόνου γιγνομένης τῆς προέσεως. αἱ δὲ τευθίδες πελάγιαι ἀποτίκτουσιν· τὸ δ᾽ ᾠόν, ὥσπερ ἡ σηπία, ἀποτίκτει συνεχές. ἔστι δὲ καὶ ὁ τεῦθος καὶ ἡ σηπία βραχύβιον· οὐ γὰρ διετίζουσιν, εἰ

24 δὲ] μὲν οὖν Aa ‖ 25 ᾠὸν] οἷον Da ‖ ὧν] οὗ PDa ‖ 26 αὐτὸ ε̄· τὸ δ᾽ ἐφ᾽ οὗ τὸ δ̄ P, αὐτὸ τὸ ε̄ Da ‖ 28 ῥῶγες Da ‖ 29 ὧν] ἐλάσσους ὧν PDa ‖ 30 περισχισθῇ AaCa ‖ b 1 ὑφ᾽ αὑτὰ] καὶ ὑπ᾽ αὐτὰ Aa pr Ca ‖ σηπύα AaCa, sic postea quoque ‖ 2 οὗ — 3 μὲν] οὐ ταὐτὰ κυήματα αὐτῶν μάλιστα δὲ PDa „*autem*" etiam tr ‖ κῆτος Aa ‖ 6 ὑπερέχων PDa ‖ 7 φύκια PDa, φυλακία Aa pr Ca ‖ 8 οἷον οἷς ὕλη Aa pr ‖ ἢ inserui ‖ 9 κλίματα Aa, κληματίδας PDa ‖ 10 συνεχὲς — βοστρύχιον A-W, συνεχὲς ἐκ τῶν ᾠῶν, οἷον τὸ τῶν βοστρύχων codd. σ. ἐκ τ. ὠ. οἷον τὸ φυτῶν βοστρύχιον Pk ‖ 11 ἐναγωγῆς Ca, α primum in ras Aa ‖ 12 προθέσεως *P*, προσθέσεως Aa, sed solum προ manu pr ‖ πλάγιαι *PD*a „*in pelago*" tr.

μή τινες ὀλίγαι αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πολύποδες. γίγνεται δ' ἐξ ἑνὸς ᾠοῦ ἓν σηπίδιον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τευθίδων ἔχει. [διαφέρει δ' ἡ ἄρρην τευθὶς τῆς θηλείας· ἔχει γὰρ ἡ θήλεια, ἐάν τις διαστείλας θεωρήσῃ τὴν κόμην εἴσω, ἐρυθρὰ δύο οἷον μαστούς, ὁ δ' ἄρρην οὐκ ἔχει. ἡ δὲ σηπία τοῦτό τ' ἔχει διάφορον, καὶ ὅτι ποικιλώτερός ἐστιν ὁ ἄρρην τῆς θηλείας, καθάπερ εἴρηται πρότερον.]

19 Τὰ δ' ἔντομα τῶν ζῴων ὅτι μὲν ἐλάττω ἐστὶ τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν καὶ ἐπιβαίνει ἄνωθεν, καὶ πῶς ποιεῖται τὴν ὀχείαν, καὶ ὅτι διαλύεται μόλις, εἴρηται πρότερον· ὅταν δ' ὀχευθῇ, ταχέως ποιεῖται τὰ πλεῖστα τὸν τόκον· τίκτει δὲ πάντα, ὅσα ὀχεύεται, σκώληκας πλὴν γένος τι ψυχῶν, αὗται δὲ σκληρόν, ὅμοιον κνήκου σπέρματι, ἔσω δ' ⟨ἔχον⟩ χύμα. ἐκ δὲ τῶν σκωλήκων οὐκ ἐκ μέρους τινὸς γίγνεται τὸ ζῷον, ὥσπερ ἐκ τῶν ᾠῶν, ἀλλ' ὅλον αὐξάνεται καὶ διαρθρούμενον γίγνεται τὸ ζῷον. γίγνεται δ' αὐτῶν τὰ μὲν ἐκ ζῴων τῶν συγγενῶν, οἷον φαλάγγιά τε καὶ ἀράχνια ἐκ φαλαγγίων καὶ ἀραχνίων, καὶ ἀττέλαβοι καὶ ἀκρίδες καὶ τέττιγες· τὰ δ'
551^a οὐκ ἐκ ζῴων ἀλλ' αὐτόματα, τὰ μὲν ἐκ τῆς δρόσου τῆς ἐπὶ τοῖς φύλλοις πιπτούσης, κατὰ φύσιν μὲν ἐν τῷ ἔαρι, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ χειμῶνος, ὅταν εὐδία καὶ νοτία γένηται πλείω χρόνον· τὰ δ' ἐν βορβόρῳ καὶ κόπρῳ σηπομένοις, τὰ

17 ὁ PD^{a}C^a ‖ verba *διαφέρει — πρότερον* del A-W; ex loco 524^b 30 deprompta et depravata esse videntur ‖ *τευθὸς* PD^a ‖ 18 *ἂν* A^a ‖ *θεωρῇ* PD^a tr ‖ *κόμην*] *κεφαλὴν* coni A-W, quod idem sit atque *κύτος* 524^b 33, *κοιλίαν* Gaza Scal Cs „*locum*" tr ‖ *ἐρυθρὰ*] *ἔντερα* PD^a ‖ 22 *τὰ — 24 πρότερον* om A^a pr ‖ 25 pro *ὀχευθῇ* A-W volunt *διαλυθῇ* vel *ἀπολυθῇ*, perperam. *προΐεται* D^a ‖ *τὰ* om PD^a ‖ 26 verba *ὅσα ὀχεύεται* transposui; in codd sunt post *τόκον* ‖ *σκώληκα* PD^a ‖ 27 *δὲ* prius om C^a ‖ *κνήκου* m, *κνίκου* cet codd tr ‖ *σπέρματος* A^a ‖ *ἔχον* addidi. *χῦμα* A^a tr, *ἔγχυμα* PD^a, *ἔγχυμον* Sch ex m ‖ 28 et 30 *τὸ* om PD^a ‖ 29 *ὥσπερ* — 30 *ζῷον* om C^a tr ‖ *ἀλλ' ὅλον*] *ὡς* A^a pr ‖ *αὐξανόμενον* bene propon A-W ‖ 31 *τε* om PD^a ‖ 32 in *ἀττέλαβοι* solum *α* primum manu pr in A^a ‖ **551 a** 2 *ἐπιπιπτούσης* PD^a ‖ *ἐν*] *ἐν οὖν* A^a, *οὖν ἐν* Rhen, om PD^a ‖ *ἀέρι* A^a pr ‖ 3 *νότον* C^a ‖ 4 *καὶ*] *τὰ δ' ἐν* A^{a}C^a tr ‖ *σηπομένῳ* P, *σηπομένῃ* D^a.

δ' ἐν ξύλοις, τὰ μὲν φυτῶν, τὰ δ' ἐν αὔοις ἤδη, τὰ δ' ἐν θριξὶ ζῴων, τὰ δ' ἐν σαρκὶ τῶν ζῴων, τὰ δ' ἐν τοῖς περιττώμασι, καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ κεχωρισμένων, τὰ δ' ἔτι ὄντων ἐν τοῖς ζῴοις, οἷον αἱ καλούμεναι ἕλμινθες. ἔστι δ' αὐτῶν γένη τρία, ἥ τ' ὀνομαζομένη πλατεῖα, καὶ αἱ στρογγύλαι, καὶ τρίται αἱ ἀσκαρίδες. ἐκ μὲν οὖν τούτων ἕτερον οὐδὲν γίγνεται· ἡ δὲ πλατεῖα προσπέφυκέ τε μόνη τῷ ἐντέρῳ καὶ ἀποτίκτει τι οἷον σικύου σπέρμα, ᾧ γιγνώσκουσι σημείῳ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἔχοντας αὐτήν. γίγνονται δ' αἱ μὲν καλούμεναι ψυχαὶ ἐκ τῶν καμπῶν, αἳ γίγνονται ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν χλωρῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ῥαφάνου, ἣν καλοῦσί τινες κράμβην, πρῶτον μὲν ἔλαττον κέγχρου, εἶτα μικροὶ σκώληκες αὐξανόμεναι, ἔπειτα ἐν τρισὶν ἡμέραις κάμπαι μικραί· μετὰ δὲ ταῦτα αὐξηθεῖσαι ἀκινητίζουσι, καὶ μεταβάλλουσι τὴν μορφήν, καὶ καλοῦνται χρυσαλλίδες, καὶ σκληρὸν ἔχουσι τὸ κέλυφος, ἁπτομένου δὲ κινοῦνται. προσέχονται δὲ πόροις ἀραχνιώδεσιν οὔτε στόμα ἔχουσαι οὔτ' ἄλλο τῶν μορίων διάδηλον οὐδέν. χρόνου δ' οὐ πολλοῦ διελθόντος περιρρήγνυται τὸ κέλυφος, καὶ ἐκπέτεται ἐξ αὐτῶν πτερωτὰ ζῷα, ἃς καλοῦμεν ψυχάς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ὅταν ὦσι κάμπαι, τρέφονται καὶ περίττωμα ἀφιᾶσιν· ὅταν δὲ γένωνται χρυσαλλίδες, οὐδενὸς οὔτε γεύονται οὔτε προΐενται περίττωμα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τἆλλα ὅσα γίγνεται ἐκ

---

5 ἐν αὔοις Basil, ἐν αὐτοῖς A^{a}C^a, ἑαυτοῖς PD^a om tr ‖ 6 τὰ δ' ἐν σαρκὶ τῶν ζῴων om PD^a ‖ τοῖς] τισι P ‖ 7 ἐκ κεχ.] vulgo continuum scribitur, ἐγκεχωρισμένων A^a, ἐκκεχρωσμένων P, ἐκκεχεσμένων γρ A^a ‖ ἔτι ὄντων] ἐκ τῶν PD^a ‖ στρογγῦλαι A^a ‖ 10 τρίται αἱ] αἱ τρίται καλοῦνται PD^a ‖ ἀκαρίδες A^{a}C^a „iscarides“ tr ‖ 11 οὐθέν τι γ. PD^a ‖ πλατεῖα δὲ A^{a}C^a ‖ τε μόνη] μόνῳ PD^a ‖ 12 τι om A^{a}C^a ‖ 14 κάμπων A^a ‖ αἱ δὲ γίνονται ἐκ PD^a ‖ 16 post κράμβην lac significant A-W ‖ ἔλαττον] ἐλάττονες? ‖ ἔπειτα A^{a}C^a ‖ 17 αὐξανόμεναι coni, αὐξανόμενοι codd ‖ τρισὶν] τισιν suspic A-W ‖ 19 et 26 χρυσαλίδες A^{a}D^a ‖ 20 περιέχονται PD^a ‖ 21 οὔτε δὲ στόμα ἔχουσιν P, οἳ οὔτε στόμα ἔχουσιν D^a ‖ 22 οὐ om PD^a ‖ 23 ἐκπέττεται A^a, ἐκπέτονται D^a, ἐκπέττονται P ‖ 25 περιττώματα A^{a}C^a ‖ 26 οὐθὲν PD^a.

σκωλήκων, καὶ ὅσοι ἐκ συνδυασμοῦ γίγνονται ζῴων σκώληκες, καὶ ὅσοι ἄνευ ὀχείας. καὶ γὰρ οἱ τῶν μελιττῶν καὶ ἀνθρηνῶν καὶ σφηκῶν ὅταν μὲν νέοι σκώληκες ὦσι, τρέ- 551^b *φονταί τε καὶ κόπρον ἔχοντες φαίνονται· ὅταν δ' ἐκ τῶν σκωλήκων εἰς τὴν διατύπωσιν ἔλθωσι, καλοῦνται μὲν νύμφαι τότε, οὐ λαμβάνουσι δὲ τροφὴν οὐδὲ κόπρον ἔτ' ἔχουσιν, ἀλλὰ περιειργμένοι ἀκινητίζουσιν ἕως ἂν αὐξηθῶσιν· τότε δ' ἐξέρχονται διακόψαντες ᾧ καταλήλειπται ὁ κύτταρος. γίγνονται δὲ καὶ τὰ ὕπερα καὶ τὰ πηνία ἔκ τινων καμπῶν τοιούτων, αἳ κυμαίνουσι τῇ πορείᾳ καὶ προβᾶσαι τῷ ἑτέρῳ κάμψασαι ἐπιβαίνουσιν· ἕκαστον δὲ τῶν γιγνομένων τὸ οἰκεῖον χρῶμα λαμβάνει ἀπὸ τῆς κάμπης. ἐκ δέ τινος σκώληκος μεγάλου, ὃς ἔχει οἷον κέρατα καὶ διαφέρει τῶν ἄλλων, γίγνεται πρῶτον μὲν μεταβάλλοντος τοῦ σκώληκος κάμπη, ἔπειτα βομβυλίς, ἐκ δὲ τούτου νεκύδαλος· ἐν ἓξ δὲ μησὶ μεταβάλλει ταύτας τὰς μορφὰς πάσας. ἐκ δὲ τούτου τοῦ ζῴου καὶ τὰ βομβύκια, ⟨ἃ⟩ ἀναλύουσι τῶν γυναικῶν τινες ἀναπηνιζόμεναι κἄπειτα ὑφαίνουσιν· πρώτη δὲ λέγεται ὑφῆναι ἐν Κῷ Παμφίλη Πλάτεω θυγάτηρ. ἐκ δὲ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τοῖς ξύλοις τοῖς αὔοις οἱ καράμβιοι γίγνονται τὸν αὐτὸν τρόπον· πρῶτον μὲν ἀκινητισάντων τῶν σκωλήκων, εἶτα περιρραγέντος τοῦ κελύφους ἐξέρχονται οἱ καράμβιοι. ἐκ δὲ τῶν*

---

28 *ὅσα* PD^a ‖ *συνδυασμῶν* A^a ‖ 29 *οἱ*] *ἐκ* C^a tr, om A^a ‖ **b** 1 *τε*] *μὲν* PD^a ‖ 3 *ἔτ'* om PD^a tr ‖ 5 *διακόψασαι* PD^a ‖ *καταλέληπται* P, *καταλέλειπται* D^a, *καταλήλιπται* Di Pk ‖ 6 *πηνία καὶ τὰ ὕπερα* PD^a, *ὕπερα καὶ τὰ ὑπήνια* A^{a}C^a tr ‖ *καμπῶν τοιούτων*] *τοιούτων ἄλλων* A^{a}C^a tr ‖ 7 *προσβᾶσαι* PD^{a}C^a ‖ 8 *γενομένων* C^a, *γενῶν* PD^a ‖ 9 *λαμβάνουσιν* A^a ‖ 11 *μὲν* om A^{a}C^a tr ‖ *μεταβαλόντος* PD^a ‖ 12 *βομβύλιος* PD^a „*bombilus*" (at in libris Lips et Fes „*bombilis*") tr. *βομβυλίς* etiam Aristoph h a epit I § 36 ‖ *νεκύδαλλος* D^a, *σκύδαλλος* P. *βομβυλίς* et *νεκυδ.* invicem transponi malim ‖ 13 *ταύτας* om D^a ‖ 14 *βομβύλια* A^a rc ‖ *ἃ* inser A-W ‖ 15 *ὑφᾶναι* PD^a ‖ *πλατέω* A^{a}C^a tr, *λατούω* P, *λατώου* D^a ‖ 17 *αὔοις* om A^a pr ‖ 17 et 19 *καράμβιοι* C^a tr, *καράβιοι* A^a, *κράμβοι* Aristoph epit cod P, *κάραβοι* PD^a ‖ *αὐτὸν δὲ τρ.* D^a ‖ 18 *ἀκινητισάντων* — 19 *τοῦ*] *ὑμὴν τις ἀκινητ. τῶν σκ. νοεῖται περιρραγέντος δὲ τοῦ* PD^a.

⟨ἐπὶ τῶν σεύτλων⟩ γίγνονται αἱ πρασοκουρίδες· ἴσχουσι δὲ πτερὰ καὶ αὗται. ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλατέων ζωδαρίων τῶν ἐπιθεόντων οἱ οἶστροι· διὸ καὶ οἱ πλεῖστοι περὶ τὰ ὕδατα γίγνονται οὗ τὰ τοιαῦτα ζῷα ἔστιν. ἐκ δὲ μελαινῶν τινων καὶ δασειῶν οὐ μεγάλων καμπῶν πρῶτον γίγνονται πυγολαμπίδες, οὐχ αἱ πετόμεναι· αὗται δὲ πάλιν μεταβάλλουσι, καὶ γίγνονται πτερωτὰ ζῷα ἐξ αὐτῶν, οἱ καλούμενοι βόστρυχοι. αἱ δ' ἐμπίδες γίγνονται ἐκ τῶν ἀσκαρίδων. αἱ δ' ἀσκαρίδες γίγνονται ἔν τε τῇ ἰλύϊ τῶν φρεάτων καὶ ὅπου ἂν σύρρευσις γένηται ὕδατος γεώδη ἔχουσα ὑπόστασιν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον αὐτὴ ἡ ἰλὺς σηπομένη χρῶμα λαμβάνει λευκόν, εἶτα μέλαν, τελευτῶσα δ' αἱματῶδες· ὅταν δὲ τοιαύτη 552^a
γένηται, φύεται ἐξ αὐτῆς ὥσπερ τὰ φυκία μικρὰ σφόδρα καὶ ἐρυθρά· ταῦτα δὲ χρόνον μέν τινα κινεῖται προσπεφυκότα, ἔπειτ' ἀπορραγέντα φέρεται κατὰ τὸ ὕδωρ, αἱ καλούμεναι ἀσκαρίδες. μεθ' ἡμέρας δ' ὀλίγας ἵστανται ὀρθαὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἀκινητίζουσαι καὶ σκληραί, κἄπειτα περιρραγέντος τοῦ κελύφους ἡ ἐμπὶς ἄνω ἐπικάθηται, ἕως ἂν ἥλιος ἢ πνεῦμα κινήσῃ· τότε δὴ πέτεται. πᾶσι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις

---

20 pro verbis *ἐπὶ τῶν σεύτλων* sc *σκωλήκων* habent *σίμβλων* A^a, *σίμδων* (δ corr) C^a, *συμβόλων* Aristoph epit cod P, *καράβων* PD^a „*carabiis*" tr, *σεύτλων* Lambros, *κραμβῶν* Scal Casaub ‖ *ἐκ δὲ τῶν κραμβῶν γίγνονται αἱ κραμβίδες . ἔχουσι δὲ πτερὰ καὶ αὐταί· ἐκ δὲ τῶν πράσων αἱ πρ.* Sch. *ἐκ δὲ τῶν κραμβῶν γίνονται αἱ κραμβίδες, ἐκ δὲ τῶν πράσων αἱ πρ.* Di Pk; sed de erucis in crambe habitantibus iam disseritur ^{a}13. A-W *καράβων* delentes lac significant ‖ *αἱ* om A^aC^a ‖ *πρασουκαρίδες* C^a tr ‖ *ἔχουσι* PD^a ‖ 22 *ἐπιπλεόντων* coni Ioachim e Sostrati fragm a scholiasta in Apoll Rh I 1265 servato ‖ *οἱ οἶστροι* om PD^a ‖ 23 *οὗ*] *καὶ* PD^a „*et ubi*" tr ‖ *ἔστι ζῶα* PD^a ‖ *μελαίνων τινῶν καὶ δασέων* codd ‖ 25 *πυρολαμπίδες* PD^a ‖ 26 *ἐξ αὐτῶν*] *ἐξ αὐτῶν δὲ* C^a, *καὶ ἐξ αὐτῶν* PD^a ‖ 29 *συρρύασις* C^a ‖ *γαιώδη ἔχουσαν* A^a, sed *ν* punctis suppositis deletum ‖ 30 *αὕτη* A^aC^a ‖ **552 a** 2 *τὰ*] *τινὰ*? A-W volunt *ὥσπερ σκωλήκια*. „*germina*" = *κυήματα* tr ‖ 3 *προσπεφυκότα* Sch e tr „*adnata*". *πεφυκότα* codd, quod vereor ne etiam interpres legerit ‖ 7 *τοῦ* om A^aC^a ‖ *ἂν*] *ἢ ἂν* A^a ‖ 8 *δὴ*] ἤδη A^a, δ' ἤδη C^a „autem" tr ‖ *πέταται* C^aA^a rc, *πετᾶται* P, *πέπαυται* A^a pr.

σκώληξι καὶ τοῖς ζῴοις τοῖς ἐκ τῶν σκωλήκων περιρρηγνυμένοις ἡ ἀρχὴ γίγνεται τῆς κινήσεως ὑφ' ἡλίου ἢ ὑπὸ πνεύματος. μᾶλλον δὲ καὶ θᾶττον γίγνονται αἱ ἀσκαρίδες ἐν τοῖς ἔχουσι παντοδαπὴν ὑπόστασιν, οἷον ἐν μαγειρείοις τε γίγνεται καὶ ἐν τοῖς ἔργοις· σήπεται γὰρ τὰ τοιαῦτα θᾶττον. καὶ μετοπώρου δὲ γίγνονται μᾶλλον· τότε γὰρ τὸ ὑγρὸν συμβαίνει εἶναι ἔλαττον. οἱ δὲ κρότωνες γίγνονται ἐκ τῆς ἀγρώστεως, αἱ δὲ μηλολόνθαι ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τοῖς βολίτοις 〈τοῖς τῶν βοῶν〉 καὶ τῶν ὄνων. οἱ δὲ κάνθαροι ἣν κυλίουσι κόπρον, ἐν ταύτῃ φωλεύουσί τε τὸν χειμῶνα καὶ ἐντίκτουσι σκωλήκια, ἐξ ὧν γίγνονται κάνθαροι. γίγνονται δὲ καὶ ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τοῖς ὀσπρίοις πτερωτὰ ζῷα ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις. αἱ δὲ μυῖαι ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τῇ κόπρῳ τῇ χωριζομένῃ κατὰ μέρος· διὸ καὶ οἱ περὶ ταύτην τὴν ἐργασίαν ὄντες μηχανῶνται χωρίζειν τὴν ἄλλην τὴν μεμιγμένην, καὶ λέγουσι τότε κατειργάσθαι τὴν κόπρον. ἡ δ' ἀρχὴ τῶν σκωληκίων μικρά· πρῶτον μὲν γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἐρυθραίνεται καὶ ἐξ ἀκινησίας λαμβάνει κίνησιν οἷον πεφυκότα· εἶτα σκωλήκιον ἀποβαίνει ἀκίνητον· εἶτα κινηθὲν

---

9 *ζώοις καὶ σκώληξι* A^a ‖ 10 *ἀρχὴ φαίνεται γίνεσθαι τῆς γενέσεως ἢ ὑφ'* PD^a ‖ *κινήσεως* Sylb, *γενέσεως* codd. ‖ 12 *ἐν μαγειρείοις* A-W. *Μεγαροῖ* C^aD^a tr, *μεγαροὶ* A^a, *μὲν γὰρ οἶ* P. *Μεγαροῖ γίνεται ἐν τοῖς ἔργοις* Cs sequens tr. *Μεγαροῖ τε καὶ ἐν τοῖς Ἄργοις* pessime Scal; nam Ar. *ἐν Ἄργει* diceret ‖ 13 *τὰ τοιαῦτα*] *ταῦτα* A^aC^a ‖ 15 *ἔλαττον*] immo exspectes *πλεῖον*, quare fort non temere P totum locum *καὶ μετοπώρου — ἔλαττον* om. Nota miram lectionem codicis A^a *μᾶλλον εἶναι ἔλαττον* ‖ *κρότονες* P Rhen ‖ 16 *βολετοῖς* P, *βοβλίτοις* A^aC^a ‖ 17 *τοῖς τῶν βοῶν* adieci ‖ *ὄνων* coni, *ὀνίδων* codd. an *ταῖς ὀνίσιν*? „*in fimo boum et ex asino*“ tr ‖ *αἱ* PD^a ‖ 18 *φωλοῦσί* PD^a ‖ *τὸν χειμῶνα* delere vult Sch ‖ *ἐκτίκτουσι* PD^a ‖ 19 *σκώληκα* P, *σκώληκας* D^a ‖ 20 *ἐν* om A^aC^a ‖ *κυπρίοις* P ‖ 21 *μῦαι* A^a ‖ 23 *μηχανῶνται* coni, *μάχονται* codd. Totus locus obscurus est ‖ 24 *κατειργᾶσθαι* A^a, *κατεργάσθαι τότε* D^a, *κατεργάσασθαι τότε* P ‖ 25 *σκωλήκων* A^a ‖ *μικρά*] *ἀμαυρά*? certe *μικρά* corr ‖ *μὲν γὰρ καί*] *γάρ* A^aC^a ‖ 26 *ἐρυθραίνεται*] scl *τὰ στοιχεῖα* ‖ *προσπεφυκότα* Sch Pk interpretatione Gulielmi „*adnata*“ decepti ‖ 27 *σκωλήκιον ἀκίνητον* fort ovum intellegendum. Sed obscuritati loci,

ὕστερον γίγνεται ἀκίνητον πάλιν· ἐκ δὲ τούτου μυῖα ἀποτελεῖται, καὶ κινεῖται πνεύματος ἢ ἡλίου γενομένου. οἱ δὲ μύωπες γίγνονται ἐκ τῶν ξύλων. αἱ δὲ ὀρσοδάκναι ἐκ τῶν σκωληκίων μεταβαλλόντων· τὰ δὲ σκωλήκια ταῦτα γίγνεται ἐν τοῖς καυλοῖς τῆς κράμβης. αἱ δὲ κανθαρίδες ἐκ τῶν πρὸς ταῖς συκαῖς καμπῶν καὶ ταῖς ἀπίοις καὶ ταῖς πεύκαις 552b (πρὸς πᾶσι γὰρ τούτοις γίγνονται σκώληκες) καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ κυνακάνθῃ· ὁρμῶσι δὲ καὶ πρὸς τὰ δυσώδη διὰ τὸ ἐκ τοιαύτης γεγονέναι ὕλης. οἱ δὲ κώνωπες ἐκ σκωλήκων οἳ γίγνονται ἐκ τῆς περὶ τὸ ὄξος ἰλύος· [καὶ γὰρ ἐν δοκοῦσιν ἀσηπτοτάτοις εἶναι ἐγγίγνονται ζῷα, οἷον ἐν χιόνι τῇ παλαιᾷ σκώληκες. γίγνεται δ' ἡ παλαιὰ ἐρυθροτέρα, διὸ καὶ οἱ σκώληκες τοιοῦτοι καὶ δασεῖς· οἱ δ' ἐκ τῆς ἐν Μηδίᾳ χιόνος μεγάλοι καὶ λευκοί· δυσκίνητοι δὲ πάντες. ἐν δὲ Κύπρῳ, οὗ ἡ χαλκῖτις λίθος καίεται, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐμβαλλόντων, ἐνταῦθα γίγνεται θηρία ἐν τῷ πυρί, τῶν μεγάλων μυιῶν μικρόν τι μείζονα, ὑπόπτερα, ἃ διὰ τοῦ πυρὸς πηδᾷ καὶ βαδίζει. ἀποθνήσκουσι δὲ καὶ οἱ σκώληκες καὶ ταῦτα χωριζόμενα τὰ μὲν τοῦ πυρός, οἱ δὲ τῆς χιόνος. ὅτι δ' ἐνδέχεται καὶ μὴ καίεσθαι συστάσεις τινὰς ζῴων, ἡ σαλαμάνδρα ποιεῖ φανερόν· αὕτη γάρ, ὥς φασι, διὰ τοῦ πυρὸς βαδίζουσα κατασβέννυσι τὸ πῦρ. περὶ δὲ τὸν Ὕπανιν

---

cum a natura rerum prorsus abhorreat, vix quisquam lucem afferet. Quare non est, cur cum A-W verba *εἶτα — πάλιν* deleas ‖ 28 *μῦα* Aa ‖ *ἀποτελευτᾷ* AaCa ‖ 29 *γινομένου* PDa ‖ 30 *ὀρεοδάκναι* AaCa tr, *ὀρσαδάκναι* Da ‖ *τῶν*] *τινῶν* susp A-W ‖ b 3 *καὶ* ante *πρὸς* om Aa ‖ *πρὸς* om Ca ‖ 4 *σκωληκίων* AaCa ‖ 5 verba *καὶ* — 23 *ἐφήμερον* iure del A-W; cf genuinos locos *μδ* 4. 382a 7, *Γβ* 3. 330 b 29, *ζγβ* 3. 737a 1. Fort hausta sunt e Theophr *περὶ τῶν αὐτομάτων ζῴων* ‖ 6 *ἀσηποτάτοις* AaCa ‖ *εἶναι* om PDa ‖ *χιόνι τε τῇ* Aa, *βραχιόνι τε τῇ* Ca ‖ 7 *δ'* om Ca ‖ *παλαιὰ*] *πᾶσα* Aa, *παλαιᾷ* Ca, *παλαιωθεῖσα* Pk ‖ 8 *οἱ δ' ἐκ τῆς*] *ἐν δὲ τῇ* AaCa ‖ *Μηδίᾳ*] *εὐδία* Da, *εὐδρία* P ‖ 9 *χιόνι* AaCa ‖ 10 *οὗ* om Aa pr ‖ *χαλκίτις* AaCaDa, *χαλκήτης* P ‖ 11 *ἐμβαλόντων* PDa ‖ 12 *μυῶν* PDaAa ‖ *κατὰ* PDa tr ‖ 14 *οἱ δὲ*] *τὰ δὲ* Aa ‖ 15 *καὶ* om PDa tr ‖ *κάεσθαι* Da ‖ *τινῶν* PDa ‖ 16 *τοῦ* om Ca ‖ 17 *ὑπάνην* PDa.

ποταμὸν τὸν περὶ Βόσπορον τὸν Κιμμέριον ὑπὸ τροπὰς θερινὰς καταφέρονται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ οἷον θύλακοι μείζους ῥαγῶν, ἐξ ὧν ῥηγνυμένων ἐξέρχεται ζῷον πτερωτὸν τετράπουν· ζῇ δὲ καὶ πέτεται μέχρι δείλης, καταφερομένου δὲ τοῦ ἡλίου ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένου ἀποθνήσκει βιῶσαν ἡμέραν μίαν, διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. τὰ πλεῖστα δὲ τῶν γιγνομένων ἔκ τε καμπῶν καὶ σκωλήκων ὑπὸ ἀραχνίων κατέχεται τὸ πρῶτον.] ταῦτα μὲν οὖν γίγνεται τοῦτον

20 *τὸν τρόπον· οἱ δὲ σφῆκες οἱ ἰχνεύμονες καλούμενοι (εἰσὶ δ' ἐλάττους τῶν ἑτέρων) τὰ φαλάγγια ἀποκτείναντες φέρουσι πρὸς τειχίον ἤ τι τοιοῦτον τρώγλην ἔχον, καὶ πηλῷ προσκαταλείψαντες ἐντίκτουσιν ἐνταῦθα, καὶ γίγνονται ἐξ αὐτῶν οἱ σφῆκες οἱ ἰχνεύμονες. ἔνια δὲ τῶν κολεοπτέρων καὶ μικρῶν καὶ ἀνωνύμων ζῴων τοῦ πηλοῦ τρώγλας ποιοῦνται*
553^a *μικρὰς ἢ πρὸς τάφοις ἢ τειχίοις, καὶ ἐνταῦθα τὰ σκωλήκια ἐντίκτουσιν. [ὁ δὲ χρόνος τῆς γενέσεως ἀπὸ μὲν τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τοῖς πλείστοις ἑπτάσι μετρεῖται τρισὶν ἢ τέτταρσιν. τοῖς μὲν οὖν σκώληξι καὶ τοῖς σκωληκοειδέσι τοῖς πλείστοις τρεῖς γίγνονται ἑπτάδες, τοῖς δ' ᾠοειδέσι τέτταρες ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τούτων δ' ἀπὸ μὲν τῆς ὀχείας ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡ σύστασις γίγνεται, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τρισὶν ἐπῳάζουσι καὶ ἐκλέπουσιν ὅσα γόνῳ τίκτεται, οἷον ὑπ' ἀράχνου ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου. αἱ δὲ μεταβολαὶ*

---

18 *κιμμερικὸν* D^a, *καὶ μέχρι καὶ* P ‖ 19 *καταφαίρονται* A^a pr ‖ *ἐπὶ* PD^a tr ‖ 20 *ῥογῶν* A^a pr, *ῥωγῶν* PD^{a}C^{a}A^a rc ‖ 21 *πέταται* A^a, *πετᾶται* P ‖ 23 *βιοῦν* PD^a tr ‖ *καὶ* om A^{a}C^a ‖ verba *τὰ* — 25 *πρῶτον* seclusi, quod idem iam 551^a 20 dictum est ‖ 24 *ἔκ τε καμπῶν καὶ*] *καμπῶν ἐκ τῶν* PD^a ‖ 25 *περιέχεται* PD^a ‖ 26 *σφῆκες καὶ οἱ* A^a pr ‖ 28 *τειχίον ἤ*] *τῇ χιόνι* PD^a ‖ 29 *καταχρίσαντες* PD^a ‖ *ἐκτίκτουσιν* PD^{a}A^{a}C^a ‖ 30 *οἱ* utrumque om A^{a}C^a ‖ **553 a** 2 *ἐκτίκτουσιν* PD^a. verba inclusa del A-W. particulae *μὲν* nihil respondet ‖ 3 *τοῦ* om PD^a ‖ 4 *οὖν* om A^{a}C^a ‖ *σκώληξι* Cs ex Ambros, *σκόλωψι* P, *κώνωψι* A^{a}C^{a}D^a tr ‖ 5 *ᾠοειδέσι* A-W, *ᾠοτοκοῦσι* Gaza edd, *ζῳοτοκοῦσι* codd tr; sed *haud scio* an in loco spurio et hic et antea lectio codicum *retinenda sit* ‖ 6 *τέσσαρες* A^a ‖ 8 *ἐκλείπουσιν* PD^a ‖ 9 *ἀραχνίου* A^{a}C^a.

γίγνονται τοῖς πλείστοις κατὰ τριήμερον ἢ τετραήμερον, ὥσπερ καὶ αἱ τῶν νόσων συμβαίνουσι κρίσεις.

Τῶν μὲν οὖν ἐντόμων οὗτος ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς γενέσεως· φθείρονται δ' ἐρρικνωμένων τῶν μορίων, ὥσπερ γήρᾳ τὰ μείζω τῶν ζῴων· ὅσα δὲ πτερωτά, καὶ τῶν πτερῶν συσπωμένων περὶ τὸ μετόπωρον· οἱ δὲ μύωπες καὶ τῶν ὀμμάτων ἐξυδρωπιώντων.]

Περὶ δὲ τὴν γένεσιν τὴν τῶν μελιττῶν οὐ τὸν αὐτὸν 21
τρόπον πάντες ὑπολαμβάνουσιν. οἱ μὲν γάρ φασιν οὐ τίκτειν οὐδ' ὀχεύεσθαι τὰς μελίττας, ἀλλὰ φέρειν τὸν γόνον, καὶ φέρειν οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἄνθους τοῦ καλλύντρου, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ἄνθους τοῦ καλάμου, ἄλλοι δ' ἀπὸ τοῦ ἄνθους τῆς ἐλαίας· καὶ σημεῖον λέγουσιν ὅτι, ἂν ἐλαιῶν φορὰ γένηται, τότε καὶ ἑσμοὶ ἀφίενται πλεῖστοι. οἱ δέ φασι τὸν μὲν τῶν κηφήνων γόνον φέρειν αὐτὰς ἀπό τινος ὕλης τῶν προειρημένων, τὸν δὲ τῶν μελιττῶν τίκτειν τοὺς ἡγεμόνας. (τῶν δ' ἡγεμόνων ἐστὶ γένη δύο, ὁ μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ' ἕτερος μέλας καὶ ποικιλώτερος, τὸ δὲ μέγεθος διπλάσιος τῆς χρηστῆς μελίττης· τὸ δὲ κάτω τοῦ διαζώματος ἔχουσιν ἡμιόλιον μάλιστα τῷ μήκει, καὶ καλοῦνται ὑπό τινων μητέρες ὡς γεννῶντες.) σημεῖον δὲ λέγουσιν ὅτι ὁ μὲν τῶν κηφήνων ἐγγίγνεται γόνος κἂν μὴ ἐνῇ ἡγεμών, ὁ δὲ τῶν μελιττῶν οὐκ ἐγγίγνεται. οἱ δέ φασιν ὀχεύεσθαι, καὶ εἶναι ἄρρενας μὲν τοὺς κηφῆνας, θηλείας δὲ τὰς μελίττας. ἔστι δὲ τῶν μὲν 553^b
ἄλλων ἡ γένεσις ἐν τοῖς κοίλοις τοῦ κηρίου, οἱ δέ γ' ἡγεμόνες

---

11 *αἱ* om C^a ‖ 12 *τῆς γενέσεώς ἐστιν* A^a ‖ 13 *ἐρικνουμένων* A^aC^a, *ῥικνωμένων* P ‖ 16 *ἐξυδροπιώντων* A^a pr, *ἐξ ὑδροπιόντων* P ‖ 17 *τὴν* ante *τῶν* om PD^a ‖ 20 *καλλύντρου — ἄνθους τοῦ* om PD^a tr ‖ 22 *λέγειν* A^a ‖ *ὅτι ἂν*] *ὅταν* A^a pr, *ὅτι ἂν* A^a rc, *ὅτι ὅταν* C^aD^a tr ‖ 23 et 30 *κηφίνων* A^a ‖ 24 *εἰρημένων* PD^a tr ‖ 25 verba *τῶν* — 29 *γεννῶντες* tenorem argumentationis aperte interrumpunt; sed quominus deleantur, obstat repetitio b 14 ‖ 26 *πυρὸς* A^a ‖ 28 *τὸ δὲ*] *καὶ τὸ* PD^a tr ‖ *κάτω*] *κατὰ* C^a ‖ 30 *λέγεται* A^a ‖ 31 *μὴ* om C^a tr ‖ b 1 *τοὺς*] *τὰς* A^a ‖ 2 *γ'* om PD^a.

γίγνονται κάτω πρὸς τῷ κηρίῳ, ἀποκρεμάμενοι χωρίς, ἓξ ἢ ἑπτά, ἐναντίως τῷ ἄλλῳ γόνῳ πεφυκότες. κέντρον δ' αἱ μὲν μέλιτται ἔχουσιν, οἱ δὲ κηφῆνες οὐκ ἔχουσιν· οἱ δὲ [βασιλεῖς καὶ] ἡγεμόνες ἔχουσι μὲν κέντρον, ἀλλ' οὐ τύπτουσι, διὸ ἔνιοι οὐκ οἴονται ἔχειν αὐτούς.

22 εἰσὶ δὲ γένη τῶν μελιττῶν ⟨πλείω⟩, ἡ μὲν ἀρίστη μικρὰ καὶ στρογγύλη καὶ ποικίλη, ἄλλη δὲ μακρά, ὁμοία τῇ ἀνθρήνῃ, τρίτος δ' ὁ φὼρ καλούμενος (οὗτος δ' ἐστὶ μέλας καὶ πλατυγάστωρ), τέταρτος δ' ὁ κηφήν, μεγέθει μὲν μέγιστος ἁπάντων, ἄκεντρος δὲ καὶ νωθρός· διὸ καὶ πλέκουσί τινες περὶ τὰ σμήνη ὥστε τὰς μὲν μελίττας εἰσδύεσθαι, τοὺς δὲ κηφῆνας μὴ διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς μείζους. ἡγεμόνων δὲ γένη δύο ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. εἰσὶ δὲ πλείους ἐν ἑκάστῳ σμήνει ἡγεμόνες, καὶ οὐχ εἷς μόνος· ἀπόλλυται δὲ τὸ σμῆνος, ἄν τε ἡγεμόνες μὴ ἱκανοὶ ἐνῶσιν (οὐχ οὕτω διὰ τὸ ἄναρχον εἶναι, ἀλλ' ὥς φασίν, ὅτι συμβάλλονται εἰς τὴν γένεσιν τὴν τῶν μελιττῶν) ἄν τε πολλοὶ ὦσιν οἱ ἡγεμόνες· διασπῶσι γάρ. ὅταν μὲν οὖν ἔαρ ὄψιον γένηται, καὶ ὅταν αὐχμοὶ καὶ ἐρυσίβη, ἐλάττων γίγνεται ὁ γόνος· ἀλλ' αὐχμοῦ μὲν ὄντος μέλι ἐργάζονται μᾶλλον, ἐπομβρίας δὲ γόνον, διὸ καὶ ἅμα συμβαίνει ἐλαιῶν φορὰ καὶ ἑσμῶν. ἐργάζονται δὲ πρῶτον μὲν τὸ κηρίον, εἶτα τὸν γόνον ἐναφιᾶσιν, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσιν,

---

3 ἓξ ἢ ἑπτά] καὶ ἐξῆπται PD^a ‖ 4 ἐναντίως — πεφυκότες] cf 554^a27; ante ἐναντίως add Pk nescio quo pacto ἐπόπτοι ‖ ἄλλῳ om PD^a ‖ 5 βασιλεῖς καὶ delevi ut glossema, fort depromptum e loco parum intellecto ζγγ 759^a21 ‖ 7 οὐκ] μὲν οὐκ PD^a ‖ 8 πλείω addidi ex 624^b20. Haec genera apium incolas unius eiusdemque alvei existimata esse recte iudicat Sundevall p. 214. cf. 625^a1 sq ‖ μακρὰ D^a tr ‖ ποικίλη] κοίλη A^a ‖ 9 μικρὰ D^a ‖ ὁμοῖα A^a ‖ ἀρθρήνῃ A^aC^a, ἀρθρινῇ PD^a ‖ 10 μέγας A^aC^a ‖ ὁ om A^aC^a ‖ 12 καὶ πλέκουσί] πλέκουσι μὲν PD^a ‖ 13 αὐτοὺς om A^aC^a, nescio an recte ‖ 15 γένει C^a ‖ 16 et 19 ἐάν PD^a ‖ 17 ὦσι A^aC^a tr ‖ ἄναρχον A-W, ἄναρχοι A^aC^a, ἄναρχα D^a, ἄναρχαι P ‖ 18 τὴν ante τῶν om A^a ‖ 19 ὦσιν ἡγεμόνες C^a, ἡγεμόνες ὦσι PD^a ‖ 20 ὄψιμον PD^a ‖ 21 ἐλάττω A^a ‖ ὁ γόνος] λόγος A^a, λόγος γόνος C^a ‖ 22 ἐπ' ὀμβρίας A^a ‖ 24 μὲν] μὲν οὖν A^aC^a tr.

ἐκ τοῦ στόματος, ὅσοι φέρειν φασὶν ἄλλοθεν, ... εἶθ' οὕτω τὸ μέλι τροφὴν τὴν μὲν τοῦ θέρους τὴν δὲ τοῦ μετοπώρου· ἄμεινον δ' ἐστὶ τὸ μετοπωρινὸν μέλι. γίγνεται δὲ κηρίον μὲν ἐξ ἀνθέων, κήρωσιν δὲ φέρουσιν ἀπὸ τοῦ δακρύου τῶν δένδρων, μέλι δὲ τὸ πῖπτον ἐκ τοῦ ἀέρος, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν ἄστρων ἐπιτολαῖς, καὶ ὅταν κατασκήψῃ ἡ ἶρις· ὅλως δ' οὐ γίγνεται μέλι πρὸ Πλειάδος ἐπιτολῆς. [τὸ μὲν οὖν κηρίον ποιεῖ, ὥσπερ εἴρηται, ἐκ τῶν ἀνθέων· τὸ δὲ μέλι ὅτι οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ φέρει τὸ πῖπτον, σημεῖον· ἐν μιᾷ γὰρ ἢ δυσὶν ἡμέραις πλήρη εὑρίσκουσι τὰ σμήνη οἱ μελιττουργοὶ μέλιτος. ἔτι δὲ τοῦ μετοπώρου ἄνθη μὲν γίγνεται, μέλι δ' οὔ, ὅταν ἀφαιρεθῇ. ἀφῃρημένου οὖν ἤδη τοῦ γενομένου μέλιτος, καὶ τροφῆς ἢ οὐκ ἐνούσης ἔτι ἢ σπανίας, ἐνεγίγνετο ἄν, εἴπερ ἐποίουν ἐκ τῶν ἀνθέων.] συνίσταται δὲ τὸ μέλι πεττόμενον· ἐξ ἀρχῆς γὰρ οἷον ὕδωρ γίγνεται, καὶ ἐφ' ἡμέρας μέν τινας ὑγρόν ἐστι (διὸ κἂν ἀφαιρεθῇ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, οὐκ ἔχει πάχος), ἐν εἴκοσι δὲ μάλιστα συνίσταται. δῆλον δ' ἐστὶν εὐθέως τὸ ἀπὸ τοῦ θύμου· διαφέρει γὰρ τῇ

---

25 ὅσοι] οἱ δὲ D^a, διὸ P. Post ἄλλοθεν haec fere verba intercidisse videntur: ὡς δ' ἄλλοι λέγουσι, τεκοῦσαι ‖ οὕτως A^{a}D^a ‖ 26 τρέφειν PD^a ‖ 28 ἀνθῶν P ‖ φέρωσιν A^a ‖ 29 et 554^{a}1 πίπτον A^a, et primo loco D^a ‖ 30 ἡ ἶρις] ἶρις A^a tr. at σίριος D^a et Plinius XI 12, 30 „*sirio exsplendescente*". Sed confer πιβ 3. 906^{a}37 ἂν ἡ ἶρις κατασκήψῃ et hoc reputa: Si κατασκήπτειν significet *occidere* (ut Karsch vertit), haereas, quia Sirius XIV fere diebus ante exortum Vergiliarum occidit; sin autem κατασκήπτειν cum Plinio rectius interpreteris *exortum*, item haereas, quia Sirius demum oritur, cum apes mel colligere aut desierunt aut saltem paulum colligunt ‖ 31 τὸν μὲν οὖν κηρὸν PD^a. verba τὸ — 554^{a}6 ἀνθέων seclusi ‖ 32 ποιεῖ ὥσπερ εἴρηται om A^{a}C^a ‖ 32 δὲ ante τῶν PD^a ‖ οὐ] δ' οὐ D^a tr. Huic sententiae loci 554^{a}13, ^{b}9, 13, 16 repugnant ‖ **554 a** 1 διαφέρει A^a ‖ τὸ πῖπτον] πλεῖστον μόρον P, πλεῖστον μόνον D^a ‖ δύο A^a ‖ 3 μέλι δ' οὔ] hoc aperte repugnat verbis 553^{b}26—27 ‖ 5 ἢ ante οὐκ om PD^a ‖ ἐγίνετο PD^a ‖ 6 ἀνθῶν PA^{a}C^a ‖ 8 ὑφαιρεθῇ ἐν αὐταῖς PD^a ‖ 9 ἴσχει PD^a ‖ μᾶλλον P ‖ 10 θύμου Pk A-W, qui iidem Ὑμήττου propon. χυμοῦ codd. χυμοῦ μάλιστα διαφέρει PD^a.

γλυκύτητι καὶ τῷ πάχει. φέρει δ' ἀπὸ πάντων ἡ μέλιττα ὅσα ἐν κάλυκι ἀνθεῖ, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων δ' ὅσα ἂν γλυκύτητα ἔχῃ, οὐδένα βλάπτουσα καρπόν· τοὺς δὲ χυμοὺς τούτων τῷ ὁμοίῳ τῇ γλώττῃ ἀναλαμβάνουσα κομίζει. βλίττεται δὲ τὰ σμήνη, ὅταν ἐρινεὸν σῦκον φανῇ· σχάδονας δ' ἀρίστας ποιοῦσιν, ὅταν μέλι ἐργάζωνται. φέρει δὲ κηρὸν μὲν καὶ ἐριθάκην περὶ τοῖς σκέλεσι, τὸ δὲ μέλι ἐμεῖ εἰς τὸν κύτταρον. τὸν δὲ γόνον ὅταν ἀφῇ, ἐπῳάζει ὥσπερ ὄρνις. ἐν δὲ τῷ κηρίῳ τὸ σκωλήκιον μικρὸν μὲν ὂν κεῖται πλάγιον, ὕστερον δ' ἀνίσταται αὐτὸ ὑφ' αὑτοῦ καὶ τρέφεται, πρὸς δὲ τῷ κηρίῳ ἔχεται ὥστε καὶ ἀντειλῆφθαι. ὁ δὲ γόνος ἐστὶ τῶν μελιττῶν καὶ τῶν κηφήνων λευκός, ἐξ οὗ τὰ σκωλήκια γίγνεται· αὐξανόμενα δὲ γίγνονται μέλιτται καὶ κηφῆνες. ὁ δὲ τῶν βασιλέων γόνος τὴν χρόαν γίγνεται ὑπόπυρρος, τὴν δὲ λεπτότητά ἐστιν οἷον μέλι παχύ· τὸν δ' ὄγκον εὐθέως ἔχει παραπλήσιον τῷ γιγνομένῳ ἐξ αὐτοῦ. σκώληξ δ' οὐ γίγνεται πρότερον ἐκ τούτου, ἀλλ' εὐθέως ἡ μέλιττα, ὥς φασίν. ὅταν δὲ τέκῃ ἐν τῷ κηρίῳ, μέλι ἐκ τοῦ ἀπαντικρὺ γίγνεται. φύει δ' ἡ σχάδων πόδας καὶ πτερά, ὅταν καταλειφθῇ· ὅταν δὲ λάβῃ τέλος, τὸν ὑμένα περιρ-
554^b ρήξασ' ἐκπέταται. κόπρον δὲ προΐεται, ἕως ἂν ᾖ σκωλήκιον, ὕστερον δ' οὐκέτι, πλὴν ἐὰν δὴ ἐξέλθῃ, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. ἐὰν δέ τις ἀφέλῃ τὰς κεφαλὰς τῶν σχαδόνων πρὶν

12 *ὅσα ἔχει ἐν κάλυκι ἄνθη* PD^a ‖ *δ'* om PD^a tr ‖ 14 *τούτους* A^{a}C^a tr ‖ 15 *βολίττεται* A^a, *βολίτεται* C^a, *εἰλίττεται* PD^a ‖ *φάγῃ* PD^a ‖ 21 *κηρίω οὐ προσέρχεται* A^{a}C^a tr, *οὐ προσέχεται* Di Pk ‖ *ἀντειλῆφθαι*] „*sustentetur*" tr, quo fort *ἀντηρεῖσθαι* vertitur ‖ 23 *δὲ*] *δὲ ὀλίγα* A^{a}C^a, ut fort *δ' ὀλίγον* restituendum sit; *δ' ὅλα* suspic A-W „*paucae fiunt apes*" tr ‖ 25 *ἐστιν* om A^a ‖ 26 *ὄγγον* A^a ‖ *γενομένω* codd ‖ 28 *ὡς φασίν*] *φαίνεται* PD^a ‖ 30 *καταληφθῇ* A^{a}C^{a}D^a tr, *καταλιφθῇ* Sch Pk A-W ‖ *τὸν μὲν ὑ.* PD^a ‖ *περιρρήξασ'* scripsi, *περιρρήξας* PD^{a}C^a, *περιρρήξαν* A^a, *περιρρήξασα* Pk ‖ b 1 *ἕως ἂν ᾖ*] *ὡσανεὶ* PD^a ‖ 2 *δὴ* *A-W*, *μὴ* codd. *ἐν ἀκμῇ* sagaciter Pk ‖ 3 *ἀφέληται* PD^a ‖ *τῶν σχαδόνων* mutavi, *τῆς σχάδονος* P A^{a}C^a, *τῆς σχάδωνος D^a*.

πτερὰ ἔχειν, ἐξεσθίουσιν αὐτὰς αἱ μέλιτται· καὶ κηφῆνος πτερὸν ἂν ἀποκνίσας ἀφῇ τις, τῶν λοιπῶν αὐταὶ τὰ πτερὰ ἀπεσθίουσιν. βίος δὲ τῶν μελιττῶν ἔτη ἕξ· ἔνιαι δ' ἑπτὰ ζῶσιν. σμῆνος δ' ἂν διαμείνῃ ἔτη ἐννέα ἢ δέκα, εὖ δοκεῖ διαγεγενῆσθαι. ἐν δὲ τῷ Πόντῳ εἰσί τινες μέλιτται λευκαὶ σφόδρα, αἳ τὸ μέλι ποιοῦσι δὶς τοῦ μηνός. αἱ δ' ἐν Θεμισκύρᾳ περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς σμήνεσι ποιοῦσι κηρία οὐκ ἔχοντα κηρὸν πολὺν ἀλλὰ πάνυ μικρόν, μέλι δὲ παχύ· τὸ δὲ κηρίον λεῖον καὶ ὁμαλόν ἐστιν. οὐκ ἀεὶ δὲ τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ τοῦ χειμῶνος· ὁ γὰρ κιττὸς πολὺς ἐν τῷ Πόντῳ ἐστίν, ἀνθεῖ δὲ ταύτην τὴν ὥραν, ἀφ' οὗ φέρουσι τὸ μέλι. κατάγεται δὲ καὶ εἰς Ἀμισὸν μέλι ἄνωθεν λευκὸν καὶ παχὺ σφόδρα, ὃ ποιοῦσιν αἱ μέλιτται ἄνευ κηρίων πρὸς τοῖς δένδρεσιν· γίγνεται δὲ καὶ ἄλλοθι τοιοῦτον ἐν τῷ Πόντῳ. εἰσὶ δὲ καὶ μέλιτται αἳ ποιοῦσι κηρία τριπλᾶ ἐν τῇ γῇ· ταῦτα δὲ μέλι μὲν ἴσχει, σκώληκας δ' οὐκ ἴσχει. ἔστι δ' οὔτε τὰ κηρία πάντα τοιαῦτα, οὔτε πᾶσαι αἱ μέλιτται τοιαῦτα ποιοῦσιν.

Αἱ δ' ἀνθρῆναι καὶ οἱ σφῆκες ποιοῦσι κηρία τῷ γόνῳ, 23 ὅταν μὲν μὴ ἔχωσιν ἡγεμόνα ἀλλ' ἀποπλανηθῶσι καὶ μὴ εὑρίσκωσιν, αἱ μὲν ἀνθρῆναι ἐπὶ μετεώρου τινός, οἱ δὲ σφῆκες ἐν τρώγλαις, ὅταν δ' ἔχωσιν ἡγεμόνα, ὑπὸ γῆν. ἑξάγωνα μὲν οὖν ἐστι πάντα τὰ κηρία αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τὰ

4 *αὐτὰς* A-W, *αὗται* A^aC^a, *αὐτὰ* PD^a ‖ 5 *ἀποκινήσας* PA^a, *ἀποκνήσας* C^a ‖ *αὗται* A^aC^a, *αὐτῶν* D^a, „*ipsas*“ tr ‖ 6 *δ' ἑπτὰ*] *δὲ τῶν μελισσῶν καὶ ἑπτὰ ἔτη* PD^a ‖ verba 7—21 ut supplementum adsuta esse videntur ‖ 9 *δὶς* (*διὰ* A^a) *τοῦ μηνός*] lectio vix sana, etiamsi eam Plinius affirmat; *δι' ἑκάστου μηνός* an *λυσσομανές*? cf *ϑ*. 831^b 22, Xen. Anab IV 8, 20 ceterosque quos Beckmann p 44 affert locos ‖ *αἱ δ' ἐν*] *ἐν δὲ* A^a, *ἐν δ' ἐν* C^a ‖ 10 *θερμόδοντα* PD^a ‖ *μήνεσι* A^a pr ‖ 11 *ποιοῦνται* PD^a ‖ 12 *σμικρόν* A^a ‖ 13 *τοιοῦτον* D^a ‖ 14 *Πόντῳ*] *τόπω* PD^aA^a, „*in ponto*“ tr ‖ 15 *ἀμισσὸν* C^a, *ἄβυσσον* A^a pr ‖ 17 *ἄλλοθεν* A^a pr ‖ 19 *τριπλὰ* A^a ‖ *σκώληκα* PD^a ‖ 20 *ἔχει* A^aC^a, quod et hic et antea restituendum videtur ‖ 22 et 24 *ἀρθρῆναι* PD^aA^a rc ‖ 23 *μὲν* om *$A^aC^aD^a$ tr* ‖ 25 *τρώγλη* PD^a ‖ *ἡγεμόνας* PD^a ‖ 26 *αὐτῶν*] *καὶ τὰ τούτων* *PD^a* tr.

τῶν μελιττῶν, σύγκειται δ' οὐκ ἐκ κηροῦ ἀλλ' ἐκ φλοιώδους καὶ ἀραχνιώδους ὕλης τὸ κηρίον· γλαφυρώτερον δὲ πολλῷ τὸ τῶν ἀνθρηνῶν ἐστιν ἢ τὸ τῶν σφηκῶν κηρίον. ἐναφιᾶσι δὲ γόνον, ὥσπερ αἱ μέλιτται, ὅσον σταλαγμὸν εἰς τὸ πλάγιον 555a τοῦ κυττάρου, καὶ ἔχεται πρὸς τῷ τοίχῳ. οὐχ ἅμα δὲ πᾶσι τοῖς κυττάροις ἔνεστι γόνος, ἀλλ' ἐνίοις μὲν ἤδη μεγάλα ἔνεστιν ὥστε καὶ πέτεσθαι, ἐνίοις δὲ νύμφαι, ἐν τοῖς δὲ σκώληκες ἔτι. κόπρος δὲ μόνον περὶ τοῖς σκώληξιν, ὥσπερ καὶ ταῖς μελίτταις. καὶ ἕστ' ἂν νύμφαι ὦσιν, ἀκινητίζουσι καὶ ἐπαλήλιπται ὁ κύτταρος, καταντικρὺ δ' ἐν τῷ κυττάρῳ τοῦ γόνου ὅσον σταλαγμὸς μέλιτος ἐγγίγνεται ἐν τοῖς τῆς ἀνθρήνης κηρίοις. γίγνονται δ' αἱ σχάδονες οὐκ ἐν τῷ ἔαρι τούτων, ἀλλ' ἐν τῷ μετοπώρῳ· τὴν δ' αὔξησιν ἐπίδηλον λαμβάνουσι μάλιστ' ἐν ταῖς πανσελήνοις. ἔχεται δὲ καὶ ὁ γόνος καὶ οἱ σκώληκες οὐ κάτωθεν τοῦ κυττάρου, ἀλλ' ἐκ τοῦ πλαγίου.

24 Ἔνια δὲ τῶν βομβυκίων πρὸς λίθῳ ἢ τοιούτῳ τινὶ ποιοῦσι πήλινον ὀξύ, ὥσπερ σιάλῳ καταλείφοντα· τοῦτο δὲ σφόδρα καὶ παχὺ καὶ σκληρόν· λόγχῃ γὰρ μόλις διαιροῦσιν.

27 *κηρίων* A^aC^a ‖ 28 *ἀραχνιώδους* A-W, quae lectio ceteris locis firmatur; *ἀραχνώδους* PD^a, *ἀμμώδους* A^aC^a tr ‖ 29 *ἀρθρηνῶν* codd ‖ 30 *ἡ μέλιττα* A^aC^a ‖ **555 a** 1 *ἔχεται πρὸς* Pk, *ἔρχονται πρὸς* A^aC^a, *προσέχεται* PD^aA^a rc tr ‖ *δὲ*] *δ' ἐν* PD^a tr ‖ 2 *ἔνεστιν ὁ γόνος* PD^a ‖ 3 *πέττεσθαι* PA^a ‖ 4 *περὶ*] *ὕπεστι* PD^a ‖ 5 *καὶ* ante *ταῖς* om PD^a tr ‖ *ὅτ' ἂν* C^a tr, *ὅτε* A^a ‖ 6 *ἐπαλήλειπται* A^aC^a, *ἀπαλήλιπται* PD^a ‖ 7 *τοῦ γόνου*] *τοῦτον οἷον* C^a, *τοῦτον οὗ* A^a pr, ut videtur, *τοῦ γόνου οὗ* A^a corr ‖ *ἐγγίγνεται μέλιτος* A^a ‖ 8 *ἀρθρήνης* $A^aC^aD^a$ ‖ *δ' αἱ*] *δὲ* PD^a ‖ *ἀέρι* A^a pr ‖ 9 *λαμβάνει* A^a ‖ 10 *πανσελήναις* A^a ‖ 11 *τῶν πλαγίων* PD^a ‖ 13 *βομβυκοειδῶν* A^aC^a „*bombizantium*“ tr, *βομβυλίων* suspic A-W ‖ 14 *ὀξὺ καὶ ὥσπερ* D^a ‖ *σιάλῳ* A-W, *οἱ ἅλες* PD^aA^a (*ἐν ἄλλοις οἱ ἅλες* C^a tr, quae scriptura e margine adscita veram demovisse videtur), *ὑάλῳ* Sch e Gaza, sed in cur poster *ὡσπερεὶ ἀλὶ* praefert. *ὡσπερεὶ ἁλὸς στίλβῃ* Pk. Lectionem codicum reddit Plin XI 25: *nidos luto fingunt salis specie applicatos lapidi* ‖ *καταλείφοντα* Sch Pk, *καταλείφονται* PA^aC^a tr, *καταλείποντα* D^a. ‖ 15 prius *καὶ* om PD^a tr ‖ *λ. γὰρ μ. δ.*] *τοῦτο δὲ (γὰρ* C^a*) μόλις καὶ λόγχῃ διαπίπτει διαιροῦσιν* A^aC^a.

ἐνταῦθα δ' ἐντίκτουσι, καὶ γίγνονται σκωλήκια λευκὰ ἐν ὑμένι
μέλανι. χωρὶς δὲ τοῦ ὑμένος ἐν τῷ πηλῷ ἐγγίγνεται κηρός·
οὗτος δ' ὁ κηρὸς πολύ ἐστιν ὠχρότερος τοῦ τῶν μελιττῶν.

Ὀχεύονται δὲ καὶ οἱ μύρμηκες καὶ τίκτουσι σκωλήκια, 25
ἃ οὐ προσπέφυκεν οὐδενί, αὐξανόμενα δὲ ταῦτα ἐκ μι-
κρῶν καὶ στρογγύλων τὸ πρῶτον μακρὰ γίγνεται καὶ διαρ-
θροῦται· ἡ δὲ γένεσίς ἐστι τούτοις τοῦ ἔαρος. τίκτουσι δὲ καὶ 26
οἱ σκορπίοι οἱ χερσαῖοι σκωλήκια ᾠοειδῆ πολλὰ καὶ ἐπῳά-
ζουσιν. ὅταν δὲ τελειωθῇ, ἐκβάλλονται, ὥσπερ οἱ ἀράχναι,
καὶ ἀπόλλυνται ὑπὸ τῶν τέκνων· πολλάκις γὰρ γίγνονται
περὶ ἕνδεκα τὸν ἀριθμόν.

Τὰ δ' ἀράχνια ὀχεύεται μὲν πάντα τὸν εἰρημένον τρό- 27
πον, γεννᾷ δὲ σκωλήκια μικρὰ πρῶτον· ὅλα γὰρ μετα-
βάλλοντα γίγνεται ἀράχνια, καὶ οὐκ ἐκ μέρους, ἐπεὶ στρογ-
γύλα ἐστὶ κατ' ἀρχάς· ὅταν δὲ τέκῃ, ἐπῳάζει τε καὶ ἐν
τρισὶν ἡμέραις διαρθροῦται. τίκτει δὲ πάντα μὲν ἐν ἀραχνίῳ, 555b
ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν λεπτῷ καὶ μικρῷ, τὰ δ' ἐν παχεῖ, καὶ τὰ
μὲν ὅλως ἐν κύτει στρογγύλῳ, τὰ δὲ μέχρι τινὸς περιέχε-
ται ὑπὸ τοῦ ἀραχνίου. οὐχ ἅμα δὲ πάντα ⟨τὰ⟩ ἀράχνια
γίγνεται· πηδᾷ δ' εὐθὺς καὶ ἀφίησιν ἀράχνιον. ὁ δὲ χυμὸς
ὅμοιος ἐν τοῖς σκώληξι θλιβομένοις καὶ ἐν αὐτοῖς νέοις οὖσι,
παχὺς καὶ λευκός. αἱ δὲ λειμώνιαι ἀράχναι προαποτίκτουσιν

---

16 δ' om PD^a tr, δὲ τίκτουσι A^{a}C^a ‖ 16 γίνεται PD^a ‖ σκώληκες λευκοὶ A^a ‖ 17 γίνεται PD^a ‖ 18 ἐστιν] τι PD^a ‖ ὠχρότερον A^a, ὠχρότερος γίνεται PD^a ‖ 19 Plinium XI 36, 108 respicientes Sch et A-W coniciunt post σκωλήκια intercidisse ᾠοειδῆ ‖ 20 ἃ] δὲ PD^a ‖ οὐδενί] πρὸς οὐθὲν PD^a tr ‖ 21 γίνονται καὶ διαρθροῦνται PD^a ‖ 23 σκωλήκια ὠιοδῆ C^a, σκωληκώδη PD^a „*vermiculos ovales*" tr ‖ 25 δὲ γίνεται PD^a „*enim fit*" tr ‖ 28 ὅλον γὰρ μεταβάλλον A^{a}C^a „*totum autem* (*enim* Fesul) *permutatum fit araneale*" tr, unde δὲ in textum recipere volunt Sch A-W ‖ 29 γίνονται D^a, γίνονται ἀράχναι A-W ‖ ἀράχνιον A^{a}C^a ‖ καὶ om A^a ‖ ἐπεὶ στρ.] ἐπιστρόγγυλα δὲ PD^a ‖ b 1 ἓν ἀράχνιον ἀλλὰ τὰ μὲν ἓν λεπτὸν καὶ μικρόν, τὰ δ' ἓν παχύ PD^a ‖ 3 κύτω PD^a ‖ 4 τὰ inserui ‖ 6 φθειρομένοις PD^{a}A^a rc ‖ 7 οἱ δὲ λειμώνιοι A-W volunt, male; cf sequentia verba αὐταῖς, ἐπῳάζουσαι.

εἰς ἀράχνιον, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ πρὸς αὐταῖς ἐστι, τὸ δ' ἥμισυ ἔξω· καὶ ἐν τούτῳ ἐπῳάζουσαι ζῳοποιοῦσιν. τὰ δὲ φαλάγγια τίκτει εἰς γύργαθον πλεξάμενα παχύν, ἐφ' ᾧ ἐπῳάζουσιν. τίκτουσι δ' αἱ μὲν γλαφυραὶ ἐλάττω τὸ πλῆθος, τὰ δὲ φαλάγγια πολὺ τὸ πλῆθος· καὶ αὐξηθέντα περιέχει κύκλῳ τὸ φαλάγγιον καὶ ἀποκτείνει τὴν τεκοῦσαν ἐκβάλλοντα, πολλάκις δὲ καὶ τὸν ἄρρενα, ἐὰν λάβωσιν· συνεπῳάζει γὰρ τῇ θηλείᾳ. ἐνίοτε δὲ τὸ πλῆθος γίγνονται καὶ τριακόσια περὶ ἓν φαλάγγιον. ἐκ δὲ μικρῶν τέλειοι οἱ ἀράχναι γίγνονται περὶ τὰς ἑπτάδας τὰς τέτταρας.

28 Αἱ δ' ἀκρίδες ὀχεύονται μὲν τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἄλλοις ἐντόμοις, ἐπιβαίνοντος τοῦ ἐλάττονος ἐπὶ τὸ μεῖζον (τὸ γὰρ ἄρρεν ἔλαττόν ἐστι), τίκτουσι δ' εἰς τὴν γῆν καταπήξασαι τὸν πρὸς τῇ κέρκῳ καυλόν, ὃν οἱ ἄρρενες οὐκ ἔχουσιν. ἀθρόα δὲ τίκτουσι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὥστε εἶναι καθαπερεὶ κηρίον. εἶθ' ὅταν τέκωσιν, ἐνταῦθα γίγνονται σκώληκες ᾠοειδεῖς, οἳ περιλαμβάνονται ὑπό τινος γῆς λεπτῆς ὥσπερ ὑφ' ὑμένος· ἐν ταύτῃ δ' ἐκπέττονται. γίγνεται δὲ μαλακὰ τὰ κυήματα οὕτως ὥστ' ἄν τις ἅψηται συνθλίβεσθαι. ταῦτα δ' οὐκ ἐπιπολῆς ἀλλὰ μικρὸν ὑπὸ γῆς ἐστιν. ὅταν δ' ἐκπεφθῶσιν, ἐκδύνουσιν ἐκ τοῦ γεοειδοῦς τοῦ περιέχοντος ἀκρίδες μικραὶ καὶ μέλαιναι· εἶτα περιρρήγνυται αὐταῖς τὸ δέρμα, καὶ γίγνονται εὐθὺς μείζους. τίκτουσι δὲ λήγοντος τοῦ θέρους
556^a καὶ τεκοῦσαι ἀποθνήσκουσιν· ἅμα γὰρ τικτούσαις σκώληκες

---

9 ζῶα ποιοῦσι PD^a ‖ 10 ἐφ'] ἐν PD^a ‖ 12 τὸ et 13 κύκλῳ om PD^a ‖ 13 τὸ] τὸ δὲ PD^a ‖ ἀποτίκτει PD^a ‖ ἐκβ.] καὶ ἐκβάλλονται A^aC^a „*et eiciunt*“ tr ‖ 14 ἄρσενα PD^a ‖ ἂν A^a ‖ 15 ἐνίοτε. τὸ δὲ PD^aC^a ‖ γίνεται PD ‖ 16 οἱ et 18 μὲν om PD^a ‖ 19 τὸν μείζονα PD^a ‖ 20 πήξασαι A^aC^a ‖ 21 αὐλόν. οἱ δὲ ἄρρενες PD^a ‖ 22 ἀθρόα A-W, ἀθρόαι A^aC^a tr, ἀθρόως PD^a ‖ τρόπον PA^aC^a ‖ καθάπερ ἂν εἰ κηρίον P, καθάπερ ἂν ᾖ κηρίον D^a ‖ 25 ὑφ' om A^aC^a ‖ ἐκ ταύτης A^aC^a „*in hac*“ tr ‖ ἐκπέτονται D^a ‖ γίνονται $A^aC^aD^a$ ‖ 27 ἐπὶ πολλῆς A^a ‖ γῆν A^a ‖ 27 ἐκπεφθῶσιν m Ambr Cs, ἐκπευθῶσιν P, ἐκτέκωσιν D^a, πεφθῶσιν A^aC^a ‖ 29 περιρρήγνυνται A^a ‖ αὐτῶν D^a tr ‖ 30 εὐθὺς] δ' εὐθὺς C^a ‖ **556 a** 1 Verba ἅμα — 7 ἀκρίδες del A-W; sed verba ἐκδύνουσι — ἐκτίκτουσιν secludere

ἐγγίγνονται περὶ τὸν τράχηλον. καὶ οἱ ἄρρενες δ' ἀποθνήσκουσι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. [ἐκδύνουσι δ' ἐκ τῆς γῆς τοῦ ἔαρος. οὐ γίγνονται δ' ἀκρίδες οὔτ' ἐν τῇ ὀρεινῇ οὔτ' ἐν τῇ λυπρᾷ, ἀλλ' ἐν τῇ πεδιάδι καὶ κατερρωγυίᾳ· ἐν ταῖς ῥωγμαῖς γὰρ ἐκτίκτουσιν.] διαμένει δὲ τὰ ᾠὰ τὸν χειμῶνα ἐν τῇ γῇ· ἅμα δὲ τῷ θέρει γίγνονται ἐκ τῶν περυσινῶν κυημάτων ἀκρίδες.

29 Ὁμοίως δὲ τίκτουσι καὶ οἱ ἀττέλαβοι, καὶ τεκόντες ἀποθνήσκουσιν. φθείρεται δ' αὐτῶν τὰ ᾠὰ ὑπὸ τῶν μετοπωρινῶν ὑδάτων, ὅταν πολλὰ γένηται· ἂν δ' αὐχμὸς συμβῇ, τότε γίγνονται μᾶλλον πολλοὶ οἱ ἀττέλαβοι διὰ τὸ μὴ φθείρεσθαι ὁμοίως, ἐπεὶ ἄτακτός γε δοκεῖ εἶναι ἡ φθορὰ αὐτῶν καὶ γίγνεσθαι ὅπως ἂν τύχῃ.

30 Τῶν δὲ τεττίγων γένη μέν ἐστι δύο, οἱ μὲν μικροί, οἳ πρῶτοι φαίνονται καὶ τελευταῖοι ἀπόλλυνται, οἱ δὲ μεγάλοι, [οἱ ᾄδοντες] οἳ καὶ ὕστερον γίγνονται καὶ πρότερον ἀπόλλυνται. ὁμοίως δ' ἔν τε τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις οἱ μὲν διῃρημένοι εἰσὶ τὸ ὑπόζωμα, οἱ ᾄδοντες, οἱ δ' ἀδιαίρετοι, οἱ οὐκ ᾄδοντες. καλοῦσι δὲ τοὺς μὲν μεγάλους καὶ ᾄδοντας ἀχέτας, τοὺς δὲ μικροὺς τεττιγόνια· ᾄδουσι δὲ μικρὸν καὶ τούτων οἱ διῃρημένοι. οὐ γίγνονται δὲ τέττιγες ὅπου μὴ δένδρα ἐστίν· διὸ καὶ ἐν Κυρήνῃ οὐ γίγνονται ἐν τῷ πεδίῳ, περὶ δὲ τὴν πόλιν πολλοί, μάλιστα δ' οὗ ἐλαῖαι· οὐ γὰρ γίγνονται παλίνσκιοι. ἐν γὰρ τοῖς ψυχροῖς οὐ γίγνονται τέττιγες, διὸ οὐδ' ἐν τοῖς συσκίοις ἄλσεσιν. ὀχεύονται δ' ὁμοίως

---

sufficit ‖ τικτούσαις] τέκωσι PD^a, τεκούσαις Cs Sch Di Pk ‖ 4 δ'] δὲ αἱ PD^a ‖ οὔτ' pr om PD^a ‖ οὐδ' ἐν τῇ λέπρα PD^a ‖ 6 ῥώχμαις C^a ‖ 7 δὲ] δ' ἐν PD^a ‖ θέρει] ἔαρι D^a, θανεῖν P ‖ 9, 12, ^{b}1 utrobique ἀττέλαφοι P ‖ 12 ἀττέλεβοι C^a ‖ μᾶλλον ἀττ. πολλοί PD^a ‖ τὸ αὐτὰ μὴ PD^a ‖ 13 φορὰ C^a tr ‖ 16 μεγάλοι οἱ] τελευταῖοι A^{a}C^a ‖ 17 οἱ ᾄδοντες seclusi ‖ οἳ καὶ ὕστερον] ὕστερόν τε D^a ‖ 18 καὶ ἐν τοῖς PD^a ‖ 19 οἱ ante ᾄδ. om A^a ‖ 20 ἀδιαίρετον ἔχοντες οὐκ ἄδουσι. PD^a „*indivisum habent quae non cantant*" tr ‖ post *δὲ add τινες PD^a* tr ‖ 21 τριγόνια A^{a}C^a tr ‖ 22 ὅποι A^a 24 *οὐ γίνονται πολύσκιοι* PD^a ‖ 26 συκίοις A^{a}C^a, εὐσκίοις PD^a.

οἱ μεγάλοι ἀλλήλοις καὶ οἱ μικροί, ὕπτιοι συνδυαζόμενοι πρὸς ἀλλήλους· ἐναφίησι δ' ὁ ἄρρην εἰς τὴν θήλειαν, ὥσπερ καὶ τἆλλα ἔντομα. ἔχει δὲ καὶ ἡ θήλεια αἰδοῖον ἐσχισμένον· θήλεια δ' ἐστὶν εἰς ἣν ἀφίησιν ὁ ἄρρην. τίκτουσι δ' ἐν τοῖς ἀργοῖς, τρυπῶντες ᾧ ἔχουσιν ὄπισθεν ὀξεῖ, καθάπερ καὶ οἱ
556^b ἀττέλαβοι· καὶ γὰρ οἱ ἀττέλαβοι τίκτουσιν ἐν τοῖς ἀργοῖς, διὸ πολλοὶ ἐν τῇ Κυρηναίᾳ γίγνονται. ἐντίκτουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς καλάμοις ἐν οἷς ἱστᾶσι τὰς ἀμπέλους, διατρυπῶντες τοὺς καλάμους, καὶ ἐν τοῖς τῆς σκίλλης καυλοῖς. ταῦτα δὲ τὰ κυήματα καταρρεῖ εἰς τὴν γῆν. γίγνονται δὲ πολλοὶ ὅταν ἐπομβρία γένηται. ὁ δὲ σκώληξ αὐξηθεὶς ἐν τῇ γῇ γίγνεται τεττιγομήτρα· καὶ εἰσὶ τότε ἥδιστοι, πρὶν περιρραγῆναι τὸ κέλυφος. ὅταν δ' ἡ ὥρα ἔλθῃ περὶ τροπάς, ἐξέρχονται νύκτωρ, καὶ εὐθὺς ῥήγνυταί τε τὸ κέλυφος καὶ γίγνονται τέττιγες ἐκ τῆς τεττιγομήτρας, καὶ γίγνονται μέλανες καὶ σκληρότεροι εὐθὺς καὶ μείζους, καὶ ᾄδουσιν. εἰσὶ δ' ἄρρενες μὲν οἱ ᾄδοντες ἐν ἀμφοτέροις τοῖς γένεσι, θήλεις δ' οἱ ἕτεροι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡδίους οἱ ἄρρενες, μετὰ δὲ τὴν ὀχείαν αἱ θήλειαι· ἔχουσι γὰρ ᾠὰ λευκά. ἀναπετόμενοι δ' ὅταν σοβήσῃ τις, ἀφιᾶσιν ὑγρὸν οἷον ὕδωρ, ὃ λέγουσιν οἱ γεωργοὶ ὡς κατ-

---

27 τοῖς μεγάλοις καὶ οἱ μ. Pk ‖ ἀλλήλοις et πρὸς ἀλλήλους delendum censet Sch ‖ 28 δ'] γὰρ C^a ‖ ὥσπερ] οὐχ ὥσπερ Pk suadente Scaligero. Totum locum corruptum A-W recte, opinor, emendant: ἐναφίησι δ' ὁ ἄρρην εἰς τὴν θήλειαν, οὐχ ἡ θήλεια εἰς τὸ ἄρρεν (potius τὸν ἄρρεν') ὥσπερ τἆλλα ἔντομα. ἔχει δ' ἡ θήλεια αἰδοῖον ἐσχισμένον εἰς ὃ ἀφίησιν ὁ ἄρρην ‖ 29 καὶ om PD^a ‖ 30 ἡ δὲ θήλειά ἐστιν ἐν ᾗ ἐναφίησιν PD^a ‖ δὲ τοῖς C^a, δὲ τοῖς μὲν A^a pr, δὲ ἐν μὲν τοῖς A^a corr ‖ verba τίκτουσι — $^b2$ γίγνονται et $^b2$ καὶ del A-W, sed eorum argumenta non sufficiunt ‖ 31 ἀγροῖς PD^aA^a corr ‖ ὀξύ A^a ‖ b 1 καὶ γὰρ οἱ ἀττ. om A^aC^a ‖ ἐν τοῖς ἀγροῖς A^a corr, ἐν τοῖς σαργοῖς D^a, ἓν P ‖ 2 κυρηναῖα A^a, κυρήνη PD^a ‖ 3 τὰς] τοὺς A^aC^a ‖ τοὺς] τὰς PD^a ‖ 4 σκέλλης P, κίκλης A^aC^a, σκύλλης A^a corr ‖ 6 ὅταν δὲ σκώληξ αὐξηθῇ PD^a tr ‖ 9 τε om PD^a ‖ 10 καὶ γ.] γ. δὲ PD^a ‖ 13 ἰδίους A^a pr C^a ‖ 14 ἀναπετόμενοι Pk, ἀναπετόμεναι D^a, ἀναπεττόμεναι P, ἀναπεπταμέναι A^aC^a ‖ συμβῇ PD^a ‖ 15 οἷον ὡς ὕδωρ A^aC^a.

ουρούντων καὶ ἐχόντων περίττωμα καὶ τρεφομένων τῇ δρόσῳ. ἐὰν δέ τις κινῶν τὸν δάκτυλον προσίῃ ἀπ' ἄκρου ἐπικάμπτων τε καὶ ἐπεκτείνων πάλιν, μᾶλλον ὑπομένουσιν ἢ ἐὰν εὐθὺς ἐκτείνας, καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὸν δάκτυλον· διὰ τὸ ἀμυδρῶς γὰρ ὁρᾶν ὡς ἐπὶ φύλλον ἀναβαίνουσι κινούμενον. **31**

Τῶν δ' ἐντόμων ὅσα σαρκοφάγα μὲν μή ἐστι, ζῇ δὲ χυμοῖς σαρκὸς ζώσης, οἷον οἵ τε φθεῖρες καὶ αἱ ψύλλαι καὶ κόρεις, ἐκ μὲν τῆς ὀχείας πάντα γεννᾷ τὰς καλουμένας κονίδας, ἐκ δὲ τούτων ἕτερον οὐδὲν γίγνεται πάλιν. αὐτῶν δὲ γίγνονται τούτων αἱ μὲν ψύλλαι ἐξ ἐλαχίστης σηπεδόνος (ὅπου γὰρ ἂν κόπρος ξηρὰ γένηται, ἐνταῦθα συνίστανται), οἱ δὲ κόρεις ἐκ τῆς ἰκμάδος τῆς ἀπὸ τῶν ζῴων συνισταμένης ἐκτός, οἱ δὲ φθεῖρες ἐκ τῶν σαρκῶν. γίγνονται δ' ὅταν μέλλωσιν, οἷον ἴονθοι μικροί, οὐκ ἔχοντες πύον· τούτους ἐάν τις κεντήσῃ, ἐξέρχονται φθεῖρες. ἐνίοις δὲ τοῦτο συμβαίνει τῶν ἀνθρώπων νόσημα, ὅταν ὑγρασία πολλὴ ἐν τῷ σώματι ᾖ· καὶ διεφθάρησάν 557 τινες ἤδη τοῦτον τὸν τρόπον, ὥσπερ Ἀλκμᾶνά τέ φασι τὸν ποιητὴν καὶ Φερεκύδην τὸν Σύριον. καὶ ἐν νόσοις δέ τισι γίγνεται πλῆθος φθειρῶν. ἔστι δὲ γένος φθειρῶν οἳ καλοῦνται ἄγριοι καὶ σκληρότεροι τῶν ἐν τοῖς πολλοῖς γιγνομένων ⟨εἰσίν⟩· εἰσὶ δ' οὗτοι καὶ δυσαφαίρετοι ἀπὸ τοῦ χρωτός. παισὶ μὲν οὖν οὖσιν αἱ κεφαλαὶ γίγνονται φθειρώδεις, τοῖς δ' ἀνδράσιν ἧττον. γίγνονται δὲ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον φθειρώδεις. ὅσοις δ' ἂν ἐγγίγνωνται ἐν τῇ κεφαλῇ, ἧττον πονοῦσι τὰς κεφαλάς. ἐγ-

16 *καὶ τρεφ.*] *ἅτε τρεφ.* postulant A-W. an *ἄλλως τε καὶ τρ.*? ‖ 17 *ἄκρου ἤ τι κάμπτων καὶ* PD^a ‖ 18 *ἐκτείνων* PD^a ‖ 21 *εἰσὶ* A^{a}C^a ‖ 22 *τε* om A^{a}C^a ‖ *καὶ ψύλλοι* D^a, *καὶ ψύλοι* P ‖ 23 *κόρις* A^a pr ‖ 26 *γὰρ*] *δ'* A^{a}C^a ‖ *ἂν* om PD^a ‖ *αἱ* PD^a ‖ 29 *ἴονθοι* A^{a}C^{a}D^a ‖ *ποιόν* PD^a ‖ *ἄν* PD^a ‖ *κεντήσῃ ἐκ τούτων ἐξέρχονται* A^{a}C^a tr ‖ 30 *τοῦτο* om PD^a tr ‖ **557 a** 2 *ἤδη* et *τε* om A^{a}C^a ‖ *ἀκμάνα* A^a pr ‖ 3 *τὸν ποιητὴν* om C^a ‖ *ἀσσύριον* A^{a}C^a ‖ 4 *γίνονται* A^{a}C^a ‖ *πλήθη* A^a „*passio*“ = *πάθος* tr ‖ *δέ τι γένος* C^a tr, nescio an recte ‖ 6 *εἰσίν* inserui ‖ 7 *χρωτός*] *σώματος* PD^a tr ‖ 9 *ἐγγίνηται* A^{a}C^a ‖ 10 *ἐν* om PD^a tr.

γίγνονται δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐν πολλοῖς φθεῖρες. καὶ γὰρ οἱ ὄρνιθες ἔχουσι, καὶ οἱ καλούμενοι φασιανοὶ ἐὰν μὴ κονίωνται, διαφθείρονται ὑπὸ τῶν φθειρῶν. καὶ τῶν ἄλλων δ' ὅσα πτερὰ ἔχει ἔχοντα καυλόν, καὶ τῶν ἐχόντων τρίχας. πλὴν ὄνος οὐκ ἔχει οὔτε φθεῖρας οὔτε κρότωνας. οἱ δὲ βόες ἔχουσιν ἄμφω· τὰ δὲ πρόβατα καὶ ⟨αἱ⟩ αἶγες κρότωνας, φθεῖρας δ' οὐκ ἔχουσιν· καὶ αἱ ὕες φθεῖρας μεγάλους καὶ σκληρούς. ἐν δὲ τοῖς κυσὶν οἱ καλούμενοι γίγνονται κυνοραϊσταί. πάντες δ' οἱ φθεῖρες ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐξ αὐτῶν γίγνονται τῶν ζῴων. γίγνονται δ' οἱ φθεῖρες μᾶλλον ὅταν μεταβάλλωσι τὰ ὕδατα οἷς λούονται, ὅσα ἔχει τῶν λουομένων φθεῖρας. ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ γίγνονται μὲν ἐν τοῖς ἰχθύσι φθεῖρες, οὗτοι δ' οὐκ ἐξ αὐτῶν τῶν ἰχθύων ἀλλ' ἐκ τῆς ἰλύος· εἰσὶ δὲ τὰς ὄψεις ὅμοιοι τοῖς ὄνοις τοῖς πολύποσι, πλὴν τὴν οὐρὰν ἔχουσι πλατεῖαν. ἓν δ' εἶδός ἐστι τῶν φθειρῶν τῶν θαλαττίων, καὶ γίγνονται πανταχοῦ, μάλιστα δὲ περὶ τὰς πτέρυγας. πάντα δὲ πολύποδα ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἄναιμα ὡς ἔντομα. ὁ δὲ τῶν θύννων οἶστρος γίγνεται

---

11 *ζῴων* om A^a ‖ 12 *οἱ* om A^aC^a ‖ *οἵ γε καλ.* PD^a ‖ *μὴ*] *μὲν* C^a tr ‖ 13 *κονίωνται* Sch monente Sylburgio, *κονιῶνται* codd ‖ *καὶ τῶν ἄλλων* scl *ἐν πολλοῖς ἐγγίγνονται φθεῖρες* ‖ 14 *ἔχοντα* („*habentes*" tr) pro scriptura codd *τὸ ἔχον* dedi, *τοὺς ὄρνιθας* ^{a}12 interpretandos esse gallinas ratus. Coniecturam Karschii *οὐκ ἔχοντα* non probo, quod Ar. pediculos insectorum alias non memorat ‖ 15 post *τρίχας* lac indicant A-W ‖ *φθεῖρας* A^a et similiter postea ‖ 15 et 17 *κρότονας* P ‖ 16 *αἱ* inserui ‖ 17 *αἱ* om PD^aC^a ‖ 19 *κυνοραϊσταί* D^a ut 1393^b 26, *κυνοραῖσται* C^a, *κυνοραίσται* A^a, *κυνορέσται* P ‖ 20 *μάλιστα* PD^a ‖ 21 *τὰ* om PD^a ‖ 24 *ὀνίοις* C^a tr ‖ 25 *παχύποσι* A^a, *ταχύποσι* Rhen ‖ *παχεῖαν* A^a pr ‖ *δ'* om A^a pr ‖ 26 *δὲ μάλιστα* A^a ‖ 27 *πτέρυγας* = *πτερύγια* conieci, *τρίγλας* codd tr edd. *τρώγλας* Ald Cs A-W. Necesse est aliquod membrum piscis hic dici, id quod docent etiam sequentia verba *περὶ τὰ πτερύγια* ‖ *δὲ τὰ πολ.* C^a ‖ *ταῦτ' εἰσὶ* A^aC^a, *ἐστὶ ταῦτα* PD^a ‖ 28 *ἔναιμα* A^aC^a ‖ *ὡς* dedi, *καὶ* A^aC^a, *τὰ* D^a, *κτὰ* P. verba *πάντα — ἔντομα* temere del A-W, ego post *ἀράχνης* ponenda esse censeo; tum respondent sequenti loco, quo pisci nomen pediculus datur ‖ *ὁ*] *τισὶ* PD^a.

μὲν περὶ τὰ πτερύγια, ἔστι δ' ὅμοιος τοῖς σκορπίοις, καὶ τὸ μέγεθος ἡλίκος ἀράχνης. ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ τῇ ἀπὸ Κυρήνης πρὸς Αἴγυπτον ἔστι περὶ τὸν δελφῖνα ἰχθὺς ὃν καλοῦσι φθεῖρα· ὃς γίγνεται πάντων πιότατος διὰ τὸ ἀπολαύειν τροφῆς ἀφθόνου θηρεύοντος τοῦ δελφῖνος.

32 557^b Γίγνεται δὲ καὶ ἄλλα ζῳδάρια, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον, τὰ μὲν ἐν ἐρίοις καὶ ὅσα ἐξ ἐρίων ἐστίν, οἷον οἱ σῆτες, οἳ ἐμφύονται μᾶλλον ὅταν κονιορτώδη τὰ ἔρια ᾖ, μάλιστα δὲ γίγνονται ἂν ἀράχνης συγκατακλεισθῇ· ἐκπίνων γάρ, ἄν τι ἐνῇ ὑγρόν, ξηραίνει. γίγνεται δὲ καὶ ἐν χιτῶνι ὁ σκώληξ οὗτος. καὶ ἐπὶ κηρίῳ δὲ γίγνεται παλαιουμένῳ, ὥσπερ ἐν ξύλῳ ζῷον, ὃ δὴ δοκεῖ ἐλάχιστον εἶναι τῶν ζῴων πάντων καὶ καλεῖται ἀκαρί, λευκὸν καὶ μικρόν. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἄλλα γίγνεται, τὰ μὲν ὅμοια τοῖς ἐν τοῖς ἱματίοις, τὰ δὲ τοῖς σκορπίοις ἄνευ τῆς οὐρᾶς, μικρὰ πάμπαν· καὶ ὅλως ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν, ἔν τε τοῖς ξηροῖς ὑγραινομένοις καὶ ἐν τοῖς ὑγροῖς ξηραινομένοις, ὅσα ἔχει αὐτῶν ζωήν. ἔστι δέ τι σκωλήκιον ὃ καλεῖται ξυλοφόρον, οὐδενὸς ἧττον ἄτοπον τούτων τῶν ζῴων. ἡ μὲν γὰρ κεφαλὴ ἔξω τοῦ κελύφους προέρχεται ποικίλη, καὶ οἱ πόδες ἐπ' ἄκρου, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις σκώληξιν, ἐν χιτῶνι δὲ τὸ ἄλλο σῶμα ἀραχνιώδει, καὶ περὶ αὐτὸ κάρφη, ὥστε δοκεῖν προσέχεσθαι βαδί-

29 παρὰ A^aC^a ‖ τὰ om C^a ‖ 32 πιώτατος A^a ‖ 557 b 1 ζωάρια A^aC^a ‖ καὶ πρότερον om PD^a. ubi hoc dictum sit, non liquet ‖ 2 εἰσὶν A^aD^a ‖ οἱ om A^aC^a. ‖ 3 ᾖ τὰ ἔρια PD^a ‖ 5 ἐάν PD^a ‖ ὑγροῦ A^aC^a ‖ καὶ om PD^a tr, del A-W ‖ χιόνι C^a tr ‖ 6 ἐπὶ] ἐν PD^a ‖ κηρίῳ] κηρῷ PD^aC^a, τυρῷ volunt Sylb A-W, fort iure ‖ 7 verba ἐν ξύλῳ et 8 μικρόν corr existimant A-W; certe μικρόν post ἐλάχιστον ferri nequit, id quod iam Scal viderat. ψιλόν? ‖ 8 ἀκαρῆ A^aC^a tr ‖ 10 τοῖς om PD^a ‖ 12 αὐτῶν] αὐτόματον male Pk ‖ 13 ἔτι C^a ‖ ξυλοφόρον e tr suadente Schneidero A-W; ξυλοφθόρον PA^aC^a, ξυλόφθορον D^a ‖ 14 τούτων τῶν ζ. Ald Cs Sch A-W. τούτων om A^aC^a, ἧττον ἀπὸ τούτων τῶν ζ. PD^a ‖ 15 προσέχεται PD^a ‖ ποικίλη] τῇ κοίλῃ A^a ‖ ἄκρον A^a, ἄκρων C^a tr ‖ 16 δὲ] καὶ PD^a ‖ ἀραχνιώδει post δὲ A^a, ἀραχνιῶδες PD^a.

ζοντι· ταῦτα δὲ σύμφυτα τῷ χιτῶνί ἐστιν — ὡς γὰρ κοχλίᾳ τὸ ὄστρακον, οὕτω τὸ ἅπαν τῷ σκώληκι — καὶ οὐκ ἀποπίπτει ἀλλ' ἀποσπᾶται ὥσπερ προσπεφυκότα· καὶ ἐάν τις τὸν χιτῶνα περιέλῃ, ἀποθνήσκει καὶ γίγνεται ὁμοίως ἀχρεῖος ὥσπερ ὁ κοχλίας περιαιρεθέντος τοῦ ὀστράκου. χρόνου δὲ προϊόντος γίγνεται καὶ οὗτος ὁ σκώληξ χρυσαλλὶς ὥσπερ αἱ κάμπαι, καὶ ζῇ ἀκινητίζων· ὅ τι δ' ἐξ αὐτοῦ γίγνεται τῶν πτερωτῶν ζῴων, οὔπω συνῶπται. τὰ δ' ἐρινεὰ τὰ ἐν τοῖς ἐρινεοῖς ἔχουσι τοὺς καλουμένους ψῆνας. γίγνεται δὲ τοῦτο πρῶτον σκωλήκιον, εἶτα περιρραγέντος τοῦ δέρματος ἐκπέτεται τοῦτο ἐγκαταλιπὼν ὁ ψήν, καὶ εἰσδύεται εἰς τὰ τῶν συκῶν ἐρινεά, καὶ διὰ στιγμάτων ποιεῖ μὴ ἀποπίπτειν τὰ ἐρινεά· διὸ περιάπτουσί τε τὰ ἐρινεὰ πρὸς τὰς συκᾶς οἱ γεωργοί, καὶ φυτεύουσι πλησίον ταῖς συκαῖς ἐρινεούς.

33 Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ἐναίμων καὶ ᾠοτόκων αἱ μὲν
558^a γενέσεις εἰσὶ τοῦ ἔαρος, ὀχεύεται δ' οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔαρος τὰ δὲ θέρους τὰ δὲ περὶ τὸ μετόπωρον, ὡς ἑκάστοις πρὸς τὴν γένεσιν τῶν ἐκγόνων ἡ ἐπιοῦσα ὥρα συμφέρει. ἡ μὲν οὖν χελώνη τίκτει ᾠὰ σκληρόδερμα καὶ δίχροα ὥσπερ τὰ τῶν ὀρνίθων, τεκοῦσα δὲ κατορύττει

---

18 σύμφυα A^a, συμφυᾶ C^a ‖ εἰσιν A^{a}C^a ‖ ὡς γὰρ A-W, ὥσπερ codd ‖ κοχλίαι D^{a}A^a pr C^a, κοχλίαις A^a rc ‖ 20 ἂν A^a ‖ 21 τὸν χιτῶνα τις A^{a}C^a tr ‖ 23 αἱ] καὶ αἱ PD^a ‖ 24 ὅ τι] ὃ PD^a ‖ αὐτῶν A^a pr, αὐτῆς C^a, δὲ ταὐτοῦ P ‖ 25 τὰ δ' ἐρινεὰ τὰ Sch, recte, ut opinor; nam Aristoteli ἐρινεὸν idem esse videtur quod aliis ὄλυνθος est. οἱ δ' ἐρινεοὶ ἐν τοῖς ἐρινεοῖς A^{a}C^a, οἱ δὲ ῥῖνες οἱ PD^a, οἱ δ' ἐρινεοὶ ἐν τ. ἐρινοῖς Pk ‖ ἐν τ. ἐρίνοις D^a, ἐν τ. ἔρνοις P ‖ 26 ψῆρας PD^a ‖ τοῦτο πρῶτον] πρῶτον τὸ A^{a}C^a tr ‖ 27 ἐμπεριρραγέντος PD^a, περιαιρεθέντος C^a ‖ ἐκπέταται A^{a}C^a, ἐκπέτεται P ‖ 28 ἐγκαταλεῖπον PD^{a}A^a rc ‖ ὁ ψήν Sylb, ὄψιν codd ‖ ἐνδύεται A^{a}C^a ‖ 29 σύκων A^a ‖ 29 et 30 ἐρινὰ PD^a, ἐρινούς A^a rc ‖ στιγμάτων conieci, στομάτων PD^{a}C^a Bk, στόματος A^a, διαστομῶν Sylb, e codice Ambr Cs, edd seq ‖ 30 συκέας A^a pr C^a. Totum 32. caput multis de causis suspicionem movet ‖ **558 a** 1 κατὰ] πάντα PD^a ‖ 3 πρὸς] περὶ A^{a}C^a ‖ 4 μὲν οὖν] δὲ D^a tr ‖ χελώνη testudo terrestris velut t. graeca putanda est ‖ 5 δίκροα PD^a.

καὶ τὸ ἄνω ποιεῖ ἐπίκροτον· ὅταν δὲ τοῦτο ποιήσῃ, φοιτῶσα ἐπῳάζει ἄνωθεν· ἐκλέπεται δὲ τὰ ᾠὰ τῷ ὑστέρῳ ἔτει. ἡ δ' ἐμὺς ἐξιοῦσα ἐκ τοῦ ὕδατος τίκτει, ὀρύξασα βόθυνον πιθώδη, καὶ ἐντεκοῦσα καταλείπει· ἐάσασα δ' ἡμέρας ἐλάττους ἢ τριάκοντα ἀνορύττει καὶ ἐκλέπει ταχύ, καὶ ἀπάγει τοὺς νεοττοὺς εὐθὺς εἰς τὸ ὕδωρ. τίκτουσι δὲ καὶ αἱ θαλάττιαι χελῶναι ἐν τῇ γῇ ᾠὰ ὅμοια τοῖς ὄρνισι τοῖς ἡμέροις, καὶ κατορύξασαι ἐπῳάζουσι τὰς νύκτας. τίκτουσι δὲ πολὺ πλῆθος ᾠῶν· καὶ γὰρ εἰς ἑκατὸν τίκτουσιν ᾠά. τίκτουσι δὲ καὶ σαῦροι καὶ κροκόδειλοι οἱ χερσαῖοι καὶ οἱ ποτάμιοι εἰς τὴν γῆν. ἐκλέπεται δὲ τὰ τῶν σαύρων αὐτόματα ἐν τῇ γῇ· οὐ γὰρ διετίζει ὁ σαῦρος· λέγεται γὰρ ἑξαμηνόβιος εἶναι ὁ σαῦρος. ὁ δὲ ποτάμιος κροκόδειλος τίκτει μὲν ᾠὰ πολλά, τὰ πλεῖστα περὶ ἑξήκοντα, λευκὰ τὴν χρόαν, καὶ ἐπικάθηται δ' ἡμέρας ἑξήκοντα (καὶ γὰρ καὶ βιοῖ χρόνον πολύν), ἐξ ἐλαχίστων δ' ᾠῶν ζῷον μέγιστον γίγνεται τοῦτο· τὸ μὲν γὰρ ᾠὸν οὐ μεῖζόν ἐστι χηνείου, καὶ ὁ νεοττὸς τούτου κατὰ λόγον, αὐξανόμενος δὲ γίγνεται καὶ ἑπτακαίδεκα πήχεων. λέγουσι δέ τινες ὡς καὶ αὐξάνεται ἕως ἂν ζῇ.

34

Τῶν δ' ὄφεων ὁ μὲν ἔχις ζῳοτοκεῖ ἔξω, ἐν αὑτῷ πρῶτον ᾠοτοκήσας· τὸ δ' ᾠόν, ὥσπερ τῶν ἰχθύων, μονόχρουν ἐστὶ καὶ μαλακόδερμον. ὁ δὲ νεοττὸς ἄνω ἐπιγίγνεται, καὶ

6 ἄνω Aa ‖ 8 ἐμὶς Ca tr ‖ βό νον Aa pr ‖ 9 ἐλάττους ἢ om PDa ‖ 10 ἐκλείπει P, ἐκκλέπτει Da corr ‖ 11 εὐθὺς ante 10 τοὺς PDa tr ‖ 12 ᾠὰ om PDa ‖ ἡμετέροις AaCa ‖ 13 ταῖς νύκταις AaCa ‖ 14 εἰς om PDa ‖ καὶ αἱ σαῦραι καὶ οἱ κρ. AaCa ‖ 16 σαυρῶν AaCa ‖ 17 ἔκμηνος εἶναι βίος σαύρας AaCa, ἑξάμηνος εἶναι βίος ὁ σαύρας Rhen, ὁ σαύρας βίος A-W ‖ 18 πολλὰ τὰ πλεῖστα om PDa ‖ 19 δ' om PDa ‖ 20 καὶ post γὰρ om PDa ‖ 21 μέγιστον ζῶον PDa ‖ τοῦτο Sch, A-W respicientes Herodotum II 68. ἐκ τούτων codd. ἐξ ἐλαχίστου δὲ τῶν ζώων μ. γ. τ. Sch, ἐξ ἐλαχίστου δ' ἐν ᾠῷ ζῷον μ. γ. ἓν τοῦτο Pk. Ego potius scribere velim ἐξ ἐλαχίστου δ' ᾠοῦ ζ. μ. γ. τ. ‖ 22 τούτου] τοῦ P, om Da ‖ 23 καὶ om Aa ‖ 24 ὡς] ὅτι Aa, καὶ ὡς Ca ‖ ἂν] οὗ Aa ‖ 25 ἔξω] ἐξ ὧν Ca ‖ 26 μονόχροόν AaCa. ‖ 27 ἄνωθεν περιγίνεται PDa tr. κάτω pro ἄνω Karsch, perperam.

οὐ περιέχει φλοιὸς ὀστρακώδης, ὥσπερ οὐδὲ τὰ τῶν ἰχθύων. τίκτει δὲ ⟨τὰ⟩ μικρὰ ἐχίδια ἐν ὑμέσιν, οἳ περιρρήγνυνται τριταῖοι· ἐνίοτε δὲ καὶ ἔσωθεν διαφαγόντα αὐτὰ ἐξέρχεται. τίκτει δ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καθ' ἕν, τίκτει δὲ πλείω ἢ εἴκοσιν.
558^b οἱ δ' ἄλλοι ὄφεις ᾠοτοκοῦσιν ἔξω, τὰ δ' ᾠὰ ἀλλήλοις συνεχῆ ἐστιν ὥσπερ αἱ τῶν γυναικῶν ὑποδερίδες· ὅταν δὲ τέκῃ εἰς τὴν γῆν, ἐπῳάζει. ἐκλέπεται δὲ καὶ ταῦτα τῷ ὑστέρῳ ἔτει.

Z.

Αἱ μὲν οὖν τῶν ὄφεων καὶ τῶν ἐντόμων γενέσεις, ἔτι δὲ τῶν τετραπόδων καὶ ᾠοτόκων, τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. οἱ δ' ὄρνιθες ᾠοτοκοῦσι μὲν ἅπαντες, ἡ δ' ὥρα τῆς ὀχείας καὶ οἱ τόκοι οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἔχουσιν. τὰ μὲν γὰρ καὶ ὀχεύεται καὶ τίκτει κατὰ πάντα τὸν χρόνον ὡς εἰπεῖν, οἷον ἀλεκτορὶς καὶ περιστερά, ἡ μὲν ἀλεκτορὶς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ἔξω δύο μηνῶν τῶν ἐν τῷ χειμῶνι τροπικῶν. πλῆθος δὲ τίκτουσιν ἔνιαι καὶ τῶν γενναίων πρὸ ἐπῳασμοῦ καὶ ἑξήκοντα· καίτοι ἧττον πολυτόκοι αἱ γενναῖαι τῶν ἀγεννῶν εἰσιν. αἱ δ' Ἀδριανικαὶ ἀλεκτορίδες εἰσὶ μὲν μικραὶ τὸ μέγεθος, τίκτουσι δ' ἀν' ἑκάστην ἡμέραν· εἰσὶ δὲ χαλεπαὶ καὶ κτείνουσι τοὺς νεοττοὺς πολλάκις· χρώματα δὲ παντοδαπὰ ἔχουσιν. τίκτουσι δὲ καὶ οἰκογενεῖς ἔνιαι δὶς τῆς ἡμέρας· ἤδη δέ τινες λίαν πολυτοκήσασαι ἀπέθανον διὰ ταχέων. αἱ μὲν οὖν ἀλεκτορίδες τίκτουσιν, ὥσπερ εἴρηται, συνεχῶς· περιστερὰ δὲ καὶ φάττα καὶ τρυγὼν καὶ οἰνὰς διτοκοῦσι μέν, ἀλλ' αἱ περιστεραὶ καὶ δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ τίκτουσιν. οἱ

29 τὰ inser A-W, δὲ καὶ μ. A^a ‖ μικρὰ ἐχίδνια A^a, μικρὸν ἐχίδνιον C^a ‖ 30 ἔσωθεν] τὰ ἔσω A^aC^a ‖ ἐξέρχονται A^a ‖ 31 πλέον A^a ‖ b 3 καὶ om A^a ‖ ἑτέρῳ A^aC^a tr. cf ^{a}7 ‖ 6 δὲ] δὲ καὶ P, δὲ καὶ τῶν ζώων D^a „*autem animalium*“ tr. ‖ τετραπόδων ζώων καὶ ᾠοτοκούντων P ‖ 7 ἅπαντα A^a ‖ 8 καὶ al om A^aC^a ‖ 11 δυοῖν μηνοῖν A^aC^a ‖ 13 πολύτοκοι A^a ‖ αἱ γ.] καὶ αἱ γ. PE^a ‖ 14 ἀδριαναὶ A^aC^a „*adrianicae*“ tr. τοὺς Ἀδριατικοὺς ὄρνιθας Ath 285^d ‖ 17 καί, quod om A^aC^a, exspectes ante δὶς ‖ 20 οἷασκαι PE^a ‖ 21 αἱ] ὡς PD^a, οὐχ ὡς Ald, ἔνιαι Pk ‖ τοῦ] μὲν τοῦ D^a pr PE^a.

δὲ πλεῖστοι τῶν ὀρνίθων τίκτουσι τὴν ἐαρινὴν ὥραν, καί εἰσιν οἱ μὲν πολύγονοι αὐτῶν, πολύγονοι δὲ διχῶς, οἱ μὲν τῷ πολλάκις, ὥσπερ αἱ περιστεραί, οἱ δὲ τῷ πολλά, ὥσπερ αἱ ἀλεκτορίδες. τὰ δὲ γαμψώνυχα πάντα ὀλιγόγονά ἐστιν ἔξω κεγχρίδος· αὕτη δὲ πλεῖστα τίκτει τῶν γαμψωνύχων. ὦπται μὲν οὖν καὶ τέτταρα ἤδη, τίκτει δὲ καὶ πλείω. τίκτουσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐν νεοττιαῖς, τὰ δὲ μὴ πτητικὰ ἐν νεοττιαῖς οὐδαμῶς, οἷον οἵ τε πέρδικες καὶ οἱ ὄρτυγες, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ, ἐπηλυγαζόμενα ὕλην. ὡσαύτως δὲ καὶ κόρυδος καὶ τέτριξ. ταῦτα μὲν οὖν ὑπηνέμους ποιεῖται τὰς νεοττεύσεις· ὃν δ' οἱ Βοιωτοὶ καλοῦσιν εἴροπα, εἰς τὰς ὀπὰς ἐν τῇ γῇ καταδυόμενος νεοττεύει μόνος. αἱ δὲ κίχλαι νεοττιὰν μὲν ποιοῦνται ὥσπερ αἱ χελιδόνες ἐκ πηλοῦ ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς τῶν δένδρων, ἐφεξῆς δὲ ποιοῦσιν ἀλλήλαις καὶ ἐχομένας, ὥστ' εἶναι διὰ τὴν συνέχειαν ὥσπερ ὁρμαθὸν νεοττιῶν. ὁ δ' ἔποψ μόνος οὐ ποιεῖται νεοττιὰν τῶν καθ' ἑαυτὰ νεοττευόντων, ἀλλ' εἰσδυόμενος εἰς τὰ στελέχη ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῶν τίκτει, οὐδὲν συμφορούμενος. ὁ δὲ κύψελος καὶ ἐν οἰκίᾳ νεοττεύει καὶ ἐν πέτραις. ἡ δὲ τέτριξ,

---

22 post ὀρνίθων inser ἅπαξ Pk ex Sch, qui post τίκτουσιν verba ἅπαξ καὶ inserenda censet. At his verbis insertis enunciatum ad sequentia accommodatum non est. Tum potius post 25. ἀλεκτορίδες ponendum esset ‖ 23 et 24 αἱ PD^{a} ‖ 25 δὲ post τὰ om PE^{a} ‖ ὀλιγογόνια PE^{a} ‖ 27 καὶ om PE^{a} ‖ ὦπται . . . πλείω] non acute dictum ‖ 28 νεοττίαις D^{a}, νεοττείαις PE^{a} utrobique ‖ πτητικὰ οὐκ ἐν ν. οἷον αἵ τε PD^{a} ‖ **559 a 1** ἀλλ'] τίκτει δὲ D^{a} ‖ 2 ἐν τῇ ἐπηλυγαζομένῃ ὕλῃ A^{a}C^{a}, ἐπιλαζόμενα ὕλης PE^{a} ‖ κόρυδες et 4 βοιώτιοι PD^{a} ‖ 3 οὖν om A^{a}C^{a} ‖ 4 μέροπα PD^{a} ut 615^{b} 25, 626^{a} 13. „*iropem*“ tr. ἀέροπα Sch ex Anton. Liberali (ἠέροπον) et Hesychio, qui etiam ἔροπα et μέροπα exhibet ‖ 5 νοττεύει C^{a} ‖ νεοττίαν PD^{a}A^{a}, νεοττείαν E^{a} ‖ 6 ποιοῦσιν A^{a}C^{a} ‖ πηλοῦ, ἐπὶ τοῖς ὑ. δὲ τῶν Pk ‖ 7 δὲ] τε Pk ‖ 8 ὁρμαθη P, ὁρμαθῇ D^{a} ‖ 9 νεοττείαν PD^{a} ‖ ἔπωψ P ‖ νεοττείαν PD^{a} ‖ 10 ἑαυτὰ Ambr ἑαυτὸν A^{a}C^{a}D^{a}E^{a}, αὑτὸν P 11 κύψελος audacter mutavi; κόκκυξ PA^{a}C^{a}, κίρκος D^{a} tr *de coniectura*, utrumque falsum. ὁ δὲ κόκκυξ . . . ⟨Χελιδὼν καὶ Pk ‖ 12 καὶ post κ. om A^{a}C^{a}.

ἣν καλοῦσιν Ἀθηναῖοι οὔραγα, οὔτ' ἐπὶ τῆς γῆς νεοττεύει οὔτ' ἐπὶ τοῖς δένδρεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς χαμαιζήλοις φυτοῖς.

2 Τὸ δ' ᾠὸν ἁπάντων ὁμοίως τῶν ὀρνίθων σκληρόδερμόν ἐστιν, ἐὰν γόνῳ γένηται καὶ μὴ διαφθαρῇ· ἔνια γὰρ μαλακὰ τίκτουσιν αἱ ἀλεκτορίδες· καὶ δίχροα τὰ ᾠὰ τῶν ὀρνίθων, ἐκτὸς μὲν τὸ λευκόν, ἐντὸς δὲ τὸ ὠχρόν. διαφέρουσι δὲ τὰ τῶν περὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας γιγνομένων ὀρνέων πρὸς τὰ τῶν ξηροβατικῶν· πολλαπλάσιον γὰρ ἔχει τὰ τῶν ἐνύδρων κατὰ λόγον τὸ ὠχρὸν πρὸς τὸ λευκόν. καὶ τὰ χρώματα δὲ τῶν ᾠῶν διαφέρει κατὰ τὰ γένη τῶν ὀρνίθων· τῶν μὲν γὰρ λευκά ἐστι τὰ ᾠά, οἷον περιστερᾶς καὶ πέρδικος, τῶν δ' ὠχρά, οἷον τῶν περὶ τὰς λίμνας, τῶν δὲ κατεστιγμένα, οἷον τὰ τῶν μελεαγρίδων καὶ φασιανῶν· τὰ δὲ τῆς κεγχρίδος ἐρυθρά ἐστιν ὥσπερ μίλτος. ἔχει δὲ τὸ ᾠὸν διαφοράν· τῇ μὲν γὰρ ὀξὺ τῇ δὲ πλατύτερόν ἐστιν· ἐξιόντος δ' ἡγεῖται τὸ πλατύ. ἔστι δὲ τὰ μὲν μακρὰ καὶ ὀξέα τῶν ᾠῶν θήλεα, τὰ δὲ στρογγύλα καὶ περιφέρειαν ἔχοντα κατὰ τὸ ὀξὺ ἄρρενα. ἐκλέπεται μὲν οὖν ἐπῳαζόντων τῶν ὀρνίθων, 559b οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτόματα ἐν τῇ γῇ ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, κατορυττόντων εἰς τὴν κόπρον· καὶ ἐν Συρακούσαις δὲ φιλοπότης τις ὑποτιθέμενος ὑπὸ τὴν ψίαθον εἰς τὴν γῆν τοσοῦτον ἔπινεν, ὥς φασί, χρόνον συνεχῶς, ἕως ἐκλέποι τὰ ᾠά. ἤδη δὲ καὶ κείμενα ἐν ἀγγείοις ἀλεεινοῖς ἐξεπέφθη καὶ ἐξῆλ-

13 *καλοῦσιν οἱ ἀθ.* PD^a ‖ 16 *ἐστιν*] *τ' ἐστίν* PD^a ‖ *ἐὰν γόνῳ γένηται*] cur haec addita sint, non intellego ‖ 17 *τῶν*] *τὰ τῶν* PE^a ‖ 19 *τὰ*] *καὶ τὰ* PD^a ‖ 20 ξηροβιωτικῶν E^a, ξηρά βιωτικῶν P ‖ *πολλὰ πλεῖον* PE^a ‖ *τὸ* codd tr ‖ 22 *τὰ* om PD^a ‖ 23 *εἰσι* A^a ‖ *καὶ πέρδικος* om A^{a}C^a ‖ 24 *τῶν* post *οἷον* om A^a pr ‖ 25 *μελεαπίδων* P, *μελεασπίδων* E^a ‖ 26 *εἰσιν* A^a ‖ 27 *ὀξύτητι πλ.* PE^a ‖ 29 *θήλεα*] *ἄρρενα* et 30 *ἄρρενα*] *θήλεα* Sch Antigonum, Columellam, Plin, Albertum respiciens ‖ 30 *ἐκπέτεται* P, *ἐκπέττεται* E^a, *ἐκπέμπεται* D^a „*aperiuntur*" tr ‖ b 1 *ἀλλὰ* om A^a pr C^a ‖ 2 *εἰς τὴν γῆν εἰς τὴν κόπρον* PE^a ‖ *συρρακούσαις* *C^{a}E^a* ‖ 4 *χρόνον ἔπινε*, omissis *ὥς φασί*, A^{a}C^a ‖ *ἕως*] *ἕως ἂν* *A^{a}C^a* ‖ *ἐκλέποι* Bk, *ἐκλέπῃ* A^{a}C^a, ἐκλαπείη PD^a tr, quod fort *restituendum est*. *ἐκλέπειν* volunt A-W ‖ 5 ἐξεπέμφθη et 6 αὐτομάτως *PD^a*.

θεν αὐτόματα. ἡ μὲν οὖν γονὴ πάντων τῶν ὀρνίθων λευκή, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων· ὅταν δ' ὀχευθῇ, ἄνω πρὸς τὸ ὑπόζωμα λαμβάνει ἡ θήλεια. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λευκὸν καὶ μικρὸν φαίνεται, ἔπειτα ἐρυθρὸν καὶ αἱματῶδες, αὐξανόμενον δ' ὠχρὸν καὶ ξανθὸν ἅπαν· ὅταν δ' ἤδη γένηται ἁδρότερον, διακρίνεται, καὶ ἔσω μὲν τὸ ὠχρὸν ἔξω δὲ τὸ λευκὸν περιίσταται. ὅταν δὲ τελειωθῇ, ἀπολύεταί τε καὶ ἐξέρχεται οὕτω τῷ καιρῷ ἐκ τοῦ μαλακὸν εἶναι μεταβάλλον ἐπὶ τὸ σκληρόν, ὥστ' ἐξέρχεται μὲν οὔπω πεπηγός, ἐξελθὸν δ' εὐθὺς πήγνυται καὶ γίγνεται σκληρόν, ἂν μὴ ἐξίῃ νενοσηκός. ἐφάνη δ' ἤδη, οἷον ἔν τινι καιρῷ γίγνεται τὸ ᾠόν (ἅπαν γὰρ ὠχρὸν ὁμοίως ἐστίν, ὥσπερ ὕστερον ὁ νεοττός), τοιαῦτα καὶ ἐν ἀλεκτρυόνι διαιρουμένῳ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, οὗπερ αἱ θήλειαι ἔχουσι τὰ ᾠά, τὸ μὲν εἶδος ὠχρὰ ὅλα, τὸ δὲ μέγεθος ἡλίκα ᾠά· ἃ ἐν τέρατος λόγῳ τιθέασιν. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι ὑπολείμματά ἐστι τὰ ὑπηνέμια τῶν ἔμπροσθεν ἐξ ὀχείας γενομένων, οὐκ ἀληθῆ λέγουσιν· ὦπται γὰρ ἱκανῶς ἤδη <ὅτι> ἀνόχευτοι νεοττίδες ἀλεκτορίδων καὶ χηνῶν τίκτουσιν ὑπηνέμια. τὰ δ' ᾠὰ τὰ ὑπηνέμια ἐλάττω μὲν τῷ μεγέθει γίγνεται καὶ ἧττον ἡδέα καὶ ὑγρότερα τῶν γονίμων, πλήθει δὲ πλείω· ὑποτιθεμένων δὲ τῇ ὄρνιθι οὐδὲν παχύ-

8 *μικρὸν καὶ λευκὸν* PD^a tr, cf ζγγ 751^b 32 ‖ 10 *γίγνηται* PD^a ‖ 12 *τε* om PD^a ‖ 13 *ἐξέρχεται πεπηγὸς οὕτως* A^{a}C^a, oculis scribentis aberrantibus in sequens *οὔπω πεπηγός*, quare damnanda est Pikkoli mutatio *πεφυκὸς οὕτω τῷ καιρῷ ἐκ τοῦ μαλακοῦ μεταβάλλειν ἐπὶ* ‖ *τῷ* incertum C^a ‖ *μεταβάλλοντος* P, *μεταβαλόντος* D^{a}E^a ‖ 14 *ἐπὶ*] *πρὸς* PD^a ‖ *πω* om A^{a}C^a ‖ *ἐξερχόμενον* D^a, *ἐξερχομένου* PE^a ‖ 15 *εὐθέως* PD^a ‖ *ἐὰν* PD^a ‖ *ἐξίῃ*] *ἢ* PD^a tr ‖ 16 *οἷον*] *ᾠὸν* P ‖ 17 *ἅπαντα γὰρ ὠχρὰ ὁμοίως* E^a, *ἅπαντα ὁμοίως γὰρ ὠχρὸν* P ‖ *ἐστίν* delendum videtur ‖ 18 *ἀλέκτορι* D^a, *ἀλεκτορίδι* PE^a ‖ 20 *ἃ* om PD^a, *ὃ* Cam ‖ 21 *εἰσὶ* A^a ‖ 22 *γενομένων* conieci, *γινομένων* codd ‖ *ἀληθῶς* A^a ‖ 23 *ὅτι* inserui, *τίκτουσαι* codicum A^{a}C^a (*τεκοῦσαι* PD^a) mutavi in *τίκτουσιν*. Cf ζγγ 750^b 26; non enim puto schema Pindaricum in usu *Aristotelis* esse. Post *ἤδη* inser *καὶ τόδε* Pk ‖ 24 *δ'* *γὰρ* C^a ‖ *ὑπηνέμια τῶν ἔμπροσθεν ἐξ ὀχείας γινομένων* ἐλ A^a ‖ 25 *γίγνονται* A^a.

νεται τὸ ὑγρόν, ἀλλὰ τό τ' ὠχρὸν διαμένει καὶ τὸ λευκὸν ὅμοια ὄντα. γίγνεται δ' ὑπηνέμια πολλῶν, οἷον ἀλεκτορίδος, πέρδικος, περιστερᾶς, ταῶνος, χηνός, χηναλώπεκος. ἐκλέπεται δ' ἐπῳαζουσῶν ἐν τῷ θέρει θᾶττον ἢ ἐν τῷ χειμῶνι· ἐν ὀκτω-
560^a καίδεκα γὰρ ἡμέραις αἱ ἀλεκτορίδες ἐν τῷ θέρει ἐκλέπουσιν, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ἐνίοτ' ἐν πέντε καὶ εἴκοσιν. διαφέρουσι μέντοι καὶ ὄρνιθες ὀρνίθων τῷ ἐπῳαστικώτεραι εἶναι ἕτεραι ἑτέρων. ἐὰν δὲ βροντήσῃ ἐπῳαζούσης, διαφθείρεται τὰ ᾠά. τὰ δὲ καλούμενα ὑπό τινων κυνόσουρα καὶ οὔρια γίγνεται τοῦ θέρους μᾶλλον. ζεφύρια δὲ καλεῖται τὰ ὑπηνέμια ὑπό τινων, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐαρινὴν ὥραν φαίνονται δεχόμεναι τὰ πνεύματα αἱ ὄρνιθες· τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ τῇ χειρί πως ψηλαφώμεναι. γίγνεται δὲ τὰ ὑπηνέμια γόνιμα καὶ τὰ ἐξ ὀχείας ἤδη ἐνυπάρχοντα μεταβάλλει τὸ γένος εἰς ἄλλο γένος, ἐὰν πρὶν μεταβαλεῖν ἐκ τοῦ ὠχροῦ εἰς τὸ λευκὸν ὀχεύηται ἡ τὰ ὑπηνέμια ἔχουσα ἢ τὰ γόνῳ εἰλημμένα ἐξ ἑτέρου ὄρνιθος· καὶ γίγνεται τὰ μὲν ὑπηνέμια γόνιμα, τὰ δὲ προϋπάρχοντα κατὰ τὸν ὕστερον ὀχεύοντα ὄρνιθα. ἐὰν δ' ἤδη μεταβαλλόντων εἰς τὸ λευκόν, οὐδὲν μεταβάλλει οὔτε τὰ ὑπηνέμια ὥστε γίγνεσθαι γόνιμα, οὔτε τὰ γόνῳ κυούμενα ὥστε μεταβαλεῖν εἰς τὸ τοῦ ὀχεύοντος γένος. καὶ ἐὰν ὑπαρχόντων δὲ μικρῶν διαλείπῃ ἡ ὀχεία, οὐδὲν ἐπαυξάνεται τὰ προϋπάρχοντα· ἐὰν δὲ πάλιν ὀχεύηται, ταχεῖα γίγνεται ἡ ἐπίδοσις εἰς τὸ μέγεθος. ἔχει δὲ φύσιν τοῦ

27 τῷ ὑγρῷ PE^a ‖ τὰ λευκὰ A^{a}C^a ‖ 30 θᾶττον] ἔλαττον PE^a ‖ **560 a** 2 τῷ χειμῶνι δέ, omisso ἐν A^{a}C^a ‖ ἐν alterum om PD^a ‖ 3 καὶ] καὶ οἱ D^{a}E^a ‖ 4 βροντίσῃ A^a ‖ φθείρεται A^{a}C^a pr ‖ 5 οὔρινα D^{a}E^a „*uria*" tr ‖ 7 εἰαρινὴν A^{a}C^a, ἀερινὴν E^a ‖ δεχόμενοι D^a, δεχόμενα PA^a ‖ 8 οἱ D^a ‖ 9 ψηλαφώμενα A^a ‖ 10 ἐνυπάρχοντα ἤδη A^a ‖ 11 μεταβάλλειν PC^a ‖ περίλευκον A^a pr C^a tr ‖ 12 γόνω εἰλημένα D^a, γονοειρημένα PE^a ‖ 15 ἂν PD^a ‖ μεταβάλλον PE^a ‖ μεταβαλλόντων P, μεταβαλόντων E^{a}Pk ‖ 17 μεταβάλλειν PD^a ‖ 18 δὲ] γε Pk ‖ διαλίπῃ C^a ‖ 20 ἡ et εἰς om PE^a ‖ Verba ἔχει — ^{b}3 περιίσταται del A-W; sane contextum interrumpunt neque quisquam hoc loco desideret. Et hic et ζγγ 753^a 34 Ar. praecipue ovorum, quae ad excludendos

ᾠοῦ τὸ ὠχρὸν καὶ τὸ λευκὸν ἐναντίαν οὐ μόνον τῷ χρώματι ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει· τὸ μὲν γὰρ ὠχρὸν ὑπὸ τοῦ ψύχους πήγνυται, τὸ δὲ λευκὸν οὐ πήγνυται ἀλλ' ὑγραίνεται μᾶλλον· ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν λευκὸν πήγνυται, τὸ δ' ὠχρὸν οὐ πήγνυται ἀλλὰ μαλακὸν διατελεῖ, ἂν μὴ κατακαυθῇ, καὶ μᾶλλον ἑψόμενον ἢ πυρούμενον συνίσταται καὶ ξηραίνεται. ἑκάτερον δὲ χωρὶς ὑμένι διείληπται ἀπ' ἀλλήλων. αἱ δὲ πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ ὠχροῦ χάλαζαι οὐδὲν συμβάλλονται πρὸς τὴν γένεσιν, ὥσπερ τινὲς ὑπολαμβάνουσιν· εἰσὶ δὲ δύο, ἡ μὲν κάτωθεν ἡ δ' ἄνωθεν. συμβαίνει δὲ περὶ τὸ ὠχρὸν καὶ τὸ λευκὸν καὶ ⟨τόδε⟩· ὅταν ἐξαιρεθέντα συνεράσῃ τις πλείω τοιαῦτα εἰς κύστιν καὶ ἕψῃ μαλακῶς καὶ μὴ συντόνῳ τῷ πυρί, τὸ ὠχρὸν εἰς τὸ μέσον συνέρχεται πᾶν, κύκλῳ δὲ τὸ λευκὸν περιίσταται. τῶν δ' ἀλεκτορίδων αἱ νεοττίδες πρῶτον τίκτουσιν εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ ἔαρος, καὶ πλείω τίκτουσιν ἢ αἱ πρεσβύτεραι· ἐλάττω δὲ τῷ μεγέθει τὰ ἐκ τῶν νεωτέρων. ὅλως δ' ἐὰν μὴ ἐπῳάζωσιν αἱ ὄρνιθες, διαφθείρονται καὶ κάμνουσιν. ὀχευθεῖσαι δ' αἱ μὲν ὄρνιθες φρίττουσί τε καὶ ἀποσείονται καὶ πολλάκις κάρφος περιβάλλονται (ποιοῦσι δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ τεκοῦσαι ἐνίοτε), αἱ δὲ περιστεραὶ ἐφέλκουσι τὸ ὀρροπύγιον, οἱ δὲ χῆνες κατακολυμβῶσιν. αἱ δὲ κυήσεις καὶ αἱ τῶν ὑπηνεμίων ᾠῶν συλ-

---

pullos foventur, mutationem magis ratione quam experientia nisus explicat ‖ 21 τὸ] τό τε D^a, οὔτε P, οὔτε τὸ E^a ‖ 22 τοῦ om C^a ‖ ψυχροῦ DE^a ‖ 23 λευκὸν δὲ PD^aE^a ‖ 24 πυρὸς] velut in furno ad pullos excludendos instituto ‖ πήγνυται] pullus enim fit ‖ 25 μαλακὸν διατελεῖ] cibus enim pulli est ‖ 26 ἑψόμενον ἢ πυρούμενον (conieci; ἑψομένου — ἑπομένου P — ἢ πυρουμένου codd) ad artem culinariam spectat ‖ 27 χωρὶς ἐν ὑμένι διείληπται ὑπ' PD^a ‖ 31 τόδε inserui, cf ^{b}25 ‖ συνεράσῃ Bk, συγκράσῃ P, συγκεράσῃ D^aE^a, συνερανίσῃ A^aC^a tr; cf 752^a4 ‖ b 1 εἰς τὴν κ. A^aC^a ‖ μαλακῷ PD^a ‖ 2 συντόνως A^aC^a tr ‖ τῷ om PD^a ‖ συνέρχεσθαι et 3 περιίστασθαι Pk ‖ περιτέταται A^aC^a ‖ 4 νεόττιδες C^a ‖ πρῶται A^a ‖ 5 τίκτουσιν] τε τ. C^a, δὲ τ. PD^a ‖ ἢ om PD^a ‖ 6 μήπω PD^a ‖ ἐπωάζουσιν A^a ‖ 7 δὲ ὄρνιθες A^a, δὲ αἱ ὄρ. C^a ‖ 10 οὐροπύγιον A^a ‖ 11 αἱ post om PC^aA^a pr.

λήψεις ταχεῖαι γίγνονται ταῖς πλείσταις τῶν ὀρνίθων οἷον καὶ τῇ πέρδικι, ὅταν ὀργᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν· ἐὰν γὰρ κατὰ πνεῦμα στῇ τοῦ ἄρρενος, κυΐσκεται καὶ εὐθὺς ἄχρηστος γίγνεται πρὸς τὰς θήρας· ὄσφρησιν γὰρ δοκεῖ ἔχειν ἐπίδηλον ὁ πέρδιξ. ἡ δὲ τοῦ ᾠοῦ γένεσις μετὰ τὴν ὀχείαν καὶ ἐκ τοῦ ᾠοῦ πάλιν συμπεττομένου ἡ τοῦ νεοττοῦ γένεσις οὐκ ἐν ἴσοις χρόνοις συμβαίνει πᾶσιν, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὰ μεγέθη τῶν γεννώντων. συνίσταται δὲ τὸ τῆς ἀλεκτορίδος ᾠὸν μετὰ τὴν ὀχείαν καὶ τελειοῦται ἐν δέχ' ἡμέραις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· καὶ τῆς περιστερᾶς δ' ἐν μικρῷ ἐλάττονι. δύνανται δ' αἱ περιστεραὶ καὶ ἤδη τοῦ ᾠοῦ ἐν ὠδῖνι ὄντος κατέχειν· ἐὰν γάρ τι ἐνοχληθῇ ὑπό τινος ἢ περὶ τὴν νεοττείαν ἢ πτερὸν ἐκτιλθῇ ἢ ἄλλο τι πονήσῃ καὶ δυσαρεστήσῃ, κατέχει καὶ οὐ τίκτει μελλήσασα. ἴδια δὲ περὶ τὰς περιστερὰς συμβαίνει καὶ τάδε περὶ τὴν ὀχείαν. κυνοῦσί τε γὰρ ἀλλήλας, ὅταν μέλλῃ ἀναβαίνειν ὁ ἄρρην, ἢ οὐκ ⟨ἀνέχονται. διὸ οὐκ⟩ ἂν ὀχεύσειεν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐὰν μὴ κύσῃ τό ⟨γε⟩ πρῶτον· ὕστερον μέντοι ἀναβαίνει καὶ μὴ κύσας· οἱ δὲ νεώτεροι τοῦτο ἀεὶ ποιήσαντες ὀχεύουσιν. τοῦτό [τε] δὴ ἴδιον ποιοῦσι. καὶ ἔτι αἱ θήλειαι ἀλλήλας ἀναβαίνουσιν, ὅταν ἄρρην μὴ παρῇ, κύσασαι ὥσπερ οἱ ἄρρενες· καὶ οὐδὲν προϊέμεναι εἰς ἀλ-

13 *καταπνευσθῇ τοῦ* PE^{a} ‖ 14 *ἄχρηστον* A^{a}C^{a} ‖ 15 *τῆς* A^{a} ‖ 16 *ᾠοῦ*] *νεοττοῦ* PE^{a} ‖ 17 *συμπεττομένη* A^{a} ‖ *ἡ τοῦ ν. γένεσις* om PE^{a} ‖ 18 *τὰ* om PD^{a}C^{a} ‖ 20 *ἐν*] *τὸ ᾠὸν ἐν* PA^{a}C^{a}. *τὸ ᾠὸν* om etiam tr ‖ *δέκα* A^{a}D^{a}, *δέκ'* superscripto *χ* C^{a} ‖ 22 *καὶ* om P ‖ *ἐν ὠδῖνι ὄντες* PE^{a}, *ἐνωδίνοντος* A^{a}C^{a} ‖ 23 *πτερὸν ἤ τι ἕτερον ἐκτιλθῇ* A^{a}C^{a} ‖ 24 *καὶ δ.*] *ἢ καὶ δ.* PD^{a} ‖ 25 *μελήσασα* A^{a}C^{a}D^{a} ‖ 26 *κύουσί* A^{a}C^{a} ‖ 27 *ἄρρην οὐκ ἂν ὀχεύσῃ* PE^{a} ‖ *ἀνέχονται* add Sch ex Ath IX 394^{d} et Ael v h I 15. Cetera de mea coniectura sunt ‖ 28 *μὲν*] *γε* A-W. potius *γε* ante *πρῶτον* inserendum ‖ *ὁ μὲν πρ.* bis C^{a} ‖ 28 *ἐὰν μὴ κύσῃ*] *ἂν μὴ τὸ* D^{a} tr, *τὸ* PE^{a} ‖ *τό* om A^{a}C^{a} ‖ 30 *τε* seclusi; nam priori *τε* respondet *καὶ ἔτι* ‖ *δὴ* om PD^{a} tr ‖ 31 *ἀλλήλας* Pk ex Ath Ael l l, *ἀλλήλαις* codd. cf similem confusionem 546^{a} 4; ex usu Ar esset *ἐπ' ἀλλήλας* ‖ *ὅταν ὁ ἄρρην* D^{a} ‖ 32 *κυήσασαι* E^{a}, *κυνήσασαι* PD^{a}, *διακύσασαι* Sch falso ex tr „perosculantes“ („praeosculantes“ Fes) ‖ *οἱ* om C^{a}.

λήλας τίκτουσιν ᾠὰ πλείω ἢ τὰ γόνῳ γιγνόμενα, ἐξ ὧν 561^a οὐ γίγνεται νεοττὸς οὐδείς, ἀλλ' ὑπηνέμια πάντα τὰ τοιαῦτά ἐστιν.

3 Ἡ δὲ γένεσις ἐκ τοῦ ᾠοῦ τοῖς ὄρνισι συμβαίνει μὲν τὸν αὐτὸν τρόπον πᾶσιν, οἱ δὲ χρόνοι διαφέρουσι τῆς τελειώσεως, καθάπερ εἴρηται. ταῖς μὲν οὖν ἀλεκτορίσι τριῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν παρελθουσῶν ἐπισημαίνει τὸ πρῶτον, ταῖς δὲ μείζοσιν αὐτῶν ὄρνισιν ἐν πλείονι χρόνῳ, ταῖς δ' ἐλάττοσιν ἐν ἐλάττονι. γίγνεται δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἤδη τό τ' ὠχρὸν ἄνω προσεληλυθὸς πρὸς τὸ ὀξύ, ᾗπερ ἐστὶν ἡ ἀρχή τε τοῦ ᾠοῦ καὶ ἐκλέπεται τὸ ᾠόν, καὶ ὅσον στιγμὴ αἱματίνη ἐν τῷ λευκῷ ἡ καρδία. τοῦτο δὲ τὸ σημεῖον πηδᾷ καὶ κινεῖται ὥσπερ ἔμψυχον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύο πόροι φλεβικοὶ ἔναιμοι ἑλισσόμενοι φέρουσιν αὐξανομένου εἰς ἑκάτερον τῶν χιτώνων τῶν περιεχόντων. καὶ ὑμὴν δ' αἱματικὰς ἶνας ἔχων ἤδη περιέχει τὸ λευκὸν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπὸ τῶν πόρων τῶν φλεβικῶν. ὀλίγον δ' ὕστερον καὶ τὸ σῶμα ἤδη ἀποκρίνεται, μικρὸν τὸ πρῶτον πάμπαν καὶ λευκόν. δήλη δ' ἡ κεφαλή, καὶ ταύτης οἱ ὀφθαλμοὶ μάλιστ' ἐμπεφυσημένοι· καὶ τοῦτο μέχρι πόρρω διατελεῖ· ὀψὲ γάρ ποτε μικροὶ γίγνονται καὶ συμπίπτουσιν. τοῦ δὲ σώματος τὸ κάτω μέρος οὐδὲν φαίνεται μόριον πρὸς τὸ ἄνω τὸ πρῶτον. τῶν δὲ πόρων τῶν ἐκ τῆς καρδίας τεινόντων ὁ μὲν φέρει εἰς τὸ κύκλῳ περιέχον <χόριον>, ὁ δ' εἰς τὸ ὠχρὸν ὥσπερ ὀμφαλὸς ὤν. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ νεοττοῦ ἐστὶν ἐκ τοῦ λευκοῦ, ἡ δὲ τροφὴ διὰ τοῦ

---

561 a 1 ἢ τὰ] εἶτα PD^a ‖ γενόμενα PD^a, γεννώμενα A^{a}C^a ‖ 2 οὐδὲ εἷς D^a, εἷς PE^a ‖ 4 γέννησις A^a. In hoc capite tertio multa repetita esse iam Scal vidit; seclusi, quae mihi maxime suspecta videntur ‖ 8 ἐν πλείοσι ταῖς δ' ἐλάττοσιν ἐλάττονα PD^a ‖ 9 ἐν et ἤδη om A^{a}C^a ‖ τό τ' ὠχρὸν om PD^a ‖ 10 προεληλυθὸς D^a tr Pk, πρὸς τὸ ἐληλυθὸς PE^a ‖ ἐστὶν et τε om PD^a tr ‖ 11 ᾠόν] ζῷον ? ‖ 13 λελισσωμένοι A^{a}C^a, ἑλισσόμενοι οἳ PD^a ‖ 16 ὑπὸ PD^a ‖ 18 τὸ πρῶτον om C^a, τὸ om PD^a ‖ πρῶτον μικρὸν D^a ‖ καὶ τὸ λ. PD^a ‖ δήλη δ' ἡ] δηλοῖ δ' ἡ D^a, δὲ ἤδη PD^a ‖ 24 *χόριον addidi ex* ζγγ 753^b 30 ‖ ὅπερ C^a tr.

ὀμφαλοῦ ἐκ τοῦ ὠχροῦ. δεκαταίου δ' ἤδη ὄντος ὁ νεοττὸς ὅλος διάδηλος καὶ τὰ μέρη πάντα. ἔχει δ' ἔτι τὴν κεφαλὴν μείζω τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς κεφαλῆς, οὐκ ἔχοντάς πω ὄψιν. γίγνονται δ' οἱ ὀφθαλμοὶ περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἐξαιρόμενοι μείζους κυάμων καὶ μέλανες· ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ δέρματος ὑγρὸν ἔνεστι λευκὸν καὶ ψυχρόν, σφόδρα στίλβον πρὸς τὴν αὐγήν, στερεὸν δ' οὐδέν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦτον διάκειται τὸν τρόπον. ἔχει δ' ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ τὰ σπλάγχνα ἤδη φανερὰ καὶ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὴν τῶν ἐντέρων φύσιν, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἀπὸ τῆς καρδίας φαινόμεναι τείνειν πρὸς τῷ ὀμφαλῷ ἤδη γίγνονται. ἀπὸ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τέταται φλὲψ ἡ μὲν πρὸς τὸν ὑμένα τὸν περιέχοντα τὸ ὠχρόν (τὸ δ' ὠχρὸν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ὑγρὸν ἤδη ἐστὶ καὶ πλεῖον ἢ τὸ κατὰ φύσιν), ἡ δ' ἑτέρα εἰς τὸν ὑμένα τὸν περιέχοντα ὅλον τόν θ' ὑμένα ἐν ᾧ ὁ νεοττός, καὶ τὸν τοῦ ὠχροῦ ὑμένα καὶ τὸ μεταξὺ τούτων ὑγρόν. [αὐξανομένου γὰρ τοῦ νεοττοῦ κατὰ μικρὸν τοῦ ὠχροῦ τὸ μὲν ἄνω γίγνεται τὸ δὲ κάτω, ἐν μέσῳ δὲ τὸ λευκὸν ὑγρόν· τοῦ δὲ κάτω ὠχροῦ τὸ λευκὸν κάτωθεν, ὥσπερ τὸ πρῶτον ὑπῆρχεν. δεκαταίου δ' ὄντος τὸ λευκὸν ἔσχατον γίγνεται, ὀλίγον ἤδη ὂν καὶ γλίσχρον καὶ παχὺ καὶ ὕπωχρον.] τέτακται γὰρ τῇ θέσει ἕκαστα τόνδε τὸν τρόπον. πρῶτος μὲν καὶ ἔσχατος πρὸς τὸ ὄστρακον ὁ τοῦ ᾠοῦ ὑμήν, οὐχ ὁ τοῦ ὀστράκου, ἀλλ' ⟨ὁ⟩ ὑπ' ἐκεῖνον. ἐν δὲ τούτῳ λευκὸν ἔνεστιν ὑγρόν, εἶτα ὁ νεοττός, καὶ περὶ αὐτὸν ὑμὴν χωρίζων, ὅπως μὴ ἐν ὑγρῷ ὁ νεοττὸς ᾖ· ὑπὸ δὲ τὸν

---

27 ἄδηλος C^a pr, εὔδηλος C^a manu recentissima ‖ ἔτι om PD^a ‖ 28 ἄλλου] ὅλου A^a ‖ 29 πως C^a ‖ 30 ἐξαιρούμενοι A^a Ald, quam lectionem verbum *γίγνονται* non admittit ‖ 32 στερεὸν] ὕστερον PD^a ‖ b 1 διάκεινται A^a ‖ 6 ὠχρόν] ὑγρόν A^a. τὸ ὠχρ. — 8 περιέχοντα om PE^a ‖ 7 τῶ χρόνω τούτω ὑγρόν ἐστιν ἤδη A^a ‖ 9 τόν τε om PE^a, τε om D^a ‖ 12 τὸ utrumque om PD^a ‖ 16 πρώτως μὲν καὶ ἔσχατον PD^a ‖ ὁ] τὸ A^a, om C^a ‖ 17 ὁ inser *Pk monente* Schneidero ‖ 18 εἶτ' ἔνεστιν ὁ A^aC^a ‖ καὶ ὁ περὶ *PD^a* ‖ *19* ᾖ ante ἐν PD^a.

νεοττὸν τὸ ὠχρόν [εἰς ὃ τῶν φλεβῶν ἔφερεν ἡ ἑτέρα, ἡ δ' ἑτέρα εἰς τὸ περιέχον λευκόν. τὸ δὲ πᾶν περιέχει ὑμὴν μεθ' ὑγρότητος ἰχωροειδοῦς. εἶτ' ἄλλος ὑμὴν περὶ αὐτὸ ἤδη τὸ ἔμβρυον, ὥσπερ εἴρηται, χωρίζων πρὸς τὸ ὑγρόν. ὑποκάτω δὲ τούτου τὸ ὠχρὸν ἐν ἑτέρῳ ὑμένι περιειλημμένον, εἰς ὃ τείνει ὀμφαλὸς ὁ ἀπὸ τῆς καρδίας καὶ τῆς μεγάλης φλεβὸς φέρων, ὥστε μὴ εἶναι τὸ ἔμβρυον ἐν μηδετέρᾳ τῶν ὑγροτήτων]. περὶ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἤδη φθέγγεταί τε κινούμενος ἔσωθεν, ἐάν τις θίγῃ διελών, καὶ ἤδη δασὺς γίγνεται, ὅταν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν ἡ ἐκκόλαψις γίγνηται τῶν ᾠῶν. ἔχει δὲ τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τοῦ δεξιοῦ σκέλους ἐπὶ τῇ λαγόνι, τὴν δὲ πτέρυγα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς· καὶ φανερὸς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ τε χοριοειδὴς ὑμὴν ὁ μετὰ τὸν τοῦ ὀστράκου ὑμένα τὸν ἔσχατον, εἰς ὃν ἔτεινεν ὁ ἕτερος τῶν ὀμφαλῶν (καὶ ὁ 562^a
νεοττὸς ἐν τούτῳ ἤδη γίγνεται τότε ὅλος), καὶ ὁ ἕτερος ὑμὴν χοριοειδὴς ὤν, ὁ περὶ τὸ ὠχρὸν εἰς ὃ ἔτεινεν ὁ ἕτερος ὀμφαλός· ἄμφω δ' ἤστην ἀπό τε τῆς καρδίας καὶ τῆς φλεβὸς τῆς μεγάλης. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁ μὲν πρὸς τὸ ἔξω χόριον ὀμφαλὸς τείνων ἀπολύεται τοῦ ζῴου συμπεπτωκώς, ὁ δ' εἰς τὸ ὠχρὸν φέρων συνήρτηται τοῦ νεοττοῦ πρὸς τὸ ἔντερον τὸ λεπτόν, καὶ ἔσω τοῦ ὠχροῦ πολὺ ἤδη γίγνεται ἐν τῷ νεοττῷ, καὶ ὑπόστημα ἐν τῇ κοιλίᾳ ὠχρόν. καὶ περίττωμα δ' ἀφίησι περὶ τὸν χρόνον τοῦτον πρὸς τὸ ἔξω χό-

20 εἰς ὃ] εἴσω PD^a ‖ 21 δὲ] δὴ A-W ‖ 23 χωρίζον C^a 24 τοῦτο ὠχρὸν PD^a ‖ εἰς ὃ] ἐν ᾧ iid ‖ 25 ὁ ὀμφαλὸς ἀπὸ A^a 26 οὐδετέρα PD^{a}E^a ‖ 27 verba περὶ — 29 ᾠῶν vix sana sunt ἤδη φ. τ. κ.] ἢ φθέγγετέται κινούμενος A^a ‖ 28 θίγῃ A-W, κινῇ A^{a}C^a, ἄν τις κινῇ D^a, ἀντικινεῖ PE^a ‖ 29 ὅταν δ' ὑπερβῇ τὰς Pk ‖ γίνεται A^{a}D^{a}Pk ‖ 30 ὑπὲρ] ὑπὸ A^a pr ‖ 31 τῆς om A^{a}C^a ‖ 32 et 562^a 3 χοριώδης PE^a, χορειώδης D^a, χοιροειδὴς C^a 562 a 1 ἐνέτεινεν A^a ‖ 2 ἐν τούτῳ om Sch ‖ ἤδη] δὴ PD^a τότε ὅλος] τὸ τέλος A^a pr C^a tr ‖ 3 ὁ om A^{a}C^a ‖ ἐτείνετο A^{a}C^a 4 δ' ἤσθην P, δή ἐστιν A^{a}C^a „*autem sunt*" tr ‖ 5 ἔξω πρὸς τὸ A^{a}C^a ‖ 6 συμπεπτωκός P, συμπεπτωκότος A^{a}C^a ‖ 7 συναρτεῖται PE^a ‖ 10 ἀφιᾶσι A^{a}C^a tr ‖ περὶ τὸν χρ. τοῦτον ρος' ριον A^a.

ριον, καὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἔχει· λευκὸν δὲ καὶ τὸ ἔξω περίττωμα, καὶ ἔσω τι ἐγγίγνεται λευκόν. τέλος δὲ τὸ ὠχρὸν ἀεὶ ἔλαττον γιγνόμενον καὶ προϊὸν ἀναλίσκεται πάμπαν καὶ ἐμπεριλαμβάνεται ἐν τῷ νεοττῷ (ὥστ' ἤδη ἐκκεκολαμμένου δεκαταίου, ἄν τις ἀνασχίσῃ, ἔτι πρὸς τῷ ἐντέρῳ μικρόν τι τοῦ ὠχροῦ λείπεται) ἀπὸ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀπολέλυται, καὶ οὐδὲν γίγνεται μεταξὺ ἀλλ' ἀνήλωται πᾶν. περὶ δὲ τὸν χρόνον τὸν πρότερον ῥηθέντα καθεύδει μὲν ὁ νεοττός, ἐγείρεται δὲ καὶ ἀναβλέπει κινούμενος καὶ φθέγγεται· καὶ ἡ καρδία ἅμα τῷ ὀμφαλῷ ἀναφυσᾷ ὡς ἀναπνέοντος. ἡ μὲν οὖν γένεσις ἐκ τοῦ ᾠοῦ τοῖς ὄρνισι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τίκτουσι δ' αἱ ὄρνιθες ἔνια ἄγονα τῶν ᾠῶν καὶ [τὰ] ἐξ ὀχείας γιγνόμενα, καὶ ἐπῳαζουσῶν οὐδὲν γίγνεται ἔκγονον· τεθεώρηται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὶ τῶν περιστερῶν. τὰ δὲ δίδυμα τῶν ᾠῶν δύ' ἔχει λεκίθους, ὧν τὰ μὲν διείργει τοῦ μὴ εἰς ἄλληλα συγκεχύσθαι τὰ ὠχρὰ τοῦ λευκοῦ λεπτὴ διάφυσις, τὰ δ' οὐκ ἔχει ταύτην τὴν διάφυσιν, ἀλλὰ συμψαύουσιν. εἰσὶ δ' ἔνιαι ἀλεκτορίδες αἳ πάντα δίδυμα τίκτουσιν, καὶ ἤδη ἐπὶ τούτων ὦπται τὸ περὶ τὴν λέκιθον συμβαῖνον· ὀκτωκαίδεκα γάρ τις τεκοῦσα ἐξέλεψε δίδυμα, πλὴν ὅσα οὔρια ἐγένετο. τὰ μὲν οὖν ἄλλα γόνιμα, πλὴν ὅτι τὸ μὲν μεῖζον
562^b τὸ δ' ἔλαττον γίγνεται τῶν διδύμων, τὸ δὲ τελευταῖον τερατῶδες.

---

11 ἔχει] δὲ ἔχει P ‖ 12 τὸ om PE^a ‖ ὠιχρὸν C^a ‖ 13 καὶ prius del Pk ‖ 14 ἐκκεκολαμένου A^aC^a, ἐκκεκαλυμμένον PD^a, ἐκκεκολαμμένον et δεκαταῖον post Casaub Sch e tr, fort recte ‖ 15 ἔτι] τὰ A^aC^a ‖ 17 γίγνεται τῶ μεταξὺ A^a, γ. τὸ μ. C^a ‖ ἄλλο PE^a, omissis ἀνήλωται πᾶν ‖ 19 φθέγγεται] φθείρεται A^a pr ‖ 20 ἀναφῦσα PD^aE^a ‖ 21 ἐκ om PE^a ‖ τίκτουσαι C^a ‖ 22 τὰ seclusi ‖ 25 λεκύθους PD^a ‖ τὰ] τὸ A^aC^a ‖ τοῦ] τὸ A^aC^a ‖ συγκέχυσθαι C^a ‖ 26 διάθεσις PE^a ‖ 27 ἔνιαι αἱ ἀλ. A^a ‖ 28 καὶ ἤδη] ὡς PD^a ‖ 29 τὸ om A^a pr C^a ‖ λέκυθον PD^aE^a ‖ 30 οὔρινα PD^a tr ‖ 31 ὅτι C. Gesner, ὅσα codd ‖ b 1 ἔλασσον A^aC^a ‖ pro verbis τὸ δὲ τ. τ., quae falsa esse apparet, A-W ex 770^a15 τὰ δὲ ἀδιόριστα (vel συγκεχυμένα) τερατώδη bene coniciunt. *Puto etiam* ἄλλα corrigenda esse (δίδυμα? διόριστα?) ‖ τὸ *alterum]* ὁτὲ PE^a ‖ τελευτᾶ E^a.

Τίκτουσι δὲ πάντα μὲν τὰ περιστεροειδῆ δύο, οἷον φάττα καὶ τρυγών, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ δὲ πλεῖστα τρία [τρυγὼν καὶ φάττα]. τίκτει δ' ἡ μὲν περιστερά, ὥσπερ εἴρηται, πᾶσαν ὥραν, τρυγὼν δὲ καὶ φάττα ἐν τῷ ἔαρι, οὐ πλεονάκις ἢ δίς· τίκτει δὲ τὰ δεύτερα, ὅταν τὰ πρότερον γεννηθέντα διαφθαρῇ· πολλαὶ γὰρ διαφθείρουσιν αὐτὰ τῶν ὀρνίθων. τίκτει μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ τρία ποτέ· ἀλλ' ἐξάγει οὐδέποτε δυοῖν πλέον νεοττοῖν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἕνα μόνον· τὸ δ' ὑπολειπόμενον τῶν ᾠῶν ἀεὶ οὔριόν ἐστιν. τῶν δὲ πλείστων ὀρνέων οὐδὲν αὐτοετὲς γεννᾷ. ἅπαντες δ' οἱ ὄρνιθες, ἐπειδὰν ἅπαξ ἄρξωνται τίκτειν, διὰ τέλους ὡς εἰπεῖν ἔχουσιν ᾠά, ἀλλ' ἐν ἐνίοις διὰ μικρότητα οὐ ῥᾴδιον ἰδεῖν. ἡ δὲ περιστερὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρότερον τὸ ἄρρεν τίκτει· καὶ τεκοῦσα μίαν ἡμέραν διαλείπει, εἶτα πάλιν τίκτει θάτερον. ἐπῳάζει δὲ καὶ ὁ ἄρρην ἐν τῷ μέρει τῆς ἡμέρας, τὴν δὲ νύκτα ἡ θήλεια. ἐκπέττεταί τε καὶ ἐκλέπεται ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν τὸ γενόμενον πρότερον τῶν ᾠῶν· τιτρώσκει δὲ τὸ ᾠὸν τῇ προτεραίᾳ ἢ ἐκλέπει. καὶ συνθερμαίνουσι τοὺς νεοττοὺς ἀμφότεροι ἐπί τινα χρόνον τὸν αὐτόν γε τρόπον ὅνπερ καὶ τὰ ᾠά. χαλεπωτέρα δ' ἡ θήλειά ἐστι περὶ τὴν τεκνοτροφίαν τοῦ ἄρρενος, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα μετὰ τὸν τόκον. τίκτουσι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δεκάκις, ἤδη δέ τινες καὶ ἕν-

4 τρυγὼν καὶ φ. ut dittographiam delevi ‖ 6 οὐ om PD^a ‖ 7 δέτερα C^a ‖ πρότερα PD^a, πρῶτα C^a ‖ 8 πολλοὶ A^aC^a, πολλά P ‖ αὗται? ‖ 9 οὖν] οὖν οὕτως D^a, οὕτως P ‖ 10 post ἐξάγει add τε codd, unde coni ἐξάγεται (pass) A-W, perperam; nam νεοττός gen masc est ‖ δυσὶ PD^a ‖ πλέω A^a, πλείω C^a A-W ‖ δὲ καὶ ἕνα] δ' ἓν A^aC^a A-W ‖ 11 οὔρινόν D^a Plin X 79 ‖ 13 ἅπαξ] ἅπαντες D^a, ἀπ A^aC^a, om P ‖ ἔχουσι φύσει ᾠά P ‖ 14 ἐν om PD^a ‖ 15 ὡς μὲν ἐπὶ A^aC^a ‖ 17 post διαλείπει add τὰ πολλά PD^a ‖ 18 μέρει] θέρει PD^a ‖ 19 ἐκπέτεται A^aD^a ‖ τε] δὲ Sch e tr ‖ γεννώμενον PD^a ‖ 20 προτέρα PD^a ‖ 21 ἢ] ἧς A^aC^a, ᾗ PD^a ‖ 22 γε] A-W, δὲ C^a, om P$D^a$$A^a$ ‖ τρόπον] χρόνον A^a: ἐπὶ χρόνον τὸν αὐτὸν ὅνπερ καὶ PD^a ‖ 23 δὲ καὶ ἡ PD^a ‖ A^aC^a ‖ τεκνοφορίαν A^a pr.

δεκάκις, αἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ καὶ δωδεκάκις. ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται ἡ περιστερὰ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· καὶ γὰρ ἔκμηνος ὀχεύει καὶ ὀχεύεται. τὰς δὲ φάττας καὶ τὰς τρυγόνας ἔνιοί φασιν ὀχεύεσθαι καὶ γεννᾶν καὶ τρίμηνα ὄντα, σημεῖον ποιούμενοι τὴν πολυπλήθειαν αὐτῶν. ἔγκυα δὲ γίγνεται δέκα καὶ τέτταρας ἡμέρας, καὶ ἐπῳάζει ἄλλας τοσαύτας· ἐν ἑτέραις δὲ δέκα καὶ τέτταρσι πτεροῦνται οὕτως ὥστε
563^a μὴ ῥᾳδίως καταλαμβάνεσθαι. [βιοῖ δὲ φάττα, ὥς φασί, καὶ τετταράκοντα ἔτη· καὶ αἱ πέρδικες δὲ πλείω ἢ ἔτη ἑκκαίδεκα. τίκτει δ' ἡ περιστερὰ ἀπονεοττεύουσα πάλιν ἐν τριάκονθ' ἡμέραις.]

5 Ὁ δὲ γὺψ νεοττεύει μὲν ἐπὶ πέτραις ἀπροσβάτοις· διὸ σπάνιον ἰδεῖν νεοττιὰν γυπὸς καὶ νεοττούς. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Ἡρόδωρος ὁ Βρύσωνος τοῦ σοφιστοῦ πατήρ φησιν εἶναι τοὺς γῦπας ἀφ' ἑτέρας γῆς, ἀδήλου ἡμῖν, τοῦτό τε λέγων τὸ σημεῖον, ὅτι οὐδεὶς ἑώρακε γυπὸς νεοττιάν, καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξαίφνης φαίνονται ἀκολουθοῦντες τοῖς στρατεύμασιν. τὸ δ' ἐστὶ χαλεπὸν μὲν ἰδεῖν, ὦπται δ' ὅμως. τίκτουσι δὲ δύο ᾠὰ οἱ γῦπες. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὅσα σαρκοφάγα οὐκ ὦπται πλεονάκις ἢ ἅπαξ τίκτοντα, ἡ δὲ χελιδὼν δὶς νεοττεύει μόνον τῶν σαρκοφάγων· τῶν δὲ νεοττῶν ἄν τις ἔτι νέων ὄντων τῆς χελιδόνος τὰ ὄμματα ἐκκεντήσῃ, γίγνονται ὑγιεῖς καὶ βλέπουσιν ὕστερον.

---

26 *ὀχεύεται δὲ καὶ ὀχεύει* A^a ‖ 27 *ἑξάμηνον* C^a, *ἐξ μηνῶν* PDA^a rc ‖ 30 *ἔγγυα* A^{a}C^a ‖ 32 *πτεροῦται* C^a, *πτεραιοῦται* A^a ‖ **563 a 1** verba *βιοῖ — 2 ἑκκαίδεκα* del A-W; ultimam sententiam ipse delevi ‖ 2 *ἔτη ἢ* PD^a ‖ 3 *δὲ καὶ ἡ* PD^a ‖ 6 et 9 *νεοττείαν* PD^a ‖ 7 *καὶ* om PD^a ‖ *ἡρόδοτος* PD^a „*Erodorus*“ tr ‖ *βρύσσωνος* C^a, *βρίσσωνος* D^a, *ἀρίσσωνος* P ‖ *πατέρας* PD^a ‖ 8 *γύπας* A^a ‖ *ἐφ'* PD^a „*ab*“ tr ‖ *ἀδήλους* PD^a ‖ 10 *ἐξαίφνης φαίνονται*] ad rem cf Heldreich la faune de Grèce p 34 ‖ *στρατευομένοις* A^a ‖ *τὸ*] *τὴν*? ‖ 11 *μὲν* om PD^a ‖ 12 *γύπες* A^a ‖ verba *τὰ* — 16 *ὕστερον* del A-W; sane alieno sunt loco, sed Aristotelica esse elucet, ut omittam 508^{b}5, certe ex *ζγδ* 774^{b}31. *Etiam Antigonus* hoc loco ea legit ‖ 13 *μᾶλλον* C^a tr ‖ 14 *ἔτι* *om PD^a* ‖ *15 τῆς χελιδόνος* non desideres ‖ 16 βλέποντες P.

Ὁ δ' ἀετὸς ᾠὰ μὲν τίκτει τρία, ἐκλέπει δὲ τούτων τὰ 6
δύο, ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς Μουσαίου λεγομένοις ἔπεσιν,

„ὃς τρία μὲν τίκτει, δύο δ' ἐκλέπει, ἓν δ' ἀλεγίζει."

ὡς μὲν οὖν τὰ πολλὰ οὕτω συμβαίνει, ἤδη δὲ καὶ τρεῖς νεοττοὶ ὠμμένοι εἰσίν. ἐκβάλλει δ' αὐξανομένων τὸν ἕτερον τῶν νεοττῶν ἀχθόμενος τῇ ἐδωδῇ. [ἅμα δὲ καὶ λέγεται ἐν τῷ χρόνῳ τῷ αὐτῷ ἄπαστος γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ἁρπάζῃ τοὺς τῶν θηρίων σκύμνους· οἵ τ' οὖν ὄνυχες αὐτοῦ διαστρέφονται ὀλίγας ἡμέρας, καὶ τὰ πτερὰ λευκαίνεται, ὥστε καὶ τοῖς τέκνοις τότε γίγνονται χαλεποί.] τὸν δ' ἐκβληθέντα δέχεται καὶ ἐκτρέφει ἡ φήνη. ἐπῳάζει δὲ περὶ τριάκονθ' ἡμέρας. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοῖς μεγάλοις ὁ χρόνος τοσοῦτός ἐστι τῆς ἐπῳάσεως, οἷον χηνὶ καὶ ὠτίδι· τοῖς δὲ μέσοις περὶ εἴκοσιν, οἷον ἰκτίνῳ καὶ ἱέρακι. τίκτει δ' ὁ ἰκτῖνος τὰ μὲν πλεῖστα δύο, ἐνίοτε δὲ καὶ τρεῖς ἐξάγει νεοττούς· ὁ δ' αἰγώλιος καλούμενος ἔστιν ὅτε καὶ τέτταρας. τίκτει δὲ καὶ ὁ κόραξ οὐ μόνον δύο, ὥσπερ φασί τινες, ἀλλὰ καὶ πλείω· 563b
ἐπῳάζει δὲ περὶ εἴκοσιν ἡμέρας καὶ ἐκβάλλει τοὺς νεοττοὺς ὁ κόραξ. ποιεῖ δὲ καὶ ἄλλα τῶν ὀρνέων τὸ αὐτὸ τοῦτο· πολλάκις γάρ, ὅσα πλείω τίκτει, ἕνα ἐκβάλλουσιν. οὐ πάντα δὲ τὰ τῶν ἀετῶν γένη ὅμοια περὶ τὰ τέκνα, ἀλλ' ὁ πύγαργος χαλεπός, οἱ δὲ μέλανες εὔτεκνοι περὶ τὴν τροφήν

---

18 ἐπὶ τοῖς λεγομένοις μουσαίου PD^a ‖ 19 δ' prius errore om Bk edd seq ‖ 22 τῆς ἐδωδῆς C^a ‖ verba ἅμα — 26 χαλεποί del A-W, quod contextum haud dubie interrumpunt; sed iam ante Antigonum interpolata erant ‖ καὶ om PD^a ‖ 23 τῷ αὐτῷ] τούτῳ PD^{a}A^a rc „*eodem*" tr ‖ ἄπαστος codicum PD^a, quod iam Sylb coniecerat, a dictione Aristotelis abhorret. ἀσπαστὸς Ald pr, ἐπάετος C^a, ἑπτάετος A^a, ἀπάετος tr. ἄπαγρος vult Sch ‖ ὅπως εἰ μὴ P ‖ 24 οὖν om A^a, post ὄνυχες PD^{a}C^a ‖ διαφέρονται A^{a}C^a ‖ 27 τρέφει PD^a ‖ 29 χηνὸς καὶ ὠτίδος A^{a}C^a tr. ante genit fort excidit ἐπὶ ‖ 31 αἰγώλιος Di Pk, αἰγωλιὸς A-W ... γώλιος P „*ecolius*" tr „*alguneus*" Scotus, αἰτώλιος A^{a}C ... 32 ὅτι A^a pr ‖ τέτταρα A^a ‖ b 2 ἐπῳάζει δὲ] καὶ ἐπ. δὲ C ... ἐπ. *PDA*^{a} ‖ περὶ om A^a ‖ 3 ὀρνίθων A^{a}C^a (ὀρνιθίων?) ‖ 6 εὔ... *notandum est* hoc vocabulum significans „bonus erga ...

εἰσιν, ἐπεὶ πάντες γ' ὡς εἰπεῖν οἱ γαμψώνυχες, ὅταν θᾶττον οἱ νεοττοὶ δύνωνται πέτεσθαι, ἐκβάλλουσι τύπτοντες ἐκ τῆς νεοττιᾶς, καὶ τῶν ἄλλων δέ, ὥσπερ εἴρηται, σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τοῦτο δρῶσι καὶ θρέψαντες οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιοῦνται τὸ λοιπόν, πλὴν κορώνης· αὕτη δ' ἐπί τινα χρόνον ἐπιμελεῖται· καὶ γὰρ ἤδη πετομένων σιτίζει παραπετομένη.

7 Ὁ δὲ κόκκυξ λέγεται μὲν ὑπό τινων ὡς μεταβάλλει ἐξ ἱέρακος, διὰ τὸ ἀφανίζεσθαι τὸν ἱέρακα περὶ τοῦτον τὸν χρόνον. ὅμοιος δ' ἐστὶν ... σχεδὸν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἱέρακας οὐκ ἔστιν ἰδεῖν, ὅταν θᾶττον φθέγγηται ὁ κόκκυξ, πλὴν ὀλίγας ἡμέρας. ὁ δὲ κόκκυξ φαίνεται ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῦ θέρους, τὸν δὲ χειμῶνα ἀφανίζεται. ἔστι δ' ὁ μὲν ἱέραξ γαμψώνυχος, ὁ δὲ κόκκυξ οὐ γαμψώνυχος. ἔτι δ' οὐδὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἔοικεν ἱέρακι, ἀλλ' ἄμφω ταῦτα περιστερᾷ μᾶλλον· ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ χρῶμα μόνον προσέοικεν ἱέρακι, πλὴν τοῦ μὲν ἱέρακος τὰ ποικίλα οἷον γραμμαί εἰσι, τοῦ δὲ κόκκυγος οἷον στιγμαί. τὸ μέντοι μέγεθος καὶ ἡ πτῆσις παραπλησία τῷ ἐλαχίστῳ τῶν ἱεράκων, ὃς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἀφανής ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὃν φαίνεται ὁ κόκκυξ, ἐπεὶ

---

in corpore librorum Ar. solum hic et in spurio libro IX inveniri. Ac profecto multi capitum 4—9 loci et propter res et propter dictionem suspicionem movent ‖ 7 *γε*] *τὲ* P, om D^a ‖ *ὅτι* C^a, *ὅτε* A^a ‖ 8 *δύνανται* A^a. *ὅταν δύνωνται* Antigonus ‖ *πέττεσθαι* A^a ‖ 9 *νεοττείας* PD^a ‖ *ὥσπερ εἴρηται*] ad quem locum referendum sit nescio ‖ 10 *ἐκτρέψαντες* P, *ἐπικάμψαντες* D^a ‖ *οὐδὲ μίαν* A^a ‖ 11 *τὸ* om $A^a C^a$ ‖ *δ'*] *γὰρ* Ald ‖ 12 *πετομένη* PD^a ‖ *παραπετομένους* P$D^a A^a$ ‖ 14 verba *ὁ* — 29 *ὀρνέων* del A-W. Etsi hoc non probo, video tamen ista verba concinnitate carere neque hic desiderari ‖ 15 *περὶ τοῦτον τὸν χρ.* scl *περὶ ὃν φαίνεται ὁ κόκκυξ* ut infra ‖ 16 *ὅμοιος δ' ἐστὶν*] *ᾧ ὅμοιός ἐστιν* PD^a de coniectura, opinor. Itaque nomen eius accipitris, cui cuculus similis est, intercidisse ratus lac indicavi. Pk 15 *τὸν μικρὸν ἱέρακα* scripsit ‖ 17 *ὅτε θ. φθέγγεται* A^a ‖ 18 *ἐπ'*] *μὲν ἐπ'* D^a ‖ 20 *οὔτε* P ‖ 21 *τὰ αὐτὰ π. μᾶλλον ἢ ἱέρακι ἀλλὰ κ.* $A^a C^a$ ‖ 23 *τὰ* om A^a pr C^a ‖ *ποικίλλα* C^a corr, *γραμμαί* incert C^a ‖ 24 *στιγναί* A^a ‖ *μέντι* A^a pr ‖ 26 *ὁ* om $A^a C^a$.

ἤδη γ' ὡμμένοι εἰσὶν ἄμφω. καὶ κατεσθιόμενος δ' ἅπτεται κόκκυξ ὑπὸ ἱέρακος· καίτοι οὐδὲν ποιεῖ τοῦτο τῶν ὁμογενῶν ὀρνέων. νεοττοὺς δὲ κόκκυγος λέγουσιν ὡς οὐδεὶς ἑώρακεν· ὁ δὲ τίκτει μέν, ἀλλ' οὐ ποιησάμενος νεοττιάν, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἐν τῇ τῶν ἐλαττόνων ὀρνίθων ἐντίκτει καταφαγὼν τὰ ᾠὰ τὰ ἐκείνων, μάλιστα δ' ἐν ταῖς τῶν φαβῶν νεοττιαῖς, καταφαγὼν καὶ τὰ τούτων ᾠά. τίκτει δ' ὀλιγάκις μὲν δύο, τὰ δὲ 564^a πλεῖστα ἕν. ἐντίκτει δὲ καὶ τῇ τῆς ὑπολαΐδος νεοττιᾷ· ἡ δ' ἐκπέττει καὶ ἐκτρέφει. γίγνεται δὲ πίων καὶ ἡδύκρεως κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μάλιστα. γίγνονται δὲ καὶ τῶν ἱεράκων οἱ νεοττοὶ ἡδύκρεῳ σφόδρα καὶ πίονες. νεοττεύει δὲ γένος τι αὐτῶν πόρρω καὶ ἐν ἀποτόμοις πέτραις.

8 Ἐπῳάζει δὲ τὰ πολλὰ τῶν ὀρνέων, ὥσπερ εἴρηται περὶ τῶν περιστερῶν, διαδεχόμενα τὰ ἄρρενα τοῖς θήλεσι, τὰ δὲ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἀπολείπει τὸ θῆλυ τροφὴν αὐτῷ πορίζόμενον. τῶν δὲ χηνῶν αἱ θήλειαι ἐπῳάζουσι μόναι, καὶ

---

28 ὑπὸ] ἀπὸ C^a ‖ ὁμοιογενῶν PD^aC^a ‖ 29 λέγει A^a pr ‖ ὁ in ras A^a rc ‖ 30 νεοττείαν D^a, νοττείαν P ‖ 31 κ. τὰ τούτων ᾠὰ μ. A^a ‖ 32 φάβων D^a, φλάβων A^aC^a „flavarum" tr, φαττῶν P ‖ νεοττείαις PD^a ‖ 564 a 2 τίκτει PD^aC^a tr ‖ τῇ] ὑπὸ τῇ PD^a ‖ νεοττεία D^a, νεοττείας P. νεοττιᾷ — 4 καιρὸν om C^a | 3 ἐκλέπει D^a ‖ verba γίγνεται — 5 πίονες del A-W. Ego potius deleam verba 4 γίγνονται — 6 πέτραις, quod haec nova de accipitre digressio admodum mira est; refero enim ut Schneider etiam γένος τι αὐτῶν ad accipitres, non ad cuculum glandarium, et respiciens 615^a3 et reputans numerum pluralem αὐτῶν facillime ad antecedentem pl ἱεράκων referri posse, at cuculum ubique numero singulari dici ‖ πῖον καὶ ἡδύκρεων A^a; ad rem cf Heldreich p 37 scribentem de cuculo canoro: Chasse estimée ‖ κατὰ τοῦτον τ. κ.] scl cum ova parit ‖ οἱ] οἷον A^a pr C^a; ad rem cf Heldreich p 35: le Falco Eleonorae Géné niche en colonies nombreuses sur les petits ilôts inhabités et escarpés . . . les cailles grasses engraissent tellement les jeunes faucons et les rendent si savoureux que les pêcheurs et habitants des îles voisines les prennent en grande quantité des nids pour les manger ‖ νεοττεύει — πέτραις] quare horum accipitrum p venando non facile capi possunt ‖ 7 ὀρνίθων PD^a (ὀρνιθίω 8 post θήλεσι verba τὰ μὲν μέρος τι τῆς ἡμέρας vel s. intercidisse videntur ‖ 10 θήλειαί τε ἐπ. PD^a.

διαμένουσι διὰ παντὸς ἐφεδρεύουσαι, ὅτανπερ ἄρξωνται τοῦτο ποιεῖν. πρὸς δὲ τόποις ἑλώδεσί τε καὶ πόαν ἔχουσι πάντων τῶν λιμναίων ὀρνίθων αἱ νεοττιαὶ γίγνονται· διόπερ καὶ ἡσυχίαν ἔχοντες ἐπὶ τῶν ᾠῶν δύνανται τροφήν τινα αὐτοῖς πορίζεσθαι καὶ μὴ παντάπασιν ἄσιτοι εἶναι. ἐπῳάζουσι δὲ καὶ τῶν κορωνῶν αἱ θήλειαι μόναι, καὶ διατελοῦσιν ἐπ' αὐτῶν οὖσαι διὰ παντός· τρέφουσι δ' αὐτὰς οἱ ἄρρενες κομίζοντες τὴν τροφὴν αὐταῖς καὶ σιτίζοντες. τῶν δὲ φαβῶν ἡ μὲν θήλεια ἀπὸ δείλης ἀρξαμένη τήν τε νύχθ' ὅλην ἐπῳάζει καὶ ἕως ἀκρατίσματος ὥρας, ὁ δ' ἄρρην τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου. οἱ δὲ πέρδικες δύο ποιοῦνται τῶν ᾠῶν σηκούς, καὶ ἐφ' ᾧ μὲν ἡ θήλεια ἐπὶ θατέρῳ δ' ὁ ἄρρην ἐπῳάζει, καὶ ἐκλέψας ἐκτρέφει ἑκάτερος ἑκάτερα· καὶ τοὺς νεοττοὺς ὅταν πρῶτον ἐξάγῃ, ὀχεύει αὐτούς.

9

Ὁ δὲ ταὼς ζῇ μὲν περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, γεννᾷ δὲ τριετὴς μάλιστα, ἐν οἷς καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν ἀπολαμβάνει· ἐκλέπει δ' ἐν τριάκονθ' ἡμέραις ἢ μικρῷ πλείοσιν. ἅπαξ δὲ τοῦ ἔτους μόνον τίκτει· τίκτει δ' ᾠὰ δώδεκα ἢ μικρῷ ἐλάττω· τίκτει δὲ διαλείπων δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας καὶ οὐκ ἐφεξῆς· αἱ δὲ πρωτοτόκοι μάλιστα περὶ ὀκτὼ ᾠά. τίκτουσι δ' οἱ ταῴ καὶ ὑπηνέμια. ὀχεύονται δὲ περὶ τὸ ἔαρ· γίγνεται δὲ καὶ ὁ τόκος εὐθέως μετὰ τὴν ὀχείαν, πτερορρυεῖ
564^b δ' ἅμα τοῖς πρώτοις τῶν δένδρων καὶ ἄρχεται αὖθις ἀπο-

---

11 *διαμένουσι* om PD^a ‖ *ἐφεδρεύουσιν* P ‖ 12 *τόποις*] *τοῖς* A^{a}C^a ‖ 13 *νεοτταὶ* A^{a}C^a, *νεοττεῖαι* PD^a ‖ 14 *τινα* om PD^a, at non tr ‖ *αὐταῖς* D^a. cur non correxit *ἔχοντες* in *ἔχουσαι*? ‖ 16 *διαμένουσιν* PD^a ‖ 18 *φάβων* PD^{a}C^a, *φλάβων* A^a ‖ 19 *νύκτα* PD^a ‖ 21 *ᾧ*] *ὧν* C^a et A^a pr, ut videtur ‖ 22 *ἐπὶ θατέρω δὲ* P, *ἐπὶ δὲ θ.* A^a, *ἐπὶ δὲ θ. δ' ὁ ἄ.* C^a, *ἐπὶ θατέρου δὲ* D^a ‖ *ἐκτρέφει*] *ἐκπέμπει* PD^a „*enutriens excludit*“ tr ‖ 23 *ἑκάτερα*] *ἑκατέρου* A^a pr ‖ 24 post *αὐτοὺς* add *ὁ ἄρρην* Cam Sch ‖ 25 *εἴκοσι πέντε* PD^a ‖ 26 *τριέτης* PA^{a}C^a ‖ *ἐφ'* A^a pr C^a ‖ 27 *ἐκλέπει δ'*] *καὶ ἐκλ.* PD^a ‖ 29 *διαλιπὼν* PD^a ‖ 30 *πρωτότοκοι* A^a ‖ *περὶ τὰ ὀκτὼ* C^a ‖ 31 *ταῶνες* A^a, *ταόνες* C^a, uterque *καὶ* omisso; *ταὼ τὰ ᾠὰ καὶ τὰ* PD^a „*pavones et ypenemia*“ tr. *δὲ καὶ οἱ τ.* Sch Di, ut Cs ex C^a adnotat.

λαμβάνειν τὴν πτέρωσιν ἅμα τῇ τούτων βλαστήσει. ἀλεκτορίδι δ' ὑποτιθέασιν αὐτῶν τὰ ᾠὰ ἐπῳάζειν οἱ τρέφοντες διὰ τὸ τὸν ἄρρενα τῆς θηλείας τοῦτο δρώσης ἐπιπετόμενον συντρίβειν· διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τῶν ἀγρίων ἔνιοι ὀρνίθων ἀποδιδράσκοντες τοὺς ἄρρενας τίκτουσι καὶ ἐπῳάζουσιν. ὑποτίθεται δὲ τῇ ὄρνιθι μάλιστα δύο ᾠά· τοσαῦτα γὰρ μόνα δύναται ἐπῳάζουσα ἐξάγειν. ἐπιμελοῦνται δ' ὅπως μὴ καταβαίνουσα διαλίπῃ τὸν ἐπῳασμόν, παρατιθέντες τροφήν. οἱ δ' ὄρνιθες περὶ τὴν ὀχείαν τοὺς ὄρχεις μείζους ἴσχουσιν [ἐπιδήλως], οἱ μὲν μᾶλλον ὀχευτικοὶ καὶ μᾶλλον ἐπιδήλως, οἷον ἀλεκτρυόνες καὶ πέρδικες, οἱ δὲ μὴ συνεχῶς, ἧττον.

10 Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν ὀρνίθων κυήσεως καὶ γενέσεως τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· οἱ δ' ἰχθύες ὅτι μὲν οὐ πάντες ᾠοτοκοῦσιν, εἴρηται πρότερον. τὰ μὲν γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ, τὸ δὲ τῶν ἄλλων γένος ἰχθύων ᾠοτοκεῖ. ζῳοτοκεῖ δὲ τὰ σελάχη πρότερον ᾠοτοκήσαντα ἐν αὑτοῖς, καὶ ἐκτρέφουσιν ἐν αὑτοῖς, πλὴν βατράχου. ἔχουσι δὲ καὶ τὰς ὑστέρας, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄνω ἐλέχθη, διαφόρους οἱ ἰχθύες· τὰ μὲν γὰρ ᾠοτοκοῦντα δικρόας ἔχει καὶ κάτω, τὰ δὲ σελάχη ὀρνιθωδεστέρας. διαφέρει δὲ τῆς τῶν ὀρνίθων ὑστέρας, ὅτι οὐ πρὸς τῷ ὑποζώματι ἐνίοις συνίσταται τὰ ᾠά, ἀλλὰ μεταξὺ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἐκεῖθεν δ' αὐξανόμενα μεταβαίνει. τὸ δ' ᾠὸν γίγνεται πάντωι

---

b 2 *αἱ δ' ἀλεκτορίδες ὑπ.* P et Da pr, ut videtur ‖ 5 *δὴ* P rc Da ‖ 7 verba *ὑποτίθεται — 13 ἧττον* del A-W ‖ *τῇ ὄρνιθι* mutavi, *τοῖς ὄρνισι* codd. *ταῖς ὄ.* Sch Pk A-W ‖ 8 *δύνανται* et *ἐπωάζουσαι* AaDa tr ‖ *δύναται καὶ ἐπωάζουσα* Ca, *καὶ* inser etiam Aa pr ‖ *ἐπιμελῶνται* Aa ‖ 9 *καταβαίνουσαι* Aa pr ‖ *διαλείπῃ* PDa, *ἀπολίπῃ* Ca ‖ 11 *ἔχουσιν* PDa ‖ *ἐπιδήλως* del Sch, *ἐπὶ τέλους δὲ* Pk ‖ *καὶ μᾶλλον*] *καὶ ἀεὶ* Ca Sch Di Pk, *καὶ αἱ δὲ* Aa pr. Exspectes *καὶ οἱ μὲν ἀεὶ ὀχ. καὶ μᾶλλον ἐπιδήλως* ‖ 12 *ἐπιδήλους* Aa pr Di Pk ‖ 14 *οὖν* om Aa pr tr ‖ 15 *μὲν* om Aa. De re cf J. Müller: Über den glatten Hai des A. Berl 1840 ‖ 17 *τὸ — σελάχη* om P *ὁμοιοτελ.*, male etiam A-W haec verba om ‖ *ζῳοτ. δὲ τὰ*] *τὰ δὲ* AaCa ‖ 18 *πρῶτον* P AaCa tr ‖ *ἐν αὑτοῖς* post *ἐκτρέφουσιν* om AaCa tr ‖ *ἐν*] *καὶ ἐν* P.

τῶν ἰχθύων οὐ δίχρων ἀλλὰ μονόχρων, λευκότερον δ' ἢ ὠχρότερον, καὶ πρότερον καὶ ὅταν ἐνῇ ὁ νεοττός. διαφέρει δ' ἡ γένεσις ἡ ἐκ τοῦ ᾠοῦ τοῦ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνίθων, ᾗ οὐκ ἔχει τὸν ἕτερον ὀμφαλὸν τείνοντα πρὸς τὸν ὑμένα τὸν ὑπὸ τὸ ὄστρακον· τὸν δ' εἰς τὸ ὠχρὸν τοῖς ὄρνισι τείνοντα πόρον, τοῦτον ἔχει τοῖν δυοῖν μόνον. ἡ δ' ἄλλη γένεσις ἤδη πᾶσα ἡ αὐτὴ ἡ ἐκ τοῦ ᾠοῦ τῶν τ' ὀρνίθων καὶ τῶν ἰχθύων· ἐπ' ἄκρῳ τε γὰρ τούτου γίγνεται, καὶ αἱ φλέβες ὁμοίως τείνουσιν ἐκ τῆς καρδίας πρῶτον, καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμ-
565^{a} ματα καὶ τὰ ἄνω μέγιστα γίγνεται τὸ πρῶτον· ὁμοίως δ' αὐξανομένου ἀεὶ ἔλαττον γίγνεται τὸ ᾠόν, καὶ τέλος ἀφανίζεται καὶ εἰσδύεται ἔσω, καθάπερ καὶ τοῖς ὄρνισιν ὁ νεοττὸς καλούμενος. προσπέφυκε δὲ καὶ ὁ ὀμφαλὸς μικρὸν κατώτερον τοῦ στόματος ⟨ἐπὶ⟩ τῆς γαστρός. ἔστι δὲ νέοις μὲν οὖσιν ὁ ὀμφαλὸς μακρός, αὐξανομένοις δ' ἐλάττων, καὶ τέλος μικρός, ἕως ἂν εἰσέλθῃ, καθάπερ ἐλέχθη ἐπὶ τῶν ὀρνίθων. περιέχεται δὲ τὸ ἔμβρυον καὶ τὸ ᾠὸν ὑμένι κοινῷ· ὑπὸ δὲ τοῦτον ἄλλος ἐστὶν ὑμήν, ὃς περιέχει ἰδίᾳ τὸ ἔμβρυον· μεταξὺ δὲ τῶν ὑμένων ἔνεστιν ὑγρότης. καὶ ἡ τροφὴ δ' ὁμοία γίγνεται τοῖς ἰχθυδίοις ἐν τῇ κοιλίᾳ ὥσπερ τοῖς τῶν ὀρνίθων νεοττοῖς, ἡ μὲν λευκὴ ἡ δ' ὠχρά. τὸ μὲν οὖν σχῆμα τῆς ὑστέρας ὡς ἔχει, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθω· διαφορὰ δ' ἐστὶν αὐτοῖς πρὸς αὑτούς, οἷον τοῖς γαλεώδεσι καὶ πρὸς αὑτοὺς καὶ πρὸς τὰ πλατέα. ἐνίοις μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑστέρας περὶ τὴν ῥάχιν προσπέ-

---

25 *δίχροον* A^a, *δίχρουν* P ‖ *μονόχροον* A^a, *ὁμόχρων* D^a, *ὁμοχρον* P. Nescio an *δίχροον* et *μονόχροον* praeferenda sint ‖ 26 *ἐπῇ* A^aC^a ‖ 27 *τοῦ τῶν*] *τῆς τῶν* PD^a ‖ 28 post *ὀμφαλὸν* add *τὸν* Sch Di Pk ex *ζγγ* 754^b 5 ‖ 29 *ὄστρακον*] *ὑπόζωμα* A^aC^a pr ‖ 30 *μόνοιν* A^a et fort C^a ‖ 31 *ἡ* post *αὐτὴ* om PD^a ‖ *τ'* om A^aC^a ‖ 32 *ἄκρου* D^a, *ἀκρότερα* P ‖ **565 a 1** *μέγιστα ὁμοίως πρῶτον* PD^a ‖ *δὲ* post *αὐξανομένου* PD^aC^a ‖ 3 *εἴσω* A^a ‖ *καὶ*] *ἐν* D^a tr ‖ 4 *ὁ* om A^a pr ‖ 5 *σώματος* A^aC^a tr ‖ *ἐπὶ* inserui, *τῇ γαστρί* vol A-W Karsch ‖ 6 *ὁ* om C^a ‖ *μικρὸς* A^aC^a ‖ 7 *ἕως ἂν*] *ἐάν* A^a pr C^a ‖ 8 *δὲ καὶ τὸ* A^a ‖ 11 *ἰχθύσιν* A^a ‖ 13 *χρῶμα* P ‖ 14 *ἐστὶν ἐν αὐτοῖς* PD^a.

φυκε τὰ ᾠά, ὥσπερ εἴρηται, οἷον τοῖς σκυλίοις· αὐξανόμενα δὲ περιέρχεται. οὔσης δὲ δικρόας τῆς ὑστέρας καὶ προσπεφυκυίας πρὸς τῷ ὑποζώματι, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, περιέρχεται εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος. ἔχει δ' ἡ ὑστέρα καὶ αὕτη καὶ ἡ τῶν ἄλλων τῶν γαλεοειδῶν μικρὸν προελθόντι ἀπὸ τοῦ ὑποζώματος οἷον μαστοὺς λευκούς, οἳ κυημάτων μὴ ἐνόντων οὐκ ἐγγίγνονται. τὰ μὲν σκύλια καὶ αἱ βατίδες ἴσχουσι τὰ ὀστρακώδη, ἐν οἷς ἐγγίγνεται ᾠώδης ὑγρότης· τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὀστράκου ὅμοιον ταῖς τῶν αὐλῶν γλώτταις, καὶ πόροι τριχώδεις προσγίγνονται τοῖς ὀστράκοις. τοῖς μὲν οὖν σκυλίοις, οὓς καλοῦσί τινες νεβρίας γαλεούς, ὅταν περιρραγῇ καὶ ἐκπέσῃ τὸ ὄστρακον, γίγνονται οἱ νεοττοί· ταῖς δὲ βατίσιν, ὅταν ἐκτέκωσι τοῦ ὀστράκου περιρραγέντος, ἐξέρχεται ὁ νεοττός. ὁ δ' ἀκανθίας γαλεὸς πρὸς τῷ ὑποζώματι ἔχει τὰ ᾠὰ ἄνωθεν τῶν μαστῶν· ὅταν δὲ καταβῇ τὸ ᾠόν, ἐπὶ τούτῳ ἀπολελυμένῳ γίγνεται ὁ νεοττός. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνει ἡ γένεσις καὶ ἐπὶ τῶν ἀλωπέκων. οἱ δὲ καλού- 565^b
μενοι λεῖοι τῶν γαλεῶν τὰ μὲν ᾠὰ ἴσχουσι μεταξὺ τῶν ὑστερῶν ὁμοίως τοῖς σκυλίοις, περιιόντα δὲ ταῦτα εἰς ἑκατέραν τὴν δικρόαν [τῆς ὑστέρας] καταβαίνει, καὶ τὰ ζῷα γίγνεται τὸν ὀμφαλὸν ἔχοντα πρὸς τῇ ὑστέρᾳ, ὥστε ἀναλισκομένων τῶν ᾠῶν ὁμοίως δοκεῖν ἔχειν τὸ ἔμβρυον τοῖς τετράποσιν. προσπέφυκε δὲ μακρὸς ὢν ὁ ὀμφαλὸς τῆς μὲν ὑστέρας πρὸς τῷ

17 *σκυλλίοις* A^a, *σκύλλοις* C^a ‖ 18 et 20 *περιέχεται* PD^aA^a rc tr ‖ 21 *αὐτὴ* PD^a ‖ *τῶν γαλεοειδῶν τῶν ἄλλων* A^a ‖ 22 *οἳ*] *οἷον* A^a pr ‖ 23 *μὲν ὄντων* A^aC^a, *μὲν ἐνόντων* tr ‖ ante *τὰ* add *καὶ* Pk, post *μὲν* add *οὖν* tr Cs Sch ‖ *σκύλλια καὶ λιβατίδες* A^a pr C^a ‖ 24 *ἔχουσι* D^a ‖ *τὰ*] *τινα*? ‖ 25 *ἄλλων* PC^a tr ‖ 26 *προσεγγίγνονται* A^a, *ἐγγίνονται* PD^a ‖ 27 *σκυλλίοις* A^aC^a tr ‖ *νεβρίους* Cs, *νευρίους* PD^a, *νεβρίας* A^aC^a tr ‖ 28 *τοῖς* PD^a ‖ *βάτοισιν* P ‖ 30 *ἴσχει* PD^a ‖ 31 *κατάβῃ* A^a ‖ *ἀπολελυμένων ἐπὶ τούτω* D^a, *ἐπὶ τούτου ἀπολυομένων* P ‖ b 2 *λεοὶ* C^a, *λεοι* A^a pr ‖ 3 *σκυλλίοις* A^aC^a tr ‖ *περιιόντα* Di A-W, *περιόντα* A^aC^a, *περιστάντα* PD^a tr ‖ *δὲ τὰ τοιαῦτα* PD^a ‖ 4 *τῆς ὑστέρας* seclusi; exspectes enim aut nihil aut *τῶν ὑστερῶν* vel *ὑστέραν* ‖ 6 *δοκεῖ* A^a, *om* D^a *A-W* ‖ *ἔχειν τὸ*] *ἓν ἔχειν* A^aC^a ‖ 7 *ὁ* om A^a pr.

κάτω μέρει, ὥσπερ ἐκ κοτυληδόνος ἕκαστος ἠρτημένος, τοῦ δ' ἐμβρύου κατὰ τὸ μέσον, ᾗ τὸ ἧπαρ. ἡ δὲ τροφὴ ἀνατεμνομένου, κἂν μηκέτ' ἔχῃ τὸ ᾠόν, ᾠώδης. χόριον δὲ καὶ ὑμένες ἴδιοι περὶ ἕκαστον γίγνονται τῶν ἐμβρύων, καθάπερ ἐπὶ τῶν τετραπόδων. ἔχει δὲ τὰ ἔμβρυα τὴν κεφαλὴν νέα μὲν ὄντα ἄνω, ἁδρυνόμενα δὲ καὶ τέλεα ὄντα κάτω. ἐγγίγνεται δὲ καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἄρρενα καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ θήλεα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἅμα θήλεα καὶ ἄρρενα. καὶ τὰ ἔμβρυα διαιρούμενα, ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τῶν τετραπόδων, ἔχει τῶν σπλάγχνων ὅσα ἔχει μεγάλα, οἷον τὸ ἧπαρ, καὶ αἱματώδη. πάντα δὲ τὰ σελαχώδη ἅμα ἔχουσιν ἄνω μὲν πρὸς τῷ ὑποζώματι ᾠά, τὰ μὲν μείζω τὰ δ' ἐλάττω, πολλά, κάτω δ' ἔμβρυα ἤδη· διὸ πολλοὶ κατὰ μῆνα τίκτειν καὶ ὀχεύεσθαι οἴονται τοὺς τοιούτους τῶν ἰχθύων, ὅτι οὐχ ἅμα πάντα προΐενται, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πολὺν χρόνον. τὰ δὲ κάτω ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἅμα πέττεται καὶ τελεσιουργεῖται. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι γαλεοὶ καὶ ἐξαφιᾶσι καὶ δέχονται εἰς ἑαυτοὺς τοὺς νεοττούς, καὶ αἱ ῥῖναι καὶ αἱ νάρκαι (ἤδη δ' ὤφθη νάρκη μεγάλη περὶ ὀγδοήκοντα ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ ἔμβρυα), ὁ δ' ἀκανθίας οὐκ εἰσδέχεται μόνος τῶν γαλεῶν διὰ τὴν ἄκανθαν. τῶν δὲ πλατέων τρυγὼν καὶ βάτος οὐ δέχονται διὰ τὴν τρα-

8 ἕκαστος ἐνηρτημένος A^a, ἠρτημένος ἕκαστος, τὸ δὲ ἔμβρυον D^a ‖ 10 μηκέτι C^a, μὴ κέτι A^a ‖ μὴ ἔχῃ τὸ ᾠόν, ᾠοειδής PD^a ‖ post ᾠώδης A^a in marg rc ἐντεῦθεν λείπεται φύλλα δ' ὅμοια τούτοις. Atqui hic ista adnotatio alieno loco est ‖ χόριον — 20 ἤδη] haec post 567^b 26 πάλιν ponit F^a ‖ 11 γίγνεται A^a ‖ 13 ἀνδρυνόμενα D^a ‖ τέλεια PD^a ‖ ὄντα om P ‖ ἐγγίνονται PD^a ‖ ἐγγίγνεται — 15 ἄρρενα] adversatur Anaxagorae, cf ζγδ 763^b 30 ‖ 15 ἅμα] ἅμα καὶ D^a ‖ ἔμβρυα] ἔγκυα C^a, ἔγγυα A^a ‖ 17 ἔχει] ἔγχυμα Pk ‖ καὶ τὰ αἱματώδη A^aC^a, καὶ αἱματώδης P ‖ 18 αἷμα P et corr A^a ‖ περὶ τὸ ὑπόζωμα — 20 δὲ τὰ ἔμβρυα ἤδη in marg A^aG^a, in A^a supra verba paene evanida ἐντεῦθεν λείπεται φύλλα τέτταρα ‖ 19 πολλὰ del A-W ‖ 20 διὸ — 567^b 26 πάλιν post librum X. ponit G^a, om A^a ‖ 20 πολλὰ PD^a; delendum videtur ‖ 21 οἷόν τε PD^a „possunt" tr ‖ 22 κάτωθεν PD^a ‖ 23 ἅμα πέττεσθαι D^a, ἀναπέττεσθαι P ‖ τελεσιουργεῖσθαι D^a et P corr ‖ 25 ὦπται P.

χύτητα τῆς κέρκου. οὐκ εἰσδέχεται δ' οὐδὲ βάτραχος τοὺς νεοττοὺς διὰ τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς καὶ τὰς ἀκάνθας· οὐδὲ γὰρ ζῳοτοκεῖ μόνος τούτων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. αἱ μὲν οὖν πρὸς ἄλληλα διαφοραὶ τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον αὐτῶν, 566^a
καὶ ἡ γένεσις ἡ ἐκ τῶν ᾠῶν· οἱ δ' ἄρρενες περὶ τὸν χρόνον **11**
τῆς ὀχείας τοὺς πόρους ἔχουσι θοροῦ πλήρεις οὕτως ὥστε θλιβομένων ἔξω ῥεῖν τὸ σπέρμα λευκόν. εἰσὶ δ' οἱ πόροι δίκροοι, ἀπὸ τοῦ ὑποζώματος καὶ τῆς μεγάλης φλεβὸς ἔχοντες τὴν ἀρχήν. περὶ μὲν οὖν τὸν χρόνον τοῦτον ἤδη διάδηλοι πρὸς τὴν τῶν θηλειῶν ὑστέραν εἰσὶν οἱ πόροι τῶν ἀρρένων, ὅταν δὲ μὴ παρῇ ἡ ὥρα, ἧττον διάδηλοι τῷ μὴ συνήθει· πάμπαν γὰρ ἐν ἐνίοις καὶ ἐνίοτε ἄδηλοι γίγνονται, ὥσπερ ἐλέχθη περὶ τῶν ὄρχεων ἐν τοῖς ὄρνισιν. ἔχουσι δὲ διαφορὰς καὶ ἄλλας [μὲν] πρὸς ἄλληλα οἵ τε θορικοὶ πόροι καὶ οἱ ὑστερικοί, καὶ ὅτι οἱ μὲν προσπεφύκασι τῇ ὀσφύϊ, οἱ δὲ τῶν θηλειῶν πόροι εὐκίνητοί εἰσι καὶ λεπτῷ ὑμένι προσειλημμένοι. θεωρείσθωσαν δὲ καὶ οἱ τῶν ἀρρένων πόροι, ὡς ἔχουσιν, ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς διαγεγραμμένων. ἐπικυΐσκεται δὲ τὰ σελάχη, καὶ κύει τοὺς πλείστους μῆνας ἕξ. πλειστάκις δ' ἀποτίκτει ὁ καλούμενος τῶν γαλεῶν ἀστερίας· ἀποτίκτει γὰρ δὶς τοῦ μηνός. ἄρχονται δ' ὀχεύεσθαι μηνὸς Μαιμακτηριῶνος. οἱ δ' ἄλλοι γαλεοὶ δὶς τίκτουσι, πλὴν τοῦ σκυλίου· οὗτος δ' ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. τίκτουσι δὲ τὰ μὲν τοῦ ἔαρος αὐτῶν, ῥίνη δὲ καὶ τοῦ μετοπώρου πρὸς δύσιν Πλειάδος χειμερινὴν τὸ ὕστε-

---

566 a 2 ἡ ante ἐκ om C^a ‖ χρόνον τοῦτον τῆς PD^a ‖ 3 θόρου C^{a}D^a ‖ θλιβ. φαινομένων C^a ‖ 4 ῥεῖν ἔξω PD^a tr ‖ οἱ om C^a ‖ 5 ἀπὸ] καὶ ἀπὸ C^a tr ‖ καὶ om PD^a ‖ 6 ἤδη om C^a tr ‖ 8 παρῇ conieci, αὐτὴ codd, αὕτη Sylb Sch. ὅταν παρέλθῃ αὕτη ἡ ὥρα propon Sch, ὅταν δὲ παρέλθῃ ἡ ὥρα A-W. fort satis est mutare αὕτη ἡ ὥρα ⟨ᾖ⟩, ‖ ὥρα κα.. ἧττον P, unde Pk ὥρα καθήκῃ, ἧττον. at post ὥρα C^a in margine καλῶς ‖ διαδηλοῖ D^a ‖ πάμπαν — 9 γίγνονται om D^a ‖ 9 ἐν om P ‖ ὥσπερ — ὄρνισιν] cf 509^{b}29, 564^{b}10 ‖ 10 μὲν om Ald Cs Sch ‖ 12 εὐκίνητοι πόροι C^a ‖ 14 ἐν ταῖς ἀν.] ἀνατομῶν PD^a ‖ 17 ἀστερίας — μηνός] cf 543^{a}17 ‖ 18 μεμακτηριῶνος C^a ‖ 19 σκυλλίου C^a ‖ 20 τὰ μὲν] πάντες P, πάντα D^a ‖ 21 χειμερινῆς C^a, om P.

ρον, τὸ δὲ πρῶτον τοῦ ἔαρος· εὐθενεῖ δ' αὐτῆς μᾶλλον ὁ γόνος ὁ ὕστερος· αἱ δὲ νάρκαι περὶ τὸ φθινόπωρον. ἐκτίκτει δὲ τὰ σελάχη πρὸς τὴν γῆν ἐκ τοῦ πελάγους καὶ τῶν βαθέων ἐπανιόντα διά τε τὴν ἀλέαν καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι περὶ τῶν τέκνων. τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰχθύων παρὰ τὰς συγγενείας οὐδὲν ὦπται συνδυαζόμενον, ῥίνη δὲ δοκεῖ μόνη τοῦτο ποιεῖν καὶ βάτος· ἔστι γάρ τις ἰχθὺς ὃς καλεῖται ῥινόβατος· ἔχει γὰρ τὴν μὲν κεφαλὴν καὶ τὰ ἔμπροσθεν βάτου, τὰ δ' ὄπισθεν ῥίνης, ὡς γιγνόμενος ἐξ ἀμφοτέρων τούτων. οἱ μὲν οὖν γαλεοὶ καὶ οἱ γαλεοειδεῖς, οἷον ἀλώπηξ καὶ κύων, καὶ οἱ πλατεῖς ἰχθύες, νάρκη καὶ βάτος καὶ λειόβατος καὶ 566^b τρυγών, τὸν εἰρημένον τρόπον ζῳοτοκοῦσιν ᾠοτοκήσαντες,

12 δελφὶς δὲ καὶ φάλαινα καὶ τὰ ἄλλα κήτη, ὅσα μὴ ἔχει βράγχια ἀλλὰ φυσητῆρα, ζῳοτοκοῦσιν, ἔτι δὲ πρίστις καὶ βοῦς· οὐδὲν γὰρ τούτων φαίνεται ἔχον ᾠά, ἀλλ' εὐθέως κύημα, ἐξ οὗ διαρθρουμένου γίγνεται τὸ ζῷον, καθάπερ ἄνθρωπος καὶ τῶν τετραπόδων τὰ ζῳοτόκα. τίκτει δ' ὁ μὲν δελφὶς τὰ μὲν πολλὰ ἕν, ἐνίοτε δὲ καὶ δύο· ἡ δὲ φάλαινα ἢ δύο τὰ πλεῖστα καὶ πλεονάκις, ἢ ἕν. ὁμοίως δὲ τῷ δελφῖνι καὶ ἡ φώκαινα· καὶ γάρ ἐστιν ὅμοιον δελφῖνι μικρῷ, γίγνεται δ' ἐν τῷ Πόντῳ. διαφέρει δὲ φώκαινα δελφῖνος· ἔστι γὰρ τὸ μέγεθος ἔλαττον, εὐρύτερον δ' ἐκ τοῦ νώτου· καὶ τὸ χρῶμα ἔχει κυανοῦν. πολλοὶ δὲ δελφίνων τι γένος εἶναί φασι τὴν φώκαιναν. ἀναπνεῖ δὲ πάντα ὅσα ἔχει φυσητῆρα, καὶ δέ-

---

22 *ἀσθενεῖ* C^a tr. *εὐθηνεῖ* cet ‖ *μᾶλλον* Sch ex tr, *μάλιστα μὲν* codd ‖ 23 *ὁ ὕστερος*] *ὕστερον* PD^a ‖ 25 *τε* om C^a ‖ 30 *τούτων τῶν ἰχθύων. οἱ* PD^a ‖ 32 *νάρκοι καὶ βάτοι* PD^a ‖ b 2 et 7 *φάλλαινα* et 3 *φυσητῆρας* C^a ‖ 3 verba *ἔτι δὲ πρίστις* (*πρίστης* PD^a) *καὶ βοῦς* (*ἔβους* P) post ^{b}1 *ᾠοτοκήσαντες* ponenda esse censeo; nam *βοῦς* piscis cartilagineus est: cf 540^{b}17; etiam *πρίστιν* huic generi adscribendum esse multis de causis verisimile est ‖ 6 *μὲν* om C^a ‖ 7 *μὲν* om D^a ‖ *πλεῖστα ἕν, ἐνίοτε καὶ* C^a ‖ *φ. δύο τὰ πλεῖστα μέντοι ἕν* C^a tr ‖ 8 *τῷ δελφῖνι* ante 9 *καὶ γὰρ* C^a ‖ 9 *φώκη* P ‖ 10 *φώκαινα*] *φώκη* P, *τοῦ* C^a tr ‖ 11 *καὶ* ante *τὸ* add Cs ex C^a (*sed puncto supposito* fort deletum) tr ‖ 12 *ἔχει* om D^a ‖ *δελφῖνος* C^a ‖ 13 verba *ἀναπνεῖ* — 16 *καθεύδων* ut interpol ex

χεται τὸν ἀέρα· πνεύμονα γὰρ ἔχουσιν. καὶ ὅ γε δελφὶς ὦπται, ὅταν καθεύδῃ, ὑπερέχων τὸ ῥύγχος, καὶ ῥέγχει καθεύδων. ἔχει δ' ὁ δελφὶς καὶ ἡ φώκαινα γάλα, καὶ θηλάζονται· καὶ εἰσδέχονται τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα. τὴν δ' αὔξησιν τὰ τέκνα τῶν δελφίνων ποιοῦνται ταχεῖαν· ἐν ἔτεσι γὰρ δέκα μέγεθος λαμβάνουσι τέλεον. κύει δὲ δέκα μῆνας. τίκτει δ' ὁ δελφὶς ἐν τῷ θέρει, ἐν ἄλλῃ δ' ὥρᾳ οὐδεμιᾷ· συμβαίνει δὲ καὶ ἀφανίζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ κύνα περὶ τριάκονθ' ἡμέρας. παρακολουθεῖ δὲ τὰ τέκνα πολὺν χρόνον, καὶ ἔστι τὸ ζῷον φιλότεκνον. ζῇ δ' ἔτη πολλά· δῆλοι γὰρ ἔνιοι γεγόνασι βιοῦντες οἱ μὲν πλείω ἔτη ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἱ δὲ τριάκοντα· ἀποκόπτοντες γὰρ ἐνίων τὸ οὐραῖον οἱ ἁλιεῖς ἀφιᾶσιν, ὥστε τούτῳ γνωρίζουσι τοὺς χρόνους αὐτῶν. ἡ δὲ φώκη ἐστὶ τῶν ἐπαμφοτεριζόντων ζῴων· οὐ δέχεται μὲν γὰρ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἀναπνεῖ καὶ καθεύδει καὶ τίκτει ἐν τῇ γῇ μέν, πρὸς αἰγιαλοῖς δέ, ὡς οὖσα τῶν πεζῶν, διατρίβει δὲ τοῦ χρόνου τὸν πολὺν καὶ τρέφεται ἐκ τῆς θαλάττης, διὸ μετὰ τῶν ἐνύδρων περὶ αὐτῆς λεκτέον. ζῳοτοκεῖ μὲν οὖν εὐθὺς ἐν αὑτῇ, καὶ τίκτει ζῷα, καὶ χόριον καὶ τἆλλα προΐεται ὥσπερ πρόβατον. τίκτει δ' ἓν ἢ δύο, τὰ δὲ πλεῖστα τρία. καὶ μαστοὺς δ' ἔχει δύο καὶ θηλάζεται ὑπὸ τῶν τέκνων καθάπερ τὰ τετράποδα. τίκτει δ' ὥσπερ ἄνθρωπος πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους, μάλιστα δ' ἅμα ταῖς πρώταις αἰξίν. ἄγει δὲ περὶ δωδεκαταῖα ὄντα τὰ

537a 31 del A-W. *γε* utroque loco positum sane suspicionem movet ‖ 14 *πλεύμονα* P ‖ 16 *δελφὶν* Da ‖ 17 ante *τὰ* add *δὲ* P ‖ *μικρὰ δὲ ὄντα τὴν αὔξησιν* Ca tr ‖ 18 *ποιεῖται* Ca ‖ 19 *δέκα*] *δ'* = *τέτταρσι* suspic A-W ‖ *λαμβάνει* Ca ‖ *τέλειον* PDa ‖ 24 *βιοῦντες* praeteritum esse videtur ‖ *πλείω ἔτη ἢ* om et *ἔτη* post *εἴκοσιν* ponunt PDa; cum Ca consentit tr ‖ 25 *ἀποκόπτοντες* et 26 *ἀφιᾶσιν* et *γνωρίζουσι*] exspectes aoristum ‖ *γνωρίζεσθαι* Da ‖ 27 *ἔστι μὲν τῶν* PDa tr ‖ 29 *πρὸς τοῖς αἰ.* PDa ‖ 30 *δὲ* om Ca tr ‖ *τὸ πολὺ* PDa ‖ **567 a** 1 *τὰ ἄλλα* P, *γάλα* Da tr | 2 *δ' ἔχει δύο*] *ἔχει διὼ* Ca „*habet duo*“ tr ‖ 4 *ὥσπερ ὁ ἄ.* Ca ‖ 5 *αἰξίν*] *ἐξεῖσι πρὸς τὴ πόα* Ca.

τέκνα εἰς τὴν θάλατταν πολλάκις τῆς ἡμέρας, συνεθίζουσα κατὰ μικρόν· τὰ δὲ κάταντη φέρεται, ἀλλ' οὐ βαδίζει, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀπερείδεσθαι τοῖς ποσίν. συνάγει δὲ καὶ συστέλλει ἑαυτήν· σαρκῶδες γάρ ἐστι καὶ μαλακόν, καὶ ὀστᾶ χονδρώδη ἔχει. ἀποκτεῖναι δὲ φώκην χαλεπὸν βιαίως, ἐὰν μή τις πατάξῃ παρὰ τὸν κρόταφον· τὸ γὰρ σῶμα σαρκῶδες αὐτῆς ἐστιν. ἀφίησι δ' ὁμοίαν βοῒ φωνήν. ἔχει δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον ἡ θήλεια ὅμοιον βοϊδίῳ, πάντα δὲ τἄλλα γυναικί.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐνύδρων καὶ ζῳοτοκούντων ἢ ἐν αὐτοῖς ἢ ἔξω ἡ γένεσις καὶ τὰ περὶ τὸν τόκον τοῦτον ἔχει
13 τὸν τρόπον· οἱ δ' ᾠοτοκοῦντες τῶν ἰχθύων τὴν μὲν ὑστέραν δικρόαν ἔχουσι καὶ κάτω, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον (ᾠοτοκοῦσι δὲ πάντες οἵ τε λεπιδωτοί, οἷον λάβραξ κεστρεὺς κέφαλος ἐτελίς, καὶ οἱ λευκοὶ καλούμενοι πάντες, καὶ οἱ λεῖοι πλὴν ἐγχέλυος), ᾠὸν δ' ἴσχουσι ψαθυρόν. τοῦτο δὲ φαίνεται διὰ τὸ τὴν ὑστέραν εἶναι πλήρη πᾶσαν ᾠῶν, ὥστ' ἔν γε τοῖς μικροῖς τῶν ἰχθύων δοκεῖν ᾠὰ μόνον εἶναι δύο· διὰ τὴν μικρότητα γὰρ καὶ τὴν λεπτότητα ἄδηλος ἐν αὐτοῖς ἡ ὑστέρα. περὶ μὲν οὖν τῆς ὀχείας πάντων τῶν ἰχθύων εἴρηται πρότερον. εἰσὶ δὲ τῶν ἰχθύων οἱ μὲν πλεῖστοι ἄρρενες καὶ θήλεις, περὶ δ' ἐρυθρίνου καὶ χάννης ἀπορεῖται· πάντες γὰρ ἁλίσκονται κυήματα ἔχοντες. συνίσταται μὲν οὖν καὶ ὀχευομένων ᾠὰ τοῖς συνδυαζομένοις τῶν ἰχθύων, ἴσχουσι δὲ καὶ ἄνευ ὀχείας. δηλοῦσι δ' ἔνιοι

9 αὐτήν C^a ‖ 10 τὶς ἂν μὴ π. P, ἂν μὴ π. τὶς D^a ‖ 11 περὶ D^a ‖ 12 ἐστιν om PD^a ‖ 13 βοϊδίῳ mutavi, βοΐ A-W, βατίδι codd ‖ πάντα δὲ τἄλλα] scl uterum eiusque partes. at ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ὅμοια γυναικί PD^a, ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ὅμοιον ἔχει γυναικί A-W, ἅ. δ. τ. τ. ὅμοιον αἰδοῖον ἔχει γ. m Cs ‖ 15 ζῳοτοκούντων δὲ ἐν ἑαυτοῖς ἡ ἔξω γένεσις C^a ‖ 18 πρότερον] scl 564^b19 et maxime 510^b 20 ‖ 19 λάβρακες P ‖ 20 ἔτελις D^a, εὐτελεῖς C^a tr ‖ καλούμενοι λευκοὶ C^a tr ‖ 21 ἐγχέλεως D^a ‖ δ'] γὰρ P, om *C^a tr* ‖ τίκτουσι ψαθυρόν C^a tr, ἴσχουσι τὸ ψαθυρόν PD^a ‖ δὲ] δ' ἐν *Pk suadente* Schneidero ‖ 23 ἰχθυδίων δοκεῖ C^a ‖ 26 πρότερον] *scl 510^b 6 sq* ‖ 27 χάνης C^a.

τῶν ποταμίων· εὐθὺς γὰρ γεννώμενοι ὡς εἰπεῖν καὶ μικροὶ ὄντες οἱ φοξῖνοι κυήματ' ἔχουσιν. ἀπορραίνουσι δὲ τὰ ᾠά, καὶ καθάπερ λέγεται, τὰ μὲν πολλὰ οἱ ἄρρενες ἀνακάπτουσι, τὰ δ' ἀπόλλυται ἐν τῷ ὑγρῷ· ὅσα δ' ἂν ἐκτέκωσιν εἰς τοὺς 567b
τόπους οἰκείους ἐκτίκτειν, ταῦτα σώζεται· εἰ γὰρ πάντα ἐσώζετο, παμπληθὲς ἂν τὸ γένος ἦν ἑκάστων. καὶ τούτων δ' οὐ γίγνεται τὰ πολλὰ γόνιμα, ἀλλ' ὅσα ἂν ἐπιρράνῃ ὁ ἄρρην τῷ θορῷ· ὅταν γὰρ ἐκτέκῃ, παρεπόμενος ὁ ἄρρην ἐπιρραίνει ἐπὶ τὰ ᾠὰ τὸν θορόν, καὶ ὅσα μὲν ἂν ἐπιρρανθῇ, ἐκ πάντων γίγνεται ἰχθύδια, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ὅπως ἂν τύχῃ. — ταὐτὸ δὲ συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μαλακίων· ὁ γὰρ ἄρρην τῶν σηπιῶν, ὅταν ἐκτέκῃ ἡ θήλεια, ἐπιρραίνει τὰ ᾠά. ὅπερ εὔλογον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνειν μαλακίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν σηπιῶν ὦπται ἐν τῷ παρόντι μόνον.— [ἐκτίκτουσι δὲ πρὸς τῇ γῇ, οἱ μὲν κωβιοὶ πρὸς τοῖς λίθοις, πλὴν πλατὺ καὶ ψαθυρόν τὸ ἀποτικτόμενόν ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι· ἀλεεινά τε γάρ ἐστι τὰ περὶ τὴν γῆν, καὶ τροφὴν ἔχει μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ μὴ κατεσθίεσθαι ὑπὸ τῶν μειζόνων τὰ κυήματα. διὸ καὶ ἐν τῷ Πόντῳ περὶ τὸν

31 *γινόμενοι* Ca ‖ 32 *φοξίνοι* Ca, *φοξινοὶ* PDa ‖ 33 post *πολλὰ* add *ᾠὰ* PDa ‖ *ἀνακάμπτουσι* codd tr ‖ **b** 2 *οἰκείους ἐκτίκτειν* correxi respiciens 598b 4. *εἰς οὓς ἐκτίκτουσι* codd, sed *κρύπτουσι* tr, et *εἰς* PDa om. *εὐσκόπους* Cs, *εἰς οὓς εὖ πίπτουσι* Pk (cur non *οὓς εὖ ἐκκρίνουσι?*) ‖ 3 *ἂν*] *ἄν τι* Da, om P ‖ *ἑκάστῳ* Ca ‖ 4 *ἐπιρραίνῃ* Ca, *περιρράνῃ* PDa ‖ 5 *θόρῳ ὅταν γὰρ ἐκτίκτῃ* PDa; nescio an *ἐκτίκτῃ* hic et infra scribendum sit ‖ 6 *τὸν θορὸν*] *ἐκ τοῦ θοροῦ* Ca tr ‖ *μὲν*] *περ* P ‖ 8 verba *ταὐτὸ*—22 *λεπίδας* del A-W. Ad digressionem de sepia confer *ζγγ* 758a 15, ubi omnibus molluscis haec generandi ratio tribuitur. Sed cum in hist an locis ea soli sepiae assignetur, cum vero b 22 substantivo *ἰχθύες* addito digressionem de altero animalium genere factam esse indicari videatur, hanc saltem retineo ‖ 9 et 11 *σηπίων* CaDa ‖ 10 *ἅπερ* Ca ‖ *συμβαίνειν* post *εὔλογον* PDa ‖ 12 *ἐκτίκτουσι*] desideres subiectum ‖ *οἱ*—12 *λίθοις*] deest contrarium ‖ 13 *πλὴν*—*ἐστιν*] ad hanc ambiguam sententiam fort supplendum: cum sepiarum ova racemo oblongo et viscido similia sint ‖ *ψαθυρὸν* PDa ‖ 15 fort ante *πρὸς* intercidit *ἀλεεινά* cf 488b 10.

Θερμώδοντα ποταμὸν οἱ πλεῖστοι τίκτουσιν· νήνεμος γὰρ ὁ τόπος καὶ ἀλεεινὸς καὶ ἔχων ὕδατα γλυκέα. τίκτουσι δ' οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ᾠοτόκων ἰχθύων ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πλὴν τῶν μικρῶν φυκίδων· αὗται δὲ δίς. διαφέρει δ' ὁ ἄρρην φύκης τῆς θηλείας τῷ μελάντερος εἶναι καὶ μείζους ἔχειν τὰς λεπίδας.] οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἰχθύες γόνῳ τίκτουσι καὶ τὰ ᾠὰ ἀφιᾶσιν· ἣν δὲ καλοῦσί τινες βελόνην, ὅταν ἤδη ὥρα ᾖ τοῦ τίκτειν, διαρρήγνυται, καὶ οὕτω τὰ ᾠὰ ἐξέρχεται. ἔχει γάρ τινα ὁ ἰχθὺς οὗτος διάφυσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα καὶ τὸ ἦτρον, ὥσπερ οἱ τυφλῖναι ὄφεις· ὅταν δ' ἐκτέκῃ, συμφύεται ταῦτα πάλιν. ἡ δὲ γένεσις ἐκ τοῦ ᾠοῦ ὁμοίως συμβαίνει ἐπί τε τῶν ἔσω ᾠοτοκούντων καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω· ἐπ' ἄκρου τε γὰρ γίγνεται καὶ ὑμένι περιέχεται, καὶ πρῶτον διάδηλοι οἱ ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ σφαιροειδεῖς ὄντες. ᾗ καὶ δῆλον ὅτι οὐχ ὥσπερ τινές φασιν, ὁμοίως γίγνονται τοῖς ἐκ τῶν σκωλήκων γιγνομένοις· τοὐναντίον γὰρ συμβαίνει ἐπ' ἐκείνων, τὰ κάτω μείζω πρῶτον, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ κεφαλὴ ὕστερον. ὅταν δ' ἀναλωθῇ τὸ ᾠόν, γίγνονται γυρινώδη, καὶ τὸ μὲν πρῶτον οὐδεμίαν τροφὴν λαμβάνοντα αὐξάνονται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ ᾠοῦ ἐγγιγνομένης ὑγρότητος, ὕστερον δὲ τρέφονται ἕως ἂν αὐξηθῶσι τοῖς ποταμίοις ὕδασιν. [τοῦ δὲ Πόντου καθαιρομένου ἐπιφέρεταί τι κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον ὃ καλοῦσι φῦκος· ἔστι δ'

17 Θερμώδοντα PDa ‖ 20 φυκιδίων PDa ‖ 21 μελαντέρα Da ‖ 22 ἐν γόνῳ PDa ‖ 23 ἤδη om Ca tr ‖ 25 τινα ἔσω ὁ Da ‖ 26 ἦπαρ Ca rc ‖ οἱ Da ‖ τυφλῖναι Ca tr ‖ ἐκτέκῃ ζῇ καὶ συμφεύεται πάλιν ταῦτα (τοῦτο Pb) PDa. ζῇ καὶ inser etiam fragm Paris ‖ 27 ταῦτα] τὸ τραῦμα Sch e Plinio IX 76 ‖ ἡ — 30 ὄντες] idem fere legimus 564b 30 sqq ‖ 27 ὁμοίως om PDa ‖ 28 ἔξω ζωοτοκούντων. ἐπ' PDaAa [illegible] ‖ 29 τε om Ca ‖ παρέχεται Aa pr ‖ 33 γὰρ οὐ συμβαίνει Aa ‖ post κάτω add καὶ Ca rc, pro κάτω habet κατὰ τὸν Aa pr. ad rem cf ζγγ 763a 19 ‖ 568 a 2 γυρινώδη] incert Aa. totum locum suspectum reddit, quod nusquam nisi hic γυρῖνοι commemorantur; lectio codicum PDa πυρινώδεις correctorem docet ‖ 3 ἐγγινομένης P ‖ 5 ὑδατίοις AaCa ‖ verba incerta τοῦ — 11 ἄνθος del A.-W ‖ ποντοῦ PDa ‖ 6 ἔστω Aa pr.

ὠχρὸν τοῦτο· οἱ δέ τινές φασι τοῦτο ἄνθος εἶναι τοῦ φύκου, ἀφ' οὗ τὸ φυκίον εἶναι. ἀρχομένου δὲ γίγνεται τοῦ θέρους. τούτῳ τρέφεται καὶ τὰ ὄστρεα καὶ τὰ ἰχθύδια τὰ ἐν τοῖς τόποις τούτοις. φασὶ δέ τινες τῶν θαλαττίων καὶ τὴν πορφύραν ἴσχειν ἀπὸ τούτου τὸ ἄνθος.]

14 Οἱ δὲ λιμναῖοι καὶ οἱ ποτάμιοι τῶν ἰχθύων κύημα μὲν ἴσχουσι πεντάμηνοι τὴν ἡλικίαν ὄντες ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τίκτουσι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ περιιόντος ἅπαντες· ὥσπερ δὲ καὶ οἱ θαλάττιοι, καὶ οὗτοι οὐκ ἐξαφιᾶσιν οὐδέποτε ἅμα πᾶν, οὔθ' αἱ θήλειαι τὸ ᾠὸν οὔθ' οἱ ἄρρενες τὸν θορόν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀεὶ πλείω ἢ ἐλάττονα αἱ μὲν ᾠὰ οἱ δὲ θορόν. τίκτουσι δ' ἐν τῇ καθηκούσῃ ὥρᾳ κυπρῖνος μὲν πεντάκις ἢ ἑξάκις· ποιεῖται δὲ τὸν τόκον μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἄστροις· χαλκὶς δὲ τίκτει τρίς, οἱ δ' ἄλλοι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ πάντες. τίκτουσι δ' ἐν ταῖς προλιμνάσι τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν πρὸς τὰ καλαμώδη, οἷον οἵ τε φοξῖνοι καὶ αἱ πέρκαι. οἱ δὲ γλάνεις καὶ αἱ πέρκαι συνεχὲς ἀφιᾶσι τὸ κύημα, ὥσπερ οἱ βάτραχοι· οὕτω δὲ συνεχές ἐστι τὸ κύημα περιειλιγμένον, ὥστε τό γε τῆς πέρκης διὰ πλατύτητα ἀναπηνίζονται ἐν ταῖς λίμναις οἱ ἁλιεῖς ἐκ τῶν καλάμων. οἱ μὲν οὖν μείζους τῶν γλανίων ἐν τοῖς βαθέσι ἐκτίκτουσιν, ἔνιοι καὶ κατ' ὀργυιᾶς τὸ βάθος, οἱ δ' ἐλάττους αὐτῶν ἐν τοῖς βραχυτέροις, μάλιστα πρὸς ῥίζαις ἰτέας ἢ ἄλλου τινὸς

7 *οἱ δέ τινες φ.*] haec dictio non ex usu Ar est. *τινές* om PD^a ‖ *φύκου* et *ἀ* (in *ἀφ'*) A^a in ras. *εἶναί τι φυσικὸν τὸ φυκίον* C^a tr, quod ferri nequit ‖ 9 *καὶ* pr om C^{a}D^a tr ‖ 11 *τοῦ ἄνθους* PD^a ‖ 12 *οἱ* post *καὶ* om PD^a ‖ 13 *πέντε μῆνας τὴν ἡλικίαν ἔχοντες* PD^a ‖ *πολὺ εἰπεῖν τίκτουσι* PD^a ‖ 14 *περιόντος* A^{a}C^a ‖ 16 *θόρον*, ut semper, D^a ‖ *ἀλλ'* — 17 *θορόν* om A^{a}C^a ‖ 19 *ποιοῦνται* C^a ‖ *χάλκης* P ‖ 20 *τοῦ ἐνιαυτοῦ* Ald Cs A-W ut 564^a 28, 567^b 18. *ἐν τῷ ἐνιαυτῷ* A^{a}C^a, *τῷ ἐνιαυτῷ* PD^a ‖ *τίκτουσι· πάντες δὲ ἐν ταῖς* D^a ‖ 21 *προλιμνᾶσι* C^a, *πρὸς λιμνάσι* PD^a ‖ 22 *φορξῖνοι* P ‖ *αἱ* om PA^{a}C^a ‖ *πέρσαι* A^a ‖ 23 *γλανεῖς* A^a ‖ *συν* (in *συνεχὲς*) in ras A^a rc ‖ 25 *τότε* C^{a}A^a pr, *τά γε* PD^{a}A^a rc ‖ 26 *ἐκ* om A^a pr C^a ‖ 27 *γλανιῶν* A^a, *γλανέων* PD^a ‖ *βάθεσιν* A^{a}C^a ‖ *ἐντίκτουσιν* A^{a}C^a ‖ 28 *ἔνιοι δὲ καὶ* A^{a}C^a ‖ *ὀργυίας* A^a ‖ 29 *πρὸς ταῖς ῥ.* D^a.

δένδρου, καὶ πρὸς τῷ καλάμῳ δὲ καὶ πρὸς τῷ βρύῳ. συμπλέκονται δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοτε καὶ πάνυ μέγας πρὸς μικρόν· καὶ προσαγαγόντες τοὺς πόρους πρὸς ἀλλήλους, 568b οὓς καλοῦσί τινες ὀμφαλούς, ᾗ τὸν γόνον ἀφιᾶσιν, ὁ μὲν τὸ ᾠὸν ὁ δὲ τὸν θορὸν ἐξίησιν. ὅσα δ' ἂν τῷ θορῷ μιχθῇ τῶν ᾠῶν, εὐθύς τε λευκότερα φαίνεται καὶ μείζω ἐν ἡμέρᾳ ὡς εἰπεῖν. ὕστερον δ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δῆλά ἐστι τὰ ὄμματα τοῦ ἰχθύος· τοῦτο γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς ἰχθύσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ἐπιδηλότατόν ἐστιν εὐθὺς καὶ φαίνεται μέγιστον. ὅσων δ' ἂν ᾠῶν ὁ θορὸς μὴ θίγῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν θαλαττίων, ἀχρεῖον τὸ ᾠὸν τοῦτο καὶ ἄγονόν ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν γονίμων ᾠῶν, αὐξανομένων τῶν ἰχθυδίων, ἀποκαθαίρεται οἷον κέλυφος· τοῦτο δ' ἐστὶν ὑμὴν περιέχων τὸ ᾠὸν καὶ τὸ ἰχθύδιον. ὅταν δὲ μιγῇ τῷ ᾠῷ ὁ θορός, σφόδρα γίγνεται κολλῶδες τὸ συνεστηκὸς ἐξ αὐτῶν πρὸς ταῖς ῥίζαις ἢ ὅπου ἂν ἐκτέκωσιν. [οὗ δ' ἂν πλεῖστον τέκωσιν, ᾠοφυλακεῖ ὁ ἄρρην, ἡ δὲ θήλεια ἀπέρχεται τεκοῦσα.] ἔστι δὲ βραδυτάτη μὲν ἐκ τῶν ᾠῶν ἡ τῶν γλανίων αὔξησις, διὸ προσεδρεύει ὁ ἄρρην καὶ τετταράκοντα καὶ πεντήκοντα ἡμέρας, ὅπως μὴ κατεσθίηται ὁ γόνος ὑπὸ τῶν παρατυχόντων ἰχθυδίων· δευτέρα δὲ βραδυτῆτι ἡ τοῦ κυπρίνου γένεσις, ὁμοίως δὲ ταχέως καὶ τούτων ὁ σωζόμενος διαφεύγει γόνος. τῶν δ' ἐλαττόνων ἐνίων καὶ τριταίων

30 *βρίῳ* Aa ‖ 31 *καὶ ἐνίοτε* transponendum videtur ‖ *πάνυ* om PDa ‖ 32 *προσάγοντες* AaCa ‖ b 1 *οἱ* PDa, *αἱ* CsSch ‖ 2 *οἱ* P DaCaCsSch ‖ *ἐξιᾶσι* PDa fort recte ‖ *ὅσα*] *ὅταν* Ca ‖ 4 *δὲ ὀλίγον χρόνον* PDa ‖ 5 *τῶν ἰχθύων* PDa ‖ 7 *θόρος* Aa ‖ 8 *ἐπὶ* om AaCa fragm Par tr ‖ *τὸ ᾠὸν* om AaCa fragm Par tr ‖ 10 *ἰχθύων* PDa ‖ *ὑμὴν ὁ π.* PDa ‖ 11 *περιέχον* Aa ‖ 12 *κοιλιῶδες* Aa, *σφοδρῶδες* P ‖ 13 *ἢ* om AaCa ‖ 14 *ἐκτέκωσιν* Da fragm Par ‖ verba *οὗ — τεκοῦσα* delenda videntur. confer 569a3 ‖ 15 *βρα* (in *βραδυτάτη*) in ras Aa rc ‖ *τοῦ γλανίος* Aa fragm Par, *τῶν γλανέων* Da ‖ 18 *ἰχθύων* PDa fragm Par, aperte falsum; cf 621a 25, 29 ‖ *βραχύτητι* Ca, *βραχδυτάτη* Aa ‖ 19 *ὁμοίως* i e aeque celeriter atque glani etiam cyprini exclusi diffugiunt. ὅμως PDa tr ‖ 20 post *τῶν δ'* intercidisse videtur *ᾠῶν*.

ὄντων ἤδη ἰχθύδιά ἐστιν. λαμβάνει δ' αὔξησιν τὰ ᾠά, ὧν ἂν ἐπιψαύσῃ ὁ θορός, καὶ αὐθημερὸν καὶ ὕστερον ἔτι. τὸ μὲν οὖν τοῦ γλάνιος γίγνεται ὅσον ὄροβος, τὰ δὲ τῶν κυπρίνων καὶ τῶν τοιούτων ὅσον κέγχρος. ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον τίκτει καὶ γεννᾷ, χαλκὶς δὲ τίκτει ἐν τοῖς βαθέσιν ἀθρόα ὡς ἀγελαία, ὃν δὲ καλοῦσι τίλωνα, πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς ἐν ὑπηνέμοις· ἀγελαῖος δὲ καὶ οὗτος. κυπρῖνος δὲ καὶ βάλερος καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὡς εἰπεῖν ὠθοῦνται μὲν εἰς τὰ βραχέα πρὸς τὸν τόκον, μιᾷ δὲ θηλείᾳ πολλάκις ἀκολουθοῦσιν ἄρρενες καὶ τρισκαίδεκα καὶ τεσσαρεσκαίδεκα· τῆς θηλείας δ' ἀφιείσης τὸ ᾠὸν καὶ ὑποχωρούσης ἐπακολουθοῦντες ἐπιρραίνουσι τὸν θορόν. ἀπόλλυται δὲ τὰ πλεῖστ' αὐτῶν· διὰ γὰρ τὸ ὑποχωροῦσαν τίκτειν τὴν θήλειαν σκεδάννυται τὸ ᾠόν, ὅ τι ἂν ὑπὸ ῥεύματος ληφθῇ καὶ μὴ προσπέσῃ πρὸς ὕλην· καὶ γὰρ οὐδ' ᾠοφυλακεῖ τῶν ἄλλων ἔξω γλάνιος οὐδείς· πλὴν ἂν ἀθρόῳ γόνῳ ἑαυτοῦ περιτύχῃ ὁ κυπρῖνος, τοῦτόν φασιν ᾠοφυλακεῖν. θορὸν δὲ πάντες ἔχουσιν οἱ ἄρρενες πλὴν ἐγχέλυος· αὕτη δ' οὐδέτερον οὔτ' ᾠὸν οὔτε θορόν. οἱ μὲν οὖν κεστρεῖς ἐκ τῆς θαλάττης ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς, αἱ δ' ἐγχέλυς τοὐναντίον ἐκ τούτων εἰς τὴν θάλατταν.

---

21 ὄντων ἤδη] ἐν τῷ εἴδει $A^a C^a$ tr ‖ verba λαμβάνει — 22 ἔτι hic non requiras; eadem fere iam legimus $^b3$ ‖ 22 ἔτι ὕστερον P D^a fragm Par ‖ 23 τὸ] ὁ P D^a ‖ γλανίος A^a, γλάνεως C^a ‖ 25 χάλκις P ‖ 26 βάθεσιν $A^a C^a$ ‖ ὡς mutavi, καὶ codd ‖ ἀγελαία A-W, ἀγελαῖα D^a, ἀγελαῖος P, ἀγελαίως $A^a C^a$ tr, ἀγελαιας fragm Par; καὶ γὰρ ἀγελαῖον Pk ‖ τύλωνα $A^a C^a$, ψίλωνα P, ψύλωνα D^a ‖ 27 ὑπηνεμίοις $A^a C^a D^a$ ‖ 28 βαλῖνος P D^a ‖ 29 ὀχοῦνται P ‖ εἰς] πρὸς P D^a ‖ θήλεια A^a ‖ 31 ἀφιάσης, sed ά in ras C^a, ἀφιούσης A^a ‖ **569 a** 1 ante γὰρ codd exhibent τε, quod cum Ald om A-W ‖ 2 θηλείαν A ‖ ὅ τι ἂν] ὅταν P D^a ‖ 3 ἰλύν C^a tr ‖ οὐδὲν P D^a ‖ 4 γλανίος A^a, γλανίως C^a, γλάνιδος P ‖ ἐὰν ἀθρόω D^a, ἐν ἄρθρου P ‖ 5 περιτύχῃ καὶ ὁ κ. C^a ‖ ante φασιν exhib codd δέ, quod cum tr iam Sch in curis poster del. τότε δὲ Scal ‖ 6 ἐγχέλεως D^a ‖ 7 οὐδέτερον om P D^a ‖ οὔτε θορὸν οὔτε ᾠόν P D^a ‖ 8 post εἰς add τε Ald Bk ‖ 9 οἱ δ' ἐγχέλεις P, οἱ δ' ἐγχέλυς D^a, αἱ δ' ἐγχέλυες A^a.

15 Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι, ὥσπερ εἴρηται, τῶν ἰχθύων γίγνονται ἐξ ᾠῶν. [οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιοι καὶ ἐκ τῆς ἰλύος καὶ ἐκ τῆς ἄμμου γίγνονται, καὶ τῶν τοιούτων γενῶν ἃ γίγνεται ἐκ συνδυασμοῦ καὶ ᾠῶν, ἐν τέλμασιν ἄλλοις τε, καὶ οἷον περὶ Κνίδον φασὶν εἶναί ποτε, ὃ ἐξηραίνετο μὲν ὑπὸ κύνα καὶ ἡ ἰλὺς ἅπασα ἐξηρεῖτο, ὕδωρ δ' ἤρχετο ἐγγίγνεσθαι ἅμα τοῖς πρώτοις γιγνομένοις ⟨ὄμβροις⟩. ἐν τούτῳ δὴ ἰχθύδια ἐνεγίγνετο ἀρχομένου τοῦ ὕδατος. ἦν δὲ κεστρέων τι γένος τοῦτο, ὃ οὐ γίγνεται ἐξ ὀχείας, μέγεθος ἡλίκα μαινίδια μικρά· ᾠὸν δὲ τούτων εἶχεν οὐδὲν οὐδὲ θορόν. γίγνεται δὲ καὶ ἐν ποταμοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, οὐ διαρρέουσιν εἰς τὴν θάλατταν, ἰχθύδια μικρά, ἡλίκοι ἑψητοί, ἕτερα τὸν αὐτὸν τρόπον τούτοις. ἔνιοι δὲ καὶ ὅλως φασὶ τοὺς κεστρεῖς φύεσθαι πάντας, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἔχουσαι γὰρ φαίνονται καὶ ᾠὰ αἱ θήλειαι αὐτῶν καὶ θορὸν οἱ ἄρρενες. ἀλλὰ γένος τί ἐστιν αὐτῶν τοιοῦτον, ὃ φύεται ἐκ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. ὅτι μὲν οὖν γίγνεται αὐτόματα ἔνια οὔτ'

10 τῶν ἰχθύων γίνονται, ὥσπερ εἴρηται D^a ‖ 11 Suo iure B S Hilaire totum hoc caput spurium esse censet; dictio ipsa hoc clamat. Quod caput e libro περὶ ζωικῶν Aristoteli falso attributo deprомptum esse ex Athenaeo conicere licet ‖ 14 οἴοις PD^a, ‖ ἃ D^a tr, δὲ P, om A^a. Aut pro εἶναι exspectes γενέσθαι aut transpositionem εἶναι. ὃ ἐξηραίνετο μέν ποτε ὑπὸ. A-W: εἶναι. ὅτε ἐξηραίνετο, male; nam posito ὅτε et desideres coniunctionem γὰρ et exspectes optativum ξηρανθείη idque etiam in sequentibus verbis ‖ ξηραίνεται P ‖ 15 κύμμα C^a, κῦνα A^a ‖ ἡ om A^aC^a ‖ ἐξηρεῖτο repugnat verbis antecedentibus, nisi forte cum Scaligero interpreteris: „*ne quis dicat latuisse in limi humore.*“ Exspectes ἐστερεοῦτο potius quam ἐξήραντο, quod A-W pro sua coniectura venditant, quamquam iam Sylburg adnotat Gazam hanc lectionem vertisse. ἐξήρει τὸ ὕδωρ ἤρχετο δ' A^aC^a ‖ 16 ὄμβροις addidi; ὑετοῖς add Cam Sylb Cs Sch. Durius enim est ex antecedente ὕδωρ supplere ὕδασιν. at πρώτοις ⟨ἐκ Σειρίου⟩ γινομένοις Pk ‖ δὴ conieci, δὲ PD^a, om A^aC^a tr ‖ 17 ἀρχομένοις A^a ‖ 18 οὐ] οὐδὲ C^a, ὃ γ. μὲν P, οὐ γ. μὲν D^a ‖ 19 οὐθὲν ἔχει A^aC^a ‖ οὐ θορὸν A^a, οὐδὲ τὸν θορόν τι P ‖ 20 οὐ] ὅπου PD^a ‖ 21 εἰς θάλασσαν PD^a ‖ ἡλίκα D^a ‖ ἑψητόν C^a, ἑψητοῦ PD^a ‖ 22 οὕτως pro ὅλως Cam Cs Sch ‖ 23 πάντας] ταύτῃ Pk ‖ 26 ἔνια καὶ οὔτ' D^a ‖ οὔτ' ἐξ ᾠῶν C^a rc tr,

ἐξ ᾠῶν οὔτ' ἐξ ὀχείας, φανερὸν ἐκ τούτων. ὅσα δὲ μήτ' ᾠοτοκεῖ μήτε ζῳοτοκεῖ, πάντα γίγνεται τὰ μὲν ἐκ τῆς ἰλύος τὰ δ' ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἐπιπολαζούσης σήψεως, οἷον καὶ τῆς ἀφύης ὁ καλούμενος ἀφρὸς γίγνεται ἐκ τῆς ἀμμώδους γῆς· καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀφύη ἀναυξὴς καὶ ἄγονος, καὶ ὅταν πλείων γένηται χρόνος, ἀπόλλυται, ἄλλη δὲ πάλιν 569ᵇ ἐπιγίγνεται, διὸ ἔξω χρόνου τινὸς ὀλίγου πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν ἄλλην γίγνεται ὥραν· διαμένει γὰρ ἀρξάμενος ἀπ' ἀρκτούρου μετοπωρινοῦ μέχρι τοῦ ἔαρος. σημεῖον δ' ὅτι ἐνίοτ' ἐκ τῆς γῆς ἀνέρχεται· ἁλιευομένων γάρ, ἐὰν μὲν ᾖ ψῦχος, οὐχ ἁλίσκεται, ἐὰν δ' ᾖ εὐδία, ἁλίσκεται, ὡς ἐκ τῆς γῆς ἀνιοῦσα πρὸς τὴν ἀλέαν. καὶ ἑλκόντων καὶ ἀναξυομένης τῆς γῆς πλεονάκις πλείων γίγνεται καὶ βελτίων. αἱ δ' ἄλλαι ἀφύαι χείρους διὰ τὸ ταχὺ λαμβάνειν αὔξησιν. γίγνονται δ' ἐν τοῖς ἐπισκίοις καὶ ἑλώδεσι τόποις, ὅταν εὐημερίας γενομένης ἀναθερμαίνηται ἡ γῆ, οἷον περὶ Ἀθήνας ἐν Σαλαμῖνι καὶ πρὸς τῷ Θεμιστοκλείῳ καὶ ἐν Μαραθῶνι· ἐν γὰρ τούτοις τοῖς τόποις γίγνεται ὁ ἀφρός. φαίνεται δ' ἐν μὲν τόποις τοιούτοις καὶ εὐημερίαις τοιαύταις, γίγνεται δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὁπόταν ὕδωρ πολὺ ἐξ οὐρανοῦ γένηται, ἐν τῷ ἀφρῷ τῷ γιγνομένῳ ὑπὸ τοῦ ὀμβρίου ὕδατος, διὸ καὶ καλεῖται ἀφρός· καὶ ἐπιφέρεται ἐνίοτε ἐπιπολῆς

οὔτε ἐξ ᾠῶν Aᵃ rc (et ad hoc τῶν ζώων supra versum), recepi respiciens 570ᵃ6. οὔτε ζώων Aᵃ pr Cᵃ pr, οὔτ' ἐκ ζ. PDᵃ ‖ 31 ἄναυξις PAᵃCᵃ ‖ ἄρρενος Cᵃ, ἄγονος Aᵃ, sed primae tres litterae in ras man sec ‖ b 1 πλείω Cᵃ ‖ ἀλλ' ἤδη πάλιν AᵃCᵃ tr ‖ 3 ἀρξάμενος scl ὁ ἀφρός. at ἀρξαμένη omnes edd praeter A-W ‖ 4 ἄρκτου Cᵃ ‖ 5 ἐνίοτ' om Aᵃ, del A-W ‖ 6 ψύχος PDᵃAᵃ ‖ ᾖ om PDᵃCᵃ tr ‖ 7 ἑλκομένη Cᵃ, ἑλκομένης A-W e tr ‖ 8 πλεονάκις om Aᵃ tr ‖ πλείω PCᵃ ‖ 10 ἐπισκίοις] εὐείλοις A-W propon, ut contradictio tollatur ‖ ἑλώδεσι] ἀλεεινοῖς Dᵃ, ἐν εὐέλοις P ‖ 11 γινομένης Aᵃ ‖ ἐν ἀθήναις περὶ σαλαμῖνα AᵃCᵃ. Nota regiones Athenis finitimas hic praecipue commemorari ‖ 13 τοῖς τοιούτοις AᵃCᵃ ‖ 14 δ' ἐν μὲν] exspectes μὲν οὖν ἐν. Pk μὲν δὴ ἐν ‖ 15 πολὺ om AᵃCᵃ ‖ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γένηται P, γένηται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Dᵃ ‖ 16 τῷ alterum om AᵃCᵃ ‖ 17 et 20 ἐπὶ πολλῆς Aᵃ.

τῆς θαλάττης, ὅταν εὐημερία ᾖ, ἐν ᾧ συστρέφεται, οἷον ἐν τῇ κόπρῳ τὰ σκωλήκια, οὕτως ἐν τούτῳ ὁ ἀφρός, ὅπου ἂν συστῇ ἐπιπολῆς· διὸ πολλαχοῦ προσφέρεται ἐκ τοῦ πελάγους ἡ ἀφύη αὕτη. καὶ εὐθενεῖ δὲ καὶ ἁλίσκεται πλείστη, ὁπόταν ἔνυγρον καὶ εὐδιεινὸν γένηται τὸ ἔτος. ἡ δ' ἄλλη ἀφύη γόνος ἰχθύων ἐστίν, ἡ μὲν καλουμένη κωβῖτις κωβιῶν τῶν μικρῶν καὶ φαύλων, οἳ καταδύνουσιν εἰς τὴν γῆν· ἐκ δὲ τῆς Φαληρικῆς γίγνονται μεμβράδες, ἐκ δὲ τούτων τριχίδες, ἐκ δὲ τῶν τριχίδων τριχίαι, ἐκ δὲ μιᾶς ἀφύης, οἷον τῆς ἐν τῷ Ἀθηναίων λιμένι, οἱ ἐγκρασίχολοι καλούμενοι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἀφύη, ἣ γόνος ἐστὶ μαινίδων καὶ κεστρέων. ὁ δ' ἀφρὸς ὁ ἄγονος ὑγρός ἐστι καὶ διαμένει ὀλίγον χρόνον, καθάπερ εἴρηται πρότερον· τέλος γὰρ λεί-
570a πεται κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμοί. πλὴν νῦν εὕρηται τοῖς ἁλιεῦσι πρὸς τὸ διακομίζειν· ἁλιζομένη γὰρ πλείω μένει χρόνον.]

16 *Αἱ* δὲ ἐγχέλυς οὔτ' ἐξ ὀχείας γίγνονται οὔτ' ᾠοτοκοῦσιν, οὐδ' ἐλήφθη πώποτε οὔτε θορὸν ἔχουσα οὐδεμία οὔτ' ᾠά, οὔτ' ἀνασχισθεῖσαι ἐντὸς θορικοὺς πόρους οὔθ' ὑστερικοὺς ἔχουσιν· ἀλλὰ τοῦτο ὅλον τὸ γένος τῶν ἐναίμων οὐ γίγνεται οὔτ' ἐξ ὀχείας οὔτ' ἐξ ᾠῶν. φανερὸν δ' ἐστὶν ὅτι οὕτως ἔχει· ἐν ἐνίαις γὰρ τελματώδεσι λίμναις τοῦ θ' ὕδατος παντὸς ἐξαντληθέντος καὶ τοῦ πηλοῦ ξυσθέντος γίγνον-

18 ὅταν] ὅταν μὴ Ca ‖ 18 verba ἐν ᾧ—22 ἔτος del A-W. Quo ᾧ et τούτῳ referendum sit, nemo intellegit; inepta repetitione offendimur ‖ 19 τὰ μικρὰ σκωλήκια P, τὰ σ. μ. Da ‖ 20 διὸ—21 πλείστη om Ca ‖ 21 εὐθηνεῖ PAaCa, εὐσθενεῖ Da ‖ πλεῖστον Aa ‖ 22 ὅταν Ca ‖ εὐδιηνὸν Da, εὔυλον P ‖ 23 ἡ μὲν κ. κωβῖτις Sylb „*cobitis*“ tr. ὁ μὲν καλούμενος κωβίτης codd ‖ 25 φλιαρικῆς Aa pr ‖ βεμβράδες Aa pr, μὲν ἄραδες PDaAa rc ‖ 26 δὲ μιᾶς] δ' ἐνίας AaCa „*ex quadam autem*“ tr = ἐκ δέ τινος ‖ 27 οἷον—28 γόνος ἐστὶ om Ca ‖ ἀθηναίω AaDa ‖ 27 ἐν κρασὶ χόλοι Da, ἐν κρασὶ χολοὶ P, ἐν κρασία ὄχοι Aa ‖ 29 κεστρῶν AaCa ‖ **570 a** 1 κεφαλαὶ Aa ‖ 2 διαμένει Da ‖ 3 ἐγχέλεις PDa ‖ οὔτ' AaCa ‖ 5 ἀνασχισθεῖσα PDaAa ‖ ἐντὸς] τοὺς Aa ‖ 6 ἔχουσα PDa ‖ τοῦτο μόνον τ. γ. Sch e tr, at post ἐναίμων inser μόνον *Pk e Gaza* ‖ 7 οὔτε ζώων Da, οὔτ' ἐκ ζώων P tr ‖ 9 ἐξοσθέντος P, ἐξοισθέντος Da. ἐξωσθέντος AldCs, ξυστάντος A-W. ego *malim* ξηρανθέντος.

ται πάλιν, ὅταν ὕδωρ γένηται ὄμβριον· ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς οὐ γίγνονται, οὐδ' ἐν ταῖς διαμενούσαις λίμναις· καὶ γὰρ ζῶσι καὶ τρέφονται ὀμβρίῳ ὕδατι. ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἐξ ὀχείας οὔτ' ἐξ ᾠῶν γίγνονται, φανερόν ἐστιν· δοκοῦσι δέ τισι γεννᾶν, ὅτι ἐν ἐνίαις τῶν ἐγχελύων ἑλμίνθια ἐγγίγνεται· ἐκ τούτων γὰρ οἴονται γίγνεσθαι ἐγχέλυς. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ γίγνονται ἐκ τῶν καλουμένων γῆς ἐντέρων, ἃ αὐτόματα συνίσταται ἐν τῷ πηλῷ καὶ ἐν τῇ γῇ τῇ ἐνίκμῳ. καὶ ἤδη εἰσὶν ὠμμέναι αἱ μὲν ἐκλυόμεναι ἐκ τούτων, αἱ δ' ἐν διακνιζομένοις καὶ διαιρουμένοις γίγνονται φανεραί. καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς γίγνεται τὰ τοιαῦτα, ὅταν ᾖ μάλιστα σῆψις, τῆς μὲν θαλάττης πρὸς τοῖς τοιούτοις τόποις οὗ ἂν ᾖ φῦκος, τῶν δὲ ποταμῶν καὶ λιμνῶν περὶ τὰ χείλη· ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἀλέα ἰσχύουσα σήπει. περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν ἐγχελύων γενέσεως τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Τοὺς δὲ τόκους οὔτε πάντες οἱ ἰχθύες ποιοῦνται τὴν 17
αὐτὴν ὥραν οὔθ' ὁμοίως, οὔτε κύουσι τὸν ἴσον χρόνον. πρὸ μὲν οὖν τῆς ὀχείας ἀγέλαι γίγνονται ἀρρένων καὶ θηλειῶν· ὅταν δὲ περὶ τὴν ὀχείαν καὶ τοὺς τόκους ὦσι, συνδυάζονται. κύουσι δὲ τούτων ἔνιοι μὲν οὐ πλείους τριάκονθ' ἡμερῶν, οἱ δ' ἐλάττω χρόνον, πάντες δ' ἐν χρόνοις διαιρουμένοις εἰς τὸν τῶν ἑβδομάδων ἀριθμόν. κύουσι δὲ πλεῖστον χρόνον οὓς καλοῦσί τινες μαρίνους. σαργὸς δὲ κυΐσκεται μὲν περὶ τὸν Ποσειδεῶνα μῆνα, κύει δ' ἡμέρας 570ᵇ
τριάκοντα· καὶ ὃν καλοῦσί τινες χελῶνα τῶν κεστρέων, καὶ

---

13 ἐκ ζώων PDᵃ tr ‖ 14 τινες AᵃCᵃ ‖ ἐγχελίων P, ἐγχέλεων Dᵃ ‖ ἐγγίγνονται PDᵃ ‖ 15 ἐγγίγνεσθαι Dᵃ ‖ 18 ἐκδύνουσαι PDᵃ ‖ ἐκ τῶν τοιούτων Aᵃ tr ‖ 20 post θαλ. add δὲ Dᵃ tr ‖ γίγνονται PDᵃ ‖ 22 φύκος Aᵃ ‖ 23 παρὰ PCᵃ tr ‖ ἴσχουσα PDᵃAᵃ ‖ 28 οὖν om Aᵃ ‖ αἱ ἀγέλαι Dᵃ, αἱ ἀγελαῖαι AᵃCᵃ ‖ 31 πάντα PAᵃCᵃ ‖ 32 διαιρούμενα Aᵃ ‖ δέ τινες πλεῖστον Aᵃ ‖ 33 σάργος PDᵃ ‖ b 2 καλοῦσι δέ τινες PDᵃ ‖ χέλλωνα AᵃCᵃ ‖ τῶν κεστρ. om P, τῶν κεστραίων vult Sch ‖ καὶ μύξωνα Dᵃ, καὶ μύξωνα δὲ P.

ὁ μύξων τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἴσον χρόνον κύουσι τῷ σαργῷ. πονοῦσι δὲ τῇ κυήσει πάντες, διὸ μάλιστα τὴν ὥραν ταύτην ἐκπίπτουσιν· φέρονται γὰρ οἰστρῶντες πρὸς τὴν γῆν. καὶ ὅλως ἐν κινήσει περὶ τὸν χρόνον τοῦτον διατελοῦσιν ὄντες, ἕως ἂν ἐκτέκωσιν· καὶ μάλιστα ὁ κεστρεὺς τοῦτο ποιεῖ τῶν ἰχθύων· ὅταν δ' ἐκτέκωσιν, ἡσυχάζουσιν. πολλοῖς δὲ τῶν ἰχθύων πέρας ἐστὶ τοῦ τίκτειν, ὅταν ἐγγένηται σκωλήκια ἐν τῇ γαστρί· ἐγγίγνεται γὰρ μικρὰ καὶ ἔμψυχα, ἃ ἐξελαύνει τὰ κυήματα. οἱ δὲ τόκοι γίγνονται τοῖς μὲν ῥυάσι τοῦ ἔαρος, καὶ τοῖς πλείστοις δὲ περὶ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐχ ἡ αὐτὴ ὥρα τοῦ ἔτους, ἀλλὰ τοῖς μὲν τοῦ θέρους, τοῖς δὲ περὶ τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. τίκτει δὲ πρῶτον τῶν τοιούτων ἀθερίνη (τίκτει δὲ πρὸς τῇ γῇ), κέφαλος δ' ὕστατος· δῆλον δ' ἐκ τοῦ πρῶτον ταύτης φαίνεσθαι τὸν γόνον, τοῦ δ' ὕστατον. τίκτει δὲ καὶ κεστρεὺς ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ σάλπη τοῦ θέρους ἀρχομένου ἐν τοῖς πλείστοις, ἐνιαχοῦ δὲ μετοπώρου. τίκτει δὲ καὶ ὁ αὐλωπίας, ὃν καλοῦσί τινες ἀνθίαν, τοῦ θέρους. μετὰ δὲ τούτους χρύσοφρυς καὶ λάβραξ καὶ μόρμυρος καὶ ὅλως οἱ καλούμενοι δρομάδες. ὕστατοι δὲ τῶν ἀγελαίων τρίγλη καὶ κορακῖνος· τίκτουσι δ' οὗτοι περὶ τὸ μετόπωρον. τίκτει δ' ἡ τρίγλη ἐπὶ τῷ πηλῷ, διὸ ὀψὲ τίκτει. πολὺν γὰρ χρόνον ὁ πηλὸς ψυχρός

3 τὴν—χρόνον] τὸν αὐτὸν καὶ ἴσον χρόνον P, τὸν αὐτὸν χρόνον D^a ‖ τῇ $A^a C^a$ ‖ 4 σάργω P ‖ δ' ἐν τῇ $A^a C^a$ ‖ 5 γὰρ] δ' $A^a C^a$ tr ‖ 11 pro corrupto vocabulo ἔμψυχα („*alati*" tr, animati?) conicias scriptum fuisse ἔμφυτα vel παμφάγα vel πάμπολλα; pro ἐξελαύνει desideres ἐξεσθίει vel κατεσθίει, ut legimus simili loco Ath VII 324^e ‖ 12 ἀέρος P $A^a C^a$ ‖ 13 ἄλλοις δ' A^a ‖ 14 τοῦ ante θ. om $A^a C^a$ ‖ 15 μετοπωρινὴν P, ἐαρινὴν D^a ‖ 16 ἀνθερίνη D^a ‖ 17 αὐτῆς φαίνεσθαι C^a, φαίνεσθαι ταύτης A^a ‖ 19 τοῦ] τὸ PD^a ‖ post verba ἐν τοῖς πλείστοις, quae om P, del Sch, intercidisse videtur τόποις vel χωρίοις ‖ 20 ὁ] κεστρεὺς ὁ A^a, om C^a ‖ αὐλοπίας PD^a ‖ τινες om PD^a ‖ 21 ταῦτα ὁ PD^a „*post hos*" tr ‖ 22 μόρμυρος] ὀσμῦλος $A^a C^a$ „*osmius*" aut „*osimus*" *tr. cf Hesych* ὀσμύλια . . . ἰχθύδια ποιά. Ath VII 324^b; 318^e ὀσμύλος εἶδος πολυπόδων ‖ 24 αὐτοὶ $A^a C^a$ ‖ ἐν D^a.

ἐστιν. ὁ δὲ κορακῖνος ὕστερον τῆς τρίγλης ἐπὶ τῶν φυκίων ἐκπορευόμενος, διὰ τὸ βιοτεύειν ἐν τοῖς πετραίοις χωρίοις. κύει δὲ πολὺν χρόνον. αἱ δὲ μαινίδες τίκτουσι μετὰ τροπὰς χειμερινάς. τῶν δ' ἄλλων ὅσοι πελάγιοι, οἱ πολλοὶ θέρους τίκτουσιν· σημεῖον δ' ὅτι οὐχ ἁλίσκονται τὸν χρόνον τοῦτον. πολυγονώτατον δ' ἐστὶ τῶν ἰχθύων μαινίς, τῶν δὲ σελαχῶν βάτραχος· ἀλλὰ σπάνιοί εἰσι διὰ τὸ ἀπόλλυσθαι ῥᾳδίως· τίκτει γὰρ ἀθρόα καὶ πρὸς τῇ γῇ. ὅλως δ' ὀλιγογονώτερα μέν ἐστι τὰ σελάχη διὰ τὸ ζῳοτοκεῖν, 571^a σώζεται δὲ μάλιστα ταῦτα διὰ τὸ μέγεθος. ὀψίγονον δ' ἐστὶ καὶ ἡ καλουμένη βελόνη, καὶ αἱ πολλαὶ αὐτῶν πρὸ τοῦ τίκτειν διαρρήγνυνται ὑπὸ τῶν ᾠῶν· ἴσχει δ' οὐχ οὕτω πολλὰ ὡς μεγάλα. καὶ ὥσπερ τὰ φαλάγγια δέ, περικέχυνται καὶ περὶ τὴν βελόνην· ἐκτίκτει γὰρ πρὸς αὑτῇ, κἄν τις θίγῃ, φεύγουσιν. ἡ δ' ἀθερίνη τίκτει τρίβουσα τὴν κοιλίαν πρὸς τὴν ἄμμον. [διαρρήγνυνται δὲ καὶ οἱ θύννοι ὑπὸ τῆς πιμελῆς, ζῶσι δ' ἔτη δύο. σημεῖον δὲ τούτου ποιοῦνται οἱ ἁλιεῖς· ἐκλιπουσῶν γάρ ποτε τῶν θυννίδων ἐνιαυτόν, τῷ ἐχομένῳ ἔτει καὶ οἱ θύννοι ἐξέλιπον. δοκοῦσι δ' ἐνιαυτῷ εἶναι πρεσβύτεροι τῶν πηλαμύδων.] ὀχεύονται δ' οἱ θύννοι καὶ οἱ σκόμβροι περὶ τὸν Ἐλαφηβολιῶνα φθίνοντα, τίκτουσι δὲ περὶ τὸν Ἑκατομβαιῶνα ἀρχόμενον· τίκτουσι δ' οἷον ἐν θυλάκῳ τὰ ᾠά. ἡ δ' αὔξησίς ἐστι τῶν θυννιδίων ταχεῖα· ὅταν γὰρ τέκωσιν οἱ ἰχθύες ἐν τῷ Πόν-

---

26 φυσικῶν A^a pr C^a ‖ 28 καὶ κύει δὲ PD^a ‖ 31 ἡ μαινίς PD^a ‖ 33 καὶ] ἅμα P, ἅμα καὶ D^a ‖ **571 a** 1 ὀλιγόγονα D^a, ὀλιγοτόκα P ‖ 4 οὕτως A^a ‖ 5 περικέχυνται δὲ καὶ A^aC^a tr ‖ 6 αὐτὴν PD^a ‖ 8 verba διαρ.—12 πλ. A-W suo iure secl ‖ 8 θύνοι D^a ‖ 10 ἐκλειπουσῶν A^aC^a ‖ pro θυννίδων (θυνίδων D^a, θυνῶν P) ἐνιαυτόν A-W scribere volunt πηλαμύδων, nimis audacter, etsi sententia hanc mutationem flagitat atque m corr et Gaza pro θυννίδων exhibent πηλαμύδων; nam apud falsarium θυννίς idem significare videtur quod πηλαμύς. cf Ath VII^b 303 Σώστρατος . . . τὴν πηλαμύδα θυννίδα καλεῖσθαι λέγει, μείζω δὲ γινομένην θύννον ‖ 11 ἐρχομένω A^a ‖ 13 θύνοι A^a ‖ οἱ alterum om PA^aC^a ‖ 16 θυννιδίων conieci, θυννίδων codd.

τῳ, γίγνονται ἐκ τοῦ ᾠοῦ ἃς καλοῦσιν οἱ μὲν σκορδύλας, οἱ δὲ Βυζάντιοι αὐξίδας διὰ τὸ ἐν ὀλίγαις αὐξάνεσθαι ἡμέραις, καὶ ἐξέρχονται μὲν τοῦ φθινοπώρου ἅμα ταῖς θυννίσιν, εἰςπλέουσι δὲ τοῦ ἔαρος ἤδη οὖσαι πηλαμύδες. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι [πάντες] ἰχθύες ταχεῖαν λαμβάνουσι τὴν αὔξησιν, πάντες δ' ἐν τῷ Πόντῳ θᾶττον· παρ' ἡμέραν γὰρ καὶ αἱ ἀμίαι πολὺ ἐπιδήλως αὐξάνονται. ὅλως δὲ δεῖ νομίζειν τοῖς αὐτοῖς ἰχθύσι μὴ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις μήτε τῆς ὀχείας καὶ τῆς κυήσεως εἶναι τὴν αὐτὴν ὥραν μήτε τοῦ τόκου καὶ τῆς εὐημερίας, ἐπεὶ καὶ οἱ καλούμενοι κορακῖνοι ἐνιαχοῦ τίκτουσι περὶ τὸν πυραμητόν· ἀλλὰ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γιγνομένου ἐστόχασται τὰ εἰρημένα. ἴσχουσι δὲ καὶ οἱ γόγγροι κυήματα· ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὁμοίως τοῦτο ἐπίδηλον, οὐδὲ τὸ κύημα σφόδρα φανερὸν διὰ τὴν πιμελήν· ἴσχει γὰρ μακρόν, ὥσπερ καὶ οἱ ὄφεις. ἀλλ' ἐπὶ τὸ πῦρ τιθέμενον διάδηλον ποιεῖ· ἡ μὲν γὰρ πιμελὴ θυμιᾶται καὶ τήκεται, τὰ δὲ πηδᾷ καὶ ψοφεῖ ἐκθλιβόμενα. ἔτι δ' ἄν τις ψηλαφᾷ καὶ τρίβῃ τοῖς δακτύλοις, τὸ μὲν στέαρ λεῖον φαίνεται, τὸ δ' ᾠὸν τραχύ. ἔνιοι μὲν οὖν
571^b γόγγροι στέαρ μὲν ἔχουσιν ᾠὸν δ' οὐδέν, οἱ δὲ τοὐναντίον στέαρ μὲν οὐδέν, ᾠὸν δὲ τοιοῦτον οἷον εἴρηται νῦν.

18 Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζῴων καὶ πτηνῶν καὶ πλωτῶν, καὶ περὶ τῶν πεζῶν ὅσα ᾠοτοκεῖ, σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων, περί τ' ὀχείας καὶ κυήσεως καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις· περὶ δὲ τῶν πεζῶν ὅσα ζῳοτοκεῖ καὶ

17 σκορόδυλας PD^a ‖ 18 βυζάντιοι δ' PD^{a}C^a ‖ 19 θύνναις PD^a, τοῖς θύννοις Ald Cs Sch A-W ‖ 21 πάντες, quod om tr, seclusi ‖ λαμβάνωσι A^a ‖ 22 πάντα PA^{a}C^a tr ‖ 23 καὶ αἱ (αἱ om PD^a) ἀμίαι (ἄμιαι PD^a) πολὺ (πολλαὶ PD^a)] ὡς αἱ ἄμιαι, πολλοὶ Pk ‖ αὔξονται C^a ‖ 25 τῆς κυήσεως καὶ τῆς ὀχείας A^{a}C^a. alterum τῆς om PD^a ‖ 26 καρκῖνοι P ‖ 27 πυράμητον A^{a}C^a, πυραμηγόν P ‖ 28 verba ἴσχουσι — b 2 νῦν prius exspectes ‖ 29 τόποις] malim γόγγροις aut absit τοῖς τόποις ‖ 35 φέρεται C^a pr ‖ παχύ P ‖ b 2 μὲν] μόνον PD^a ‖ εἴρηταί μοι νῦν PD^a ‖ 3 πλωτῶν καὶ πτηνῶν PD^a ‖ 5 τ'] τῆς A^{a}C^a ‖ καὶ τῶν] καὶ γενέσεως καὶ τῶν PD^a tr ‖ 6 δὲ πεζῶν ὅσα ᾠοτοκεῖ A^{a}C^a.

περὶ ἀνθρώπου λεκτέον τὰ συμβαίνοντα τὸν αὐτὸν τρόπον. περὶ μὲν οὖν ὀχείας εἴρηται καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ κατὰ πάντων. πάντων δὲ κοινὸν τῶν ζῴων τὸ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐπτοῆσθαι τὴν ἀπὸ τῆς ὀχείας μάλιστα. τὰ μὲν οὖν θήλεα χαλεπώτατα, ὅταν ἐκτέκωσι πρῶτον, οἱ δ' ἄρρενες περὶ τὴν ὀχείαν. οἵ τε γὰρ ἵπποι δάκνουσι τοὺς ἵππους καὶ καταβάλλουσι καὶ διώκουσι τοὺς ἱππέας καὶ οἱ ὗες οἱ ἄγριοι χαλεπώτατοι, καίπερ ἀσθενέστεροι περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον ὄντες διὰ τὴν ὀχείαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους δὲ ποιοῦνται μάχας θαυμαστάς, θωρακίζοντες ἑαυτοὺς καὶ ποιοῦντες τὸ δέρμα ὡς παχύτατον ἐκ παρασκευῆς, πρὸς τὰ δένδρα τρίβοντες καὶ τῷ πηλῷ μολύνοντες πολλάκις καὶ ξηραίνοντες ἑαυτούς· μάχονται δὲ πρὸς ἀλλήλους, ἐξελαύνοντες ἐκ τῶν συοφορβίων, οὕτω σφοδρῶς ὥστε πολλάκις ἀμφότεροι ἀποθνήσκουσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ταῦροι καὶ οἱ κριοὶ καὶ οἱ τράγοι· πρότερον γὰρ ὄντες σύννομοι ἕκαστοι περὶ τοὺς καιροὺς τῆς ὀχείας μάχονται διιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους. χαλεπὸς δὲ καὶ ὁ κάμηλος περὶ τὴν ὀχείαν ὁ ἄρρην, ἐάν τ' ἄνθρωπος ἐάν τε κάμηλος πλησιάζῃ. [ἵππῳ μὲν γὰρ ὅλως ἀεὶ πολεμεῖ.] τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρίων· καὶ γὰρ ἄρκτοι καὶ λύκοι καὶ λέοντες χαλεποὶ τοῖς πλησιάζουσι γίγνονται περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον, πρὸς ἀλλήλους δ' ἧττον μάχονται διὰ τὸ μὴ ἀγελαῖον εἶναι μηδὲν τῶν τοιούτων ζῴων. χαλεπαὶ δὲ καὶ αἱ θήλειαι ἄρκτοι ἀπὸ τῶν σκύμνων, ὥσπερ καὶ αἱ κύνες ἀπὸ τῶν σκυλακίων. ἐξαγριαίνονται δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες περὶ

---

7 ἀνθρώπων PDa ‖ 8 εἴρηται ταδὶ κοινῇ κατὰ Ca, καὶ ἰδίᾳ καὶ Aa rc in ras, εἴρηται καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ· κατὰ Da tr ‖ 9 πάντων δὲ κοινὸν τῶν ζῴων] δὲ τῶν ζῴων κοινὸν PDa ‖ 13 ἱππεῖς AaCa ‖ 14 ἀσθενέστατοι PDaAa tr ‖ 15 δὲ] μὲν P, om Da ‖ 16 ἑαυτοὺς] ἀλλήλους αὐτοὺς AaCa ‖ 18 δένδρη Aa pr ‖ διατρίβοντες PDa ‖ 19 αὐτούς Ca, αὐτῆς Aa ‖ 20 συοφορβείων Da ‖ 22 σύνομοι et 25 τε ὁ ἄνθρ. Aa pr | 26 verba ἵππῳ—πολεμεῖ a me seclusa non esse genuina ipsae coniunctiones ineptae demonstrant 28 περὶ] πρὸς Aa ‖ 30 καὶ om Aa.

τὴν ὀχείαν, διόπερ φασὶν οὐκ ἐᾶν αὐτοὺς ὀχεύειν τὰς θηλείας τοὺς τρέφοντας ἐν τοῖς Ἰνδοῖς· ἐμμανεῖς γὰρ γιγνο-
572a μένους ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἀνατρέπειν τὰς οἰκήσεις αὐτῶν ἅτε φαύλως ᾠκοδομημένας, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐργάζεσθαι. φασὶ δὲ καὶ τὴν τῆς τροφῆς δαψίλειαν πραοτέρους αὐτοὺς παρέχειν· καὶ προσάγοντες δ' αὐτοῖς ἑτέρους κολάζουσι καὶ δουλοῦνται προστάττοντες τύπτειν τοῖς προσαγομένοις. τὰ δὲ πολλάκις ποιούμενα τὰς ὀχείας καὶ μὴ κατὰ μίαν ὥραν, οἷον τὰ συνανθρωπευόμενα, ὕες τε καὶ κύνες, ἧττον τοιαῦτα φαίνεται διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς ὁμιλίας. τῶν δὲ θηλειῶν ὁρμητικῶς ἔχουσι πρὸς τὸν συνδυασμὸν μάλιστα μὲν ἵππος, ἔπειτα βοῦς. αἱ μὲν οὖν ἵπποι αἱ θήλειαι ἱππομανοῦσιν· ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπιφέρουσιν ἀπὸ μόνου τῶν ζῴων τούτου ἐπὶ τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζεσθαι. λέγονται δὲ καὶ ἐξανεμοῦσθαι περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον· διὸ ἐν Κρήτῃ οὐκ ἐξαιροῦσι τὰ ὀχεῖα ἐκ τῶν θηλειῶν. ὅταν δὲ τοῦτο πάθωσι, θέουσιν ἐκ τῶν ἄλλων ἵππων. ἔστι δὲ τὸ πάθος ὅπερ ἐπὶ τῶν υἱῶν λέγεται τὸ καπρίζειν. θέουσι δ' οὔτε πρὸς ἕω οὔτε πρὸς δυσμάς, ἀλλὰ πρὸς ἄρκτον ἢ νότον. ὅταν δ' ἐμπέσῃ τὸ πάθος, οὐδένα ἐῶσι πλησιάζειν, ἕως ἂν ἢ ἀπείπωσι διὰ τὸν πόνον ἢ πρὸς θάλατταν ἔλθωσιν· τότε δ' ἐκβάλλουσί τι. καλοῦσι δὲ καὶ τοῦτο, ὥσπερ ⟨τὸ⟩ ἐπὶ τοῦ τικτομένου ⟨πώλου⟩, ἱππομανές· ἔστι δ' οἷον ἡ καπρία, καὶ ζητοῦσι τοῦτο μάλιστα πάντων αἱ περὶ τὰς

572a 2 *αὐτῶν οὔτε* P, *αὐτά τε* A^aC^a ‖ *οἰκοδομουμένας* PD^a ‖ *πολλὰ*] „*multa mala*" tr ‖ 4 *κολάζονται* PD^a ‖ 5 *δουλεύονται* A^a pr, *δουλεύουσι* C^a corr ‖ *τοὺς προσαγομένους* D^a, *τοὺς προσταττομένους* P ‖ 6 *τὴν ὀχείαν* A^aC^a ‖ 7 *ὗες*] *ὑὲς* A^aD^a, *οἷον ὑὲς* P ‖ 8 *ἧττον τὰ τ.* PD^a ‖ post *τοιαῦτα* add *ποιοῦντα* PD^a tr. *τοιαῦτα φ. ποιοῦντα* Ald Cs Sch ‖ 12 *τούτου*] *τούτου τὴν* A^aC^a tr, *τὴν* D^a, om P ‖ 14 *περὶ τ. κ. τ.*] scl *ὅτε ἱππομανοῦσιν* ‖ verba *διὸ*—15 *θηλειῶν* temere del A-W ‖ *διὸ καὶ ἐν* D^a tr ‖ 15 *ἐξαίρουσι* C^aD^a ‖ 16 verba *ἔστι*—17 *καπρίζειν* sine sufficiente *causa del Pk* ‖ 17 *ὥσπερ* A^aC^a ‖ 20 *πόθον* C^a tr ‖ 21 *τὸ* et 22 *πῶλον inser Sch* ‖ 23 *οἱ* PD^aC^a tr.

φαρμακείας. περὶ δὲ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας συγκύπτουσί τε πρὸς ἀλλήλας μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ τὴν κέρκον κινοῦσι πυκνά, καὶ τὴν φωνὴν ἀφιᾶσιν ἀλλοιοτέραν ἢ κατὰ τὸν ἄλλον χρόνον· ῥεῖ δ' αὐταῖς ἐκ τοῦ αἰδοίου ὅμοιον γονῇ, λεπτότερον δὲ πολὺ ἢ τὸ τοῦ ἄρρενος· καὶ καλοῦσί τινες τοῦτο ἱππομανές, ἀλλ' οὐ τὸ ἐπὶ τοῖς πώλοις ἐπιφυόμενον· ἐργῶδες δ' εἶναί φασι λαβεῖν· κατὰ μικρὸν γὰρ ῥεῖν. καὶ οὐροῦσι δὲ πολλάκις, ὅταν σκυζῶσι, καὶ πρὸς αὑτὰς παίζουσιν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς ἵππους τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, αἱ δὲ βόες ταυρῶσιν· οὕτω δὲ σφόδρα κατακώχιμαι τῷ πάθει γίγνονται, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτῶν κρατεῖν μηδὲ λαμβάνεσθαι τοὺς βουκόλους. δῆλαι δ' εἰσὶ καὶ αἱ ἵπποι καὶ 572^b
αἱ βόες, ὅταν ὀργῶσι πρὸς τὴν ὀχείαν, καὶ τῇ ἐπάρσει τῶν αἰδοίων καὶ τῷ πυκνὰ οὐρεῖν αἱ βόες ὥσπερ αἱ ἵπποι. ἔτι δ' αἵ γε βόες ἐπὶ τοὺς ταύρους ἀναβαίνουσι, καὶ παρακολουθοῦσιν ἀεί, καὶ παρεστᾶσιν. πρότερα δὲ τὰ νεώτερα ὀργᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν καὶ ἐν ταῖς ἵπποις καὶ ἐν ταῖς βουσίν· καὶ ὅταν εὐημερίαι γίγνωνται καὶ τὰ σώματα εὖ ἔχωσι, μᾶλλον ὀργῶσιν. αἱ μὲν οὖν ἵπποι ὅταν ἀποκείρωνται, ἀποπαύονται τῆς ὁρμῆς μᾶλλον καὶ γίγνονται κατηφέστεραι. οἱ δ' ἄρρενες ἵπποι διαγιγνώσκουσι τὰς θηλείας τὰς συννόμους ταῖς ὀσμαῖς, κἂν ὀλίγας ἡμέρας ἅμα γένωνται πρὸ τῆς ὀχείας· καὶ ⟨αἳ⟩ ἂν μιχθῶσιν ἄλλοις, ἐξελαύνουσι δάκνοντες, καὶ νέμονται χωρίς, ἕκαστοι τὰς ἑαυτῶν ἔχοντες. διδόασι δ' ἑκάστῳ περὶ τριάκοντα ἢ μικρῷ πλείους. ὅταν

---

26 ἀλλοιωτέραν C^a ‖ 27 ἄλλον om A^aC^a ‖ ἐκρεῖ PD^a ‖ 29 οὐ τοῦτο ἐπὶ τοῖς πολλοῖς A^aC^a tr ‖ 30 et 35 λαμβάνειν A^aC^a ‖ 30 ῥεῖ PD^a ‖ 31 σκύζωσι A^aD^a ‖ παίζωσι $PD^aA^aC^a$ ‖ 32 τοὺς PA^aC^a ‖ 33 ταυριῶσιν A^aC^a ‖ κατακώχιμοι Bonitz nescio an recte ‖ 34 μὴ δὲ A^a ‖ b 4 δ' om A^aC^a ‖ 6 τοῖς bis PA^aC^a ‖ 8 verba αἱ — 16 κωλύει del A-W; eorum argumenta, etsi sunt alicuius momenti, non sufficiunt ‖ 9 κατωφερέστεροι C^a ‖ 11 ἅμα] ἀλλαχόθεν ἅμα P, ἀλλαχόθι ἅμα D^aA^a rc ‖ καὶ ἂν μιχθῶσιν Sch. αἳ addidi. καὶ (supra καὶ A^a rc ἐὰν; P κἂν) ἀναμιχθῶσιν codd ‖ 12 ἄλλοις Sch e tr, ἀλλήλοις PA^a rc, ἀλλήλαις A^a pr C^a, τὰς ἄλλας D^a, ἄλλοι ἄλλας Pk ‖ 14 περὶ et 15 τις om P.

δὲ προσίῃ τις ἄρρην, συστρέψας εἰς ταὐτὸ καὶ περιδραμὼν κύκλῳ, προσελθὼν μάχεται· κἄν τις κινῆται, δάκνει καὶ κωλύει. ὁ δὲ ταῦρος, ὅταν ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, τότε γίγνεται σύννομος καὶ μάχεται τοῖς ἄλλοις, τὸν δὲ πρότερον χρόνον μετ' ἀλλήλων εἰσίν, ὃ καλεῖται ἀτιμαγελεῖν· πολλάκις γὰρ οἵ γ' ἐν τῇ Ἠπείρῳ οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν. ὅλως δὲ τὰ ἄρρενα πάντα ἢ τὰ πλεῖστα οὐ συννέμονται τοῖς θήλεσι πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν, ἀλλ' ἐκκρίνονται, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι, καὶ χωρὶς βόσκονται τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν. καὶ αἱ ὕες δ' ὅταν ἔχωσι πρὸς τὴν ὀχείαν ὁρμητικῶς, ὃ καλεῖται καπρᾶν, ὠθοῦνται καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. περὶ δὲ τὰς κύνας τὸ τοιοῦτον πάθος καλεῖται σκυζᾶν. ἔπαρσις μὲν οὖν τοῖς θήλεσι γίγνεται τῶν αἰδοίων, ὅταν πρὸς τὴν ὀχείαν ὀργῶσι, καὶ ὑγρασία περὶ τὸν τόπον· αἱ δ' ἵπποι καὶ ἀπορραίνουσι λευκὴν ὑγρότητα περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον. καθάρσεις δὲ γίγνονται μὲν καταμηνίων, οὐ μὴν ὅσαι γε ταῖς γυναιξὶν οὐδενὶ τῶν ἄλλων ζῴων. τοῖς μὲν οὖν προβάτοις καὶ αἰξίν, ἐπειδὰν ὥρα ᾖ ὀχεύεσθαι, ἐπισημαίνει πρὸ τοῦ ὀχεύεσθαι· καὶ ἐπειδὰν ὀχευθῶσι, γίγνεται τὰ σημεῖα, εἶτα διαλείπει, μέχρι οὗ ἂν μέλλωσι τίκτειν. τότε δ' ἐπισημαίνει, καὶ οὕτω γιγνώσκουσιν ὅτι ἐπίτοκα οἱ ποιμένες. ἐπειδὰν δὲ τέκῃ, κάθαρσις γίγνεται πολλή, τὸ μὲν πρῶτον οὐ σφόδρα αἱματώδης, ὕστερον μέντοι σφόδρα. βοῒ δὲ καὶ ὄνῳ καὶ ἵππῳ πλείων μὲν τούτων διὰ τὸ μέγε-

---

15 αὐτὸ A^a ‖ 19 ἀτιμαγέλειν D^a ‖ 20 δὲ] τε PA^aC^a ‖ 21 ἄρρενα A-W, ἄγρια PD^a tr, ἀγριώτερα A^aC^a. Coniecturam illam cunctanter recepi; nam vocabulo ita mutato malis absint verba ^{b}23 τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν ‖ πάντων A^a ‖ συννέμεται A^aC^a ‖ ταῖς PD^a ‖ 22 ἐκκρίνωνται A^aD^a ‖ 24 ὗες A^aD^a ‖ 25 καπριᾶν A^aC^a ‖ 27 γίγνονται A^a, ἐγγίγνεται PD^a ‖ 28 ὁρμῶσι PD^a C^a ‖ 29 καὶ om A^aC^a tr ‖ 31 ὅσα A^aC^a ‖ τε A^a ‖ 32 ᾖ] ἦν A^a pr C^a ‖ 33 γίγνονται PD^a ‖ 34 τὰ σημεῖα] καταμήνια A-W perperam; nam vix plus quam vestigia menstruationis apparere possunt ‖ μέχρις A^aD^a fort recte ‖ **572 a** 1 θέλωσι A^a ‖ 2 ἐπίτοκα Pk, ἐπίτοκά εἰσιν D^a tr. ἐπίτοκοι PA^aC^a ‖ 3 τέκῃ] τέκωσι? ‖ 5 πλείων conieci, πλείω codd ‖ post μέγεθος add γίνεται PD^a.

θος, ἐλάττων δὲ κατὰ λόγον πολλῷ. ἡ μὲν οὖν βοῦς, ὅταν ὀργᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν ἡ θήλεια, καθαίρεται κάθαρσιν βραχεῖαν ὅσον ἡμικοτύλιον ἢ μικρῷ πλέον· καιρὸς δὲ γίγνεται τῆς ὀχείας μάλιστα περὶ τὴν κάθαρσιν. ἵππος δὲ τῶν τετραπόδων ἁπάντων εὐτοκώτατον καὶ λοχίων καθαρώτατον, καὶ ἐλαχίστην προΐεται αἵματος ῥύσιν, ὡς κατὰ τὸ τοῦ σώματος μέγεθος. μάλιστα δὲ καὶ ταῖς βουσὶ καὶ ταῖς ἵπποις τὰ καταμήνια ἐπισημαίνει διαλείποντα δίμηνον καὶ τετράμηνον καὶ ἑξάμηνον· ἀλλ' οὐ ῥᾴδιον γνῶναι μὴ παρεπομένῳ μηδὲ συνήθει σφόδρα, διὸ ἔνιοι οὐκ οἴονται γίγνεσθαι αὐτοῖς. τοῖς δ' ὀρεῦσι τοῖς θήλεσιν οὐδὲν γίγνεται καταμήνιον, ἀλλὰ τὸ οὖρον παχύτερον τὸ τῆς θηλείας. ὅλως μὲν οὖν τὸ τῆς κύστεως περίττωμα τοῖς τετράποσι παχύτερον ἢ τὸ τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν τῶν θηλειῶν παχύτερον ἔτι ἢ τὸ τῶν ἀρρένων· ὄνου δὲ λεπτότερον τὸ τῶν θηλειῶν, βοὸς δὲ δριμύτερον τὸ τῆς θηλείας. μετὰ δὲ τοὺς τόκους ἁπάντων τῶν τετραπόδων παχύτερον τὸ οὖρον γίγνεται καὶ μᾶλλον τῶν ἐλάττω προϊεμένων κάθαρσιν. τὸ δὲ γάλα γίγνεται, ὅταν ὀχεύεσθαι ἄρχωνται, πυοειδές· χρήσιμον δὲ γίγνεται, ἐπειδὰν τέκωσιν ὕστερον. κύοντα δὲ καὶ πρόβατα καὶ αἶγες πιότερα γίγνονται καὶ ἐσθίουσι μᾶλλον· καὶ βόες δ' ὡσαύτως καὶ τἆλλα τετράποδα πάντα.

Ὁρμητικώτερα μὲν οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν πρὸς τὴν ὀχείαν τὴν ἐαρινὴν ὥραν ἐστίν· οὐ μὴν ἅπαντά γε ποιεῖται τὸν αὐτὸν καιρὸν τὰς ὀχείας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκτροφὴν τῶν

---

6 ἐλάττων conieci, ἐλάττω A^aC^a, ἔλαττον PD^a ‖ δὴ PA^a ‖ πολλῷ. ἡ] πολλῶν A^aC^a ‖ 8 πλεῖον D^a, πλείω P ‖ 13 σημαίνει D^a, συμβαίνει P ‖ διαλιπόντα PD^a ‖ τρίμηνον D^a ‖ 14 ῥάδιον] δυνατὸν PD^a ‖ 19 τὸ δὲ τῶν] τῶν δὲ A^a ‖ τῶν ante αἰγ. om P A^aC^a ‖ 20 ἔτι om $A^aC^aD^a$ tr ‖ 21 δὲ καὶ δρ. D^a ‖ 26 καὶ πρ.] τὰ πρ. PD^a ‖ 28 ante τετρ. add τὰ edd ‖ 29 ὁρμητικώτατα PD^a tr ‖ οὖν] οὖν ἐστὶν D^a, om A^a ‖ πᾶν] πολὺ PD^a ‖ 30 ἐστίν om D^a ‖ ἅπαντα *Pk secutus* Schneiderum, τὰ πάντα PD^a, πάντα A^aC^a ‖ 31 τὰς *Pk secutus* Schneiderum, τῆς codd.

τέκνων ἐν τοῖς καθήκουσι καιροῖς. αἱ μὲν οὖν ἥμεροι ὕες κύουσι τέτταρας μῆνας, τίκτουσι δὲ τὰ πλεῖστα εἴκοσιν· πλὴν ἂν πολλὰ τέκωσιν, οὐ δύνανται ἐκτρέφειν πάντα. γηράσκουσαι δὲ τίκτουσι μὲν ὁμοίως, ὀχεύονται δὲ βραδύ-
573^b τερον· κυΐσκονται δ' ἐκ μιᾶς ὀχείας, ἀλλὰ πολλάκις ἐπιβιβάσκουσι διὰ τὸ ἐκβάλλειν μετὰ τὴν ὀχείαν τὴν καλουμένην ὑπό τινων καπρίαν. τοῦτο μὲν οὖν συμβαίνει πάσαις, ἔνιαι δ' ἅμα τούτῳ καὶ τὸ σπέρμα προΐενται. ἐν δὲ τῇ κυήσει ὃ ἂν βλαφθῇ τῶν τέκνων καὶ τῷ μεγέθει πηρωθῇ, καλεῖται μετάχοιρον· τοῦτο δὲ γίγνεται ὅπου ἂν τύχῃ τῆς ὑστέρας. ὅταν δὲ γεννήσῃ, τῷ πρώτῳ τὸν πρῶτον παρέχει μαστόν. [θυῶσαν δ' οὐ δεῖ εὐθὺς βιβάζειν, πρὶν ἂν μὴ τὰ ὦτα καταβάλῃ· εἰ δὲ μή, ἀναθυᾷ πάλιν. ἐὰν δ' ὀργῶσαν βιβάσῃ, μία ὀχεία, ὥσπερ εἴρηται, ἀρκεῖ. συμφέρει δ' ὀχεύοντι μὲν τῷ κάπρῳ παρέχειν κριθάς, τετοκυίᾳ δὲ τῇ ὑΐ κριθὰς ἑφθάς. εἰσὶ δὲ τῶν ὑῶν αἱ μὲν εὐθὺς καλλίχοιροι μόνον, αἱ δ' ἐπαυξανόμεναι τὰ τέκνα καὶ τὰς δέλφακας χρηστὰς γεννῶσιν. Φασὶ δέ τινες, ἐὰν τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐκκοπῇ ἡ ὗς, ἀποθνήσκειν διὰ ταχέων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ζῶσι δ' αἱ πλεῖσται μὲν περὶ ἔτη πεντεκαίδεκα, ἔνιαι δὲ καὶ τῶν εἴκοσιν ὀλίγον ἀπολείπουσιν.]

19 Τὰ δὲ πρόβατα κυΐσκεται μὲν ἐν τρισὶν ἢ τέτταρσιν ὀχείαις, ἐὰν δ' ὕδωρ ἐπιγένηται μετὰ τὴν ὀχείαν, ἀνακυΐσκει·

---

32 ἥμεραι A^aC^a ‖ 33 τίκτουσι] κύουσι A^a pr ‖ 36 δ' οὐκ ἐκ PD^a tr A^a corr ‖ b 1 ἐπιβάλλουσι PA^a rc, ἐπιβόσκουσι A^a ‖ 5 βλαβῇ A^a ‖ 6 γένηται A^a pr C^a pr tr ‖ 8 verba θυῶσαν (A^a pr om, ὀργῶσαν C^a) — 17 ἀπολ., partim repetita ex 546^{a}26, iure del A-W ‖ 8 λαμβάνειν A^a pr C^a ‖ 9 ἂν om A^a pr C^a ‖ καταβάλλῃ PD^a, καταλάβῃ A^a pr C^a „*deiciat*“ tr ‖ ἀναθυμιᾷ PA^a pr C^a ‖ ἂν PD^a ‖ 10 βιβάσῃ scl ὁ κάπρος, cf 546^{a}10, 577^{a}29, 30. Itaque βιβάσῃς, quod A-W in textum admittunt, perversum est ‖ 13 μόνον om Cs, secl Sch. μονονοὺ Pk. Rem paulo aliter se habere docet Ar. 546^{a}11 ‖ τὰ τέκνα καὶ τ. δ.] animadverte tautologiam! ‖ 14 δελφάκας A^a ‖ 15 ἐκκοπῇ ὗς ἀποθνήσκει A^aC^a ‖ 18 κυΐσκουσι D^a ‖ τέτρασι A^a ‖ 19 ἂν PD^a ‖ ἀνακυΐσκει] „*reicit fetum*“ tr „*abortum infert*“ Gaza. Locus corruptus.

ὁμοίως δὲ καὶ αἱ αἶγες. τίκτουσι δὲ τὰ μὲν πλεῖστα δύο, ἐνίοτε δὲ καὶ τρία ἢ τέτταρα. κύει δὲ πέντε μῆνας καὶ πρόβατον καὶ αἴξ· διὸ ἐν ἐνίοις τόποις, ὅσοι ἀλεεινοί εἰσι καὶ ἐν οἷς εὐημεροῦσι καὶ τροφὴν ἄφθονον ἔχουσι, δὶς τίκτουσιν. ζῇ δ' αἲξ μὲν περὶ ἔτη ὀκτώ, πρόβατον δὲ δέκα, τὰ δὲ πλεῖστα ἐλάττω, πλὴν οἱ ἡγεμόνες τῶν προβάτων· οὗτοι δὲ καὶ πεντεκαίδεκα. — ἐν ἑκάστῃ γὰρ ποίμνῃ κατασκευάζουσιν ἡγεμόνα ⟨ἕνα⟩ τῶν ἀρρένων, ὃς ὅταν ὀνόματι κληθῇ ὑπὸ τοῦ ποιμένος προηγεῖται· συνεθίζουσι δὲ τοῦτο δρᾶν ἐκ νέων. — τὰ δὲ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν πρόβατα ζῇ καὶ δώδεκα καὶ τριακαίδεκα ἔτη, καὶ αἶγες δὲ καὶ δέκα καὶ ἕνδεκα. ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται, ἕως ἂν ζῇ, καὶ πρόβατον καὶ αἴξ. διδυμοτοκοῦσι δὲ καὶ πρόβατα καὶ αἶγες διά τ' εὐβοσίαν, καὶ ἐὰν ὁ κριὸς ἢ ὁ τράγος ᾖ διδυμοτόκος ἢ ἡ μήτηρ. θηλυγόνα δέ, τὰ δ' ἀρρενογόνα γίγνεται διά τε τὰ ὕδατα (ἔστι γὰρ τὰ μὲν θηλυγόνα τὰ δ' ἀρρενογόνα) καὶ διὰ τὰ ὀχεῖα ὡσαύτως· καὶ βορείοις μὲν ὀχευ- [574a] όμενα ἀρρενοτοκεῖ μᾶλλον, νοτίοις δὲ θηλυτοκεῖ. μεταβάλλει δὲ καὶ τὰ θηλυτοκοῦντα καὶ ἀρρενοτοκεῖ· δεῖ δ' ὁρᾶν

Cum ἀ. nihil aliud esse possit nisi ἐπικυΐσκειν, exspectes ἀνακυΐσκεται; at antecedens κυΐσκεται μὲν flagitat contrarium, velut ἀμβλίσκει, quod coniciunt A-W. Malim ἐκτιτρώσκει respiciens 610^{b}35 ἐὰν βροντήσαντος ὑπολειφθῇ τις (scl. πρόβατον) καὶ μὴ συνδράμῃ, ἐκτιτρώσκει et ζγγ 752^{b}4 ἐὰν βρεχθῇ ἢ ἄλλως πως ῥιγώσασα ἐκβάλῃ ἡ ὄρνις κτλ. | 20 αἱ om PA^aC^a ‖ δὲ] μὲν C^a tr ‖ 21 καὶ om C^a ‖ ἢ] ἤδη δὲ καὶ PD^a ‖ 22 ἐν om C^a ‖ 23 διατίκτουσι, supra δια autem δὶς C^a ‖ 24 δὲ καὶ αἴξ A^a ‖ 25 πλείστω A^a pr ‖ 26 γὰρ] δὲ $A^aC^aD^a$ ‖ 27 ἕνα vel ἐκ inser A-W ‖ 28 δὲ post συνεθ. om A^a pr C^a ‖ 30 τρισκαίδεκα PD^a ‖ 33 ὁ post ἢ om PA^aC^a ‖ τράγος] ταῦρος A^aC^a tr ‖ 34 τὰ δ'] καὶ PD^a tr, quod potius mutarem in ἢ quam reciperem, quod ci Pk, ταὐτὰ καὶ ‖ 34 et 35 θηλύγονα, 34 et 35 ἀρρενόγονα A^aC^a ‖ 36 τὰ ὀχεῖα (τὰς ὀχείας PD^a) ὡσαύτως] quorum pariter altera θηλυγόνα sunt velut τὰ νέα, τὰ πρεσβύτερα, τὰ ὑγρότερα τῶν σωμάτων, τὰ γυναικώτερα, altera ἀρρενογόνα. cf ζγδ 766^{b}29. διὰ τὰς χώρας vult Karsch. Pro ὡσαύτως καὶ A-W ταὐτὰ γὰρ audacter et male ‖ **574 a 1** βορρείοις C^a.

ὀχευόμενα πρὸς βορέαν. τὰ δ' εἰωθότα πρωῒ ὀχεύεσθαι, ἐὰν ὀψὲ ὀχεύηται, οὐχ ὑπομένουσι τοὺς κριούς. λευκὰ δὲ τὰ ἔκγονα γίγνεται καὶ μέλανα, ἐὰν ὑπὸ τῇ τοῦ κριοῦ γλώττῃ λευκαὶ φλέβες ὦσιν ἢ μέλαιναι, λευκὰ μὲν ἐὰν λευκαί, ἐὰν δὲ μέλαιναι, μέλανα· ἐὰν δ' ἀμφότεραι, ἄμφω· πυρρὰ δ' ἂν πυρραί· τὰ δὲ τὸ ἁλυκὸν ὕδωρ πίνοντα πρότερον ὀχεύεται· δεῖ δ' ἁλίζειν πρὶν τεκεῖν καὶ ἐπειδὰν τέκῃ, καὶ ἔαρος αὖθις· αἰγῶν δ' ἡγεμόνα οὐ καθιστᾶσιν οἱ νομεῖς διὰ τὸ μὴ μόνιμον εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὀξεῖαν καὶ εὐκίνητον. τῶν δὲ προβάτων ἐὰν μὲν τὰ πρεσβύτερα ὁρμᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν κατὰ τὴν τεταγμένην ὥραν, φασὶν οἱ ποιμένες σημεῖον εὐετηρίας εἶναι τοῖς προβάτοις, ἐὰν δὲ τὰ νεώτερα, κακοθενεῖν τὰ πρόβατα.

20 Τῶν δὲ κυνῶν ἔστι μὲν γένη πλείω. ὀχεύει δὲ κύων ἡ Λακωνικὴ ὀκτάμηνος καὶ ἡ θήλεια δ' ὡσαύτως ὀχεύεται· καὶ τὸ σκέλος δ' αἴροντες οὐροῦσιν ἤδη ἔνιοι περὶ τὸν χρόνον τοῦτον. κυΐσκεται δὲ κύων ἐκ μιᾶς ὀχείας· δῆλον δὲ τοῦτο γίγνεται μάλιστα δὴ τοῖς κλέπτουσι τὰς ὀχείας· ἅπαξ γὰρ ἐπιβάντες πληροῦσιν. κύει δ' ἡ μὲν Λακωνικὴ ἕκτον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶν ἡμέραι ἑξήκοντα), κἂν ἄρα μιᾷ ἢ δυσὶν ἢ τρισὶ πλείονας ἡμέρας ἢ ἐλάττους μιᾷ. τυφλὰ δὲ γίγνεται αὐτῇ τὰ σκυλάκια, ὅταν τέκῃ, δώδεκα

4 βορρέαν C[a] ‖ πρωῒ] τῶ πρωῒ A[a] ‖ 5 ἐὰν] δὶς ἐὰν C[a] tr ‖ ὀψὲ om A[a] pr C[a] ‖ ὀχεύηται coni, ὀχεύῃ τις A[a]C[a]D[a] tr, ὀχευθῇ τις P, ὀχευθῇ omisso τις A-W ‖ 6 ἔγγονα PA[a]C[a] ‖ καὶ] ἢ? 7 ἢ] καὶ P ‖ 8 μέλανα δ' ἐὰν μέλαιναι PD[a] ‖ ἀμφότερα A[a], incert C[a] ‖ ἀμφότερα PD[a] ‖ 9 πυρραὶ C[a], πυραὶ δ' ἂν πυραὶ A[a] ‖ ἐὰν P ‖ 12 ὀχείαν A[a] pr, ὀξεῖαν A[a] sec ‖ 14 φασὶν ὥραν PA[a]C[a] ‖ 16 κακοθηνεῖν PD[a], κακοηθυνεῖν C[a] et fort A[a] pr ‖ 17 γένη πλείω] miramur et quod unum genus solum nominatur et quod mox nonnullas cum prioribus locis discrepantias detegimus, ut hoc caput late enarratum, si quidem genuinum est, plus quam materiam male digestam existimari non liceat ‖ κύων] πλεῖον A[a] pr C[a] ‖ 18 post Λακ. add μὲν PD[a] tr ‖ ἡ θήλ. δ' ὡσ. om PD[a] ‖ *21 δὴ] ἐν PD[a]* ‖ 23 ἡμέρας A[a]C[a] ‖ 24 τρισὶ om A[a] pr ‖ τρισὶν ἢ *C[a]* ‖ πλείοσιν ἡμέραις ἢ ἐλάττω A[a] pr C[a] ‖ ἢ] καὶ PD[a], κἂν *Pk* ‖ ἐλάττους μιᾷ] non consentit cum 545[b] 8.

ἡμέρας. τεκοῦσα δὲ πάλιν ὀχεύεται ἕκτῳ μηνί, καὶ οὐ πρότερον. ἔνιαι δὲ κύουσι τῶν κυνῶν πέμπτον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶν ἡμέραι ἑβδομήκοντα καὶ δύο), τυφλὰ δὲ γίγνεται τὰ σκυλάκια τούτων τῶν κυνῶν ἡμέρας δεκατέτταρας. ἔνιαι δὲ κύουσι μὲν τέταρτον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶ τρεῖς μῆνες ὅλοι), τυφλὰ δὲ τὰ σκυλάκια τούτων γίγνεται ἑπτακαίδεχ' ἡμέρας. δοκεῖ δὲ σκυζᾶν τὸν ἴσον χρόνον κύων. τὰ δὲ καταμήνια ταῖς κυσὶν ἑπτὰ ἡμέρας γίγνεται· συμβαίνει δ' ἅμα καὶ ἔπαρσις αἰδοίου. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ οὐ προσίενται ὀχείαν, ἀλλ' ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα ἑπτὰ ἡμέραις· τὰς γὰρ πάσας δοκεῖ σκυζᾶν ἡμέρας τέτταρας καὶ δέκα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οὐ μὴν ἀλλά τισι καὶ περὶ ἑκκαίδεχ' ἡμέρας γεγένηται τοῦτο τὸ πάθος. ἡ δ' ἐν τοῖς τόκοις κάθαρσις γίγνεται ἅμα τοῖς σκυλακίοις τικτομένοις, ἔστι δ' αὕτη παχεῖα καὶ φλεγματώδης· καὶ τὸ πλῆθος, ὅταν τέκωσιν, ἀπισχναίνεται ἔλαττον ἢ κατὰ τὸ σῶμα. τὸ δὲ γάλα αἱ κύνες ἴσχουσι πρὸ τοῦ τεκεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡμέραις πέντε· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίαις καὶ ἑπτὰ γίγνεται πρότερον καὶ τέτταρσιν. χρήσιμον δ' εὐθύς ἐστι τὸ γάλα, ὅταν τέκωσιν. ἡ δὲ Λακωνικὴ μετὰ τὴν ὀχείαν τριάκονθ' ἡμέραις ὕστερον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον παχύ ἐστι, χρονιζόμενον δὲ γίγνεται λεπτότερον. διαφέρει

26 ἡμέραις Aa ‖ τεκοῦσα —27 προτ.] idem legimus 545b9; at graviditatis tempora, quae deinceps dicuntur, non congruunt cum 545b6 κύει ἑξήκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας τὸ μακρότατον ‖ 27 τῶν κυνῶν om Aa ‖ post κυνῶν add τὸ Da ‖ 30 δεκατέσσαρας Da ‖ 32 ἡμέρας Aa Sch, ἡμέραις PDaCa ‖ 33 ante κύων add ἡ A-W sine causa ‖ κύων ὅσον κύει. τὰ PDa ‖ 34 ἡμέραις AaCaDa ‖ γίνονται Da ‖ 35 προΐεται Aa pr Ca | b 1 ταύτας PDa ‖ ἑπτὰ ἡμέραις] ἐν ἑπτὰ ἑτέραις P ‖ τὰ Da ‖ 2 κυνᾶν AaCa, κυνῶν P ‖ 5 αὐτὴ AaDa ‖ 6 καὶ τὸ] „et secundum“ tr, unde καὶ κατὰ Sch, κατά τε Pk, κατὰ τὸ A-W ‖ πλῆθος δ' ὅταν ἐκτέκωσιν AaCa tr. Ad πλῆθος supple τῆς καθάρσεως, ad σῶμα autem τῶν κυνῶν ‖ ἔλαττον ἢ] καὶ ἔλαττον AaCa ‖ 7 τὸ ante σῶμα om Ald Cs Pk isque monente Schneidero ‖ 8 ἡμέραις coni, ἡμέρας codd ‖ 9 γ. καὶ πρ. καὶ τέσσαρσι AaCa ‖ 11 ἡμέρας Ca, incert Aa ‖ ὕστερον ante 10. μετὰ AaCa ‖ 12 διαφέρει — 14 δασυπόδ.] 521b33 παχύτατον τὸ βόειον γάλα.

δὲ παχύτητι τὸ κύνειον πρὸς τὸ τῶν ἄλλων ζῴων μετὰ τὸ ὕειον καὶ δασυπόδειον. γίγνεται δὲ σημεῖον καὶ ὅταν ἡλικίαν ἔχωσι τοῦ ὀχεύεσθαι· ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις, ἐπὶ ταῖς θηλαῖς τῶν μαστῶν ἐπιγίγνεται ἀνοίδησίς τις καὶ χόνδρον ἴσχουσιν· οὐ μὴν ἀλλ' ἔργον μὴ συνήθει ὄντι ταῦτα καταμαθεῖν· οὐ γὰρ ἔχει μέγεθος οὐδὲν τὸ σημεῖον. τῇ μὲν οὖν θηλείᾳ τοῦτο συμβαίνει, τῷ δ' ἄρρενι οὐδὲν τούτων. τὸ δὲ σκέλος αἴροντες οὐροῦσιν οἱ ἄρρενες ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ ὅταν ἑξάμηνοι ὦσιν· ποιοῦσι δέ τινες τοῦτο καὶ ὕστερον, ἤδη ὀκτάμηνοι ὄντες, καὶ πρότερον ἢ ἑξάμηνοι· ὡς γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅταν ἰσχύειν ἄρξωνται, αὐτὸ ποιοῦσιν. αἱ δὲ θήλειαι πᾶσαι καθεζόμεναι οὐροῦσιν· ἤδη δέ τινες καὶ τούτων ἄρασαι τὸ σκέλος οὔρησαν. τίκτει δὲ κύων σκυλάκια τὰ πλεῖστα δώδεκα, ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέντε ἢ ἕξ· ἤδη δὲ καὶ ἓν ἔτεκέ τις· αἱ δὲ Λακωνικαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀκτώ. καὶ ὀχεύονται δ' αἱ θήλειαι καὶ ὀχεύουσιν οἱ ἄρρενες ἕως ἂν ζῶσιν. ἴδιον δ' ἐπὶ τῶν Λακωνικῶν συμβαίνει πάθος· πονήσαντες γὰρ μᾶλλον δύνανται ὀχεύειν ἢ ἀργοῦντες· ζῇ δ' ἡ μὲν Λακωνικὴ κύων ὁ μὲν ἄρρην περὶ ἔτη δέκα, ἡ δὲ θήλεια περὶ ἔτη δώδεκα, τῶν δ' ἄλλων κυνῶν αἱ μὲν πλεῖσται περὶ ἔτη τετταρακαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα, ἔνιαι δὲ καὶ εἴκοσιν· διὸ καὶ Ὅμηρον οἴονταί τινες
575^a ὀρθῶς ποιῆσαι τῷ εἰκοστῷ ἔτει ἀποθανόντα τὸν κύνα τοῦ Ὀδυσσέως. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν Λακωνικῶν διὰ τὸ πονεῖν τοὺς ἄρρενας μᾶλλον μακροβιώτεραι αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων·

---

13 πρὸς τὸ (τὰ P) om A^aC^a ‖ 16 θηλείαις A^aC^a ‖ μασθῶν PD^a ‖ 17 ἴσχει PD^a ‖ 19 τὸ δ' ἄρρεν A^aC^a ‖ 20 „*urinantes . . . elevant*“ tr ‖ τὸ om A^a ‖ 21 τοῦτο καὶ ὕστερον] καὶ ἕτεροι τοῦτο PD^a ‖ 22 ἢ] οἱ A^aC^a ‖ 23 ἰσχύειν] ὀχεύειν PD^a aperte falso. „*valere*“ tr. Plin X 5, 83: id est signum consummati virium roboris ‖ αὐτὸ non desideres ‖ 24 καὶ ἐκ τούτων A^a ‖ 28 καὶ post ὀκτώ om D^a, ante ὀκτώ ponit P ‖ verba ὀχεύονται αἱ θ. ἕως ἂν ζ. abhorrent a 546^{a}28 αἱ κύνες ὀχεύονται οὐ διὰ βίου ἀλλὰ μέχρι τινὸς ἀκμῆς ‖ 31 ὀργοῦντες A^a corr ‖ δὲ τῶν λακωνικῶν κυνῶν PD^a ‖ περὶ om PD^a tr ‖ 33 μὲν om PD^aC^a tr ‖ ἢ πεντ. om A^aC^a.

ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων λίαν μὲν οὐκ ἐπίδηλον, μακροβιώτεροι δ' ὅμως οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν εἰσιν. ὀδόντας δὲ κύων οὐ βάλλει πλὴν τοὺς καλουμένους κυνόδοντας· τούτους δ' ὅταν ὦσι τετράμηνοι, ὁμοίως αἵ τε θήλειαι καὶ οἱ ἄρρενες. διὰ δὲ τὸ τούτους μόνους βάλλειν ἀμφισβητοῦσί τινες· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὸ δύο μόνους βάλλειν ὅλως οὔ φασι (χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυχεῖν τούτοις), οἱ δ' ὅταν ἴδωσι τούτους, ὅλως οἴονται βάλλειν καὶ τοὺς ἄλλους. τὰς δ' ἡλικίας ἐκ τῶν ὀδόντων σκοποῦσιν· οἱ μὲν γὰρ νέοι λευκοὺς καὶ ὀξεῖς ἔχουσιν, οἱ δὲ πρεσβύτεροι μέλανας καὶ ἀμβλεῖς.

Βοῦς δὲ πληροῖ μὲν ὁ ἄρρην ἐκ μιᾶς ὀχείας, βαίνει δὲ **21**
σφοδρῶς ὥστε συγκάμπτεσθαι τὴν βοῦν· ἐὰν δ' ἁμάρτῃ τῆς ὁρμῆς, εἴκοσιν ἡμέρας διαλείπουσα προσίεται πάλιν ἡ θήλεια τὴν ὀχείαν. οἱ μὲν οὖν πρεσβύτεροι τῶν ταύρων οὐδ' ἀναβαίνουσι πλεονάκις ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐὰν μὴ ἄρα διαλιπόντες· οἱ δὲ νεώτεροι καὶ τὴν αὐτὴν βιάζονται πλεονάκις καὶ ἐπὶ πολλὰς ἀναβαίνουσι διὰ τὴν ἀκμήν. ἥκιστα δὲ τῶν ἀρρένων λάγνον ἐστὶ βοῦς . . . ὀχεύει δ' ὁ νικῶν τῶν ταύρων· ὅταν δ' ἐξαδυνατήσῃ διὰ τὴν λαγνείαν, ἐπιτίθεται ὁ ἡττώμενος, καὶ κρατεῖ πολλάκις. ὀχεύει δὲ τὰ ἄρρενα καὶ ὀχεύεται τὰ θήλεα ἐνιαύσια ὄντα πρῶτον, ὥστε καὶ γεννᾶν· οὐ μὴν ἀλλὰ τό γ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνιαύσιοι καὶ ὀκτάμηνοι, τὸ δὲ μάλισθ' ὁμολογούμενον διετεῖς. κύει δ' ἐννέα μῆνας, δεκάτῳ δὲ τίκτει·

575a 5 *ὀδόντας* — 11 *ἄλλους*] haec discrepant a superiore loco 501^b5—9 ‖ 7 *εἰσὶ* A^a ‖ 9 *τὸ*] *τε* A^a pr C^a ‖ *μόνους*] A^a pr lac ‖ 11 *τὰς* — 13 *ἀμβλεῖς*] idem legimus 501^b11 ‖ 15 *σφόδρα* A^a ‖ *συγκάπτεσθαι* P A^aC^a ‖ *τὸν βοῦν· ἐὰν διαμάρτῃ* A^aC^a ‖ 16 *εἴκοσι δ' ἡμέρας* A^aC^a tr ‖ 19 *διαλίποντες* C^a, *διαλείποντες* A^a ‖ 21 *ἥκιστα* — *βοῦς*] recte post *βοῦς* lac A-W, qui iidem pro *ἀρρένων* scribendum esse censent *ἡμέρων*, idque male; cf. ^{b}30. Hic exspectes de taurorum pugnis aliquid dici velut *ὅμως δὲ μάχεται σφόδρα τῷ ἀντιπάλῳ ὁ βοῦς*. pro *δὲ λάγνον τῶν* P pr *δὲ λαινὸν τῶν*, corr *δ' ἐλαυνόντων* ‖ *τῶν ἀρρ.* post *λάγνον* ‖ 25 *καὶ* post *ὥστε* om A^a ‖ *μὴν δ' ἀλλὰ* A^aC^a ‖ 27 *διέτεις* | *έτης* C^a, *διετές* P.

δὲ παχύτ
θειον κα
ίαν ἔχ
αῖς θ
ον
ταμο
ὺν
δὲ
ολὺ
ον,
γὰρ
αι
τοί
λά
ηδ

[illegible]

εἰσιν ἡγεμόνες ... iam Sylb Scal, inserui ... 6 ἄρσενα κ.] Π ... Od 10, 19 ‖ 7 δέ ... ἀλλ' om A^a C^a ‖ ποδά; ... Heal, ante γίνεται Pk ‖ 11 ve... οὕτω proponentes τὸ οὖθαρ, ... falso. cf. Plin. 11, 96 ‖ 13 ... γεννᾶν, quo etiam hoc enu... translatum velim. At enim in po...

A^a C^a.

ύονται, πλὴν ἐάν τι τερατῶδες ᾖ· ἤδη δέ τινες καὶ δεκά-νοι ὠχεύθησαν καὶ ὤχευσαν. ἄρχονται δὲ τῆς ὀχείας ὶ τὸν Θαργηλιῶνα μῆνα καὶ τὸν Σκιρροφοριῶνα αἵ ίσται· οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιαι καὶ μέχρι τοῦ μετοπώρου κυ-ονται. ὅταν δὲ πολλαὶ κύωσι καὶ προσδέχωνται τὴν ίαν, σφόδρα δοκεῖ σημεῖον εἶναι καὶ χειμῶνος καὶ ἐπ-βρίας. αἱ δὲ συνήθειαι γίγνονται μὲν ταῖς βουσὶν ὥσπερ ῖς ἵπποις, ἧττον δέ.

Ἵππος δ' ἄρχεται ὀχεύειν ὁ μὲν ἄρρην διετής, καὶ ἡ ήλεια διετὴς ὀχεύεσθαι· ταῦτα μέντοι ὀλίγα ἐστί, καὶ τὰ κγονα τούτων ἐλάττω καὶ ἀσθενικώτερα· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ ρχονται ὀχεύειν τριετεῖς ὄντες, καὶ αἱ ἵπποι ὀχεύεσθαι, καὶ πιδιδόασι δ' ἀεὶ πρὸς τὸ βελτίω τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι μέχρι τῶν εἴκοσιν· κύει δ' ἕνδεκα μῆνας, δωδεκάτῳ δὲ τίκτει. πληροῖ δ' ὁ ἵππος οὐκ ἐν τεταγμέναις ἡμέραις, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἐν μιᾷ ἢ δυσὶν ἢ τρισίν, ἐνίοτε δ' ἐν πλείοσιν· θᾶττον δὲ πληροῖ ἐπιβαίνων ὄνος ἢ ἵππος. ἡ δ' ὀχεία οὐκ ἐπί-πονος τῶν ἵππων, ὥσπερ ἡ τῶν βοῶν. λαγνίστατον δὲ καὶ τῶν θηλειῶν καὶ τῶν ἀρρένων μετ' ἄνθρωπον ἵππος ἐστίν. ἡ δὲ τῶν νεωτέρων ὀχεία γίγνεται παρὰ τὴν ἡλι-κίαν, ὅταν εὐβοσία καὶ ἀφθονία γένηται τροφῆς. ἔστι μὲν
οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονοτόκον, τίκτει μέντοι ποτὲ καὶ δύο 576^a

bus VI. libri capitibus lucidum ordinem non semel requiras ‖ 14 ὀχεύεται P$A^a C^a$ ‖ ᾖ et καὶ ὤχευσαν om PD^a ‖ δεκάμηνοι Pk ex Scoto et Alberto, τετράμηνοι codd ‖ 16 σκιρροφορίωνα A^a, σκιροφοριῶνα D^a ‖ 17 κυΐσκεται A^a pr ‖ 18 πολλαὶ Sylb e Gaza, πολλὰ codd „*multum gestaverint*" tr „*plurimae*" Albert ‖ προσ-δέχονται P$D^a A^a$ ‖ 20 et 21 τοῖς PD^a ‖ 22—27 εἴκοσιν] haec verba, quae iam 545^{b}10—15 legimus, repetita hic initium no-vae acroasis indicare videntur ‖ 22 et 22 διέτης codd ‖ 24 ἔγγονα $A^a C^a$, ἥττονα P ‖ 25 οἱ A^a pr $C^a D^a$ ‖ 26 βέλτιον P$D^a A^a$ rc ‖ ἔγ-γονα P, δ' ἔγγονα $A^a C^a$ ‖ γίγνεσθαι fort in γεννῆσαι mutandum est, ut supra legimus γεννᾶν; certe perversum est quod coni Pk ἀποδιδόασι δ' ἀεὶ βελτίω τὰ ἔκγονα μ. ‖ 29 μὲν om A^a ‖ ἐν] δὲ PD^a ‖ 30 ἢ ἵππος] ἵππω $A^a C^a$, i e ἵππου? ‖ 31 λα-στον C^a, ἀλλ' ἀγνιστότατον P pr D^a, ἀλλὰ λαγνιστότατον 34 εὐοσία A^a pr ‖ **576 a 1** μονοτόκος D^a tr.

τὰ πλεῖστα. καὶ ἡμιόνους δ' ἤδη ἔτεκέ τις δύο· ἃ κρίνουσιν ἐν τέρασιν. ὀχεύει μὲν οὖν ἵππος καὶ τριακοντάμηνος· ὥστε δὲ καὶ γεννᾶν ἀξίως, ὅταν παύσηται βάλλων. ἤδη δέ τινες καὶ βάλλοντες ἐπλήρωσαν, ὥς φασίν, ἐὰν μὴ φύσει ἄγονοι τυγχάνωσιν ὄντες. ἔχει μὲν οὖν ὀδόντας τετταράκοντα, βάλλει δὲ τοὺς μὲν πρώτους τέτταρας τριακοντάμηνος, τοὺς μὲν δύο ἄνωθεν δύο δὲ κάτωθεν· ἐπειδὰν δὲ γένηται ἐνιαυτός, βάλλει τὸν αὐτὸν τρόπον τέτταρας, δύο μὲν ἄνωθεν δύο δὲ κάτωθεν, καὶ πάλιν ὅταν ἄλλος ἐνιαυτὸς γένηται, ἑτέρους τέτταρας τὸν αὐτὸν τρόπον· τεττάρων δ' ἐτῶν παρελθόντων καὶ ἓξ μηνῶν οὐκέτι βάλλει οὐδένα. ἤδη δέ τις τὸ πρῶτον εὐθὺς ἅμα πάντας ἐξέβαλε, καὶ ἄλλος ἅμα τοῖς τελευταίοις ἅπαντας· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα γίγνεται ὀλιγάκις. ὥστε σχεδὸν συμβαίνει, ὅταν τεττάρων ἐτῶν ᾖ καὶ ἓξ μηνῶν, χρήσιμον εἶναι πρὸς τὴν γέννησιν μάλιστα. εἰσὶ δ' οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἵππων γονιμώτεροι, καὶ οἱ ἄρρενες τῶν ἀρρένων καὶ αἱ θήλειαι τῶν θηλειῶν. ἀναβαίνουσι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς μητέρας οἱ ἵπποι καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας· καὶ τότε δοκεῖ τέλεον εἶναι τὸ ἱπποφόρβιον, ὅταν ὀχεύωσι τὰ ἑαυτῶν ἔκγονα. οἱ δὲ Σκύθαι ἱππεύουσι ταῖς κυούσαις ἵπποις, ὅταν θᾶττον στραφῇ τὸ ἔμβρυον, καί φασι γίγνεσθαι αὐτὰς εὐτοκωτέρας. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τετράποδα κατακείμενα τίκτει, διὸ καὶ πλάγια προέρχεται τὰ ἔμβρυα πάντων· ἡ δ' ἵππος ἡ θήλεια ὅταν ἤδη πλησίον ᾖ τῆς ἀφέσεως, ὀρθὴ στᾶσα προΐεται τὸ ἔκγονον. ζῶσι δὲ τῶν ἵππων οἱ μὲν πλεῖστοι περὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη καὶ εἴκοσιν, ἔνιοι δὲ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα· ἐὰν δέ

2 ἡμιόνους Ca „*mulos*" tr Scot Alb, ἡμίονος cet codd ‖ ἤδη om AaCa ‖ 3 τέσσαρσιν Aa, τερα σι Ca corr ‖ 4 παύηται AaCa ‖ 5 ἂν PDa ‖ 6 ἀπόγονοι τύχωσιν AaCa ‖ τεσσαράκοντα PDa, μεγάλους Ca corr ‖ 8 τοὺς δὲ δύο PDa ‖ 13 εὐθὺς τὸ πρ. Da ‖ πάντας ἐξέβαλλε P, ἐξέβαλε π. AaCa ‖ 14 ἀλλὰ τοιαῦτα γίνεται σχεδὸν ὀλιγάκις Aa pr Ca ‖ 15 ὅταν δὲ τεττάρων Aa pr Ca ‖ ᾖ καὶ] ἢ Aa pr Ca ‖ 16 γένεσιν PDa ‖ 19 ἐπὶ al om AaCa tr ‖ 20 τέλειον Da, τὸ τέλειον P ‖ 21 ἱππεύωσι Aa | 22 θάττιον Aa pr ‖ 26 ὀρθήσασα πρ. P ‖ ἔγγονον PAa ‖ 28 δὲ] δὲ καὶ Da.

τις ἐπιμελῶς θεραπεύῃ, ἐκτείνει καὶ πρὸς τὰ πεντήκοντα. [ὁ δὲ μακρότατος βίος τῶν πλείστων ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τριακοντετής· ἡ δὲ θήλεια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, ἤδη δέ τινες καὶ τετταράκοντα 576^b ἔτη βεβιώκασιν.] ἐλάττω δὲ χρόνον βιοῦσιν οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν διὰ τὰς ὀχείας, καὶ οἱ ἰδίᾳ τρεφόμενοι τῶν ἐν τοῖς ἱπποφορβίοις. ἡ μὲν οὖν θήλεια πέντ᾽ ἐτῶν τέλος λαμβάνει μήκους καὶ ὕψους, ὁ δ᾽ ἄρρην ἓξ ἐτῶν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις ἓξ ἔτεσι τὸ πλῆθος λαμβάνει τοῦ σώματος, καὶ ἐπιδίδωσι μέχρι ἐτῶν εἴκοσιν. ἀποτελειοῦται δὴ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων ἔμπροσθεν, ἐν δὲ τῇ γαστρὶ τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὅσα ⟨μὴ⟩ πλείω τίκτει. θηλάζειν δέ φασι τὸν μὲν ἡμίονον ἑξάμηνον, εἶτ᾽ οὐκέτι προσίεσθαι διὰ τὸ σπᾶσθαι καὶ πονεῖν· τὸν δ᾽ ἵππον πλείω χρόνον. ἀκμάζει δὲ καὶ ἵππος καὶ ἡμίονος μετὰ τοὺς βόλους· ὅταν δὲ πάντας ὦσι βεβληκότες, οὐ ῥᾴδιον

29 *ἐπιμενῶς* A^a pr, om PD^a tr ‖ *ἐκτείνεται* A^a ‖ 30 verba *ὁ* —**b** 2 *βεβιώκασιν* seclusi, quia de aetate iam antecedentibus versibus satis disputatum est. Ceterum neque illae neque hae aetatum notationes cum 545^b 18 consentiunt, id quod suspicione non caret ‖ *πλειόνων* C^a, *ἵππων* D^a, *ἀρρένων* A-W falso ‖ verba *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* del Pk ‖ 31 *τριακονταέτης* C^a, *τριακοντέτης* A^a, *τριάκοντα ἐννέα ἔτη* D^a, *τριακοντετὴς — πολὺ* om P ‖ **b** 1 *εἴκοσιν*] *τριάκοντα* audacius mutant A-W ‖ 2 *ἔλαττον* A^aC^a ‖ 3 *οἱ* om PD^a, *ἰδίᾳ* om A^aC^a ‖ *τρεφόμεναι* PD^a ‖ 6 *ἓξ ἔτεσι*] *ἕξεσι* A^aC^a pr ‖ 7 *μέχρις* D^a ‖ *εἴκοσιν*] „*usque ad XXX*“ tr ‖ *ἀποτελειοῦται*] *καὶ ἀποτελοῦνται· τελειοῦνται* D^a et omisso *καὶ* P ‖ *δὴ* coni, *δὲ* codd ‖ verba *ἀποτ.* —11 *τίκτει* congruunt cum *ζιη* $583^b 23$, non congruunt cum *ζγδ* § 100 editionis A-W *ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ζῴοις . . . οὐδὲν ὑστερεῖ τὸ θῆλυ πλέον τοῦ ἄρρενος ὥσπερ ἐν ταῖς γυναιξίν*, quem quidem locum Sch e tr suppeditavit. Ceterum A^a pr C^a tr miram habent lectionem *ἀποτ. δὲ τὰ θ. τῶν ἀρρ. ἐμπρ. ἐν τῇ γαστρί, τὰ δ᾽ ἀρρ. τῶν θηλειῶν ὕστερον καθάπερ*, sed in C^a post *ἐν* rasura est, A^a tr *ἐν δὲ τῇ γαστρί* ‖ 10 *μὴ* add Karsch ‖ 12 *προΐεσθαι* A^aC^a, *προσίεται* PD^a ‖ *ἀποσπᾶσθαι* A^aC^a, unde A-W *ἄγαν σπᾶσθαι* fort recte ‖ 14 *πάντες* A^aC^a.

[illegible]

[illegible] codd., sed in [illegible]

ἐκφέρειν· σημεῖον δὲ τῶν τοιούτων λέγουσιν εἶναι, τὸ ἔμβρυον ἀνασχιζόμενον ἔχειν ἄλλα νεφροειδῆ περὶ τοὺς νεφρούς, ὥστε δοκεῖν τέτταρας ἔχειν νεφρούς. ὅταν δὲ τέκῃ ἡ ἵππος, τό τε χόριον εὐθὺς κατεσθίει, καὶ ἀπεσθίει τοῦ πώλου ὃ ἐπιφύεται ἐπὶ τοῦ μετώπου [τῶν πώλων], καλεῖται δ' ἱππομανές· ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἔλαττον μικρῷ ἰσχάδος, τὴν δ' ἰδέαν πλατύ, περιφερές, μέλαν. τοῦτο δ' ἐάν τις φθῇ λαβὼν καὶ ὄσφρηται ἡ ἵππος, ἐξίσταται καὶ μαίνεται πρὸς τὴν ὀσμήν· διὸ καὶ τοῦτο αἱ φαρμακίδες ζητοῦσι καὶ συλλέγουσιν. ἐὰν δ' ὠχευμένην ἵππον ὑφ' ἵππου ὄνος ὀχεύσῃ, διαφθείρει τὸ ἔμβρυον τὸ ἐνυπάρχον. [ἵππων δ' ἡγεμόνα οὐ καθιστᾶσιν οἱ ἱπποφορβοὶ ὥσπερ τῶν βοῶν, διὰ τὸ μὴ μόνιμον εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ἀλλ' ὀξεῖαν καὶ εὐκίνητον.]

Ὄνος δ' ὀχεύει μὲν καὶ ὀχεύεται τριακοντάμηνος, καὶ 23 βάλλει τοὺς πρώτους ὀδόντας· τοὺς δὲ δευτέρους ἕκτῳ μηνί, καὶ τοὺς τρίτους καὶ τοὺς τετάρτους ὡσαύτως· τούτους δὲ γνῶμα καλοῦσι, τοὺς τετάρτους. ἤδη δὲ καὶ ἐνιαυσία ὄνος ἐκύησεν ὥστε καὶ ἐκτραφῆναι. ἐξουρεῖ δ', ὅταν ὀχευθῇ,

---

5 *λέγει* A^aC^a ‖ 6 *ἀλλὰ* PD^a ‖ 7 *δοκεῖ* A^a ‖ *ἔχειν*] *εἶναι* PD^a ‖ 8 *ἡ* om A^a ‖ 9 *τοῦ πώλου*] ex *τὸ σαρκίον* vel *τοῦ χορίου* corruptum putant A-W, at longe aliter tr „*et comedit incipiens ab eo quod innascitur*" ‖ ὃ erasum in C^a, corr in A^a ‖ 10 *πώλων* A^a rc C^a rc tr, *πολλῶν* A^a pr et fort C^a pr, *τούτων τῶν πωλίων* PD^a. ego haec verba ut e margine adscita delevi ‖ *καλεῖται δὲ*] ὃ·*καλ.* PD^a ‖ 11 *μικρᾶς* D^a, *μικρὸν* P ‖ *δ'* omPD^a ‖ 12 *φθῇ*] *ὀφθῇ* A^aC^a „*si quis autem hoc decoxerit*" (*ὀπτήσῃ*?) tr ‖ *ὀσφρῆται* A^aD^a, *ὀσφρῆται* C^a ‖ 13 *ἐκμαίνεται* A^aC^a ‖ 14 *τοῦτο* om PD^a ‖ *ἐπὰν* PD^a. verba *ἐὰν—ἐνυπάρχον* del A-W ut deprompta ex ^{a}26; sed clausula *ὥσπερ εἴρηται* demonstratur etiam antea rem commemoratam esse. Eadem materia iterum tractatur ζγβ 748^{a}33 ‖ *ὀχευομένην* PD^a pr A^aC^a ‖ 16 verba *ἵππων—18 εὐκίνητον* merito del A-W; ad verbum enim de capris dicta erant 574^{a}10 ‖ 16 *ὑπάρχον* PA^aC^a ‖ 17 *ἱπποφορβεῖς* A^a ‖ *τῶν* om PD^a ‖ 22 „*discretivum*" tr, *γνώμας* PD^a, cf 576^{b}15. γνμονας *Gaza, edd praeter A-W* ‖ 22 ἤδη—ἐκτραφῆναι] ad verb *haec legimus 545^{b}22* ‖ 23 *ἐξουρεῖ*] *φέρει* A^a.

τὴν γονήν, ἐὰν μὴ κωλύηται· διὸ τύπτουσι μετὰ τὴν ὀχείαν εὐθὺς καὶ διώκουσιν. τίκτει δὲ δωδεκάτῳ μηνί. τίκτει δὲ τὰ μὲν πολλὰ ἕν· μονοτόκον γάρ ἐστι φύσει. τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ δύο. ὁ μὲν οὖν ὄνος ἐπαναβὰς διαφθείρει τὸ τοῦ ἵππου ὄχευμα, ὥσπερ εἴρηται· ὁ δ' ἵππος τὸ τοῦ ὄνου οὐ διαφθείρει, ὅταν ᾖ ὠχευμένη ἡ ἵππος ὑπὸ τοῦ ὄνου. ἴσχει δὲ γάλα κύουσα δεκάμηνος οὖσα. τεκοῦσα δὲ βιβάζεται ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καὶ μάλιστα δέχεται τὸ πλῆσμα ταύτῃ βιβασθεῖσα τῇ ἡμέρᾳ, λαμβάνει δὲ καὶ ὕστερον. ἐὰν δὲ μὴ τέκῃ πρὶν τὸ γνῶμα λιπεῖν, οὐκέτι λαμβάνει πλῆσμα οὐδὲ
577^{b} κυΐσκεται τοῦ λοιποῦ βίου παντός. τίκτειν οὐ θέλει οὔθ' ὁρωμένη ὑπ' ἀνθρώπου οὔτ' ἐν τῷ φωτί, ἀλλ' εἰς τὸ σκότος ἀπάγουσιν, ὅταν μέλλῃ τίκτειν. τίκτει δὲ διὰ βίου, ἐὰν τέκῃ πρὶν τὸ γνῶμα λιπεῖν. βιοῖ δ' ὄνος πλείω τριάκοντ' ἐτῶν, καὶ ἡ θήλεια τοῦ ἄρρενος πλείω ἔτη. ὅταν δ' ἵππος ὀχεύσῃ ὄνον ἢ ὄνος ἵππον, πολὺ μᾶλλον ἐξαμβλοῖ ἢ ὅταν τὰ ὁμογενῆ ἀλλήλοις μιχθῇ, οἷον ἵππος ἵππῳ ἢ ὄνος ὄνῳ. ἀποβαίνει δὲ καὶ ὁ τῆς κυήσεως χρόνος, ὅταν μιχθῇ ἵππος καὶ ὄνος, κατὰ τὸ ἄρρεν, λέγω δ' ἐν ὅσῳ χρόνῳ τοῦτο γίγνεται ἐξ ὁμογενῶν γιγνόμενον. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ ἰσχὺς μᾶλλον τῷ θήλει ἀφομοιοῦται τοῦ γενομένου. ἐὰν δὲ συνεχῶς μίσγηται καὶ μὴ διαλείπῃ χρόνον τινὰ οὕτως ὀχευόμενα, ταχέως ἄγονον τὸ θῆλυ γίγνεται· διὸ συνεχῶς οὐ μίσγουσιν οὕτως οἱ περὶ ταῦτα πραγματευόμενοι, ἀλλὰ διαλείπουσί τινα χρόνον. οὐ προσδέχεται δ' οὔθ' ἡ ἵππος τὸν ὄνον οὔθ' ἡ ὄνος τὸν ἵππον, ἐὰν μὴ τύχῃ τεθηλακὼς ὁ ὄνος ἵππον· ὑποβάλλουσι γὰρ ἐπίτηδες οὓς καλοῦσιν ἱπποθήλας. οὗτοι

25 εὐθὺ A^aC^a ‖ 29 ἡ ὀχευομένη ᾖ A^aC^a ‖ 30 τίκτουσα PD^a ‖ 31 πλησίασμα A^aC^a tr ‖ 33 et ^{b}4 τὸ γνωμην P, τὴν γνώμην Ambr Sch ‖ 32 verba ἐὰν — ^{b}1 παντός repugnant loco ζγβ 748^{b}9 ‖ 33 et ^{b}4 λείπειν PD^a ‖ b 3 μέλη A^a ‖ 4 πλεῖον A^a ‖ 6 ὀχεύῃ PD^a ‖ 12 γινομένου A^a ‖ ἂν PD^a ‖ μίγνυται A^a, μίγηται C^a ‖ 13 διαλίπῃ $A^aC^aD^a$ ‖ 16 προσδέχονται A^aC^a ‖ 18 ἱπποθῆρας A^a pr C^a.

δ' ὀχεύουσιν ἐν τῇ νομῇ βίᾳ κρατοῦντες, ὥσπερ οἱ ἵπποι.

24 Ὁ δ' ὀρεὺς ἀναβαίνει μὲν καὶ ὀχεύει μετὰ τὸν πρῶτον βόλον, ἑπταετὴς δ' ὢν καὶ πληροῖ, καὶ ἤδη ἐγένετο γῖννος ὅταν ἀναβῇ ἐφ' ἵππον θήλειαν. ὕστερον δ' οὐκέτι ἀναβαίνει. καὶ ὁ θῆλυς δ' ὀρεὺς ἤδη ἐπληρώθη, οὐ μέντοι γ' ὥστ' ἐξενεγκεῖν διὰ τέλους. αἱ δ' ἐν τῇ Συρίᾳ τῇ ὑπὲρ Φοινίκης ἡμίονοι καὶ ὀχεύονται καὶ τίκτουσιν· ἀλλ' ἔστι τὸ γένος ὅμοιον μὲν ἕτερον δέ. οἱ δὲ καλούμενοι γῖννοι γίγνονται ἐξ ἵππου, ὅταν νοσήσῃ ἐν τῇ κυήσει, ὥσπερ ἐν μὲν τοῖς ἀνθρώποις οἱ νάνοι, ἐν δὲ τοῖς ὑσὶ τὰ μετάχοιρα· καὶ ἴσχει δέ, ὥσπερ οἱ νάνοι, ὁ γῖννος τὸ αἰδοῖον μέγα. ζῇ δ' ἡμίονος ἔτη πολλά· ἤδη γάρ τις βεβίωκεν ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα, οἷον Ἀθήνησιν ὅτε τὸν νεὼν ᾠκοδόμουν· ὃς καὶ ἀφειμένος ἤδη διὰ τὸ γῆρας συναμπρεύων καὶ παραπορευόμενος παρώξυνε τὰ ζεύγη πρὸς τὸ ἔργον, ὥστ' ἐψηφίσαντο μὴ ἀπελαύνειν αὐτὸν τοὺς σιτοπώλας ἀπὸ τῶν τηλιῶν. γηράσκει δὲ βραδύτερον ὁ θῆλυς ὀρεὺς τοῦ ἄρρενος. λέγουσι δ' ἔνιοι ὅτι ἡ μὲν καθαίρεται οὐροῦσα, ὁ δ' ἄρρην διὰ τὸ ὀσφραίνεσθαι τοῦ οὔρου γηράσκει θᾶττον.

Τούτων μὲν οὖν τῶν ζῴων αἱ γενέσεις τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. 25 τὰ δὲ νέα καὶ τὰ παλαιὰ τετράποδα διαγιγνώσκουσιν οἱ περὶ τὰς θεραπείας ὄντες αὐτῶν· ἐὰν μὲν

---

19 *νομῇ βίᾳ*] *νεομηνία* A^a pr C^a tr ‖ 21 *ἑπτέτης* D^a, *ἑπτάτης* A^a corr, *ἐπιτριέτης* C^a ‖ *ἴννος* A^a rc, *ἴννος* PD^a ‖ 22 *ἀναβαίνῃ* A^aC^a ‖ 24 *γ'* om A^aC^a ‖ *αἱ μὲν ἐν* P, *ἐν δὲ* A^a ‖ *οὐρία τῇ ὑπὲρ φοινίκην* A^a pr C^a ‖ 25 *τὸ* om A^a ‖ 26 *γίννοι* C^a ‖ 27 *ἵππων* A^aC^a ‖ *κυήσει*] *ὑστέρᾳ τὸ κύημα* vult Sch ut ζγβ 748^b35. post *νοσήσῃ* add Pk *τὸ συλληφθὲν*. at supplere possis etiam *ἡ ἵππος* ‖ *ἐν μὲν* om A^aC^a ‖ 28 et 29 *νάννοι* codd ‖ 29 *γῖνος* A^aC^a, *γίννος* P ‖ *δ'*] *δ' ὁ* D^a, *δ' ἡ* P ‖ 32 *τὸ* om PD^aC^a ‖ *καὶ* om PD^a ‖ *περιπορ.* A^aC^a. *καὶ παραπορ.* secl. Pk Scaligerum secutus ‖ 33 *ζυγὰ* A^a pr C^a „*animalia*" tr ‖ **578 a** 1 *σιτοπώλους* A^aC^a ‖ *τηλίων* PD^a, *τηλείων* A^a, *θηλειῶν* C^a tr ‖ 4 *γηρά μᾶλλον θᾶττον* PD^a „*senescit magis*" tr. post οὔρου ἀδιρούμενος Pk ‖ 7 *αὐτῶν ὄντες* A^aC^a.

ἀπὸ τῆς γνάθου τὸ δέρμα ἀφελκόμενον ταχὺ ἐπανίῃ, νέον τὸ τετράπουν, ἐὰν δὲ πολὺν χρόνον μένῃ ἐρρυτιδωμένον, παλαιόν.

26 Ἡ δὲ κάμηλος κύει μὲν δέκα μῆνας, τίκτει δ' ἀεὶ ἓν μόνον· μονοτόκον γάρ ἐστιν. ἐκκρίνουσι δ' ἐκ τῶν καμήλων ἐνιαύσιον τὸ ἔκγονον. ζῇ δὲ χρόνον πολύν, πλείω ἢ πεντήκοντα ἔτη. τίκτει δὲ τοῦ ἔαρος, καὶ γάλα ἔχει μέχρι οὗ ἂν ἐν γαστρὶ λάβῃ. ἔχει δὲ καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ γάλα ἥδιστα πάντων· πίνουσι δὲ τὸ γάλα δύο καὶ ἓν ἢ τρία καὶ ἓν πρὸς ὕδωρ κεράσαντες.

27 Ὁ δ' ἐλέφας ὀχεύει καὶ ὀχεύεται πρὸ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. ὅταν δ' ὀχευθῇ ἡ θήλεια, φέρει ἐν γαστρί, ὡς μέν τινές φασιν, ἐνιαυτὸν καὶ ἓξ μῆνας, ὡς δ' ἕτεροι, τρί' ἔτη· τοῦ δὲ μὴ ὁμολογεῖσθαι τὸν χρόνον αἴτιον τὸ μὴ εὐθεώρητον εἶναι τὴν ὀχείαν. τίκτει δ' ἡ θήλεια συγκαθίσασα ἐπὶ τὰ ὄπισθεν, καὶ ἀλγοῦσα δήλη ἐστίν. ὁ δὲ σκύμνος ὅταν γένηται, θηλάζει τῷ στόματι καὶ οὐ τῷ μυκτῆρι, καὶ βαδίζει καὶ βλέπει εὐθὺς γεννηθείς.

28 Αἱ δ' ὕες αἱ ἄγριαι τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου ὀχεύονται, τίκτουσι δὲ τοῦ ἔαρος ἀποχωροῦσαι εἰς τοὺς δυσβατωτάτους τόπους καὶ ἀποκρήμνους μάλιστα καὶ φαραγγώδεις καὶ συσκίους. διατρίβει δ' ἄρρην ἐν ταῖς ὑσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡμέρας τριάκοντα. τὸ δὲ πλῆθος τῶν τικτομένων καὶ ὁ

---

8 *„detracta"* (*„abtracta"* Fes) tr, ἐφελκόμενον PA^{a}C^a ‖ παχὺ PA^a pr C^a pr. ‖ ἐπανίῃ Sch Pk *„cito redeat"* tr. ἐπίῃ codd ‖ 9 ἐρρυτιδούμενον A^{a}C^a, ἐρρυτιδωμένον μένῃ PD^a ‖ 11 δώδεκα Pk propter 546^{b}3 ‖ 13 πολύ C^a. de longitudine vitae cf 596^{a}9 ‖ 14 ἔαρος] hoc quoque abhorret a 546^{b}2 τῆς δ' ὀχείας —*Μαιμακτηριῶνα* ‖ 15 καὶ τὰ κρέα deleri censet Mercurialis ‖ 16 fort πάντων τοῖς ἄνω Pk ‖ ἓν utrobique m, ἕνα ceteri codd ‖ 18 πρὸ τῶν PD^a Rose respiciens 546^{b}7. πρῶτον A^{a}C^a tr Gaza. πρῶτον ἐντὸς εἴκοσιν ἐτῶν Pk *„post X annorum"* tr = ὕστερον δέκα ἐτῶν? ‖ 20 τρί'] δύο Rose respiciens 546^{b}11, ζγδ 777^{b}15 ‖ 21 τὸ δὲ μὴ A^a pr ‖ 24 καὶ ante οὐ om PD^a tr ‖ οὐ τῷ] αὐτῷ *C^a pr* ‖ *25* γεννώμενος PD^a ‖ 26 ὗς A^{a}C^a, ὕες PD^a ‖ ἀρχόμεναι *A^a* ‖ *27* ἀέρος A^a ‖ 28 ἀποκρημνοτάτους μάλιστα A^{a}C^a.

χρόνος τῆς κυήσεως ὁ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμέρων ὑῶν ἐστιν. τὰς δὲ φωνὰς παραπλησίας ἔχουσι ταῖς ἡμέροις, πλὴν μᾶλλον ἡ θήλεια φωνεῖ, ὁ δ' ἄρρην σπανίως. τῶν δ' ἀρρένων οἱ τομίαι μείζους γίγνονται καὶ χαλεπώτεροι, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐποίησεν 578^b

θρέψεν ἔπι χλούνην σῦν ἄγριον· οὐδὲ ἐῴκει
θηρί γε σιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι.

γίγνονται δὲ τομίαι διὰ τὸ νέοις οὖσιν ἐμπίπτειν νόσημα κνησμὸν εἰς τοὺς ὄρχεις· εἶτα ξυόμενοι πρὸς τὰ δένδρα ἐκθλίβουσι τοὺς ὄρχεις.

Ἡ δ' ἔλαφος τὴν μὲν ὀχείαν ποιεῖται, καθάπερ ἐλέχθη 29
πρότερον, τὰ πλεῖστα μὲν ἐξ ὑπαγωγῆς (οὐ γὰρ ὑπομένει ἡ θήλεια τὸν ἄρρενα πολλάκις διὰ τὴν συντονίαν), οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑπομένουσαι ἐνίοτε ὀχεύονται, καθάπερ τὰ πρόβατα· καὶ ὅταν ὀργῶσι, παρεκκλίνουσιν ἀλλήλας. μεταλλάττει δ' ὁ ἄρρην καὶ οὐ πρὸς μιᾷ διατρίβει, ἀλλὰ διαλιπὼν βραχὺν χρόνον πλησιάζει ἄλλαις. ἡ δ' ὀχεία γίγνεται μετ' ἀρκτοῦρον περὶ τὸν Βοηδρομιῶνα καὶ Μαιμακτηριῶνα. κύει δ' ὀκτὼ μῆνας· κυΐσκεται δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις, καὶ ὑφ' ἑνὸς πολλαί. τίκτει δ' ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ ἕν, ἤδη δέ τινες ὠμμέναι εἰσὶν ὀλίγαι καὶ δύο. καὶ ποιεῖται τοὺς τόκους παρὰ τὰς ὁδοὺς διὰ τὸν πρὸς τὰ θηρία φόβον. ἡ δ' αὔξησις ταχεῖα τῶν νεβρῶν. κάθαρσις δὲ κατ' ἄλλους μὲν χρόνους οὐ συμβαίνει ταῖς ἐλάφοις· ὅταν δὲ τέκωσι, γίγνεται φλεγματώδης αὐταῖς κάθαρσις. εἴθισται δ' ἄγειν τοὺς νε-

31 ἡμετέρων A^a pr ‖ 32 παραπλησίους D^a, παραπλησίως P ‖ τοῖς P$A^a$$C^a$ ‖ 34 post ἀρρένων add καὶ ἀγρίων PD^a tr ‖ b 1 Mirus versus, contaminatus ex I 539 et ι 190 ‖ 5 κνισμὸν C^a, κνισμῶν P ‖ 7 ὁ PC^a ‖ καθὼς A^a ‖ 8 πρότερον i e 540^{a}5 ‖ τὰ] τὰ δὲ A^a pr C^a ‖ 11 παρεγκλίνουσιν $A^a$$C^a$ ‖ μεταβάλλει $A^a$$C^a$ ‖ 12 προσδιατρίβει omisso μιᾷ $A^a$$C^a$ ‖ 13 ἀλλήλαις $A^a$$C^a$ ‖ 14 μεμακτηριῶνα $A^a$$C^a$ ‖ 15 ἡμέραις] ὀχείαις tr ‖ 16 ἐπὶ om PD^a ‖ 17 post ὀλίγαι intercidisse videtur τεκοῦσαι ‖ 19 ταχεῖα μὲν τῶν $A^a$$C^a$ ‖ 20 οὐ om $A^a$$C^a$ ‖ τίκτωσι $A^a$$C^a$ ‖ 21 ἀλγεῖν A^a pr C^a.

βροὺς ἐπὶ τοὺς σταθμούς· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ χωρίον αὐταῖς καταφυγή, πέτρα περιρραγεῖσα μίαν ἔχουσα εἴσοδον, οὗ καὶ ἀμύνεσθαι εἴωθε τοὺς ἐπιτιθεμένους. περὶ δὲ τῆς ζωῆς μυθολογεῖται μὲν ὡς ὂν μακρόβιον, οὐ φαίνεται δ' οὔτε τῶν μυθολογουμένων οὐδὲν σαφές, ἥ τε κύησις καὶ ἡ αὔξησις τῶν νεβρῶν συμβαίνει οὐχ ὡς μακροβίου τοῦ ζῴου ὄντος. ἐν δὲ τῷ ὄρει τῷ Ἐλαφόεντι καλουμένῳ, ὅ ἐστι τῆς Ἀσίας ἐν τῇ Ἀργινούσῃ, οὗ ἐτελεύτησεν Ἀλκιβιάδης, αἱ ἔλαφοι πᾶσαι τὸ ⟨ἕτερον⟩ οὖς ἐσχισμέναι εἰσίν, ὥστε κἂν ἐκτοπίσωσι γιγνώσκεσθαι τούτῳ· καὶ τὰ ἔμβρυα δ' ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα εὐθὺς ἔχει τοῦτο τὸ σημεῖον. θηλὰς δ' ἔχουσιν αἱ θήλειαι τέτταρας ὥσπερ αἱ βόες. ἐπειδὰν δὲ πλησθῶσιν αἱ θήλειαι, ἐκκρίνονται οἱ ἄρρενες καθ' ἑαυτούς, καὶ διὰ τὴν ὁρμὴν τὴν τῶν ἀφροδισίων ἕκαστος μονού-
579a μενος βόθρους ὀρύττει, καὶ βρωμεῖ ὥσπερ οἱ τράγοι· καὶ τὰ πρόσωπα διὰ τὸ ῥαίνεσθαι μέλανα γίγνεται αὐτῶν [ὥσπερ τῶν τράγων]. οὕτω δὲ διάγουσιν, ἕως ἂν ὕδωρ γένηται· μετὰ δὲ ταῦτα τρέπονται πρὸς τὴν νομήν. ταῦτα δὲ ποιεῖ τὸ ζῷον διὰ τὸ φύσει λάγνον εἶναι καὶ διὰ τὴν παχύτητα· ὑπερβάλλουσα γὰρ γίγνεται τοῦ θέρους αὐτῶν, διὸ καὶ οὐ δύνανται θεῖν, ἀλλ' ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν πεζῇ διωκόντων ἐν τῷ δευτέρῳ δρόμῳ καὶ τρίτῳ, καὶ φεύγουσι διὰ τὸ καῦμα καὶ τὸ ἆσθμα εἰς τὸ ὕδωρ. καθ' ὃν δὲ

---

23 περιρραγεῖσα] περι cum lac A[a] pr, περιδοχμία C[a] corr ‖ 24 post εἴωθε add ἤδη PD[a] ‖ τοῖς ἐπιτιθεμένοις A[a]C[a] fort εἴωθε in ἐθίζει mutandum est. Pk propon ἀμύνεσθαι οἶδε τοὺς ‖ 25 ὂν] ἐστι C[a] corr ‖ φαίνονται δὲ τῶν A[a]C[a] ‖ 26 σαφές] ὀμφαῖς A[a] pr C[a] ‖ τε] γὰρ C[a] rc ‖ 28 ἐλαφόεντι A[a], ἐλατάεντι PD[a] ‖ 29 ἀργιννούσῃ A[a]C[a] ‖ τετελεύτηκεν PD[a] tr ‖ 30 αἱ om PD[a] ‖ ἕτερον addi censet Sch ex Ael h a VI 13 ‖ 31 ἐκτοπίσωσι] εἰς τοὐπίσω A[a] pr C[a] ‖ γινώσκεται τοῦτο P, γίνεσθαι τούτω καταφανεῖς D[a] ‖ 32 εὐθὺς ἔχει ἐν τῇ γαστρί, omisso ὄντα, A[a]C[a] ‖ 33 αἶτε θ. A[a]C[a] ‖ βοῦς PD[a] ‖ δ' ἐμπλησθῶσιν αἱ θηλαί PD[a] ‖ 35 ὀσμὴν A[a]C[a] tr ‖ **579 a 1** βρομεῖ A[a]C[a], βρομᾶ D[a], βρῶμα P, βρωμᾶται γρ A[a] ‖ 2 αὐτοῖς D[a] ‖ 3 ὥσπερ τῶν τρ. del A-W ‖ τῶν] τὰ τῶν PD[a] ‖ οὕτως A[a] ‖ 6 ὑπερβάλλουσαι A[a].

χρόνον ὀχεύουσι, τὰ κρέα γίγνεται φαῦλα καὶ δυσώδη, καθάπερ καὶ τῶν τράγων. ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι γίγνονται λεπτοὶ καὶ ἀσθενεῖς, πρὸς δ' ἔαρ μάλιστ' ἀκμάζουσι πρὸς τὸ δραμεῖν. ἐν δὲ τῷ φεύγειν ἀνάπαυσιν ποιοῦνται τῶν δρόμων, καὶ ὑφιστάμενοι μένουσιν ἕως ἂν πλησίον ἔλθῃ ὁ διώκων· τότε δὲ πάλιν φεύγουσιν. τοῦτο δὲ δοκοῦσι ποιεῖν διὰ τὸ πονεῖν τὰ ἐντός· τὸ γὰρ ἔντερον ἔχει λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς οὕτως ὥστ' ἐὰν ἠρέμα τις πατάξῃ, διακόπτεται τοῦ δέρματος ὑγιοῦς ὄντος.

Αἱ δ' ἄρκτοι τὴν μὲν ὀχείαν ποιοῦνται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, οὐκ ἀναβαδὸν ἀλλὰ κατακεκλιμέναι ἐπὶ τῆς γῆς. κύει δ' ἄρκτος τριάκονθ' ἡμέρας. τίκτει δὲ καὶ ἓν καὶ δύο. τὰ δὲ πλεῖστα πέντε. ἐλάχιστον δὲ τίκτει τὸ ἔμβρυον τῷ μεγέθει ὡς κατὰ τὸ σῶμα τὸ ἑαυτῆς· ἔλαττον μὲν γὰρ γαλῆς τίκτει, μεῖζον δὲ μυός, καὶ ψιλὸν καὶ τυφλόν, καὶ σχεδὸν ἀδιάρθρωτα τὰ σκέλη καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μορίων. τὴν δ' ὀχείαν ποιεῖται τοῦ μηνὸς τοῦ <Ποσειδεῶνος καὶ φωλεύει μέχρι τοῦ μηνὸς τοῦ> Ἐλαφηβολιῶνος, τίκτει δὲ περὶ τὴν ὥραν τὴν τοῦ φωλεύειν. γίγνονται μὲν οὖν περὶ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ θήλεια καὶ ἡ ἄρρην πιότατοι· ὅταν δ'

---

10 *ὀχεύονται* A^a corr, *ἔχουσι* C^a ‖ *δυσώδη καὶ φαῦλα* D^a, *καὶ φαῦλα καὶ δυσώδη* A^{a}C^a ‖ 11 *καὶ* om A^{a}C^a tr ‖ 12 *δ'*] *δὲ τὸ* PD^a ‖ 14 *ὑφ. μὲν ναίουσιν* A^a pr C^a, *ὑφ. μὲν μένουσιν* A^a rc ‖ 20 *πρότερον* i e 539^{b}33 ‖ 21 *ἡμέραις* PD^a. „*tricesimo die*“ Plin VIII 54. *τριάκονθ' ἑπτάδας* A-W falso; nam haec coniectura et verbis ^{a}31 *ἡ ὕστριξ κύει ἴσας ἡμέρας* refutatur et eo, quod catulorum immaturitas tempus graviditatis solito brevius desiderat; ob hoc ipsum praegnans ursa non facile capitur ‖ 23 *αὑτῆς* PD^a ‖ *ἐλάττους* et 24 *μείζους* PA^{a}C^a ‖ 26 verba inclusa adieci secutus Petavium, qui proposuit *τὴν δ' ὀχείαν ποιεῖται τοῦ Ποσ. καὶ φωλεύει μέχρι τοῦ Ἐλ.* Si vero Plinium VIII 54 „*eorum coitus hiemis initio*“ respicias, fort malis *ποιεῖται τοῦ <χειμῶνος ἀρχομένου καὶ φ. μ. τοῦ> Ἐλ.* Pro *Ἐλαφηβολιῶνος* scripsit Cs *Ποσειδῶνος* ex tr „*mense Decembri*“, A-W volunt *Ἑκατομβαιῶνος*, ut Cs in commentario p. 599 ‖ 28 *λεῖν* D^a, *ὀχεύειν* P ‖ *μὲν οὖν*] *δὲ* A^{a}C^a tr ‖ 29 *ὁ ἄρρην* *Cs Sch* ‖ *πιότατος* PD^a.

ἐκθρέψῃ, τρίτῳ μηνὶ ἐκφαίνεται ἤδη τοῦ ἔαρος. καὶ ἡ ὕστριξ δὲ φωλεῖ τε καὶ κύει ἴσας ἡμέρας, καὶ τἆλλα ὡσαύτως τῇ ἄρκτῳ. κύουσαν δ' ἄρκτον ἔργον ἐστὶ λαβεῖν.

31 *Λέων* δ' ὅτι μὲν ὀχεύει ὄπισθεν καὶ ἔστιν ὀπισθουρητικόν, εἴρηται πρότερον· ὀχεύει δὲ καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν, καθ' ἕκαστον μέντοι τὸν ἐνιαυτόν. τίκτει μὲν οὖν
579^b τοῦ ἔαρος, τίκτει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο, τὰ μέντοι πλεῖστα ἕξ· τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ ἕν. ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑστέρας τίκτοντα ληρώδης ἐστί, συνετέθη δ' ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺς λέοντας, ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν μῦθον συνθέντος· σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίγνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Νέσσου ποταμοῦ. τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πάνυ μικρὰ οὕτως ὥστε δίμηνα ὄντα μόλις βαδίζειν. οἱ δ' ἐν Συρίᾳ λέοντες τίκτουσι πεντάκις, τὸ πρῶτον πέντε, εἶτ' ἀεὶ ἑνὶ ἐλάττονα· μετὰ δὲ ταῦτα οὐκέτι οὐδὲν τίκτουσιν, ἀλλ' ἄγονοι διατελοῦσιν. οὐκ ἔχει δ' ἡ λέαινα χαίτην, ἀλλ' ὁ ἄρρην λέων. βάλλει δ' ὁ λέων τῶν ὀδόντων τοὺς κυνόδοντας καλουμένους τέτταρας μόνους, δύο μὲν ἄνωθεν δύο δὲ κάτωθεν· βάλλει δ' ἑξάμηνος ὢν τὴν ἡλικίαν.

32 Ἡ δ' ὕαινα τῷ μὲν χρώματι λυκώδης ἐστί, δασυτέρα δέ, καὶ λοφιὰν ἔχει δι' ὅλης τῆς ῥάχεως· περὶ δὲ τῶν αἰδοίων

---

30 post *μηνὶ* intercidisse videtur *ἀπὸ* vel *ἐκ τροπῶν* cf 600^{b}2 ‖ *ἐκφέρεται* superscripto *αιν* man pr C^a, „*apparet*" tr, *ἐκφαίνουσιν* PD^a, *ἐκφαίνει* vult Sch, *ἐκφαίνει αὐτὰ* Pk ‖ post *ἐκφαίνεται* fort intercidit *ἀρξαμένου* ‖ *ἀέρος* A^{a}C^a ‖ *ὁ* A^a, om P ‖ 31 *ἀστρὶξ* C^a, *στρὶξ* A^a pr „*ostrix*" tr ‖ *δὲ* om A^a pr ‖ *φωλεῖ τε* Sch Pk, *φωλεῖται* codd, *φωλεύει* A^a rc ‖ 32 *κύουσα* A^a pr ‖ *ληφθῆναι* A^{a}C^a tr ‖ 34 *πρότερον* i e 500^{b}15, 539^{b}22 ‖ b 5 *συντεθέντος* PC^a. ad fabulam cf Herod III 108 ‖ *τὸ* post *γένος* om A^a ‖ 6 *οὐχ ἓν* A^a pr C^a ‖ 7 *νέσου* A^{a}C^a, *νεοστοῦ* P. ad rem cf 606^{b}15, Herod VII 126, Xenoph cyneg c 11 ‖ 9 *βαδίζει* A^a pr C^a ‖ 11 *ταῦτα*] *χρόνον τινὰ ταῦτα* A^a pr, *χρόνον τινὰ* C^a ‖ 13 *τῶν ὀδόντων* om PD^a ‖ 14 *μόνον* C^a tr ‖ 15 *δεκάμηνος* P ‖ 16 *λευκώδης ἐστί* D^a, *ἐστι λευκώδης* A^a pr C^a tr ‖ *δέ*] *τε* PD^a.

ὃ λέγεται, ὡς ἔχει ἄρρενος καὶ θηλείας, ψεῦδός ἐστιν. ἀλλ' ἔχει τὸ μὲν τοῦ ἄρρενος ὅμοιον τῷ τῶν λύκων καὶ τῶν κυνῶν, τὸ δὲ δοκοῦν θηλείας εἶναι ὑποκάτω μὲν ἔχει τῆς κέρκου, παραπλήσιον δ' ἐστὶ τῷ σχήματι τῷ τοῦ θήλεος, οὐκ ἔχει μέντοι οὐδένα πόρον· ὑποκάτω δ' αὐτοῦ ἐστιν ὁ τῆς περιττώσεως πόρος. ἡ δὲ θήλεια ὕαινα ἔχει μὲν καὶ τὸ ὅμοιον τῷ τῆς θηλείας λεγομένῳ αἰδοίῳ, ἔχει δ' ὥσπερ ὁ ἄρρην αὐτὸ ὑποκάτω τῆς κέρκου, πόρον δ' οὐδένα ἔχει· μετὰ δὲ τοῦτο ὁ τῆς περιττώσεώς ἐστι πόρος, ὑποκάτω δὲ τούτου τὸ ἀληθινὸν αἰδοῖον. ἔχει δ' ἡ ὕαινα ἡ θήλεια καὶ ὑστέραν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα τὰ θήλεα, ὅσα ἐστὶ τοιαῦτα. σπάνιον δ' ἐστὶ λαβεῖν θήλειαν ὕαιναν· ἐν ἕνδεκα γοῦν κυνηγός τις μίαν ἔφη λαβεῖν.

33 Οἱ δὲ δασύποδες ὀχεύονται μὲν συνιόντες ὄπισθεν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον (ἔστι γὰρ ὀπισθουρητικόν), ὀχεύονται δὲ καὶ τίκτουσι πᾶσαν ὥραν, καὶ ἐπικυΐσκονται ὅταν κύωσι, καὶ τίκτουσι κατὰ μῆνα. τίκτουσι δ' οὐκ ἀθρόα, ἀλλὰ διαλείπουσιν ἡμέρας ὅσας ἂν τύχωσιν. ἴσχει δ' ἡ θήλεια γάλα 580ᵃ πρότερον ἢ τεκεῖν, καὶ τεκοῦσα εὐθὺς ὀχεύεται, καὶ συλλαμβάνει ἔτι θηλαζομένη· τὸ δὲ γάλα παχύτητι ὅμοιόν ἐστι τῷ ὑείῳ. τίκτει δὲ τυφλά, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν πολυσχιδῶν.

34 Ἡ δ' ἀλώπηξ ὀχεύει μὲν ἀναβαίνουσα, τίκτει δ' ὥσπερ

---

18 θήλεος Aᵃ ‖ ψεῦδός ἐστιν] cf ζγγ 757ᵃ2. Callisthenis fabulam reici put Scal ‖ 19 ἄρρενος] ἄρρενος ἑνὸς Aᵃ pr Cᵃ ‖ καὶ] καὶ τῷ Cᵃ ‖ 21 κέρκωι superscripto ου man pr Cᵃ ‖ τῷ post σχήματι om PDᵃ ‖ 22 αὐτῆς Aᵃ, ἐστιν αὐτοῦ PDᵃ ‖ 25 αὐτὸ] οὐ τὸ Cᵃ „*ubi quod*“ tr ‖ π. δ' οὐ. ἔχει] πόρον οὐθένα δ' ἔχει Cᵃ, παραπλήσιον δ' ἐστὶ τῷ σχήματι τῷ τοῦ θήλεος, οὐκ ἔχει μέντοι οὐδένα πόρον Aᵃ, sed iam man pr superscriptis punctis verba παραπλ.—θήλεος delevit ‖ 26 τοῦτον AᵃCᵃ ‖ 27 δ'] δὲ καὶ Cᵃ ‖ 29 ἐν om Aᵃ pr ‖ 30 post γοῦν invenit ἔτεσιν tr ‖ 32 πρότερον i e 539ᵇ22 ‖ 33 κύωσι] τέκωσι Dᵃ ‖ 580 a 1 ὁπόσας PDᵃ | 4 δὲ] δ' οὐ AᵃCᵃ tr Gaza ‖ 6 ὀχεύεται P AᵃCᵃ ‖ ἀναβαινομένη Sch secutus Sylburgium ‖ δ'] δὲ τυφλὰ Aᵃ sed ε in ras. „*parit caecos*“ tr.

ἡ ἄρκτος, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀδιάρθρωτον. ὅταν δὲ μέλλῃ τίκτειν, ἐκτοπίζει οὕτως ὥστε σπάνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύουσαν. ὅταν δ' ἐκτέκῃ, τῇ γλώττῃ λείχουσα ἐκθερμαίνει καὶ συμπέττει. τίκτει δὲ τέτταρα τὰ πλεῖστα.

35 *Λύκος* δὲ κύει μὲν καὶ τίκτει καθάπερ κύων τῷ χρόνῳ καὶ τῷ πλήθει τῶν γιγνομένων, καὶ τυφλὰ τίκτει ὥσπερ κύων· ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται κατὰ μίαν ὥραν, καὶ τίκτει ἀρχομένου τοῦ θέρους. λέγεται δέ τις περὶ τοῦ τόκου λόγος πρὸς μῦθον συνάπτων· φασὶ γὰρ πάντας τοὺς λύκους ἐν δώδεχ' ἡμέραις τοῦ ἐνιαυτοῦ τίκτειν. τούτου δὲ τὴν αἰτίαν ἐν μύθῳ λέγουσιν, ὅτι ἐν τοσαύταις ἡμέραις τὴν Λητὼ παρεκόμισαν ἐξ' Ὑπερβορέων εἰς Δῆλον, λύκαιναν φαινομένην διὰ τὸν τῆς Ἥρας φόβον. εἰ δ' ἐστὶν ὁ χρόνος οὗτος τῆς κυήσεως ἢ ἀεί ἐστιν, οὐδέν πω συνῶπται μέχρι γε τοῦ νῦν, ἀλλ' ἢ ὅτι λέγεται μόνον. οὐκ ἀληθὲς δὲ φαίνεται ὂν οὐδὲ τὸ λεγόμενον ὡς ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτουσιν οἱ λύκοι.

Οἱ δ' αἴλουροι καὶ οἱ ἰχνεύμονες τίκτουσιν ὅσαπερ καὶ οἱ κύνες, καὶ τρέφονται τοῖς αὐτοῖς· ζῶσι δὲ περὶ ἔτη ἕξ. καὶ ὁ πανθὴρ δὲ τίκτει τυφλὰ ὥσπερ λύκος, τίκτει δὲ τὰ πλεῖστα τέτταρα. καὶ οἱ θῶες δ' ὁμοίως κυΐσκονται τοῖς κυσί, καὶ τίκτουσι τυφλά. τίκτουσι δὲ καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέτταρα τὸν ἀριθμόν. ἔστι δὲ τὴν ἰδέαν ἐπ' οὐρὰν μὲν μακρός, τὸ δ' ὕψος βραχύτερος. ὁμοίως δὲ ταχυτῆτι δια-

---

7 *ἡ*] *ὁ* P, om AaCa ‖ 8 *τὸ* — 9 *ἐκτέκῃ* om Aa pr Ca ‖ 9 *ἐκλείχουσα θερμαίνει* P ‖ 11 *κύει*] *ὀχεύει* P ‖ 15 *φασὶ* in Aa super *α* man rc *η* ‖ *ἅπαντας* PDa ‖ 16 *δώδεκα* AaCa ‖ *δὴ* P ‖ 17 *λέγει* Aa et fort Ca ‖ 18 *ἀητὼ* Aa pr Ca ‖ *ἐκόμισεν* et *λύκαινα φαινομένη* Aa pr Ca ‖ *εἰς Δ.*] „*in palam*"! tr ‖ 19 *φόβον*] *χρόνον* Aa pr ‖ 20 *ἀεί*] *αἰεί* AaCa tr, *μή* PDa, *ἢ διέψευσται* Pk ‖ 21 *γε* et *δὲ* om Aa pr Ca ‖ 22 *ὂν*] *οἷον* PDaAa rc ‖ *ὡς*] *δὴ* P, om AaCa ‖ 24 *οἱ* ante *ἰχν.* om PDa ‖ *ἰχν.*] *ἰμονες* Aa pr ‖ *καὶ* om Da ‖ 25 *οἱ* om AaCa ‖ *κῦνες* PAa ‖ 26 *πάνθηρ* Da ‖ *27 τέσσαρα AaDa* ‖ post *τέτταρα* add Bk *τὸν ἀριθμόν* ‖ 30 *βραχύτερος*] *μακρότερος* PDa ‖ *ὁμοίως*: pariter atque canes. *ὁμως A-W.*

φέρει, καίπερ τῶν σκελῶν ὄντων βραχέων, διὰ τὸ ὑγρὸς εἶναι καὶ πηδᾶν πόρρω.

580^b
36 Εἰσὶ δ' ἐν Συρίᾳ οἱ καλούμενοι ἡμίονοι, ἕτερον γένος τῶν ἐκ συνδυασμοῦ γιγνομένων ἵππου καὶ ὄνου, ὅμοιοι δὲ τὴν ὄψιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄγριοι ὄνοι πρὸς τοὺς ἡμέρους, ἀπό τινος ὁμοιότητος λεχθέντες. εἰσὶ δ' ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι καὶ οἱ ἡμίονοι τὴν ταχυτῆτα διαφέροντες. οὗτοι δ' οἱ ἡμίονοι γεννῶσιν ἐξ ἀλλήλων. σημεῖον δέ· ἦλθον γάρ τινες εἰς Φρυγίαν ἐπὶ Φαρνάκου τοῦ Φαρναβάζου πατρός, καὶ διαμένουσιν ἔτι. εἰσὶ δὲ νῦν μὲν τρεῖς, τὸ παλαιὸν δ' ἐννέα ἦσαν, ὡς φασίν.

37 Ἡ δὲ τῶν μυῶν γένεσις θαυμασιωτάτη παρὰ τἆλλα ζῷά ἐστι τῷ πλήθει καὶ τῷ τάχει. ἤδη γάρ ποτε ἐναποληφθείσης τῆς θηλείας κυούσης ἐν ἀγγείῳ κέγχρου, μετ' ὀλίγον ἀνοιχθέντος τοῦ ἀγγείου ἐφάνησαν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μύες τὸν ἀριθμόν. ἀπορεῖται δὲ καὶ ἡ τῶν ἐπιπολαζόντων γένεσις μυῶν ἐν ταῖς χώραις καὶ ἡ φθορά· πολλαχοῦ γὰρ εἴωθε γίγνεσθαι πλῆθος ἀμύθητον τῶν ἀρουραίων, ὥστ' ὀλίγον λείπεσθαι τοῦ σίτου παντός. γίγνεται δ' οὕτω ταχεῖα ἡ φορά, ὥστ' ἔνιοι τῶν μὴ μεγάλας γεωργίας ἐργαζομένων, τῇ προτεραίᾳ ἰδόντες ὅτι θερίζειν ὥρα, τῇ ὑστεραίᾳ ἕωθεν

---

31 καὶ περὶ τῶν σκ. C^a, καὶ περὶ σκ. A^a pr ‖ διὰ] ἀλλὰ διὰ PD^a A^a rc ‖ 32 πηδᾶν A-W, πηδᾶ codd ‖ b 2 ὅμοιον D^a ‖ 3 verba πρὸς τοὺς ἡμέρους pon post ὁμοιότητος Sch Pk ‖ 5 οἱ ἡμ. mutavi cum Schneidero in cur post. αἱ ἡμ. A^aC^a, ἡμ. PD^a, qui etiam δ' et οἱ post ὄνοι om ‖ οὗτοι δ' οἱ coni, αὗται δ' αἱ A-W, αὗται αἱ PD^a, αὗται δὲ A^aC^a ‖ 9 ὡς φασὶν ἦσαν A^aC^a ‖ 11 ἐναπολειφθείσης A^aD^a ‖ 12 τῆς malim hic et ^{b}30 absit ‖ κεχρῶν A^aC^a ‖ ὀλίγον χρόνον ἀνοιχ. PD^a ‖ 14 μῦες A^aD^a ‖ 15 γένεσις μυιῶν A^a, μυῶν γ. PD^a ‖ φορά P, at 18 φθορά D^a tr, utrumque suo loco falso; nihil enim nisi immanem murium fecunditatem demonstrare philosophum voluisse facile intellegas; a verbis ^{b}21 ὁ δ' ἀφανισμὸς demum de eorum subita morte loquitur ‖ 16 εἰώθει A^a, ἐώθει C^a, ut videtur ‖ πλῆθος γίνεσθαι A^a ‖ 17 φαίνεσθαι A^a, ἕπεσθαι C^a ‖ 19 προτέρα PD^a ‖ ἰδόντες] δόντες A^a pr ‖ ὑστέρα D^a.

ἄγοντες τοὺς θεριστὰς καταβεβρωμένα ἅπαντα καταλαμβάνουσιν. ὁ δ' ἀφανισμὸς οὐ κατὰ λόγον ἀποβαίνει· ἐν ὀλίγαις γὰρ ἡμέραις ἀφανεῖς πάμπαν γίγνονται· καίτοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οὐ κρατοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἀποθυμιῶντες καὶ ἀνορύττοντες, ἔτι δὲ θηρεύοντες καὶ τὰς ὗς ἐμβάλλοντες· αὗται γὰρ ἀνορύττουσι τὰς μυωπίας. θηρεύουσι δὲ καὶ αἱ ἀλώπεκες αὐτούς, καὶ αἱ γαλαῖ αἱ ἄγριαι μάλιστα ἀναιροῦσιν, [ὅταν ἐπιγένωνται·] ἀλλ' οὐ κρατοῦσι τῆς πολυγονίας καὶ τῆς ταχυγονίας, οὐδ' ἄλλ' οὐδὲν πλὴν οἱ ὄμβροι, ὅταν ἐπιγένωνται· τότε δ' ἀφανίζονται ταχέως. τῆς δὲ Περσικῆς ἔν τινι τόπῳ ἀνασχιζομένης τῆς θηλείας τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα κύοντα φαίνεται. φασὶ δέ τινες καὶ ἰσχυρίζονται 581a καὶ ἐὰν ἅλα λείχωσιν, ἄνευ ὀχείας γίγνεσθαι ἐγκύους. οἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ μύες σκληρὰν ἔχουσι τὴν τρίχα ὥσπερ οἱ χερσαῖοι ἐχῖνοι. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οἳ βαδίζουσιν ἐπὶ τοῖς δυσὶ ποσίν· τὰ γὰρ πρόσθια μικρὰ ἔχουσι, τὰ δ' ὀπίσθια μεγάλα· γίγνονται δὲ πλήθει πολλοί. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη μυῶν πολλά.

---

20 *ἄγοντας* A^a pr ‖ *καταβεβρωμένον* A^aD^a tr ‖ *καταλαμβάνειν* A^aC^a ‖ 23 *κρατοῦσιν*] exspectes ut supra *κατέλαβον* ita hic tempus praeteritum ‖ *οἱ ἄνθρωποι* om C^a ‖ *ἀναθυμιῶντες* PD^a, *ὑποθυμιῶντες* Pk Schneidero parens ‖ *καὶ*—24 *θηρεύοντες* om A^aC^a tr, *ἔτι δὲ θηρεύοντες* om D^a ‖ 25 *τοὺς μύωπας* A^a pr ‖ *οἱ* A^aC^a, om P ‖ 26 *γαλίαι* A^a pr ‖ 27 *ὅταν ἐπιγένωνται* om Gaza, del Scal ‖ 28 *τῆς* post *καὶ* om A^aC^a ‖ *ταχυτῆτος* PD^a ‖ 29 *δ'* om C^a ‖ 30 *ἀνασχιζομένων*, omissis *τῆς θηλείας*, PD^a ‖ 31 *φαίνονται* C^a, *φαίνενται* A^a, *φαίνεσθαι* P ‖ *διισχυρίζονται* PD^a ‖ **581 a** 1 *καὶ ἐὰν*] *ὅτι ἂν* PD^a; coniunctionem *ὅτι* iam Sylb expungendum censuit ‖ *ἄλλας λείχωσι* C^a tr, *ἀναλείχωσιν* D^a, *ἀναλίχωσιν* P. *ἀλλήλας λείχωσιν* cunctanter, sed, ut opinor, suo iure propon A-W; cf Plin X 85 ‖ 2 *μύες* (*μῦες* A^aD^a) *καὶ σκ.* A^aC^a ‖ *τρίχαν* A^a, *τρίχα σχεδὸν ὥσπερ* P ‖ 3 *εἰσὶ*—*βαδίζουσιν*] *βαδίζουσι δὲ καὶ* A^aC^a tr ‖ *ἐπὶ*] *ἐν* A^a ‖ 4 *ἔμπροσθεν* et *ὀπίσω* A^aC^a ‖ 5 *γι. δὲ πλ. πολλοὶ* om P ‖ 6 *πολλὰ μυῶν* A^a, addito libri octavi principio *τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζῴων καὶ τὴν γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.* octavum enim et A^a subiungit et $PQC^aD^aE^aF^aG^a$ m n (tr, at non *Laurent 87. 1*), septimo in noni locum depresso. Bk.

H.

[Περὶ δ' ἀνθρώπου γενέσεως τῆς τε πρώτης τῆς ἐν τῷ θήλει καὶ τῆς ὕστερον μέχρι γήρως, ὅσα συμβαίνει διὰ τὴν φύσιν τὴν οἰκείαν, τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν διαφορὰ τοῦ ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ καὶ τὰ μόρια πρότερον εἴρηται, φέρειν δὲ σπέρμα πρῶτον ἄρχεται τὸ ἄρρεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ἔτεσι τοῖς δὶς ἑπτὰ τετελεσμένοις· ἅμα δὲ καὶ ἡ τρίχωσις τῆς ἥβης ἄρχεται, καθάπερ καὶ τὰ φυτὰ μέλλοντα φέρειν τὸ σπέρμα ἀνθεῖν πρῶτον Ἀλκμαίων φησὶν ὁ Κροτωνιάτης. περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον ἥ τε φωνὴ μεταβάλλειν ἄρχεται ἐπὶ τὸ τραχύτερον καὶ ἀνωμαλέστερον, οὔτ' ἔτι ὀξεῖα οὖσα οὔτε πω βαρεῖα, οὔτε πᾶσα ὁμαλή, ἀλλ' ὁμοία φαινομένη τοῖς παρανενευρισμέναις καὶ τραχείαις χορδαῖς· ὃ καλοῦσι τραγίζειν. γίγνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον τοῖς πειρωμένοις ἀφροδισιάζειν· τοῖς γὰρ περὶ ταῦτα προθυμουμένοις καὶ μεταβάλλουσιν αἱ φωναὶ εἰς τὴν τῶν ἀνδρῶν φωνήν, τοῖς δ' ἀπεχομένοις τοὐναντίον· ἂν δὲ καὶ συναποβιάζωνται ταῖς ἐπιμελείαις, ὅπερ ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν περὶ τὰς χορείας σπουδαζόντων, καὶ μέχρι πόρρω διαμένει καὶ τὸ πάμπαν μικρὰν λαμβάνει μεταβολήν. καὶ μαστῶν ἔπαρσίς γίγνεται καὶ αἰδοίων, οὐ μεγέθει μόνον ἀλλὰ καὶ εἴδει. συμβαίνει δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τοῖς γε πειρωμένοις τρίβεσθαι περὶ τὴν τοῦ σπέρματος πρόεσιν οὐ μόνον

7 *ἀνθρώπων* D^a ‖ *τῆς* ante *ἐν* om PD^a ‖ 9 *οἰκίαν* A^a ‖ *τρόπον ἡμῖν. διάφορα* A^a pr C^a ‖ 10 *τῶ θήλει* A^a ‖ *πρότερον* referri potest ad initium libri tertii ‖ 11 *πρότερον* D^a; ad rem cf 544^b25 ‖ *τὸ* post *ἐπὶ* om PD^a ‖ 12 *ἡ* om PA^aC^a ‖ 13 *τὰ φυτὰ τὰ μ.* D^a ‖ *μέλλοντα σπέρμα φέρειν* A^a ‖ 14 *ἀνθεῖ* D^a ‖ *φησὶν* ante *πρῶτον* D^a, utrobique A^a ‖ 15 *τούτων* A^aC^a ‖ 16 *βαρύτερον* D^a ‖ 17 *ὁμαλὴς* P, *ὁμαλὶς* A^a ‖ 18 *φαινομένη* om D^a ‖ ad 19 *τραγίζειν* cf *ζγε* 788^a1 ‖ 22 *τοῖς δ' ἀπ.*] *ἀπεχομένοις δὲ* PA^aC^a ‖ *ἐὰν* PD^a ‖ *καὶ* om D^a ‖ 24 *διαμένειν* A^a ‖ 25 *μασθῶν* PD^a ‖ 26 post *αἰδοίων* Pk add *ἀλλοιουμένων*. Sch addere voluerat *μεταβολὴ* vel *ἐπίδοσις*; ego auctorem huius libri verba *544^b22* neglegenter transscripsisse puto ‖ 27 *γε* Pk, *τε* codd.

ἄγοντες τοὺς θεριστὰς καταβεβρωμένα ἅπαντα καταλαμβάνουσιν. ὁ δ' ἀφανισμὸς οὐ κατὰ λόγον ἀποβαίνει· ἐν ὀλίγαις γὰρ ἡμέραις ἀφανεῖς πάμπαν γίγνονται· καίτοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οὐ κρατοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἀποθυμιῶντες καὶ ἀνορύττοντες, ἔτι δὲ θηρεύοντες καὶ τὰς ὗς ἐμβάλλοντες· αὗται γὰρ ἀνορύττουσι τὰς μυωπίας. θηρεύουσι δὲ καὶ αἱ ἀλώπεκες αὐτούς, καὶ αἱ γαλαῖ αἱ ἄγριαι μάλιστα ἀναιροῦσιν, [ὅταν ἐπιγένωνται·] ἀλλ' οὐ κρατοῦσι τῆς πολυγονίας καὶ τῆς ταχυγονίας, οὐδ' ἄλλ' οὐδὲν πλὴν οἱ ὄμβροι, ὅταν ἐπιγένωνται· τότε δ' ἀφανίζονται ταχέως. τῆς δὲ Περσικῆς ἔν τινι τόπῳ ἀνασχιζομένης τῆς θηλείας τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα κύοντα φαίνεται. φασὶ δέ τινες καὶ ἰσχυρίζονται
581^{a} καὶ ἐὰν ἅλα λείχωσιν, ἄνευ ὀχείας γίγνεσθαι ἐγκύους. οἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ μύες σκληρὰν ἔχουσι τὴν τρίχα ὥσπερ οἱ χερσαῖοι ἐχῖνοι. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οἳ βαδίζουσιν ἐπὶ τοῖς δυσὶ ποσίν· τὰ γὰρ πρόσθια μικρὰ ἔχουσι, τὰ δ' ὀπίσθια μεγάλα· γίγνονται δὲ πλήθει πολλοί. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη μυῶν πολλά.

---

20 *ἄγοντας* A^{a} pr ‖ *καταβεβρωμένον* A^{a}D^{a} tr ‖ *καταλαμβάνειν* A^{a}C^{a} ‖ 23 *κρατοῦσιν*] exspectes ut supra *κατέλαβον* ita hic tempus praeteritum ‖ *οἱ ἄνθρωποι* om C^{a} ‖ *ἀναθυμιῶντες* PD^{a}, *ὑποθυμιῶντες* Pk Schneidero parens ‖ *καὶ*—24 *θηρεύοντες* om A^{a}C^{a} tr, *ἔτι δὲ θηρεύοντες* om D^{a} ‖ 25 *τοὺς μύωπας* A^{a} pr ‖ *οἱ* A^{a}C^{a}, om P ‖ 26 *γαλίαι* A^{a} pr ‖ 27 *ὅταν ἐπιγένωνται* om Gaza, del Scal ‖ 28 *τῆς* post *καὶ* om A^{a}C^{a} ‖ *ταχυτῆτος* PD^{a} ‖ 29 *δ'* om C^{a} ‖ 30 *ἀνασχιζομένων*, omissis *τῆς θηλείας*, PD^{a} ‖ 31 *φαίνονται* C^{a}, *φαίνενται* A^{a}, *φαίνεσθαι* P ‖ *διισχυρίζονται* PD^{a} ‖ **581 a 1** *καὶ ἐὰν*] *ὅτι ἂν* PD^{a}; coniunctionem *ὅτι* iam Sylb expungendum censuit ‖ *ἄλλας λείχωσι* C^{a} tr, *ἀναλείχωσιν* D^{a}, *ἀναλίχωσιν* P. *ἀλλήλας λείχωσιν* cunctanter, sed, ut opinor, suo iure propon A-W; cf Plin X 85 ‖ 2 *μύες* (*μῦες* A^{a}D^{a}) *καὶ σκ.* A^{a}C^{a} ‖ *τρίχαν* A^{a}, *τρίχα σχεδὸν ὥσπερ* P ‖ 3 *εἰσὶ*—*βαδίζουσιν*] *βαδίζουσι δὲ καὶ* A^{a}C^{a} tr ‖ *ἐπὶ*] *ἐν* A^{a} ‖ 4 *ἔμπροσθεν* et *ὀπίσω* A^{a}C^{a} ‖ 5 *γι. δὲ πλ. πολλοί* om P ‖ 6 *πολλὰ μυῶν* A^{a}, *addito libri octavi principio* *τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζῴων καὶ τὴν γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον*. octavum *enim et* A^{a} subiungit et PQC^{a}D^{a}E^{a}F^{a}G^{a} m n (tr, at non *Laurent 87. 1*), septimo in noni locum depresso. Bk.

H.

[*Περὶ δ' ἀνθρώπου γενέσεως τῆς τε πρώτης τῆς ἐν τῷ θήλει καὶ τῆς ὕστερον μέχρι γήρως, ὅσα συμβαίνει διὰ τὴν φύσιν τὴν οἰκείαν, τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν διαφορὰ τοῦ ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ καὶ τὰ μόρια πρότερον εἴρηται, φέρειν δὲ σπέρμα πρῶτον ἄρχεται τὸ ἄρρεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ἔτεσι τοῖς δὶς ἑπτὰ τετελεσμένοις· ἅμα δὲ καὶ ἡ τρίχωσις τῆς ἥβης ἄρχεται, καθάπερ καὶ τὰ φυτὰ μέλλοντα φέρειν τὸ σπέρμα ἀνθεῖν πρῶτον Ἀλκμαίων φησὶν ὁ Κροτωνιάτης. περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον ἥ τε φωνὴ μεταβάλλειν ἄρχεται ἐπὶ τὸ τραχύτερον καὶ ἀνωμαλέστερον, οὔτ' ἔτι ὀξεῖα οὖσα οὔτε πω βαρεῖα, οὔτε πᾶσα ὁμαλή, ἀλλ' ὁμοία φαινομένη τοῖς παρανενευρισμέναις καὶ τραχείαις χορδαῖς· ὃ καλοῦσι τραγίζειν. γίγνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον τοῖς πειρωμένοις ἀφροδισιάζειν· τοῖς γὰρ περὶ ταῦτα προθυμουμένοις καὶ μεταβάλλουσιν αἱ φωναὶ εἰς τὴν τῶν ἀνδρῶν φωνήν, τοῖς δ' ἀπεχομένοις τοὐναντίον· ἂν δὲ καὶ συναποβιάζωνται ταῖς ἐπιμελείαις, ὅπερ ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν περὶ τὰς χορείας σπουδαζόντων, καὶ μέχρι πόρρω διαμένει καὶ τὸ πάμπαν μικρὰν λαμβάνει μεταβολήν. καὶ μαστῶν ἔπαρσίς γίγνεται καὶ αἰδοίων, οὐ μεγέθει μόνον ἀλλὰ καὶ εἴδει. συμβαίνει δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τοῖς γε πειρωμένοις τρίβεσθαι περὶ τὴν τοῦ σπέρματος πρόεσιν οὐ μόνον*

---

7 *ἀνθρώπων* D^a ‖ *τῆς* ante *ἐν* om PD^a ‖ 9 *οἰκίαν* A^a ‖ *τρόπον ἡμῖν. διάφορα* A^a pr C^a ‖ 10 *τῷ θήλει* A^a ‖ *πρότερον* referri potest ad initium libri tertii ‖ 11 *πρότερον* D^a; ad rem cf 544^b25 ‖ *τὸ* post *ἐπὶ* om PD^a ‖ 12 *ἡ* om PA^aC^a ‖ 13 *τὰ φυτὰ τὰ μ.* D^a ‖ *μέλλοντα σπέρμα φέρειν* A^a ‖ 14 *ἀνθεῖ* D^a ‖ *φησὶν* ante *πρῶτον* D^a, utrobique A^a ‖ 15 *τούτων* A^aC^a ‖ 16 *βαρύτερον* D^a ‖ 17 *ὁμαλῆς* P, *ὁμαλλς* A^a ‖ 18 *φαινομένη* om D^a ‖ ad 19 *τραγίζειν* cf *ζγε* 788^a1 ‖ 22 *τοῖς δ' ἀπ.*] *ἀπεχομένοις δὲ* PA^aC^a ‖ *ἐὰν* PD^a ‖ *καὶ* om D^a ‖ 24 *διαμένειν* A^a ‖ 25 *μασθῶν* PD^a ‖ 26 post *αἰδοίων* Pk add *ἀλλοιουμένων*. Sch addere voluerat *μεταβολὴ* vel *ἐπίδοσις*; ego auctorem huius libri verba *544^b22* neglegenter transscripsisse puto ‖ 27 *γε* Pk, *τε* codd.

ἡδονὴν γίγνεσθαι τοῦ σπέρματος ἐξιόντος, ἀλλὰ καὶ λύπην. περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ τοῖς θήλεσιν ἥ τ' ἔπαρσις
581^b γίγνεται τῶν μαστῶν καὶ τὰ καταμήνια καλούμενα καταρρήγνυται· τοῦτο δ' ἐστὶν αἷμα οἷον νεόσφακτον. τὰ δὲ λευκὰ καὶ παιδίοις οὖσι γίγνεται νέοις πάμπαν, μᾶλλον δ' ἂν ὑγρᾷ χρῶνται τροφῇ· καὶ κωλύει τὴν αὔξησιν, καὶ τὰ σώματα ἰσχναίνει τῶν παιδίων. τὰ δὲ καταμήνια γίγνεται ταῖς πλείσταις ἤδη τῶν μαστῶν ἐπὶ δύο δακτύλους ἠρμένων. καὶ ἡ φωνὴ δὲ καὶ ταῖς παισὶ μεταβάλλει περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπὶ τὸ βαρύτερον. ὅλως μὲν γὰρ γυνὴ ἀνδρὸς ὀξυφωνότερον, αἱ δὲ νέαι τῶν πρεσβυτέρων, ὥσπερ καὶ οἱ παῖδες τῶν ἀνδρῶν· ἀλλ' ἔστιν ἡ φωνὴ ὀξυτέρα ἡ τῶν θηλειῶν παίδων ἢ τῶν ἀρρένων, καὶ ὁ παρθένιος αὐλὸς τοῦ παιδικοῦ ὀξύτερος. μάλιστα δὲ καὶ φυλακῆς δέονται περὶ τὸν χρόνον τοῦτον· μάλιστα γὰρ ὁρμῶσι πρὸς τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν ἀρχομένων αὐτῶν, ὥστ' ἐὰν μὴ διευλαβηθῶσι μηδὲν ἐπὶ πλεῖον κινῆσαι οὗ αὐτὰ τὰ σώματα μεταβάλλει μηδὲν χρωμένων ἀφροδισίοις, ἀκολουθεῖν εἴωθεν εἰς τὰς ὕστερον ἡλικίας. αἵ τε γὰρ νέαι πάμπαν ἀφροδισιαζόμεναι ἀκολαστότεραι γίγνονται . . . καὶ οἱ ἄρρενες, ἐάν τ' ἐπὶ θάτερα ἐάν τ' ἐπ' ἀμφότερα ἀφυλακτήσωσιν· οἵ τε γὰρ πόροι ἀναστομοῦνται, καὶ ποιοῦσιν εὔρουν τὸ σῶμα ταύτῃ· καὶ ἅμα ἡ τότε μνήμη τῆς συμβαινούσης ἡδονῆς

---

b 1 *γίνεσθαι* A^a ‖ 1 et 6 *μασθῶν* P ‖ 3 *γίνεται νέοις οὖσι* PD^a. ad rem cf *ζγβ* 738^{a}25—33 ‖ *μᾶλλον*] *πάνυ* P ‖ 4 *αὔξην* P ‖ 5 *ἰσχαίνει* A^a pr ‖ *τὰ*—6 *ἠρμένων*] cf *ζγα* 728^{b}30 ‖ 7 *ταῖς*] *τοῖς* D^a ‖ *περὶ* om A^aC^a ‖ 9 *ὀξυφωνέστερον* C^a pr ‖ 10 *οἱ* om PA^aC^a ‖ *ὀξυτέρα ἡ φωνὴ* D^a ‖ 10 *ἡ* om PD^a ‖ 12 *ὀξύτερος*] *στενότερος*? A-W ‖ 14 *τὴν*—*αὐτῶν*] *τὸν ἀφροδισιασμόν* P ‖ dictio verborum *ὥστε*—17 *ἡλικίας*, si quidem sana sunt, rudem auctorem prodit ‖ *μὴ διευλ.*] *ἤδη εὐλ.* PA^aC^a tr ‖ 15 *πλέον* A^a ‖ *κινεῖσθαι* A^a, *κινεῖν* PD^a ‖ *οὗ*] *ἕως οὗ* A^a, *ἢ ὅσον* PD^a fort recte ‖ 16 *μεταβάλῃ* A^a ‖ 18 post *γίγνονται* lac indic A-W; sane pronomina *ἑκάτερα*, *ἀμφότερα* antecedentem explicationem desiderant ‖ 20 *σπόροι* A^a pr ‖ 21 Sch *τότε* transponere vult ante *συμβαινούσης*, quod iniuria improbant A-W. *ἑκάστοτε* mutat Pk.

ἐπιθυμίαν ποιεῖ τῆς τότε γιγνομένης ὁμιλίας. γίγνονται δέ τινες ἄνηβοι ἐκ γενετῆς καὶ ἄγονοι διὰ τὸ πηρωθῆναι περὶ τὸν τόπον τὸν γόνιμον· ὁμοίως δὲ καὶ γυναῖκες γίγνονται ἄνηβοι ἐκ γενετῆς. μεταβάλλουσι δὲ καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα περί τε τὸ ὑγιεινότερα εἶναι καὶ νοσερώτερα, καὶ περὶ τὴν τοῦ σώματος ἰσχνότητα καὶ παχύτητα καὶ εὐτροφίαν· μετὰ γὰρ τὴν ἥβην οἱ μὲν ἐξ ἰσχνῶν παχύνονται καὶ ὑγιεινότεροι γίγνονται, οἱ δὲ τοὐναντίον· ὁμοίως δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν παρθένων. ὅσοι μὲν γὰρ παῖδες ἢ ὅσαι παρθένοι περιττωματικὰ τὰ σώματα εἶχον, συναποκρινομένων τῶν τοιούτων τοῖς μὲν ἐν τῷ σπέρματι ταῖς δ' ἐν τοῖς καταμηνίοις ὑγιεινότερα τὰ σώματα γίγνεται καὶ εὐτραφέστερα, ἐξιόντων τῶν ἐμποδιζόντων τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν τροφήν· ὅσοι δὲ τοὐναντίον, ἰσχνότερα καὶ νοσακερώτερα τὰ σώματα γίγνεται· ἀπὸ γὰρ τῆς φύσεως καὶ τῶν καλῶς ἐχόντων ἡ ἀπόκρισις γίγνεται τοῖς μὲν ἐν τῷ σπέρματι ταῖς δ' ἐν τοῖς καταμηνίοις. ἔτι δὲ ταῖς γε παρθένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς μαστοὺς γίγνεται διαφερόντως ἑτέραις πρὸς ἑτέρας· αἱ μὲν γὰρ πάμπαν μεγάλους ἔχουσιν αἱ δὲ μικρούς. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ συμβαίνει τοῦτο, ὅσαι ἂν παῖδες οὖσαι περιττωματικαὶ ὦσιν· μελλόντων γὰρ καὶ οὔπω γιγνομένων τῶν γυναικείων, ὅσῳ ἂν πλείων ἡ ὑγρότης ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκάζει αἴρεσθαι ἄνω ἕως ἂν καταρραγῇ· ὥστε τότε λαβόντες ὄγκον οἱ μαστοὶ διαμένουσι καὶ εἰς τὸ ὕστερον. καὶ τῶν ἀρρένων δ' ἐπιδηλότεροι γίγνονται καὶ γυναικικώτεροι οἱ μαστοί, καὶ νεω-

24 τρόπον A^a pr ‖ 26 τε om D^a ‖ 27 καὶ περὶ τὸ νοσερώτερα PC^a, καὶ περὶ τὸ νοσερώτερον A^a ‖ 28 εὐτραφίαν A^a ‖ 31 περιττωματικὰ Sch e tr, περιττώματα κατὰ codd ‖ 33 τοῖς PC^a ‖ **582 a** 2 καὶ] καὶ ἅμα tr ‖ ὅσοις $A^aC^aD^a$ tr ‖ 3 νοσερώτερα PD^a ‖ 6 γε] τε A^a, om D^a tr ‖ τοὺς μασθοὺς P, τοῦ μαστοῦ C^a, τοῦ μασθοῦ A^a pr ‖ 7 ἑτέραις] ἕτερα P ‖ μεγάλως A^a ‖ 8 ἴσχουσιν PD^a ‖ 9 οὖσαι] ὦσι PC^a. οὖσαι περ. om A^a pr ‖ 11 ἡ om D^a ‖ ᾖ om PA^aC^a, qui invenisse videntur πλείων ᾖ ὑγρότης ‖ 12 μασθοὶ PA^a ‖ 14 οἱ μασθοὶ P, om D^a.

τέροις καὶ πρεσβυτέροις οὖσι, τοῖς ὑγροῖς καὶ λείοις καὶ μὴ φλεβώδεσι, καὶ τούτων μᾶλλον τοῖς μέλασιν ἢ λευκοῖς. μέχρι μὲν οὖν τῶν τρὶς ἑπτὰ ἐτῶν τὸ μὲν πρῶτον ἄγονα τὰ σπέρματά ἐστιν· ἔπειτα γόνιμα μέν, μικρὰ δὲ καὶ ἀτελῆ γεννῶσι καὶ οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν πλείστων. συλλαμβάνουσι μὲν οὖν αἱ νέαι θᾶττον· ἐὰν δὲ συλλάβωσιν, ἐν τοῖς τόκοις πονοῦσι μᾶλλον. καὶ τὰ σώματα δ' αὐτῶν ἀτελέστερα γίγνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ γηράσκει θᾶττον τῶν τ' ἀφροδισιαστικῶν ἀρρένων καὶ τῶν γυναικῶν τῶν τοῖς τόκοις χρωμένων πλείοσιν· δοκεῖ γὰρ οὐδ' ἡ αὔξησις ἔτι γίγνεσθαι μετὰ τοὺς τρεῖς τόκους. καθίστανται δὲ καὶ σωφρονίζονται μᾶλλον ὅσαι τῶν γυναικῶν ἀκόλαστοι πρὸς τὴν ὁμιλίαν εἰσὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων, ὅταν τοῖς τόκοις χρήσωνται πολλοῖς. μετὰ δὲ τὰ τρὶς ἑπτὰ ἔτη αἱ μὲν γυναῖκες πρὸς τὰς τεκνοποιΐας ἤδη εὐκαίρως ἔχουσιν, οἱ δ' ἄνδρες ἔτι ἔχουσιν ἐπίδοσιν. ἔστι δὲ τὰ μὲν λεπτὰ τῶν σπερμάτων ἄγονα, τὰ δὲ χαλαζώδη γόνιμα καὶ ἀρρενογόνα μᾶλλον· τὰ δὲ λεπτὰ καὶ μὴ θρομβώδη θηλυγόνα. καὶ γενείου δὲ τρίχωσις συμβαίνει τοῖς ἄρρεσι περὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην.

2 Ἡ δὲ τῶν γυναικείων ὁρμὴ γίγνεται περὶ φθίνοντας τοὺς μῆνας· διὸ φασί τινες τῶν σοφιζομένων καὶ τὴν σε-
582^b λήνην εἶναι θῆλυ, ὅτι ἅμα συμβαίνει ταῖς μὲν ἡ κάθαρσις τῇ δ' ἡ φθίσις καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν φθίσιν ἡ πλήρωσις ἀμφοῖν. καὶ ταῖς μὲν συνεχῶς καθ' ἕκαστον ὀλιγάκις τὰ καταμήνια φοιτᾷ, παρὰ δὲ μῆνα τρίτον ταῖς πλεί-

---

16 ἢ om A^a pr C^a ‖ 17 δὶς D^a tr Aristoph H A epit I 71. at cf 544^{b}26 ‖ 18 ἔπειτα — 20 πλείστων] ad rem cf 544^{b}14, 575^{b}23 ‖ 20 οὖν om A^a pr ‖ 21 πονοῦσι—24 τόκοις om A^a pr ‖ 23 aut sic interpungendum aut 22 αὐτῶν delendum est ‖ 28 τοῖς om D^a ‖ 29 τεκνογονίας PD^a ‖ 30 verba ἔστι — 32 θηλυγόνα del *A-W* ‖ 32 ἀρρενόγονα PC^a ‖ θηλύγονα PA^aC^a ‖ 33 καὶ τοῦ γεν. *D^a* ‖ τοῖς ἄρρεσι om D^a ‖ b 3 ὀλιγάκις] ὀλίγαις Mercurialis et *Sch e tr et Gaza* ‖ 16 μῆνα δέ PD^aC^a. verba 3 καὶ — 4 πλείσταις *aperte corrupta* sunt. Audacter propon A-W καὶ ταῖς μὲν

σταις. ὅσαις μὲν οὖν ὀλίγον χρόνον γίγνεται, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἀπαλλάττουσι ῥᾷον, ὅσαις δὲ πολλάς, χαλεπώτερον. πονοῦσι γὰρ τὰς ἡμέρας ταύτας· ταῖς μὲν γὰρ ἀθρόα ἡ κάθαρσις γίγνεται ταῖς δὲ κατ᾽ ὀλίγον, τὸ δὲ σῶμα βαρύνεται πάσαις, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. πολλαῖς δὲ καὶ ὅταν ὁρμᾷ τὰ καταμήνια καὶ μέλλῃ ῥήγνυσθαι, πνιγμοὶ γίγνονται καὶ ψόφος ἐν ταῖς ὑστέραις, ἕως ἂν ῥαγῇ. φύσει μὲν οὖν ἡ σύλληψις γίγνεται μετὰ τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν ταῖς γυναιξίν· καὶ ὅσαις μὴ γίγνεται ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄτεκνοι διατελοῦσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μὴ γιγνομένων τούτων ἔνιαι συλλαμβάνουσιν, ὅσαις συναθροίζεται ἰκμὰς τοσαύτη ὅση ταῖς γονίμοις ὑπολείπεται μετὰ τὴν κάθαρσιν, ἀλλὰ μὴ ὥστε καὶ θύραζε ἐξιέναι. καὶ γιγνομένων ἔτι ἔνιαι συλλαμβάνουσιν· ὕστερον δ᾽ οὐ συλλαμβάνουσιν, ὅσαις εὐθὺς μετὰ τὴν κάθαρσιν αἱ ὑστέραι συμμύουσιν. γίγνεται δ᾽ ἐνίαις καὶ κυούσαις διὰ τέλους τὰ γυναικεῖα· συμβαίνει μέντοι ταύταις φαῦλα τίκτειν, καὶ ἢ μὴ σῴζεσθαι εἰς αὔξην ἢ ἀσθενῆ τὰ ἔκγονα γίγνεσθαι. πολλαῖς δὲ καὶ διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς συνουσίας ἢ διὰ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἡλικίαν, ἢ διὰ τὸ χρόνον ἀπέχεσθαι πολύν, καταβαίνουσιν αἱ ὑστέραι κάτω, καὶ τὰ γυναικεῖα γίγνεται πολλάκις τρὶς τοῦ μηνός, ἕως ἂν συλλάβωσιν· τότε δ᾽ ἀπέρχονται πάλιν εἰς

συχνὰς ταῖς δ᾽ ἡμέρας ὀλίγας τὰ καταμήνια φοιτᾷ, παραμένει δ᾽ εἰς τρίτην ταῖς πλείσταις. Si tr respicias, mutes: καὶ συνεχῶς μὲν καθ᾽ ἕκαστον μῆνα ὀλίγαις τὰ κ. φ., παρὰ δὲ τρίτον ταῖς πλ., sin autem Plinium VII 13, 66 (trimenstri spatio largius, quibusdam vero saepius mense) καί τισι μὲν καθ᾽ ἕκαστον μῆνα πλεονάκις τὰ κ. φ., π. δὲ τρίτον συνεχῶς ταῖς πλ. Quarum mutationum prior sufficere videtur ‖ 6 ῥάδιον A^a tr ‖ πολλαῖς et 7 ἀθρόως A^aC^a ‖ γίνεται ἡ κάθαρσις D^a ‖ 10 ῥήγνυσθαι] γίνεσθαι D^a ‖ 15 ὅσαις — 17 συλλαμβάνουσιν om A^a ‖ 16 γονίμοις A-W ex ζγα 727^{b}21. γιγνομέναις C^a, γειναμέναις PD^aA^a ‖ 17 ἐξιόντων καὶ γεινομένων D^a ‖ 18 εὐθὺ PA^aC^a ‖ 21 αὐταῖς PD^a ‖ αὔξησιν? ‖ 22 ἔγγονα P ‖ 25 τρεῖς A^a. τρὶς om tr, del SchPk (at Fesul „tense“ i e ter mense) ‖ 26 τότε] ὅταν A^a pr C^a ‖ ἀπέρχωνται A^a.

τὸν ἄνω τόπον τὸν οἰκεῖον. ἐνίοτε δὲ κἂν συμβῇ ἔχουσα, τύχῃ δ' ὑγρὰ οὖσα, ἀποφυσᾷ τοῦ σπέρματος τὸ ὑγρότερον. πάντων δὲ τῶν ζῴων, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον, ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων θηλειῶν ἡ κάθαρσις γίγνεται πλείστη. τοῖς μὲν γὰρ μὴ ζῳοτοκοῦσιν οὐδὲν τοιοῦτον ἐπισημαίνει διὰ τὸ τὴν περίττωσιν ταύτην τρέπεσθαι εἰς τὸ σῶμα (μείζω τε γὰρ ἔνια τῶν ἀρρένων ἐστί, καὶ ἔτι τοῖς μὲν εἰς φολίδας τοῖς δ' εἰς λεπίδας τοῖς δ' εἰς τὸ τῶν πτερῶν ἀναλίσκεται πλῆθος), τοῖς δὲ πεζοῖς καὶ ζῳοτόκοις
583^{a} εἴς τε τὰς τρίχας καὶ τὸ σῶμα (λεῖον γὰρ ἄνθρωπός ἐστι μόνον) καὶ εἰς τὰ οὖρα (παχεῖαν γὰρ τὰ πλεῖστα καὶ πολλὴν τὰ τοιαῦτα ποιεῖται τὴν ἔκκρισιν)· ταῖς δὲ γυναιξὶν ἀντὶ τούτων τρέπεται τὸ περίττωμα εἰς τὴν κάθαρσιν. ὁμοίως δ' ἔχει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων· πλεῖστον γὰρ ὡς κατὰ τὸ μέγεθος ἀφίησι σπέρμα τῶν ἄλλων ζῴων ἄνθρωπος (διὸ καὶ λειότατον τῶν ζῴων ἐστὶν ἄνθρωπος), καὶ αὐτῶν δ' οἱ ὑγρότεροι τὰς φύσεις καὶ μὴ πολύσαρκοι λίαν, καὶ οἱ λευκότεροι δὲ τῶν μελάνων. καὶ ἐπὶ γυναικῶν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον· ταῖς γὰρ εὐσάρκοις πορεύεται εἰς τὴν τροφὴν τοῦ σώματος τὸ πολὺ τῆς ἐκκρίσεως. καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις δὲ τῶν ἀφροδισίων αἱ λευκότεραι τὴν φύσιν ἐξικμάζουσι μᾶλλον τῶν μελαινῶν. ποιεῖ δὲ τῆς τροφῆς τὰ ὑγρὰ καὶ δριμέα τοιαύτην τὴν ὁμιλίαν μᾶλλον.

3 Γίγνεται δὲ σημεῖον τοῦ συνειληφέναι ταῖς γυναιξίν,
16 ὅταν εὐθὺς γένηται μετὰ τὴν ὁμιλίαν ὁ τόπος ξηρός. ἂν

---

27 *καὶ* P, *καὶ ἐὰν μὴ* D^{a} ‖ verba *συμβῇ ἔχουσα* sana esse nequeunt. *συμμύῃ ἔχουσα* Pk, *μὴ συμμύῃ ἡ ὑστέρα* A-W. Ego malim *συμμύσῃ ἡ ὑστέρα συλλαβοῦσα* ‖ 29 *πρότερον* i e 521^{a}26, 572^{b}30, praeterea *ζγα* 727^{a}22, 728^{b}14, *β* 738^{b}5 ‖ 31 *γὰρ* om A^{a} pr C^{a} ‖ *μὴ* om PA^{a} pr C^{a} ‖ 32 *ἐπισυμβαίνει* D^{a}C^{a} corr ‖ 35 *ἁλίσκεται* A^{a}C^{a} ‖ **583 a** 2 *μᾶλλον* A^{a} pr ‖ 4 post *τρέπεται* add *ὅλον* Sch e tr ‖ 5 *τούτοις* D^{a} tr ‖ *πλεῖστον—6 ἄνθρωπος*] cf 523^{a}16 et *ζγα* 728^{b}14 ‖ 7 *τελειότατον* PA^{a}C^{a}· verba *διὸ—ἄνθρωπος* om m Ambr, del CsPk A-W fort merito ‖ 8 *π. λεῖοι καὶ λευκότεροι τῶν* D^{a} ‖ 13 *μελάνων* A^{a}C^{a}. ad rem cf *ζγα* 728^{a}1 ‖ *ποιεῖται* A^{a}.

μὲν οὖν λεῖα τὰ χείλη ᾖ τοῦ στόματος, οὐ θέλει συλλαμβάνειν (ἀπολισθαίνει γάρ), οὐδ' ἂν παχέα· ἂν δ' ἁπτομένῳ τῷ δακτύλῳ τραχύτερα ᾖ καὶ ἀντέχηται, καὶ ἐὰν λεπτὰ τὰ χείλη, τότε εὐκαίρως ἔχει πρὸς τὴν σύλληψιν. πρὸς μὲν οὖν τὸ συλλαμβάνειν τοιαύτας δεῖ κατασκευάζειν τὰς ὑστέρας, πρὸς δὲ τὸ μὴ συλλαμβάνειν τοὐναντίον· ἐὰν γὰρ ᾖ λεῖα τὰ χείλη, οὐ συλλαμβάνει· διὸ ἔνιοι τῆς μήτρας πρὸς ὃ πίπτει τὸ σπέρμα, ἀλείφουσιν ἐλαίῳ κεδρίνῳ ἢ ψιμυθίῳ ἢ λιβανωτῷ, διέντες ἐλαίῳ. ἐὰν δ' ἑπτὰ ἐμμείνῃ ἡμέρας, φανερὸν ὅτι εἴληπται· αἱ γὰρ καλούμεναι ἐκρύσεις ἐν ταύταις γίγνονται ταῖς ἡμέραις. αἱ δὲ καθάρσεις φοιτῶσι ταῖς πλείσταις ἐπί τινα χρόνον συνειληφυίαις, ἐπὶ μὲν τῶν θηλειῶν τριάκονθ' ἡμέρας μάλιστα, περὶ τετταράκοντα δ' ἐπὶ τῶν ἀρρένων. καὶ μετὰ τοὺς τόκους δ' αἱ καθάρσεις βούλονται τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποδιδόναι τοῦτον, οὐ μὴν ἐξακριβοῦσί γε πάσαις ὁμοίως. μετὰ δὲ τὴν σύλληψιν καὶ τὰς ἡμέρας τὰς εἰρημένας οὐκέτι κατὰ φύσιν, ἀλλ' εἰς τοὺς μαστοὺς τρέπεται καὶ γίγνεται γάλα. ἐπισημαίνει δὲ τὸ πρῶτον μικρόν τε καὶ ἀραχνιῶδες τὸ γάλα ἐν τοῖς μαστοῖς. ὅταν δὲ συλλάβωσιν, αἴσθησις μάλιστα ἐγγίγνεται ἔν τε ταῖς λαγόσιν (ἐνίαις γὰρ γίγνονται πληρέστεραι εὐθύς· 583^b μᾶλλον δ' ἐπιδήλως τοῦτο συμβαίνει ταῖς ἰσχναῖς) καὶ ἐν τοῖς βουβῶσιν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἀρρένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῷ δεξιῷ μᾶλλον περὶ τὰς τετταράκοντα γίγνεται ἡ κί-

---

17 λεῖα om A^a pr C^a ‖ σώματος C^a (superscripto στό man pr) tr ‖ οὐ] οὗ A^a pr ‖ 18 post συλλαμβάνειν A^aC^a λεπτὰ (λευκὰ A^a) οὐκ εὔχρηστα, quod glossema haud dubie ex marg in textum irrepsit. Similiter tr „*quod* (ὃ?) *debet concipere non bene utilia*“ ‖ ἁπτομένῃ scl mulieri tangenti? cf Hippocr de steril § 213, 229 ‖ 19 et 22 ἂν PD^a ‖ 23 ἔνιαι PA^a rc, falso propter διέντες ‖ τῆς — 24 πίπτει] διὰ τὸ τῆς μήτρας πρόσω προσπίπτειν PA^aC^a tr ‖ 25 ψιμμυθίω P ‖ λιβωτῷ A^a, et C^a ut videtur ‖ 27 ἐκκρίσεις P ‖ 29 ἡμέραις A^a ‖ δὲ τετ. A^a, τε τριάκοντα D^a ‖ 30 αἱ om PA^aC^a ‖ 31 τοῦτον Sch tr, τούτων codd ‖ 34 μασθοὺς et 35 μασθοῖς PA^a ‖ 35 τε] τι A^a ‖ 36 γίνεται ἐν ταῖς D^a ‖ b 2 ἐν] ἐπὶ PD^a ‖ 3 οὖν om PA^aC^a.

νησις, τῶν δὲ θηλειῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ περὶ ἐνενήκονθ' ἡμέρας. οὐ μὴν ἀλλ' ἀκρίβειάν γε τούτων οὐδεμίαν ὑποληπτέον· πολλαῖς γὰρ θηλυτοκούσαις ἡ κίνησις ἐν τῷ δεξιῷ γίγνεται, καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ ταῖς ἀρρεν⟨οτοκούσαις⟩· ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα διαφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σχίζεται τὸ κύημα· τὸν δ' ἔμπροσθεν ἄναρθρον συνέστηκε κρεῶδες. καλοῦνται δ' ἐκρύσεις μὲν αἱ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διαφθοραί, ἐκτρωσμοὶ δ' αἱ μέχρι τῶν τετταράκοντα· καὶ πλεῖστα διαφθείρεται τῶν κυημάτων ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. τὸ μὲν οὖν ἄρρεν ὅταν ἐξέλθῃ τετταρακοσταῖον, ἐὰν μὲν εἰς ἄλλο τι ἀφῇ τις, διαχεῖταί τε καὶ ἀφανίζεται, ἐὰν δ' εἰς ψυχρὸν ὕδωρ, συνίσταται οἷον ἐν ὑμένι· τούτου δὲ διακνισθέντος φαίνεται τὸ ἔμβρυον τὸ μέγεθος ἡλίκον μύρμηξ τῶν μεγάλων, τά τε μέλη δῆλα, τά τ' ἄλλα πάντα καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων μέγιστοι. τὸ δὲ θῆλυ, ὅ τι μὲν ἂν διαφθαρῇ ἐντὸς τῶν τριῶν μηνῶν, ἀδιάρθρωτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φαίνεται· ὅ τι δ' ἂν ἐπιλάβῃ τοῦ τετάρτου μηνός, γίγνεται ἐσχισμένον καὶ διὰ ταχέων λαμβάνει τὴν ἄλλην διάρθρωσιν. ἔσω μὲν οὖν πᾶσαν τὴν τελείωσιν τῶν μορίων βραδύτερον ἀπολαμβάνει τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ δεκάμηνα γίγνεται μᾶλλον τῶν ἀρρένων· ὅταν δὲ γένηται, θᾶττον τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων καὶ νεότητα καὶ ἀκμὴν λαμβάνει καὶ γῆρας,

---

5 ἐννενήκονθ' C^a ‖ 8 καὶ ταῖς ἐν τῷ ἀριστερῷ ἄρρεν codd. ταῖς ἀρρενοτοκούσαις ἐν τῷ ἀ. Sylb Pk. καὶ ἐν τῷ ἀ. ταῖς ἄρρεν A-W ‖ 9 καὶ ante ταῦτα om D^a ‖ 10 τῷ] τὸ PD^a ‖ καὶ τὸ ἧττον D^a ‖ καὶ σχίζεται] οὐχίζεται A^a ‖ 11 τὸν] τὸ $A^a C^a$ tr ‖ 12 ἐκκρίσεις P ‖ 13 τεσσαράκοντα A^a ‖ 15 τετταρακοστιαῖον A^a, τεσσαρακοσταῖον C^a ‖ 18 διακυηθέντος C^a, διαχυθέντος P, διασχισθέντος A^a, διακινηθέντος Aristoph H A epit I 79, unde διακνηθέντος Lambros ‖ 19 μέρη D^a ‖ 22 τριῶν om D^a ‖ 25 ἔσω A-W ex ζγδ 775a16, ad quod cf 576b8 ἐν τῇ γαστρί; sed etiam ὅλως ferri potest. ἕως P$A^a C^a$, ἐνῶ D^a, τέως Sylb ‖ 26 ἀπολαμβάνῃ C^a ‖ 27 ὅταν—28 ἀρρένων om C^a tr.

καὶ μᾶλλον αἱ πλείοσι χρώμεναι τόκοις, ὥσπερ εἴρηται πρότερον.

4 Ὅταν δὲ συλλάβῃ ἡ ὑστέρα τὸ σπέρμα, εὐθὺς συμμύει ταῖς πολλαῖς, μέχρι γένωνται ἑπτὰ μῆνες· τῷ δ' ὀγδόῳ χάσκουσιν· καὶ τὸ ἔμβρυον, ἐὰν ᾖ γόνιμον, προκαταβαίνει τῷ ὀγδόῳ μηνί. τὰ δὲ μὴ γόνιμα ἀλλ' ἀποπεπνιγμένα ὀκτάμηνα ἐν τοῖς τόκοις οὐκ ἐκφέρουσιν [ὀκτάμηνα] αἱ γυναῖκες, οὔτε προκαταβαίνει κάτω τὰ ἔμβρυα τῷ ὀγδόῳ μηνί, οὔθ' αἱ ὑστέραι ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ χάσκουσιν· ἀλλὰ σημεῖον ὅτι οὐ γόνιμον, ἐὰν γένηται μὴ συμπεσόντων τῶν 584^a εἰρημένων. μετὰ δὲ τὰς συλλήψεις αἱ γυναῖκες βαρύνονται τὸ σῶμα πᾶν, καὶ σκότοι πρὸ τῶν ὀμμάτων καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ γίγνονται πόνοι. ταῦτα δὲ ταῖς μὲν θᾶττον καὶ σχεδὸν δεκαταίαις γίγνεται, ταῖς δὲ βραδύτερον, ὅπως ἂν τύχωσιν οὖσαι τῷ περιττωματικαὶ εἶναι μᾶλλον καὶ ἧττον. ἔτι δὲ ναυτίαι καὶ ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας, καὶ μάλιστα τὰς τοιαύτας, ὅταν αἵ τε καθάρσεις στῶσι καὶ μήπω εἰς τοὺς μαστοὺς τετραμμέναι ὦσιν. ἔνιαι μὲν οὖν ἀρχόμεναι μᾶλλον πονοῦσι τῶν γυναικῶν, ἔνιαι δ' ὕστερον, ἤδη τοῦ κυήματος ἔχοντος αὔξησιν μᾶλλον· πολλαῖς δὲ καὶ πολλάκις καὶ στραγγουρίαι γίγνονται τὸ τελευταῖον. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ ῥᾷον ἀπαλλάττουσιν αἱ τὰ ἄρρενα κύουσαι καὶ μᾶλλον μετ' εὐχροίας διατελοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τοὐναντίον· ἀχρούστεραί τε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ βαρύτερον διάγουσι, καὶ πολλαῖς περὶ τὰ σκέλη οἰδήματα καὶ

---

30 *πρότερον* i e 582^a22 ‖ 32 *μέχρι ἂν γ.* Sch ‖ *ἑπτάμηνες* A^a ‖ 33 *γόνιμον*, quod vivere possit, ut ζγβ 736^a35 ‖ 34 *ἀποπνιγμένα* P, *ἀποπνιγόμενα* D^a ‖ 35 *οὐκ*] *μὴ* PA^a, *ἃ μὴ* C^a tr, *οὔτε* Sch, *ἐν τοῖς τόποις οὐ ἐκφέρουσιν ὀκτάμηνοι* male Pk ‖ *ὀκτάμηνα* (*ὀκτάμηναι* PD^a) ut perverse repetitum seclusi. *ὀκτάμηνα ἐν — γυναῖκες* om m Ambr Cs, secludere voluit Sch ‖ 37 *ὕστεραι* PA^a ‖ **584 a** 1 *πεσόντων* A^apr ‖ 3 *σκότος* C^a ‖ 5 *δακετίαις* A^apr ‖ *βαρύτερον* PA^a pr C^a ‖ 6 *τῷ* et *εἶναι* damnat Sch, om Pk ‖ 7 *ἐμε* $A^a$$C^a$ ‖ 8 *τὰς τοιαύτας ὅταν*] *τοιαύτας αἷς ἂν* vult Sch. *αἱ τοια* sunt *αἱ περιττωματικαί* ‖ 9 *μασθοὺς* PA^a ‖ 12 *καὶ* om 14 *διατελοῦσι μ. ε.* C^a ‖ 15 *τε*] *τὸ* P$A^a$$C^a$, om D^a.

ἐπάρσεις γίγνονται τῆς σαρκός· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίαις γίγνεται καὶ τἀναντία τούτων. εἰώθασι δὲ ταῖς κυούσαις ἐπιθυμίαι γίγνεσθαι παντοδαπαὶ καὶ μεταβάλλειν ὀξέως, ὃ καλοῦσί τινες κισσᾶν· καὶ ἐπὶ τῶν θηλειῶν ὀξύτεραι μὲν αἱ ἐπιθυμίαι, παραγιγνομένων δ' ἧττον δύνανται ἀπολαύειν. ὀλίγαις δέ τισι συμβαίνει βέλτιον ἔχειν τὸ σῶμα κυούσαις. μάλιστα δ' ἀσῶνται, ὅταν ἄρχωνται τὰ παιδία τρίχας φύειν. αἱ δὲ τρίχες ταῖς μὲν κυούσαις αἱ μὲν συγγενεῖς γίγνονται ἐλάττους καὶ ῥέουσιν, ἐν οἷς δὲ μὴ εἰώθασιν ἔχειν τρίχας, ταῦτα δασύνεται μᾶλλον. καὶ κίνησιν δὲ παρέχεται ἐν τῷ σώματι μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος, καὶ τίκτεται θᾶττον, τὰ δὲ θήλεα βραδύτερον. καὶ ὁ πόνος ἐπὶ μὲν τοῖς θήλεσι συνεχὴς καὶ νωθρότερος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἄρρεσιν ὀξὺς μέν, πολλῷ δὲ χαλεπώτερος. αἱ δὲ πλησιάζουσαι πρὸ τῶν τόκων τοῖς ἀνδράσι θᾶττον τίκτουσιν. δοκοῦσι δ' ὠδίνειν αἱ γυναῖκες ἐνίοτε οὐ γιγνομένης ὠδῖνος, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν κεφαλὴν στρέφειν τὸ ἔμβρυον φαίνεται ὠδῖνος ἀρχὴ τοῦτο γίγνεσθαι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα μοναχῶς ποιεῖται τὴν τοῦ τόκου τελείωσιν· εἷς γὰρ ὥρισται τοῦ τόκου χρόνος πᾶσιν· ἀνθρώπῳ δὲ πολλοὶ μόνῳ τῶν ζῴων· καὶ γὰρ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ ἐννεάμηνα γίγνεται, καὶ δεκάμηνα τὸ πλεῖστον· ἔνιαι δ' ἐπι-
584^b λαμβάνουσι καὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνός. ὅσα μὲν οὖν γίγνεται πρότερον τῶν ἑπτὰ μηνῶν, οὐδὲν οὐδαμῇ δύναται ζῆν· τὰ δ' ἑπτάμηνα γόνιμα γίγνεται πρῶτον, ἀσθενῆ δὲ τὰ πολλά (διὸ καὶ σπαργανοῦσιν ἐρίοις αὐτά), πολλὰ δὲ καὶ τῶν πόρων ἐνίους ἔχοντα ἀσχίστους, οἷον ὤτων καὶ μυκτή-

---

17 *ἀλλὰ καὶ ἐνίαις τε γίγνεται* P$A^a C^a$ ‖ 18 *κυούσαις αἱ ἐπιθυμίαι* P$A^a C^a$ ‖ 21 *περιγιγνομένων* A^a ‖ 22 *βελτίω* P$A^a C^a$ ‖ 24 *φύειν*] *ποιεῖν* P$A^a C^a$ ‖ 25 *ἐκρέουσιν* D^a ‖ *μὴ* om C^a tr ‖ *ἐν οἷς* scl *μέρεσι*. sed potius 26 exspectes *ἐν τούτοις* (scl *τοῖς τόποις*) *δασύνονται* scl *αἱ τρίχες* ‖ 26 *καὶ—28 θήλεος*] cf *ζγδ* 775^{a}7 ‖ *31 ἄρρεσι* C^a ‖ b 2 *πρότερον γίνεται* D^a ‖ 2 *οὐδὲ* A^a ‖ 4 *ἐνίοις* A^a. *ad rem cf ζγδ* 775^{a}1.

ρων· ἀλλ' ἐπαυξανομένοις διαρθροῦται, καὶ βιοῦσι πολλὰ καὶ τῶν τοιούτων. τὰ δ' ὀκτάμηνα περὶ μὲν Αἴγυπτον καὶ ἐν ἐνίοις τόποις, ὅπου εὐέκφοροι αἱ γυναῖκες καὶ φέρουσί τε πολλὰ ῥαδίως καὶ τίκτουσι καὶ ⟨τὰ⟩ γενόμενα δύναται ζῆν, κἂν τερατώδη γένηται, ἐνταῦθα μὲν ⟨οὖν⟩ ζῇ τὰ ὀκτάμηνα καὶ ἐκτρέφεται, ἐν δὲ τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὀλίγα πάμπαν σώζεται, τὰ δὲ πολλὰ ἀπόλλυται· καὶ διὰ τὴν ὑπόληψιν, κἂν σωθῇ τι, νομίζουσιν οὐκ ὀκτάμηνον εἶναι τὸ γεγενημένον, ἀλλὰ λαθεῖν ἑαυτὰς αἱ γυναῖκες συλλαβοῦσαι πρότερον. πονοῦσι δ' αἱ γυναῖκες μάλιστα τὸν μῆνα τὸν τέταρτον καὶ τὸν ὄγδοον, καὶ ἐὰν διαφθείρωσι τετάρτῳ ἢ ὀγδόῳ μηνί, διαφθείρονται καὶ αὐταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὥστ' οὐ μόνον τὰ ὀκτάμηνα οὐ ζῇ, ἀλλὰ καὶ διαφθειρομένων αἱ τίκτουσαι κινδυνεύουσιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δοκεῖ λανθάνειν καὶ ὅσα φαίνεται τίκτεσθαι πολυχρονιώτερα τῶν ἕνδεκα μηνῶν· καὶ γὰρ τούτων ἡ τῆς συλλήψεως ἀρχὴ λανθάνει τὰς γυναῖκας· πολλάκις γὰρ πνευματικῶν γενομένων ἔμπροσθεν τῶν ὑστερῶν, μετὰ ταῦτα πλησιάσασαι καὶ συλλαβοῦσαι ἐκείνην οἴονται τὴν ἀρχὴν εἶναι τῆς συλλήψεως, δι' ἣν ἐχρήσαντο τοῖς σημείοις ὁμοίοις.

Τὸ δὲ δὴ πλῆθος τῶν τόκων τῆς τελειώσεως παρὰ τἆλλα ζῷα τοῖς ἀνθρώποις ταύτην ἔχει τὴν διαφοράν· καὶ τῶν μὲν μονοτόκων ὄντων τῶν δὲ πολυτόκων. ἐπαμφοτερίζει τὸ γένος τὸ τῶν ἀνθρώπων. τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον καὶ

---

9 *καὶ*] *τὰ* male A-W. potius utrumque coniunge, ut dura constructio ferri possit ‖ *γεννώμενα* PD^a, *γενάμενα* C^a ‖ 10 *οὖν*, quod add Ald Cs Sch A-W, iam dicta repetit ‖ 14 *γεγεννημένον* D^a ‖ *ξυμβάλλουσαι* D^a. *συλλαβοῦσαι — γυναῖκες* om A^a C^a, *συλλαβοῦσαι*—15 *μάλιστα* om P ‖ 17 *αὗται* A^a C^a D^a Ald ‖ 18 *οὐ* ante *ζῇ* om C^a ‖ 19 *δὲ* om D^a ‖ 21 *ἐνδεκαμήνων* P, *δεκαμήνων* D^a A-W Karsch „*post decimum mensem*" Scotus ‖ 22 *γινομένων* PD^a ‖ 25 *ὁμοίοις* om D^a ‖ 26 *δὲ*] *μὲν* Pk ‖ *πλῆθ — τελειώσεως* mire dictum; idem esse videtur quod ζγδ 77 *οἱ τῆς κυήσεως χρόνοι* ‖ post τελειώσεως add χάριν Pk ‖ A^a ‖ 28 *ἐπαμφοτερίζει*] cf ζγδ 772^b 1 ‖ 29 τὸ ante τῶν om

παρὰ τοῖς πλείστοις ἓν τίκτουσιν αἱ γυναῖκες, πολλάκις δὲ καὶ πολλαχοῦ δίδυμα, οἷον καὶ περὶ Αἴγυπτον. τίκτουσι δὲ καὶ τρία καὶ τέτταρα, περὶ ἐνίους μὲν καὶ σφόδρα τόπους, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. πλεῖστα δὲ τίκτεται πέντε τὸν ἀριθμόν· ἤδη γὰρ ὦπται τοῦτο καὶ ἐπὶ πλειόνων συμβεβηκός. μία δέ τις ἐν τέτταρσι τόκοις ἔτεκεν εἴκοσιν· ἀνὰ πέντε γὰρ ἔτεκε, καὶ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐξετράφη. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, κἂν ᾖ τὰ δίδυμα ἄρρεν καὶ θῆλυ,
585ᵃ οὐδὲν ἧττον ἐκτρέφεται γενόμενα καὶ σώζεται ⟨ἢ ἀμφοτέρων ὄν⟩των ἀρρένων ἢ θηλειῶν· ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὀλίγα σώζεται τῶν διδύμων, ἐὰν ᾖ τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν. δέχεται δ' ὀχείαν κύοντα μάλιστα τῶν ζῴων γυνὴ καὶ ἵππος· τὰ δ' ἄλλα ὅταν πληρωθῇ, φεύγει τοὺς ἄρρενας, ὅσα μὴ πέφυκεν ἐπικυΐσκεσθαι, καθάπερ δασύπους. ἀλλ' ἵππος μὲν ἂν συλλάβῃ τὸ πρῶτον, οὐκ ἐπικυΐσκεται πάλιν, ἀλλ' ἓν τίκτει μόνον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· ἐπ' ἀνθρώπῳ δ' ὀλιγά⟨κις⟩ μέν, γέγονε δέ ποτε. τὰ μὲν οὖν ὕστερον πολλῷ χρόνῳ συλληφθέντα οὐδὲν λαμβάνει τέλος, ἀλλὰ πόνον παρασχόντα συνδιαφθείρει τὸ προϋπάρχον (ἤδη γὰρ συνέβη γενομένης διαφθορᾶς καὶ δώδεκα ἐκπεσεῖν τὰ ἐπικυηθέντα)· εἰ δ' ἐγγὺς ἡ σύλληψις ἐγένετο, τὸ ἐπικυηθὲν ἐξήνεγκαν, καὶ τίκτουσιν ὥσπερ δίδυμα γόνῳ, καθάπερ καὶ τὸν Ἰφικλέα καὶ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσιν. γέγονε γὰρ καὶ τοῦτο φανερόν· μοιχευομένη γάρ τις τὸ μὲν τῶν τέκνων τῷ ἀνδρὶ

---

30 περὶ Cᵃ ‖ 31 *Αἴγυπτον*] cf ζγδ 770ᵃ35 ‖ 33 *εἴρηται καὶ πρ.* Dᵃ. Hoc ad nullum superiorem locum referri potest ‖ 34 *καὶ ἐπὶ πλ τοῦτο* Dᵃ ‖ 35 *ἔτεκεν*] *τέτοκεν* Aᵃ ‖ **585 a** 1 *γινόμενα* PDᵃ ‖ *σώζεται — 2 θηλειῶν*] sic Sch ex tr „*quam si masculis ambobus aut femellis*" et Gaza ‖ 4 *ἡ γυνὴ* PAᵃCᵃ. ad rem cf ζγδ 773ᵇ25 ‖ 6 *δασύπους*] cf 579ᵇ32 ζγδ 774ᵃ31 ‖ 8 *ὀλιγάκις* mutavi, *ὀλίγα* codd ‖ 10 *οὐδὲ λαμβάνει τὸ τέλος* Aᵃ ‖ 12 *ἐμπεσεῖν* PAᵃ ‖ *εἰ* A-W, *ἐὰν* codd. *ἐὰν . . . γένηται* Sch male e tr „*facta fuerit*" ‖ 13 *τὸ* om PDᵃAᵃ pr Cᵃ ‖ 14 *δίδυμοι* Aᵃ pr. *διδυμογόνα* propon A-W ‖ 15 *καθομολογοῦσι* Aᵃ pr ‖ 16 *μὲν ἓν τῶν* Dᵃ.

ἐοικὸς ἔτεκε, τὸ δὲ τῷ μοιχῷ. ἤδη δὲ καὶ δίδυμα κύουσά τις ἐπεκύησε τρίτον, γενομένου δὲ τοῦ χρόνου τοῦ καθήκοντος τὰ μὲν τελεόγονα τῷ χρόνῳ ἔτεκε, τὸ δὲ πεντάμηνον· καὶ τοῦτ' ἀπέθανεν εὐθύς. καὶ ἑτέρᾳ δέ τινι συνέβη τεκούσῃ πρῶτον [μὲν] ἑπτάμηνον ὕστερον [δὲ] δύο τελεόμηνα τεκεῖν· καὶ τούτων τὸ μὲν ἐτελεύτησε, τὰ δὲ ἐβίωσεν. καὶ ἐκτιτρώσκουσαι δέ τινες συνέλαβον ἅμα. καὶ τὸ μὲν ἐξέβαλον τὸ δ' ἔτεκον. ταῖς δὲ πλείσταις, ἐὰν συγγένωνται κύουσαι μετὰ τὸν ὄγδοον μῆνα, περίπλεων μυξώδους τὸ παιδίον ἐξέρχεται γλισχρότητος. καὶ τῶν ἐδεσμάτων δὲ τῶν προσφερομένων περίπλεων φαίνεται πολλάκις. καὶ τῶν ἁλὶ δαψιλεστέρῳ χρησαμένων οὐκ ἔχοντα γίγνεται τὰ παιδία ὄνυχας.

Τὸ δὲ γάλα τὸ γιγνόμενον πρότερον τῶν ἑπτὰ μηνῶν ἄχρηστόν ἐστιν· ἀλλ' ἅμα τά τε παιδία γόνιμα καὶ τὸ γάλα χρήσιμον. τὸ δὲ πρῶτον καὶ ἁλμυρόν, ὥσπερ τοῖς προβάτοις. μάλιστα δ' ἐν ταῖς κυήσεσι τοῦ οἴνου αἰσθάνονται αἱ πλεῖσται· διαλύονταί τε γάρ, ἐὰν πίωσι, καὶ ἀδυνατοῦσιν. ἀρχὴ δὲ ταῖς γυναιξὶ τοῦ τεκνοῦσθαι καὶ τοῖς ἄρρεσι τοῦ τεκνοῦν, καὶ παῦλα ἀμφοτέροις, τοῖς μὲν ἡ τοῦ σπέρματος πρόεσις ταῖς δ' ἡ τῶν καταμηνίων, πλὴν οὔτ' ἀρχομένων γόνιμα εὐθὺς οὔτ' ἔτι ὀλίγων γιγνομένων καὶ ἀσθενῶν. 585^b

17 pro ἐοικός A^a pr lac ‖ 19 τελεόγονα] τε τον ὦ C^a, om A^a tr ‖ τῷ om P A^a C^a ‖ γόνῳ P A^a pr, om C^a ‖ τὰ A^a pr C^a ‖ 21 τεκνούσῃ Sch ex tr „gestanti", sed id potius κυούσῃ, ut alias, reddit. Locum deletis particulis sanare studui ‖ τελειόμηνα C^a, τελεόμενα A^a pr ‖ 22 τὸ A^a C^a ‖ 24 συγγίγνωνται P A^a C^a ‖ 25 κύουσαι Sch. κυούσαις codd, quo posito subiectum οἱ ἄνδρες abesse non potest ‖ περίπλεον P ‖ 26 ἐξέρχεσθαι D^a ‖ 27 φαίνεται om A^a pr ‖ τῶν ἁλὶ Pk, τῷ ἁλὶ codd, solus m corr τῶν δὲ ἁλὶ ‖ 30 ad rem cf ζγδ 776^{a}23 ‖ 33 τοῖς κύνδεσι A^a pr ‖ 34 πίνωσι D^a ‖ 35 τὸ—τὸ A^a ‖ 36 καὶ παῦλα ἀμφοτέρο interrumpit contextum ‖ 37 πλὴν—^{b}1 ἀσθενῶν male additum
b 1 γόνιμα scl τὰ παιδία, sed potius exspectes γόνιμοι scl γυναῖκες ‖ ἔτι ὀλίγων γ. κ. ἀ.] ἀποληγόντων καὶ γινομένων ἀσθενῶν Pk.

ἡλικία δὲ τῆς μὲν ἀρχῆς εἴρηται· παύεται δὲ ταῖς γυναιξὶ ταῖς μὲν πλείσταις τὰ καταμήνια περὶ τετταράκοντα ἔτη, αἷς δ' ἂν ὑπερβάλῃ τὸν χρόνον τοῦτον, διαμένει μέχρι τῶν πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ἤδη τινὲς ἔτεκον· πλείω δὲ χρόνον οὐδεμιᾷ.
6 οἱ δ' ἄνδρες οἱ μὲν πλεῖστοι γεννῶσι μέχρι ἑξήκοντα ἐτῶν, ὅταν δ' ὑπερβάλῃ ταῦτα, μέχρι ἑβδομήκοντα· καὶ ἤδη τινὲς γεγεννήκασιν ἑβδομήκοντα ἐτῶν ὄντες. συμβαίνει δὲ πολλοῖς καὶ πολλαῖς γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι μετ' ἀλλήλων μὲν συνεζευγμένοις μὴ δύνασθαι τεκνοποιεῖσθαι, διαζευχθεῖσι δέ. τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας· ἐνίοτε γὰρ καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες μετ' ἀλλήλων μὲν ὄντες θηλυγόνοι εἰσὶν ἢ ἀρρενογόνοι, διεζευγμένοι δὲ γίγνονται τοὐναντίον. καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν δὲ μεταβάλλουσιν· νέοι μὲν ὄντες μετ' ἀλλήλων θήλεα γεννῶσι, πρεσβύτεροι δ' ἄρρενα· τοῖς δὲ καὶ ἐπὶ τούτων συμβαίνει τοὐναντίον. καὶ ἐπὶ τοῦ γεννᾶν δ' ὅλως τὸ αὐτό· νέοις μὲν οὖσιν οὐδὲν γίγνεται, πρεσβυτέροις δέ· οἱ δὲ τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ γεννῶσιν οὐδέν. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γυναικῶν τινὲς αἳ μόλις μὲν συλλαμβάνουσιν, ἐὰν δὲ συλλάβωσιν, ἐκφέρουσιν· αἱ δὲ τοὐναντίον συλλαμβάνουσι μὲν ῥᾳδίως, οὐ δύνανται δ' ἐκφέρειν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄνδρες καὶ

---

2 *εἴρηται*] 582^{a}27. *ἡλικία τῆς ἀρχῆς* repetit igitur *τὸ πρὸς τὰς τεκνοποιΐας εὐκαίρως ἔχειν* ‖ 4 *ὑπερβάλλῃ* PD^a ‖ 5 *τῶν* om D^a ‖ *τινὲς*] *δέ τινες* PC^a ‖ 6 *οὐδεμιᾷ* coni, *οὐδεμία* PD^{a}C^a, *οὐδὲ μία* A^a ‖ *δ'* om PA^{a}C^a ‖ *μὲν* om D^a ‖ *μέχρις* D^a ‖ 7 *ὑπερβάλλῃ* PD^a. exspectes aut *ὑπερβάλωσι* scl *οἱ ἄνδρες* aut *ὑπερβάλληται* ut tr „*excedantur hi*" ‖ *μέχρις* C^{a}D^a ‖ 8 *τινὲς*] *δέ τινες* PD^a ‖ 9 *γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι* et *συνεζευγμένοις* omissa non requiras, cf *ζγδ* 767^{a}24 ‖ 12 *γὰρ*] *δὲ* C^a ‖ 13 *μὲν ὄντες*] *μένοντες* PA^{a}C^a tr, *ὄντες* del A-W ‖ 15 *νέοι*—16 *ἄρρενα*] ad rem cf *ζγδ* 766^{b}29 ‖ 15 post *μὲν* add *γὰρ* Pk ‖ 19 *δὲ γεννῶσιν οὐδέν*] *οὐδὲ γεννῶσιν* A^a, *οὐδὲν γεννῶσιν* C^a ‖ 20 *συλλαμβάνουσαι* A^a ‖ 22 verba *εἰσὶ*—25 *ἐγέννησεν* post 19 *οὐδέν* ponunt A-W, recte, ut videtur ‖ *ἄνδρες καὶ γυναῖκες θηλ. μόνον ἢ ἀρρ.* coni. *ἄνδρες θηλ. καὶ γ. ἀρρ.* codd. *ἄνδρες καὶ γ. θηλ. καὶ ἀρρ.* Sch ex Antigono 120. *ἄνδρες θηλ. καὶ γυναῖκες, οἱ δ' (οἱ δ' ex tr) ἀρρ.* A-W.

γυναῖκες θηλυγόνοι ⟨μόνον ἢ⟩ ἀρρενογόνοι, οἷον καὶ κατὰ τοῦ Ἡρακλέους μυθολογεῖται, ὃς ἐν δύο καὶ ἑβδομήκοντα τέκνοις θυγατέρα μίαν ἐγέννησεν. αἱ δὲ μὴ δυνάμεναι συλλαμβάνειν ἐὰν ἢ διὰ θεραπείαν συλλάβωσιν ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ σύμπτωσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θηλυτοκοῦσι μᾶλλον ἢ ἀρρενοτοκοῦσιν. πολλοῖς δὲ συμβαίνει καὶ τῶν ἀνδρῶν δυναμένοις γεννᾶν ὕστερον μὴ δύνασθαι, καὶ πάλιν καθίστασθαι εἰς αὐτό. γίγνονται δὲ καὶ ἐξ ἀναπήρων ἀνάπηροι, οἷον ἐκ χωλῶν χωλοὶ καὶ τυφλῶν τυφλοί, καὶ ὅλως τὰ παρὰ φύσιν ἐοικότες πολλάκις, καὶ σημεῖα ἔχοντες συγγενῆ, οἷον φύματα καὶ οὐλάς. ἤδη δ᾽ ἀπέδωκε τῶν τοιούτων τι καὶ διὰ τριῶν, οἷον ἔχοντός τινος στίγμα ἐν τῷ βραχίονι ὁ μὲν υἱὸς οὐκ ἐγένετο ὁ δ᾽ υἱιδοῦς ἔχων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, συγκεχυμένον μέντοι. ὀλίγα μὲν οὖν γίγνεται τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ πλεῖστα οὐ γίγνεται, ἀλλ᾽ ὁλόκληρα ἐκ κολοβῶν, καὶ οὐδὲν ἀποτέτακται τούτων. καὶ ἐοικότες δὲ τοῖς 586a γεννήσασιν ἢ τοῖς ἄνωθεν γονεῦσιν, ὁτὲ δ᾽ οὐδὲν οὐδενί. ἀποδίδωσι δὲ καὶ διὰ πλειόνων γενῶν, οἷον ἐν Ἤλιδι ἡ τῷ Αἰθίοπι μοιχευθεῖσα· ἡ μὲν γὰρ θυγάτηρ ἐγένετο οὐκ Αἰθίοψ, τὸ δ᾽ ἐκ ταύτης. καὶ ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ θήλεα ἔοικε τῇ μητρὶ μᾶλλον, τὰ δ᾽ ἄρρενα τῷ πατρί· γί-

---

23 θηλύγονοι et ἀρρενόγονοι A^{a}C^a ‖ 24 ἡρακλέος A^a ‖ 25 μίαν θ. P, θ. μὲν A^a pr ‖ 26 συλλάβω A^a pr ‖ 28 ἀνδρῶν μὴ δυναμένοις C^a ‖ 29 μὴ] μὲν C^a, ex quibus scripturis locus fort sic constituendus est: ἀνδρῶν μὴ δυναμένοις γεννᾶν ὕστερον μὲν δύνασθαι, πάλιν δὲ καθίστασθαι εἰς ταὐτό (εἰς ἀγονίαν A-W) ‖ 30 τὸ αὐτὸ Ald Cs Sch Di Pk ‖ 33 φῦμα A^{a}C^a ‖ 35 ὑγιδοὺς P, ὑϊδοῦς A^a ‖ 36 μέντοι A-W ex ζγα 721^{b}34, μέλαν codd ‖ 37 οὐ et ἀλλ᾽ om P, πλ. γίγνεται ἀλλ᾽ ὁλόκληρα A^a pr C^a tr **586 a** 1 ἀποτέτακται damnat Sch, τέτακται vel ὅλως τέτακται volunt A-W. ἀκριβῶς τέτακται ut ζγβ 738^{a}16? ‖ τοῦτο PA^{a}C^a ‖ 2 ὅτε A^a ‖ 3 ἀποδίδωσι scl ἡ ὁμοιότης ‖ ἐν Ἤλιδι A-W e tr ζγα 722^{a}9, Antigono 122, quibus locis addo Aristoph H A ep II 272. ἔνια διὰ A^a pr C^a, ἐν Σικελίᾳ PD^{a}A^a rc cet edd ‖ ἡ ante τῷ om A^{a}C^a ‖ 4 οὐκ] male positum ‖ 5 τὸ] mascul praebet Antig ζγ ‖ 6 ἔοικε τὰ θήλεα A^a.

γνεται δὲ καὶ τοὐναντίον, τὰ μὲν θήλεα τῷ πατρί, τὰ δ' ἄρρενα τῇ μητρί. καὶ κατὰ ⟨τὰ⟩ μέρη δὲ γίγνονται ἐοικότα ⟨ἄλλοις⟩ ἄλλα μέρη ἑκατέρων. τὰ δὲ δίδυμα ἤδη μὲν ἐγένετο καὶ οὐκ ἐοικότα ἀλλήλοις, τὰ μέντοι πλεῖστα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐοικότα, ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸν τόκον τις ἑβδομαία συγγενομένη καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸ ὕστερον τῷ προτέρῳ ἐοικός, ὥσπερ δίδυμον. εἰσὶ δὲ καὶ γυναῖκες, αἳ ἐοικότα ἑαυταῖς γεννῶσιν ἀεί, αἱ δὲ τῷ ἀνδρί, ὥσπερ ἡ ἐν Φαρσάλῳ ἵππος ἡ Δικαία καλουμένη.

7 Ἐν δὲ τῇ τοῦ σπέρματος ἐξόδῳ πρῶτον μὲν ἡγεῖται πνεῦμα (δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ἔξοδος ὅτι γίγνεται ὑπὸ πνεύματος· οὐδὲν γὰρ ῥιπτεῖται πόρρω ἄνευ βίας πνευματικῆς)· ὅταν δὲ λάβηται τὸ σπέρμα τῆς ὑστέρας καὶ ἐγχρονισθῇ, ὑμὴν περιίσταται. φαίνεται γάρ, ὅταν πρὶν διαρθρωθῆναι ἐξέλθῃ, οἷον ᾠὸν [ἐν] ὑμένι περιεχόμενον ἀφαιρεθέντος τοῦ ὀστράκου· ὁ δ' ὑμὴν φλεβῶν μεστός. πάντα δὲ τὰ πλωτὰ καὶ πτηνὰ καὶ πεζά, εἴτε ζῳοτοκεῖται ἢ ᾠοτοκεῖται, ὁμοίως γίγνεται· πλὴν τὸν ὀμφαλὸν τὰ μὲν πρὸς τὴν ὑστέραν ἔχει, τὰ ζῳοτοκούμενα, τὰ δὲ πρὸς τῷ ᾠῷ, τὰ δ' ἀμφοτέρως, οἷον ἐπὶ γένους τινὸς ἰχθύων. καὶ τὰ μὲν περι-

---

7 *καὶ* om C^a ‖ *μὲν*] *δὲ* A^a pr C^a ‖ *τὰ μὲν*—8 *μητρί* damnant Sch Pk ‖ 8 *τὰ* et 9 *ἄλλοις* adieci ‖ *μέρος δὲ γίνονται τὰ ἐοικότα* A^a pr, quae lectio hanc quoque coniecturam suppeditat *καὶ κατὰ μέρος δὲ γίγνονται ἐοικότα ἑκατέρῳ*, cum *ἄλλα* (scl *βιβλία*) *μέρη* (scl *ἔχει*) adnotatio marginalis existimanda sit ‖ 9 *ἀλλὰ* A^a pr C^a ‖ *ἑκατέρῳ* m tr, unde Pk locum sic mutat *καὶ κατὰ μέρη δὲ γ. ἐ., ἀλλ' ἕτερα μέρη, ἑκατέρῳ* ‖ 10 *μέντοι*] *μὲν* P A^a pr C^a, *δὲ* A^a rc ‖ 12 *συλλαμβάνουσα* PD^a ‖ 13 *πρώτω* A^a ‖ *αἳ*] *αἱ* A^{a}C^a tr, om PD^a ‖ 14 *ἐοικότες* A^a pr ‖ *γεννῶσιν ἀεί* coni ex tr „*quae ... generant semper*". *γεννῶσαι* codd ‖ 14 *ὥσπερ εἴρηται ἡ* C^a; ad rem cf *Π β* 1262^{a}21, unde Sch post *γυναῖκες* inserit *καὶ τῶν ἄλλων ζῴων* ‖ 16 *ἡγοῦνται* A^a pr; ad rem cf ζμδ 689^{a}30, ζγβ 737^{b}34, πδ 878^{b}39 ‖ 17 *καὶ* om P ‖ 19 *λάβῃ* A^a pr C^a ‖ *20 φαίνεται*] desideres τὸ κύημα ‖ 21 *ἐν* iure del A-W ‖ 22 *τὰ*] *καὶ PA^{a}C^a* ‖ 23 *ζωοτοκεῖ* C^a ‖ 24 τῶν ὀμφαλῶν A^a pr ‖ 25 *τὰ post ἔχει* om C^a ‖ 26 *οἷον* om PD^a tr.

ἔχουσιν οἷον ὑμένες, τὰ δὲ χόρια· καὶ πρῶτον μὲν τοῦ ἐσχάτου ἐντὸς γίγνεται τὸ ζῷον, εἶθ' ὑμὴν περὶ τοῦτον ἄλλος, τὸ μὲν πλεῖστον προσπεφυκὼς τῇ μήτρᾳ, τῇ δ' ἀφεστὼς καὶ ὕδωρ ἔχων. μεταξὺ δ' ὑγρότης ὑδατώδης ἢ αἱματώδης, ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν πρόφορος.

8 *Αὔξεται* δὲ τὰ ζῷα πάντα, ὅσα ἔχει ὀμφαλόν, διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ. ὁ δ' ὀμφαλός, ὅσα μὲν κοτυληδόνας ἔχει, πρὸς κοτυληδόνι προσπέφυκεν, ὅσα δὲ λείαν ἔχει τὴν ὑστέραν, πρὸς τῇ ὑστέρᾳ ἐπὶ φλεβός. σχῆμα δ' ἔχει ἐν τῇ ὑστέρᾳ τὰ μὲν τετράποδα πάντα ἐκτεταμένα, καὶ τὰ ἄποδα πλάγια, 586^b οἷον ἰχθύς, τὰ δὲ δίποδα συγκεκαμμένα, οἷον ὄρνις· καὶ ἄνθρωπος συγκεκαμμένος ῥῖνα μὲν μεταξὺ τῶν γονάτων ἔχει, ὀφθαλμοὺς δ' ἐπὶ τοῖς γόνασιν, ὦτα δ' ἐκτός. ἔχει δ' ὁμοίως πάντα τὰ ζῷα τὴν κεφαλὴν ἄνω τὸ πρῶτον· αὐξανόμενα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ὁρμῶντα κάτω περιάγεται, καὶ ἡ γένεσίς ἐστιν ἡ κατὰ φύσιν πᾶσιν ἐπὶ κεφαλήν· συγκεκαμμένα δὲ καὶ ἐπὶ πόδας γίγνεται παρὰ φύσιν. τὰ δὲ τῶν τετραπόδων ἔχει καὶ περιττώματα, ὅταν ἤδη τέλεια ᾖ, καὶ ὑγρὸν καὶ σφυράδας, τὰς μὲν ἐν τῷ ἐσχάτῳ τοῦ ἐντέρου, ἐν δὲ τῇ κύστει οὖρον. τοῖς δ' ἔχουσι κοτυληδόνας ἐν τῇ μήτρᾳ τῶν ζῴων ἀεὶ ἐλάττους γίγνονται αἱ κοτυληδόνες αὐξανομένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τέλος ἀφανί-

---

27 *χορίω περιέχονται· καὶ πρῶτον μὲν τοῦ ἐσχάτου χορίου* (*χωρίου* D^a) *ἐντὸς* PD^{a}A^a rc ‖ 28 *τοῦτο* tr Sylb Cs Sch Pk ‖ 29 *προσπέφυκε* D^a tr ‖ *δ'*] *δὲ ἡ* PA^a ‖ 30 *ὑδατώδης καὶ ἰχωρώδης ἢ* PD^a ‖ *αἱματώδης καὶ ὠμματώδης ὁ* P ‖ 32 *αὐξάνεται* PD^a ‖ 33 *πρὸς τῇ κοτ.* D^{a}A^{a}C^a. articulus deest etiam 511^a 34 ‖ b 1 *καὶ*] exspectes *δὲ*. locus omnino suspicionem movet ‖ *πλάγιον* A^a pr ‖ 2 post *ὄρνις* add *ὥστε* Pk ‖ 3 *συγκεκραμμένος* C^a, *συγκεκαμμένως* P ‖ *ῥῖνα*] *καὶ ῥῖνα* D^a ‖ 4 *ἔχει* Sch, *ἔχουσι* D^a, quare fort cum tr *ἄνθρωποι συγκεκαμμένοι* restituendum est, *ἔχων* Pk, om PA^{a}C^a ‖ 7 *γέννησίς* et *συγκεκαμμένη* A^a, ad rem cf ζγδ 777^a 28 ‖ 8 *τὰ δὲ*] desideres *ἔμβρυα* ‖ 9 *τέλειον* PA^{a}C^a ‖ 10 *σφυράδα* om D^a ‖ *τὰ* A^{a}C^{a}D^a ‖ *τῶν ἐσχάτων*, omisso *ἐν* PA^{a}C^a ‖ 11 verba *ἐν δὲ — οὖρον* non bene opposita sunt verbis *τὰς μὲν — ἐντέρου* ‖ *τοῖς—13 ἀφανίζονται*] cf ζγβ 746^a 1.

ζονται. ὁ δ' ὀμφαλός ἐστι κέλυφος περὶ φλέβας, ὧν ἡ ἀρχὴ ἐκ τῆς ὑστέρας ἐστί, τοῖς μὲν ἔχουσι τὰς κοτυληδόνας ἐκ τῶν κοτυληδόνων, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ἀπὸ φλεβός. εἰσὶ δὲ τοῖς μὲν μείζοσιν, οἷον τοῖς τῶν βοῶν ἐμβρύοις, τέτταρες αἱ φλέβες, τοῖς δ' ἐλάττοσι δύο, τοῖς δὲ πάμπαν μικροῖς, οἷον ὄρνισι, μία φλέψ. τείνουσι δ' εἰς τὰ ἔμβρυα αἱ μὲν δύο διὰ τοῦ ἥπατος, ἧ αἱ καλούμεναι πύλαι εἰσί, πρὸς τὴν φλέβα τὴν μεγάλην, αἱ δὲ δύο πρὸς τὴν ἀορτήν, ἧ σχίζεται καὶ γίγνεται ἡ ἀορτὴ δύο ἐκ μιᾶς. εἰσὶ δὲ περὶ τὴν συζυγίαν ἑκατέραν τῶν φλεβῶν ὑμένες, περὶ δὲ τοὺς ὑμένας ὁ ὀμφαλὸς οἷον ἔλυτρον. αὐξανομένων δ' ἀεὶ μᾶλλον συμπίπτουσιν αὗται αἱ φλέβες. τὸ δ' ἔμβρυον ἁδρυνόμενον εἴς τε τὰ κοῖλα ἔρχεται, καὶ ἐνταῦθα δῆλόν ἐστι κινούμενον, καὶ ἐνίοτε κυλινδεῖται περὶ τὸ αἰδοῖον.

9 Ὅταν δ' ὠδίνωσιν αἱ γυναῖκες εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποστηρίζονται αὐταῖς οἱ πόνοι, ταῖς δὲ πλείσταις εἰς ὁπότερον ἂν τύχῃ τῶν μηρῶν. ὅσαις δ' ἂν περὶ τὴν κοιλίαν σφοδρότατοι γένωνται πόνοι, αὗται τάχιστα τίκτουσιν· καὶ ὅσαι μὲν τὴν ὀσφὺν προαλγοῦσι, μόλις τίκτουσιν, ὅσαι δὲ τὸ ἦτρον, ταχύ. ἂν μὲν οὖν ἀρρενοτοκῇ, προέρχονται οἱ ἰχῶρες ὑδαρεῖς ὕπωχροι, ἐὰν δὲ θηλυτοκῇ, αἱματώδεις, ὑγροὶ δὲ καὶ οὗτοι· ἐνίαις μέντοι συμβαίνει περὶ τὰς ὠδῖνας καὶ οὐδέτερα τούτων. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις οὐκ ἐπίπονοι
587^a γίγνονται οἱ τόκοι, ἀλλὰ μετριωτέρως ἐπίδηλά ἐστιν ἐνοχλούμενα ὑπὸ τῆς ὠδῖνος· ταῖς δὲ γυναιξὶ συμβαίνουσιν οἱ πόνοι ἰσχυρότεροι, καὶ μάλιστα ταῖς ἑδραίαις καὶ ὅσαι μὴ

14 ὁ δ' ὀμφαλός κτλ.] cf ζγβ 740^{a}30, 745^{b}25 ‖ 15 μὲν] μὲν οὖν PD^{a}C^a ‖ τὰς om D^a nescio an recte ‖ 19 ὄρνισι] dissentit a libro VI. 561^{a}22, 562^{a}1, 564^{b}27 ‖ 20 et 22 ἧ] ἦ A^a ‖ 20 πύλαι αἵ εἰσι PA^{a}C^a ‖ 22 ἧ σχίζεται] σχίζονται D^a tr ‖ καὶ post δὲ add A^a rc ‖ 23 ἑκατέρων C^a, incert A^a ‖ δὲ om C^a ‖ 25 αὗται] αὐτῶν PA^a, om C^a ‖ 29 αὐτοῖς A^a (et Bk errore typothetarum, opinor) ‖ 30 μερῶν A^a pr tr ‖ 31 γίνονται D^a, γίγνωνται Sch, γίνωνται Pk ‖ 32 ὅσαις PC^a ‖ περιαλγοῦσι C^a tr ‖ ὅσαις *PA^{a}C^a* ‖ 33 προσέρχονται A^{a}C^a ‖ **587a3** πόροι A^a pr. ad rem *cf ζγδ 775^{a}27.*

εὔπλευροι μηδὲ δύνανται τὸ πνεῦμα κατέχειν. δυστοκοῦσι δὲ μᾶλλον καὶ ἐὰν μεταξὺ ἀποπνεύσωσιν ἀποβιαζόμεναι τῷ πνεύματι. πρῶτον μὲν οὖν ὕδρωψ ἐξέρχεται κινουμένου τοῦ ἐμβρύου καὶ ῥηγνυμένων τῶν ὑμένων, ἔπειτα τὸ ἔμβρυον, στρεφομένων μὲν τῶν ὑστερῶν, καὶ τοῦ ὑστέρου τὰ ἔσω ἐκτὸς ἴσχοντος. 10

καὶ τῆς μαίας ἡ ὀμφαλοτομία μέρος ἐστὶν οὐκ ἀστόχου διανοίας· οὐ γὰρ μόνον περὶ τὰς δυστοκίας τῶν γυναικῶν τῇ εὐχερείᾳ δύνασθαι δεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἀγχίνουν εἶναι καὶ περὶ τὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀπόδεσιν τοῖς παιδίοις. ἐὰν μὲν γὰρ καὶ τὸ ὕστερον συνεκπέσῃ, ἐρίῳ ἀποδεῖται ἀπὸ τοῦ ὑστέρου ὁ ὀμφαλός, καὶ ἀποτέμνεται ἄνωθεν. ᾗ δ' ἂν ἀποδεθῇ, συμφύεται, τὸ δὲ συνεχὲς ἀποπίπτει. ἐὰν δὲ λυθῇ τὸ ἅμμα, ἀποθνήσκει τοῦ αἵματος ἐκρυέντος τὸ ἔμβρυον. ἐὰν δὲ μὴ συνεξέλθῃ εὐθὺς τὸ ὕστερον, ἔξω ὄντος αὐτοῦ τοῦ παιδίου, ἔσω ἀποτέμνεται ἀποδεθέντος τοῦ ὀμφαλοῦ. πολλάκις δ' ἔδοξε τεθνεὸς τίκτεσθαι τὸ παιδίον, ὅταν ἀσθενικοῦ ὄντος, πρὶν ἀποδεθῆναι τὸν ὀμφαλόν, τὸ αἷμα ἔξω εἰς τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ πέριξ τύχῃ ἐξερρυηκός· ἀλλὰ τεχνικαί τινες ἤδη τῶν μαιῶν γενόμεναι ἀπέθλιψαν εἴσω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ εὐθὺς τὸ παιδίον, ὥσπερ ἔξαιμον γενόμενον πρότερον, πάλιν ἀνεβίωσεν. γίγνεται δέ, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον, κατὰ φύσιν ἐπὶ κεφαλὴν καὶ τἆλλα ζῷα, τὰ δὲ

---

5 *βιαζόμενα* vult Sch ‖ 6 *οὖν*] *οὖν ὁ* A^a ‖ *κινουμένου* Scal e Gaza, *γινομένου* codd, om tr ‖ 8 *μὲν* aut delendum aut in *τε* mutandum aut sequenti *καὶ τοῦ* substituendum est *τοῦ δὲ* ‖ 10 *μόνον τὰ περὶ* PA^aC^a ‖ 13 *μὲν* m corr Gaza; *μὴ* PA^aC^a tr, *ἵνα γὰρ μὴ* D^a ‖ 14 *ἐρεῖον* A^a pr C^a ‖ 15 *ᾗ* dedit Sylb, *ἂν* add Sch, *εἰ δ'* codd tr ‖ *ἀποδοθῇ* A^a pr ‖ 16 *λυθῇ* — 17 *συνεξέλθῃ* om C^a ‖ 16 *τὸ ἅμμα*] „*antequam coaguletur sanguis*" = *πρὶν τὸ αἷμα παγῆναι* tr ‖ 17 *ἐὰν*—19 *ὀμφαλοῦ*] sic locum corr sanare studui; verbis hoc modo mutatis partus describitur, ut fieri solet. *ἐὰν δὲ μὴ συνεξέλθῃ εὐθὺς τὸ ὕστερον, ἔσω ὄντος αὐ*-*τοῦ, τοῦ παιδίου δ' ἔξω* (*δ'* om A^a pr tr) *ἀποτέμνεται ἀπ*-*δεθέντος τ. ὀ.* codd. *ἐὰν δὲ μὴ συνεξέλθῃ τὸ ὕστερον, ἔ*-*ὄντος αὐτοῦ τοῦ παιδίου, οὐκ εὐθὺς ἀποτέμνεται ἀ. τ. ὀ.* α-*dacter A-W* ‖ 19 *τεθνεὼς* A^aD^a ‖ 24 *ὥσπερ* om P.

παιδία καὶ τὰς χεῖρας παρατεταμένα παρὰ τὰς πλευράς. ἐξελθόντα δ' εὐθὺς φθέγγεται, καὶ προσάγει πρὸς τὸ στόμα τὰς χεῖρας. ἀφίησι δὲ καὶ περίττωμα τὰ μὲν εὐθὺς τὰ δὲ διὰ ταχέων, πάντα δ' ἐν ἡμέρᾳ, καὶ τοῦτο πλέον ἢ κατὰ μέγεθος· ὃ καλοῦσιν αἱ γυναῖκες μηκώνιον. χρῶμα δὲ τούτου αἱματῶδες καὶ σφόδρα μέλαν, καὶ πιττῶδες, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη γαλακτῶδες· σπᾷ γὰρ εὐθὺς καὶ τὸν μαστόν. πρὶν δ' ἐξελθεῖν οὐ φθέγγεται τὸ παιδίον, οὐδ' ἂν δυστοκούσης τὴν κεφαλὴν μὲν ὑπερέχῃ, τὸ δ' ὅλον σῶμα ἔχῃ ἐν-
787^{b} τός. ὅσαις δ' ἂν ἐν ταῖς ἀποκαθάρσεσι προεξορμήσωσιν οἱ καθαρμοί, δυσαπαλλακτότεραι γίγνονται τῶν ἐμβρύων. ἐὰν δ' αἱ καθάρσεις μετὰ τὸν τόκον ἐλάττους γένωνται, καὶ ὅσων μόνον αἱ πρῶται, καὶ μὴ διατελέσωσιν εἰς τὰς τετταράκοντα, ἰσχύουσί τε μᾶλλον αἱ γυναῖκες καὶ συλλαμβάνουσι θᾶττον· τὰ δὲ παιδία, ἔστ' ἂν γένωνται τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν οὔτε γελᾷ οὔτε δακρύει, νύκτωρ δ' ἐνίοτε ἄμφω· οὐδὲ κνιζόμενα τὰ πολλὰ αἰσθάνεται, τὸ δὲ πλεῖστον καθεύδει τοῦ χρόνου. αὐξανόμενον δ' ἀεὶ εἰς τὸ ἐγρηγορέναι μεταβάλλει μᾶλλον· καὶ ἐνυπνιαζόμενον δῆλον μὲν γίγνεται, μνημονεύει δ' ὀψὲ τὰς φαντασίας. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις οὐδεμία διαφορὰ τῶν ὀστῶν, ἀλλὰ πάντα τετελεσμένα γίγνεται· τοῖς δὲ παιδίοις τὸ βρέγμα

---

27 *παρατεταμένα* Sylb, *παρατεταμένας* codd. ‖ 29 *περίττωμα* tr Pk, *περιττώματα* codd ‖ 30 post *τοῦτο* add *τὸ περίττωμα*, post *ἢ* add *τοῦ παιδὸς* P D^{a}, cum A^{a} C^{a} facit tr ‖ 32 *δὲ*] *ἐκ δὲ* D^{a} ‖ *τοῦτο* A^{a} pr tr ‖ *ἡττῶδες* C^{a} ‖ 33 *δὲ* om A^{a} tr ‖ *μασθόν* P A^{a} ‖ 34 *οὐδ' ἂν* Sch e tr, *οὐκ ἂν* A^{a} pr C^{a}, *κἂν* P D^{a} ‖ *δυστοκοῦσι* A^{a} pr ‖ 35 *ὑπερέχει* A^{a} ‖ *ἔχει* A^{a} C^{a} ‖ b 1 *ἀποκαθάρσεσι*] fort *ἀποκυήσεσι* Pk. Ego cum Gaza Scal Camo verba *ἐν ταῖς ἀ.* omittere malim ‖ *προσεξορμήσωσιν* A^{a} ‖ 3 *αἱ* om P A^{a} C^{a} ‖ *γίνωνται* C^{a}, *γ̈ενωνται* A^{a} ‖ 4 *ὅσον* Sch ex tr ‖ *μόνων* D^{a} P pr ‖ *τὰ* A^{a} ‖ 6 *ἔστ' ἂν* Pk. *ὅταν* codd ‖ *τετ.* Pk, *τῶν τετ.* A^{a} pr C^{a}, *πρὸ τετ.* P A^{a} rc, *μέχρι τῶν τ.* D^{a}. ad rem *cf ζγε* $779^{a}10$; Antig 123 *ἄχρι γένηται τετταράκοντα ἡμερῶν* ‖ *9 αἰεὶ* A^{a}C^{a} ‖ 11 *μὲν* om P A^{a} C^{a} ‖ contraria leguntur $537^{b}14$, *ἐν* $461^{a}11$ ‖ 12 *διαφθορὰ* D^{a}.

λεπτόν, καὶ ὀψὲ πήγνυται. καὶ τὰ μὲν ἔχοντα γίγνεται ὀδόντας, τὰ δὲ παιδία ἑβδόμῳ μηνὶ ἄρχονται ὀδοντοφυεῖν· φύει δὲ πρῶτον τοὺς προσθίους, καὶ τὰ μὲν τοὺς ἄνωθεν πρότερον, τὰ δὲ τοὺς κάτωθεν. πάντα δὲ θᾶττον φύουσιν, ὅσων αἱ τίτθαι θερμότερον ἔχουσι τὸ γάλα.

Μετὰ δὲ τοὺς τόκους καὶ τὰς καθάρσεις ταῖς γυναιξὶ **11** τὸ γάλα πληθύνεται, καὶ ἐνίαις ῥεῖ οὐ μόνον κατὰ τὰς θηλὰς ἀλλὰ πολλαχῇ τοῦ μαστοῦ, ἐνίαις δὲ καὶ κατὰ τὰς μασχάλας· καὶ διαμένουσιν εἰς τὸν ὕστερον χρόνον στραγγαλίδες, ὅταν μὴ ἐκπεμφθῇ μηδ' ἐξέλθῃ ⟨ἡ⟩ ὑγρότης, ἀλλὰ σκληρωθῇ· ἅπας γὰρ ὁ μαστὸς σομφός ἐστιν οὕτως, ὥστε κἂν ἐν τῷ πόματι λάβωσι τρίχα, πόνος ἐγγίγνεται ἐν τοῖς μαστοῖς (ὃ καλοῦσι τριχιᾶν), ἕως ἂν ἢ αὐτομάτη ἐξέλθῃ θλιβομένη ἢ μετὰ τοῦ γάλακτος ἐκθηλασθῇ. τὸ δὲ γάλα ἔχουσιν ἕως ἂν πάλιν συλλάβωσιν· τότε δὲ παύεται καὶ σβέννυται ὁμοίως ἐπ' ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων. τοῦ γάλακτος δ' ἐξιόντος οὐ γίγνονται αἱ καθάρσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐπεὶ ἤδη τισὶ θηλαζομέναις ἐγένετο κάθαρσις. ὅλως δ' ἅμα πολλαχῇ οὐ συμβαίνει ἡ ὁρμὴ τῆς ὑγρότητος, οἷον ταῖς ἐχούσαις αἱμορροΐδας χείρους αἱ καθάρσεις ἐπιγίγνονται. ἐνίαις δὲ καὶ διὰ τὸ ἴσχειν ἰξίας, ὅταν ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἐκκριθῇ, πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὰς ὑστέρας.

---

14 *λεπτόν* Sylb, *λευκόν* codd „*molle*" tr. etiam 527^{b}29 *λευκὰ* et *λεπτά*, 547^{b}26 *λεπτοί* et *λευκοί* confunduntur. *μαλακόν* ci Scal, ex m primus prompsit Cs. de re cf 491^{a}31, 495^{a}9, ζγβ 744^{a}25 ‖ 15 *ὀδόντας*] ad rem ζγβ 745^{b}9 ‖ 16 *φύσει* Sch ‖ 18 *ὅσον* PA^{a}. de re cf ζγε 789^{a}5 ‖ 19 *τοκετοὺς* D^{a} ‖ 20 *θηλείας* A^{a} pr C^{a} ‖ 21 *μασθοῦ* et 24 *μασθὸς* et 25 *μασθοῖς* PA^{a} ‖ 23 *ἐκπεφθῇ* PD^{a} „*emittatur*" tr ‖ *ἡ* add Sch ‖ *σκληρωθῇ* Pk, *πληρωθῇ* codd, *πωρωθῇ* Coraes ‖ 24 *σομφώδης* D^{a} ‖ 25 -*ματι* C^{a}D^{a} ‖ 26 *τριχιᾶν*] *τριχίαν* A^{a}C^{a}D^{a} „*pilizare*" tr ‖ 2[7] post *γάλακτος* pon Sch e tr ‖ 28 *πάλιν* om PA^{a}C^{a} ‖ 32 ὅ et *οὐθὲν* PA^{a}C^{a} ‖ *ἡ* om A^{a} ‖ τῆς ὑγρότητος οἷον om C^{a} ‖ 33 *αἱ*-*ρρΐδας* codd ‖ 34 *διὰ τὸ ἴσχειν ἰξίας* Pk, διὰ τῶν ἰξιῶν *δ. τ. ἰσχίων* codd. cf 521^{a}29, ζγα 727^{a}11.

588a καὶ ὅσαις δ' ἂν μὴ γιγνομένων τῶν καθάρσεων αἷμα στραφὲν ἐμέσαι, οὐθὲν βλάπτονται.

12 Εἴωθε δὲ τὰ παιδία τὰ πλεῖστα σπασμὸς ἐπιλαμβάνειν, καὶ μᾶλλον τὰ εὐτραφέστερα καὶ γάλακτι χρώμενα πλείονι ἢ παχυτέρῳ καὶ τίτθαις εὐσάρκοις. βλαβερὸν δὲ πρὸς τὸ πάθος καὶ ὁ οἶνος ὁ μέλας μᾶλλον τοῦ λευκοῦ, καὶ ὁ μὴ ὑδαρής, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν φυσωδῶν, καὶ ἐὰν ἡ κοιλία στῇ. τὰ πλεῖστα δ' ἀναιρεῖται πρὸ τῆς ἑβδόμης· διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες ἤδη μᾶλλον τῇ σωτηρίᾳ. καὶ ἐν ταῖς πανσελήνοις δὲ μᾶλλον πονοῦσιν. ἐπικίνδυνον δὲ καὶ ὅσοις τῶν παιδίων οἱ σπασμοὶ ἐκ τοῦ νώτου ἄρχονται.]

Θ.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζῴων καὶ τὴν γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· αἱ δὲ πράξεις καὶ οἱ βίοι κατὰ τὰ ἤθη καὶ τὰς τροφὰς διαφέρουσιν. ἔνεστι γὰρ ἐν τοῖς πλείστοις καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἴχνη τῶν περὶ τὴν ψυχὴν τρόπων, ἅπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχει φανερωτέρας τὰς διαφοράς· καὶ γὰρ ἡμερότης καὶ ἀγριότης, καὶ πραότης καὶ χαλεπότης, καὶ ἀνδρία καὶ δειλία, καὶ φόβοι καὶ θάρρη, καὶ θυμοὶ καὶ πανουργίαι καὶ τῆς περὶ τὴν διάνοιαν συνέσεως ἔνεισιν ἐν πολλοῖς αὐτῶν ὁμοιότητες, καθάπερ ἐπὶ τῶν μερῶν ἐλέγομεν. τὰ μὲν γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον δια-

588a1 καθάρσεων Sch; αἷμα ci Coraes, e tr prompsit Sch. καθαρσίων ἅμα codd ‖ 4 χρώμενα καὶ πλείονι AaCaDa tr ‖ 5 ἢ] καὶ codd tr ‖ καὶ] ἢ P ‖ τιτθοῖς PAaCa ‖ 6 οἶνος] ad rem cf r 457a14 ‖ μᾶλλον om PAaCa ‖ ὁ in extremo versu in Ca glutine obductum, ut videtur ‖ 8 δ' om Ca tr ‖ πρὸς Ca ‖ 9 post τίθενται Ca supra versum litteris minutissimis μετὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ‖ 10 δὲ om Aa ‖ 11 ἄρχονται] addunt PAaCa προϊούσης δὴ τῆς ἡλικίας, quod est initium libri X. ‖ 15 καὶ κατὰ τὰς Aa; ante τροφὰς paucae litterae erasae sunt ‖ 17 οἷπερ vult Sch ‖ 18 διατριβάς PEa ‖ 19 ἀνδρεία Aa ‖ 22 μερῶν refero ad ζιa 488b12 sq. ὁμοιότητες. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν μερῶν ἐλέγομεν, τὰ μὲν τῷ μᾶλλον κτλ. A-W propon.

φέρει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς πολλὰ τῶν ζῴων (ἔνια γὰρ τῶν τοιούτων ὑπάρχει μᾶλλον ἐν ἀνθρώπῳ, ἔνια δ' ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις μᾶλλον), τὰ δὲ τῷ ἀνάλογον διαφέρει· ὡς γὰρ ἐν ἀνθρώπῳ τέχνη καὶ σοφία καὶ σύνεσις, οὕτως ἐνίοις τῶν ζῴων ἐστί τις ἑτέρα τοιαύτη φυσικὴ δύναμις. φανερὸν δὲ περὶ ὧν λέγομεν, ἐστὶν ἐπὶ τὴν τῶν παίδων ἡλικίαν βλέψασιν· ἐν τούτοις γὰρ τῶν μὲν ὕστερον ἕξεων ἐσομένων ἔστιν ἰδεῖν οἷον ἴχνη καὶ σπέρματα, διαφέρει δ' οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἡ ψυχὴ τῆς τῶν θηρίων ψυ- 588^b χῆς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ὥστ' οὐδὲν ἄλογον εἰ τὰ μὲν ταὐτὰ τὰ δὲ παραπλήσια τὰ δ' ἀνάλογον ὑπάρχει τοῖς ἄλλοις ζῴοις. οὕτω δ' ἐκ τῶν ἀψύχων εἰς τὰ ζῷα μεταβαίνει κατὰ μικρὸν ἡ φύσις, ὥστε τῇ συνεχείᾳ λανθάνει τὸ μεθόριον αὐτῶν καὶ τὸ μέσον ποτέρων ἐστίν. μετὰ γὰρ τὸ τῶν ἀψύχων γένος τὸ τῶν φυτῶν πρῶτόν ἐστιν· καὶ τούτων ἕτερον πρὸς ἕτερον διαφέρει τῷ μᾶλλον δοκεῖν μετέχειν ζωῆς, ὅλον δὲ τὸ γένος πρὸς μὲν τἆλλα σώματα φαίνεται σχεδὸν ὥσπερ ἔμψυχον, πρὸς δὲ τὸ τῶν ζῴων ἄψυχον. ἡ δὲ μετάβασις ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ ζῷα συνεχής ἐστιν, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. ἔνια γὰρ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ διαπορήσειεν ἄν τις πότερον ζῷόν ἐστιν ἢ φυτόν· προσπέφυκε γάρ, καὶ χωριζόμενα πολλὰ διαφθείρεται τῶν τοιούτων, οἷον αἱ μὲν πῖνναι προσπεφύκασιν, οἱ δὲ σωλῆνες ἀνασπασθέντες οὐ δύ-

---

23 ἐν om P ‖ ἀνθρώποις A^aC^a ‖ 25 γὰρ] περ A^aC^a ‖ 26 οὕτως in C^a nunc deest, fortasse culpa glutinatoris recentis ‖ τοιαύτη ἑτέρα A^aC^a ‖ 27 λέγομεν τὸ τοιοῦτον ἐστὶν ἐπὶ τὴν, sed τὸ τοιοῦτον partim altera manu in ras, τὴν altera manu A^a. φανερώτατον δ' ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ἐπὶ PD^a, cum A^aC^a facit tr Scotus ‖ 28 τῇ P ‖ ἡλικία P ‖ b 1 ὡς εἰπεῖν om A^a pr C^a ‖ 3 τοῖς ἄλλοις] πολλοῖς A^aC^a Scot ‖ 4 οὕτως A^a. ad rem ζμδ 681^a12 ‖ 5 λανθάνειν PD^aA^a rc ‖ 6 προτέρων A^a pr ‖ 7 τερόν P ‖ 10 τῶν ζῴων] ζῷον PD^a ‖ 11 ἐλέγχθη A^a ‖ πρό refero ad $^b5$, non ad 487^b6 vel 531^a31 ‖ 13 ἢ φυτόν ἐστι 14 οἷον αἱ μὲν] αἱ μὲν γὰρ PD^a ‖ 15 προσπεφύκασιν ex ζιδ 528^a33 et Gaza „adhaerent" tr, πεφύκασιν codd ‖ -σ. ἀνασπασθεῖσαι P ‖ ἀποσπασθέντες Sch e tr.

νανται ζῆν. ὅλως δὲ πᾶν τὸ γένος τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων φυτοῖς ἔοικε πρὸς τὰ πορευτικὰ τῶν ζῴων. καὶ περὶ αἰσθήσεως, τὰ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἓν σημαίνεται, τὰ δ' ἀμυδρῶς. ἡ δὲ τοῦ σώματος ἐνίων σαρκώδης ἐστὶ φύσις, οἷον τά τε καλούμενα τήθυα καὶ τὸ τῶν ἀκαληφῶν γένος· ὁ δὲ σπόγγος παντελῶς ἔοικε τοῖς φυτοῖς. ἀεὶ δὲ κατὰ μικρὰν διαφορὰν ἕτερα πρὸ ἑτέρων ἤδη φαίνεται μᾶλλον ζωὴν ἔχοντα καὶ κίνησιν. καὶ κατὰ τὰς τοῦ βίου δὲ πράξεις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. τῶν [τε] γὰρ φυτῶν ἔργον οὐδὲν ἄλλο φαίνεται πλὴν οἷον αὐτὸ ποιῆσαι πάλιν ἕτερον, ὅσα γίγνεται διὰ σπέρματος· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ζῴων ἐνίων παρὰ τὴν γένεσιν οὐδὲν ἔστιν ἄλλο λαβεῖν ἔργον. διόπερ αἱ μὲν τοιαῦται πράξεις κοιναὶ πάντων εἰσί· προϊούσης δ' αἰσθήσεως ἤδη, περί τε τὴν ὀχείαν διὰ τὴν ἡδονὴν διαφέρουσιν αὐτῶν οἱ βίοι, καὶ περὶ τοὺς τόκους καὶ τὰς ἐκτροφὰς τῶν τέκνων. τὰ μὲν οὖν ἁπλῶς, ὥσπερ φυτά, κατὰ τὰς ὥρας ἀποτελεῖ τὴν οἰκείαν γένεσιν· τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς τροφὰς ἐκπονεῖται τῶν τέκνων, ὅταν δ' 589a ἀποτελέσῃ, χωρίζονται καὶ κοινωνίαν οὐδεμίαν ἔτι ποιοῦνται· τὰ δὲ συνετώτερα καὶ κοινωνοῦντα μνήμης ἐπὶ πλέον καὶ πολιτικώτερον χρῶνται τοῖς ἀπογόνοις. ἓν μὲν οὖν μέρος τῆς ζωῆς αἱ περὶ τὴν τεκνοποιίαν εἰσὶ πράξεις αὐτοῖς, ἔτι δ' ἕτερον αἱ περὶ τὴν τροφήν· περὶ γὰρ δύο τούτων αἱ

---

16 τὸ ante τῶν om $A^a C^a$ ‖ 18 οὐδὲν PD^a tr ‖ συναισθάνεται vult Sylb, ἐπισημαίνεται Sch ‖ 20 τηθῦα A^a, τίθυα P ‖ ἀκαλήφων $A^a C^a$, ἀκαλύφων PD^a ‖ 21 πρὸς P ‖ 22 εἴδη C^a ‖ 23 δὲ] τε $A^a C^a$, om tr ‖ τε] γε Ald Cs Sch, neutrum suo loco est ‖ 24 οὐδὲν ἄλλο ἔργον A^a, ἔ. ἄ. οὐδὲν PD^a ‖ 25 ὅσον $A^a C^a$ ‖ 26 ἐνίων γὰρ παρὰ P, ἐνίοις γὰρ παρὰ D^a ‖ ἄλλο λαλεῖν ἔργον A^a pr, λαβεῖν ἔργον ἕτερον PD^a ‖ 28 προσούσης $PD^a A^a$ rc tr ‖ τε om A^a pr C^a ‖ 30 ἁπλῶς ὥσπερ φυτά] περὶ τὴν ἄλλην φύσιν A^a pr C^a aberrantes ad init libri ‖ 31 τὰς] τῆς A^a pr ‖ 32 ἐκπνεῖται A^a pr ‖ **589 a** 2 μνήμης] καὶ μνήμης A^a ‖ πλεῖον PD^a ‖ 3 πολιτικώτερον γρ A^a „*magis politice*“ tr, ποικιλώτερον $A^a C^a$, πολιτικωτέροις PD^a ‖ ἀπογόνοις] ἀπὸ ἀγώνων A^a pr C^a pr ‖ 4 τῆς om D^a ‖ 5 ἔτι] ἓν PD^a tr ‖ τροπήν A^a pr ‖ τούτων] exspectes τούτω vel ταῦτα.

τε σπουδαὶ τυγχάνουσιν οὖσαι πᾶσι καὶ ὁ βίος. αἱ δὲ τροφαὶ διαφέρουσι μάλιστα κατὰ τὴν ὕλην ἐξ οἵας συνεστήκασιν. ἡ γὰρ αὔξησις ἑκάστοις γίγνεται κατὰ φύσιν ἐκ ταύτης. τὸ δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ· διώκει δὲ πάντα τὴν κατὰ φύσιν ἡδονήν.

Διῄρηνται δὲ ⟨καὶ⟩ κατὰ τοὺς τόπους· τὰ μὲν γὰρ 2
πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα τῶν ζῴων ἐστίν. τριχῶς δὲ λεγομένης ταύτης τῆς διαφορᾶς, τὰ μὲν τῷ δέχεσθαι τὸν ἀέρα, τὰ δὲ τῷ τὸ ὕδωρ, λέγεται τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα· τὰ δ' οὐ δεχόμενα μέν, πεφυκότα μέντοι πρὸς τὴν κρᾶσιν τῆς ψύξεως τὴν ἀφ' ὁποτέρου τούτων ἱκανῶς, τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα καλεῖται [οὔτ' ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ]· τὰ δὲ τῷ τὴν τροφὴν ποιεῖσθαι καὶ διαγωγὴν ἐν ἑκατέρῳ τούτων. πολλὰ γὰρ δεχόμενα τὸν ἀέρα καὶ τοὺς τόκους ἐν τῇ γῇ ποιούμενα τὴν τροφὴν ἐκ τῶν ἐνύδρων ποιεῖται τόπων καὶ διατρίβει τὸν πλεῖστον ἐν ὕδατι χρόνον· ἅπερ ἔοικεν ἐπαμφοτερίζειν μόνα τῶν ζῴων· καὶ γὰρ ὡς πεζὰ καὶ ὡς ἔνυδρά τις ἂν θείη. τῶν δὲ δεχομένων τὸ ὑγρὸν οὐδέν ἐστι πεζὸν οὐδὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς γῆς ποιεῖται, τῶν δὲ πεζῶν

6 πᾶσαι C^a, sed manu pr corr in πᾶσι ‖ αἱ] πᾶσαι PD^a tr ‖ 9 τῆς αὐτῆς PD^a ‖ 11 καὶ post δὲ (μὲν A^a pr) add Pk monente Schneidero ‖ 12 τριχῶς Scal Casaub Sch e Gaza. διχῶς codd ‖ δὲ] μὲν A^a pr ‖ 13 μὲν γὰρ τῷ A^a pr C^a tr ‖ 14 τὰ δ' οὐχ ὅμοια μὲν Pk ‖ 15 παραπεφυκότα A^a pr ‖ μέντοι] δέ τοι D^a ‖ verba πρὸς (περὶ A^a pr) — 16 ὁποτέρου obscuriora sunt, quare olim conieceram μέντοι παρὰ τὴν κρᾶσιν τὴν τῆς φύσεως ἐφ' ὁπότερον τούτων respiciens $^b22$, 490^a14, ζμγ 669^a1 et id, quod Ar κατάψυξιν dicere solet ‖ τῇ κράσει πρὸς τὴν ψύξιν τὴν ἀφ' ἑκατέρου Sch nimis audacter ‖ 16 ἀφ' A^aC^a tr Gaza; cf αν 476^a10. ἐφ' PD^a ‖ ὁποτέρου alterius utrius coni, ἑκατέρου codd ‖ τούτων] scl ἀέρος καὶ ὕδατος ‖ μὲν γὰρ π. C^a ‖ 17 ἀνάπνεα A^a pr C^a ‖ verba οὔτ' — ὕδωρ certe superflua sunt quia iam ad superius δεχόμενα μὲν supplendum est o[illegible] ἀέρα οὔτε τὸ ὕδωρ ‖ 18 τὰ δὲ τῷ] A^aC^a tr Gaza, τρίτ[illegible] Pk, τῷ δὲ PD^a ‖ 20 ὑδαρῶν A^a ‖ 21 ἅπερ] ἅπερ ὡς [illegible] αμφοτερίζουσι PD^a ‖ 22 ὡς alt om A^a ‖ 23 δὴ Pk ‖ ἐστ[illegible] αὐτῶν A^aC^a tr, οὔτε PD^a ‖ post πεζὸν add οὔτε πτην[illegible] post πτηνόν add ἐστιν Pk.

καὶ δεχομένων τὸν ἀέρα πολλὰ ⟨ἐκ τοῦ ὕδατος⟩, καὶ τὰ μὲν οὕτως ὥστε μηδὲ ζῆν δύνασθαι χωριζόμενα τῆς τοῦ ὕδατος φύσεως, οἷον αἵ τε καλούμεναι θαλάττιαι χελῶναι καὶ κροκόδειλοι καὶ ἵπποι ποτάμιοι καὶ φῶκαι καὶ τῶν ἐλαττόνων ζῴων οἷον αἵ τ' ἐμύδες καὶ τὸ τῶν βατράχων γένος· ταῦτα γὰρ ἅπαντα μὴ διά τινος ἀναπνεύσαντα χρόνου ἀποπνίγεται. καὶ τίκτει δὲ καὶ ἐκτρέφει ἐν τῷ ξηρῷ· τὰ δὲ πρὸς τῷ ξηρῷ, διάγει δ' ἐν τῷ ὑγρῷ. περιττότατα δὲ πάντων ὁ δελφὶς ἔχει τῶν ζῴων, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι [καὶ]
589^{b} τῶν ἐνύδρων [καὶ τῶν ἄλλων κητωδῶν, ὅσα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον], οἷον φάλαινα καὶ ὅσ' ἄλλ' αὐτῶν ἔχει αὐλόν. οὐ γὰρ ῥᾴδιον οὔτ' ἔνυδρον θεῖναι μόνον τούτων ἕκαστον οὔτε πεζόν, εἰ πεζὰ μὲν τὰ δεχόμενα τὸν ἀέρα θετέον, τὰ δὲ τὸ ὕδωρ ἔνυδρα τὴν φύσιν. ἀμφοτέρων γὰρ μετείληφεν· καὶ γὰρ τὴν θάλατταν δέχεται καὶ ἀφίησι κατὰ τὸν αὐλόν, καὶ τὸν ἀέρα τῷ πνεύμονι. τοῦτο γὰρ ἔχουσι τὸ μόριον καὶ ἀναπνέουσιν· διὸ καὶ λαμβανόμενος ὁ δελφὶς ἐν τοῖς δικτύοις ἀποπνίγεται ταχέως διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν. καὶ ἔξω δὲ ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ στένων, ὥσπερ καὶ τἆλλα τῶν ἀναπνεόντων ζῴων· ἔτι δὲ καθεύδων ὑπερέχει τὸ ῥύγχος, ὅπως ἀναπνέῃ. τὰ δ' αὐτὰ τάττειν εἰς ἀμφοτέρας τὰς διαιρέσεις ἄτοπον, ὑπεναντίους οὔσας· ἀλλ' ἔοικεν εἶναι τὸ ἔνυδρον ἔτι προσδιοριστέον. τὰ μὲν γὰρ δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀφίησι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι' ἥνπερ τὰ ἀναπνέοντα τὸν ἀέρα, καταψύξεως χάριν, τὰ δὲ διὰ τὴν τροφήν· ἀν-

---

25 ἐκ τοῦ ὕδατος adieci sequens A-W, qui add ἐ. τ. ὑ. ποιεῖται ‖ 27 κροκόδειλος A^{a} ‖ 29 ante ζῴων add ἔνια Pk suadente Schneidero ‖ τε μῦδες codd tr ‖ 30 γὰρ] exspectes δὲ ‖ 31 τίκτει δὲ] ἐκτίκτει $A^{a}C^{a}$ ‖ τὰ δὲ πρὸς τῷ ξηρῷ om PA^{a} rc ‖ 32 περιττότερα A^{a} pr C^{a} ‖ ἡ A^{a} ‖ 33 ὀχεῖ C^{a} ‖ ἄλλο τῶν τοιούτων PD^{a} ‖ verba seclusa delenda videntur. A-W verba 33 καὶ εἴ—b 1 ἐνύδρων del ‖ ἄλλων om P ‖ 2 φάλλαιναι $A^{a}C^{a}$ ‖ 3 ῥᾴδιον] ἴδιον PD^{a} ‖ οὔτ' A^{a} corr ‖ 4 τὴν om A^{a} pr C^{a} ‖ 6 πλεύμονι PD^{a} ‖ 9 ἄλλα $A^{a}C^{a}$, τὰ ἄλλα D^{a} ‖ 11 τὸ δ' αὖ $A^{a}C^{a}$, *manus rc post* τάττειν in A^{a} inser αὐτά ‖ 12 ὑπεναντίας D^{a} ‖ *15* τὴν om A^{a}.

άγκη γὰρ ἐν ὑγρῷ λαμβάνοντα ταύτην καὶ τὸ ὑγρὸν ἅμα δέχεσθαι, καὶ δεχόμενα ὄργανον ἔχειν ᾧ ἐκπέμψει. τὰ μὲν οὖν ἀνάλογον τῇ ἀναπνοῇ χρώμενα τῷ ὑγρῷ βράγχια ἔχει, τὰ δὲ διὰ τὴν τροφὴν αὐλὸν τῶν ἐναίμων ζῴων. ὁμοίως δὲ τά τε μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα· καὶ γὰρ ταῦτα δέχεται τὸ ὑγρὸν διὰ τὴν τροφήν. ἔνυδρα δ' ἐστὶ τὸν ἕτερον τρόπον, διὰ τὴν τοῦ σώματος κρᾶσιν καὶ τὸν βίον, ὅσα δέχεται μὲν τὸν ἀέρα ζῇ δ' ἐν τῷ ὑγρῷ, ἢ ὅσα δέχεται μὲν τὸ ὑγρὸν καὶ ἔχει βράγχια, πορεύεται δ' εἰς τὸ ξηρὸν καὶ λαμβάνει τροφήν. ἓν δὲ μόνον νῦν ὦπται τοιοῦτον, ὁ καλούμενος κορδύλος· οὗτος γὰρ πνεύμονα μὲν οὐκ ἔχει ἀλλὰ βράγχια, τετράπουν δ' ἐστὶν ὡς καὶ πεζεύειν πεφυκός. τούτων δὲ πάντων ἔοικεν ἡ φύσις ὡσπερανεὶ διεστράφθαι, καθάπερ τῶν τ' ἀρρένων ἔνια γίγνεται θηλυκὰ καὶ τῶν θηλέων ἀρρενωπά. ἐν μικροῖς γὰρ μορίοις λαμβάνοντα τὰ ζῷα διαφορὰν μέγα διαφέρειν φαίνεται κατὰ τὴν τοῦ ὅλου σώματος φύσιν. δηλοῖ δ' ἐπὶ τῶν ἐκτεμνομένων· μικροῦ γὰρ μορίου πηρωθέντος εἰς τὸ θῆλυ μεταβάλλει τὸ ζῷον, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐξ ἀρχῆς συστάσει ἀκαριαίου τινὸς μεταβάλλοντος τῷ μεγέθει, ἂν ᾖ ἀρχοειδές, γίγνεται τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν, ὅλως δ' ἀναιρεθέντος οὐδέτερον, ὥστε καὶ τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἔνυδρον εἶναι κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους, ἐν μικροῖς μορίοις γι-

16 λαμβάνειν PD^a ‖ 17 δεχόμενα Cs, δεχόμεναι C^a, δεχόμενον A^a, τὸ δεχόμενον PD^a ‖ ἔχει PD^a ‖ ἣ (i e ᾗ) ἐκπέμπει P ‖ 18 ὑγρῷ] θερμῷ A^a pr C^a ‖ 21 ἔνυγρα PD^a ‖ 26 κροκόδειλος A^a, qui in marg ἐν ἄλλῳ γρ κόρδυλος, C^aD^a ‖ πλεύμονα D^a ‖ 27 post βράγχια (βραγχία A^aC^a) repetunt verba 24 πορεύεται—25 τροφήν A^aC^a ‖ 28 ἔοικεν] πέφυκεν P ‖ ὡσπερεὶ D^a, ὥσπερ ἀεὶ A^a pr C^a ‖ 29 διεψεῦσθαι A^aC^a ‖ τ' om A^aC^a ‖ 30 θηλείων P, θηλυκῶν A^aC^a ‖ 31 φαίνονται PD^a ‖ 32 δηλοῖ] δῆλον A-W (ut Casaub) ... e ζγα 716^b5. δηλοῖ saepe impers. usurpatur velut ζμ... 660^a25, δ 691^a17 ‖ **530 a 3** ἐὰν PD^a ‖ 5 οὐδ' ἕτερον A^a ... rum om PD^a ‖ ὥστε κἂν τῷ πεζὸν καὶ ἔνυδρον εἶνα... burgium secutus, qui pro τὸ maluit τῷ ‖ 6 γενομέ... P, τεινομένης τῆς μ. A^a pr, τῆς μ. γιγνομένης D^a.

γνομένης τῆς μεταβολῆς. [διὸ συμβαίνει γίγνεσθαι τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα τῶν ζῴων.] καὶ τὰ μὲν οὐκ ἐπαμφοτερίζει, τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει, διὰ τὸ μετέχειν τι τῆς ὕλης ἐν τῇ συστάσει τῆς γενέσεως, ἐξ οἵας ποιεῖται τὴν τροφήν· προσφιλὲς γὰρ ἑκάστῳ τῶν ζῴων τὸ κατὰ φύσιν, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον.

Διῃρημένων δὲ τῶν ζῴων εἰς τὸ ἔνυδρον καὶ πεζὸν τριχῶς, τῷ τε δέχεσθαι τὸν ἀέρα ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ τῇ κράσει τῶν σωμάτων, τὸ δὲ τρίτον ταῖς τροφαῖς, ἀκολουθοῦσιν οἱ βίοι κατὰ ταύτας τὰς διαιρέσεις· τὰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν κρᾶσιν καὶ τὴν τροφὴν ἀκολουθοῦσι, καὶ κατὰ τὸ δέχεσθαι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα, τὰ δὲ τῇ κράσει καὶ τοῖς βίοις μόνον. τῶν μὲν οὖν ὀστρακοδέρμων ζῴων ἔνια μὲν ἀκινητίζοντα τρέφεται τῷ ποτίμῳ· διηθεῖται γὰρ διὰ τῶν πυκνῶν διὰ τὸ λεπτότερον εἶναι τῆς θαλάττης συμπεττομένης, ὥσπερ καὶ τὴν ἐξ ὑπαρχῆς λαμβάνει γένεσιν. ὅτι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ πότιμον ἔνεστι καὶ τοῦτο διηθεῖσθαι δύναται, φανερόν ἐστιν· ἤδη γὰρ εἰληφέναι τούτου συμβέβηκε πεῖραν ἐὰν γάρ τις κήρινον πλάσας λεπτὸν ἀγγεῖον καὶ περιδήσας καθῇ εἰς τὴν θάλατταν κενόν, ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ λαμβάνει ὕδατος πλῆθος, καὶ τοῦτο φαίνεται πότιμον. αἱ δ' ἀκαλῆφαι τρέφονται ὅ τι ἂν προσπέσῃ ἰχθύδιον. ἔχει δὲ τὸ στόμα ἐν μέσῳ· δῆλον δὲ τοῦτο μάλιστ' ἐστὶν ἐπὶ τῶν μεγάλων. ἔχει δὲ καὶ ὥσπερ τὰ ὄστρεα, ᾗ ὑποχωρεῖ ἔξω ἡ τροφή, πόρον.

---

7 διὸ om PDa. „propter quod accidit" tr. verba διὸ— 8 ζῴων ut glossema seclusi ‖ 8 ἐπαμφοτερίζειν utrobique Ca ‖ 9 τι om AaCa ‖ 12 πρότερον i e 589a 9 ‖ 13 δὲ] exspectes δὴ ‖ 13 τὸ om AaCa ‖ 14 τὸ omisso τε PDa ‖ 19 ἔνια] τὰ PDa ‖ κινητίζοντα Aa pr Ca ‖ 20 γὰρ] δὲ Aa ‖ διὰ τῶν πυκνῶν pariter obscurum atque ζμδ 683b 21 ἐν ὑμένι δ' ἐστί, δι' οὗ διηθεῖ τὸ πότιμον ‖ 21 θαλάσσης Aa ‖ συμπεττομένων P, συμπεττόμενον Cs Sch Pk ‖ 23 ἔστι καὶ ταύτῃ δ. PDa ‖ 24 τούτῳ P, τοῦτο AaCa ‖ συμβέβηκέ τισι π. PDa; ad rem cf μ 358b 35 ‖ 27 ἀκαλύφαι *et 31* ἀκαλύφη Da ‖ 28 ὅταν AaCa ‖ 29 verba ἔχει — 30 πόρον *repugnant eis quae leguntur* ζιδ 531b 8 et ζμδ 681b 7 ‖ 30 καὶ *om PDa* ‖ τροφὴ ἔξω, omisso ἡ, Aa pr Ca tr.

ἔστι δ' οὗτος ἄνω· ἔοικε γὰρ ἡ ἀκαλήφη ὥσπερ τὸ ἔσω εἶναι τῶν ὀστρέων τὸ σαρκῶδες, τῇ δὲ πέτρᾳ χρῆσθαι ὡς ὀστρέῳ. καὶ αἱ λεπάδες δ' ἀπολυόμεναι μεταχωροῦσι καὶ τρέφονται. ὅσα δὲ κινητικά, τὰ μὲν ζῳοφαγοῦντα τρέφεται 590^b τοῖς μικροῖς ἰχθυδίοις, οἷον ἡ πορφύρα· σαρκοφάγον γάρ ἐστι, διὸ καὶ δελεάζεται τοῖς τοιούτοις· τὰ δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ θαλάττῃ φυομένοις. αἱ δὲ χελῶναι αἱ θαλάττιαι τά τε κογχύλια νέμονται (ἔχουσι γὰρ τὸ στόμα ἰσχυρότατον πάντων. ὅτου γὰρ ἂν ἐπιλάβηται, ἢ λίθου ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, ἀπεσθίει καὶ κατάγνυσιν), καὶ ἐξιοῦσα τὴν πόαν νέμεται. πονοῦσι δὲ καὶ ἀπόλλυνται πολλάκις, ὅταν ἐπιπολάζουσαι ξηρανθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἡλίου· καταφέρεσθαι γὰρ πάλιν οὐ δύνανται ῥᾳδίως. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ μαλακόστρακα· καὶ γὰρ ταῦτα παμφάγα· καὶ γὰρ λίθους καὶ ἰλὺν καὶ φυκία νέμονται καὶ κόπρον, οἷον οἱ πετραῖοι τῶν καρκίνων, καὶ σαρκοφαγοῦσιν. οἱ δὲ κάραβοι κρατοῦσι μὲν καὶ τῶν μεγάλων ἰχθύων, καί τις συμβαίνει περιπέτεια τούτων ἐνίοις· τοὺς μὲν γὰρ καράβους οἱ πολύποδες κρατοῦσιν, ὥστε κἂν ὄντας πλησίον ἐν ταὐτῷ δικτύῳ αἴσθωνται, ἀποθνήσκουσιν οἱ κάραβοι διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ κάραβοι τοὺς γόγγρους· διὰ γὰρ τὴν τραχύτητα οὐκ ἐξολισθαίνουσιν αὐτῶν· οἱ δὲ γόγγροι τοὺς πολύποδας κατεσθίουσιν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν λειότητα δύνανται

---

31 οὕτως A^a pr, αὐτὸς P$D^a$$A^a$ rc, οὗτος αἶνος C^a ‖ 32 εἶναι punctis suppositis deletum in A^a ‖ 33 ὄστρεα P ‖ verba καὶ — ^{b}1 τρέφονται del Sch ut prave repetita ex ζιδ 548^{a}27 ‖ ἀποδυόμεναι A^a pr C^a ‖ **b** 1 κινητικὰ μὲν ζῳοφαγοῦντα δὲ τρέφεται $A^a$$C^a$ ‖ 3 τοῖς om PC^a ‖ τοιούτοις τάδε. καὶ C^a ‖ τῇ om $A^a$$C^a$ ‖ 5 ἰσχυρότερον P ‖ 6 οὗ A^a ‖ ὁτονοῦν A^a pr ‖ 8 ἀπολλύονται $A^a$$C^a$ ‖ 9 ὑπερξηρανθῶσιν PD^a ‖ 11 ἰλὺν] ὕλην PD^a ‖ 12 κόπριον A^a pr ‖ 13 αἱ A^a ‖ verba οἱ δὲ—32 τρόπον del A-W; sar[illegible] nulla offendunt ‖ 14 περιπεία C^a ‖ 16 post κρατοῦσιν [illegible] Antig Car c 99. inserendum censet οὐδὲν γὰρ ὑπὸ τῶν [illegible]κων πάσχουσιν, nescio an recte ‖ ὄντα P $A^a$$C^a$ ‖ 17 αἰ[illegible]ται $A^a$$C^a$ ‖ 19 κατεσθίουσιν] οὐκ ἐσθίουσιν A^apr, ἀλλ' [illegible]ουσι m manu sec, Gaza ‖ 20 δύναται P $A^a$$C^a$.

χρῆσθαι. [τὰ δὲ μαλάκια πάντα σαρκοφάγα ἐστίν.] νέμονται δ' οἱ κάραβοι τὰ ἰχθύδια θηρεύοντες παρὰ τὰς θαλάμας· καὶ γὰρ ἐν τοῖς πελάγεσιν ἐν τοῖς τοιούτοις γίγνονται τόποις, οἳ ἂν ὦσι τραχεῖς καὶ λιθώδεις· ἐν τούτοις γὰρ ποιοῦνται καὶ τὰς θαλάμας· ὅ τι δ' ἂν λάβῃ, προσάγεται πρὸς τὸ στόμα τῇ δικρόᾳ χηλῇ καθάπερ οἱ καρκίνοι. βαδίζει δὲ κατὰ φύσιν μὲν εἰς τοὔμπροσθεν, ὅταν ἄφοβος ᾖ, καταβαλὼν τὰ κέρατα πλάγια· ὅταν δὲ φοβηθῇ, φεύγει ἀνάπαλιν καὶ μακρὰν ἐξακοντίζει. μάχονται δὲ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ οἱ κριοὶ τοῖς κέρασιν, ἐξαίροντες καὶ τύπτοντες· ὁρῶνται δὲ μετ' ἀλλήλων καὶ ἀθρόοι πολλάκις ὥσπερ ἀγέλη.

Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα τοῦτον ζῇ τὸν τρόπον, τῶν δὲ μαλακίων αἱ τευθίδες καὶ αἱ σηπίαι κρατοῦσι καὶ τῶν 591a μεγάλων ἰχθύων. οἱ δὲ πολύποδες μάλιστα κογχύλια συλλέγοντες, ἐξαιροῦντες τὰ σαρκία, τρέφονται τούτοις· διὸ καὶ τοῖς ὀστράκοις οἱ θηρεύοντες γνωρίζουσι τὰς θαλάμας αὐτῶν. ὅτι δὲ λέγουσί τινες, ὡς αὐτὸς αὑτὸν ἐσθίει, ψευδές ἐστιν· ἀλλ' ἀπεδηδεσμένας ἔχουσιν ἔνιοι τὰς πλεκτάνας ὑπὸ τῶν γόγγρων.

Οἱ δ' ἰχθύες τοῖς μὲν κυήμασι τρέφονται πάντες, ὅταν οἱ χρόνοι καθήκωσιν οὗτοι, τὴν δ' ἄλλην τροφὴν οὐ τὴν αὐτὴν ποιοῦνται πάντες. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσι σαρκοφάγοι μόνον, οἷον τά τε σελάχη καὶ οἱ γόγγροι καὶ αἱ χάνναι καὶ οἱ θύννοι καὶ λάβρακες καὶ σινόδοντες καὶ ἀμίαι καὶ ὀρφῷ καὶ μύραιναι· αἱ δὲ τρίγλαι καὶ φυκίοις τρέφον-

21 verba τὰ — ἐστίν (εἰσί A^a) del Pk monente Schneidero, post 32 τρόπον transponi vult Scal ‖ 22 περὶ A^a ‖ 23 πελ. ἐν] πελ. μὲν A^a pr C^a ‖ 24 οἷοι PD^a tr ‖ τούτοις] τοῖς τοιούτοις PD^a ‖ 25 καὶ om PD^a tr ‖ δὲ post ἂν $A^a C^a$, om P ‖ 27 τὸ πρόσθεν PD^a ‖ 28 καταβάλλων P$D^a A^a$ ‖ 31 πολλάκις καὶ ἀθρόοι PD^a ‖ 32 τοιοῦτον C^a ‖ 33 αἱ alterum om A^a, αἱ σ. καὶ αἱ τ. D^a ‖ **591** a 1 μάλιστα τὰ κογχ. $A^a C^a$ ‖ 2 ἐξαίροντες PD^a ‖ 4 ὅτι] ὃ P$D^a A^a$rc ‖ ψεῦδός PD^a ‖ 5 ἀπεδηδεσμένας Pk A-W, ἀπεδηδεμένας A^a pr C^a, ἐπεδηδεσμένας A^a rc, περιεδηδεσμένας D^a, incerto P ‖ 11 συνόδοντες $A^a C^a$ tr ‖ ἄμειαι P, ἄμυιαι E^a ‖ 12 ὀρφοὶ $A^a C^a D^a$, ὀρφὸς PE^a ‖ καὶ μύραιναι post 11 θύννοι $A^a C^a$ ‖ καὶ ante φ. om PD^a.

ται καὶ ὀστρέοις καὶ βορβόρῳ καὶ σαρκοφαγοῦσιν· [κέφαλοι δὲ τῷ βορβόρῳ] ὁ δὲ δάσκιλλος τῷ βορβόρῳ καὶ κόπρῳ, σκάρος δὲ καὶ μελάνουρος φυκίοις, ἡ δὲ σάλπη τῇ κόπρῳ καὶ φυκίοις· βόσκεται δὲ καὶ τὸ πράσιον, θηρεύεται δὲ καὶ κολοκύνθῃ μόνη τῶν ἰχθύων. ἀλληλοφαγοῦσι δὲ πάντες μὲν πλὴν κεστρέως, μάλιστα δ' οἱ γόγγροι. ὁ δὲ κέφαλος καὶ ὁ κεστρεὺς ὅλως μόνοι οὐ σαρκοφαγοῦσιν· σημεῖον δέ, οὔτε γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ πώποτ' ἔχοντες εἰλημμένοι εἰσὶ τοιοῦτον οὐδέν, οὔτε δελέατι χρῶνται πρὸς αὐτοὺς ζῴων σαρξὶν ἀλλὰ μάζῃ. τρέφεται δὲ πᾶς κεστρεὺς φυκίοις καὶ ἄμμῳ. ἔστι δ' ὁ μὲν κέφαλος, ὃν καλοῦσί τινες χελῶνα, πρόσγειος, ὁ δὲ περαίας οὔ· βόσκεται δ' ὁ περαίας τὴν ἀφ' αὑτοῦ μύξαν, διὸ καὶ νῆστίς ἐστιν ἀεί. οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται τὴν ἰλύν, διὸ καὶ βαρεῖς καὶ βλεννώδεις εἰσίν, ἰχθὺν δ' ὅλως οὐκ ἐσθίουσιν· διὰ δὲ τὸ ἐν τῇ ἰλύϊ διατρίβειν ἐξανακολυμβῶσι πολλάκις, ἵνα περιπλύνωνται τὸ βλέννος. τὸν δὲ γόνον αὐτῶν οὐδὲν ἐσθίει τῶν θηρίων, διὸ γίγνονται πολλοί· ἀλλ' ὅταν αὐξηθῶσι, τότε κατεσθίονται ὑπό τε τῶν ἄλλων ἰχθύων καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀχάρνου. λαίμαρ- 591^b
γος δὲ μάλιστα τῶν ἰχθύων ὁ κεστρεύς ἐστι καὶ ἄπληστος, διὸ ἡ κοιλία περιτείνεται, καὶ ὅταν ᾖ μὴ νῆστις, φαῦλος· ὅταν δὲ φοβηθῇ, κρύπτει τὴν κεφαλὴν ὡς ὅλον τὸ σῶμα

---

13 καὶ ὀστρέω („ostris") καὶ βορβόρω τρέφονται A^aC^a tr ‖ κέφαλοι δὲ τῷ βορβόρῳ om PD^a tr, quare seclusi respiciens etiam $^a25$ ‖ 14 δασκίλλος C^a, δασκῖλλος A^a ‖ καρπῶ A^aC^a tr ‖ 15 μελανοῦρος PD^a ‖ 16 βράσιον A^aC^a tr, πράσον Niphus Karsch, fort recte ‖ 17 κολοκύντη PD^a ‖ 20 πώ om PD^a ‖ ἔχουσιν A^aC^a ‖ 21 ζώων σαρξὶ πρὸς αὐτῶν PD^a ‖ 22 ante πᾶς add καὶ A^aC^a, ἀλλὰ τρέφεται πᾶς P ‖ φύκη PD^a ‖ 24 πρόσγηρος P, πρόσγηρως D^a ‖ παρέας A^aC^a tr ‖ 26 ὕλην PD^a ‖ βλενώδεις et 28 βλένος PD^a ‖ ἰχθὺς C^a, unde ἰχθῦς δ' ἄλλους οὐκ ἐ. A-W ‖ 27 δὲ] τε PD^aA^a rc, om A^a pr ‖ ταῖς ἰλύσι D^a ‖ 30 τε om b1 ἀρχάρνου D^a, ἀρχάνου P, ἀθαρίνου (i e ἀθερίνου „atharino" vel „acharino" tr, ἀχάρνου a Basil ed. 2 ἐστιν ὁ κεστρεὺς PD^a; recte A-W propter sequens φαγεῖ δὲ καὶ σινόδων nomen κεστρεύς in dubium voca μὴ] μὲν ᾖ D^a, ᾖ μὲν P.

κρύπτων. σαρκοφαγεῖ δὲ καὶ ὁ σινόδων, καὶ τὰ μαλάκια κατεσθίει. πολλάκις δὲ καὶ οὗτος καὶ ἡ χάννα ἐκβάλλουσι τὰς κοιλίας διώκοντες τοὺς ἐλάττους ἰχθῦς, διὰ τὸ πρὸς τῷ στόματι τὰς κοιλίας τῶν ἰχθύων εἶναι καὶ στόμαχον μὴ ἔχειν. τὰ μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, σαρκοφάγα μόνον ἐστίν, οἷον δελφὶς καὶ σινόδων καὶ χρύσοφρυς καὶ οἱ σελαχώδεις τῶν ἰχθύων καὶ τὰ πελάγια· τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νέμονται μὲν τὸν πηλὸν καὶ τὸ φῦκος καὶ τὸ βρύον καὶ τὸ καλούμενον καυλίον καὶ τὴν φυομένην ὕλην, οἷον φυκὶς καὶ κωβιὸς καὶ οἱ πετραῖοι· ἡ δὲ φυκὶς ἄλλης μὲν σαρκὸς οὐχ ἅπτεται, τῶν δὲ καρίδων. πολλάκις δὲ καὶ ἀλλήλων ἅπτονται, καθάπερ εἴρηται, καὶ τῶν ἐλαττόνων οἱ μείζους. σημεῖον δ' ὅτι σαρκοφαγοῦσιν· ἁλίσκονται γὰρ τοιούτοις δελέασιν. καὶ ἀμία δὲ καὶ θύννος καὶ λάβραξ τὰ μὲν πολλὰ σαρκοφαγοῦσιν, ἅπτονται δὲ καὶ φυκίων. ὁ δὲ σάργος ἐπινέμεται τῇ τρίγλῃ, καὶ ὅταν ἡ τρίγλη κινήσασα τὸν πηλὸν ἀπέλθῃ (δύναται γὰρ ὀρύττειν), ἐπικαταβὰς νέμεται καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους ἑαυτοῦ κωλύει συνεπινεῖν. δοκεῖ δὲ τῶν ἰχθύων ὁ καλούμενος σκάρος μηρυκάζειν ὥσπερ τὰ τετράποδα μόνος. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἰχθύσιν ἡ θήρα τῶν ἡττόνων καταντικρὺ γίγνεται τοῦ στόματος, ὅνπερ πεφύκασι τρόπον νεῖν· οἱ δὲ σελαχώδεις καὶ οἱ δελφῖνες καὶ

---

5 et 10 *συνόδων* $A^a C^a$ ‖ 6 *χάννη* PD^a ‖ 7 *ἰχθύας* PD^a ‖ 10 *δελφὶς* corruptum putant A-W ‖ 11 *τῶν*] *δὲ τῶν* A^a ‖ *πελάγια* conieci, *μαλάκια* codd, quae scriptura ferri non potest ‖ 13 *φύκις* $A^a C^a$ pr, *φώκις* C^a rc ‖ 14 *ἡ δὲ φύκις* A^a, *οἱ δὲ φύκες* PC^a ‖ 15 *ἅπτονται* P ‖ 16 *καθάπερ εἴρηται* om $A^a C^a$ ‖ 18 *ἄμια* D^a, *ἄμμεια* P; *ἄμυια* E^a ‖ *θυννὶς* PD^a „*thyrus*“ vel „*thinnus*“ tr ‖ 19 ante *ἅπτονται* add *ἁλίσκονται γὰρ τοιούτοις δελέασιν* A^a ‖ 19 *σαργὸς* $A^a C^a$ ‖ 20 *ἐπιλέγεται* PE^a ‖ *τὴν τρίγλαν* PD^a ‖ *τρίγλα* $A^a C^a$ ‖ 22 *συνεπιβαίνειν* PD^a, „*adnatare simul*“ tr ‖ 23 *ὁ*] *καὶ ὁ* PD^a tr ‖ 25 *τοῖς στόμασιν* PD^a „*ex opposito fit oris*“ tr ‖ 26 *νεῖν*] *νῦν* D^a, om $A^a C^a$ ‖ *δὲ*] *μὲν οὖν ἄλλοι* A^a ‖ *οἱ* om PD^a ‖ verba *καὶ οἱ δ.* — 27 *κητώδεις* et subinde *διὸ* — 30 *θαυμαστή* *del A-W; sed* eorum argumenta non sufficiunt, praesertim *cum locus ζμδ* 696^{b}24 huic simillimus sit.

πάντες οἱ κητώδεις ὕπτιοι ἀναπίπτοντες λαμβάνουσιν· κάτω γὰρ τὸ στόμα ἔχουσιν. διὸ σώζονται μᾶλλον οἱ ἐλάττους. εἰ δὲ μή, πάμπαν ἂν ὀλίγοι δοκοῦσιν εἶναι· καὶ γὰρ ἡ τοῦ δελφῖνος ὀξύτης καὶ δύναμις τοῦ φαγεῖν δοκεῖ εἶναι θαυμαστή. τῶν δ' ἐγχελύων τρέφονται ὀλίγαι μέν τινες καὶ ἐνιαχοῦ καὶ τῇ ἰλύϊ καὶ σιτίοις, ἐάν τις παραβάλῃ, αἱ μέντοι πλεῖσται τῷ ποτίμῳ ὕδατι· καὶ τοῦτο τηροῦσιν οἱ ἐγχελυοτρόφοι ὅπως ὅτι μάλιστα καθαρὸν ᾖ, ἀπορρέον ἀεὶ καὶ ἐπιρρέον ἐπὶ πλαταμώνων, ἢ κονιῶντες τοὺς ἐγχελεῶνας. ἀποπνίγονται γὰρ ταχύ, ἐὰν μὴ καθαρὸν ᾖ τὸ ὕδωρ. ἔχουσι γὰρ τὰ βράγχια μικρά. διόπερ ὅταν θηρεύωσι, ταράττουσι τὸ ὕδωρ· καὶ ἐν τῷ Στρυμόνι δὲ περὶ Πλειάδας ἁλίσκονται· τότε γὰρ ἀναθολοῦται τὸ ὕδωρ καὶ ὁ πηλὸς ὑπὸ πνευμάτων γιγνομένων ἐναντίων· εἰ δὲ μή, συμφέρει ἡσυχίαν ἔχειν. ἀποθανοῦσαι δ' αἱ ἐγχέλυς οὐκ ἐπιπολάζουσιν οὐδὲ φέρονται ἄνω, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ἰχθύων· ἔχουσι γὰρ τὴν κοιλίαν μικράν. δημὸν δ' ὀλίγαι μὲν ἔχουσιν, αἱ δὲ πλεῖσται οὐκ ἔχουσιν. ζῶσι δ' ἐκ τοῦ ὑγροῦ ἀφαιρούμεναι ἡμέρας καὶ πέντε καὶ ἕξ, καὶ βορείων μὲν ὄντων πλείους, νοτίων δ' ἐλάττους. καὶ μεταβαλλόμεναι τοῦ θέρους εἰς τοὺς ἐγχελεῶνας ἐκ τῶν λιμνῶν ἀποθνήσκουσι, χειμῶνος δ' οὔ. καὶ τὰς μεταβολὰς δ' οὐχ ὑπομένουσι τὰς ἰσχυράς, οἷον καὶ τότε φθείρουσιν, ἐὰν βάπτωσιν εἰς ψυχρόν·

---

27 ἀναπίπτοντες] ἅπαντες PD^a ‖ 29 ὀλίγοι δοκῶσιν C^a, δοκοῦσιν ὀλίγοι PD^a tr, ὀλίγοι δοκοῦσι μεῖναι Pk ‖ ἡ] ἥτε A^{a}C^a ‖ 31 ἐγχέλεων τρέφονται μὲν ὀλίγαι D^a tr ‖ 592 a 1 ἄν PD^a ‖ παραβάλλῃ PD^a ‖ 2 ἐγχελεοτρόφοι D^{a}A^a rc, ἐγχελοτρόφοι A^a pr C^a ‖ 4 πλαταμώνων D^{a}A^a rc, πλαταμόνων P, πλατάμων A^a pr C^a ‖ ἢ A^{a}C^a ‖ κονιῶν τε PE^a, κονιῶνται A^a rc, κονιῶσι Sch ‖ 6 βραγχία A^{a}D^a ‖ 7 καὶ αἱ ἐν C^a tr ‖ στρύμονι A^{a}C^a ‖ πλειάδα PD^a ‖ 9 ὑπὸ] ὑποκινεῖται Pk ‖ 10 ἐγχέλεις PD^a ‖ ἐπιπολάζοι 12 δημὸν δ' ὀλίγα A^a pr, δηλον δὲ ὀλίγαι A^a rc ‖ 13 πλεῖ C^a ‖ ζωὴν PD^a ‖ 14 ἕξ] ἓξ ζῶσι PD^a ‖ 16 ἐγχελυῶνας P μένωσι A^a ‖ 18 οἷον καὶ] ὅθεν κίνδυνος male Pk ‖ PD^{a}A^a rc ‖ φθείρουσιν coni, φέρουσιν codd.

ἀπόλλυνται γὰρ ἀθρόαι πολλάκις. ἀποπνίγονται δὲ καὶ ἐὰν ἐν ὀλίγῳ ὕδατι τρέφωνται. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει ἰχθύων· ἀποπνίγονται γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ὕδατι καὶ ὀλίγῳ ἀεὶ ὄντες, ὥσπερ καὶ τὰ ἀναπνέοντα, ἐὰν περιπωμασθῇ ὀλίγος ἀήρ. ζῶσι δ' ἔνιαι ἐγχέλυς καὶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ ἔτη. τροφῇ δὲ καὶ οἱ ποτάμιοι χρῶνται ἀλλήλους τ' ἐσθίοντες καὶ βοτάνας καὶ ῥίζας, κἄν τι ἐν τῷ βορβόρῳ λάβωσιν. νέμονται δὲ μᾶλλον τῆς νυκτός, τὴν δ' ἡμέραν εἰς τὰ βαθέα ὑποχωροῦσιν.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν τῶν ἰχθύων τροφὴν τοῦτον ἔχει 3 τὸν τρόπον. τῶν δ' ὀρνίθων ὅσοι μὲν γαμψώνυχες, σαρκοφάγοι πάντες εἰσί, σῖτον δ' οὐδ' ἄν τις ψωμίζῃ δύναιντ' ἂν καταπίνειν, οἷον τά τε τῶν ἀετῶν γένη πάντα καὶ ἰκτῖνοι καὶ ἱέρακες ἄμφω, ὅ τε φαβοτύπος καὶ ὁ σπιζίας (διαφέρουσι δ' οὗτοι τὸ μέγεθος πολὺ ἀλλήλων), καὶ ὁ τριόρχης· ἔστι δ' ὁ τριόρχης τὸ μέγεθος ὅσον ἰκτῖνος, καὶ φαίνεται οὗτος διὰ παντός. ἔτι φήνη καὶ γύψ· ἔστι δ' ἡ μὲν φήνη τὸ μέγεθος ἀετοῦ μείζων, τὸ δὲ χρῶμα σποδοειδές. τῶν δὲ γυπῶν δύο ἐστὶν εἴδη, ὁ μὲν μικρὸς καὶ ἐκλευκότερος, ὁ δὲ μείζων καὶ σποδοειδέστερος. ἔτι τῶν νυκτερι-

19 γὰρ del A-W ‖ ἐὰν καὶ PD^a ‖ 20 ἐν] ἐπ' A^{a}C^a ‖ τοῦτο om A^{a}C^a tr ‖ 21 ἀποπνίγεται A^{a}C^a ‖ 22 ὀλίγοι PD^a ‖ αἰεὶ A^a ‖ ἐάνπερ πωμασθῇ PD^a ‖ 23 ἐγχέλεις D^a, ἐγχελίδες P ‖ 24 verba τροφῇ—26 λάβωσι seclud A-W, auctoritate Athenaei VII 298^c ad anguillas referentes Sch Pk αἱ ποτάμιαι—ἀλλήλας ἐσθίουσαι audacter mutaverunt; neutrum probo quod Aristotelem de victu piscium fluviatilium aliquid dicere necesse erat ‖ ἀλλήλους κατεσθίοντες, omissis καὶ βοτάνας καὶ ῥίζας A^a ‖ 29 ὅσοι] οἱ A^{a}C^a tr ‖ γαμψώνυχοι PD^a ‖ 30 σίτον A^a ‖ ἐάν PD^a ‖ b 1 καταπ cum lac A^a pr, καταδίνειν A^a rc, καταπιεῖν PD^a ‖ καὶ οἱ ἰκτῖνοι καὶ οἱ ἱέρακες A^a ‖ 2 φαβότυπος D^a, φοβότυπος P, βαφότυπος A^{a}C^a tr ‖ σπηζίας P, στιγξίας A^a (superscripto manu rc φ. σπιζίας) C^a tr ‖ 3 τὸ μέγεθος οὗτοι PD^a ‖ 4 ὅσον] ὡς A^{a}C^a ‖ 5 ἔτι δὲ φ. D^a tr ‖ 6 μεῖζον Pk ‖ τὸ χρῶμα δὲ πογγοειδέστερον A^a (superscripto manu rc σποδοειδὲς), τὸ δὲ χ. πολυειδέστερον C^a, σποδοειδὴς Sylb Sch ‖ 7 εἰσὶν et λεπτότερος A^{a}C^a ‖ 8 πολυειδέστερος A^{a}C^a, „multiformior vel magis cinereus" tr ‖ ἔτι δὲ τῶν C^a. ἔτι—

νῶν ἔνιοι γαμψώνυχές εἰσιν, οἷον νυκτικόραξ, γλαύξ, βύας. ἔστι δ' ὁ βύας τὴν μὲν ἰδέαν ὅμοιος γλαυκί, τὸ δὲ μέγεθος ἀετοῦ οὐδὲν ἐλάττων. ἔτι δ' ἐλεὸς καὶ αἰγώλιος καὶ σκώψ. τούτων δ' ὁ μὲν ἐλεὸς μείζων ἀλεκτρυόνος, ὁ δ' αἰγώλιος παραπλήσιος, ἀμφότεροι δὲ θηρεύουσι τὰς κίττας· ὁ δὲ σκὼψ ἐλάττων γλαυκός· πάντα δὲ ταῦτα τρία ὄντα ὅμοια τὰς ὄψεις καὶ σαρκοφάγα πάντα. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν μὴ γαμψωνύχων ἔνιοι σαρκοφάγοι, οἷον ἡ χελιδών. τὰ δὲ σκωληκοφάγα, οἷον σπίζα, στρουθός, βατίς, χλωρίς, αἰγίθαλος. ἔστι δὲ τῶν αἰγιθάλων εἴδη τρία, ὁ μὲν σπιζίτης μέγιστος (ἔστι γὰρ ὅσον σπίζα), ἕτερος δ' ὀρεινὸς διὰ τὸ διατρίβειν ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐραῖον μακρὸν ἔχων· ὁ δὲ τρίτος ὅμοιος μὲν τούτοις, διαφέρει δὲ κατὰ τὸ μέγεθος· ἔστι γὰρ ἐλάχιστος. ἔτι δὲ συκαλίς, μελαγκόρυφος, πυρρούλας, ἐρίθακος, ἐπιλαΐς, οἶστρος, τύραννος· οὗτος τὸ μέγεθος μικρῷ μείζων ἀκρίδος, ἔστι δὲ φοινικοῦν λόφον ἔχων, καὶ ἄλλως εὔχαρι τὸ ὀρνίθιον καὶ εὔρυθμον. ἄνθος· οὗτος τὸ μέγεθος ὅσον σπίζα. ὀρόσπιζος· οὗτος σπίζῃ ὅμοιος καὶ τὸ μέγεθος παραπλήσιος, πλὴν ἔχει ⟨τὸ⟩ περὶ τὸν αὐχένα κυανοῦν, καὶ διατρίβει ἐν τοῖς ὄρεσιν. ἔτι βασιλεύς, σπερμολόγος. ταῦτα

---

9 *βρύας* om A^a pr ‖ 9 *βρύας* utrobique A^a (superscripto manu rc *ῆ*, *βύας*) C^a tr (Artemidor. 3, 65), sed cf *βύζειν*, *βῦζα*, bubo, *μποῦφος*, Aristoph h a epit I 23 ‖ 10 *ὅμοιον* et *ἔλαττον* P$A^a C^a$ ‖ 11 *αἰγωλιὸς* A^a rc ‖ 13 *δὲ* ante *σκὼψ* om A^a ‖ 14 *ἔλαττον* $A^a C^a$ ‖ 15 *πάντα εἰσίν.* *εἰσὶ* PD^a ‖ *μὴ* om C^a ‖ 17 *βατίος* C^a, *βαπός* A^a superscripto *τῖς* manu rc ‖ *χλορὶς* D^a ‖ *αἰγίθαλος* solus P, *αἰγιθαλός* cett ‖ 19 *ἔσπιζα* A^a pr C^a tr ‖ *δ'* om PD^a ‖ 21 *γὰρ*] *δ'* $A^a C^a$ ‖ 22 *συκαλλὶς* PD^a, *καλλὶς* A^a pr ‖ *πυρρουρὰς* P, *πυρρουρᾶς* γρ A^a, *πυρουλὰς* D^a, *πυρρὸς ὕλας* $A^a C^a$ tr ‖ *ἐριθακὸς* C^a, *ἐρυθακὸς* A^a ‖ 23 *ἐπίλαϊς* A^a pr C^a, *ἐπιλαΐς* A^a rc, *ὑπολαΐς* Sylb Sch Pk, nescio an recte ‖ 24 *φοινικιοῦν* $A^a C^a$ ‖ *ἔχον* A^a rc ‖ *εὔχαρι τὸ ὀρνίθιον* A^a rc, *εὐχάριτον ὀρνίθιον* A^a pr C^a, *τὸ ὄρνεον* PD^a ‖ 25 *εὔρυθμον. ὁ δὲ λεγόμενος ἄνθος* 26 *ὀρόσπιζος* $E^a A^a$ rc, *ὀρέσπιζος* P, *ὀερόσπιζος* D^a, *ὂν* C^a tr, *ὀνεόσπιζος* A^a pr ‖ 27 *τὸ* inserui, *τι* inser Pk, D^a ‖ 28 *σπερμολόγος* glossema esse videtur.

μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα τὰ μὲν ὅλως τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκωληκοφάγα, τὰ δὲ τοιάδε ἀκανθοφάγα, ἀκανθίς, θραυπίς, 593a ἔτι ἡ καλουμένη χρυσομῆτρις. ταῦτα γὰρ πάντα ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν νέμεται, σκώληκα δ' οὐδὲν οὐδ' ἔμψυχον οὐδέν· ἐν ταὐτῷ δὲ καθεύδει καὶ νέμεται ταῦτα. ἄλλα δ' ἐστὶ σκνιποφάγα, ἃ τοὺς σκνῖπας θηρεύοντα ζῇ μάλιστα, οἷον πιπὼ ἥ τε μείζων καὶ ἡ ἐλάττων· καλοῦσι δέ τινες ἀμφότερα ταῦτα δρυοκολάπτας· ὅμοια δ' ἀλλήλοις, καὶ φωνὴν ἔχουσιν ὁμοίαν, πλὴν μείζω τὸ μεῖζον· νέμεται δ' ἀμφότερα ταῦτα πρὸς τὰ ξύλα προσπετόμενα. ἔτι κελεός· ἔστι δ' ὁ κελεὸς τὸ μέγεθος ὅσον τρυγών, τὸ δὲ χρῶμα χλωρὸς ὅλος· ἔστι δὲ ξυλοκόπος σφόδρα, καὶ νέμεται ἐπὶ τῶν ξύλων τὰ πολλά, φωνὴν δὲ μεγάλην ἔχει· γίγνεται δὲ μάλιστα τὸ ὄρνεον τοῦτο περὶ Πελοπόννησον. ἄλλος ὃς καλεῖται κνιπολόγος, τὸ δὲ μέγεθος μικρὸς ὅσον ἀκανθυλλίς, τὴν δὲ χρόαν σποδοειδὴς καὶ κατάστικτος· φωνεῖ δὲ μικρόν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ξυλοκόπον. ἄλλα δ' ἔστιν ἃ ζῇ καρποφαγοῦντα καὶ ποοφαγοῦντα, οἷον φὰψ ⟨ἢ⟩ φάττα, περιστερά, οἰνάς, τρυγών. φάττα μὲν οὖν καὶ περιστερὰ ἀεὶ φαίνονται, τρυγὼν δὲ τοῦ θέρους· τοῦ γὰρ χειμῶνος ἀφανίζεται· φωλεῖ γάρ. οἰνὰς δὲ τοῦ φθινοπώρου καὶ φαίνεται μάλιστα καὶ ἁλίσκεται· ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἡ οἰνὰς μείζων μὲν περιστερᾶς, ἐλάττων δὲ φαβός· ἡ δ' ἅλωσις αὐτῆς γίγνεται μάλιστα καπτούσης

30 *θλυπίς* C^a tr, om in lac A^a pr, *θραυπὶς* A^a rc ‖ *ἔτι δὲ ἡ* A^aC^a tr ‖ **593 a** 1 *ῥυσομῆτρις* PD^aA^a rc ‖ 4 *μᾶλλον* A^a ‖ *οἷον πιπὼ*] *οἷον πιπῶ* A^a pr, *πτοιεῖται* P, *δὲ πτοεῖται* D^aE^a „*velut pipo*" tr ‖ 5 *ἥ τε* om PE^a ‖ *τινες*] *καὶ* A^a, om C^a tr ‖ *ἄμφω* A^aC^a ‖ 7 *νέμονται* P ‖ 8 *προτρεπόμενα* C^a corr ‖ *κελιός* PA^a rc, *καλιός* D^a ‖ *ἔστι δ' ὁ κελιὸς* om PE^a tr ‖ 11 *δὲ*] *τε* PD^a „*autem*" tr ‖ 12 *κνιδολόγος* C^a, *κνίδολος* A^a pr „*knidolegus*" tr ‖ 13 *δὲ* om PD^a ‖ *μικρὸν* C^a ‖ *ἀκανθαλὶς* A^aC^a tr ‖ 14 *καὶ* al om C^a ‖ 15 *δ' εἰσὶν ἃ* A^a, *δέ τινα* P ‖ 16 *φὰψ* om A^aC^a tr Gaza; si iure omissum esset, non potuit a21 mentio fieri φαβός. addidi *ἢ* ‖ *φάττα* om D^a ‖ 17 *φάττα μὲν*] *φὰψ μὲν* PD^a ‖ *οὖν*] *οὖν φάττα* PE^a ‖ 18 *φωλεύει* D^a ‖ 20 *ἔλαττον* C^a, *ἐλάττω* A^a pr ‖ 21 *φα´ cum lac* A^a pr ‖ *ὅρασις* PE^a ‖ *καμπτούσης* A^a pr C^aD^a.

τὸ ὕδωρ. ἀφικνοῦνται δ' εἰς τοὺς τόπους τούτους ἔχουσαι νεοττούς· τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῦ θέρους ἀφικνούμενα νεοττεύει ἐνταῦθα, καὶ ἐκτρέφει τὰ πλεῖστα ζῴοις, πλὴν τῶν περιστεροειδῶν. πάντων δ' ὡς εἰπεῖν τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν πεζεύουσι περὶ τὴν τροφήν, οἱ δὲ περὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας βιοτεύουσιν, οἱ δὲ περὶ τὴν θάλατταν, ὅσοι μὲν στεγανόποδες, ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι ποιούμενοι τὴν πλείστην διατριβήν, ὅσοι δὲ σχιζόποδες, περὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ· καὶ τούτων ἔνιοι διὰ τῶν φυομένων τρέφονται, ὅσοι μὴ σαρκοφάγοι, ⟨οἱ δὲ 593^b πλεῖστοι ἀπ' ἰχθύων⟩ οἷον περὶ μὲν τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐρωδιὸς καὶ ὁ λευκερωδιός· ἔστι δ' οὗτος τὸ μέγεθος ἐκείνου ἐλάττων, καὶ ἔχει τὸ ῥύγχος πλατὺ καὶ μακρόν. ἔτι πελαργὸς καὶ λάρος· ὁ δὲ λάρος τὸ χρῶμα σποδοειδής. καὶ σχοινίλος καὶ κίγκλος καὶ πύγαργος· οὗτος μέγιστος τῶν ἐλαττόνων τούτων· ἔστι γὰρ ὅσον κίχλη. πάντες δ' οὗτοι τὸ οὐραῖον κινοῦσιν. ἔτι σκαλίδρις· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ποικιλίαν ἔχον, τὸ δ' ὅλον σποδοειδές. καὶ τὸ τῶν ἀλκυόνων δὲ γένος πάρυδρόν ἐστιν. τυγχάνει δ' αὐτῶν ὄντα δύο εἴδη, καὶ ἡ μὲν φθέγγεται, καθιζάνουσα ἐπὶ τῶν δονάκων, ἡ δ' ἄφωνος· ἔστι δ' αὕτη μεί-

---

22 τούτους] τούσδε PA^a, τοὺς D^a ‖ ἔχοντας PD^a ‖ 23 πάντα scl *γένη τῶν ὀρνίθων* ‖ ἀφικνοῦνται A^a pr C^a ‖ 24 ἐκτρέφεται A^aC^a ‖ In verbis καὶ ἐκτρέφει—25 περιστεροειδῶν vitium latere censent A-W ‖ 26 περὶ τὴν τρ.] exspectes πρὸς τὴν τρ. ‖ 27 ὅσοι] οἱ A^aC^a ‖ b 1 διὰ τῶν φυομένων Scal Cs, quam scripturam cunctanter recepi, quia usitatius esset ἀπὸ vel dativus. διὰ τῶν δυομένων PD^a, δ. τ. φαινομένων A^a rc, δι' αὐτῶν δυομένων A^a pr C^a „*quaedam se ipsas immergentes vivunt et aluntur*" tr. lac post δυομένων indic A-W ‖ τρεφόμενοι PD^a ‖ οἱ δὲ π. ἀ. ἰχθύων inserui ‖ 2 μὲν] τε PD^a ‖ τοὺς om A^a ‖ 3 λευκορωδιός A^aC^a, λευκορόδιος PE^a ‖ 5 ἔτι δὲ π. D^a ‖ 6 σχοινῖλος A^a, νιλὸς C^a, σχοίνικλος P, σχοινίκλος D^a „*skinilus*" tr ‖ κίχλ κίγχλος C^a ‖ πύγαργος] ὁ τρύγγας PD^a ‖ οὗτος δὲ μ. D^a ‖ PD^a ‖ κίγχλη C^a ‖ 8 τὸ οὐραῖον οὗτοι A^aC^a ‖ σκαλίδ σκανδρὶς A^aC^a tr, ὁ καλίδρις D^a, σκαλυδρὶς coni S recte ‖ 11 δύο εἴδη] δυσειδῆ PE^a ‖ μὲν αὐτῶν φθέγγεται καθινάζουσα C^a ‖ 12 αὐτὴ A^aD^a.

ζων· τὸν δὲ νῶτον ἀμφότεραι κυανοῦν ἔχουσιν. καὶ τροχίλος. περὶ δὲ τὴν θάλατταν καὶ ἀλκυὼν καὶ κήρυλος. καὶ αἱ κορῶναι δὲ νέμονται ἁπτόμεναι τῶν ἐκπιπτόντων ζῴων· παμφάγον γάρ ἐστιν. ἔτι δὲ λάρος ὁ λευκὸς καὶ κέπφος, αἴθυια, χαραδριός. τῶν δὲ στεγανοπόδων τὰ μὲν βαρύτερα περὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας ἐστίν, οἷον κύκνος, νῆττα, φαλαρίς, κολυμβίς, ἔτι βόσκας, ὅμοιος μὲν νήττῃ, τὸ δὲ μέγεθος ἐλάττων, καὶ ὁ καλούμενος κόραξ· οὗτος δ' ἐστὶ τὸ μὲν μέγεθος οἷον πελαργός, πλὴν τὰ σκέλη ἔχει ἐλάττω, στεγανόπους δὲ καὶ νευστικός, τὸ δὲ χρῶμα μέλας· καθίζει δ' οὗτος ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ νεοττεύει ἐνταῦθα μόνος τῶν τοιούτων. ἔτι χήν, καὶ ὁ μικρὸς χὴν ὁ ἀγελαῖος, καὶ χηναλώπηξ καὶ αἶξ καὶ πηνέλοψ. ὁ δ' ἁλιάετος καὶ περὶ τὴν θάλατταν διατρίβει καὶ τὰ λιμναῖα κόπτει. πολλοὶ δὲ καὶ παμφάγοι τῶν ὀρνίθων εἰσίν. οἱ δὲ γαμψώνυχοι καὶ τῶν ἄλλων ἅπτονται ζῴων, ὅσων ἂν κρατῶσι, καὶ τῶν ὀρνέων· πλὴν οὐκ ἀλληλοφάγοι τοῦ γένους τοῦ οἰκείου εἰσίν, ὥσπερ οἱ ἰχθύες ἅπτονται πολλάκις καὶ αὑτῶν. ἔστι δὲ τὸ τῶν ὄρνεων γένος πᾶν μὲν ὀλιγόποτον, οἱ δὲ γαμ-
594a ψώνυχοι καὶ ἄποτοι πάμπαν, εἰ μή τι ὀλίγον γένος καὶ ὀλιγάκις. μάλιστα δὲ τοιοῦτον ἡ κεγχρίς. καὶ ἰκτῖνος ὀλιγάκις μέν, ὦπται δὲ πίνων.

---

13 κ. ἔ. ἀ. D^a ‖ τρόχιλος A^a, τροχῖλος C^a, τρόχηλος P, τράχηλον E^a ‖ 14 δὲ om A^a pr C^a tr ‖ κηρύλλος A^a, κηρύλος C^a ‖ 16 δὲ om P ‖ 17 κίπφος P, γεῖφος A^a pr C^a, κέπφος A^a rc, „*keifos*“ tr ‖ αἴθυα $A^aC^aD^a$ ‖ 18 περὶ τοὺς ποταμοὺς PD^a ‖ 19 νῆττα καὶ κύκνος A^aC^a ‖ φαληρὶς D^a, φαραλὶς P ‖ ἔτι βάσκας ὅ. A^aC^a tr, ἔτι δὲ βόσκας ὅ. D^a, ἔτιβος καθ' ὁμῖος P, ἔτιβος καθόμοιος E^a | 24 χὴν ὁ ἀγ. καὶ et 25 καὶ αἶξ om PE^a. καὶ αἶξ seclud A-W ‖ „*item anser maior*“ Gaza, unde χὴν ὁ μέγας m manu sec, Sch ‖ 25 πήνελοψ A^a, πινέλοψ C^a, πηνελὸψ D^a ‖ δ' ὁ A^a ‖ ἁλιαίετος A^a rc C^aD^a, ἁλιαιτός A^a pr, ἁλιαιοτὸς PE^a ‖ 26 τὰς λίμνας διακόπτει A^aC^a ‖ 29 ἀλληλοφαγοῦσι, omisso mox εἰσίν PE^a ‖ 30 ἑαυτῶν D^a ‖ 31 ὀρνέων $A^aC^aD^a$, ὀρνίθων P ‖ πᾶν μὲν] πάμπαν A^aC^a ‖ γα

Τὰ δὲ φολιδωτὰ τῶν ζῴων, οἷον σαῦρός τε καὶ τὰ τετράποδα τἆλλα καὶ οἱ ὄφεις, παμφάγα ἐστίν· καὶ γὰρ σαρκοφάγα καὶ πόαν ἐσθίουσιν. οἱ δ' ὄφεις καὶ λιχνότατοι τῶν ζῴων εἰσίν. ἔστι μὲν οὖν ὀλιγόποτα καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα ὅσα ἔχει τὸν πνεύμονα σομφόν· ἔχουσι δὲ σομφὸν καὶ ὀλίγαιμον πάντα τὰ ᾠοτόκα. οἱ δ' ὄφεις καὶ πρὸς τὸν οἶνόν εἰσιν ἀκρατεῖς, διὸ θηρεύουσί τινες καὶ τοὺς ἔχεις εἰς ὀστράκια διατιθέντες οἶνον εἰς τὰς αἱμασιάς· λαμβάνονται γὰρ μεθύοντες. σαρκοφάγοι δ' ὄντες οἱ ὄφεις, ὅ τι ἂν λάβωσι ζῷον, ἐξικμάζοντες ὅλα κατὰ τὴν ὑποχώρησιν προΐενται. [σχεδὸν δὲ καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, οἷον οἱ ἀράχναι· ἀλλ' ἔξω οἱ ἀράχναι ἐκχυμίζουσιν, οἱ δ' ὄφεις ἐν τῇ κοιλίᾳ.] λαμβάνει μὲν οὖν ὁ ὄφις ὅθεν ἂν τύχῃ τὸ διδόμενον (ἐσθίει γὰρ καὶ ὀρνίθια καὶ θηρία, καὶ ᾠὰ καταπίνει), λαβὼν δ' ἐπανάγει, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐλθὼν εἰς εὐθὺ καταστήσῃ, κἄπειθ' οὕτω συνάγει αὑτὸν καὶ συστέλλει εἰς μικρὸν ὥστ' ἐκταθέντος κάτω γίγνεσθαι τὸ καταποθέν. ταῦτα δὲ ποιεῖ διὰ τὸ τὸν στόμαχον εἶναι λεπτὸν καὶ μακρόν. δύναται δ' ἄσιτα καὶ τὰ φαλάγγια καὶ οἱ ὄφεις πολὺν χρόνον ζῆν· ἔστι δὲ τοῦτο θεωρῆσαι ἐκ τῶν παρὰ τοῖς φαρμακοπώλαις τρεφομένων.

---

594 a 4 *οἷον* om $A^a C^a$ ‖ *σαῦροί* $A^a C^a$ tr ‖ *τὰ* om P A^a ‖ 5 post *τἆλλα* legit Gaza *τὰ τοιαῦτα*, quae verba vix possunt abesse ‖ *εἰσὶ* A^a ‖ *γὰρ* om $A^a C^a$ ‖ 6 *λιχνότατοι* — 9 *ὄφεις καὶ* om C^a ‖ 7 *καὶ τἆλλα*] *ἀλλ'* PE^a ‖ 8 *πλεύμονα* P$D^a C^a$ ‖ *σομφὸν καὶ ὀλίγαιμον πάντα τὰ ᾠ.* Sch e tr. *σομφὸν τὰ ὀλίγαιμα πάντα καὶ τὰ ᾠ.* codd graeci, at *σομφὸν ὀλιγόαιμον πάντα ᾠ.* A^a pr, *ὀλιγόαιμα* $D^a A^a$ rc ‖ 10 *ὄφεις εἰς ὀστράκινα* $A^a C^a$ ‖ 11 *διὰ τὸ τιθέναι* PD^a ‖ *οἷον* A^a pr C^a tr ‖ 12 *γὰρ*] *δὲ* D^a ‖ *λαμβάνωσι* PD^a ‖ 14 verba *σχεδὸν* — 15 *κοιλίᾳ*, quae ferri non possunt, A-W damnant; sed sine dubio sequentia *λαμβάνει μὲν οὖν ὁ ὄφις* antecedentem digressionem indicant ‖ 14 *αἱ* PE^a, *καὶ οἱ* D^a ‖ 15 *ἐκχυμάζουσιν* A^a pr C^a ‖ 16 *ὁ ὄφις* om P tr ‖ 17 *γὰρ καὶ*] *γὰρ τὰ* D^a, *γὰρ* P ‖ 18 *ἔλθωσιν εὐθὺ* PE^a ‖ obscura verba *ἐπὶ ἄκρον ἐλθὼν* Ael de n a 6, 18 interpretatur *ἐπ' ἄκρας οὐρᾶς ἑστώς*, vix recte ‖ 19 *οὕτως* $A^a D^a$ ‖ *ἑαυτὸν* PD^a ‖ 20 *καταποθέν*] *κάτωθεν* A^a pr C^a ‖ 22 verba *δύναται* — 23 *ζῆν* del fort iure ‖ 23 *φαρμακοπώλοις* P $D^a A^a$.

Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ζῳοτόκων τὰ μὲν ἄγρια καὶ καρχαρόδοντα πάντα σαρκοφάγα· πλὴν τοὺς λύκους φασίν, ὅταν πεινῶσιν, ἐσθίειν τινὰ γῆν, μόνον δὴ τούτων τῶν ζῴων· πόας δ' ἄλλοτε μὲν οὐχ ἅπτονται, ὅταν δὲ κάμνωσι, καθάπερ καὶ αἱ κύνες ἐσθίουσαι ἀνεμοῦσι καὶ καθαίρονται. ἀνθρωποφαγοῦσι δ' οἱ μονοπεῖραι τῶν λύκων μᾶλλον [αὐτῶν] ἢ τὰ κυνηγέσια. ὃ δὲ καλοῦσιν οἱ μὲν γλάνον οἱ δ' ὕαιναν, ἔστι μὲν τὸ μέγεθος οὐκ ἔλαττον λύκου, χαίτην δ'
594^b ἔχει ὥσπερ ἵππος, καὶ ἔτι σκληροτέρας καὶ βαθυτέρας τὰς τρίχας, καὶ καθ' ὅλης τῆς ῥάχεως· ἐπιβουλεύει δὲ καὶ θηρεύει τοὺς ἀνθρώπους. [τοὺς δὲ κύνας καὶ ἐμοῦσα θηρεύει ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι·] καὶ τυμβωρυχεῖ δ' ἐφιέμενον τῆς σαρκοφαγίας τῆς τοιαύτης. ἡ δ' ἄρκτος παμφάγον ἐστί. καὶ γὰρ καρπὸν ἐσθίει, καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὰ δένδρα διὰ τὴν ὑγρότητα τοῦ σώματος, καὶ τοὺς καρποὺς τοὺς χέδροπας· ἐσθίει δὲ καὶ ⟨μέλι τῶν⟩ μελιττῶν τὰ σμήνη καταγνύουσα, καὶ καρκίνους καὶ μύρμηκας, καὶ σαρκοφαγεῖ. διὰ γὰρ τὴν ἰσχὺν ἐπιτίθεται οὐ μόνον τοῖς ἐλάφοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγρίοις ὑσίν, ἂν δύνηται λαθεῖν ἐπιπεσοῦσα, καὶ τοῖς ταύροις· ὁμόσε χωρήσασα γὰρ τῷ ταύρῳ κατὰ πρόσωπον ὑπτία κατα-

25 ζῳοτοκούντων PD^a ‖ 27 τοῦτο PD^a ‖ 29 κύνες] κῦνες A^a, κύνες ὅταν κάμνωσιν PD^a ‖ ἐσθίουσαι ἀναιμοῦσι C^a, ἐσθίουσιν ἀνεμοῦσαι EA^a rc, ἐσθίουσιν ἀναιμοῦνσαι P ‖ 30 αὐτῶν cum Gaza omittendum censuit iam Sylb. μᾶλλον λυττῶντες ἢ τὰ Pk ‖ 31 ὃ conieci sequentis ἔλαττον et ἐφιέμενον rationem habens. ὃν codd ‖ γάνον D^a ‖ 32 μὲν om PD^a ‖ ἐλάττων Sch e tr ‖ χαῖτιν A^a ‖ b 1 ἵππου P, λύκου ἵππος E^a ‖ 2 καθ'] δι' PD^a ‖ 3 κῦνας A^a ‖ 3 verba τοὺς — 4 ἄνθρωποι seclusi, non tam propter genus participii, quam rem absurdam; in eorum loco ponenda videntur sequentia 16 τὰ δὲ κρέα πάντα κατεσθίει προσήπουσα πρῶτον, fort mutato προσήπουσα in προσεσηπότα vel, ut A-W malunt, in εἰ μὴ σεσηπότα ‖ νέμουσα PE^{a}A^a rc ‖ 4 σαρκοφάγου A^a pr ‖ 5 τῆς τοιαύτης] τῶν ἀνθρώπων PD^{a}A^a rc ‖ 7 χεδροπούς A^{a}C^a ‖ 8 μέλι τῶν, quod inserui, ante sequens μελιττῶν, ut legitur PE^{a}A^{a}C^a tr, facile intercidere potuit; solus D^a exhibet μέλι τὰ σμήνη ‖ 9 γὰρ om P ‖ 10 οὐ] δὲ οὐ P ‖ 11 ἐὰν PD^a ‖ τοὺς ταύρους A^a ‖ 12 ὁμόσε γὰρ χ. D^a, ὅμως ἐγχωρήσασα γὰρ P. exspectes ὁμόσε δὲ χ.

πίπτει, καὶ τοῦ ταύρου τύπτειν ἐπιχειροῦντος τοῖς μὲν βραχίοσι τὰ κέρατα περιλαμβάνει, τῷ δὲ στόματι τὴν ἀκρωμίαν δακοῦσα καταβάλλει τὸν ταῦρον. βαδίζει δ' ἐπί τινα χρόνον ὀλίγον καὶ τοῖν δυοῖν ποδοῖν ὀρθή. τὰ δὲ κρέα πάντα κατεσθίει προσήπουσα πρῶτον. ὁ δὲ λέων σαρκοφάγον μέν ἐστιν, ὥσπερ καὶ τἆλλα ὅσα ἄγρια καὶ καρχαρόδοντα, τῇ δὲ βρώσει χρῆται λάβρως, καὶ καταπίνει πολλὰ ὅλα οὐ διαιρῶν, εἶθ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς ἀσιτεῖ· δύνανται γὰρ διὰ τὸ πεπληρῶσθαι. ὀλιγόποτον δ' ἐστίν. τὸ δὲ περίττωμα προΐεται σπανίως· διὰ τρίτης γὰρ ἢ ὅπως ἂν τύχῃ προχωρεῖ, καὶ τοῦτο σκληρὸν καὶ ἐξικμασμένον, ὅμοιον κυνί. προΐεται δὲ καὶ τὴν φῦσαν σφόδρα δριμεῖαν καὶ τὸ οὖρον ἔχον ὀσμήν, διόπερ οἱ κύνες ὀσφραίνονται τῶν δένδρων· οὐρεῖ γὰρ αἴρων τὸ σκέλος ὥσπερ οἱ κύνες. ἐμποιεῖ δὲ καὶ ὀσμὴν βαρεῖαν ἐν τοῖς ἐσθιομένοις καταπνέων· καὶ γὰρ ἀνοιχθέντος αὐτοῦ τὰ ἔσω ἀτμίδα ἀφίησι βαρεῖαν. ἔνια δὲ τῶν τετραπόδων καὶ ἀγρίων ζῴων ποιεῖται τὴν τροφὴν περὶ λίμνας καὶ ποταμούς· περὶ δὲ τὴν θάλατταν οὐδὲν ἔξω φώκης. τοιαῦτα δ' ἐστὶν [ὅ τε καλούμενος κάστωρ καὶ] τὸ σαθέριον [καὶ τὸ σατύριον] καὶ ἐνυδρὶς καὶ ἡ καλουμένη λάταξ· ἔστι δὲ τοῦτο πλατύτερον τῆς ἐνυδρίδος, καὶ ὀδόντας ἔχει ἰσχυ- 595^a
ρούς· ἐξιοῦσα γὰρ νύκτωρ πολλάκις τὰς περὶ τὸν ποταμὸν κερκίδας ἐκτέμνει τοῖς ὀδοῦσιν. δάκνει δὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ ἐνυδρίς, καὶ οὐκ ἀφίησιν, ὡς λέγουσι, μέχρι

---

13 βραχέσι PE^a ‖ 14 τὰ] τοῦ ταύρου τὰ PD^a ‖ 15 δάκνουσα PD^a ‖ 17 προσειποῦσα PE^a ‖ 19 λαύρως D^a ‖ ὅλα om PD^a, at non tr ‖ 20 εἶθ'] ἐπὶ δ' A^{a}C^a, ut supra ^{b}15 ‖ τὸ] τοῦ A^a pr C^a ‖ ὑπερπληροῦσθαι PD^{a}A^a rc „*quia repletus est*“ tr ‖ 23 ξηρὸν PD^a „*durum*“ tr ‖ ὅμοιον] καὶ ὅμοιον A^{a}C^a tr ‖ 24 φύσαν A^a ‖ σφόδρα] φύσει A^{a}C^a ‖ ἔχει A^{a}C^a ‖ 30 θαλάτταν C^a, θαλαττίαν A^a pr ‖ 31 εἰσὶν A^a ‖ σαθρίον καὶ τὸ σαπείριον A^{a}C^a ‖ F quinque nomina, quibus modo tria animalia, mustela lutr lutra, castor, significari videntur, a philosopho ipso sc esse haud probabile est. Itaque ὅ τε καλ. κ. et καὶ τὸ *ριον seclusi* ‖ 32 καὶ post ἐνυδρὶς om A^a ‖ **595 a** 2 παρὰ 4 ὡς μὲν λέγεται A^{a}C^a tr ‖ μέχρις D^a.

ἂν ὀστοῦ ψόφον ἀκούσῃ. τὸ δὲ τρίχωμα ἔχει ἡ λάταξ σκληρόν, καὶ τὸ εἶδος μεταξὺ τοῦ τῆς φώκης τριχώματος καὶ τοῦ τῆς ἐλάφου.

6 Πίνει δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν καρχαρόδοντα λάπτοντα· ἔνια δὲ καὶ τῶν μὴ καρχαροδόντων, οἷον οἱ μύες· τὰ δὲ συνόδοντα σπάσει, οἷον ἵπποι καὶ βόες. ἡ δ' ἄρκτος οὔτε σπάσει οὔτε λάψει, ἀλλὰ κάψει. καὶ τῶν ὀρνέων δὲ τὰ μὲν ἄλλα σπάσει, πλὴν τὰ μὲν μακραύχενα διαλείποντα καὶ αἴροντα τὴν κεφαλήν, ὁ δὲ πορφυρίων μόνος κάψει.

Τὰ δὲ κερατώδη τῶν ζῴων, καὶ ἥμερα καὶ ἄγρια, καὶ ὅσα μὴ καρχαρόδοντα, πάντα καρποφάγα καὶ ποηφάγα ἐστί, μὴ λίαν κατεχόμενα τῷ πεινῆν, ἔξω τῆς ὑός· αὕτη δ' ἥκιστα ποηφάγον καὶ καρποφάγον· ῥιζοφάγον δὲ μάλιστα ἡ ὗς ἐστι τῶν ζῴων διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι τὸ ῥύγχος πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην, καὶ εὐχερέστατον πρὸς πᾶσαν τροφὴν τῶν ζῴων ἐστίν. τάχιστα δὲ καὶ ἐπιδίδωσιν εἰς παχύτητα ὡς κατὰ μέγεθος· πιαίνεται γὰρ ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις· ὅσον δ' ἐπιδίδωσιν, γιγνώσκουσιν οἱ περὶ ταῦτα πραγματευόμενοι νῆστιν ἱστάντες. πιαίνεται δὲ προλιμοκτονηθεῖσα ἡμέρας τρεῖς· σχεδὸν δὲ καὶ τἆλλα πάντα προλιμοκτονούμενα πιαίνεται. μετὰ δὲ τὰς τρεῖς ἡμέρας εὐωχοῦσιν ἤδη οἱ πιαίνοντες τὰς ὗς. οἱ δὲ Θρᾷκες πιαίνουσι τῇ μὲν πρώτῃ πιεῖν διδόντες, εἶτα διαλείπουσιν ἡμέραν μίαν τὸ πρῶτον,

---

5 ὀστοῦ om D^a ‖ ἀκούσῃ ψόφον A^a, ψόφον ἀκοῦσαν PE^a ‖ 9 καὶ om PE^a ‖ αἱ A^a, οἷον καὶ μῦες C^a ‖ 10 ἵππος C^a ‖ 14 καὶ ante ὅσα om D^a ‖ 15 ποιοφάγα A^aC^a ‖ 16 ὑός] κυνός PD^aE^a tr „*conor*" Scotus, aperte falso; nam κύων est καρχαρόδους. hunc locum corruptum putant auctoritate Scaligeri moti Sch Pk A-W. A-W post πεινῆν lac indicant. Pk πεινῆν· ⟨ὅσα δὲ καρχαρόδοντα,⟩ ἔξω τῆς κυνὸς, ταῦτα δ' ἥκιστα ποηφάγα καὶ καρποφάγα. ῥιζοφάγον κτλ, sed δ' haud dubie perversum est. Corruptum videtur solum ὑός ‖ 17 ποιοφάγον $A^aC^aD^a$ ‖ καρποφόρον A^a ‖ post καρποφάγον add ἐστίν PD^a ‖ 21 κατὰ τὸ μ. D^a ‖ 22 γιγ.] ἐπιγινώσκουσιν PD^a ‖ 23 ἱστῶντες D^a ‖ 25 τὰς om A^aC^a ‖ 26 θράκες A^a.

μετὰ δὲ ταῦτα δύο, εἶτα τρεῖς καὶ τέτταρας μέχρι τῶν ἑπτά. πιαίνεται δὲ τὸ ζῷον τοῦτο κριθαῖς, κέγχροις, σύκοις, ἀκύλοις, ἀχράσι, σικύοις. μάλιστα δὲ καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα τὰ ἔχοντα κοιλίαν θερμὴν ἡ ἀτρεμία πιαίνει· [τὰς δ' ὗς καὶ τὸ λούεσθαι ἐν πηλῷ. νέμεσθαι δὲ βούλονται κατὰ τὰς ἡλικίας. μάχεται δ' ὗς καὶ λύκῳ.] ἀπογίγνεται ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ, ὅσον ἕλκει ζῶσα, τὸ ἕκτον μέρος εἰς τρίχας καὶ αἷμα καὶ τὰ τοιαῦτα. θηλαζόμεναι δὲ καὶ αἱ ὕες καὶ τἆλλα πάντα λεπτότερα γίγνεται. ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δὲ βόες εἰσὶ μὲν καὶ καρποφάγοι καὶ ποηφάγοι, πιαίνονται δὲ τοῖς τε φυσητικοῖς, οἷον ὀρόβοις καὶ κυάμοις ἐρηριγμένοις καὶ χλόῃ κυάμων, [καὶ ἄν τις τὸ δέρμα ἐντεμὼν φυσήσῃ καὶ μετὰ ταῦτα παράσχῃ τὴν τροφὴν τοῖς πρεσβυτέροις,] ἔτι δὲ κριθαῖς καὶ ἁπλῶς καὶ ἐπτισμέναις, καὶ τοῖς γλυκέσιν, οἷον σύκοις καὶ ἀσταφίσι καὶ οἴνῳ καὶ τοῖς φύλλοις τῆς πτελέας· [μάλιστα δ' οἱ ἥλιοι καὶ τὰ λουτρὰ τὰ θερμά. τὰ δὲ κέρατα τῶν νέων χλιαινόμενα τῷ κηρῷ ἄγεται ῥᾳδίως ὅπου ἄν τις ἐθέλῃ· καὶ τοὺς πόδας δ' ἧττον ἀλγοῦσιν, ἄν τις τὰ κέρατα ἀλείφῃ κηρῷ ἢ

28 τοῦτο A^aC^a ‖ εἶτα καὶ τρεῖς D^a ‖ τέττ. καὶ μέχρι PE^a ‖ 29 ἀκοίλοις A^a pr, ἀκύλαις corr ‖ 30 σικύσι PE^a, συκιοῖς A^a, συκινοῖς C^a ‖ 31 θερμὴν] θερμὴν ἀγαθὴν A^a, ἀγαθὴν PC^aD^a tr. ἀγαθὴν glossema adiectivi θερμὴν esse videtur, at Pk sagaciter sic conicit θερμὴν ⟨ἀγαθὴ⟩ ἡ ἀτρεμία πιαίνειν· ⟨πιαίνει⟩ δὲ τὰς ὗς ‖ ἢ ἀτρεμίαν A^a pr C^a tr ‖ verba τὰς—^{b}2 λύκῳ ut interpol recte del A-W ‖ τὰς δ' ὗς] δὲ τὰς ὗς A^aC^a tr, τὰς νηδὺς P, τὰς νηδῦς E^a ‖ b 1 λούεσθαι] νέμεσθαι C^a tr ‖ 2 post ἡλικίας inser Pk εἰ δὲ μή, μάχονται ἀλλήλαις ‖ 4 καὶ post δὲ om A^aC^a ‖ ὗες A^a ‖ 7 ποιοφάγοι $A^aC^aD^a$, ποοφάγοι P ‖ τοῖς φυσικοῖς PD^a ‖ 8 ἐριριγμένοις PE^a, ἠρεισμένοις A^a, ἠρισμένοις C^a, om D^a ‖ verba καὶ ἂν (ἐὰν PD^a) — 10 πρεσβυτέροις del A-W ‖ 9 ἐκτεμὼν A^aC^a ‖ παρέχῃ P, παρέχει D^a ‖ τὴν om A^aC^a ‖ 10 ἁπλαῖς D^a ‖ 12 πτελεᾶς A^a ‖ verba μάλιστα—13 θερμά interpol existimo ‖ ἥλιοι] ἠλεῖοι PE^a, αἱ ἀλέαι A-W ‖ 13 ver[illegible] δὲ — 23 τινάς del A-W, sed quae leguntur a verbo π[illegible] mihi quidem suspicione carent ‖ τὰ post λουτρὰ om PE[illegible] ράτια P ‖ 14 θέλῃ A^aC^a ‖ 15 δ' om A^a ‖ ἐάν PD^a ‖ τὰ [illegible] (κεράτια Cs Sch Pk) esse videntur αἱ ὁπλαί, ut Cato [illegible] infima" ‖ ἀλιφῇ A^a ‖ ἢ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ A^aC^a.

πίττῃ ἢ ἐλαίῳ.] πονοῦσι δ' αἱ ἀγελαῖαι μᾶλλον ὑπὸ τῆ[ς]
πάχνης μετανιστάμεναι ἢ ὑπὸ χιόνος. αὐξάνονται δ' ὅτα[ν]
πλείω ἔτη ἀνόχευτοι ὦσιν· διὸ οἱ ἐν τῇ Ἠπείρῳ τὰς καλου-
μένας Πυρρικὰς βοῦς ἐννέα ἔτη διατηροῦσιν ἀνοχεύτους
καὶ καλοῦσιν ἀποταύρους, ὅπως αὐξάνωνται. τούτων δὲ
τὸ μὲν πλῆθος εἶναί φασι περὶ τετρακοσίας, ἰδίους τῶν
βασιλέων, ζῆν δ' ἐν ἄλλῃ χώρᾳ οὐ δύνασθαι· καίτοι πε-
8 πειρᾶσθαί τινας. ἵπποι δὲ καὶ ὀρεῖς καὶ ὄνοι καρποφάγα
μέν ἐστι καὶ ποηφάγα, μάλιστα δὲ πιαίνεται τῷ ποτῷ· ὡς
γὰρ ἂν πίνῃ τὰ ὑποζύγια τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ πρὸς τὴν ἀπό-
λαυσιν ἔχει τῆς τροφῆς, καὶ ὅπου δ' ἂν ἧττον δυσχεραίνῃ
τὸ ποτόν, τοῦτο μᾶλλον εὔχορτόν ἐστιν. ἡ δὲ κράστις λειο-
τριχεῖν ποιεῖ, ὅταν ἔγκυος ᾖ· ὅταν δ' ἀθέρας ἔχῃ σκληρούς,
οὐκ ἀγαθή. τῆς δὲ πόας τῆς Μηδικῆς ἥ τε πρωτόκουρος
φαύλη, καὶ ὅταν δυσῶδες ὕδωρ ἐπάγηται· ὄζει γὰρ τῆς
ἰλύος. πίνειν δ' οἱ μὲν βόες ζητοῦσι καθαρόν, οἱ δ' ἵπποι
ὥσπερ αἱ κάμηλοι. ἡ δὲ κάμηλος πίνει ἥδιον θολερὸν καὶ
596^{a} παχύ· οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τῶν ποταμῶν πρότερον πίνει ἢ συν-
ταράξαι. δύναται δ' ἄποτος ἀνέχεσθαι καὶ τέτταρας ἡμέ-
9 ρας· εἶτα μετὰ ταῦτα πίνει πολὺ πλῆθος. ὁ δ' ἐλέφας

---

16 *αἱ ἀγέλαι αἱ* PE^a, *αἱ ἀγέλαι* A^aC^a ‖ 17 *πάχνης*] *γαλήνης* PE^a ‖ 19 *Πυρρικὰς* dedi ex *ζιγ* 522^b 24. *Πυρρίχας* codd, at tr „*puricas*“ vel „*pirricas*“ ‖ *ἐννέα*] Plin VIII 70 non *θ'*, sed *δ'* =*τέτταρα* legit ‖ *διαφυλάττουσιν* A^aC^a ‖ 20 *ὅτε* D^a, *ὅταν* C^aE^a „*ut crescant*“ tr ‖ *αὔξωνται* PD^a ‖ 21 *τετρακοσίους* PC^a corr, *τριακοσίας* D^a ‖ *ἰδίας* C^a corr ‖ 22 *ἐν ἄλλῃ δὲ ζῆν* PD^a ‖ 23 *καρποφάγοι μέν εἰσι καὶ ποιοφάγοι* A^aC^a ‖ 24 *πότω* D^a, *τόπω* P ‖ 25 *πίνηται* A^a pr ‖ 26 *ὅπου δ'*] *ὁποῖον* PD^a tr ‖ *δυσχεραίνῃ*] *δυσχεραίνει* D^a, *δυσχεραίνειν* A^a, *ἢ τὸ δυσχεραῖνον* PE^a ‖ 27 *ἐστιν* om D^a, *ἡ* om P ‖ *κράστις* Sylburg, *κράσις* A^aC^a tr, *κρατὶς* D^aE^a, *κρατὲς* P ‖ *πλειοτριχεῖν* A^aC^a tr, *λειοκρατεῖν* PE^a ‖ 28 *ἔχειν* A^a pr ‖ *σκληροὺς* om P ‖ 30 *ὁπόταν* PE^a, *ὅπου ἂν* D^a ‖ *ὕδωρ δυσῶδες* PD^a ‖ *ὄζει γὰρ*] *ὅταν* P, *ὃ* E^a ‖ 31 *ἰλύος* A-W, *πόας* codd. *γάρ τι σηπεδόνος* Pk male, potius aut *τῆς πόας* omnino delendum aut legendum ut in edd ante Bk *ἐπάγηται τῇ πόᾳ· ὄζει γάρ* ‖ 32 *αἱ*] *καὶ αἱ* PD^a ‖ **596 a** 1 *γὰρ* om PD^a ‖ *συνταράξει* PD^a ‖ 3 *ὁ* — 5 *πλῆθος* om C^a.

ἐσθίει πλεῖστον μὲν ⟨κριθῶν⟩ μεδίμνους Μακεδονικοὺς ἐννέα ἐπὶ μιᾶς ἐδωδῆς· ἐπικίνδυνον δὲ τὸ τοσοῦτον πλῆθος· τὸ δ' ἐπίπαν ἓξ μεδίμνους ἢ ἑπτά, ἀλφίτων δὲ πέντε μεδίμνους καὶ οἴνου πέντε μάρεις (ἔστι δ' ὁ μάρις ἓξ κοτύλαι). ἤδη δέ τις ἔπιεν ἐλέφας μετρητὰς ὕδατος Μακεδονικοὺς εἰσάπαξ δέκα καὶ τέτταρας, καὶ πάλιν τῆς δείλης ἄλλους ὀκτώ. ζῶσι δ' αἱ μὲν πολλαὶ τῶν καμήλων περὶ ἔτη τριάκοντα, ἔνιαι δὲ πολλῷ πλείω· καὶ γὰρ εἰς ἔτη ἑκατὸν ζῶσιν. τὸν δ' ἐλέφαντα ζῆν οἱ μὲν περὶ ἔτη διακόσιά φασιν, οἱ δὲ τριακόσια.

10 Πρόβατα δὲ καὶ αἶγές εἰσι μὲν ποηφάγα, τὴν δὲ νομὴν ποιοῦνται τὰ μὲν πρόβατα προσεδρεύοντα καὶ μονίμως, αἱ δ' αἶγες ταχὺ μεταβάλλουσαι καὶ τῶν ἄκρων ἁπτόμεναι μόνον. πιαίνει δὲ μάλιστα τὸ πρόβατον τὸ ποτόν, διὸ καὶ τοῦ θέρους διδόασιν ἅλας διὰ πέντε ἡμερῶν μέδιμνον τοῖς ἑκατόν· γίγνεται γὰρ οὕτως ὑγιεινότερον καὶ πιότερον τὸ ποιμνίον· καὶ τὰ πολλὰ δ' ἁλίζοντες διὰ τοῦτο προσφέρουσιν, οἷον ἔν τε τοῖς ἀχύροις ἅλας πολλούς (διψῶντα γὰρ πίνει μᾶλλον) καὶ τοῦ μετοπώρου τὴν κολοκύνθην ἅλὶ πάττοντες· τοῦτο γὰρ καὶ γάλα ποιεῖ πλεῖον. καὶ κινούμεναι δὲ μεσημβρίας πίνουσι μᾶλλον πρὸς τὴν δείλην. πρός τε τοὺς τόκους ἁλιζόμεναι μείζω τὰ οὔθατα καθιᾶσιν. πιαίνει δὲ τὰ πρόβατα θαλλός, κότινος, ἀφάκη, ἄχυρα ὁποῖα ἂν ᾖ· ἅπαντα δὲ μᾶλλον πιαίνει ἅλμῃ προσρανθέντα. παχύνεται δὲ καὶ ταῦτα μᾶλλον προλιμοκτονηθέντα τρεῖς ἡμέρας. ὕδωρ δὲ

4 *κριθῶν* add post Camum edd ex Ael h a 17, 7 ‖ 5 *τὸ* om A^{a} ‖ 6 *μεδίμνους* om D^{a} ‖ 7 *μαρεῖς* et *μαρὶς* PD^{a} ‖ 9 *τέσσαρας* PA^{a} ‖ 13 *φασὶν οἱ μὲν περὶ ἔτη τριακόσια, οἱ δὲ διακόσια* PD^{a} ‖ 14 *ποιοφάγα* A^{a}C^{a}D^{a} ‖ 15 *νομίμως* superscriptis *μ* et *ν* manu pr C^{a} ‖ 17 *μόνων* A^{a}C^{a} ‖ 19 *ὑγιεινὸν* PE^{a} ‖ *καὶ πιό*— om A^{a}C^{a} ‖ 20 *δ' ἁλίζοντες*] *δελεάζοντες* PE^{a} ‖ 21 *οἷον* om 22 *κολοκύντην ἅλα* PD^{a} ‖ 24 *πίνουσι δὲ μ.* A^{a} pr ‖ *τῇ* PD^{a}A^{a} rc ‖ 25 *καθίησι* A^{a} pr C^{a} ‖ 26 *θαλὸς* PD^{a}A^{a} ‖ *ἄχ*. pr C^{a} ‖ *ἂν ὁποία ᾖ* A^{a}, *καὶ πόα* P, *καὶ ποία* E^{a} ‖ *παντα* 27 *προρρανθέντα* PD^{a} ‖ 28 *προσλιμοκτονηθέντα* A^{a} pr.

τοῖς προβάτοις τοῦ μετοπώρου τὸ βόρειον τοῦ νοτίου ἄμεινον, καὶ αἱ νομαὶ αἱ πρὸς ἑσπέραν συμφέρουσιν, λεπτύνουσι δ' αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ ταλαιπωρίαι. οἱ δὲ ποιμένες γιγνώσκουσι τὰς ἰσχυούσας τῶν οἰῶν, ὅταν χειμὼν ᾖ, τῷ ἔχειν
596b πάχνην, τὰς δὲ μὴ ἔχειν· διὰ γὰρ τὴν ἀσθένειαν κινούμεναι ἀποβάλλουσιν αἱ μὴ ἰσχύουσαι. παντὸς δὲ τετράποδος τὰ κρέα χείρω, ὅπου ἑλώδη χωρία νέμονται ἢ ὅπου μετεωρότερα. εἰσὶ δὲ δυσχειμερώτεραι αἱ πλατύκερκοι οἶες τῶν μακροκέρκων καὶ αἱ κολέραι τῶν λασίων· δυσχείμεροι δὲ καὶ αἱ οὖλαι. ὑγιεινότεραι μὲν οὖν αἱ οἶες τῶν αἰγῶν, ἰσχύουσι δὲ μᾶλλον αἱ αἶγες τῶν οἰῶν. [τῶν δὲ λυκοβρώτων προβάτων τὰ κώδια καὶ τὰ ἔρια καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἱμάτια φθειρωδέστερα γίγνεται πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων.]

11 Τῶν δ' ἐντόμων τὰ μὲν ἔχοντα ὀδόντας παμφάγα ἐστί, τὰ δὲ γλῶτταν μόνον τοῖς ὑγροῖς τρέφεται, πάντοθεν ἐκχυλίζοντα ταύτῃ. καὶ τούτων τὰ μὲν παμφάγα (πάντων γὰρ γεύεται τῶν χυμῶν), οἷον αἱ μυῖαι, τὰ δ' αἱμοβόρα, καθάπερ μύωψ καὶ οἶστρος· τὰ δὲ φυτῶν καὶ καρπῶν ζῇ χυλοῖς. ἡ δὲ μέλιττα μόνον πρὸς οὐδὲν σαπρὸν προσίζει

29 τοῖς om PD^a ‖ recte Sch secundum Scotum et Albertum ita scribendum censet: τοῦ μὲν θέρους τὸ βόρειον τοῦ δὲ μετοπώρου τὸ νότιον ἄμεινον ‖ 31 αἱ post καὶ om PE^a ‖ 32 ἰσχυρὰς PD^a ‖ ὑῶν P, ὀΐων $A^aC^aD^a$ ‖ b 1 τοὺς C^a ‖ μὴ] τῷ μὴ PD^aA^a rc ‖ 3 ὅπου εἰς ἑλώδη PD^a ‖ 4 μετεωρότατα D^a tr ‖ δυσχειμερώτεραι emend Scalig, probavit Casaub. εὐχειμερώτεραι PD^a, εὐχειμερώτεροι οἱ C^a, εὐχειμώτεροι οἱ A^a pr ‖ ὄϊες D^a tr, ὗες PE^a, om A^aC^a ‖ 5 κολεραὶ A^a, κολοεραὶ C^a ‖ δασείων A^aC^a, δασειῶν Sch Di Pk ‖ 6 αἱ om PE^a ‖ οὖλαι] αἶγες PD^a, fort recte, cum οὖλαι glossema adiectivi κολέραι esse videatur; hoc si verum est, pergendum: ὑγιεινότεραι ⟨γὰρ ὅλως⟩ μὲν αἱ οἶες. cum A^aC^a consentit tr. post οὖλαι add ὥσπερ καὶ αἶγες Pk ‖ ὑγιεινότεροι C^a ‖ αἱ om PD^a ‖ ὄϊες et 7 ὀΐων $A^aC^aD^a$, ὗες et 7 ὑῶν PE^a ‖ 7 verba τῶν — 10 ἄλλων iure del A-W ‖ λευκοβρώτων A^a pr ‖ 9 φθειρωδεστέρα C^a ‖ 11 εἰσὶ et 12 πανταχόθεν A^a ‖ ἐκχολίζοντα PE^a ‖ 13 ταύτην A^aC^a ‖ 14 γὰρ om A^aC^a ‖ τῶν om PD^aE^a ‖ 15 δὲ om A^a pr ‖ ζῇ om A^a pr ‖ 16 χυμοῖς PE^aA^a rc ‖ προσίζει σαπρὸν D^a, π. σαθρὸν P.

οὐδὲ χρῆται τροφῇ οὐδεμιᾷ ἀλλ' ἢ τῇ γλυκὺν ἐχούσῃ χυμόν· καὶ ὕδωρ δ' ἥδιστα εἰς ἑαυτὰς λαμβάνουσιν, ὅπου ἂν καθαρὸν ἀναπηδᾷ.

Τροφαῖς μὲν οὖν χρῶνται τὰ γένη τῶν ζῴων ταῖς εἰ-
ρημέναις. αἱ δὲ πράξεις αὐτῶν ἅπασαι περί τε τὰς ὀχείας 12
καὶ τεκνώσεις εἰσί, καὶ περὶ τὰς εὐπορίας τῆς τροφῆς,
καὶ πρὸς τὰ ψύχη καὶ τὰς ἀλέας πεπορισμέναι, καὶ πρὸς
τὰς μεταβολὰς τὰς τῶν ὡρῶν. πάντα γὰρ τῆς κατὰ τὸ
θερμὸν καὶ ψυχρὸν μεταβολῆς αἴσθησιν ἔχει σύμφυτον,
καὶ καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰς τὰς οἰκίας τοῦ χει-
μῶνος μεταβάλλουσιν, οἱ δὲ πολλῆς χώρας κρατοῦντες θερί-
ζουσι μὲν ἐν τοῖς ψυχροῖς χειμάζουσι δ' ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς,
οὕτω καὶ τῶν ζῴων τὰ δυνάμενα μεταβάλλειν τοὺς τόπους.
καὶ τὰ μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς συνήθεσι τόποις εὑρίσκεται τὰς
βοηθείας, τὰ δ' ἐκτοπίζει, μετὰ μὲν τὴν φθινοπωρινὴν ἰση-
μερίαν ἐκ τοῦ Πόντου καὶ τῶν ψυχρῶν τόπων φεύγοντα τὸν
ἐπιόντα χειμῶνα, μετὰ δὲ τὴν ἐαρινὴν ἐκ τῶν θερμῶν εἰς 597^{a}
τοὺς τόπους τοὺς ψυχροὺς φοβούμενα τὰ καύματα, τὰ μὲν
ἐκ τῶν ἐγγὺς τόπων ποιούμενα τὰς μεταβολάς, τὰ δὲ καὶ
ἐκ τῶν ἐσχάτων ὡς εἰπεῖν, οἷον αἱ γέρανοι ποιοῦσιν· μετα-
βάλλουσι γὰρ ἐκ τῶν Σκυθικῶν πεδίων εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω
τῆς Αἰγύπτου, ὅθεν ὁ Νεῖλος ῥεῖ. [οὗ καὶ λέγονται τοῖς
Πυγμαίοις ἐπιχειρεῖν· οὐ γάρ ἐστι τοῦτο μῦθος, ἀλλ' ἔστι

---

17 *οὐδεμία* (*οὐδὲ μία* A^{a} pr) *ἄλλη. τὰ δὲ γλυκὺν ἔχουσι* A^{a} pr C^{a} ‖ 18 *ἥδιστον* PD^{a} ‖ *αὐτὰς* $A^{a}C^{a}$ ‖ 19 *καθαρὸν* om PD^{a} tr ‖ *ἀναπηδίη* P, *ἀναπηδείη* E^{a}, *ἀναπιδᾷ* Sch, *ἀναπιδύῃ* Pk A-W ‖ 20 *προειρημέναις* $A^{a}C^{a}$ ‖ 21 *καὶ τὰς τεκ.* A^{a} ‖ 23 *καὶ πρὸς — πεπορισμέναι* om PE^{a} ‖ *τὰς*] *πρὸς τὰς* $A^{a}C^{a}$ ‖ 24 *τὰς* prius om D^{a}, alterum $A^{a}C^{a}$ ‖ 26 *οἱ μὲν ἐνδεεῖς τὰς οἰκίας τοῦ χειμῶνος οὐ μεταβ.* Pk ‖ *εἰς* om Cam Sch ‖ 27 *μεταβάλλει* Cs Sch ‖ 31 *μετὰ μὲν*] *μετὰ δὲ* P$D^{a}E^{a}$, *τὰ δὲ μετὰ μὲν* 32 *καὶ* om C^{a} ‖ *τόπων* om P ‖ **597 a** 1 *θερινῶν* P ‖ 2 *ἐκ* D^{a} ‖ 4 *οἱ* $A^{a}C^{a}$ ‖ *μεταβάλλουσαι τὰ ἐκ* PE^{a} ‖ 5 *ἄνω* ... 6 verba *οὗ — 9 βίον* merito del A-W ‖ οὗ — 7 ἐπιχει... *δὲ ὁ τόπος οὗτος περὶ ὃν οἱ πυγμαῖοι κατοικοῦσιν* (... *P*) *PD^{a}* tr.

κατὰ τὴν ἀλήθειαν γένος μικρὸν μέν, ὥσπερ λέγεται, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι, τρωγλοδύται δ' εἰσὶ τὸν βίον.] καὶ οἱ πελεκᾶνες δ' ἐκτοπίζουσι, καὶ πέτονται ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπὶ τὸν Ἴστρον, κἀκεῖ τεκνοποιοῦνται· ἀθρόοι δ' ἀπέρχονται, ἀναμένοντες οἱ πρότεροι τοὺς ὕστερον, διὰ τὸ ὅταν ὑπερπτῶνται τὸ ὄρος ἀδήλους γίγνεσθαι τοὺς προτέρους τοῖς ὑστέροις. καὶ οἱ ἰχθύες δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου καὶ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσιν, οἱ δ' ἐν μὲν τῷ χειμῶνι ἐκ τοῦ πελάγους πρὸς τὴν γῆν, τὴν ἀλέαν διώκοντες, ἐν δὲ τῷ θέρει ἐκ τῶν προσγείων εἰς τὸ πέλαγος, φεύγοντες τὴν ἀλέαν. καὶ τὰ ἀσθενῆ δὲ τῶν ὀρνέων ἐν μὲν τῷ χειμῶνι καὶ τοῖς πάγοις εἰς τὰ πεδία καταβαίνουσι διὰ τὴν ἀλέαν, ἐν δὲ τῷ θέρει ἀποχωροῦσιν εἰς τὰ ὄρη ἄνω διὰ τὰ καύματα. ποιεῖται δ' ἀεὶ τὰ ἀσθενέστερα πρῶτα τὴν μετάστασιν καθ' ἑκατέραν τὴν ὑπερβολήν, οἷον οἱ μὲν σκόμβροι τῶν θύννων, οἱ δ' ὄρτυγες τῶν γεράνων· τὰ μὲν γὰρ μεταβάλλει τοῦ Βοηδρομιῶνος, τὰ δὲ τοῦ Μαιμακτηριῶνος. ἔστι δὲ πιότερα πάντα ὅταν ἐκ τῶν ψυχρῶν τόπων μεταβάλλῃ ἢ ὅταν ἐκ τῶν θερμῶν, οἷον καὶ οἱ ὄρτυγες τοῦ φθινοπώρου μᾶλλον ἢ τοῦ ἔαρος. συμβαίνει δ' ἐκ τῶν ψυχρῶν τόπων ἅμα μεταβάλλειν καὶ ἐκ τῆς ὥρας τῆς θερμῆς. ἔχουσι δὲ πρὸς τὰς ὀχείας ὁρμητικώτερον κατὰ τὴν ἐαρινὴν ὥραν [καὶ] ὅταν μεταβάλλωσιν ἐκ τῶν θερμῶν. τῶν μὲν οὖν ὀρνέων αἱ γέρανοι, καθάπερ εἴρηται πρότερον,

---

8 γόνος PE^a ‖ μέν et 9 οἱ om A^{a}C^a ‖ 9 τρωγλοδῦται D^{a}C^a ‖ 10 πελεκάνες A^{a}C^a ‖ Στρ. ποταμοῦ ἐπὶ D^a tr ‖ 12 πρότερον PE^a ‖ ὑστέρους E^a ‖ ὑπερπτῶσι A^{a}C^a ‖ 13 τοὺς ὑστέρους τοῖς προτέροις D^a, τοὺς ὑστέρους τοῖς πρότερον PE^a, τοῖς ὑστέροις τοὺς προτέρους A^a ‖ 15 καὶ om PD^{a}E^a ‖ 18 δὲ om PE^{a}A^{a}C^a „quidem" tr ‖ 19 μὲν] δὲ P ‖ 20 δὲ om A^a pr ‖ 21 τὰ κύματα A^a pr, τὸ κῦμα C^a ‖ 22 μετάβασιν D^a, τὰ πρῶτα τὴν μετάστασιν τὰ ἀσθ. PE^a ‖ ἑτέραν PC^a ‖ οἷον om A^a ‖ 23 σκόλαυροι A^a pr ‖ 24 μεμακτηριῶνος A^{a}C^a ‖ 25 τῶν om D^a ‖ 26 μεταβάλλει A^a pr ‖ τοῦ] ἐκ τοῦ PE^a ‖ 29 ante πρὸς add καὶ PD^{a}C^a ‖ 30 καὶ seclusi, *quod aves ex locis calidioribus nullo alio tempore nisi verno adveniunt* ‖ 31 αἱ] αἵτε A^{a}C^a.

ἐκτοπίζουσιν εἰς τὰ ἔσχατα ἐκ τῶν ἐσχάτων. πέτονται δὲ πρὸς τὸ πνεῦμα. 597ᵇ τὸ δὲ περὶ τοῦ λίθου ψεῦδός ἐστι· λέγεται γὰρ ὡς ἔχουσιν ἕρμα λίθον, ὃς γίγνεται χρήσιμος πρὸς τὰς τοῦ χρυσοῦ βασάνους, ὅταν ἀνεμέσωσιν. ἀπαίρουσι δὲ καὶ αἱ φάτται καὶ αἱ πελειάδες, καὶ οὐ χειμάζουσι, καὶ αἱ χελιδόνες καὶ αἱ τρυγόνες· αἱ δὲ περιστεραὶ καταμένουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὄρτυγες, ἐὰν μή τινες ὑπολειφθῶσι καὶ τῶν τρυγόνων καὶ τῶν ὀρτύγων ἐν εὐείλοις χωρίοις. ἀγελάζονται δ' αἵ τε φάτται καὶ αἱ τρυγόνες, ὅταν τε παραγίγνωνται καὶ πάλιν ὅταν ὥρα ᾖ πρὸς τὴν ἀνακομιδήν. οἱ δ' ὄρτυγες ὅταν ἐμπέσωσιν, ἐὰν μὲν εὐδία ἢ βόρειον ᾖ, συνδυάζονταί τε καὶ εὐημεροῦσιν, ἐὰν δὲ νότος, χαλεπῶς ἔχουσι διὰ τὸ μὴ εἶναι πτητικοί· ὑγρὸς γὰρ καὶ βαρὺς ὁ ἄνεμος· διὸ καὶ ὁ θηρεύοντες ἐπιχειροῦσι τοῖς νοτίοις, εὐδίας δ' οὔ. ⟨κακῶς δὲ⟩ πέτονται διὰ τὸ βάρος· πολὺ γὰρ τὸ σῶμα, διὸ καὶ βοῶντες πέτονται· πονοῦσι γάρ. ὅταν μὲν οὖν ἐκεῖθεν παραβάλλωσιν, οὐκ ἔχουσιν ἡγεμόνας· ὅταν δ' ἐντεῦθεν ἀπαίρωσιν, ἥ τε γλωττὶς συναπαίρει καὶ ἡ ὀρτυγο-

---

b 1 verba *τὸ — 3 ἀνεμέσωσιν* A-W nulla causa allata del ‖ 2 *ἑρμάλιθον* PEᵃ ‖ 3 *ἂν ἐμέσωσιν* Aᵃ pr, *ἐκπέσῃ* PDᵃAᵃ rc ‖ 4 *αἱ* ante *φάτται* om Aᵃ ‖ *καὶ αἱ χελιδόνες* om Aᵃ pr Cᵃ tr. *καὶ αἱ τρυγόνες δ' ὡς αἱ χελιδόνες* Pk ‖ 7 *τριγώνων* Aᵃ ‖ *εὐήλοις* superscripto *ει* manu pr Cᵃ, *εὐηλίοις* PDᵃAᵃ rc, fort recte ‖ 8 *αἵ τε* om AᵃCᵃ ‖ *παραγένωνται* PAᵃCᵃ ‖ 10 *πέσωσιν* PDᵃAᵃ rc ‖ *ᾖ β. ᾖ* Aᵃ pr Cᵃ ‖ 11 *τε* om AᵃCᵃ ‖ *ἠρεμοῦσιν* PDᵃAᵃ rc ‖ 13 *ἐπιχειροῦσι*] *οὐκ ἐπιχειροῦσι* Aᵃ pr Cᵃ tr ‖ *νοτίοις — 15 πέτονται*] secutus sum Schneiderum nisi quod *εὐδίας* codicum, quod Sch in *εὐδίᾳ* mutavit, retinui. „*austrum, non aquilonem observant. omnino aegre propter sui corporis pondus volant*" Gaza. *νοτίοις. εὐδίας δ' οὐ πέτονται* codd Bk. *ῥαδίως* pro *εὐδίας* Pk. At Scaliger, quem Cs sequitur, pro *εὐδίας δ' οὐ πέτονται* legit *οὐ πέτονται δὲ*; sed *γὰρ* pro *δὲ* exspectes. repugnantia int verba *οὐ πέτονται — βοῶντες πέτονται* sic non tollitur. melius A-W *οὐκ ἐπιχειροῦσιν εὐδίας· τοῖς νοτίοις δ' οὐ π ται.* Ceterum verba ᵇ10 *οἱ δ' — 22 πόρρω* vix a phile *scripta sunt ‖ 16 ἐκεῖθεν*] *ἐκεῖσε* Sundevall; utrumque ambig *παραβάλωσιν* Cᵃ ‖ 17 *ἀπάρωσιν* PDᵃ.

μήτρα καὶ ὁ ὦτος καὶ ὁ κύχραμος, ὥσπερ αὐτοὺς καὶ ἀνακαλεῖται νύκτωρ· καὶ ὅταν τούτου τὴν φωνὴν ἀκούσωσιν οἱ θηρεύοντες, ἴσασιν ὅτι οὐ καταμένουσιν. ἡ δ' ὀρτυγομήτρα παραπλήσιος τὴν μορφὴν τοῖς λιμναίοις ἐστί, καὶ ἡ γλωττὶς γλῶτταν ἐξαγομένην ἔχουσα μέχρι πόρρω. [ὁ δ' ὦτος ὅμοιος τῇ γλαυκὶ καὶ περὶ τὰ ὦτα πτερύγια ἔχων· ἔνιοι δ' αὐτὸν νυκτικόρακα καλοῦσιν. ἔστι δὲ κόβαλος καὶ μιμητὴς καὶ ἀντορχούμενος· ἁλίσκεται δὲ περιελθόντος θατέρου τῶν θηρευτῶν, καθάπερ ἡ γλαύξ. ὅλως δὲ τὰ γαμψώνυχα πάντα βραχυτράχηλα καὶ πλατύγλωττα καὶ μιμητικά· καὶ γὰρ τὸ Ἰνδικὸν ὄρνεον ἡ ψιττάκη, τὸ λεγόμενον ἀνθρωπόγλωττον, τοιοῦτόν ἐστι· καὶ ἀκολαστότερον δὲ γίγνεται, ὅταν πίῃ οἶνον. ἀγελαῖοι δὲ τῶν ὀρνίθων εἰσὶ γέρανος, κύκνος, πελεκάν, χὴν ὁ μικρός.]

13 Τῶν δ' ἰχθύων οἱ μέν, ὥσπερ εἴρηται, μεταβάλλουσι πρὸς τὴν γῆν ἐκ τοῦ πελάγους καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἀπὸ τῆς
598a γῆς, φεύγοντες τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἀλέας. ἀμείνους δ' εἰσὶν οἱ πρόσγειοι τῶν πελαγίων· πλείω γὰρ καὶ βελτίω νομὴν ἔχουσιν· ὅπου γὰρ ἂν ὁ ἥλιος ἐπιβάλλῃ, πλείω φύεται καὶ βελτίω καὶ ἁπαλώτερα, οἷον ἐν κήποις. καὶ ὁ θὶς ὁ μέλας φύεται πρὸς τῇ γῇ, ὁ δ' ἄλλος ὅμοιός ἐστι ταῖς ἄμμοις. ἔτι δὲ καὶ κεκραμένοι τυγχάνουσι καλῶς τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ οἱ τόποι οἱ πρόσγειοι τῆς θαλάττης·

18 et 22 ὠτὸς PD^a. cf Athen IX 390 f ‖ 18 κίχραμος D^a, κεχράμος A^a pr C^a ‖ 19 νυκτός PE^a ‖ 22 verba ὁ δ' ὦτος — 31 μικρός suo iure damn A-W ‖ 23 παρὰ $C^a D^a$ ‖ πτερύγιον D^a ‖ 24 ἔτι A^a ‖ κοβάλος $A^a C^a$ ‖ κολοβὸς καὶ μ. P, μ. καὶ κολοβὸς D^a ‖ 25 δὲ om D^a „enim" tr ‖ περιελθὼν τοῦ θέρους τῶν PE^a ‖ θηρευόντων $A^a C^a$ ‖ 26 ἡ om PD^a ‖ γαμψὰ PE^a ‖ 28 ψιτάκη D^a, σιττάκη C^a, σιτακή A^a pr ‖ 29 τε PE^a ‖ πίνῃ C^a ‖ 33 πρὸς] εἰς PD^a ‖ 598 a 3 ἂν ἢ ὁ P ‖ ἐπιβάλῃ A^a ‖ πλείω γίνεται $A^a C^a$, φύεται πλείω PD^a ‖ 4 βελτίω νομὴν ἔχουσι καὶ ἁπαλωτέραν E^a, βελτίω νομὴν ἔχουσι καὶ βέλτιον καὶ ἁπαλωτέραν P ‖ 5 θεὶς A^a pr ‖ μέγας C^a tr ‖ 6 ταῖς ἄμμοις conieci, τοῖς ἀγρίοις codd. fort etiam pro φύεται scribendum est γίγνεται. verba 4 καὶ ὁ θὶς — 6 ἀγρίοις del A-W ‖ κεκραμμένοι $A^a C^a$ ‖ 7 ψυχρῷ οἱ πρόσγειοι τόποι D^a

διὸ καὶ αἱ σάρκες συνεστᾶσι μᾶλλον τῶν τοιούτων ἰχθύων, τῶν δὲ πελαγίων ὑγραί εἰσι καὶ κεχυμέναι. εἰσὶ δὲ πρόσγειοι σινόδων, κάνθαρος, ὀρφώς, χρύσοφρυς, κεστρεύς, τρίγλη, κίχλη, δράκων, καλλιώνυμος, κωβιὸς καὶ τὰ πετραῖα πάντα· πελάγιοι δὲ τρυγὼν καὶ τὰ σελάχη καὶ γόγγροι οἱ λευκοί, χάννη, ἐρυθρῖνος, γλαῦκος· φάγροι δὲ καὶ σκορπίοι καὶ γόγγροι οἱ μέλανες καὶ μύραιναι καὶ κόκκυγες ἐπαμφοτερίζουσιν. εἰσὶ δὲ διαφοραὶ τούτων καὶ κατὰ τοὺς τόπους, οἷον περὶ Κρήτην οἱ κωβιοὶ καὶ τὰ πετραῖα πάντα πίονα γίγνεται. γίγνεται δὲ καὶ ὁ θύννος ἀγαθὸς πάλιν μετ' Ἀρκτοῦρον· ἤδη γὰρ οἰστρῶν παύεται ταύτην τὴν ὥραν· διὰ γὰρ τοῦτο ἐν τῷ θέρει χείρων ἐστίν. γίγνονται δὲ καὶ ἐν ταῖς λιμνοθαλάτταις πολλοὶ τῶν ἰχθύων, οἷον σάλπη, χρύσοφρυς, τρίγλη καὶ τῶν ἀγελαίων σχεδὸν οἱ πλεῖστοι. γίγνονται δ' ἐ⟨κεῖ⟩ καὶ ἀμίαι, οἷον περὶ Ἀλωπεκόννησον· καὶ ἐν τῇ Βιστωνίδι λίμνῃ ἔνεστι τὰ πλεῖστα γένη τῶν ἰχθύων. τῶν δὲ κολιῶν οἱ πολλοὶ εἰς μὲν τὸν Πόντον οὐκ ἐμβάλλουσιν, ἐν δὲ τῇ Προποντίδι θερίζουσι καὶ ἐκτίκτουσι, χειμάζουσι δ' ἐν τῷ Αἰγαίῳ. θυννίδες δὲ καὶ πηλαμύδες καὶ ἀμίαι εἰς τὸν Πόντον ἐμβάλλουσι τοῦ ἔαρος καὶ θερίζουσιν, σχεδὸν δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ῥυάδων καὶ ἀγελαίων ἰχθύων.

10 συνώδων PD^{a}E^{a}, συνόδων καὶ A^{a}C^{a} ‖ ὀρφώς Sch Di Pk, ὀρφός codd ‖ 11 κίκλη PD^{a}E^{a} ‖ καρβιὸς A^{a} pr, βιὸς PA^{a} rc, om E^{a} ‖ 12 πελάγια A^{a}C^{a} ‖ οἱ γόγγροι (οἱ add A^{a} rc) λευκοί, χάννα A^{a}C^{a} ‖ 13 ἐρυθρινός PD^{a}, ἐρυ cum lac A^{a} pr ‖ φαῦροι D^{a} ‖ τε C^{a} ‖ 14 οἱ om A^{a}C^{a} ‖ μύραινα PE^{a} ‖ 15 τοὺς om A^{a} ‖ 17 πάλιν] πλὴν C^{a} tr ‖ 18 οἴστρῳ PE^{a} ‖ 20 σάρπη A^{a}C^{a}, σάλπαι PD^{a} ‖ 21 ἀγελαίων A-W, ἄλλων codd ‖ 22 ἐκεῖ conieci, δὲ codd. cf ^{b}17 l v ‖ ἄμιαι D^{a}, αἱ ἄμειαι P ‖ ἀλωπηκόνησον PD^{a}E^{a}. ἀλωπεκοννῆσον A^{a}, ἀλώπεκον νῆσον C^{a} ‖ 23 βιστονίδι D^{a}, βιστώνῃ P ‖ πλεῖστα om PD^{a}, at Cs Sch om τὰ, A-W τὰ et τῶν delere volunt, fort recte ‖ 24 κολοιῶν A^{a}C^{a}, κολίων PD^{a} ‖ οἱ μὲν πολλ… τὸν om D^{a} ‖ τόπον C^{a} ‖ 25 ἐντίκτουσι A^{a}C^{a}D^{a} ‖ 26 αἱ pr C^{a} ‖ θύννες PD^{a}, θυννῖδες C^{a}, θυννῆδες A^{a} pr. manu αἰγαίῳ. θύννες δὲ καί. „thunni" Gaza, θύν… δὲ om A^{a} pr ‖ 27 ἄμιαι A^{a}D^{a}, ἄμειαι P ‖ 28 ῥυαλῶν

[illegible] ... καὶ τι[illegible] ... καὶ φωκαί[illegible] ... μικρὸς ἔξω [illegible] ... τὴν τροφὴν εἰσ[illegible] ... ἐπιτήδειοι ἐν[illegible] ... ὕδωρ ἐκτρέφει [illegible] ... αὐξηθῇ, ἐκ[illegible] ... ὁ χειμὼν [illegible] ... διὰ τὸ τὸ [illegible] ... ἁλίσκε[illegible] ... ἐν τῷ Πόντῳ [illegible] ... καὶ ἐκπλέοντες καὶ εἰσπλέον[illegible] εἰσιν, οἱ δὲ τριχίαι [illegible] εἰσπλέοντες μὲν ἁλίσκον[illegible] ἐκπλέοντες δ' οὐχ ὁρῶνται, ἀλλὰ καὶ ὅταν ληφθῇ τις [illegible] Βυζάντιον, οἱ ἁλιεῖς τὰ δίκτυα περικαθαίρουσι διὰ τὸ [illegible] ἐκπλεῖν. αἴτιον δ' ὅτι οὗτοι μόνοι ἀναπλέον[illegible] εἰς τὸν Ἴστρον, εἶθ' ᾗ δὴ σχίζεται καταπλέουσιν εἰς τὸν [illegible] σημεῖον δέ, ἐκεῖ γὰρ συμβαίνει τοὐναντίον· εἰς[illegible] μὲν γὰρ οὐχ ἁλίσκονται εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἐκπλέον[illegible] δ' ἁλίσκονται. εἰσπλέουσι δ' οἱ θύννοι ἐπὶ δεξιὰ ἐχό[illegible] τῆς γῆς, ἐκπλέουσι δ' ἐπ' ἀριστερά· τοῦτο δέ φασί [illegible] τῷ δεξιῷ ὀξύτερον ὁρῶσι, φύσει οὐκ ὀξὺ

[illegible] PE[a] [illegible] πάντες δὲ εἰσπλέουσιν PD[a] [illegible] βελτίω PE[a] ‖ 2 ἔσω PE[a] ‖ 3 εὐθὺ [illegible] τι PE[a] ‖ μεγάλω PE[a] ‖ [illegible] A[a] ‖ ἐντίκτειν] ἐν τῷ τίκτειν A[a], [illegible] PD[a] A[a] ‖ 7 εὐθὺ C[a] ‖ πλειάδος [illegible] om C[a] ‖ 9 ὅτε μικρὸς A[a] pr, ὅτε [illegible] PD[a] ‖ 12 τριχαῖοι μόνοι τῶν [illegible] δὴ A-W. ἤδη A[a]C[a] tr, ἡ PD[a] [illegible] PE[a] A[a]C[a] ‖ ἐκεῖ] καὶ PD[a] [illegible] ‖ ἀνδρίαν A[a]C[a] ‖ 21 φύσιν [illegible] βλέποντες del A-W.

βλέποντες. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οἱ ῥυάδες κομίζονται, τὴν δὲ νύκτα ἡσυχάζουσι καὶ νέμονται, ἂν μὴ σελήνη ᾖ· τότε δὲ κομίζονται καὶ οὐχ ἡσυχάζουσιν. λέγουσι δέ τινες τῶν περὶ τὴν θάλατταν ὡς ὅταν τροπαὶ χειμεριναὶ γένωνται, οὐκέτι κινοῦνται ἀλλ' ἡσυχάζουσιν, ὅπου ἂν τύχωσι καταληφθέντες, μέχρι ἰσημερίας. οἱ μὲν οὖν κολίαι εἰσπλέοντες ἁλίσκονται ἐξιόντες δ' ἧττον· ἄριστοι δ' εἰσὶν ἐν τῇ Προποντίδι πρὸ τοῦ τίκτειν. οἱ δ' ἄλλοι ῥυάδες ἐξιόντες ἐκ τοῦ Πόντου ἁλίσκονται μᾶλλον καὶ ἄριστοι τότε εἰσίν· ὅταν δ' εἰσπλέωσιν, ἐγγύτατα τοῦ αἰγιαλοῦ πιότατοι ἁλίσκονται, ὅσῳ δ' ἀνωτέρω, ἀεὶ λεπτότεροι. πολλάκις δὲ καὶ ὅταν πνεῦμα ἀντικόψῃ νότιον ἐκπλέουσι καὶ τοῖς κολίαις καὶ τοῖς σκόμβροις, κάτω ἁλίσκονταί μᾶλλον ἢ περὶ Βυζάντιον.

Τοὺς μὲν οὖν ἐκτοπισμοὺς τοῦτον ποιοῦνται τὸν τρόπον. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει πάθος καὶ ἐπὶ τῶν χερσαίων κατὰ τὴν φωλείαν· τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος ὁρμῶσι πρὸς τὴν φωλείαν, ἀπαλλάττονται δὲ κατὰ τὴν θερμοτέραν ὥραν. ποιοῦνται δὲ τὰ ζῷα καὶ τὰς φωλείας πρὸς τὴν βοήθειαν καὶ τὰς ὑπερβολὰς τῆς ὥρας ἑκατέρας. φωλεῖ δὲ τῶν μὲν ὅλον τὸ γένος, ἐνίων δὲ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. τὰ μὲν γὰρ ὀστρακόδερμα πάντα φωλεῖ, οἷον τά τ' ἐν τῇ θαλάττῃ, πορφύραι καὶ κήρυκες καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος· ἀλλὰ τῶν μὲν ἀπολελυμένων ἐπιδηλότερός ἐστιν ἡ φωλεία (κρύπτουσι γὰρ αὑτά, οἷον οἱ κτένες, τὰ δ' ἴσχει ἐπιπολῆς ἐπικάλυμμα, οἷον οἱ χερσαῖοι κοχλίαι), τῶν δ' ἀναπολύτων ἄδηλος ἡ μεταβολή. φωλοῦσι δ' οὐ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἀλλ' οἱ μὲν κοχλίαι

---

22 οὖν om A^a pr ‖ 23 ἐὰν P, κἂν D^a ‖ 24 οὐκ ἡσυχάζουσι A^a ‖ 25 γίνωνται P D^a ‖ 26 καταλειφθέντες P E^a A^a C^a „deprehensi“ tr ‖ 27 κολιοὶ C^a, κολοιοὶ A^a, κόντες P, κόνες m E^a „colie“ tr ‖ 28 ἄρισται PE^a ‖ 30 ἁλίσκονταί τε καὶ μᾶλλον ἄριστοι PE^a ‖ 31 οἱ ἐγγ. $A^a$$C^a$ tr ‖ αἰγαίου A^a pr C^a tr Gaza Scot ‖ **599 a** [illegible] πνέουσι PE^a ‖ καὶ om P$D^a$$E^a$ ‖ κολίοις PD^a, κολιοῖς C^a, [illegible] οἷς A^a ‖ 8 καὶ τὰς φ.] κατὰ τὰς φ. A^a ‖ τὴν] τινα Pk ‖ [illegible] ὑ.] κατὰ τὰς ὑ. Sylb Pk ‖ 9 φωλεῖ δὲ τῶν] φωλιδωτῶν [illegible] λιδωτὰ P ‖ 14 οἱ om PE^a ‖ 15 ἀπολύτων A^a C^a.

τοῦ χειμῶνος, αἱ δὲ πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες ὑπὸ κύνα περὶ ἡμέρας τριάκοντα, καὶ οἱ κτένες περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. τὰ δὲ πλεῖστα αὐτῶν φωλεῖ καὶ ἐν τοῖς σφόδρα ψύ-
14 χεσι καὶ ἐν ταῖς σφόδρα ἀλέαις. τὰ δ' ἔντομα σχεδὸν ἅπαντα φωλεῖ, πλὴν εἴ τι ἐν ταῖς οἰκήσεσι συνανθρωπεύεται αὐτῶν, καὶ ὅσα φθείρεται καὶ μὴ διετίζει. τἆλλα δὲ φωλεῖ τοῦ χειμῶνος. φωλεῖ δὲ τὰ μὲν πλείους ἡμέρας, τὰ δὲ τὰς χειμεριωτάτας, οἷον αἱ μέλιτται· καὶ γὰρ αὗται φωλοῦσιν. σημεῖον δ' ὅτι οὐδὲν φαίνονται γευόμεναι τῆς παρακειμένης τροφῆς· κἄν τις αὐτῶν ἐξερπύσῃ, φαίνεται διαφανής, καὶ οὐδὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐνὸν δῆλον. ἡσυχάζει δ' ἀπὸ Πλειάδος δύσεως μέχρι τοῦ ἔαρος. ποιεῖται δὲ τὰ ζῷα τὰς φωλείας ἀποκρυπτόμενα ἐν ἀλεεινοῖς καὶ ἐν οἷς εἴωθε τό-
15 ποις ἐπηλυγάζεσθαι. φωλεῖ δὲ καὶ τῶν ἐναίμων πολλά, οἷον τά τε φολιδωτά, ὄφεις τε καὶ σαῦροι καὶ ἀσκαλαβῶται καὶ κροκόδειλοι οἱ ποτάμιοι, τέτταρας μῆνας τοὺς χειμεριωτάτους, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄφεις
599^b ἐν τῇ γῇ φωλοῦσιν, αἱ δ' ἔχιδναι ὑπὸ τὰς πέτρας ἀποκρύπτουσιν αὑτάς. φωλοῦσι δὲ πολλοὶ καὶ τῶν ἰχθύων, ἐπιφανέστατα δ' ἵππουρος καὶ κορακῖνος τοῦ χειμῶνος· οὗτοι γὰρ μόνοι οὐχ ἁλίσκονται οὐδαμοῦ πλὴν κατά τινας χρόνους τακτοὺς καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀεί, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα σχεδόν. φωλεῖ δὲ καὶ μύραινα καὶ ὀρφὼς καὶ γόγγρος. κατὰ συζυγίας δ' οἱ πετραῖοι φωλοῦσιν οἱ ἄρρενες τοῖς θήλεσιν,

21 πάντα A^aC^a ‖ εἴ τι ἐν] εἰπεῖν PE^a, εἰ τινὲς ἐν A^aC^a „*si quid de*“ tr ‖ τοῖς A^a pr ‖ οἰκήσεσιν εἴ τι σ. PE^a ‖ 22 αὐτῶν] δὲ αὐτῶν A^aC^a ‖ τἆλλα conieci, ταῦτα codd ‖ 24 γὰρ καὶ αὖ. Sylb ‖ 25 φαίνονται γευόμεναι] γεύεται A^aC^a tr ‖ 26 καὶ ἐὰν PD^a ‖ 28 ποιεῖ A^aC^a ‖ 30 ἐπικοιτάζεσθαι PD^a Gaza „*latere*“ tr ‖ δὲ πολλὰ καὶ τῶν ἐναίμων PE^a, δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐναίμων D^a ‖ 31 σαῦραι PD^a ‖ b 1 et 7 φωλεύουσιν PD^a ‖ 1 οἱ PE^aC^a ‖ ἐχῖναι P, ἐχῖνοι E^a ‖ κατακρύπτουσιν PD^aE^a ‖ 2 ἑαυτάς D^a, ἑαυτούς PE^a ‖ ἐμφανέστατα PD^a ‖ 3 ἱπποῦρος PD^a, ἵππορός τε A^a ‖ 4 μόνον A^a ‖ 5 αὐτοὺς] ἄλλους C^a ‖ πάντα φωλεῖ σχεδόν· D^a ‖ 6 φωλοῦσι PD^aE^a ‖ ὀρφὼς Sch Pk, ὀρφὸς codd ‖ 7 δὲ καὶ οἱ A^aC^a.

[ὥσπερ καὶ νεοττεύουσιν,] οἷον κίχλαι, κόττυφοι, πέρκαι. φωλοῦσι δὲ καὶ οἱ θύννοι τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς βαθέσι, καὶ γίγνονται πιότατοι μετὰ τὴν φωλείαν, καὶ ἄρχονται θηρεύεσθαι ἀπὸ Πλειάδος ἀνατολῆς μέχρι Ἀρκτούρου δύσεως τὸ ἔσχατον· τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἡσυχίαν ἔχουσι φωλοῦντες. ἁλίσκονται δ' ἔνιοι περὶ τὸν χρόνον τῆς φωλείας καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τινὲς τῶν φωλούντων κινούμενοι, ἂν ἀλεεινὸς ᾖ ὁ τόπος καὶ ἐπιγίγνωνται εὐδῖαι παράλογοι· ἀπὸ γὰρ τῆς θαλάμης προέρχονται μικρὸν ἐπὶ νομήν· καὶ ταῖς πανσελήνοις. εἰσὶ δ' οἱ πολλοὶ φωλοῦντες ἥδιστοι. αἱ δὲ πριμάδες κρύπτουσιν ἑαυτὰς ἐν τῷ βορβόρῳ· σημεῖον δὲ τό τε μὴ ἁλίσκεσθαι καὶ ἰλὺν ἐχούσας ἐπὶ τοῦ νώτου φαίνεσθαι πολλὴν καὶ τὰ πτερύγια ἐντεθλιμμένα. κατὰ δὲ τὴν εἰρημένην ὥραν κινοῦνται καὶ προέρχονται πρὸς τὴν γῆν ὀχευόμενοι καὶ τίκτοντες, καὶ ἁλίσκονται κύοντες· καὶ τότε δοκοῦσιν ὡραῖοι εἶναι, οἱ δὲ μετοπωρινοὶ καὶ χειμερινοὶ χείρους· ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄρρενες φαίνονται πλήρεις ὄντες θοροῦ. ὅταν μὲν οὖν μικρὰ τὰ κυήματ' ἔχωσι, δυσάλωτοί εἰσιν, ὅταν δὲ μείζω, πολλοὶ ἁλίσκονται διὰ τὸ οἰστρᾶν. φωλεῖ δὲ τὰ μὲν ἐν τῇ ἄμμῳ τὰ δ' ἐν τῷ πηλῷ, ὑπερέχοντα τὸ στόμα μόνον. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα φωλεῖ τοῦ

---

8 verba *ὥσπερ καὶ ν.* iure del A-W ‖ *κίχλοι* PE^a ‖ *πέρκαι*] *περι* PE^a ‖ 9 *βαθέσι* A^{a}C^{a}D^{a}Pk, *βάθεσι* P edd ‖ 11 *μέχρις* A^a ‖ 14 *κινούμενοι ἐν ἀλεεινοῖσι* (*ἀλεεινοῖς* D^a) *τόποις* PD^{a}E^a ‖ 15 *ἐπιγίνονται* A^{a}D^a, *ἐπιτείνονται αἱ* P ‖ *εὐδίαι* A^a ‖ 16 *προέρχεται* C^a ‖ 18 *πριμαδίαι* PD^a, *πρημάδες* Pk ‖ 19 *τε* om PE^a ‖ *καὶ ἰλὺν δ' ἔχουσαι* D^a, *ἰλὺν δ'* P ‖ *ἐν τῶ νώτω* PD^a ‖ 21 *εἰρημένην*] cf ^{b}11 *ἀπὸ Πλειάδος ἀνατολῆς*; at Gaza et edd a Florentina omnes *ἐαρινὴν* ‖ *προσέρχονται* A^a ‖ 22 *ὀχευόμεναι καὶ τίκτουσαι* PD^a ‖ *κύουσαι* edd praeter A-W. aut genus masc. cum codd legendum est, ita ut *οἱ θύννοι* subiecta sint, aut in verbis ^{b}20 *κατὰ*—24 *χείρους* genus omnium nominum in femininum mutandum ‖ 24 *ὄντες θοροῦ*] *εἰν*... *ροῦσι* A^a, sed *σι* man rc deletum ‖ 26 *πολλοὶ ἁλίσκοντ*... in lac A^a pr, manu sec suppl ‖ 28 *οὖν* om Bk errore ‖ *φωλεῖ* add *μόνον* A^{a}C^a, *πολὺ* Pk.

χειμῶνος, τὰ δὲ μαλακόστρακα καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι καὶ βάτοι καὶ τὰ σελαχώδη τὰς χειμεριωτάτας μόνον ἡμέρας· δηλοῖ δὲ τὸ μὴ ἁλίσκεσθαι ὅταν ᾖ ψύχη. ἔνιοι δὲ τῶν ἰχθύων φωλοῦσι καὶ τοῦ θέρους, οἷον ὁ γλαῦκος· οὗτος γὰρ τοῦ θέρους φωλεῖ περὶ ἑξήκονθ' ἡμέρας. φωλεῖ δὲ καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ χρύσοφρυς· σημεῖον δὲ δοκεῖ εἶναι τοῦ τὸν ὄνον πλεῖστον φωλεῖν χρόνον τὸ διὰ πλείστου χρόνου ἁλίσκεσθαι. τοῦ δὲ καὶ θέρους τοὺς ἰχθῦς φωλεῖν δοκεῖ σημεῖον εἶναι τὸ ἐπὶ τοῖς ἄστροις γίγνεσθαι τὰς ἁλώσεις, καὶ μάλιστα ἐπὶ κυνί· τηνικαῦτα γὰρ ἀνατρέπεσθαι τὴν θάλατταν. ὅπερ ἐν τῷ Βοσπόρῳ γνωριμώτατόν ἐστιν· ἡ γὰρ ἰλὺς ἐπάνω γίγνεται καὶ ἐπιφέρονται οἱ ἰχθύες. φασὶ δὲ καὶ πολλάκις τριβομένου τοῦ βυθοῦ ἁλίσκεσθαι πλείους ἐν τῷ αὐτῷ βόλῳ τὸ δεύτερον ἢ τὸ πρῶτον. καὶ ἐπειδὰν ὄμβροι γένωνται μεγάλοι, πολλὰ φαίνεται ζῷα τῶν πρότερον ἢ ὅλως οὐχ ἑωραμένων ἢ οὐ πολλάκις. φωλοῦσι δὲ πολλοὶ καὶ τῶν ὀρνίθων, καὶ οὐχ ὥς τινες οἴονται, εἰς ἀλεεινοὺς τόπους ἀπέρχονται πάντες· ἀλλ' οἱ μὲν πλησίον ὄντες τοιούτων τόπων, ἐν οἷς ἀεὶ διαμένουσι, [καὶ ἰκτῖνοι καὶ χελιδόνες] ἀποχωροῦσιν ἐνταῦθα, οἱ δὲ πορρωτέρω ὄντες τῶν τοιούτων οὐκ ἐκτοπίζουσιν ἀλλὰ κρύπτουσιν ἑαυτούς. ἤδη γὰρ [illegible] πολλαὶ χελιδόνες εἰσὶν ἐν ἀγγείοις ἐψιλωμέναι πάμπαν, καὶ ἰκτῖνοι ἐκ τοιούτων ἐκπετόμενοι χωρίων, ὅταν

[illegible] PEa ‖ 30 βάτη Aa ‖ μόνον om PDa ‖ 31 τὸ] τῷ [illegible] om PDa ‖ **600 a 1** ὁ om PEa ‖ ὁ om Ea ‖ 2 τὸν [illegible] PEa ‖ 3 ἁλίσκεσθαι χρόνου PDa. ante ἁλ. falso [illegible] cf Eucken II 37 ‖ 4 γενέσθαι AaCa ‖ 5 post [illegible] συμβαίνει vel ἐνδέχεται Sylb Sch, εἰκὸς Pk ‖ [illegible] PDa ‖ 7 γίγνονται Aa ‖ 8 πλείω Da ‖ 11 οὐ om [illegible] ὀλίγοι ἢ εἰς PDa ‖ 14 verba καὶ ἰ. κ. χ. [illegible] καὶ ante ἰκτ. mutant in οἷον Cs ex Ambros. [illegible] ‖ 15 πόρρω ὄντες τῶν τοιούτων τόπων [illegible] PEa ‖ ἀποκρύπτουσιν Ca, κατα-[illegible] om PDa ‖ ἀγγείοις] Sch e Gaza „in [illegible] ἄγκεσι; magis placeret ἀγκίοις, at [illegible] vel φωλεοῖς ‖ 18 ἐκ] ἐκ τῶν Aa.

φαίνωνται τὸ πρῶτον. φωλοῦσι δ' οὐδὲν διακεκριμένως καὶ τῶν γαμψωνύχων καὶ τῶν εὐθυωνύχων· φωλεῖ γὰρ καὶ πελαργὸς καὶ κόττυφος καὶ τρυγὼν καὶ κόρυδος, καὶ ἥ γε τρυγὼν ὁμολογουμένως μάλιστα πάντων· οὐδεὶς γὰρ ὡς εἰπεῖν λέγεται τρυγόνα ἰδεῖν οὐδαμοῦ χειμῶνος. ἄρχεται δὲ τῆς φωλείας σφόδρα πίειρα οὖσα, καὶ πτερορρυεῖ μὲν ἐν τῇ φωλείᾳ, παχεῖα μέντοι διατελεῖ οὖσα. τῶν δὲ φασσῶν ἔνιαι μὲν φωλοῦσιν, ἔνιαι δ' οὐ φωλοῦσιν, ἀπέρχονται δ' ἅμα ταῖς χελιδόσιν. φωλεῖ δὲ καὶ ἡ κίχλη καὶ ὁ ψάρος, καὶ τῶν γαμψωνύχων ἰκτῖνος ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἡ γλαύξ.
τῶν δὲ ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων φωλοῦσιν οἵ τε ὕστριχες 17
καὶ αἱ ἄρκτοι. ὅτι μὲν οὖν φωλοῦσιν αἱ [ἄγριαι] ἄρκτοι, φανερόν ἐστι, πότερον δὲ διὰ ψῦχος ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀμφισβητεῖται. γίγνονται γὰρ περὶ τὸν χρόνον τοῦτον οἵ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι πιότατοι, ὥστε μὴ εὐκίνητοι εἶναι.
ἡ δὲ θήλεια καὶ τίκτει περὶ τοῦτον τὸν καιρόν, καὶ φωλεῖ 600b
ἕως ἂν ἐξάγειν ὥρα ᾖ τοὺς σκύμνους· τοῦτο δὲ ποιεῖ τοῦ ἔαρος περὶ τρίτον μῆνα ἀπὸ τροπῶν. τὸ δ' ἐλάχιστον φωλεῖ περὶ τετταράκονθ' ἡμέρας· τούτων δὲ δὶς ἑπτὰ λέγουσιν ἐν αἷς οὐδὲν κινεῖται, ἐν δὲ ταῖς πλείοσι ταῖς μετὰ ταῦτα φωλεῖ μὲν κινεῖται δὲ καὶ ἐγείρεται. κύουσα δ' ἄρκτος ἢ ὑπ' οὐδενὸς ἢ πάνυ ὀλίγων εἴληπται. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ φανερόν ἐστιν ὅτι οὐδὲν ἐσθίουσιν· οὔτε γὰρ ἐξέρχονται, ὅταν τε ληφθῶσι, κενὰ φαίνεται ἥ τε κοιλία καὶ τὰ

---

19 τὸ om A^aC^a ‖ διακεκριμένου A^a pr ‖ 20 post εὐθ. intercidisse videtur πολλοί ‖ φωνεῖ A^a pr ‖ 21 κόρυλος C^a, κόρυλλος A^a „coridus“ tr ‖ 22 ὁμολογουμένη πάντων μάλιστα A^a ‖ 23 τρυγὼν ἄδειν PD^aE^a ‖ χειμῶνος] τοῦ χ. D^a ‖ 25 παχεῖα] ταχεῖα C^a, παχέα A^a ‖ τιθασσῶν PD^a ‖ 27 καὶ ὄψαρος D^a, καὶ ὀψάρω A^a ‖ 28 ἡ om A^aC^a ‖ 29 αἵ A^aC^a ‖ ὑστρίγγες C^a ‖ 30 αἱ pr om A^aC^a ‖ ἄγριοι A^aC^a, del A-W suadente Schneidero. Ad h[illegible] de urso caput cf ζιζ 579^{a}26—32; iam Sch dubitat, utrum [illegible] philosopho an librariis adscribat, quod multa inutiliter petita sint ‖ 31 ψύχος A^a ‖ b 6 μὲν om PE^a ‖ ἀγείρετ. pr ‖ 7 post πάνυ add ὑπ' D^a Ald ‖ 9 δὲ PD^aE^a tr.

ἔντερα. λέγεται δὲ καὶ διὰ τὸ μηδὲν προσφέρεσθαι τὸ ἔντερον ὀλίγου συμφύεσθαι αὐτῇ, καὶ διὰ τοῦτο πρῶτον ἐξιοῦσαν γεύεσθαι τοῦ ἄρου πρὸς τὸ ἀφιστάναι τὸ ἔντερον καὶ διευρύνειν. φωλεῖ δὲ καὶ ὁ ἐλειὸς ἐν αὐτοῖς τοῖς δένδρεσι, καὶ γίγνεται τότε παχύτατος· καὶ ὁ μῦς ὁ Ποντικὸς ὁ λευκός.

[Τῶν δὲ φωλούντων ἔνιοι τὸ καλούμενον ἐκδύνουσι γῆρας· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔσχατον δέρμα καὶ τὸ περὶ τὰς γενέσεις κέλυφος.] τῶν μὲν οὖν πεζῶν καὶ ζῳοτόκων περὶ τῆς ἄρκτου ἀμφισβητεῖται ἡ αἰτία τῆς φωλείας, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· τὰ δὲ φολιδωτὰ φωλεῖ μὲν σχεδὸν τὰ πλεῖστα, ἐκδύνει δὲ τὸ γῆρας ὅσων τὸ δέρμα μαλακὸν καὶ μὴ ὀστρακῶδες ὥσπερ τῆς χελώνης (καὶ γὰρ ἡ χελώνη τῶν φολιδωτῶν ἐστι καὶ ὁ ἐμύς), ἀλλ' οἷον ἀσκαλαβώτης τε καὶ σαῦρος καὶ μάλιστα πάντων οἱ ὄφεις· ἐκδύνουσι γὰρ καὶ τοῦ ἔαρος, ὅταν ἐξίωσι, καὶ τοῦ μετοπώρου πάλιν. ἐκδύνουσι δὲ καὶ οἱ ἔχεις τὸ γῆρας καὶ τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ μετοπώρου, καὶ οὐχ ὥσπερ φασί τινες τοῦτο τὸ γένος τῶν ὄφεων μὴ ἐκδύεσθαι μόνον. ὅταν δ' ἄρχωνται ἐκδύνειν οἱ ὄφεις, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφίσταται πᾶσι πρῶτον, ὥστε δοκεῖν γίγνεσθαι τυφλοὺς τοῖς μὴ συννοοῦσι τὸ πάθος· μετὰ δὲ τοῦτο

10 δὲ καὶ] δὲ καὶ ὡς A^aC^a, δὲ PE^a ‖ ἕτερον C^a ‖ 11 ὀλίγον PD^aE^a ‖ προσφύεσθαι A^aC^a „concludere“ tr ‖ ποῶν A^a pr C^a, πρῶτον A^a rc ‖ 12 ἀφιέναι A^a ‖ 13 διερευνεῖν A^a pr, διεραύνειν PE^a, διηρεμεῖν C^a ‖ ἐλιὸς A^aC^a tr, λεῖος PE^a ‖ 14 ποτὲ A^a pr C^a ‖ παχύτατον PE^a ‖ πόντιος PD^a ‖ 16 verba τῶν — 18 κέλυφος ut glossema del Sch A-W; pro καὶ post δέρμα vult οἷον Karsch ‖ ἔνια Pk ‖ γῆρας ἐκδύουσιν PD^a ‖ 21 καὶ add D^a Ald Cs Sch Pk. Hoc additamento maior textus corruptela tecta esse videtur, velut Pk notat: fort δέρμα μὴ ὀστρακῶδες, ὥσπερ . . . ἀλλὰ μαλακὸν, οἷον ἀσκαλαβώτης. verba 22 καὶ γὰρ — 23 ἐμύς glossema existimant A-W ‖ 23 ὁ μῦς D^a, αἱ μῦς PE^a, ἐμὺς Cs, ἡ ἐμὺς Pk fort recte ‖ 25 ἐξιῶσι PA^a pr C^aE^a ‖ πάλιν — 26 μετοπώρου om A^a pr C^a ‖ 27 μὴ] οὐκ A^aC^a ‖ 28 ἐνδύεσθαι C^a ‖ ἐκδύειν A^a pr C^a ‖ 29 ἀφίστασθαί φασι πρῶτον C^a tr, ἀφίστ cum lac φασὶ πρ. A^a pr, ἀφίστασθαι A^a_2, ἀφίσταται πᾶσί A^a_3, ἀφίστασθαι πρῶτόν φασι D^a ‖ 30 συνιοῦσι PD^a.

ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· κελυφὴ γὰρ φαίνεται πάντων. ἐν νυκτὶ δὲ σχεδὸν καὶ ἡμέρᾳ πᾶν ἀποδύεται τὸ γῆρας, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀρξάμενον μέχρι τῆς κέρκου. γίγνεται δ' ἐκδυομένου τὰ ἐντὸς ἐκτός· ἐκδύεται γὰρ ὥσπερ τὰ ἔμβρυα ἐκ τῶν χορίων. 601^{a} τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν ἐντόμων ἐκδύνει τὸ γῆρας ὅσα ἐκδύνει, οἷον σίλφη καὶ ἐμπὶς καὶ τὰ κολεόπτερα, οἷον κάνθαρος. πάντα δὲ μετὰ τὴν γένεσιν ἐκδύεται· ὥσπερ γὰρ τοῖς ζῳοτοκουμένοις τὸ χόριον καὶ τοῖς σκωληκοτοκουμένοις περιρρήγνυται τὸ κέλυφος, ὁμοίως καὶ μελίτταις καὶ ἀκρίσιν. οἱ δὲ τέττιγες ὅταν ἐξέλθωσι, καθιζάνουσιν ἐπί τε τὰς ἐλαίας καὶ καλάμους. περιρραγέντος δὲ τοῦ κελύφους ἐξέρχονται ἐγκαταλιπόντες ὑγρότητα μικράν, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναπέτονται καὶ ᾄδουσιν. τῶν δὲ θαλαττίων οἱ κάραβοι καὶ ἀστακοὶ ἐκδύνουσιν ὁτὲ μὲν τοῦ ἔαρος ὁτὲ δὲ τοῦ μετοπώρου μετὰ τοὺς τόκους. ἤδη δ' εἰλημμένοι εἰσὶν ἔνιοι τῶν καράβων τὰ μὲν περὶ τὸν θώρακα μαλακὰ ἔχοντες διὰ τὸ περιερρωγέναι τὸ ὄστρακον, τὰ δὲ κάτω σκληρὰ διὰ τὸ μήπω περιερρωγέναι· τὴν γὰρ ἔκδυσιν ποιοῦνται οὐχ ὁμοίαν τοῖς ὄφεσιν. φωλοῦσι δ' οἱ κάραβοι περὶ πέντε μῆνας. ἐκδύνουσι δὲ καὶ οἱ καρκίνοι τὸ γῆρας, οἱ μὲν μαλακόστρακοι ὁμολογουμένως, φασὶ δὲ καὶ τοὺς ὀστρακοδέρμους, οἷον τὰς μαίας. ὅταν δ' ἐκδύωσι, μα-

---

31 *τῆς λοιπῆς κεφαλῆς* volunt A-W ‖ *κελυφὴ γὰρ*] *καὶ λευκὴ* PD^{a} tr, *μὴ λευκὴ* A^{a} rc. utrumque putant corruptum A-W. *λευκὴ γὰρ φαίνεται πρώτη πάντων* Sch ‖ 32 *ἀπολύεται* Sch Pk ‖ 33 *φυομένου* PE^{a} ‖ **601 a** 1 *ἐντὸς* om A^{a} pr C^{a} tr ‖ 2 *ἐκδύει* bis A^{a}C^{a} ‖ 3 *σίφλη* A^{a} ‖ *ἀσπὶς* PD^{a} ‖ *κολεώτερα* A^{a} pr ‖ 4 *μετὰ*] *τὰ μεγέθη* PE^{a} ‖ 5 *τὸ χόριον* om PD^{a} ‖ 6 post *ὁμοίως* addere volunt *δὲ* Sch A-W ‖ 7 *ἀγρίσιν* A^{a} pr ‖ *ἐκδύσωσι* Sch male e tr. cf *ζιε* 556^{b}8 ‖ 8 *τε τὰς ἐλ. καὶ κ.*] *τινα πέτραν* PE^{a} ‖ *κελύφου* A^{a} ‖ 9 *οὐ μετὰ* A^{a}C^{a} ‖ 13 *ἔνιοί εἰσι* PD^{a} ‖ *μὲν* om A^{a}C^{a} ‖ 15 *πω* om PE^{a} ‖ *γὰρ*] *δὲ* C^{a} tr ‖ *ἔκλυσιν* A^{a} pr 17 *ἐκδύουσι* A^{a}C^{a} ‖ 17 et 20 *καρκῖνοι* A^{a} ‖ 18 *καὶ* om A^{a} 19 super *μαίας* A^{a} rc *τὰς γραῦς* ‖ μαίας τὰς γραῦς (P) *ὅταν* PE^{a}, unde *τάς τε γραῦς* Sch, καὶ τὰς γραῦς Pk *iure damnant* A-W ‖ *ἐκδύνωσι* A^{a}C^{a}, ἐκδύσωσι PE^{a}.

λακὰ γίγνεται πάμπαν τὰ ὄστρακα, καὶ οἵ γε καρκίνοι βαδίζειν οὐ σφόδρα δύνανται. ἐκδύνει δὲ τὰ τοιαῦτα οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις.

Ὅσα μὲν οὖν φωλεῖ καὶ πότε καὶ πῶς, ἔτι δὲ ποῖα καὶ

18 πότε ἐκδύνει τὸ γῆρας, εἴρηται. εὐημεροῦσι δὲ τὰ ζῷα κατὰ τὰς ὥρας οὐ τὰς αὐτάς, οὐδ' ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ὁμοίως ἁπάσαις· ἔτι δ' ὑγίειαι καὶ νόσοι κατά τε τὰς ὥρας τοῖς ἑτερογενέσιν ἕτεραι καὶ τὸ σύνολον οὐχ αἵ αὐταὶ πᾶσιν. τοῖς μὲν οὖν ὄρνισιν οἱ αὐχμοὶ συμφέρουσι καὶ πρὸς τὴν ἄλλην ὑγίειαν καὶ πρὸς τοὺς τόκους, καὶ οὐχ ἥκιστα ταῖς φάτταις, τοῖς δ' ἰχθύσιν ἔξω τινῶν ὀλίγων αἵ ἐπομβρίαι· ἀσύμφορα δὲ τοὐναντίον ἑκατέροις, τοῖς μὲν ὄρνισι τὰ ἔπομβρα ἔτη (οὐδὲ γὰρ ὅλως συμφέρει τὸ πολὺ πίνειν), τοῖς δ' ἰχθύσιν οἱ αὐχμοί. τὰ μὲν οὖν γαμψώνυχα, καθά-

601b περ εἴρηται πρότερον, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἄποτα πάμπαν ἐστίν (ἀλλ' Ἡσίοδος ἠγνόει τοῦτο· πεποίηκε γὰρ τὸν τῆς μαντείας πρόεδρον ἀετὸν ἐν τῇ διηγήσει τῇ περὶ τὴν πολιορκίαν τὴν Νίνου πίνοντα)· τὰ δ' ἄλλα πίνει μέν, οὐ πολύποτα δ' ἐστίν· ὅλως δ' οὐδ' ἄλλ' οὐδὲν τῶν πνεύμονα ἐχόντων σομφὸν καὶ ᾠοτόκων. τῶν δ' ὀρνίθων ἐν ταῖς ἀρρωστίαις ἐπίδηλος ἡ πτέρωσις γίγνεται· ταράττεται γάρ, καὶ οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει κατάστασιν ἥνπερ ὑγιαινόντων.

19 Τῶν δ' ἰχθύων τὸ πλεῖστον γένος εὐθενεῖ μᾶλλον, ὥσ-

---

20 *γίνονται μαλακὰ* D^a, *γ. μ. καὶ* PE^a ‖ 21 *οὐ σφ. δ. β.* D^a ‖ 23 *οὖν* om PE^a ‖ 26 *κατά τε τὰς* A-W, *κατά γε τὰς* A^{a}C^a, *κατὰ τὰς* PD^a ‖ 27 *ἑτέροις γένεσιν* PE^{a}A^{a}C^a ‖ 28 *οἱ* om PE^a *πρὸς* om A^{a}C^a tr ‖ 29 *καὶ* om A^a tr ‖ 30 *αἱ*] *καὶ* PE^a ‖ 31 *μὲν*] *μὲν οὖν* A^{a}C^a tr ‖ 32 *ἐπόμβρια ἔλη* PE^a. *ἐπόμβρια* fort recipiendum. deinceps add *τοῖς δ' ἰχθύσι τὰ αὐχμώδη* et post 32 *συμφέρει* verba *τοῖς ὄρνισι* Cs Sch e C^a m, ut dicunt ‖ 33 *τοῖς — αὐχμοί* om PCsSch ‖ verba *τὰ* — b 7 *ὑγιαινόντων* ut interpolata del A-W; sed verba b 9 *τῶν* — 10 *ἔτεσιν* antecedentem digressionem indicant ‖ b 1 *πρότερον*] i e 593b 29 ‖ 2 *ἠρόδοτος* D^a ‖ 3 *πρόσεδρον* P ‖ 5 *ὅλως*] *ὁμοίως* PD^a, *ὅμως* tr ‖ *οὐθ'* A^a pr ‖ 9 *εὐθενεῖ* D^a, *εὐσθενεῖ* PE^{a}A^{a}C^a; *εὐθηνεῖ* Bk hic et alias. at egregius codex A^c exhibet 1360b 16 *εὐθενία*.

περ εἴρηται πρότερον, ἐν τοῖς ἐπομβρίοις ἔτεσιν· οὐ γὰρ μόνον τότε πλείω τροφὴν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅλως τὸ ὄμβριον συμφέρει, καθάπερ καὶ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις· καὶ γὰρ τὰ λάχανα καίπερ ἀρδευόμενα ὅμως ἐπιδίδωσιν ὑόμενα πλέον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ κάλαμοι πάσχουσιν οἱ πεφυκότες ἐν ταῖς λίμναις· οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν αὐξάνονται μὴ γιγνομένων ὑδάτων. σημεῖον δὲ καὶ τὸ τοὺς πλείστους τῶν ἰχθύων εἰς τὸν Πόντον ἐκτοπίζειν θεριοῦντας· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν ποταμῶν γλυκύτερον τὸ ὕδωρ, καὶ τροφὴν οἱ ποταμοὶ καταφέρουσι πολλήν. ἔτι δὲ καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς ἀναπλέουσι πολλοὶ τῶν ἰχθύων, καὶ εὐθενοῦσιν ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ ἐν ταῖς λίμναις, οἷον ἀμία καὶ κεστρεύς. γίγνονται δὲ καὶ οἱ κωβιοὶ πίονες ἐν τοῖς ποταμοῖς· καὶ ὅλως τὰ εὔλιμνα τῶν χωρίων ἀρίστους ἔχει ἰχθῦς. αὐτῶν δὲ τῶν ὑδάτων οἱ θερινοὶ ὄμβροι μᾶλλον συμφέρουσι τοῖς πλείστοις ἰχθύσι, καὶ ὅταν τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον γένηται ἐπόμβριον, ὁ δὲ χειμὼν εὐδιεινός. ὡς δ' εἰπεῖν ὅλως ὅταν καὶ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐετηρία ᾖ, καὶ τοῖς πλείστοις ἰχθύσι συμβαίνει εὐημερεῖν. ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς τόποις οὐκ εὐθενοῦσιν. μάλιστα δὲ πονοῦσιν ἐν τοῖς χειμῶσιν οἱ ἔχοντες λίθον ἐν τῇ κεφαλῇ, οἷον χρομίς, λάβραξ, σκίαινα, φάγρος· διὰ γὰρ τὸν λίθον ὑπὸ τοῦ ψύχους καταπήγνυνται καὶ ἐκπίπτουσιν. τοῖς μὲν οὖν πλείστοις ἰχθύσι συμφέρει μᾶλλον, κεστρεῖ δὲ καὶ κεφάλῳ καὶ ὃν καλοῦσί τινες μαρῖνον 602^a

10 τοῖς om C^a ‖ 11 τότε om PE^a ‖ πλείω om PD^a ‖ ἔχει A^a ‖ ἔμβριον P, ἔμβρυον A^a pr E^a ‖ 13 ὑόμενα] φυόμενα A^aC^a 14 πλείω et κάμηλοι PE^a ‖ 19 πολλὴν καταφέρουσιν οἱ ποταμοί A^aC^a ‖ δὲ om A^a ‖ 20 εὐθενοῦσιν A^a pr D^a, εὐσθενοῦσιν P, εὐθηνοῦσιν C^aA^a rc ‖ 21 ἄμια D^a, ἄμεια P ‖ καὶ om A^aC^a ‖ 22 δὲ om A^aC^a ‖ κωβίοι C^a ‖ πλείονες A^aC^a ‖ ποταμιοῖς C^a ‖ 23 εὐλίμενα PD^aA^a rc tr ‖ χωρίων] ἰχθύων A^a pr ‖ 26 γίνηται P Cs Sch A-W ‖ ἔπομβρον PD^a ‖ εὐδιεινότερος C^aA^a rc, ἀδινότερος A^a pr ‖ 27 σύνολον PD^a ‖ καὶ utrumque et πλείστοις om A^aC^a ‖ 29 [...]νοῦσι D^a, εὐθηνοῦσι cett ‖ 30 χρωμὶς PD^a ‖ 31 καταπ[...] PD^aE^a, πήγνυται A^aC^a ‖ 32 συμφέρει sc τὸ ὄμβριον ‖ μύρινον PD^a.

τοὐναντίον· ὑπὸ γὰρ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων ἀποτυφλοῦνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν θᾶττον, ἂν λίαν ὑπερβάλλωσιν. εἰώθασι γὰρ πάσχειν αὐτὸ οἱ κέφαλοι ἐν τοῖς χειμῶσι μᾶλλον· γίγνεται γὰρ αὐτῶν τὰ ὄμματα λευκά, καὶ ἁλίσκονται τότε λεπτοί, καὶ τέλος ἀπόλλυνται πάμπαν. ἔοικε δ' οὐ διὰ τὴν ὑπερομβρίαν τοῦτο πάσχειν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ ψῦχος· ἤδη γοῦν καὶ ἄλλοθι καὶ περὶ Ναυπλίαν τῆς Ἀργείας περὶ τὸ τέναγος πολλοὶ τυφλοὶ ἐλήφθησαν ἰσχυροῦ γενομένου ψύχους· ἐλήφθησαν δὲ πολλοὶ καὶ λευκὴν ἔχοντες τὴν ὄψιν. πονεῖ δὲ τοῦ χειμῶνος καὶ ὁ χρύσοφρυς, τοῦ δὲ θέρους ὁ ἀχάρνας, καὶ γίγνεται λεπτός. συμφέρει δὲ τοῖς κορακίνοις ὡς εἰπεῖν παρὰ τοὺς ἄλλους ἰχθῦς τὰ αὐχμώδη μᾶλλον τῶν ἐτῶν· καὶ τούτοις δὲ διὰ τὸ συμβαίνειν ἀλέαν μᾶλλον ἐν τοῖς αὐχμοῖς. τόποι δ' ἑκάστοις συμφέρουσι πρὸς εὐθενίαν, ὅσα μέν ἐστι φύσει παράγεια ἢ πελάγια, ἐν ἑκατέρῳ τούτων, ὅσα δ' ἐπαμφοτερίζει, ἐν ἀμφοτέροις· εἰσὶ δέ τινες καὶ ἴδιοι τόποι ἑκάστοις ἐν οἷς εὐθενοῦσιν. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν οἱ φυκώδεις συμφέρουσιν· πιότεροι γοῦν ἐν τοῖς τοιούτοις ἁλίσκονται, ὅσοι παντοδαποὺς νέμονται τόπους· οἱ μὲν γὰρ φυκιοφάγοι τροφῆς εὐποροῦσιν, οἱ δὲ σαρκοφάγοι πλείοσιν ἐντυγχάνουσιν ἰχθύσιν. διαφέρουσι δὲ καὶ τὰ βόρεια καὶ τὰ νότια· τὰ γὰρ μακρὰ μᾶλλον εὐθενεῖ ἐν τοῖς βορείοις,

3 λίαν om PD^a ‖ ὑπερβάλωσιν A^{a}C^a ‖ 4 αὐτὸ] ἑαυτοῖς PE^a ἐν] καὶ ἐν P ‖ γίνονται PD^a ‖ 5 τὰ ὄμματα αὐτῶν A^a ‖ 7 ἐπομβρίαν A^{a}C^a ‖ ἀλλὰ μᾶλλον solus tr, μᾶλλον ἀλλὰ codd, sed ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ψ. μᾶλλον· ἤδη D^a, καὶ post ἀλλὰ fort in ἢ mutandum est ut 603^a 26 et saepissime alias ‖ ψύχος A^a ‖ 8 περὶ τὴν ναυπλίαν A^{a}C^a ‖ 9 τυφλοὶ πολλοὶ PD^a ‖ 11 ὁ om A^{a}C^a 12 ἀχαρνάς A^{a}C^a ‖ δὲ καὶ τοῖς A^{a}C^a ‖ 15 ἕκαστοι PD^{a}E^a εὐθένειαν C^a, εὐσθένειαν PD^{a}E^{a}A^a ‖ 16 ὅσα μέν εἰσι D^a, ὅσοι μέν εἰσι PE^a ‖ παράγεια ἡ πελαγία D^a, παράγει πρὸς τὴν εὐθηνίαν πελάγια C^a, παραγείαν πελαγίαν PE^a ‖ ἐν] ἢ ἐν A^{a}C^a ἑκατέρῳ] ὁποτέρῳ? ‖ 17 τινες om D^a ‖ 18 ἑκάστω D^a ‖ εὐθενοῦσιν C^{a}D^a, εὐσθενοῦσιν PA^a ‖ 19 πρότερον PE^a ‖ τοιούτοις τόποις ἁλ. C^a ‖ 22 νότια καὶ τὰ βόρεια C^a ‖ 23 μικρὰ D^a tr ‖ εὐθενεῖ PD^a, εὐσθενεῖ C^a, εὐσθενῆ A^a pr, εὐσθηνῆ A^a rc.

καὶ τοῦ θέρους ἁλίσκονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χωρίου πλείους ⟨ἐν⟩ τοῖς βορείοις τῶν μακρῶν ἢ τῶν πλατέων. οἱ δὲ θύννοι καὶ οἱ ξιφίαι οἰστρῶσι περὶ κυνὸς ἐπιτολήν· ἔχουσι γὰρ ἀμφότεροι τηνικαῦτα παρὰ τὰ πτερύγια οἷον σκωλήκιον τὸν καλούμενον οἶστρον, ὅμοιον μὲν σκορπίῳ, μέγεθος δ' ἡλίκον ἀράχνης· ποιοῦσι δὲ ταῦτα πόνον τοιοῦτον ὥστ' ἐξάλλεσθαι οὐκ ἔλαττον ἐνίοτε τὸν ξιφίαν τοῦ δελφῖνος, διὸ καὶ τοῖς πλοίοις πολλάκις ἐμπίπτουσιν. χαίρουσι δ' οἱ θύννοι μάλιστα τῶν ἰχθύων τῇ ἀλέᾳ, καὶ πρὸς τὴν ἄμμον τὴν πρὸς τῇ γῇ προσχωροῦσι τῆς ἀλέας ἕνεκεν· ὅτι ⟨δὲ⟩ θερμαίνονται, καὶ 602ᵇ ἄνω ἐπιπολάζουσιν. τὰ δὲ μικρὰ τῶν ἰχθυδίων σώζεται διὰ τὸ παρορᾶσθαι· διώκουσι γὰρ τὰ μείζω οἱ μεγάλοι. τῶν δ' ᾠῶν καὶ τοῦ γόνου διαφθείρεται τὸ πολὺ διὰ τὰς ἀλέας· οὗ γὰρ ἂν ἐφάψωνται, πᾶν τοῦτο λυμαίνονται. ἁλίσκονται δὲ μάλιστα οἱ ἰχθύες πρὸ ἡλίου ἀνατολῆς καὶ μετὰ τὴν δύσιν, ὅλως δὲ περὶ δυσμὰς ἡλίου καὶ ἀνατολάς· οὗτοι γὰρ λέγονται εἶναι ὡραῖοι βόλοι, διὸ καὶ τὰ δίκτυα ταύτην τὴν ὥραν ἀναιροῦνται οἱ ἁλιεῖς. μάλιστα γὰρ ἀπατῶνται οἱ ἰχθύες τῇ ὄψει κατὰ τούτους τοὺς καιρούς· τῆς μὲν γὰρ νυκτὸς ἡσυχάζουσι, πλείονος δὲ γενομένου τοῦ φωτὸς μᾶλλον ὁρῶσιν. νόσημα δὲ λοιμῶδες μὲν οὐδὲν εἰς τοὺς ἰχθῦς φαίνεται ἐμ-

---

24 πλεῖον AᵃCᵃ ‖ 25 ἐν inser Ald ‖ ἢ Ald Cs Sch Di Pk A-W, καὶ codd Bk ‖ 26 οἱ om PDᵃ ‖ ξιφαῖσι PDᵃEᵃ ‖ 27 τὸν Sch Di Pk A-W, τὸ codd, ceterae edd falso ‖ 28 μεγέθει Dᵃ ‖ 31 θῦννοι Cᵃ ‖ 32 πρὸς γῆ PEᵃ ‖ b 1 προχωροῦσι Aᵃ, χωροῦσι Eᵃ ‖ δὲ inserui. ὅτι θερμ. del A-W ‖ καὶ om PEᵃ ‖ καὶ εἰς τὸ ἄνω ἐπιπολάζουσιν, ὅτι θερμαίνονται Sch, pro ὅτι exhibet ἐν ᾧ δὲ Pk, τὰ ἄνω vol A-W ‖ 4 τοῦ γόνου] τούτων οὐ PEᵃ, τούτων Dᵃ ‖ τὰς ἀλέας] hanc lectionem defendit Karsch nimium aestum intellegens et intuens ζγγ 753ᵃ 23. τοὺς ἄρρενας A-W; at Ar potius dixisset ὑπὸ τ. ἀρρένων neque mares perdunt τὸν γόνον. pro διὰ τὰς ἀ. Sch Gaza nisus legendum censet διὰ τὸ τοὺς ἰχθῦς προσχωρεῖν πρὸς τούτους τοὺς τόπους πόθῳ (vel ἕνεκα) τῆς ἀλέας, perperam. Pk post πολὺ inser ὑπὸ μεγάλων τῶν προσφοιτώντων ‖ 5 τοῦτο πᾶν PEᵃ ‖ 6 καὶ [illegible] 7 ἀνατολὰς om AᵃCᵃ tr ‖ 9 αἱροῦνται AᵃCᵃ ‖ 11 γι[illegible] PDᵃ ‖ 12 νοσήματα Cᵃ ‖ μὲν om PEᵃ ‖ ἐν οὐδενὶ PDᵃEᵃ ‖

πῖπτον, οἷον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων συμβαίνει πολλάκις καὶ τῶν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων εἰς ἵππους καὶ βοῦς, καὶ τῶν ἄλλων εἰς ἔνια καὶ ἥμερα καὶ ἄγρια· νοσεῖν μέντοι γε δοκοῦσιν· τεκμαίρονται δ' οἱ ἁλιεῖς τῷ ἐνίους ἁλίσκεσθαι λεπτοὺς καὶ ἠσθενηκόσιν ὁμοίους καὶ τὸ χρῶμα μεταβεβληκότας ἐν πολλοῖς καὶ πίοσιν ἑαλωκότας καὶ τῷ γένει τῷ αὐτῷ. περὶ μὲν οὖν τῶν θαλαττίων τοῦτον ἔχει τὸ τρόπον· τοῖς δὲ ποταμίοις καὶ λιμναίοις λοιμῶδες μὲν οὐδὲ τούτοις οὐδὲν γίγνεται, ἐνίοις δ' αὐτῶν ἴδια νοσήματα ἐμπίπτει, οἷον ὁ γλάνις ὑπὸ κύνα μάλιστα διὰ τὸ μετέωρος νεῖν ἀστροβλής τε γίγνεται καὶ ὑπὸ βροντῆς νεανικῆς καροῦται. πάσχει δέ ποτε τοῦτο καὶ ὁ κυπρῖνος, ἧττον δέ. οἱ δὲ γλάνεις ἐν τοῖς βραχέσι καὶ ὑπὸ δράκοντος τοῦ ὄφεως τυπτόμενοι ἀπόλλυνται πολλοί. ἐν δὲ τῷ βαλέρῳ καὶ τίλωνι ἑλμὶς ἐγγιγνομένη ὑπὸ κύνα μετεωρίζει τε καὶ ἀσθενῆ ποιεῖ· μετέωρος δὲ γιγνόμενος ὑπὸ τοῦ καύματος ἀπόλλυται. τῇ δὲ χαλκίδι νόσημα ἐμπίπτει νεανικόν· φθεῖρες ὑπὸ τὰ βράγχια γιγνόμενοι πολλοὶ ἀναιροῦσιν. τῶν δ' ἄλλων ἰχθύων οὐδενὶ οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστι νόσημα. ἀποθνήσκουσι δ' οἱ ἰχθύες τῷ πλόμῳ· διὸ καὶ θηρεύουσιν οἱ μὲν ἄλλοι τοὺς ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ
603a λίμναις πλομίζοντες, οἱ δὲ Φοίνικες καὶ τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ. ποιοῦνται δέ τινες καὶ δύ' ἄλλας θήρας τῶν ἰχθύων. διὰ γὰρ τὸ φεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι τὰ βαθέα ἐν τοῖς ποταμοῖς (καὶ

PDaEa ‖ *τοῖς ἰχθύοις* PEa, *τοῖς ἰχθύσι* Da ‖ *ἐμπίπτον* AaCa ‖ 15 *ἄγρια καὶ ἥμερα* Aa ‖ *γε* om PDa ‖ 16 *οἱ ἁλιεῖς δὲ τεκ.* Aa ‖ *λεπτοῖς* PEa ‖ 17 *ὁμοίως* Aa, corr *ὁμοίους* man pr ‖ 20 *ποτίμοις* Ca ‖ 22 *ὁ* om PDaAa ‖ *γλανὶς* Ca ‖ *μετεώρως* Da, *μὴ μετέωρος* P ‖ *νεῖν*] *εἶναι* AaCa tr ‖ *ἀστρόβλης* PEa, *οἰστροπλὴξ* AaCa ‖ 23 *δέ*] *μέν* Pk ‖ 24 *ὁ* om PDa ‖ verba *οἱ* — 26 *πολλοί* A-W auctoritate Schneideri moti del causa vix sufficiente ‖ *γλανεῖς* Aa ‖ 26 *πολλοί* om PDa ‖ *βαλέρῳ* Pk ex 568b 27, *βαλλίρω* PDaEa, *βαλλιρῷ* AaCa ‖ *τριλῶνι* Ca, *τίλλωνι* PDa ‖ *ἑλμὶνς* Ca, *ἕλμισσα* Aa pr ‖ 27 *κῦνα* Aa ‖ *μετεωρίζεται καὶ* Aa pr Ca ‖ 30 *πολλοὺς* propon A-W ‖ 31 *ἰχθῦς* PDa ‖ *πλόμῳ*] *πάγῳ* Aa pr Ca tr. cf. Ael. *h a I 58* ‖ **603 a** 1 *πλωΐζοντας* Aa pr, *πλωΐξοντας* Ca ‖ 2 *δύο* *AaDa* ‖ *ἄλλας τινὰς θ.* AaCa.

γὰρ ἄλλως τὸ πότιμον ὕδωρ ψυχρόν) ὀρύττουσι τάφρον εἰς τὸν ποταμὸν διὰ ξηροῦ· εἶτα ταύτην καταστεγάσαντες χόρτῳ καὶ λίθοις οἷον γωλεὸν ποιοῦσιν, ἔκδυσιν ἔχοντα ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ ὅταν πάγος ᾖ, ἐκ τούτου κύρτῳ θηρεύουσι τοὺς ἰχθῦς. καὶ ἄλλην δὲ θήραν ποιοῦνται ὁμοίως θέρους καὶ χειμῶνος· ἐν μέσῳ τῷ ποταμῷ φρυγάνοις καὶ λίθοις περιφράξαντες ὅσον στόμα καταλείπουσιν· καὶ ἐν τούτῳ κύρτον ἐνθέντες θηρεύουσιν, συνελόντες τοὺς λίθους.

[Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων συμφέρει τοῖς ἄλλοις τὰ ἔπομβρα ἔτη, πλὴν ταῖς πορφύραις. σημεῖον δέ· ὅταν γάρ τις θῇ οὗ ποταμὸς ἐξερεύγεται, καὶ γεύσωνται τοῦ ὕδατος, ἀποθνήσκουσιν αὐθημερόν. καὶ ζῇ δ' ἡ πορφύρα, ὅταν θηρευθῇ, περὶ ἡμέρας πεντήκοντα. τρέφονται δ' ὑπ' ἀλλήλων· ἐπιγίγνεται γὰρ ἐπὶ τοῖς ὀστράκοις ὥσπερ φῦκός τι καὶ βρύον. ἃ δ' ἐμβάλλουσιν εἰς τροφὴν αὐταῖς, τοῦ σταθμοῦ φασι χάριν εἶναι πρὸς τὸ πλέον ἕλκειν. τοῖς δ' ἄλλοις οἱ αὐχμοὶ ἀσύμφοροι· ἐλάττω γὰρ καὶ χείρω γίγνεται, καὶ οἱ πυρροὶ τότε γίγνονται μᾶλλον κτένες. ἐν δὲ τῷ Πυρραίῳ ποτ' εὐρίπῳ ἐξέλιπον οἱ κτένες οὐ μόνον διὰ τὸ ὄργανον ᾧ θηρεύοντες ἀνέξυον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς αὐχμούς. καὶ τοῖς ἄλλοις δ'

6 φωλεὸν D^a, γρώλεον PE^a ‖ ἐκδύνουσιν PE^a ‖ 7 τούτων A^{a}C^a ‖ 9 γρυγάνοις A^a pr ‖ 10 καὶ om PD^a ‖ 11 συνελόντες i e comprimentes, coartantes; περιελόντες codd cum A-W mutare τοὺς ἰχθῦς, vel pro περιελ. scribere περικόπτοντες necessarium non videtur ‖ 12 Quae hinc usque ad finem libri legimus, ab Aristotele scripta esse mihi persuadere non possum ‖ ὀστρακ. καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει τὰ ἐπόμβρια PD^a ‖ 13 τις θῇ conieci, τεθῇ PD^a, τῇ γῇ ὁ ποταμὸς A^a pr C^a ‖ 14 ἐξερεύγηται A^a pr, ἐξέρχηται C^a ‖ γεύσονται PD^a ‖ 15 καὶ delere volunt A-W; fort ante ὅταν ponendum est ‖ θηρευθῇ] exspectes τηρηθῇ vel τηρῆται ‖ 16 ἡμέρας καὶ π. C^a, ἡ. πέντε καὶ π. A^a ‖ δ'] exspectes γὰρ ‖ 17 φύκος A^{a}C^a ‖ 18 εἰς] πρὸς A^{a}C^a „tamquam" = ὡς tr ‖ χάριν εἶναί φασι PD^a ‖ 19 πλεῖον PD^a ‖ ἄλλοις δ' C^a ‖ οἱ om A^{a}C^a ‖ 20 verba καὶ — 21 κτένες antecedentibus et sequentibus repugnant. καὶ πυρροὶ . . . οἱ κ vertit Gaza ‖ 21 δὲ τῷ] τῷδε τῷ τὸ PE^a ‖ πυρραίῳ A^a, ραίων D^a, πυρραῖον PE^a ‖ 22 ᾧ] οἱ PE^a, ὃ οἱ D^a, ᾧ οἱ C ‖ 23 καὶ om PE^a ‖ αὐχμούς. τοῖς δ' ἄλλοις PD^{a}E^a.

ὀστρακοδέρμοις τὰ ἔπομβρα ἔτη συμφέρει διὰ τὸ γλυκυτέ-
ραν γίγνεσθαι τὴν θάλατταν. ἐν δὲ τῷ Πόντῳ διὰ τὸ ψῦ-
χος οὐ γίγνονται, οὐδ' ἐν τοῖς ποταμοῖς ἀλλ' ἢ ὀλίγα τῶν
διθύρων· τὰ δὲ μονόθυρα μάλιστα ἐν τοῖς πάγοις ἐκπή-
γνυται.

Περὶ μὲν οὖν τὰ ἔνυδρα τῶν ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
21 πον· τῶν δὲ τετραπόδων αἱ μὲν ὕες νοσήμασι κάμνουσι
τρισίν, ὧν ἓν μὲν καλεῖται βράγχος, ἐν ᾧ μάλιστα τὰ περὶ
τὰ βράγχια καὶ τὰς σιαγόνας φλεγμαίνει. γίγνεται δὲ καὶ
603^b ὅπου ἂν τύχῃ τοῦ σώματος· πολλάκις γὰρ τοῦ ποδὸς λαμ-
βάνεται, ὁτὲ δ' ἐν τῷ ὠτί. γίγνεται δὲ σαπρὸν εὐθὺς καὶ
τὸ ἐχόμενον, ἕως ἂν ἔλθῃ πρὸς τὸν πνεύμονα· τότε δ' ἀπο-
θνήσκει. ταχὺ δ' αὐξάνεται· καὶ οὐδὲν ἐσθίει, ὅταν ἄρξηται
τὸ πάθος κἂν ὁσονοῦν. ἰῶνται δ' οἱ ὑοβοσκοί, ὅταν αἴσθων-
ται μικρὸν ὄν, ἄλλον μὲν οὐδένα τρόπον, ἀποτέμνουσι δ'
ὅλον. δύο δ' ἄλλ' ἐστί, λέγεται δὲ κραυρᾶν ἄμφω· ὧν τὸ μὲν
ἕτερόν ἐστι κεφαλῆς πόνος καὶ βάρος, ᾧ αἱ πλεῖσται ἁλί-
σκονται, τὸ δ' ἕτερον, ἡ κοιλία ῥεῖ. καὶ τοῦτο μὲν δοκεῖ
εἶναι ἀνίατον, θατέρῳ δὲ βοηθοῦσιν οἶνον προσφέροντες πρὸς
τοὺς μυκτῆρας καὶ κλύζοντες τοὺς μυκτῆρας οἴνῳ. διαφεύ-
γειν δὲ καὶ τοῦτο χαλεπόν· ἀναιρεῖ γὰρ ἐν ἡμέραις τρισὶν ἢ

---

24 γλυκερὰν PD^a ‖ 25 ψύχος A^a ‖ 26 γίνεται A^a ‖ 27 μᾶλλον A^a ‖ ἐμπήγνυται PD^a, συμπήγνυται tr ‖ 29 οὖν om A^{a}C^a ‖ 30 ὗες om A^a pr C^a, ὕες P ‖ post νοσήμ. add μὲν PD^{a}C^a ‖ 31 ἓν] ὃ A^{a}C^a ‖ τὰ om A^{a}C^a ‖ 32 περὶ σιαγόνας καὶ τὰ βράγχια PD^{a}E^a. Hoc uno loco librorum, qui Aristoteli adscribi solent, βρ. significat bronchiam; locus enim πν 483^{a}22 neque genuinus est neque certam praebet lectionem. βραγχία A^{a}C^{a}D^a ut semper. βρόγχια Sylb Di Pk, quae vox ab Aristotele aliena est ‖ **b** τοὺς πόδας PE^a ‖ 2 ὅτε A^a ‖ 3 πλεύμονα PD^a ‖ τὸ PE^a ‖ 5 βάθος PE^a ‖ ὑοβόσκοι D^a, βοσκοὶ C^a, δ' οἱ ὑοβοσκοί A^a pr om in lac ‖ 6 μικρὸν ὄν] μένον σμικρὸν D^a, ὅταν μένον σμικρὸν P, ὅταν μὲν ὂν σμικρὸν E^a ‖ exspectes ὄν, ἀποτέμνοντες ὅλον, ἄλλον δ' οὐδένα τρόπον ‖ 7 δ' om PE^a ‖ κραυγᾶν PD^a, κραῦρα *Sch* ‖ *10* οἷον A^a ‖ 11 διαφυγεῖν PD^a ‖ 12 ἀναιρεῖ D^a „perimit" *tr*, ἀναιρεῖται PE^a, ἀναιρεῖ μὲν A^{a}C^a.

τέτταρσιν. βραγχῶσι δὲ μάλιστα, ὅταν τὸ θέρος ἐνέγκῃ σῦκα καὶ πιόταται ὦσιν· βοηθεῖ δὲ τά τε συκάμινα διδόμενα καὶ τὸ λουτρὸν ἐὰν πολὺ ᾖ καὶ θερμόν, καὶ ἐάν τις σχάσῃ ὑπὸ τὴν γλῶτταν. χαλαζώδεις δ' εἰσὶ τῶν ὑῶν αἱ ὑγρόσαρκοι τά τε περὶ τὰ σκέλη καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς ὤμους, ἐν οἷς μέρεσι καὶ πλεῖσται γίγνονται χάλαζαι· κἂν μὲν ὀλίγας ἔχῃ, γλυκυτέρα ἡ σάρξ, ἂν δὲ πολλάς, ὑγρὰ λίαν καὶ διάχυλος γίγνεται. δῆλαι δ' εἰσὶν αἱ χαλαζῶσαι· ἔν τε γὰρ τῇ γλώττῃ τῇ κάτω ἔχουσι μάλιστα τὰς χαλάζας, καὶ ἐάν τις τρίχας ἐκτίλλῃ ἐκ τῆς λοφιᾶς, ὕφαιμοι φαίνονται· ἔτι δὲ τὰ χαλαζῶντα τοὺς ὀπισθίους πόδας οὐ δύνανται ἡσυχάζειν. οὐκ ἔχουσι δὲ χαλάζας, ἕως ἂν ὦσι γαλαθηναὶ μόνον. ἐκβάλλουσι δὲ τὰς χαλάζας ταῖς τίφαις· ὃ καὶ πρὸς τὴν τροφήν ἐστι χρήσιμον. ἄριστον δὲ πρὸς τὸ πιαίνειν καὶ τρέφειν οἱ ἐρέβινθοι καὶ τὰ σῦκα, τὸ δ' ὅλον μὴ ποιεῖν ἁπλῆν τὴν τροφὴν ἀλλὰ ποικίλην· χαίρει γὰρ μεταβάλλουσα καθάπερ καὶ τἆλλα ζῷα, καὶ ἅμα φασὶ τὸ μὲν ἐμφυσᾶν τὸ δὲ σαρκοῦν τὸ δὲ πιαίνειν τῶν προσφερομένων, τὰς δὲ βαλάνους ἡδέως μὲν ἐσθίειν, ποιεῖν δ' ὑγρὰν τὴν σάρκα· καὶ ἐὰν κύουσαι πλείους ἐσθίωσιν, 604^a
ἐκβάλλουσιν ὥσπερ καὶ τὰ πρόβατα· ταῦτα γὰρ ἐπιδηλοτέρως τοῦτο πάσχει διὰ τὰς βαλάνους. χαλαζᾷ δὲ μόνον τῶν ζῴων ὧν ἴσμεν ὗς.

13 verba βραγχῶσι (βρυγχῶσι A^a pr) — γλῶτταν produnt compilatorem; neque suo loco sunt et antecedentibus v 5 et 6 repugnant ‖ θέρος] ὄρος PE^a ‖ σύκα A^aC^a, εὖ PD^a, εὐκαρπίαν Pk. cf 605^b 18 ‖ 14 πιότατα C^a ‖ τε om A^aC^a ‖ συκαμίνια PE^a ‖ 15 ᾗ πολὺ PD^a ‖ 16 χαλαζώδεις] γάλα. ὀξώδεις A^a pr C^a ‖ υἱῶν A^a ‖ 17 καὶ τὰ] τά τε D^a ‖ 18 μέλεσι C^a, om A^a pr in lac ‖ 19 γλυκερὰ PD^a „*dulcior*" tr ‖ 20 ἄχυλος PD^a „*sucosa*" tr ‖ 21 ἔν] αἷ A^a pr C^a ‖ τῆς γλώττης τῷ PD^a, τῆς γλώττης A^a rc ‖ μάλιστα om PD^a ‖ 22 τρίχα $A^aC^aD^a$ tr ‖ ἐκτίλῃ A^a tr ‖ λοφίας $A^aC^aD^a$ ‖ 25 ἔχωσι PE^a ‖ 26 τιφαῖς A^aC^a, στιφαῖς P[illegible] τίφαις Cs Sch Pk A-W ‖ ἄριστοι A^aC^a ‖ 27 σύκα A^a ‖ 28 [illegible] λην· καὶ χαίρει PE^a ‖ 31 βαλάνους μόνον ἡδέως P[illegible] 32 ἐγκύουσαι PD^a, ἔγγυοι οὖσαι E^a ‖ **604 a** 2 ἐκβάλλουσαι 3 χαλαζαι A^a pr, χαλαζᾶ A^a rc tr, χάλαζα C^a, χαλαζῶνται

22 Οἱ δὲ κύνες κάμνουσι νοσήμασι τρισίν· ὀνομάζεται δὲ ταῦτα λύττα, κυνάγχη, ποδάγρα. τούτων ἡ λύττα ἐμποιεῖ μανίαν, καὶ ὅταν δάκῃ, λυττῶσιν ἅπαντα τὰ δηχθέντα πλὴν ἀνθρώπου· καὶ ἀναιρεῖ δὲ τὸ νόσημα τοῦτο τάς τε κύνας καὶ ἄν τι δηχθῇ ὑπὸ λυττώσης πλὴν ἀνθρώπου. ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἡ κυνάγχη τὰς κύνας· ὀλίγαι δὲ καὶ ἐκ τῆς ποδάγρας περιφεύγουσιν. λαμβάνει δ' ἡ λύττα καὶ τὰς καμήλους. τοὺς δ' ἐλέφαντας πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἀρρωστήματα ἀνόσους εἶναί φασιν, ἐνοχλεῖσθαι δ' ὑπὸ φυσῶν.

23 Οἱ δὲ βόες οἱ ἀγελαῖοι νοσοῦσι δύο νόσους, ὧν τὸ μὲν ποδάγρα τὸ δὲ κραῦρος καλεῖται. ἐν μὲν οὖν τῇ ποδάγρᾳ τοὺς πόδας οἰδοῦσιν, οὐκ ἀποθνήσκουσι δ' οὐδὲ τὰς ὁπλὰς ἀποβάλλουσιν· βέλτιον δ' ἴσχουσι τῶν κεράτων ἀλειφομένων πίττῃ θερμῇ. ὅταν δὲ κραυρᾷ, τὸ πνεῦμα γίγνεται θερμὸν καὶ πυκνόν· καὶ ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πυρετός, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς βουσὶ τὸ κραυρᾶν. σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας, τὰ ὦτα καταβάλλουσι καὶ οὐ δύνανται ἐσθίειν. ἀποθνήσκουσι δὲ ταχέως, καὶ ἀνοιχθέντων ὁ πνεύμων φαίνεται σαπρός.

24 Τῶν δ' ἵππων αἱ μὲν φορβάδες ἄνοσοι τῶν ἄλλων ἀρρωστημάτων εἰσὶ πλὴν ποδάγρας, ταύτῃ δὲ κάμνουσι, καὶ ἐνίοτε ἀποβάλλουσι τὰς ὁπλάς· ὅταν δ' ἀποβάλωσι, πάλιν φύουσιν εὐθύς· γίγνεται γὰρ ἅμα τῆς ἑτέρας ὑπο-

---

5 λύσσα utrobique et 6 λυσσῶσαν et 8 λυσσώσης A^aC^a tr 6 δάκῃ om D^a tr ‖ 7 ἀνθρώπου·] ἀνθρώπου ἀναιρεῖ· D^a tr. πλὴν ἀ. del Pk ‖ καὶ om PD^aE^a tr ‖ δὲ om C^a ‖ τε om D^a 8 καὶ — ἀνθρώπου om D^aA^a rc tr ‖ ἐάν PE^a ‖ πλὴν ἀνθ. del Pk A-W Karsch ‖ 9 καὶ ante ἐκ om A^a pr tr ‖ 10 περισώζονται PD^aA^a rc ‖ δ' ἡ λῦττα] ταῦτα PD^a ‖ verba λαμβάνει — 12 φυσῶν nemo hic requirat. Scal Sch Pk del verba 11 τοὺς — φυσῶν ‖ 12 ὀχλεῖσθαι A^aC^a ‖ 13 exspectes ἡ μὲν π. ἡ δὲ ‖ 15 οὐδὲ τὰς] τὰς δ' PD^a; cf 575^b 8 ‖ 16 βελτίω PD^a ‖ ἰσχύουσι $PE^aA^aC^a$ ‖ 17 πίσσῃ D^a; π. θερμῇ om $PE^aA^aC^a$. cf 595^b 15 ‖ κραῦραι A^a pr C^a ‖ γίνηται A^a ‖ 19 ἐν om A^aC^a ‖ 21 πλεύμων PD^a ‖ 23 φοράδες $PE^aA^aC^a$ ‖ ἄνουσοι A^a ‖ 24 ταύτην PD^a ‖ 25 ἀποβάλλωσι PD^aA^a ‖ 26 φύωσιν C^a pr ‖ γὰρ om C^a.

φυομένης ἡ τῆς ἑτέρας ὁπλῆς ἀπυβολή. σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας· ὁ γὰρ ὄρχις ἅλλεται ὁ δεξιός, ἢ κατὰ μέσον ὀλίγον κάτωθεν τῶν μυκτήρων ἔγκοιλόν τι γίγνεται καὶ ῥυτιδῶδες. οἱ δὲ τροφίαι ἵπποι πλείστοις ἀρρωστήμασι κάμνουσιν. λαμβάνει γὰρ καὶ εἰλεός· σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας, τὰ ὀπίσθια σκέλη ἐφέλκουσιν ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια καὶ ὑποφέ- 604b ρουσιν, ὥστε ὀλίγου συγκρούειν. ἐὰν δ' ἀσιτήσας τὰς ἔμπροσθεν ἡμέρας εἶτα μανῇ, αἷμα ἀφαιροῦντες βοηθοῦσι καὶ ἐκτέμνοντες. λαμβάνει δὲ καὶ τέτανος· σημεῖον δ', αἱ φλέβες τέτανται πᾶσαι καὶ κεφαλὴ καὶ αὐχήν, καὶ προβαίνει εὐθέσι τοῖς σκέλεσιν. γίγνονται δὲ καὶ ἔμπυοι οἱ ἵπποι. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλος αὐτοὺς πόνος, καλεῖται δὲ τοῦτο κριθιᾶν· σημεῖον δὲ τοῦ ἀρρωστήματος, μαλακὸς γίγνεται ὁ οὐρανὸς καὶ θερμὸν πνεῖ. ἀνίατα δέ, ἂν μὴ αὐτόματα καταστῇ. τό τε νυμφιᾶν καλούμενον, ἐν ᾧ συμβαίνει κατέχεσθαι, ὅταν αὐλῇ τις, καὶ κατωπιᾶν· καὶ ὅταν ἀναβῇ τις, τροχάζει, ἕως ἂν μέλλῃ τις κατασχεῖν· κατηφεῖ δ' ἀεί, κἂν λυττήσῃ. σημεῖον δὲ καὶ τούτου, τὰ ὦτα καταβάλλει πρὸς τὴν χαίτην καὶ πάλιν προτείνει, καὶ ἐκλείπει, καὶ πνεῖ. ἀνίατα δὲ καὶ τάδε, ἐὰν καρδίαν ἀλγήσῃ (σημεῖον

---

28 ὁ γὰρ — 31 ἀρρωστίας om PE^a ‖ 28 κατὰ τὸ μέσον C^a ‖ 29 ἐν κοῖλον D^a tr ‖ καὶ ἔγκ. A^{a}C^a ‖ τι add A^{a}C^a Sylb Cas Cs Sch ‖ 31 ἠλεός A^{a}C^a ‖ b 1 ὑφέλκουσιν ὑπὸ A^{a}C^a ‖ 2 ὀλίγους A^a pr, ἀλλήλους PD^{a}E^a ‖ συγκροτεῖν A^a pr C^a ‖ 3 verba εἶτα μανῇ corrupta esse videntur ‖ αἷμα] αἱ μὲν A^a pr ‖ 4 ἐκτέμνουσι A^a pr ‖ 5 προσβαίνει PD^a ‖ 6 οἱ om A^{a}C^a ‖ 8 κριθίαν P, κριθίας D^a, κριθία E^a, ἠριθιᾶν (in marg γρ κριΐθιαν) A^a, „*krityare*" vel „*krichiare*" tr ‖ 9 ἐὰν PD^a ‖ 10 κατέστη PE^a ‖ τό τε] τὸ δὲ A^{a}C^a tr, fort recte, om PE^a ‖ νυμφίαν PD^{a}E^a ‖ post κατέχεσθαι aliquod substantivum velut σπασμῷ vel λύττῃ intercidisse videtur; in eius locum καὶ, quod A^{a}C^a tr ante ὅταν inserunt, irrepsisse videtur ‖ 11 κατωπίαν PD^{a}E^a, κατωπία C^a, κατωπιᾷ A^a ‖ λάβῃ A^a pr C^a ‖ 12 τις κατασχεῖν] κατά τινας θεῖν P cum A^{a}C^a consentiunt tr Gaza. κατατείνας θεῖν Pk ‖ 13 ὅταν λυσσήσῃ A^{a}C^a ‖ τοῦτο A^a, τούτου corr man pr ‖ 15 PE^a, τείνει A^{a}C^a. ante πνεῖ add πυκνὸν Pk, fort recte ‖ ἀ A^a pr C^a.

δέ, λαπαρὸς ὢν ἀλγεῖ), καὶ ἐὰν ἡ κύστις μεταστῇ (σημεῖον δὲ καὶ τούτου τὸ μὴ δύνασθαι οὐρεῖν, καὶ τὰς ὁπλὰς καὶ τὰ ἰσχία ἐφέλκει), καὶ ἐὰν σταφύλινον περιχάνῃ· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡλίκον σφονδύλη. τὰ δὲ δήγματα τῆς μυγαλῆς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποζυγίοις χαλεπά· γίγνονται δὲ φλύκταιναι. χαλεπώτερον δὲ τὸ δῆγμα, ἐὰν κύουσα δάκῃ· ἐκρήγνυνται γὰρ αἱ φλύκταιναι, εἰ δὲ μή, οὔ. ἀποκτείνει δὲ δάκνουσα ἢ σφόδρα ποιεῖ ἀλγεῖν καὶ ἡ καλουμένη χαλκὶς ὑπό τινων, ὑπὸ δ' ἐνίων ζιγνίς· ἔστι δ' ὅμοιον ταῖς μικραῖς σαύραις, τὸ δὲ χρῶμα τοῖς τυφλίναις ὄφεσιν. ὅλως δέ φασιν οἱ ἔμπειροι, σχεδὸν ὅσαπερ ἀρρωστήματ' ἀρρωστεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἵππον ἀρρωστεῖν καὶ πρόβατον. ὑπὸ φαρμάκου δὲ διαφθείρεται καὶ ἵππος καὶ πᾶν ὑποζύγιον σανδαράκης· δίδοται δ' ἐν ὕδατι καὶ διηθεῖται. καὶ ἐκβάλλει δὲ κύουσα ἵππος ὀσμῇ λύχνου ἀποσβεννυμένου· συμβαίνει
605^a δὲ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἐνίαις κυούσαις. περὶ μὲν οὖν τὰς νόσους τῶν ἵππων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, τὸ δ' ἱππομανὲς

16 λαπάρας D^a, „*gracilis*" tr. λαπαρὸς — 17 δὲ om P. ὢν om D^a. pro λαπαρὸς ὢν ἀλγεῖ mutant A-W τὰς λαπάρας ἀνέλκει ‖ 17 vocabulo καὶ ante τούτου fort admonemur de ileo ^{a}30, sed malim absit ‖ τούτου τὸ] τοῦτο A^a pr C^a ‖ δύνεσθαι A^a ‖ 18 ἐφέλκειν? ‖ ἂν στ. π. C^a, ἐὰν σταφυλῖνον π. D^a, τυφλός· οἷονπερ ἡ χάνη (χάννη) PE^a ‖ 19 μυγδάλης A^a, μεγάλης PE^a, τοῖς μεγάλοις C^a „*magis*" i e „*magnis*" tr ‖ 20 φλεκταῖναι A^a, γ. καὶ (δὲ?) αἱ φλυκταῖναι. εἰ δὲ μή, οὐκ ἀποκτείνει C^a „*si autem non moriuntur*" tr. γίγνονται δὲ φλ. om PE^a ‖ 21 τὸ om A^a pr ‖ κύουσαν P ‖ ἐρρήγνυνται A^a pr ‖ 22 φλυκταῖναι C^a, φλεκτάναι A^a ‖ post μὴ add κύουσα Cs ‖ οὐκ ἀποκτείνει . ἔτι δὲ A^aC^a tr Sch. οὔ . ἀποκτείνει PE^a. οὐκ ἀποκτείνει. ⟨Ἀποκτείνει⟩ δὲ Pk, auctoritate Schneideri motus, qui post δάκνουσα add ἀποκτείνει. At post οὐ suppleas ἐκρήγνυνται ‖ 23 ἢ om A^aC^a ἀλγεῖν] πονεῖν A^aC^a ‖ χάλκις D^a ‖ 24 ζίγνης A^a, ζιγνύς D^a, διγνύς P Gaza, δειμνύς E^a ‖ 25 τυφλίναις A-W, τυφλίνοις PD^a, τυφλοῖς A^aC^a ‖ 26 ἀρρωστεῖ ἄνθ. ἀρρωστήματα PD^a, ἀρρωστοῦσιν ἀνθρώποις ἀρρωστήματα E^a ‖ 28 σανδαράκης om tr, post σ. add Pk ἐὰν πλείων δοθῇ ‖ 29 ἐν ὕδατι] καὶ ἐν νυκτὶ PE^a ‖ *30 ὀσμῇ* Sylb, ὀσμὴν codd, ὀσμὴν ⟨αἰσθανομένη⟩ Di, male: *potius* ὀσμὴν in ὀσμωμένη mutandum ‖ **605 a** 2 τῶν ἵππων *om* PE^a.

καλούμενον ἐπιφύεται μέν, ὥσπερ λέγεται, τοῖς πώλοις, αἱ δ' ἵπποι περιλείχουσαι καὶ καθαίρουσαι ἀποτρώγουσιν αὐτό· τὰ δ' ἐπιμυθευόμενα πέπλασται μᾶλλον ὑπὸ γυναικῶν καὶ τῶν περὶ τὰς ἐπῳδάς. ὁμολογουμένως δὲ καὶ τὸ καλούμενον πώλιον αἱ ἵπποι προεκβάλλουσι πρὸ τοῦ πώλου. γιγνώσκουσι δ' οἱ ἵπποι καὶ τὴν φωνὴν ἀκούοντες τῶν ἵππων, οἷς ἂν μαχεσάμενοι τύχωσιν. χαίρουσι δ' οἱ ἵπποι τοῖς λειμῶσι καὶ τοῖς ἕλεσιν· καὶ γὰρ τῶν ὑδάτων τὰ θολερὰ πίνουσι, κἂν ᾖ καθαρά, ἀνατρέπουσιν αὐτὰ οἱ ἵπποι ταῖς ὁπλαῖς, εἶτα πιοῦσαι λούονται. καὶ γὰρ ὅλως ἐστὶ φιλόλουτρον τὸ ζῷον καὶ φίλυδρον· διὸ καὶ ἡ τοῦ ποταμίου ἵππου φύσις οὕτω συνέστηκεν. ὁ δὲ βοῦς τοὐναντίον τοῦ ἵππου· ἂν γὰρ μὴ καθαρὸν ᾖ τὸ ὕδωρ καὶ ψυχρὸν καὶ ἀκέραιον, οὐκ ἐθέλει πιεῖν.

25 Οἱ δ' ὄνοι νοσοῦσι μάλιστα νόσον μίαν, ἣν καλοῦσι μηλίδα. γίγνεται δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν πρῶτον, καὶ ῥεῖ φλέγμα κατὰ τοὺς μυκτῆρας παχὺ καὶ πυρρόν· ἐὰν δὲ πρὸς τὸν πνεύμονα καταβῇ, ἀποκτείνει· τὰ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν οὐ θανάσιμα. δυσριγότατον δ' ἐστὶ τῶν τοιούτων ζῴων· διὸ καὶ περὶ τὸν Πόντον καὶ τὴν Σκυθικὴν οὐ γίγνονται ὄνοι.

26 Οἱ δ' ἐλέφαντες κάμνουσι τοῖς φυσώδεσι νοσήμασιν· διὸ οὔτε τὸ ὑγρὸν περίττωμα προΐεσθαι δύνανται οὔτε τὸ τῆς

---

3 *εἴρηται* D^a tr, fort recte; nam haec aliqua ex parte sumpta esse videntur ex 572^a 10 sq ‖ *πωλίοις* A^aC^a ‖ 4 *περιλείχουσι* A^aC^a tr ‖ *καθαιροῦσαι* PD^a, *καθαίρουσιν* A^aC^a ‖ *ἀποτρώγουσαι* A^aC^a, *περιτρώγουσιν* PD^aE^a ‖ 5 *μυθευόμενα* A^aC^a ‖ *ἀπὸ* PE^a, *ὑπὸ τῶν γ.* Ald Cs Sch ‖ 6 *ἐπαΐδάς* P, *ἐπαιοιδάς* E^a ‖ 7 *αἱ*] *οἱ* A^a, om C^a ‖ 11 *αἱ ἵ.* Pk, sed potius exspectes *πιόντες*, id quod Sylb Sch volunt ‖ 12 *λύονται* A^a ‖ 13 *καὶ ἔτι φίλυδρον* PD^a ‖ verba *διὸ — συνέστηκεν* del A-W ‖ 15 *ᾖ*] *ἔστι* PE^a ‖ 16 *πίνειν* A^aC^a ‖ 17 *μηλῖδα* C^a ‖ 18 *ῥέει* PD^a ‖ *ῥεῦμα* D^a ‖ 19 *παχὺ*] *πολὺ* A^aC^a ‖ 20 *πλεύμονα* D^a ‖ *ἀποθνήσκουσι* ‖ ante *οὐ* add *πρῶτον* PD^a ‖ 21 *τὸ τοιοῦτον ζῷον* PD^aE^a ‖ *τριχωτῶν ζῴων* Pk ‖ 22 *καὶ* ante *περὶ* om PE^a ‖ PD^aE^a ‖ 22 *ὄνοι*] *οἱ ὄνοι* PE^a. ad rem cf ζγβ 748^a 23 ‖ *οὔτε*] *διὸ οὕτως* A^a pr ‖ *τὰ τῆς* A^aC^a.

κοιλίας. καὶ ἐὰν γῆν ἐσθίῃ, μαλακίζεται, ἐὰν μὴ συνεχῶς· εἰ δὲ συνεχῶς, οὐδὲν βλάπτεται. καταπίνει δὲ καὶ λίθους ἐνίοτε. ἁλίσκεται δὲ καὶ διαρροίᾳ· ὅταν δ' ἁλῷ, ἰατρεύουσιν ὕδωρ θερμὸν διδόντες πίνειν, καὶ τὸν χόρτον εἰς μέλι βάπτοντες διδόασιν ἐσθίειν, καὶ ἵστησιν ἑκάτερον τούτων. ὅταν δὲ κοπιάσωσι διὰ τὸ μὴ κοιμηθῆναι, ἀλλὰ τριβόμενοι καὶ ἐλαίῳ καὶ ὕδατι θερμῷ τοὺς ὤμους ὑγιάζονται. καὶ
605b ὅταν τοὺς ὤμους ἀλγῇ, ὕεια κρέα ὀπτήσαντες προστιθέασι, καὶ βοηθεῖ αὐτοῖς. ἔλαιον δ' οἱ μὲν πίνουσιν οἱ δ' οὔ τῶν ἐλεφάντων· κἂν τύχῃ σιδήριόν τι ἐν τῷ σώματι ἐνόν, ἐκβάλλει τὸ ἔλαιον, ὅταν πίωσιν, ὥς φασι· τοῖς δὲ μὴ πίνουσι ⟨τὸ ἔλαιον⟩ ῥίζαν ἑψήσαντες ἐν ἐλαίῳ διδόασιν.

Περὶ μὲν οὖν τῶν τετραπόδων ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν
27 τρόπον, τῶν δ' ἐντόμων τὰ πλεῖστα εὐθενεῖ ἐν ᾗπερ ὥρᾳ καὶ γίγνεται, ὅταν τοιοῦτον ᾖ τὸ ἔτος οἷον τὸ ἔαρ, ὑγρὸν καὶ ἀλεεινόν. ταῖς δὲ μελίτταις ἐγγίγνεται ἐν τοῖς σμήνεσι θηρία ἃ λυμαίνεται τὰ κηρία, τό τε σκωλήκιον τὸ ἀραχνιοῦν καὶ λυμαινόμενον τὰ κηρία (καλεῖται δὲ κλῆρος, οἱ δὲ πυραύστην καλοῦσιν· ὃς ἐντίκτει ἐν τῷ κηρίῳ ὅμοιον ἑαυτῷ οἷον

25 καὶ ἐὰν γῆν] κἂν γὰρ A^a pr C^a ‖ ἂν A^aC^a ‖ 26 ἂν A^aC^a καὶ om PE^a ‖ 27 διαρροιᾷ A^aC^a ‖ ἁλῶσιν D^a tr, fort recte, ἀνῶσιν A^a pr C^a ‖ 30 κοπιάσῃ PD^aE^a ‖ 31 θερμῷ] πολλῷ PE^a b 3 καὶ ἐὰν A^aC^a ‖ τι om A^aC^a ‖ 4 πίνωσιν A^aC^a, πίῃ PE^a μὴ πίνουσι] μὴ πίνουσι τὸν οἶνον A^a tr (addito „*autem*"), sed verba τὸν οἶνον in A^a linea supposita sec manu damnata, πίνουσι τὸν οἶνον C^a, ὄνοις PD^aE^a; inde τοὔλαιον adiec A-W, οἶνον ὀρύζης Sch Di Pk. „*qui autem oleum non bibunt, iis radix tyrtami decocta in vino datur*" Gaza ‖ 5 ἐν om PD^aE^a ‖ 7 εὐθενεῖ D^a, εὐσθενῇ A^a, ῇ C^a, εὐθηνεῖ P ‖ 8 γίνονται A^aC^a ‖ ἔπος A^a pr ‖ 9 ταῖς μήνεσι C^a, τοῖς μήνεσι A^a pr ‖ 10 τε] δὲ A^aC^a tr; sub verba τὸ δὲ σκωλ. — 11 κηρία manus sec in A^a lineam duxit ‖ ἀράχνιον οὖν καὶ A^a ‖ 11 verba οἱ δ. π. καλοῦσιν damnat Pk; suo iure Sch ea translocat post 14 πετόμενος, sed tum οἱ in τὸ mutare necesse est. Ita enim et alteri bestiolae apibus pestiferae nomen paratur et habes, quo referas masc οὗτος ‖ πυραύτην D^a, πῦρ αὐτὴν PE^a ‖ 12 ὡς A^a pr C^a ἑαυτῷ] ἐν αὐτῷ A^a pr C^a; verba ὅμοιον ἑαυτῷ delere optimum videtur.

ἀράχνιον, καὶ νοσεῖν ποιεῖ τὸ σμῆνος), καὶ ἄλλο θηρίον, οἷον ὁ ἠπίολος ὁ περὶ τὸν λύχνον πετόμενος· οὗτος ἐντίκτει τι χνοῦ ἀνάπλεων, καὶ οὐ κεντεῖται ὑπὸ τῶν μελιττῶν, ἀλλὰ μόνον φεύγει καπνιζόμενος. ἐγγίγνονται δὲ καὶ κάμπαι ἐν τοῖς σμήνεσιν, [ἃς καλοῦσι τερηδόνας·] ἃς οὐκ ἀμύνονται αἱ μέλιτται. νοσοῦσι δὲ μάλιστα ὅταν ἐρυσιβώδη τὰ ἄνθη ἡ ὕλη ἐνέγκῃ, καὶ ἐν τοῖς αὐχμηροῖς ἔτεσιν. πάντα δὲ τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει ἐλαιούμενα· τάχιστα δ', ἄν τις τὴν κεφαλὴν ἀλείψας ἐν τῷ ἡλίῳ θῇ.

28 *Διαφέρει* δὲ τὰ ζῷα καὶ κατὰ τοὺς τόπους· ὥσπερ γὰρ ἔν τισιν ἔνια οὐ γίγνεται παντάπασιν, οὕτως ἐν ἐνίοις τόποις γίγνεται μὲν ἐλάττω δὲ καὶ ὀλιγοβιώτερα, καὶ οὐκ εὐημερεῖ. καὶ ἐνίοτε ἐν τοῖς πάρεγγυς τόποις ἡ διαφορὰ γίγνεται τῶν τοιούτων, οἷον τῆς Μιλησίας ἐν τόποις γειτνιῶσιν ἀλλήλοις ἔνθα μὲν γίγνονται τέττιγες ἔνθα δ' οὐ γίγνονται, καὶ ἐν Κεφαληνίᾳ ποταμὸς διείργει, οὗ ἐπὶ τάδε μὲν γίγνονται τέττιγες, ἐπ' ἐκεῖνα δ' οὐ γίγνονται. ἐν δὲ Πορδοσελήνῃ ὁδὸς διείργει, ἧς ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γαλῆ γίγνεται, ἐπὶ θάτερα δ' οὐ γίγνεται. καὶ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἀσπάλακες περὶ μὲν τὴν Ὀρχομενίων

---

14 *ἠπιόλης* A^a pr C^a corr man pr, *ἠπιλιότης* C^a tr. Hoc *ἄλλο θηρίον* nihil nisi clerus perfectus i e alis ornatus esse videtur ‖ *πεττόμενος* A^a ‖ 15 *τι χνοῦ*] *χνοῦν* C^a tr, *χοῦν* A^a. Verba *τι χνοῦ ἀνάπλεων* idem significant, opinor, quod Plini „*excrementa quibus teredines gignuntur*" ‖ *ἀναπνέων* A^aC^a tr *κεντᾶται* PD^a A rc ‖ 16 *μόνος* C^a ‖ *καπνιόμενος* PE^a ‖ 17 *μήνεσι* A^a pr ‖ *ἃς καλ. τερ.* om $A^aC^aD^a$ tr, *τερ.* om E^a et in lac P, quare seclusi. has *καμπὰς* eadem insecta esse puto atque *κλῆρον* ‖ 18 *νοσοῦσι δὲ μάλ.* om PD^aE^a ‖ 20 *ἡλιούμενα* PE^aA^a rc ‖ 22 hoc caput 28. quin ex Theophrasti *περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν* libro ab inepto homine excerptum sit mihi minime est dubium ‖ *ὅλως δὲ τὰ ζῶα διαφέρει κατὰ* D^a, *ὅ. δὲ δ. τὰ ζ. κ.* PE^a ‖ 23 et 24 *γίνονται* PD^aE^a ‖ 23 *ἐν* om D^aE^a ‖ 24 *πολυχρονιώτερα* PD^aE^a | 27 *ἐπέκεινα δ' οὐ γίγνεται* A^aC^a 28 *οὗ ἔπειτα γίνονται* A^a pr C^a ‖ 29 et 30 *ἐπέκεινα* [illegible] 29 *ἐν*] *ἐὰν* A^a ‖ *πορρωσελήνη* D^a ‖ *διείργῃ* A^a ‖ 30 *γαλ*[illegible] 31 *βοιωτίδι οἱ* A^aC^a „*biotide*" tr ‖ *τὴν Ὀρχομενίων* con*spiciens Ael h a 17, 10.* *μὲν δὴ τὴν ὀρχωμενίαν* C^a [illegible] *ὀρχωμανίαν* A^a pr, *τὸν ὀρχομενὸν* PD^aE^a.

606^a πολλοὶ γίγνονται, ἐν δὲ τῇ Λεβαδιακῇ γειτνιώσῃ οὐκ εἰσίν, οὐδ' ἄν τις κομίσῃ, ἐθέλουσιν ὀρύττειν. ἐν Ἰθάκῃ δ' οἱ δασύποδες, ἐάν τις ἀφῇ κομίσας, οὐ δύνανται ζῆν, ἀλλὰ φαίνονται τεθνεῶτες πρὸς τῇ θαλάττῃ ἐστραμμένοι, ᾗπερ ἂν εἰσαχθῶσιν. καὶ ἐν μὲν Σικελίᾳ οἱ πτηνοὶ μύρμηκες οὐκ εἰσίν, ἐν δὲ Κυρήνῃ οἱ φωνοῦντες βάτραχοι πρότερον οὐκ ἦσαν. ἐν δὲ Λιβύῃ πάσῃ οὔτε σῦς ἄγριός ἐστιν οὔτ' ἔλαφος οὔτ' αἲξ ἄγριος· ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησι Κτησίας οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, οὔτ' ἄγριος οὔτε ἥμερος ὗς, τὰ δ' ἄναιμα καὶ τὰ φολιδωτὰ πάντα μεγάλα. καὶ ἐν μὲν τῷ Πόντῳ οὔτε τὰ μαλάκια γίγνεται οὔτε τὰ ὀστρακόδερμα, εἰ μὴ ἔν τισι τόποις ὀλίγα· ἐν δὲ τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ ὑπερμεγέθη τὰ ὀστρακόδερμα πάντα. ἐν δὲ Συρίᾳ τὰ πρόβατα τὰς οὐρὰς ἔχει τὸ πλάτος πήχεως, τὰ δ' ὦτα αἱ αἶγες σπιθαμῆς καὶ παλαιστῆς, καὶ ἔνιαι συμβάλλουσι κάτω τὰ ὦτα πρὸς τὴν γῆν· καὶ οἱ βόες, ὥσπερ αἱ κάμηλοι, κάλας ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων. καὶ ἐν Λυκίᾳ αἱ αἶγες κείρονται, ὥσπερ τὰ πρόβατα παρὰ τοῖς ἄλλοις. καὶ ἐν μὲν Λιβύῃ εὐθὺς γίγνεται κέρατα ἔχοντα τὰ κερατώδη τῶν κτηνῶν, οὐ μόνον οἱ ἄρνες, ὥσπερ φησὶν

606 a 1 λεβαδιακῇ A^a rc, λεβαδικῇ PD^aE^a, λεβεδιακῇ C^a, λεβεσσιακῇ A^a pr „*Lemediaca*“ tr ‖ 2 κομισθῇ P$E^aA^aC^a$; cf *αἰσαχθῇ* apud Antig h m 3, *ἐςκομισθῶσιν* Ael 1 1 ‖ *τελοῦσιν* C^a, *τενοῦσιν* A^a pr ‖ 4 πρὸς] καὶ πρὸς A^aC^a, ἐν D^a ‖ ᾗπερ] οἷ A^a pr C^a ‖ 5 σικελίοις D^a ‖ οἱ πτηνοὶ μύρμηκες dedi sequens Karschium, qui πτηνοὶ vel πτερωτοὶ μ. vult respiciens Plinium h n XI 36 „*non sunt in Sic. pennatae*“. at ἵπποις μ. D^a, ἵππης μ. E^a, οἱ ἱππεῖς μ. A^aC^a, quod commendat Sch Hesychio nisus, μύρμηκες post lac P ‖ 6 φθονοῦντες A^aC^a ‖ οὐκ εἰσὶ πρότερον PD^aE^a ‖ 7 πάσῃ om A^aC^a tr ‖ οὔτε] οὐδὲ C^a ‖ 8 ἐν δὲ] οὔτ' ἐν A^aC^a tr φασὶ A^a ‖ 9 ἔναιμα C^a tr, ἔνναιμα A^a ‖ φολιδωτὰ A-W, φωλοῦντα codd ‖ 11 ὀστρ.] ὀστρ. πάντα PD^a; res ex parte repetita est ex 603^a 25 ‖ ὀλίγοις D^a tr ‖ 13 δὲ τῇ συρίᾳ D^a ‖ 14 πήχεος P$D^aE^aA^a$ ‖ 15 κάτω] κατὰ tr ‖ πρὸς τὴν γῆν] ἀλλήλαις PD^a „*ad terram*“ tr ‖ αἱ A^aC^a ‖ 16 οἱ PD^a, καὶ αἱ A^aC^a ‖ κάλας] χαίτας vel χαῖτας A^aC^a tr Scot, quod ferri nequit; ceterum Arist dixisset ὕβους ‖ ἀκρωμιῶν? ‖ 17 κιλικία PD^a „*sicilia*“ tr ‖ τά] καὶ τὰ A^aC^a ‖ περὶ A^a ‖ 18 γίνονται D^a ‖ τὰ om A^aC^a ‖ 19 κτηνῶν deprompsi ex Herodoto 4, 29, κριῶν codd.

Ὅμηρος, ἀλλὰ καὶ τἆλλα· ἐν δὲ τῷ Πόντῳ περὶ τὴν Σκυθικὴν τοὐναντίον· ἀκέρατα γὰρ γίγνονται. καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τὰ μὲν ἄλλα μείζω ἢ ἐν τῇ Ἑλλάδι, καθάπερ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα, τὰ δ' ἐλάττω, οἷον οἱ κύνες καὶ λύκοι καὶ λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες καὶ κόρακες καὶ ἱέρακες, τὰ δὲ παραπλήσια, οἷον κορῶναι καὶ αἶγες. αἰτιῶνται δὲ τὰς τροφάς, ὅτι τοῖς μὲν ἄφθονος τοῖς δὲ σπανία, οἷον τοῖς λύκοις καὶ ἱέραξι. τοῖς μὲν γὰρ σαρκοφάγοις ὀλίγη· σπάνια γὰρ τὰ μικρὰ ὄρνεα ⟨καὶ θηρία⟩· τοῖς δὲ δασύποσι καὶ ὅσα μὴ σαρκοφάγα, 606ᵇ ὅτι οὔτ' ἀκρόδρυα οὔτ' ὀπώρα χρόνιος. πολλαχοῦ δὲ καὶ ἡ κρᾶσις αἰτία, οἷον ἐν τῇ Ἰλλυρίδι καὶ τῇ Θρᾴκῃ καὶ τῇ Ἠπείρῳ οἱ ὄνοι μικροί, ἐν δὲ τῇ Κελτικῇ καὶ Σκυθικῇ ὅλως οὐ γίγνονται· δυσχείμερα γὰρ ταῦτα. ἐν δ' Ἀραβίᾳ σαῦραι μείζους πηχυαίων γίγνονται καὶ μύες πολὺ μείζους τῶν ἀρουραίων, τὰ μὲν ὀπίσθια σκέλη ἔχοντες καὶ σπιθαμῆς, τὰ δὲ πρόσθια ὅσον ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς τῶν

ζῴων Sch proponit et pro ἄρνες vult κριοί; θηρίων Pk ‖ οἱ] δ' οἱ AᵃCᵃ ‖ ἄρνες] ἄρρενες codd. cf Od 4, 85 ‖ 20 τἆλλα] „*foeminae*" Albertus, Gaza, ipsi corrigentes, ut videntur ‖ 22 μὲν] μὲν οὖν AᵃCᵃ ‖ ἄλλα om Cs, quod exstinctum in m, monente Scaligero, in uncis Sch, ἐναλλὰξ Pk ‖ λεβάδι Cᵃ ‖ βόες] at Ar magnitudinem boum et ovium Epiroticarum maxime effert cf ζιγ 522ᵇ 15—25 ‖ 23 οἱ om Dᵃ, fort recte ‖ κύνες καὶ λύκοι] ὄνοι καὶ λύκοι P tr, λύκοι καὶ ὄνοι Dᵃ ‖ κῦνες Aᵃ ‖ 24 λαγοὶ PDᵃEᵃ ‖ τὰ δὲ] τά τε AᵃCᵃDᵃ ‖ 26 ἀφθόνως τοῖς δὲ σπανίως PDᵃ ‖ 27 καὶ τοῖς ἱέραξι, τοῖς δὲ σαρκ. PDᵃ „*sarcofagis quidem enim paucum*" tr ‖ ὀλίγη] ἡ ὕλη Dᵃ ‖ **b** 1 καὶ θηρία adieci. τοῖς γὰρ σαρκοφάγοις ὀλίγη ἡ τῆς ἁρπαγῆς ὕλη Gazam legisse putat Sch. τοῖς μὲν δὴ σαρκ. ὀλίγη· σπανία γὰρ ἡ ὕλη καὶ τὰ μι. ὄρ. Pk. In cur sec Sch propon καὶ τοῖς μὲν σαρκοφάγοις, οἷον τοῖς λύκοις καὶ τοῖς ἱέραξιν, ὀλίγη· σπάνια γὰρ κτλ. ‖ μὴ] οὐ PDᵃ ‖ 2 οὔθ' ἡ ὀπώρα χρόνιος. πολλαχῇ AᵃCᵃ ‖ 3 κράσις Aᵃ ‖ καὶ τῇ Θρ. καὶ] καὶ ἐν τῇ παροίκῃ καὶ ἐν Aᵃ pr Cᵃ ‖ 4 οἱ om Aᵃ ‖ κεντικῇ Aᵃ pr Cᵃ ‖ 5 ταῦτα] πάντα tr. Cum modo 605ᵃ 20 de hac re disputatum sit, Ar ipse repetiisset ‖ δὲ τῇ ἀρραβίᾳ Dᵃ ‖ 6 σαῦροι Aᵃ ‖ πηχέων Aᵃ χεων Cᵃ ‖ καὶ] δὲ καὶ PDᵃ ‖ μῦες AᵃDᵃ ‖ πολλοὶ AᵃCᵃ ‖ 7 ὀπίσθια A-W, ἔμπροσθεν PAᵃCᵃ, πρόσθια Dᵃ ‖ καὶ om 8 πρόσθια A-W, ὀπίσθια codd „*quantum usque ad pri*

δακτύλων. ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ τὸ τῶν ὄφεων μέγεθος γίγνεται ἄπλατον, ὥσπερ καὶ λέγεται· ἤδη γάρ φασί τινες προσπλεύσαντες ἰδεῖν ὀστᾶ βοῶν πολλῶν, ἃ δῆλον γενέσθαι αὐτοῖς ὅτι ὑπ' ὄφεων ἦν κατεδηδεσμένα· ἀναγομένων γὰρ διώκειν ταχὺ τὰς τριήρεις αὐτούς, καὶ ἐνίους αὐτῶν ἐμβαλεῖν ἀνατρέψαντας τὴν τριήρη. ἔτι δὲ λέοντες μὲν ἐν τῇ Λιβύῃ μᾶλλον, καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ τοῦ Ἀχελῴου καὶ Νέσσου ποταμοῦ· παρδάλεις δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ οὐ γίγνονται. ὅλως δὲ τὰ μὲν ἄγρια ἀγριώτερα ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀνδρειότερα δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ πάντα, πολυμορφότατα δ' ἐν τῇ Λιβύῃ· καὶ λέγεται δέ τις παροιμία, ὅτι ἀεὶ Λιβύη φέρει τι καινόν. διὰ γὰρ τὴν ἀνομβρίαν μίσγεσθαι δοκεῖ ἀπαντῶντα πρὸς τὰ ὑδάτια καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα, καὶ ἐκφέρειν ὧν οἱ χρόνοι οἱ τῆς κυήσεως οἱ αὐτοὶ καὶ τὰ μεγέθη μὴ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων· πρὸς ἄλληλα δὲ πραΰνεται διὰ τὴν τοῦ ποτοῦ χρείαν. καὶ γὰρ καὶ δέονται τοῦ πίνειν

---

iuncturam cubitorum“ tr, unde Sch Pk *ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς ὅσον πήχεως* ‖ 9 *μέγεθος*] *γένος* D^a tr ‖ 10 *ἀπλατὸν* C^a, *ἀπαλτὸν* A^a pr, *ἄπλετον* corr ‖ 11 *ἃ δῆλον γενέσθαι*] *καὶ δῆλον ἦν* PD^a tr ‖ 12 *ὑπ'*] *ὑπὸ τῶν* D^a ‖ *κατεδηδομένα* A^a ‖ 13 *ταχὺ διώκειν* PD^a ‖ *αὐτὰς* A^a pr ‖ *ἔνιοι* A^aC^a, *ἐνίων* PE^a ‖ *ἐμβάλλειν* D^a i e inicere in mare. *ἐκβάλλειν* PE^a; at *διώκειν τὰς τριήρεις καὶ ἐνίους ναύτας ἐκβαλεῖν* A-W, quae mutatio in hac compilata parte necessaria non est ‖ 14 *ἀνατρέψαντες* A^aC^a, *ἀναστρέψαντα εἰς* PE^a, *ἀναστρέψασαν* D^a ‖ *δὲ* om A^aC^a ‖ *μὲν* om PE^a ‖ *Λιβύῃ* conieci intuens Polyb XII 3. *Εὐρώπῃ* codd, aperte falso ‖ 15 ante *μᾶλλον* add *εὔρωστοι* Pk ‖ *τόπῳ* om PE^a ‖ *τοῦ*] *ἐν τοῖς τοῦ* A^aC^a ‖ *ἀχελαίου* A^a pr ‖ 16 *μέσσου* E^a, *μέσου* P, *νέσσου μόνου* D^a tr ‖ *ποταμοῦ*] om PD^aE^a. cf *ζιζ* 579^b 5: philosophum ipsum idem in eodem opere bis ex Herodoto excerpsisse probabile sane non est. De locis cf etiam Xen cyneg 11 ‖ 18 *ἀδρειότερα* C^a ‖ *δὲ πάντα τὰ ἐν τῇ εὐρώπῃ* PD^a *πολυμορφώτερα* A^aC^a ‖ 19 *δ'*] *δὲ τὰ* PD^aE^a ‖ *δέ* om A^a ‖ 20 *φέρει τι ἡ λιβύη* PD^aE^a, haud scio an recte; cf *ζγβ* 746^b 7, unde hic locus depromptus esse videtur ‖ 21 *ὕδατα* A^aC^a ‖ 22 *οἱ* ante *τῆς* om PD^a ‖ 23 *ἀπ'* om A^aD^a; malim legatur *ἀπέχοντα* 24 *τόπου* PE^a, *ποταμοῦ* (omisso *τοῦ*) A^a pr ‖ *καὶ δέονται*] *ἐνδέονται* A^aC^a.

τοὐναντίον τῶν ἄλλων τοῦ χειμῶνος μᾶλλον ἢ τοῦ θέρους· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰωθέναι ὕδατα γίγνεσθαι τοῦ θέρους ἀσύνηθες αὐτοῖς τὸ πίνειν ἐστίν. καὶ οἵ γε μύες ὅταν πίωσιν, ἀποθνήσκουσιν. γίγνεται δὲ καὶ ἄλλα ἐκ μίξεως μὴ ὁμοφύλων, 607^a ὥσπερ καὶ ἐν Κυρήνῃ οἱ λύκοι μίσγονται ταῖς κυσὶ καὶ γεννῶσι, καὶ ἐξ ἀλώπεκος καὶ κυνὸς οἱ Λακωνικοί. φασὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ τίγριος καὶ κυνὸς γίγνεσθαι τοὺς Ἰνδικούς, οὐκ εὐθὺς δ' ἀλλ' ἐπὶ τῆς τρίτης μίξεως· τὸ γὰρ πρῶτον γεννηθὲν θηριῶδες γίγνεσθαί φασιν. ἄγοντες δὲ δεσμεύουσιν εἰς τὰς ἐρημίας τὰς κύνας· καὶ πολλαὶ κατεσθίονται, ἐὰν μὴ τύχῃ ὀργῶν πρὸς τὴν ὀχείαν τὸ θηρίον.

29 Ποιοῦσι δ' οἱ τόποι διαφέροντα καὶ τὰ ἤθη, οἷον οἱ ὀρεινοὶ καὶ τραχεῖς τῶν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ μαλακοῖς· καὶ γὰρ τὰς ὄψεις ἀγριώτερα καὶ ἀλκιμώτερα, καθάπερ καὶ οἱ ἐν τῷ Ἄθῳ ὕες· τούτων γὰρ οὐδὲ τὰς θηλείας ὑπομένουσι τῶν κάτω οἱ ἄρρενες. καὶ πρὸς τὰ δήγματα δὲ τῶν θηρίων μεγάλην ἔχουσιν αἱ χῶραι διαφοράν, οἷον περὶ μὲν Φάρον καὶ ἄλλους τόπους οἱ σκορπίοι οὐ χαλεποί, ἐν ἄλλοις δὲ τόποις καὶ ἐν τῇ Σκυθίᾳ πολλοὶ καὶ μεγάλοι καὶ χαλεποὶ γίγνονται, κἄν τινα πατάξωσιν ἄνθρωπον ἤ τι ἄλλο θηρίον,

---

27 *πίνωσιν* A^{a}C^a ‖ verba *καὶ — ἀποθν.* del A-W, male nisi verbis 595^{a}8; nam hic tantum de muribus Lybicis aestate bibentibus agitur, illic in universum dictum est ‖ *ἀποθνήσκωσιν* A^a ‖ **607 a** 2 *μισγ. οἱ λ. τοῖς* PD^{a}E^a ‖ 3 *καὶ* om A^{a}C^a tr. dubito annon res prompta sit ex *ζγβ* 746^{a}33, quia ibi pro *τίγριος* legitur *θηρίου τινὸς κυνώδους*; at Ael h a 8, 1 ex eodem fonte quo noster hausit ‖ *καὶ κυνὸς*] *τινος* PE^a, linea deletum in A^a ‖ 5 *ἐπὶ*] *ἐκ* D^a tr ‖ 7 *τοὺς* A^a pr C^a ‖ 8 *ὀχεῖαν* A^a ‖ 9 verba *ποιοῦσι — 20 ἔλθωσιν* e Theophrasti *περὶ τῶν κατὰ τόπους διαφορῶν* libro excerpta videntur; at sequentia usque ad finem capitis ex eiusdem libro *περὶ δακέτων καὶ βλητικῶν* dempta esse licet conicere ‖ *δὲ καὶ οἱ τόποι δ. τὰ* PD^{a}E^a ‖ *οἱ* om A^a pr ‖ 10 *τῶν*] supple *ζῴων* ‖ *πεδίοις* PΓ [illegible] 12 *ὗς* A^{a}C^a, *ὗες* D^a ‖ 15 *σκορπῖοι* C^a ‖ 16 *Καρίᾳ* PE^a. [illegible] cand ther 804 Ar fr 562 p 1570 Rose. At cum me[illegible] *congruunt tr Gaza Plin* ‖ 17 *καὶ ἐὰν* PD^{a}E^a ‖ *τι* [illegible] *PD^{a}E^a*.

ἀποκτείνουσι, καὶ τὰς ὗς, αἳ ἥκιστα αἰσθάνονται τῶν ἄλλων δηγμάτων, καὶ τούτων τὰς μελαίνας μᾶλλον ἀποκτείνουσιν· τάχιστα δ' ἀπόλλυνται αἱ ὕες πληγεῖσαι, ἐὰν εἰς ὕδωρ ἔλθωσιν. τά τε τῶν ὄφεων δήγματα πολὺ διαφέρουσιν. ἥ τε γὰρ ἀσπὶς ἐν Λιβύῃ γίγνεται, ἐξ οὗ ὄφεως ποιοῦσι τὸ σηπτικόν, καὶ ἄλλως ἀνίατος. γίγνεται δὲ καὶ ἐν τῷ σιλφίῳ τι ὀφείδιον, οὗ καὶ λέγεται ἄκος εἶναι λίθος τις, ὃν λαμβάνουσιν ἀπὸ τάφου βασιλέως τῶν ἀρχαίων καὶ ἐν οἴνῳ ἀποβάψαντες πίνουσιν. τῆς δ' Ἰταλίας ἔν τισι τόποις καὶ τὰ τῶν ἀσκαλαβωτῶν δήγματα θανάσιμά ἐστιν. πάντων δὲ χαλεπώτερά ἐστι τὰ δήγματα τῶν ἰοβόλων, ἐὰν τύχῃ ἀλλήλων ἐδηδοκότα, οἷον σκορπίου ἔχις. ἔστι δὲ τοῖς πλείστοις αὐτῶν πολέμιον τὸ τοῦ ἀνθρώπου πτύελον. ἔστι δέ τι ὀφείδιον μικρόν, ὃ καλοῦσί τινες ἱερόν, ὃ οἱ πάνυ μεγάλοι ὄφεις φεύγουσιν· γίγνεται δὲ τὸ μέγεθος τούτου πηχυαῖον, καὶ δασὺ ἰδεῖν· ὅ τι δ' ἂν δάκῃ, εὐθὺς σήπεται τὸ κύκλῳ. ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ ὀφείδιόν τι, οὗ μόνου φάρμακον οὐκ ἔχουσιν.

30 607^b Διαφέρει δὲ τὰ ζῷα τῷ εὐημερεῖν ἢ τοὐναντίον καὶ περὶ

---

18 κτείνουσι PE^{a}A^{a}C^a ‖ 20 τάχιστα] μάλιστα PD^{a}E^a ὗες A^{a}D^a ‖ ἀπέλθωσι A^{a}C^a ‖ 22 ἐξ ᾠοῦ ὄφεως ποιοῦσα C^a, ἔξω τοῦ ὄφεως ποιοῦσα A^a pr, ἐξ οὗ ὄφις ποιοῦσι A^a rc ‖ 23 καὶ ἄλλως] κἂν ἀλῷ τις Pk ‖ ἀνιάτως PE^a tr, quod ferri nequit nisi addas δάκνουσα. Qui vero Sylburgii coniecturam ἀνίατον probat, mutare debet ἄλλως in ὅλως. Sed verisimilius est, id quod idem Antigoni h n caput 19. respiciens suspicatur, post ἀνίατος intercidisse τοὺς δὲ Ψύλλους οὐδὲν βλάπτει; tum autem ἄλλως mutandum est in ἄλλοις μὲν, non ἄλλοθι, ut Sylb vult ‖ σιλφίῳ τι] σιλφιώδει PE^a. In verbis τῷ σιλφίῳ fort latere nomen alicuius terrae A-W (I 186) sine cause opinantur. at ὀφείδιον aliquod adiectivum velut ἰοβόλον requirit ‖ 24. 30. 34 ὀφίδιον D^a ‖ 24 τις om A^{a}C^a ‖ 27 σκαλαβωτῶν A^a ‖ 27 et 28 εἰσὶ A^a ‖ 29 ἐδηδότα A^a ‖ σκορπίου A^a rc, coni Sylb. σκορπίον A^{a}C^{a}D^a (sed D^a ν in ras), σκορπίος PE^a, unde Rose (A P 342) male σκορπίος ἔχιν ‖ ἔχις ἐστὶν. ἐν δὲ τοῖς A^{a}C^a ‖ 32 μέγεθος τούτου] μέγιστον PD^{a}E^a „*magnitudo huius*" tr ‖ 33 τὸ κύκλῳ *om PE^a* ‖ 34 δὲ] δέ τι A^a ‖ τι om PE^a. ‖ b 1 Hoc caput unde *compilator* hauserit, non liquet, nisi forte illo Theophrasti

τὰς κυήσεις. τὰ μὲν γὰρ ὀστρακόδερμα, οἷον κτένες καὶ ἅπαντα τὰ ὀστρεώδη καὶ τὰ μαλακόστρακα, ἄριστά ἐστιν ὅταν κύῃ, οἷον τὰ καραβώδη. λέγεται δὲ κύησις καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων· τὰ μὲν γὰρ μαλακόστρακα καὶ ὀχευόμενα ὁρᾶται καὶ ἀποτίκτοντα, ἐκείνων δ' οὐδέν. καὶ τὰ μαλάκια δὲ κύοντα ἄριστα, οἷον τευθίδες τε καὶ σηπίαι καὶ πολύποδες. οἱ δ' ἰχθύες ἀρχόμενοι μὲν κυΐσκεσθαι σχεδὸν ἀγαθοὶ πάντες, προϊούσης δὲ τῆς κυήσεως οἱ μὲν οἱ δ' οὔ. κύουσα μὲν οὖν ἀγαθὴ μαινίς· μορφὴ δὲ τῆς θηλείας στρογγυλωτέρα, ὁ δ' ἄρρην μακρότερος καὶ πλατύτερος· συμβαίνει δ' ἀρχομένης κυΐσκεσθαι τῆς θηλείας τοὺς ἄρρενας μέλαν τὸ χρῶμα ἴσχειν καὶ ποικιλώτερον, καὶ φαγεῖν χειρίστους εἶναι· καλοῦνται δ' ὑπ' ἐνίων τράγοι περὶ τοῦτον τὸν χρόνον. μεταβάλλουσι δὲ καὶ οὓς καλοῦσι κοττύφους καὶ κίχλας [καὶ ἡ καρὶς] τὸ χρῶμα κατὰ τὰς ὥρας, ὥσπερ ἔνια τῶν ὀρνέων· τοῦ μὲν γὰρ ἔαρος μέλανες γίγνονται, εἶτα ἐκ τοῦ ἔαρος λευκοὶ πάλιν. μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ φυκὶς τὴν χρόαν· τὸν μὲν γὰρ ἄλλον χρόνον λευκή ἐστι, τοῦ δ' ἔαρος ποικίλη· μόνη δ' αὕτη τῶν θαλαττίων ἰχθύων στιβαδοποιεῖται, ὥς φασι, καὶ τίκτει ἐν τῇ στιβάδι. μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ μαινίς, ὥσπερ

περὶ τῶν διαφορῶν libro de animalium differentiis in universum actum est, ita ut huic titulo restrictionem κατὰ τόπους addere non liceat. Verba 11 συμβαίνει — 24 βράγχια etiam ex Theophrasti περὶ τῶν τὰς χρόας μεταβαλλόντων libro excerpta esse possunt ‖ τῷ] τῆς A^a pr ‖ 3 ὀστρειώδη A^a pr ‖ πάντα et εἰσιν A^aC^a ‖ ἄριστα] cf ζγα 727^b 2 ‖ 4 οἷον] ὡς λέγουσι A^a pr C^a, οἷον λ. A^a rc ‖ βλέπεται PD^aE^a. ad rem cf 529^b 1 sq, 544 ^{a}17, ζγγ 763^b 4 ‖ δὲ ἡ κυ. D^a ‖ 7 τευθῖδες A^aC^a ‖ 8 ἰχθῦς PE^a. pisces marini intellegendi sunt, ut ex ^{b}34 elucet. θαλάττιοι igitur non debebat abesse ‖ 10 στρογγυλοτέρα D^a ‖ 11 ἄρσην et παχύτερος PD^aE^a „*latior*“ tr Gaza ‖ 13 φαγεῖν] φαγεῖν δὲ A^aC^a tr ‖ 14 περὶ] κατὰ D^a ‖ 15 καὶ γὰρ ἡ καρὶς A^aC^a tr. Haec verba seclusi, quod alibi καρὶς cancrum significat et Ael [1] XII 28 hoc nomen omittit ‖ 16 ὥρας μεταβάλλει ὥσπερ tr ‖ 17 εἶτα — πάλιν] ἐκ δὲ τοῦ ἔαρος λευκοὶ γίνονται A^aC^a tr ‖ 19 αὕτη] αὕτη μόνη A^a ‖ 20 στιβάδας ποιεῖται 21 ταῖς στιβασι D^a. cf Plut de soll an p 981.

εἴρηται, καὶ ἡ σμαρίς, καὶ ἐκ λευκοτέρων πάλιν ἐν τῷ θέρει καθίστανται καὶ γίγνονται μέλανες· μάλιστα δ' ἐπίδηλός ἐστι περὶ τὰ πτερύγια καὶ τὰ βράγχια. καὶ κορακῖνος ὁ ἄριστός ἐστι κύων, ὥσπερ καὶ ἡ μαινίς. κεστρεὺς δὲ καὶ λάβραξ καὶ οἱ λεπιδωτοὶ φαῦλοι κύοντες σχεδὸν πάντες. ὅμοιοι δὲ κύοντες καὶ μὴ ὀλίγοι, οἷον γλαῦκος. φαῦλοι δὲ καὶ οἱ γέροντες τῶν ἰχθύων, καὶ οἵ γε θύννοι καὶ εἰς τὰς ταριχείας φαῦλοι οἱ γέροντες· πολὺ γὰρ συντήκεται τῆς σαρκός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει ἰχθύων. δῆλοι δ' οἱ γέροντες αὐτῶν τῷ μεγέθει τῶν λεπίδων καὶ τῇ σκληρότητι. ἤδη δ' ἐλήφθη γέρων θύννος οὗ σταθμὸς μὲν ἦν τάλαντα πεντεκαίδεκα, τοῦ δ' οὐραίου τὸ διάστημα δύο πήχεων ἦν καὶ σπιθαμῆς. οἱ δὲ ποτάμιοι καὶ οἱ λιμναῖοι ἄριστοι γίγνονται μετὰ τὴν ἄφεσιν τοῦ κυήματος καὶ τοῦ θοροῦ, ὅταν ἀνατραφῶσιν· κύοντες δ' ἔνιοι μὲν ἀγαθοί, οἷον σαπερδίς, ἔνιοι δὲ φαῦλοι, οἷον γλάνις. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἀμείνους οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν, γλάνις δ' ὁ θῆλυς τοῦ ἄρρενος ἀμείνων. καὶ ἐν ταῖς ἐγχέλυσι δέ, ἃς καλοῦσι θηλείας, ἀμείνους εἰσίν· οὐκ οὔσας δὲ θηλείας καλοῦσιν, ἀλλὰ τῇ ὄψει διαφόρους.]

I.

[Τὰ δ' ἤθη τῶν ζῴων ἐστὶ τῶν μὲν ἀμαυροτέρων καὶ βραχυβιωτέρων ἧττον ἡμῖν ἔνδηλα κατὰ τὴν αἴσθησιν, τῶν

22 καρὶς $A^a C^a$ tr ‖ ἐν τῷ θέρει πάλιν D^a ‖ 24 post ἐστιν desideres ἡ μεταβολή ‖ βραγχία A^a ‖ 25 ἐστι om $A^a C^a$ tr ‖ 26 λεπιδωτοὶ] λοιποὶ πλωτοὶ $A^a C^a$, quae lectio defendi potest loco 621ᵇ 3. at lectio codicum P$D^a E^a$ tr commendatur loco 567ᵃ 19 ‖ 28 θῦννοι C^a ‖ τὰς om P$D^a E^a$, ταριχεῖαν D^a ‖ 29 φαῦλοι οἱ γ. om A^a ‖ 31 τῇ om $A^a C^a$ ‖ 32 θῦννος $A^a C^a$ ‖ 33 δύο] πέντε P$D^a E^a$, at „duorum" tr Scot Albert Gaza Plin IX 15 ‖ 34 οἱ ante λιμν. om C^a, λιμναῖοι καὶ ποτ. A^a ‖ **608 a** 2 ἀναστραφῶσι A^a ‖ κυοῦντες P$D^a E^a$ ‖ οἷον ὁ σ. $A^a C^a$ ‖ 3 et 4 γλανὶς D^a ‖ 4 ἡ θήλεια C^a ‖ 5 τοῖς ἐγχέλεσι D^a ‖ 7 διαφερούσας Sch „*differentes*" tr, διαφέρουσιν $A^a C^a$, διαφόρους P$D^a E^a$ ‖ 8 *I*] θ E^a, η̅ D^a, ὄγδοον P.

δὲ μακροβιωτέρων ἐνδηλότερα. φαίνονται γὰρ ἔχοντά τινα δύναμιν περὶ ἕκαστον τῶν τῆς ψυχῆς παθημάτων φυσικήν, περί τε φρόνησιν καὶ εὐήθειαν καὶ ἀνδρείαν καὶ δειλίαν, περί τε πραότητα καὶ χαλεπότητα καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἕξεις. ἔνια δὲ κοινωνεῖ τινος ἅμα καὶ μαθήσεως καὶ διδασκαλίας, τὰ μὲν παρ' ἀλλήλων, τὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὅσαπερ ἀκοῆς μετέχει, μὴ μόνον ὅσα τῶν ψόφων, ἀλλ' ὅσα καὶ τῶν σημείων διαισθάνεται τὰς διαφοράς. ἐν πᾶσι δ' ὅσοις ἐστὶ γένεσι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, σχεδὸν ἡ φύσις ὁμοίως διέστησε τὸ ἦθος τῶν θηλειῶν πρὸς τὸ τῶν ἀρρένων. μάλιστα δὲ φανερὸν ἐπί τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μέγεθος ἐχόντων καὶ τῶν ζῳοτόκων τετραπόδων· μαλακώτερον γὰρ τὸ ἦθός ἐστι τῶν θηλειῶν, καὶ τιθασσεύεται θᾶττον, καὶ προσίεται τὰς χεῖρας μᾶλλον, καὶ μαθηματικώτερον, οἷον καὶ αἱ Λάκαιναι κύνες αἱ θήλειαι εὐφυέστεραι τῶν ἀρρένων εἰσίν. τὸ δ' ἐν τῇ Μολοττίᾳ γένος τῶν κυνῶν τὸ μὲν θηρευτικὸν οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις, τὸ δ' ἀκόλουθον τοῖς προβάτοις τῷ μεγέθει καὶ τῇ ἀνδρείᾳ τῇ πρὸς τὰ θηρία. διαφέρουσι δ' οἱ ἐξ ἀμφοῖν ἀνδρείᾳ καὶ φιλοπονίᾳ, οἵ τ' ἐκ τῶν ἐν τῇ Μολοττίᾳ γιγνομένων κυνῶν καὶ ἐκ τῶν Λακωνικῶν. ἀθυμότερα δὲ τὰ θήλεα πάντα τῶν ἀρρένων πλὴν ἄρκτου καὶ παρδάλεως· τούτων δ' ἡ θήλεια δοκεῖ εἶναι ἀνδρειοτέρα. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσι τὰ θήλεα μαλακώτερα καὶ κακουργότερα καὶ ἧττον ἁπλᾶ καὶ προ- 608^b
πετέστερα καὶ περὶ τὴν τῶν τέκνων τροφὴν φροντιστικώτερα, τὰ δ' ἄρρενα ἐναντίως θυμωδέστερα καὶ ἀγριώτερα καὶ

---

11 φαίνεται A^a ‖ 12 ψυχικὴν A^a ‖ 13 εὔνοιαν A^a pr C^a ‖ ἀνδρίαν PD^aC^a ‖ δειλίαν καὶ ἀνδρείαν A^a ‖ 16 παρ'] γὰρ PD^aA^a pr C^a, γὰρ superscripto παρ' A^a rc „ab" tr ‖ καὶ om PD^a ‖ 17 καὶ μὴ μόνον τῶν Sch, μὴ ὅσα μόνον τῶν A-W ‖ 18 καὶ ὅσα PD^a ‖ αἰσθάνεται D^a ‖ 19 γένεσις $A^aC^aE^a$ ‖ 2[illegible] τοκούντων D^a ‖ 23 γὰρ] τε γὰρ P ‖ post ἐστι add [illegible] 24 μαθητικώτερον E^a ‖ 26 εἰσίν om PD^aE^a tr ‖ 29 ἐν [illegible] 32 ἄρκτος καὶ πάρδαλις PD^aE^a ‖ b 1 ἀκακουργότερο[illegible] πέστερα A^a pr ‖ 3 θυμωδέστερά τε καὶ D^a

ἁπλούστερα καὶ ἧττον ἐπίβουλα. τούτων δ᾿ ἴχνη μὲν τῶν ἠθῶν ἐστιν ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ φανερώτερα ἐν τοῖς ἔχουσι μᾶλλον ἦθος καὶ μάλιστα ἐν ἀνθρώπῳ· τοῦτο γὰρ ἔχει τὴν φύσιν ἀποτετελεσμένην, ὥστε καὶ ταύτας τὰς ἕξεις εἶναι φανερωτέρας ἐν αὐτοῖς. διόπερ γυνὴ ἀνδρὸς ἐλεημονέστερον καὶ ἀρίδακρυ μᾶλλον, ἔτι δὲ φθονερώτερον καὶ μεμψιμοιρότερον, καὶ φιλολοίδορον μᾶλλον καὶ πληκτικώτερον. ἔστι δὲ καὶ δύσθυμον μᾶλλον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος καὶ δύσελπι, καὶ ἀναιδέστερον καὶ ψευδέστερον, εὐαπατητότερον δὲ καὶ μνημονικώτερον, ἔτι δ᾿ ἀγρυπνότερον καὶ ὀκνηρότερον καὶ ὅλως ἀκινητότερον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ τροφῆς ἐλάττονός ἐστιν. βοηθητικώτερον δέ, ὥσπερ ἐλέχθη, καὶ ἀνδρειότερον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεός ἐστιν, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς μαλακίοις, ὅταν τῷ τριόδοντι πληγῇ ἡ σηπία, ὁ μὲν ἄρρην βοηθεῖ τῇ θηλείᾳ, ἡ δὲ θήλεια φεύγει τοῦ ἄρρενος πληγέντος.

Πόλεμος μὲν οὖν πρὸς ἄλληλα τοῖς ζῴοις ἐστίν, ὅσα τούς αὐτούς τε κατέχει τόπους καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ποιεῖται τὴν ζωήν· ἐὰν γὰρ ᾖ σπάνιος ἡ τροφή, καὶ πρὸς ἄλληλα τὰ ὁμόφυλα μάχεται, ἐπεὶ καὶ τὰς φώκας φασὶ πολεμεῖν τὰς περὶ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ ἄρρενι ἄρρενα καὶ θηλείᾳ θήλειαν, ἕως ἂν ἀποκτείνῃ ἢ ἐκβληθῇ θάτερον ὑπὸ θατέρου· καὶ τὰ σκυμνία ὡσαύτως πάντα. ἔτι δὲ τοῖς ὠμοφάγοις ἅπαντα πολεμεῖ, καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις· ἀπὸ γὰρ τῶν ζῴων ἡ τροφὴ αὐτοῖς· ὅθεν καὶ τὰς διεδρείας καὶ τὰς συνεδρείας οἱ μάντεις λαμβάνουσι, δίεδρα μὲν τὰ πο-

---

5 εἰσὶν A^a ‖ 6 μᾶλλον ἔχουσιν A^a ‖ 8 αὐτῷ ? ‖ 9 φθονώτερον A^a pr C^a ‖ τε καὶ μεμψ. D^a ‖ 11 ἔστι] ἔτι tr Gaza ‖ 12 δύσελπον PE^a, ϊ super π scripto in P ‖ 13 δὲ καὶ] τε καὶ D^a ‖ δ᾿] δὲ καὶ A^a ‖ 15 βοηθικώτερον A^a ‖ δὲ, καὶ ὥσπερ ἐλέχθη, ἀνδρειότερον Scal, quoniam de βοηθείᾳ nihil antea fuerit dictum ‖ 17 τριώδοντι P ‖ 18 τοῖς θήλεσι A^a pr, ut videtur ‖ 20 τε] ὑπο A^a pr ‖ 22 τοὺς φῶκας A^a pr ‖ 25 σκύμνια A^a ‖ 27 διέδρας κ. τ. συνεδρίας A^aC^a, διεδρίας κ. τ. συνεδρείας PE^a, συνεδρείας κ. τ. διεδρείας D^a. cf ηε 1236^b 10, Aesch Prom 490, *Ael h a* III 9 ‖ 28 διέδρα A^a.

λέμια τιθέντες, σύνεδρα δὲ τὰ εἰρηνοῦντα πρὸς ἄλληλα. κινδυνεύει δέ, εἰ ἀφθονία τροφῆς εἴη, πρός τε τοὺς ἀνθρώπους ἂν ἔχειν τιθασσῶς τὰ νῦν φοβούμενα αὐτῶν καὶ ἀγριαίνοντα, καὶ πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν τρόπον. δῆλον δὲ ποιεῖ τοῦτο ἡ περὶ Αἴγυπτον ἐπιμέλεια τῶν ζῴων· διὰ γὰρ τὸ τροφὴν ὑπάρχειν καὶ μὴ ἀπορεῖν μετ᾽ ἀλλήλων ζῶσι καὶ αὐτὰ τὰ ἀγριώτατα· διὰ τὰς ὠφελείας γὰρ ἡμεροῦται, οἷον ἐνιαχοῦ τὸ τῶν κροκοδείλων γένος πρὸς τὸν ἱερέα διὰ τὴν 609^a ἐπιμέλειαν τὴν τῆς τροφῆς. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἔστιν ἰδεῖν καὶ περὶ τὰς ἄλλας χώρας γιγνόμενον, καὶ κατὰ μόρια τούτων.

ἔστι δ᾽ ἀετὸς καὶ δράκων πολέμια· τροφὴν γὰρ ποιεῖται τοὺς ὄφεις ὁ ἀετός. καὶ ἰχνεύμων καὶ φάλαγξ· θηρεύει γὰρ τοὺς φάλαγγας ὁ ἰχνεύμων. τῶν δ᾽ ὀρνίθων ποικιλίδες καὶ κορυδῶνες καὶ πίπρα καὶ χλωρεύς· τὰ γὰρ ᾠὰ κατεσθίουσιν ἀλλήλων. καὶ κορώνη καὶ γλαύξ· ἡ μὲν γὰρ τῆς μεσημβρίας, διὰ τὸ μὴ ὀξὺ βλέπειν τὴν γλαῦκα τῆς ἡμέρας, κατεσθίει ὑφαρπάζουσα αὐτῆς τὰ ᾠά, ἡ δὲ γλαὺξ τῆς νυκτὸς τὰ τῆς κορώνης, καὶ κρείττων ἡ μὲν τῆς ἡμέρας ἡ δὲ τῆς νυκτός ἐστιν. καὶ γλαὺξ δὲ καὶ ὀρχίλος πολέμια· τὰ γὰρ ᾠὰ κατεσθίει καὶ οὗτος τῆς γλαυκός. τῆς δ᾽ ἡμέρας καὶ τὰ ἄλλα ὀρνίθια τὴν γλαῦκα περιπέταται, ὃ καλεῖται θαυμάζειν, καὶ προσπετόμενα τίλλουσιν· διὸ οἱ ὀρνιθοθῆραι θηρεύουσιν αὐτῇ παντοδαπὰ ὀρνίθια. πολέμιος δὲ καὶ ὁ πρέσβυς καλούμενος καὶ γαλῆ καὶ κορώνη· τὰ γὰρ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττοὺς κατεσθίουσιν αὐτῆς. καὶ τρυγὼν καὶ πυραλλίς· τόπος γὰρ τῆς νομῆς καὶ βίος ὁ αὐτός. καὶ κε-

---

29 *συνέδρα* A^a ‖ *εἰρηνεύοντα* D^a ‖ 31 *τιθασῶς* PE^a ‖ *αὐτῶν*] *αὐτοὺς* prop Sylb ‖ 33 *τὸ* om C^a ‖ 35 *ὠφελίας γὰρ ἡμεροῦσι* C^a aperte falso ‖ *ἠρεμοῦται* A^a ‖ **609 a** 2 *τὴν* ante *τῆς* om A^{a}C^{a}D^a ‖ 3 *καὶ κατὰ μόρια τούτων* om Gaza. lac statuunt A-W ‖ *τὸς* A^{a}D^{a}E^a ‖ 5 *φάλαξ* A^{a}C^a ‖ 7 *πιπρῶ* A^a, *πιπρώ* C^a, tur, *πιπὼ* Sch Pk „*pipro*“ tr, *πιπὼν* m a manu rec ‖ *λος* A^a, *ὄρχιλος* cett ‖ 19 „*pyrallis*“ („piralus“ Fes) tr *PD^{a}E^a*, *πυρραλίς* Hesych.

λεὸς καὶ λιβυός. ἰκτῖνος δὲ καὶ κόραξ· ὑφαιρεῖται γὰρ τοῦ κόρακος ὁ ἰκτῖνος ὅ τι ἂν ἔχῃ διὰ τὸ κρείττων εἶναι τοῖς ὄνυξι καὶ τῇ πτήσει, ὥστε ἡ τροφὴ ποιεῖ πολεμίους καὶ τούτους. ἔτι οἱ ἀπὸ τῆς θαλάττης ζῶντες ἀλλήλοις, οἷον βρένθος καὶ λάρος καὶ ἅρπη. τριόρχης δὲ καὶ φρῦνος καὶ ὄφις· κατεσθίει γὰρ ὁ τριόρχης αὐτούς. τρυγὼν δὲ καὶ χλωρεύς· ἀποκτείνει γὰρ τὴν τρυγόνα ὁ χλωρεύς, καὶ ἡ κορώνη τὸν καλούμενον τύπανον. τὸν δὲ κάλαριν ὁ αἰγώλιος καὶ οἱ ἄλλοι γαμψώνυχες κατεσθίουσιν· ὅθεν ὁ πόλεμος αὐτοῖς. πόλεμος δὲ καὶ ἀσκαλαβώτῃ καὶ ἀράχνῃ· κατεσθίει γὰρ τοὺς ἀράχνας ὁ ἀσκαλαβώτης. πίπῳ δὲ καὶ ἐρωδιῷ· τὰ γὰρ ᾠὰ κατεσθίει καὶ τοὺς νεοττοὺς τοῦ ἐρωδιοῦ. αἰγίθῳ δὲ καὶ ὄνῳ πόλεμος διὰ τὸ παριόντα τὸν ὄνον κνήθεσθαι εἰς τὰς ἀκάνθας τὰ ἕλκη· διά τ' οὖν τοῦτο, κἂν ὀγκήσηται, ἐκβάλλει τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς· φοβούμενοι γὰρ ἐκπίπτουσιν· ὁ δὲ διὰ τὴν βλάβην ταύτην κολάπτει ἐπιπετόμενος τὰ ἕλκη
609^b αὐτοῦ. λύκος δ' ὄνῳ καὶ ταύρῳ καὶ ἀλώπεκι πολέμιος· ὠμοφάγος γὰρ ὢν ἐπιτίθεται τοῖς βουσὶ καὶ τοῖς ὄνοις καὶ τῇ ἀλώπεκι. καὶ ἀλώπηξ δὲ καὶ κίρκος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· γαμψώνυχος γὰρ ὢν καὶ ὠμοφάγος ἐπιτίθεται καὶ ἕλκη ποιεῖ κόπτων. καὶ κόραξ ταύρῳ καὶ ὄνῳ πολέμιος διὰ τὸ τύπτειν ἐπιπετόμενος αὐτοὺς καὶ τὰ ὄμματα κολάπτειν αὐτῶν. πολεμεῖ δὲ καὶ ἀετὸς καὶ ἐρωδιός· γαμψώνυχος γὰρ ὢν ὁ ἀετὸς ἐπιτίθεται, ὁ δ' ἀποθνήσκει ἀμυνόμενος. καὶ

20 λιβιὸς E^a, λεβιὸς P, κίβιος (an λίβιος?) C^a tr, κήβιος A^a ‖ δὲ] τε edd ante Bk ‖ 21 κρεῖττον A^a pr ‖ 23 θαλάσσης P D^a E^a ‖ 24 τρίορχις P A^a E^a ‖ ὄφις] „*cormaranda*" tr ‖ 25 τρίορχις P E^a ‖ 27 καλάριν A^a, κόλαριν D^a ‖ αἰγωλιὸς A^a Aristoph h a ep I 23 ‖ 28 γαμψώνυχοι A^a C^a ‖ 29 δὲ] γὰρ A^a C^a ‖ 30 ὁ] ὁ δὲ A^a pr C^a ‖ πιπὸν an πιπὰ incert in C^a, πιπὼ A^a Sch, ἵππω P E^a, ἱππω D^a „*pipo*" tr, πιποῖ Pk ‖ καὶ om A^a C^a tr ‖ 31 νεοττοὺς φοβούμενοι τοῦ A^a pr ‖ αἰγιθῶ A^a et fort C^a ‖ 32 ξύεσθαι P D^a E^a A^a ut Antig h m 63 ‖ 33 τ'] τοι C^a ‖ 34 ἐκπίπτουσι Sylb ex Gaza. cf Antig l c et Ael h a 5, 48. „*excidunt*" tr, ἐκτίκτουσι codd ‖ b 2 τῶ ὄνω D^a ‖ 3 καὶ ante ἀλ. om A^a ‖ τὴν αἰτίαν αὐτήν A^a ‖ 6 αὐτὸν C^a ‖ καλύπτειν C^a. ‖ 7 et 8 αἰετὸς P D^a E^a.

αἰσάλων δ' αἰγυπιῷ πολέμιος, καὶ κρὲξ ἐλεῷ καὶ κοττύφῳ καὶ χλωρίωνι, ὃν ἔνιοι μυθολογοῦσι γενέσθαι ἐκ πυρκαϊᾶς· καὶ γὰρ αὐτοὺς βλάπτει καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. καὶ σίττη καὶ τροχίλος ἀετῷ πολέμια· ἡ γὰρ σίττη καταγνύει τὰ ᾠὰ τοῦ ἀετοῦ, ὁ δ' ἀετὸς καὶ διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὸ ὠμοφάγος εἶναι πολέμιός ἐστι πᾶσιν. ἄνθος δ' ἵππῳ πολέμιος· ἐξελαύνει γὰρ ὁ ἵππος ἐκ τῆς νομῆς· πόαν γὰρ νέμεται ὁ ἄνθος, ἐπάργεμος δ' ἐστὶ καὶ οὐκ ὀξυωπός· μιμεῖται γὰρ τοῦ ἵππου τὴν φωνήν, καὶ φοβεῖ ἐπιπετόμενος· ὁ δ' ἐξελαύνει, ὅταν δὲ λάβῃ, κτείνει αὐτόν. οἰκεῖ δ' ὁ ἄνθος παρὰ ποταμὸν καὶ ἕλη, χρόαν δ' ἔχει καλὴν καὶ εὐβίοτος. κωλωτῇ δ' ὄνος πολέμιος· κοιμᾶται γὰρ ἐν τῇ φάτνῃ αὐτοῦ, καὶ κωλύει ἐσθίειν εἰς τοὺς μυκτῆρας ἐνδυόμενος. τῶν δ' ἐρωδιῶν ἐστι τρία γένη, ὅ τε πέλλος καὶ ὁ λευκὸς καὶ ὁ ἀστερίας καλούμενος. τούτων ὁ πέλλος χαλεπῶς εὐνάζεται καὶ ὀχεύει· κράζει τε γὰρ καὶ αἷμα, ὥς φασιν, ἀφίησιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ὀχεύων, καὶ τίκτει φαύλως καὶ ὀδυνηρῶς. πολεμεῖ δὲ τοῖς βλάπτουσιν, ἀετῷ (ἁρπάζει γὰρ αὐτόν) καὶ ἀλώπεκι (φθείρει γὰρ αὐτὸν τῆς νυκτός) καὶ κορύδῳ (τὰ γὰρ ᾠὰ αὐτοῦ κλέπτει). ὄφις δὲ γαλῇ καὶ ὑῒ πολέμιον, τῇ μὲν γαλῇ, κατ' οἰκίαν ὅταν ὦσιν ἀμφότερα· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ζῶσιν· ἡ δ' ὗς ἐσθίει τοὺς ὄφεις. καὶ αἰσάλων ἀλώπεκι πολέμιος· τύπτει γὰρ καὶ τίλλει αὐτήν, καὶ τὰ τέκνα

---

9 *αἰγυπτίω* PE^{a}A^{a} pr C^{a} tr ‖ *ελ'* C^{a} ‖ *κρεξελέω* A^{a} ‖ 10 *χλωρίωνι* A^{a} rc, *χλωριῶνι* D^{a}, *χλωριόνι* A^{a} pr C^{a}, *χλωρειόνι* P ‖ *ὃν ἔνιοι*] *ον ἑνὶ ὃν* A^{a} pr, *ἑνὶ . ὃν* C^{a} ‖ verba *ὃν — πυρκαϊᾶς* del Pk ‖ 12 *τροχῖλος* A^{a}C^{a}, *τροχεῖλος* P ‖ *αἰετῶ* PD^{a}E^{a} ‖ 13 *αἰετοῦ* D^{a} ‖ *καὶ διὰ τοῦτο* om A^{a} ‖ 14 et 16 *ἄκανθος* C^{a} rc ‖ 15 *γὰρ αὐτὸν ὁ* D^{a} ‖ 16 *γὰρ*] *μὲν γὰρ* A^{a}C^{a}, *δὲ* tr Ald Cs Sch Pk Di ‖ 17 *ὁ δ'* Pk, *καὶ* codd ‖ 18 verba *ὅταν — αὐτὸν* Sch post 15 *νομῆς* poni vult ‖ *ἄκανθος* A^{a} pr C^{a} ‖ *ποταμοὺς* mavult Sylb, sed cf 510^{a}10 ‖ 19 *χρεῖαν* A^{a} pr, *χροιὰν* C^{a} ‖ [illegible] A^{a} pr, *εὐβίωτος* C^{a} ‖ *κωλώτη* A^{a}, *κολωτῆ* P ‖ 23 [illegible] 26 *αἰετῶ* PD^{a}E^{a} ‖ 27 *κορυδῶ* PD^{a}E^{a} ‖ 28 *κλέπ*[illegible] Sylb, quod admodum laudant Sch Pk; at cf ^{a}7, [illegible] 30 *ὗῒς* A^{a}C^{a}.

ἀποκτείνει· γαμψώνυχος γάρ ἐστιν. κόραξ δὲ καὶ ἐλέα ἀλλήλοις φίλοι· πολεμεῖ γὰρ τῷ αἰσάλωνι ὁ κόραξ, ἡ δὲ βοηθεῖ τυπτομένῃ αὐτῇ. καὶ αἰγυπιὸς δὲ καὶ αἰσάλων πολέμιοι σφίσιν αὐτοῖς· ἀμφότεροι γὰρ γαμψώνυχοι. μάχεται δὲ καὶ ἀετῷ αἰγυπιὸς καὶ κύκνος· κρατεῖ δ' ὁ κύκνος πολλάκις· εἰσὶ δ' οἱ κύκνοι καὶ ἀλληλοφάγοι μάλιστα τῶν ὀρνίθων. ἔστι δὲ τῶν θηρίων τὰ μὲν ἀεὶ πολέμια ἀλλήλοις, τὰ δ' ὥσπερ ἄνθρωποι, ὅταν τύχωσιν. ὄνος δὲ καὶ ἀκανθὶς πολέμιοι· αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἁπαλὰς οὔσας κατεσθίει τὰς ἀκάνθας. καὶ ἄνθος καὶ ἀκανθὶς καὶ αἴγιθος· λέγεται δ' ὅτι αἰγίθου καὶ ἄνθου αἷμα οὐ συμμίγνυται ἀλλήλοις. κορώνη δὲ καὶ ἐρωδιὸς φίλοι, καὶ σχοινίων καὶ κόρυδος, καὶ λάεδος καὶ κελεός· ὁ μὲν γὰρ κελεὸς παρὰ ποταμὸν οἰκεῖ καὶ λόχμας, ὁ δὲ λάεδος πέτρας καὶ ὄρη, καὶ φιλοχωρεῖ οὗ ἂν οἰκῇ. καὶ πίφιγξ καὶ ἅρπη καὶ ἰκτῖνος φίλοι, καὶ ἀλώπηξ καὶ ὄφις (ἄμφω γὰρ τρωγλοδύται), καὶ κόττυφος καὶ τρυγών. πολέμιοι δὲ καὶ ὁ λέων καὶ ὁ θὼς ἀλλήλοις· ὠμοφάγοι γὰρ ὄντες ἀπὸ τῶν αὐτῶν ζῶσιν. μάχονται δὲ καὶ ἐλέφαντες σφοδρῶς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τύπτουσι τοῖς ὀδοῦσι σφᾶς αὐτούς· ὁ δ' ἡττηθεὶς δουλοῦται ἰσχυρῶς, καὶ οὐχ ὑπομένει τὴν τοῦ νικήσαντος φωνήν. διαφέρουσι δὲ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἀλλήλων οἱ ἐλέφαντες θαυμαστὸν

---

34 *αἰγύπτιος* PE^a ‖ *πολεμίοις φησὶν* A^a pr C^a ‖ **601 a** 1 *αἰετῷ* D^a ‖ *αἰγύπτιος* PE^a, *ὁ αἰγυπιὸς* C^a, *ὁ αἰγυπτιός* A^a ‖ *καὶ*] *καὶ ὁ* C^a ‖ *κύκνος·*] *κύκνος καὶ ὁ ἀετός* (*αἰετός* D^a) codd tr ‖ 2 *εἰσὶ δὲ καὶ οἱ κ. ἀλ.* C^a ‖ *ἀλληλοφόνοι* Pk, quod locis ex Ath IX 393^a et Ael v h I 14 allatis probant A-W. *ἀλληλοφίλοι* Sundevall, *ἀλληλομάχοι* Gloger. lectionem codicum tuetur Plin X 32. Hac de re Ar quid sentiat, conicere licet ex ζιθ 593^b 27 ‖ 5 *ἐπὶ* D^a tr ‖ 6 pro *ἄνθος καὶ ἀκανθὶς* Ael h a 10, 32 et Plut de od et inv p 537^b vel eorum auctores nihil nisi *ἄκανθος* (*ἀκανθυλλίς*), pro *αἴγιθος* autem *αἰγίθαλος* legisse videntur ‖ 8 *καὶ* post *δὲ* om C^a ‖ 9 et 10 *λαιδὸς* E^a, *λιβυὸς* D^a, *λάϊος* Pk monente Schneidero. „*laedos*“ tr Gaza ‖ 11 *πίφηξ* PD^aE^a „*lifuna*“ tr ‖ 12 *τρωγλοδυτεῖ* (fort P) Ald Cs A-W. at Cs in P legit *τρωγλόδυτα*, quod recepit Sch ‖ 18 *ἀνδρίᾳ* PC^a.

ὅσον. χρῶνται δ' οἱ Ἰνδοὶ πολεμιστηρίοις, καθάπερ τοῖς ἄρρεσι, καὶ ταῖς θηλείαις· εἰσὶ μέντοι καὶ ἐλάττονες αἱ θήλειαι καὶ ἀψυχότεραι πολύ. τοὺς δὲ τοίχους καταβάλλει ὁ ἐλέφας τοὺς ὀδόντας τοὺς μεγάλους προσβάλλων· τοὺς δὲ φοίνικας τῷ μετώπῳ, ἕως ἂν κατακλίνῃ, ἔπειτα τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνων κατατείνει ἐπὶ τῆς γῆς. ἔστι δὲ καὶ ἡ θήρα τῶν ἐλεφάντων τοιάδε· ἀναβάντες ἐπί τινας τῶν τιθασσῶν καὶ ἀνδρείων διώκουσι, καὶ ὅταν καταλάβωσι, τύπτειν προστάττουσι τούτοις, ἕως ἂν ἐκλύσωσιν· τότε δ' ὁ ἐλεφαντιστὴς ἐπιπηδήσας κατευθύνει τῷ δρεπάνῳ. ταχέως δὲ μετὰ ταῦτα τιθασσεύεταί τε καὶ πειθαρχεῖ. ἐπιβεβηκότος μὲν οὖν τοῦ ἐλεφαντιστοῦ ἅπαντες πραεῖς εἰσιν, ὅταν δ' ἀποβῇ, οἱ μὲν οἱ δ' οὔ· ἀλλὰ τῶν ἐξαγριουμένων τὰ ἐμπρόσθια σκέλη δεσμεύουσι σειραῖς, ἵν' ἡσυχάζωσιν. ἔστι δ' ἡ θήρα καὶ μεγάλων ἤδη ὄντων καὶ πώλων. αἱ μὲν οὖν φιλίαι καὶ οἱ πόλεμοι τοῖς θηρίοις τούτοις διὰ τὰς τροφὰς καὶ τὸν βίον συμβαίνουσιν.

Τῶν δ' ἰχθύων οἱ μὲν συναγελάζονται μετ' ἀλλήλων 2
καὶ φίλοι εἰσίν, οἱ δὲ μὴ συναγελαζόμενοι πολέμιοι. ἀγελά- 610^b
ζονται δ' οἱ μὲν κυοῦντες, ἔνιοι δ' ὅταν ἐκτέκωσιν. ὅλως δ' ἀγελαῖά ἐστι τὰ τοιάδε, θυννίδες, μαινίδες, [κωβιοί,] βῶκες, σαῦροι, κορακῖνοι, σινόδοντες, τρίγλαι, σφύραιναι, ἀνθίαι, ἐλεγῖνοι, ἀθερῖνοι, σαργῖνοι, βελόναι, τευθοί, ἰουλίδες, πηλαμύδες, σκόμβροι, κολίαι. τούτων δ' ἔνιά ἐστιν οὐ μόνον ἀγελαῖα ἀλλὰ καὶ σύζυγα· τὰ γὰρ λοιπὰ συνδυάζεται μὲν

---

22 τοὺς μεγ. ὀδόντας D^a ‖ 25 τινὰ A^aE^a ‖ 26 καὶ τῶν ἀνδρ. A^a ‖ 27 προστάσσουσι A^a ‖ ἐκλύσσωσι A^a ‖ 28 δὲ] δὲ καὶ A^a pr ‖ 29 τε om A^a ‖ οὖν om A^a pr C^a ‖ 30 τοῦ om $PE^aA^aC^a$ ‖ πραεῖς εἰσιν ἅπ. D^a ‖ 31 ἐξαγριαιμένων A^a, super αι scripto ου man rc ‖ 32 ἔστι δὲ καὶ ἡ θήρα C^a tr ‖ b 4 κύβοι E^a, om $PD^aA^aC^a$ tr, quare seclusi ‖ βάκες P ‖ 5 σαυροὶ D^a. Nec σαῦρος τευθός alibi piscem significat ‖ συνόδοντες codd ‖ φύ[illegible] pr C^a ‖ 6 ἀνθερῖνοι P „atherinae“ tr, ut Ar quoqu[illegible] ἀθερῖναι ‖ σ. μηλόναι P ‖ τεῦθοι A^aC^a ‖ ἰουλῖδες, πηλ[illegible] 7 κοιλίαι A^a pr.

ἔπειτα, τὰς δ' ἀγέλας ποιοῦνται κατ' ἐνίους καιρούς, ὥσπερ εἴρηται, ὅταν κυῶσιν, ἔνια δὲ καὶ ὅταν τέκωσιν. λάβρακες δὲ καὶ κεστρεὺς πολεμιώτατοι ὄντες κατ' ἐνίους καιροὺς συναγελάζονται ἀλλήλοις· συναγελάζονται γὰρ πολλάκις οὐ μόνον τὰ ὁμόγονα, ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ αὐτὴ καὶ ἡ παραπλησία ἐστὶ νομή, ἂν ᾖ ἄφθονος. ζῶσι δὲ πολλάκις ἀφῃρημένοι οἱ κεστρεῖς τὴν κέρκον καὶ οἱ γόγγροι μέχρι τῆς ἐξόδου τῆς περιττώσεως· ἀπεσθίεται δ' ὁ μὲν κεστρεὺς ὑπὸ λάβρακος, ὁ δὲ γόγγρος ὑπὸ μυραίνης. ὁ δὲ πόλεμός ἐστι τοῖς κρείττοσι πρὸς τοὺς ἥττους· κατεσθίει γὰρ ὁ κρείττων. καὶ περὶ μὲν τῶν θαλαττίων ταῦτα.

3 Τὰ δ' ἤθη τῶν ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, διαφέρει κατά τε δειλίαν καὶ πραότητα καὶ ἀνδρείαν καὶ ἡμερότητα καὶ νοῦν τε καὶ ἄνοιαν. τό τε γὰρ τῶν προβάτων ἦθος, ὥσπερ λέγεται, εὔηθες καὶ ἀνόητον· πάντων γὰρ τῶν τετραπόδων κάκιστόν ἐστι, καὶ ἕρπει εἰς τὰς ἐρημίας πρὸς οὐδέν· καὶ πολλάκις χειμῶνος ὄντος ἐξέρχεται ἔνδοθεν, καὶ ὅταν ὑπὸ νιφετοῦ ληφθῶσιν, ἂν μὴ κινήσῃ ὁ ποιμήν, οὐκ ἐθέλουσιν ἀπιέναι, ἀλλ' ἀπόλλυνται καταλειπόμενα, ἐὰν μὴ ἄρρενας κομίσωσιν οἱ ποιμένες· τότε δ' ἀκολουθοῦσιν. τῶν δ' αἰγῶν ὅταν τις μία λάβῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου (ἔστι δ' οἷον θρίξ), αἱ ἄλλαι ἑστᾶσιν ὥσπερ μεμωρωμέναι βλέπουσαι

9 ἀγελαίας C^a ‖ 10 κυῶσιν mutavi intuens b3 κυοῦντες; κύωσιν codd ‖ 13 ὁμόγενα A^a pr, ὁμογενῆ post Gazam et Schneiderum A-W, fort recte ‖ ἡ ante π. om A^a, ἢ καὶ π. Pk cuius coniecturae damnant particulam καὶ A-W ‖ 16 κατεσθίεται A^aC^a ‖ 17 σμυραίνης E^a ‖ 21 ἀνδρίαν PC^a. Recte putant A-W olim scriptum fuisse κατά τε δειλίαν καὶ ἀνδρίαν καὶ ἀγριότητα καὶ ἡμερότητα. Iam Pk ἡμερότητα in ἀγριότητα mutaverat ‖ 22 ἄνοιαν Sylb, ἄγνοιαν codd ‖ 23 εὔηθες] εὐθέως A^a pr ‖ 24 ἕρρει PE^a et in marg A^a, nescio an recte ‖ 26 ὑπὸ τοῦ ν. PD^aE^a ‖ 27 ἂν C^a ‖ 29 μία post Salmasium et Beckmannum Joachim p. 25. μιᾶς codd. cf etiam Plut sympos quaest 7, 2 et de sera num vind p 558 ‖ τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου C^a Sylb. τοῦ ὀρόγγου (cf Antig h m 115) τὸ ἄκρον A^a τὸ ἄκρον τοῦ κρύγγου PD^aE^a ‖ 30 θρίξ om A^a pr., super versum incert vocabulum in C^a ‖ μεμωραμέναι D^aA^a rc. cf Antig l

εἰς ἐκείνην. ἐγκαθεύδειν δὲ ψυχρότεραι ὄϊες αἰγῶν· αἱ γὰρ ὄϊες μᾶλλον ἡσυχάζουσι καὶ προσέρχονται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· εἰσὶ δ' αἱ αἶγες δυσριγότεραι τῶν οἴων. διδάσκουσι δ' οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα συνθεῖν ὅταν ψοφήσῃ· ἐὰν γὰρ βροντήσαντος ὑπολειφθῇ τις καὶ μὴ συνδράμῃ, ἐκτιτρώσκει, ἐὰν τύχῃ κυοῦσα· διὸ ἐὰν ψοφῇ, ἐν τῇ οἰκίᾳ συνθέουσι διὰ 611^a τὸ ἔθος. ἀπόλλυνται δὲ καὶ οἱ ταῦροι, ὅταν ἀτιμαγελήσαντες ἀποπλανηθῶσιν, ὑπὸ θηρίων. κατάκεινται δ' αἱ ὄϊες καὶ αἱ αἶγες ἀθρόαι κατὰ συγγένειαν· ὅταν δ' ὁ ἥλιος τραπῇ θᾶττον, φασὶν οἱ ποιμένες οὐκέτι ἀντιβλεπούσας κατακεῖσθαι τὰς αἶγας, ἀλλ' ἀπεστραμμένας ἀπ' ἀλλήλων.

4 αἱ δὲ βόες καὶ νέμονται καθ' ἑταιρείας καὶ συνηθείας, κἂν μία ἀποπλανηθῇ, ἀκολουθοῦσιν αἱ ἄλλαι· διὸ καὶ οἱ βουκόλοι, ἐὰν μίαν μὴ εὕρωσιν, εὐθὺς πάσας ἐπιζητοῦσιν. τῶν δ' ἵππων αἱ σύννομοι, ὅταν ἡ ἑτέρα ἀπόληται, ἐκτρέφουσι τὰ πωλία ἀλλήλων. καὶ ὅλως γε δοκεῖ τὸ τῶν ἵππων γένος εἶναι φύσει φιλόστοργον. σημεῖον δέ· πολλάκις γὰρ αἱ στέριφαι ἀφαιρούμεναι τὰς μητέρας τὰ πωλία αὐταὶ στέργουσι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἔχειν γάλα διαφθείρουσιν.

5 Τῶν δ' ἀγρίων καὶ τετραπόδων ἡ ἔλαφος οὐχ ἥκιστα δοκεῖ εἶναι φρόνιμον, τῷ τε τίκτειν παρὰ τὰς ὁδούς (τὰ γὰρ

---

31 *συγκαθεύδειν* male Sch ‖ *ὕες* PE^a ‖ 32 *ὄϊες* e Scoto Cs Sch, *αἶγες* codd, quod ne in hac quidem compilatione ferri potest; cf 574^{a}11. *αἱ γὰρ αἶγες* . . . 〈*αἱ δ' ὄϊες*〉 *μᾶλλον* Pk, quae scriptura magis probetur quam verba quibus lacunam explet: *λαγνίστεραι καὶ ἀγρυπνότεραι* ‖ *μηρυκάζουσι* D^a, mira lectio ‖ 33 *αἱ* om A^{a}C^a ‖ *δυσριγώτεραι* A^{a}C^a ‖ *ὑῶν* PE^a ‖ 35 *βροντήσας* A^a pr C^a ‖ *ὑποληφθῇ* PD^{a}A^{a}C^a ‖ **611 a** 1 *κύουσα* A^{a}C^{a}D^a ‖ *ψοφήσῃ* D^a ‖ 2 verba *ἀπόλλυνται* — 3 *θηρίων* om Gaza, del Sch, at Scal et Pk ea transponunt post 9 *ἐπιζητοῦσιν*, quia hic sine dubio contextum interrumpunt ‖ *ταῦροι*] *τράγοι* m Cs, falso ‖ 4 *αἱ* om PE^{a}C^a ‖ 5 *θᾶττον*] *θέρους*? A-W, falso, cf *ζιζ* 563^{b}7 et 17 et Krügerum gr Spr 65, 7, 4 cum exem[plis] *θᾶττον* idem valet quod *τάχιστα* Antigoni h m 65 ‖ 9 [...] A^{a}C^a Sch ‖ *μὴ* om P ‖ *ἐὰν μὴ ἀνεύρωσιν* Pk ‖ 10 *ἀπο*[...] *ἀπόλλυται* A^a ‖ 11 *πώλι'* A^a ‖ *πωλία ἀπ' ἀλλήλων* D^a [...] *ριφαι* PE^a, *στερίφαι* D^a ‖ 13 *αὗται* A^{a}C^{a}D^a ‖ 16 *φρόνι*[...]

θηρία διὰ τοὺς ἀνθρώπους οὐ προσέρχεται), καὶ ὅταν τέκῃ, ἐσθίει τὸ χόριον πρῶτον, καὶ ἐπὶ τὴν σέσελιν δὲ τρέχουσαι καὶ φαγοῦσαι οὕτως ἔρχονται πρὸς τὰ τέκνα πάλιν. ἔτι δὲ τὰ τέκνα ἄγει ἐπὶ τοὺς σταθμούς, ἐθίζουσα οὗ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς ἀποφυγάς· ἔστι δὲ τοῦτο πέτρα ἀπορρώξ, μίαν ἔχουσα εἴσοδον, οὗ δὴ καὶ ἀμύνεσθαι ἤδη φασὶν ὑπομένουσαν. ἔτι δ' ὁ ἄρρην ὅταν γένηται παχύς (γίγνεται δὲ σφόδρα πίων ὀπώρας οὔσης), οὐδαμοῦ ποιεῖ αὐτὸν φανερὸν ἀλλ' ἐκτοπίζει ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐάλωτος ὤν. ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις· ὅθεν καὶ ἡ παροιμία γέγονεν „οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν"· ὥσπερ γὰρ τὰ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι φυλάττονται ὁρᾶσθαι. λέγεται δ' ὡς τὸ ἀριστερὸν κέρας οὐδείς πω ἑώρακεν· ἀποκρύπτειν γὰρ αὐτὸ ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν. οἱ μὲν οὖν ἐνιαύσιοι οὐ φύουσι κέρατα, πλὴν ὥσπερ σημείου χάριν ἀρχήν τινα· τοῦτο δ' ἐστὶ βραχὺ καὶ δασύ. φύουσι δὲ διετεῖς πρῶτον τὰ κέρατα εὐθέα, καθάπερ παττάλους· διὸ καὶ καλοῦσι τότε πατταλίας αὐτούς. τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει δίκρουν φύουσι, τῷ δὲ τετάρτῳ τραχύτερον· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀεὶ
611^b ἐπιδιδόασι μέχρι ἓξ ἐτῶν. ἀπὸ τούτου δ' ὅμοια ἀεὶ ἀναφύουσιν, ὥστε μηκέτι ἂν γνῶναι τὴν ἡλικίαν τοῖς κέρασιν, ἀλλὰ τοὺς γέροντας γνωρίζουσι μάλιστα δυοῖν σημείοιν· ὀδόντας τε γὰρ οἱ μὲν οὐκ ἔχουσιν οἱ δ' ὀλίγους, καὶ τοὺς ἀμυντῆρας οὐκέτι φύουσιν. καλοῦνται δ' ἀμυντῆρες τὰ προνενευκότα τῶν φυομένων κεράτων εἰς τὸ πρόσθεν, οἷς ἀμύνεται· ταῦτα

17 ante ὅταν fort intercidit ὅτι, ut 612^{a}34 post ὅτι om ὅταν A^a pr ‖ 18 χωρίον A^{a}D^a tr ‖ 19 ἔτι] ὅτι A^a pr C^a pr, ὅτι τε τὰ A-W ‖ 20 παρὰ A^a ‖ οὗ] ποῦ D^a. exspectes οἷ ‖ 22 ἤδη om Ald Sch, damnat Pk; sed cf ζιξ 578^{b}23 ‖ 23 ὀπώρας οὔσης om PE^{a}A^{a}C^a Albertus, idcirco notabile, quod 579^{a}6 invenitur θέρους ‖ 24 αὑτὸν A^a ‖ 27 ante οὗ tr legisse videtur ἴθι ‖ 29 ἄριστον A^a ‖ ἀποκρύπτει PE^a, κατορύττειν propon Sch ex θ 835^{b}27 aliisque locis, quibus addas Antig h m 24 et Aristoph *h a epit* II 488. ambo verba coniungit Ael h a 3, 17 ‖ 34 ἀτταλίας D^{a}E^a ‖ b 3 γνωρίζουσα A^a ‖ 4 μὲν ὅλως οὐκ PD^a.

δ' οἱ γέροντες οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' εἰς τὸ ὀρθὸν γίγνεται ἡ αὔξησις αὐτοῖς τῶν κεράτων. ἀποβάλλουσι δ' ἀνὰ ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὰ κέρατα, ἀποβάλλουσι δὲ περὶ τὸν Θαργηλιῶνα μῆνα. ὅταν δ' ἀποβάλωσι, κρύπτουσιν αὑτοὺς τὴν ἡμέραν, ὥσπερ εἴρηται· κρύπτουσι δ' ἐν τοῖς δασέσιν, εὐλαβούμενοι τὰς μυίας. νέμονται δὲ τὸν χρόνον τοῦτον νύκτωρ, μέχριπερ ἂν ἐκφύσωσι τὰ κέρατα. φύεται δ' ὥσπερ ἐν δέρματι τὸ πρῶτον, καὶ γίγνονται δασέα· ὅταν δ' αὐξηθῶσιν, ἡλιάζονται, ἵν' ἐκπέψωσι καὶ ξηράνωσι τὸ κέρας. ὅταν δὲ μηκέτι πονῶσι πρὸς τὰ δένδρα κνώμενοι αὐτά, τότ' ἐκλείπουσι τοὺς τόπους τούτους διὰ τὸ θαρρεῖν ὡς ἔχοντες ᾧ ἀμυνοῦνται. ἤδη δ' εἴληπται ἀχαΐνης ἔλαφος ἐπὶ τῶν κεράτων ἔχων κιττὸν πολὺν πεφυκότα χλωρόν, ὡς ἁπαλῶν ὄντων τῶν κεράτων ἐμφύντα ὥσπερ ἐν ξύλῳ χλωρῷ. ὅταν δὲ δηχθῶσιν αἱ ἔλαφοι ὑπὸ φαλαγγίου ἤ τινος τοιούτου, τοὺς καρκίνους συλλέγουσαι ἐσθίουσιν· δοκεῖ δὲ καὶ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν εἶναι τοῦτο πίνειν, ἀλλ' ἔστιν ἀηδές. αἱ δὲ θήλειαι τῶν ἐλάφων ὅταν τέκωσιν, εὐθὺς κατεσθίουσι τὸ χόριον, καὶ οὐκ ἔστι λαβεῖν· πρὸ γὰρ τοῦ χαμαὶ βαλεῖν αὐταὶ ἅπτονται· δοκεῖ δὲ τοῦτ' εἶναι φάρμακον. ἁλίσκονται δὲ θηρευόμεναι αἱ ἔλαφοι συριττόντων καὶ ᾀδόντων, καὶ κατακλίνονται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς.

---

7 τὸ om D^a ‖ 8 αὐτοῖς om PE^a ‖ ἀνὰ] ἕνα A^{a}C^a ‖ 10 ἀποβάλλωσι PD^{a}A^{a}C^a „*abiecerint*" tr ‖ κρύπτωσιν αὐτοὺς A^a ‖ 11 δάσεσιν PE^a ‖ 12 μύας A^a, ἀγυιάς A-W, male; cf. Ritterhusium ad Opp Cyn II 215, Beckmannum ad Ar mir ausc p 21 „*lupos*" Albertus ‖ 15 ἐκπέμψωσι PD^{a}A^a pr C^a „*excoquantur*" tr Gaza ‖ 15 πονοῦσιν A^{a}C^a ‖ 17 τούτους om C^a ‖ ἀμυνοῦνται Sylburg, ἀμύνονται codd ‖ εἴδη A^a ‖ 18 ἀχαίνης PE^{a}A^a in marg, ἀχανὴς A^a, ἀχαννὴς C^a, ἀχαίτης D^a „*achainas*" vel „*akainas*" tr. ad nomen cf Kellerum Tiere des kl Altert p 91 et Beckm l l ‖ κεράτων] ἐλάφων A^a pr ‖ 21 ἀπὸ PE^{a}C^a, ἀπὸ τοῦ A^a ‖ 22 τοῦτο ante καὶ D^a, post 23 πίνειν A^a ‖ 23 πίνειν] ποιεῖν coni Cs e Scoto ‖ 25 βάλλειν A^{a}C^a ‖ αὗται A^{a}C^{a}D^a 26 θηρευόμενοι A^a ‖ 27 ᾀδόντων] αὐλούντων vult Lamnisus Aristoph l l, ζῳθ 604^b 11, Ael h a 12, 46. Addere Aristoph *512*, *Plut de soll an* 961 E; at vulgata lectio *firmatur Plin 8, 50* et Antig 35 ‖ καὶ κ.] ὥστε καὶ κ. D^a ‖

δύο δ' ὄντων ὁ μὲν φανερῶς ᾄδει ἢ συρίττει, ὁ δ' ἐκ τοῦ ὄπισθεν βάλλει, ὅταν οὗτος σημήνῃ τὸν καιρόν. ἐὰν μὲν οὖν τύχῃ ὀρθὰ τὰ ὦτα ἔχουσα, ὀξὺ ἀκούει καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν· ἐὰν δὲ καταβεβληκυῖα τύχῃ, λανθάνει.

6 *Αἱ* δ' ἄρκτοι ὅταν φεύγωσι, τὰ σκυμνία προωθοῦσι καὶ ἀναλαβοῦσαι φέρουσιν· ὅταν δ' ἐπικαταλαμβάνωνται, ἐπὶ τὰ δένδρα ἀναπηδῶσιν. καὶ ὅταν ἐκ τοῦ φωλεοῦ ἐξέλθωσι, πρῶτον τὸ ἄρον ἐσθίουσιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, καὶ 612a τὰ ξύλα διαμασῶνται ὥσπερ ὀδοντοφυοῦσαι. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν αὑτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν Κρήτῃ φασὶ τὰς αἶγας τὰς ἀγρίας, ὅταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸ δίκταμνον· δοκεῖ δὲ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ κύνες δ' ὅταν τι πονῶσιν, ἔμετον ποιοῦνται φαγοῦσαί τινα πόαν. ἡ δὲ πάρδαλις ὅταν φάγῃ τὸ φάρμακον τὸ παρδαλιαγχές, ζητεῖ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κόπρον· βοηθεῖ γὰρ αὐτῇ. διαφθείρει δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον καὶ λέοντας. διὸ καὶ οἱ κυνηγοὶ κρεμαννύουσιν ἐν ἀγγείῳ ἔκ τινος δένδρου τὴν κόπρον, ὅπως μὴ ἀποχωρῇ μακρὰν τὸ θηρίον· αὐτοῦ γὰρ προσαλλομένη ἡ πάρδαλις καὶ ἐλπίζουσα λήψεσθαι τελευτᾷ· λέγουσι δὲ καὶ κατανενοηκυῖαν τὴν πάρδαλιν ὅτι τῇ ὀσμῇ αὑτῆς χαίρουσι τὰ θηρία, ἀποκρύπτουσαν ἑαυτὴν θηρεύειν· προσιέναι γὰρ ἐγγύς, καὶ λαμβάνειν οὕτω καὶ τὰς ἐλάφους. ὁ δ' ἰχνεύμων ὁ ἐν *Αἰγύπτῳ* ὅταν ἴδῃ τὸν ὄφιν τὴν ἀσπίδα κα-

---

κηλοῦνται A^a rc, Cam Cs Sch Di Pk A-W, falso; cum codd facit tr Antig 35. *κοιμῶνται* Aristoph II 490 ‖ 29 *σημαίνῃ* A^a ‖ 30 *ὦα* A^a pr ‖ 32 *τύχωσι* PE^aA^a pr C^a, *τέκωσι* A^a rc „*fugiant*" tr ‖ 33 *δὲ ἢ καταλαμβάνωνται* C^a, *δὲ ἢ καταλαμβάνονται* A^a ‖ 34 *ἐξάχθωσιν* A^a pr ‖ 35 *ἄρρον* P, *ἄρρεν* D^aE^a ‖ *πρότερον* i e 600^b 11 ‖ **612 a** 1 *διαμασσῶνται* A^aC^a ‖ 2 *αὐτοῖς* A^a ‖ 3 *ἐν*] *ἐν τῇ* A^aC^a. articulum om etiam Antig ‖ 5 *εἶναι τοξευμάτων τῶν ἐν* auctore Schneidero Pk ‖ 6 *πίνωσιν ἐμετὸν* A^a pr ‖ *ποιοῦσι* D^a ‖ 7 *ποίαν* A^a ‖ *τὸ φ. ὃ καλεῖται π.* D^a tr ‖ 10 *κρεμμανύουσιν* A^aC^a ‖ 11 *προσαλλομένου* A^a corr ‖ 12 *καὶ* om A^a ‖ 15 *καὶ* post *οὕτως* om A^a.

λουμένην, οὐ πρότερον ἐπιτίθεται πρὶν συγκαλέσῃ βοηθοὺς ἄλλους· πρὸς δὲ τὰς πληγὰς καὶ τὰ δήγματα πηλῷ καταπλάττουσιν ἑαυτούς· βρέξαντες γὰρ ⟨τὸ σῶμα⟩ ἐν τῷ ὕδατι πρῶτον, οὕτω καλινδοῦνται ἐν τῇ γῇ. τῶν δὲ κροκοδείλων χασκόντων οἱ τροχίλοι καθαίρουσιν εἰσπετόμενοι τοὺς ὀδόντας, καὶ αὐτοὶ μὲν τροφὴν λαμβάνουσιν, ὁ δ' ὠφελούμενος αἰσθάνεται καὶ οὐ βλάπτει, ἀλλ' ὅταν ἐξελθεῖν βούληται, κινεῖ τὸν αὐχένα, ἵνα μὴ συνδάκῃ. ἡ δὲ χελώνη ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὴν ὀρίγανον· καὶ τοῦτο ὦπται. καὶ ἤδη κατιδών τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν καὶ ὅτ' ἀνέσπασε τῆς ὀριγάνου πάλιν ἐπὶ τὸν ἔχιν πορευομένην, ἐξέτιλε τὴν ὀρίγανον· τούτου δὲ συμβάντος ἀπέθανεν ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ ὅταν ὄφει μάχηται, προεσθίει τὸ πήγανον· πολεμία γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. ὁ δὲ δράκων ὅταν ὀπωρίζῃ, τὸν ὀπὸν τῆς πικρίδος ἐκροφεῖ, καὶ τοῦθ' ἑώραται ποιῶν. αἱ δὲ κύνες ὅταν ἑλμινθιῶσιν, ἐσθίουσι τοῦ σίτου τὸ λήϊον. οἱ δὲ πελαργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ὀρνίθων, ὅταν ἑλκωθῇ τι μαχομένοις, ἐπιτιθέασι τὴν ὀρίγανον. πολλοὶ δὲ καὶ τὴν ἀκρίδα ἑωράκα-

17 *συγκαλέσει* A^{a}, *συγκαλέσαι* A-W, adducti praecipue Antigoni h m c 38; sed quominus mutemus impedit cum *ζιβ* 501^{b} 8 tum loci a grammaticis collecti velut a Sturmio gesch Entw der Konstr mit *πριν* p 82 sq. Potius *ἤ* vel *ἄν* addi potuit ‖ 19 *βρέξαντας* A^{a} ‖ *τὸ σῶμα* ex Antig assumendum esse iure censet Sch ‖ 20 *οὕτως* A^{a} ‖ 21 *τροχῖλοι* $A^{a}C^{a}D^{a}$ ‖ 23 post *βούληται* add *ἐκεῖνον* Pk. Sed hoc pronomen ab auctore huius libri scriptum non fuisse docet locus Antigoni h m 39 falso suppletus ‖ *αὐχένα*] *σιαγόνα* requirunt A-W; ita sane legimus ap Plut de soll an 980 f. *τὴν ἄνω σιαγόνα* vel *γνάθον* Herodotus dixisset (II 68) ‖ 24 *μὴ* om A^{a} pr C^{a} tr ‖ *ἔχιος* A^{a} ‖ 25 *τὴν*] *τὸ* $PE^{a}A^{a}C^{a}$ ‖ *ὅτ' ἀνέσπασε* A-W, *ὅταν ἔσπασε* A^{a}, *ὅτε* (vel *ὅταν*) *ἔσπασε* C^{a}, *ὅταν ἐγκάψῃ* D^{a}, *ὅταν ἔκαψεν* PE^{a}, *ὅτε σπάσαι* Bk ‖ 27 *τὴν* D^{a} ‖ *ἐξέτιλλε* $PD^{a}E^{a}$ ‖ 29 *προεσθίει* monente Scaligero Sch Pk ex Antig h m 41, Plin 20, 12. *ἐπεσθίει* codd ‖ 32 *καὶ οἱ πελ. δὲ καὶ* D^{a}. ut *οἱ* ante *ἄλλοι* absit, ratio pos lat ‖ 33 *τις* A^{a} ‖ 34 *ἀσπίδα* D^{a}. *ἀκρίδα* Sch multis locis v Plin 11, 35 defendit; his et simili loco 𝔗 844^{b} 23 (*ἀκρίδ γένος σκορπιομάχον*), qui ex Theophr libro *περὶ δακ. καὶ* derivatus est, impedimur ne *ἀκρίδα* mutemus in *ἰκτίδα*,

σιν ὅτι, ὅταν μάχηται τοῖς ὄφεσι, λαμβάνεται τοῦ τραχήλου τῶν ὄφεων. φρονίμως δὲ δοκεῖ καὶ ἡ γαλῆ χειροῦσθαι τοὺς ὄρνιθας· σφάζει γὰρ ὥσπερ οἱ λύκοι τὰ πρόβατα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄφεσι μάλιστα τοῖς μυοθήραις διὰ τὸ καὶ αὐτὴν τοῦτο τὸ ζῷον θηρεύειν. περὶ δὲ τῆς τῶν ἐχίνων αἰσθήσεως συμβέβηκε πολλαχοῦ τεθεωρῆσθαι ὅτι μεταβαλλόντων βορέων καὶ νότων οἱ μὲν ἐν τῇ γῇ τὰς ὀπὰς αὐτῶν μεταμείβουσιν, οἱ δ' ἐν ταῖς οἰκίαις τρεφόμενοι μεταβάλλουσι πρὸς τοὺς τοίχους, ὥστ' ἐν Βυζαντίῳ γέ τινά φασι προλέγοντα λαβεῖν δόξαν ἐκ τοῦ κατανενοηκέναι ποιοῦντα ταῦτα τὸν ἐχῖνον. ἡ δ' ἴκτις ἐστὶ μὲν τὸ μέγεθος ἡλίκον Μελιταῖον κυνίδιον τῶν μικρῶν, τὴν δὲ δασύτητα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὸ λευκὸν τὸ ὑποκάτω καὶ τοῦ ἤθους τὴν κακουργίαν ὅμοιον γαλῇ, καὶ τιθασσὸν δὲ γίγνεται σφόδρα, τὰ δὲ σμήνη κακουργεῖ· τῷ γὰρ μέλιτι χαίρει. ἔστι δὲ καὶ ὀρνιθοφάγον ὥσπερ αἱ αἴλουροι. τὸ δ' αἰδοῖον αὐτῆς ἐστι μέν, ὥσπερ εἴρηται, ὀστοῦν, δοκεῖ δ' εἶναι φάρμακον στραγγουρίας τὸ τοῦ ἄρρενος· διδόασι δ' ἐπιξύοντες.

7 Ὅλως δὲ περὶ τοὺς βίους πολλὰ ἂν θεωρηθείη μιμήματα τῶν ἄλλων ζῴων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων ἢ μειζόνων ἴδοι τις ἂν τὴν τῆς διανοίας ἀκρίβειαν, οἷον πρῶτον ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ἡ τῆς χελιδόνος σκηνοπηγία· τῇ γὰρ περὶ τὸν πηλὸν ἀχυρώσει τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν. συγκαταπλέκει γὰρ τοῖς κάρφεσι πηλόν· κἂν ἀπορῆται πηλοῦ, βρέχουσα αὐτὴν καλινδεῖται τοῖς πτεροῖς πρὸς τὴν κόνιν. ἔτι δὲ στιβαδοποιεῖται καθάπερ οἱ ἄνθρωποι, τὰ σκληρὰ πρῶτα ὑποτιθεῖσα καὶ τῷ μεγέθει σύμμετρον

---

absurditate rei commoti volunt Niphus A-W ‖ 35 ὅταν om A^a pr ‖ *λαμβάνεται* superscripto manu rc *περι* A^a ‖ b 1 *θηροῦσθαι* C^a „*venari*" tr ‖ 6 *μετακινοῦσιν* PD^aE^a ‖ 8 super *α* in *προλέγοντα* manu rc *ος* A^a ‖ 10 *ἰκτίς* A^a, *ἔκτις* P ‖ *μελιτταῖον* $PD^aE^aC^a$ ‖ 13 *τιθασὸν* PD^aE^a ‖ 14 *ὀρνιθοφόρον* A^a pr, *ὀρνιθοφθόρον* corr ‖ 15 ὥσπερ εἴρ. i e 500^b 24 ‖ 17 περιξύοντες D^a ‖ 20 *ἢ ἐπὶ τῶν μειζόνων* D^a ‖ 23 πηλόν] τὸν π. D^a.

ποιοῦσα πρὸς ἑαυτήν. περί τε τὴν τροφὴν τῶν τέκνων ἐκπονεῖται ἀμφότερα· δίδωσι δ' ἑκατέρα διατηροῦσά τινι συνηθείᾳ τὸ προειληφός, ὅπως μὴ δὶς λάβῃ. καὶ τὴν κόπρον τὸ μὲν πρῶτον αὐταὶ ἐκβάλλουσιν, ὅταν δ' αὐξηθῶσι, μεταστραφέντας ἔξω διδάσκουσι τοὺς νεοττοὺς προΐεσθαι. περί τε τὰς περιστερὰς ἔστιν ἕτερα τοιαύτην ἔχοντα τὴν θεωρίαν· οὔτε γὰρ συνευνάζεσθαι θέλουσι πλείοσιν, οὔτε προαπολείπουσι τὴν κοινωνίαν, πλὴν ἐὰν χῆρος ἢ χήρα γένηται. ἔτι δὲ περὶ τὴν ὠδῖνα δεινὴ ἡ τοῦ ἄρρενος θεραπεία καὶ συναγανάκτησις· ἐάν τ' ἀπομαλακίζηται πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς νεοττιᾶς διὰ τὴν λοχείαν, τύπτει καὶ ἀναγκάζει εἰσιέναι. γενομένων δὲ τῶν νεοττῶν τῆς ἁλμυριζούσης μάλιστα γῆς διαμασησάμενος εἰσπτύει τοῖς νεοττοῖς διοιγνὺς τὸ στόμα, προπαρασκευάζων πρὸς τὴν τροφήν. ὅταν δ' ἐκ τῆς νεοττιᾶς ἐξάγειν μέλλῃ, πάντας ὁ ἄρρην ὀχεύει. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτον τὸν τρόπον στέργουσιν ἀλλήλας, παροχεύονται δέ ποτε καὶ τῶν τοὺς ἄρρενας ἐχουσῶν τινες. ἔστι δὲ μάχιμον τὸ ζῷον, καὶ

---

27 πρὸς] περὶ PE^{a} ‖ αὐτήν PD^{a} ‖ ἐκποιεῖται A^{a} pr C^{a} ‖ 28 ἑκατέρα A-W, ἑκατέρῳ codd, ἑκάστῳ solus m. ἑκάστῳ etiam Pk addito ἐν μέρει ex Antig h m 43, qui κατὰ μέρος ‖ συνηθείᾳ] συνέσει Pk. Si omnino mutandum esset, proponerem ἰσοτιμίᾳ sec Ael h a 3, 25 ‖ 29 μὴ δὶς] μηδεὶς PE^{a}A^{a} pr tr ‖ μὲν om PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ 30 αὗται A^{a}C^{a} ‖ μεταστραφέντας Sch ex Antig, Plut de soll an 962 f. μεταστρέφοντας PD^{a}C^{a}, μεταστρέφοντες A^{a} ‖ 31 προϊέναι A^{a}C^{a} Di A-W, sed cf 605^{a} 26, ζ 468 ^{a} 15 etc ‖ 33 συνευνάζεσθαι recepi ex Antig 44 considerans ceteras voces magis de hominibus quam de bestiis usitatas velut χῆρος, ὠδίς, λοχεία. At συναύξεσθαι PE^{a}, συναυξάνεσθαι A^{a}C^{a} „*adolescere aut coire*“ Gaza, συνδυάζεσθαι D^{a} tr ‖ πλειάσιν A^{a} pr C^{a}, πελειάσιν A^{a} corr ‖ ἀπολείπουσι D^{a} ‖ 34 ἔστι D^{a} ‖ δὲ om A^{a} ‖ 35 δεινὴ om PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ ἡ] ἢ A^{a} pr ‖ **613 a 1** τ'] γὰρ Sch ‖ τ' ἀπομαλακίζηται] τόπῳ μαλακίζηται A^{a}C^{a}, τὸ πόμα λακτίζηται PE^{a} ‖ νεοττείας PE^{a}A^{a}, νεοττίας C^{a} ‖ 2 ὀχείαν D^{a} tr ‖ εἰσιέναι transponendum videtur post ἀπομαλ. ‖ 3 νεοττῶν φροντίζει τῆς ἁρμοττούσης τροφῆς ἧς δ. D^{a} tr ‖ διαμασσησά[μενος] A^{a} ‖ μάλιστα om et διαμησάμενος Sch, falso ‖ 4 εἰσπ[τύει] PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ διοιγεὶς A^{a}C^{a} ‖ προσπαρ. A^{a}C^{a}, in A^{a} σ punctis ... 5 εἰς D^{a} ‖ νεοττείας codd ‖ 6 πάντας] πάλιν A-W rem ... *respicientes*; sed coniectura refutatur simili loco 564^{a} 24.

ἐνοχλοῦσιν ἀλλήλαις, καὶ εἰς τὰς νεοττιὰς παραδύονται τὰς ἀλλήλων, ὀλιγάκις μέντοι· καὶ γὰρ ἂν ἄποθεν ἧττον ᾖ, ἀλλὰ παρά γε τὴν νεοττιὰν διαμάχονται ἐσχάτως. ἴδιον δὲ ταῖς περιστεραῖς δοκεῖ συμβεβηκέναι καὶ ταῖς φαψί τε καὶ τρυγόσι τὸ μὴ ἀνακύπτειν πινούσας, ἐὰν μὴ ἱκανὸν πίωσιν. ἔχει δὲ τὸν ἄρρενα ἡ τρυγὼν τὸν αὐτὸν καὶ φάττα, καὶ ἄλλον οὐ προσίεται· καὶ ἐπῳάζουσιν ἀμφότεροι καὶ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια. διαγνῶναι δ' οὐ ῥᾴδιον τὴν θήλειαν καὶ τὸν ἄρρενα, ἀλλ' ἢ τοῖς ἐντός. ζῶσι δ' αἱ φάτται πολὺν χρόνον· καὶ γὰρ εἴκοσιν ἔτη καὶ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ὠμμέναι εἰσίν, ἔνιαι δὲ καὶ τετταράκοντα ἔτη. πρεσβυτέρων δὲ γιγνομένων αὐτῶν οἱ ὄνυχες αὐξάνονται· ἀλλ' ἀποτέμνουσιν οἱ τρέφοντες. ἄλλο δ' οὐδὲν βλάπτονται ἐπιδήλως γηράσκουσαι. καὶ αἱ τρυγόνες δὲ καὶ αἱ περιστεραὶ ζῶσι καὶ ὀκτὼ ἔτη αἱ τετυφλωμέναι ὑπὸ τῶν παλευτρίας τρεφόντων αὐτάς. ζῶσι δὲ καὶ οἱ πέρδικες περὶ πεντεκαίδεκ' ἔτη. νεοττεύουσι δὲ καὶ αἱ φάβες καὶ αἱ τρυγόνες ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις ἀεί. πολυχρονιώτερα δ' ὅλως μέν ἐστι τὰ ἄρρενα τῶν θηλέων, ἐπὶ δὲ τούτων τελευτᾶν φασί τινες πρότερον τὰ ἄρρενα τῶν θηλέων, τεκμαιρόμενοι ἐκ τῶν κατ' οἰκίαν τρεφομένων παλευτριῶν. λέγουσι δέ τινες καὶ τῶν στρουθίων ἐνιαυτὸν μόνον ζῆν τοὺς ἄρρενας, ποιούμενοι σημεῖον ὅτι τοῦ ἔαρος οὐ φαίνονται ἔχοντες εὐθὺς τὰ περὶ τὸν πώγωνα μέλανα, ὕστερον δ' ἴσχουσιν, ὡς οὐδενὸς σωζομένου τῶν προτέρων· τὰς δὲ θηλείας μακρο-

9 ἀλλήλας PD^{a}E^a ‖ νεοττείας PD^{a}A^a ‖ παραλύονται A^a pr C^a tr ‖ 10 ᾖ] ὑπομένῃ Pk ‖ 11 νεοττείαν PD^a, νεοτείαν A^a ‖ 12 τε om D^a ‖ 13 τρυσὶ PE^{a}A^{a}C^a ‖ πίνοντας PE^{a}A^{a}C^a, πίνοντα D^a πίνωσιν PE^{a}A^{a}C^a ‖ 15 προσίενται PE^{a}A^{a}C^a ‖ 17 αἱ om A^{a}C^a 18 ἔτη alterum om P ‖ 19 καὶ om C^a ‖ γενομένων PD^{a}E^a 20 αὐξάνονται om in lac A^a pr ‖ ἀποτείνουσιν PE^{a}A^a pr C^a 22 τρυγόνες om in lac A^a pr ‖ αἱ primum et secundum om D^a ‖ 23 τρεφομένων A^a ‖ verba ζῶσι — 24 ἔτη del Pk monente Schneidero; ad rem cf 563^{a}2 ‖ 24 δὲ οἱ πέρ. PE^{a}A^{a}C^a 25 φλάβες A^{a}C^a tr ‖ 26 et 27 θηλείων PD^a ‖ 27 τὸν ἄρρενα πρότερον A^a ‖ θηλειῶν A^{a}C^a ‖ 29 τὸν στρουθίον A^a, hic et 33 στρουθῶν Sch Pk ‖ 31 ἴσχασι A^a pr.

βιωτέρας εἶναι τῶν στρουθίων· ταύτας γὰρ ἁλίσκεσθαι ἐν τοῖς νέοις, καὶ διαδήλας εἶναι τῷ ἔχειν τὰ περὶ τὰ χείλη σκληρά. 613ᵇ διάγουσι δ' αἱ μὲν τρυγόνες τοῦ θέρους ἐν τοῖς χειμερίοις, [τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς], αἱ δὲ σπίζαι τοῦ μὲν θέρους ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν τοῖς ψυχροῖς.

8 Οἱ δὲ βαρεῖς τῶν ὀρνίθων οὐ ποιοῦνται νεοττιάς (οὐ συμφέρει γὰρ μὴ πτητικοῖς οὖσιν), οἷον ὄρτυγες καὶ πέρδικες καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα τῶν ὀρνέων· ἀλλ' ὅταν ποιήσωνται ἐν τῷ λείῳ κονίστραν (ἐν ἄλλῳ γὰρ τόπῳ οὐδενὶ τίκτει), ἐπηλυγασάμενοι ἄκανθάν τινα καὶ ὕλην τῆς περὶ τοὺς ἱέρακας ἕνεκα καὶ τοὺς ἀετοὺς ἀλεώρας, ἐνταῦθα τίκτουσι καὶ ἐπῳάζουσιν. ἔπειτα ἐκλέψαντες εὐθὺς ἐξάγουσι τοὺς νεοττοὺς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τῇ πτήσει πορίζειν αὐτοῖς τροφήν. ἀναπαύονται δ' ὑφ' ἑαυτοὺς ἀγόμενοι τοὺς νεοττοὺς καὶ οἱ ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες, ὥσπερ αἱ ἀλεκτορίδες. καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τίκτουσι καὶ ἐπῳάζουσιν, ἵνα μή τις κατανοήσῃ τὸν τόπον πλείω χρόνον προσεδρευόντων. ὅταν δέ τις θηρεύῃ περιπεσὼν τῇ νεοττιᾷ, προκυλινδεῖται ἡ πέρδιξ τοῦ θηρεύοντος ὡς ἐπίληπτος οὖσα, καὶ ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον ἐφ' ἑαυτήν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν ἕκαστος· μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν. τίκτει μὲν οὖν ᾠὰ ἡ πέρδιξ οὐκ ἐλάττω ἢ δέκα, πολλάκις δ' ἑκκαίδεκα· ὥσπερ δ' εἴρηται, κακόηθες τὸ ὄρνεόν ἐστι καὶ πανοῦργον. τοῦ δ' ἔαρος ἐκ τῆς ἀγέλης ἐκκρίνονται δι' ᾠδῆς καὶ μάχης κατὰ ζεύγη μετὰ

---

b 2 ἐν om AᵃCᵃ ‖ 3 verba seclusa om codd, add Ald fort e Gaza „*hieme tepidis*“ ‖ πίζαι Cᵃ „*pistes (pisce)*“ tr ‖ 6 νεοττείας PDᵃEᵃCᵃ, τὰς νεοττείας Aᵃ ‖ 8 ὀρνίθων AᵃCᵃ ‖ 9 ἡλίῳ Aᵃ, ἡλίι superscripto ω Cᵃ tr Gaza. τόπῳ λείῳ vel ληΐῳ A-W, utrumque propter verba sequentia (τόπῳ, ἄκανθαν καὶ ὕλην) non probandum, cf etiam ᵇ 15; supra 559ᵃ 1 legitur: ἐν infra 614ᵃ 31 ἐπὶ τῆς γῆς. ‖ ἐπηλυγισάμενοι P, ἐπιλυγι Eᵃ ‖ 10 ἰλὺν Aᵃ ‖ περὶ] πρὸς Dᵃ ‖ 11 ἀλεωρῆς AᵃCᵃEᵃ ‖ τεία codd ‖ 19 ἐφ' ἑαυτήν om PAᵃCᵃ ‖ 21 αὕτη Aᵃ ν codd ‖ 22 δὲ καὶ ἑκκαίδεκα Dᵃ.

θηλείας, ἣν ἂν λάβῃ ἕκαστος. διὰ δὲ τὸ εἶναι ἀφροδισιαστικοί, ὅπως μὴ ἐπῳάζῃ ἡ θήλεια, οἱ ἄρρενες τὰ ᾠὰ διακυλινδοῦσι καὶ συντρίβουσιν, ἐὰν εὕρωσιν· ἡ δὲ θήλεια ἀντιμηχανωμένη ἀποδιδράσκουσα τίκτει, καὶ πολλάκις διὰ τὸ ὀργᾶν τεκεῖν, ὅπου ἂν τύχῃ, ἐκβάλλει, ἂν παρῇ ὁ ἄρρην, καὶ ὅπως σώζηται τἀθρόα, οὐκ ἔρχεται πρὸς αὐτά. καὶ ἐὰν ὑπ' ἀνθρώπου ὀφθῇ, ὥσπερ περὶ τοὺς νεοττούς, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ᾠῶν ὑπάγει, πρὸ ποδῶν φαινομένη τοῦ ἀνθρώπου, ἕως ἂν ἀπαγάγῃ. ὅταν δ' ἀποδρᾶσα ἐπῳάζῃ, οἱ ἄρρενες κε-
614^a κράγασι καὶ μάχονται συνιόντες· καλοῦσι δὲ τούτους χήρους. ὁ δ' ἡττηθεὶς μαχόμενος ἀκολουθεῖ τῷ νικήσαντι, ὑπὸ τούτου ὀχευόμενος μόνου. ἐὰν δὲ κρατηθῇ τις, ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἢ ὁποιουοῦν λάθρᾳ ὀχεύεται τοῦ κρατιστεύοντος. γίγνεται δὲ τοῦτο οὐκ ἀεί, ἀλλὰ καθ' ὥραν τινὰ τοῦ ἔτους· καὶ ἐπὶ τῶν ὀρτύγων ὡσαύτως. ἐνίοτε δὲ συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀλεκτρυόνων· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἱεροῖς, ὅπου ἄνευ θηλειῶν ἀνάκεινται, τὸν ἀνατιθέμενον πάντες εὐλόγως ὀχεύουσιν. καὶ τῶν περδίκων δ' οἱ τιθασσοὶ τοὺς ἀγρίους πέρδικας ὀχεύουσι καὶ ἐπικορίζουσι καὶ ὑβρίζουσιν. ἐπὶ δὲ τὸν θηρευτὴν πέρδικα ὠθεῖται τῶν ἀγρίων ὁ ἡγεμὼν ἀντᾴσας ὡς μαχούμενος. τούτου δ' ἁλόντος ἐν ταῖς πηκταῖς πάλιν προσέρχεται ἄλλος, ἀντᾴσας τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐὰν μὲν οὖν ἄρρην ᾖ ὁ θηρεύων, τοῦτο

25 ἀφρ. οἱ πέρδικες ὅπως D^a tr ‖ 26 ὥσπερ μὴ ἐπωάζει C^a ‖ 29 μὴ super παρῇ, ut videtur, man pr C^a Sch Bk, ceteri om. κἂν παρῇ Pk A-W ‖ 30 καὶ ante ὅπως om A-W ‖ τἀθρόα Pk A-W, ἀθρόα codd ‖ οὐκ ἔρχεται] ἀπέρχεται Pk ‖ ἂν A^a ‖ 31 οὕτως A^a ‖ 32 ἀπάγει D^a ‖ τὸν ἄνθρωπον PD^aE^a ‖ 33 ὑπαγάγῃ A^a ‖ ἀποδράσῃ $PE^aA^aC^a$ Gaza ‖ ἐπωάζειν A^aC^a Gaza, ἐπωάζει PE^a ‖ **614 a** 2 ἀκολουθεῖ] ἀ. ὀχευόμενος A^aC^a ‖ τῷ ν. ὑπὸ τούτου om PE^a ‖ 4 ὁποιονοῦν A^aC^a. deinceps add οὗτος PD^aE^a tr ‖ post ὀχεύεται codd add ὑπὸ, quod cum Sch et A-W omisi ‖ κρατιστεύσαντος ex Athenaeo Pk. Aelianus 3, 16 legisse videtur: ἐὰν δὲ κρατηθῇ ὁ κρατήσας ὑπὸ τοῦ δ. ἢ ὁποιονοῦν, αὐτὸς εἶτα ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ κρατιστεύσαντος ‖ 7 τοῖς om C^a in versu extr ‖ 9 δ' om A^aC^a ‖ τιθασοὶ PD^aE^a ‖ 10 ἐπικορρίζουσι Sch Di Pk ‖ 11, 12 ἀντᾴσας Sch ex Ael 4, 16, ἀντιάσας codd ‖ μαχούμενος edd, μαχόμενος codd ‖ 13 ἄρρ.] ὁ ἄρρην A^a.

ποιοῦσιν· ἐὰν δὲ θήλεια ἡ θηρεύουσα ᾖ καὶ ᾄδουσα, ἀντάσῃ δ' ὁ ἡγεμὼν αὐτῇ, οἱ ἄλλοι ἀθροισθέντες τύπτουσι τοῦτον καὶ ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τῆς θηλείας, ὅτι ἐκείνῃ ἀλλ' οὐκ αὐτοῖς προσέχει. ὁ δὲ πολλάκις διὰ ταῦτα σιωπῇ προσέρχεται, ὅπως μὴ ἄλλος τῆς φωνῆς ἀκούσας ἔλθῃ μαχούμενος αὐτῷ. ἐνίοτε δέ φασιν οἱ ἔμπειροι τὸν ἄρρενα προσιόντα τὴν θήλειαν κατασιγάζειν, ὅπως μὴ ἀκουσάντων τῶν ἀρρένων ἀναγκασθῇ διαμάχεσθαι πρὸς αὐτούς. οὐ μόνον δ' ᾄδει ὁ πέρδιξ, ἀλλὰ καὶ τριγμὸν ἀφίησι καὶ ἄλλας φωνάς. πολλάκις δὲ καὶ ἡ θήλεια ἐπῳάζουσα ἀνίσταται, ὅταν τῇ θηρευούσῃ θηλείᾳ αἴσθηται προσέχοντα τὸν ἄρρενα, καὶ ἀντάσασα ὑπομένει, ἵν' ὀχευθῇ καὶ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς θηρευούσης. οὕτω δὲ σφόδρα καὶ οἱ πέρδικες καὶ οἱ ὄρτυγες ἐπτόηνται περὶ τὴν ὀχείαν, ὥστ' εἰς τοὺς θηρεύοντας ἐμπίπτουσι καὶ πολλάκις καθιζάνουσιν ἐπὶ τὰς κεφαλάς.

*Περὶ μὲν οὖν τὴν ὀχείαν καὶ θήραν τῶν περδίκων τοιαῦτα συμβαίνει, καὶ περὶ τὴν ἄλλην τοῦ ἤθους πανουργίαν. νεοττεύουσι δ' ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ εἴρηται, οἵ τ' ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες καὶ τῶν ἄλλων ἔνιοι τῶν ⟨μὴ⟩ πτητικῶν. ἔτι δὲ τῶν τοιούτων ὁ μὲν κόρυδος καὶ ὁ σκολόπαξ καὶ ὄρτυξ ἐπὶ δένδρου οὐ καθίζουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ δὲ δρυοκολάπτης 9
οὐ καθίζει ἐπὶ τῆς γῆς· κόπτει δὲ τὰς δρῦς τῶν σκωλήκων καὶ σκνιπῶν ἕνεκεν, ἵν' ἐξίωσιν. ἀναλέγεται γὰρ ἐξελθόντας 614^b
αὐτοὺς τῇ γλώττῃ· πλατεῖαν δ' ἔχει καὶ μεγάλην. καὶ

14 *ἀντάσῃ* Sch ex tr, *ἀντιάσῃ* codd ‖ 17 *προσέχει* Pk suadente Schneidero ex Athenaeo, *προσέρχεται* codd; cf ^{a}24 ‖ 18 *μαχόμενος* PD^aE^a ‖ 24 *ἀντάσασα* Bk e Plinio, *ἀντιάσασα* codd Ald Cs Sch Di Pk ‖ 25 *ἀποσπασθῇ* $PE^aA^aC^a$ ‖ pro *ἀπὸ* malunt *αὐτὸν* A-W praeeunte Schneidero ‖ 26 *οὕτως* A^a ‖ 29 *ὀχείαν*] *θήλειαν* PE^a ‖ *καὶ θήραν* om A^aC^a tr ‖ 32 *μὴ* addidi ex tr simul intuens ζιζ 558^{b}31, 613^{b}7 ‖ verba *ἔτι δὲ* produnt compilatorem, quare non est, quod cum A-W lac statuamus ‖ 33 *κύρυδνος* C^a, *κορίανος* A^a ‖ *σκολόπωξ* P ‖ 34 et 35 *τῇ γῇ* A^aC^a ‖ 34 *κόπτει δὲ τὰς δρῦς ὁ δρ.*, omissis verbis *οὐ καθίζει ἐπὶ τῆς γῆς* PE^a, quam scripturam probare non debebant A^aW ‖ **b** 1 *κνιπῶν* PE^a.

πορεύεται ἐπὶ τοῖς δένδρεσι ταχέως πάντα τρόπον, καὶ ὕπτιος, καθάπερ οἱ ἀσκαλαβῶται. ἔχει δὲ καὶ τοὺς ὄνυχας βελτίους τῶν κολοιῶν πεφυκότας πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπὶ τοῖς δένδρεσιν ἐφεδρείας· τούτους γὰρ ἐμπηγνὺς πορεύεται. ἔστι δὲ τῶν δρυοκολαπτῶν ἓν μὲν γένος ἔλαττον τοῦ κοττύφου, ἔχει δ' ὑπέρυθρα μικρά, ἕτερον δὲ γένος μεῖζον ἢ κόττυφος. τὸ δὲ τρίτον γένος αὐτῶν οὐ πολλῷ ἔλαττόν ἐστιν ἀλεκτορίδος θηλείας. νεοττεύει δ' ἐπὶ τῶν δένδρων, ὥσπερ εἴρηται, ἔν ἄλλοις τε τῶν δένδρων καὶ ἐν ἐλαίαις. βόσκεται δὲ τούς τε μύρμηκας καὶ τοὺς σκώληκας τοὺς ἐκ τῶν δένδρων. θηρεύοντα δὲ τοὺς σκώληκας οὕτω σφόδρα φασὶ κοιλαίνειν, ὥστε καταβάλλειν τὰ δένδρα. καὶ τιθασσευόμενος δέ τις ἤδη ἀμύγδαλον εἰς ῥωγμὴν ξύλου ἐνθείς, ὅπως ἐναρμοσθὲν ὑπομείνειεν αὐτοῦ τὴν πληγήν, ἐν τῇ τρίτῃ πληγῇ διέκοψε καὶ κατήσθιε τὸ μαλακόν.

10 Φρόνιμα δὲ πολλὰ καὶ περὶ τὰς γεράνους δοκεῖ συμβαίνειν· ἐκτοπίζουσί τε γὰρ μακράν, καὶ εἰς ὕψος πέτονται πρὸς τὸ καθορᾶν τὰ πόρρω, καὶ ἐὰν ἴδωσι νέφη καὶ χειμέρια, καταπτᾶσαι ἡσυχάζουσιν. ἔτι δὲ τὸ ἔχειν ἡγεμόνα τε καὶ τοὺς ἐπισυρίττοντας ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ὥστε κατακούεσθαι τὴν φωνήν. ὅταν δὲ καθίζωνται, αἱ μὲν ἄλλαι ὑπὸ τῇ πτέρυγι τὴν κεφαλὴν ἔχουσαι καθεύδουσιν ἐφ' ἑνὸς ποδὸς ἐναλλάξ, ὁ δ' ἡγεμὼν γυμνὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν προορᾷ, καὶ ὅταν αἴσθηταί τι, σημαίνει βοῶν. οἱ δὲ πελεκᾶνες οἱ ἐν τοῖς ποταμοῖς γιγνόμενοι καταπίνουσι τὰς μεγάλας κόγχας καὶ λείας· ὅταν δ' ἐν τῷ πρὸ τῆς κοιλίας

---

5 ὄνυχας ἔτι βελ. tr ‖ βέλτιον Pk motus a Schneidero, nescio an recte ‖ κελεῶν Sundevall, quod iure damn A-W ‖ 6 περὶ τοῖς δένδροις ἐφεδρείοις A^a ‖ 9 γένος om $PE^aA^aC^a$ ‖ 13 θηρεύονται PC^a, θηρεύοντας A^a corr ‖ 15 ῥώγμην A^a pr C^a, ῥωγμὸν A^a rc ‖ 17 τὸ] αὐτοῦ τὸ ἁπαλὸν A^a rc ‖ 19 εἰς om A^a pr C^a ‖ ὕψος om PE^a ‖ αἴρονται D^a, πέτονται etiam tr Antig ‖ 21 τὸ ἔχειν] supple φρόνιμον συμβαίνει ‖ 22 τε om C^a ‖ ὥστ' ἀκούεσθαι D^a ‖ 23 δὲ om A^a ‖ 24 ἔχουσαι — 25 κεφαλὴν om A^a pr ‖ 26 προορῶν A^a pr C^a tr ‖ τι om $PE^aA^aC^a$ ‖ πελεκάνες A^a.

τόπῳ πέψωσιν, ἐξεμυῦσιν, ἵνα χασκουσῶν τὰ κρέα ἐξαιροῦντες ἐσθίωσιν.

Τῶν δ' ἀγρίων ὄρνεων αἵ τ' οἰκήσεις μεμηχάνηνται πρὸς 11 τοὺς βίους καὶ τὰς σωτηρίας τῶν τέκνων. εἰσὶ δ' οἱ μὲν εὔτεκνοι αὐτῶν καὶ ἐπιμελεῖς τῶν τέκνων, οἱ δὲ τοὐναντίον, καὶ οἱ μὲν εὐμήχανοι πρὸς τὸν βίον, οἱ δ' ἀμηχανώτεροι. τὰς δ' οἰκήσεις οἱ μὲν περὶ τὰς χαράδρας, οἱ δὲ ⟨περὶ⟩ χηραμοὺς ποιοῦνται καὶ πέτρας, οἷον ὁ καλούμενος χαραδριός· 61 ἔστι δ' ὁ χαραδριὸς καὶ τὴν χρόαν καὶ τὴν φωνὴν φαῦλος, φαίνεται δὲ νύκτωρ, ἡμέρας δ' ἀποδιδράσκει. ἐν ἀποτόμοις δὲ καὶ ὁ ἱέραξ νεοττεύει· ὠμοφάγος δ' ὤν, ὧν ἂν κρατήσῃ ὀρνέων, τὴν καρδίαν οὐ κατεσθίει· καὶ τοῦτό τινες ἑωράκασι καὶ ἐπ' ὄρτυγος καὶ ἐπὶ κίχλης καὶ ἕτεροι ἐφ' ἑτέρων. ἔτι δὲ καὶ περὶ τὸ θηρεύειν μεταβάλλουσιν· οὐ γὰρ ἁρπάζουσιν ὁμοίως τοῦ θέρους. γυπὸς δὲ λέγεται ὑπό τινων ὡς οὐδεὶς ἑώρακεν οὔτε νεοττὸν οὔτε νεοττιάν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἔφη Ἡρόδωρος ὁ Βρύσωνος τοῦ σοφιστοῦ πατὴρ ἀπό τινος αὐτὸν ἑτέρας εἶναι μετεώρου γῆς, τεκμήριον τοῦτο λέγων καὶ τὸ φαίνεσθαι ταχὺ πολλούς, ὅθεν δέ, μηδενὶ εἶναι δῆλον. τούτου δ' αἴτιον ὅτι τίκτει ἐν πέτραις ἀπροσβάτοις· ἔστι δ' οὐδὲ πολλαχοῦ ἐπιχώριος ὁ ὄρνις. τίκτει δ' ἓν ᾠὸν ἢ δύο τὰ πλεῖστα. ἔνιοι δὲ τῶν ὀρνίθων ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ τῇ ὕλῃ κατοικοῦσιν, οἷον ἔποψ καὶ βρένθος· οὗτος δ' ὁ ὄρνις εὐβίοτος καὶ ᾠδικός. ὁ δὲ τροχίλος καὶ λόχμας καὶ τρώγλας οἰκεῖ· δυσάλωτος δὲ καὶ δραπέτης καὶ τὸ ἦθος ἀσθενής, εὐβίοτος δὲ

30 *ἐσθίουσι* A^a ‖ 31 *ὄρνεων*] *ὀρνέων* codd ‖ 35 *οἱ δὲ περὶ* Sylb „*haec autem circa*“ tr, *οἱ δὲ* D^a, *καὶ* PE^{a}A^{a}C^a ‖ **615 a** 2 *χροιὰν* C^a ‖ 8 post *θέρους* add *καὶ τοῦ χειμῶνος* Camot Cs Sch, „*aliam praedam capiunt in aestate et aliam in hyeme*“ Albertus ‖ 9 *ἑωρ. νεοττὸν ἢ νεοττ.* D^a ‖ *νεοττείαν* PD^{a}E^{a}A^a, incerto C^a, quae forma an ubique restituenda sit dubito ‖ 10 *βρύσσωνος* A^{a}C^a tr, fort recte et hic et supra 563^{a}7 ‖ 12 *δέ*] *δὴ* P, „*autem*“ tr, om A^{a}C^a ‖ 13 *ἀπροσβάτως* A^a ‖ 14 *ὁ* om PA^{a}C^a ‖ 16 *ἔποψος* A^a ‖ *βρίνθος* PD^a ‖ 16 et 18 *εὐβίωτος* PA^{a}C^a, qui similiter *32* ‖ *17 τροχῖλος* codd ‖ *καὶ* ante *λόχμ.* om D^a ‖ *δύσαλος* *PD^{a}A^{a}C^{a}tr.*

καὶ τεχνικός. καλεῖται δὲ πρέσβυς καὶ βασιλεύς· διὸ καὶ
12 *τὸν ἀετὸν αὐτῷ φασι πολεμεῖν. εἰσὶ δέ τινες οἳ περὶ τὴν θάλατταν βιοῦσιν, οἷον κίγκλος. ἔστι δὲ τὸ ἦθος ὁ κίγκλος πανοῦργος καὶ δυσθήρατος, ὅταν δὲ ληφθῇ, τιθασσότατος. τυγχάνει δ' ὢν καὶ ἀνάπηρος· ἀκρατὴς γὰρ τῶν ὄπισθέν ἐστιν. ζῶσι δὲ περὶ θάλατταν καὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας οἱ μὲν στεγανόποδες ἅπαντες· ἡ γὰρ φύσις αὐτὴ ζητεῖ τὸ πρόσφορον· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν σχιζοπόδων περὶ τὰ ὕδατα καὶ τὰ ἕλη βιοτεύουσιν, οἷον ἄνθος παρὰ τοὺς ποταμούς· ἔχει δὲ τὴν χρόαν καλὴν καὶ ἔστιν εὐβίοτον. ὁ δὲ καταρράκτης ζῇ μὲν περὶ θάλατταν, ὅταν δὲ καθῇ αὑτὸν εἰς τὸ βαθύ, μένει χρόνον οὐκ ἐλάττονα ἢ ὅσον πλέθρον διέλθοι τις· ἔστι δ' ἔλαττον ἱέρακος τὸ ὄρνεον. καὶ οἱ κύκνοι δ' εἰσὶ μὲν τῶν στεγανοπόδων, καὶ βιοτεύουσι περὶ λίμνας καὶ ἕλη, εὐβίοτοι δὲ καὶ εὐήθεις καὶ εὔτεκνοι καὶ εὔγηροι, καὶ τὸν ἀετόν, ἐὰν*
615^b *ἄρξηται, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ δ' οὐκ ἄρχουσι μάχης. ᾠδικοὶ δέ, καὶ περὶ τὰς τελευτὰς μάλιστα ᾄδουσιν· ἀναπέτονται γὰρ καὶ εἰς τὸ πέλαγος, καί τινες ἤδη πλέοντες παρὰ τὴν Λιβύην περιέτυχον ἐν τῇ θαλάττῃ πολλοῖς ᾄδουσι φωνῇ γοώδει, καὶ τούτων ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐνίους. ὁ δὲ κύμινδις ὀλιγάκις μὲν φαίνεται (οἰκεῖ γὰρ ὄρη), ἔστι δὲ μέλας καὶ μέγεθος ὅσον ἱέραξ ὁ φασσοφόνος καλούμενος, καὶ τὴν ἰδέαν μακρὸς καὶ λεπτός. κύμινδιν δὲ καλοῦσιν Ἴω-*

---

21 *θάλασσαν* PD^a, om A^a pr ‖ *κίγχλος* in extr folio C^a, *κίχλος* PA^a, *κόχλος* E^a ‖ *ἔστι δὲ τὸ ἦθος ὁ κίγκλος* om P$E^aA^aC^a$ ‖ 22 *τιθασώτατος* P, *τιθασσώτατος* A^aC^a, *τιθασότατος* PE^a ‖ 23 *ἀνάπειρος* A^a ‖ 24 *περὶ τὴν θ.* A^a ‖ 25 *αὑτῇ* C^a, nescio an recte. cf. Theophr de caus pl VI 4, 6 *ἔνια* (sc *ζῷα*) *καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς εὑρίσκει τὰ πρόσφορα* ‖ 27 *ἄνθους* PE^a ‖ *περὶ* A^a ‖ 28 *εὐβίωτον* PC^a, *εὐβοίωτον* A^a ‖ *καταράκτης* PA^aC^a tr, *καταράκτος* E^a ‖ 29 *πρὸς* A^aC^a ‖ *δὲ* om PE^a ‖ 30 *ἢ ὅσον*] *εἰς ὃν* A^a pr C^a ‖ 32 *περὶ*] *δὲ περὶ* D^a ‖ 33 *αἰετὸν* PD^aE^a ‖ b 1 *ἄρξωνται* P ‖ 4 *περὶ* A^a tr ‖ 5 *ἢ κύβινδες* A^a pr, *ἡ δὲ κύμινδις* A^a rc. *ὁ* Sch ex schol Venet, ut dicit, *ἡ* codd ‖ 6 *κύβινδις* PE^a et mox *iterum*, *κυβινδὶς* D^a, *χαλκὶς* Ald Gaza ‖ *μέλαν* PE^aA^a Bk Pk „*niger*" tr ‖ 7 *ὁ* ante *καλούμενος* A^aC^a ‖ *φασσόφωνος* PD^aE^a 8 *λευκός* codd „*subtilis*" tr. *μακρὸν καὶ λεπτὸν* Pk. post *λεπτός*

νες αὐτόν· οὗ καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν τῇ Ἰλιάδι εἰπὼν
„χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν“. ἡ δ’ ὕβρις
(φασὶ δέ τινες εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον ὄρνιθα τῷ πτυγγί)
οὗτος ἡμέρας μὲν οὐ φαίνεται διὰ τὸ μὴ βλέπειν ὀξύ, τὰς
δὲ νύκτας θηρεύει ὥσπερ οἱ ὦτοι· καὶ μάχεται δὲ πρὸς τὸν
ὦτον οὕτω σφόδρα ὥστ’ ἄμφω λαμβάνεσθαι πολλάκις ζῶν-
τας ὑπὸ τῶν νομέων. τίκτει μὲν οὖν δύο ᾠά, νεοττεύει δὲ
καὶ οὗτος ἐν πέτραις καὶ σπηλαίοις. μάχιμοι δὲ καὶ αἱ γέ-
ρανοί εἰσι πρὸς ἀλλήλας οὕτω σφόδρα ὥστε καὶ λαμβάνε-
σθαι μαχομένας· ὑπομένουσι γάρ. τίκτει δὲ καὶ γέρανος δύο
ᾠά. ἡ δὲ κίττα φωνὰς μὲν μεταβάλλει πλείστας (καθ’ 13
ἑκάστην γὰρ ὡς εἰπεῖν ἡμέραν ἄλλην ἀφίησι), τίκτει δὲ
περὶ ἐννέα ᾠά, ποιεῖται δὲ τὴν νεοττιὰν ἐπὶ τῶν δένδρων ἐκ
τριχῶν καὶ ἐρίων· ὅταν δ’ ὑπολίπωσιν αἱ βάλανοι, ἀπο-
κρύπτουσα ταμιεύεται. περὶ μὲν οὖν τῶν πελαργῶν, ὅτι ἀν-
τεκτρέφονται, θρυλεῖται παρὰ πολλοῖς· φασὶ δέ τινες καὶ
τοὺς μέροπας ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν, καὶ ἀντεκτρέφεσθαι ὑπὸ
τῶν ἐκγόνων οὐ μόνον γηράσκοντας ἀλλὰ καὶ εὐθύς, ὅταν
οἷοί τ’ ὦσιν· τὸν δὲ πατέρα καὶ τὴν μητέρα μένειν ἔνδον. ἡ

---

add Sch probante Pikkolo *χαλκίζων τὴν χροιάν· ὅθεν καὶ χαλκὶς λέγεται* ex Eustath comment Il XIV 291 et scholiis ‖ *κύβιν* A^a, *κυβινδιν* D^a ‖ 9 *αὐτήν* Bk ‖ *οὗ* mutavi, *ἧς* codd ‖ 10 *χαλκ. μὲν κικλ.* D^a ‖ verba *ἡ δ’ ὕβρις* — 11 *πτυγγί* del Sch haud temere, nisus scholiastis Hom et Plinio, apud quos sequentia ad cymindin referuntur, Pk vero et haec et superiora, quae leguntur post *λεπτός* ‖ *κύβινδιν* P$D^a$$E^a$$A^a$ pr ‖ *ὑβρὶς* P ‖ 11 *τὸν αὐτὸν εἶναι* A^a; potius exspectes *τοῦτον εἶναι τὸν αὐτὸν ὄρνιθα* ‖ *πτογγί* P$E^a$$A^a$ rc, *πωγί* A^a pr C^a tr, *πώϋγγι* recte, credo, Sch ‖ 12 *οὐ*] *οὖν* Bk errore typogr ‖ 13 *ὦτοί* et 14 *ὦτὸν* Sundevall. *ἀετοί* et *ἀετὸν* codd Plin ‖ *μάχεται* Sch Pk e Gaza Eustath, *μάχονται* codd ‖ 14 *οὗτος* A^a pr ‖ *λαμβανέσθω πολλάκις* A^a pr, *π. λαμβάνεσθαι* PE^a ‖ 16 *μάχιμον* A^a, *μαχίμον* C^a ‖ *οἱ* P$D^a$$C^a$ ‖ 17 *ἀλλήλους* C^a, *ὥστε καὶ ἄμφω λαμβάνεσθαι ζώσας καὶ αὐτὰς ὑπὸ τῶν νομέων μαχομένας* Sch e tr, aperte falso ‖ *οὕτως* A^a ‖ 18 *καὶ* om P$E^a$$A^a$$C^a$ ‖ *γέρανες* A^a pr ‖ 19 *κῖττα* C^a ‖ *μὲν* om C^a ‖ *νεοττείαν* codd ‖ 23 *οὖν* om C^a ‖ *ἐκτρέφονται* A^a pr C^a tr ‖ 24 *θρυλλεῖται* P$D^a$$E^a$$A^a$ ‖ 26 *ἐγγόνων* P$A^a$$C^a$.

δ' ἰδέα τοῦ ὄρνιθος τῶν πτερῶν ἐστι τὰ μὲν ὑποκάτω ὠχρόν, τὰ δ' ἐπάνω ὥσπερ τῆς ἀλκυόνος κυάνεον, τὰ δ' ἐπ' ἄκρων τῶν πτερυγίων ἐρυθρά. τίκτει δὲ περὶ ἓξ ἢ ἑπτὰ ὑπὸ τὴν ὀπώραν, ἐν τοῖς κρημνοῖς τοῖς μαλακοῖς· εἰσδύεται δ' εἴσω καὶ τέτταρας πήχεις. ἡ δὲ καλουμένη χλωρὶς διὰ τὸ τὰ κάτω ἔχειν ὠχρά ἐστι μὲν ἡλίκον κόρυδος, τίκτει δ' ᾠὰ τέτ-
616^a ταρα ἢ πέντε, τὴν δὲ νεοττιὰν ποιεῖται μὲν ἐκ τοῦ συμφύτου ἕλκουσα πρόρριζον, στρώματα δ' ὑποβάλλει τρίχας καὶ ἔρια. ταὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ κόττυφος καὶ ἡ κίττα, καὶ τὰ ἐντὸς τῆς νεοττιᾶς ἐκ τούτων ποιοῦνται. τεχνικῶς δὲ καὶ ἡ τῆς ἀκανθυλλίδος ἔχει νεοττιά· πέπλεκται γὰρ ὥσπερ σφαῖρα λινῆ, ἔχουσα τὴν εἴσδυσιν μικράν. φασὶ δὲ καὶ τὸ κιννάμωμον ὄρνεον εἶναι οἱ ἐκ τῶν τόπων ἐκείνων, καὶ τὸ καλούμενον κιννάμωμον φέρειν ποθὲν τοῦτο τὸ ὄρνεον, καὶ τὴν νεοττιὰν ἐξ αὐτοῦ ποιεῖσθαι. νεοττεύειν δ' ἐφ' ὑψηλῶν δένδρων [καὶ] ἐν τοῖς θαλλοῖς [τῶν δένδρων]· ἀλλὰ τοὺς ἐγχωρίους μόλιβδον πρὸς τοῖς ὀϊστοῖς προσαρτῶντας τοξεύοντας καταβάλλειν, καὶ οὕτω συνάγειν ἐκ τοῦ φορυτοῦ τὸ κιννάμωμον.

14 Ἡ δ' ἀλκυὼν ἐστι μὲν οὐ πολλῷ μείζων στρουθοῦ, τὸ δὲ χρῶμα καὶ κυανοῦν ἔχει καὶ χλωρὸν καὶ ὑποπόρφυρον· μεμιγμένως δὲ τοιοῦτον τὸ σῶμα πᾶν καὶ αἱ πτέρυγες καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον, οὐ χωρὶς ἕκαστον τῶν χρωμάτων·

---

28 ἐστι del Pk ‖ 29 τῆς] τὸ τῆς D^a, quod fort τὰ τῆς olim fuit ‖ 31 ἔσω D^a ‖ 32 τὰ om P$A^a C^a$ ‖ 33 ἐστι μὲν] μὲν ἔστι δ' $A^a C^a$ ‖ κόρυδνος $A^a C^a$ ‖ **616 a** 1 νεοττείαν codd et similiter infra ‖ 2 πρόριζον C^a, ἕλους ἀπρόσριζον PE^a ‖ 3 ταυτὰ δὲ τούτω D^a ‖ ἡ κίστα A^a, ἥκιστα C^a ‖ καὶ γὰρ τὰ Pk monente Scaligero ‖ 4 ἐκτὸς C^a ‖ 5 ἀκανθυλίδος D^a, ἀκανθιλίδος A^a, ἀκανθιλλίδνος C^a ‖ πλέκεται P ‖ 6 λινὴ $A^a C^a$ ‖ κινάμωμον P$D^a E^a A^a$ ‖ 7 ὄρνεον — 8 κιννάμωμον om P$E^a A^a C^a$ tr ‖ 8 et 12 κινάμωμον D^a ‖ 8 ποθὲν φέρειν A^a ‖ 9 αὐτῆς C^a ‖ νεοττεύειν A-W, νεοττεύει codd ‖ δένδρων καὶ del Pk. ego seclusi καὶ et alterum τῶν δένδρων ‖ 10 ἐν] ἐπὶ A^a ‖ θαλοῖς $A^a C^a$ ‖ 11 μόλιβον C^a ‖ ἐξαρτῶντας A^a ‖ 12 οὕτως A^a ut semper ‖ 16 μεμιγμένον *Cs Sch.*

τὸ δὲ ῥύγχος ὑπόχλωρον μέν, μακρὸν δὲ καὶ λεπτόν. τὸ μὲν οὖν εἶδος ἔχει τοιοῦτον, ἡ δὲ νεοττιὰ παρομοία ταῖς σφαίραις ταῖς θαλαττίαις ἐστὶ [καὶ] — ταῖς καλουμέναις ἁλοσάχναις — πλὴν τοῦ χρώματος· τὴν δὲ χρόαν ὑπόπυρρον ἔχουσιν, τὸ δὲ σχῆμα παραπλήσιον ταῖς σικύαις ταῖς ἐχούσαις τοὺς τραχήλους μακρούς. τὸ δὲ μέγεθος αὐτῶν ἐστι τῆς μεγίστης σπογγιᾶς μεῖζον· εἰσὶ γὰρ καὶ μείζους καὶ ἐλάττους· κατάστεγοι δέ, καὶ τὸ στερεὸν ἔχουσι συχνὸν καὶ τὸ κοῖλον. καὶ κόπτοντι μὲν σιδηρίῳ ὀξεῖ οὐ ταχὺ διακόπτεται, ἅμα δὲ κόπτοντι καὶ ταῖς χερσὶ θραύοντι ταχὺ διαθραύεται, ὥσπερ ἡ ἁλοσάχνη. τὸ δὲ στόμα στενὸν ὅσον ⟨ἔχον⟩ εἴσδυσιν μικράν, ὥστ' οὐδ' ἂν ἀνατραπῇ ἡ θάλαττα, οὐκ εἰσέρχεται. τὰ δὲ κοῖλα παραπλήσια ἔχει τοῖς τῶν σπόγγων. ἀπορεῖται δ' ἐκ τίνος συντίθησι τὴν νεοττιάν, δοκεῖ δὲ μάλιστα ἐκ τῶν ἀκανθῶν τῆς βελόνης· ζῇ γὰρ ἰχθυοφαγοῦσα. ἀναβαίνει δὲ καὶ ἀνὰ τοὺς ποταμούς. τίκτει δὲ περὶ πέντε μάλιστα ᾠά. λοχεύεται δὲ διὰ βίου, ἄρχεται δὲ τετράμηνος.

15

Ὁ δ' ἔποψ τὴν νεοττιὰν μάλιστα ποιεῖται ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης κόπρου· τὴν δ' ἰδέαν μεταβάλλει τοῦ θέρους καὶ 616^b
τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀγρίων τὰ πλεῖστα. ὁ δ' αἰγίθαλος τίκτει μὲν ᾠὰ πλεῖστα, ὥς φασιν. ἔνιοι δὲ καὶ τὸν μελαγκόρυφον καλούμενόν φασι πλεῖστα τίκτειν μετά γε τὸν ἐν Λιβύῃ στρουθόν· ἑώραται μὲν γὰρ καὶ ἑπτακαί-

---

18 ὑπόχλορον A^a ‖ 19 de structura nidi cf Plut de soll an c 35 ‖ 20 καὶ seclusi, quia σφ. θαλ. idem significare mihi videtur quod ἁλοσ. ‖ ἁλὸς ἄχναις et 28 ἁλὸς ἄχνη A^{a}C^a ‖ 24 σπογγίας A^a, σπογγείας C^a ‖ 25 κατάστεγνοι Pk auctore Schneidero ‖ συχνὸν καὶ vix recte; exspectes τοσοῦτον ὅσον vel ἴσον καὶ ‖ 26 σιδηρείῳ A^{a}C^a ‖ ταχεῖ A^a ‖ 27 τῷ κόπτοντι A^a pr ‖ διαθραύεται] θραύονται PE^{a}A^{a}C^a ‖ 28 ἔχον adieci intuens 618^{a}35. Sylb supplevit ἔχει, Casaub et A-W propon ⟨εἰς⟩ εἴσδυσιν ex tr „*quantum pro introitu parvo*“ ‖ εἰς δύσιν A^a pr ‖ 29 ἂν om A^a pr C^a ‖ si post ἀνατραπῇ interpungas, intellegas subiectum ἡ νεοττιά ‖ 33 ἀνὰ] ἐπὶ D^a ‖ 34 ὀχεύεται Pk suadente Schneidero, fort recte ‖ 35 ἔπωψ P ‖ b 3 αἰγιθαλὸς A^{a}C^a, αἰγίθαλλος P 5 τὴν A^a ‖ μὲν γὰρ] δὲ A^a.

δεκα, τίκτει μέντοι καὶ πλείω ἢ εἴκοσιν. τίκτει δ' ἀεὶ πε-
ριττά, ὥς φασιν. νεοττεύει δὲ καὶ οὗτος ἐν τοῖς δένδρεσι,
καὶ βόσκεται τοὺς σκώληκας. ἴδιον δὲ τούτῳ καὶ ἀηδόνι παρὰ
τοὺς ἄλλους ὄρνιθας τὸ μὴ ἔχειν τῆς γλώττης τὸ ὀξύ. ὁ δ'
αἴγιθος εὐβίοτος καὶ πολύτεκνος, τὸν δὲ πόδα χωλός ἐστιν.
χλωρίων δὲ μαθεῖν μὲν ἀγαθὸς καὶ βιομήχανος, κακοπέ-
16 της δέ, καὶ χρόαν ἔχει μοχθηράν. ἡ δ' ἐλέα, ὥσπερ ἄλ-
λος τις τῶν ὀρνίθων, εὐβίοτος, καὶ καθίζει θέρους μὲν ἐν
προσηνέμῳ καὶ σκιᾷ, χειμῶνος δ' ἐν εὐηλίῳ καὶ ἐπισκεπεῖ
ἐπὶ τῶν δονάκων περὶ τὰ ἕλη. ἔστι δὲ τὸ μὲν μέγεθος βρα-
χύς, φωνὴν δ' ἔχει ἀγαθήν. καὶ ὁ γνάφαλος καλούμενος
τήν τε φωνὴν ἔχει ἀγαθὴν καὶ τὸ χρῶμα καλός, καὶ βιο-
μήχανος, καὶ τὸ εἶδος εὐπρεπής. δοκεῖ δ' εἶναι ξενικὸς ὄρ-
17 νις· ὀλιγάκις γὰρ φαίνεται ἐν τοῖς μὴ οἰκείοις τόποις. ἡ
δὲ κρὲξ τὸ μὲν ἦθος μάχιμος, τὴν δὲ διάνοιαν εὐμήχανος
πρὸς τὸν βίον, ἄλλως δὲ κακόποτμος ὄρνις. ἡ δὲ καλου-
μένη σίττη τὸ μὲν ἦθος μάχιμος, τὴν δὲ διάνοιαν εὔθικτος
καὶ εὐθήμων καὶ εὐβίοτος, καὶ λέγεται φαρμάκεια εἶναι
διὰ τὸ πολύιδρις εἶναι· πολύγονος δὲ καὶ εὔτεκνος, καὶ ζῇ

---

6 καὶ om $PE^aA^aC^a$ ‖ ἢ om A^aC^a ‖ δ' ἀεὶ] δὲ καὶ A^aC^a ‖ περιστερά A^a ‖ 8 verba ἴδιον — 9 ὀξὺ post 2 πλεῖστα inserenda censet Sundevall ‖ τοῦτο codd „*huic*" tr ‖ περὶ A^a pr C^a ‖ 9 τὰς ἄλλας C^aE^a ‖ τῷ μὴ A^aC^a ‖ 10 αἰγίοθος PD^aE^a ‖ οὐ βιοτὸς A^a pr C^a tr ‖ χλωρός P tr Scot ‖ 11 κακοπετὴς PE^a ‖ 12 ἐλαία A^aC^a, ἐλέα Sch, quod probandum videtur ‖ ὥσπερ] εἴπερ Pk auctore Schneidero ‖ 13 23 30 εὐβίωτος A^aC^a ‖ 14 σκιᾷ] σκιερῷ? ‖ 14 ἡλίῳ E^a tr ‖ εὐηλίῳ καὶ εὐσκεπεῖ praebet etiam Theophr hist pl IV 1 ‖ ἐπισκέπει E^a, ἐπὶ σκέπει P, ἐπισκοπεῖ A^a ‖ 15 παρὰ PE^a ‖ 16 καὶ ὁ — 17 ἀγαθὴν om $PE^aA^aC^a$ tr Gaza ‖ 19 μὴ οἰκείοις] μεσογείοις Pk, ἡμῖν οἰκείοις Joachim, utrumque falso; potius e tr „*non habitatis*" elicere licet ἐν τοῖς ἡμῖν οἰκουμένοις τόποις. Iam Cs μὴ expungere voluit. Sed nihil muto, intellegens ἑαυτῷ et intuens Ael h a IV 47 ὁ χλωρίων ἀναχωρεῖ ἐς τὰ οἰκεῖα, ὁπόθεν καὶ δεῦρο ἐστάλη ‖ 20 et 22 μάχιμον *PA^aC^a* ‖ 22 σίππη D^a „*spegtha*" (= Specht?) tr ‖ εὔοικτος *PE^aC^a* tr, ἀνεύοιτος A^a pr ‖ 23 φαρμακεία $A^aC^aD^a$, φαρμακεύτρια vult Sch.

ὑλοκοποῦσα. αἰγώλιος δ' ἐστὶ νυκτινόμος καὶ ἡμέρας ὀλιγάκις φαίνεται, καὶ οἰκεῖ καὶ οὗτος πέτρας καὶ σπήλυγγας· ἔστι γὰρ δίθαλλος, τὴν δὲ διάνοιαν βιωτικὸς καὶ εὐμήχανος. ἔστι δέ τι ὀρνίθιον μικρὸν ὃ καλεῖται κέρθιος· οὗτος τὸ μὲν ἦθος θρασύς, καὶ οἰκεῖ περὶ δένδρα, καὶ ἔστι θριποφάγος, τὴν δὲ διάνοιαν εὐβίοτος, καὶ τὴν φωνὴν ἔχει λαμπράν. αἱ δ' ἀκανθίδες κακόβιοι καὶ κακόχροοι, φωνὴν μέντοι λιγυρὰν ἔχουσιν.

Τῶν δ' ἐρωδιῶν ὁ μὲν πέλλος, ὥσπερ εἴρηται, ὀχεύει 18 *μὲν χαλεπῶς, εὐμήχανος δὲ καὶ δειπνοφόρος καὶ ἔπαγρος, ἐργάζεται δὲ τὴν ἡμέραν· τὴν μέντοι χρόαν ἔχει φαύλην καὶ τὴν κοιλίαν ἀεὶ ὑγράν. τῶν δὲ λοιπῶν δύο (τρία γὰρ* 617ᵃ *γένη ἐστὶν αὐτῶν) ὁ μὲν λευκὸς τήν τε χρόαν ἔχει καλήν, καὶ ὀχεύει ἀσινῶς, καὶ νεοττεύει καὶ τίκτει καλῶς ἐπὶ τῶν δένδρων, νέμεται δ' ἕλη καὶ λίμνας καὶ πεδία καὶ λειμῶνας. ὁ δ' ἀστερίας ὁ ἐπικαλούμενος ὄκνος μυθολογεῖται μὲν γενέσθαι ἐκ δούλων τὸ ἀρχαῖον, ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τούτων ἀργότατος.*

Οἱ μὲν οὖν ἐρωδιοὶ τοῦτον τὸν τρόπον βιοῦσιν, ἡ δὲ

25 *αἰγωλιὸς* AᵃCᵃDᵃ ‖ 26 *καὶ* ante *οἰκεῖ* om P. Compilator neglegenter excerpsit; neque enim ad quidquam aliud in nostro textu verba *καὶ οὗτος* referri possunt nisi ad verba nimis remota 615ᵇ16 | 27 *δίθαλλος*] corr putat iam Hen Stephanus. Velim *δυσόφθαλμος* vel aliquid simile. Pk coni *δύσθυμος*, A-W *δειλός* ‖ 28 *τι*] *τὸ* Aᵃ pr Cᵃ ‖ 31 *δ'* om Cᵃ ‖ *κακόβιοι*] *καὶ κωβιοὶ* PEᵃAᵃCᵃ „*malae vitae*" tr ‖ *καὶ* om P ‖ 33 *ὥσπερ εἴ.*] cf 609ᵇ21. Locus illic mutilatus et abruptus hic a compilatore continuatur. Eum etiam Callimachus in suum *περὶ ὀρνέων* librum inseruit, fort e Theophrasto, fonte utrique communi. cf Sch II 16 et O Schneider Callim II 296 ‖ 34 *εὔαγρος* ? ‖ 35 *χροιὰν* PDᵃEᵃ ‖ **617 a** 1 *ἀεὶ*] *ἔχει* Aᵃ ‖ 2 *τε* om AᵃCᵃ ‖ 3 *ὀχεύασῖν ὡς καὶ* Aᵃ, *ὀχεύουσιν ὡς καὶ* PEᵃCᵃ ‖ pro *ἀσινῶς* Callimachus exhibet *ἀκινδύνως* ‖ *ἐπί τω τῶν* AᵃCᵃ ‖ 4 *δ'*] *δ' ἐν* PAᵃCᵃ ‖ *ἕλει καὶ λίμναις* AᵃCᵃ ‖ *πεδίῳ* Aᵃ; tamen non est cur cum Schneidero praeferas *ἐν ἕλεσι καὶ λίμναις*. e g 624ᵇ28, 602ᵃ20 ‖ 5 *ὀκνὸς* PEᵃ ‖ 6 *δούλων*] „ex servo" Sane *exspectes δούλου* et deinceps cum Gronovio *ταύτην τούτων* ‖ 8 etiam verba *οἱ μὲν* — 11 ὁμοιοβίοτος ad pric

καλουμένη πώϋγξ ἴδιον ἔχει πρὸς τἆλλα· μάλιστα γάρ ἐστιν ὀφθαλμοβόρος τῶν ὀρνίθων. πολέμιος δὲ τῇ ἅρπῃ· καὶ γὰρ
19 ἐκείνη ὁμοιοβίοτος. τῶν δὲ κοττύφων δύο γένη ἐστίν, ὁ μὲν ἕτερος μέλας καὶ πανταχοῦ ὤν, ὁ δ' ἕτερος ἔκλευκος, τὸ δὲ μέγεθος ἴσος ἐκείνῳ, καὶ ἡ φωνὴ παραπλησία ἐκείνῳ· ἔστι δ' οὗτος ἐν Κυλλήνῃ τῆς Ἀρκαδίας, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ. τούτων δ' ὅμοιος τῷ μέλανι κοττύφῳ ἐστὶ λαιός, τὸ δὲ μέγεθος μικρῷ ἐλάττων· οὗτος ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ ἐπὶ τῶν κεράμων τὰς διατριβὰς ποιεῖται· τὸ δὲ ῥύγχος οὐ φοινικοῦν
20 ἔχει καθάπερ ὁ κόττυφος. κιχλῶν δ' εἴδη τρία, ἡ μὲν ἰξοβόρος· αὕτη δ' οὐκ ἐσθίει ἀλλ' ἢ ἰξὸν καὶ ῥητίνην, τὸ δὲ μέγεθος ὅσον κίττα ἐστίν. ἑτέρα τριχάς· αὕτη δ' ὀξὺ φθέγγεται, τὸ δὲ μέγεθος ὅσον κόττυφος. ἄλλη δ' ἣν καλοῦσί τινες ἰλλάδα, ἐλαχίστη τε τούτων καὶ ἧττον ποικίλη.
21 Ἔστι δέ τις πετραῖος ᾧ ὄνομα κύανος· οὗτος ὁ ὄρνις ἐν Νισύρῳ μάλιστά ἐστι, ποιεῖται δ' ἐπὶ τῶν πετρῶν τὰς διατριβάς. τὸ δὲ μέγεθος κοττύφου μὲν ἐλάττων, σπίζης δὲ μικρῷ μείζων. μεγαλόπους δέ, καὶ πρὸς τὰς πέτρας προσαναβαίνει. κυανοῦς ὅλος· τὸ δὲ ῥύγχος ἔχει λεπτὸν καὶ

---

libri partem post 609b 28 *κλέπτει* pertinere apparet ‖ *τοῦτον βιοῦσι τ. τρ.* A^a ‖ 9 *πώϋγξ* dedi ex Antonin. Liber. c 5. cf 615b 11 not. *πώϋξ* Hesych, *φώϋξ* A^aE^a, *φώϋξ* PC^a, *θώϋξ* D^a ‖ *τἆλλα*] intellege *γένη τῶν ὀρνίθων*, non *γένη τῶν ἐρωδιῶν*; nam ardearum tria tantum genera esse bis iam dictum est ‖ 11 *ἐκείνῃ* C^a tr ‖ *ὁμοιοβίωτος* P, *ὁμοιώβιοτος* C^a, *ὁμοιοβίωτον* E^a, *ὁμοιοβοίωτος* A^a ‖ 12 *καὶ*] *τε καὶ* D^a ‖ *λευκὸς* A^aC^a, *ἔκλευκος* etiam tr ‖ 13 *φώκη* A^aC^a ‖ 14 *κυλήνῃ* $A^aC^aE^a$ ‖ 15 *δ'* post *τούτων* solum A^a tr ‖ *λαιός*] *δὲ βαιός* PD^aE^a. „*est fuscus laios*“ = *ἐστὶ φαιὸς λ.* tr, pariter atque Gaza, qui „*sed fusca colore*“. *ἐστὶν ὁ λ.* A-W ‖ *δὲ* solus D^a ‖ 17 *οὐ* om A^a ‖ 18 *κίχλων* A^a ‖ *ἰξόβολος* A^a, *ἰξόβορος* D^a ‖ 19 *ἢ* om A^a pr C^a ‖ *ῥυτίνην* D^a ‖ 20 *ἑτέρα τριχάς*] *ἄνευ τριχός* A^aC^a ‖ *τρίχας* D^a ‖ 21 *ἣν ἂν καλ.* A^aC^a ‖ 22 *ἰλλάδα* Sch Pk ex Athen II 65a, *ἰλιάδα* codd ‖ *τε τούτων* om A^a ‖ 23 *κυανός* A^aC^a ‖ *ἐννὶ σύρῳ* A^a, *ἐν σκύρῳ* D^a *Aelian* ‖ 25 et b2 *ἔλαττον* codd „*minor*“ tr ‖ 26 *μικρῷ μεῖζον* C^a, *μ. μὲν μεῖζον* A^a, *μεῖζον μ.* PD^a ‖ *μελανόπους* Sch Pk ex *Alberto* ‖ 27 *κυανὸς* A^aC^a ‖ *καὶ μακρὸν* om A^a ‖ 28 *μικρὸν* Sch.

22 μακρόν, σκέλη δὲ βραχέα τῇ πίπῳ παρόμοια. ὁ δὲ χλωρίων χλωρὸς ὅλος· οὗτος τὸν χειμῶνα οὐχ ὁρᾶται, περὶ δὲ τὰς τροπὰς τὰς θερινὰς φανερὸς μάλιστα γίγνεται, ἀπαλλάττεται δ' ὅταν Ἀρκτοῦρος ἐπιτέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθός ἐστιν ὅσον τρυγών. ὁ δὲ μαλακοκρανεὺς ἀεὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθιζάνει, καὶ ἁλίσκεται ἐνταῦθα. τὸ δ' εἶδος, κεφαλὴ μὲν 617^{b} μεγάλη χονδρότυπος, τὸ δὲ μέγεθος ἐλάττων κίχλης μικρῷ· στόμα δ' εὔρωστον, μικρόν, στρογγύλον· τὸ δὲ χρῶμα σποδοειδὴς ὅλος· εὔπους δὲ καὶ κακόπτερος. ἁλίσκεται δὲ μάλιστα γλαυκί.

23 Ἔστι δὲ καὶ ὁ πάρδαλος. τοῦτο δὲ τὸ ὄρνεόν ἐστιν ἀγελαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ οὐκ ἔστι καθ' ἕνα ἰδεῖν· τὸ δὲ χρῶμα σποδοειδὴς ὅλος, μέγεθος δὲ παραπλήσιος ἐκείνοις, εὔπους δὲ καὶ οὐ κακόπτερος, φωνὴ δὲ πολλὴ καὶ οὐ βαρεῖα. κολλυρίων δὲ τὰ αὐτὰ ἐσθίει τῷ κοττύφῳ· τὸ δὲ μέγεθος καὶ τούτου ταὐτὸν τοῖς πρότερον· ἁλίσκεται δὲ κατὰ χειμῶνα μάλιστα. ταῦτα δὲ πάντα οὐ διὰ παντὸς φανερά ἐστιν. ἔτι δὲ τὰ κατὰ πόλεις εἰωθότα μάλιστα ζῆν, κόραξ καὶ κορώνη· καὶ γὰρ ταῦτ' ἀεὶ φανερά, καὶ οὐ μεταβάλλει τοὺς τόπους οὐδὲ φωλεύει.

24 Κολοιῶν δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἓν μὲν ὁ κορακίας· οὗτος ὅσον κορώνη, φοινικόρυγχος· ἄλλος δ' ὁ λύκος καλούμενος· ἔτι δ' ὁ μικρός, ὁ βωμολόχος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος κο-

28 *τῇ πίπῳ*] *τῇ ἵππω* D^{a}, *τοῖς ἵπποις* A^{a}C^{a} „*pipo*“ tr, *τῇ πιποῖ* Pk ‖ 29 *ὅλος* post *οὗτος* A^{a}, om D^{a} ‖ 30 *τὰς* ante *τρ.* om A^{a}C^{a} ‖ 31 *ἀκτοῦρος* A^{a} pr ‖ 32 *μαλακοκρανὲς* E^{a} „*megalocraneus*“ tr ‖ *ἐπὶ τὸ αὐτὸ* corrupt putant A-W ‖ b 1 *κεφαλὴν μὲν μεγάλην* PE^{a} ‖ 4 *ὅλως* P ‖ *ἄπους* A^{a}. *εὔπους* — 8 *ὅλος* om C^{a} ‖ „*et non male alatus*“ tr ‖ 6 *ὁ* om PE^{a}A^{a} ‖ *παρδαλός* A^{a}, *πάρδαλις* Hesych „*pardales*“ tr ‖ 8 *παραπλήσιον* PD^{a}A^{a}C^{a} ‖ *ἐκείνοις* et 11 *τοῖς προτ.* et 12 *ταῦτα π.*] quae aves intellegendae sint parum liquet ‖ 9 *δὲ* ante *καὶ* om PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ *κορυλλίων* A^{a} ‖ 11 *προτέροις* D^{a} ‖ 12 *οὐ* om PA^{a}C^{a} ‖ 13 *τὰ* om PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ 14 *ἀεὶ*] *εἰσὶ* A^{a}C^{a} ‖ 14 et 31 *αἰεὶ* D^{a} ‖ 17 *δ'* om PD^{a}E^{a} ‖ „licios“ tr, *λύκιος, κολοιοῦ εἶδος* Hesych, quod recep Sch Pk. „albus“ *Albert.* ‖ 18 *ἔστι* PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ *δ' ὁ*] *ὁ* E^{a}, om PA^{a}C^{a} ‖ βομολόχο- C^{a} ‖ *δὲ*] *δέ τι* PE^{a} ‖ *ἄλλο*] *ἄλλο τι* D^{a} fort recte.

25 λοιῶν περὶ τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ὃ στεγανόπουν ἐστίν.
κορυδάλων δ' ἐστὶ δύο γένη, ἡ μὲν ἑτέρα ἐπίγειος καὶ λόφον
ἔχουσα, ἡ δ' ἑτέρα ἀγελαία καὶ οὐ σποράς ὥσπερ ἐκείνη, τὸ
μέντοι χρῶμα ὅμοιον τῇ ἑτέρᾳ ἔχουσα, τὸ δὲ μέγεθος ἐλάτ-
26 των· καὶ λόφον οὐκ ἔχει· ἐσθίεται δέ. ἀσκαλώπας δ' ἐν τοῖς
κήποις ἁλίσκεται ἕρκεσιν· τὸ μέγεθος ὅσον ἀλεκτορίς, τὸ
ῥύγχος μακρόν, τὸ χρῶμα ὅμοιον ἀτταγῆνι· τρέχει δὲ ταχύ,
καὶ φιλάνθρωπόν ἐστιν ἐπιεικῶς. ὁ δὲ ψάρος ἐστὶ ποικί-
27 λος· μέγεθος δ' ἐστὶν ἡλίκον κόττυφος. αἱ δ' ἴβιες αἱ ἐν Αἰ-
γύπτῳ εἰσὶ μὲν διτταί, αἱ μὲν λευκαὶ αὐτῶν, αἱ δὲ μέ-
λαιναι. ἐν μὲν οὖν τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ αἱ λευκαί εἰσι, πλὴν
ἐν Πηλουσίῳ οὐ γίγνονται· αἱ δὲ μέλαιναι ἐν τῇ ἄλλῃ Αἰ-
28 γύπτῳ οὐκ εἰσίν, ἐν Πηλουσίῳ δ' εἰσίν. σκῶπες δ' οἱ μὲν ἀεὶ
πᾶσαν ὥραν εἰσί, καὶ καλοῦνται ἀεισκῶπες, καὶ οὐκ ἐσθίον-
618^a ται διὰ τὸ ἄβρωτοι εἶναι· ἕτεροι δὲ γίγνονται ἐνίοτε τοῦ φθι-
νοπώρου, φαίνονται δ' ἐφ' ἡμέραν μίαν ἢ δύο τὸ πλεῖστον,
καί εἰσιν ἐδώδιμοι καὶ σφόδρα εὐδοκιμοῦσιν. καὶ διαφέρουσι
τῶν ἀεισκωπῶν καλουμένων οὗτοι ἄλλῳ μὲν ὡς εἰπεῖν οὐδενί,
τῷ δὲ πάχει· καὶ οὗτοι μέν εἰσιν ἄφωνοι, ἐκεῖνοι δὲ φθέγ-
γονται. περὶ δὲ γενέσεως αὐτῶν ἥτις ἐστίν, οὐδὲν ὦπται, πλὴν
ὅτι τοῖς ζεφυρίοις φαίνονται· τοῦτο δὲ φανερόν.
29 Ὁ δὲ κόκκυξ, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἑτέροις, οὐ ποιεῖ νεοτ-
τιάν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκτει νεοττιαῖς, μάλιστα μὲν ἐν
ταῖς τῶν φαβῶν καὶ ἐν ὑπολαΐδος καὶ κορύδου χαμαί, ἐπὶ

---

20 κορυδάλλων PA^{a}C^a ‖ 21 ἔχουσα] οὐκ ἔχουσα A^{a}C^a ‖ σποράδην A^{a}C^a ‖ 22 ἔλαττον PD^{a}E^{a}A^a ‖ 23 ἀσκάλωπας PE^a, ἀσκόλοπας C^a, ἀσκολόπας A^a, σκολόπαξ Gesner, ὁ σκαλώπας Sylb Casaub ‖ 24 κήπων A^a rc Gaza, κόλποις P ‖ τὸ δὲ ῥ. A^a 25 ἀτταλῆνι A^a pr ‖ 26 ψὰρ D^a. ψᾶρος volunt A-W II 496 27 ἐστὶν om D^a ‖ ἰβύες C^a ut videtur ‖ 28 διττά A^a ‖ 32 ὥραν] τὴν ὥραν A^{a}C^a, cf 487^b 29 ‖ εἰσί] ἐστί A^a pr ‖ ἀεὶ σκῶπες A^{a}C^a, αἰεὶ σκῶπες D^a ‖ **618 a** 4 ἀεὶ σκωπῶν A^{a}D^a ‖ ἀλλ' ὁ μὲν ὡς εἰπεῖν οὐθὲν A^{a}C^a ‖ 7 ὅτι] ἔτι PE^{a}A^{a}C^a ‖ ζεφύριον C^a ‖ φ. τ. δ.] φαίνεται δὲ τοῦτο A^{a}C^a ‖ 8 ἐν ἑτέροις i e ζιζ 563^b 30 ‖ νεοττείαν, 9 νεοττείαις, 11 13 νεοττεία A^{a}C^a, νεοττίαν, 9 νεοττίαις, 11 13 νεοττία D^a ‖ 10 τῶν om C^a ‖ φάβων P, βαφῶν A^a,

δένδρου δ' ἐν τῇ τῆς χλωρίδος καλουμένης νεοττιᾷ. τίκτει μὲν οὖν ἓν ᾠόν, ἐπῳάζει δ' οὐκ αὐτός, ἀλλ' ἐν οὗ ἂν τέκῃ νεοττιᾷ, οὗτος ὁ ὄρνις ἐκκολάπτει καὶ τρέφει, καὶ ὥς φασιν, ὅταν αὐξάνηται ὁ τοῦ κόκκυγος νεοττός, ἐκβάλλει τὰ αὑτῆς, καὶ ἀπόλλυνται οὕτως. οἱ δὲ λέγουσιν ὡς καὶ ἀποκτείνασα ἡ τρέφουσα δίδωσι καταφαγεῖν· διὰ γὰρ τὸ καλὸν εἶναι τὸν τοῦ κόκκυγος νεοττὸν ἀποδοκιμάζει τὰ αὑτῆς. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τούτων ὁμολογοῦσιν αὐτόπται γεγενημένοι τινές· περὶ δὲ τῆς φθορᾶς τῆς τῶν νεοττῶν τῆς ὄρνιθος οὐχ ὡσαύτως πάντες λέγουσιν, ἀλλ' οἱ μέν φασιν αὐτὸν ἐπιφοιτῶντα τὸν κόκκυγα κατεσθίειν τὰ τῆς ὑποδεξαμένης ὄρνιθος νεόττια, οἱ δὲ διὰ τὸ τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὸν νεοττὸν τοῦ κόκκυγος ὑποκάπτοντα τὰ προσφερόμενα φθάνειν, ὥστε λιμῷ τοὺς ἑτέρους ἀπόλλυσθαι νεοττούς, οἱ δὲ κρείττον' ὄντα ἀποκτιννύναι συντρεφόμενον αὐτοῖς. δοκεῖ δ' ὁ κόκκυξ φρόνιμον ποιεῖσθαι τὴν τέκνωσιν· διὰ γὰρ τὸ συνειδέναι αὑτῷ τὴν δειλίαν καὶ ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο βοηθῆσαι, διὰ τοῦτο ὥσπερ ὑποβολιμαίους ποιεῖ τοὺς ἑαυτοῦ νεοττούς, ἵνα σωθῶσιν. τὴν γὰρ δειλίαν ὑπερβάλλει τοῦτο τὸ ὄρνεον· τίλλεται γὰρ ὑπὸ τῶν μικρῶν ὀρνέων, καὶ φεύγει αὐτά.

Οἱ δ' ἄποδες, οὓς καλοῦσί τινες κυψέλους, ὅτι μὲν **30** ὅμοιοι ταῖς χελιδόσιν εἰσίν, εἴρηται πρότερον· οὐ γὰρ ῥᾴδιον διαγνῶναι πρὸς τὴν χελιδόνα, πλὴν τῷ τὴν κνήμην ἔχειν δασεῖαν. οὗτοι νεοττεύουσιν ἐν κυψελίσιν ἐκ πηλοῦ πεπλασμέ-

---

„*fabarum*“ vel „*fassarum*“ tr ‖ ὑπολλίδος PE^a. de re cf Theophr de caus pl II 17, 9 ‖ 11 ἐν] ἐπὶ D^a ‖ 13 ἐκλέπει A^a rc ‖ ὡς om PE^{a}A^{a}C^a ‖ 14 ἐκβάλλει δὲ τὰ αὑτῆς A^a pr ‖ 15 ἀπόλλυται A^{a}C^a ‖ καὶ et 16 ἡ τρέφουσα om PE^{a}A^{a}C^a tr ‖ 16 φαγεῖν D^a ‖ 17 τοῦ om C^a ‖ ἀποδοκιμάζειν Sch Pk A-W falso; intellege ex superioribus ὥς φασιν ‖ 20 οἱ μὲν] intellegendus est Arist 1 1 ‖ 23 ὑποκάμπτοντα PD^{a}E^a ‖ 24 κρεῖττον A^a, κρείττω PD^{a}E^a ‖ 25 ἀποκτιννῦναι A^{a}C^a ‖ φρόνιμον] malim φρονίμως ‖ 28 ποιεῖν A^a ‖ 31 κυψέλλους et 34 κυψελλίσιν A^a ‖ 32 πρότερον] ζ 487^{b}25 ‖ 33 διαγνῶναι Pk A-W. cf Anton Lib 20. γνῶν codd.

ναις μακραῖς, ὅσον εἴσδυσιν ἐχούσαις. ἐν στεγνῷ δὲ ποιεῖται 618^b τὰς νεοττιὰς ὑπὸ πέτραις καὶ σπηλαίοις, ὥστε καὶ τὰ θηρία καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφεύγειν. ὁ δὲ καλούμενος αἰγοθήλας ἐστὶ μὲν ὀρεινός, τὸ δὲ μέγεθος κοττύφου μὲν μικρῷ μείζων, κόκκυγος δ' ἐλάττων. τίκτει μὲν οὖν ᾠὰ δύο ἢ τρία τὸ πλεῖστον, τὸ δ' ἦθός ἐστι βλακικός. θηλάζει δὲ τὰς αἶγας προσπετόμενος, ὅθεν καὶ τοὔνομ' εἴληφεν· φασὶ δ', ὅταν θηλάσῃ τὸν μαστόν, ἀποσβέννυσθαί τε καὶ τὴν αἶγα ἀποτυφλοῦσθαι. ἔστι δ' οὐκ ὀξυωπὸς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς βλέπει. **31** οἱ δὲ κόρακες ἐν τοῖς μικροῖς χωρίοις, καὶ ὅπου μὴ ἱκανὴ τροφὴ πλείοσι, δύο μόνοι γίγνονται· καὶ τοὺς ἑαυτῶν νεοττούς, ὅταν οἷοί τ' ὦσιν ἤδη πέτεσθαι, τὸ μὲν πρῶτον ἐκβάλλουσιν, ὕστερον δὲ καὶ ἐκ τοῦ τόπου ἐκδιώκουσιν. τίκτει δ' ὁ κόραξ καὶ τέτταρα καὶ πέντε. περὶ δὲ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἀπώλοντο οἱ Μηδίου ξένοι ἐν Φαρσάλῳ, ἐρημία ἐν τοῖς τόποις τοῖς περὶ Ἀθήνας καὶ Πελοπόννησον ἐγένετο κοράκων, ὡς ἐχόντων αἴσθησίν τινα τῆς παρ' ἀλλήλων δηλώσεως.

32 Τῶν δ' ἀετῶν ἔστι πλείονα γένη, ἓν μὲν ὁ καλούμενος πύγαργος· οὗτος κατὰ τὰ πεδία καὶ τὰ ἄλση καὶ περὶ τὰς πόλεις γίγνεται· ἔνιοι δὲ καλοῦσιν νεβροφόνον αὐτόν. πέτεται δὲ καὶ εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὴν ὕλην διὰ τὸ θάρσος· τὰ δὲ λοιπὰ γένη ὀλιγάκις εἰς πεδία καὶ εἰς ἄλση φοιτᾷ. ἕτερον δὲ γένος ἀετοῦ ἐστιν ὃ πλάγγος καλεῖται, δεύτερος

---

35 *μακρὰς* C^a, *μικραῖς* coni A-W ‖ *εἰσδύσεις* A^{a}C^a „*habentibus quantum pro ingressu*" tr ‖ **b** 1 *νεοττείας* codd ‖ 3 *μὲν* alterum om PE^{a}A^{a}C^a ‖ *μικροῦ* C^a ‖ *μεῖζον* et 4 *ἔλαττον* A^a ‖ 4 *τὰ πλεῖστα* Sch e tr ‖ 5 *βλακκικός* D^a, *βαλακκικός* P ‖ 7 *μασθὸν* PA^a ‖ *τε*] exspectes *τὸ γάλα* ut propon A-W. „*annihilatur lac*" Albertus ‖ *τὴν αἶγα* del Sch ex Aeliano h a II 39 et Antig 51, falso ‖ 9 *μικροῖς*] *λυπροῖς* A-W. *μικρὰ χ.* sunt parva oppida vel, ut ait Plinius X 15, parvi vici; in oppidis autem corvi degere solent 617^{b}13 ‖ 10 *μόνοι*] *μὲν οἷον* A^{a}C^a ‖ 12 *διώκουσι* D^a ‖ *14 ὦ PD^a* ‖ *μηδείου* PE^a ‖ 15 ἐρημίᾳ ... *ἐγένετο πλῆθος κοράκων tr* ‖ *πελοπόνησον* D^a ‖ 20 πέταται P, πετᾶται A^{a}C^a ‖ 23 *πλάνος* A^a.

μεγέθει καὶ ῥώμῃ· οἰκεῖ δὲ βήσσας καὶ ἄγκη καὶ λίμνας, ἐπικαλεῖται δὲ νηττοφόνος καὶ μορφνός· οὗ καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν τῇ τοῦ Πριάμου ἐξόδῳ. ἕτερος δὲ μέλας τὴν χρόαν καὶ μέγεθος ἐλάχιστος, κράτιστος τούτων· οὗτος οἰκεῖ ὄρη καὶ ὕλας, καλεῖται δὲ μελανάετος καὶ λαγωφόνος. ἐκτρέφει δὲ μόνος τὰ τέκνα οὗτος καὶ ἐξάγει. ἔστι δ' ὠκυβόλος καὶ εὐθήμων καὶ ἄφθονος καὶ ἄφοβος καὶ μάχιμος καὶ εὔφημος· οὐ γὰρ μινυρίζει οὐδὲ λέληκεν. ἔτι δ' ἕτερον γένος περκόπτερος· λευκὴ κεφαλή, μεγέθει δὲ μέγιστος, πτερὰ δὲ βραχύτατα καὶ οὐροπύγιον πρόμηκες, γυπὶ ὅμοιος· ὀρειπέλαργος καλεῖται καὶ ὑπάετος. οἰκεῖ δ' ἄλση, τὰ μὲν κακὰ ταὐτὰ ἔχων τοῖς ἄλλοις, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐδέν· ἁλίσκεται γὰρ καὶ διώκεται ὑπὸ κοράκων καὶ τῶν 619a ἄλλων· βαρὺς γὰρ καὶ κακόβιος καὶ τὰ τεθνεῶτα φέρων, πεινῇ δ' ἀεὶ καὶ βοᾷ καὶ μινυρίζει. ἕτερον δὲ γένος ἐστὶν ἀετῶν οἱ καλούμενοι ἁλιάετοι. οὗτοι δ' ἔχουσιν αὐχένα τε μέγαν καὶ παχὺν καὶ πτερὰ καμπύλα, οὐροπύγιον δὲ πλατύ· οἰκοῦσι δὲ περὶ θάλατταν καὶ ἀκτάς, ἁρπάζοντες δὲ καὶ οὐ δυνάμενοι φέρειν πολλάκις καταφέρονται εἰς βυθόν. ἔτι δ' ἄλλο γένος ἐστὶν ἀετῶν οἱ καλούμενοι γνήσιοι. φασὶ δὲ τούτους μόνους καὶ τῶν ⟨ἀετῶν καὶ τῶν⟩ ἄλλων ὀρνίθων γνησίους εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα γένη μέμικται καὶ μεμοίχευται ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τῶν ἀετῶν καὶ τῶν ἱεράκων καὶ τῶν ἐλαχίστων. ἔστι δ' οὗτος μέγιστος τῶν ἀετῶν ἁπάντων, μείζων τε τῆς

25 μορφός A^aC^a, *μόρφος* PE^a ‖ Ὅμηρος] Π 24, 316 ‖ 27 κράτιστος] καὶ κρ. D^a ‖ 28 μελαναετὸς PD^aE^a ‖ λαγοφόνος PE^a ‖ 29 μόνον A^a ‖ 31 λέλυκεν A^a ‖ ἔστι PA^a ‖ 32 περκνόπτερος edd ‖ λευκῇ κεφαλῇ A^aC^a ‖ 33 et 619^{a}5 οὐρροπύγιον C^a, ὀρροπύγιον PD^aE^a ‖ 34 ὀρειπελαργὸς PD^a ‖ *γυπαιετὸς* D^a, quae lectio firmatur verbis *γυπὶ ὅμοιος*. at ὑπαιετός P, ὑπάετος A^aC^a tr, de quo nomine cf ὑποτριόρχης, ὑπολαίς ‖ 35 κατὰ $PE^aA^aC^a$ „*mala*" tr ‖ **619 a** 3 πείνῃ C^a „*esurit*" tr, πίνει A^a, πονεῖ PD^aE^a ‖ αἰεὶ C^a ‖ βία A^aC^a ‖ μηνυρίζει C^a ‖ 4 ἁλιαετοὶ PD^aE^a, ἁλιαίετοι A^aC^a ‖ 5 οὐρροπύγιον C^a ‖ 8 11 12 αἰετῶν PD^aE^a ‖ 8 τοὺς pr ‖ 9 *ἀετῶν καὶ τῶν* inserui ‖ 10 μικτὰ A^aC^a ‖ 11 τῶν *ἱερ.* om A^aC^a ‖ 12 τε om D^a.

φήνης, τῶν δ' ἀετῶν καὶ ἡμιόλιος, χρῶμα ξανθός. φαίνεται δ' ὀλιγάκις, ὥσπερ ἡ καλουμένη κύμινδις. ὥρα δὲ τοῦ ἐργάζεσθαι ἀετῷ καὶ πέτεσθαι ἀπ' ἀρίστου μέχρι δείλης· τὸ γὰρ ἕωθεν κάθηται μέχρι ἀγορᾶς πληθυούσης. γηράσκουσι δὲ τοῖς ἀετοῖς τὸ ῥύγχος αὐξάνεται τὸ ἄνω γαμψούμενον ἀεὶ μᾶλλον, καὶ τέλος λιμῷ ἀποθνήσκουσιν. ἐπιλέγεται δέ τις καὶ μῦθος, ὡς τοῦτο πάσχει διότι ἄνθρωπός ποτ' ὢν ἠδίκησε ξένον. ἀποτίθεται δὲ τὴν περιττεύουσαν τροφὴν τοῖς νεοττοῖς· διὰ γὰρ τὸ μὴ εὔπορον εἶναι καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐτὴν πορίζεσθαι, ἐνίοτε οὐκ ἔχουσιν ἔξωθεν κομίζειν. τύπτουσι δὲ ταῖς πτέρυξι καὶ τοῖς ὄνυξιν ἀμύττουσιν, ἄν τινα λάβωσι σκευωρούμενον περὶ τὰς νεοττιάς. ποιοῦνται δ' αὐτὰς οὐκ ἐν πεδινοῖς τόποις ἀλλ' ἐν ὑψηλοῖς, μάλιστα μὲν ἐν πέτραις ἀποκρήμνοις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δένδρων. τρέφουσι δὲ τοὺς νεοττοὺς ἕως ἂν δυνατοὶ γένωνται πέτεσθαι· τότε δ' ἐκ τῆς νεοττιᾶς αὐτοὺς ἐκβάλλουσι καὶ ἐκ τοῦ τόπου τοῦ περὶ αὐτὴν παντὸς ἀπελαύνουσιν. ἐπέχει γὰρ ἓν ζεῦγος ἀετῶν πολὺν τόπον· διόπερ οὐκ ἐᾷ πλησίον αὐτῶν ἄλλους αὐλισθῆναι. τὴν δὲ θήραν ποιεῖται οὐκ ἐκ τῶν σύνεγγυς τόπων τῆς νεοττιᾶς, ἀλλὰ συχνὸν ἀποπτάς. ὅταν δὲ κυνηγήσῃ καὶ ἄρῃ, ἵστησι καὶ οὐκ εὐθὺς φέρει, ἀλλ' ἀποπειραθεὶς τοῦ βάρους ἀφίησιν. καὶ τοὺς δασύποδας δ' οὐκ

14 ἡ] καὶ ἡ D^a ‖ κύβινδις PD^{a}E^{a}C^a, κύβινδος A^a ‖ 15 αἰετῷ et similiter 30, ^{b} 17 D^a ‖ 16 γηράσκουσι — 20 ξένον] ex Aristotele refert Demetr de eloc c 157. Itaque hoc quoque loco efficias illum libellum non a Dem Phalereo, sed multo post eum scriptum esse ‖ 20 ἀποτίθενται tr, nescio an recte ‖ 21 νεοττοῖς ἐν ταῖς νεοττείαις· διὰ A^{a}C^a tr ‖ γὰρ om D^a, erasum ut videtur; transpositum malunt post 22. ἐνίοτε A-W ‖ εἶναι καὶ καθ' A^{a}C^a ‖ 24 28 32 νεοττείας D^a ‖ 29 αὐτὴν Sylb. αὐτὸν PD^{a}E^{a}C^a, αὐτῶν A^a ‖ 30 περ om A^a ‖ 31 αὐτοῦ ἄλλους ἀλισθῆναι A^a ‖ ποιεῖται Sylb, ποιεῖ Ambr, ποιοῦνται cett codd Ald ‖ αὐτόπτας A^a, αὐτόπταις C^a pr ‖ 33 κινήσῃ PE^{a}A^{a}C^a tr ‖ ἵστησι (pondus examinat, ut 595^a 22) conieci, τίθησι codd Plin ‖ 34 προπειραθεὶς E^a, quod Cs A-W recipere non debuerunt; nam ἀποπειρᾶσθαι (cf ἀπογιγνώσκειν, ἀποτυγχάνειν) significare videtur: frustra experiri.

εὐθὺς λαμβάνει, ἀλλ' εἰς τὸ πεδίον ἐάσας προελθεῖν· καὶ 619^b καταβαίνει δ' οὐκ εὐθὺς εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ἀεὶ ἀπὸ τοῦ μείζονος ἐπὶ τὸ ἔλαττον κατὰ μικρόν. ἄμφω δὲ ταῦτα ποιεῖ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἐνεδρεύεσθαι. καὶ ἐφ' ὑψηλῶν καθίζει διὰ τὸ βραδέως αἴρεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς. ὑψοῦ δὲ πέτεται, ὅπως ἐπὶ πλεῖστον τόπον καθορᾷ· διόπερ θεῖον οἱ ἄνθρωποί φασιν εἶναι μόνον τῶν ὀρνέων. πάντες δ' οἱ γαμψώνυχοι ἥκιστα καθιζάνουσιν ἐπὶ πέτραις διὰ τὸ τῇ γαμψότητι ἐμπόδιον εἶναι τὴν σκληρότητα. θηρεύει δὲ λαγὼς καὶ νεβροὺς καὶ ἀλώπεκας καὶ τὰ λοιπά, ὅσων ⟨ἂν⟩ κρατεῖν οἷός τ' ᾖ. μακρόβιος δ' ἐστίν· δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ τὴν νεοττιὰν τὴν αὐτὴν ἐπὶ πολὺ διαμένειν.

33 Ἐν δὲ Σκύθαις ὀρνίθων γένος ἐστὶν οὐκ ἔλαττον ὠτίδος· τοῦτο τίκτει δύο νεοττούς, οὐκ ἐπικάθηται δέ, ἀλλ' ἐν δέρματι λαγωοῦ ἢ ἀλώπεκος ἐγκρύψαν ἐᾷ· ἐπ' ἄκρῳ δὲ τῷ δένδρῳ φυλάττει, ὅταν μὴ τύχῃ θηρεῦον· κἄν τις ἀναβαίνῃ, μάχεται καὶ τύπτει ταῖς πτέρυξιν, ὥσπερ οἱ ἀετοί.

34 Γλαῦκες δὲ καὶ νυκτικόρακες, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τῆς ἡμέρας ἀδυνατεῖ βλέπειν, τῆς νυκτὸς μὲν θηρεύοντα τὴν τροφὴν αὑτοῖς πορίζεται, οὐ κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν νύκτα τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀκρέσπερον καὶ περὶ ὄρθρον· θηρεύει δὲ μῦς καὶ σαύρας καὶ σφονδύλας καὶ τοιαῦτ' ἄλλα ζῳδά-

---

b 2 δ' om PD^aC^a ‖ 3 ἐπὶ] εἰς A^aC^a ‖ 4 ποιεῖ om D^a ‖ ὑψηλοῦ D^a ‖ 5 βαθίζει A^a ‖ 6 πέττεται A^a, πετᾶται et καθορᾶται C^a ‖ 7 φασιν οἱ ἄ. A^a ‖ 8 πέτρα PD^a ‖ 10 ἂν adieci cum Pk, qui τ' ἂν ᾖ ‖ 11 ᾖ] ἦν C^a, ὤν P, ἐστίν D^a ex coniectura, ut videtur ‖ 12 τοῦ πολὺν χρόνον τὴν νεοττίαν D^a ‖ αὐτῶν A^aC^a, αὐτὴν etiam tr Gaza ‖ ἐπὶ πολὺ] δὴ PE^a, om D^a ‖ 13 σκυθίαις $PE^aA^aC^a$, σκυθίᾳ Ald Cs ‖ γένος ἐ. ὀρ. D^a ‖ οὐκ ἔλαττον ὠτίδος] αἱ ὠτίδες E^a, αἱ ὀτίδες P ‖ 14 νεοττούς] exspectes ὠά ‖ 16 θηρεῦον Sch Pk, θηρεύων codd ‖ κἄν] καὶ κἄν A^a pr C^a ‖ ἀναβαίνει A^a ‖ 20 πορίζονται D^a ‖ 21 ἀλλ' ἀκρέσπερον A-W praeeunte Schneidero qui elicuit ἀλλὰ τὴν ἀ. ex Athenaei scriptura ἀλλὰ τὴν ἀρχέσπερον. at ἄχρι ἑσπερίου PD^aE^a, μέχρι ἑ. A^a pr C^a, μ. ἑσπέρας A^a rc, ἄχρι ἑσπέρας Ald Camot Sylb Cs ‖ 22 σφοδύλας E^a.

ρια. ἡ δὲ καλουμένη φήνη ἐστὶν εὔτεκνος καὶ εὐβίοτος καὶ δειπνοφόρος καὶ ἤπιος, καὶ τὰ τέκνα ἐκτρέφει καὶ τὰ αὑτῆς καὶ τὰ τοῦ ἀετοῦ. καὶ γὰρ ταῦθ' ὅταν ἐκβάλῃ, ἐκείνη ἀναλαβοῦσα τρέφει· ἐκβάλλει γὰρ ὁ ἀετὸς πρὸ ὥρας, ἔτι βίου δεόμενα καὶ οὔπω δυνάμενα πέτεσθαι. ἐκβάλλειν δὲ δοκεῖ ὁ ἀετὸς τοὺς νεοττοὺς διὰ φθόνον· φύσει γάρ ἐστι φθονερὸς καὶ ὀξύπεινος, ἔτι δ' ὀξυλαβής. λαμβάνει δὲ μέγα, ὅταν λάβῃ. φθονεῖ οὖν τοῖς νεοττοῖς καὶ ἁδρυνομένοις, ὅτι φαγεῖν ἀγαθοὶ γίγνονται, καὶ σπᾷ τοῖς ὄνυξιν. μάχονται δὲ καὶ οἱ νεοττοὶ καὶ αὐτοὶ περὶ τῆς ἕδρας καὶ τῆς τροφῆς· ὁ δ' ἐκβάλλει καὶ κόπτει αὐτούς· οἱ δ' ἐκβαλλόμενοι βοῶσι, καὶ οὕτως ὑπολαμβάνει αὐτοὺς ἡ φήνη. ἡ δὲ φήνη 620a ἐπάργεμός τ' ἐστὶ καὶ πεπήρωται τοὺς ὀφθαλμούς· ὁ δ' ἁλιάετος ὀξυωπέστατος μέν ἐστι, καὶ τὰ τέκνα ἀναγκάζει ἔτι ψιλὰ ὄντα πρὸς τὸν ἥλιον βλέπειν, καὶ τὸν μὴ βουλόμενον κόπτει καὶ στρέφει, καὶ ὁποτέρου ἂν ἔμπροσθεν οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύσωσιν, τοῦτον ἀποκτείνει, τὸν δ' ἕτερον ἐκτρέφει. διατρίβει δὲ περὶ θάλατταν, καὶ ζῇ θηρεύων τοὺς περὶ τὴν θάλατταν ὄρνιθας, ὥσπερ εἴρηται. θηρεύει δ' ἀπολαμβάνων καθ' ἕνα, παρατηρῶν ἀναδυόμενον ἐκ τῆς θαλάττης. ὅταν δ' ἴδῃ ὁ ὄρνις ἀνακύπτων τὸν ἁλιάετον, πάλιν φοβηθεὶς καταδύεται ὡς ἑτέρᾳ ἀνακύψων· ὁ δὲ διὰ τὸ ὀξὺ ὁρᾶν ἀεὶ

---

23 *φήνη*] *φλυνὴ* Aa pr ut videtur ‖ *εὐβίωτος* AaCa ‖ 24 *ἐκτρέφει*] *εὐ τρέφει* AaCa tr ‖ 25 *τὰ* om Aa ‖ *ἐκβάλλῃ* PDaEaAa ‖ *ἐκεῖνος* Da edd, quae interpung post *ἐκεῖνος* ‖ 27 *βίου*] *τιτθοῦ* Pk nimis argute ‖ 29 *ἔτι δὲ*] *οὗτοι γε* Pk ex veteribus interpr, falso; nam *ὀψιλαβής* agnoscunt Albertus („*tarde invenit cibum*") tr („*est autem tarde captiva*"), Gaza vero *οὐ πολυλαβής* („*nec copiosae venationis*") ‖ 30 *καὶ* om Da ‖ 31 *σπᾶν* Pk monente Schneidero e tr ‖ 32 *καὶ αὐτοὶ* Cs ex Ambr Gaza, *καὶ αὐτοῖς* Aa pr Ca, *καὶ αὐτοῖς* PEa, *καὶ ἑαυτοῖς* Da, *ἑαυτοῖς* Aa rc ‖ 34 *οὕτως* om PEaAaCa, non tr ‖ *ἡ δὲ φ. ἐπαρ.*] *πεπηρωμένος* AaCa ‖ **620 a** 1 *ἀετὸς* PDaEa. Hic redit compilator ad eum locum, unde superiora 619a 3—7 excerpsit ‖ 2 *ὀξυπετέστατος* Aa ‖ 4 *καὶ ὁπ. — 5 ἐκτρέφει* om Ca ‖ 7 *ὥσπ. εἴρ.*] Haliaetum aves marinas venari nec 593b 24 nec 619a 6 dictum est ‖ 9 *ἁλιαετὸν* Da ‖ 10 *ἕτερα* Ca.

ἕπεται, ἕως ἂν ἀποπνίξῃ ἢ λάβῃ μετέωρον. ἀθρόαις δ' οὐκ ἐπιχειρεῖ· ῥαίνουσαι γὰρ ἀπερύκουσι ταῖς πτέρυξιν.

35 Οἱ δὲ κέπφοι ἁλίσκονται τῷ ἀφρῷ· κάπτουσι γὰρ αὐτόν, διὸ προσραίνοντες θηρεύουσιν. ἔχει δὲ τὴν μὲν ἄλλην σάρκα εὐώδη, τὸ δὲ πυγαῖον μόνον θινὸς ὄζει. γίγνονται δὲ πίονες.

36 Τῶν δ' ἱεράκων κράτιστος μὲν ὁ τριόρχης, δεύτερος δ' ὁ αἰσάλων, τρίτος ὁ κίρκος. ὁ δ' ἀστερίας καὶ ὁ φασσοφόνος καὶ ὁ πτέρνις ἀλλοῖοι. οἱ δὲ πλατύτεροι ἱέρακες ὑποτριόρχαι καλοῦνται, ἄλλοι δὲ πέρκοι καὶ σπιζίαι, οἱ δ' ἕλειοι, οἳ καὶ φρυνολόγοι· οὗτοι εὐβιώτατοι καὶ χθαμαλοπτῆται. γένη δὲ τῶν ἱεράκων φασί τινες εἶναι οὐκ ἐλάττω τῶν δέκα, διαφέρουσι δ' ἀλλήλων· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς καθημένην τύπτουσι τὴν περιστερὰν καὶ συναρπάζουσι, πετομένης δ' οὐ θιγγάνουσιν· οἱ δ' ἐπὶ δένδρου μὲν ἤ τινος ἄλλου καθημένην θηρεύουσιν, ἐπὶ τῆς γῆς δ' οὔσης ἢ μετεώρου οὐχ ἅπτονται· οἱ δ' οὔτ' ἐπὶ τῆς γῆς οὔτ' ἐπ' ἄλλου καθημένης θιγγάνουσιν, ἀλλὰ πετομένην πειρῶνται λαμβάνειν. φασὶ δὲ καὶ τὰς περιστερὰς γιγνώσκειν ἕκαστον τούτων τῶν γενῶν, ὥστε προσπετομένων, ἐὰν μὲν ᾖ τῶν μετεωροθήρων, μένειν ὅπου ἂν καθήμεναι τύχωσιν, ἐὰν δ' ᾖ τῶν χαμαιτύπων ὁ προσπετόμενος, οὐχ ὑπομένειν ἀλλ' ἀναπέτεσθαι. ἐν δὲ Θρᾴκῃ τῇ καλουμένῃ ποτὲ Κεδριπόλιος ἐν τῷ

---

11 ἕπεται A-W, πέτεται codd, περιπέτεται mavult Pk ‖ δ'] γὰρ PE^{a}A^{a}C^a ‖ 12 νέουσαι A^{a}C^a tr ‖ 13 κέμφοι codd ‖ κόπτουσι PD^{a}E^a ‖ 15 θῖνος C^a ‖ 17 δὲ σάλων PE^{a}A^{a}C^a ‖ 18 τρίτος δὲ ὁ Sch ‖ κίρχος P ‖ 19 πτερνὶς A^{a}C^a, πτέρνης E^a, πέρνης Ald, πέρκης maluit Gesner ‖ πλατύπτεροι Sch Di Pk e tr, πλατυτεροιπτέρακες C^a, πλατυτεροπτέρακες A^a ‖ 20 πέρκαι καὶ σπίζαι A^a. σπίζαι etiam C^{a}D^a. περκνοὶ maluit Gesner, fort recte ‖ οἱ δ' ἕλειοι οἳ καὶ A-W, ut iam Külb, Sundevall; nam decem genera (τῶν δέκα) auctor enumerare vult. οἱ δ' ἕλειοι Sch ex Hesych, qui ἐλειός, εἶδος ἱέρακος exhibet. ἐλειοὶ Di, οἱ δ' ἐλειο[illegible] οἱ καὶ Pk. οἱ δὲ λεῖοι καὶ οἱ codd ‖ 23 δ'] δὲ καὶ A^a ‖ 30 π[illegible] πετομένων PE^{a}A^{a}C^a ‖ μὲν] μὴ C^a ‖ 31 μένει A^a ‖ 32 προσπ[illegible]μενος A^{a}C^a ‖ 33 Κεδριπόλιος dedi secutus Dittenberg[illegible]

ἕλει θηρεύουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ ὀρνίθια κοινῇ μετὰ τῶν ἱεράκων· οἱ μὲν γὰρ ἔχοντες ξύλα σοβοῦσι τὸν κάλαμον καὶ
620^b τὴν ὕλην, ἵν' ἀναπέτωνται τὰ ὀρνίθια, οἱ δ' ἱέρακες ἄνωθεν ὑπερφαινόμενοι καταδιώκουσιν· ταῦτα δὲ φοβούμενα κάτω πέτονται πάλιν πρὸς τὴν γῆν· οἱ δ' ἄνθρωποι τύπτοντες τοῖς ξύλοις λαμβάνουσι, καὶ τῆς θήρας μεταδιδόασιν αὐτοῖς· ῥίπτουσι γὰρ τῶν ὀρνίθων, οἱ δ' ὑπολαμβάνουσιν. καὶ περὶ τὴν Μαιῶτιν δὲ λίμνην τοὺς λύκους φασὶ συνήθεις εἶναι τοῖς ποιουμένοις τὴν θήραν τῶν ἰχθύων· ὅταν δὲ μὴ μεταδιδῶσι, διαφθείρειν αὐτῶν τὰ δίκτυα ξηραινόμενα ἐν τῇ γῇ.

37 Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ὄρνιθας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις ζῴοις πολλὰ τεχνικὰ θεωρῆσαι πρὸς τοὺς ἑκάστων βίους. τά τε γὰρ θρυλούμενα περὶ τὸν βάτραχον τὸν ἁλιέα καλούμενόν ἐστιν ἀληθῆ, καὶ τὰ περὶ τὴν νάρκην. ὁ μὲν γὰρ βάτραχος ⟨θηρεύει τὰ ἰχθύδια⟩ τοῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποκρεμαμένοις, ὧν τὸ μὲν μῆκός ἐστι τριχοειδές, ἐπ' ἄκρου δὲ στρογγύλον, ὥσπερ προσκείμενον ἑκατέρῳ δελέατος χάριν· ὅταν οὖν ἐν τοῖς ἀμμώδεσιν ἢ θολώδεσιν ἀναταράξας κρύψῃ ἑαυτόν, ἐπαίρει τὰ τριχώδη, κοπτόντων δὲ τῶν ἰχθυδίων συγκατάγει μέχριπερ ἂν πρὸς τὸ

(ann Bursian XI 270), qui locum ita interpretatur: In ea parte Thraciae, quae olim Thracia regis Cedripolis vel Ketriporis vocabatur. κεδρειπόλιος P et oxyt D^a, κέδρει πόλιος E^a, κέδρει πόλει A^aC^a, Κεδροπόλει Ald. Ceterum cf Antig 34. Κεδριπόλει (Κεδριπολι cod) et Theophr de odor p 441 *αἱ κριθαὶ αἱ ἐκ τῆς Κεδροπόλιος*. At *Θρᾴκης* Sch praeeunte Sylburgio, *τῆς Θ.* Pk ‖ 35 *καὶ*] *κατὰ* $PE^aA^aC^a$ ‖ b 1 *ἀναπέτωνται* A-W, *ἵν' ἐκπέτ.* Sch Pk e Gaza, *ἵνα πέτ.* codd ‖ 3 *πέτανται* PC^a ‖ 4 *καὶ*—5 *ὑπολαμβάνουσιν* om $PE^aA^aC^a$ ‖ 6 *λύκους*] *λάρους*? an hos „*lupos aquaticos*" Alberti lutras intellegendas esse recte censuit Gesner? ‖ 7 *διδῶσι* E^a, *δίδωσι* A^aC^a ‖ 9 *τοὺς*] *τὰς* C^a ‖ 10 *ἐν* om C^a ‖ 11 *θρυλλούμενα* $A^aC^aD^a$ ‖ *πρὸς*] *περὶ* malunt A-W, vix recte ‖ 12 *ἁλία* C^a, *ἀλία* P ‖ *τὰ* om PA^aC^a ‖ 13 *θ. τ. ἰ.* adscivi ex Antigono 52, *χρῆται* inserit Pk; aperte aliquod verbum intercidit ‖ 14 *ἀποκεκραμμένοις* A^aC^a ‖ 16 *οὖν* om D^a, fort quia falsum est; nam exspectes *γὰρ* ‖ 18 *καπτόντων* malebat C^a ‖ *ἂν*] *ἂν οὐ* $PE^aA^aC^a$.

στόμα προσαγάγῃ. ἥ τε νάρκη ναρκᾶν ποιοῦσα ὧν ἂν κρατήσειν μέλλῃ ἰχθύων, τῷ τρόπῳ ὃν ἔχει ἐν τῷ σώματι λαμβάνουσα, τρέφεται τούτοις· κατακρύπτεται δ' εἰς τὴν ἄμμον καὶ πηλόν, λαμβάνει δὲ τὰ ἐπινέοντα, ὅσα ἂν ναρκήσῃ ἐπιφερόμενα τῶν ἰχθυδίων· καὶ τούτου αὐτόπται γεγένηνταί τινες. κατακρύπτει δὲ καὶ ἡ τρυγὼν αὑτήν, πλὴν οὐχ ὁμοίως. σημεῖον δ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ζῶσιν· ἁλίσκονται γὰρ ἔχοντες κεστρέας πολλάκις ὄντες αὐτοὶ βραδύτατοι, τὸν τάχιστον τῶν ἰχθύων. ἔπειτα ὁ μὲν βάτραχος, ὅταν μηκέτ' ἔχῃ τὰ ἐπὶ ταῖς θριξίν, ἁλίσκεται λεπτότερος· ἡ δὲ νάρκη φανερά ἐστι καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποιοῦσα ναρκᾶν. καθαμμίζουσι δ' ἑαυτὰ καὶ ὄνος καὶ βάτος καὶ ψῆττα καὶ ῥίνη, καὶ ὅταν ποιήσῃ ἑαυτὰ ἄδηλα, εἶτα ῥαβδεύεται τοῖς ἐν τῷ στόματι, ἃ καλοῦσιν οἱ ἁλιεῖς ῥαβδία· τὰ δὲ μικρὰ ἰχθύδια προσέρχονται ὡς πρὸς φυκία ἀφ' ὧν τρέφονται. ὅπου δ' ἂν ἀνθίας ᾖ, οὐκ ἔστι θηρίον· ᾧ καὶ σημείῳ χρώμενοι κατακολυμβῶσιν οἱ σπογγεῖς, καὶ καλοῦσιν ἱεροὺς ἰχθῦς τούτους· ἔοικε δὲ συμπτώματι, καθάπερ ὅπου ἂν ᾖ κοχλίας, σῦς οὐκ ἔστιν οὐδὲ πέρδιξ· κατε- 621^a σθίουσι γὰρ ἄμφω τοὺς κοχλίας. ὁ δ' ὄφις ὁ θαλάττιος τὸ

---

20 *ἰχθυδίων* D^a, nescio an recte ‖ *τῷ τρόμῳ ὃν ἐκχεῖ τῷ τύμματι* Pk, nimis subtiliter; potius *λαμβάνουσα* deleam, pro *τρόπῳ ὃν* malim *μορίῳ* (cf Athen VII 314^d) vel *ὀργάνῳ ὅ*. ‖ *σώματι* A^a Gaza Cs Sch, *στόματι* cett ‖ 21 *δ'*] exspectes *γὰρ* ‖ 23 *ἰχθυδίων* mutavi intuens participia antecedentia; *ἰχθύων* codd ‖ 24 *ἑαυτὴν* D^a ‖ 25 *ζῶσιν*] subiectum intellegere cogimur *οὗτοι οἱ ἰχθύες* ‖ super *ἔχοντες* add *ἐν γαστρὶ τοὺς* C^a rc ‖ 26 post *κεστρέας* dura est appositio *τὸν τάχιστον*; fort mutandum est *κεστρέα*, quod auctor Plinii legisse videtur ‖ *αὐτοὶ ὄντες* D^a ‖ 27 *μὲν* om D^a ‖ *μηκέτ' ἔχῃ τὰ*] *μὴ κατέχηται* A^aC^a ‖ 29 *αὑτὰ* PE^a, *αὐτὰ* A^aC^a ‖ 30 *βάτος* Sch e Gaza Plinio; *βάτραχος* codd ‖ 31 *δῆλα* PE^a ‖ *ῥάβδεται* C^a ‖ *τοῖς*] *τῶν* A^a ‖ 32 *τὰ δὲ μ. ἰ. π.*] *προσέρχονται δ'* $PE^aA^aC^a$; cum D^a facit tr ‖ *ὡς προσπεφυκυῖαι* E^a *ὥσπερ πεφυκυῖαι* A^a et parox C^a, *ὡς προσπεφυκέναι* P ‖ 33 *ᾖ* D^a Athen VII 282^c *ὁραθῇ* $PE^aA^aC^a$ tr, *ὀφθῇ* Plutarch de soll an 981^e ‖ 621 *ἄμφω*] *πάντες* PE^aA^a pr C^a, *πάντας* A^a rc Gaza Scal *„ambo"* tr.

μὲν χρῶμα παραπλήσιον ἔχει τῷ γόγγρῳ καὶ τὸ σῶμα, πλὴν ἔστιν μυουρότερος καὶ σφοδρότερος· ἐὰν δὲ φοβηθῇ καὶ ἀφεθῇ, εἰς τὴν ἄμμον καταδύεται ταχὺ τῷ ῥύγχει διατρυπήσας· ἔχει δ' ὀξύτερον τὸ στόμα τῶν ὄφεων. ἣν δὲ καλοῦσι σκολόπενδραν, ὅταν καταπίῃ τὸ ἄγκιστρον, ἐκτρέπεται τὰ ἐντὸς ἐκτός, ἕως ἂν ἐκβάλῃ τὸ ἄγκιστρον· εἶθ' οὕτως εἰστρέπεται πάλιν ἐντός. βαδίζουσι δ' αἱ σκολόπενδραι πρὸς τὰ κνισώδη, ὥσπερ καὶ αἱ χερσαῖαι. τῷ μὲν οὖν στόματι οὐ δάκνουσι, τῇ δ' ἅψει καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὥσπερ αἱ καλούμεναι κνῖδαι. τῶν δ' ἰχθύων αἱ ὀνομαζόμεναι ἀλώπεκες ὅταν αἴσθωνται ὅτι τὸ ἄγκιστρον καταπεπώκασι, βοηθοῦσι πρὸς τοῦτο ὥσπερ καὶ ἡ σκολόπενδρα· ἀναδραμοῦσαι γὰρ ἐπὶ πολὺ πρὸς τὴν ὁρμιὰν ἀποτρώγουσιν αὐτῆς· ἁλίσκονται δὲ περὶ ἐνίους τόπους πολυαγκίστροις ἐν ῥοώδεσι καὶ βαθέσι τόποις. συστρέφονται δὲ καὶ αἱ ἀμίαι, ὅταν τι θηρίον ἴδωσι, καὶ κύκλῳ αὐτῶν περινέουσιν αἱ μέγισται, κἂν ἅπτηταί τινος, ἀμύνουσιν· ἔχουσι δ' ὀδόντας ἰσχυρούς, καὶ ἤδη ὦπται καὶ ἄλλα καὶ λάμια ἐμπεσοῦσα καὶ καθελκωθεῖσα. τῶν δὲ ποταμίων ὁ γλάνις ὁ ἄρρην περὶ τὰ τέκνα ποιεῖται ἐπιμέλειαν πολλήν· ἡ μὲν γὰρ θήλεια τεκοῦσα ἀπαλλάττεται, ὁ δ' ἄρρην, οὗ ἂν πλεῖστον συστῇ τοῦ κυήματος, ᾠοφυλακεῖ παραμένων, οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἄλλην παρεχόμενος πλὴν ἐρύκων τἆλλα ἰχθύδια μὴ διαρπάσωσι τὸν γόνον· καὶ τοῦτο ποιεῖ ἡμέρας καὶ τετταράκοντα καὶ πεντήκοντα, ἕως ἂν αὐξηθεὶς ὁ γόνος δύνηται διαφεύγειν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἰχθύων. γιγνώσκεται δ'

---

4 *ἀμαυρότερος* PE^{a}A^{a}C^{a} tr ‖ *φοβηθῇ*] *ληφθῇ* edd e Gaza praeter Ald Sylb Scal A-W ‖ 5 *ἀφεθῇ* corr videtur, fort ex *διωχθῇ* vel *ἀπελαθῇ* ‖ 7 *ἐντρέπεται* A^{a}C^{a} ‖ 8 *ἐκβάλλῃ* PD^{a} ‖ *ἐκτρέπεται* PE^{a} ‖ 9 *κνισσώδη* A^{a}C^{a} ‖ 11 *ἅψει* Sylb e Gaza, *ὄψει* codd ‖ *κνίδαι* D^{a}, *κνίγαι* PE^{a}A^{a}, *κνεῖγαι* C^{a} ‖ 13 *ὅτι*] *διατί* PE^{a}A^{a}C^{a}, *ὡς* A^{a} corr ‖ *καταπεπτώκασι* C^{a}E^{a} ‖ 15 *αὐτόν* C^{a} ‖ *ἀλώσκονται* A^{a} ‖ *δὲ* D^{a} tr Ald Sch Di A-W, *γὰρ* ceteri ‖ 16 *τόποις* del Pk ‖ 17 *καὶ* ante *αἱ ἀμ.* inepte positum ‖ *ἄμιαι* PD^{a} ‖ 18 *αὐτὸ* D^{a} ‖ *ἀμμύνουσιν* A^{a} ‖ 20 *ἄμια* D^{a} ‖ 21 *γλανὶς* C^{a}, *γλανὴς* A^{a} ‖ *τά* om PA^{a}C^{a} ‖ 22 *μὲν* om PE^{a}A^{a}C^{a} ‖ 24 *οὐδὲ μίαν* A^{a}.

ὑπὸ τῶν ἁλιέων οὗ ἂν τύχῃ ᾠοφυλακῶν· ἐρύκων γὰρ τὰ ἰχθύδια ἄττει καὶ ἦχον ποιεῖ καὶ μυγμόν. οὕτω δὲ φιλοστόργως μένει πρὸς τοῖς ᾠοῖς, ὥστε οἱ ἁλιεῖς ἑκάστοτε, ἂν βαθείαις ῥίζαις τὰ ᾠὰ προσῇ, ἀνάγουσιν ὡς ἂν δύνωνται εἰς βραχύτατον· ὁ δ' ὅμως οὐκ ἀπολείπει τὸν γόνον, ἀλλ' ἐὰν μὲν ⟨νέος⟩ τύχῃ, ταχέως ὑπὸ τοῦ ἀγκίστρου ἑάλω διὰ τὸ ἁρπάζειν τὰ προσιόντα τῶν ἰχθυδίων, ἐὰν δ' ᾖ συνήθης καὶ ἀγκιστροφάγος, λείπει μὲν οὐδ' ὣς τὸν γόνον, τῷ δ' ὀδόντι 621^b τῷ σκληροτάτῳ συνδάκνων διαφθείρει τὰ ἄγκιστρα. ἅπαντα δὲ καὶ τὰ πλωτὰ καὶ τὰ μόνιμα τούτους νέμεται τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν φυῶσι, καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις· ἡ γὰρ οἰκεία τροφὴ ἑκάστων ἐν τούτοις ἐστίν. πλανᾶται δὲ μάλιστα τὰ σαρκοφάγα· πάντα δὲ σχεδόν ἐστι σαρκοφάγα πλὴν ὀλίγων, οἷον κεστρέως καὶ σάλπης καὶ τρίγλης καὶ χαλκίδος. τῇ δὲ καλουμένῃ φωλίδι ἡ μύξα, ἣν ἀφίησι, περιπλάττεται περὶ αὐτὴν καὶ γίγνεται καθάπερ θαλάμη. τῶν δ' ὀστρακοδέρμων καὶ ἀπόδων ὁ κτεὶς μάλιστα καὶ πλεῖστον κινεῖται δι' αὑτοῦ πετόμενος· ἡ γὰρ πορφύρα ἐπὶ μικρότατον προέρχεται, καὶ τὰ ὅμοια ταύτῃ. ἐκ δὲ τοῦ εὐρίπου τοῦ ἐν Πύρρᾳ οἱ ἰχθύες χειμῶνος μὲν ἐκπλέουσιν ἔξω, πλὴν κωβιοῦ, διὰ τὸ ψῦχος (ψυχρότερος γάρ ἐστιν ὁ εὔριπος), ἅμα δὲ τῷ ἔαρι πάλιν εἰσπλέουσιν. οὐ γίγνεται δ' ἐν τῷ εὐρίπῳ οὔτε σκάρος οὔτε θρίττα οὔτ' ἄλλο τῶν ἀκανθηροτέρων οὐδέν, οὐδὲ γαλεοὶ

---

29 *νυγμόν* PE^aC^a, *νηγμόν* super *η* scripto *υ* A^a ‖ 30 post *ἂν* (*ἐὰν* PD^a) add *ἐν* $PD^aE^aC^a$ ‖ 32 *ὁ* om A^aC^a ‖ *ὅμως* Sylb, *ὁμοίως* codd ‖ 33 *νέος* add iam Camot ‖ **b** 1 *δὲ σκληροτάτῳ ὀδόντι σ.* D^a ‖ 2 *διαφέρει* A^a pr C^a ‖ *πάντα* A^aC^a ‖ 5 *εἰσί* A^a ‖ 6 *πάντα — σαρκοφάγα* om A^aC^a Gaza, aperte *ὁμοιοτελεύτῳ*, seclud A-W, falso. Nam etiam *ζιθ* 591^a15 certe *σάλπη* et 19 *κεστρεὺς* inter *τὰ μὴ σαρκοφαγοῦντα* referuntur ‖ 7 *σάρπης* $PE^aA^aC^a$ ‖ *τὴν δὲ καλουμένην* PD^aE^a ‖ 8 *φωλίδα* PD^aE^a, *φολίδι* A^a ‖ *περιπλάττει τά περὶ αὐτὴν* Pk ‖ *περὶ αὐτὴν* fort ponendum post *γίγνεται* ‖ 10 *ἑαυτοῦ* D^a ‖ 11 *μικρὸν* D^a tr ‖ 12 τ[illegible] *ἐν*] *τὰ* A^a ‖ *ἐκπυρία* A^aC^a, *ἐκπυρὶ* P, ἐκπῦρι E^a ‖ οἱ] οἷον 13 *χειμῶνα* A^a ‖ 14 *ἐστιν* om C^a ‖ εὔριππος et 15 εὐρίππῳ 15 *σαργὸς* A^aC^a ‖ 16 *θρίσσα* PD^aE^a ‖ ἀνθηροτέρων A^aD^a.

οὐδ᾿ ἀκανθίαι οὐδὲ κάραβοι οὐδὲ πολύποδες οὐδὲ βολίταιναι οὐδ᾿ ἄλλ᾿ ἄττα· τῶν δ᾿ ἐν τῷ εὐρίπῳ φυομένων οὐκ ἔστι πελάγιος ὁ λευκὸς κωβιός. ἀκμάζουσι δὲ τῶν ἰχθύων οἱ μὲν ᾠοφόροι τοῦ ἔαρος, μέχρι οὗ ἂν ἐκτέκωσιν, οἱ δὲ ζῳοτόκοι τοῦ μετοπώρου, καὶ πρὸς τούτοις κεστρεῖς καὶ τρίγλαι καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. πάντα δὲ καὶ τὰ πελάγια καὶ τὰ εὐριπώδη τίκτει ἐν τῷ εὐρίπῳ· ὀχεύονται μὲν γὰρ τοῦ μετοπώρου, τίκτουσι δὲ τοῦ ἔαρος. ἔστι δὲ καὶ τὰ σελάχη κατὰ μὲν τὸ μετόπωρον ἀναμὶξ τὰ ἄρρενα τοῖς θήλεσι κατὰ τὴν ὀχείαν, τοῦ δ᾿ ἔαρος εἰσπλέουσι διακεκριμένα, μέχρι οὗ ἂν ἐκτέκωσιν· κατὰ δὲ τὴν ὀχείαν ἁλίσκεται πολλὰ συνεζευγμένα. τῶν δὲ μαλακίων πανουργότατον μὲν ἡ σηπία, καὶ μόνη χρῆται τῷ θολῷ κρύψεως χάριν, καὶ οὐ μόνον φοβουμένη· ὁ δὲ πολύπους καὶ ἡ τευθὶς διὰ φόβον ἀφίησι τὸν θολόν. ἀφίησι δὲ ταῦτα πάντα οὐδέποτε ἀθρόον τὸν θολόν. καὶ ὅταν ἀφῇ, αὐξάνεται πάλιν. ἡ δὲ σηπία, ὥσπερ εἴρηται, τῷ τε θολῷ πολλάκις χρῆται κρύψεως χάριν, καὶ προδείξασα εἰς τὸ πρόσθεν ἀναστρέφεται εἰς τὸν θολόν· ἔτι δὲ θηρεύει τοῖς μακροῖς τοῖς ἀποτείνουσιν οὐ

17 βολιταῖται PD^a ‖ 18 ἄλλάτα A^a ‖ πελάγιον PE^{a}A^{a}C^a, fort recte ‖ 20 τέκωσιν A^{a}C^a ‖ 22 τὰ om A^{a}C^a ‖ τοιαῦτα. π. δὲ καὶ τὰ πελ. καὶ τὰ εὐρ.] τοιαῦτα πάντα. περὶ δὲ τὴν Λεσβὸν καὶ τὰ πελάγια πάντα καὶ τὰ εὐρ. PE^{a}A^{a}C^a, quam lectionem existimo interpolatam a librario, qui tota parte a ^{b}12—28 solum de euripo Pyrrhaeo agi non intellexerat. Nec verba ^{b}19 ἀκμάζουσι — 22 τὰ τοιαῦτα hunc contextum interrumpere puto; certe compilatori ipsi assigno. Cum D^a facit tr ‖ εὐριπώδη et εὐρίππω C^a ‖ 23 μὲν γὰρ] δὲ PE^{a}A^{a}C^a, μὲν οὖν Ald ‖ 24 καὶ om A^a ‖ τὰ σελάχη εἰσπλέουσι] haec verba repugnant superioribus ^{b}15 οὐ γίγνεται . . . γαλεοὶ οὐδ᾿ ἀκανθίαι; nam haec quoque sunt σελάχη. Ex alio igitur fonte compilator haec hausisse videtur ‖ 26 et 27 ὀχεῖαν A^a ‖ 27 μέχρις ἂν D^a ‖ [ἐκτέ]κωσι A^a ‖ 28 συζευγνύμενα A^{a}C^a ‖ 29 μόνη A-W monente [A]lburgio. μόνω A^{a}D^a, μόνον cett ‖ θορῷ et 31 θορόν A^{a}C^a, [θο]λῷ et θόλον cett ‖ 31 ἀφίησι — 32 θολόν om A^{a}C^a Gaza ‖ [ὥσ]περ om A^a ‖ τε om A^{a}C^a ‖ θολῷ A^a pr, θορῷ A^a rc C^a ‖ [622]a 1 θορόν A^{a}C^a tr, θόλον cett.

μόνον τὰ μικρὰ τῶν ἰχθυδίων, ἀλλὰ καὶ κεστρέας πολλάκις. ὁ δὲ πολύπους ἀνόητον μέν ἐστι (καὶ γὰρ πρὸς τὴν χεῖρα βαδίζει τοῦ ἀνθρώπου καθιεμένην), οἰκονομικὸς δ' ἐστίν· πάντα γὰρ συλλέγει μὲν εἰς τὴν θαλάμην, οὗ τυγχάνει κατοικῶν, ὅταν δὲ καταναλώσῃ τὰ χρησιμώτατα, ἐκβάλλει τὰ ὄστρακα καὶ τὰ κελύφια τῶν καρκίνων καὶ κογχυλίων καὶ τὰς ἀκάνθας τῶν ἰχθυδίων· καὶ θηρεύει τοὺς ἰχθῦς τὸ χρῶμα μεταβάλλων καὶ ποιῶν ὅμοιον οἷς ἂν πλησιάζῃ λίθοις. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ καὶ φοβηθείς. λέγεται δ' ὑπό τινων ὡς καὶ ἡ σηπία τοῦτο ποιεῖ· παρόμοιον γάρ φασι τὸ χρῶμα ποιεῖν τὸ αὑτῆς τῷ τόπῳ περὶ ὃν διατρίβει. τῶν δ' ἰχθύων τοῦτο ποιεῖ μόνον ἡ ῥίνη· μεταβάλλει γὰρ τὴν χρόαν ὥσπερ ὁ πολύπους. τὸ μὲν οὖν πλεῖστον γένος τῶν πολυπόδων οὐ διετίζει· καὶ γὰρ φύσει συντηκτικόν ἐστιν· σημεῖον δ' ἐστίν, πιλούμενος γὰρ ἀφίησιν ἀεί τι καὶ τέλος ἀφανίζεται. αἱ δὲ θήλειαι μετὰ τὸν τόκον τοῦτο πάσχουσι μᾶλλον, καὶ γίγνονται μωραί, καὶ οὔτε κυματιζόμεναι αἰσθάνονται, λαβεῖν τε τῇ χειρὶ κατακολυμβήσαντα ῥᾴδιον· βλεννώδεις τε γίγνονται, καὶ οὐδὲ θηρεύουσιν ἔτι προσκαθήμεναι. οἱ δ' ἄρρενες σκυτώδεις τε γίγνονται καὶ γλίσχροι. σημεῖον δὲ δοκεῖ εἶναι τοῦ μὴ διετίζειν, ὅτι μετὰ τὴν γένεσιν τῶν πολυποδίων ἔν γε τῷ θέρει πρὸς τὸ φθινόπωρον μέγαν πολύπουν οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν, μικρὸν δὲ πρὸ τούτου τοῦ καιροῦ μέγιστοί εἰσιν οἱ πολύποδες. ὅταν δὲ τὰ ᾠὰ ἐκτέκωσιν, οὕτω καταγηράσκειν καὶ ἀσθενεῖς γίγνεσθαι ἀμφοτέρους φασὶν ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθυδίων κατεσθίεσθαι καὶ ῥᾳδίως

2 καὶ om C^a ‖ 5 μὲν γὰρ συλλ. D^a ‖ τυγχ. δὴ κατ. A^aC^a ‖ 6 κατ' οἰκῶν A^a ‖ 9 ante ἰχθῦς add Sch συνερχομένους ex Antig 55 ‖ 10 πλησιάσῃ A^a tr ‖ 11 καὶ ante ὡς $PD^aE^aC^a$, om A^a tr ‖ 12 ποιεῖ A^aC^a. τὸ χρ. τὸ αὑτῆς ποιεῖν D^a ‖ 13 ἡ om $PE^aA^aC^a$ ‖ 16 πηλούμενος $PD^aE^aC^a$ ‖ 17 ἀφανίζεται] ἀφίησιν $PE^aA^aC^a$ ‖ δὲ] γὰρ A^a ‖ 20 βλεννῶδές τι γίγνεται $PE^aA^aC^a$ ‖ 21 κυτώδεις A^aC^a, κητώδεις PE^a ‖ τε om A^aC^a ‖ 23 post θέρει add καὶ D^a tr ‖ 24 πολύπουν om A^a ‖ οὐκ ἔστι ῥᾴδιον ἰδ. PC^a ‖ 27 καὶ ante ὑπὸ exhib D^a tr, om cett.

[illegible]

[illegible] 9 κτίοι [illegible] 10 et 14 [illegible] ante τι codd exhib[illegible] [illegible] del. Pk in ἐπίσπαστον [illegible] inserui [illegible] 12 ἀρυχρώδης Pk[illegible]

αὐτῷ, ὅταν πνευμάτιον ᾖ, ἱστίῳ· ἀντὶ πηδαλίων δὲ ⟨δύο⟩ τῶν
πλεκτανῶν παρακαθίησιν· ἐὰν δὲ φοβηθῇ, καταδύνει τῆς
θαλάττης μεστώσας τὸ ὄστρακον. περὶ δὲ γενέσεως καὶ συν-
αυξήσεως τοῦ ὀστράκου ἀκριβῶς μὲν οὔπω ὦπται. δοκεῖ δ' οὐκ
ἐξ ὀχείας γίγνεσθαι, ἀλλὰ φύεσθαι ὥσπερ τἆλλα κογχύλια.
οὐ δῆλον δέ πω οὐδ' εἰ ἀπολυόμενος δύναται ζῆν.

Τῶν δ' ἐντόμων ζῴων ἐργατικώτατά ἐστι, σχεδὸν δὲ καὶ 38
πρὸς τἆλλα συγκρίνεσθαι πάντα, τό τε τῶν μυρμήκων γέ-
νος καὶ τὸ τῶν μελιττῶν, ἔτι δ' ἀνθρῆναι καὶ σφῆκες καὶ
πάνθ' ὡς εἰπεῖν τὰ συγγενῆ τούτοις. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν ἀραχ-
νῶν, οἳ γλαφυρώτεροι [καὶ λαγαρώτεροι] καὶ τεχνικώτεροι
περὶ τὸν βίον. ἡ μὲν οὖν τῶν μυρμήκων ἐργασία πᾶσίν ἐστιν
ἐπιπολῆς ἰδεῖν, καὶ ὡς ἀεὶ μίαν ἀτραπὸν πάντες βαδίζουσι
κατὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ ταμιείαν· ἐργάζονται γὰρ
καὶ τὰς νύκτας τὰς πανσελήνους. τῶν δ' ἀραχνῶν καὶ τῶν 39
φαλαγγίων ἔστι πολλὰ γένη, τῶν μὲν δηκτικῶν φαλαγ-
γίων δύο, τὸ μὲν ἕτερον ὅμοιον τοῖς καλουμένοις λύκοις,
μικρὸν καὶ ποικίλον καὶ ὀξὺ καὶ πηδητικόν· καλεῖται δὲ
ψύλλα· τὸ δ' ἕτερον μεῖζον, τὸ μὲν χρῶμα μέλαν, τὰ δὲ
σκέλη τὰ πρόσθια μακρὰ ἔχον, καὶ τῇ κινήσει νωθρὸν καὶ
βαδίζον ἠρέμα καὶ οὐ κρατερὸν καὶ οὐ πηδῶν. τὰ δ' ἄλλα

---

13 *πνευμάτιον*] *πνεῦμά τι* PE^a ‖ *δύο* post *δὲ* inser A-W, post *πλεκτ.* Sch Pk ‖ 14 *ἂν* PD^a ‖ 16 *αὐξήσεως* D^a ‖ *δοκεῖ*] subiectum intellegendum esse videtur *ὁ ναυτίλος* ‖ 18 *ἀποδυόμενος* PD^{a}E^a „*absolutum*" tr ‖ 19 *ἐργατικώτατον ζῴων ἐστί* A^{a}C^a, *ἐργατικώτατα ζ. ἐ* PE^a, *ζώων ἐργατικώτατα σχεδόν ἐστι καὶ* D^a ‖ *σχεδὸν δ' ⟨οἷον⟩ καὶ* Pk ‖ 21 *ἀνθρῖναι* D^a ‖ 22 *ἀραχνῶν* Sylb A-W, *ἀραχνίων* codd ‖ 23 *οἳ* conieci, *οἱ* codd, *ἔνιοι* A-W ‖ *γλαφυρώτατοι* PE^{a}A^{a}C^a tr ‖ *λαγαρώτατοι* PD^{a}E^{a}C^a tr. *καὶ λ.* ut glossema del A-W ‖ *τεχνικώτατοι* D^a tr ‖ 25 *ἀτραπὸν πάντες*] *ἀνατρέποντες* A^{a}C^a ‖ 26 *κατὰ* Pk, *καὶ* codd ‖ *ταμιεῖαν* C^a, ut videtur, *τὰ ταμιεῖα* A^a. post *ταμιείαν* Sylb Sch addunt *ποιοῦνται* ‖ 27 *ταῖς νυξὶ ταῖς πανσελήνοις* D^a tr, *ταῖς πανσελήν*[...] C^a ‖ *ἀραχνῶν* A-W, *ἀραχνίων* codd ‖ 28 post *ἔστι* add PE^{a}A^{a}C^a ‖ *τῶν μὲν*] *τῶν δὲ* C^a, *τῶν μέντοι* Sch, *τῶν γ* Pk ‖ 29 *μὲν*] *δὲ* PE^a ‖ 32 *τὰ* om A^a.

πάντα, ὅσα παρατίθενται οἱ φαρμακοπῶλαι, τὰ μὲν οὐδεμίαν
623^a τὰ δ' ἀσθενῆ ποιεῖ τὴν δῆξιν. ἄλλο δ' ἐστὶ τῶν καλουμένων λύκων γένος. τούτων μὲν οὖν τὸ μικρὸν οὐχ ὑφαίνει ἀράχνιον, τὸ δὲ μεῖζον τραχὺ καὶ φαῦλον πρὸς τῇ γῇ καὶ ταῖς αἱμασιαῖς· ἐπὶ τοῖς στομίοις δ' ἀεὶ ποιεῖ τὸ ἀράχνιον, καὶ ἔνδον ἔχον τὰς ἀρχὰς τηρεῖ, ἕως ἂν ἐμπεσόν τι κινηθῇ· ἔπειτα προσέρχεται. τὸ δὲ ποικίλον ὑπὸ τοῖς δένδρεσι ποιεῖται μικρὸν καὶ φαῦλον ἀράχνιον. ἄλλο δ' ἐστὶ τρίτον τούτων σοφώτατον καὶ γλαφυρώτατον· ὑφαίνει γὰρ πρῶτον μὲν διατεῖναν πρὸς τὰ πέρατα πανταχόθεν, εἶτα στημονίζεται ἀπὸ τοῦ μέσου (λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἱκανῶς), ἐπὶ δὲ τούτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει, εἶτα συνυφαίνει. τὴν μὲν οὖν κοίτην καὶ τὴν ἀπόθεσιν τῆς θήρας ἄλλοθι ποιεῖται, τὴν δὲ θήραν ἐπὶ τοῦ μέσου τηροῦσα· κἄπειθ' ὅταν ἐμπέσῃ τι, κινηθέντος τοῦ μέσου πρῶτον μὲν περιδεῖ καὶ περιελίττει τοῖς ἀραχνίοις, ἕως ἂν ἀχρεῖον ποιήσῃ, μετὰ δὲ ταῦτ' ἀπήνεγκεν ἀραμένη, καὶ ἐὰν μὲν τύχῃ πεινῶσα, ἐξεχύλισεν (αὕτη γὰρ ἡ ἀπόλαυσις), εἰ δὲ μή, πάλιν ὁρμᾷ πρὸς τὴν θήραν, ἀκεσαμένη πρῶτον τὸ διερρωγός· ἐὰν δέ τι μεταξὺ ἐμπέσῃ, πρῶτον ἐπὶ τὸ μέσον βαδίζει, κἀκεῖθεν ἐπανέρχεται πρὸς τὸ ἐμπεσὸν ὥσπερ ἀπ' ἀρχῆς. ἐὰν δέ τις λυμήνηται τοῦ ἀραχνίου, πάλιν ἄρχεται τῆς ὑφῆς καταφερομένου τοῦ ἡλίου ἢ ἀνατέλλοντος διὰ τὸ μάλιστα ἐν ταύταις ταῖς ὥραις ἐμπίπτειν τὰ θηρία. ἐργάζεται δὲ καὶ θηρεύει ἡ θήλεια· ὁ δ' ἄρρην συναπολαύει. τῶν δ' ἀραχνῶν τῶν γλαφυ-

---

34 *φαρμακοπωλῖται* A^a et paroxyt C^a ‖ *οὐδὲ μίαν* A^a | **623 a** 2 *τούτων* conieci, *τοῦτο* codd, om tr. *τὸ μὲν οὖν μικρὸν* Sch ‖ 3 *παχὺ* D^a ‖ 4 *στομίοις* scl *τῶν τρωγλῶν* ‖ *αἰεὶ* A^aC^a | 5 *ἔχον*] *ἔχει* A^aC^a ‖ *κινήσῃ* Sch Pk e tr Gaza ‖ 9 *διατεῖναν* scl *τὸ ὕφασμα* ‖ *κέρατα* A^aC^a tr ‖ 12 *ἀλλαχόθι* A^a ‖ 13 ad partic *τηροῦσα* intellege *ἡ ἀράχνη*, quae subiecti mutatio fort ad fontem mutatum referenda est ‖ *τι* om C^aE^a ‖ 15 *ταῦτα ἐξήνεγκεν* D^a, *ταῦτα ἤνεγκεν* P ‖ 17 *ἀπόλυσις* $PE^aA^aC^a$ ‖ 18 *ἀκεσάμενον* $PE^aA^aC^a$ ‖ *μεταξὺ* secl Sch ‖ 20 *τις*] *τι* tr ‖ *λυμαίνηται* A^a ‖ 24 *ἀραχνῶν* A-W, *ἀραχνίων* codd.

ρῶν καὶ ὑφαινόντων ἀράχνιον πυκνὸν δύο ἐστὶ γένη, τὸ μὲν μεῖζον τὸ δ' ἔλαττον. τὸ μὲν οὖν μακροσκελέστερον κάτωθεν κρεμάμενον τηρεῖ, ὅπως ἂν μὴ φοβούμενα τὰ θηρία εὐλαβῆται ἀλλ' ἐμπίπτῃ ἄνω (διὰ γὰρ τὸ μέγεθος οὐκ εὐκρυφές ἐστι), τὸ δὲ συμμετρότερον ἄνωθεν ἐπηλυγισάμενον τοῦ ἀραχνίου ὀπὴν μικράν. δύνανται δ' ἀφιέναι οἱ ἀράχναι τὸ ἀράχνιον εὐθὺς γενόμενοι, οὐκ ἔσωθεν ὡς ὂν περίττωμα, καθάπερ φησὶ Δημόκριτος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σώματος οἷον φλοιόν, ᾗ τὰ βάλλοντα ταῖς θριξίν, οἷον αἱ ὕστριχες ... ἐπιτίθεται δὲ καὶ περιελίττεται καὶ τοῖς μείζοσι ζῴοις, ἐπεὶ καὶ ταῖς σαύραις ταῖς μικραῖς ἐπιβάλλον περὶ τὸ σῶμα περιθέον ἀφίη- 623^b σιν, ἕως ἂν συλλάβῃ τὸ στόμα· τότε δ' ἤδη δάκνει προσελθόν.

40 Καὶ περὶ μὲν τούτων τῶν ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι δέ τι γένος τῶν ἐντόμων, ὃ ἑνὶ μὲν ὀνόματι ἀνώνυμόν ἐστιν, ἔχει δὲ πάντα τὴν μορφὴν συγγενικήν· ἔστι δὲ ταῦτα ὅσα κηριοποιά, οἷον μέλιτται καὶ τὰ παραπλήσια τὴν μορφήν. τούτων δ' ἐστὶ γένη ἐννέα, ὧν τὰ μὲν ἓξ ἀγελαῖα, μέλιττα, βασιλεῖς τῶν μελιττῶν, κηφὴν ὁ ἐν ταῖς μελίτταις,

---

26 *κάτωθεν* om A^a ‖ 27 *κρεμμάμενον* A^aC^a ‖ 28 *ἐμπίπτει* A^a ‖ *εὔκρυφα* D^a, *εὐφυές* A^a ‖ 29 *ἐπιλυγησάμενον* PC^a, *ἐπιλυγίσαμεν* D^a ‖ 30 *δύνανται*] *οὐ δυν.* D^a ‖ 31 *οὐκ*] *ὦ οὐκ* A^aC^a, *οὐδ'* D^a ‖ *ὡς ὂν*] *ὅσον* D^a ‖ 32 *φησὶν ὁ δημ.* D^a ‖ *ᾗ* Usener „*sicut emittuntur pili*" tr, *ἢ τὰ βάλλοντα* PE^a, *εἶτα βάλλονται* A^aC^a, *μεταβάλλονται* D^a ‖ 33 *ὗς τρίχες* A^aC^a ‖ *ἐπιτίθεται* Sch Pk e tr Gaza, *περιτίθεται* codd. Subiectum huius appendicis, nomen alicuius araneae, mygalen aviculariam magnitudine adaequantis, vel solum *τὸ μέγιστον τῶν ἀ. γένος*, intercidisse videtur ‖ 34 *περιελίττει* $PE^aA^aC^a$ ‖ *αὔραις* A^aC^a ‖ **b** 1 *σῶμα* Sundevall, *στόμα* codd; de simili re et dictione cf ϑ 488^b 26 ‖ *ἀφίησιν* scl *ἀράχνιον* ‖ 2 *τῷ στόματι* A^aC^a ‖ *τὸ δ' ἤδη* PE^a, *ὃ δὴ καὶ* A^a et omisso *καὶ* C^a ‖ 4 *μὲν*] *μὲν οὖν* PA^a ‖ *τούτων* om A^a ‖ 5 *ἀνώνυμον* praeeunte Scaligero Cs e Gaza tr, *ὁμώνυμον* codd ‖ 6 *πᾶσαν* C^a ‖ 7 *μέλιττα* P ‖ *καὶ* — 8 *μελιττῶν* [illegible] A^a ‖ 9 verba *βασιλεῖς τῶν μελιττῶν* om codd tr; e Gaza („[illegible] *apum*") in edd principes irrepsisse videntur; saltem scri[illegible]bnit *βασιλεὺς τ. μ.* Sed, ut A-W, malim absint et hae[illegible] *quentia κηφὴν ὁ ἐν τ. μ.* correctis numeris *ἐννέα* in [illegible]

σφὴξ ὁ ἐπέτειος, ἔτι δ' ἀνθρήνη καὶ τενθρηδών· μοναδικὰ δὲ τρία, σειρὴν ὁ μικρός, φαιός, ἄλλος σειρὴν ὁ μείζων, ὁ μέλας καὶ ποικίλος, τρίτος δ' ὁ καλούμενος βομβύλιος, μέγιστος τούτων. οἱ μὲν οὖν μύρμηκες θηρεύουσι μὲν οὐδέν, τὰ δὲ πεποιημένα συλλέγουσιν· οἱ δ' ἀράχναι ποιοῦσι μὲν οὐδὲν οὐδ' ἀποτίθενται, θηρεύουσι δὲ μόνον τὴν τροφήν· τῶν δ' ἐννέα γενῶν τῶν εἰρημένων περὶ μὲν τῶν λοιπῶν ὕστερον λεχθήσεται, αἱ δὲ μέλιτται θηρεύουσι μὲν οὐδέν, αὗται δὲ ποιοῦνται καὶ ἀποτίθενται· ἔστι γὰρ αὐταῖς τὸ μέλι τροφή. δῆλον δὲ ποιοῦσιν, ὅταν τὰ κηρία ἐπιχειρῶσιν οἱ μελιττουργοὶ ἐξαιρεῖν· θυμιώμεναι γὰρ καὶ σφόδρα πονοῦσαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τότε μάλιστα τὸ μέλι ἐσθίουσιν, ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ χρόνῳ οὐ σφόδρα ὁρῶνται, ὡς φειδόμεναι καὶ ἀποτιθέμεναι τροφῆς χάριν. ἔστι δ' αὐταῖς καὶ ἄλλη τροφή, ἣν καλοῦσί τινες κήρινθον· ἔστι δὲ τοῦτο ὑποδεέστερον καὶ γλυκύτητα συκώδη ἔχον, κομίζουσι δὲ τοῦτο τοῖς σκέλεσι καθάπερ καὶ τὸν κηρόν. ἔστι δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. ἐπειδὰν γὰρ παραδοθῇ αὐταῖς καθαρὸν τὸ σμῆνος, οἰκοδομοῦσι τὰ κηρία, φέρουσαι [τῶν τ' ἄλλων ἀνθέων καὶ] ἀπὸ τῶν δένδρων τὰ δάκρυα, ἰτέας τε καὶ πτελέας καὶ ἄλλων τῶν κολλωδεστάτων. τούτῳ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος διαχρίουσι τῶν ἄλλων θηρίων ἕνεκεν· καλοῦσι δ' οἱ μελιττουργοὶ τοῦτο κόνισιν. καὶ τὰς εἰσόδους δὲ παροικοδομοῦσιν, ἐὰν εὐρεῖαι ὦσιν. πλάτ-

ἓξ in τέτταρα; fort enim infra ^{b}15 τῶν ἐννέα γενῶν formicae quoque et araneae sunt, etsi harum nulla iam fit mentio; at ne σειρῆνες quidem postea commemorantur ‖ 10 ἀνθρίνη PD^a ‖ τῶν θρηδῶν A^a ‖ νομαδικὰ $A^a C^a$ ‖ 11 εἴρην utrobique $A^a C^a$ ‖ φαλός PD^a ‖ 17 μέλισσαι P$D^a A^a$ ‖ αὗται $A^a C^a D^a$ ‖ 19 μελιτουργοὶ $D^a E^a$, nescio an recte ‖ ἐξαίρειν $A^a C^a D^a$ ‖ 20 γὰρ om C^a ‖ 22 ὁρῶνται] ἑστιῶνται? cf 624^a26 εὐωχοῦνται ‖ 23 ταύταις $A^a C^a$ ‖ κύρινθον C^a, κόριθον P ‖ 26 βίον αὐτῶν πολυποικιλία A^a pr ‖ 28 τῶν — καὶ seclusi; Pikkoli coniectura φέρουσαι τὸν χυμὸν τῶν ἀνθέων, etsi ad veritatem accedere videtur, violentior est ‖ δ' A^a ‖ 29 τὸ δάκρυον P ‖ 31 μελιτουργοὶ $A^a E^a$ ‖ κώνησιν P, κύνινσιν C^a, „commosem" tr, κόμμωσιν e Plinio, Hesychio Sch Di Pk ‖ 32 καὶ om A^a.

τουσι δὲ κηρία πρῶτον ἐν οἷς αὐταὶ γίγνονται, εἶτ' ἐν οἷς οἱ καλούμενοι βασιλεῖς καὶ τὰ κηφήνια. τὰ μὲν οὖν αὐτῶν ἀεὶ πλάττουσι, τὰ δὲ τῶν βασιλέων ὅταν ᾖ πολυγονία, τὰ δὲ 624^a κηφήνια ἐὰν μέλιτος ἀφθονία ἐπισημαίνῃ. πλάττουσι δὲ τὰ μὲν τῶν βασιλέων πρὸς τοῖς αὐτῶν (μικρὰ δ' ἐστὶ ταῦτα), τὰ δὲ κηφήνια πρὸς αὐτά· ἐλάττω δ' ἐστὶ ταῦτα τῷ μεγέθει τῶν μελιττίων. ἄρχονται δὲ τῶν ἱστῶν ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τοῦ σμήνους, καὶ κάτω συνυφεῖς ποιοῦσιν ἕως τοῦ ἐδάφους ἱστοὺς πολλούς. αἱ δὲ θυρίδες καὶ αἱ τοῦ μέλιτος καὶ τῶν σχαδόνων ἀμφίστομοι· περὶ γὰρ μίαν βάσιν δύο θυρίδες εἰσίν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμφικυπέλλων, ἡ μὲν ἐντὸς ἡ δ' ἐκτός. αἱ δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κηρίων πρὸς τὰ σμήνη συνύφειαι, ὅσον ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς στίχους κύκλῳ, βραχεῖαι καὶ κεναὶ μέλιτος· πληρέστερα δὲ τῶν κηρίων τὰ μάλιστα τῷ κηρῷ καταπεπλασμένα. περὶ δὲ τὸ στόμα τοῦ σμήνους τὸ μὲν πρῶτον τῆς εἰσδύσεως περιαλήλιπται μίτυϊ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέλαν ἱκανῶς, ὥσπερ ἀποκάθαρμ' αὐταῖς τοῦ κηροῦ, καὶ τὴν ὀσμὴν δριμύ, φάρμακον δ' ἐστὶ τυμμάτων καὶ τῶν τοιούτων ἐμπυημάτων· ἡ δὲ συνεχὴς ἀλοιφὴ τούτῳ πισσόκηρος, ἀμβλύτερον καὶ ἧττον φαρμακῶδες τῆς μίτυος. λέγουσι δέ τινες τοὺς κηφῆνας κηρία μὲν πλάττειν καθ' αὑτοὺς καὶ ἐν τῷ

---

33 δὲ] δὲ καὶ $A^a C^a$ ‖ αὗται $A^a D^a$ ‖ **624 a** 1 *πολυγόνια* $A^a C^a$ ‖ 2 ὅταν A^a pr, ἐπὰν A^a corr ‖ *ἀφθονία* Sylburg, *ἀφθονίαν* codd „*copia*" tr ‖ 4 *πρὸς αὐτά*] *καθ' αὑτά* i e seorsum Sch, *πρόσω καθ' αὑτά* fort recte Pk; cf infra ^{b}14 *χωρίς* ‖ 5 *μελιττίων* retinendum est, sive antecedens *ταῦτα* explices „*favos regum et fucorum*" sive, id quod malo, ad fucorum tantum favos referas; scribatur modo *ἐλάττω δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα*. Pk coni *βασιλείων*, cum ei ut aliis *κηρίον* cella sit ‖ 6 *συνυφεῖς ποιοῦσιν ἕως* Turnebus, *συνυφὲς* (*συνηφὲς* A^a, *σύνυφες* D^a) *ποιοῦσί τε ἕως* (*ὡς* $A^a C^a$) codd ‖ 7 *μέλιτος καὶ αἱ* Victorius ‖ 9 *ἐπὶ* A-W, *ἡ* codd. *ὡσπερεὶ τῶν* Pk ‖ 11 *συνυφεῖαι* $PE^a C^a$, *συνηφεῖαι* A^a, *συνυφυῖαι* D^a ‖ 12 *πλ. δὲ κηρίων τοῦ μέλιτος τὰ κηρῷ καταπεπλασμένα* propon A-W. Potius exspectes *πληρέστατα δὲ τῶν κ. τὰ μάλιστα κηρῷ καταπ.* ‖ 14 *μήτυϊ* et 18 *τυος* $A^a C^a$ ‖ 16 *τριμμάτων* P ‖ 17 ἐμποιημάτων $A^a C^a$.

αὐτῷ σμήνει καὶ ἐν τῷ ἑνὶ κηρίῳ μεριζομένους πρὸς τὰς μελίττας, μελιτουργεῖν μέντοι οὐδέν, ἀλλὰ τρέφεσθαι τῷ τῶν μελιττῶν καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς νεοττούς. διατρίβουσι δ' οἱ κηφῆνες τὰ μὲν πολλὰ ἔνδον, ἐὰν δ' ἐκπετασθῶσι, προσφέρονται ῥύβδην ἄνω πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐπιδινοῦντες αὑτοὺς καὶ ὥσπερ ἀπογυμνάζοντες· ὅταν δὲ τοῦτο δράσωσι, πάλιν εἰσελθόντες εὐωχοῦνται. οἱ δὲ βασιλεῖς οὐ πέτονται ἔξω, ἐὰν μὴ μετὰ ὅλου τοῦ ἑσμοῦ, οὔτ' ἐπὶ βοσκὴν οὔτ' ἄλλως. φασὶ δὲ καὶ ἐὰν ἀποπλανηθῇ [ὁ ἀφεσμός], ἀνιχνευούσας μεταθεῖν ἕως ἂν εὕρωσι τὸν ἡγεμόνα τῇ ὀσμῇ. λέγεται δὲ καὶ φέρεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἑσμοῦ, ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται· καὶ ἐὰν ἀπόληται, ἀπόλλυσθαι τὸν ἀφεσμόν· ἐὰν δ' ἄρα χρόνον τινὰ διαμείνωσι καὶ κηρία ποιήσωσι, μέλι οὐκ ἐγγίγνεσθαι καὶ αὐτὰς ταχὺ ἀπόλλυσθαι. τὸν δὲ κηρὸν ἀναλαμβάνουσιν αἱ μέλιτται ἀριχώμεναι πρὸς τὰ βρύα ὀξέως τοῖς ἔμπρο-
624b σθεν ποσί· τούτους δ' ἐκμάττουσιν εἰς τοὺς μέσους, τοὺς δὲ μέσους εἰς τὰ βλαισὰ τῶν ὀπισθίων· καὶ οὕτω γεμισθεῖσαι ἀποπέτονται, καὶ δῆλαί εἰσι βαρυνόμεναι. καθ' ἑκάστην δὲ πτῆσιν οὐ βαδίζει ἡ μέλιττα ἐφ' ἕτερα τῷ εἴδει ⟨ἀλλ' ἐπὶ τὰ ὁμοειδῆ⟩ ἄνθη, οἷον ἀπ' ἴου ἐπ' ἴον, καὶ οὐ θιγγάνει ἄλλου γε, ἕως ἂν εἰς τὸ σμῆνος εἰσπετασθῇ. ὅταν δ' εἰς

---

20 *ἑνὶ* om A^aC^a tr ‖ 21 *μελιττουργεῖν* P A^aC^a ‖ *τὸ* P D^a ‖ 24 *ῥύδην* A^aC^a tr ‖ 25 *δρῶσι* A^a ‖ 27 *ἄλλως*] *ἄλλοσε*? „*ad aliud*“ tr ‖ 28 *ὁ ἀφεσμός*] *ὁ αὐτῶν ἑσμός* A^aC^a tr; haec verba ut perversum glossema seclusi, quia potius desideres *ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ ἑσμοῦ* (vel *ἀφ' ἑσμοῦ*), *τὰς μελίττας*. „*et si cum pergunt rex ipse forte aberrarit*“ Gaza, unde A-W quoque *ἐν ἀφεσμῷ* vel *ἀπὸ τοῦ ἑσμοῦ* malunt; cf Aelian h a 5, 10 ‖ *μεταθεῖναι ὡς* A^a ‖ 30 *αὐτὴν* D^a ‖ 31 *ἀπόλληται* A^aD^a ‖ *ἀπολύεσθαι αὐτῶν τὸν ἑσμόν* A^a, *ἀπολλύεσθαι τὸν αὐτῶν ἑσμόν* C^a tr ‖ 32 *κηρία οὐ π.* D^a ‖ 33 *ἀπολύεσθαι* A^a, *ἀπολλύεσθαι* C^a ‖ *ἀναλαμβάνουσαι* A^a ‖ 34 *ἀρχόμεναι* A^aC^a tr, *ἀρυόμεναι* D^a, *ἀναρριχώμεναι* Cs Sch, *ἀρριχώμεναι* coni Bonitz ‖ *τοῖς*] *πρὸς τοῖς* D^a ‖ *ἔμπροσθε* C^a ‖ **b** 1 *αἱμάττουσιν* D^a ‖ 2 *χωσθεῖσαι* D^a, *σθεῖσαι* PE^a, *βιασθεῖσαι* Ald pr ‖ 3 *εἰσι*] δέ εἰσι D^a ‖ 4 verba inserta adieci ‖ 6 *εἰσπετασθῇ* in ras D^a, at εἰσπετασθῇ. ὅταν δ' εἰς τὸ σμ. om

τὸ σμῆνος ἀφίκωνται, ἀποσείονται, καὶ παρακολουθοῦσιν ἑκάστη τρεῖς ἢ τέτταρες. τὸ δὲ λαμβανόμενον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν· οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ὅντινα τρόπον ποιοῦνται, οὐκ ὦπται· τοῦ δὲ κηροῦ ἡ ἀνάληψις τεθεώρηται ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν, διὰ πυκνότητα τῶν φύλλων ἐν ταὐτῷ διαμενουσῶν πλείω χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτο νεοττεύουσιν. οὐδὲν δὲ κωλύει ἐν τῷ αὐτῷ κηρίῳ εἶναι νεοττοὺς καὶ μέλι καὶ κηφῆνας. ἐὰν μὲν οὖν ὁ ἡγεμὼν ζῇ, χωρίς φασι τοὺς κηφῆνας γίγνεσθαι, εἰ δὲ μή, ἐν τοῖς τῶν μελιττῶν κυττάροις γεννᾶσθαι ὑπὸ τῶν μελιττῶν, καὶ γίγνεσθαι τούτους θυμικωτέρους· διὸ καὶ καλεῖσθαι κεντρωτούς, οὐκ ἔχοντας κέντρον, ἀλλ' ὅτι βούλονται μὲν οὐ δύνανται δὲ βάλλειν. εἰσὶ δὲ μείζους οἱ τῶν κηφήνων κύτταροι. ἀναπλάττουσι δ' ὁτὲ μὲν καὶ αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ κηρία τὰ τῶν κηφήνων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ' ἐν τοῖς τῶν μελιττῶν· διὸ καὶ ἀποτέμνουσιν. εἰσὶ δὲ γένη τῶν μελιττῶν πλείω, καθάπερ εἴρηται πρότερον, δύο μὲν ἡγεμόνων, ὁ μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ' ἕτερος μέλας καὶ ποικιλώτερος, τὸ δὲ μέγεθος διπλάσιος τῆς χρηστῆς μελίττης· ἡ δ' ἀρίστη μικρά, στρογγύλη καὶ ποικίλη, ἄλλη μακρά, ὁμοία τῇ ἀνθρήνῃ. ἕτερος ὁ φὼρ καλούμενος, μέλας, πλατυγάστωρ. ἔτι δ' ὁ κηφήν· οὗτος μέγιστος πάντων, ἄκεντρος δὲ καὶ νωθρός. διαφέρουσι δ' αἱ γιγνόμεναι τῶν μελιττῶν αἵτ' ἀπὸ τῶν τὰ ἥμερα νεμομένων καὶ ἀπὸ τῶν τὰ ὀρεινά· εἰσὶ γὰρ αἱ ἀπὸ τῶν ὑλονόμων δασύτεραι καὶ ἐλάττους καὶ ἐργατικώτεραι καὶ χαλεπώτεραι. αἱ μὲν οὖν χρησταὶ μέλιτται

PEa AaCa. retinet tr ‖ 7 *ἀποσείοντα* AaCa ‖ 8 ἑκάστοτε P ‖ 9 *οὐδὲ*] *οὐ δὲ* AaCa, *ἢ* Da „*neque*" tr ‖ *ὅντινα*] *τίνα* Da, *ἢ τινὰ* PAaCa ‖ 11 *φύλλων*] *βρύων* fort recte A-W ‖ 12 *τοῦτο δὲ* Aa ‖ 13 *αὐτῷ* om PEa ‖ *κηρῷ* PDaCa, *καιρῷ* Aa, „*favo*" tr ‖ 15 *γενέσθαι* AaCa ‖ 17 *κέντρον* om codd, add ut videtur Grynaeus ‖ *ἄλλο* Aa pr Ca tr ‖ 20 *τὰ* ante *τῶν* om Aa ‖ *ἐπὶ* om AaCaEa ‖ 22 *πρότερον* i e ζιε 553a 25 ‖ *δύο ὁ μὲν ἡγεμὼν ὢν ὁ* AaCa ‖ 23 *μὲν*] *δὲ* Aa ‖ 24 verba *ἡ δ' ἀρ. μικρὰ κτλ.* repetita sunt e ζιε 553b 8 ‖ 26 *ἀρθρήνη* AaCa, *ἀνθρίνη* Da ‖ ὁ ἕτερος ὁ Aa ‖ 27 ἔτι AaCa ‖ 30 *γὰρ*] *δὲ* AaCa ‖ 31 *αἱ* om Aa pr Ca.

ἐργάζονται τά τε κηρία ὁμαλὰ καὶ τὸ ἐπιπολῆς κάλυμμα πᾶν λεῖον, ἔτι δ' ἓν εἶδος τοῦ κηρίου, οἷον ἅπαν μέλι ἢ νεοττοὺς ἢ κηφῆνας· ἐὰν δὲ συμβῇ ὥστ' ἐν τῷ αὐτῷ κηρίῳ ἅπαντα ποιεῖν αὐτάς, ἔσται ἐφεξῆς ἓν εἶδος εἰργασμένον δι' ἀνταλ- 625^a λαγῆς. αἱ δὲ μακραὶ τά τε κηρία ποιοῦσιν ἀνώμαλα καὶ τὸ κάλυμμα ἀνῳδηκός, ὅμοιον τῷ τῆς ἀνθρήνης, ἔτι δὲ τὸν γόνον καὶ τἆλλα τεταγμένα ὡς ἂν τύχῃ· γίγνονται δ' ἐξ αὐτῶν οἵ τε πονηροὶ ἡγεμόνες καὶ κηφῆνες πολλοὶ καὶ οἱ φῶρες καλούμενοι, μέλι δ' ἢ πάνυ βραχὺ ἢ οὐδέν. ἐπικάθηνται δ' ἐπὶ τοῖς κηρίοις αἱ μέλιτται καὶ συμπέττουσιν· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ ποιῶσι, φθείρεσθαί φασι τὰ κηρία καὶ ἀραχνιοῦσθαι. καὶ ἐὰν μὲν τὸ λοιπὸν δύνωνται κατέχειν ἐπικαθήμεναι, τοῦθ' ὥσπερ ἔκβρωμα γίγνεται, εἰ δὲ μή, ἀπόλλυται ὅλα. γίγνεται δὲ σκωλήκια ἐν τοῖς φθειρομένοις, ἃ πτερούμενα ἐκπέταται. καὶ τὰ πίπτοντα δὲ τῶν κηρίων ὀρθοῦσιν αἱ μέλιτται, καὶ ὑφιστᾶσιν ἐρείσματα, ὅπως ἂν δύνωνται ὑπιέναι· ὅταν γὰρ μὴ ἔχωσιν ὁδὸν ᾗ προσπορεύσονται, οὐ προσκαθίζουσιν, εἶτ' ἀραχνιοῦται. τοῦ δὲ φωρὸς καὶ κηφῆνος γενομένων οὐδέν ἐστιν ἔργον, τὰ δὲ τῶν ἄλλων βλάπτουσιν. ἁλισκόμενοι δὲ θνήσκουσιν ὑπὸ τῶν χρηστῶν μελιττῶν. κτείνουσι δ' αὗται σφόδρα καὶ τῶν ἡγεμόνων τοὺς πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς πονηρούς, ἵνα μὴ πολλοὶ ὄντες διασπῶσι τὸν ἐσμόν. κτείνουσι δὲ μάλιστα, ὅταν μὴ πολύγονον ᾖ τὸ σμῆ-

32 ἐπὶ πολῆς A^a ‖ 33 ἔστι $PD^aE^aC^a$ tr ‖ 34 ἂν PD^a ‖ 35 ποιεῖν] εἶναι Ald Cs ‖ *αὐτάς* hausi e tr „*ipsas*", τὰς χρ. μελίττας intellegens; *αὐτά* codd, *ταῦτα* Sch ‖ ἐνὶ A^a ‖ *ἀνταλλαγῆς* coni, *ἀντλίας* codd aperte corruptum, *διανταίως* Pk, δι' ἀ. om tr ‖ **625 a** 1 μικραὶ D^a ‖ 2 ἀνωδικὸς C^a ‖ ἀνθρίνης PD^a ‖ 3 τἆλλα οὐ τεταγμένα ἀλλ' ὡς Ald edd omnes praeter A-W ‖ 4 αὐτῆς A^a ‖ πολλοὶ κηφῆνες PA^aC^a ‖ 5 δ' ἢ] δὴ A^a pr C^aE^a, δὲ PD^a tr ‖ 6 ἐπὶ] ἐν D^a ‖ συμπέτουσι C^a ‖ 9 ἔκτρομα A^a, ἔκτρωμα Sch „*putredo*" tr „*abortus*" Gaza ‖ δὲ om C^a ‖ ἀπόλλυνται D^a ‖ 11 πτεραιούμενα A^a pr ‖ δὲ τῶν δὲ κηρίων A^a pr ‖ 12 ἐρύματα $PE^aA^aC^a$ ‖ ἂν om PD^a ‖ 13 προσπορεύονται D^a ‖ 14 καὶ τοῦ κηφ. omnes ante Bk edd ‖ κηφήνου A^a ‖ 15 γενομένου A^aC^a ‖ ἐστιν] δὴ C^a, δεῖ A^a ‖ 18 μὴ om C^a ‖ πολλοὶ ὄντες] πονηροὶ ὦσι καὶ A^a.

νος μηδὲ ἀφέσεις μέλλωσι γίγνεσθαι· ἐν γὰρ τούτοις τοῖς καιροῖς καὶ τὰ κηρία διαφθείρουσι τὰ τῶν βασιλέων, ἐὰν ᾖ παρεσκευασμένα, ὡς ἐξαγωγέων ὄντων. διαφθείρουσι δὲ καὶ τὰ τῶν κηφήνων, ἐὰν ὑποφαίνῃ ἀπορία μέλιτος καὶ μὴ εὐμελιτῇ τὰ σμήνη· καὶ τοῖς ἐξαιροῦσι περὶ τοῦ μέλιτος τότε μάχονται μάλιστα, καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τῶν κηφήνων ἐκβάλλουσι, καὶ πολλάκις ὁρῶνται ἐν τῷ τεύχει ἀποκαθήμενοι. πολεμοῦσι δὲ σφόδρα αἱ μικραὶ τῷ γένει τῷ μακρῷ, καὶ πειρῶνται ἐκβάλλειν ἐκ τῶν σμηνῶν· κἂν ἐπικρατήσωσι, τοῦτο δοκεῖ ὑπερβολῇ γίγνεσθαι ἀγαθὸν σμῆνος. αἱ δ' ἕτεραι ἂν γένωνται αὐταὶ ἐφ' ἑαυτῶν, ἀργοῦσί τε καὶ τελέως οὐδὲν ποιοῦσιν ἀγαθόν, ἀπόλλυνται δὲ καὶ αὐταὶ πρὸ τοῦ φθινοπώρου. ὅσας δὲ κτείνουσιν αἱ χρησταὶ μέλιτται, πειρῶνται μὲν ἔξω τοῦ σμήνους τοῦτο πράττειν· ἐὰν δ' ἔσω τις ἀποθάνῃ, ἐξάγουσιν ὁμοίως. οἱ δὲ φῶρες καλούμενοι κακουργοῦσι μὲν καὶ τὰ παρ' αὑτοῖς κηρία, εἰσέρχονται δέ, ἐὰν λάθωσι, καὶ 625 εἰς τὰ ἀλλότρια· ἐὰν δὲ ληφθῶσι, θνήσκουσιν. ἔργον δ' ἐστὶ λαθεῖν· ἐπί τε γὰρ εἰσόδῳ ἑκάστῃ φύλακές εἰσιν, αὐτός τ' ἐὰν εἰσελθὼν λάθῃ, διὰ τὸ ὑπερπεπλῆσθαι οὐ δύναται πέτεσθαι, ἀλλὰ πρὸ τοῦ σμήνους κυλίεται, ὥστ' ἔργον ἐστὶν αὐτῷ ἐκφυγεῖν. οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτοὶ μὲν οὐχ ὁρῶνται ἔξω ἄλλως ἢ μετ' ἀφέσεως· ἐν δὲ ταῖς ἀφέσεσιν αἱ λοιπαὶ περὶ τοῦτον συνεσπειραμέναι φαίνονται. ὅταν δ' ἄφεσις μέλλῃ γίγνεσθαι, φωνὴ μονῶτις καὶ ἴδιος γίγνεται ἐπί τινας ἡμέρας, καὶ πρὸ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὀλίγαι πέτονται περὶ τὸ σμῆνος· εἰ δὲ γίγνεται καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ταύταις, οὐκ ὦπταί πω διὰ

---

21 ἂν D^a ‖ 23 ὑποφαίνῃ] ᾖ D^a ‖ ἀπομοιρία A^aC^a ‖ μὴ εὐμέλιττα σμήνη C^a, μὴ οὐ μέλιτα σμῆνα A^a, μὴ εὐμελιττῇ τὰ σμήνη D^a ‖ 24 ἐξαίρουσι A^aD^a ‖ 25 ἐνυπάρχοντας omnes ante Bk edd ‖ 26 ἀποκαθήμενοι A-W e Gaza, ἀποκαθήμεναι codd ‖ 27 αἱ om A^a ‖ 29 ὑπερβολῇ γίγνεσθαι] ὑπερβαλέσθαι A^a ‖ 30 αὗται A^a pr C^aD^a ‖ 34 κακουργοῦσι] καὶ κακουργοῦσι A^aC^a ‖ b 1 καὶ ante εἰς om A^a ‖ 2 ληφθῶσιν] ληφθῶσιν εἰς τὰ ἀλλότρια PD^a ‖ 4 ὑπερπλησθῆναι D^a ‖ 7 τούτων C^a ‖ 11 πω] σ' codd.

τὸ μὴ ῥᾴδιον εἶναι. ὅταν δ' ἀθροισθῶσιν, ἀποπέτονται καὶ χωρίζονται καθ' ἕκαστον τῶν βασιλέων αἱ ἄλλαι· ἐὰν δὲ τύχωσιν ὀλίγαι πολλαῖς ἐγγὺς καθεζόμεναι, μετανίστανται αἱ ὀλίγαι πρὸς τὰς πολλάς, καὶ τὸν βασιλέα ὃν ἀπέλιπον, ἐὰν συνακολουθήσῃ, διαφθείρουσιν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἀπόλειψιν καὶ ἄφεσιν τοῦτον συμβαίνει γίγνεσθαι τὸν τρόπον. εἰσὶ δ' αὐταῖς τεταγμέναι ἐφ' ἕκαστον τῶν ἔργων, οἷον αἱ μὲν ἀνθοφοροῦσιν, αἱ δ' ὑδροφοροῦσιν, αἱ δὲ λεαίνουσι καὶ κατορθοῦσι τὰ κηρία. φέρει δ' ὕδωρ, ὅταν τεκνοτροφῇ. πρὸς σάρκα δ' οὐδενὸς καθίζει, οὐδ' ὀψοφαγεῖ. χρόνος δ' αὐταῖς οὐκ ἔστιν εἰθισμένος ἀφ' ὅτου ἄρχονται ἐργάζεσθαι· ἀλλ' ἐὰν τἀπιτήδεια ἔχωσι καὶ εὖ διάγωσι, μᾶλλον ἐν ὥρᾳ τοῦ ἔτους ἐγχειροῦσι τῇ ἐργασίᾳ, καὶ ὅταν εὐδία ᾖ, συνεχῶς ἐργάζονται. καὶ εὐθὺς δὲ νέα οὖσα, ὅταν ἐκδύῃ, ἐργάζεται τριταία, ἐὰν ἔχῃ τροφήν. καὶ ὅταν ἐσμὸς προκάθηται, ἀποτρέπονται ἔνιαι ἐπὶ τροφήν, εἶτ' ἐπανέρχονται πάλιν. ἐν δὲ τοῖς εὐθενοῦσι τῶν σμηνῶν ἐκλείπει ὁ γόνος τῶν μελιττῶν περὶ τετταράκονθ' ἡμέρας μόνον τὰς μετὰ χειμερινὰς τροπάς. ἐπειδὰν δ' ηὐξημένοι ὦσιν οἱ νεοττοί, τροφὴν αὐτοῖς παραθεῖσαι καταχρίουσιν· ὅταν δ' ᾖ δυνατός, αὐτὸς διελὼν τὸ κάλυμμα ἐξέρχεται. τὰ δὲ γιγνόμενα θηρία ἐν τοῖς σμήνεσι καὶ λυμαινόμενα τὰ κηρία αἱ μὲν χρησταὶ μέλιτται ἐκκαθαίρουσιν, αἱ δ' ἕτεραι διὰ κακίαν περιορῶσιν ἀπολλύ-
626^a μενα τὰ ἔργα. ὅταν δὲ τὰ κηρία ἐξαιρῶσιν οἱ μελιττουργοί,

---

12 *ἀποπέτανται* PE^{a}A^{a}C^a ‖ 13 *αἱ ἄλλαι*] i e ceterae apes, quae non sunt reges; non est quod mutes *αἱ ἀγέλαι* vel simile quid. at *αἱ δ' ἄλλαι ἐὰν* (*κἂν* A^a) *τύχωσιν* A^{a}C^a „*aliae autem si non contigerint*“ tr. *διάδηλαι· ἐὰν δέ πη τυχ.* Pk ‖ 19 *αἱ δ' ὑδροφοροῦσιν* om PD^a ‖ 21 *ὀψοφαγῇ* A^a ‖ 22 *ἐνστάζεσθαι* A^{a}C^a ‖ 23 *ἔχῃ* PE^{a}A^{a}C^a ‖ *εὐδίαι ὦσι* D^a ‖ 25 *ἐκδοίῃ* A^a ‖ *τριταῖα* C^a ‖ 26 *ἀποπέτονται* D^a ‖ 28 *εὐσθενοῦσι* A^{a}C^a, *εὐθηνοῦσι* cett ‖ *γόνος*] *πόνος* Sch Pk, falso ‖ 30 *ἐὰν* PC^a ‖ *αὐξημένοι* A^a ‖ 31 *παραθῆσαι* A^a ‖ *κατακλείουσιν* D^a tr ‖ *ἀδύνατος* PE^{a}A^{a}C^a tr ‖ 33 *καὶ*] *καὶ τὰ* iidem ‖ 34 *ἀπολελυμμένα* A^a ‖ ***626 a*** *1 ἔργα αὐτῶν. οταν* A^{a}C^a ‖ *ἐξαίρωσι* A^{a}C^{a}D ‖ *μελιτουργοί* D^a.

ἀπολείπουσιν αὐταῖς τροφὴν διὰ χειμῶνος, ἢ ἐὰν μὲν διαρκὴς ᾖ, σώζεται τὸ σμῆνος, εἰ δὲ μή, ἐὰν μὲν χειμὼν ᾖ, αὐτοῦ θνήσκουσιν, εὐδιῶν δ' οὐσῶν ἐκλείπουσι τὸ σμῆνος. τροφῇ δὲ χρῶνται μέλιτι καὶ θέρους καὶ χειμῶνος· τίθενται δὲ καὶ ἄλλην τροφὴν ἐμφερῆ τῷ κηρῷ τὴν σκληρότηται, ἣν ὀνομάζουσί τινες σανδαράκην. ἀδικοῦσι δ' αὐτὰς μάλιστα οἵ τε σφῆκες καὶ οἱ αἰγίθαλοι καλούμενοι τὰ ὄρνεα, ἔτι δὲ χελιδὼν καὶ μέροψ. θηρεύουσι δὲ καὶ οἱ τελματιαῖοι βάτραχοι πρὸς τὸ ὕδωρ αὐτὰς ἀπαντώσας· διόπερ καὶ τούτους οἱ μελισσεῖς ἐκ τῶν τελμάτων, ἀφ' ὧν ὑδρεύονται αἱ μέλιτται, θηρεύουσι, καὶ τὰς σφηκίας καὶ τὰς χελιδονιὰς τὰς πλησίον τῶν σμηνῶν ἐξαιροῦσι, καὶ τὰς τῶν μερόπων νεοττιάς. οὐδὲν δὲ φεύγουσι τῶν ζῴων ἀλλ' ἢ ἑαυτάς. ἡ δὲ μάχη αὐτῶν ἐστι καὶ πρὸς ἑαυτὰς καὶ πρὸς τοὺς σφῆκας· καὶ ἔξω μὲν οὔτε ἀλλήλας ἀδικοῦσιν οὔτε τῶν ἄλλων οὐδέν, τὰ δὲ πρὸς τῷ σμήνει ἀποκτείνουσιν, ὧν ἂν κρατήσωσιν. αἱ δὲ τύπτουσαι ἀπόλλυνται διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ κέντρον ἄνευ τοῦ ἐντέρου ἐξαιρεῖσθαι ⟨ἀλλ' οὐκ ἀεί⟩· πολλάκις γὰρ σώζεται, ἐὰν ὁ πληγεὶς ἐπιμελῆται καὶ τὸ κέντρον ἐκθλίψῃ· τὸ δὲ κέντρον ἀποβαλοῦσα ἡ μέλιττα ἀποθνήσκει. κτείνουσι δὲ βάλλουσαι ⟨καὶ⟩ τὰ μεγάλα τῶν ζῴων, οἷον ἵππος ἤδη ἀπέθανεν ὑπὸ μελιττῶν. ἥκιστα δὲ χαλεπαίνουσιν οἱ ἡγεμόνες καὶ τύπτουσιν. τὰς δ' ἀποθνησκούσας τῶν μελιττῶν ἐκκομίζουσιν ἔξω, καὶ τἆλλα δὲ καθαριώτατόν ἐστι τὸ ζῷον· διὸ καὶ τὸ περίττωμα πολλάκις ἀφιᾶσιν ἀποπετόμεναι, διὰ τὸ δυσῶδες εἶναι. δυσχεραίνουσι

---

2 χειμῶνα καὶ ἐὰν μὲν διαρκὴς D^a tr ‖ διαρκὲς ᾖ P, διαρκέση A^aC^a ‖ 7 αἵ PA^aC^a ‖ 8 αἰγιθαλοὶ A^aC^a, αἰγίθαλλοι P ‖ 12 σφηκιὰς ? ‖ χελιδονιὰς A-W, χελιδόνας codd ‖ 13 ἐξαίρουσι $A^aC^aD^a$ ‖ νεοττείας codd ‖ 15 καὶ om $PE^aA^aC^a$ ‖ αὐτὰς $PE^aA^aC^a$ ‖ πρὸς om $PE^aA^aC^a$ ‖ 16 τὰς D^a ‖ 19 verba ἀλλ' οὐκ ἀεί supplevi respiciens sequentia. „*emittere multis vel saepe enim*" tr ‖ 20 ἀποβαλοῦσι A^a, ἀποβάλλουσα PD^aE^a ‖ 21 ἡ — βάλλουσαι om A^aC^a ‖ καὶ add edd ante Bekkerum ‖ 22 οἷον om P ‖ 25 καθαρειότατον E^a, καθαρώτατόν PA^aC^a ‖ τῶν ζώων $PE^aA^aC^a$ ‖ δ καί] δι' οὓς A^a pr ‖ 26 ἀφίησιν PA^a pr C^a.

δ' ὥσπερ εἴρηται, ταῖς δυσώδεσιν ὀσμαῖς καὶ ταῖς τῶν μύρων· διὸ καὶ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς τύπτουσιν. ἀπόλλυνται δὲ διά τ' ἄλλα συμπτώματα, καὶ ὅταν οἱ ἡγεμόνες πολλοὶ γενόμενοι ἕκαστος αὐτῶν μέρος ἀπαγάγῃ. ἀπόλλυσι δὲ καὶ ὁ φρῦνος τὰς μελίττας· ἐπὶ τὰς εἰσόδους γὰρ ἐλθὼν φυσᾷ τε καὶ ἐπιτηρῶν ἐκπετομένας κατεσθίει· ὑπὸ μὲν οὖν τῶν μελιττῶν οὐδὲν δύναται κακὸν πάσχειν, ὁ δ' ἐπιμελόμενος
626b *τῶν σμηνῶν κτείνει αὐτόν. τὸ δὲ γένος τὸ τῶν μελιττῶν ὃ εἴρηται ὅτι πονηρόν τε καὶ τραχέα τὰ κηρία ἐργάζεται, εἰσί τινες τῶν μελιττουργῶν οἵ φασι μάλιστα τὰς νέας τοῦτο ποιεῖν δι' ἀνεπιστημοσύνην· νέαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπέτειοι. οὐχ ὁμοίως δ' οὐδὲ κεντοῦσιν αἱ νέαι· διὸ οἱ ἑσμοὶ φέρονται· εἰσὶ γὰρ νέων μελιττῶν. ὅταν δ' ὑπολίπῃ τὸ μέλι, τοὺς κηφῆνας ἐκβάλλουσι, καὶ παραβάλλουσι σῦκα καὶ τὰ γλυκέα αὐταῖς. τῶν δὲ μελιττῶν αἱ μὲν πρεσβύτεραι εἴσω ἐργάζονται καὶ δασεῖαί εἰσι διὰ τὸ εἴσω μένειν, αἱ δὲ νέαι ἔξωθεν φέρουσι καί εἰσι λειότεραι. καὶ τοὺς κηφῆνας δ' ἀποκτείνουσιν, ὅταν μηκέτι χωρῇ αὐταῖς ἐργαζομέναις· εἰσὶ δ' ἐν μυχῷ τοῦ σμήνους. ἤδη δὲ νοσήσαντός τινος σμήνους ἦλθόν τινες ἐπ' ἀλλότριον, καὶ μαχόμεναι νικῶσαι ἐξέφερον τὸ μέλι· ἐπεὶ δ' ἀπέκτεινεν ὁ μελιττουργός, οὕτως ἐπεξῄεσαν αἱ ἕτεραι καὶ ἠμύνοντο, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἔτυπτον. τὰ δὲ νοσήματα ἐμπίπτει μάλιστα εἰς τὰ εὐθενοῦντα τῶν σμηνῶν, ὅ τε καλούμενος κλῆρος· τοῦτο δὲ γίγνεται ἐν τῷ ἐδάφει σκωλήκια μι-*

---

27 *ὥσπερ εἴρηται* i e 623^b 20 ‖ 30 *ἀπαγάγῃ πῃ* (*ποι* incert C^a)· *ἀπόλλυσι* $PE^aA^aC^a$ ‖ 31 *φρύνος* A^a „*syrinis*“ („*ferinis*“ Fes) tr, *γυρῖνος* Ael h a I 58 ‖ *φύσαι* A^a ‖ 33 *οὐθὲν δ. κ. π.* codd omnes ‖ *ἐπιμελώμενος* A^a ‖ **b** 1 *τὸ δὲ*] *διὰ τὸ* A^aC^a tr ‖ 2 *εἴρηται* i e 625^a 1 ‖ *τραχεῖα* A^aC^a ‖ *ἀπεργάζεται* A^a ‖ *εἰσὶ δέ τινες* A^aC^a tr ‖ 3 *μελιτουργῶν* D^aE^a ‖ *τὰς νέας μάλιστα* A^a ‖ 5 *δ' οὐδὲ*] *δὲ* D^a ‖ *οἱ* om A^a ‖ 6 *κουφῆνας* A^a ‖ 7 *σύκα* C^a ‖ 8 *μελισσῶν* codd ‖ *εἴσω*] *τὰ εἴσω* PA^aC^a. articulum del iam Sch ‖ 9 *μένειν*] *μὲν εἶναι* A^aC^a ‖ *ἔξωθεν*] *ἔ. μὲν* A^a ‖ 11 *δ'*] *γὰρ* $PD^aE^aC^a$ tr ‖ 14 *μελιτουργὸς* E^a ‖ 16 *ἐκπίπτει* C^a ‖ *μᾶλλον εἰς τὰ εὐσθενοῦντα* A^a ‖ 17 *κληρὸς* tr, *σκληρὸς* A^aC^a, *σκλῆρος* D^aE^a *et postposito* 16 *καλούμενος* P ‖ *τοῦτο*] *τότε* A^a rc ‖ *δὲ* om PE^aA^a.

κρά, ἀφ᾿ ὧν αὐξανομένων ὥσπερ ἀράχνια κατίσχει ὅλον τὸ σμῆνος, καὶ σήπεται τὰ κηρία· ἄλλο δὲ νόσημα οἷον ἀργία τις γίγνεται τῶν μελιττῶν καὶ δυσωδία τῶν σμηνῶν. νομὴ δὲ ταῖς μελίτταις τὸ θύμον· ἄμεινον δὲ τὸ λευκὸν τοῦ ἐρυθροῦ. τόπος δ᾿ ἐν τῷ πνίγει μὴ ἀλεεινός, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ἀλεεινός. νοσοῦσι δὲ μάλιστα, ὅταν ἐρυσιβώδη ἐργάζωνται ὕλην. ὅταν δ᾿ ἄνεμος ᾖ μέγας, φέρουσι λίθον ἐφ᾿ ἑαυταῖς ἕρμα πρὸς τὸ πνεῦμα. πίνουσι δ᾿, ἂν μὲν ᾖ ποταμὸς πλησίον, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν, θέμεναι τὸ ἄχθος πρῶτον· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ, ἑτέρωθεν πίνουσαι ἀνεμοῦσι τὸ μέλι, καὶ αὖθις ἐπ᾿ ἔργον πορεύονται. τῇ δὲ τοῦ μέλιτος ἐργασίᾳ διττοὶ καιροί εἰσιν, ἔαρ καὶ μετόπωρον· ἥδιον δὲ καὶ λευκότερον καὶ τὸ σύνολον κάλλιόν ἐστι τὸ ἐαρινὸν τοῦ μετοπωρινοῦ. μέλι δὲ κάλλιστον γίγνεται ἐκ νέου κηροῦ καὶ ἐκ μόσχου· τὸ δὲ πυρρὸν αἴσχιον διὰ τὸ κηρίον· διαφθείρεται γὰρ ὥσπερ οἶνος ὑπ᾿ ἀγγείου· διὸ δεῖ ξηραίνειν αὐτό. ὅταν δὲ τὸ θύμον ἀνθῇ καὶ πλῆρες γίγνηται τὸ κηρίον, 627^{a}
οὐ πήγνυται τοῦτο. ἔστι δὲ καλὸν τὸ χρυσοειδές· τὸ δὲ λευκὸν οὐκ ἐκ θύμου εἰλικρινοῦς, ἀγαθὸν δὲ πρὸς ὀφθαλμοὺς καὶ ἕλκη. τοῦ δὲ μέλιτος τὸ μὲν ἀσθενὲς ἀεὶ ἄνω ἐπιπολάζει, ὃ δεῖ ἀφαιρεῖν, τὸ δὲ καθαρὸν κάτω. ὅταν δ᾿ ἡ ὕλη ἀνθῇ, κηρὸν ἐργάζονται· διὸ ἐκ τοῦ σίμβλου τότ᾿ ἐξαιρετέον τὸν κηρόν· ἐργάζονται γὰρ εὐθύς. ἀφ᾿ ὧν δὲ φέρουσιν, ἔστι

18 *αὐξαμένων* P, *αὐξανόμενον* A^{a} ‖ 21 *τῶν μελιττῶν* P$D^{a}E^{a}$ ‖ *θῦμον* C^{a} ‖ 22 *ἐν*] *ἔν τε* D^{a} ‖ *ἐν δὲ*] *καὶ ἐν* $A^{a}C^{a}E^{a}$. *ἐν — 23 ἀλεεινός* om P ‖ 24 *μέγαν* A^{a} ‖ 25 *ἑαυτοῖς* $A^{a}D^{a}$ ‖ 26 *οὐδαμοῖς* A^{a} pr ‖ 27 *πιοῦσαι* Pk auctore Schneidero, qui *πιοῦσαι καὶ ἀνελοῦσαι τὸ μέλι αὖθις ἐπ᾿ ἔργον π.* scribendum censet ‖ 28 *ἐπ᾿ ἔργον εὐθὺς* P. *αὖθις* Sch Pk e tr, *εὐθὺς* codd ‖ 29 *δὲ* om A^{a} pr C^{a} ‖ 30 *κάλλιόν*] *καὶ λεῖον* C^{a}, *λεῖον* A^{a} ‖ 31 *κάλλιστον* D^{a} tr Sch Pk, *κάλλιον* ceteri ‖ *ἐκ*] *τὸ ἐκ* A^{a} ‖ *κηρίου* propon A-W e tr; potius exspectes *ἐν νέῳ κηρῷ καὶ ἐν μόσχῳ* ‖ **627 a** 1 et 9 *θῦμον* $C^{a}D^{a}$ ‖ *γένηται* tr ‖ 2 *πήγνυνται* PE^{a} ‖ *τὸ χρυσ.*] exspectes *καὶ χρυσ.* ‖ 3 *ὀφθαλμὸν* A^{a} ‖ 4 et 5 *ἄνω* et *κάτω* C^{a} ‖ 6 *ἐξαιρετέον τὰ κηρία· ἐ. γ. αὖθις* volunt A-W: *magis interpretatio* quam emendatio.

τάδε, ἀτρακτυλλίς, μελίλωτον, ἀσφόδελος, μυρρίνη, φλεώς, ἄγνος, σπάρτον. ὅταν δὲ τὸ θύμον ἐργάζωνται, ὕδωρ μιγνύουσι πρὶν τὸ κηρίον καταλείφειν. ἀφοδεύουσι δ' αἱ μέλιτται πᾶσαι ἢ ἀποπετόμεναι, ὥσπερ εἴρηται, ἢ εἰς ἓν κηρίον. εἰσὶ δ' αἱ μικραὶ ἐργάτιδες μᾶλλον τῶν μεγάλων, ὥσπερ εἴρηται, ἔχουσι δὲ τὰ πτερὰ περιτετριμμένα καὶ χροιὰν μέλαιναν, καὶ ἐπικεκαυμέναι· αἱ δὲ φαναὶ καὶ λαμπραί, ὥσπερ γυναῖκες ἀργαί. δοκοῦσι δὲ χαίρειν αἱ μέλιτται καὶ τῷ κρότῳ, διὸ καὶ κροτοῦντές φασιν ἀθροίζειν αὐτὰς εἰς τὸ σμῆνος ὀστράκοις τε καὶ ψήφοις· ἔστι μέντοι ἄδηλον ὅλως εἴ τι ἀκούουσιν, καὶ πότερον δι' ἡδονὴν τοῦτο ποιοῦσιν ἢ διὰ φόβον. ἐξελαύνουσι δὲ καὶ τὰς ἀργὰς αἱ μέλιτται καὶ τὰς μὴ φειδομένας. διῄρηνται δὲ τὰ ἔργα, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, καὶ αἱ μὲν γόνον ἐργάζονται, αἱ δὲ τὸ μέλι, αἱ δ' ἐριθάκην· καὶ αἱ μὲν πλάττουσι κηρία, αἱ δ' ὕδωρ φέρουσιν εἰς τοὺς κυττάρους καὶ μιγνύουσι τῷ μέλιτι, αἱ δ' ἐπ' ἔργον ἔρχονται. ὄρθριαι δὲ σιωπῶσιν, ἕως ἂν μία ἐγείρῃ βομβήσασα δὶς ἢ τρίς· τότε δ' ἐπ' ἔργον ἀθρόαι πέτονται, καὶ ἐλθοῦσαι πάλιν θορυβοῦσι τὸ πρῶτον, κατὰ μικρὸν δ' ἧττον, ἕως ἂν μία περιπετομένη βομβήσῃ, ὥσπερ σημαίνουσα καθεύδειν· εἶτ' ἐξαπίνης σιωπῶσιν. διαγιγνώσκεται δ' ἰσχύειν τὸ σμῆνος τῷ τὸν ψόφον εἶναι πολὺν καὶ κινεῖσθαι ἐξιούσας καὶ εἰσιούσας· τότε γὰρ σχαδόνας ἐργάζονται. πεινῶσι δὲ μάλισθ' ἡνίκ' ἂν ἄρχωνται ἐκ τοῦ χειμῶνος. ἀργότεραι δὲ

---

8 ἀτρακοτυλίς A^a, ἀτρακοτυλλίς C^a ‖ ἀσφοδελὸς A^aC^a ‖ μυρίνη φλεὸς (φλεὼς C^a) ἀγνὸς A^aC^a ‖ 10 καταληφθῇ A^a, καταλιφθίῃ C^a ut videtur ‖ αἱ om PD^aE^a ‖ 11 ὥσπ. εἴρ. i e 626^a25 ‖ 14 ἐπικεκαμμέναι PA^a ‖ 16 κροτοῦντα φησὶν PA^a ‖ 17 ψόφοις PD^aA^a rc | 18 εἴ τι PA^a rc, ἔτι A^a pr C^a, εἴτε E^a, εἰ D^a tr ‖ 19 δὲ] γὰρ A^a ‖ 20 εἴρ. προτ. i e 625^b18 ‖ 21 γόνον deprompsi e tr, κηρία codd, κηρὸν A-W. αἱ μὲν ἐργάζονται μέλι αἱ δὲ γόνον αἱ δ' ἐριθάκην Sch Pk e tr ‖ 22 ῥιθάκην $A^aC^aD^a$ ‖ 24 ἂν om PE^aC^a ‖ 25 τρεῖς. τὸ δ' A^a pr ‖ 26 δ' ἧττον] διττὸν A^aC^a ‖ 29 τὸν om PD^aE^a ‖ 30 σχαδόνες P, σχάλωνες A^aC^a (ω corr in C^a), χλαδόνας E^a pr ‖ πίνουσι PD^aE^a, πονοῦσι Scalig, „*famescunt*" tr ‖ 31 ἂν om A^a, ἂν ἔργου ἄρχ. Pk, ἡνίκ' ἄν-

γίγνονται, ἐὰν πλεῖόν τις καταλίπῃ μέλι βλίττων· ἀλλὰ δεῖ πρὸς τὸ πλῆθος καταλείπειν τὰ κηρία· ἀθυμότερον δ' ἐργάζονται κἂν ἐλάττω καταλειφθῇ. ἀργότεραι δὲ γίγνονται 627^b κἂν μέγα τὸ κυψέλιον ᾖ· ἀθυμότερον γὰρ πονοῦσιν. βλίττεται δὲ σμῆνος χοᾶ ἢ τρία ἡμίχοα, τὰ δ' εὐθενοῦντα δύο χοᾶς ἢ πέντε ἡμίχοα· τρεῖς δὲ χοᾶς ὀλίγα. πολέμιον δὲ πρόβατον ταῖς μελίτταις, καὶ οἱ σφῆκες, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον· θηρεύουσι δὲ τούτους καὶ οἱ μελιττουργοί, λοπάδα τιθέντες καὶ κρέας εἰς αὐτὴν ἐμβάλλοντες· ὅταν δὲ πολλοὶ ἐμπίπτωσιν, ἐπὶ τὸ πῦρ πωμάσαντες ἐπιτιθέασιν. κηφῆνες δ' ὀλίγοι ἐνόντες ὠφελοῦσι τὸ σμῆνος· ἐργατικωτέρας γὰρ ποιοῦσι τὰς μελίττας. προγιγνώσκουσι δὲ καὶ χειμῶνα καὶ ὕδωρ αἱ μέλιτται· σημεῖον δέ, οὐκ ἀποπέτονται γὰρ ἀλλ' ἐν τῇ εὐδίᾳ αὐτοῦ ἀνειλοῦνται, ᾧ γιγνώσκουσιν οἱ μελιττουργοὶ ὅτι χειμῶνα προσδέχονται. ὅταν δὲ κρέμωνται ἐξ ἀλλήλων ἐν τῷ σμήνει, σημεῖον γίγνεται τοῦτο ὅτι ἀπολείψει τὸ σμῆνος. ἀλλὰ καταφυσῶσι τὸ σμῆνος οἴνῳ γλυκεῖ οἱ μελιττουργοί, ὅταν τοῦτ' αἴσθωνται. φυτεύειν δὲ συμφέρει περὶ τὰ σμήνη ἀχράδας, κυάμους, πόαν Μηδικήν, Συρίαν, ὤχρους, μυρρίνην, μήκωνα, ἕρπυλλον, ἀμυγδαλῆν. γιγνώσκουσι δέ τινες τῶν μελιττουργῶν τὰς ἑαυτῶν ἐν τῷ νομῷ ἄλευρα καταπάσαντες. ἐὰν δ' ἔαρ ὄψιον γένηταί ἢ αὐχμός, καὶ ὅταν ἐρυσίβη, ἐλάττον' ἐργάζονται αἱ μέλιτται τὸν γόνον.

εγείρονται ἐκ A-W ‖ 32 βλήττων PD^a, βλῆττον A^{a}C^a, βλάπτων E^a ‖ 33 καταλιπεῖν PD^a ‖ ἀθυμότερον — ^{b}2. ᾖ om A^a ‖ b 2 κυψέλλιον C^{a}D^a ‖ γὰρ] δὲ A^a ‖ βλήττεται codd ‖ 3 χοὰ D^a, χοὰς E^a, χοαὶ P, χοαῖς A^{a}C^a ‖ ἢ om A^{a}C^a ‖ εὐθηνοῦντα codd ‖ 4 χοὰς bis A^{a}C^{a}D^a ‖ πολέμιοι A-W, potius corrige πολέμια ‖ 5 πρόβατα PD^a tr, fort recte, πρόβατι A^a pr, πρόβατιον A^a rc, om Gaza, del A-W, at adgnoscit Plin ‖ 6 πρότερον i e 626^{a}7 ‖ τούτους καλῶς οἱ Pk ‖ μελιτουργοὶ A^{a}E^a ‖ 7 κρέα A^a tr ‖ ἐμβαλόντες C^a ‖ 8 εἰς D^a ‖ 10 γὰρ] δὲ A^a ‖ 11 ἀποπέττονται A^a ‖ 12 αὐδία A^a pr ‖ ὃ PD^{a}E^a ‖ 12 et 16 μελιτουργοί, 19 μελιτουργῶν E^a ‖ 13 κρέμμανται C^a ‖ 16 παρὰ PD^{a}E^a tr ‖ 17 τὰ om A^a ‖ Συρίαν] πόαν συρίαν D^a ‖ Συρίαν ὤχρους] συρίαν ὤχρας E^a, συριανόχρους [illegible] 18 ἑρπύλλω C^a, ἑρπύλλωνα A^a ‖ ἀμυγδάλην PD^a, μυγάλην [illegible] 19 νόμω PE^a ‖ 20 κατασπάσαντες PE^{a}C^a ‖ δ' om A^a ‖ 2[illegible]

[illegible] τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. [illegible] οἱ μὲν ἄγριοι σπά- [illegible] καὶ [illegible] οὐ κατὰ γῆς [illegible] μείζους καὶ προμηκέ- [illegible] ποικίλοι δὲ [illegible] καὶ τὸ πλῆγμα ὀδυ- [illegible] καὶ γὰρ τὸ κέντρον ἀνάλογον [illegible] καὶ ὁρῶνται καὶ [illegible] ἐκπετόμενοι. ζῶσι δὲ [illegible] ἐν τοῖς ξύλοις. εἰσὶ [illegible] ὥσπερ καὶ τῶν ἡμε- [illegible] τοῦ [illegible] καὶ τῆς μήτρας. ἐπὶ [illegible] ἡμέρων σφη- [illegible] καλοῦσι μήτρας. οἱ δ' [illegible] πολὺ καὶ πρᾳότεροι. καὶ [illegible] ἀλλὰ πάντες ἀποθνήσκου- [illegible] φανερὸν δ' ἐστι τοῦτο· τοῦ γὰρ [illegible] γίγνονται οἱ ἐργάται αὐτῶν, [illegible] φαίνονται [illegible]. οἱ δ' ἡγεμόνες οἱ κα- [illegible] μήτραι ὁρῶνται [illegible] τοῦ χειμῶνος καὶ κατὰ [illegible] ὁρῶντες γὰρ καὶ σκάπτοντες ἐν τῷ χειμῶνι [illegible] μὲν πολλοὶ ἑωράκασιν. ἐργάτας δ' οὐδείς. ἡ δὲ γέ- [illegible] σφηκῶν ἐστι τοιάδε. οἱ ἡγεμόνες ὅταν λάβωσι [illegible] εὔσκεπῆ ἐπιόντος τοῦ θέρους, πλάττονται τὰ κηρία [illegible] οὓς καλοῦσι σφηκωνεῖς, ἱστοὺς μικροὺς οἷον [illegible] ἢ ἐγγὺς τούτων, ἐν οἷς σφῆκες γίγνονται καὶ

[illegible], ἔλαττον PE[a]A[a]C[a], ἐλάττονα D[a] tr ἐργάζωνται A[a] [illegible] δ' om D[a] ‖ 24 ὄρεσι A[a] ‖ 26 μελαγχρῶντες C[a], μελανοχρῶτες A[a] ‖ [illegible] A[a] ‖ 28 γὰρ om D[a] tr ‖ 29 ὁρῶνται] ὁρῶν PE[a] καὶ om D[a] tr ‖ 31 φωλεοῦντα A[a] ‖ 33 τίς—628[a]1 ἡμερωτέρων om A[a]C[a] tr ‖ 628[a] 2 γένη δύο A[a]D[a] ‖ 3 πολὺ] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ tr [illegible] PD[a]E[a] ‖ 11 ἐστι om PE[a]A[a]C[a] ‖ 12 εὐσκεπῆ tr, εὔ- [illegible] PD[a]E[a]C[a], [illegible] A[a], quae lectio coniecturam redolet [illegible] ‖ ἐπιόντες tr, εἰπόντες PE[a], πονοῦντος A[a], [illegible] C[a] ‖ 13 σφηκῶνας, δίσκους μικρούς, Pk. Ego con-

οὐ μῆτραι. τούτων δ' αὐξηθέντων πάλιν μετὰ τούτους ἄλλους μείζους συνίστανται, καὶ πάλιν τούτων αὐξηθέντων ἑτέρους, ὥστε τοῦ μετοπώρου τελευτῶντος πλεῖστα καὶ μέγιστα γίγνεσθαι σφηκία, ἐν οἷς ὁ ἡγεμών, ἡ καλουμένη μήτρα, οὐκέτι σφῆκας γεννᾷ, ἀλλὰ μήτρας. γίγνονται δ' οὗτοι ἄνω ἐπὶ τοῦ σφηκίου ἐπιπολῆς μείζους σκώληκες ἐν θυρίσι συνεχέσι τέτταρσιν ἢ μικρῷ πλείοσιν, παραπλησίως δ' ὥσπερ ἐν τοῖς κηρίοις τὰ τῶν ἡγεμόνων. ἐπειδὰν δὲ γένωνται οἱ ἐργάται σφῆκες ἐν τοῖς κηρίοις, οὐκέτι οἱ ἡγεμόνες ἐργάζονται, ἀλλ' οἱ ἐργάται αὐτοῖς τὴν τροφὴν εἰσφέρουσιν· φανερὸν δ' ἐστὶ τοῦτο τῷ μηκέτι τοὺς ἡγεμόνας ἐκπέτεσθαι τῶν ἐργατῶν, ἀλλ' ἔνδον μένοντας ἡσυχάζειν. πότερον δ' οἱ περυσινοὶ ἡγεμόνες, ὅταν νέους ποιήσωσιν ἡγεμόνας, ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ τῶν νέων σφηκῶν, καὶ τοῦθ' ὁμοίως συμβαίνει <ἀεί>, ἢ καὶ πλείω χρόνον δύνανται ζῆν, οὐδὲν ὦπταί πω· οὐδὲ γῆρας οὔτε μήτρας οὔτε τῶν ἀγρίων σφηκῶν οὐδείς πω ὦπται ἑωρακώς, οὐδ' ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν πάθος. ἔστι δ' ἡ μήτρα πλατὺ καὶ βαρύ, καὶ παχύτερον καὶ μεῖζον τοῦ σφηκός, καὶ πρὸς τὴν πτῆσιν διὰ τὸ βάρος οὐκ ἄγαν ἰσχυρόν· οὐδὲ δύνανται ἐπὶ [τὸ] πολὺ πέτεσθαι· διὸ καὶ κάθηνται ἐν τοῖς σφηκίοις ἀεί, συμπλάττουσαι καὶ διοικοῦσαι τὰ ἔνδον. ἐν

---

iungo ultimam syllabam vocabuli *σφηκωνεῖς* cum sequenti *τούς*, reputans in libro IX. *ἱστὸν* aeque atque *κηρίον* usurpari et *θυρίδα* (*τετράθυρος*) idem valere atque *κύτταρον* ‖ 15 *μῆτρες* C^a ‖ 16 *μείζους*] *μείζους ἱστοὺς* D^a ‖ *συνίσταται* C^a ‖ 20 *ἐπιπολῆς* (*ἐπὶ πολῆς* A^a) glossema esse videtur ‖ 22 *τὰ*] scl *σκωλήκια* ‖ *ἡγεμόνων*] *σφηκῶν* Cs. *ὥσπερ οἱ* (scl *σκώληκες*) *ἐν τοῖς κηρίοις τῶν σφηκῶν* desiderat Sch; at *ἡγεμόνες τῶν μελιττῶν* intellegendi sunt ‖ 24 *αὐτῶν* A^a ‖ 25 *τούτω* A^a ‖ *ἐκπέτασθαι* $A^aC^aE^a$ ‖ 26 *τῶν ἐργατῶν* secl A-W, praefigit *ἀπὸ* Sch e tr ‖ *μὲν ὄντας* PE^a ‖ 27 *περισυνοὶ* A^a ‖ 28 *ὑπὸ* Gaza, *ἀπὸ* $PE^aA^aC^a$, *μετὰ* D^a, quae est mala coniectura ‖ 29 *ἀεί*, quod tr („*similiter semper*“) et Albertus legerunt, adieci; si deesset, addendum esset *ὥσπερ ἐν ταῖς μελίτταις*; cf 625^{b}15 ‖ *δύναται* A^aC^a ‖ *οὐδὲ*] *οὔτε* D^a ‖ 30 *οὐδὲ μήτρας* A^a ‖ 31 *τοιοῦτ'* PE^a ‖ 32 *πλατὺς* A^a ‖ *παχύτε-* A^a ‖ *34 τὸ primus Bk e codd, falso.* „*ad multum*“ tr ‖ *καὶ*] *A^aC^a tr, ἂν P* ‖ 35 *σφηκείοις* C^a et similiter saepius ‖ *ἀεί*

δὲ τοῖς πλείστοις σφηκίοις ἔνεισιν αἱ μῆτραι καλούμεναι 628^b ἀμφισβητεῖται δὲ πότερον ἔγκεντροί εἰσιν ἢ ἄκεντροι· ἐοίκασι δ' ὥσπερ οἱ τῶν μελιττῶν ἡγεμόνες, ἔχειν μέν, οὐκ ἐξιέναι δ' οὐδὲ βάλλειν. τῶν δὲ σφηκῶν οἱ μὲν ἄκεντροί εἰσιν ὥσπερ κηφῆνες, οἱ δ' ἔχουσι κέντρον. εἰσὶ δ' οἱ ἄκεντροι ἐλάττους καὶ ἀμενηνότεροι, καὶ οὐκ ἀμύνονται, οἱ δ' ἔχοντες τὰ κέντρα μείζους καὶ ἄλκιμοι· καὶ καλοῦσι τούτους ἔνιοι μὲν ἄρρενας, τοὺς δ' ἀκέντρους θηλείας. πρὸς δὲ τὸν χειμῶνα ἀποβάλλειν δοκοῦσι πολλοὶ τῶν ἐχόντων τὰ κέντρα· αὐτόπτῃ δ' οὔπω ἐντετυχήκαμεν. γίγνονται δ' οἱ σφῆκες μᾶλλον ἐν τοῖς αὐχμοῖς καὶ ἐν ταῖς χώραις ταῖς τραχείαις, γίγνονται δ' ὑπὸ γῆν, καὶ τὰ κηρία πλάττουσιν ἐκ φορυτοῦ καὶ γῆς, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ἕκαστον ὥσπερ ἀπὸ ῥίζης. τροφῇ δὲ χρῶνται μὲν καὶ ἀπ' ἀνθῶν τινων καὶ καρπῶν, τὴν δὲ πλείστην ⟨ἔχουσιν⟩ ἀπὸ ζῳοφαγίας. ὠμμένοι δ' εἰσὶν ὀχευόμενοι ἤδη καὶ τῶν ἄλλων τινές· εἰ δ' ἄκεντροι ἄμφω ἢ κέντρα ἔχοντες, ἢ ὁ μὲν ὁ δ' οὔ, οὔπω ὦπται. καὶ τῶν ἀγρίων ὀχευόμενοι ὠμμένοι, καὶ ὁ ἕτερος ἔχων κέντρον· περὶ θατέρου δ' οὐκ ὤφθη. ὁ δὲ γόνος οὐ δοκεῖ ἐκ τοῦ τόκου γίγνεσθαι, ἀλλ' εὐθὺς μείζων εἶναι ἢ ὡς σφηκὸς τόκος. ἐὰν δὲ λάβῃ τις τῶν ποδῶν σφῆκα καὶ τοῖς πτεροῖς ἐᾷ βομβεῖν, προσπέτονται οἱ ἄκεντροι, οἱ δὲ τὰ κέντρα ἔχοντες οὐ προσπέτονται· ᾧ τινες τεκμηρίῳ χρῶνται ὡς τῶν μὲν ἀρρένων ὄντων τῶν δὲ θηλειῶν. ἁλίσκονται δ' ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῦ χειμῶνος καὶ ἔχοντες ἔνιοι κέντρα καὶ οὐκ ἔχοντες. ἐργάζονται δ' οἱ μὲν μικρὰ καὶ

P$A^a$$C^a$ tr ‖ τὰ] κατὰ A^a ‖ 36 εἰσιν αἱ μήτραι A^a ‖ b 2 οἱ—4 ὥσπερ om $A^a$$C^a$ ‖ 4 οἱ post δ' om C^a ‖ 6 ἀλκιμώτεροι A^a ‖ 9 αὐτόπται D^a tr, αὐτόπῃ P ‖ 12 φωρυτοῦ PD^a ‖ 13 ἀγαθῶν C^a ‖ 14 post πλείστην adde cum Pikkolo κτῶνται vel ἔχουσιν vel simile quid ‖ ὠμμένοι] ὧν ὠμμένοι PE^a ‖ 15 ἤδη om P$E^a$$A^a$$C^a$ ‖ ἄλλων] „*intellege* τῶν ἡμερωτέρων" Sch; sed potius ἡμέρων scribendum ‖ εἰ] „*si*" *tr*, οἱ codd ‖ 16 οὔπω] πω E^a, που P, om D^a ‖ 17 καὶ ante ὁ *om* D^a ‖ 19 τόκου] γόνου D^a tr ‖ μείζω A^a pr ‖ 20 τόκος] γόνος *iure malunt* A-W ‖ 24 ἔχοντος bis A^a.

ὀλίγα σφηκία, ⟨οἱ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα⟩. αἱ δὲ μῆτραι καλούμεναι ἁλίσκονται τραπείσης τῆς ὥρας, αἱ πολλαὶ περὶ τὰς πτελέας· συλλέγουσι γὰρ τὰ γλίσχρα καὶ κομμιώδη. γεγένηται δέ που μητρῶν πλῆθος γενομένων τῷ ἔμπροσθεν ἔτει πολλῶν σφηκῶν καὶ ἐπομβρίας. θηρεύονται δὲ περὶ τοὺς κρημνοὺς καὶ τὰ ῥήγματα τῆς γῆς τὰ εἰς ὀρθόν, καὶ πάντες φαίνονται ἔχοντες κέντρα.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς σφῆκας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον,
αἱ δ' ἀνθρῆναι ζῶσι μὲν οὐκ ἀνθολογούμεναι ὥσπερ αἱ μέ- **42**
λιτται, ἀλλὰ τὰ πολλὰ σαρκοφαγοῦσαι (διὸ καὶ περὶ τὴν
κόπρον διατρίβουσιν· θηρεύουσι γὰρ τὰς μεγάλας μυίας,
καὶ ὅταν καταλάβωσιν, ἀφελοῦσαι τὴν κεφαλὴν ἀποπέτονται
φέρουσαι τὸ σῶμα τὸ λοιπόν), ἅπτονται δὲ καὶ τῆς γλυ- 629
κείας ὀπώρας. τροφῇ μὲν οὖν χρῶνται τῇ εἰρημένῃ, ἔχουσι δ' ἡγεμόνας ὥσπερ αἱ μέλιτται καὶ οἱ σφῆκες· καὶ οἱ ἡγεμόνες οὗτοι μείζονές εἰσι τῷ μεγέθει κατὰ λόγον πρὸς τὰς ἀνθρήνας ἢ ὁ τῶν σφηκῶν πρὸς τοὺς σφῆκας καὶ ὁ τῶν μελιττῶν πρὸς τὰς μελίττας. διατρίβει δ' ἔσω καὶ οὗτος, ὥσπερ ὁ τῶν σφηκῶν ἡγεμών. ποιοῦσι δὲ τὸ σμῆνος ὑπὸ γῆν αἱ ἀνθρῆναι, ἐκφέρουσαι τὴν γῆν ὥσπερ οἱ μύρμηκες· ἀφεσμὸς γάρ, ὥσπερ τῶν μελιττῶν, οὐ γίγνεται οὔτε τούτων οὔτε τῶν σφηκῶν, ἀλλ' ⟨αἱ⟩ ἀεὶ ἐπιγιγνόμεναι νεώτεραι αὐτοῦ μένουσι καὶ τὸ σμῆνος μεῖζον ποιοῦσιν ἐκφέρουσαι τὸν χοῦν. γίγνεται δὲ μεγάλα τὰ σμήνη· ἤδη γὰρ εὐθενοῦντος σμήνους κόφινοι τρεῖς καὶ τέτταρες ἐξῄρηνται κηρίων. οὐδὲ τροφήν, ὥσπερ αἱ μέλιτται, ἀποτίθενται, ἀλλὰ φωλεύουσι τὸν χειμῶνα, αἱ δὲ πλεῖσται ἀποθνήσκουσιν· εἰ δὲ καὶ

26 οἱ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα om codd tr Ald pr, add Grynaeus ‖ 27 περιιούσης PE^a, προϊούσης D^a tr ‖ 28 καὶ] καὶ τὰ D^a ‖ κομώδη D^a, μομμιώδη E^a, μομβιώδη P ‖ 31 τὰς εἰς A^aC^a ‖ 34 ἀνθρῖναι et similiter infra PE^a ‖ 36 μυῖας A^a ‖ **629 a** 3 ἡγεμόνα PE^a ‖ 5 ἀρθρήνας D^a, ἀρθρῆνας A^aC^a ‖ ὁ alterum om C^a ‖ 7 ὁ] καὶ ὁ D^a tr ‖ 8 ἀρθρῆναι C^a ‖ 10 αἰεὶ A^a ‖ αἱ adieci ‖ 12 δὲ] γὰρ A^aC^a ‖ εὐσθενοῦντος A^aC^a, εὐθηνοῦντος PE^a, ἐξ εὐθηνοῦντ· D^a ‖ 13 κώφηνοι C^a ‖ 14 post τροφήν add δ' PC^a.

πᾶσαι, οὔπω δῆλον. οἱ δ' ἡγεμόνες πλείους ἑνὸς οὐ γίγνονται ἐν τοῖς σμήνεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς τῶν μελιττῶν, οἳ διασπῶσι τὰ σμήνη τῶν μελιττῶν. ὅταν δὲ πλανηθῶσί τινες τῶν ἀνθρηνῶν ἀπὸ τοῦ σμήνους, συστραφεῖσαι πρός τινα ὕλην ποιοῦσι κηρία, οἷάπερ καὶ ὁρᾶται ἐπιπολῆς ὄντα πολλάκις, καὶ ἐν τούτοις ἐργάζονται ἡγεμόνα ἕνα· οὗτος δ' ἐπὰν ἐξέλθῃ καὶ αὐξήσῃ, ἀπάγει λαβὼν καὶ κατοικίζει μεθ' αὑτοῦ εἰς σμῆνος. περὶ δ' ὀχείας τῶν ἀνθρηνῶν οὐδὲν ὦπταί πω, οὐδὲ πόθεν γίγνεται ὁ γόνος. ἐν μὲν οὖν ταῖς μελίτταις ἄκεντροί εἰσι καὶ οἱ κηφῆνες καὶ οἱ βασιλεῖς, καὶ τῶν σφηκῶν ἔνιοι ἄκεντροί εἰσι, καθάπερ εἴρηται πρότερον· αἱ δ' ἀνθρῆναι πᾶσαι φαίνονται κέντρον ἔχουσαι. ἐπισκεπτέον δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τοῦ ἡγεμόνος, εἰ κέντρον ἔχει ἢ μή.

43 Οἱ δὲ βομβύλιοι τίκτουσιν ὑπὸ πέτρας ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς, θυρίσι δυσὶν ἢ μικρῷ πλείοσιν· εὑρίσκεται δὲ καὶ μέλιτος ἀρχὴ φαύλου τινὸς ἐν τούτοις. ἡ δὲ τενθρηδὼν προσεμφερὴς μέν ἐστι τῇ ἀνθρήνῃ, ποικίλον δέ, καὶ τὸ πλάτος ὅμοιον τῇ μελίττῃ· λίχνον δ' ὂν καὶ πρὸς τὰ μαγειρεῖα καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ τὴν τοιαύτην ἀπόλαυσιν κατὰ μόνας προσπέτεται· ἐκτίκτει δὲ κατὰ γῆς ὥσπερ οἱ σφῆκες, πο-
629^b λύχουν δ' ἐστί, καὶ τὸ τενθρήνιον αὐτῶν πολὺ μεῖζον ἢ τῶν σφηκῶν καὶ προμηκέστερον.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν τῶν μελιττῶν καὶ τῶν σφηκῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἐργασίαν καὶ τὸν βίον τοῦτον

---

20 ἅπερ D^a tr ‖ ὀργᾶται A^a pr C^a ‖ ἐπιπολήσαντα π. P$E^a$$C^a$, ἐπιπολάσαντα π. A^a ‖ 21 τούτοις conieci, τούτῳ codd ‖ ἐνεργάζονται P ‖ ἕνα om Ald, fort recte ut dittographiam ‖ 22 αὐξηθῇ ἐξελθὼν Sch e tr, ἐπὰν οἷος ἐξελθεῖν αὐξηθῇ Pk ‖ μετ' αὐτοῦ $A^a$$C^a$ ‖ 23 ἀρθρηνῶν C^a ‖ 26 καὶ ante τῶν om $A^a$$C^a$ ‖ 27 πρότερον i e 628^b3 ‖ 31 post γῆς aut κηρία πλάττοντες addendum aut ταύταις pro τούτοις scribendum esse censet Sch; sed τούτοις etiam ad nomen βομβύλιοι referri potest ‖ 33 ἀνθρωπίνη A^a *pr* C^a ‖ 34 ὂν om P$E^a$$A^a$ C^a ‖ 36 προσπετᾶται $A^a$$C^a$ ‖ b 1 τερθρίνιον D^a ‖ ἢ τὸ τῶν Sch e tr ‖ 3 καὶ] καὶ τὴν $A^a$$E^a$ ‖ 4 τὴν ἄλλην codd tr.

ἔχει τὸν τρόπον. περὶ δὲ τὰ ἤθη τῶν ζῴων, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον, ἔστι θεωρῆσαι διαφορὰς πρὸς ἀνδρείαν 44 μὲν μάλιστα καὶ δειλίαν, ἔπειτα καὶ πρὸς πραότητα καὶ ἀγριότητα καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων. καὶ γὰρ ὁ λέων ἐν τῇ βρώσει μὲν χαλεπώτατός ἐστι, μὴ πεινῶν δὲ καὶ βεβρωκὼς πραότατος. ἔστι δὲ τὸ ἦθος οὐχ ὑπόπτης οὐδενὸς οὐδ' ὑφορώμενος οὐδέν, πρός τε τὰ σύντροφα καὶ συνήθη σφόδρα φιλοπαίγμων καὶ στερκτικός. ἐν δὲ ταῖς θήραις ὁρώμενος μὲν οὐδέποτε φεύγει οὐδὲ πτήσσει, ἀλλ' ἐὰν καὶ διὰ πλῆθος ἀναγκασθῇ τῶν θηρευόντων ὑπαγαγεῖν, βάδην ὑποχωρεῖ καὶ κατὰ σκέλος καὶ κατὰ βραχὺ ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν μέντοι ἐπιλάβηται δασέος, φεύγει ταχέως, ἕως ἂν καταστῇ εἰς φανερόν· τότε δὲ πάλιν ὑπάγει βάδην. ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς ἐάν ποτ' ἀναγκασθῇ εἰς φανερὸν διὰ τὸ πλῆθος φεύγειν, τρέχει κατατείνας καὶ οὐ πηδᾷ. τὸ δὲ δρόμημα συνεχῶς ὥσπερ κυνός ἐστι κατατεταμένον. διώκων μέντοι ἐπιρρίπτει ἑαυτόν, ὅταν ᾖ πλησίον. ἀληθῆ δὲ καὶ τὰ λεγόμενα, τό τε φοβεῖσθαι μάλιστα τὸ πῦρ, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐποίησεν

καιόμεναί τε δεταί, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ,

καὶ τὸ τὸν βάλλοντα τηρήσαντα ἵεσθαι ἐπὶ τοῦτον· ἐὰν δέ τις βάλλῃ μέν, μὴ ἐνοχλῇ δ' αὐτόν, ἐὰν ἐπαΐξας συλλάβῃ, ἀδικεῖ μὲν οὐδὲν οὐδὲ βλάπτει τοῖς ὄνυξι, σείσας δὲ καὶ

5 ἔθη C^{a} ‖ 6 καὶ om D^{a} tr ‖ πρότερον cf initium libri VIII. et IX. et 610^{b}20 ‖ 7 πρὸς om PE^{a}A^{a} ‖ 8 λέων ἀντιβολῆσαι μὲν χ. ἑ. νῆστις, μὴ κτλ. praeeunte Schneidero Pk ex Ael h a IV 34 ‖ 9 πίνων C^{a} ‖ 10 εἶδος C^{a} ‖ οὐδ' om A^{a}C^{a} tr ‖ 13 πτή C^{a}, πτήσει A^{a} ‖ 14 ὑπάγειν D^{a} ‖ 15 καὶ post σκέλος om PA^{a}C^{a} tr ‖ ὑποστρεφόμενος A^{a}. ad rem cf Iliad XI 547 ‖ 17 δὴ PA^{a} ‖ ψιλοῖς Grynaeus e Gaza. „*planis*" tr. φίλοις PD^{a} pr A^{a} rc, φύλοις A^{a} pr, φύλλοις C^{a}E^{a} ‖ 19 δράμημα A^{a} pr C^{a} ‖ συνεχὲς tr Sch ‖ 20 ἐπιρρήτει αὐτόν A^{a} pr C^{a} ‖ 23 καιομένας D^{a}, omisso in lac reliquo versu, qui est ex Il XI 554 vel XVII 663 ‖ δαῖτες A^{a}, δᾶδαι C^{a} ‖ τρεῖς PE tr, δαῖτας τρεῖς A^{a} ‖ 24 βαλόντα E^{a} ‖ τηρήσοντ' C^{a}, τηρήσαντ' A^{a} ‖ αἰσθέσθαι A^{a} pr C^{a} ‖ 25 βάλη E^{a} ‖ μέν, μὴ ὀχλῇ A^{a}. Interpunxi ut tr Camot Scal, intuens Ael h a V 39 *et Plin VIII 19*, cum Gaza Sylb Sch Bk Pk A-W cor *post* μή *ponant* ‖ αὐτόν om Sch.

ψοφήσας ἐπιὼν πόλει. πρὸς δὲ τὰς πόλεις ἔρχονται μάλιστα καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀδικοῦσιν, ὅταν γένωνται πρεσβῦται διὰ τὸ γῆρας ἀδυνατοῦντες θηρεύειν ὄντας καὶ διὰ τὸ κεκμηκέναι τοὺς ὀδόντας. ἔτη δὲ ζῶσι πολλά, καὶ ὁ ληφθεὶς λέων χωλὸς πολλοὺς τῶν ὀδόντων εἶχε κατεαγότας, ᾧ τεκμηρίῳ ἐχρῶντό τινες ὅτι πολλὰ ἔτη ζῶσιν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἂν συμπεσεῖν μὴ πολυχρονίῳ ὄντι. γένη δ' ἐστὶ λεόντων δύο· τούτων δ' ἐστὶ τὸ μὲν στρογγυλώτερον καὶ οὐλοτριχώτερον δειλότερον, τὸ δὲ μακρότερον καὶ εὐθύτριχον
630a ἀνδρειότερον. φεύγουσι δ' ἐνίοτε κατατείναντες τὴν κέρκον ὥσπερ κύνες. ἤδη δ' ὤφθη λέων καὶ ὑῒ ἐπιτίθεσθαι μέλλων, καὶ ὡς εἶδεν ἀντιφρίξαντα, φεύγων. ἔστι δὲ πρὸς τὰς πληγὰς εἰς μὲν τὰ κοῖλα ἀσθενής, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα δέχεται πολλὰς καὶ κεφαλὴν ἔχει ἰσχυράν. ὅσα δ' ἂν δάκῃ ἢ τοῖς ὄνυξιν ἑλκώσῃ, ἐκ τῶν ἑλκῶν ἰχῶρες ῥέουσιν ὠχροὶ σφόδρα καὶ ἐκ τῶν ἐπιδέσμων καὶ σπόγγων ὑπ' οὐδενὸς δυνάμενοι ἐκκλύζεσθαι· ἡ δὲ θεραπεία ἡ αὐτὴ καὶ τῶν κυνοδήκτων ἑλκῶν.

Φιλάνθρωποι δ' εἰσὶ καὶ οἱ θῶες, καὶ οὔτ' ἀδικοῦσι τοὺς ἀνθρώπους οὔτε φοβοῦνται σφόδρα, πολεμοῦσι δὲ τοῖς κυσὶ καὶ τοῖς λέουσιν· διὸ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐ γίγνονται. ἄριστοι δ' οἱ μικροὶ τῶν θώων. γένη δ' αὐτῶν οἱ μέν φασιν εἶναι δύο, οἱ δὲ τρία· οὐ δοκεῖ δὲ πλείω εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνέων καὶ τῶν τετραπόδων ἔνια, καὶ οἱ θῶες μεταβάλλουσι κατὰ τὰς ὥρας, καὶ τό τε χρῶμα ἕτερον τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους ἴσχουσι, καὶ τοῦ μὲν θέρους λεῖοι γίγνονται τοῦ δὲ χειμῶνος δασεῖς.

27 ἐκφοβήσας A^a ¦ πόλεις] ἐπαύλεις Aelianum scriptum legisse suspicatur Sch εἰσέρχονται A^a 28 διώκουσιν D^a tr πρεσβύτεροι C^a ¦ 29 θηρεύοντες et 30 ἔτι A^a pr ‖ 33 συμπέσῃ D^a ‖ μὴ] μὴ οὐ PE^a ¦ ἔστι τῶν λ. D^a ¦ 34 στρογγυλότερον D^a ‖ 35 εὔτριχον PD^a A^a C^a, quod Ioachim non defendisset, si Plinium VIII 18 „simplicique villo" et Ael h a IV 34 εὐθυτενὴς τὴν τρίχα inspexisset. εὔτριχον καὶ E^a ‖ 630 a 1 φεύγ.] καὶ φεύγ. D^a ‖ 8 ἐκλύζεσθαι PE^a ‖ 13 θωῶν codd ‖ γέμη C^a.

45 Ὁ δὲ βόνασος γίγνεται μὲν ἐν τῇ Παιονίᾳ ἐν τῷ ὄρει τῷ Μεσσαπίῳ, ὃ ὁρίζει τὴν Παιονικὴν καὶ τὴν Μαιδικὴν χώραν, καλοῦσι δ' αὐτὸν οἱ Παίονες μόναπον. τὸ δὲ μέγεθός ἐστιν ἡλίκον ταῦρος, καὶ ἔστιν ὀγκωδέστερον ἢ βοῦς· οὐ γὰρ πρόμηκές ἐστιν. τὸ δὲ δέρμα αὐτοῦ κατέχει εἰς ἑπτάκλινον ἀποταθέν. καὶ τὸ ἄλλο δ' εἶδος ὅμοιον βοΐ, πλὴν χαίτην ἔχει μέχρι τῆς ἀκρωμίας ὥσπερ ἵππος· μαλακωτέρα δ' ἡ θρὶξ τῆς τοῦ ἵππου, καὶ προσεσταλμένη μᾶλλον· χρῶμα δ' ἔχει [τοῦ τριχώματος] ξανθόν· βαθεῖα δὲ καὶ μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καθήκουσα ἡ χαίτη ἐστὶ καὶ πυκνή. τὸ δὲ χρῶμα ἔχει ⟨τοῦ τριχώματος⟩ μέσον τεφροῦ καὶ πυρροῦ, [οὐχ] οἷον αἱ παρῶαι ἵπποι καλούμεναι, ἀλλ' αὐχμηροτέραν τὴν τρίχα ⟨ἄνωθεν⟩, κάτωθεν ἐριώδη· μέλανες δ' ἢ πυρροὶ σφόδρα οὐ γίγνονται. φωνὴν δ' ὁμοίαν ἔχουσι βοΐ, κέρατα δὲ γαμψά, κεκαμμένα πρὸς ἄλληλα καὶ ἄχρηστα πρὸς τὸ ἀμύνεσθαι, τῷ μεγέθει σπιθαμιαῖα ἢ μικρῷ μείζω, πάχος δ' ὥστε χωρῆσαι μὴ πολλῷ ἔλαττον ἡμίχου ἑκάτερον· ἡ δὲ μελανία καλὴ καὶ λιπαρὰ τοῦ κέρατος. τὸ δὲ προκόμιον καθήκει ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστ' εἰς τὸ 630^b πλάγιον παρορᾶν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ πρόσθεν. ὀδόντας δὲ τοὺς ἄνωθεν οὐκ ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ βοῦς οὐδ' ἄλλο τῶν

---

19 *βώνασος* A^a, *βόνασσος* P$D^a C^a$ tr ‖ *παιωνία* et 20 *παιωνικὴν* P$E^a A^a$ ‖ 20 *μεσαπίω* $A^a E^a$ ‖ *ὁρίζει πρὸς τὴν* $A^a C^a$ ‖ *μηδικὴν* $A^a C^a D^a E^a$ ‖ 21 *παίωνες* A^a ‖ 24 *διαταθέν* D^a tr ‖ *δ'* om A^a ‖ 26 *προεσταλμένη* P ‖ 27 verba *τοῦ τριχώματος* auctore Schneidero post 29 *χρῶμα* ponenda sunt, mea sententia loco particulae *τι*, quam $A^a C^a$ ante *μέσον*, P$D^a E^a$ tr post *μ.* exhibent ‖ 29 *τέφρου* $A^a C^a$ ‖ 30 *οὐχ* om tr, praeeunte Gesnero del A-W. cf *παρώας* apud Photium ‖ *πάριαι* A^a, *παρίαι* C^a ‖ 31 *αὐχμηρότεραι* A^a ‖ secundum Gazam post *τρίχα* intercidit *ἄνωθεν*, quod sane adverbio sequenti requiritur ‖ 32 *ἢ*] *οἱ* PE^a ‖ 33 post *γαμψὰ* add *καὶ* E^a ‖ 34 *ἀμύνασθαι* D^a ‖ 35 *ὥστε* edd e Gaza, *ὥσπερ* codd „*ut capiant*" tr ‖ *ἡμίχουν* P$E^a A^a C^a$, *ἡμιχόου πλεῖον* ϑ. 830^a14 ‖ 36 *λιπαρὰ*] *αἱ παρὰ* P$E^a C^a$ tr, *αἱ περὶ* A^a pr ‖ ℏ ? *ορᾶν edd post* Grynaeum praeter Scal „respiciat" tr. A- *παρορμᾶν*, lectionem codicum, immerito defendunt.

[illegible]

1 [illegible], [illegible] tr Antig [illegible] βραχέα tr | [illegible] [illegible] [illegible] μὲν ἢ κ. tr τὸ om PA[a] ὁμοίαν δὲ [illegible] A[a] pr 9 ἐξαδυνατῇ legitur etiam ϑ. 530[a] 17. [illegible] A E[a] | [illegible] καὶ προσαφοδεῦον et 10 ῥίπτον A[a]C[a] 11 [illegible] post [illegible] om PE[a]A[a]C[a] tr ‖ ἀπουρέχεσθαι A[a]D[a] [illegible] 17 [illegible] om A[a] ‖ 18 τι | τὸ PE[a] ‖ τούτου om C[a] ‖ 20 ξέν-[illegible] PE[a] ‖ 22 [illegible] PE[a]A[a]C[a] ‖ ὑπερβάλλων A[a] ‖ 24 ἔτη om A[a] ‖ 26 [illegible] A[a] ‖ 29 δὲ τούτου C[a] ‖ 30 ἀναφῦσαι A[a] pr ‖ [illegible] A[a] pr ‖ 31 δύναται P.

ἀναφυσᾷ γὰρ διὰ τούτου καὶ τὴν ἀναπνοὴν ποιεῖται. νεῖν δ' οὐ πάνυ δύναται διὰ τὸ τοῦ σώματος βάρος.

47 Οἱ δὲ κάμηλοι οὐκ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὰς μητέρας, ἀλλὰ κἂν βιάζηταί τις, οὐ θέλουσιν. ἤδη γάρ ποτε ἐπεὶ οὐκ ἦν ὀχεῖον, ὁ ἐπιμελητὴς περικαλύψας τὴν μητέρα ἐφῆκε τὸν πῶλον· ὡς δ' ὀχεύοντος ἀπέπεσε ⟨τὸ κάλυμμα⟩, τότε μὲν ἀπετέλεσε τὴν συνουσίαν, μικρὸν δ' ὕστερον δακὼν τὸν καμηλίτην ἀπέκτεινεν. λέγεται δὲ καὶ τῷ Σκυθῶν βα- 631^a σιλεῖ γενέσθαι ἵππον γενναίαν, ἐξ ἧς ἅπαντας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἵππους· τοῦτον ἐκ τοῦ ἀρίστου βουλόμενον γεννῆσαι ⟨γεννηθέντα⟩ ἐκ τῆς μητρὸς προσάγειν, ἵν' ὀχεύσῃ· τὸν δ' οὐ θέλειν· περικαλυφθείσης δὲ λαθόντα ἀναβῆναι· ὡς δ' ὀχεύσαντος ἀπεκαλύφθη τὸ πρόσωπον τῆς ἵππου, ἰδόντα τὸν ἵππον φεύγειν καὶ ῥῖψαι ἑαυτὸν κατὰ τῶν κρημνῶν.

48 Τῶν δὲ θαλαττίων πλεῖστα λέγεται σημεῖα περὶ τοὺς δελφῖνας πραότητος καὶ ἡμερότητος, καὶ δὴ καὶ πρὸς παῖδας ἔρωτες καὶ ἐπιθυμίαι καὶ περὶ Τάραντα καὶ Καρίαν καὶ ἄλλους τόπους. καὶ περὶ Καρίαν δὲ ληφθέντος δελφῖνος

34 περικύψας A^a ‖ ἀφῆκε A^a pr E^a, ἔφη καὶ P ‖ 35 ὀχεύοντος Pk monente Scaligero, ὀχεύσαντος codd, cum oculi librarii ad 631^a6 delati esse videantur ‖ τὸ κάλυμμα praeeunte Gaza iam Sylb supplevit; hoc nisi addas, ἀπέπεσε mutetur in ἀπεκαλύφθη scl ἡ μήτηρ ‖ **631 a** 1 καμηλήτην C^a ‖ τῶν P, τῷ τῶν D^a, ut conicere liceat καί τῳ τῶν. at Antig. τῷ δὲ Σκ. β. ‖ 2 ἵππον γενεάν A^a pr, ἵππων γ. A^a rc ‖ 3 γενέσθαι $PE^aA^aC^a$ ‖ τούτων („horum autem" tr) Camot edd seq praeter Camum. τούτων τὸν ἄριστον Sylb e Gaza propon ‖ 4 γεννηθέντα inserui ex Antig. βουλόμενον γέννησιν καὶ τῆς μ. Pk ‖ προσάγειν PD^aE^a tr Antig. ἄγειν A^aC^a, προσαγαγεῖν edd ‖ 5 τὴν P ‖ λαθόντος PE^aC^a, λαθόντως A^a tr, omnes, ut videntur, coniecturas tentantes; nam exspectes ἀγνοοῦντα ‖ 6 δ' om C^a ‖ ὀχεύσαντι E^a ‖ τῆς] τοῦ A^a, τῆς τοῦ PE^a ‖ 7 ἰδόντα δὲ τὸν C^a ‖ ῥίψαι A^aC^a ‖ τῶν] τὸν P, om A^a Pk ‖ 8 κρημνόν P ‖ 9 θαλασσίων $PD^aA^aC^a$ ‖ 10 καὶ post δὴ om $PE^aA^aC^a$ ‖ 11 ἔρωτι καὶ ἐπιθυμίᾳ A^a pr C^a ἐρωτικαὶ ἐπιθυμίαι A^a rc ‖ τάρανταν καὶ καρίαν τὴν κα C^a, τάραντα καὶ καρίαντα καὶ καρίαν A^a pr ‖ 12 καὶ ant *Ald edd omn praeter A-W* ‖ δὲ] γὰρ Ald edd omn pr

καὶ τραύματα λαβόντος ἀθρόον ἐλθεῖν λέγεται πλῆθος δελφίνων εἰς τὸν λιμένα, μέχριπερ ὁ ἁλιεὺς ἀφῆκεν· τότε δὲ πάλιν ἅμα πάντες ἀπῆλθον. καὶ τοῖς μικροῖς δελφῖσιν ἀκολουθεῖ τις ἀεὶ τῶν μεγάλων φυλακῆς χάριν. ἤδη δ' ὦπται δελφίνων μεγάλων ἀγέλη ἅμα καὶ μικρῶν· τούτων δ' ἀπολειπόμενοί τινες δι' οὐ πολλοῦ ἐφάνησαν δελφινίσκον μικρὸν τεθνηκότα, ὅτ' εἰς βυθὸν φέροιτο, ὑπονέοντες καὶ μετεωρίζοντες τῷ νώτῳ οἷον κατελεοῦντες, ὥστε μὴ καταβρωθῆναι ὑπό τινος τῶν ἄλλων θηρίων. λέγεται δὲ καὶ περὶ ταχυτῆτος ἄπιστα τοῦ ζῴου. ἁπάντων γὰρ δοκεῖ εἶναι ζῴων τάχιστον, καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑπεράλλονται δὲ πλοίων μεγάλων ἱστούς. μάλιστα δὲ τοῦτ' αὐτοῖς συμβαίνει ὅταν διώκωσί τινα ἰχθὺν τροφῆς χάριν· τότε γάρ, ἐὰν ἀποφεύγῃ, συνακολουθοῦσιν εἰς βυθὸν διὰ τὸ πεινῆν, ὅταν δ' αὐτοῖς μακρὰ γίγνηται ἡ ἀναστροφή, κατέχουσι τὸ πνεῦμα ὥσπερ ἀναλογισάμενοι, καὶ συστρέψαντες ἑαυτοὺς φέρονται ὥσπερ τόξευμα, τῇ ταχυτῆτι τὸ μῆκος διελθεῖν βουλόμενοι πρὸς τὴν ἀναπνοήν, καὶ ὑπεράλλονται τοὺς ἱστούς, ἐὰν παρατυγχάνῃ που πλοῖον. ταὐτὸν δὲ ποιοῦσι καὶ οἱ κατακολυμβηταί, ὅταν εἰς βυθὸν ἑαυτοὺς ἀφῶσιν· κατὰ τὴν ἑαυτῶν γὰρ δύναμιν καὶ οὗτοι ἀναφέρον-
631b ται συστρέψαντες. διατρίβουσι δὲ μετ' ἀλλήλων κατὰ συζυγίας οἱ ἄρρενες ταῖς θηλείαις. διαπορεῖται δὲ περὶ αὐτῶν διὰ τί ἐξοκέλλουσιν εἰς τὴν γῆν. ποιεῖν γάρ φασι τοῦτ' αὐτοὺς ἐνίοτε, ὅταν τύχωσι, δι' οὐδεμίαν αἰτίαν.

Ὥσπερ δὲ τὰς πράξεις κατὰ τὰ πάθη συμβαίνει ποι-

13 τραύματος A^a ‖ 15 δελφίσιν A^a ‖ 16 τῶν μεγάλων ἀεὶ A^a ‖ 18 δι' οὐ πολλοῦ conieci, δύο οὐ πολὺ codd, sed πολλοὶ PE^a. μετ' οὐ πολὺ post Ald edd pleraeque e Gaza, qui „paulo post" ‖ 19 τεθνηκότα μικρὸν et πονέοντες A^aC^a ‖ 20 κατ-[illegible] A^a ‖ 23 ζῴων] τῶν ζ. D^a ‖ 25 αὐτοὺς A^a pr ‖ 26 ἂν C^a ‖ [illegible] A^a ‖ [illegible] Sch Pk e tr ‖ 27 μικρὰ et ἀνατροφὴ C^a ‖ 31 ταυτὸ [illegible] ‖ b 4 αὐτοῖς C^aE^a ‖ 5 δὲ tr Gaza m Ambr, γὰρ C^a, [illegible] E^aA^a ‖ τὰ πάθη κατὰ τὰς πράξεις D^a Ald „mores [illegible] tr

εἶσθαι πᾶσι τοῖς ζῴοις, οὕτω πάλιν καὶ τὰ ἤθη μεταβάλλουσι κατὰ τὰς πράξεις, πολλάκις δὲ καὶ τῶν μορίων ἔνια, οἷον ἐπὶ τῶν ὀρνίθων συμβαίνει. αἵ τε γὰρ ἀλεκτορίδες ὅταν νικήσωσι τοὺς ἄρρενας, κοκκύζουσί τε μιμούμεναι τοὺς ἄρρενας καὶ ὀχεύειν ἐπιχειροῦσι, καὶ τό τε κάλλαιον ἐξαίρεται αὐταῖς καὶ τὸ οὐροπύγιον, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἂν ἐπιγνῶναι ὅτι θήλειαί εἰσιν· ἐνίαις δὲ καὶ πληκτρά τινα μικρὰ ἐπανέστη. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀρρένων τινὲς ὤφθησαν ἀπολομένης τῆς θηλείας αὐτοὶ περὶ τοὺς νεοττοὺς τὴν τῆς θηλείας ποιούμενοι σκευωρίαν, περιάγοντές τε καὶ ἐκτρέφοντες οὕτως ὥστε μήτε κοκκύζειν ἔτι μήτ' ὀχεύειν ἐπιχειρεῖν. γίγνονται δὲ καὶ θηλυδρίαι ἐκ γενετῆς τῶν ὀρνίθων τινὲς οὕτως ὥστε καὶ ὑπομένειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ὀχεύειν.

50 Μεταβάλλει δὲ τὰ ζῷα οὐ μόνον τὰς μορφὰς ἔνια καὶ τὸ ἦθος κατὰ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ὥρας, ἀλλὰ καὶ ἐκτεμνόμενα. ἐκτέμνεται δὲ τῶν ζῴων ὅσα ἔχει ὄρχεις. ἔχουσι δ' οἱ μὲν ὄρνιθες τοὺς ὄρχεις ἐντὸς καὶ τὰ ᾠοτόκα τῶν τετραπόδων πρὸς τῇ ὀσφύϊ, τὰ δὲ ζῳοτόκα καὶ πεζὰ τὰ μὲν πλεῖστα ἐκτός, τὰ δ' ἐντός, πάντα δὲ πρὸς τῷ τέλει τῆς γαστρός. ἐκτέμνονται δ' οἱ μὲν ὄρνιθες κατὰ τὸ οὐροπύγιον, καθ' ὃ συμπίπτουσιν ὀχεύοντες· ἐνταῦθα γὰρ ἂν ἐπικαύσῃ τις δυσὶν ἢ τρισὶ σιδηρίοις, ἐὰν μὲν ἤδη τέλειον ὄντα, τό τε κάλλαιον ἔξωχρον γίγνεται καὶ οὐκέτι κοκκύζει

---

9 τε] καὶ A^a ‖ μιμουμένους A^a pr ‖ 10 καὶ post ἄρρενας om A^a, ante 9 μιμούμεναι pon PE^aC^a tr ‖ κάλλιον $A^aC^aE^a$ ‖ 11 ὀρροπύγιον $PD^aE^aC^a$ ‖ 12 θήλειαι ἔνιαι εἰσίν. ἐνίοτε δὲ $PE^aA^aC^a$ ‖ τινα om A^aC^a tr ‖ 14 ἀπολλομένης A^a ‖ 14 αὐτοὶ] αὐτοὶ αὐτοῖς (vel αὐτοῖς) $PE^aA^aC^a$ ‖ τὴν τῆς θηλείας om D^a ‖ 15 πονούμενοι PE^a, πονούμεναι A^a ‖ 16 ὥστε μηκέτι κοκ. A^aC^a ‖ 17 ὀρνέων D^a ‖ 18 οὕτως om D^a ‖ ὥστε μήτε (μή A^aC^a tr) κοκκύζειν ἔτι μήτ' ὀχεύειν ἐπιχειρεῖν καὶ ὑπομένειν $PE^aA^aC^a$ tr ‖ ὀχεύειν ἐπιχειροῦντας A^a ‖ 19 μεταβάλλει κτλ. In his ultimis partibus ordinem codicum iam a Gaza Ald pr turbatum iure restituit Bk ‖ 20 καὶ τὰς] καὶ κατὰ τὰς C^a ‖ 23 μὲν] δὲ C^a ‖ 25 ὄρνιθες] ἄρρενες A^a pr C^a ‖ παρὰ τὸ ὀρροπύγιον D^a ‖ 26 ἐπικλύσῃ PE^a ‖ 27 ~ A^aC^a ‖ ἴδῃ A^a pr C^a ‖ 28 ὄντα, τὸ] ὄν· ταυτὸ A^a pr $PE^aA^aC^a$.

οὐδ' ἐπιχειρεῖ ὀχεύειν, ἐὰν δ' ἔτι νεοττὸν ὄντα, οὐδὲ γίγνεται τούτων οὐδὲν αὐξανομένου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπ' ἀνθρώπων· ἐὰν μὲν γὰρ παῖδας ὄντας πηρώσῃ τις, οὔτε αἱ ὑστερογενεῖς ἐπιγίγνονται τρίχες οὔτε ἡ φωνὴ μεταβάλλει,
632a ἀλλ' ὀξεῖα διατελεῖ· ἂν δ' ἤδη ἡβῶντας, αἱ μὲν ὑστερογενεῖς τρίχες ἀπολείπουσι πλὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἥβης (αὗται δ' ἐλάττους μέν, μένουσι δέ), αἱ δ' ἐκ γενετῆς τρίχες οὐκ ἀπολείπουσιν· οὐδεὶς γὰρ γίγνεται εὐνοῦχος φαλακρός. μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ φωνὴ ἐπὶ τῶν τετραπόδων τῶν ἐκτεμνομένων ἁπάντων ἢ πηρουμένων εἰς τὸ θῆλυ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τετράποδα ἐὰν μὴ νέα ἐκτέμνηται, διαφθείρεται· ἐπὶ δὲ τῶν κάπρων μόνων οὐδὲν διαφέρει. πάντα δ' ἐὰν μὲν νέα ἐκτμηθῇ, μείζω γίγνεται τῶν ἀτμήτων καὶ γλαφυρώτερα, ἐὰν δὲ καθεστηκότα ἤδη, οὐκέτι αὐξάνεται ἐπὶ πλεῖον. οἱ δ' ἔλαφοι ἐὰν μὲν μή πω τὰ κέρατα ἔχοντες διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκτμηθῶσιν, οὐκέτι φύουσι κέρατα· ἐὰν δ' ἔχοντας ἐκτέμῃ τις, τό τε μέγεθος ταὐτὸν μένει τῶν κεράτων, καὶ οὐκ ἀποβάλλουσιν. οἱ μὲν οὖν μόσχοι ἐκτέμνονται ἐνιαύσιοι, εἰ δὲ μή, αἰσχίους καὶ ἐλάττους γίγνονται· οἱ δὲ δαμάλαι ἐκτέμνονται τὸν τρόπον τοῦτον· κατακλίνοντες καὶ ἀποτέμνοντές ⟨τι⟩ τῆς ὀσχέας κάτωθεν τοὺς ὄρχεις ἀποθλίβουσιν, εἶτα ἀναστέλλουσι τὰς ῥίζας ἄνω ὡς μάλιστα, καὶ τὴν τομὴν θριξὶ βύουσιν, ὅπως ὁ ἰχὼρ ῥέῃ ἔξω· καὶ ἐὰν φλεγμαίνῃ, κατακαύσαντες τὴν ὀσχέαν ἐπιπάττουσιν. οἱ δ' ἐνόρχαι τῶν βοῶν ἐὰν ἐκτμηθῶσι, τὸ

31 ἀνθρώπου $PE^aA^aC^a$ ‖ **632a** 5 ἐπὶ] καὶ ἐπὶ $PD^aA^aC^a$ ‖ 6 τῶν δ' ἐκτ. PE^a ‖ ἢ πηρ. add D^a tr Ald, om ceteri ‖ 7 οὖν om PE^a ‖ μὴ] μὲν $PE^aA^aC^a$ tr ‖ 8 μόνον οὐδὲν διαφθείρει PD^aE^a ‖ 9 μὲν] μὴ C^a ‖ νέα om A^a pr C^a ‖ 11 μὲν om PC^a ‖ μή πω τὰ] μὴ πτηνωτὰ C^a, πεκνωτὰ A^a pr ‖ 13 τε om A^aC^a ‖ 15 γίγνονται καὶ ἐλάττους A^a ‖ 16 verba οἱ δὲ δαμ. seclud A-W Gazam secuti. ἐλάττους οἱ δαμάλεις. ἐκτέμνονται δὲ τὸν κτλ. Gesner Sylb Cs Sch Pk. Sed non est quod quidquam mutetur ‖ αἱ δὲ δαμάλεις A^a rc ‖ 17 τι addidi ‖ τὰς ὀχείας A^a pr ‖ 19 βύουσιν om A^a pr in lac, ῥίννουσιν PE^aA^a rc C^a ‖ 20 κατακαύσαντα A^a | ὀχέαν C^a ‖ 21 ἐπιπλάττουσιν C^aD^a ‖ τὸ] τὸν PE^a.

φανερὸν συγγενῶσιν. ἐκτέμνεται δὲ καὶ ἡ καπρία τῶν θηλειῶν ὑῶν, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι ὀχείας ἀλλὰ πιαίνεσθαι ταχέως. ἐκτέμνεται δὲ νηστεύσασα δύο ἡμέρας, ὅταν κρεμάσωσι τῶν ὀπισθίων σκελῶν. τέμνουσι δὲ τὸ ἦτρον, ᾗ τοῖς ἄρρεσιν οἱ ὄρχεις μάλιστα φύονται· ἐνταῦθα γὰρ ἐπὶ ταῖς μήτραις ἐπιπέφυκεν ἡ καπρία, ἧς μικρὸν ἀποτέμνοντες συρράπτουσιν. ἐκτέμνονται δὲ καὶ αἱ κάμηλοι αἱ θήλειαι, ὅταν εἰς πόλεμον χρῆσθαι αὐταῖς βούλωνται, ἵνα μὴ ἐν γαστρὶ λάβωσιν. κέκτηνται δ' ἔνιοι τῶν ἄνω καμήλους καὶ τρισχιλίας· θέουσι δὲ θᾶσσον τῶν Νισαίων ἵππων πολύ, ἐὰν θέωσι, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ὀρέγματος. ὅλως δὲ μακρότερα γίγνεται τὰ ἐκτεμνόμενα ζῷα τῶν ἀτμήτων.

Ὠφελοῦνται δὲ τὰ ζῷα καὶ χαίρουσι καὶ μηρυκάζοντα ὥσπερ ἐσθίοντα ὅσα μηρυκάζει. μηρυκάζει δὲ τὰ μὴ ἀμφώδοντα, οἷον βόες καὶ πρόβατα καὶ αἶγες. ἐπὶ δὲ τῶν ἀγρίων οὐδέν πω συνῶπται, ὅσα μὴ συντρέφεται ἐνίοτε, οἷον ἔλαφος· αὕτη δὲ μηρυκάζει. πάντα δὲ κατακείμενα μηρυκάζουσι μᾶλλον. μάλιστα δὲ τοῦ χειμῶνος μηρυκάζουσιν, τά

22 συγγενῶσιν A^aC^a pr, οὐ γεννῶσιν D^a. Ultima tria verba corrupta sunt. Ad verum proxime accedere videntur A-W, qui Casaubonum (ἐὰν ἐκτμηθέντες εὐθὺς ἐπιβῶσιν, ὀχεύουσι καὶ γεννῶσιν), Gazae versionem, ζγα 717^b3 respicientes μετὰ μικρὸν συγγινόμενοι γεννῶσιν coniciunt. Pro verbis τὸ φανερὸν Cs προσφάτως e marg Basil; ὅσον εἰς τὸ φανερὸν συγγίνονται Sch e tr; ἐὰν ἐκτμηθέντες <ὀχεύσωσιν εὐθέως, γεννῶσιν· εἰ δὲ μή, ὅσον εἰς> τὸ φ. συγγίνονται Pk ‖ 23 ὑιῶν A^a ‖ 24 νηστευσάσης D^a, νηστεύουσα PE^a ‖ 25 δὲ om PD^aE^a ‖ τὸ ἴτρον PE^a, τὸν τρόπον A^a pr C^a tr, τὸν τόπον pessime Di ‖ ᾗ om A^a pr C^a ‖ 26 οἱ A^a rc in ras ‖ 30 ἄνω] ἀνθρώπων PD^aE^a „*quidam superiorum*“ tr ‖ 31 νησσαίων A^a pr, νησαίων $C^aD^aE^a$ tr, νησιβαίων P ‖ ἵππων ἐὰν εἰς πολὺ θ. D^a ‖ 32 θέωσι corruptum est. ἀγαθαὶ ὦσι Pk, ἀκμάζωσι propon A-W. θέλωσι an ὀξυνθῶσι vel κεντῶσι scl οἱ καμηλῖται? ‖ ὀρύγματος A^aD^a ‖ 33 γίνεται] γὰρ γίν. A^a ‖ b 1 μηρυκάζοντα A-W bene; sed καὶ retinere debuerunt. „*et gaudent ruminantia*“ tr. καὶ μηρυκάζουσιν codd, quod servari possit, si post καὶ intruseris · 2 ἐσθίοντα μηρυκάζονται· μηρυκάζει D^a ‖ ἀμφόδοντα ‹ δόντων D^a ‖ 4 συστρέφεται A^a pr C^a ‖ 5 μηρυκάζει D^a —μηρυκάζουσιν om $PE^aA^aC^a$, servat tr Plin.

τὰ μὲν ἐν οἰκίαις τρεφόμενα σχεδὸν ἑπτὰ μῆνας τοῦτο ποιεῖ. τὰ δ' ἀγελαῖα καὶ ἧττον καὶ ἐλάττονα χρόνον μηρυκάζει διὰ τὸ νέμεσθαι ἔξω. μηρυκάζει δὲ καὶ τῶν ἀμφωδόντων ἔνια, οἷον οἵ τε μύες οἱ Ποντικοὶ καὶ ἄλλοι ἰχθύες καὶ ὃν καλοῦσιν ἔνιοι ἀπὸ τοῦ ἔργου μήρυκα. ἔστι δὲ τὰ μὲν μακροσκελῆ τῶν ζῴων ὑγροκοίλια, τὰ δ' εὐρυστήθη ἐμετικὰ μᾶλλον, καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων καὶ ἐπ' ὀρνίθων καὶ ἐπ' ἀνθρώπων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

49 B Τῶν δ' ὀρνέων πολλὰ μεταβάλλουσι κατὰ τὰς ὥρας καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὴν φωνήν, οἷον ὁ κόττυφος ἀντὶ μέλανος ξανθός, καὶ τὴν φωνὴν ἴσχει ἀλλοίαν· ἐν μὲν γὰρ τῷ θέρει ᾄδει, τοῦ δὲ χειμῶνος παταγεῖ καὶ φθέγγεται θορυβῶδες. μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ κίχλη τὸ χρῶμα· τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος ψαρὰ τοῦ δὲ θέρους ποικίλα τὰ περὶ τὸν αὐχένα ἴσχει· τὴν μέντοι φωνὴν οὐδὲν μεταβάλλει. ἡ δ' ἀηδὼν ᾄδει μὲν συνεχῶς ἡμέρας καὶ νύκτας δεκαπέντε, ὅταν τὸ ὄρος ἤδη δασύνηται· μετὰ δὲ ταῦτα ᾄδει μέν, συνεχῶς δ' οὐκέτι. τοῦ δὲ θέρους προϊόντος ἄλλην ἀφίησι φωνὴν καὶ οὐκέτι παντοδαπὴν οὐδὲ τραχεῖαν καὶ ἐπιστρεφῆ ἀλλ' ἁπλῆν, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλει, καὶ ἔν γ' Ἰταλίᾳ τὸ ὄνομα ἕτε-

10 μῦες A^aC^a ‖ ἄλλοι conieci, οἱ codd. Si etiam in hoc [illegible] omnis cum Aristotelicis sententiis congruere opineris, [illegible] καὶ ὁ ἰχθύς, ὃν καί, quod Gaza aut legit aut finxit, [illegible] Pk καὶ εἷς ἰχθύς, ὁ σκάρος, ὃν καί. Sylb ambigit [illegible] τῶν ἰχθύων ὃν καλ. et καὶ οἱ ἰχθύες ὁ σκάρος καὶ ὃν [illegible] P, μηρυκᾶν A^a pr C^a tr ‖ 12 εὐρυστηθῆ A^a ‖ [illegible] A^aC^a i e ἔκξανθος ut ἔκλευκος. cf ὑπόξανθος Ael [illegible] ἴσχει] ἴσχει δ' C^a, δ' ἴσχει A^a ‖ ἀλλοίαν om PE^a ‖ [illegible] χειμῶνι πατταγεῖ, ἐν δὲ τῷ θέρει ᾄδει καὶ φθέγ- [illegible] 18 τοῦ θέρους P ‖ ᾄδει τοῦ χειμῶνος καὶ παταγεῖ [illegible] 20 ψάρα A^aC^a ‖ ποικιλία A^a pr ‖ τὰ] τά τε PE^aC^a, [illegible] 21 ἰσχία A^aC^a „*circa collum et vertebra*" tr, con[illegible]tionem utriusque familiae ‖ 24 περιόντος A^aC^a ‖ [illegible] corruptum videtur; etiam peius est ταχεῖαν, quod [illegible]bonio exhibet Scal Pk. Exspectes, nisi deleri [illegible] vel λίγειαν. cf Ael h a XII 28 πολυήχως καὶ [illegible] vocem et colorem permutat" tr ‖ γ' om A^aC^a ‖ [illegible]

ρον καλεῖται περὶ τὴν ὥραν ταύτην. φαίνεται δ' οὐ πολὺν χρόνον· φωλεῖ γάρ. μεταβάλλουσι δὲ καὶ οἱ ἐρίθακοι καὶ οἱ καλούμενοι φοινίκουροι ἐξ ἀλλήλων· ἔστι δ' ὁ μὲν ἐρίθακος χειμερινόν, οἱ δὲ φοινίκουροι θερινοί, διαφέρουσι δ' ἀλλήλων οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἀλλ' ἢ τῇ χρόᾳ μόνον. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ συκαλίδες καὶ οἱ μελαγκόρυφοι· καὶ γὰρ οὗτοι μεταβάλλουσιν εἰς ἀλλήλους. γίγνεται δ' ἡ μὲν συκαλὶς περὶ τὴν ὀπώραν, ὁ δὲ μελαγκόρυφος εὐθέως μετὰ τὸ φθι- 633^a νόπωρον. διαφέρουσι δὲ καὶ οὗτοι οὐδὲν ἀλλήλων πλὴν τῇ χρόᾳ καὶ τῇ φωνῇ. ὅτι δ' ὁ αὐτός ἐστιν ὄρνις, ἤδη ὦπται περὶ τὴν μεταβολὴν ἑκάτερον τὸ γένος τούτων, οὔπω δὲ τελέως μεταβεβληκότων οὐδ' ἐν θατέρῳ εἴδει ὄντων. οὐδὲν δ' ἄτοπον εἰ ἐπὶ τούτων αἱ φωναὶ μεταβάλλουσιν ἢ τὰ χρώματα, ἐπεὶ καὶ ἡ φάττα τοῦ μὲν χειμῶνος οὐ φθέγγεται (πλὴν ἤδη ποτὲ εὐδίας ἐκ χειμῶνος σφοδροῦ γενομένης ἐφθέγξατο καὶ ἐθαυμαστώθη ὑπὸ τῶν ἐμπείρων), ἀλλ' ὅταν ἔαρ γένηται, τότε ἄρχεται φωνεῖν. τὸ δ' ὅλον τὰ ὄρνεα καὶ μάλιστα καὶ πλείστας ἀφίησι φωνάς, ὅταν ὦσι περὶ τὴν ὀχείαν. μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ κόκκυξ καὶ τὸ χρῶμα καὶ τῇ φωνῇ [οὐ] σαφηνίζει, ὅταν μέλλῃ ἀφανίζεσθαι· ἀφανίζεται δ' ὑπὸ κύνα, φανερὸς δὲ γίγνεται ἀπὸ τοῦ ἔαρος ἀρξάμενος μέχρι κυνὸς ἐπιτολῆς. ἀφανίζεται δὲ καὶ ἣν καλοῦσί τινες οἰνάνθην ἀνίσχοντος τοῦ σειρίου, δυομένου δὲ φαίνεται· φεύγει γὰρ ὁτὲ μὲν τὰ ψύχη ὁτὲ δὲ τὴν ἀλέαν. μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ ἔποψ τὸ χρῶμα καὶ τὴν ἰδέαν, ὥσπερ πεποίηκεν *Αἰσχύλος* ἐν τοῖσδε.

---

27 δ'] *γὰρ* A^a pr ‖ 28 *ἐριθακοὶ* et 29 *ἐριθακὸς* A^{a}C^a ‖ 29 et 30 *φοινικοῦροι* PD^{a}E^a ‖ 31 *τὸ χρῶμα* P ‖ *χρεία* A^a pr ‖ 32 *συκαλλίδες* et 33 *συκαλλὶς* PD^{a}E^{a}C^a tr ‖ **633 a** 3 *ὁ* om A^{a}C^a ‖ 4 *τὸ* om A^{a}C^a ‖ *τοῦτο* PD^{a}E^a ‖ 5 *μεταβεβληκότων* conieci, *μεταβεβληκότ* C^a, *μεταβεβληκότα* A^{a}D^a tr, *μεταβεβληκότος* PE^a ‖ *ὄντων* conieci, *ὄντα* codd ‖ 8 *γενομένου* PA^a ‖ 9 *ἐθαυμάσθη* [illegible] E^{a}A^a ‖ 11 *καὶ* post *μάλιστα* om A^a ‖ 13 *οὐ* del Scalig[illegible] 14 *κῦνα* A^a ‖ 17 *φθέγγεται* E^a, *φεύγεται* P, *φεύγει* N[illegible] *δὲ* PE^{a}A^{a}C^a ‖ 19 *Αἰσχύλος*] Nauck fr 297. cf Plin[illegible]

τοῦτον δ' ἐπόπτην ἔποπα τῶν αὑτοῦ κακῶν
πεποικίλωκε, κἀποδηλώσας ἔχει
θρασὺν πετραῖον ὄρνιν ἐν παντευχίᾳ,
ὃς ἦρι μὲν φαίνοντι διαπάλλει πτερόν
κίρκου λεπάργου. δύο γὰρ οὖν μορφὰς φανεῖ,
παιδός τε χαὐτοῦ νηδύος μιᾶς ἄπο.
νέας δ' ὀπώρας ἡνίκ' ἂν ξανθῇ στάχυς,
στικτή νιν αὖθις ἀμφινωμήσει πτέρυξ.
ἀεὶ δὲ μίσει τῶνδ' ἄπ' ἄλλον εἰς τόπον
δρυμοὺς ἐρήμους καὶ πάγους ἀποικιεῖ.

Εἰσὶ δὲ τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν κονιστικοί, οἱ δὲ λοῦσται,
οἱ δ' οὔτε κονιστικοὶ οὔτε λοῦσται. ὅσοι μὲν μὴ πτητικοὶ
633^b *ἀλλ' ἐπίγειοι, κονιστικοί, οἷον ἀλεκτορίς, πέρδιξ, ἀτταγήν,*
κορύδαλος, φασιανός· τῶν δ' εὐθυωνύχων ἔνιοι, καὶ ὅσοι
περὶ ποταμὸν ἢ ἕλη ἢ θάλατταν διατρίβουσι, λοῦνται· οἱ

---

mutat et upupa, ut tradit Aeschylus poeta. At Welcker Sophoclis locum esse iudicat a Tereo petitum ‖ *ἐν δὲ τοῖς* A^a, om PE^a ‖ 20 *τοῦτον δ'* om A^a ‖ *ἔπονα* A^a pr C^a, *ἔπ α* P ‖ 21 *πεποικίλλωκε* A^a ‖ *καὶ ἀποδηλώσας* $A^aC^aD^a$ ‖ 22 *παντευχίᾳ ὃς*] *παντὶ εὐχίαιος* C^a, *πατρὶ* (*παντὶ* A^a rc) *εὐχιαῖος* A^a pr ‖ 23 *ὃς* — 24 *λεπάργου* om PE^a, at sec Camum in P legitur *κίκρου δ' ἐπάργου* ‖ 23 *φαίνονται* A^aC^a, *φανέντι* Nauck ‖ *διαβάλλει* $A^aC^aD^a$ ‖ 24 *κέρβου* A^a ‖ *λεπαργου* C^a, *λεπαργοῦ* A^a, *δ' ἐπάργου* D^a ‖ *φαίνει* $A^aC^aD^a$ ‖ 25 *χαὐτοῦ* Sylb, *καὐτοῦ* codd ‖ *ἄπο*] *δ' ἀπὸ* C^a ‖ 26 *δ'*] *ἐστιν* E^a, om C^a ‖ *ἵνα καταξανθῇ* PE^a A^aC^a. Veram lectionem non Salmasius demum restituit, ut Nauck dicit, sed invenitur iam apud Camot Sylb. *ξανθοὶ* scl *ὦσι* Pk ex adnotatione Sylburgii hausit | 27 *στικτῆνι μανθεὶς* A^a, *στικτῇ νιμ αὖθις* C^a, *τίκτει νῦν αὖθις* E^a, *τίκτειν ἵν' αὖθις* P ‖ *ἀμφινομήσῃ* A^aC^a, *ἀμφινωῦμησῃ* PE^a, *ἀμφινομήσει* D^a ‖ *πτερύξαι εἰ δὲ μ.* A^a, *πτερύξαι εἶδε μ.* C^a ‖ 28 *μίσει* D^a, *μίσεῖ* C^a, *μισεῖ* PA^a tr ‖ *τὸν δὲ* PE^aC^a ‖ *ἀπάλλον* E^a, *ἀσπάλλον* P, *ἀπαλῶν* A^a, *τοῦδε Παλλήνης τόπου* Ios Scalig Sch, *τῶν δὲ Π. τόπων* Cs, *τῶνδ' ἀπαλλαγεὶς τόπων* Heath ‖ 29 *ἀποικιεῖ* Salmas, *ἀποικίσει* codd ‖ 30 *λοῦνται* PD^aE^a Athen IX 387^b ‖ 31 *λοῦνται* D^a Athen *λούονται* PE^a ‖ *μὲν οὖν μὴ* Sylb Sch Pk ‖ b 1 *ἀλέκτορες* D^a ‖ *ἀτταγῆς* E^a, *ἀτταγὶς* ceteri ‖ 2 *κορύδαλλος* P, *κορυδαλός* A^a, *κορυδαλλός* C^aD^a Athen ‖ *φασσιανός* A^aC^a ‖ *εὐθυονύχων* A^aC^a ‖ 3 *θάλασσαν* $PD^aE^aA^a$.

δ' ἄμφω, καὶ κονίονται καὶ λοῦνται, οἷον περιστερὰ καὶ στρουθός· τῶν δὲ γαμψωνύχων οἱ πολλοὶ οὐδέτερον. ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἴδιον δ' ἐνίοις συμβαίνει τῶν ὀρνιθίων τὸ ἀποψοφεῖν, οἷον καὶ ταῖς τρυγόσιν· ποιοῦνται δὲ καὶ περὶ τὴν ἕδραν κίνησιν οἱ τοιοῦτοι ἰσχυρὰν ἅμα τῇ φωνῇ.]

K.

[Προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τοῦ μὴ γεννᾶν ἀλλήλοις συνόντας τὸ αἴτιον ὁτὲ μὲν ἐν ἀμφοῖν ἐστιν, ὁτὲ δ' ἐν θατέρῳ μόνον. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ θήλεος δεῖ θεωρεῖν τὰ περὶ τὰς ὑστέρας ὅπως ἔχει, ἵν' εἰ μὲν ἐν ταύταις τὸ αἴτιον, αὗται τυγχάνωσι θεραπείας, εἰ δὲ μὴ ἐν ταύταις, περὶ ἕτερόν τι τῶν αἰτίων ποιῶνται τὴν ἐπιμέλειαν. ἔστι δ', ὥσπερ καὶ περὶ ἄλλο μέρος, φανερὸν εἰ ὑγιαίνει, ὅταν τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ἱκανῶς ἀποτελῇ καὶ ἄλυπόν τ' ᾖ καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας ἄκοπον, οἷον ὀφθαλμὸς ὅταν λήμην τε μηδεμίαν ποιῇ καὶ ὁρᾷ καὶ μετὰ τὴν ὅρασιν μὴ ταράττηται μηδ' ἀδυνατῇ ὁρᾶν πάλιν. οὕτω καὶ ὑστέρα ἡ πόνον τε μὴ παρέχουσα, καὶ ὃ ἐκείνης ἐστί, τοῦθ' ἱκανῶς ἀπεργαζομένη, καὶ μετὰ τὰ ἔργα μὴ ἀδύνατος ἀλλ' ἄκοπος. λέγεται δὲ καὶ μὴ καλῶς ἔχουσαν τὴν ὑστέραν ὅμως πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὑτῆς ἔχειν καλῶς καὶ ἀλύπως, ἂν

---

4 *κονιῶνται* AᵃCᵃ ‖ *περιστεραὶ* Cᵃ ‖ 5 *οὐδ' ἕτερον* Aᵃ ‖ Codices DᵃFᵃGᵃ et capite primo Q, quorum Gᵃ libro septimo, qui ipsi nonus est, extremo *σημείωσαι ὅτι ἐν τῷ λατινικῷ εὕρομεν καὶ δέκατον βιβλίον τῶν περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν, οὗ ἡ ἀρχὴ 'προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἡ τοῦ μὴ — θατέρῳ ἐστίν.' οὐκ οἶδα εἰ τοῦτο τὸ βιβλίον εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ· μέχρι γὰρ τοῦ νῦν οὐκ ἐνέτυχον αὐτῷ.* ubi manus recentior *ἀλλὰ νῦν ἐνετύχομεν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ κἀνταῦθα ἐνεγράψαμεν.* eadem paulo ante, ubi est *τέλος τοῦ παρόντος βιβλίου, οὐ τοῦ καθόλου* adscribit *τῶν ἱστοριῶν βιβλίου, ἀλλὰ τοῦ ἐννάτου δηλονότι· εὕρηται γὰρ καὶ δέκατον* Bk ‖ 10 τοῦ om Gᵃ ‖ *om Dᵃ* ‖ *11 συνιόντας* Q tr ‖ ‖ 17 εἰ] ὅτι? „et si" tr ‖ 24 *ἔργον om Fᵃ* ‖ *ἑαυτῆς* Dᵃ ‖ *ἔχει* Fᵃ.

. . . ἔργον ἐστὶν αὐτῆς, ἔχῃ, ὥσπερ ὄμμα . . . . . λμῶς, μὴ ἔχοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ καλῶς . . . εἰ φῦμά τι ⟨τυγχάνει⟩ ὄν. ὁμοίως δὲ . . . ἔχει τοῦ ἐπικαίρου τόπου, οὐδὲν ἂν πρὸς . . . δεῖ δὴ τὴν ἔχουσαν καλῶς ὑστέραν πρῶ- . . . μὴ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ εἶναι, ἀλλ' ὁμοίως . . . οῦ γίγνεσθαι πορρώτερον ἄνευ πάθους . . . μηδὲν ἀναισθητοτέρας εἶναι θιγγανομένας. . . . ν χαλεπόν. ὅτι δὲ δεῖ τοιαύτας εἶναι, . . . εἰ μὲν μὴ πλησίον προσίασιν, οὐκ . . . πόρρω γὰρ αὐταῖς ἔσται ὁ τόπος . . . εἰ δὲ [μὴ] πλησίον μένουσι καὶ μὴ . . . ουρωτέρω, κωφότεραι ἔσονται ⟨τῷ⟩ δια- . . . ωτε μὴ ταχὺ ἀνοίγεσθαι· δεῖ ⟨δὲ⟩ τοῦτο . . . εὐηκόους εἶναι. ταῦτα μὲν οὖν χρὴ . . . δὲ μὴ ὑπάρχει, αὗται θεραπείας δέονταί . . . καταμήνια γίγνεσθαι καλῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ . . . καὶ μὴ πεπλανημένως, ὑγιαίνοτος τοῦ σώ- . . . ἂρ οὕτω γιγνόμενα καλῶς ἔχειν ⟨τὰς . . . οίγεσθαι καὶ δέχεσθαι τὴν ἐκ τοῦ σώ- . . . ται τὸ σῶμα διδῷ. ὅταν δὲ πλεονάκις

. . . codd ‖ ὃ correxi, τὸ codd. Pk addit . . . nihil mutandum, at ἐστὶν delendum . . . post ὄμμα add οὐδὲν solus Q ‖ 26 ἰσχύει . . . καλῶς om Fa ‖ 27 μά τι ὄν in lac om . . . tr ‖ τυγχάνει adieci. Pk suadente . . . ἐνείη ‖ 28 καὶ] καὶ ἡ Fa ‖ εἰ εὖ om tr | 634 a 1 βλάπτοιτο Pk, βλάπτοι codd . . . τοῦ γ. Sch, π. γ. τὸ codd ‖ 6 εἰ μὲν . . . προσιᾶσι Fa „emiserint“ i e προϊᾶσι . . . σπαστικαί codd ‖ 8 μὴ del Sch. . . . Ga, εἶναι QFa ‖ τῷ δ. δεῖ Pk, δ. δ' . . . μὴ ταχὺ ἀνοίγεσθαι coni Sch . . . conieci, τε codd | 12 δὲ tr, τε codd . . . νεται Q ‖ 15 γιγνόμενα scl τὰ κατα- . . . 16 πρὸς τὸ inser Sch e tr ‖ 17 ante

ἢ ἐλαττονάκις ἢ πεπλανημένως ἀφιῶσι, τοῦ ἄλλου σώματος μὴ συναιτίου ὄντος ἀλλ' ὑγιαίνοντος, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν δι' αὐτάς. καὶ ⟨γὰρ ἢ⟩ διὰ κωφότητα οὐκ ἀνοίγονται ἐν τοῖς καιροῖς, ὥστ' ὀλίγα δέχονται, ἢ μᾶλλον ἐπισπῶνται τὸ ὑγρὸν διά τινα φλεγμασίαν αὐτῶν, ὥστε θεραπείας σημαίνουσι δεόμεναι, ὥσπερ καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ κύστις καὶ κοιλία καὶ τἆλλα· πάντες γὰρ οἱ τόποι φλεγμαίνοντες ἕλκουσιν ὑγρότητα ποιάν τιν', ἣ πέφυκεν ἐκκρίνεσθαι εἰς ἕκαστον τόπον, ἀλλ' οὐ τοιαύτη ἢ τοσαύτη. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὑστέρα πλείω ἀποδιδοῦσα σημαίνει φλεγματικόν τι πάθος, ἐὰν ὅμοια μὲν πλείω δ' ἀποδιδῷ. ἐὰν δ' ἀνόμοια καὶ σεσημμένα μᾶλλον ⟨ἢ⟩ οἷα ταῖς ὑγιαινούσαις προέρχεται, τοῦτο μὲν ἤδη πάθος καὶ ἐπίδηλον γίγνεται. ἀνάγκη γὰρ καὶ πόνους τινὰς ἐπισημαίνειν, ἐχούσης ὡς οὐ δεῖ. ⟨καὶ⟩ ταῖς δ' ὑγιαινούσαις τὰ λευκὰ [καὶ] σεσημμένα προέρχεται, ταῖς μὲν καὶ ἀρχομένων, ταῖς δὲ πλείσταις ληγόντων τῶν καταμηνίων. ὅσαις μὲν οὖν σεσημμένα μᾶλλον γίγνεται ἢ ταῖς ὑγιαινούσαις, ἢ ἄτακτα, πλείω ἢ ἐλάττω, μᾶλλον δέονται θεραπείας ὡς ἐμποδιζόντων πρὸς τὴν τέκνωσιν. ὅσαις δὲ τοῖς χρόνοις μόνον ἀνωμάλοις καὶ μὴ δι' ἴσου, ἧττον μὲν διακωλυτικὸν τὸ πάθος, διασημαίνει μέντοι τῆς ὑστέρας τὴν ἕξιν κινουμένην καὶ οὐκ ἀεὶ ὁμοίως μένουσαν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πάθος οἷον μὲν βλάψαι τὰς εὐφυεῖς πρὸς τὴν σύλληψιν, οὐ μέντοι νόσος, ἀλλὰ τοιοῦτόν τι πάθος οἷον καθίστασθαι καὶ ἄνευ θεραπείας, ἂν μή τι προσεξ- 634 αμαρτάνῃ αὐτή. ἐὰν δὲ μεταβάλλωσι τῇ τάξει ἢ τῷ πλήθει, τοῦ ἄλλου σώματος μὴ ὁμοίως ἔχοντος ἀλλ' ὁτὲ μὲν

20 γὰρ ἢ add Pk ‖ 21 δ', quod codd ante ἐν add, expunxit Sch ‖ 25 ποιάν τινα Pk, τοιαύτην codd, om tr ‖ 26 ad τοσαύτη intellege οἵαν καὶ ὅσην εἶναι δεῖ ‖ 28 ἀνόμοια Camot, ὅμοια codd tr ‖ 29 ἢ inser Sch e tr „*magis quam aliis qualia*" ‖ 30 τοῦτο] τότε Sch e tr ‖ 31 ἐχούσας QF[a] ‖ καὶ addidi ‖ 32 καὶ delevi ‖ 36 τέκνωσιν Iunt Camot, νέωσιν codd Ald ‖ 37 ἀνωμάλως [illegible] Sch ‖ b 1 καθίστασθαι] „*consistit et desistit*" tr ‖ προσ τάνηται. ἐὰν Pk ‖ 2 αὐτή om tr ‖ 3 ὁμοίου F[a].

ὑγροτέρου ὁτὲ δὲ ξηροτέρου, οὐδὲν αἴτιαι αἱ ὑστέραι, ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀκολουθεῖν αὐτὰς τῇ τοῦ σώματος ἕξει, δεχομένας καὶ ἀφιείσας κατὰ λόγον. ἐὰν μὲν οὖν ὑγιαίνοντος τοῦ σώματος μεταβάλλοντος δὲ τοῦτο ποιῶσιν, οὐδὲν αὗται δέονται θεραπείας· ἐὰν δὲ νοσοῦντος ἢ ἐλάττω ἀποδιδῶσι διὰ τὸ ἄλλοθί που ἀναλίσκεσθαι τὸ περίττωμα, ᾗ κάμνει τὸ σῶμα, ἢ πλείω ἀφιῶσι διὰ τὸ δεῦρο ἐξερεύγεσθαι τὸ σῶμα, οὐδὲ τοῦτο σημαίνει αὐτάς γε τὰς ὑστέρας δεῖσθαι θεραπείας, ἀλλὰ τὸ σῶμα. ὡς ὅσαις συμμεταβάλλει ταῖς ἕξεσι τοῦ σώματος τὰ γυναικεῖα, δηλοῖ ὅτι οὐδὲν αἴτιον ἐν ταῖς ὑστέραις ἐστίν, ⟨ἀλλ'⟩ ὅτι ὑγιαίνουσαι διατελοῦσιν. αὗται δ' αὐτῶν ὁτὲ μὲν ἀρρωστότεραι, ὁτὲ δ' ἰσχύουσι μᾶλλον, καὶ ὁτὲ μὲν ὑγρότεραι ὁτὲ δὲ ξηρότεραι. καὶ φοιτᾷ αὐταῖς, ὅταν μὲν πλεῖον τὸ σῶμα αὐτῶν, πλείω, ὅταν δ' ἔλαττον, ἐλάττω, καὶ ἐὰν μὲν ὑγρόν, ὑδαρέστερα, ἐὰν δὲ ξηρόν, ἐναιμότερα. καὶ ἄρχονται μὲν ἐκ λευκῶν γαλακτοειδῶν, ἀνόσμων μενόντων· τὰ δὲ φοινικᾶ μέν, ἀπολήγοντα δὲ λευκότερα, ἐσχάτης καταμίξεως. ὀσμὴν δ' ἔχει τὰ λευκὰ ταῦτα οὐ σηπεδόνος, ἀλλὰ δριμυτέραν καὶ βαρυτέραν, οὔτε πύου· καὶ ἄνευ μὲν τήξεως, μετὰ μέντοι θερμασίας, ὅταν οὗτος ᾖ ὁ τρόπος τῶν σημείων. ὅσαις μὲν οὖν οὕτω συμβαίνει, ταύταις ἔχουσιν ὡς δεῖ τὰ περὶ τὰς ὑστέρας πρὸς τὴν τέκνωσιν.

2 Καὶ πρῶτον ταῦτα σκεπτέον, εἰ καλῶς ἔχει, μετὰ δὲ ταῦτα, πῶς ἔχει τὸ στόμα τῶν ὑστερῶν. δεῖ γὰρ εἰς ὀρθὸν ἔχειν· εἰ δὲ μή, οὐχ ἕλξουσιν εἰς αὐτὰς τὸ σπέρμα.

---

8 ἢ del Scal Sch Pk ‖ ἀποδιδῶσι Scal Sch Pk, ἀποδίδωσι codd ‖ 9 διὰ τὸ ἄ. που ἀν.] ἀποδηλοῖ ὅτι ἄ. που ἀναλίσκεται Pk ‖ ᾗ Pk, ἢ codd, del Sch ‖ 10 ἢ conieci, ἐὰν δὲ codd, quae lectio orta est, postquam antecedens ᾗ a librariis mutatum est in ἢ ‖ 14 ἀλλ' add Sch „valde" (μάλα?) add tr ‖ 16 φοιτᾷ scl τὰ καταμήνια ‖ 17 αὐτῶν Sylb, scl τῶν ὑστερῶν. at αὐτοῦ codd, αὐτὸ Sch ‖ 19 καὶ — 20 μενουσῶν om QFaGa. μενόντων Sylb, μενουσῶν Da ‖ 21 καταμήξεως Camot, καταλήξεως codd tr ‖ οὐ μὴν QFa ‖ 24 οὖν om Q pr ‖ 27 ταῦτα scl τὰ καταμήνια ‖ 28 σῶμα QDaGa tr.

εἰς τὸ πρόσθεν γὰρ αὐτῶν καὶ ἡ γυνὴ προΐεται, ὡς δῆλον, ὅταν ἐξονειρώττωσιν αὐτοτελῶς· τότε γὰρ οὗτος ὁ τόπος θεραπείας δεῖται αὐταῖς ὑγρανθείς, ὥσπερ εἰ ἀνδρὶ συνεγένοντο, ὡς προϊεμένου ἐνταῦθα καὶ [τὸ παρὰ] τοῦ ἀνδρός, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ὑστέρας εἴσω. ἀλλ' ὅταν ἐνταῦθα προϊῶνται, ἐντεῦθεν σπῶσι τῷ πνεύματι, οἷον αἱ ῥῖνες, καὶ αἱ ὑστέραι τὸ σπέρμα. διὸ καὶ παντὶ σχήματι συνοῦσαι κυΐσκονται, ὅτι εἰς τὸ πρόσθεν παντελῶς, ⟨ὁπωσοῦν⟩ ἐχούσης, γίγνεται καὶ αὐταῖς καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἡ πρόεσις τοῦ σπέρματος· εἰ δ' εἰς αὐτήν, οὐκ ἂν πάντως συγγενόμεναι συνελάμβανον. ἐὰν δὲ μὴ εἰς ὀρθὸν βλέπωσιν αἱ ὑστέραι ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ ἰσχία ἢ πρὸς τὴν ὀσφὺν ἢ πρὸς τὸ ὑπογάστριον, ἀδύνατον συλλαβεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, ὅτι ἀνελέσθαι οὐκ ἂν δύναιντο τὸ σπέρμα. ἐὰν μὲν οὖν ἰσχυρῶς τῇ φύσει οὕτως ἔχωσιν ἢ ὑπὸ νόσου, ἀνίατον τὸ πάθος· ἐὰν δ' ᾖ ῥῆγμα ἢ φύσει ἢ ὑπό τινος νόσου διὰ φλεγμασίαν συσπασάσης, ἐπὶ θάτερα αὐτῇ τὸ πάθος. ταῖς δὲ μελλούσαις ἐγκύοις ἔσεσθαι δεῖ, καθάπερ εἴρηται, τὸ στόμα εἰς ὀρθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τούτοις ἀνοίγεσθαι καλῶς. λέγω δὲ τὸ καλῶς τοιοῦτον, ὅπως ὅταν ἄρχηται τὰ γυναικεῖα, θιγγανόμενον ἔσται τὸ στόμα μαλακώτερον ἢ

---

31 *αὐτοτελῶς* audacter conieci, etiam formam *αὐτοτελέως* tolerari posse ratus; nam usitatius *αὐτομάτως* a scriptura codicum *αὐταὶ τελέως*, quam vitiosam esse iam Sch perspexerat, nimis recedit. „*ipsae perfectionem*" tr ‖ 32 *συνεγένοντο* Sch in adnot, *συνεγίνοντο* Sylb Sch Pk, *συνεγίνετο* codd ‖ 33 *προϊεμένου* conieci, *προϊεμένων* codd Bk, *προϊεμέναις* edd. *τὸ παρὰ* seclusi ‖ post *ἀνδρὸς* add Pk *προσιεμένων* ‖ 34 post *τόπον* desiderat Sch *δεχομέναις*, sed verba *εἰς — τόπον* appositio adverbii *ἐνταῦθα* sunt ‖ 35 *προσῶνται*? ‖ 38 *ὁπωσοῦν* adieci „*quocunque modo matrix se habet*" interpretans. cf ^{a}31. Nisi hoc adverbium addas, coniuncta verba *παντελῶς ἐχούσης* interpretare „*matricis rite se habentis i e integrae*". *ἐχούσης* del Sch, *ἑκούσαις ἢ μὴ* Pk ‖ 39 *εἰς αὐτήν*] intellege *προΐεντο* ‖ 40 *συγγινόμεναι* QF^{a}G^{a} ‖ **635 a** 4 ᾗ ante *ὑπὸ* om QF^{a}G^{a} ‖ *τινος* conieci, *τῆς* ‖ 7 *εἶναι*] *τείνειν* Pk temere; „*superhabere*" i e *ὑπερέχει* *634^{b}28*.

πρότερον, καὶ μὴ διεστομωμένον φανερῶς, ἀλλ' ἧττον. οὕτως ἔχοντος τὰ πρῶτα σημεῖα τὰ λευκὰ φοιτάτω. ὅταν δὲ σαρκινώτερα ᾖ τὴν χρόαν τὰ σημεῖα, φανερῶς ἔσται ἀνεστομωμένη ἄνευ ἀλγήματος, κἂν θιγγάνηται κἂν μὴ θιγγάνηται, καὶ ⟨οἵα⟩ μήτε κωφότητα μήτε στόμα ἀλλοιότερον αὐτὸ αὑτοῦ ⟨ἔχειν⟩. ληξάντων δὲ τῶν γυναικείων διεστομωμένον ἔστω σφόδρα καὶ ξηρόν, ἀλλὰ μὴ σκληρόν, ἡμέραν ὅλην καὶ ἡμίσειαν ἢ καὶ δύο ἡμέρας. ταῦτα γὰρ σημαίνει οὕτω γιγνόμενα ὅτι καλῶς ἔχουσιν αἱ ὑστέραι καὶ ποιοῦσι τὸ αὑτῶν ἔργον, ⟨καὶ⟩ τῷ μὲν μὴ εὐθὺς ἀνεστομῶσθαι ἀλλὰ μαλακὸν τὸ στόμα γίγνεσθαι, ὅτι ἅμα τῷ ἄλλῳ σώματι λυομένῳ λύονται καὶ οὐκ ἐμποδίζουσι καὶ ἀφιᾶσι πρῶτον τὰ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στόματος, ὅταν δὲ πλείω τὸ σῶμα προΐηται, ἀναστομοῦνται· ὅπερ ἐστὶ στόματος ὑγιεινῶς ἔχοντος. παυσαμένων δὲ τῶν σημείων τῷ μὴ εὐθὺς συμπίπτειν, ἀλλ' ἂν πάντ' ἀπορρεύσῃ, σημαίνουσιν ὅτι κεναὶ καὶ ξηραὶ γίγνονται καὶ διψηραὶ καὶ οὐκ ἔχουσι λείψανα περὶ τὴν δίοδον. προσσπαστικαὶ οὖν οὖσαι σημαίνουσι καλῶς ἔχειν πρὸς τὸ συλλαβεῖν πλησιάσαντος, ὅταν οὕτως ἔχωσιν ἄνευ ἄλγους καὶ [μετὰ] ἀναισθησίας. τό τε μὴ ἀλλοιότερον ἔχειν τὸ στόμα ἀγαθόν· καὶ γὰρ τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδέν ἐστιν ὃ κωλύει μὴ συμμύειν αὐτὰς ὅταν δέῃ.

10 ἧττον conieci, εἰ codd, om tr, del Sch, οὖν Pk. Post φανερῶς omn codd interpungunt ‖ 12 σαρκικώτερα QFªGª ‖ 13 θιγγάνηται Sch e tr, θιγγάνῃ codd utroque loco ‖ 14 οἵα et 15 ἔχειν addidi. καὶ μήτε κωφὸν τὸ στόμα μήτε ἀλλοιότερον αὐτὸ αὑτοῦ mavult Sch, propter μήτε falso. at Pk κἂν θιγγάνηται κἂν μή, οὐκ ἂν εἴη μήτε . . . αὑτοῦ ἐλέγξαι ‖ 19 καὶ inserui ‖ 20 ὅτι] ὥστε = „*quare*“ tr ‖ 22 ἀφ' αὐτοῦ Dª ‖ 23 προΐηται Sch e tr, προΐενται codd. ἀναστομοῦνται Sylb, ἀναστομοῦντα codd tr ‖ 24 τῷ Sch, τοῦ codd. μὴ secludit Sch. τῷ μύειν εὐθὺς συμπῖπτον τὸ στόμα σημαίνουσιν ὅτι, ἐπὰν ἀπεράσῃ, κεναὶ κτλ. Pk ‖ 25 ἀλλ' ἂν πάντ' ἀπορρεύσῃ (i e post $1^1/_2$ vel 2 dies) adieci: in codicibus ante κεναὶ solum invenitur ἂν ἀπορήσῃ, in tr „*appetito*“, quod, etsi male intellectum, Pikkoli coniecturam firmare potest ‖ 27 προσπαστικαὶ QFª ‖ 29 μετὰ del Sch ‖ 30 στόμα Sch e tr; cf ª14. σῶμα codd.

3 Περὶ μὲν οὖν τὸ στόμα τῶν ὑστερῶν ἐκ τούτων ἡ σκέψις ἐστίν, εἰ ἔχει ὡς δεῖ ἢ μή. περὶ αὐτὴν δὲ τὴν ὑστέραν δεῖ συμβαίνειν τοιαῦτα μετὰ τὴν κάθαρσιν, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὕπνοις ὡς συγγιγνομένην τῷ ἀνδρὶ καὶ προϊεμένην, ὡς ἂν εἰ παρεπλησίαζε, ῥᾳδίως· ἂν τοῦτο φαίνηται πλεονάκις πάσχουσα, ἄμεινον. καὶ ἀνισταμένην ὁτὲ μὲν δεῖσθαι θεραπείας οἵας ὅταν πλησιάσῃ ἀνδρί, ὁτὲ δὲ ξηρὰν εἶναι· τὴν δὲ ξηρότητα ταύτην μὴ συνεχῆ, ἀλλ' ὕστερον μετὰ τὴν ἔγερσιν ἐξυγραίνεσθαι ὁτὲ μὲν θᾶττον ὁτὲ δ' ὀψιαίτερον καὶ ὅσον εἰς ἥμισυ τῆς ἡμέρας βραχὺ προελθούσης. ἡ δ' ὑγρότης ἔστω τοιαύτη οἵα ὅταν πλησιάσῃ 635ᵇ τῷ ἀνδρί. πάντα γὰρ ταῦτα σημαίνει δεκτικὴν τὴν ὑστέραν εἶναι τοῦ διδομένου, καὶ προσσπαστικὰς τὰς κοτυληδόνας, καὶ καθεκτικὰς ὧν λαμβάνουσι, καὶ ἀκούσας ἀφιείσας. ἔτι φύσας ἐγγίγνεσθαι ἄνευ πάθους, ὥσπερ τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἀφιέναι καὶ μεγάλας γιγνομένας καὶ ἐλάττους αὐτῶν, ἄνευ νόσου· καὶ γὰρ ταῦτ' ἀποδηλοῖ αὐτάς, ὅτι οὐδὲν στερεώτεραι τοῦ δέοντός εἰσιν, οὐδὲ κωφαὶ οὔτε φύσει οὔτε νόσῳ, ἀλλὰ δύνανται, ὃ ἂν δέξωνται, αὐξανομένῳ παρέχειν χώραν. ἔχουσι γὰρ καὶ διάτασιν. ὅταν δὲ τοῦτο μὴ γίγνηται, ἢ πυκνότεραί εἰσιν ἢ ἀναισθητότεραι ἢ φύσει ἢ νόσῳ. διὸ καὶ οὐ δύνανται τρέφειν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουσι τὰ ἔμβρυα, ἐὰν μὲν σφόδρα τοιαῦται ὦσιν, ἔτι μικρὰ ὄντα, ἐὰν δ' ἧττον, μείζω· ἐὰν δὲ πάνυ ἠρέμα, φαυλότερα ἐκτρέφουσι τὰ ἔκγονα καὶ οἷον ἐν ἀγγείῳ φαύλῳ τραφέντα. ἔτι δὲ θιγγανομένης τὰ ἐπὶ δεξιὰ καὶ τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ὁμαλὰ αὐτῆς εἶναι, καὶ τἆλλα τούτοις ὁμοίως. καὶ ἐν τῇ

---

36 *εἰ παρ.*] *εἴπερ ἐπλησίαζε* Dindorf ‖ *ῥᾳδίως* om Gᵃ ‖ *κἂν* Pk ‖ 38 *ξηρὰν εἶναι* conieci. *ξηρασίας* codd. „*siccam*" tr ‖ 41 *βραχὺ* Pk, *βραχείας* codd ‖ b 1 *πλησιάζῃ* Fᵃ ‖ 3 *προσπαστικὰς* Dᵃ ‖ 5 *τῇ κοιλίᾳ* Sch, *ἡ κοιλία* codd ‖ 6 *ἀπιέναι* Sch, falso; nam subiectum est *τὰς μεγάλας καὶ ἐλ. γι. ὑστέρας*. „*em*[illegible] i e *ἀφίεσθαι* tr ‖ 7 *αὑτῶν* Sch, *αὐτῶν* codd ‖ 8 *οὐδὲ* P[illegible] codd ‖ 9 *ὃ* conieci, *ὡς* codd, *ᾧ* Sch ‖ 10 *γὰρ* conieci, *δ'* [illegible] 15 *τὰ*] *δὲ τὰ* codd. *δὲ* secl iam Sch.

πρὸς τὸν ἄνδρα συνουσίᾳ μεταξὺ ὑγραίνεσθαι, μὴ πολλάκις δὲ μηδὲ σφόδρα. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πάθος οἷον ἵδρωμα τοῦ τόπου, ὥσπερ καὶ τῷ στόματι σίαλον πολλαχοῦ ἀφίεμεν κατὰ τὴν προσφορὰν τῶν σιτίων, καὶ ὅταν λαλῶμεν καὶ ἐργαζώμεθα αὐτοὶ πλέον· καὶ τοῖς ὄμμασι δακρύομεν πρὸς τὰ λαμπρότερα ὁρῶντες, καὶ ὑπὸ ψύχους καὶ θερμότητος ἰσχυροτέρας, ⟨ὑφ'⟩ ἧς κρατεῖται τὰ μόρια ταῦτα, ὅταν τύχῃ ὑγροτέρως ἔχοντα. οὕτω καὶ αἱ ὑστέραι ὑγραίνονται ἐργαζόμεναι, ὅταν τύχωσιν ὑγροτέρας διαθέσεως. πάσχουσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ αἱ μάλιστα καλῶς πεφυκυῖαι. διὸ θεραπείας ἀεὶ δέονται αἱ γυναῖκες ἢ πλείονος ἢ ἐλάττονος, ὥσπερ καὶ τὸ στόμα πτύσεως. ἀλλ' ἐνίαις τοσαύτη ὑγρασία γίγνεται, ὥστε μὴ δύνασθαι καθαρὸν τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀνασπάσαι διὰ τὴν σύμμιξιν τῆς γιγνομένης ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὑγρότητος. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς πάθεσι καὶ τοσόνδε δεῖ κατανοεῖν, τί συμβαίνει, ὅταν δόξῃ ἐν τῷ ὕπνῳ πλησιάσαι τῷ ἀνδρί, πῶς ἔχουσα ἐξανίσταται, οἷον εἰ ἀσθενεστέρα, καὶ εἰ ἀεί, μὴ ὁτὲ μὲν ὁτὲ δ' οὔ, ἢ ἐνίοτε καὶ ἰσχυροτέρα· εἰ δὲ μή, ⟨εἰ⟩ ξηροτέρα τὸ πρῶτον, εἶτα ἐφυγραίνεται. δεῖ γὰρ ταῦτα συμβαίνειν τῇ γονίμῳ γυναικί. τὸ μὲν γὰρ ἐκλύεσθαι σημαίνει προετικὸν εἶναι τὸ σῶμα σπέρματος ἀεί, τήν τ' ἐκποιοῦσαν ποιεῖ καὶ σωματώδη οὖσαν ἀσθενεστέραν. τὸ δ' ἀνόσως τοῦτο πάσχειν σημεῖον ὅτι

---

19 μηδὲ] μὴ Fa ‖ 20 σίαλον π. ἀφίεμεν κατὰ τὴν προσφορὰν egregie Pk, σιάλου π. μὲν καὶ πρὸς τὴν φορὰν codd. σίαλον et τὴν προσφορὰν iam Sylb maluit. „*salivamus et ad oblationem*" tr; omisit igitur πολλαχοῦ ‖ 24 ὑφ' adieci ‖ ἧ Pk ‖ κρατεῖται Pk, κρατεῖ codd ‖ 25 οὕτως Da ‖ 27 exspectes καὶ μάλιστα αἱ κάλλιστα π. ‖ 33 τί ci, εἰ codd aut verba εἰ συμβαίνει, quae abundare iam Sch iudicat, secludenda ‖ 35 καὶ ante ἀεί om FaGa ‖ 36 εἰ inser Pk ‖ 37 συμβαίνει Da ‖ 38 προεκτικὸν Fa ‖ 39 τ' ἐκπ.—ἀσθενεστέραν Sch, qui solum δὲ pro τ'. Cunctanter *recepi*, nam adiectivum σωματώδης cum Scaligero ad σπέρμα *referre* malim, τό τ' ἐκποιεῖν σωματῶδες ποιεῖ ἔτι ἀσθενεστέραν *vel aliquid* simile exspectans. τε ποιοῦσαν ποιεῖ· καὶ σωματωδῶν δ' οὐσῶν ἀσθενεστέρα codd.

κατὰ φύσιν καὶ ὃν δεῖ τρόπον ἡ ἄφοδος τούτου γίγνεται· εἰ γὰρ μή, νοσώδης ἦν ἡ ἀρρωστία. τὸ δέ ποτε καὶ ἰσχύ- 636^{a}
ειν μᾶλλον, καὶ ξηρὰν εἶναι τὴν ὑστέραν, εἶτ' ἐφυγραίνεσθαι, σημεῖον ὅτι πᾶν τὸ σῶμα λαμβάνει καὶ ἀφανίζει, καὶ οὐ μόνον ἡ ὑστέρα, ⟨ἀλλὰ⟩ καὶ τὸ σῶμα ἰσχύει. πνεύματί τε γὰρ ἕλκει ἡ ὑστέρα τὸ προσελθὸν ἔξωθεν αὐτῇ, ὥσπερ πρότερον εἴρηται. οὐ γὰρ εἰς αὐτὴν προΐεται, ἀλλ' οὗ καὶ ὁ ἀνήρ. ὅσα δὲ πνεύματι, πάντα ἰσχύϊ ἐργάζεται. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ τὸ σῶμα προσσπαστικὸν τῆς τοιαύτης.

Εἰσὶ δέ τινες αἳ πάσχουσί τι τοιοῦτον ὃ καλοῦσιν ἐξανεμοῦσθαι· δεῖ δὴ καὶ τοῦτο μὴ πάσχειν. ἔστι δὲ τοιοῦτον τὸ πάθος· ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρί, οὔτε προϊέμεναι δῆλαι τὸ σπέρμα οὔτε κυΐσκονται, διὸ καὶ καλεῖται ἐξανεμοῦσθαι. αἴτιον δὲ τοῦ πάθους ἡ ὑστέρα, ὅταν ᾖ λίαν ξηρά· ἑλκύσασα γὰρ πρὸς αὑτὴν τὸ ὑγρὸν ⟨οὐκ⟩ ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ κατασκελετεύεται, καὶ μικρόν τι γιγνόμενον ἐξ αὐτῆς ἀπέπεσέ τε καὶ ἔλαθε διὰ μικρότητα ἐξιόν. καὶ ὅταν μὲν τοῦτο σφόδρα πάθῃ ἡ ὑστέρα καὶ γένηται ὑπέρξηρος, ταχύ τ' ἀπέβαλε καὶ ταχὺ δῆλον γίγνεται ὅτι οὐ κύει· ἐὰν δὲ μὴ σφόδρα ταχέως ταῦτα ποιῇ, ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ δοκεῖ κύειν, ὃ ἂν ἔχῃ αὐτὴ πρὸς αὑτῇ, ἕως ἂν ἀποβάλῃ. καὶ ὅμοια συμβαίνει ταχὺ ταύταις πάθη οἷα ταῖς ὀρθῶς κυούσαις, καὶ ἐὰν γίγνηται πολὺς χρόνος, αἴρεται ἡ ὑστέρα,

636 a 1 ἡ post ἦν om D^{a} ‖ *καὶ ἰσχύειν μᾶλλον* del Sch ‖ 4 *ἀλλὰ* inser Di Pk ‖ 6 *πρότερον* i e $634^{b}33$ ‖ de re cf ζγβ $739^{a}35$ ‖ 7 ὅσαι D^{a} ‖ 8 *προσπαστικὸν τὸ τῆς τ.* D^{a} „*quod talis*" tr ‖ 9 *εἰσὶ κτλ.* Hunc capitulorum ordinem observant non solum codd Graeci, sed etiam tr Albertus. At edd varie corrigere studuerunt; velut Sch Pk huc transponunt verba $^{b}24$ *ἔτι δ' ἐνίοτε* —$637^{b}6$ *ὅσοις μηδέν.* In Camotiana post $^{a}6$ *ἀλλ' οὗ καὶ* sequitur $^{b}34$ *ἂν ἄλλως* — $637^{b}16$ *ἀνήρ.* Tum reditur ad $636^{a}7$ *ὅσα* ‖ 10 *τοιοῦτον τὸ* transposui, *τὸ τ.* codd ‖ 11 *πάθος* om G^{a} ‖ 12 *δῆλαι* om $F^{a}G^{a}$ ‖ 14 *οὐκ* inserui ‖ 15 *αὐτῆς* i e *ὑστέρας* conieci. at codd *αὐτοῦ*, i e *τοῦ ὑγροῦ*, quod ferri vix potest ‖ 16 „*ut propter*" *ὡς διὰ* tr ‖ *σμικρότητα* F^{a} ‖ 20 *ἂν* — *ἕως* om $F^{a}G^{a}$ ‖ [illegible] conieci, *αὐτήν* codd. transpone ἕως ἂν ἀποβάλῃ ante ὃ ‖ *ὃ ἂν ἔχηται πρὸς αὐτῇ, ἕως ἀποβάλῃ* Pk ‖ ἀποβάλλῃ F^{a}

ὥστε φανερῶς δοκεῖ κύειν, ἕως ἂν ἀποπέσῃ· τότε δ' ὁμοία ἐγένετο οἵα πρὸ τοῦ ἦν. ἀναφέρουσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος εἰς τὸ δαιμόνιον· ὅ ἐστι θεραπευτόν, ἐὰν μὴ φύσει ⟨ᾖ⟩ τοιαύτη ᾖ σφόδρα πάσχουσα ὃ πάσχει. σημεῖον δὲ τοῦ μὴ τοιαύτας εἶναι, ἐὰν φαίνωνται μὴ προϊέμεναι, ὅταν λάβω-
4 σι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ μὴ συλλάβωσιν. κωλύονται δὲ καὶ
ἐὰν σπάσμα ἔχωσιν αἱ ὑστέραι. γίγνονται δὲ σπάσματα [ἐν ταῖς ὑστέραις] ἢ φλεγμασίᾳ διατεινομένης τῆς ὑστέρας, ἢ ἐν τῷ τόκῳ πληρώματος πολλοῦ ἐξαπίνης ἐπιπεσόντος καὶ μὴ ἀνοιγομένου τοῦ στόματος· τότε ὑπὸ τῆς διατάσεως γίγνεται σπάσμα. σημεῖον δὲ τοῦ μὴ ἔχειν σπάσμα, ἐὰν μὴ φαίνηται εἰς φλεγμασίαν ἀφικνουμένη ἐν τοῖς αὐτῆς ἔργοις ἡ ὑστέρα· ἔχουσα γὰρ σπάσμα φλεγμαίνοι ἄν ποτε. ἔτι δ' ἐὰν φῦμα ἐπὶ τοῦ στόματος ᾖ, πολλὰ ἑλκωθέντος, ἐμποδίζει πρὸς τὰς συλλήψεις. σημεῖον δὲ καὶ τοῦ ταῦτα μὴ ἔχειν, ἐὰν φαίνηται ἀνοιγομένη καλῶς ἡ ὑστέρα καὶ συμμύουσα, ὅταν γένηται αὐταῖς τὰ γυναικεῖα καὶ αἱ πρὸς
636ᵇ τὴν ἄνδρα χρήσεις. ἔτι ἔστιν αἷς πως τὸ στόμα συμφύεται,
ταῖς μὲν ἐκ γενετῆς ταῖς δὲ διὰ νόσον. γίγνεται δὲ τοῦτο καὶ ἰατὸν καὶ ἀνίατον. οὐ χαλεπὸν δὲ τοῦτο γνῶναι, ἐὰν ᾖ· οὐ γὰρ οἷόν τ' οὔτε λαμβάνειν οὐδὲν ὧν δεῖ οὔτε προΐεσθαι. ἐὰν οὖν φαίνηται καὶ δεχομένη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφιεῖσα, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἐνσχεθείη τῷ πάθει. ὅσαις δὲ τούτων μηδὲν ἐμπόδιον ᾖ, ἀλλ' ἔχουσιν ὃν τρόπον δεῖν εἴρηται ἔχειν, ἂν μὴ ὁ ἀνὴρ αἴτιος ᾖ τῆς ἀτεκνίας, ἢ ἀμφότεροι μὲν δύνωνται τεκνοῦσθαι, πρὸς ἀλλήλους δὲ μὴ ὦσι σύμμετροι τῷ ἅμα προΐεσθαι ἀλλὰ πολὺ διαφωνῶσιν,

---

25 ᾖ addidi ‖ 26 ὃ *πάσχει* conieci, *τὸ πάσχον* codd „*quod patitur*" tr, *τὸ πάθος* Scal Sch. *φύσει τοιαύτη ᾖ σφόδρα, πάσχουσα δ' ἐπὶ ποσόν* Pk ‖ 28 verba *καὶ μὴ συλλάβωσιν* vix requiras ‖ *κωλύωνται* Gª ‖ 30 verba *ἐν ταῖς ὑστέραις* del Pk ‖ 34 *αὐτῆς* Sylb, *αὐτοῖς* codd ‖ **b** 1 *πω* Fª ‖ 6 *οὐκ ἂν* Pk, *κἂν* codd ‖ *ἐνσχεθείη* conieci, *ἔλεγχος εἴη* codd. *ἐλεγχθείη* Pk male. *ὅτι ἀνέλεγκτος εἴη* Scal ‖ 7 δεῖν Sch e tr, δὴ codd. *τρόπον ἤδη εἴρηται δεῖν ἔχειν* Pk ‖ 10 πολλοὶ Fª.

[οὐκ] ἔσονται τέκνα τούτοις. τοῦ μὲν οὖν εἰδέναι, ⟨εἰ⟩ τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀναίτια, ἔστι μὲν καὶ ἄλλα σημεῖα λαβεῖν· ἃ δὲ πάντων σαφέστατα, εἰ φαίνοιτο πρὸς ἄλλας πλησιάζων καὶ γεννῶν. τοῦ δὲ πρὸς ἀλλήλους μὴ συνδρόμως ἔχειν, ⟨εἴ γε⟩ πάντων τῶν εἰρημένων ὑπαρξάντων μὴ γεννῶσιν. δηλοῖ γὰρ ὅτι τοῦτο αἴτιον μόνον. εἴπερ γὰρ καὶ ἡ γυνὴ συμβάλλεται εἰς τὸ σπέρμα καὶ τὴν γένεσιν, δῆλον ὅτι δεῖ ἰσοδρομῆσαι παρ' ἀμφοῖν. ἐὰν οὖν ὁ μὲν ταχὺ ἐκποιήσῃ ἡ δὲ μόλις (τὰ γὰρ πολλὰ αἱ γυναῖκες βραδύτεραι), τοῦτο κωλύει· διὸ καὶ συζευγνύμενοι οὐ γεννῶντες μετ' ἀλλήλων γεννῶσιν, ὅταν ἐντύχωσιν ἰσοδρομοῦσι πρὸς τὴν συνουσίαν. εἰ γὰρ ἡ μὲν ὀργῶσα καὶ παρεσκευασμένη εἴη καὶ ἐννοίας ἔχουσα ἐπιτηδείας, ὁ δὲ προλελυπημένος καὶ κατεψυγμένος, ἀνάγκη τότε ἰσοδρομῆσαι αὐτοὺς ἀλλήλοις. ἔτι δ' ἐνίοτε γυναιξὶ καὶ ἐξονειρωξάσαις καὶ ἀνδράσιν ἀφροδισιάσασι συμβαίνει εὐρωστοτέροις εἶναι, μὴ ἰσχύϊ ἀλλ' ὑγιείᾳ. γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅταν πολὺ τὸ σπέρμα ᾖ ἠθροισμένον ἐπὶ τὸν τόπον ὅθεν προΐενται. ἐὰν οὖν τότε ἀπέλθῃ, οὐδὲν ἀσθενέστεραι γίγνονται· οὐ γὰρ ἀεὶ ἐκλύονται ἀπελθόντων, ὅταν ἱκανὰ ᾖ τὰ λειπόμενα· οὐδ' ἂν [εἰ] ἐκεῖνα ἄχρηστα ᾖ.

---

11 *οὐκ* suo iure del Bk, non agnoscit Albertus ‖ *τοῦ μὲν οὖν*] *τῶ μὲν* D^a ‖ *εἰδέναι*] *εἶναι* Bk, quod ferri nequit, nisi antea inseras *μή*, pariter atque Albertus „*signum autem non esse in viro causam privationis conceptus*" ‖ *εἰ* add Pk e tr ‖ 12 *ἀναίτια* Pk, *αἴτια* codd ‖ 13 *πάντων σαφέστατα* audacter mutavi; nam lectio codicum *ῥάω μάλιστα* aperte corrupta est. „*quae facile magis*" tr ‖ *εἰ* inser Pk. *μάλιστ' ἂν φαίνοιτο, ⟨τάδε,⟩ πρὸς* Sch ‖ 14 *τοῦ*] *τὸ* F^aG^a. *ὅταν . . . ἔχωσι* Sch e tr ‖ *ἀλλήλους* Sch e tr, *ἄλλους* D^a, *ἄλλας* F^aG^a ‖ *εἴ γε* inser Pk ‖ 15 *μὴ*] *οὐ* F^aG^a ‖ 18 *οὖν ὁ*] *οἱ* G^a ‖ 20 *οὐ γεννῶντες μετ' ἀ. γεννῶσιν*] sic transposui verba codicum *γεννῶσι μετ' ἀ. οὐ γεννῶντες δέ*, sed *δέ* om F^aG^a tr. *οὐ γεννῶσι μ. ἀ. γεννῶντες δὲ* Scal Sch Pk, sed Pk pro *δὲ* exhibet *δηλαδή*· Hos si sequerer, deinceps scriberem *ὅταν τύχωσιν ἰσοδρομοῦντες πρὸς τὴν συνουσίαν* ‖ 22 *πεπερασμένη* F^a ‖ 24 *ἰσοδραμῆσαι* F^a ‖ *ἀλλήλοις αὐτούς* D^a ‖ *ἔτι* Sylb. *ὅτι* codd ‖ 30 *εἰ* del Sch suadente Sylburgio.

ἅμα ⟨δὲ⟩ καὶ ῥᾷον ⟨ἔχουσιν⟩ οἷον πλησμονῆς ἀπαλλαγεῖσαι· διὸ οὐκ ἰσχύϊ εὐρωστότεραι ἀλλὰ κουφότητι γίγνονται. ἀλλ' ὅταν ἀπὸ τοσούτων ἀπίῃ ὧν τὸ σῶμα δεῖται, τότε ἀσθενεστέρας ποιεῖ. παύεται δὲ ταχύ, ἂν ἄλλως τις ὑγιάνῃ τὸ σῶμα καὶ ἐν ἡλικίᾳ ᾖ, ἢ ταχὺ σπερμοποιεῖ· τῶν γὰρ αὐξανομένων τοῦτ' ἐστὶ ταχὺ καὶ τῶν αὐξητῶν. καὶ λανθάνουσι τότε μάλιστα κυϊσκόμεναι. οὐ γὰρ οἴονται συνειληφέναι ἐὰν μὴ αἴσθωνται προϊέμεναι. ⟨ἔτι⟩ δὲ τυγχάνουσιν ὑπολαμβάνουσαι ὡς δεῖ ἀπ' ἀμφοῖν συμπεσεῖν ἅμα, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρός. μάλιστα δὲ λανθάνει, 637a ὅσαι οἴονται ἀδύνατον εἶναι συλλαβεῖν, ἐὰν μὴ ξηρανθῶσι καὶ ἐπιδήλως ἀφανισθῇ τὸ δοθέν. συμβαίνει δ' ἐνίοτε πλέον προϊέσθαι καὶ αὐτὴν καὶ τὸν ἄνδρα οὗ ἂν δύνηται ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἱκανοῦ. ὅταν οὖν σπάσῃ μὲν ἱκανόν, λειφθῇ δὲ πολύ, τότε λανθάνουσι κυϊσκόμεναι. ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐνδέχεται γίγνεσθαι καὶ οὐκ ἐξ ἅπαντος γίγνεται τὸ πάθος, δηλοῖ ὅσα τῶν ζῴων ἀπὸ μιᾶς ὀχείας πολλὰ τίκτει, καὶ ἡ τῶν διδύμων γένεσις, ὅταν ἀπὸ μιᾶς γένηται· δῆλον γὰρ ὅτι οὐκ ἐξ ἅπαντος ἐγένετο, ἀλλὰ μέρος τι αὐτοῦ ἔλαβεν ὁ τόπος, τὸ δὲ περιελείπετο πολλαπλάσιον. ἔτι εἰ

---

31 δὲ et τὰ σώματα post ῥάω inser Pk ‖ ῥάω FaGa ‖ ἔχουσιν inserui ‖ ἀπαλλαγέντα codd ‖ ἅμα δὲ καὶ ῥάους γίνονται, οἷον πλησμονῆς ἀπαλλαγεῖσαι propon Sch ‖ 33 ἀπίῃ Scal Sch, ἐπίῃ codd ‖ 34 ποιεῖ] ἐποίει Da ‖ παύεται scl τὸ ἀσθενεῖν ‖ 35 ᾖ om Da ‖ αὐξομένων Da ‖ 37 τότε scl ὅταν πολὺ τὸ σπέρμα κτλ. ‖ οἷόν τε Fa ‖ 38 ἔτι inser Pk. post αἴσθωνται interpung Bk ‖ **637 a 1** δυνατὸν codd infra, libro extremo: ibi enim haec 636b40 μάλιστα δὲ — 637a10 πολλαπλάσιον codd Graeci et tr iterum ponunt ‖ ἀναξηρανθῶσι codd infra. ἀναξηρανθῇ Da infra ‖ 3 προέσθαι codd infra ‖ δύνηται Isingr Sch, δύναιντο codd ‖ 5 λειφθῇ tr Scal, ληφθῇ codd hic et infra ‖ λανθ. καὶ κυϊσκ. codd infra ‖ καὶ ὅτι οὐκ Da infra ‖ 6 τὸ πάθος i e τὸ κυεῖν ‖ 8 ὅταν] κἂν codd infra ‖ 9 γὰρ] exspectes οὖν ‖ οὐκ ἐξ e tr transpon Sylb Sch, ἐξ οὐχ codd, sed οὐχ om Da ‖ ἐγένετο scl ἡ κύησις ‖ 9 μέρος τι αὐτοῦ Da tr, μέρος τοῦ αὐτοῦ FaGa ‖ 10 ὁ conieci, τις codd tr, om Bk. ὁ τόπος i e ἡ ὑστέρα ‖ περιέλιπε codd hoc loco, περιέλιπε τὸ tr et infra codd.

πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ὀχείας γίγνεται, ὅπερ φαίνεται ἐπὶ τῶν ὑῶν καὶ τῶν διδύμων ἐνίοτε γιγνόμενον, δῆλον ὅτι οὐκ ἀπὸ παντὸς ἔρχεται τὸ σπέρμα τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἑκάστου εἴδους ἐμερίζετο. ἀπὸ παντὸς μὲν γὰρ ἐνδέχεται ἀποχωρισθῆναι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πολλά. ὥστε ἅμα καὶ κατὰ μέρος ἀδύνατον. ἔτι ἡ γυνὴ προΐεται εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ στόματος τῶν ὑστερῶν, οὗ καὶ ὁ ἀνήρ, ὅταν πλησιάσῃ. ἐντεῦθεν γὰρ σπᾷ τῷ πνεύματι, ὥσπερ τοῖς στόμασιν ἢ τοῖς μυκτῆρσιν. πάντα γὰρ ὅσα μὴ ὀργάνοις προσάγεται, ἢ φύσιν ἔχει ἄνω ⟨φέρεσθαι⟩ κοῦφα ὄντα, ἢ πνεύματι ἕλκονται ⟨ὡς⟩ ἐκ τούτου τοῦ τόπου. διὸ ἐπιμελοῦνται ὅπως γένηται ξηρὸς οὕτως, ὥσπερ πρὶν τοῦτο συμβαίνειν. πέφυκε δ᾽ οὕτως ἡ ὁδός, δι᾽ ἧς ἔρχεται, ταῖς γυναιξίν. ἔχουσι καυλόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνδρες τὸ αἰδοῖον, ἀλλ᾽ ἐν τῷ σώματι. ἀναπνέουσι ⟨δὲ⟩ διὰ τούτου μικρῷ πόρῳ ἀνωτέρω ⟨ὄντι ἢ⟩ ᾗ οὐροῦσιν αἱ γυναῖκες. διὸ καὶ ὅταν ὀργῶσιν ἀφροδισιασθῆναι, οὗτος ὁ τόπος οὐκ ἔχει ὁμοίως καὶ πρὶν ὀργᾶν. ἀπὸ δὴ τούτου τοῦ καυλοῦ γίγνεται ⟨ἡ⟩ ἔκπτωσις, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τῆς ὑστέρας πολλῷ μεῖζον ἢ καθ᾽ ἣν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐκπίπτει. ὅμοιον δ᾽ ἐστὶ τοῦτο κατὰ τοῦτο ταῖς

12 γιγνόμενα D^{a}G^{a} ‖ 15 ὥστε] et sententia et particula μὲν ante γὰρ posita flagitatur ἀλλά. De re cf ζγα 723^{b}9 ‖ 15 μετὰ F^{a} ‖ 16 ἔτι — 17 πλησιάσῃ] cf 636^{a}6 et ζγβ 739^{a}35 ‖ 19 φύσιν Pk, εἴσφυσιν D^{a} tr, εἴφυσιν G^{a}, εἰ φύσιν F^{a} ‖ 20 ἄνω φ. Pk Scaligeri versionem respiciens „*aut natura trahuntur sursum in cava loca*", ἄνωθεν codd tr ‖ κοῦφα conieci, κοῖλα codd. Hunc locum sic quoque restituas: εἰσφυσῶνται ἄνω εἰς κοῖλα ὄντα; scribentis enim animo cucurbitulae obversari videntur ut ζγβ 737^{b}28 ‖ ἕλκων ἢ ἐκ codd „*trahunt ex*" tr, ἕλκονται ὥσπερ ἐκ Pk praeeunte Scaligero ‖ 22 οὗτος D^{a} tr ‖ ante πρὶν fort intercidit ἦν ‖ τοῦτο i e τὴν συνουσίαν ‖ συμβαίνει D^{a} tr ‖ 24 στόματι Bk, qui interpunx post τὸ αἰδοῖον ‖ ἀναπνέουσι conieci, ἀποπνέουσι codd ‖ 25 δὲ inserui, οὖν inser Sch Pk e tr ‖ τούτου Sch Pk, τοῦτο codd ‖ post μικρῷ add τε codd; si teneas, scribe πόρῳ μικρῷ τε καὶ ἀν. ‖ ὄντι ἢ inserui, ἢ inser iam Scal Sch Pk ‖ 26 ὀργᾷ D^{a} ‖ 28 ἡ inser Sch Pk ‖ 29 καθ᾽ ἣν i e τὸ ὄπισθεν ὅθεν ‖ 30 ἐκπίπτει scl τὸ σπέρμα ‖ τοῦτο scl τὸ μόριον *i e ὁ καυλός*. at οὗτος maluit Sch.

ῥισίν· καὶ γὰρ αἱ ῥῖνες ἔχουσιν εἴσω εἰς τὸν φάρυγγα πόρον τινὰ καὶ εἰς τὸν ἔξω ἀέρα· οὕτω κἀκεῖνος καὶ ἔσω ἔχει πόρον μικρόν τε πάνυ καὶ στενόν, ὅσον πνεύματι ἔξοδον, τὸν δ' εἰς τὸ πρόσθεν τῆς ὑστέρας εὐρύχωρον, εὔρουν, ὥσπερ αἱ ῥῖνες τὸν εἰς τὸν ἀέρα μείζω τοῦ εἰς τὸ στόμα καὶ φάρυγγα. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες μείζω τὸν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τῶν ὑστερῶν πόρον ἔχουσι καὶ εὐρυχωρότερον τοῦ ἔσω. ὅ,τι συμβάλλεται εἰς τοῦτο, ποιεῖ ⟨πίστιν τῇ ὑπάρξει⟩ τῶν αὐτῶν παθημάτων, ὅτι καὶ ἡ γυνὴ γόνιμον προΐεται. τὰ δ' αὐτὰ ⟨εἰ⟩ αἴτια, ταὐτὰ συμβαίνει. καὶ γὰρ οἷς ἢ νόσου ἢ θανάτου δοκεῖ ⟨ἕτερον πρὸ⟩ ἑτέρου τὸ αἴ-
637b τιον εἶναι, θεωροῦσι τὸ τελευταῖον ἐπὶ τὰς ἀρχάς, ὃ δεῖ ὁρᾶν. τοῖς μὲν γὰρ ταῦτα αἴτια τὰ πρῶτα, τοῖς δ' οὐδέν, τῶν δὲ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. ἀποδίδωσιν οὖν κατὰ λόγον καὶ τὰ ἀποβαίνοντα· καὶ τοῖς μὲν διὰ πάντων συμβαίνει διελθεῖν τῶν αὐτῶν παθημάτων, τοῖς δὲ διὰ πολλῶν, οἷς πολλά, τοῖς δὲ δι' ὀλίγων, τοῖς δὲ δι' οὐδενός, ὅσοις μηδέν.

6 φανερὰ δὲ τὰ ζῷά ἐστιν, ὅταν ὀχευθῆναι δέηται. διώκει γὰρ τὰ ἄρρενα, οἷον αἱ ἀλεκτορίδες διώκουσι καὶ ὑφιζάνουσιν αὐταί, ἐὰν μὴ ὀργᾷ ὁ ἄρρην. τοῦτο δὲ ποιεῖ καὶ ἄλλα ζῷα. εἰ δὴ ταὐτὰ πάθη πᾶσι τοῖς ζῴοις φαίνεται ὄντα περὶ τὴν συνουσίαν, δῆλον ὅτι καὶ ⟨ταὐτὰ⟩ τὰ αἴτια συμβαίνοντα. ἀλλὰ μὴν ἥ γ' ὄρνις οὐ μόνον τοῦ λαβεῖν

---

32 ἔσω Di Pk, ἔξω codd ‖ 34 ante *εὔρουν* inser *καὶ* Pk suadentibus Scaligero et Schneidero ‖ 36 verba *ὁμοίως* — 38 *ἔσω* tamquam glossema iam dicta repetunt ‖ 38 *τοῦ* Scal Sch Pk e tr, *τὸ* codd ‖ *ἔσω* conieci, *ἔξω* codd ‖ *πίστιν τῇ ὑπάρξει* inserui, *πίστιν* inser iam Pk ‖ 39 *τῶν αὐτῶν παθ.* i e quibus afficitur *τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδοῖον* ‖ 40 verba *τὰ* — b6 *μηδέν*, fort aliena manu addita, nimis vaga et obscura sunt. Iam Sch censet verba a38 *ὅ, τι* — *μηδέν* luxata et suo loco mota esse ‖ *εἰ* inserui. at *τὰ δ' αὐτὰ αἴτια ταῦτ' ἐπεί ἐστι, ταὐτὰ συμβαίνει* tr ‖ 41 *ἕτερον πρὸ* inser Pk ‖ b 1 *εἶναι* add Da tr, om FaGa ‖ legendum videtur *τὸ τελευταῖον, ἀλλ' οὐ τὰς ἀρχάς, ἃς δ. ὁ.* ‖ 2 *ταῖς μ.* Fa ‖ *ταῦτα* tr, *ταὐτὰ* codd ‖ 11 *ταὐτὰ* inserui; post *αἴτια* inser *τὰ* Sch Pk.

ἐπιθυμίαν ἔχει, ἀλλὰ καὶ τοῦ προέσθαι. σημεῖον δὲ τούτου· ἐὰν γὰρ μὴ παρῇ ὁ ἄρρην, πτήσσει ὑπ' ἄλλην καὶ ἔγκυος γίγνεται καὶ τίκτει ὑπηνέμια, ὡς, ἐπιθυμοῦσα τοῦ ἀφεῖναι τὸ σπέρμα, καὶ ἀφεῖσα, ⟨ὥσπερ⟩ ὅταν καὶ τῷ ἄρρενι ἀνὴρ συνῇ. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ τἆλλα, ἐπειδὴ καὶ ⟨ἐπὶ⟩ τῶν ᾀδουσῶν ἀκρίδων ἤδη τις ἐπειράθη τρέφουσα, ἔτι ἁπαλὰς λαβοῦσα· καὶ ⟨γὰρ⟩ ἐγένοντο αὐξηθεῖσαι αὐτόματοι ἔγκυοι. ἐκ δὴ τούτων δῆλον ὅτι συμβάλλεται εἰς τὸ σπέρμα πᾶν τὸ θῆλυ, εἴ γε καὶ ἐφ' ἑνὸς γένους φαίνεται τοῦτο γιγνόμενον. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ ᾠὸν τὸ ὑπηνέμιον τοῦ γονίμου ἀλλ' ἢ τῷ μὴ γεννᾶν ζῷον. τοῦτο δ' ὅτι οὐ παρ' ἀμφοῖν ἦλθεν. διὸ οὐδὲ τὰ ἀπὸ τοῦ ἄρρενος ἅπαντα γόνιμα φαίνεται, ἀλλ' ἔνια ἄγονα, ὅταν μὴ ἐξ ἀμφοῖν ὡς δεῖ συναρμοσθῇ. ἔτι γυναῖκες ἐξονειρώττουσι, καὶ ταύταις γίγνεται, ὡς ὅταν συγγένωνται ἀνδρί, ταὐτὰ παθήματα μετὰ τὸν ὀνειρωγμόν, διάλυσις καὶ ἀδυναμία. δῆλον τοίνυν, εἰ ἐν τῷ ἐξονειρωγμῷ φαίνονται προϊέμεναι, ⟨ὡς⟩ καὶ τότε συμβάλλονται, ὅτι μετὰ τοὺς ἐξονειρωγμοὺς ὁ αὐτὸς τόπος ἀφυγραίνεται, καὶ θεραπείας δέονται τῆς αὐτῆς αὐταὶ ὑφ' αὑτῶν, ὥσπερ ὅταν συγγένωνται ἀνδρί. ὥστε φανερὸν ὅτι παρ' ἀμφοῖν γίγνεται πρόεσις τοῦ σπέρματος, εἰ μέλλει γόνιμον ἔσεσθαι. προΐενται δ' οὐκ εἰς αὐτὰς αἱ ὑστέραι, ἀλλ' ἔξω, οὗ καὶ ὁ ἀνήρ·

---

13 ἔχει om D^aG^a ‖ 14 ὁ om D^a ‖ πτήσσει ὑπ' ἄλλην conieci, πίπτει ὑπ' αὐτὴν codd, προΐεται εἰς αὐτὴν Sch e Scal, φρίττει καθ' αὑτὴν Pk ‖ 15 ὡς — 16 ὅταν] sic locum restituere ausus sum. ὡς ἐπιθυμοῦσα καὶ τοῦ ἀφεῖναι τότε, καὶ ἀφεῖσα ὅταν codd. At Sch Pk post ἀφεῖσα inser παύεται ταχὺ ὡς, quod non probó. Potius adderem τοῦ τίκτειν ‖ 16 pro verbis ἀνὴρ συνῇ Pk temere scribit ὕπαρ καὶ μὴ ὄναρ συνῇ ‖ 17 ἐπὶ inserui ‖ 18 τρέφουσαν F^aG^a ‖ 19 γὰρ inserui ‖ αὐξηθεῖσαι om F^a G^a, at exhib tr, quae om αὐτόματοι ‖ 21 ἀφ' F^a ‖ 22 ᾠὸν conieci, ζῷον codd. τοῦ ζῴου Pk ‖ τοῦ γονίμου conieci, τούτου codd ‖ ἀλλ' ἢ Sch e tr, ἀλλὰ codd ‖ 23 οὐ conieci, καὶ codd ‖ 26 γίγνεται om F^a ‖ 29 ὡς add Sch Pk praeeunte Scaligero ‖ τότε i e ὅταν συγγίγνωνται ἀνδρί ‖ συμβάλλονται scl εἰς γένεσιν ‖ 33 τοῦ om D^a ‖ μέλλοι F^a ‖ 34 ἀλλ' om D^aG^a.

εἶτ' ἐκεῖθεν ἕλκουσιν εἰς αὐτάς· ⟨πῶς⟩ οὖν τὰ μὲν γεννᾷ ἀφ' αὑτῶν τὰ θήλεα, οἷον ὄρνις τὰ ὑπηνέμια, τὰ δ' οὐδέν, οἷον ἵπποι καὶ πρόβατα; ἢ ὅτι ἡ μὲν ὄρνις εἰς τὴν ὑστέραν προΐεται, καὶ οὐκ ἔστιν ἔξω τόπος εἰς ὃν ἀφίησιν, οὐδ' ὁ ἄρρην; διὸ ἐὰν μὴ τύχῃ ὀχεύων, εἰς τὴν γῆν ἐκχεῖ· τοῖς δὲ τετράποσιν ἔστιν ἔξω τόπος ἄλλος, εἰς ὃν καὶ τὸ θῆλυ
638a προΐεται καὶ τὸ ἄρρεν· ὅπερ τοῖς μὲν ἄλλοις μετὰ τῶν ἄλλων ὑγρῶν συγχεῖται καὶ οὐ συνίσταται ἐν τῇ ὑστέρᾳ διὰ τὸ μὴ εἰσιέναι, ταῖς δ' ὄρνισι λαβοῦσα ἡ ὑστέρα συμπέττει καὶ σῶμά τι ⟨ποιεῖ⟩ ὅμοιον τἆλλα, πλὴν οὐ ζῷον, διότι δεῖ ἐξ ἀμφοῖν τὸ ζῷον εἶναι. ἔστι δ' ἐνστῆναι εἰ ἀληθῆ λέγουσι φάσκουσαι, ὅταν ἐξονειρώττωσι, ξηραὶ ἀνίστασθαι. δῆλον γὰρ ὅτι ἕλκει ἡ ὑστέρα ἄνωθεν, ὥστε διὰ τί οὐ γεννᾷ αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ θήλεα, ἐπείπερ καὶ μιχθὲν ἕλκει τὸ τοῦ ἄρρενος; διὰ τί οὐχὶ καὶ ἀμιγὲς τὸ αὑτῆς ἕλκει, ὅπερ εἰς τὸ ἔξω διατείνει; . . . αἷς γίγνεται τοῦτο τὸ πάθος κυούσαις ἔτη πολλά. τίκτουσι γὰρ ὃ καλοῦσι μύλην, οἷον συνέβη τινὶ γυναικί· ⟨ᾗ⟩ συγγενομένῃ τῷ ἀνδρὶ καὶ δοξάσῃ συλλαβεῖν ὅ τ' ὄγκος ηὐξάνετο τῆς ὑστέρας καὶ τἆλλα ἐγγίγνετο τὸ πρῶτον κατὰ λόγον. ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος ἦν τοῦ τόκου, οὔτε ἔτικτεν οὔτε ὁ ὄγκος ἐλάττων ἐγίγνετο, ἀλλ' ἔτη τρία ἢ τέτταρα οὕτω διετέλεσεν, ἕως δυσεντερίας γενομένης καὶ

---

35 ἕλκουσιν — 36 τὰ Pk. ἕλκουσιν iam Sylb et e tr Sch. ἕλκει εἰς αὐτάς· ὧν τὰ codd. ὡς pro ὧν Sch e Scal ‖ 36 θήλεια DaGa ‖ τὰ δ' ὑπηνέμια codd tr ‖ **638 a** 3 συμπέπτει Ga, συμπίπτει Fa ‖ 4 ποιεῖ inser Sch, sed fort τι, ut fragmentum huius verbi, expungendum est; om tr ‖ διότι conieci, διὸ codd ‖ 6 ὅταν Sch, ὅτι ἂν codd tr ‖ 9 ἀμιγὲς Pk, qui οὐχὶ πᾶσα καὶ ἀ. exhibet, αἱ αἶγες codd ‖ 10 post διατείνει solutio intercidit, quare lac indicavi; at Sch αἷς mutat in ἐνίαις μέντοι vel ὅμως, Pk in ἐνίαις δ' οὖν. „*propter quod quibusdam*“ = διὰ τί ἐνίαις tr. Ceterum verba αἷς — 18 συναποθνήσκει deprompta sunt e ζγδ 775b25. Ad verba συγκαταγηράσκει καὶ συναποθνήσκει cf Hippocrat de M M 2,9, de Int Affect. 29, 4, de Morb 27 ‖ 12 ᾗ *add Pk*, συγγενομένῃ et δοξάσῃ Sch e l l et tr. συγγενομένης *et* δοξάσης codd ‖ 13 τὸ πρῶτον] πρῶτα Fa ‖ 16 διετέλει Ar l l ‖ ἕως Sylb, ὡς codd. „*tandem*“ tr.

κινδυνεύσασ' ὑπ' αὐτῆς ἔτεκε σάρκα εὐμεγέθη, ἣν καλοῦσι μύλην. ἐνίαις δὲ καὶ συγκαταγηράσκει τὸ πάθος καὶ συναποθνήσκει. πότερον δὲ διὰ θερμότητα γίγνεται τὸ πάθος τοῦτο, ὅταν τύχῃ ἡ ὑστέρα θερμὴ καὶ ξηρὰ οὖσα καὶ διὰ ταῦτα σπαστικὴ πρὸς αὐτήν, καὶ οὕτως ὥσθ' ἕκαστον ἀνελέσθαι καὶ φυλάξαι πρὸς αὐτήν; οὕτω γὰρ ἐχούσαις, ἐὰν μὴ μεμιγμένον ᾖ τὸ ἀπ' ἀμφοῖν, ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὑπηνέμιον ἐνδέξηται ἀπὸ θατέρου, τότε γίγνεται ἡ καλουμένη μύλη, οὔτε ζῷον, διὰ τὸ μὴ παρ' ἀμφοῖν, οὔτε ἄψυχον, διὰ τὸ ἔμψυχον ⟨τὸ⟩ ληφθὲν εἶναι, ὥσπερ τὰ ὑπηνέμια. πολὺν δὲ χρόνον ἐμμένει διά τε τὴν τῆς ὑστέρας διάθεσιν, καὶ διότι ἡ μὲν ὄρνις πολλὰ εἰς αὐτὴν τίκτουσα, ὑπὸ τούτων τεινομένης τῆς ὑστέρας, προάγει καὶ τίκτει· καὶ ὅταν ἅπαξ οἰχθῇ, καὶ τὸ τελευταῖον ἐξέρχεται. οὐ γάρ ἐστι τὸ εἶργον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα προετικὸν γενόμενον, ὅτε ἐπληροῦτο, οὐκέτι τὴν ὑστέραν ποιεῖ ἀντισπαστικήν. ὅσα δὲ ζῳοφορεῖ, ⟨τούτοις⟩ διὰ τὸ μεταβάλλειν τὴν δύναμιν αὐξανομένου ⟨τοῦ ἐμβρύου⟩ καὶ ἄλλοτε ἀλλοίας δεῖσθαι τροφῆς, ἐπιφλεγμαίνουσά τι ἡ ὑστέρα ποιεῖ τακτὸν τὸν τόκον. ἡ δὲ σάρξ,

---

17 *κ. ὑπ' αὐτῆς* Sch e 11, *κινδυνευσάσης αὐτῆς* codd. Rem aliter describit Aristoph H A epit I 81 *εἶτα χειμῶνος γενομένου καὶ πολλῆς δυσαυρίας* (*δυσαερίας* Lambros) *ἔτεκε σάρκα τὸν λεγόμενον μύλον καὶ ἐσώθη* ‖ *εὐμεγέθη* apud Ar deest ‖ 19 *δὲ*] *οὖν* Sch e tr. Scriptorem decimi libelli causas molae traduxisse ex Aristotelis Problematibus, quae hodie non exstant, iure coniecit Sch e *ζγδ* 775ᵇ37. Inde alia quoque sumpta esse videntur velut 637ᵇ35 ‖ 20 *οὖσα καὶ ξηρὰ* Fᵃ ‖ 21 *σπαστικὴ οὖσα πρὸς* Fᵃ ‖ *ἕκαστον* conieci, *ὁτιοῦν* Pk, *ἔστιν* codd ‖ 22 Fortasse *πρὸς αὐτὴν* post *ἀνελέσθαι* transponendum est. Responsum deest ‖ 23 *ᾖ* Sylb, *ἐστὶν* codd, *μεταστῇ* Pk, „*ponatur*“ tr, del Sch ‖ 24 *ἐνδέξηται* Sch, *ἐνδέχηται* Sylb, *ἐνδέξαιτο* codd ‖ 26 *τὸ* inser Pk, qui *εἶναι τὸ ληφθέν* ‖ 27 *ἐμμένει* scl *τὰ ὑπηνέμια* ‖ 29 *τεινομένης* Di, *κινουμένης* Scal Sch Pk, *γινομένης* codd ‖ *προάγει* Scal Sch Pk, *προσάγει* codd ‖ 30 *τὸ τ.*] *τότε τ.* Fᵃ ‖ 31 *καὶ τὸ* Scal Sch Pk, *κατὰ* codd ‖ *προεκ*[illegible] Fᵃ ‖ *33 τούτοις* inser Sch ‖ 34 *τοῦ ἐμβρύου* inser Sch ‖ 35 *τὸν Pk, τὸν* Sch, *ταὐτὸν* codd.

διὰ τὸ μὴ ζῷον εἶναι, ἀεὶ τῶν ὁμαλῶν. διόπερ οὐ βαρύνει τὴν ὑστέραν οὐδὲ ποιεῖ φλεγμαίνειν. ὥστ' ἐνίαις γε καὶ συναποθνήσκει τὸ πάθος, ἐὰν μή τι εὐτύχημα ἀσθενήματος
638b *συμβῇ, οἷον τῇ ληφθείσῃ ὑπὸ τῆς δυσεντερίας. πότερον δ' ὥσπερ εἴρηται, διὰ θερμότητα γίγνεται τὸ πάθος ἢ μᾶλλον δι' ὑγρότητα, ὅτι καὶ ἔστιν ⟨ὅτε⟩ τὸ πλήρωμα οἷον κυμαίνει, ἢ ὅταν μὴ οὕτως ᾖ ψυχρὰ ἡ ὑστέρα ὥστε ἀφεῖναι, μηδ' οὕτω θερμὴ ὥστε πέψαι; διὸ καὶ χρόνιον τὸ πάθος, ὥσπερ καὶ τὰ ⟨μὲν⟩ ἐν ἑψήσει πολὺν χρόνον διαμένει, τὰ δ' ἑψόμενα πέρας ἔχει καὶ ταχυτῆτα. αἱ δὲ τοιαῦται ὑστέραι ἀωρόταται οὖσαι τὸν χρόνον ποιοῦσι πολύν. ἔτι δὲ τῷ μὴ ζῷον εἶναι οὐ κινούμενον οὐ ποιεῖ τὴν ὠδῖνα· ἡ γὰρ κίνησις τῶν συνδέσμων ὠδίς ἐστιν, ἣν διὰ τὸ ζῆν προΐεται τὸ ἔμβρυον. καὶ ἡ σκληρότης δ' ἡ γιγνομένη τοῦ κυήματος μωλύσεως ἔργον ἐστίν. οὕτω γὰρ γίγνεται σκληρὸν ὥστε πελέκει οὐ δύνανται διακόπτειν. τὰ μὲν οὖν ἑφθὰ καὶ πάντα τὰ πεπεμμένα μαλακὰ γίγνεται, τὰ δὲ μεμωλυσμένα ἄπεπτα καὶ σκληρά.*

Ὅ,τι πολλοὶ ἰατροὶ ἀγνοοῦντες δι' ὁμοιότητα μύλας εἶναι τὸ πάθος λέγουσιν, ἂν μόνον ἴδωσι τάς τε κοιλίας ἐπαιρομένας ἄνευ ὕδρωπος καὶ τῶν ἐπιμηνίων σχέσιν, ὅταν χρονίζῃ τοῦτο τὸ πάθος. τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὀλιγάκις γίγνονται αἱ λεγόμεναι μύλαι. ἄλλοτε μὲν ⟨γὰρ⟩ σύρρους

36 *διόπερ οὐ* Pk, *δεῖ γὰρ ὃ* codd ‖ 37 *οὐδὲ ποιεῖ φ. ὥστ'* Sch *οὐδὲν οἴει φ. ὡς* codd. „*nihil ut et*,' tr, quae cetera om ‖ 38 *τι* Sch, *δι'* codd ‖ **b** 3 *ὅτε* add Pk ‖ *κυμαίνει* Pk, *μύδος* Di, *μύει* codd ‖ 6 *καὶ* om Da tr ‖ *μὲν* add Sch ‖ 7 *ταχυτῆτα*] *ταχὺ τήκεται* Pk, *ἐν τάχει* vel *κατὰ ταχυτῆτα* mavult Sch ‖ 8 *ἀωράταται* Pk, *ἀκρόταται* codd ‖ *τῷ* Di, *τὸ* codd, *διὰ τὸ* Sch e tr „*propter non a. esse*" ‖ 9 *οὐ* pr] *μὴ* FaGa, *μηδὲ* Pk ‖ 10 *προΐεται* Sch e tr, *προΐεσθαι* codd. *ἣν, διὰ τὸ ζητεῖν προΐεσθαι, ποιεῖ τὸ ἔμβρυον* bene Sylb nisus Scaligero ‖ 11 *κυήματος* conieci, *πράγματος* codd ‖ 12 *μωλύσεως* conieci, *μολύνσεως* Sch „*molliēs eos*" tr, *κωλύσεως* codd ‖ 13 *πελέκι* Da ‖ 14 *μεμωλυσμένα* conieci, *μεμολυμμένα* Sylb, *ἀπολελυμένα* codd ‖ 16 *ὅ,τι* Sylb Di, *διότι* Sch e tr „*quare*", *ὅτι* codd ‖ 17 *λέγουσιν* iam Camot, *πάσχουσιν* codd tr ‖ 20 *λεγόμεναι* Pk, *γιγνόμ*[illegible] *γὰρ* add Sch.

γίγνεται ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν περιττωμάτων καὶ ὑδαρῶν, ἄλλοτε δὲ παχυτέρων, εἰς τὸν περὶ τὴν κοιλίαν τόπον, ἐὰν τὴν φύσιν τοιαῦτα ᾖ τὴν ἕξιν ὦσιν. ταῦτα γὰρ οὔτ' ὀδύνην ἂν παρέχοι οὔτε θερμότητα διὰ ψυχρότητα. αὔξησιν δὲ λαβόντα τὰ μὲν μείζω, τὰ δ' ἐλάττω, οὐδεμίαν ἄλλην ἐπισπῶνται νόσον παρ' ἑαυτά, ἀλλ' ὥσπερ πήρωμά τι ἡσυχάζει. ἡ δ' ἀπόλειψις τῶν καταμηνίων γίγνεται διὰ τὸ δεῦρο καταναλίσκεσθαι τὰ περιττώματα, ὥσπερ καὶ ὅταν θηλάζωνται. καὶ γὰρ ταύταις ἢ οὐ γίγνεται ἢ ὀλίγα. ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς τὸν μεταξὺ τόπον τῆς ὑστέρας καὶ τῆς κοιλίας συρρέον ⟨τι⟩ ἐκ τῆς σαρκὸς δοκεῖ μύλη εἶναι, οὐκ οὖσα. ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν γνῶναι, ἂν μύλη ⟨ᾖ⟩, θιγγανούσῃ τῆς ὑστέρας. ἐὰν γὰρ ᾖ εὐσταλὴς καὶ μὴ ἔχουσα αὔξησιν, δῆλον ὅτι οὐκ ἐν ἐκείνῃ τὸ πάθος. ἐὰν δὲ τοιαύτη ᾖ οἵα ὅτε παιδίον ⟨εἶχεν⟩, ἕξει μύλην, θερμή τε καὶ στιφρὰ καὶ ξηρὰ ἔσται διὰ τὸ εἴσω τετράφθαι τὰ ὑγρά, καὶ τὸ στόμα τοιοῦτον οἷον ὅταν κύωσιν. ἐὰν δέ τι ἄλλο ᾖ ὁ ὄγκος, ἔσται ψυχρὰ θιγγανομένη καὶ οὐ ξηρά, καὶ ἀεὶ τὸ στόμα ὅμοιον.

---

23 *τοιαῦτα*] *τοιαύτη* Sch Pk, de qua lectione dubito. *τοιαῦτα ᾖ τὴν φύσιν* F^a ‖ *ᾖ ἢ* G^a ‖ *ὦσιν* om F^aG^a. cum D^a consentit tr ‖ *ὀδύνην ἂν παρέχοι* conieci, *ὀδυνηρὰν παρέχει* codd, *ὀδύνην τινὰ παρέχει* Sch Pk „*dolorem parturitionis exhibent*“ tr ‖ 31 *τι* inser Pk, *ὑγρὸν* vel *περίττωμα* propon Sch ‖ 32 *ᾖ θιγγανούσῃ* scl *μαίᾳ* Di, cf Hippocr de steril (VIII vol p 410 L) *δῆλον δὲ μάλιστά ἐστι ψηλαφώσῃ*, ibid p 438. *ἢν τὸ στόμα τῶν μητρέων σκληρὸν γένηται . . . τῷ δακτύλῳ γνώσεται ψαύουσα. θιγγάνουσα ᾖ* codd. *ᾖ, θιγγάνουσαν* Scal. *ᾖ θιγγάνουσι* Sch ‖ 35 *οἵα* Sch Pk, *οἷον* codd tr ‖ *εἶχεν* inserui ‖ *ἕξει* mutavi, *ἔχει* codd. *ἔχει* dupl Di, *ἔχει*, ⟨*ἐλέγξει*⟩ *μύλην* Pk. *μύλην* mavult delere Sch, perperam secutus tr, quia haec semper *μύλην* omittit ‖ 36 *στιφρὰ* Pk, *ψυχρὰ* codd. *καὶ ψυχρὰ* del Di ‖ 37 *τοιοῦτον* Sylb Sch, *τοιαύτη* codd ‖ *οἷον*] *οἱ δ'* codd „*qualis*“ tr.

Index

animalium, plantarum, nominum propriorum.

Ἀγελαῖα ζῷα — μοναδικά 487b34.

ἀγνευτικά — ἀφροδισιαστικά 488b5.

ἄγνος 627a9.

ἀγράμματα — διάλεκτον ἔχοντα 488a32.

ἄγρια — ἥμερα 488a27.

ἄγροικα — ὄρεια — συνανθρωπίζοντα 488b2.

Ἀδριανικαὶ ἀλεκτορίδες 558b14.

Ἀδρίας 598b17.

ἀεισκῶπες 617b32.

ἀετός (v l *αἰετός*) 490a7; 517b2; 563a17, b5; 592b1; 601b3; 609a4, b7, 12, 26; 610a1; 613b11; 615a33, b13; 618b18.

ἀετός, piscis, 540b18.

ἀηδών 536a29, b18; 542b28; 616b8; 632b21.

ἀθερίνη 570b16; 571a7.

ἀθερῖνοι 610b6.

Ἀθήνησι 577b31; *περὶ Ἀθήνας* 569b11; 618b15; *ἐν τῷ Ἀθηναίων λιμένι* 569b27; *Ἀθηναῖοι* 559a13.

Ἄθως 549b17; 607a12.

Αἰγαῖος 598a26.

αἴγειον γάλα 522a23, 28, 30.

αἰγιαλώδη ζῷα — πελάγια — πετραῖα 488b7.

αἰγίθαλος (v l *αἰγιθαλός, αἰγίθαλλος*) 592b17; 616b3; 626a8.

αἴγιθος (v l *αἰγιθός, αἰγίοθος*) 609a31; 610a7; 616b10.

αἰγοθήλας 618b2.

αἰγοκέφαλος 506a17, b23, 509a2.

αἰγυπιός (v l *αἰγύπτιος*) 609b9, 34; 610a1.

Αἰγύπτιοι 500a5.

Αἴγυπτος 502a9; 503a1; 557a31; 559b1; 562b26; 581a2; 584b7; 597a6; 606a21; 608b33; 612a16; 617b27, 29, 30.

αἰγώλιος (v l *αἰτώλιος, αἰγωλιός*) 563a31; 592b11; 609a27; 616b25.

Αἰθιοπία 490a11; 573b29.

Αἰθίοψ 517a19; 523a18; 586a4.

αἴθυια (v l *αἴθυα*) 487a23; 542b20; 593b17.

αἴλουροι 540a10; 580a24; 612b15.

αἴξ 488a31; 492a14; 499b10, 18; 501b21; 520b10; 522a8, 1… b34; 536b30; 545a2… 557a16; 567a5; 57… 32; 573a19, b20; 57… 11; 596a14, b6; 60… 7 — 25; 610b29; 61… 4; 612a3; 618b5… 632b3.

αἰσάλων 609b30 — 35… 620a18.

Αἰσχύλος 633a19.

αἰσχυντηλὰ καὶ φυλακτι…κὰ ζῷα 488b23.

ἀκαλήφη 487a26, b13… 531a32 — b16; 588… 20; 590a27.

ἀκανθίας 565a30, b27… 621b17.

ἀκανθίς 592b30; 610a… 6; 616b31.

ἀκανθυλλίς 593a13… 616a5.

ἀκαρί 557b8.

ἀκρίς 532b11; 535b1… 550b32; 555b18 — 55… 8; 592b24; 601a… 612a34; 637b18.

ἄκυλος 595a29.

ἀλεκτορίς 544a31; 55… 9 — 25; 559a17, b2… 28; 560a1, b3, 1… 561a6 — 562b2; 56… 2; 613b15; 614b1…

617b24; 631b8; 633b1; 637b8.
ἀλεκτρυών 488b4; 504b11; 508b28; 509a21; 536a28, 31; 539b30; 559b18; 564b12; 592b12; 614a7.
ἁλιάετος (v l ἁλιαίετος, ἁλιαετός) 593b25; 619a4; 620a1 — 12.
ὁ ἁλιεὺς βάτραχος 620b11.
Ἀλκιβιάδης 578b29.
Ἀλκμαίων 492a14; 581a14.
Ἀλκμάν 557a2.
ἀλκυόνειοι ἡμέραι 542b6, ἀλκυονίδες ἡ. 542b18.
ἀλκυών 542b4, 12, 19, 25; 593b10; 615b29; 616a14 — 34.
ἀλοσάχνη 616a20, 28.
Ἀλωπεκόννησος 598a22.
ἀλώπηξ 488b21; 500b23; 580a6, b25; 606a24; 607a3; 609b1, 3, 26, 30, 32; 610a12; 619b10, 15.
ἀλώπηξ τὸ δερμόπτερον 490a8.
ἀλώπηξ ὁ ἰχθύς 565b1; 566a31; 621a12.
ἀμία (v l ἄμια, ἄμεια, ἄμυια) 488a7; 506b13; 591a11, b18; 598a22, 27; 601b21; 621a17.
Ἀμισός 554b15.
ἄμπελος 546a2; 556b3.
ἀμυγδαλῆ 627b18.
ἀμύγδαλον 614b15.
ἀμυντικὰ ζῷα — φυλακτικά 488b8.
ἄναρχα — ὑφ' ἡγεμόνα 488a11, 12; 553b17.
ἀνδρεῖα ζῷα 488b17; 606b18; 608a33.
ἀνελεύθερα ζῷα 488b16.
ἀνέλυτρα ζῷα 490a16.
ἀνθίας 570b21; 610b5; 620b33.
ἄνθος τὸ ὄρνεον 592b25; 609b14; 610a6; 615a27.
ἀνθρήνη 531b22; 551a30; 553b9; 554b22 — 555a8; 622b21; 623b10; 624b26; 625a2; 628b34 — 629a33.
ἄνθρωπος 488a7, 9, 30; 489a35; 490b19, 33; 494a28, alias saepissime.
Ἀντανδρία 519a16.
ἄνωδα ζῷα — ᾠδικά 488b1.
ἄοικα ζῷα — οἰκητικά 488a21.
ἄπιος 552b1.
ἀπλυσίαι σπόγγοι 549a4.
ἄποδα ζῷα — ἔχοντα πόδας 489b19.
ἄπους τὸ ὄρνεον 487b25, 29; 618a31 — b2.
ἀπόταυροι βόες 595b20.
Ἀραβία 546b3; 606b5.
Ἀράβιαι κάμηλοι — Βακριαναί 498b9; 499a15.
ἀράχνη 555b7 — 17.
ἀράχνης 488a16, 18; 529b26; 553a9; 555a24; 557a30; 594a14; 602a29; 609a29; 622b22; 623a30, b14.
ἀράχνιον modo tela aranearum, modo insectum 542a13; 548a29; 550b31; 552b25; 555a27 — b8; 605b13; 622b27; 623a3 — b2; 626b18.
ἀραχνιοῦν 605b10; 625a8, 14.
ἀραχνιώδης 551a21; 557b16; 583a35; 622b12.
ἀραχνώδης 554b28 l. v.
ἐν Ἀραχώταις 499a4.
Ἀργεία 602a8.
ἐν τῇ Ἀργινούσῃ 578b29.
Ἀρκαδία 617a14.
ἄρκτος ursus 498a34, b27; 499a29; 500a23; 507b16, 20; 539b33; 571b27, 30; 579a19 — 32; 580a7; 594b5 — 16; 595a10; 600a31 — b13; 608a32; 611b32 — 612a1.
ἄρκτοι τὰ μαλακόστρακα 549b23.
ἄρκτος regio caeli 572a18.
Ἀρκτοῦρος 549b11; 569b4; 598a18; 599b11; 617a31.
ἄρνες 519a14; 606a19.
ἄρον 600b12; 611b35.
ἅρπη 609a24; 610a11; 617a10.
Ἀσία 569a20; 578b29; 606b16, 18.
ἀσκαλαβώτης 538a28; 599a31; 600b23; 607a27; 609a29; 614b4.
ἀσκάλαφος 509a22.
ἀσκαλώπας (v l ἀσκάλωπας, ἀσκόλοπας, ἀσκολόπας) 617b23.
ἀσκαρίδες 551b27 — 552a15; ἀ. ἑλμίνθων γένος τι 551a10.
ἀσπάλαξ 491b28; 533a3; 605b31.
ἀσπίς ὁ ὄφις 607a22; 612a16.
ἐν τῇ Ἀσσυρίτιδι 519a15.
ἀστακός 490b13; 525a32, b11; 526a11 — b33; 541b20, 25; 54

14; 601a11; ὁ ἐν τοῖς ποταμοῖς 530a28.
ἀσταφίς 595b11.
ἀστερίας ὁ ἐρωδιός 609b22; 617a5.
ἀστερίας ὁ ἱέραξ 620a18.
ἀστερίας ὁ γαλεός 543a17; 566a17.
ἀστὴρ τὸ ὄστρακ. 548a7.
ἀσφόδελος (v l ἀσφοδελός) 627a8.
ἀτρακτυλλίς (v l ἀτρακοτυλίς) 627a8.
ἄτρητα ζῷα — τρηματώδη 488a25; 516a26, b35.
ἀτταγήν (v l ἀτταλήν, ἀτταγής, ἀτταγίς) 617b25, 633b1.
ἀττέλαβοι (v l ἀττέλαφοι) 550b32; 556a9, 12, b1.
αὐλωπίας (v l αὐλοπίας) 570b20.
αὐξίδες 571a18.
αὐτόματα ζῷα 539a18—25, b3, 7; 547b19, 548a11; 551a1—13; 558a16; 559b1, 6; 569a26; 570a17; 637b19.
ἀφάκη 596a26.
ἀφροδισιαστικὰ ζῷα — ἀγνευτικὰ 488b4; 518b11; 540a12; 613b25.
ἀφύη 569a30 — b28.
ἀχαΐνης (v l ἀχαεινής, ἀχανής, ἀχάννης, ἀχαΐτης) ἔλαφος 506a23; 611b18.
ἀχάρνας (v l ἀρχάνος, ἀθαρῖνος, ἀχαρνάς) 591b1; 602a12.
Ἀχελῷος 535b18; 579b7; 606b15.
ἀχέται 532b17; 556a21.
Ἀχίλλειος σπόγγος 548b1, 20.
ἀχράδες 595a30; 627b17.
ἄχυρα 596a21, 26.

Βάκτριαι κάμηλοι 499a14. Βακτριαναί κ. 498b8.
βάλαγρος (v l βάλλαγρος, βαρῆνος, κάρινος) 538a15.
βάλανος 603b31; 615b22.
βάλανος τὸ ὀστρακοδ. 535a25, 547b22.
βάλερος (v l βαλῖνος) 568b28.
βαλλιρός (v l βάλλιρος) 602b26.
βασιλεὺς μελιττῶν 553b5; 554a24; 623b9, 34; 624a1, 3, 26; 625b6, 11, 13, 15.
βασιλεὺς τὸ ὄρνεον 592b28; 615a19.
βατίς (v l βατίος, βαπός) τὸ ὄρνεον 592b17.
βατὶς τὸ σέλαχος 565a28; 567a13 l. v.
βάτος 489b6, 32; 505a4; 540b8; 565b28; 566a28, 32; 599b30; 620b30.
βάτραχος 487a28; 506a20; 510b35; 530b34; 536a8 sq; 538a28; 540a31; 568a24; 589a29; 606a6; 626a9.
βάτραχος τὸ σέλαχος 489b33; 505a6, b4; 506b16; 540b18; 564b19; 565b29; 570b32; 620b11 sq.
βελόνη (v l βελλόνη, βελώνη) 506b10; 543b11; 567b23; 571a3 sq; 610b6; 616a32.
Βιστωνὶς λίμνη
βόειος 506b29;
522a28, 30.
Βοηδρομιών
597a24.
βοΐδια 522b15.
Βοιωτία 605b31.
Βοιωτοί 559a4.
Βόλβη λίμνη 50
βολίταινα 525a1
621b17.
βομβύκιον (v l β
ειδές) 555a13;
lus Bombycis
14.
βομβύλιος (v l β
551b12) 623b1
30 sq.
βόνασος (v l β
βώνασος) 498b
31; 630a19 —
βόρειος 542b14;
592a14; 596a
10; 602a22 —
βόσκας (v l βάσκ
19.
Βόσπορος 600a
Κιμμέριος 55
βόστρυχοι 551
550b10 l. v.
βότρυς 549a24; 55
βουβαλίς 515b34
βοῦς 488a30, b1
19, 22, b17;
25; 501a18;
b29, 31; 510b1
21 — 523a8;
538b 14, 24;
545a18; 557a1
12; 572a10, 3
573a21, 27;
— b20, 31;
586b17; 595a1
31; 602b14; 6
21; 605a14;
611a7; 632b

ἄγριοι 499^{a}4; β.
ντες τὰ κέρατα
9.
πειρωτικαί 522^b
0 sq. β. Πυρρί-
95^{b}18.
σέλαχος 540^{b}17;
.
(v l βρίνθος)
3; 615^{a}16.
l v pro βύας
.
568^{a}30; 591^{b}12;
7.—624^{a}34.
(v l βυρσοί,
οί) 530^{b}5.
563^{a}7; 615^{a}10.
543^{b}1.
οι 571^{a}18.
ον 598^{b}10; 599^a
2^{b}8.
547^{b}15.
l βάκες) 610^{b}4.
ος 617^{b}18.
ς (v l γαλάδες)
3.
489^{b}6; 508^{b}17;
; 565^{b}24; 566^a
21^{b}16. γ. ἀκαν-
565^{b}27. γ. ἀστε-
543^{a}17; 566^{a}17.
οι 565^{b}2. γ. νε-
565^{a}27.
ής 565^{a}21; 566^a
τὰ γαλεώδη (v l
ειδῆ, γαλοειδῆ)
; 540^{b}19.
εώδεις 505^{a}18;
; 507^{a}15; 540^b
65^{a}14.
00^{b}24; 579^{a}23;
0; 609^{a}17, ^{b}28;
8, ^{b}1
αι γαλαῖ 580^{b}26.
ζῷα — ἀγεννῆ
488^b 17. — 558^b 13; 631^{a}2.
γέρανος (486^{b}10) 488^{a}4, 10; 519^{a}2; 539^{b}31; 597^{a}4, 23, 31, ^{b}30; 614^{b}18—26; 615^{b}16, 18.
γίννος (l v γῖννος, γῖνος, γιννός) 488^{a}27 491^{a}2; 577^{b}21, 26, 29.
γλάνις, 490^{a}5; 505^{a}17; 506^{b}8; 568^{a}23, ^{b}15 sq; 569^{a}4; 602^{b}22, 24; 608^{a}4; 621^{a}21 — ^{b}2.
γλάνος 594^{a}31.
γλαῦκος 508^{b}20; 598^a 13; 599^{b}32; 607^{b}27.
γλαυκώδεις 504^{a}27.
γλαύξ 488^{a}25; 506^{a}17; 509^{a}3, 23; 592^{b}9; 597^{b}23, 26; 600^{a}28; 609^{a}8—16; 619^{b}18.
γλωττίς 597^{b}17, 21.
γνάφαλος 616^{b}16—19.
οἱ γνήσιοι ἀετοί 619^{a}8—14.
γογγροειδής 505^{b}10.
γόγγρος 489^{b}28; 505^a 15, 27; 506^{b}18; 507^a 11; 571^{a}29, 35; 590^b 18; 591^{a}6, 10, 18; 598^{a}12; 599^{b}6; 610^b 15, 17.
γυρινώδεις (v l πυρινώδεις) 568^{a}2.
γύψ 563^{a}5—12; 592^b 5; 615^{a}8—14.

Δαμάλης 632^{a}16.
δάσκιλλος (v l δασκῖλλος) 591^{a}14.
δασυπόδειος 574^{b}14.
δασύπους 488^{b}16; 500^b 16; 507^{a}16; 511^{a}31; 516^{a}2; 519^{a}22; 522^{b}9; 539^{b}22; 542^{b}34; 579^b 31 — 580^{a}5; 585^{a}6; 606^{a}2, ^{b}1.
δέλφαξ 573^{b}14.
δελφινίσκος 631^{a}18.
δελφίς 489^{b}2, 4; 500^{b}1; 504^{b}22; 506^{b}5; 509^b 10; 510^{a}8; 516^{b}12; 521^{b}24; 533^{b}10, 14; 534^{b}7; 535^{b}32; 537^a 32, ^{b}3; 540^{b}22; 557^a 31; 566^{b}2, 6; 589^{a}32; 591^{b}10, 26, 29; 631^{a}9 —^{b}4.
δερμόπτερα 487^{b}23; 490^{a}8—11.
Δῆλος 580^{a}18.
Δημόκριτος 623^{a}32.
διέδρα — συνέδρα 608^b 28.
Δικαία 586^{a}15.
δίκταμνον 612^{a}4.
Διογένης 511^{b}30; 512^b 12.
δίποδα ζῷα 489^{a}32; 490^{a}10, 498^{a}29; 502^b 21; 509^{b}25; 510^{b}15, 23; 537^{b}29; 539^{a}15; 586^{b}2.
δίπτερα 490^{a}16 — 20; 532^{a}20, 22.
δισχιδῆ ζῷα 499^{b}9.
διχαλός (v l διχηλός, δίχηλος) 499^{a}2, 23, ^{b}14, 17, 20, 22; 502^a 10; 630^{b}4.
δόνακες 593^{b}12; 616^{b}15.
δορκάς 499^{a}9.
δράκων ὁ ὄφις 602^{b}25; 609^{a}4; 612^{a}30.
δράκων ὁ ἰχθύς 598^{a}11.
δρεπανίς 487^{b}27.
δρομάδες 488^{a}6; 570^{b}22.
δρυοκολάπτης 614^{a}34, ^{b}7.
δρῦς 614^{a}35; 627^{b}25.
δύσθυμα ζῷα 488^{b}13; 608^{b}11.

Ἐγκρασίχολοι 569b 27.
ἐγχελεών (v l *ἐγχελυών*) 592a 4, 16.
ἐγχελυότροφοι 592a 2.
ἔγχελυς (v l *ἐγχέλυς*) 489b 28; 504b 31; 505a 16, 28; 506b 9; 507a 11; 517b 8; 520a 24; 534a 20; 538a 3, 11; 567a 21; 569a 6, 9; 570a 3—25; 591b 31; 592a 1—27; 608a 5.
εἴροψ (v l *μέροψ*) 559a 4.
Ἑκατομβαιών 543b 12; 549a 16; 571a 14.
ἐκτοπιστικὰ ζῷα — *ἐπιδημητικά* 488a 14.
ἐλαία 553a 21; 556a 24; 624b 11.
ἐλάφειος 534b 23.
Ἐλαφηβολιών 571a 13; 579a 27.
ἔλαφος 488b 15; 490b 33; 498b 14; 499a 3, b 10, 17; 500a 10, b 23; 506a 22, 23, 32; 515b 34; 516a 1; 517a 25; 520b 24; 538b 19; 540a 5, 8; 545a 1; 578b 6 — 579a 18; 594b 10; 606a 7; 611a 15 — b 31; 612a 15; 632a 11, b 4.
Ἐλαφῶεν ὄρος 578b 28.
ἐλέα (v l *ἐλαία*) 616b 12.
ἐλεγῖνοι 610b 6.
ἐλεδώνη 525a 17.
ἐλειός (v l *ἐλιός*, *λεῖος*) 600b 13.
ἐλεός 592b 11; 609b 9.
ἐλεύθερα ζῷα 488b 17.
ἐλεφαντιστής 497b 27; 610a 27.
ἐλέφας 488a 28, b 22; 492b *17; 497b 22—31; 498a 5—13; 499a 9; 500a 17, b 6—19; 501b 30;* 502a 2; 506b 1; 507b 35; 509b 11; 517a 31; 523a 27; 536b 22; 540a 20; 546b 7; 571b 32—572a 5; 578a 18—25; 596a 3—13; 604a 11; 605a 23—b 5; 610a 15—34; 630b 19—31.
Ἑλλάς 584b 11; 606a 22.
Ἑλλήσποντος 548b 24; 549b 15; 568a 6.
ἔλοψ (v l *ἔλωψ*, *ἔλλοψ*) 505a 16; 506b 16.
ἑλμίνθια 570a 14.
ἑλμίς (v l *ἑλμίνς*, *ἕλμισσα*) 548b 15; 551a 8; 602b 26.
ἑλμινθιῶσιν 612a 32.
ἑλμινθώδη 538a 5.
ἐμετικὰ ζῷα 632b 12.
ἐμπίς (487b 5) 490a 21; 551b 27—552a 8; 601a 3.
ἐμπροσθόκεντρα ζῷα 490a 18.
ἐμπροσθουρητικὰ ζῷα 509b 2.
ἐμύς (v l *ἑμύς*) 506a 19; 558a 8; 589a 29; 600b 23.
ἔναιμα ζῷα 490a 9, 22, 27, b 10; 520b 27; 536b 26; 557b 33; 599a 30.
ἐνστατικὰ ζῷα 488b 13.
ἔντομα 487a 33; 488a 22; 490a 10, b 14; 523b 12, 18, 525b 26; 531b 19 — 532b 18; 534b 15, 18; 535b 3; 537b 6; 538a 2; 539a 11, 24; 541b 34; 542b 30; 550b 22 — 557b 31 passim; 596b 11; 599a 20; 601a 2; 622b 19; 623b 5.
ἔνυδρα ζῷα 487a 15 — b 18; 489b 1; 504b 13; 505b 7; 536b 33; 542a 25; 559a 21; 566b 31; 589a 12 — 590a 15; 603a 29; 631a 23.
ἐνυδρίς 487a 22; 594b 32, 33; 595a 4.
ἐπίβουλα ζῷα 488b 16, 18; 608b 4.
ἐπιδημητικά — *ἐκτοπιστικά ζῷα* 488a 13.
ἐπιλαΐς 592b 23.
ἐπιτραγίαι 538a 14.
ἔποψ 488b 3; 559a 9; 615a 16; 616a 35; 633a 18, 20.
ἐργάται σφῆκες 627b 32; 628a 3, 6, 10, 24, 26.
ἐρέβινθοι 546b 21; 603b 27.
ἐριθάκη 554a 17; 627a 22.
ἐρίθακος 592b 22; 632b 28, 29.
ἐρινεός arbor 557b 31; —*ν* fructus 554a 15; 557b 25, 29.
ἕρπυλλον 627b 18.
ἑρπυστικὰ ζῷα 487b 21
ἐρυθρὰ θάλαττα 606a 12
ἐρυθρῖνοι 538a 21; 567 27; 598a 13.
ἐρωδιός 593b 3; 609a 30 b 7, 21; 610a 8; 616 33—617a 8.
ἑσπέριος 619b 21 l. v.
ἑτελίς 567a 20.
Εὔβοια Χαλκιδική 496 25.
εὐγενῆ ζῷα 488b 17.
εὐλαί 506a 30.
εὔριπος 544a 21; 547a 548a 9; 603a 21; 621 12.
εὐριπώδη ζῷα 621b 2
εὐρυστήθη ζῷα 632b 1
Εὐρώπη 579b 6; 606b 1 —18.
ἐφήμερον ζῷον 490a 34 552b 18—23.

ἐχενηΐς 505b19—22.
ἐχίδια (v l ἐχίδνια) 558a29.
ἔχιδνα 490b25; 599b1.
ἐχινομῆτραι 530b6.
ἐχῖνος ὁ χερσαῖος 490b29; 509b9; 517b24; 540a3; 581a2; 612b4.
ἐχῖνος ὁ θαλάττιος 490b30; 528a2, 7; 530a32 — 531a7; 531b7; 535a24; 544a18—23.
ἔχις 511a16; 558a25 — b4; 600b26; 607a29; 612a24.
ἑψητοὶ ἰχθύες 569a21.

ζεφύριος 560a6.—618a7.
ζιγνίς v l (ζίγνης, ζιγνύς, δίγνυς, δειμνύς) 604b24.
ζύγαινα 506b10.
ζῴδαρια 551b21; 557b1; 619b22.

ἥμερα ζῷα 544a29; 558a12; 573a32; 578a31; 606a9; 628a1. — τὰ ἥμερα sc χωρία 624b29.
ἡμίονος 491a3; 538a25; 576a2, b11, 13; 577b24—578a4; 580b1—9.
ἧπατος 508b20.
Ἤπειρος 522b20; 572b20; 595b18; 606b4.
Ἠπειρωτικαὶ βόες 522b16.
ἠπίολος 605b14.
Ἥρα 580a19.
Ἡρακλεωτικοὶ καρκίνοι 525b5; 527b12.
Ἡρακλῆς 585a15, b24.
Ἡρόδοτος 523a17.
Ἡρόδωρος 563a7; 615a9.
Ἡσίοδος 601b2.

θαλάττια ζῷα 487a27; 488b7; 489a33; 505b8, 13; 506b27; 508a5; 557a26; 558a11; 568a10, 15, b8; 589a27; 590b4; 601a10; 602b19; 610b19; 616a20; 620b10; 621a2; 631a9.
Θαργηλιών 543b7; 575b16; 611b9.
Θάσος 549b16.
Θεμίσκυρα 554b9.
Θεμιστοκλεῖον 569b12.
Θερμώδων 554b10; 567b17.
Θῆβαι 500a4.
θηρευτικὰ ζῷα 488a19.
θησαυριστικὰ ζῷα 488a19.
Θρᾷκες 595a26.
Θράκη 519a14; 606b3; 620a33.
θραυπίς (v l θλυπίς) 592b30.
θριποφάγος 616b29.
θρίττα 621b16.
θυμικὰ ζῷα 488b21; [491b14;] 624b16.
θύμον fort 554a10.
θυμώδη ζῷα 488b14. 608b3.
θυννίς 543a9, b12; 571a10, (16), 19; (591b18); 598a26; 610b4.
θύννος 488a6; 505a27; 543a1, 12, b2; 557a28; 571a8, 11, 13; 591a11; 597a23; 598a17; 599b9; 602a25, 31; 607b28, 32.
θυννοσκόπος 537a20.
θωπευτικὰ ζῷα 488b21.
θώς 507b17; 580a27; 610a14; 630a10—18.

ἶβις 617b27.
ἰδιότροφα ζῷα 488a15.
ἱέραξ 490a7; 506a16, b24; 563a30, b15—28; 564a4; 592b1; 606a24, 27; 615a4, b7; 619a11; 620a17—b5.
ἱερὸς ἰχθύς, ἀνθίας 620b35.
Ἰθάκη 606a2.
ἰκτῖνος 506a16, b24; 563a30; 592b1, 4; 594a2; 600a14, 18, 28; 609a20; 610a11.
ἴκτις (v l ἔκτις, ἰκτίς) 500b24; 612b10—17.
ἰλιάς (ἰλλάς Athen II 68a) 617a22.
Ἰλλυριοί 499b13.
Ἰλλυρίς 606b3.
ἰλυσπαστικὰ ζῷα 487b21.
Ἰνδική 606a8; 607a34.
Ἰνδικός 499b19; 597b27; 607a4.
Ἰνδοί 501a26; 571b34; 610a19.
ἴννος (v l ἰννός, ἶνος) 491a2, in loco suspecto.
ἰξοβόρος 617a18.
ἰξός 617a19.
ἰοβόλα ζῷα 607a28.
ἴον 624b5.
ἰουλίς 610b6.
ἴουλος 523b18.
ἵππειος 522a28.
ἱππέλαφος 498b31 — 499a9.
ἵππος, l.v. ἱππεύς (cancer cursor) 525b8.
ἱπποθῆλαι (v l ἱπποθῆρες) 577b18.
ἱππομανεῖν 572a11.
ἱππομανές 572a21—30; 577a10; 605a2.
ἱππομύρμηκες (v l ἱππεῖς μύρμηκες etc) 606a

ἵππος 488a24; 489b18; 490b33; 491a1; 492a6; 499b11; 500a34; 501a17, b3, 17; 502a10; 510b18; 518a9; 521b23; 536b29; 545a6—14; 571b12; 572a9—32, b3, 8—16; 28; 575b22—577a18; 585a6; 594b1; 595a10, b23; 604a23—605a15; 611a10; 630a25, 30; 631a2, 6 et saepius.
ἵππος ὁ ποτάμιος 499b10; 502a9—15; 589a28; 605a13.
ἵππουρος 543a22; 599b3.
ἱπποφόρβιον 576a20, b4, 27.
ἱπποφορβοί 577a17.
Ἴστρος 597a11; 598b16.
ἰσχάς 577a11.
Ἰταλία 607a26; 632b26.
ἰτέα 568a29; 623b29.
ἴυγξ 504a12—19.
Ἰφικλῆς 585a14.
ἰχθύδιον 505b18; 531b6; 534a2; 548a30, b16; 565a11; 567b7; 568a9, b18, 21; 569a17, 21; 590a28, b2; 602b2; 620b18; 621a25, 29, 34.
ἰχθύς 486a23; 487b16, 22; 488a6; 489b25; 501a23; 504b13; 505b2, 13, 29; 511a12; 515b25; 536b33; 538a20; 539a12, 28; 540b29; 541a12; 549a19; 564b20; 566a32; 586a26, b2; 600a3; 601b9; 602a13, b12; 603a8; 607b8sq; 620b35; 629a35 et saepius.
ἰχθυοφαγεῖν 616a32.
ἰχθυωδῶς 536a9.
ἰχνεύμων, herpestes ichneumon 580a24; 612a16. sphegida 552b26; 609a5.
Ἴωνες 615b8.

Κακόποδα ζῷα 487b24.
κακόπτερα ζ. 617b4.
κακοῦργα ζ. 488b20; 608b1.
κάλαμος 553a21; 556b3; 568a26, 30; 601b14; 620a35.
τὰ καλαμώδη 550b7; 568a22.
κάλαρις (v l κόλαρις) 609a27.
καλλίχοιροι ὕες 573b12.
καλλιώνυμος 506b10; 598a11.
κάλλυντρον 553a20.
καμηλίτης 631a1.
κάμηλος 498b8; 499a13—30; 500a29, b16; 501a14; 521b32, 540a13—19; 546b1—6; 571b24; 578a11—17; 595b32—596a3, 10; 604a10; 606a16; 630b32—36; 632a27—33.
κάμπη 551a14, 17, 25, b6, 11, 24; 552b1, 24; 557b23; 605b16.
κανθαρίς (v l κάνθαρος, ἀκανθαρίς) 531b24; 542a9; 552a31.
κάνθαρος ὁ ἰχθύς 598a10. κ. τὸ ἔντομον 490a15; 552a17; 601a4.
καπρᾶν 572b25.
καπρία 572a23; 573b3.—632a22, 27.
καπρίζειν 572a17.
κάπρος ὁ ὗς 500b6; 545b2; 546a7; 573b
11; 632a8. κ.
505a13; 535b1
καραβοειδής 5
529b22.
κάραβος palinuru
16; 489a33;
b12; 523b8;
b15, 27, 33sq
15, 31, b2, 4,
21, 23, 25; 52
11, b16, 28, 3
26; 541b19; 54
b28; 590b13
601a10—16;
κάραβος insectu
24; 532a27; (551
v l σίμβλων, σ
τὰ καραβώδη 60
καράμβιοι 551b1
Καρία 518a35;
548a14; (607a1
11.
καρίδιον 547b17.
καρίς 525a33,
526b27; 541b2
15; 607b15.
καρκίνιον 529b20
17; 547b17;
—21.
καρκίνος 487b17
6, 13; 523b8;
b1, 3, 6, 17, 31,
10, b20, 28; 5
33; 529b29; 5
547b26; 549b2
13, 26; 594b9
17, 20; 622a7.
καρχαρόδοντα 50
24; 502a7;
505a28; 508b
26, b18; 595a7
de dentibus ch
homari 526a20
κάστωρ 594b31.
καταρράκτης 509
28.

ν 591b13.
552a32; 556b4.
μίς 549a29.
ίς sive κεγχρίς 7; 558b26; 559a 594a2.
ς 551a16; 568b 580b12; 595a29.
πολις 620a33.
ον ἔλαιον 583a24.
(v l κελιός, κα-, κολιός) 504a19; 8; 609a19; 610a9.
ή 606b4.
ς (v l κίπφος, κέμ-, γεῖφος) 593b17; 13.
φόρα ζ. 498b31; 1, b15; 500a2; 12; 507a35, b12, 510b18; 511a29.
ώδη ζ. 595a14; 606a
ς 616b28.
595a3.
ύς 504b32; 508b 534a8; 537a29; 22; 543a2, b3, 14, 17; 567a19, 7, 17, 22, b29; 2, 7, 18; 591a19, b2; 598a10; 601b 602a1; 607b25; b11, 15; 620b26; b7, 21.
ληνία 605b27.
ος 543b16; 567a 570b16; 591a18, 25; 602a4.
502a17, b24.
τοιά ζ. 623b7.
ώδης 527a28
ος 593b14.
524b12; 527a24; 10, 24, b30; 529a 30a5, 14; 544a15; 546b26; 547b2, 8; 548a19; 599a12, 17.
κῆτος 490b9; 505b30; 521b23; 566b2.
κητώδης 489b2; 492a27; 540b22; 589b1; 591b 27.
κηφήν 553a23, 30, b1, 5, 11; 554a22, 24, b4; 624a19, 22, b13, 19, 20, 27; 625a4, 14, 23; 627b8; 628b4.
κηφήνιον 623b34; 624a 2, 4.
κίγκλος 593b6; 615a21.
κίθαρος (v l κιθαρίς, κιθαρές) 508b17.
ὁ Κιμμέριος Βόσπορος 552b18.
κινητικὰ ζ. 489b17; (494b 6;) 528a30; 590b1.
κιννάμωμον 616a6, 8, 12 avis et cortex.
κίρκος (v l κόκκυξ, κίρχος) (559a11); 609b3; 620a18.
κισσᾶν 584a20.
κίττα (v l κίσσα) 592b 13; 615b19; 616a3 617a20.
κιττός 554b14; 611b18.
κίχλη (v l κίγχλη) 559a 5; 600a27; 61 a6; 617a18, b2; 632b19.
κίχλη ὁ ἰχθύς 505a17; 598a11; 599b8; 607b 15.
κίγχλος v κίγκλος.
κλῆρος insectum 605b11; 626b17.
κνῆκος 550b27.
κνίδη animal 548a23; (v l κνίγαι, κνεῖγαι) 621a11.
κνίδη planta 522a8.
Κνίδος 569a14.
οἱ κνῖπες (σκνῖπες) 534b 19; 593a4; 614b1.
κνιπολόγος (v l κνιδολόγος, κνίδολος) 593a12.
κόγχη 528a22; (530a10); 547b13; 548a5; 614b 28; 622b2.
κόγχος 528a24—26.
κογχύλια 519b22; 547b7; 590b4; 591a1; 622a7, b17.
κοκάλια (v l κοκκάλια, κωκάλια) 528a9.
κοκκύζειν 631b9, 16, 28.
κόκκυξ 559a11 loc corr 563b14—564a6; 618a 8—30; 633a12.
κόκκυξ ὁ ἰχθύς 535b20; 598a14.
κολεόπτερα 490a14; 552b 30, 601a3.
κολέραι ὄϊες 596b5.
κολίαι 543a2 loc incert; 598a24, b27; 610b7.
κολλυρίων (v l κορυλλίων) 617b9.
κολοιός (504a19); 509a1; 614b5; 617b16, 18.
κολοκύνθη (v l κολοκύντη) 591a17; 596a22.
κολυμβίς (v l κόλυμβος 487a23; 593b19.
τὰ κομμιώδη 628b28.
κονίδες 539b11; 556b23.
κόνυζα 534b28.
κορακίας 617b16.
κορακῖνος 543a31; 570b 23, 26; 571a26; 599b3; 602a12; 607b24; 610b5.
κορακοειδῆ ζῷα 488b5;
κόραξ 506b21; 509a1; 519a5; 563a32; 606a 24; 609a20, b5, 32; 617b13; 618b9—16.
ὁ καλούμενος κόραξ 593b 20—24.

λος, κορδύλης etc) 487a 28; 490a 4; 589b 26.
κόρις 556b 23—27.
κορύδαλος (v l κορύδαλλος, κορυδαλλός) 617b 20; 633b 2.
κόρυδος (v l κόρυλος, κόρυλλος, κόρυδες, κορίανος etc) 559a 2; 600a 21; 609b 27; 610a 9; 614a 33; 615b 33; 618a 10.
κορυδῶνες 609a 7.
κορώνη 509a 1; 563b 11; 564a 16; 593b 15; 606a 25; 609a 8, 11, 17, 26; 610a 8; 617b 13, 17.
κότινος 596a 26.
κόττος (v l κοῖτος) 534a 2.
κόττυφος (v l κόσσυφος, κότυφος) 544a 27; 600a 20; 609b 9; 610a 13; 614b 8; 616a 3; 617a 11—25, b 27; 632b 16.
κόττυφος ὁ ἰχθύς 599b 8; 607b 15.
κοχλίας 523b 11; 525a 27; 527b 35; 528a 8, b 28; 544a 23; 557b 18; 599a 15; 621a 1.
κόχλος 528a 1, 10; 529a 2, 17, 24, b 3; 530a 27.
κραγγών (v l κράγγη, plur κραγόνες) 525b 2, 22, 29.
κράμβη 551a 16; 552a 32.
κράστις 595b 27.
κρέξ 609b 9; 616b 20.
Κρήτη 572a 14; 598a 16; 612a 3.
κριθαί 573b 11; 595a 29, b 10.
κριθιᾶν 604b 8.
κριμνά 501b 32.
κριός 546a 4; 571b 22; 573b 33; 590b 30.
κροκόδειλος 487a 22; 492b 24; 498a 13; 503a 1, 8, 31, b 4; 505b 32; 506a 20; 508a 6; 509b 9; 558a 15, 18; 589a 27; 599a 32; 609a 1; 612a 20.
κρότωνες (v l κρότονες) 552a 15; 557a 15.
Κροτωνιάτης 581a 14.
κτείς 525a 22; 528a 15, 25, 30; 529b 1, 7; 531b 7; 535a 17, b 26; 547b 14, 24, 29, 32; 599a 14, 18; 603a 20; 607b 2; 621b 10.
κτῆνος de corr e κριός 606a 19.
Κτησίας 501a 25; 523a 26; 606a 8.
κύαμος 522b 34; 561a 30; 595b 8; 627b 17.
κύανος ὁ ὄρνις 617a 23—28.
κύκνος 488a 4; 509a 22; 593b 18; 597b 30; 610a 1; 615a 31—b 5.
κύλλαρος (v l σκύλλαρος) 530a 12.
Κυλλήνη 617a 14.
κύμινδις (v l κύβινδις) 615b 6—10; 619a 14.
κυνάκανθα 552b 3.
κύνειος 495b 24; 574b 13.
τὰ κυνηγέσια — οἱ μονοπεῖραι τῶν λύκων 594a 31.
κυνηγῆσαι 619a 33.
κυνηγός 579b 30.
κυνίδιον 612b 10.
κυνόδηκτος 630a 9.
κυνόδοντες 501b 7; 576b 16—20; 579b 13.
κυνοειδέστερος 502a 21.
κυνοκέφαλοι 502a 19—22.
κυνοραῖσται (v l κυνορέσται, κυνορα
557a 18.
κυνόσουρα ᾠά 560
κυνωδέστερος 502b
κυπρῖνος 505a 17;
29; 538a 15; 56
b 18, 23, 28; 5
602b 24.
Κύπριος 511b 24.
Κύπρος 552b 10.
Κυρηναία 556b 2.
Κυρήνη 556a 23; 55
606a 6; 607a 2
κύτισος 522b 28.
κυφαί 525b 2, 18, 2
549b 12.
κύχραμος (v l κίχρ
κέχραμος, κεχρ
597b 18.
κύψελος (v l κύψ
618a 31; ci 559a 1
κύων 488a 24, 31,
489b 21; 490b 34;
17; 498b 27; 4
500a 27; 501a 4, 1
11; 502a 7; 50
508a 8, 29; 51
516a 17; 536b 29
540b 15; 542a 29;
5, b 3; 546a 28;
18; 571b 31; 5
b 26; 574a 17 —
13; 594a 29,
604a 3 — 10; 6
608a 27 — 33;
6, 31; 629b 20;
11.
κύνες οἱ Ἰνδικοί 6
κύνες αἱ Λακωνικαί
18, 22, b 10, 27
575a 2; 608a 31
Λάκαιναι κύνες
25.
κύνες οἱ ἐν τῇ Μ
τίᾳ 608a 26, 30.
κύων τὸ σέλαχος 56

κύων τὸ ἄστρον 547a14; 600a5; 602a26.
κωβιός (v l *κύβος, κηβώτιος, καρβιός*) 508b17; 567b12; 569b24; 591b14; 598a11, 16; 601b22; 610b4; 621b13, 19.
κωβῖτις 569b23.
κωλωτής (v l *κολωτής*) 609b19.
κώνωψ 532a14; 535a3; 552b4.
τὰ κῷα — τὰ χῖα 499b28.
Κῶς 551b16.
κωτίλα ζῷα — σιγηλά 488a33.

Λάβραξ 534a9; 537a28; 543a3, b4, 11; 567a19; 570b21; 591a11, b18; 601b30; 607b26; 610b10. 16.
λαγωός 606a24; 619b15.
λαγώς 619b9.
λαγωφόνος 618b28.
λαεδός (v l *λάεδος, λαιδός, λιβυός*) 610a9.
λαιός 617a15.
Λάκαιναι κύνες 608a25.
Λακωνικαὶ κύνες v *κύνες αἱ Λακ.*
λάμια 540b18; 621a20.
λάρος (v l *γλάρος*) 509a4; 542b20, 21; 593b5, 16; 609a24.
λάταξ 487a22; 594b32 — 595a7.
τὰ λάχανα 601b13.
λέαινα 500a29; 579b12.
Λεβαδιακή 606a1.
λειμώνιαι ἀράχναι 555b7.
λειόβατος 506b9; 566a32.
λεῖοι ἰχθύες 505a26, 28; 567a20; *λεῖοι γαλεοί* 565b2; (*λεῖοι ἱέρακες* 620a21).
λειόστρακα — τραχυόστρακα 528a21.
Λεκτόν 547a5.
Λεοντῖνοι 520b1.
λεπάς (v l *λοπάς, λεπίς*) 528a14, b2; 529a31, b15; 530a19, b21; 547b22; 548a27; 590a33.
λεπιδωτοὶ ἰχθύες 505a25, b3; 517b14; 567a19.
λεπτοχειλῆ — παχυχειλῆ 528a29.
Λέσβος 621b22?
λευκερωδιός (v l *λευκορώδιος, λευκορόδιος*) 593b3.
λεύκη arbor 544a9; 549b33.
οἱ λευκοὶ καλούμενοι ἰχθύες 567a20.
λέων 488b17; 497b16; 499b8, 25; 500b15; 501a16; 502a7; 507b17, 22; 516b7 — 11; 517b2; 521b12; 539b22; 571b27; 579a33 — b15; 594b17 — 27; 606b14; 610a13; 612a9; 629b8—630a10, 12.
τὸ λήϊον τοῦ σίτου 612a32.
Λῆμνος 522a14, 18.
Λητώ 580a17.
λιβωνωτόν 583a25.
Λιβύη 606a7, 18, b9, 19; 607a22; 615b4; 616b5.
λιβυός (v l *λιβιός, λεβιός, κίβιος, κήβιος*) 609a20.
Λιγύες οἱ ἑπτάπλευροι 493b15.
λιμναῖα ζῷα 487a 564a13; 568a12; 5 26; 597b21; 602b 607b34.
λιμνόστρεα 528a23, 547b11, 29.
λόκαλος 509a22.
λόφουρα ζῷα 491a1; 4 4; 501a6.
λύγξ 499b24; 500b 539b22.
Λυδία 617b19.
λύκαινα 580a18.
Λυκία 548b20; 606a
λυκόβρωτα πρόβατα b7.
λύκος 488a28; 500b 507b17; 540a9; 5 27; 580a11 — 23; 5 26 — 31; 606a23, 607a2; 609b1; 612 620b6.
λύκος ὁ κολοιός 617b
οἱ καλούμενοι λύκοι (q *λάγγια*) 622b29; 6 1 sq.
λυκώδης 579b16.
λύρα ὁ ἰχθύς 535b17

Μαῖα 525b5; 527b 601a19.
Μαιδική 500a2; 630a
Μαιμακτηριών 546 566a18; 578b14; 5 24.
μαινίδια μικρά 569a
μαινίς 569b28; 570b 31; 607b10, 21.
Μαιῶτις λίμνη 620
Μακεδονικοὶ μέδιμ 596a4; Μ. μετρη 596a7.
μαλάκια 487b16; 4 34; 490b13; 494b 523b2, 27; 524a b8, 15; 525a18; 5

b17; 534b14; 535b12; 537a1, b4, 27; 544a1; 549a19, b29; 567b8; 589b20; 590b21, 33; 591b5. (10); 606a10; 607b6; 608b16; 621b28; 622a32.
μαλακοκρανεύς 617a32.
μαλακόσαρκα — σκληρόσαρκα 486b9.
μαλακόστρακα 487b16; 490b11; 523b5; 525a30; 528a3; 534b14; 535b14; 537a1, b5, 27; 541b19; 549a14; 550a32; 589b20; 590b10; 599b29; 601a18; 607b3, 5.
Μαλέα 548b25.
Μαραθών 569b12.
μαρῖνος 570a33; (v l μύρινος) 602a1.
μαρτιχόρας 501a26.
Μεγαροῖ 552a12 loc. dub.
μελαγκόρυφος 592b22; 616b4—9; 632b32.
μελανάετος 618b28.
μελάνουρος 591a15.
μελεαγρίς (v l μελεαπίς, μελεασπίς) 559a25.
μελίλωτον 627a8.
μελισσεύς 626a10.
Μελιταῖον κυνίδιον 612b10
μέλιττα 487a32, b19; 488a9, 16, 21; 489a32, b22; 490a7; 519a27, 29; 523b19; 531b22; 532a16, 21, 24; 534b19; 535a2, b6, 9; 537b8; 551a29; 553a17—554b21; b27, 30; 555a5; 596b16; 599a24; 601a6; 622b21; 623b7—627b22 et saep.
ελίττιον 624a5.
μελιτουργεῖν 624a21.
μελιττουργός 554a2; 623b19, 31.
μεμβράδες 569b25.
μέροψ (v l εἴροψ) 559a4; 615b25; 626a13.
Μεσσάπιον ὄρος 630a19.
μεταβλητικά — μόνιμα 487b6.
Μεταγειτνιών 549a16.
μετάχοιρον 573b6; 577b28;
Μηδία 552b9.
Μηδικὴ πόα 522b27; 595b29; 627b17.
οἱ Μηδίου ξένοι 618b14.
μήκων planta 627b18.
μηλολόνθη 490a15; 523b19; 531b24; 532a23; 552a16.
μήρυξ 632b11.
μητέρες μελιττῶν 553a29.
μῆτραι σφηκῶν 627b32; 628a2, 7, 18, 31, b26—32.
ἡ Μιλησία 605b26.
Μολοττία 608a26, 30.
μοναδικά — ἀγελαῖα 488a1, 13; 623b10.
μόναπος 630a21.
μόνιμα—μεταβλητικά 487b6; 537b26; 574a12; 577a17; 596a15; 621b3.
μονόθυρα — δίθυρα 528a12, 13; 529a25 — b6; 603a27.
μονοκέρατα ζ. 499b18.
μονοκοίλια ζ. 495b31.
μονοτόκα 546b4, 12; 576a1; 578a12.
μονόχροα 519a5.
μόρμυρος (v l ὀσμύλος) 570b22.
μορφνός (v l μορφός, μόρφος) 618b25.
μόσχος vitulus 545a19; 546b12; 632a14.
μόσχος novum alvearium 626b32.
Μουνυχιών 543b7.
τὰ Μουσαίου λεγόμενα ἔπη 563a18.
μυγαλὴ (v l μυγδάλη, μεγάλη) 604b19.
μυῖα 488a18; 490a20; 528b29; 532a13, 21; 535b9; 539b11; 542a6—10, b32; 552a21, b12; 596b14; 628b36.
μύξων (v l σμύξων, σμύζων) 543b15; 570b3.
μυοθῆραι ὄφεις 612b3.
μύραινα (v l σμύραινα) 489b28; 504b34; 505a16; 506b17; 517b7; 540b1; 543a20—29; 591a12; 598a14; 599b6; 610b17.
μύρινος v l pro μαρῖνος 602a1.
μυρμηκιά 534b23.
μύρμηξ 488a10, 12, 21; 523b21; 534b22; 542b32; 583b19; 594b9; 606a5; 614b12; 622b20, 24; 623b13; 629a8.
μυρρίνη 627a8, b18.
μύρτον 550a10.
μῦς 488a21; 511a31; 579a24; 580b10—581a5; 595a9; 600b14; 606b6; 619b22; 632b10.
μῦς τὸ κῆτος (v l μυστόκητος) 519a23.
μύες (ὀστρακόδ.) 528a15, 22, 29; 547b11, 27.
μύωψ 490a20; 528b31; 532a9; 552a29; 553a15; 596b15.

μώνυχα 499b11 — 21; 500a30; 526a2.
Νάνοι (v l νάννος) 577b28.
Νάξος 496b26.
νάρκη torpedo 505a4; 506b9; 540b18; 543b9; 565b25; 566a23, 32; 620b19—29.
Ναυπλία τῆς Ἀργείας 602a8.
ναυτίλος 525a21; 622b5.
νεβρίαι γαλεοί 565a27.
νεβρός 522b12; 578b19, 21; 619b10.
νεβροφόνος ἀετός 618b20.
Νεῖλος 597a6.
νεκύδαλος (v l νεκύδαλλος, σκύδαλλος) 551b12.
νεοττίδες ἀλεκτορίδων καὶ χηνῶν 559b23; 560b4.
Νέσσος 579b7.
νευστικὰ ζ. 487b15, 22, 31; 489b24; 593b22.
νηρεῖται (v l νηρῖται, νηρέται, νειρίται) 530a7, 12, 18, 27; 535a19; 547b23; 548a17.
νῆττα 509a3, 22; 593b19.
νηττοφόνος 618b25.
Νίνου πολιορκία 601b4.
Νισαῖοι ἵπποι 632a31.
ἐν Νισύρῳ 617a24.
νότιος 542b13, 32; 547a12; 574a2; 596a29.
νότος 597b11.
νυκτερινοὶ ὄρνιθες 592b8.
νυκτερίς 487b23; 488a25; 490a8; 511a31.
νυκτερόβια ζῷα 488a25.
νυκτικόραξ 509a22; 592b9; 597b23; 619b18.
νύμφαι μελιττῶν κτλ. 551b2; 555a3, 5.
νυμφιᾶν 604b10.
Ξάνθος ἀντὶ Σκαμάνδρου 519a19.
ξηροβατικαὶ (v l ξηροβιωτικαὶ) ὄρνιθες 559a20.
ξιφίας 505a19; 506b17; 602a26, 30.
ξυλοφόρος (v l ξυλοφθόρος) 557b13.
Ὀδυσσεύς 575a1.
ὄζολις 525a19.
οἰκητικὰ ζῷα — ἄοικα 488a21.
οἰνάνθη avis 633a16; planta 549b33.
οἰνάς 544b6; 558b20; 593a15—21.
οἶς 522b34; 596a32, b6, 7; 610b31, 33; 611a3.
οἰστρᾶν 570b5; 598a18; 599b26; 602a26.
οἶστρος 487b6; 490a21; 528b31; 532a10; 596b15.
οἶστρος ὁ τῶν θύννων 557a28; 602a27.
οἶστρος τὸ ὄρνεον 592b23.
Οἴτη 522a7.
ὄκνος ὁ ἐρωδιός 617a5.
ὁλοθούρια 487b15.
Ὅμηρος 513b27; 519a18; 574b34; 575b5; 578b1; 606a20; 615b9; 618b25; 629b22.
ὄνειον γάλα 522a28.
ὀνίδες stercus asini 552a17 loc. dub.
ὄνος 491a2; 499a19; 501b3; 502a13; 5[…] 23; 521a5; b33; 5[…] 20; 545b20; 557a[…] 573a5, 20; 575b[…] 577a3, 15; 19—b[…] 580b2; 595b23; 6[…] 16—22; 606b4; 6[…] 31—b5, 20; 610[…]
ὄνοι οἱ ἄγριοι 580b3, […]
ὄνος ὁ Ἰνδικός 499b[…]
ὄνοι οἱ πολύποδες 5[…] 24.
ὄνος, ἰχθὺς θαλάττ[…] 599b33; 600a2; 6[…] 30.
ὀπισθόκεντρα ζ. 490a[…] 532a11.
ὀπισθουρητικά 500b[…] 17; 509b3; 539b[…] 540a24; 546b1; 5[…] 33, b32.
Ὀποῦς 576b26.
ὀρειπέλαργος 618b34.
ὀρεύς 488a27; 491a[…] 498b30; 499b12; 5[…] b3; 506a22; 573a[…] 577b20, 23; 578[…] 595b23.
ὀρίγανος 534b22; 6[…] 25, 27, 28, 34.
ὄρκυνες 543b5.
ὄρνεον 504b9; 505a[…] 536a26; 542b24; 54[…] 25; 559a19; 562b[…] 563b3, 29; 564a[…] 593a11, b9, 29; 59[…] 11; 606b1; 607b[…] 610a2; 613b8, […] 614b31; 615a5; 6[…] 7; 617b6; 618a[…] 619b7; 630a15; 6[…]
ὀρνίθιον 487b[…] 17; 609a14. […] 34; 633b7.
ὀρνιθοθήρα[…]
ὀρνιθοφ[…]

ὀρνιθώδης 524b11; 564b21.
ὄρνις 486a23; 490a12; 503b29—504b12; 505b29; 506b26; 521b26; 539b27; 542b2; 554a19; 586b2; 593a25, b27; 601a31, b6; 615a16; 616b13 et multis aliis locis
ὄρνις gallus 559b26; 560a3, 8, 13, b6; 631b25.
ὄροβος 522b29; 568b23; 595b7.
ὀρόσπιζος (v l ὀρέσπιζος, ὀνεόσπιζος κτλ.) 592b26.
ὀρσοδάκναι (v l ὀρεοδάκναι) 552a30.
ὀρτυγομήτρα 597b17, 20.
ὄρτυξ 506b21; 509a1, 13; 536a26; 559a1; 597a23, 26, b6, 10—20; 613b7, 14; 614a6, 26, 31, 33; 615a6.
ὄρυξ 499b20.
ὀρφώς (v l ὀρφός) 543b1; 591a12; 598a10; 599b6.
ὄρχιλος 609a12.
Ὀρχομενός (v l ἡ Ὀρχωμενία) 605b31.
ὀσμῦλος (v l μόρμυρος) 570b22.
ὄσπρια 552a20.
ὀστρακηρὰ ζ. 529a12.
ὀστρακόδερμα 490b10; 491b27; 523b9; 527b35; 528b9; 529b21; 531a33; 532a7; 534b15; 535a6, 23; 537b26, 32; 538a18; 539a9; 544a16; 546b17, 23, 27; 547b26; 588b16—23; 590a19—b1; 599a10—20; 603a12, 24; 606a12; 607b2—5; 621b9.
ὄστρεον 487a26, b9, 15; 490b11; 523b12; 528a1; 531a16; 547b20, 33; 548a12; 568a9; 590a30.
ὀστρεώδη ζ. 607b3.
οὔραξ 559a13.
ὀφείδιον 607a24, 30, 34.
ὄφις 488a23, b16; 489b29; 490a31, b24, 25; 504a15, 18; 505b5—22, 32; 508a8—b8; 509b5, 16; 511a14—22; 516b20; 536a7; 538a28; 540a33—b5, 30; 549b26; 558a25—b7; 571a31; 594a4—24; 599a31; 600b23—601a1; 606b9; 607a21, 31; 609a24, b28, 30; 610a12; 612a29, 35, b3; 621a6.
ὄφεις θαλάττιοι 505b8—12; 621a2. ὄφεις κερατοφόροι 500a4. ὄφεις πτερωτοί 490a11. ὄφεις τυφλῖναι (v l τυφλίαι, τυφλοί) 567b26; 604b25.

Πάγουρος 525b5.
Παίονες 630a21.
Παιονία 499b13; 500a1; 630a19.
Παιονική 630a20.
παλεύτρια 613a23.
Παμφίλη 551b16.
πανθήρ 580a26.
πανοῦργα ζ. 488b20.
παράγεια—πελάγια 602a16.
παραποτάμιον ζ. 630b27.
παρδαλιαγχές 612a7.
παρδάλιον 503b
πάρδαλις 488a
9; 500a27;
606b16; 608a
10—15.
πάρδαλος 617b6
πάρδιον (v l ἱππ
498b33.
παρῶαι ἵπποι 6
πατταλίαι ἔλαφο
πεζὰ ζ. 487a2
488a1; 490a3
22; 508a10;
516b4; 517a3
532b33; 537b
22, b6; 539a1
540a27; 541a
23; 566b29;
582b35; 586a
12, 14, 16, 22
590a5, 8, 13;
631b23.
πελάγια ζ. 488b
33; 570b29; 5
12; 602a16;
22.
πελαργός 593b5,
a21; 612a32;
πελειάς 544b2; 5
πελεκᾶν 597a9, b
b27.
Πελοπόννησος
618b15.
περαίας (v l παρ
a24.
πέρδιξ 488b4;
509a21; 510a
14; 541a27; 55
b29; 560b13,
2; 564a20—
613a24, b6—
621a1; 633b1.
περιστερά 488a
506a16, b21;
544a30, b2,
558b10, 24;

b29; 560b10, 21, 25; 562b5, 14, 27; 563a3; 564a8; 593a16; 597b5; 612b31—613a13, 22; 620a24, 29; 633b4.
περιστεροειδῆ 544b1; 562b3; 593a24.
πέρκη 505a17; 508b17; 568a22, 23; 599b8.
περκόπτερος (v l περκνόπτερος 618b32.)
πέρκοι (v l πέρκαι) 620a20.
Περσική 580b29.
πετραῖα ζ. 488b7; 505b19; 538a30; 543a5; 548b17; 590b12; 591b14; 598a11, 16; 599b7; 617a23; 633a22.
πεύκη 552b1.
πήγανον 612a29.
πηλαμύς 488a6; 543a2, b2; 571a20; 598a26; 610b6.
Πηλούσιον 617b30, 31.
πηνέλοψ (v l πινέλοψ) 593b25.
πηνία (v l ὑπήνια) 551b6.
πιθηκοειδῆ 498b15.
πίθηκος 502a17—b26.
πικρίς 612a31.
πίννα (v l πίννη, πίναι, πῖναι, πῖνναι) 528a23, 26, 33; 547b15, 28; 548a5; 588b14.
πιννοτῆραι (v l πιννοθῆραι, πινοθῆραι) 547b28.
πιννοφύλαξ 547b16; 548a28.
πίπος (v l πιπώ, ἵππω) 609a30; 617a28.
πίπρα (v l πιπρῶ) 609a7.
πιπώ 593a4—7; 609a30.
πίτυς 543a27.
πίπιγξ (v l πίφηξ) 610a11.
πλάγγος ἀετός (v l πλάνος) 618b23.
Πλάτεω (v l Πλατέω, λατούω, λατώου) θυγάτηρ 551b16.
Πλειάς 542b14, 25; 543a15; 553b31; 566a21; 592a7; 598b7; 599a28, b11.
πληκτροφόρα ζ. 504b9.
πλόμος 602b31; πλομίζειν 603a1.
πλωτὰ ζ. 488a1; 504a7; 542a24; 571b3; (607b26); 621b3.
πνεύμονες (τὰ ὀστρακόδερμα) 548a11.
πόα 522b27; 564a12; 590b7; 594a6; 595b29; 612a7; 627b17.
ποηφάγα ζ. 595a15; 596a14.
ποικιλίς 609a6.
πολέμια ἀλλήλοις ζ. 608b28; 609a4, 12, 16, 22, b5, 9, 12, 14, 20, 28, 31, 34; 610a3, 5, 13, b2, 11.
πολιτικὰ ζ. 488a2, 7; 589a3.
πολύαιμα ζ. 515a20; 520b27; 521a25.
Πόλυβος 512b12.
πολύγονα ζ. 544a9; (558b27); 570b31; 616b24.
πολυδάκτυλα ζ. 499b8; 502b34.
πολύποδα ζ. 490b4, 15; 498a17, b6; 505b16; 531b28; 532a2; 557a27.
πολυπόδια 550a4; 622a23.
ὁ ὄνος ὁ πολύπους 5 a24.
πολύπους 490a1; 5 29; 524a3—525a 531b2; 534a25, b 27; 541b1—18; 5 1—24; 549b29—5 b21; 590b15, 19; 5 a1—6; 607b7; 6 b17, 30; 622a3—b
πολύπους ἐν ὀστρά 525a20—29.
πολύποδος ᾠόν (525a2
ὁ Ποντικὸς μῦς 600b 632b10.
ποντίλος (v l ναυτικ 525a21.
Πόντος 543b3; 554 18; 566b10; 567b1 568a5; 571a16, 596b32; 597a14; 5 a24, 27, 29, b2, 29; 603a25; 605a 606a10, 20.
ποοφαγοῦντα ζ. 593a
Πορδοσελήνη 605b29
πορευτικὰ ζ. 487b18, 535a24; 588b17.
πορφύρα 528a10, b 529a6; 530a25; 5 9; 535a7; 546b18 547b25; 568a11; 5 2; 599a11; 603a13 19; 621b11.
πορφύρια μικρά 5 32.
πορφυρίων 509a11; 5 a13.
Ποσειδεών 543a11, b1 570b1.
ποτάμια ζ. 487a27; 6 b27.
πρᾶα ζ. 488b13, 22.
πράσιον 591a16.
πρασοκουρίδες (v l πρ σουκαρίδες) 551

πρέσβυς (*τὸ ὄρνεον*) 609a17; 615a19.
Πρίαμος 618b26.
πριμάδες (v l *πριμαδίαι*) 599b18.
πρίστις (v l *πρίστης*) 566b3.
προβάτειον γάλα 522a23, 27.
πρόβατον 488a30; 496b26; 499b10; 500a24, b11; 501b21; 516a6; 519a13, 17; 520a10, 32, b2; 522b24; 523a5; 536a15, b30; 545a24, b31; 557a16; 572b31; 573a19, 26, b18—574a16; 578b10; 585a32; 596a14 — b10; 604a2, b27; 606a13, 17—23; 610b22—611a2; 612b2; 627b5; 632b3.
πρόξ 506a22; 515b34; 520b24.
Προποντίς 598a25, b28.
ἐν τοῖς προσβορείοις 547a12.
πρόσγεια ζ. 525a15; 598a2, 9.
πτελέα 595b12; 623b29; 628b28.
πτέρνις (v l *πτερνίς*, *πτέρνης*) 620a19.
πτερωτὰ ζ. 490a6, 9, 10, 12, b20; 492a26; 505a24; 518b35; 523b19, 20; 534b19; 551a24; 552a20; 553a14; 557b24.
πτηνὰ ζ. 487b19, 21; 488a1, 3; 490a6, 14, 33, b3, 16; 517b2; 532a19, 23; 535b6; 542a23, 26, 29; 586a23; (589a23); 606a5.
πτητικὰ ζ. 504b8; 558b28; 614a32; 633a31.
πτιλωτὰ ζ. 490a7, 10.
πτύγξ (v l *πτόγξ*, *πώξ*) 615b11.
πύγαργος (v l *ὁ τρύγγας*) 593b6. — 563b6; 618b19.
Πυγμαῖοι 597a6.
πυγολαμπίδες (v l *πτερόποδες*, *πυρολαμπίδες*) 523b21; 551b25.
πυραλλίς (v l *πυραλίς*) 609a19.
περὶ τὸν πυραμητόν 571a27.
πυραύστης (v l *πυραύτης*) 605b11.
Πύρρα 621b12
Πυρραῖος 544a21; 548a9; 603a21.
Πυρρικός 522b24.
Πύρριχος 595b18.
Πύρρος 522b26.
πυρρούλας (v l *πυρουλάς*, *πυρρουράς*, *πύρρος ὕλας* etc) 592b22.
πώλιον (v l *πάλιον*) 605a6.
πῶλος 572a29; 577a9; 605a3; 610a33; 630b35.

ῥάξ 550a28; 552b20.
ῥάφανος 551a15.
ῥητίνη 617a19.
ῥίνη 540b11; 543a14, b9; 565b25; 566a20, 27; 620b30; 622a13.
ῥινόβατος 566a28.
οἱ ῥυάδες ἰχθύες 534a27; 543b14; 570b12; 598a28, b29.

σαθέριον (v l *σάθριον*) 594b31.
σαλαμάνδρα 552b16.
Σαλαμίς 569b12.
σάλπη (v l *σάρπη*, *σα*... *πιγξ*) 534a9, 16; 5... a8, b8; 570b19; 59... 15; 598a20; 621b7.
σανδαράκη 604b28; 6... a7.
σαπερδίς 608a2.
σαργῖνος 610b6.
σαργός (v l *σάργος*) 5... a7, b8, 15; 570a... b4; 591b19; (621b1...
σαρκοφάγα ζ. 488a1... 556b21; 563a12, 1... 590b13, 21; 591... 13, 19; 592a29; 59... 5, 12, 26, b4, 17; 6... a21; 606a27; 621b... 628b35.
σατύριον (v l *σαπείριο*... 594b31.
σαύρα 488a23; 489b2... 498a14; 508a5; 50... 8; 510b35; (558a17... 606b6; 619b22; 62... 34.
σαυροειδής 503a16.
σαῦρος 503a22, b5, 1... 28; 504a28; 506a2... 508a10, 25, 35, b... 540b4; 558a14, 1... 594a4; 599a31; 600b2...
σαῦρος ὁ ἰχθύς 610b...
σειρήν (v l *εἴρην*) 62... 11.
σείριος (*ἄστρον*) 633a1...
σέλαχος 489b2, 6, 1... 30; 492a28; 505a2, 27; 511a4; 516b1... 36; 520a17, 19; 53... 24; 537a31; 538a2... 540b6 — 20; 564b1... 21; 566a15, 24; 57... 32; 591a10; 598a1... 621b24.

σελαχώδης (v l *σελαχοειδής*) (492a27); 505a7; 508b23; 540b15, 25; 565b18; 591b10, 26; 599b30.
σελήνη 582a36.
σέσελις 611a18.
σηπία (v l *σηπύα*, *σηπυία*) 489a33, b36; 490b14; 523b30; 524a25, 28, b16, 18, 23; 525a6, 10; 527a23; 529a4; 534a23, b25; 541b1 — 18; 544a2; 549b5; 550a10, b1, 3, 6, 13, 14, 19; 567b9, 11; 590b33; 607b7; 608b17; 621b29, 32; 622a11, 31.
σηπίδιον 550a16, 19, 22, 26, 29, 31, b16.
σήπιον (v l *σηπίειον*, *σηπύειον*) 524b24; 532b2.
σής 557b3.
Σίγειον 547a5; 549b16.
σιγηλά ζ. 488a33.
Σικελία 520b1; 522a23; (586a3); 606a5.
τὸ Σικελικὸν πέλαγος 542b18.
σικύα 616a22.
σίκυος 551a12; 595a30.
σίλφη (v l *σίφλη*) 601a3.
σίλφιον 607a23.
Σιμωνίδης 542b7.
σινόδων (v l *σινώδων*, *συνώδων*, *συνόδων*) 591a11, b5, 10; 598a10; 610b5.
σίττη (v l *σίππη*) 609b11; 616b22.
ἐν Σιφαῖς 504b32.
σκαλίδρις (v l *σκαλίδρες*, *σκανδρίς*, *ὁ καλίδρις*) 593b8.
Σκάμανδρος 519a17, 19.
σκάρος (v l *σπάρος*) 505a15, 28; 508b11; 591a15, b23; 621b15.
σκίαινα 601b30.
σκίλλα 556b4.
Σκιρροφοριών 543b7; 549a15; 575b16.
σκληρόδερμα ζ. 490a2; 549b31. cf 558a4; 559a15.
σκληρόσαρκα ζ. 486b9.
σκληρόστρακα ζ. 528b2.
σκληρόφθαλμα ζ. 505b1; 520b6; 526a9; 537b12.
σκνῖπες vide *κνῖπες*.
σκνιποφάγα 593a4.
σκολόπαξ 614a33.
σκολόπενδρα (v l *σκολόπεδρα*) a) *ἡ χερσαία* 489b22; 523b18; 532a5; 621a9. b) *ἡ θαλαττία* 505b13; 621a7, 9.
σκόμβρος 571a13; 597a22; 599a2; 610b7.
σκορδύλαι (v l *σκοροδύλαι*) 571a17.
σκορπίδες (v l *σκομβρίδες*) 543b5.
σκορπίος ὁ χερσαῖος 501a31; 532a16; 555a23; 557a29, b10; 602a28; 607a15—20, 29.
σκορπίος ὁ ἰχθύς 508b17; 543a7; 598a13.
σκορπιῶδες 532a19; 557b10.
Σκύθαι 576a21; 619b13; 631a1.
τὰ Σκυθικὰ πεδία 597a5.
ἡ Σκυθική 605a21; 606a20, b4.
σκυλάκια κυνῶν 574a25, 29.
σκύλιον (v l *σκύλλι*[...] *σκύλλον*) 565a17, [...] 26; 566a19.
σκυμνίον 608b25; 61[...] 32.
σκύμνος 563a24; 5[...] 31; 578a23; 600b2[...]
σκωλήκιον 552a19, [...] 27, 31; 553a1; 5[...] a19, 23, b1; 555a [...] 19, 23, 28; 557b [...] 27; 569b19; 570b [...] 602a27; 605b10; [...] a10.
σκωλοκοειδής 553a4.
σκωληκοτόκα 489a[...] 538a26.
σκωληκοτοκούμενα 601[...]
σκωληκοφάγα 592b16[...]
σκώληξ 489b9, 14, [...] 506a26; 537b30; [...] b12; 549a18; 550b [...] 28; 551a16, 28, [...] b2, 9, 16, 18; 552[...] 16, 20, 21, b2, 4, [...] 13, 24; 553a4; 5[...] 27, b19; 555a4, [...] b6, 23; 556a1, [...] 557b6, 15, 19, [...] 567b32; 593a2; 6[...] 35, b12; 628a20.
σκώψ 592b11, 13; [...] b31.
σμαρίς (v l *καρίς*) 607b[...]
σμύξων vide *μύξων*.
σμύραινα vide *μύραι*[...]
σμῦρος 543a24, 26.
σπάρος (v l *σκάρος*) [...] b18.
σπάρτον 627a9.
σπάταγγος (v l *σπα*[...]*γιος*) 530b4.
σπερμολόγος 592b28.
σπίζα (v l *πίζα*, *ἔσπι*[...]) 504a13; 592b17, 26; 613b3.

σπιζίας (v l σπηζίας, στιγξίας, σπίζαι) 592b2; 620a20.
σπιζίτης 592b18.
οἱ σπογγεῖς 620b34.
σπογγιά 616a24.
σπόγγος 487b10; 548a28 — 549a13; 588b20; 616a30; 630a7.
σπονδύλη vide σφονδύλη.
σταφύλινος (v l σταφυλῖνος) 604b18.
στεγανόποδα 504a7, 32; 593a27, b17; 615a32.
Στησίχορος 542b27.
στρογγυλοπρόσωπα 495a2.
τὰ στρομβοειδῆ 528b18.
στρόμβοι 492a17; 530a6, 26; 548a18.
τὰ στρομβώδη 528a11, 33, b5 — 18; 529a15; 530a22, b21; 531a1; 547b4.
στρουθίον 539b33; 613a29, 33.
στρουθός 506b22; 509a9, 24; 519a6; 592b17; 616a14; 633b5.
ὁ στρουθὸς ὁ ἐν Λιβύῃ 616b5,
Στρυμών 592a7; 597a10.
στυπτηρία (alumen) 547a20.
στύραξ 534b25.
Συέννεσις 511b24; 512b12.
σύζυγα ζ. 610b8.
συκαλίς (v l συκαλλίς) 592b22; 632b32, 33.
τὰ συκάμινα 603b14.
συκῆ 522b2; 552b1; 557b29, 31.
Συκίνη 507a17.
σῦκον 541b24; 595a29, b11; 603b27.
συκώδης 623b24.
σύμφυτον 616a1.
συναγρίς (v l σύναγρις) 505a16; 506b16.
σύνεδρα — δίεδρα ζ. 608b29.
σύννομα ζ. 571b22; 572b10, 18; 611a10.
συοφόρβιον 571b20.
Συράκουσαι 559b2.
Συρία 491a2; 577b24, 579b9; 580b1; 606a13. πόα Συρία 627b17.
Σύριος 557a3.
σῦς ἄγριος 578b2; 606a7; 621a1.
σφαῖρα ἡ θαλαττία 616a20.
σφηκία 626a12.
σφηκίον 628a18, 20, 35, 36, b26.
σφηκωνεῖς 628a13.
σφήξ (v l σφίγξ) 487a32; 488a10; 489a33; 523b19; 531b22, 31; 532a16; 551a30; 554b22 — 555a12; 622b21; 623b10; 626a8, 15; 627b5, 23 — 33; 628a1 — b32; 629a3, 5, 7, 10, 26.
σφῆκες οἱ ἰχνεύμονες 552b26 — 30.
σφονδύλη (v l σπονδύλη) 542a11; 604b19; 619b22.
σφύραινα (v l φύραινα) 610b5.
σχάδων (v l σχαλών, χλαδών etc.) 554a15, 29; 555a8; 624a8; 627a30.
σχιζόποδες 593a29; 615a26.
σχοινίλος (v l σχοίνικλος) 593b6.
σχοινίων 610a8.
σωλήν 528a18, a14; 547b13; 588b15.

Ταινία 504b33
Τάρας 631a11.
ταυρᾶν 572a33.
ταῦρος 510b3; 521a5; 538b a6; 571b21 17; (573b33) 22; 594b11 — b1, 5; 611 22, b6.
ταώς 488b24; 564a25, 31.
τελματιαῖα ζ. 626a9.
τενθρηδών 623a32.
τενθρήνιον 62
τερηδών 605b1
τετράποδα ζ. 490a29, b3, 32, b5; 502a 537b29, 31; 596b2. — 1) lia 489a32; 492a32; 496 497b13, 18 28, b11, 16, a13, 31, b6 501a10; 502 31, 32, b15; 505a33, b28, a22; 509b7, 16; 513b36; 518b30; 522 523a4; 527a 32; 532a29; 539a15, b26; 543b25; 544 b6, 12, 16 567a3; 573a 28; 578a24;

b9; 591b23;
b28; 600a29;
; 603a30; 605
8a22; 610b23;
; 612a2; 630a
2a5, b13; 637b
reptilia 495b3;
3; 505a23, b29,
a18, b6; 508a4;
24; 510b34;
; 536a5; 540a
57b32; 594a4;
.
α ζ. 490a16;
.
9a3, 12.
τρα 556b7.
ν (v l τριγό-
32b18; 556a21.
32b11; 535b7,
b32; 556a15 —
01a7; 605b27.
l τεφθίς, τευ-
90a1; 490b14;
; 524a25, 31,
3, 27; 541b1,
0b12, 16, 17;
; 607b7; 621b

v l τεῦθος) ὁ
610b6.
l τευθός) 490
23b31; 524a26
b23; 550b14.
v l τήθεον, τί-
c) 528a20; 531
; 535a24; 547
88b20.
7a4.
ικὰ ζ. 488b22.
ζ. 540a8; 544b
9; 615a22; 630

l τύλων, ψί-
φύλων, τριλών
8b26; 602b26.

τιφαί (v l στιφαί) 603b26.
Τορώνη 523a7; 530b10; 548b15.
τραγᾶν 546a3.
τραγίζειν 581a19.
τράγος 536a15; 546a1; 571b22; 573b33; 579a1, 3; (611a2).
τράγοι σπόγγων 548b4.
τράγοι μαινίδες 607b14.
τραχυόστρακα — λειόστρακα 528a23.
τρηματώδη ζ. — ἄτρητα 488a24.
τρίγλη (v l τρίγλα) 508b17; 543a5; (557a27); 570b23 — 25; 591a12, b20; 598a10, 21; 610b5; 621b7, 21.
τριόρχης (v l τρίορχις) 592b3; 609a24; 620a17.
τριχάς 617a20.
τριχίας 543a5; 569b26; 598b12.
τριχίς 569b26.
τροχίλος (v l τροχῖλος, τροχεῖλος, τρόχηλος etc) 609b12; 615a17. — τρ. ὁ περὶ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς 593b13; 612a21.
τρύγγας v l pro πύγαργος 593b6.
τρυγών 1) avis 544b7; 558b20; 562b4 — 32; 593a9, 16, 17; 597b5, 7, 8; 600a20 — 25; 609a18, 25; 610a13; 613a13, 14, 22, 25, b2; 617a32; 633b7. 2) piscis 489b32; 540b8; 565b28; 566b1; 598a12; 620b24. 3) animal ignotum 540a31.

τρωγλοδυτικὰ ζ. — ὑπέργεια 488a23.
τύπανος 609a27.
τύραννος τὸ ὄρνεον 592b23.

Ὕαινα 579b16 — 30; 594a31 — b5.
ὕβρις 615b10.
ὕδρος 487a23; 508b1.
ὕειος 495b27; 496b21; 519a24; 521b15; 574b14; 580a4; 605b1.
ὑοβοσκός 603b5.
ὑπάετος 618b34.
Ὕπανις 552b17.
τὰ ὕπερα 551b6.
Ὑπερβόρεοι 580a18.
ὑπέργεια ζ. 488a23.
ὑποζύγιον 595b25; 604b20, 28.
ὑπολαΐς (v l ὑπολλίς, ὑλαίς) 564a2; 618a10.
ὗς 488a30; 498b27; 499b12, 21; 500a27; 501a15, b4, 21; 502a8; 506a23; 507b16, 19, 20, 23; 508a8; 509b14; 510b17; 520a9, 27; 536a15; 538b21; 542a29; 545a28, b1; 546a11 — 28; 557a17; 572a7, 17; 573a32 — b17; 577b28; 580b24; 595a14 — b5; 603a30 — 604a3; 606a7, 9; 607a12, 18; 609b28, 30; 621a1; 630a2; 632a22 — 28. — ὗς μῶνυξ 499b13. — ὗς ἄγριος 488a30, b15; 499a5; 571b13 — 21; 578a26 — b6; 594b10.
ὕστριξ (v l ἀστρίξ, στρίξ) 490b29; 579a31; 600a29; 623a33.

Φαβοτύπος (v l *φοβότυπος*, *βαφότυπος*) 592b2.
φάγρος (v l *φαῦρος*) 598a13; 601b31.
φαλάγγιον 538a28; 542a11—17; 550a5, b31; 552b27; 555b12—16; 571a5; 594a22; 611b21; 622b28.
φάλαγξ 609a5.
φάλαινα (v l *φάλλαινα*) 489b4; 521b24; 537a32; 566b2, 7; 589b2.
φαλαρίς (v l *φαληρίς*, *φαραλίς*) 593b19.
Φαρνάκης τοῦ Φαρναβάζου πατήρ 580b7.
Φάρος 607a14.
Φάρσαλος 586a15; 618b14.
φασιανός (v l *φασσιανός*) 557a12; 559a25; 633b2.
Φᾶσις 522b15.
φασσοφόνος 615b7; 620a18.
φάττα (v l *φάσσα*) 488b2; 508b28; 510a5; 544b6; 558b20; 562b3—563a2; 593a16; 597b4, 8; 600a25; 601a30; 613a14—21; 633a7.
φάψ (v l *φλάψ*) 563b32; 564a18; 593a16, 21; 613a12, 25; 618a10.
Φερεκύδης 557a3.
φήνη 563a27; 592b5; 619a13, b23, 34.
φθείρ 537a5; 539b10; 556b22, 28—557a28; 602b29.
φθεὶρ ὁ ἰχθύς 557a30.
φθειρώδης 557a8, 9; 596b9.
φθονερὰ ζ. 488b23.
φιλάνθρωπα ζ. 617b26; 630a10.
φιλητικὰ ζ. 488b21.
φιλόκαλα ζ. 488b24.
φιλόλουτρα ζ. 605a12.
φιλόστοργα ζ. 611a12. cf. 621a29.
φιλότεκνα ζ. 566b23.
φλεώς 627a8.
Φοίνικες 603a1.
Φοινίκη 525b7; 541a20; 577b25.
φοινίκουρος (v l *φοινικοῦρος*) 632b29.
φοῖνιξ 610a23.
φολιδωτὰ ζ. 490b24; 492a26; 503a8, 11; 504a28; 508a11; 517b15; 594a4; 599a31; 600b20.
φοξῖνος 567a32; 568a22.
φορβάδες ἵπποι 604a23.
φρόνιμα ζ. 488b15. cf 611a16; 614b18; 618a25.
Φρυγία 517a28; 580b7; 617b19.
Φρύγιος 522a29.
φρύνη 506a19; 530b34.
φρυνολόγος 620a21.
φρῦνος 609a24; 626a31.
φύκης 567b20.
φυκίον 550b7; 552a2; 568a8; 570b26; 590b12; 591b19; 620b33.
φυκιοφάγος 602a21.
φυκίς (v l *φύκις* etc) 567b20; 591b13; 607b18.
φῦκος 568a6; 570a22; 591b12; 603a17.
φυκώδης 602a19
φυλακτικὰ ζ. 488b8, 9, 23.
φώκαινα (v l *φώκη*) 566b9, 10, 13, 16; 598b1.
φώκη 487b23; 492a26, 29; 498a31—b4, 14 21; 506a23; 5 (521b24); 540a2 566b27—567a1 a28; 594b30; 6 (617a13).
φωλίς 621b8.
φωνήεντα ζ. — 488a32.
φώρ (v l *φλώρ*) 624b25; 625a5.
φῶυξ (v l *θῶυ* 617a9.

Χαλκιδική 496b2 a14.
Χαλκίς 531b11.
χαλκίς 1) i q *ζιγν* b23. 2) i q *κύ* 615b10. 3) duo g piscium 535b18 a2; 568a19, b2 b28; 621b7.
χαμαιλέων 504a15-
χάννα (v l *χάννη*, *χαύνη*) 538a21 a27; 591a10, b6 a13.
χαραδριός 593b17;
χέδρωψ 594b7.
χελιδονιά ci A-W a12.
χελιδών 487b27; 5 508b5; 509a9; 5 544a26; 559a6 a13; 592b16; 6 17, 27; 612b21 618a32; 626a8.
χελιδὼν ὁ ἰχθύς 5
χελών (v l *χέλλω λων*) 543b15; 5 591a23.
χελώνη 503b9; 5 b27; 508a4 —

0b35; 519b15;
; 530b34; 536
0a29; 541a9—
8a4 — 7; 600b
2a24, 28. χ. ἡ
ία 506b27, 29;
540a29; 558a
1; 589a27; 590
0.
. 487a15, 28—
8, 18; cf 505b5
508a5; 528a8;
; 558a15; 631a
b13.
b23; 499a28;
22, b31; 559b
; 560b10; 563a
4a10; 593b24.
ος χὴν ἀγελαῖος
; 597b31.
ηξ 559b29; 593
58a22.
23a1.
καλούμενα 499
μων 595b7.
609a7, 25, 26.
2b17; 615b32;

χλωρίων 609b10; 616b 11; 617a28.
χοιροπίθηκος 503a19.
χονδράκανθα ζ. 516b16; 517a1.
(χρέμψ (v l χρέψ) 534a8.)
χρομίς (v l χρόμις, χρέμις, χρενίς etc) 534a9; 535b17; 543a2; 601b30.
χρυσαλλίς 551a19, 26; 557b23.
χρυσομῆτρις (v l ῥυσομῆτρις) 593a1.
χρύσοφρυς (v l χρυσόφρυς) 489b26; 508b20; 537a29; 543b4; 570b21; 591b10; 598a10, 21; 601a1; 602a11.
χυτοὶ ἰχθύες 543a1.

Ψάρος (v l ψάρ) 600a27; 617b26.
ψήν 557b26.
ψῆττα 538a20; 543a2; 620b30.
ψιμύθιον (ψιμύδιον) = cerussa 583a25.
ψιττάκη (v l ψιτάκη, σιττακή, σιτακή) 597b28.
ψύλλα 539b12; 556b22, 25. γένος φαλαγγίων 622b31.
ψύλλος 537a6.
ψυχὴ τὸ ἔντομον 532a27; (539b12); 550b26; 551a14.
Ψυχρὸς ὁ ποταμός 519a15.

ᾠδικὰ ζ. — ἄνῳδα 488a34. cf 615a16, b2.
ὠμοφάγα ζ. 608b25; 609b1, 4.
ᾠοτόκα ζ. 489a35; 490b21; 495b3; 498a13; 502b28; 505b2, 29; 506a14, b6; 508a4, 10; 517b5; 519b15; 536a5; 538a26; 539a12, 14; 540a28, b21; 541a12, 33; 557b32; 558b6; 567b19; 594a9; 601b6; 631b22.
ᾠοφόροι τῶν ἰχθύων 621b20.
ὠτίς (v l ὄτις, νεοττίς etc) 509a4, 23; 539b30; 563a29; 619b13.
ὦτος (v l ὠτός) 597b18, 22; 615b13 ci.
ὦχρος 627b17.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

Verlag von B. G. Teubner in Leipzig.

Grundriß der Geschichte der klassischen Philologie von den Anfängen bis zur Gegenwart. Von Prof. Dr. **A. Gudeman,** München. [VI u. 224 S.] gr. 8. 1907. geh. ℳ 4.80, in Leinwand geb. ℳ 5.20

Dieses Kompendium ist eine völlig umgearbeitete und bedeutend erweiterte Ausgabe von des Verfassers Outlines of the History of Philology (5. Aufl. 1902). Hauptzweck des Buches ist, als Vademecum für Universitätsvorlesungen zu dienen; doch dürfte es sich nicht minder zum Selbststudium empfehlen

In engem Rahmen und übersichtlicher Form gibt es nach den einleitenden Abschnitten über Begriff und Einteilung der Philologie, sowie der verschiedenen Behandlungsmethoden einen Überblick über die bedeutendsten Vertreter der Altertumswissenschaft und ihre Werke nebst reichhaltigen, aber sorgfältig gesichteten Literaturangaben. Insbesondere werden behandelt: I. Griechische Periode. 1. Voralexandrinische, 2. Alexandrinische und stoisch-pergamenische Schule. II. Griech.-römische Periode. 1. Nachalexandrinische Gelehrte und ihre Werke: a) Verzeichnis der griech. Scholien und ihrer Quellen; b) die kritischen Zeichen; c) die griech. und latein. grammatischen Termini. 2. Römische Philologen. a) Verzeichnis der latein. Scholien. III. Das Mittelalter. 1. Die Byzantiner. 2. W.-Europa. a) Verzeichnis der ältesten und wichtigsten klassischen Handschriften und Papyrusfunde der Neuzeit. IV. Die Renaissance in Italien. 1. Die griechischen Immigranten. 2. die italienischen Humanisten. 3. Verzeichnis der editiones principes. V. Frankreich. VI. Die Niederlande. VII. England. VIII. Deutschland. 1. Vor-Wolfische Periode. 2. Die Neuzeit: a) Grammat.-krit. Schule; b) histor.-antiquarische Richtung.

Das Buch hilft einem wirklichen Bedürfnis ab, da eine das ganze Gebiet umfassende Darstellung der Geschichte der klassischen Philologie überhaupt noch nicht vorhanden ist.

Botanische Forschungen des Alexanderzuges. Von Dr. **Hugo Bretzl.** Mit zahlreichen Abbildungen und Kartenskizzen. Gedruckt mit Unterstützung der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. [XII u. 412 S.] gr. 8. 1903. geh. ℳ 12.—, in Halbfr. geb. ℳ 14.—

Die wissenschaftlichen Originalberichte des Alexanderzuges sind in ihren wertvollsten Stücken aus Theophrasts Pflanzengeographie wiedergewonnen und eröffnen uns einen ungeahnten Einblick in die botanische Forschung jener großen Tage. Mit Staunen sehen wir: es sind Grundprobleme moderner Pflanzengeographie, welche schon die Griechen interessieren, und die Mangrove-Vegetation des Arabischen Meeres, der Zusammenhang von Erdzonen und Höhenzonen, die nordische Heimat der Himalajatannen, die nyktitropischen Tamarindusfiederchen, die aphyllen Sukkulenten der Wüste sind ihre Entdeckung. Dem Philologen und Botaniker, Geographen wie Historiker gleich bedeutsam, bringt das Buch für das Wissen von dem Alexanderzuge eine Fülle der Bereicherung; Alexanders Wüstenzug und Nearchs Fahrt treten auf einmal lebendig vor Augen. Hauptvorzug der Darstellung ist der große Zug, der überall hindurchgeht: die meisten Probleme werden von der Griechenzeit über die Araber bis in unsere Tage hineingeführt. So greift die Behandlung weit über den engeren Rahmen des Themas. Hier zum erstenmal ist dem pflanzengeographischen Werke Theophrasts seine wahre Würdigung geworden, und manche strittige Frage findet nebenher ihre überraschende Lösung.

Himmelsbild und Weltanschauung im Wandel der Zeiten. Von Prof. **Troels-Lund.** Autorisierte Übersetzung von L. Bloch. Zweite Auflage. [VIII u. 286 S.] gr. 8. 1900. In Leinwand geb. ℳ 5.—

„. . . Es ist eine wahre Lust, diesem kundigen und geistreichen Führer auf dem langen, aber nie ermüdenden Wege zu folgen, den er uns durch Asien, Afrika und Europa, durch Altertum und Mittelalter bis herab in die Neuzeit führt. . . . Es ist ein Werk aus einem Guß, in großen Zügen und ohne alle Kleinlichkeit geschrieben. . . . Wir möchten dem schönen, inhaltreichen und anregenden Buche einen recht großen Leserkreis nicht nur unter den zünftigen Gelehrten, sondern auch unter den gebildeten Laien wünschen. *Denn es ist nicht* nur eine geschichtliche, d. h. der Vergangenheit angehörige Frage, die *darin erörtert wird, sondern* auch eine solche, die jedem Denkenden auf den Fingern *rennt. Und nicht immer* wird über solche Dinge so kundig und so frei, so leidenschaftlos *und doch mit solcher* Wärme gesprochen und geschrieben, wie es hier geschieht. . . .“

(W. Nestle in den Neuen Jahrbüchern für das klassische Altertum.)